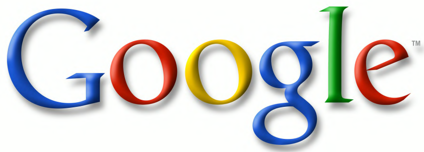

VE
RI
TAS

1875–1876. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK

Corpus Juris Hungarici

MAGYAR TÖRVÉNYTÁR

1000—1895

MILLENNIUMI EMLÉKKIADÁS

DR CSIKY KÁLMÁN
MŰEGYETEMI TANÁR

DR KOLOSVÁRI SÁNDOR
EGYETEMI TANÁR

NAGY GYULA
ORSZ. LEVÉLTÁRNOK

DR ÓVÁRI KELEMEN
EGYETEMI TANÁR

TÓTH LŐRINCZ
NY. CURIAI TANÁCSELNÖK

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTI

DR MÁRKUS DEZSŐ
KIR. TÖRVÉNYSZÉKI BIRÓ.

BUDAPEST
FRANKLIN-TÁRSULAT
MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA
1896

MAGYAR TÖRVÉNYTÁR

1875–1876. ÉVI

TÖRVÉNYCZIKKEK

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

1896

Franklin-Társulat nyomdája.

TARTALOM.

1875—1876.

A betűrendes *tárgymutatót* a gyűjteményt befejező kötet tartalmazza.

1875. évi törvényczikkek.

1876. évi törvényczikkek.

RÖVIDITÉSEK MAGYARÁZATA.

Ap. P. T. a. vagy ed. = Approbatæ Constitutiones Pars, Titulus, articulus vagy edictum.
Art., art. = Articulus.
B. T. L. = Az osztrák Birodalmi Törvénylap (Reichsgesetzblatt. Pl. 1851. B. T. L. 49 = 1851. évi B. T. L. 49. szám).
Comp. P. T. a. = Complitiæ Constitutiones Pars, Titulus, articulus.
cs. = császári.
Cz. = Czim.
Decr. = Decretum.
ed. = edictum (az Approbatæ Const. V. Része).
Hk. = Werbőczy István Hármaskönyve. (Hk. I. 1. = I. Rész 1 czim.)
Id. törv. szab. = Az 1861. évi országbirói értekezlet által javaslatba hozott ideiglenes törvénykezési szabályok.
kor. e. = A II. Mátyás megkoronázása előtt alkotott 1608. évi törvényczikkek.
kor. u. = A II. Mátyás megkoronázása után alkotott 1608. évi törvényczikkek.
min. = miniszter, miniszteri.
Ny. p., par. = Császári nyilt parancs.
R. T. = Magyarországi Rendeletek Tára (Pl. 1869. R. T. 89 = 1869. évi R. T. 89. lap).
rend. = rendelet.
szab. = szabály, szabályzat.
T., Tit. = Titulus.
urb. = urbéri.
V. ö. = Vesd össze (Pl. v. ö. 1875 : XX. t. cz. 20. §. = vesd össze az 1875 : XX. törvényczikk 20. §-ával).

1875. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

I. TÖRVÉNY-CZIKK

az összeférhetlenségről.[1]

(Szentesitést nyert 1875. évi január 10-én. Kihirdettetett az országgyülés képviselőházában 1875. évi január 14-én, a főrendek házában január 16-án.)

1. §. Országgyülési képviselő nem viselhet olyan hivatalt, nem foglalhat el olyan állást, mely a korona kijelölésétől vagy a korona, a kormány, a kormányközegek kinevezésétől függ és fizetéssel vagy díjjal jár.

Kivételnek ez általános szabály alól:

a) a ministerek;

b) minden szakministeriumnak egy államtitkára, s ha az államtitkári állomás betöltve nincs, helyettes államtitkára;

c) a budapesti országos intézetek igazgatói;

d) a fővárosi közmunkatanács elnöke vagy alelnöke, s kinevezett tagjai;

e) a közoktatási és egészségügyi tanács tagjai;

f) a budapesti királyi egyetem és műegyetem tanárai;

g) a biztosok, kiküldöttek, megbizottak, ha a megbizás ideiglenes jellegü, rendszeres fizetéssel összekötve nincs, s egy évnél hosszabb időre nem terjed és a ház a távozásra az engedélyt megadja.[2]

2. §. Az országgyülési képviselő nem lehet egyszersmind:

a) a hadseregnek (hadi tengerészetnek) és honvédségnek tettleges szolgálatban álló tagja;

az 1868 : XL. t. cz. 36. §-a, az 1871 : VI. t. cz. 2. §-a, az 1873 : XXXII. t. cz. 1. §-a értelmében teljesitett fegyvergyakorlat tényleges szolgálatnak nem tekintetik.[3]

b) a kormánynyal szerződési viszonyban álló vállalkozó, a mennyiben a vállalat esetleges nyereséggel vagy veszteséggel van összekötve.

Nem értetnek ide a közkereseti társaságok és intézetek részvényesei, ha a társaság vagy intézet a vállalattól függetlenül, vagy azt megelőzőleg alakult, és szabályszerüleg bejegyeztetett; továbbá a királyi értékkel (pretium regale) terhelt postaállomások birtokosai.

c) A kormánynyal szerződés alapján állandó vagy tartós üzleti viszonyban álló pénzintézet, vagy a kormánynyal a *b)* pontban körülirt vállalatra nézve

---

(1) A Szeged város törvényhatóságába kiküldött kir. biztos, a biztosi tanács tagjai és az ennek helyébe szervezett közeg tagjait az 1880 : XV. t. cz. 3. §-a kivette az 1875 : I. t. cz. hatálya alól.

(2) V. ö. a képviselőház házszabályai 132. §-át. — V. ö. alább 5., 6. §§.

(3) V. ö. az 1880 : XXII. t. czikket a védérő kötelékében álló országgyülési tagok katonai szolgálatra behivásának szabályozásáról szóló 1889 : XXII. t. czikket. — A fönn idézett törvényszakaszok a véderőről szóló 1889 : VI. t. cz. folytán már korábban hatályukat vesztették.

szerződési viszonyban álló társulat elnöke, igazgatója, igazgató-tanácsosa, jogtanácsosa és hivatalnoka.

E szabály ki nem terjed a magyar földhitelintézet igazgatóságára.(1)

d) Az állam által segélyezett vasút és csatorna engedélyese, elnöke, alelnöke, igazgató-tanácsosa, jogtanácsosa és hivatalnoka, mig a vasút vagy csatorna épitése be nem fejeztetett, a forgalomnak a maga teljességében át nem adatott, s egyfelől a felülvizsgálatból, másfelől a túlépitésből folyó követelések végleg el nem intéztettek.

E szabálynak az engedélyesekre vonatkozó intézkedése ki nem terjed azon engedélyesekre, a kik az állam által segélyezett vasútra vagy csatornára jelen törvény előtt eszközölték ki az engedélyt.

e) A korona kegydíjasa.(2)

3. §. Az országgyülési képviselőséggel össze nem férő állást foglalnak el:

a) a törvényhatósági és községi tisztviselők és hivatalnokok, odaértve a polgári iskolák tanárait, s az elemi és felsőbb községi népiskolák tanitóit.

b) a szerzetes rendek tagjai, a premontreiek, cisterciták, benczék és a kegyesrendiek kivételével.(3)

4. §. Az országgyülési képviselőséggel össze nem férő helyzetbe jut azon képviselő:

a) a ki a választási törvény 13-ik §-ában foglalt bűntények miatt jogérvényesen elitéltetett;(4)

b) a kinek napidijára vagy lakbérilletményére valamely jogérvényesen megitélt követelés erejéig kielégitési végrehajtás intéztetett, ha a birói zár a foganatosilás napjától 3 hó alatt fel nem oldatott.(5)

5. §. Azt, hogy a megbizás, a vállalat, az üzleti viszony minő jelleggel bir, és általában azt, vajjon aláesik-e valamely állás az 1., 2., 3. §§. határozmányainak, felmerült kétség esetében, a képviselőház e végből választott állandó bizottsága, jelen törvény értelmében esetről-esetre dönti el.

Az eljárás módját a képviselőház a házszabályokban állapítja meg.(6)

6. §. A megválasztott képviselő, ha olyan állást foglal el, mely az 1., 2., 3. §§. szerint a képviselői megbizással össze nem fér, köteles azt, megbizó levele bemutatásakor a ház elnökének bejelenteni, a végleges igazolástól számitott 8 nap alatt pedig az állásról lemondani, s egyszersmind a ház elnökét a lemondásról értesiteni.(7)

Az ilyen képviselő, e határidőn belül, a ház tárgyalásaiban részt nem vehet, és szavazattal nem bir.

7. §. Ha a már igazolt képviselő időközben olyan állást foglal el vagy olyan helyzetbe jut (4. §.), mely a képviselői megbizatással össze nem fér, tartozik a képviselőségről a ház elnökéhez intézett nyilatkozatában, 48 óra alatt leköszönni.(7)

8. §. Azon képviselő, a ki időközben kinevezéstől függő olyan állami szol-

(1) Nem terjed ki e szabály a «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézeté»-nek igazgatóságára sem: 1879: XXXIX. t. cz. 5. §.

(2) V. ö. 5., 6. §§.

(3) E §-t kiegésziti az 1895: X. t. cz.

(4) E pont helyébe az 1878: V. t. cz. 56. §-ának 1. pontja lépett.

(5) E pontot hatályon kivül helyezte az 1893: VI. t. cz. 2. §-ának második bekezd. — V. ö. még a 4. §-ra vonatkozóan alább a 7. §-t.

(6) V. ö. a képviselőház házszabályainak 132—134. és 137. §§-ait.

(7) V. ö. 9. §.

gálatba lép, mely a képviselőséggel összefér, csak úgy tarthatja meg képviselői helyét, ha arra ujból megválasztatik.

E végből a kinevezési okmány kézbesitésétől, vagy a mennyiben a kézbesitést a kinevezés kihirdetése előzte meg, a kihirdetéstől számitott 48 óra alatt a képviselőségről leköszönni tartozik.

E szabály kiterjed azon képviselőkre is, kik a képviselőséggel összeférő oly állomásról, mely csak dijjal jár, vagy a melytől az elmozditás csak rendszeres fegyelmi eljárás utján eszközölhető, oly más, a képviselőséggel hasonlag összeférő állomásra tétetnek át, melylyel rendes fizetés van összekötve, vagy a melytől az elmozditás a kormány által rendszeres fegyelmi eljárás nélkül történhetik.(1)

9. §. Ha a képviselő a 6., 7., 8. §§-ban megszabott kötelességének eleget nem tesz, az állandó bizottság azonnal összeül, s meggyőződvén arról, hogy a gátló akadály csakugyan fennforog, s a képviselő tudva követte el a mulasztást, a képviselői megbizást megszüntnek nyilvánitja, s eljárásáról a képviselőháznak jelentést tesz.

10. §. Képviselők, a kik az állam szolgálatában állanak, és mint olyanok lakbért húznak, vagy lakással láttatnak el, képviselői lakbérilletményben nem részesülhetnek.(2)

11. §. Az 1869 : IV. 8-dik,(3) az 1870 : XVIII. 4-dik,(4) az 1873 : XXVI. t. cz. 13-dik §-nak(5) rendeletei jelen törvény által nem érintetnek.

12. §. Azon viszony, melyben a horvát-szlavon képviselők saját országgyülésükhöz és saját kormányukhoz állanak, a jelen törvény által nem érintetik.(6)

13. §. Jelen törvény a jövő országgyülés megnyitása napján lép életbe, s érvényes a képviselőház minden tagjára.

II. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1848. évi V. törvényczikk 5. §. A) pontja némely tételeinek módositásáról.

(Szentesitést nyert 1875. évi február 8-án. Kihirdettetett az országgyülés képviselőházában 1875. év február 11-én, a főrendek házában február 12-én.)

1. §. A pestmegyei szent-endrei választókerülethez tartozó Ó-Buda és Margit-sziget ezen kerülettől elszakittatván, az 1872. évi XXXVI. t. cz. által alakitott Budapest főváros választókerületeibe oly módon osztatnak be, hogy Ó-Buda a budai második választókerülethez, a Margit-sziget pedig a pesti lipótvárosi választókerülethez csatoltatik.(7)

---

(1) V. ö. alább a 9. §-t és a képviselőház házszab. 132. §-át.

(2) E rendelkezést továbbra is érvényben tartja az orsz. képviselők tiszteletdijának átalányösszegben leendő megállapitásáról szóló 1893: VI. t. cz. 2. §-a.

(3) E szerint a biró nem lehet orsz. képviselő.

(4) E szerint az állami számvevőszék elnöke, fő- és számtanácsosai és egyéb hivatalnokai az országgyülés egyik házának sem lehetnek tagjai. E szabály tehát — noha kifejezetten nincs is kimondva — kiterjed az állami számvevőszék alelnökére is (1880: LXVI. t. cz. 1. §.).

(5) E szerint a (nem létesült) magyar leszámitoló és keresk. bank igazgatótanácsának tagjai nem lehetnek a magyar törvényhozás tagjai.

(6) V. ö. a horvát-szlavon autonom 1870: II. és 1888 szept. 29. törvényeket.

(7) Ó-Budának és a Margitszigetnek a fővárossal egyesitéséről v. ö. az 1872: XXXVI. t. cz. 1. §-át.

2. §. Várad-Váralja és a Várad-Velencze városrészek, melyek jelenleg a biharmegyei bihari választókerülethez tartoznak, ezen kerülettől elszakittatván, a nagy-váradi választókerülethez csatoltatnak, e szerint Nagy-Várad-Ujváros, Várad-Olaszi, Várad-Váralja és Várad-Velencze városrészekből egyesitett és törvényhatósági joggal felruházott Nagy-Várad város választ egy képviselőt.

3. §. A pestmegyei szent-endrei és a biharmegyei bihari választókerületek érintetlenül hagyott részei ezentúl is egy-egy képviselőt választanak.

4. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

III. TÖRVÉNY-CZIKK

a nyilvános betegápolás költségei fedezéséről.

(Szentesitést nyert 1875. évi február 8-án. Kihirdettetett az országgyülés képviselőházában 1875. évi február 11-én, a főrendek házában február 12-én.)

I. FEJEZET.

A költségek viselése.

1. §. A nyilvános gyógy- és betegápolási, ugyszintén szülházi költségeket, mennyiben azokat maguk az ápoltak vagyontalanság miatt megtériteni nem képesek, a következők kötelesek viselni;(1)

a) a szülők gyermekeikért;
b) a gyermekek szülőikért;
c) a hitestársak egymásért;
d) a cselédtartó és állandó munkaadó cselédjeért, illetőleg munkásaért 30 napig; gyárak, nagyobb vállalatok tulajdonosai és a vasútak igazgatóságai munkásaikért, fenmaradván visszkereseti joguk az illető fizetni kötelesek ellen.(2)

2. §. Ha a rokonok és hitestársak vagyontalanok és általában oly egyének, társulatok vagy alapok nem léteznek, melyek ezen költségviselésre kötelezhetők, ugy ez a 4. §-ban felsorolt esetek kivételével azon törvényhatóság által téritendő meg, melynek területéhez az ápoltnak illetőségi községe tartozik.(3)

3. §. A törvényhatóságok e czélból külön betegápolási alap létesitéséről gondoskodnak, és szükség esetében az egyenes államadó után pótadót vetnek ki.(4)

4. §.(5) Az ápolási költségek következő esetekben az államkincstár által térittetnek meg:

---

(1) V. ö. 7., 11. §§.
(2) E rendelkezést fentartja a cseléd és gazda közti viszony szabályozásáról szóló 1876: XIII. t. cz. 32. §-a. A 30 napon túl való ápolás dijának viselésére az alább következő 2. §. irányadó. L. még: 1876: XIII. t. cz. 34. §. és 1877 febr. 27. 6770. sz. belügymin. rend.: az iparosok és kereskedők kötelezhetők-e a nyilvános betegápolási költségek fedezésére? (1877. R. T. 89.); v. ö. végül az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetében segélyezéséről szóló 1891: XIV. t. cz. 13. §-át.
(3) V. ö. alább a 11. §-t és az 1876: XIII. t. cz. 34. §-át.
(4) Az adóösszeirás körül való mulasztások miatt a kis- és nagyközségek mulasztó közegeire rótt pénzbirságok harmadrésze a megyei betegápolási alap javára számolandók el (1883: XLIV. t. cz. 14. §.).
(5) V. ö. 18. §.

a) az országos bábaképezdében ápoltakért minden esetben;

b) mindenféle kórházban és gyógyintézetben, vagy a hatóság megbizásából házilag ápolt bujasenyvesekért, ha ezek vagyontalanok;[1]

c) az állami, ugy a nyilvánossági jelleggel felruházott kórházakban és gyógyintézetekben ápolt elmebetegekért, ha ezek, valamint az érettök fizetni köteles rokonok vagy hitestársak vagyontalanok;[2]

d) a *c)* alatt említett kórházakban és gyógyintézetekben bármily betegség miatt ápolt oly egyénekért, kiknek illetősége meg nem állapitható.

5. §. Magyar alattvalóknak a külföldi és külföldieknek a hazai kórházakban és gyógyintézetekben kölcsönös ápoltatása, a meghaltaknak eltemettetése, valamint a felmerült költség megtéritése körüli eljárás, a fenálló és esetről-esetre kötendő államegyezmények vagy a viszonosságon alapuló gyakorlat által szabályoztatik.[3]

6. §. Az államkincstár vagy valamely közalap terhére s a vagyontalanok részére kiszolgáltatandó gyógyszerek rendelésének módja a fenálló, illetőleg a belügyminister által kiadandó szabályhoz van kötve, melyet a magánorvosok is megtartani kötelesek.

7. §. Minden község saját kebelében az ott illetékes vagyontalan betegek gyógyitásáról és a gyógyithatlanok ápolásáról gondoskodni tartozik, ha az ápolásra az 1. §. szerint kötelezettek nem léteznek.[4]

8. §. A gyógyithatlannak nyilvánitott, de nem közveszélyes elmebetegek, továbbá az ártalmatlan bárgyuk, buták és hülyék ápolása és eltartása, a mennyiben mindezek vagyontalanok lennének, szintén az illetőségi község kötelessége.[2] [5]

9. §. Közkórházakban és gyógyintézetekben ápolt és gyógyithatlanoknak nyilvánitott bármily vagyontalan betegeket az illetőségi község további ápolás és gondozás végett átvenni tartozik.

E kórházakban és gyógyintézetekben ápolandó avagy ápolt betegek, valamint a külföldi ápoldákban tartott egyének szállitásából felmerült költség, a mennyiben ez az ápoltak avagy az azokért fizetni köteles rokonok vagy hitestársak vagyonából ki nem kerül, az illetőségi község által fedezendő.

A 7., 8. és jelen §§. intézkedései folytán felmerülő költségek fedezésére nézve sem a törvényhatóság, sem az állam segélye igénybe nem vehető.[6]

10. §. A járványok alkalmával elrendelt hatósági óv- és gyógyintézkedésekből felmerülő mindennemü költségek azon község terhére esnek, melynek érdekében a kérdéses intézkedések elrendeltettek; a községnek beigazolt vagyontalansága vagy tulterheltetése esetén azonban a törvény-

---

(1) E rendelkezés kiterjesztéséről a szemcsés köthártyalobban szenvedő vagyontalan egyének ápolási költségeire v. ö. 1886: V. t. cz. 1. §.

(2) V. ö. alább a 19. §-t és az 1876: XIV. t. cz. 71. §-át.

(3) V. ö. a 2. jegyzetet a következő 8. lapon és a 3. jegyzetet a 9. lapon.

(4) V. ö 9. §.

(5) V. ö. alább a 9. §-t, továbbá: 1882 ápr. 22. 18,475. sz. pénzügymin. rend. az elmebetegségben gyógykezelt államtisztviselők és szolgák ápolási költségeinek mikénti fedezése tárgyában (1882. R. T. 442.). Ugyane tárgyban: 1882 máj. 25. 16,438. sz. közmunka- és közlek. min. rend. (1882. R. T. 734.). L. még: 1894 márcz. 26. 11,247. sz. belügymin. rend. a gyógyithatlan — s így kórházi gyógykezelést nem igénylő — vidéki illetőségű betegeknek községi ápolásba vétele iránt (1894. R. T. 437.).

(6) V. ö. 1886 jan. 7. 370/VIII. sz. honvédelmi min. körrend. a megfigyelés vagy gyógyitás végett katonai kórházba rendelt és gyógykezelés után onnan elbocsátott hadkötelesek hazaszállitása körül követendő eljárás szabályozása tárgyában. (1886. R. T. 4); 1889 jun. 15. 31,519. sz. belügymin. rend. a közkórházakban három hónapon túl ápolt betegeknek hazaszállittatása ügyében (1889. R. T. 1261.).

hatósági betegápolási alap vagy ennek kimerültével az állam segélye vehető igénybe.[1]

II. FEJEZET.

A költségek beszedési módja.[1]

11. §. Mihelyt valamely beteg, kiért a gyógyköltség a jelen törvény 1. és 2. §§. értelmében fizetendő, kórházba vagy gyógyintézetbe felvétetik, tartozik az intézet a beteg okmányai, illetőleg bemondása alapján oly jegyzőkönyvet felvenni, melynek nyomán a beteg illetősége, vagyoni állapota és az érte fizetni kötelezettek megállapithatók legyenek.

A kórház vagy gyógyintézet ezután a beteg felvételéről e jegyzőkönyv alapján kiállitott mintázatnak elküldése mellett, az illetékes törvényhatóságot azonnal értesiti.

12. §. A törvényhatóság tárgyalást indit a beteg illetősége, vagyoni állapota s a fizetni kötelesek kinyomozása végett, és az illetőség megállapitása körül a törvény értelmében eljár.

13. §. A kórház vagy gyógyintézet, melyben a beteg ápoltatott, ha az ápoltatás 3 hónapig nem tartott, a beteg kilépte vagy halála után azonnal, különben pedig minden 3 hó letelte után a számlát ugyanazon törvényhatóságnak küldi meg, melyet a beteg felvételéről értesitett.

Mindkét esetben a törvényhatóság köteles az ápolási költséget és pedig tekintet nélkül arra, vajjon az ápolt iránt megindított tárgyalás befejeztetett-e vagy sem? a kórháznak azonnal megküldeni.

Ha a tárgyalások folytán a beteg illetőségére nézve más törvényhatóság állapittatott volna meg, ez esetben az utóbbi törvényhatóság, — ha pedig az illetőség egyáltalában megállapitható nem volt, az államkincstár téríti meg az eljáró törvényhatóságnak a felmerült ápolási költséget.[3]

14. §. A kórház vagy gyógyintézet, melyben a bujakóros ápoltatik, úgyszintén a kórház, melybe elmebeteg vétetett fel, megkeresi az illetékes törvényhatóságot a beteg vagyoni állapotának felderitése iránt.

A törvényhatóság értesiti a kórházat a beteg vagyoni állapota felől, esetleg oda szabályszerü szegénységi bizonyitványt küld.

---

(1) E §-t érvényben tartja az 1886: V. t. cz. 6. §-a a szemcsés köthártyalob-járvány elfojtása körül fölmerülő költségekre nézve is.

(2) Az ápolási diják megállapitásáról v. ö. 1876: XIV. t.-cz. 61. §.

1876 nov. 21. 51,661. sz. belügymin. rend. a kórházak ügykörének s a betegápolási költségek körüli eljárásának meghatározása tárgyában (1876. R. T. 722.)

1883 máj. 10. 23.434. sz. belügymin. rend. a nyilvános jellegü kórházak és gyógyintézetek gyógyköltség-követeléseinek kiegyenlitése körül tapasztalt törvény- és szabályellenes eljárás megszüntetéséről (1883. R. T. 722.).

1886 jun. 21. 24,259. sz. belügymin. rend. a közkórházi gyógyköltségek behajtása és fedezése körüli eljárás tárgyában (1886. R. T. 398.)

1890 jun. 13. 31.441. sz. belügymin. rend. a nyilvános közkórházakban horvát-szlavon-dalmát országokbeli illetőségüeknek jelzett betegek fölvételi jegyzőkönyveinek az illetékes (horvát-szlavon dalmát országokbeli) kir. járáshatóságokhoz leendő megküldése tárgyában (1890. R. T. 944.).

1891. jan. 7. 82,131/1890. sz. belügymin. rend. a gyógy- és betegápolási, valamint a szülházi költségek behajtása körül követendő eljárás szabályozása tárgyában (1891. R. T. 1.).

1893 aug. 18. 46,641. sz. belügymin. rend. a közkórházakból kitiltottak nyilvántartása tekintetében eddig követett eljárásnak megváltoztatása tárgyában (1893. R. T. 1933.).

(3) V. ö. alább 14. §. — Az 1885: XI. t. cz. 53. §-a értelmében a temetési járulék egyharmada erejéig lefoglalható az elhalt tisztviselő gyógykezelési költségei fejében.

1887 márcz. 11. 16,601. sz. belügym. rend. a kórházakban ápoltak vagyontalanságáról szerkesztendő községi bizonyitványok szabályszerü kiállitása tárgyában (1887. R. T. 1227.).

Ha a törvényhatóság 2 hónap alatt a beteg vagyoni állapotáról avagy az ennek megállapitása ellen fenforgó akadályokról a kórházat nem értesitené, tartozik az ezen beteg után felmerült ápolási költséget, melyről a számla a kórház által beküldendő, a törvényhatósági alapból megtériteni, visszkeresete lévén az illető mulasztó ellen.

Az esetre, ha az ápolt elmebeteg vagy bujakóros vagyonnal bir, a kórház a számlát a gyógyköltség beszedése végett a 13. §-ban említett időközben a törvényhatóságnak megküldi, s ha a megkeresés a sürgetés daczára két hó lefolyta alatt eredménytelen marad: az ily gyógyköltség állami előlegezése a törvény értelmében a kincstár terhére eső évnegyedenkinti számlák felterjesztése alkalmával igénybe vehető.(1)

15. §. A monarchia másik felében illetékes egyének után a hazai kórházakban és gyógyintézetekben felmerült ápolási költségek megtéritése végett ezen intézetek a jelenleg fenálló gyakorlat, illetőleg a koronkint nyerendő utasitás szerint maguk járnak el.(2)

16. §. A monarchia másik felében létező kórházakban és gyógyintézetekben ápolt magyarországi betegek után felmerült költségek iránt ugyanazon eljárás követendő, mint a hazai kórházakban és gyógyintézetekben ápoltakra nézve.(3)

17. §. Hazai kórházakban és gyógyintézetekben ápolt külföldi betegek után felmerülő költségekre nézve a kórház vagy gyógyintézet a számlákat az iratok kiséretében a belügyministerhez negyedévenkint beküldi; ez a követelést az államkincstárból kifizetteti, s a megtérités iránt az egyes külföldi államokkal fenálló egyezmény értelmében jár el.

18. §. Külföldi kórházakban és gyógyintézetekben ápolt magyarországi vagyontalan betegek után az államkincstárból kifizetett ápolási költségek, a 4-ik §-ban felsorolt esetek kivételével, az illető törvényhatóságok által téríttetnek meg.

19. §. Vagyontalan elmebetegek állami tébolydákba, közköltségen leendő ápoltatás végett, csak a belügyminister engedélye folytán vehetők fel.

20. §. Jelen törvény 1875. évi julius hó 1-én lép életbe és végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

---

(1) 1883 ápr. 21. 17.808. sz. belügymin. körrend. a hatóságok által a közkórházak részére megtéritendő gyógyköltségeknek postautalványnyal küldése tárgyában (1883. R. T. 720.).

(2) 1880 febr. 14. 4170. sz. belügymin. körrend. a gyógyköltség-téritmények behajtása körüli eljárásban a monarchia másik felével szemben fentartandó viszonosság iránt (1880. R. T. 94.).

(3) 1883 jul. 14. 71,623. sz. belügymin. rend. a krajnai illetőségü betegeknek magyarországi kórházi kezelésbe való felvétele alkalmával követendő eljárás tárgyában (1883. R. T. 785.); 1887 aug. 18. 53.588. sz. belügymin. körrend. a morvaországi Neutitschein városi «Rudolfs-Spital» nevü nyilvános és közkórházi jellegü gyógyintézetben a naponkinti ápolási dijnak megállapitása tárgyában (1887. R. T. 1765.); 1893 aug. 21. 70,935. sz. belügymin. rend. a bielitzi «Kaiser Franz Josef-Spital» név alatt ujonnan berendezett kórháznak nyilvános közkorházi jelleggel való felruházása s ugyanott a napi ápolási dijak megállapitása tárgyában (1893. R. T. 1956.); 1883 szept. 20. 48.689. sz. belügymin. rend. a Horvát-, Szlavon- és Dalmátországokban levő kórházak számára ujabban megállapitott napontai gyógydíjak tárgyában (1883. R. T. 1253.); 1895 máj. 13. 30692. sz. belügymin. rend., a galicziai illetőségü betegek továbbtartása tárgy. (1895. R. T. 799); 1895 máj. 24. 42833. sz. belügymin. rend., a schluckenaui ker. kórháznak nyilv. közkórházi jelleggel fölruházott gyógyintézetül nyilvánitása tárgy. (1895. R. T. 804); 1895 máj 25. 37011. sz. belügymin. rend., a köz- és magánkórházakba fölvételre jelentkező gácsországi származásu betegek fölvételi jegyzőkönyveinek pontos kitöltése tárgy. (1895. R. T. 805).

IV. TÖRVÉNY-CZIKK

a Budapest főváros területén a jelen törvény kihirdetése után 1877 augusztus 1. napjáig kiépitendő házak és a főközlekedési sugárutnak legkülsőbb részét szegélyező villák és nyaralók adómentességéről.

(Szentesitést nyert 1875. évi február 8-án. Kihirdettetett az országgyülés képviselőházában 1875. évi február 11-én, a főrendek házában február 12-én.)

1. §. Azon épületek, melyeknek épitése Budapest főváros alább körülírt területein a jelen törvény kihirdetése után kezdetik meg, ha 1877. évi augusztus hó 1-ső napjáig teljesen lakható állapotba helyeztetnek, a következő szakaszokban meghatározott adómentességben részesittetnek.

2. §. Azon épületek, melyek azelőtt beépitve nem volt puszta telken teljesen újból épittetnek, az egész épületre nézve, — oly épitmények, melyek folytán valamely telken már meglévő épülethez előbb beépitve nem volt területen oly toldás vagy pótépités, vagy előbb nem létezett emelet adatik, mely által eddig nem létezett uj adótárgy keletkezik, ezen uj adótárgyra nézve:

a) huszonöt évig mentesek az állami adótól, ha a főváros dunabalparti részében a belső köruton és ezen körut s a Tüköri-védgát között fekvő területen, vagy a Duna jobbparti részén a «Császár-fürdőtől» a «Sáros fürdőig», a felső és alsó főutcza és Széchenyi-utcza mindkét oldalán a Dunaparton és Alsó-Dunasoron legalább két emeletre épittetnek;(2)

b) husz évig mentesek az állami adótól, ha a főváros dunabalparti részén a belső s külső nagy körut között fekvő területen, vagy a dunajobbparti részen a margit-szigeti hidnál kezdődő és a déli vaspálya indóházáig vezető köruton, az iskola-, Gellérthegy-, sáncz- és Felső-Gellérthegy-utczákon s az emlitett köruton és utczákon belül eső területen legalább egy emeletre épittetnek.(2)

3. §. Ha földig lerontott épület helyén az ó falak vagy falrészek felhasználása nélkül teljesen uj épület állittatik fel, ez, ha a 2. §. *a)* pontja alatt körülirt területen épittetik, husz, — ha a 2. §. *b)* pontja alatt körülirt területen épittetik, tizenöt évi adómentességben részesittetik.

4. §. A fővárosnak a följebb körülirt területeken kivül eső részeiben emelendő uj épületek és toldalék-épitések adómentességére nézve az 1868-ik évi XXII. t. cz. rendeletei tovább is érvényben maradnak; azon házak mindazonáltal, melyek a főváros körül jelenleg fenálló vámvonalakon belül, annak bármely részében oly berendezéssel épittetnek, hogy a főváros szegényebb, főkép kézimunka és napi kereset után élő osztályai számára csupán egy vagy legfeljebb két szobából és konyhából álló lakásokat foglaljanak magukban, a fentebbiekben részükre biztositott állami adómentességen felül tiz éven át a községi adó felerészének fizetésétől is mentesitve lesznek.

5. §. A főváros dunabalparti részét a Feldunától az Aldunáig körben keresztülszelő nagy köruton és annak három bárány-utczai kiágazásán, ugyszintén a sugárut létesithetése végett a fővárosi közmunkák tanácsa által az

---

(1) V. ö. a hasonló tárgyú 1870: LX. és 1871: XLII. t. czikket és az azokhoz fűzött megjegyzéseket.
(2) V. ö. 3. §.

1870-ik évi LX. t. cz. alapján kisajátitott területen keletkező épületek adómentességére nézve az 1871. évi XLII. t. cz. rendeletei továbbá is érvényben maradnak, kijelentetvén egyszersmind, hogy az 1871. évi XLII. t. cz. 8. és 9. §§-aiban meghatározott adómentesség azon villákra és nyaralókra is, melyek a sugárutnak a körtér és Városliget közötti legkülsőbb részén a közmunkatanács által jóváhagyott terv szerint épittetnek, oly értelemben kiterjed, hogy ezekre nézve azon körülmény, hogy az 1871-iki XLII. t. cz. 8. §-ban az adómentesség feltételéül kijelölt magasságig nem emeltetnek fel, az adózási kedvezmény elnyerésében akadályt nem képez.(1)

6. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyi- és belügyministerek bizatnak meg.

V. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1875. év I. negyedében viselendő közterhekről és fedezendő államköltségekről szóló 1874. XXXVI. t. cz. hatályának 1875. évi ápril 30. napjáig kiterjesztése iránt.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi márczius 23-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi márczius 24-én.)

1. §. Az 1875. év első negyében viselendő közterhekről és fedezendő államköltségekről szóló 1874 : XXXVI. t. cz. hatálya 1875. évi ápril havának 30-ik napjáig kiterjesztetik.

2. §. Ezen törvény érvénye az 1875. évi államköltségvetésről szóló törvény kihirdetése napján megszünik.

3. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

VI. TÖRVÉNY-CZIKK

az országgyülési képviselők választásáról szóló 1874. évi XXXIII. törvényczikk 12. §. 5. pontjának és 108. §-ának pótlásáról.

(Szentesitést nyert 1875. évi márczius 23-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi márczius 24-én.)

1. §. Az 1874. évi XXXIII. t. cz. 12. §-a 5. pontjában és 108. §-ában foglalt intézkedés azzal pótoltatik, hogy a választók névjegyzékébe, annak évenkinti kiigazitásánál, azon jogosultak veendők be, a kik a megelőző évi egyenes adót, illetőleg a megfelelő adóhátralékot ápril 15-ig bezárólag lefizették.(3)

2. §. Az 1875. évi összeirásnál mindazok, kik felszólalási uton igazolják, hogy a választók névjegyzékéből csak is a megelőző évi egyenes adónak, illetőleg a megfelelő adóhátraléknak le nem fizetése miatt hagyattak ki, és hogy április 15-ig bezárólag a törvény ide vonatkozó intézkedéseinek eleget tettek, — a névjegyzékbe fölveendők.(4)

3. §. Ezen felszólalás a központi választmány elnökénél ápril 16-ig bezárólag nyujtandó be és az egyenes adónak, illetőleg az adóhátraléknak lefizetése az idézett törvény 14. §-ban megállapitott módon igazolandó.

A felszólaló azt, hogy máskülönben választói joggal bir, ott, hol az összeirás az ilyeneknek jegyzékbevételével készült, ezen összeirási jegy-

---

(1) Ez az adózási kedvezményeknek kiterjesztéséről v. ö. 1879: XLII. t. cz. — V. ö. továbbá e §-ra vonatkozóan: 1881: XXXVI. t. cz. 1. §.; 1884: XVIII. t. cz. 7—9. §§.

(2) E t. czikk hatályának további kiterjesztéséről az 1875: XVIII. t. cz. rendelkezik; az 1875. évi költségvetést az 1875: XXXIII. t. cz. tartalmazza.

(3) Az ezen §-ban foglalt rendelkezés ideiglenes felfüggesztésének esetéről l. 1880: XII. t. cz.

(4) V. ö. 4., 5. §§.

zékkel, egyebütt pedig vagy az összeiró küldöttség bizonyitványával vagy pedig az 1874: XXXIII. t.-cz. 14., 15. és 16. §§-aiban meghatározott módon tartozik igazolni.

A benyujtott felszólalások április hó 20-ig bezárólag a központi választmány székhelyén nyilvánosan kitétetnek, azokat mindenki megtekintheti és azokra a fennemlitett határnapig az 1874. évi XXXIII. t. cz. 45. §-ban emlitett személyek észrevételeket adhatnak be.(1)

4. §. A jelen törvény 2. és 3. §§-a alapján beadott felszólalások és észrevételek elintézése végett a központi választmány április 21-én összeül és üléseit mindaddig folytatja, mig minden ilynemü felszólalás és észrevétel elintéztetett.

5. §. A központi választmány a felszólaláshoz, illetőleg az észrevételekhez csatolt adatok alapján határoz.

Uj nyomozás eszközlését vagy uj bizonyiték benyujtását sem el nem rendelheti, sem meg nem engedheti.

E határozatok, mihelyt minden ilynemü felszólalás elintéztetett, négy napon át nyilvános helyen kitétetnek, és azok, kiknek felszólalása vagy észrevétele felett a választmány határozott, e négy napi határidő alatt a kir. curiához intézett felebbezésüket a központi választmány elnökéhez irásban benyujthatják. A felebbezéshez a választói jogosultságra vonatkozó uj bizonyiték nem csatolható.

A felebbezési eljárás az 1874 : XXXIII. t. cz. 51. §-a szerint történik.

Azok nevei, kik a választók közé ezen törvény 2. §. alapján vétetnek fel, külön pótjegyzékbe foglalandók akkor, ha az 1874 : XXXIII. t. cz. szerint a választók általános névjegyzéke már előbb elkészült.

6. §. Az 1874 : XXXIII. törvényczikknek a névjegyzék elkészitésére vonatkozó más intézkedései ezen törvény által nem érintetvén, a névjegyzékek kitétele, a felszólalások és a felebbezések elintézése — a törvényben kiszabott lehető legrövidebb idő alatt eszközlendő és a jelen törvényben elrendelt pótló eljárás attól függetlenül teljesítendő.

7. §. Ezen törvény kihirdetésekor azonnal hatályba lép, s végrehajtásával a belügy- és pénzügyminister bizatik meg.

VII. TÖRVÉNY-CZIKK

a földadó szabályozásáról.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi márczius 24-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi márczius 30-án.)

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

1. §. A földbirtok arányos megadóztatása czéljából a magyar állam területén fekvő minden földbirtok tiszta jövedelme ezen törvény rendeletei szerint ujból kinyomoztatik és általános földadókataster készittetik.

---

(1) V. ö. 4., 5. §§.

(2) E t. czikkre vonatkozóan v. ö. az azt módosító 1881: XL. t. czikket; továbbá az 1875: VII. t. cz. az ármentesitett területekre vonatkozó rendelkezéseinek megváltoztatásáról szóló 1881:XLII. t. czikket (módositva az 1882: XXIX. és 1889: XXIX. t. cz. által); főképpen pedig a földadókataszter nyilvántartásáról szóló 1885: XXII. t. czikket. L. még a földadóról szóló 1868: XXV. t. czikket és az ahhoz füzött megjegyzéseket.

L. továbbá: 1875 ápr. 15. 18,168. sz. pénzügymin. körrend. a földadó-kataszterről szóló törvény végrehajtása tárgyában (1875. R. T. 419.); a pénzügyminiszter 1876 jul. 26. 37,143. sz. rend. és utasitása a földadó-kataszteri munkálatoknak az 1875: VII. t. cz. rendeletei szerinti kiigazitása tárgyában (1876. R. T. 417.); a pénzügyminiszter 1877 ápr. 18. 11,669. sz. rendelete a kataszter munkaszakaszairól (1877. R. T. 135.) és ennek kapcsán utasítás az 1875: VII. t. cz. azon rendeleteinek végrehajtásához, melyek a minőségi osztályok és a tiszta jövedelmi fokozatok felállítására vonatkoznak; 1878 jan. 13. 2422. sz. pénzügymin. rend. a földadónak a kiigazitott kataszteri munkálatok alapján leendő kivetése tárgyában (1878. R. T. 44.); 1879 jan. 14. 1522. sz. pénzügymin. körrend. a földadónak az egyes földbirtokosok közti kiegyenlitése iránt azon esetekben, midőn az új földadó sorozati munkálatok alapján az adókiegyenlités a multra nézve kevesebb évre rendeltetik el, mint a mennyi a birtokba vétel óta lefolyt (1879. R. T. 41.); 1883 decz. 24. 72,988. sz. pénzügymin. körrend. az új földadó sorozati munkálatok eredménye alapján kivetendő adókulcs

A földbirtoknak ezen törvény értelmében kinyomozott tiszta jövedelme, — kivéve az 52., 53. és 58. §§., illetőleg az utóbbi szakaszra való vonatkozásban a 4. és 5. §§. és a 6. § *b)* és *c)* pontjai alatti eseteket, — sem egyes vidékekre, sem egyes földrészletekre nézve nem jöhet változás alá mindaddig, mig az ország egész területére nézve uj földadószabályozás nem eszközöltetik.

2. §. A földadó azon évtől kezdve, melyben a jelen törvény szerinti adókivetés életbe lép, a tiszta jövedelem után minden földrészletre egyenlő, külön adótörvény által megállapitandó százalékban vettetik ki.(1)

3. §. A 2-ik §. szerinti állami földadóhoz a földtehermentesitési alap évi szükségletéhez megkivántató összeg külön százalékban lesz kiszámitandó és hozzáadandó. A határőrvidéki részek ebbeli mentessége fentartatik.(2)

4. §. A földadó tárgyát képezi minden gazdaságilag használható földterület, a mennyiben nem adómentes (5. §.), habár tényleg más czélra fordittatik is.(3)

5. §. A földadó tárgyát nem képezik:

a) a közutak, állandó, dülő utak, utczák és közterek;

b) a beépitett háztelkek és az udvarok;(4)

c) szállitásra használható és vizművekre szolgáló csatornák;

d) az 1871 : XXXIX. és XL. illetőleg az 1840 : X. t. cz. oltalma alá helyezett védtöltések és csatornák;(5)

e) temetkezési helyek;

f) országos vagy közhatósági kezelés alatt álló oly kertek, melyek tudományos, közhasznu, vagy jótékony intézetek czéljára közvetlenül szolgálnak;

g) a közhatóságok vagy gazdasági, erdészeti és más hasonczélu egyesületek által közczélokra, nem pedig kereskedésre fentartott, — ugyszintén a tanitási czélokra szolgáló fa- és szőlő-iskolák.(6)

6. §. Ideiglenesen adómentesek:

a) az 1868 : XXV. t. cz. 7. és 8. §§-ai alapján ideiglenes adómentességet nyert földrészletek, a le nem járt adómentességi idő tartamára; — ezen adómentesség kiterjed a határőrvidéki részekben történt telepitéseknél engedett ideiglenes adómentességi esetekre is;

---

megállapitása tárgyában (1883. R. T. 1867.); 1888. okt. 29. 65,313. sz. pénzügymn. rend.; a tulajdonos bekeblezését elrendelő telekkönyvi hatósági végzések kezelése s a földadó nyilvántartás czéljára való felhasználása tárgy. (1888. R. T. 2171.); 1890 febr. 1. 36,845/1889. sz pénzügymin. körrend. a földadó-tartozás egyénenkinti előirása tekintetében észlelt szabálytalanságok megszüntetése tárgyában (1890. R. T. 187.); 1893 jan. 24. 6136. sz. belügymin. rend. a kataszteri háromszögelési jelek megrongálásának vagy megsemmisitésének eseteiben követendő eljárásról (1893. R. T. 1.); 1894 jan. 9. 93,896/1893. sz. pénzügymin. rend. a kataszteri részletes felmérésből származó birtokvázlatok, valamint a kataszteri felmérési munkálatok alkatrészeit képező iratok és jegyzőkönyvek mikénti kiszolgáltatása iránt (1894. R. T. 174.).

A földadó-százalék kivetéséről v. ö. 1881: XL. t. cz. 2. §., a földadó kivetéséről v. ö. 1883: XLIV. t. cz. 11. §. 1. p., 13. §., 29. §. 1. §., 34. §.; 1889; XXVIII. t. cz. 6. §.; (1881 decz. 26. 82,530. sz. pénzügymin. rend., a behajthatlanság czimén leirandó föld- és házadó tárgyában követendő eljárás iránt [1881. R. T. 1869]); a földadó után fizetendő jövedelmi pótadóról v. ö. 1883: XLVI. t. cz. 9. §. 1. p. és 10. §. 1. p., 11., 12., 13. §§.; a földadó visszatérítéséről az ármentesitett ártereknél v. ö. 1889: XXIX. t. cz. 1. §. — A földadó befolyásáról a főrendiházi tagságra v. ö. 1885: VII. t. cz. 2. §. — A földadó után a megyék ill. a törvényhatóságok az 1883. XV. t. cz. 9. §-ának és az 1890: I. t. cz. 23. §-ának (utadó) korlátain belül a pótadót vethetnek ki.

(1) E §-t hatályon kivül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva azt 2. §-ával (ezt módositotta: 1883: XLVI. t. cz. 1. §.).

(2) E §-t hatályon kivül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva az 3. §-ával.

(3) V. ö. 1. §., 46. §. *a)* p., 58. §. *d)* és *e)* p. 1871 jun. 12. 7119. sz. pénzügymin. rend. a vasútépitéshez kisajátitott földterületek után fizetendő földadó tárgyában (1871. R. T. 397.).

(4) V. ö. 10. §. utolsó bekezd.

(5) Az ezen §-ban idézett t. czikkeket hatályon kivül helyezte a vizjogról szóló 1885: XXIII. t. cz. (193. §.). 1878 jan. 12. 16,159. sz. pénzügymin. körrend. a használhatóvá lett területeknek adott adókedvezmények tárgyában (1878. R. T. 22.)

(6) V. ö. 1., 4. §§., 46. §. *a)* p., 58., §. *d)* p. A földadómentes ingatlanok illetékegyenérték-mentességéről v. ö. 1881: XXVI. t. cz. 24. §.

b) oly földterületek, melyek a jelen törvény szerinti adókivetéskor még földadó tárgyát nem képezték, s utóbb csak rendkivüli költséggel váltak gazdaságilag használhatókká, ezen időponttól fogva 15 évig;[(1)]

c) erdősitések a másnemü müvelésre tartósan nem használható területeken, jelesen: futóhomokon, köves vagy vizmosásos silány szántóföldeken vagy legelőkön, erdei kopár tisztásokon, az erdősités befejezésétől kezdve, az erdősités nehézségéhez és költségéhez mérten 20—40 évig, mely idő letelte után ily területek akkori minőségük szerint megadóztatandók.

A letarolandó erdőtalaj ujra befásításával e kedvezmény nem jár.[(2)]

d) uj telepitvényeknél a telepitvényhez tartozó földek, ha a telep legalább ötven családból áll: hat, — ha ötvennél kevesebb, de legalább 10 családból áll: három évre;

e) oly szőlőterületek, melyeken a tőkék kivesztek, vagy rendes forgón kivül kivágattak, és melyek a talaj megforgatása után ujból beültettek, a beültetéstől számitva hat évre.[(3)]

A változás, melyen az adómentesség alapszik, annak bekövetkeztétől számitandó egy év alatt az adóhivatalnál bejelentendő, különben az adómentességi igény elenyészik.

Az adómentességi időszak a változást követő évvel kezdődik.[(4)]

7. §. A földadó a földbirtokot terheli és annak tényleges birtokosa által fizetendő.

II. FEJEZET.

A földbirtok tiszta jövedelmének kiszámitása.

8. §. A föld tiszta jövedelmének vétetik a közönséges gazdálkodás mellett tartósan nyerhető középtermésnek értéke, levonván belőle a gazdálkodási rendes költségeket.

A földbirtokkal összekötött jogok, ugyszintén annak valamely iparággal vagy más földbirtokkal való gazdasági összefüggése a tiszta jövedelem kiszámitásánál tekintetbe nem vétetnek, de viszont az azon fekvő terhek is figyelmen kivül hagyatnak.

9. §. A tiszta jövedelem mivelési ágak és minőségi osztályok szerint becslés után nyomoztatik ki.

10. §. A mívelési ágak következők:

a) szántóföld,

b) kert,

c) rét (kaszáló),

d) szőlő,

---

(1) V. ö. 1881: XLII. t. cz. 1. §.

(2) 1875: XXX. t. cz. a polgárositott varasd-szentgyörgyi és varasd-körösi volt határőrezredek területén fekvő s eddig adómentes erdők ideiglenes megadóztatásáról; 1878: X. t. cz. a polgárositott szerb-bánsági és román-bánsági volt határőrezredek területén fekvő s eddig adómentes erdők és a román-bánsági volt határőrezred területén fekvő eddig adómentes havasi legelők ideiglenes megadóztatásáról; v. ö. az erdőtörvényről szóló 1879: XXXI. t. cz. 177. §-ának *a)* pontját; 1890 jan. 27. pénz- és földmivelésügyi min. rend. az 1879: XXXI. t. cz. értelmében a véderőket megillető adókedvezmények megállapitása körül követendő elj. tárgy. (1890. R. T. 508.).

(3) Ez időtartamot tiz évre hosszabbitja meg az 1891: I. t. cz. 1. §-a. V. ö. 1883: XVII. t. cz. 8. §.;) 1888 ápr. 25. 23,725. sz. pénzügymin. rend. a phylloxera vastatrix pusztitása folytán kiirott és ujra beültetett szőlők után az 1875: VII. t. cz. 6. §. *e)* p. alapján engedélyezhető ideigl. adómentesség tárgy. (1888. R. T. 454.).

(4) V. ö. 39. §. *d)* p., 55. §., 58. §. *f)* p.

e) legelő,
f) erdő, és
g) nádas.

Szántóföldek azon földrészletek, melyeken gabonanemüek, kapás-, vagy kereskedelmi növények, vagy ezek egymást felváltva termeltetnek, miveltessenek bár e földek szakadatlanul vagy takarmánytermelés, ugarlás vagy másnemü használat közbejöttével.

A kertekhez, tekintet nélkül arra, be vannak-e kerítve vagy sem, a virág-, zöldség- és gyümölcsös kertek tartoznak, feküdjenek bár a lakhelyek körül vagy külön, a gyümölcsösök azonban csak az esetben, ha a terület jövedelmének nagyobb részét a gyümölcs szolgáltatja.

Rét (kaszáló) azon földterület, melynek fűtermése évenkint rendesen kaszáltatik.

Szőlők azon területek, melyek szőlőtőkékkel be vannak ültetve.

Legelő azon tér, mely rendesen legeltetésre szolgál.

Az erdőkhöz az állandóan faizásra szánt területek tartoznak, még pedig a szál- és sarjerdőkön kivül az apróbb fákkal benőtt — vessző- és rőzsevágásra használható — ligetek és füzesek, valamint a lomberdők is, melyeknek lombja takarmányul szolgál.

Nádasoknak azon földrészletek tekintetnek, melyeken rendes vágás szerint használni szokott gyékény vagy nád terem.

Az 5. §. *b)* pontjában emlitett háztelkeken és udvarokon felül lévő belsőségek, akár legyenek bekeritve, akár nem, a használatuknak megfelelő mivelési ágba sorozandók.[1]

11. §. Oly földrészletek, melyek a 10. §-ban felsorolt mivelési ágak valamelyike szerint kezeltetnének, de tényleg azok egyike szerint sem használtatnak, azon mivelési ágba sorozandók, melybe azelőtt tartoztak, s ha az ki nem nyomozható, a melybe a velük határos vagy legközelebb fekvő hasonminőségü földrészletek tartoznak.

12. §. A becslés az egész állam területén egyidejüleg hajtatik végre. E czélból a pénzügyminister az országot kerületekre, s ezeket lehetőleg egyenlő becslőjárásokra osztja fel.

13. §. Rendszerint minden egyes becslőjárásra egy tiszta jövedelmi fokozat készittetik, melynek tételei pénzértékben fejezik ki az illető minőségi osztály holdankinti tiszta jövedelmét.

De ha a tiszta jövedelemre befolyással biró viszonyok egy becslőjárás területén belül annyira különbözők, hogy az egész becslőjárásra ugyanazon egy tiszta jövedelmi fokozat czélszerüen nem alkalmazható, a becslőjárás több osztályozási vidékre osztandó fel, melyek mindenikében külön osztályozás alapján külön tiszta jövedelmi fokozat készitendő.

Minden mivelési ágban annyi osztály állitandó fel, a mennyi a tiszta jövedelemre tényleges befolyással biró gazdasági és értékesitési viszonyok különbségei szerint szükséges.

Egy mivelési ágban azonban járásonkint, illetőleg osztályozási vidékenkint legfeljebb nyolcz minőségi osztály állítható fel.

14. §. Az osztályok jelzése végett mivelési ágankint az osztály jellegét

---

(1) V. ö. 11. §.

leginkább kitüntető mintaterek jelöltetnek ki oly számban, hogy minden község határában az ott előforduló osztályok legalább egy-egy mintatér által legyenek képviselve.

15. §. A föld tiszta jövedelme a termés, a terményár és a gazdálkodási költségek évi átlagai szerint számittatik ki.

16. §. A föld tiszta jövedelmének kiszámitásánál a termés és a gazdálkodási költség következő módon veendő fel:

a) Szántóföldek terméseül vétetik a közönséges gazdasági vetésforgások alatt termelt összes termények és ezekből vett haszon értéke, a miből gazdálkodási költségek fejében a trágya értéke, s ennek kihordására, továbbá a felügyeletre, szántásra, kapálásra, boronálásra és hengerclésre, termények le- és betakaritására, cséplésre megkivántató költség, illetőleg szükséges kézi és igás napszám vagy ezek egyenértéke, s ott, hol az rendszerint előfordul, a gyomirtás költsége, továbbá a vetésre és vetőmagra szükséges kiadás vonandó le.

b) Kertek terméseül vétetik a zöldség-, gyümölcs- és esetleg fűtermés; a miből a gazdálkodási költség fejében az ültetésre, mivelésre, öntözésre, őrizésre, szedésre és betakaritásra szükséges napszám, és a vetőmagra, illetőleg ültetményekre és trágyázásra szükséges kiadás vonandó le.

Virágos kertek a hasonló talaju és fekvésü haszonkertek módjára becsülendők meg.

c) Rétek (kaszálók) terméseül vétetik az anyaszéna, esetleg a sarjutermés és a legeltetési haszon, a miből mivelési költség fejében a kaszálásra, gyüjtésre, behordásra és összerakásra szükségelt gyalog- és igás napszámok költségei vonandók le.

d) Szőlők terméseül vétetik a szőlő-, illetőleg must- és törkölytermés, továbbá az összes gyümölcs- és más melléktermények értéke, a miből mivelési költség fejében az elfedésre, kinyitásra, kapálásra, metszésre, kötésre, kacsolásra, szüretelésre és őrizésre szükséges napszám, továbbá a trágyázásra, karózásra, tőkésitésre (homlitás, döntés, bujtás) és a telek épségben tartására szükséges müvekre forditott költség vonandó le.

e) Legelők termése és költsége a hasonló fekvésü és talaju rétekkel egybehasonlitva állapitandó meg. Fekvésüknél és talajuknál fogva más mivelési ágra nem alkalmas legelők, az azokon eltartható lábas jószág száma, s a szokásos legelési érték szerint vétetnek fel, minek kiszámitásánál figyelembe veendő, hogy hány darabot s évenkint mennyi ideig képesek eltartani.

f) Erdők hasznául vétetnek a fatermés (a tőárt számitva), tekintettel a tartós fatermelés határai között előállitható és a helybeli viszonyok szerint állandóan értékesithető famennyiségre, és az erdei mellékhaszonvételek, u. m. a legeltetés, a makk, a kéreg és a gubacs; a miből mivelési költség fejében az erdőtenyésztésre, ápolásra, az erdészeti személyzet fizetésére szükségelt évi kiadások vonandók le.

Gesztenye, eperfa és hasonnemü ültetvények használatuk módja szerint a gyümölcsös kertek, vagy az erdők egyik osztályának módjára becsülendők meg.

g) Nádasok terméseül a nád- és gyékénytermés vétetik, a miből gazdálkodási költség fejében a letakaritásra es behordásra szükséges kézi és igás napszámra forditott kiadás vonandó le.

h) Mulató-, disz- és vadaskertek a talajminőség kellő tekintetbevételével azon mivelési ágba sorozandók, melybe főalkatrészeik szerint tartoznak.

17. §. A termés évi átlaga a becslőjárás, illetőleg osztályozási vidék nagyobb részében szokásos gazdálkodási rendszer alapján, a fánál a vidékben szokásos erdővágatási forga (turnus) egész évsorozatának átlaga, — az erdei mellékhaszonvételeknél 25, szőlőknél az utolsó 15 év, — egyéb mivelési ágaknál pedig az utolsó 10 év tapasztalatai szerint számittatik ki.

18. §. A gazdálkodási költségek kiszámitásánál a napszám és anyag értékének átlaga az 1867—1872-ig terjedő hat évi időszak közép-árai szerint, és pedig a gazdaságban felhasznált termények ára a 19. §. értelmében számittatik ki.

A munka-ár átlagának kiszámitásánál azonban a kivételes körülmények, például vasuti vagy más nagyobb mérvü épitkezések által ideiglenesen előidézett áremelkedések számitásba nem vétetnek.

Oly földterületeknél, melyeknek jelen termőképességben tartása folytonosan különös költségeket igényel, minők a vizöntés és elhomokosodás elleni gátak, a vizek levezetésére vagy öntözésre szolgáló csatornák, csővek és készülékek, vizmosások, zuhatagok és hószakadások elleni védmüvek, a határvédek és a telek vagy a telek egy részének mivelhető állapotban tartására szükséges töltések, árkok, vagy alagcsövezés stb. fentartására szükséges költségek a rendes gazdálkodási költségekbe számitandók.[1]

19. §. A becslésnél, a fa kivételével, a termények áraul az 1867—1872-ig terjedő hat évi középárak átlaga 20% levonásával veendő, — a fa áraul pedig az 1855—1874-ig terjedő husz évi időszak alatt fennállott középárak átlaga, minden levonás nélkül veendő.

Oly terményeknél, melyek eladás végett vásárra vagy valamely gyárhoz vitetnek, az illető piaczi vagy gyári, más terményeknél a helybeli, még pedig a bornál a szüreti árak vétetnek alapul; ha az eladás hordóval együtt történik, a hordó ára levonandó.

20. §. A megállapitott piaczi ár a vitelbér levonásával alkalmaztatik.

A vitelbér leszámitása oly községeknél, melyek rendes piaczaiknál közelebb fekvő hajózható folyókat, csatornákat vagy vasutakat használhatnak, azok állomásáig a tengelyi szállitási ár, azon tul a piaczig vagy gyárig az illető közlekedési vállalatok részére megállapitott árszabás szerint történik.

Azon vidékeken, melyek e kiszámitási időszak folyama alatt vasuti összeköttetést nyertek, a szállitási költségek ugy számitandók le, mintha a vasut már az egész idő alatt létezett volna.

21. §. Az egyes földrészletek tiszta jövedelme térfogatuk szerint, a tiszta jövedelmi fokozat megfelelő tétele alapján számittatik ki.

III. FEJEZET.

Végrehajtó közegek.

22. §. A földadó-katasteri munkálatok vezetése és igazgatása a pénzügyministert illeti, ki az e törvény végrehajtásához szükséges szabályrendeleteket és utasitásokat kiadja.[2]

---

(1) E bekezdés rendelkezését egyes védmüvekre nézve hatályon kivül helyezi: 1881: XLII. t. cz. 6. §.; v. ö. u. e. t. cz. 17. §-át. — V. ö. 19. §., 39. §. *e)* p.

(2) V. ö. 34. §. utolsóelőtti bekezd.

23. §. A következő végrehajtó közegeket és a kellő számu segédszemélyzetet a pénzügyminister nevezi ki:

a) a becslőjárásokban a becslőbiztost, erdőbecslőt és a szükséghez képest mérnököt;

b) a becslőkerületekben a katasteri igazgatót, kerületi és erdőbecslési felügyelőt és a szükséghez képest főmérnököt;

c) a pénzügyministeriumban a központi felügyelőket.(1)

24. §. A 23. §-ban felsorolt közegeken kivül:

a) minden becslőjárásban egy járási,

b) minden becslőkerületben egy kerületi, és

c) a központban országos földadó-bizottság alakittatik.(1)

25. §. A járási bizottság az elnökön kivül rendesen tizenöt tagból áll. Előadó a becslőbiztos, illetőleg az erdőbecslő, kik a bizottságban szavazattal birnak.

26. §. Az elnököt és a bizottsági tagokat, illetőleg póttagokat a kijelölő választmány közbenjöttével azon törvényhatósági bizottság választja, melynek hatósága alá a becslőjárás tartozik.

A bizottsági tagok a becslőjárás különböző vidékein biró földbirtokosokból választandók, mely czélra a becslőjárás öt, lehetőleg egyenlő aljárásra osztatván, minden aljárás után az ottani földbirtokosokból három rendes és három póttag választandó, arra való tekintettel, hogy ezen három bizottsági tag, illetőleg póttag által a nagy-, közép- és kisbirtok képviselve legyen.

Azon kivételes esetekben, ha a becslőjárás egyes részei különböző törvényhatóságok alá tartoznak, az elnököt és a bizottsági tagokat azon törvényhatóság választja, melynek hatósága alá a becslőjárásnak azon része tartozik, melytől a becslőjárás földadójának nagyobb része fizettetik, de ha a kisebb résztől ezen földadónak legalább $1/_{15}$-de fizettetik, a bizottsági tagokat az érdekelt törvényhatóságok azon arányban választják, melyben az azok alá tartozó részek a becslőjárás földadójához járulnak.

A törvényhatóság a pénzügyminister felhivására, ennek vételétől számitandó négy hét alatt, gyülést tartani s e gyülésben választani köteles, különben az elnököt és a bizottsági tagokat a főispán, illetőleg a törvényhatóságnak hasonállásu főnöke nevezi ki.

A választás, illetőleg kinevezés eredménye a becslőjárásban kihirdetendő.

27. §. A kerületi földadó-bizottság áll: egy elnökből és kétannyi tagból, a hány járásból a kerület alakittatott. — Elnöke a katasteri igazgató, illetőleg annak a pénzügyminister által kinevezett helyettese.

A bizottság tagjai: a kerületbeli járási bizottságok mindenikének egy küldöttje, s a kerületnek valamennyi becslőbiztosa. Előadó szavazat nélkül a kerületi felügyelő, illetőleg az erdőbecslési felügyelő.

A járási bizottságok mindjárt megalakulásuk után a kerületi bizottságba egy tagot és egy póttagot választanak.

28. §. Az országos földadó-bizottság az elnökön kivül kétannyi tagból áll, a hány kerületi földadó-bizottság alakittatott.

Elnöke a pénzügyminister vagy általa kinevezett helyettese.

Az országos földadó-bizottság tagjai felében a pénzügyminister által nevez-

(1) V. ö. 1883: XXII. t. cz. 8. §.

tetnek ki. Felerészben pedig a kerületi földadó-bizottságok választott tagjai által választatnak, ezen földadó-bizottságok megalakulása után.

A rendes tagokkal egyenlő számban póttagok is neveztetnek ki, illetőleg választatnak.

Előadók szavazat nélkül a központi felügyelők.

29. §. Ugy a járási, mint a kerületi, valamint az országos földadó-bizottságok tagjai az első ülésben, s a mennyiben ezen meg nem jelentek volna, mindenesetre működésük megkezdése előtt következő ünnepélyes fogadást kötelesek letenni:

«Én N. N. becsületemre fogadom, hogy a . . . földadó-bizottság tagjává megválasztatván (kineveztetvén), ezen állásommal járó feladatok teljesitésében lelkiismeretesen és részrehajlás nélkül fogok eljárni.»

30. §. A földadó-bizottságok a megjelent tagok számának tekintetbevétele nélkül határozatképesek. Üléseik nyilvánosak s azokról rendes jegyzőkönyv vezettetik.

A tagok rendesen meghivandók. De sem az egyéni érdekeket közvetlenül érintő osztályba-sorozási munkálatok és azok elleni felebbezések elintézésénél, sem a bizottsági üléseken való határozathozatalban, sem vizsgálati kiküldésekben és véleményadásban nem vehetnek részt, ha oly kérdés merül fel, melyben

a) saját személyükre nézve érdekeltek lévén közvetlenül vagy közvetve, kártól tarthatnak vagy hasznot remélhetnek; [(1)]

b) ha feleség vagy jegyes, fel- vagy lemenő ágbeli rokonaik vagy oly személyek vannak érdekelve, kik velük negyed izig oldalrokonságban, vagy másod izig sógorságban, továbbá fogadott gyermeki, végre gyámsági vagy gondnoksági viszonyban állanak.[(1)]

Határozataikat a jelenlévők szavazattöbbséggel hozzák.

A szavazatok egyenlő megoszlása esetében az elnök szavazata dönt.

Minden bizottságnak jogában áll szakértőket hallgatni ki.

IV. FEJEZET.

Végrehajtási eljárás.

31. §. A földadó-katasteri munkálatok a tényleges állapotnak megfelelőleg igazitandók ki.

E czélból minden földrészletnél a tulajdonos neve, a mivelési ág és a térfogat a 32., 33., 34. és 35. §§-ok határozatainak utmutatása mellett a jelen állapot szerint teendő ki.

32. §. A földadó-katasteri munkálatokban a birtokrészek rendszerint a tényleges birtokosok nevére irandók.

Ha a jelentkezők között a tényleges birtoklás vitás, a birtokrész annak nevére irandó, a ki magát mint telekkönyvi tulajdonos igazolja; — ellenesetben a jelentkezők mindnyájan beirandók.

Oly földrészlet, melynek birtokosa ki nem tudható, egyelőre a községre irandó.

---

(1) V. ö. 1881: XL. t. cz. 4. §. utolsó bekezd.

A két utóbbi esetben a birtoklás minősége az észrevételek rovatában kitüntetendő.

A katasteri munkálatokba iktatott birtoklás magánjogi következményekkel nem bir.(1) (2)

33. §. A mivelési ág a törvény kihirdetését megelőzött utolsó három év alatt folytatott gazdálkodási rendszer alapján határozandó meg, kivéve, ha igazoltatik, hogy azon föld ezen mivelési ágban csak kivételesen használható.(1)

34. §. A fennérintett kiigazitások eszközlése végett a pénzügyigazgatóság a jelenlegi katasteri munkálatokat kerülete minden községében négy héten át közszemlére kitéteti, s egyuttal a községben helyi szokás szerint közzéteendő hirdetményben a földbirtokosokat felszólitja, hogy a tettleges állapotot, a mennyiben az a földadó-katasteri munkálatok alkalmával felvett földkönyvekben foglalt beiktatásoktól eltér, az e végre alakitandó községi bizottságnak jelentsék be. E községi bizottságok, a járási bizottságok megválasztása után, az illető szolgabiró által kitüzendő határnapon, annak felügyelete alatt a község képviselő-testülete által alakittatnak meg.

A községi bizottság az emlitett katasteri munkálatok beérkezése után azonnal összeülvén, a helyszinének megszemlélésével s az érdekelteknek meghallgatásával, a község adó-telekkönyvét, észrevételeinek külön ivekre leendő feljegyzése mellett, a tényleges állapot szerint hivatalból előlegesen kiigazitja; egyszersmind azon földrészleteket, melyek az adó-telekkönyvekbe fel nem vétettek, vagy terméketlenek közé soroztattak, jelenleg azonban mivelés alatt állanak, — s azokat, melyeknek mivelési ága változott, azon osztályokba sorozza, melybe azok az érvényben lévő osztályozás és jövedelmi fokozatok szerint tartoznának.

Addig, mig a jelen törvény szerinti adókivetés életbelép, a földadó az ekképen kiigazitott adótelekkönyvek és birtokivek alapján, az 1868 : XXV. t. cz. 7., 8. és 12. §§-ai által biztositott mentességek fentartása mellett, 1876-ik évi január 1-től kezdve fog ideiglenesen kivettetni.

A pénzügyi közegek négyheti idő letelte utánra minden községben határnapot tüznek ki, s arra a községi elöljárókat s azok által a községi bizottságot és az érdekelteket meghivják. Ez alkalommal az előleges bejelentések, a községi bizottság által eszközölt előleges kiigazitások, és az ekkor felmerülő nehézségek megvizsgáltatnak, s az érdekeltek jelenlétében és közreműködésével elintéztetnek, hogy ez alapon a községnek ujabb adótelekkönyve, illetőleg birtokivei elkészittethessenek.

A határidők, melyek alatt a községi bizottságok az e §-ban reájuk bizott teendőket végrehajtani kötelesek, a pénzügyminister által rendeleti uton fognak meghatároztatni.

Ezen trendeletekben kellő tekintettel leend arra, hogy az adószabályozási munkálaok tárgyalására és elintézésére hivatott községi és járási bizottságoknak ebbeli feladataik alapos teljesitésére elégséges idő engedtessék; de viszont gondoskodni fog arról is, hogy egyik vagy másik bizottság netaláni halogató eljárása által a munkálatok folyamát meg ne akaszthassa, s e czél-

(1) V. ö. 31. §.
(2) 1886 decz. 31. 4446. sz. pénzügymin. körrend. a földadó-nyilvántartásnak a birtoklási bejegyzések tekintetében helyes és egyöntetü vezetése tárgyában. (1886. R. T. 1335.).

ból minden általuk eszközlendő eljárásnak befejezésére zárhatáridőket fog megállapitani azon hatálylyal, hogy a mely bizottság ennek határai közt valamely teendőjét el nem végzi, az nélküle fog a kormány közegei által végrehajtatni.

Az ezen §. értelmében készült ideiglenes munkálatok ellen a kincstár és az érdekelt felek részéről felszólamlásnak van helye, mely az ideiglenes adótelekkönyvek- és birtokiveknek a község által 8 napon át eszközlendő közszemlére kitétele után 15 nap alatt a járási bizottsághoz beterjesztendő.

Ezen felszólamlások felett a pénzügyminister által a 22. §. értelmében kiadandó eljárási utasitás szerint a járási bizottság elsőfokulag határoz.(1)

A járási bizottság határozatai ellen, az adókivetés és beszedés folyamának megakasztása nélkül, vagyis birtokon kivül 15 nap alatt, felebbezésnek van helye a kerületi bizottsághoz, mely az ügyben végérvényesen határoz.

35. §. A térfogat kiigazitása, illetőleg a birtokosok arra vonatkozó bejelentései helyességének ellenőrzése ott, hol a részletes katasteri felmérések már megtétettek, ezen felmérési munkálatok, a hol a részletes felmérés még nem eszközöltetett, a tagositási munkálatok, ezekhez tartozó vagy más földkönyvek és térképek, s a hol ezek sincsenek, a tényleg fennálló földadó-ideiglen behozatala alkalmával készitett concretrális térképek, s egyéb segédadatok alapján történik.

E czélból közhatóságok és magánosok a birtokukban lévő térképeket, földkönyveket, vagy az azokból készült kimutatásokat a kiigazitással megbizott közegeknek térítvény mellett kiszolgáltatni, vagy azoknak megtekintésére s lemásolására módot nyujtani tartoznak.

Az állam az átadott okiratok épségben tartásáért és visszaszolgáltatásáért felelős.(2)

36. §. A járási bizottság, mindjárt megalakulása után, egy járásbecslőt, s ennek akadályoztatása esetére egy helyettes becslőt választ, s ezen járásbecslő, illetőleg helyettese, a 37., 38. §§-ban körülirt teendőkhöz a becslőbiztos által meghiva, azzal együttesen eljár.

A járásbecslőnek és helyettesének akadályoztatása vagy meg nem jelenése a munka folytatását fel nem tartóztathatja. s ily esetben a becslőbiztos azt maga folytatja és fejezi be.

Ha a becslők valamely tárgyra nézve nem tudnak megegyezni, a bizottságban mind a kettőnek nézete meghallgatandó.

37. §. A becslők elkészitik a járás gazdasági leirását, melyben mindenesetre elősorolandók a járás kiterjedése, határai, községei, földrajzi fekvése, égalji viszonyai, talajának általános jellege, ennélfogva mivelhetésének könnyű vagy nehéz volta, a rajta előállitható termékek nemei, a nyerhető termések nagysága, azoknak szokásos árai, a járásban szokásos gazdálkodási rendszer, az igás és kézi napszámok bére, a talaj termőképességét fokozó és biztositó mesterséges csatornák, védtöltések vagy azokat csökkentő földárjai, vadvizek vagy vizállások, a közlekedési eszközök és a piaczi viszonyok, a járás népes-

---

(1) V. ö. 31. §.; továbbá: 1877 febr. 7. 60,359/1876. sz. pénzügymin. rend. a földadónak a kiigazitott kataszteri munkálatok szerint leendő kivetésére vonatkozó átmeneti intézkedések tárgyában (1877. R. T. 76.).

1877 jun. 18. 35,040. sz. pénzügymin. rend. az 1868: XXV. t. cz. 9. §-a értelmében birtokrendezés, tagositás, legelőelkülönítés, erdőkihasitás vagy új telepités folytán szükségessé vált uj adómunkálatok készitésének siettetése iránt (1877. R. T. 354.).

(2) V. ö. 35. §.

ségének arányai, szokott foglalkozási módja, a földbirtok megoszlása kis és nagy gazdaságokra. Kimutatandó továbbá a kis, közép és nagy birtokok vagy egyes mívelési ághoz tartozó földrészletek után holdankint fizetni szokott évi haszonbér is, mely adatok nem az egyes birtokok jövedelmezőségének megállapitására, hanem azon czélból használandók, hogy a járások és majdan a kerületek közötti arány megitélésénél tájékozóul szolgáljanak.

A leirás adatainak helyességét a járásbizottság megvizsgálja, megállapitja, s az igy megállapitott járásleirás alapján eldönti, vajjon több osztályozási vidékre legyen-e a járás elkülönitendő, s·ha igen, hányra.[1]

38. §. A becslők a bizottság által átvizsgált s megállapitott járásleirás adatai (37. §.) alapján a minőségi osztályok s a tiszta jövedelmi fokozatok felállitása iránt javaslatot dolgoznak ki.

A minőségi osztályok mivelési ágankint a vidéken szokásos gazdálkodási rendszer mellett nyerhető holdankinti tiszta jövedelem nagyobb vagy kisebb foka szerint állitandók fel.

Ehhez képest megállapitandók a járásban, illetőleg osztályozási vidéken található legjövedelmezőbb, legcsekélyebb jövedelmű és a szükséghez képest a többi közbeeső osztályok.

A tiszta jövedelmi fokozatok egyes tételei oly módon szabandók meg, hogy:

a	2 krtól	20 krig	terjedő	tételek	...	2 krral,
a	20 krtól	1 frtig	«	«	...	5 «
az	1 frttól	4 frtig	«	«	...	10 «
a	4 frttól	10 frtig	«	«	...	25 «

a 10 frton felül terjedők pedig 50 krral oszthatók legyenek.

Ha a kinyomozott összeg a fentebbi módon nem osztható, a legközelebbi kisebb vagy nagyobb, de a fentebbi módon osztható összeg veendő a szerint, a mint a kinyomozott összegtől kevésbbé tér el.

Egyenlő eltérés esetében akisebb összeg veendő.[2]

39. §. A tervezett tiszta jövedelmi fokozat alapján a becslők megnevezik azon községi határokat, illetőleg dülőket, melyekben az egyes minőségi osztályok előfordulnak, s az azokat jelző mintatereket kitüzik.

E mintaterek talajminőségük és helyi fekvésük leirásával külön jegyzékben is kimutatandók.

Azután községről községre minden határbeli földterületeket a minőségüknek megfelelő s a mintaterek által képviselt osztályokba besorozzák.

Az osztálybasorozás a községi bizottságnak (34. §.) és ha az illető földbirtokos jelen van vagy magát képviselteti, ennek is meghallgatásával a helyszinén hajtandó végre.

E czélból a sorozás napja az egyes községeknek a becslőbiztos által előre tudtul adandó és a községekken közhirré teendő, hogy az érdekelt birtokosok a sorozásnál jelen lehessenek.

A községi bizottság köteles a sorozásnál megjelenni s a szükséges felvilágositásokat a becslőknek megadni.

---

(1) V. ö. 36. §.
(2) V. ö. 36., 41. §.; 1881: XL. t. cz. 5. §.

Az osztálybasorozásnál következő szabályok lesznek szem előtt tartandók:

a) ha egy dülőnek egész területe ugyanazon talajminőséggel és tulajdonsággal bir, az egész dülő egy osztályba sorozandó;

b) ha a dülőnek talajminősége és tulajdonságai különbözők, a különböző részek a minőségüknek megfelelő osztályokba sorozandók;

c) egy katasteri holdig terjedő földrészletek, habár talajminőségük és tulajdonságaik különbözők is, egy, és pedig azon osztályba sorozandók, melyben eltérő tulajdonságaiknak aránya kellő kiegyenlitést talál;

d) az ideiglenes adómentességgel biró földrészletek (6. §.) szintén sorozás alá esnek;

e) ha a 18. §. értelmében egyes földterületeknek termőképességben tartása a rendes gazdálkodási költségeken felül különös költségekkel jár, ily területek a nagyobb gazdálkodási költség betudása fejében a tiszta jövedelmi fokozat, illetőleg minőségi osztályoknak egyik kisebb tételű osztályába is sorozhatók.

Az osztálybasorozás eredménye külön táblázatban összeállitandó és abban az egyes osztályokba sorozott területek térfogata községenkint, és a járás, illetőleg osztályozási vidék szerint összeadandó és kimutatandó.

Az ekként kitöltött minőségi osztályokat képviselő mintaterek határozott jelzőkkel látandók el, és ezeknek holléte a járásban közhirré teendő.

A becslők munkálataikat a járási bizottság elé terjesztik.(1)

40. §. A járási bizottság a 39. §. értelmében eléje terjesztett munkálatot megvizsgálván, mind a tiszta jövedelmi fokozatok, mind az osztályba sorozási munkálat felett, különös tekintettel az egyes tételek arányosságára, határoz, s ha az előterjesztett munkálaton változtatásokat tesz, azokat jegyzőkönyvileg indokolja.

Ha a becslők valamelyike vagy bármely bizottsági tag kivánja, helyszini vizsgálat tartandó, melyen a becslőbiztos és a vele működött járásbecslő jelen lenni köteles.

A megállapitott munkálat a jegyzőkönyvvel s az összes iratokkal együtt a bizottsági elnök által a katasteri igazgatónak azonnal megküldendő, ki azokat a kerületi bizottság előadóinak véleménye kiséretében a kerületi bizottság elé terjeszti.(2)

41. §. A kerületi földadó-bizottság a kerületében fekvő járások jövedelmi fokozatainak és osztálybasorozási munkálatainak helyességét megvizsgálja, s azokat egymással helyes arányba hozza.

E czélból választott tagjaiból megalakulása után azonnal egy küldöttséget nevez ki, mely a kerületi és erdőbecslési felügyelőkkel együtt a kerületet járásonkint beutazza s a szükséges adatokat összegyüjti.

Ezen beutazás ugy intézendő, hogy a küldöttség a minőségi osztályoknak és azokra alapitott jövedelmi becslésnek, ugy a minőségi osztályokat jelző egyes mintatereknek helyes vagy helytelen megállapitása felől (38. §.) a helyszinén szerezhessen meggyőződést.(3)

42. §. A kerületi bizottság, a küldöttség javaslatának tekintetbe vételével, a járási fokozatokat és osztályba sorozási munkálatokat megállapitja, s a szomszédos kerületi bizottságoknak valamint a kerületben levő járási bizottságoknak oly felhivással küldi meg, hogy netaláni észrevételeiket legfeljebb 50 nap alatt közöljék.

A járási bizottságok a megállapitott összes munkálatokat s a mintaterek jegyzékét a községeknek oly felhivással küldik meg, hogy a felállitott minőségi osztályok száma, valamint a fokozattételek, s végre a földek osztályba sorozásának helyessége iránt, ugy az általuk, mint netalán egyesek által beadott kifogásokat, 25 nap alatt a járási bizottságnak irásban adják be.

A kerületi bizottság a beérkezett észrevételeket ujabb tárgyalás alá veszi, ha szükségesnek látná, helyszini vizsgálatot rendel el, és a megállapitott s kellőleg indokolt fokozatokat és

---

(1) V. ö. 1881: XL. t. cz. 4. §. A földrészletek osztályba sorozása tárgyában v. ö. 1879 jul. 10. 31,015. sz. pénzügymin. körrend. (1879. R. T. 383.).

(2) E §-t hatályon kivül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva azt 4. §-ával. (V. ö. 1884: XII. t. cz. 2. §.)

(3) E §-t hatályon kivül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva azt 5. §-ával.

osztályba sorozási munkálatokat az összes iratokkal a pénzügyministerhez felterjeszti.(1)

43. §. A pénzügyminister a felérkezett tiszta jövedelmi fokozatokat és osztályba sorozási munkálatokat kapcsolatosan megvizsgáltatja, s reájok vonatkozó javaslatával együtt az országos földadó-bizottság elé terjeszti.

Az országos földadó-bizottság a tiszta jövedelmi fokozatok és osztályba sorozási munkálatok megállapithatására már előzőleg adatokat gyüjt.

E czélból megalakulása után választott tagjaiból azonnal küldöttséget nevez ki, mely a központi felügyelőkkel együtt a becslési munkálatok tartama alatt az ország különböző vidékeit beutazza s a szükséges adatokat összegyüjti.

A kerületi bizottságoknak ez utazás folyta alatt beérkező jelentései használat végett e küldöttség tagjainak megküldetnek, s ha az utazások bevégezte után az országos földadó-bizottság a beérkező jelentések folytán egyes vidékekre nézve szükségesnek találja, azokat ujból beutaztatja.

E küldöttség tagjai a járási és kerületi bizottságok tanácskozásaiban részt vehetnek, de szavazatuk nincs.

A küldöttség az összes tiszta jövedelmi fokozatok és osztályba sorozási munkálatok megállapitására nézve javaslatot terjeszt az országos földadó-bizottság elé, mely e javaslat és a pénzügyminister véleményének tekintetbe vételével a tiszta jövedelmi fokozatokat és a földek osztályba sorozását, ez utóbbit azonban az egyéni felszólalások fentartásával az állam egész területére nézve járásonkint megállapitja.(2)

44. §. Ha az országos földadó-bizottság a kerületi földadó-bizottság által javaslatba hozott járási tiszta jövedelmi fokozatokat, vagy a földek osztályba sorozását tetemesen megváltoztatja, ezen változásokról, az azokra vonatkozó munkálatok megküldése mellett, az illető járási bizottságokat oly felhivással értesiti, hogy a változásra vonatkozó véleményeiket és netáni kifogásaikat 30 nap alatt a kerületi bizottságnak irásban adják be.

A kerületi bizottság a járási bizottságok kifogásait tárgyalás alá veszi, s észrevételeivel együtt az országos bizottsághoz felterjeszti.

Az országos bizottság kellő tekintettel a kifogásokra és észrevételekre, az összes munkálatokat a 43. §-ban kitett fentartás mellett végleg megállapitja.(3)

45. §. Az országos bizottság határozatai alapján a telekkönyvekbe és birtokivekbe minden egyes földrészlet osztálya bejegyeztetvén, a járási bizottságok utján minden községnek a reá vonatkozók megküldetnek, és a községi elöljáróság azokat a község vagy a biró házánál kiteszi, egyszersmind a helyi szokás szerint közzéteendő hirdetményben a községi földbirtokosokat felhivja, hogy netaláni fölszólalásaikat a 46. §-ban kitett időben és módon adják be.

Ezen határidő a becslőbiztos által a járás minden községeire nézve egyenlően szabandó meg.

A közszemlére kitett sorozási munkálatok épségben és tisztán tartásáért a községi elöljáróság felelős és az ebbeli mulasztása miatt netalán szükségessé válható munkaujitás költségeit viselni tartozik.(4)

46. §. Felszólalásnak van helye:

a) ha oly földrészlet, mely földadó tárgyát nem képezi, mint adóköteles soroztatott, vagy ha adóköteles földrészlet kihagyatott (4. és 5. §§-ok);(5) (7)

b) ha valamely földrészlet többször, vagy ha nem a saját községe telekkönyvébe iktattatott be, ugyszintén, ha a tulajdonos hibásan van bejegyezve;(5) (6)

c) ha a térfogat hibásan tétetett ki;(5) (6)

d) ha a földrészlet nem a megfelelő mivelési ága alá foglaltatott;(7)

e) ha a földrészlet nem a megfelelő minőségi osztályba soroztatott;(7)

f) ha a földrészlet a járáson belül fekvő határozottan megjelölendő más földrészlettel összehasonlitva egyenlőtlenül soroztatott.(7) (8)

---

(1) E §-t hatályon kívül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva azt 6. §-ával.
(2) E §-t hatályon kívül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva azt 7. §-ával. — V. ö. 44. §.
(3) E §-t hatályon kívül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva azt 8. §-ával.
(4) E §-t hatályon kívül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva azt 9. §-ával. (V. ö. 1884: XII. t. cz 2. §. 2. bekezd.)
(5) V. ö. 52. 53. §§.
(6) V. ö. 1881: XL. t. cz. 11. §. 1 p.
(7) V. ö. 1881: XL. t. cz. 11. §. 2. p.
(8) E §-t föntartja: 1881: XL. t. cz. 10. §.; az ezen §. értelmében az új földadó-kataszteri munkálatok eredményei ellen érvényesíthető felszólalások elintézésének módjáról az 1884: XII. t. cz. rendelkezik. V. ö. még 1883 decz. 15. 76,140. sz. pénzügymin. rend. a földadó szabályozásáról szóló 1875: VII.. ill. 1881:

47. §. A felszólalások azon községi elöljáróságnál jelentendők be, melynek határában a felszólalás tárgyát képező földrészlet fekszik, vagy ha pusztán feküdnék, a melyhez a puszta a törvény értelmében tartozik, körjegyzőséghez tartozó községekben a felszólalás a körjegyzőség székhelyén is történhetik.

A felszólalások a községekben történt kihirdetést (45. §.) követő 30 nap alatt a községi elöljáróságnál személyesen, rendes meghatalmazott vagy az elöljáróság előtt kijelölt megbizott által szóval vagy irásban jelentendők be.

A községi elöljáróság a szóval tett bejelentésekről jegyzőkönyvet vesz fel, az irásbelieket pedig abba, tárgyuk rövid megjelölésével bejegyzi.

A fennebbi 30 nap letelte után a járási bizottság a községi elöljáróságoktól a felszólalásokat e czélra kirendelt tagjai által 15 nap alatt öszszeszedeti. A kik annak megérkezte alkalmával még felszólalásokat jelentenek be, azoknak szóval vagy irásban tett felszólalásait e kirendelt bizottsági tag elfogadja és bejegyzi.

Az elöljáróság e kiküldöttnek a felszólalásokkal együtt a telekkönyveket és birtokiveket is átadja s mind a nála bejelentettekre, mind azokra, melyek az összeszedésre kiküldött bizottsági tag előtt történtek, jogositva van észrevételeit megtehetni.

A bizottsági kiküldött a felszólalási eseteket, a helyszinének megszemlélésével és a felek felvilágositásával s megnyugtatásával kiegyenliteni törekszik, s eljárását bevégezve, arról kimeritő jelentést tesz.

Ha felszólalás nem történt, a bizottság elnöke erről is értesitendő (1)

48. §. A felszólalások felett a járási bizottság a becslőbiztos véleményének meghallgatása után határoz, és ha szükségét látja, a helyszinén tartandó vizsgálatra küldöttséget nevez ki, melynek elnöke a bizottsági elnök vagy helyettese, tagjai a becslőbiztos és a bizottság egy tagja. A vizsgálatra a községi elöljáróság, a felszólaló és a kérdéses földrészlet tulajdonosa meghivandók.

A vizsgálat eredménye a fölszólaló és a földtulajdonos netaláni nyilatkozatával a bizottság elé terjesztendő, mely a felszólalás felett határoz.

A hozott határozatok a felszólalónak és a földrészlet tulajdonosának vevény mellett kézbesitendők.(2)

49. §. A felszólalások feletti határozatok ellen, akár az érdekelt fél, akár a becslőbiztos, a kerületi bizottsághoz felebbezhet.

A felebbezések a kézbesités napját követő 15 nap alatt a járási bizottságnak irásban beadandók, mely a határidők letelte után a felebbezéseket az összes iratokkal a kerületi bizottsághoz azonnal felterjeszti.(3)

50. §. A kerületi bizottság a felebbezett ügyek felett határoz.

E határozat a feleknek vevény mellett kézbesittetik.

Ellene csak azon esetben van helye a további felebbezésnek, ha a kerületii bizottság határozata a járási bizottságétól eltér, s ez esetben a felek a kézbesitéstől számitott 15 nap alatt, s ugyanazon idő alatt a becslőbiztos vagy a kerületi felügyelő is felebbezhetnek. E felebbezések a járási bizottság elnökénél nyujtandók be.

Ha ez idő alatt egyik részről sem nyujtatik be felebbezés, az ügy befejezettnek tekintendő.(4)

51. §. A kerületi bizottság határozata ellen a járási bizottság elnökéhez benyujtott felebbezések, az iratokkal együtt a pénzügyministerhez terjesztendők, ki azokat saját véleménye kiséretében az országos bizottsághoz teszi át.

Az országos bizottság a felülvizsgáltatni kért ügyet véglegesen eldönti, s az egész ország sorozási munkálatait véglegesen megállapitja.(5)

52. §. A pénzügyminister intézkedik a tiszta jövedelemnek földrészletenkint való kiszámitása, a földadó-katasterbe való bejegyzése és községenkinti összeállitása iránt.

A netalán becsuszott kiszámitási és bejegyzési hibák, ugyszintén a 46. §. *a)*, *b)*, *c)* pontjai alatti esetek bármikor ismertessenek is fel, hivatalból vagy a felek bejelentésére mindenkor kiigazitandók.

53. §. Ha valamely határban a részletes katasteri felmérés vagy tagositás

---

XL. t. cz. 9. és kk. §§-aiban foglalt s az egyéni felszólalásokra vonatkozó rendelkezések végrehajtása iránt (1883. R. T. 1744.). Ugyanerről: 1884 szept. 30. 58,457. sz. rend. (1884. R. T. 1597.).

(1) E §-t hatályon kívül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva azt 11. §-ával. — V. ö. 55. §.

(2) E §-t hatályon kívül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva azt 12. §-ával, melyet hatályon kívül helyezett az 1884: XII. t. cz. 7. §-a.

(3) E §-t hatályon kívül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva azt 13. §-ával, melyet hatályon kívül helyezett az 1884: XII. t. cz. 7. §-a.

(4) E §-t hatályon kívül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva azt 14. §-ával, melyet hatályon kívül helyezett az 1884: XII. t. cz. 7. §-a.

(5) E §-t hatályon kívül helyezte az 1881: XL. t. cz. (1. §.), pótolva azt 15. §-ával, melyet hatályon kívül helyezett az 1884: XII. t. cz. 7. §-a.

jelen törvény hatályba lépte után történik meg, s a birtok térfogatában különbség mutatkozik, ezen különbség az adó-telekkönyvbe felveendő, és az adóztatásnál érvényesitendő.

Az ekként bekövetkező adónövekedés vagy leszállitás a tagositás folytáni birtokbavételt, illetőleg a katasteri felmérést követő évnek kezdetével áll be.

Ellenben ártérben fekvő birtokoknál, melyek a jelen törvény szerinti adókivetés életbe léptetése után, az 1871 : XXXIX. és XL. törvényczikk értelmében készitett és kezelt védművek által akár egyes birtokos, akár érdektársulatok költségén ármentesittettek, azon katasteri jövedelem, mely az egyes földrészletekre az ármentesités előtt megállapitva volt, a védművek elkészitésétől számitva 15 évig változás alá nem jöhet, habár ezen 15 év alatt az ország egész területére uj földadó-szabályozás eszközöltetnék.[1]

54. §. A megelőző 53. §. esetében a térfogatbani különbség folytán előállott változás felvétele hivatalból, vagy az érdekelt fél szorgalmazása folytán inditandó meg.

E czélból az illető közigazgatási vagy birói hatóságok a pénzügyigazgatóságokat értesiteni tartoznak.[4]

55. § A 6. és 53. §§. eseteiben szükségessé vált katasteri mivelet, a jelen törvényben megállapitott elvek szerint, küldöttség által hajtatik végre, mely áll a pénzügyigazgatóság által kiküldött becslőbiztosból és az illető törvényhatóság által a pénzügyigazgatóság megkeresésére a törvényhatósági földbirtokosok közül választandó két tagból.

A küldöttség munkálata felett a pénzügyi igazgatóság határoz, s ennek megtörténtével a megállapitott munkálatot az illető községnek megküldi.

A község elöljárósága azt közszemlére kiteszi (45. §.) s erről az érdekelteket helyi szokás szerint közzéteendő hirdetmény utján oly felhivással értesiti, hogy a felszólalások nála szóval vagy irásban, a közzétételt követő 30 nap alatt nyujtandók be (46. és 47. §§.).

A község elöljárósága tartozik a beérkezett felszólalásokat a fentebbi határidő lejárta után azonnal a pénzügyigazgatósághoz beküldeni, mely azok felett határoz s határozatát az érdekelteknek kézbesitteti.

A pénzügyigazgatóság határozata, a kézbesitést követő 15 nap alatt, a pénzügyministerhez felebbezhető, ki az ügyet véglegesen eldönti.[3]

56. §. Az ezen törvényben meghatározott eljáráshoz szükségelt iratok és beadványok bélyegmentesek.

A bizottságokhoz vagy azok elnökeihez intézett beadványok, és a bizottságok tagjainak hivatalos levelezései postadijmentesek.

57. §. A földadó szabályozásának költségeit az állam viseli.

A községekben teljesitendő irásbeli munkálatok végzésére szükséges irodai helyiségeket, egyéb helyszini munkák végzéséhez pedig a szükséges gyalog napszámokat, anyagokat, kocsikat, és a hol kell, ladikokat a községek ingyen tartoznak adni.

V. FEJEZET.

A földadó-kataster nyilvántartása.

58. §. A következő változások a földadó-katasterben nyilvántartandók:

a) ha valamely községben a tagositás vagy birtokrendezés végrehajtatott;

b) ha valamely községben a részletes katasteri felmérés megtörtént;

c) ha a község határára nézve változás jött létre;[4]

---

(1) V. ö. 54., 55. §§. V. ö. 1881: XLII. t.-cz. 5. §.

(2) E §-t hatályon kívül helyezte az 1883: XXII. t. cz. 1. §-a. V. ö. a közadók kezeléséről szóló 1883: XLIV. t. cz. 4. §-ának 14. pontját.

(3) E §-t hatályon kívül helyezte az 1883: XXII. t. cz. 1. §-a. V. ö. 1883: XLIV. t. cz. 4. §. 14. p.

(4) V. ö. 59., 61. §§.

d) ha valamely földrészlet a 4. és 5. §§-ok értelmében földadó tárgya lenni megszünt; (1)

e) ha valamely földrészlet, mely eddig földadó tárgyát nem képezte, adókötelessé vált (4. §.) (1) (2)

f) ha valamely földrészlet ideiglenes adómentességet nyert (6. §.); (2)

g) ha valamely földrészletnek ideiglenes adómentessége megszünt; (2)

h) ha a földrészlet tulajdonosa változott. (1) (2)

Az *a)* és *b)* alatti esetekben, az egész határra nézve, esetleg pedig, ha a tagositás és birtokrendezés a határnak csak egy részére terjedt ki, ezen részre nézve uj katasteri telekkönyv készitendő, melyben a földrészletek az uj felosztás szerint az uj birtokos nevére irandók, és azoknak térfogata mérnöki munkálat alapján veendő fel. (3)

59. §. Az 58. §. *c)* eseteibeni változást az érdekelt községek elöljárói az illető adóhivatalnál, a *d), e), h)* esetekbeni változást pedig az illető földrészlet tulajdonosa, és pedig a *h)* alatti esetben az 1868:XXI. t.-cz. 91. §-ában megszabott büntetés terhe alatt, a községi elöljáróságnál, 3 hónap alatt bejelenteni kötelesek.

A községi elöljáróság ezen bejelentésekről további 30 nap alatt az adóhivatalt értesiteni tartozik.

Az 58. §. *c), d)* és *e)* eseteiben az eljárás rendes közigazgatási uton az illető községi elöljáróság közbejöttével történik. (4)

60. §. Az adókötelezettség, a változást követő évnek kezdetével áll be, az adómentesség pedig, ha valamely adóköteles földrészlet adótárgya lenni megszünt, a bejelentést követő hónappal veszi kezdetét.

61. §. Ha az 58. §. *c), e), f), g), h)* pontjainak esetében a változások bejelentése elmulasztatnék, azok hivatalból jegyzendők be.

62. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

VIII. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1874. évi október 9-én kötött „általános posta-egyleti szerződés" beczikkelyezéséről. (5)

(Szentesitést nyert 1875. évi márczius 25-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi márczius 30-án.)

Az Osztrák-Magyar Monarchia és Németország, Belgium, Dánia, Egyiptom, Spanyolország, Amerika Egyesült Államai, Nagybritannia, Görögország, Olaszország, Luxemburg, Norvégia, Németalföld, Portugália, Románia, Oroszország, Szerbia, Svédország, Svájcz és Törökország kötött az 1867. évi XVI. t.-cz. III. czikke értelmében kötött és Bernben 1874. évi október 9-én aláirt postaszerződés, miután az országgyülés által elfogadtatott s utóbb a szerződő felek részéről szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Hivatalos forditás.)

Szerződés,

mely Németország, az Osztrák-Magyar Monarchia, Belgium, Dánia, Egyiptom, Spanyolország, Amerika Egyesült Államai, Francziaország, Nagybritannia, Görögország, Olaszország, Luxemburg, Norvégia, Németalföld, Portugália, Románia, Oroszország, Szerbia, Svédország, Svájcz és Törökország között az «Általános Posta-Egylet» alakitása tárgyában köttetett.

---

(1) V. ö. 59. §.
(2) V. ö. 61. §.
(3) V. ö. 1885: XXII. t. cz. 7. §.
(4) E §-t hatályon kivül helyezte az 1885: XXII. t. cz. 1. §-a. V. ö. 1883: XLIV. t. cz. 4. §. 14. p.
(5) E szerződés helyébe lépett a Párisban 1878 jun. 1-én kötött és az 1879: XIV. t. czikkbe iktatott általános postaegyesületi szerződés. (L. ennek módositásáról: 1886: XII. t. cz. és 1892: XI. t. cz.)

Alulirtak, mint a fent elősorolt országok kormányainak meghatalmazottjai, jóváhagyás fentartása mellett a következő egyezményben állapodtak meg.

I. CZIKK.

Azon országok, melyek a jelen szerződést megkötötték, a levelezéseknek postaintézeteik által kölcsönös kicserélhetése végett «Általános Posta-Egylet» elnevezés alatt egységes postaterületet képeznek.

II. CZIKK.

A jelen szerződés határozatai azon levelekre, levelezőlapokra, könyvekre, hirlapokra és más nyomtatványokra, árumintákra és ügyleti iratokra terjednek ki, melyek az egylethez tartozó valamelyik országból származnak és más ily országba szólanak.

Ugyszintén alkalmazandók az egylethez tartozó országok és az egylethez nem tartozó országok közt váltott, fent elősorolt postai tárgyakra is, ha ezek legalább két, az egylethez tartozó ország területét érintik.

III. CZIKK.

Az egylet általános levéldija minden bérmentesitett egyszerü levél után 25 centimben állapittatik meg.

Mindazonáltal, átmeneti intézkedés gyanánt mindegyik országra nézve fentartatik, hogy tekintettel pénzbeli és egyéb viszonyaira, az emlitettnél nagyobb vagy kisebb levéldijat is szedhessen. Ez utóbbi azonban 32 centimnél nagyobb és 20 centimnél kisebb ne legyen.

Egyszerü levélnek az veendő, melynek súlya 15 grammnál nem nagyobb. Ezen súlyt meghaladó levelek után minden 15 grammért vagy ennek töredékeért megannyi egyszerü dijtétel fizetendő.

A bérmentetlen levelek után azon dijnak kétszerese fizetendő, mely az illető országban, hová a bérmentetlen levél szól, a bérmentesitett levelekért jár.

A levelezési lapok bérmentesitése kötelező. Ezek dija a bérmentesitett levelekért járó dijnak felében állapittatik meg, és meg van engedve, hogy a tört számok kikerekittessenek.

Tengeri szállitásnál, ha a szállitási út az egylet területén 300 tengeri mértföldnél hosszabb, a közönséges dijhoz pótdij is számitható, ez azonban a bérmentesitett levélre szabott általános egyleti dij felét túl nem haladhatja.

IV. CZIKK.

Ügyleti iratok és árúminták, továbbá hirlapok, fűzött vagy kötött könyvek, röpiratok, hangjegyek, látogatójegyek, tárgy- és névjegyzékek, tervezetek, különféle hirdetmények és értesitések, akár sajtó-, kőnyomat, vésés vagy autographia útján állittattak elő, nemkülönben fényképek szállitásánál az egylet általános dija minden egyszerü küldemény után 7 centimben állapittatik meg.

Mindazonáltal átmeneti intézkedés gyanánt mindegyik országra nézve fentartatik, hogy tekintettel pénzbeli és egyéb viszonyaira, az emlitettnél nagyobb vagy kisebb dijt is szedhessen, ez azonban 11 centimnél nagyobb és 5 centimnél kisebb ne legyen.

Egyszerü küldeménynek az tekintetik, melynek súlya 50 grammot meg nem halad. E súlyt meghaladó küldeményeknél minden 50 gramm vagy ennek töredéke után megannyi egyszerü dijtétel fizetendő.

Tengeri szállitásért, ha ez az egylet területén 300 tengeri mértföldnél hosszabb, a közönséges dijhoz pótdij is számitható. Ez azonban az e nemü tárgyakra szabott egyleti általános dij felét túl nem haladhatja.

A fent elősorolt tárgyak súlymaximuma az árúmintákra nézve 250 grammban, minden többi tárgyra nézve pedig 1000 grammban állapittatik meg.

Az egylethez tartozó minden ország kormányának fentartatik azon joga, hogy az ezen czikkben elősorolt tárgyak közül azokat, melyek az ezek közzétételére és forgalmára nézve fennálló törvényeknek, szabályoknak vagy rendeleteknek meg nem felelnek, saját országuk területein a postai szállitást és azok kiosztását megtagadhassák.

V. CZIKK.

A II-ik czikkben jelzett tárgyak ajánlva is küldhetők.

Az ajánlott küldemények bérmentesitendők.

Az ajánlott küldemények bérmentesitési dija ugyanaz, mely a nem ajánlott küldeményekért jár.

Az ajánlás és a térti vevények dija nem haladhatja tul az ajánlás és a térti vevény azon diját, mely azon országban érvényes, hol a küldemény feladatott.

Ajánlott küldemény elveszése esetében — elháríthatatlan esemény (vis major) kivételével — 50 frank kártalanitás fizettetik a feladónak, vagy ennek kivánatára a czimzettnek azon postaigazgatás részéről, melynek területén vagy tengeri vonalán a küldemény elveszett vagy annak nyoma eltünt. Ez alóli kivételnek csak akkor van helye, ha az illető ország törvényei szerint ezen postaigazgatás a belföldi forgalomban elveszett ajánlott küldeményekért kártalanitással nem tartoznék.

A kártalanitás összegét a lehető legrövidebb

idő és legkésőbben a felszólalás napjától számitott egy év leforgása alatt kell kifizetni.

A kártalanitási igény elévül, ha az ajánlott küldemény feladásától számitott egy év alatt fölszólalás nem történt.

VI. CZIKK.

A küldemények bérmentesitésére kizárólag azon országban érvényes levélbélyegek vagy levélbélyeges boritékok használandók, hol a küldemény feladatott.

Bérmentesitetlen vagy kellőleg nem bérmentesitett hirlapok és egyéb nyomtatványok tovább nem küldetnek. Más bérmentesitetlen vagy elégtelenül bérmentesitett küldemények oly dijazás alá esnek, mint a bérmentesitetlen levelek, de akkor az esetleg alkalmazott levélbélyeges boritékok értéke levonatik.

VII. CZIKK.

A levélpostai tárgyak visszaküldéseért a postaegylet területén pótdij nem jár.

Csak az esetben, ha az egylethez tartozó valamely ország belforgalmi küldeménye visszaküldés folytán az egylethez tartozó más országon megy át, a rendeltetési hely postaigazgatása annak belföldi diját hozzászámitandja.

VIII. CZIKK.

A posta-szolgálatra vonatkozó hivatalos levelezés postadijmentes. Ezen kivül egyéb postadijmentességnek vagy dijmérséklésnek nincs helye.

IX. CZIKK.

Mindegyik postaigazgatás osztatlanul tartja meg azon dijakat, melyeket a fentebbi III., IV., V., VI. és VII-ik czikkek alapján beszedett. Ennélfogva az egylet egyes postaigazgatásai közt e dijakra nézve leszámolásnak helye nincsen.

A levelek és egyéb levélpostai küldemények sem a föladási, sem a rendeltetési helyen nem terheltethetnek meg a föladó vagy a czimzett rovására más dijjal, vagy postai illetékkel, mint a mely a fentebb elősorolt czikkekben megallapitva van.

X. CZIKK.

Az átszállitás (transit) szabadsága az egylet egész területén biztosittatik.

E szerint a forgalom egészen szabad lévén, az egylethez tartozó postaigazgatások szállitmányaikat a közbenfekvő országok területein át, a forgalom szükségéhez és a postaszolgálat igényeihez képest, egymásnak akár zárt levélcsomagokban, akár pedig darabonkint is elküldhetik.

A zárt levélcsomagok és az egyes küldemények mindig a postaigazgatások rendelkezésére álló leggyorsabb utakon szállitandók.

Ha ugyanazon gyorsaság több utvonalon érhető el, ezek közül a választás a küldő postaigazgatást illeti.

Ha a levelek és levélpostai tárgyak száma akkora, hogy különben az érdekelt postaigazgatás kijelentése szerint az átszállitó hivatal teendőiben akadályozva volna, az átszállitást zárt levélcsomagokban kell eszközölni.

A küldő hivatal az átszállitó posta-igazgatásnak minden kilogramm levél után két frankot és a IV. czikkben felsorolt tárgyak minden kilogrammja után 25 centimet tiszta suly után fizet, akár zárt levélcsomagban, akár darabonkint történt legyen az átszállitás.

Ezen megtérités a leveleknél négy frankra, a IV. czikkben felsorolt tárgyaknál 50 centimre emelhető az esetben, ha az átszállitási ut hossza egy s ugyanazon postaigazgatás területén 750 kilométert meghalad.

Önként értetik, hogy ott, a hol az átszállitás már jelenleg is ingyen vagy olcsóbb dijak mellett történik, az továbbra is fentartandó.

Ha az átszállitás az egylet területén belül 300 tengeri mértföldnél hosszabb tengeri vonalon történik, azon postaigazgatás, mely eme tengeri szállitást ellátja, szállitási költségeinek megtéritését követelheti.

Az egylet tagjai kötelezik magukat arra, hogy e költségeket a lehetőségig leszállitsák.

A tengeri szállitást ellátó postaigazgatás a küldő postaigazgatástól ezen megtérités fejében a levelek minden kilogramja után legfeljebb hat frank és 50 centimet, a IV. czikkben felsorolt tárgyak minden kilogrammjáért pedig legfeljebb 50 centimet (tiszta suly után) követelhet.

E költségek semmi esetre sem lehetnek nagyobbak azoknál, melyek jelenleg megtérittetnek. Ennélfogva azon tengeri postavonalakon, a melyeken jelenleg ily fizetés nem történik, semminemü megtérités nem eszközlendő.

A zárt levélcsomagban vagy darabonkint átszállitott levelezések sulyának megállapithatása végett közösen meghatarozandó időközökben két héten át e küldeményekről statistikai adatgyüjtés fog eszközöltetni. Ezen munkálatnak eredménye ujabb megállapodásig a posta-igazgatások közti leszámolás alapjául fog szolgálni.

Mindegyik postaigazgatás követelhet ilyen ujabb megállapitást, ha:

1. a levelezések irányitása jelentékenyen változott;

2. ha az utolsó megállapitás napjától számitva egy év folyt le.

A jelen czikk határozatai sem a keletindiai postára, sem azon szállitásokra, melyek az éjszakamerikai Egyesült Államok területén át a Newyork és San-Francisco közti vaspályákon történnek, nem alkalmazhatók. Ezen posta-

szolgálatok ezentul is az érdekelt postaigazgatások közt létesitendő, külön megállapodások tárgyát képezendik.

XI. CZIKK.

Az egyletben lévő országok viszonyai oly országokhoz, melyek az egylethez nem tartoznak, külön, már fennálló vagy ezentul kötendő egyezmények által fognak szabályoztatni.

Az egylet területén tul történendő szállitásért járó dijak ezen egyezmények által fognak meghatároztatni és előforduló esetben az egyleti dijhoz hozzászámittatni.

A IX. czikk rendelkezéséhez képest az egyleti dij hováforditása következőképen szabályoztatik:

1. Az egylethez tartozó ország küldő postaigazgatása, az egylethez nem tartozó országba szóló bérmentes levelezések egyleti diját osztatlanul tartja meg.

2. Az egylethez tartozó rendeltetési hely postaigazgatása az egylethez nem tartozó országból eredő bérmentetlen levelezések egyleti diját osztatlanul tartja meg.

3. Az egylethez tartozó azon postaigazgatás, mely a levelezést az egylethez nem tartozó országgal zárt levélcsomagokban váltja, osztatlanul tartja meg az egyleti dijat azon bérmentes levelezésért, mely idegen országból ered és azon bérmentetlen levelezésért is, mely idegen országba szól.

Az 1., 2. és 3. pontban megjelölt esetekben azon postaigazgatásnak, mely a zárt levélcsomagokat váltja, az átszállitásért semminemü megtérités nem jár. Minden más esetben az átszállitás költségei a X. czikk határozatai szerint téritendők meg.

XII. CZIKK.

Értéknyilvánitással ellátott levelek és postautalványok váltása az egylethez tartozó országok vagy országcsoportok között későbbi egyezkedés tárgyát képezendi.

XIII. CZIKK.

Az egyletet képező országok postaigazgatásai fel vannak jogositva, hogy a jelen szerződés foganatositásának érdekében minden erre vonatkozó intézkedések és részletek szabályzatát közös egyetértéssel állapitsák meg. E szabályzat (Reglement) határozatai magától értetőleg az egylethez tartozó postaigazgatások közös egyetértésével mindenkor megváltoztathatók.

Oly kérdések iránt, melyek az egyletet öszszességében nem érintik, például: az érintkezés a határokon, határszéli (limitrophe) területek kijelölése leszállitott dijak mellett, postaulványok és értéknyilvánitással ellátott levelek váltásának föltételei stb. stb., az egyes postaigazgatások egymásközt a szükséges megállapodásokat külön megtehetik.

XIV. CZIKK.

A jelen szerződés határozmányai sértetlenül hagyják az egyes országoknak a postaügyekre vonatkozó törvényhozási intézkedéseit, valamint nem szoritják meg jogaikat szerződések fentartása és kötése, vagy pedig a postai forgalom fokozatos javitása kedveért létesitendő szükebb körü postaegyletek alakithatására nézve.

XV. CZIKK.

«Az általános posta-egylet nemzetközi irodája» elnevezéssel központi hivatal alakittatik, mely az értekezlet részéről kijelölt postaigazgatás főfelügyelete alatt müködik, és a melynek költségeit a szerződő államok összes postaigazgatásai viselik.

E hivatal mindennemü, a nemzetközi postaszolgálatot érdeklő közleményeknek összeállitásával, közzétételével és kiosztásával, vitás kérdésekben az érdekelt felek kivánságára véleményadással, a kiviteli szabályzat módositására tett inditványok tárgyalásával, az elfogadott változások közzétételével, a nemzetközi szolgálatból eredő s jelesül a X. czikkben emlitett viszonyok alapján teljesitendő leszámolások megkönnyitésével és egyáltalán a posta-egylet érdekében kivánatos munkálatok és tanulmányok teljesitésével lesz megbizva.

XVI. CZIKK.

Az egylet két vagy több tagja közt a jelen szerződés értelmezése körül felmerülő véleménykülönbség esetében a vitás kérdés választott biróság által döntetik el; e czélból az érdekelt postaigazgatások mindegyike egy, az ügyben nem érdekelt másik egyleti tagot választ.

A választott biróság általános szótöbbséggel dönt.

A szavazatok egyenlő megoszlása esetében a választott birák az ügy eldöntése végett egy másik, a vitás kérdésnél hasonlólag nem érdekelt postaigazgatást választanak.

XVII. CZIKK.

A tengeren tul létező azon országok, melyek nem tartoznak az egylethez, abba következő feltételek alatt léphetnek:

1. Nyilatkozatukat azon posta-igazgatás kezeibe tartoznak letenni, mely az egylet «nemzetközi irodá»-jának vezetésével van megbizva.

2. Az egyleti szerződés határozatainak magukat alávetik, de a tengeri szállitás költségei-

nek megállapitása későbbi egyezkedésnek marad fentartva.

3. Csatlakozásukat megelőzőleg egyezkednek azon postaigazgatásokkal, melyekkel postai egyezményük vagy közvetlen postai összeköttetésük van.

4. Ezen egyezkedésnek létrehozatala végett, az ügyvezető postaigazgatás előforduló esetben az érdekelt postaigazgatásokat és a fölvételt kérő posta-igazgatást is gyülésre egybehivja.

5. Az ügyvezető postaigazgatás a létrejött egyezkedésről az általános posta-egylet összes tagjait értesiti.

6. Ha az értesités keltétől számitott hat hét alatt ez ellen kifogások bejelentve nem lettek, a csatlakozás létesültnek tekintendő és az ügyvezető posta-igazgatás erről a csatlakozó igazgatást értesitendi. A végleges csatlakozás az ügyvezető posta-igazgatás kormánya és az egylethez csatlakozó posta-igazgatás kormánya közt váltott diplomatiai okmánynyal erősitendő meg.

XVIII. CZIKK.

A szerződő országok meghatalmazottjai legalább minden három évben értekezletre gyülnek össze oly végből, hogy az egylet rendszerét tökéletesitsék, az abban kivánatosaknak mutatkozott javitásokat létesitsék és közérdekű ügyeiket megvitassák.

Mindegyik ország egy szavazattal bir.

Mindegyik ország egy vagy több kiküldött, vagy pedig más ország küldöttsége által is képviseltetheti magát.

Ily esetben azonban valamely országnak küldöttje vagy küldöttjei csakis két ország képviseletével lehetnek megbizva, saját országukat beleértve.

A legközelebbi értekezlet 1877-ben Párisban fog megtartatni.

Ezen határidő azonban előbbre is kitűzhető, ha az egylet tagjainak legalább egy harmada azt kivánja.

XIX. CZIKK.

A jelen szerződés 1875. évi julius 1-én lép érvénybe.

E szerződés e naptól számitandó három évre köttetik. Ezen időtartam lefolyása után határozatlan időre meghosszabbitottnak tekintetik, de mindegyik szerződő fél jogositva van az egyletből kilépni, ha ebbeli szándékát egy évvel előbb kijelentette.

XX. CZIKK.

A jelen szerződés életbeléptetése napjával megszünnek az egyes országok és posta-igazgatások közt fennálló külön szerződések minden határozatai, a mennyiben a jelen szerződés intézkedéseivel összeegyeztethetők nem lennének és a XIV. czikk határozatainak érintetlenül hagyása mellett.

A jelen szerződés a lehető legrövidebb idő alatt, legkésőbb pedig három hóval életbeléptetése előtt megerősitendő.

A megerősitési okmányok Bernben fognak kicseréltetni.

Minek hiteléül a fent elősorolt országok kormányainak meghatalmazottjai e szerződést aláirták.

Bernben, 1874. évi október hó 9-én.

Ausztria részéről: Le Baron de Kolbensteiner, Pilhal. Magyarország részéről: Gervay M., Heim P. Németország részéről: Stephan, Günther. Belgium részéről: Fassiaux, J. Vinchent, J. Gife. Dánia részéről: Fenger. Egyiptom részéről: Muzzi Bey. Spanyolország részéről: Angel Mansi, E. C. de Navasquez. Északamerikai egyesült államok részéről: Joseph H. Blackfan. Francziaország részéről: — — . Nagybritánnia részéről: W. J. Page. Görögország részéről: A. Mansolas, A. H. Bétant. Olaszország részéről: Tantesio. Luxemburg részéről: V. de Roebe. Norvégia részéről: C. Oppen. Németalföld részéről: Hofstede, Baron Sweerts de Landes Wyborgh. Portugalia részéről: Eduardo Lessa. Románia részéről: George F. Lahovari. Oroszország részéről: Baron Velho, Georges Poggenpohl. Szerbia részéről: Mladon Z. Radojkovitsch. Svédország részéről: W. Roos. Svájcz részéről: Eugene Borel, Naeff, Dr. J. Heer. Törökország részéről: Yanko Macridi.

Zárjegyzőkönyv:

Alulirottak, mint illető országuk kormányainak meghatalmazottjai, mai napon «az általános posta-egylet» alakitását tartalmazó szerződést aláirván, a következőkben állapodtak meg:

Az esetben, ha a franczia kormány, mely a jegyzőkönyv nyitvatartását a maga részére fentartotta és ennek folytán a nélkül, hogy még hozzájárulását kijelentette volna, a szerződésben szerződő fél gyanánt van megemlitve, annak aláirására magát el nem határozná, e szerződés annak daczára a többi szerződő felekre nézve, melyek képviselői a szerződést mai napon aláirták, érvényes és kötelező.

Minek hiteléül alulirt meghatalmazottak e zárjegyzőkönyvet kiállitották és annak egy példányát aláirták, kijelentvén: mikép ez ugyanazon erővel és érvénynyel bir, mintha határozmányai magában a szerződésben foglaltatnának. Az aláirt példány a svájczi szövetség kormánya levéltárában marad, másolatban pedig mindegyik félnek kiszolgáltatik.

Bernben, 1874 október 9-én.

Ausztria részéről: Le Baron de Kolbensteiner, Pilhal. Magyarország részéről: Gervay M., Heim P. Németország részéről: Stephan, Günther. Belgium részéről: Fassiaux, J. Vinchent, J. Gife. Dánia részéről: Fenger. Egyiptom részéről: Muzzi Bey. Spanyolország részéről: Angel Mansi, E C. de Navasquez. Északamerikai egyesült államok részéről: Joseph H. Blackfan. Francziaország részéről: — —. Nagybritannia részéről. W.J. Page, Görögország részéről: A. Mansolas, A. H. Bétant. Olaszország részéről: Tantesio, Luxemburg részéről: V. de Roebe. Norvégia részéről: C. Oppen. Németalföld részéről: Hofstede, Baron Swcerts de Landes Wyborgh. Portugalia részéről: Eduardo Lessa. Románia részéről: George F. Lahovári. Oroszország részéről: Baron Velho, Georges Poggenpohl. Szerbia részéről: Mladen Z. Radojkovitsch. Svédország részéről: W. Roos. Svájcz részéről: Eugene Borel, Naeff, Dr. J. Heer. Törökország részéről: Yanko Macridi.

IX. TÖRVÉNY-CZIKK

a birósági végrehajtókról szóló 1871. évi LI. t. cz. módositásáról.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi márczius 30-án. Kihirdettetett az országgyülés képviselőházában 1875. évi april 5-én, a főrendek házában 1875. évi april 8-án.)

1. §. Az 1871 : LI. törvényczikk 1. §-a következőleg módosittatik: Birósági végrehajtók a kir. járásbiróságoknál kellő számban feltétlenül, — az elsőfolyamodású kir. törvényszékeknél pedig csak kivételesen a mutatkozó szükséghez képest alkalmazandók.

A járásbiróságoknál alkalmazott végrehajtó fölött saját területén az elsőfokú törvényszék is rendelkezik.

2. §. Biróságok a területükre kinevezett végrehajtók közül, az 1871. LI. törvényczikk 17. §-ában elősorolt esetek kivételével mindig azon végrehajtót alkalmazzák, kinek székhelye a hivatalos cselekmény helyéhez legközelebb fekszik.

Ugyanazon székhelyen lakó több birósági végrehajtó közül a biróság szabadon választhat.

3. §. Az 1871 : LI. törvényczikk 13. §-a helyett:

„A kézbesitések polgári peres és peren kivüli ügyekben, úgy a székhelyen, mint a székhelyen kivül, birósági végrehajtó által csak az érdekelt fél kivánatára és költségére teljesitendők, mely az ellenfél terhére fel nem számittathatik.

A birósági végrehajtó eljárási dija ily esetben egy-egy kézbesitésért saját székhelyén 50 kr.-nál, más helyeken eljárási és napi dija összesen három frtnál több nem lehet.

4. §. Dijait és költségeit a birósági végrehajtó a jelen törvény 5. §-ában érintett dijszabályzat szerint az eljárási jegyzőkönyvben maga számitja fel és állapitja meg, ha azonban a megállapitott összeg ellen valamelyik fél kifogást tenne, a végrehajtó tartozik a felszámitott dijak és költségek megállapitását a kiküldő biróságnál kérelmezni.

Ha a birósági végrehajtó a székhelyen kivül, ugyanazon helyen és időben több végrehajtást teljesit, az eljárási dijt minden végrehajtásért külön-külön, — a napi dijt és utazási költséget azonban csak egyszer számithatja fel, mely a végrehajtást szenvedő felek közt egyenlően osztatik meg.

---

(1) A birósági végrehajtókra vonatkozóan v. ö. az 1871: LI. t. czikket és az ahhoz fűzött megjegyzéseket.

Ha az utazás a fél alkalmatosságán vagy költségén történt, a végrehajtó fuvarbért nem számithat fel.

5. §. Azt, hogy a birósági végrehajtó saját székhelyétől, mint kiindulási ponttól, az illető törvényszék területéhez tartozó községig, pusztáig (tanya, szállás, nyaraló), mit számithat fel fuvardij fejében, a törvényszéki elnök, a tényleges helyi viszonyokhoz képest és a járásbiróságok meghallgatása után, külön dijszabályzatban az igazságügyi minister jogának fentartása mellett előzetesen állapitja meg.

Ezen dijszabályzat a birósági végrehajtók részére az 1871 : LI. törvényczikk 24. §. *c)* pontja s 25. §-ában meghatározott eljárási és napi dij szabályzattal, valamint a jelen törvény 4. §-a szószerinti idézésével együtt, az illető biróság aláirása s pecsétjével ellátva a biróságok irodájában s minden községben a községházánál kifüggesztendő.

6. §. Az 1871 : LI. törvényczikk 18. §-a után:

Az évnegyedes vizsgálatnál különös figyelem forditandó arra, hogy a felszámitott dijak és költségek a törvénynyel s az 5. §-ban érintett dijszabályzattal megegyeznek-e, s ha a törvénytől vagy a dijszabályzattól a feleket terhelő eltérés tapasztaltatnék, a birósági végrehajtó ellen, akár emeltetett panasz, akár nem, az illetéktelen dijak és költségek megtéritésén felül az 1871 : LI. törvényczikk 14. §-ban megállapitott birság, illetőleg hivatalvesztés büntetése alkalmazandó.

7. §. Az 1871 : LI. törvényczikk 24. §-ának *a)* és *b)* pontja hatályon kivül tétetik.

8. §. Az első folyamodású kir. törvényszékeknél alkalmazott birósági végrehajtók jelen állásukban továbbra is meghagyatnak. Ha azonban áthelyeztetni kivánnak, elsőbbségi kedvezménynyel birnak.

9. §. Ezen törvény végrehajtásával s életbeléptetése határidejének meghatározásával az igazságügyi minister bizatik meg.(1)

X. TÖRVÉNY-CZIKK

a kézbesitőkről.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi márczius 30-án. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi april 5-én, a főrendek házában 1875. évi april 8-án.)

1. §. A kézbesitést — ha polgári ügyekben a fél azt a törvény által megengedett más módon nem kivánja eszközöltetni, — a biróságok szék-

---

(1) E t. czikk végrehajtása tárgyában l. 1875 szept. 10. 26,020. sz. igazs. min. rend. (1875. R. T. 252.).

(2) V. ö. a kézbesitőkre vonatkozóan: 1868: LIV. t. cz. 262. §. első bekezd.; a birósági végrehajtók által való kézbesitésről l. 1871: LI. t. cz. 12. és 13. §§., ill. 1875: IX. t. cz. 3. §; a birói határozatok kézbesitéséről l. 1868: LIV. t. cz. 259., 260., 262—267., 271—273. §§.; 1893: XVIII. t. cz. 118. §. L. továbbá az 1891. birói ügyviteli szab. 208—224. §§-ait; a kézbesitésről telekkönyvi ügyekben v. ö. Id. törv. szab. I. 152. §.; bányajogi ügyekben Id. törv. szab. VII. 33., 34. §§.; v. ö. továbbá: 1888 márcz. 19. 18,589. sz. belügymin. rend. a telekkönyvi határozatok kézbesitésénél követendő eljárás tárgyában (1888. R. T. 251.); 1891 jul. 2. 24,079. sz. igazs. min. rend. a telekkönyvi betétek szerkesztéséről szóló 1886: XXIX. t. cz. 44. §-ában a 16. §. alapján hozott végzések kézbesitésére nézve foglalt eljárási szabályok kiegészitése tárgyában (1891. R. T. 595.); 1880 jul. 28. 21 363. sz. igazs. min. körrend. a kiadványok kézbesittetésénél a kir. járásbiróságok által követendő egyöntetű eljárás tárgyában (1880. R. T. 727.). E rendelet melléklete az 1880 jun. 30. bel- és igazs. min. rend. (U. o. 729.).

helyein birósági szolgák, — másutt községi közegek és pedig kisközségekben a körjegyző, — nagyközségekben a községi jegyző, — rendezett tanácscsal biró, valamint törvényhatósági joggal felruházott és szab. kir. városokban a hatóságnak valamely alkalmas közege — s a mennyiben a községi közegek akadályozva vannak, azoknak az illető községek által e czélra előre kijelölendő alkalmas helyettesei teljesitik.

2. §. Községi közegekre bizható a kézbesités a birósági székhelyeken is:

a) bűnvádi és kihágási ügyekben általában;

b) polgári ügyekben pedig csak akkor, ha a kézbesités a székhely külső határában teljesitendő.

3. §. A kézbesités teljesitésével megbizott községi közegek nevét s az ezeknél időközben beállott változásokat a községi elöljáróságok, illetőleg polgármesterek azon törvényszéknél és járásbiróságnál, melynek területéhez tartoznak, haladéktalanul bejelenteni kötelesek.

Az ekként bejelentett közbesitők névsora a biróságok irodáiban nyilvántartandó.

4. §. A kézbesités mind polgári, mind bűnvádi és kihágási ügyekben dij nélkül eszközöltetik.

5. §. A kézbesitések szabályszerü teljesitéseért első sorban a kézbesitő közegek, illetőleg helyetteseik felelősek.

6. §. A kézbesités teljesitésénél elkövetett mulasztás vagy visszaélés miatt, a mennyiben a büntető törvények súlya alá eső cselekmény fenn nem forog, a fenálló törvények és szabályok értelmében fegyelmi eljárásnak van helye.

Ezen fegyelmi eljárás a járásbiró, illetőleg törvényszék megkeresésére mindig elrendelendő.

A káresetek a törvénykezési rendtartás szerint illetékes biróság hatásköréhez tartoznak s a magánjog elvei szerint itéltetnek meg.

7. §. A biróságok a törvényszék területén kézbesitésre vonatkozó megkereséseiket a kézbesitőkhöz közvetlenül is intézhetik. A biróságok és kézbesitők közt e tárgyban váltott levelezések, ha a biróság, illetőleg község

---

Az italmérési kártalanítási ügyekben hozott birói határozatok (postai) kézbesítéséről v. ö. 1890 márcz. 12. 8811. sz. igazs. min. rend. (1890. R. T. 254.).

A kézbesítésről a fizetési meghagyásos eljárásban v. ö. 1893: XIX. t. cz 7., 8. §§. L. továbbá: 1889 jun. 7. 19,757. sz. igazs. min. rend. és 1889 jun. 28. 40.230. sz. belügymin. rend. birói határozatoknak katonai vagy katonaság által megszállott épületekben szándékolt kézbesítése esetében a polgári kézbesítő közegek által követendő eljárás tárgyában (1889. R. T. 989. és 1700.); ugyane tárgyban l. az igazs. min. 1889 decz. 8. 27.821. sz. kiegészítő rendeletét (1889. R. T. 2482.); 1892 febr. 18. 43.620/1891. sz. igazs. min. rend. a kézbesítésekre vonatkozólag 1891 nov. 17. 74.522. sz kibocsátott belügymin. rend. közlése tárgyában (1892. R. T. 502.); 1893 jan. 23. 2951. sz. igazs. min. rend. a külföldi biróságok polgári ügyekben hozott határozatainak kényszer alkalmazása nélkül való kézbesítése tárgyában (1893. R. T. 254.); 1894 jan. 18. 1132. sz belügymin. rend.. a polg. peres ügyekben hozott birói határozatokat tartalmazó levelek kényszerkézbesítése tárgyában (1894. R. T. 15.); A csődeljárásban való kézbesítésről l. 1881: XVII. t. cz. 76., 86., 103., 162., 188., 205., 218., 219., 220., 259. §§.; a végrehajtási eljárás folyamán való kézbesítésekről v. ö. 1881: LX. t. cz. 79., 89., 102., 139., 152., 153., 176. §§.; a közjegyző, mint birói vagy gyámhatósági megbizott által végzett ügyekben való idézésekről és kézbesítésekről v. ö. 1886: VII. t. cz. 37. §.; 1894: XVI. t. cz. 62. §. A kézbesítésről a községi és békebirói eljárásban l. 1877: XXII. t. cz. 31. §. Az illetékügyben való fizetési meghagyások kézbesítéséről v. ö. 1881: XXXIV. t. cz. 14—17. §§. A közadók behajtásával járó intés illetékének a kézbesítő közeg javadalmazására fordításáról: 1883: XLIV. t. cz. 76. §.; s ezzel kapcsolatban: 1884 decz. 10. 42.006. sz. pénzügymin. körrend. a községi (városi) közegek által kézbesített intések után beszedendő intési illetékek kezelése és a kézbesítő közegek részére leendő kiszolgáltatása tárgyában (1884. R. T. 1982.). A kézbesítésről vizi munkálatok engedélyezésénél v. ö. 1885: XXIII. t. cz. 164. §. A törvényhatóság határozatainak kézbesitéséről v. ö. 1886: XXI. t. cz. 7. §.; l. végül: 1892 decz. 7. 82,560. sz. belügymin. körrend. a magyar állampolgári kötelékből való elbocsátásról szóló okirat kézbesítése tárgyában (1892. R. T. 3078.).

pecsétjével vannak ellátva s a boritékon ezen záradék «igazságszolgáltatási ügyben, postadijmentes» fel van jegyezve, postadijmentességgel birnak.

8. §. Minő alakban és miként tartozzanak a kézbesitők kézbesitési jegyzőkönyveiket s a biróságokhoz intézett levelezést vezetni, a belügyministerrel egyetértőleg az igazságügyi minister állapitja meg.

9. §. Ezen törvény végrehajtásával s életbeléptetése időpontjának meghatározásával az igazságügyi s belügyi ministerek bizatnak meg.(1)

XI. TÖRVÉNY-CZIKK

az Oroszországgal 1874. évi február 4-én (január 24-én) az iparvédjegyek tárgyában létesült nyilatkozvány beczikkelyezéséről.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi márczius 26-án. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi ápril 20-án. a főrendek házában 1875. évi ápril 21-én.)

Ő császári és Apostoli királyi Felsége és Oroszország császárának kormányai által az 1867. évi XVI. törv.-czikk III. czikkében megszabott mód szerint az iparvédjegyek tárgyában létrejött és Szt.-Pétervárott 1874. évi február 5-én (január 24-én) aláirt nyilatkozvány, miután az országgyülés által elfogadtatott és mindkét fél részéről szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Hivatalos forditás.)

Nyilatkozvány.

Ő Felsége az ausztriai császár és Magyarország Apostoli királyának kormánya egyrészről és Ő Felsége Oroszország császárának kormánya másrészről, az osztrák és magyar, illetőleg az orosz állampolgárok iparának teljes és hatályos védelmet óhajtván biztositani, az e végből kellően meghatalmazott alulirottak a következő czikkekben állapodtak meg.

I. CZIKK.

Az osztrák és magyar állampolgárok Oroszországban, és az orosz állampolgárok az osztrák-magyar monarchiában az árújelvények, iparvédjegyek és gyári jelvények tekintetében ugyanazon oltalmat élvezendik, mint a nemzetbeliek.

II. CZIKK.

Az osztrák vagy magyar állampolgároknak, kik Oroszországban, és az orosz állampolgároknak, kik az osztrák-magyar monarchiában gyári jelvények

---

(1) E t. cz. végrehajtása az igazságügyminiszter 1875 jul. 3. 2036. sz. rend. (1875. R. T. 207.). E rendeletet módosítja az 1880 jul. 28. 21,363. sz. alább idézett igazs. min. rend. (1880. R. T. 727.).

(2) V. ö. a védjegyek oltalmáról szóló 1890: II. t. cz. 32. §-át és az ezen t. cz. módosításáról szóló 1895: XLI. t. cz. 5. §-át; v. ö. továbbá: 1892 szept. 23. 57.056. sz. keresk. min. rend., a külföldi gyári és kereskedelmi védjegyeknek belajstromozása tárgyában (1892. R. T. 2236.). — A fönti nyilatkozványt megerősítő záradékok kicseréltettek Szt.-Pétervárott 1875 márcz. 7-én.

tulajdonát biztositani kivánják, be kell terjeszteniök ezen jegyeket, és pedig az osztrák vagy magyar gyári jelvényeket a kereskedelmi és iparügyi hivatalnál Szt.-Pétervárott, és az orosz eredetű jegyeket a bécsi kereskedelmi kamaránál Ausztria részére, és a budapesti kereskedelmi kamaránál Magyarország részére.

III. CZIKK.

A jelen megállapodás szerződés erejével birand mindaddig, mig az egyik vagy másik fél részéről fel nem mondatik.

Ezek hiteléül az alulirottak jelen nyilatkozványt kiállitották és pecsétjeikkel ellátták.

Kelt két példányban, Szent-Pétervárott, az 1874. évi február hó 5-én (január hó 24-én).

(P. H.) *Langenau*, s. k. (P. H.) *Gortschacow*, s. k.

XII. TÖRVÉNY-CZIKK

a tengerész-szökevények kölcsönös kiadatása tárgyában Görögországgal 1874. évi márczius 16/28-án kötött egyezményről.

(Szentesitést nyert 1875. évi márczius 26-án. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi ápril 20-án, a főrendek házában 1875. évi ápril 21-én.)

Ő császári Apostoli és királyi Felségének és a hellenek királyának meghatalmazottjai által a tengerész-szökevények kölcsönös kiadatása tárgyában az 1867-ik évi XVI. t.-czikk III. czikkében előirt módon kötött és Athenben 1874-ik évi márczius hó 16/28-án aláirt egyezmény, miután az országgyülés által elfogadtatott, s utóbb mindkét szerződő fél részéről szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Hivatalos forditás.)

Ő Felsége az ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország Apostoli királya egyrészről, és Ő Felsége a hellenek királya másrészről kereskedelmi és hadi-tengerész szökevény legényeiknek kölcsönös kiadatását közös megállapodással meghatározni óhajtván, e végre meghatalmazottaikká nevezték ki és pedig:

Ő Felsége a császár és király Pottenburg Miklós bárót, a vaskorona-rend középkeresztesét, a Lipót-rend lovagját stb., stb., rendkivüli követét és meghatalmazott ministerét;

és Ő Felsége a hellenek királya Delyanni János urat, a Megváltó királyi rend középkeresztesét, több más rend nagy- és középkeresztesét, a képviselőház tagját stb. stb., külügyi ministerét,

kik jó és kellő alakban kiállitott meghatalmazásaik kölcsönös közlése után, a következő czikkekben állapodtak meg:

I. CZIKK.

A magas szerződő felek consulai és más consuli ügynökei azon tengerészeket vagy a nemzetükbeli kereskedelmi vagy hadi hajók legénységéhez tartozó bármely más személyeket, kik a magas szerződő felek egyikének területén megszöktek, elfoghatják, és vagy a hajóra, vagy hazájukba visszaküldethetik.

E végre irásban kell, hogy folyamodjanak az illetékes helybeli hatóságokhoz, — a hajó vagy legénységi lajstrom, vagy ha a hajó már előbb elindult volna, ezen okmányok hiteles másolatainak bemutatása által tartozván kimutatni azt, hogy a keresett egyének valóban a hajó legénységéhez tartoznak.

Az ily módon igazolt megkeresésre a szökevény kiszolgáltatása meg nem tagadható.

Azonfelül a főconsulok, consulok, alconsulok és consuli ügynököknek minden kitelhető támogatás és segély fog nyujtatni a szökevények fölfedezésére és elfogatására, kik is a consuli hatóság megkeresésére és annak költségén fognak az ország börtöneiben mindaddig letartóztattatni, míg alkalom akad elszállitásukra.

Ezen fogság azonban három hónapon túl nem tarthat; ez idő elmultával és a consuli tisztviselőnek három nappal előbb történt tudósitása után a fogoly szabad lábra fog helyeztetni és ugyanazon okból ujra többé el nem fogható.

Ha azonban a szökevény szárazon követett volna el valamely büntetés alá eső cselekvényt, a helybeli hatóságnak szabadságában áll a kiszolgáltatást akkorra halasztani, mikor a birói itélet felette meghozatott és végrehajtatott.

A magas szerződő felek megegyeznek arra nézve, hogy oly tengerészekre, vagy a hajó legénységéhez tartozó oly más személyekre, kik azon országnak polgárai, melyben a szökés történik, a jelen czikk határozatai nem alkalmazhatók.

II. CZIKK.

Jelen szerződés tiz évig marad hatályban, a jóváhagyási okmányok kicserélése napjától kezdve.

Ha az egyezmény az emlitett időszak lefolyta előtt egy évvel föl nem mondatik, az azontúl is hatályban marad egy évig, azon naptól számitva, melyen egyik vagy másik szerződő fél azt fölmondja.

III. CZIKK.

Jelen egyezmény jóváhagyási okmányai a legrövidebb idő alatt Athénben ki fognak cseréltetni.[1]

Minek hiteléül az illető meghatalmazottak jelen szerződést aláirták és pecsétjeikkel megerősitették.

Kelt Athenben, két példányban, 1874-ik évi márczius 16/28-án.

(P. H.) *Pottenburg.* s. k. (P. H.) *Delyanni,* s. k.

---

(1) Ez egyezmény jóváhagyási okmányai kicseréltettek Athenében 1875. évi márczius hó 25-én.

XIII. TÖRVÉNY-CZIKK

az Olaszországgal 1874. évi május 15-én kötött consulsági egyezményről.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi márczius 26-án. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 10-én, a főrendek házában 1875. évi május 11-én.)

Ő császári és apostoli királyi Felségének és Ő Felsége Olaszország királyának meghatalmazottjai által az 1867 : XVI. törvényczikk III. czikkében megszabott módon kötött és Rómában 1874. évi május hó 15-én aláirt consulsági egyezmény, miután az országgyülés által elfogadtatott és utóbb mindkét szerződő fél részéről szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Hivatalos forditás.)

Ő Felsége az ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királya egyrészről, és Ő Felsége Olaszország királya másrészről, a főconsulok, consulok, alconsulok és consuli ügynökök kölcsönös jogait, kiváltságait, mentességeit, valamint azok hivatása körét és azon kötelességeket, melyeknek az osztrák-magyar monarchiában, illetőleg Olaszországban alá lesznek vetve, közös megállapodás által meghatározni óhajtván, consulsági egyezmény kötését határozták el s e végre meghatalmazottaikká nevezték ki:

Ő Felsége az ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királya, Wimpffen Bódog grófot, a vaskorona-rend első osztályú lovagját, a szent Móricz- és Lázár-rend nagy keresztesét, Ő császári és apostoli királyi Felsége kamarását és titkos tanácsosát, Ő Felségénél, Olaszország királyánál rendkivüli követjét és teljhatalmú ministerét stb.,

Ő Felsége Olaszország királya, Visconti Venosta Emil lovagot, a szent Móricz- és Lázár-, valamint Olaszország koronája rendjeinek, valamint a szent István- és Lipót-rendek nagykeresztesét stb. stb., a külügyek ministerét, a nemzeti parlament képviselőjét stb.,

kik jó és kellő alakban talált meghatalmazásaik közlése után a következő czikkeket állapitották meg.

I. CZIKK.

A magas szerződő felek mindegyikének jogában álland főconsulokat, consulokat, alconsulokat és consuli ügynököket rendelni a másik fél kikötőibe és kereskedő-városaiba. Fentartják mindazáltal maguknak a jogot, kijelölhetni azon helyeket, melyeket kiveendőknek találnak; de e kivétel a szerződő felek egyike irányában csakis úgy alkalmazandó, ha minden más hatalom irányában is egyaránt alkalmaztatik.(1)

---

(1) V. ö. az Olaszországgal 1891 decz. 6-án kötött és az 1892: VI. t. czikkbe iktatott keresk. és hajózási szerződés XXVI. czikkét.

II. CZIKK.

A főconsulok, consulok, alconsulok és consuli ügynökök kölcsönösen működésre bocsáttatnak és elismertetnek, mihelyt illető országaik szabályainak és formaságainak megfelelőleg kiállitott megbizó leveleiket előmutatják.

A működésük szabad gyakorlásához szükségelt kormányi jóváhagyás díjmentesen fog számukra kiszolgáltatni s ezen jóváhagyás előmutatására székhelyük főhatósága azonnal megteendi a szükséges intézkedéseket, hogy hivatásuk kötelezettségeinek megfelelhessenek és az őket illető előjogok, tiszteletbeli előnyök, szabadalmak és kiváltságok élvezetébe lépjenek.

III. CZIKK.

A főconsulok, consulok, alconsulok és consuli ügynökök, ha azon állam polgárai, melytől megbizatásukat kapták, a katonai beszállásolásoktól és a községi vagy más jellegű mindennemű terhektől és közszolgálatoktól való mentességet élvezendik.

Hasonlóképen mentesek a katonai szolgáltatásoktól a közvetlen mind személyes, mind ingóságok utáni vagy fényüzési adózásoktól, legyenek azok akár államiak, akár tartományiak, akár községiek, kivéve, ha ingatlan vagyonnal birnak, ha kereskedést vagy ipart üznek, mely esetekben ugyanazon adóknak, terheknek vagy illetékeknek lesznek alávetve, mint más magánszemélyek.

IV. CZIKK.

Ha az emlitett consuli tisztviselők azon állam polgárai, melytől megbizatásukat nyerték, és ha kereskedést és ipart nem üznek, nem tartoznak tanukként megjelenni azon tartomány biróságai előtt, melyben székelnek.

Ha a helybeli biróság a consul tanúskodását szükségesnek tartja, ennek lakásán fog megjelenni, hogy szóbeli úton hallgassa ki, vagy egy illetékes tisztviselőt fog e czélból kiküldeni, vagy végre irásbeli nyilatkozatot fog tőle kivánni.

Ezen esetekben az emlitett consuli tisztviselők a kijelölt határidőre, napra és órára nézve a hatóság kivánságaihoz alkalmazkodni tartoznak s nem szabad okot szolgáltatniok nem igazolható halasztásra.

V. CZIKK.

A főconsulok, consulok, alconsulok és consuli ügynökök, ha azon magas szerződő fél alattvalói, melytől megbizatásukat kapták, személyes mentességet élveznek és le nem tartóztathatók, sem fogságba nem helyezhetők, kivéve oly törvényszegésekért, melyek, ha az osztrák-magyar monarchiában követtettek el, az osztrák törvények értelmében bűntetteknek tekintetnek, vagy a magyar törvények szerint súlyos büntetéssel sujtatnak; vagy melyekre, ha Olaszországban követtettek el, az olasz törvény fenyitő büntetést alkalmaz.(1)

(1) V. ö. alább a IX. czikket.

VI. CZIKK.

A főconsulok, consulok, alconsulok és consuli ügynököknek szabadságában fog állani, hivatalos helyiségük bejárása felett hivatalos czimerüket, «.....-i consulatus, alconsulatus vagy consuli ügynökség» felirattal elhelyezni.

Szabadságukban álland továbbá törvényes lobogójukat nyilvános ünnepek vagy más szokásos alkalmakkor a consulsági épületen kitüzni, de ezen utóbbi kiváltsággal nem élhetnek, ha ugyanazon városban laknak, a melyben fejedelmük követsége is székel.

Megjegyeztetik azonban, hogy ezen külső jelvények használata egyedül a főconsulok, consulok, alconsulok és consuli ügynökök lakásának, avagy honlétének megjelölésére szolgál és nem magyarázható soha a menedékjog gyakorlására.

Hasonlóképen felhúzhatják lobogójukat azon hajókra is, melyeket hivataluk gyakorlásánál a kikötőben használnak.

VII. CZIKK.

A consulsági levéltárak mindenkor sérthetlenek és a helybeli hatóságoknak semmi ürügy alatt nem lesz megengedve az azokhoz tartozó iratokat kutatni vagy lefoglalni.

Ezen iratok mindig teljesen elkülönitendők azon könyvektől és iratoktól, melyek az illető consuli tisztviselők által netán gyakorolt kereskedésre vagy iparra vonatkoznak.

VIII. CZIKK.

A főconsulok, consulok, alconsulok vagy consuli ügynökök akadályoztatása, távolléte vagy elhalálozása esetében azon kanczellárok és titkárok, kik eme minőségben az illető hatóságoknak már előbb be lettek jelentve, rangfokozatukhoz képest legott belépnek a consuli tiszti teendők ideiglenes gyakorlásába, miben a helyi hatóságok részéről nem fognak akadályoztatni. E hatóságok részéről ellenkezőleg segitségben és támogatásban és ideiglenes működésük ideje alatt, a jelen egyezmény által az illető consuli tisztviselőkre ruházott jogok, mentességek és kiváltságok élvezésében fognak részeltetni.

IX. CZIKK.

A főconsuloknak és consuloknak szabadságukban álland a consulsági kerületükhöz tartozó városokban, kikötőkben és helyiségekben, az illető kormány jóváhagyása mellett, alconsulokat és consuli ügynököket kinevezni.

Ezen ügynökök szabadon választhatók a magas szerződő felek polgárai vagy külföldiek közül és kinevezési okmánynyal látandók el az őket kinevező consul által, kinek alá is rendelvék. Különben élvezik ők is a jelen egyezmény által a consulok javára meghatározott előjogokat és mentességeket azon kivételekkel, melyek a III. és V. czikkben emlitvék.

X. CZIKK.

A főconsulok, consulok, alconsulok vagy consuli ügynökök az őket illető tiszt teljesitése alkalmával a kerületükbeli hatóságokhoz szabadon fordulhatnak a végből, hogy felszólaljanak a magas szerződő felek közt fenálló szerződéseken vagy egyezményeken ejtett sérelmek vagy bármely visszaélés ellen, mely a nemzetükbelieknek panaszra ad okot. Ha felszólamlásaik a kerületükbeli hatóságok részéről meg nem hallgattatnak, vagy ha az ez utóbbiak által hozott határozatok előttünk kielégitőknek nem látszanának, szabadságukban álland — saját államuk diplomatiai képviselőjének hiányában — azon állam kormányához fölebbezéssel fordulni, melyben székelnek.

XI. CZIKK.

A két fél főconsulai, consulai, alconsulai vagy consuli ügynökei, valamint azok kanczellárainak joguk van, akár saját irodájukban, akár a felek lakásán, akár nemzetükbeliek hajóin elfogadni azon nyilatkozatokat, melyeket nemzetükbeli kapitányok, hajószemélyzet, utasok, kereskedők vagy polgárok náluk tenni kivánnak.

Elfogadhatnak hasonlóképen a nemzetükbeliek részéről végrendeleteket és más őket érdeklő magánjogi cselekvényeket,[1] melyeknek azok hiteles alakot adni kivánnak.

Az emlitett consuli tisztviselők saját irodájukban elfogadhatnak oly szerződéseket, melyek személyes kötelezettségeket vonnak maguk után és melyek egy vagy több nemzetükbeli és azon állam polgárai közt létesülnek, melyben a consulok laknak.

Ha a fentebb emlitett okmányokban foglalt nyilatkozványok és bizonyitékok a mondott ügynökök által hiteleseknek ismertettek és a consulatus, alconsulátus vagy consuli ügynökség pecsétjével elláttattak, úgy azok a biróság előtt mind az osztrák-magyar monarchiában, mind Olaszországban ugyanazon erővel és hatálylyal fognak birni, mintha azok a magas szerződő felek egyike vagy másikának köztisztviselője előtt állittattak volna ki; föltéve, hogy azon alakban állittattak ki, melyet a consul, alconsul vagy consuli ügynök államának törvényei követelnek és hogy elláttattak bélyeggel és bejegyzési illetékkel, valamint azon alakszerüségekkel, melyeket e tekintetben azon állam szabályai kivánnak, hol az okmány érvényesitendő.

Azon esetben, ha az illető consuli hatóság irodájában bevezetett nyilvános okmány hitelessége kétségbe vonatik, a consuli hatóság az érdekelt és e részben kérdést tevő féltől meg nem tagadhatja a kérdéses okmánynak az eredetivel való egybehasonlitását s a fél, ha szükségesnek véli, jelen lehet az összehasonlitásnál.

Az illető főconsulok, consulok, alconsulok vagy consuli ügynökök saját országuk hatóságaitól vagy tisztviselőitől származó bárminemü okmányok forditását és hitelesitését eszközölhetik és ilyen forditások azon országban, a melyben székelnek, ugyanazon erővel és hatálylyal birnak, mintha az ország felesketett tolmácsai által készittettek volna.

---

(1) E kifejezés értelmezését l. a 437. lapon található nyilatkozványban.

XII. CZIKK.

Ha a magas szerződő felek egyikének alattvalója a másiknak területén elhal, a helyi hatóságok erről a halálozás helyéhez legközelebb székelő főconsult, consult, alconsult vagy consuli ügynököt azonnal tartoznak értesiteni.

Szintugy tartoznak ez utóbbiak a helyi hatóságokat értesiteni, ha ők értesültek előbb.

A főconsulok, consulok, alconsulok vagy consuli ügynökök, ez utóbbiak, ha az elhunytnak nemzetbeliei, rendre végezhetik a következő cselekményeket:

1. Akár hivatalból, akár az érdekeltek kérelme folytán pecsét alá helyezik az elhunyt minden értékeit, ingóságait és irományait, ezen eljárásról előre értesitvén az illetékes helyi hatóságot, mely, ha az ország törvényei megkivánják, ez eljárásnál jelen lehet és saját pecsétjét is alkalmazhatja. Ha a helyi hatóság értesült előbb a halálesetről s ha az ország törvényei szerint tartozik a hagyatékot pecsét alá helyezni, a maga részéről fogja a consuli hatóságot együttes eljárásra felszólitani.

Ha a pecsét alá helyezés azonnali foganatba vétele mutatkoznék szükségesnek s ez eljárás a helyek távolsága vagy más ok miatt együttesen nem eszközölhető, jogában álland a helyi hatóságnak és viszont a consuli hatóságnak is a pecséteket előlegesen a másik hatóság közbenjötte nélkül alkalmazni, erről azonban értesiteni kell a közben nem járt hatóságot, melynek szabadságában álland, a már alkalmazott pecséthez utólagosan a maga pecsétjét is oda illeszteni.

Sem a helyi hatóság, sem pedig a consuli hatóság pecsétjei nem vehetők le, ha az illető hatóság az eljárásnál nincs jelen.

Ha mindazonáltal a consuli hatóság a helyi hatóságot vagy viszont ez amazt, a kétféle pecsét levételénél való közreműködésre felszólitá s a felszólitást nyert hatóság az értesités vételétől számitott negyvennyolcz óra alatt meg nem jelent, a másik hatóság az emlitett eljárást egyedül is végezheti.

2. Felveszik az elhunyt minden ingó javainak és értékeinek leltárát a helyi hatóság jelenlétében, ha az a fentebb emlitett értesités folytán közbenjöttének szükségét látja. A helyi hatóság a jelenlétében fölvett jegyzőkönyveket maga is aláirandja, a nélkül azonban, hogy ezen hivatalos közbenjötteért bármily illetékeket igényelhetne.

3. Elrendelik a nyilvános árverezést a hagyaték mindazon ingó tárgyaira nézve, melyek romlásnak vannak kitéve, vagy csak nehezen tarthatók el.

Erről a consuli hatóság a helyi hatóságot a végből értesitendi, hogy az eladás az ország törvényei szerint előirt módon és az illetékes hatóság által eszközöltessék.

Ha a helyi hatóság van hivatva az eladás foganatositására, a consuli hatóságot tartozik közbejövetelre meghivni.

4. A leltározott tárgyakat és értékeket biztos helyre leteszik, a behajtott követelések, valamint a felvett járadékokból befolyt összegeket megőrzik.

A letételnek az előbbi eljárásnál való közreműködésre hivatott helyi hatósággal egyetértve kell történnie, valahányszor az emlitett meghivás folytán az ország vagy egy harmadik hatalom alattvalója van a végrendeleti vagy végrendelet nélküli örökösödésnél érdekelve és a mennyi-

ben az ország törvényei szerint fizetendő örökösödési vagy átruházási illetékek biztositása forog kérdésben.

5. Ha a helyi hatóságok az ország törvényei szerint határidőt tüztek ki, mely alatt szabadságukban álland a saját nemzetbelieknek és egy harmadik hatalmasság azon országban tartózkodó polgárainak, hol a haláleset történt, hogy a hagyaték iránti igényeiket érvényre hozhassák: a consuli hatóság, a mennyiben e határidő még le nem járt és az emlitett határidő lejárta után is, addig, mig az ország törvényszékei elé tartozó ügy függőben van, oly óvó vagy kezelési intézkedésekre fog szoritkozni, melyek az illetékes törvényszék által az emlitett személyek részére elismerhető jogokat meg nem sértik.

Ha a hagyaték értéke nem elegendő valamennyi követelések teljes kielégitésére, a consuli hatóságok, az illető ország törvényeinek megfelelőleg, átadandják az ezen örökséghez tartozó összes okmányokat, értékeket és tárgyakat a birói hatóságnak vagy a csődtömeg gondnokának a szerint, a mint az ügy az egyikhez vagy a másikhoz tartozik; ez emlitett consuli hatóságoknak az maradván további feladatul, hogy a távollevő kiskoru és gondnokság alá tartozó örökösöket képviseljék.

6. Akár maguk, akár saját felelősségük mellett kinevezett személy által kezelik vagy kiadják az örökség ingókból álló részét, a nélkül, hogy ebbeli eljárásuknál a helyi hatóság közbeléphetne, kivéve mindig a jelen czikk 5. pontjában felsorolt esetekre nézve emlitett megszoritásokat és figyelembe véve azon elvet, hogy a consuli tisztviselők tartózkodjanak dönteni az érdekelt felek által emelt oly felszólamlások tárgyában, melyek az illetékes törvényszék határozatának föntartvák, e törvényszék mindazon esetekben, melyekben a felszólamlás nem az örökség vagy a hagyomány czimén alapszik, azon ország törvényszéke, hol a consul székel.

Miután a fentemlitett igények iránt, melyekre nézve a határozás az ország törvényszékeinek van fentartva, az itélet kimondatott — vagy az azok kielégitésére megkivántató összeg meghatároztatott és aránylagos biztositék letéteményeztetett: az egész ingó hagyaték, a mennyiben biztositék czimén nem marad lekötve, a helyi hatóság által alkalmazott pecséteknek eltávolitása után, további intézkedés végett a consuli hatóságnak adandó át.[1]

XIII. CZIKK.

Ha az osztrák vagy magyar állampolgár Olaszországban vagy olasz állampolgár az osztrák-magyar monarchia területeinek egyikében oly helyen halt meg, hol nemzetbeli consuli hatóság nincsen, az illetékes helyi hatóság tartozik a hátrahagyott értékeket az ország törvényei szerint leltározni, a hátrahagyott vagyont átadni és ezen eljárásnak eredményéről a lehető legrövidebb idő alatt értesiteni az elhunyt nemzetének követségét vagy azon consuli hatóságot, mely azon helyhez, hol végrendeleti vagy végrendelet nélküli örökség megnyilt, legközelebb esik.

De mihelyt a consuli tisztviselő, ki legközelebb van azon helyhez, hol az emlitett örökség megnyilt, a helyszinén akár személyesen megjelent, akár megbizottat küldött, az eljáró helyi hatóság a jelen egyezmény XII. czikkében foglalt határozatokhoz tartozik alkalmazkodni.[1]

(1) V. ö. e czikkhez 1878 márcz. 3. 9090. sz. belügymin. rend. (1878. R. T. 157.) és az örökösödési eljárásról szóló 1894 : XVI. t. cz. 107—113. §§-ait.

XIV. CZIKK.

Ha a magas szerződő felek egyikének alattvalója érdekelve volna a másik fél valamelyik területén megnyilt örökségnél, származzék az akár az illető honfitársától, akár benszülöttől, akár végre egy harmadik hatalmasság alattvalójától, az örökség megnyiltáról a helyi hatóságok a haláleset helyéhez legközebb székelő consuli hatóságot értesiteni tartoznak.(1)

XV. CZIKK.

A magas szerződő felek oly alattvalóinak értéktárgyai, kik másik fél hajóin meghaltak, el fognak küldetni a kikötőbe érkezéskor az illető nemzet consuljának a végből, hogy az elhunyt országa illetékes hatóságának átszolgáltassanak.

XVI. CZIKK.

A főconsulok, consulok, alconsulok és consuli ügynököknek szabadságában áll, honfiaik hajóin, mihelyt azoknak a szárazfölddel való közlekedés megengedtetett, akár személyesen megjelenni, akár oda helyettest küldeni, a kapitányt és legénységet kihallgatni, a hajó okmányait megvizsgálni, utazásáról és az út esélyeiről szóló jelentéseket átvenni, a rakományi jegyzéket kiállitani és a hajó elindulását előmozditani, végre azokat az ország birósága és közigazgatási hatóságai elé a végből kisérni, hogy mindennemü üzleteik vagy ügyes-bajos dolgaikban tolmács- vagy ügyvivőként szolgáljanak.

A törvényszéki tisztviselők és a vámhivatali tisztek és ügynökök hajók megvizsgálásához vagy átkutatásához nem foghatnak, mielőtt a hajó nemzetének consuli hatóságát megjelenhetés végett arról előlegesen tudósitották volna.

Kivételt képeznek e tekintetben azon esetek, melyekre nézve a magas szerződő felek más eljárás iránt megegyeztek vagy jövőben megegyezni fognak.

Az emlitett törvényszéki vagy vámhivatali tisztviselők kellő időben értesitendik a mondott consuli hatóságokat, hogy jelen lehessenek a kapitányok vagy a legénységhez tartozó egyének által, a törvényszékek vagy helyi közigazgatási hatóságok előtt teendő nyilatkozatoknál és igy eleje vétessék minden tévedésnek vagy hamis magyarázatnak, mely az igazság helyes kiszolgáltatását hátráltathatná.

A consuli hatóságokhoz intézendő emez értesitésekben a megjelenés órája pontosan kiteendő, és ha ezek személyesen megjelenni vagy képviselőjük által magukat helyettesittetni elmulasztanák, az eljárás távollétükben foganatosittatik.

XVII. CZIKK.

A kikötői rendőrséget, a hajók ki- és berakodását, valamint az áruk, javak és értékek biztonságát illető minden ügyekben, az ország törvényei és rendszabályai lesznek irányadók.

---

(1) L. az 1. jegyzetet a 433. lapon.

Mindegyik nemzet kereskedelmi hajóin a belső rend fentartása kizárólag az illető főconsulok, consulok, alconsulok vagy consuli ügynökök tisztében áll; és ők hivatvák a kapitányok, a hajó tisztjei és a legénység között felmerülő bármiféle s különösen a bérfizetésre és a kölcsönösen vállalt kötelezettségek teljesitésére vonatkozó kérdéseket megoldani.

A helybeli hatóságok csak oly esetekben léphetnek közbe, ha a hajón történt rendetlenségek oly nemüek, hogy a csend és közrend a szárazon vagy kikötőben általuk megzavartatnék, vagy ha azokban országbeliek vagy a legénységen kivül más személyek is részesek.

Az imént emlitett esetek kivételével a helyi hatóságok arra fognak szoritkozni, hogy a főconsulok, consulok, alconsulok, vagy consuli ügynökök megkeresésére a legénységi lajstromba bejegyzett egyének elfogatása, ideiglenes letartóztatása és a hajóra visszaszolgáltatása körül hathatós segélyt nyujtsanak, valahányszor azt az emlitett ügynökök bármi okból szükségesnek tartják.

XVIII. CZIKK.

A főconsulok, consulok, alconsulok vagy consuli ügynökök azon tengerészeket vagy nemzetükbeli kereskedelmi vagy hadi hajók legénységéhez bármi czim alatt tartozó más személyeket, kik a magas szerződő felek egyikének területén megszöktek, elfogathatják és vagy hajóra vagy hazájukba visszaküldethetik.

E végre irásban kell, hogy folyamodjanak az illetékes helybeli hatóságokhoz, a hajó vagy legénységi lajstrom, vagy ha a hajó már előbb elindult volna, ezen okmányok hiteles másolatainak vagy kivonatainak bemutatása által tartozván kimutatni azt, hogy a keresett egyének valóban a hajó legénységéhez tartoznak.

Az ily módon igazolt megkeresésre a szökevény kiszolgáltatása meg nem tagadható.

Az emlitett consuli tisztviselőknek azonfelül minden kitelhető támogatás és segély fog nyujtatni a szökevények felfedezésére és elfogatására, kik is a consul vagy alconsul megkeresésére és annak költségén fognak az ország börtöneibe vezettetni és mindaddig letartóztattatni, mig alkalom akad elszállitásukra.

Ezen fogság azonban három hónapon tul nem tarthat s ez idő elmultával a consulnak három nappal előbb történt tudósitása után a fogoly szabadlábra fog helyeztetni és ugyanazon okból többé ujra el nem fogható.

Ha azonban a szökevény szárazon követett volna el valamely büntetés alá eső cselekményt, a helybeli hatóságnak szabadságában áll a kiszolgáltatást akkorra halasztani, mikor a birói itélet felette meghozatott és végrehajtatott.

A magas szerződő felek megegyeznek arra nézve, hogy oly tengerészekre, vagy a hajó legénységéhez tartozó oly más személyekre, kik azon országnak polgárai, melyben a szökés történik, a jelen czikk határozatai nem alkalmazhatók.

XIX. CZIKK.

Mindazon esetekben, melyekben a tulajdonos, a rakomány tulajdonosa és a biztositó közt kötött egyezmény ellenkezőt nem határoz, azon káresetek, melyek az illető ország hajóit a nyilt tengeren érték, ha a hajó akár önként,

akár az időjárás által kényszeritve, egy más kikötőbe fut be, a hajó nemzetének főconsulai, consulai, alconsulai vagy consuli ügynökei által tárgyaltatnak, feltéve, hogy azon országnak, melyben a mondott tisztviselők laknak, vagy pedig egy harmadik hatalmasságnak polgárai nincsenek egyuttal érdekelve. Ez utóbbi esetben és ha valamennyi érdekelt fél között békés egyezség nem jön létre, a káreset letárgyalása a helybeli hatóságok által eszközöltetik.

XX. CZIKK.

Ha valamelyik magas szerződő fél kormányának vagy alattvalójának tulajdonához tartozó hajó a másik fél partjain hajótörést szenved vagy megfeneklik, a helybeli hatóságok ezen eseményt az illető kerületben, vagy ha ott nincs, a baleset szinhelyéhez legközelebb székelő főconsul, consul, alconsul vagy consuli ügynök tudomására hozandják.

Az Olaszország partjai közelében hajótörést szenvedett vagy megfeneklett osztrák vagy magyar hajók megmentésére vonatkozó munkálatok az osztrák-magyar monarchia főconsulai, consulai, alconsulai vagy consuli ügynökei által és viszont az osztrák-magyar monarchia partjai közelében hajótörést szenvedett vagy megfeneklett olasz hajók megmentésére vonatkozó munkálatok az olasz főconsulok, consulok, alconsulok vagy consuli ügynökök által fognak vezettetni.

A helybeli hatóságok közbelépte a szerződő felek országaiban csak a consulsági hatóságok támogatására, a rend fentartására, a mentésnél közreműködött, a hajólegénységhez nem tartozó személyek jogainak megóvására és a kimentett áruk ki- és bevitelénél követendő szabályoknak megtartása feletti őrködésre terjed.

A főconsulok, consulok, alconsulok vagy consuli ügynökök vagy az általuk e czélra kijelölt képviselők távollétében, valamint azok megérkeztéig a helyi hatóságok kötelesek a hajótörésből megmentett személyek oltalmára és tárgyak fentartására szükséges minden intézkedést megtenni.

A helyi hatóságoknak ily esetekben való közbelépteért semmi terheltetésnek nincs helye, kivéve azokat, melyeket hasonló esetben a nemzeti hajók is viselni tartoznak és azon költségek megtéritését, melyeket a kimentés és a kimentett tárgyak eltartása okozott.

A mennyiben a hajótörést szenvedett hajó nemzetisége kétséges volna, a jelen czikkben foglalt intézkedések kizárólag a helyi hatóság illetékességi körébe tartoznak.

A magas szerződő felek ezenkivül megegyeznek abban, hogy a kimentett javak és áruk, hacsak nem szánvák az országban való fogyasztásra, minden vám alól mentek lesznek.

XXI. CZIKK.

A magas szerződő felek kötelezik magukat, hogy a saját államterületeiken kiállitott és a másik fél állampolgárait illető magánjogi okiratokat egymással kölcsönösen közlik, ha ez okmányok hivatalos használatra szükségesek és ha közlésük az illetékes hatóság által kivántatik.

Ha a magas szerződő felek egyikének állampolgára a másik fél területein meghal, a haláleseтről hivatalból okmány állitandó ki és az kellően hitelesitve azon kormányhoz juttatandó, mely alá az elhunyt tartozott.

A halál esetéről szóló okmányok, valamint az illetékes hatóság által hivatalos használatra kikért többi magánjogi okiratok kiállitása és közlése költségmentesen fog történni.

Ha mindazonáltal a kérdésben levő okmányok magánfelek érdekében kéretnek, a kiállitás és közlés csak akkor lesz ingyenes, ha az illető fél szegény és szegénységét az illetékes helyi hatóság által igazoltatja.

XXII. CZIKK.

Megegyezés történt abban, hogy a főconsulok, consulok, alconsulok és consuli ügynökök, valamint a kanczellárok, titkárok, consuli növendékek[1] és más consuli tisztviselők a magas szerződő felek államterületein mindazon szabadalmakat, előjogokat, mentességeket és kiváltságokat élvezendik, melyek a legnagyobb kedvezésben részesülő nemzet hasonló rangu tisztviselőit illetik.

XXIII. CZIKK.

Jelen egyezmény öt évig marad hatályban a megerősitési okmányok kicserélése napjától számitva. Ha a szerződő felek egyike sem nyilvánitaná hivatalosan tizenkét hónappal az emlitett időszak lefolyta előtt a szerződés hatályának megszüntetése iránti szándokát, az érvényben marad egy esztendő lefolytáig azon naptól fogva, a melyen a felmondás az egyik vagy másik fél részéről történik.

XXIV. CZIKK.

A jelen egyezmény a magas szerződő felek államterületein ki fog hirdettetni, mihelyt a megerősitési okmányok kicseréltettek, a mi Rómában a lehető legrövidebb idő alatt fog megtörténni.[2]

Minek hiteléül az illető meghatalmazottak ezen egyezményt aláirták és pecsétjeikkel látták el.

Kelt Rómában, ezernyolczszázhetvennegyedik év május hó tizenötödikén.

(P. H.) *Wimpffen,* s. k. (P. H.) *Visconti Venosta,* s. k.

Nyilatkozvány.

Az osztrák-magyar monarchia és Olaszország közt a mai napon kötött consuli egyezmény aláirása alkalmával, az alulirott meghatalmazottak közös megállapodás által akarván meghatározni a XI. czikk második kikezdésének értelmét, kinyilatkoztatják azt, hogy ott előforduló «magánjogi cselekvények» kifejezése semmikép sem alkalmazható a polgári állapotra vonatkozó cselekvényekre, a melyekre nézve a magas szerződő felek az illető országokban érvényben levő törvényeknek megfelelő állapotát kivánják fentartani.

Kelt Rómában, két példányban, 1874. évi május hó 15-én.

(P. H.) *Wimpffen,* s. k. (P. H.) *Visconti Venosta,* s. k.

---

(1) Jelenleg: consuli attaché-k.
(2) A megerősitési záradékok kicseréltettek Rómában 1875. évi április hó 21-én.

XIV. TÖRVÉNY-CZIKK

a külföldi dohányért fizetendő engedélyi illeték megváltoztatása iránt.[1]

(Szentesitést nyert 1875. évi april 29-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 8-án, a főrendek házában 1875. évi május 11-én.)

Az 1853. évi általános vám-árszabály 8-ik tétele melletti jegyzetben a külföldi dohány bevitelénél fizetendő engedélyi illetékről foglalt határozmányok a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok, valamint a magyar korona országainak pénzügyministeriumai közt előzőleg történt megállapodás folytán következőkép változtattatnak meg:

1. §. Külföldi dohány bevitelénél a vámdijon kivül még az engedélyi illeték fizetendő, s pedig:

szivarok és szivarkákért 5 frt 50 kr.-ral 500 tiszta sulyu grammért;
más dohánygyártmányokért 4 frt 20 kr.-ral 500 tiszta sulyu grammért;
nyers dohányért 3 frt 50 kr.-ral 500 tiszta sulyu grammért.

Az általános vám-árszabály 8-ik tételének minden egyéb határozmányai érvényben maradnak.

2. §. Ezen törvény 1875. évi julius 1-jével lép hatályba.

3. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XV. TÖRVÉNY-CZIKK

a fémjelzési törvény és szabályok módositása tárgyában.[2]

(Szentesitést nyert 1875. évi april 29-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 8-án, a főrendek házában 1875. évi május 11-én.)

A fémjelzés iránt fenálló és az 1867. évi XVI. törvényczikk XIII. czikke, s az 1868. évi XVIII. törvényczikk 1-ső §-a alapján fentartott szabályok 57., 60., 62., 63., 64., 68. és 74. szakaszai következőkép bővittetnek s illetőleg módosittatnak.

1. §. A huzalokra feldolgozandó ezüstnek az emlitett szabályok 57. §-ában 985 ezredrészre határozott legcsekélyebb finomsága 975 ezredrészre szállittatik le.

2. §. Az emlitett szabályok 60. és 68. §§-ai olykép bővittetnek, hogy az eddig kizárólag külföldi kivitelre gyártott negyedik fajta 7, vagy legalább 6·5 ezredrésznyi aranytartalmu aranyhuzalnak árulása belföldön is megengedtetik és egészen oly elbánás alá esik, mint a többi három aranyhuzal fajta. Külföldre való kivitele a fémjelző hivatal ellenőrzése nélkül eszközölhető.

---

(1) V. ö. 1880. aug 10. 46,137. sz. pénzügymin. rend., a kiviteli dohánytermelési engedély kiállítása, valamint az engedélynélküli dohányültetés vagy tulültetés felfedezése esetén a palántákkal követendő eljárás tárgy. (1880. R T. 1134.). — Az engedélyi illetékről, mint a biróság kiszabásának alapjáról dohányjövedéki kihágás esetén, v. ö. 1876: IV. t. cz. 11. §. A dohányjövedékre nézve érvényes szabályok felsorolását l. a dohányjövedéki törvények és törvényesített szabályok némely intézkedéseinek módosításáról szóló 1887: XLIV. t. cz. kapcsán.

(2) V. ö. az 1868: XVIII. t. cz. jegyzeteit, továbbá az 1858 szept. 11. pénzügymin. rend. a fémjelzési dijak tárgyában (1858. B. T. L. 147.)

3. §. A külföldről behozott arany- s ezüst-huzal s az abból készült áruk (zsinórok, fonadékok, rojtok, szövetek, paszományok stb.) finomsági tartalmának vizsgálata csak arra szoritkozik, vajjon azok a belföldi arany- s ezüsthuzalra megállapitott legalsó finomsági fokot elérik-e?

Ha arany- vagy ezüst-huzal hozatik be és a próbát megütötte, az ily külföldi huzal — csürlőkre, a föltekert huzal vége az ellenőrző hivatal lakpecsétjével megerősitendő.

A legalsó finomsági fokot el nem ért áru az emlitett szabályok 35. §-a szerint az illető tulajdonos költségén a határon át külföldre visszaszállitandó.

4. §. A szabályok 63. és 64. §§-ai akképen változtatnak meg, hogy a fémhitelesitési illeték az arany-huzalok minden fajtájára különbség nélkül pénzfontonként egy forint és tiz krajczárban állapittatik meg, tekintet nélkül arra, hogy a huzal belföldön készittetett-e vagy pedig külföldről hozatott be.

5. §. A hivatalos fémjelzés mellőzésével külföldről behozott arany- és ezüst-huzal, valamint az abból készitett áru is elkoboztatik. Ha ezenfelül a huzal még a szabályszerü finomsági tartalommal sem birna, az elkobzáson kivül még egyszáz forinttól ötszáz forintig terjedhető birság is szabandó ki.[1]

6. §. A szabályok 74. §-a *e)* pontjának rendelete hatályon kivül helyeztetik.

7. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XVI. TÖRVÉNY-CZIKK

a budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- s gabonacsarnokok választott biróságai előtt előforduló iratoktól s jogügyletektől és ezen biróságok itéleteitől járó bélyegilletékekről.[2]

(Szentesitést nyert 1875. évi april 29-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 8-án, a főrendek házában 1875. évi május 11-én.)

1. §. *Beadványok, jegyzőkönyvek.*

A budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok választott biróságaihoz intézett minden beadvány s az előttük felvett minden jegyzőkönyv a következő bélyegilleték alá esik:

a) ha a tárgynak értéke 50 frtot meg nem halad, minden iv után 12 kr;

b) ha a tárgynak értéke 50 frtot meghalad, vagy meg nem becsülhető, minden iv után 36 kr.[3]

2. §. *Kereskedők és iparűzők levelezései.*

A kereskedők és iparüzők saját kereskedelmi vagy iparüzletük tárgyait illető levelezéseik feltételes bélyegmentessége iránt az illetékszabás 59. tételének 4. pontja alatt foglalt határozmányok az 1. §-ban emlitett választott biróságokra vonatkozólag oda módosittatnak, hogy azon esetekben, midőn ily levelezések ezen biróságok előtt nem a levelezések által megkötött jogügylet érdemének, hanem csak az ebből eredő mellékkérdéseknek, minőségi, érték- és árkülönbözeteknek érvényesitése végett használtatnak, csak a szo-

(1) E büntetést föntartja: 1880 : XXXVII. t. cz. 8. §.
(2) E t. czikk rendelkezéseit érintetlenül hagyja az 1881 : XXVI. t. cz. 5. §-ának utolsó bekezd.
(3) V. ö. 2. §.

rosan vett peres tárgy értékének s a jogügylet minőségének megfelelő fokozatos illeték rovandó le a panaszló fél által.(1)

Ha minőségi különbözet egyáltalában nem állapittatik meg a választott biróság által, akkor a felek által felmutatott minden egyes levél s ha az több ivből áll, minden egyes iv 50 kr. állandó bélyeg alá esik; de ha a vonatkozó értékhez képest ennél kevesebb lenne a fokozatos illeték, ily esetben ezen csekélyebb összeg fizetendő a felek által.

3. §. A 2. §-ban emlitett peres tárgy értékét maga a választott biróság állapitja meg és szedi be az ez után járó bélyegilletéket akként, hogy vagy az annak megfelelő bélyegjegyeket a levelekre felragasztja s azokat átbélyegzi, vagy az illetéket készpénzben az adóhivatalhoz beszállitja; ha pedig ezen illetéket bármi okból nem szedhetné be, a biróság a leletet a panaszló fél ellen felveszi s azt a pénzügyi igazgatóságnak átküldi.

A biróság köteles a tárgyalási iratokban az érték meghatározását kitüntetni és azt is világosan felemliteni, vajjon lerovatott-e s mily összegben a levelezéstől járó illeték vagy minő intézkedés tétetett annak behajtása iránt.

Mindaddig, mig ezen illeték le nem rovatott, a biróság sem az itéletet ki nem hirdetheti és ki nem szolgáltathatja a feleknek, sem pedig a felek közt netalán létrejött egyezségnek foganatot nem szerezhet.

4. §. *Alkuszok.*

Áru- és értéktőzsdénél, valamint vidéki termény- s gabonacsarnokoknál alkalmazott alkuszoknak tekintendők mindazon egyének, a kik kereskedelmi vagy iparüzletek megkötésére a tőzsde és csarnokok bizottságai által irásbeli felhatalmazást nyernek és üzletük lelkiismeretes gyakorlására a biróság előtt meghiteltetnek, vagy arra előtte fogadalmat tesznek és az 1868. XXIII. törvényczikk 29. §-ában megállapitott dijt(2) a felhatalmazás kiszolgáltatása előtt lefizetik.(3)

5. §. A 4. §-ban emlitett alkuszok könyveitől, naplóinak kivonataitól és kötleveleitől járó bélyegre nézve az illetékszabás 5. tételének, illetőleg az 1868. XXIII. törvényczikk 15. §-ának határozmányai akkép módosittatnak, hogy a felek aláirásával is ellátott alkuszi kötvények, ha azok tárgyai az alkuszok rendes üzletköréhez tartoznak, egy forint állandó bélyegilleték alá esnek, tekintet nélkül arra, hogy ezen kötlevelek az alkuszoknál maradnak-e, vagy a felek kezeihez visszakerülnek.

6. §. *Egyezségek.*

A tőzsde vagy csarnok választott biróságai előtt kötött egyezségeket illetőleg az illetékszabás 83. tételének és az illetéki szabályok 61. és 63. §§-ainak határozmányai következőkép módosittatnak:

Ha az egyezség által az eredeti jogügylet csak annyiban változtatik meg, hogy a szerződő felek az eredeti jogügyletben megállapitott jogok és kötelezettségek helyett csekélyebb értékű jogok s kötelezettségekben állapodnak meg, ez esetben a jegyzőkönyvi bélyegen kivül az egyezségtől csak 50 kr. állandó bélyegilleték jár.

De ha az egyezség folytán az eredeti jogok és kötelezettségek értéke

---

(1) V. ö. 3. §.

(2) T. i. Budapesten 50, más helyen 25 frtot. — Az 1868 : XXIII. t. cz. a bélyeg- és illetékekről rendelkezik.

(3) V. ö. 5. §.

nagyobb lesz, a jegyzőkönyvi bélyegen felül az ügylet minősége szerinti fokozatos illeték csak azon mérvben rovandó le külön, a mely az eredeti megállapodást felülhaladó értéktöbbletnek megfelel.

7. §. *Itéletek.*

Az árú- és értéktőzsde, valamint a termény- és gabonacsarnokok biróságai által hozott itéletekre nézve az illetékszabás 96. tétele következőkép változtatik meg.

A szóban levő biróságok itéleteitől, ha a peres tárgy értéke mellékjárulékain kivül:

a) 50 frtot meg nem halad, minden egyes kiadványtól 50 kr.;

b) ha 50 frtot meghalad, de 200 frtot nem, szinte minden egyes kiadványtól 1 frt 25 kr.;

c) ha 200 frtot meghalad, vagy a peres tárgy meg nem becsülhető, minden kiadványtól 2 frt 50 kr. bélyegilleték jár.

Köteles a biróság az itéleti bélyeget a felektől, a kiknek az itélet kiadatik, bekövetelni, a bélyegjegyeket az itélet minden kiadványára szabályszerűleg felragasztani és hogy ez megtörtént, a periratban pontosan feljegyezni; a bélyegek beszolgáltatása nélkül az itéletet kiadni nem lehet.

Ha a feleknek nem adatik ki az itélet, az attól járó bélyeget a biróság a felektől egyenlő felerészben beszedi és a periratban feljegyzett itéletre felragasztja; ha pedig a felek a megfelelő bélyeget be nem szolgáltatják, a biróság a bélyegkötelezettség teljesitéseig itéletet nem hozhat.(1)

8. §. Midőn a jogügylet, melyben a tőzsde vagy csarnok birósága itéletet hoz, csak okirat kiállitása esetében esik bélyegilleték alá, ha ily okirat pedig tényleg nem állittatott ki, akkor a birósági itélet tekintendő a jogügyletről kiállitott okiratnak és ettől az ügylet minőségéhez képest, valamint az ügylet értékére nézve a jelen törvény 2. §-ában foglalt határozatok tekintetbe vételével a fokozatos illeték a felek által egyetemlegesen rovandó le, mely illeték azonban nem lehet csekélyebb annál, a mely a pertárgy értékéhez mérten a 7. §-ban az itéletekre van meghatározva.(2)

9. §. A 8. §-ban emlitett esetekben járó fokozatos illeték az itélet első példányára, vagy a periratra felhasználandó bélyegjegyek által rovatik, esetleg készpénzben fizettetik le.

De ha az itélet a feleknek több példányban adatik ki, úgy a második és minden további példány külön-külön 50 krnyi bélyeg alá esik.

10. §. A tőzsde és csarnokok választott biróságai felelősek mindazon kárért, a melyet a kincstárnak okoznak, ha az ezen törvény által reájuk rótt kötelességeket pontosan nem teljesitik.

11. §. Az 1868 : XXI. törvényczikk 81., 82. és 83. §§-ainak rendeletei(3) az árú- és értéktőzsde, valamint a termény- s gabona-csarnokok biróságaira is alkalmazandók.

12. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

---

(1) V. ö. 8. §.
(2) V. ö. 9. §.
(3) E §§-ok a bélyegellenőrzési szemlékre vonatkoznak és már újabb pénzügyi szabályokkal pótolvák.

XVII. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1874. évi XIV. t. cz. alapján felvett államkölcsönről.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi ápril 29-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 8-án, a főrendek házában 1875. évi május 11-én.)

Az 1874. évi XIV. törvényczikk által engedélyezett kölcsön a pénzügyminister által Rothschild N. M. és fiai londoni bankházzal, a bécsi cs. kir. szab. hitelintézettel, Rothschild S. M., Wodianer Mór és Sina S. G. bécsi bankárokkal, a pesti magyar ált. hitelbankkal, a berlini Disconto-társulat igazgatóságával, Bleichröder S. berlini, Rothschild M. A. és fia M/m. frankfurti bankházakkal, a darmstadti kereskedelmi és iparbankkal, végre ifj Oppenheim Sal. és társai kölni bankházzal megköttetvén, az idézett törvényczikk értelmében ezennel beczikkelyeztetik.

1. §. Ezen kölcsönre névértékben 76²/₄ millió o. é. ezüst forint, =7²/₄ millió L. sterling=153 millió német birodalmi értékű mark erejéig nyilvános aláirás utján már elhelyezett kincstári utalványok bocsáttattak ki, melyek az 1873. évi XXXIII. törvényczikk folytán hasonló összegben kibocsátott kincstári utalványokkal együtt kiegészitő részét képezik azon államkölcsönnek, — melynek névértékben 153.000,000 o. é. ezüst forint = 15.000,000 sterling = 306.000,000 német birodalmi értékű mark erejéig az államjószágok alapján leendő megkötése az idézett törvényczikk által elhatároztatott.

2. §. Ezen kincstári utalványok egyenkint 1.500,000 sterling font, = 30.600,000 német birodalmi értékű mark, = 15.300,000 osztr. ért. ezüst forintról szóló öt sorozatban bocsáttattak ki, beváltásukig évenkint 6%-kal kamatoznak s 1879. évi augusztus 1-én névértékük kifizetésével beváltandók, jogában állván a kormánynak azoknak összes mennyiségét vagy sorshuzás utján kijelölendő egy vagy több sorozatát ezen határidő előtt is, hat havi előzetes felmondás után a névérték kifizetése mellett beváltani.

3. §. Az e kölcsönre az aláirók által fizetendő összegnek fele 3.750,000 névl. ért. sterling font erejéig Londonban sterling fontokban, másik fele hasonló összeg erejéig német birodalmi, illetőleg tallér értékben 100 sterling fontot 2040 német birod. markkal vagy 680 tallérral számitva fizettetik be; a befizetések határnapjaiul Londonban az aláirás, illetőleg annak elfogadása, továbbá 1874 november 17-ik, deczember 17-ik és 1875. évi január 19-ik napjai, a többi befizetési helyeken 1874. évi október 16-ik, november 20-ik, deczember 22-ik és az 1875. évi január 26-ik napjai tűzettek ki.

A kincstári utalványok 1874. évi augusztus 1-ső napjától állittatván ki, az aláiró a kincstári utalványok névértéke után 1874. évi augusztus 1-től az illető részletfizetési határidőkig számitandó 6% folyó kamatokat is, és szintén sterling, illetőleg német birod. vagyis tallérértékben megfizetni tartozik, de az egyes részleteket 4% leszámitolási kamat leszámitásával előre is lefizetheti.(2)

4. §. A kamatok fizetése s a tőke visszafizetése az egyezményileg kijelölt helyeken Budapesten és Bécsben osztr. értékű ezüstben egy sterling fontot 10¹/₁₀ forinttal számitva, Londonban sterling fontokban, Berlinben és M/m. Frankfurtban német birod. értékben egy sterling fontot 20⁴/₁₀ markkal számitva, teljesitendő.

5. §. A kibocsátási árfolyam akképen állapittatott meg, hogy az, ha a befizetésre kitűzött határnapok elsején a későbbi részletek előre lefizettetnek, a kincstári utalványoknak a 3-ik §-ban emlitett folyó kamatait hozzá nem számitva, legalább 90% legyen; s miután a kölcsönt kibocsátó társulat ezen kölcsön számlájára annak végleges megkötése előtt kötelezett előlegei fejében 3.176,000 sterling fontnyi névleges értékű utalványokat 83¹/₂% szabott árfolyammal átvett, a fenmaradó 4.324,000 névértékű sterling fontnyi utalványokért az aláirás folytán befolyó összegek, 2% költségmegtérités és 2% bizományi dij levonása után, s annak, a mivel az aláirási hirdetményekben kitett kibocsátási árak a fentebbiek szerint megállapitottnál alacsonyabb összeget eredményeznek, a kincstár javára leendő hozzáadásával a kincstári utalványok megfelelő összegének átadása mellett az állampénztárba fognak beszolgáltatni.

6. §. A kincstári utalványok az államkincstár költségén angol bélyeggel látandók el — és azok s az azokon levő kamatszelvények,

(1) E kölcsönre vonatkozóan l. az 1873: XXXIII. t. czikket és annak kimeritő jegyzeteit e kölcsön visszafizetése, ill. beváltása tárgyában.

(2) V. ö. 5. §.

valamint az e kölcsön iránt kötött szerződések e törvény által minden fennálló bélyegtől, illetéktől és jövedelmi adótól mentesittetnek és a teljes bélyeg-, illeték és adómentesség azok részére jövőre is biztosittatik.

7. §. A követelési jog a tőkére nézve, melyről minden egyes kincstári utalvány szól, a lejárat napjától számitandó 30 év alatt, a kamatra nézve pedig a lejárat után 4 év alatt évül el.

8. §. Az állam általános jótállásán felül az ezen kölcsönből vállalt kötelezettségek pontos teljesitésére nézve részesittetik ezen kölcsön azon biztositékban is, melyet az 1873 : XXXIII. törvényczikk a 15 millió sterling fontnyi összegig terjedhető kölcsönök biztositására az államjószágokban kijelölt s az államjószágok netaláni eladásából befolyó összegek ezen kölcsönök törlesztésére egyaránt forditandók.

9. §. A pénzügyminister által az e kölcsönt kötő társulattól 1874. évi april, május és junius hónapokban átvett és részint az 1873: XXXIII. törvényczikk alapján kötött, részint az e törvényben beczikkelyezett kölcsönök számlájára átszámitott előlegeknek felvétele ezennel jóváhagyatik.

10. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XVIII. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1875. év I. negyedében viselendő közterhekről és fedezendő államköltségekről szóló 1874. évi XXXVI. t. cz. hatályának 1875. évi május 31. napjáig kiterjesztése iránt.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi april 26-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi april 30-án.)

1. §. Az 1875. év első negyedében viselendő közterhekről és fedezendő államköltségekről szóló 1874. évi XXXVI. törvényczikknek az 1875, évi V. törvényczikk által ugyanazon évi april hó 30-áig fentartott hatálya 1875. évi május hó 31-ik napjáig kiterjesztetik.

2. §. Ezen törvény érvénye az 1875. évi államköltségvetésről szóló törvény kihirdetése napján megszünik.

3. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XIX. TÖRVÉNY-CZIKK

a sör-, szesz- és czukor-adókról szóló törvényes határozatokban az uj métermérték- és súlyrendszer folytán szükséges módositások tárgyában.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 6-án. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 14-én, a főrendek házában 1875. évi május 18-án.)

Adóegység.

1. §. Az 1874. évi VIII. törvényczikkel életbe léptetett uj mérték- és súlyrendszer folytán a sör-, szesz-, czukor-, bor- és husadó kivetésénél és beszedésénél, valamint a vámvonalon kivitt sör-, szesz- és czukor után járó vám- és adóvisszatéritésnél a 6. szakaszban megjelölt határidőtől fogva adóegységül egy hektoliter, illetőleg 100 kilogramm állapittatik meg, és ennek folytán az eddigi adótételek következőleg alakulnak:

---

(1) Az 1875. évi államköltségvetést az 1875: XXXIII. t. cz. tartalmazza.

(2) A söradóra vonatkozó érvényes jogszabályokat az 1894: XXX. t. cz., a czukoradóra vonatkozókat az 1888: XXIII. t. cz., végül a szeszadóra vonatkozókat pedig az 1888 : XXIV. t. cz. kapcsán foglaltuk egybe. L. a métermértékről szóló 1874: VIII. t. cz. jegyzeteit is.

A sör-, szesz- és czukoradó tételeinek meghatározása.(1)

2. §. I. *A söradónál* (az 1868. évi XIX. törvényczikk 2. §-a).

A készitett sörlé minden hektoliterje és a hivatalos czukormérő minden foka után 16·7 kr.

II. *A szeszadónál.*

1. Azon nagyobbszerü szeszfőzdékre nézve, melyek az erjedények termelőképessége alapján az adómegváltás (átalányozás) alá esnek, valamint azon szeszfőzdékre nézve, melyek adójukat szabad egyezkedés utján fizetik (az 1868. évi XVI. törvényczikk 1. és 11. §§-ai) minden hektoliter és a hivatalos 100 foku szeszmérő minden lángszeszfoka után 10·7 kr.:

2. azon szeszfőzdékre nézve, melyek adójukat árszabás szerint fizetik (az 1868. évi XVI. törvényczikk 12. §-a) hektoliterenként:

	frt	kr.
a) liszttartalmu termények, mint: burgonya (csicsóka), gabonafélék és hüvelyes vetemények, továbbá az erre alkalmas répafajok és répaczukorüledék használatánál	—	66
b) ha som, alma, körte vagy bogyós gyümölcsök, továbbá gyöknövények és sörházi hulladékok használtatnak	—	44
c) szőlőtörkölynél	—	33
d) csontáros gyümölcsöknél, milyenek: a cseresznye, szilva, baraczk, továbbá bor, borseprő, szőlő és gyümölcsmust használatánál	—	66
e) végre ha szeszfőzésre az *a—d* alatt felsorolt anyagoknál magasabb czukortartalmu folyadékok, mint a répaczukorgyárak hulladékai (a répaczukor-üledék kivételével) burgonya vagy gabona, szörp, továbbá keményitő használtatnak, akkor maga a szeszgyártmány rovatik meg minden hektoliter és a hivatalos 100 foku szeszmérő minden szeszlángfoka után (az 1868. évi XVI. törvényczikk 13. §-a).	10	7

III. *A czukoradónál:*

1. Ha czukorrépából állittatik elő:

	frt	kr.
a) minden 100 kilogramm friss répa után	—	73
b) minden száz kilogramm száritott répa után a friss répa után eső adónak ötszörös összege, azaz ...	3	65

2. Ha a czukor más belföldi anyagokból állittatik elő, mint répából, minden 100 kilogramm után ikrás czukorért:

a) ha hig (Glucose)	—	41
b) ha tömör	4	—

(a czukoradó iránti törvény és szabályok hivatalos összeállitásának 6. §-a).

A vámvonalon kivitt sör, szeszes folyadékok és czukor után járó adóvisszatéritésnek kissabása.(2)

3. §. A vámvonalon kivitt sör, szeszes folyadékok, és czukor után az adóvisszatérités következőkép szabatik meg:

1. azon sörre nézve, mely szénsavtartalmának elvétele után, legalább $2^1/_2$ czukormérő fokot mutat és legalább 1 hektoliternyi mennyiségben vitetik ki (a söradó iránti törvény és szabályok hivatalos összeállitásának 105 §.):

	frt	kr.
a) tekintet nélkül a sörlé foktartalmára, melyből a sör készittetett, minden hektoliter után	1	50
b) tekintettel azon legalsóbb foktartalomra, melylyel a kiszállitó sörfőző sörlét a kivitel előtt készitett, a sörnek minden hektoliterje és ezen foktartalomnak minden czukormérő foka után	—	16 7

2. A szeszes folyadékra nézve (az 1868. évi XVI. törvényczikk 14. §-a) minden hektoliter és a hivatalos 100 foku szeszmérő minden lángszeszfoka után*(a Réaumur-féle hévmérő szerinti 12° hőmérsékletnél ... — 10·7

3. A czukorra nézve (az 1868. évi II. törvényczikk 1. §-a):

---

(1) A szeszadóra vonatkozó tételeket pótolták az 1878: XXIV. t. cz. 1. és 2. §§-ai, a melyek helyébe az 1884: XXI. t. cz., majd az 1888: XXIV. t. cz. rendelkezései léptek. A szeszadóról szóló, e t. czikkben többször idézett 1868: XVI. t. czikket az 1878: XXIV. t. cz. helyezte hatályon kivül. — A czukoradóra vonatkozó e rendelkezéseket hatályon kívül helyezték az 1878: XXIII. t. cz. 3. és 4. §§-ai, melyek helyébe az 1880: XLVII., majd pedig az 1888: XXIII. t. cz. rendelkezései léptek.

(2) A sörre vonatkozó e szabályokat pótolja a sörtermelés megadóztatásáról szóló törvényes határozmányok részbeni módosításáról szóló 1894: XXX. t. cz. 1. §-a. A szeszes folyadékok utáni ez adóvisszatérítéseket pedig pótolják az 1878: XXIV. t. cz. 3. és 4. §§-ai, a melyek helyébe az 1884: XXI., majd az 1888: XXIV. t. cz. rendelkezései léptek. A czukor után járó adóvisszatérítésre vonatkozó e rendelkezéseket pótolta az 1878: XXIII. t. cz. 9. §-a, melynek helyébe az 1880: XLVII., majd az 1888: XXIII. t. cz. rendelkezései léptek.

a) minden száz kilogramm nyers czukor után 9 10

b) minden 100 kilogramm finomitott czukor után 11 18

Az a. o. akónak a hektoliterrel való helyettesitése a szesz megadóztatásánál.(1)

4. §. Az erjedények legkisebb összerj-ürmérete, melytől kezdve liszttartalmu anyagokat, czukorüledéket vagy répát feldolgozó valamely szeszfőzde adómegváltás alá esik (az 1868. évi XVI. törvényczikk 1. §-a), 17 hektoliterrel állapittatik meg.

Ha adómegváltás alá eső valamelyik szeszfőzdében az egyes erjedények ürméreténél, vagy a napontai termelőképesség megállapitásánál (az 1868. évi XVI. törvényczikk 5. §-a) hektoliterrészek mutatkoznak, ezen részek, ha félhektolitert meg nem haladnak, félhektoliternek, ha pedig félhektoliternél nagyobbak, egész hektoliternek veendők. — A fentemlitett adómegváltásnál egy a. o. akó czefre után fennálló 100 forintnyi pénzbirság egy hektoliter czefre után 175 forinttal állapittatik meg (a szeszadó iránti törvény és szabályok hivatalos összeállitásának 147. §-a).

A legkisebb ürméret, melylyel az adómegváltás alá nem eső szeszfőzdékben az erjedényeknek rendesen birniok kell, és a mely liszttartalmu anyagokat feldolgozó szeszfőzdékre nézve 5, a nemliszttartalmu anyagokat feldolgozó szeszfőzdékre a 3 a. o. akóval van megállapitva, jövőre 2½ illetőleg 1½ hektoliterrel állapittatik meg.

Hektoliterrészek, melyek ily szeszfőzdékben az erjedények ürméreténél mutatkoznak és negyed-, fél-, vagy háromnegyed hektolitert pontosan nem tesznek ki, nagyságukhoz képest felfelé kikerekitendők és negyed, fél, háromnegyed, vagy egész hektoliterekül veendők számitásba. Az engedélyezhető adómentes pálinkafőzet mennyiségének megállapitásánál (a szeszadó iránti törvény és szabályok hivatalos összeállitásának 89. §-a) egy a. o. akó helyett 56 liter számitandó.

Külön szabályok a sör- és czukoradóra nézve.

5. §. Sörházakban a hűtőbárkák egész hektoliterekre mérendők ki.(2)

Azon czukorgyárakban, melyek adójukat a hivatalosan felmért répa sulyának alapján fizetik, a mérlegre 300 kilogrammnál kevesebb répát egyszerre rakni nem lehet.(3)

Jelen törvény életbelépésének ideje.

6. §. Ezen törvény szabványai a répát feldolgozó czukorgyárakban, valamint azon nagyobbszerü szeszfőzdékben, melyek adójukat az 1868. évi XVI. törvényczikk 1. §-ának értelmében megváltás utján (átalányban) fizetik s 1875. augusztus hó 1-jétől kezdve alkalmazandók.

A sörházakban, és nem répát, hanem más anyagokat feldolgozó czukorgyárakban is alkalmazhatók a fentemlitett naptól kezdve az ezen törvénybevágó szabványok, ha az illő adóköteles felek ez iránti kivánatukat bejelentik. Ezen eseteket kivéve, jelen törvény az 1876. évi január 1-jétől kezdve lép érvénybe.

7. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.(4)

---

(1) A szesz megadóztatására vonatkozó e rendelkezéseket felváltották az 1878: XXIV. t. cz. intézkedései, melyek helyébe az 1884: XXI.. majd az 1888: XXIV. t. cz. szabványai léptek.

(2) V. ö. 1881 jan. 19. 58,520/1880. sz. pénzügymin. körrend. a sör feléleszlésének engedélyezése, valamint a sörfőzdei hűtőbárkák ellenőrzése tárgyában (1881. R. T. 79.).

(3) L. az 1. jegyzetet az 54. lapon.

(4) E t. cz. végrehajtásáról l. 1875 jun. 23. 31,729. sz. pénzügymin. ren . (1875. R. T. 187.).

XX. TÖRVÉNY-CZIKK

a vasuti és gőzhajózási szállitás használatának megadóztatásáról.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 6-án. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 14-én, a főrendek házában 1875. évi május 18-án.)

A vasuti és gőzhajózási szállitásnak a magyar korona országainak határain belül történő használatától az utasok és szállitók, illetőleg a szállitmányok átvevői által a következő szakaszban meghatározott adótételek fizetendők.(2)

1. §. Vasutakon és gőzhajókon egyaránt fizetendő:

a) személyszállitásért a viteldijnak 10% ;

b) az utimálha-szállitásért, a málhának vitelbérmentes részét meghaladó tulsulya után számitott szállitási dijnak 10% ;

c) külön személyvonatokért és gőzhajókért az összes szállitási dijnak 10% ;

d) gyorsszállitmányokért a szállitási dijnak 5%, teherszállitmányokért ugyanannak 2% ;

e) gőzhajókon a külön cabin, — vasutakon az alvó helyül szolgáló kocsi-szakasz bérletéért a bérösszegnek 10%.

Ezen adótételek kiszámitásánál a fentebbi pontok alatt felsorolt dijakhoz és bérösszeghez a kezelési illeték és az érczpénz árkelete szerint időnként meghatározott pótlék is mindig hozzászámitandó.

A mennyiben ily pótlék némely vállalatok által vagy némely szállitmányok után nem szedetik, az adó egyedül a vállalat által szedett fennemlitett dijak, bérösszeg és kezelési illeték alapján vettetik ki.(3)

2. §. Mindezen adótételeket az utasoktól, illetőleg szállitóktól vagy a szállitmányok átvevőitől a gőzhajózási és vasuti vállalatok szedik be és az illető állami pénztárba szolgáltatják be.

3. §. Az 1. §-ban megállapitott adótételek a vállalati dijszabályzatban meghatározott vitel- és szállitási dijakhoz s kezelési illetékhez hozzá számitandók, a dijszabási táblázatokban egy összegben köztudomásra hozandók, s azokkal és az érczpénz árkelete szerint az 1. §. értelmében felszámitandó pótlékkal együtt fizetendők.

Az ekképen kiállitott dijszabályzatok a kormánynak bemutatandók.(4)

4. §. A jelen törvény szerint fizetendő adóösszeg kiszámitásánál fenmaradó krajczár-töredékek, ha viteldijaknál fél krajczárnál, szállitási dijaknál féltized krajczárnál nem nagyobbak, számitáson kivül hagyandók; ha ezen összegeknél nagyobbak, egy egész, illetőleg egy tized krajczárra kerekitendők ki.

5. §. Azok, kik kedvezményi dijszabásban részesülnek, csupán a kedvezményi dijtétel, kezelési illeték és esetleg érczpénz-pótlék után eső adóösszeget fizetik.

6. §. E törvény által meghatározott adóval nem rovatnak meg:

a) a királyi udvar;

b) a szokott katonai szállitási okmányok

(1) E törvényt lényegesen módosítja és kiegészíti az 1887: XIV. t. cz., melynek kapcsán egybefoglaltuk a szállítási adóra vonatkozó érvényes összes jogszabályokat.

Az 1875: XX. t. cz. a magyar állam területén fekvő állomások között az ország határain kívül eső területnak érintése nélkül folytatott forgalomban 1875 jul. 1-én, összes határozataira nézve pedig ugyanezen évi szeptember 1-én lépett érvénybe (*Mariska* Vilmos: Pénzügyi jog, VI. kiad. 343. l.)

A Magyarország és Horvát-Szlavonországok közt évenként teljesitendő leszámolásnál a szállitási adó czimén megállapított átalányösszegről l. 1889: XL. t. cz. 6. § *f)* p. (A korábbi egyezményről az 1880: LIV. t. cz. 6. §. *e)* p.)

(2) E bekezdést pótolja az 1887: XIV. t. cz. 2. §-ának bekezdése.

(3) E §-t módosította az 1880: LXI. t. cz. 1. §-a, melyet ismét hatályon kivül helyezett az 1887: XIV. t. cz. 1. §-a. Jelenleg az 1875: XX. t. cz. 1. §-ának helyében az 1887: XIV. t. cz. 2. §-a van hatályban. — V. ö. alább a 3. §-t.

(4) V. ö. 1887: XIV. t. cz. 6. §.

mellett a közös hadsereg és a honvédség részére eszközlött személy- és teher-szállitmányok;

c) a vasuti és gőzhajózási vállalatok azon javakra nézve, melyeket egyedül saját épitkezéseikhez, a vállalat tárgyainak kiépitéséhez vagy fentartásához, vagy végre mint üzletükhöz tartozókat saját vasuti vagy gőzhajózási állomásaik egyikéről a másikra szállitanak;

d) a közuti vasutak;

e) a főváros és határainak egyes részei között a személyszállitást közvetitő gőzhajók és vasutak.(1)

7. §. A vasuti és gőzhajózási szállitásoknál a fennálló törvények és szabályok szerint fizetendő bélyegilletékek jövőre is változatlanul fentartatnak.(2)

8. §. A gőzhajózási és vasuti vállalatok köteleztetnek mindenik hónap elteltével utólagos kiegyenlités fentartása mellett 14 nap alatt egyelőre az előző évi ugyanazon hónap személy-, illetőleg málha-, gyors- és teherszállitmányok forgalmának megfelelő adóösszeget az állampénztárba befizetni; az illető hónapról szóló forgalmi rovatos kimutatásokat azonban, melyekben az adóköteles szállitmányok, az azokért befolyó bevételek s az azok után ezen törvény alapján beszedett adó a személy-, málha-, gyors- és teherszállitmányok rovatai szerint elkülönözve egy összegben tüntetendők ki, a pénzügyminister által kijelölendő pénzügyigazgatóságnak legfeljebb 3 hónap alatt beküldeni.

Azon vállalatok, melyek üzletüket az osztrák államterületre vagy a külföldre is kiterjesztik, ezen kimutatásokban külön kitüntetni tartoznak azon összegeket s az azok után járó adót, melyek az emlitett államterületeken a magyar korona országainak határain belül történt vasuti vagy gőzhajózási szállitás használatáért fizettettek.

Az ezen kimutatás szerint fölösen fizetettnek mutatkozó összeg az illető vállalatnak azonnal visszatéritendő, a mutatkozó hiány pedig egyuttal általa pótlandó lesz.

Az emlitett rovatos kimutatásnak a vállalat eredeti feljegyzéseivel vagy könyveivel egyeznie kell. Helyességeért a vállalatok, társulatok ügyvezetőjükkel együtt felelősséggel tartoznak, s azokat a vállalat könyveivel vagy feljegyzéseivel megbizott közege által összehasonlittatni a pénzügyi igazgatóság jogositva van.(3)

9. §. Azon adóösszegek, melyek a 8. §-ban kitüzött határidő alatt az illető vállalatok által be nem küldetnek, a mulasztás tartamára számitandó 8% késedelmi kamatokkal együtt az egyenes adók módjára hajtatnak be.

10. §. A magyar korona országainak területén fekvő állomások között az ország határain kivül eső területnek érintése nélkül folytatott vasuti és gőzhajózási forgalomban ezen törvény a szentesitését követő hónap lefolyása után következő hónap első napján, összes határozmányaira nézve pedig a kihirdetését követő három hónap lefolyása után következő hónap első napján lép érvénybe.

11. §. A jelen törvény összes határozmányainak érvénybe lépéseig a kizárólag az ország határain belül folytatott forgalomra eső adónak az állampénztárba beszállitása s az az iránti leszámolás határidejét és módozatait a pénzügyminister rendeleti uton állapitja meg.

12. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyi és közmunka- és közlekedési ministerek bizatnak meg.

---

(1) E §. helyébe lépett az 1887: XIV. t. cz. 3. §-a.
(2) E bélyegilletékekről l. 1869: XXI. t. cz. 18. §.; 1871: LXIII. t. cz. 7. §.; 1881: XXVI. t. cz. 19. §.
(3) V. ö. alább a 9. §-t és az 1887: XIV. t. cz. 4. és 5. §§-ait.

XXI. TÖRVÉNY-CZIKK

a vadászatnak és vadászatra használható fegyvereknek megadóztatásáról.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 14-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18-án, a főrendek házában 1875. évi május 19-én.)

A vadászati jogról s annak miképen leendő gyakorlásáról szóló 1872 : VI. törvényczikk,(2) ugy nemkülönben Horvát-Szlavonországok azon joga, mely szerint a vadászati jogról s annak gyakorlásáról önállóan intézkedhetnek, érintetlenül hagyatván, a vadászat gyakorlásának, s a vadászati fegyvereknek adó alá vonatására nézve következők rendeltetnek :

I. FEJEZET.

A vadászati adóról.(3)

1. §. Az, ki a vadászati jogot és annak gyakorlatát szabályozó törvények által a vadászat gyakorlására jogositva van, és ezen jogával a törvényszabta korlátok között akár saját földbirtokán, akár másén élni kiván, e végre szabályszerüen kiállitott vadászati jegyet előlegesen szerezni és érette a jelen törvényben megállapitott bélyegilletéket fizetni tartozik.(4)

2. §. A vadászati jegyeket megyékben az alispán, kerületekben, székekben, vidékekben és Horvát-Szlavonországban a törvényhatóságnak az azzal egyenlő állásu első tisztviselője, sz. kir. és törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármester adja ki, kik, a mennyiben, tekintettel az alább következő 5. §-nak rendeletére, szükséges, a megkivántató értesülést az aláјuk rendelt közegektől hivatalos uton szerzendik meg.

3. §. A vadászati jegy csak 50 krajczáros bélyeggel ellátott irott folyamodvány folytán adható ki, s a kiszolgáltatott jegyekről rendes jegyzőkönyv vezetendő.

4. §. Külföldieknek is adathatik a 12. §-ban megállapitott bélyegilleték lefizetése mellett vadászat-jegy, de csak magyar állampolgárnak kezessége mellett, és ez utóbbinak illetékes közigazgatási hatósága által.

A kezes ily esetben mindazon birságokért, kárpótlásokért és költségtéritésekért, melyek utóbb a vadászati jegyért folyamodó külföldire, ezen törvénynek vagy az 1872 : VI. törvényczikknek értelmében netalán kiszabatnak, jótállani tartozik, s azért kezesnek csak az fogadható el, ki ezen feltételnek képes megfelelni.

5. §. Vadászati jegy csak azoktól tagadtathatik meg, de azoktól meg is tagadandó, kik :

a) életüknek 20-dik évét még nem érték el, kivévén, ha helyettük az atyjuk, illetőleg gondnokuk folyamodik ;(5)

b) elmebeli fogyatkozás miatt lőfegyverek biztos kezelésére képtelenek ;(6)

c) kik a jelen törvény kihirdetése után, az 1872 : VI. törvényczikkben körülirt valamely kihágás, vagy a jelen törvény 16. §-ának *b)* és *c)* pontjai alatt emlitett kihágások egyike miatt jogérvényesen elmarasztaltattak, a büntetés végrehajtása, illetőleg letelte után egytől öt évig ;(6)

d) kik fegyverrel elkövetett bűntettért vagy rablásért, zsarolásért jogérvényesen elmarasztaltattak.(6) (7)

6. §. A vadászati jegy kiadására az 1. §. szerint jogositott törvényhatósági első tisztviselő elutasitó végzése a belügyministerhez, illetőleg Horvát-Szlavon-Dalmátországok bánjához felebbezhető.

7. §. Ha a vadászati jegy birtokosára nézve bármikor előáll a vadászati jegy kiadásának megtagadására az 5. §. *b), c)* és *d)* pontjai szerint szolgáló okoknak egyike vagy azok valamelyikének, vagy az *a)* alattinak a vadászati jegy kiadásakor létezése később bebizonyul, a vadászati jegy azonnal visszaveendő, a nélkül, hogy e miatt ennek birtokosa valamely megtéritést vagy kárpótlást igényelhetne.

8. §. A vadászati jegy a 9. és 11. §-ban foglalt kivétellel, névre és személyre szól, csak egy személyre szólhat, másra át nem ruházható, a

---

(1) E t. czikket hatályon kivül helyezte a fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883: XXIII. t. cz. (1. §.), melynek kapcsán egybefoglaltuk az ezen adónemre vonatkozó érvényes jogszabályokat.
(2) E t. czikket hatályon kivül helyezte az 1883: XX. t. cz. (48. §.).
(3) E fejezet határozmányainak életbelépéséről v. ö. 28. §.
(4) E rendelkezés alól kivételt állapított volt meg az 1876: XLIV. t. cz. 5. §-a. V. ö. alább 6. §.
(5) V. ö. 7. 12., §§.
(6) V. ö. 7. §.
(7) V. ö. 2. §.

magyar korona országainak egész területén szerint egy évre, és pedig január 1-től deczember végeig érvényes, s ezen idő leteltével az előző szakaszokban körülirt módon a kiszabott illetéknek megfizetése mellett megujitható, s a vadászatnak az 1872: VI. törvényczikkben és Horvát-Szlavonországok külön törvényei által meghatározott módon és korlátok között leendő gyakorlására jogosit.

Ily vadászati jegyek 3 évre előre is válthatók, az ez időre eső bélyegilletékek lefizetése mellett.

9. §. A vadak gondozására, vadászterületek őrzésére állandóan alkalmazott egyéneknek 3 évre adatik a 12. §-ban meghatározott bélyegilleték lefizetése mellett a vadászati jegy.

Ezen bélyegilleték azon egész időre, a melyre a jegy szól, csak egyszer, a jegy kiadásakor fizettetik, s az által fizetendő, kinek szolgálatában a vadászati jegyet nyerő egyén áll.

Ha a 3 év alatt a szolgálatban személyváltozás történik, ez esetben jogositva van a gazda, illetőleg megbizottja a vadászati jegyet az ujonnan szolgálatába állott egyén nevére kiigazitani, de köteles erről az alispánt, illetőleg székekben, kerületekben, vidékben és Horvát-Szlavonországban az ezzel egyenlő állásu tisztviselőt azonnal értesiteni.

Az e §-ban emlitett egyéneknek mindazonáltal, ha vadászatra használható lőfegyverrel vannak ellátva, az a kinek szolgálatában állanak, vadászati jegyet mindenesetre szerezni köteles azon birságnak terhe alatt, mely a jelen törvényben azokra van kiszabva, kik jegy nélkül vadásznak.(1)

10. §. A 9. §. határozata nem terjed ki a mezei gazdaságnál vetések, termények és állatok őrizetére alkalmazott egyénekre (csősz, juhász, pásztor stb.), kik mindazonáltal, ha vadászaton kapatnak, a jegy nélkül vadászókra kiszabott birságot kötelesek fizetni, és annak pontos lefizetéseért másodsorban felelős az, kinek szolgálatában az illető egyén áll.

11. §. Az, ki maga számára vadászati jegyet már szerzett, a vadászatok alkalmával segédszemélyek gyanánt használandó cselédei számára legfeljebb 3 cseléd-vadászjegy szerzésére is fel van jogositva, melyekért egyenkint és évenkint 2 forint fizetendő illeték fejében.

Ezen jegyek, melyeken az, hogy cselédjegy, világosan kiteendő, mindenkor a gazda nevére állittatnak ki, és csak addig érvényesek, mint a gazdának eredeti vadászjegye, melylyel együtt a bélyegilleték lefizetése mellett megujithatók.

Ezen cselédjegyeket csak a gazdának állandó szolgálatában álló cselédei, és ezek is csak akkor használhatják, midőn vele együtt vadásznak.

Ki ilyen jegyet jogosulatlanul használ, a 16. §. *b)* pontja alatt foglalt birsággal büntetendő, melynek pontos lefizetéseért az, a ki a cselédjegyet szerezte, felelős.(2)

12. §. A vadászati jegyek 12 forintos bélyeggel láttatnak el, ezen illetéknek előleges lefizetése nélkül ki nem szolgáltathatók; egyéb dij kiállitásukért nem szedethetik.

Azok, kik 20-dik évüket még be nem töltötték, az 5. §. *a)* pontja alatt emlitett feltételek mellett vadászjegyet, a bélyegilleték fele részének lefizetése mellett, szerezhetnek.(3)

13. §. Az állami és törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek, a vadászati jog tulajdonosai, haszonbérlői és az erdők és mezők felügyeletével megbizott személyek pedig jogositva vannak azokat, kik akár lőfegyverrel, akár lóháton és bárminemű ebek használatával vadásznak, a vadászati jegy előmutatására felszólitani.(4)

14. §. Ezen felszólitásra a vadászó vadászati jegyét előmutatni köteles, ki pedig azt bármely okból elő nem mutatja, a vadászattal azonnal felhagyni, és ha ismeretlen, a fölszólitó kivánatára akár nevét és lakását megmondani, s a czélból, hogy ezeknek bizonyitására szoritható legyen, alkalmas zálogot adni, akár a felszólitót a legközelebbi község elöljáróságához követni tartozik, hogy ott kiléte kiderittessék.

15. §. A ki vadászati jegy nélkül vagy másnak nevére szóló jegygyel vadászik vagy vadászati jegyét másnak adja át, vagy azt a 13. §-ban emlitetteknek felszólitására bármely okból elő nem mutatja, pénzügyi kihágást követ el, mely birsággal büntetendő.

16. §. A birság:

a) 1 frt és ismétlés eseteiben fokozatosan 10 frtig terjedhet, ha az, ki vadászati jegygyel bir, azt a 13. §-ban emlitetteknek felszólitására elő nem mutatja;(5)

b) 20 frttól 100 frtig szabandó ki arra, ki a nélkül, hogy vadászati jegygyel birna, vagy másnak nevére szóló vagy érvényességére nézve lejárt vagy meghamisitott vadászati jegy használata mellett vadászik, s külön arra is, ki jegyét használat végett másnak adja át;(6)

c) 30 frttól 200 frtig terjedhet, ha a felszólitott a 14. §. esetében a vadászattal azonnal fel nem hagy, ha sem nevét s lakását megmondani és zálogot adni, sem a felszólitót a legközelebbi község elöljáróságához követni nem akarja, ugyszintén, ha a felszólitónak hamis nevet és lakást mond be.

Ha az ekképen felszólitott fegyvere használa-

(1) V. ö. 8., 10., 19. §§.
(2) V. ö. 8. §.
(3) V. ö. 4. §.
(4) V. ö. 15. §.
(5) V. ö. 26. §.
(6) V. ö. 11. §. utolsó bekezd.

tával vagy azzal való fenyegetődzés mellett áll ellene az illető község elöljáróságához őt bekisérni kivánóknak, vagy más a büntető-törvényekben tiltott cselekvényt követ el, ellene külön a bűnvádi eljárás is meginditandó, mely alá a vadászati jegynek meghamisitása is tartozik.

Az elmarasztalt vagyontalanságának esetében a kiszabott büntetés fogsággal váltandó fel, a birság minden 5 frtjára egy napi fogság számittatván.(1)

17. §. Az előző 16. §-ban megszabott birságnak egy harmada a jelentést tevőt, egy harmada a kincstárt és egy harmada azon községet illeti, melynek határában a felszólitás történt.

18. §. A 16. §-ban emlitett eseteket a jelentést tevő az illető községi elöljáróságnál jelenti be, mely 8 nap alatt az illetékes pénzügyi közegeket értesiteni tartozik.

A pénzügyi közeg a birság kirovása czéljából szükséges lépéseket az *a)* pont esetében a szolgabiró, illetőleg polgármester, Horvát-Szlavonországokban az annak megfelelő közeg, a *b)* és *c)* pont eseteiben pedig az illetékes járásbiróság előtt teszi meg.

A birói illetőséget a tett elkövetésének helye határozza meg. A kereset, ha a tett elkövetése napjától számitandó hat hónap alatt meg nem indittatik, a mennyiben az pénzügyi birságra vonatkozik, elévül; a mennyiben azonban a büntetőtörvények alá tartozó cselekvény forog fenn, az elévülési időt a büntető-törvények határozzák meg.(2)

19. §. Ha a vadászati jegy elvész, az, ki elvesztette, annak elvesztését azon közigazgatási hatóságnak, a melytől nyerte, bejelenteni köteles és még ugyanazon időnek lefolyása előtt, melyre az elveszett jegy kiadatott, a jelen törvényben körülirt módon s a kiszabott bélyeg-illetékeknek lefizetése mellett a folyó évre, illetőleg a 9. §-ban kijelölt időre szóló ujabb vadászati jegyet nyerhet.

Elromlott vadászati jegyek, ha azok 50 kr. bélyeggel ellátott folyamodvány kiséretében azon közhatósági első tisztviselőnek, a ki által kiállittattak, visszaadatnak, ujabb jegyekkel illetékfizetés nélkül cseréltetnek fel; ezen ujabb jegy azonban csak azon időnek lejártára adatik ki, melyre az elromlott jegy kiállittatott.

II. FEJEZET.

A vadászatra használható fegyverek megadóztatásáról.(3)

20. §. 1875. esztendőtől kezdve a vadászatra használható lőfegyvereknek (minden puskának) tulajdonosai azokért évenkint fizetni tartoznak:

minden darab egycsövü puskáért egy frtot;
minden darab kétcsövü puskáért 2 frtot.(4)

21. §. Az 1875. évben, a jelen törvény kihirdetése után, a pénzügyminister által kitüzendő határidőben, jövőre pedig az adó tárgyainak minden évben házankint eszközlendő általános összeirása alkalmával, az ezen összeirást végrehajtó közegek által a 20-ik §-ban emlitett lőfegyverek is összeirandók, azokért tulajdonosaikra az adó a többi egyenes adók módjára rovandó ki, s azokkal együtt szedendő be.(5)

22. §. Ki az emlitett általános összeirás után lép adóköteles lőfegyver birtokába, azt a fegyver birtokba vételétől számitandó 14 nap alatt azon község elöljáróságának, a melyben lakik, bejelenteni tartozik.

A községi elöljáróság, melynél a bejelentés történt, azt a kir. adóhivatalnak az adó előirása és beszedése iránt teendő további intézkedés végett bejelenteni köteles.

Az ily fegyver után az illető évre eső egész adó fizetendő meg.(5)

23. §. Közintézetekben, nyilvános gyüjteményekben, közhatóságoknál őrzött, vagy emlék- vagy családi ereklyeképen tartott lőfegyverek adómentesek; ezen adómentességet igénylő magánegyének azonban ily lőfegyvereknek birtokukban létét annak kijelentése mellett, hogy azokat vadászatokra használni nem fogják, a kir. adóhivatalnak bejelenteni, s magukat annak az iránti bizonyitványával ellátni tartoznak, hogy a bejelentett lőfegyvereik adómentesek.

Fegyvergyüjtemények birtokosai is nyerhetnek az azokban tartott lőfegyvereikre nézve ugyanazon módon adómentességet, ha gyüjteményükben csupán már használaton kivül levő régi szerkezetü fegyverek őriztetnek.(6)

24. §. Hasonlóképen adómentesek az állami és törvényhatósági, városi és állandóan alkal-

---

(1) V. ö. 17., 18. §§.; 1880: XXXVII. t. cz. 5. 41. §§.
(2) V. ö. 26. §. 1876: XV. t. cz. 78. §.
(3) E fejezet határozmányainak életbeléptetéséről v. ö. 28. §.
(4) V. ö. 21. §.; 1883: XXIII. t. cz. 54. §. *b)* p.
(5) V. ö. 25. §. §.; 1876: XV. t. cz. 13. §.
(6) V. ö. 1876: XV. t. cz. 4. §.; 1883: XXIII. t. cz. 54. §. *d)* p.

mazott községi csend- és rendőröknek, a pénzügyőröknek, a fegyőröknek szolgálati használatra rendelt, s a közös hadsereg és honvédség tisztjeinek és legénységének vadászatra nem használt lőfegyverei, ugyszintén a kizárólag czéllövészetre használt, valamint a puskaműveseknél és lőfegyver-árusoknál eladásra szánt lőfegyverek is.(1)

25. §. Az adóköteles lőfegyvernek adó alóli elvonása, eltitkolása és a 22. §-ban meghatározott módon adómenteseknek nyilvánitott lőfegyvereknek vadászatra használása birsággal büntettetik, mely az adó alól elvont fegyverre a jelen törvény szerint kirovandó adónak hategész tizenkétszeres összegében állapittatik meg, s egyharmad részben az állampénztárt, egyharmad részben a feljelentőt, egyharmad részben azon község pénztárát illeti, melyben az adó alól elvont fegyver felfedeztetett.

26. §. A birság a 18. §-ban a 16. §. *a)* pont eseteire alkalmazott eljárás szerint szabatik meg, és a közadók módjára hajtandó be.

III. FEJEZET.

Vegyes intézkedések.

27. §. A királyi család tagjaira ezen törvény nem terjed ki.

28. §. A jelen törvény 1-ső fejezetében foglalt intézkedések életbe léptetésének határidejét a bel- és pénzügyministerek rendeleti uton határozzák meg, 2-ik fejezetének határozmányai a törvény kihirdetése után azonnal életbe lépnek.

29. §. Jelen törvény végrehajtásával a belügyi-, pénzügyi- és igazságügyministerek, Horvát-Szlavonországokban pedig Horvát-Szlavon-Dalmátországok bánja bizatnak meg.(2)

XXII. TÖRVÉNY-CZIKK

a tőkekamat- és járadék-adóról.(3)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 14-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18-án, a főrendek házában 1875. évi május 19-én.)

1. §. Tőkekamat- és járadék-adó tárgyát képezi mindazon vagyon, mely a föld-, ház- és kereseti adó, valamint a nyilvános számadásra kötelezett társulatok és egyletek adója által közvetve vagy közvetlenül nem érintetik;(4) képezik jelesül: mindazon kamatok, osztalékok és jutalékok, melyeket az ország valamely lakosa (egyén vagy erkölcsi személy) a következő jövedelemforrásokból, ugymint:

1. bel- vagy külföldről folyó életjáradékokból, özvegyi ellátásból vagy rokonsági évjáradékból;(5)

2. kézi- vagy jelzáloggal biztositott vagy egyszerü adóslevelekre, váltókra(5) vagy bárminemű magán-kötvényekre, bel- vagy külföldön kölcsön adott, továbbá hitbizományi, családi s alapitványi tőkékből;(5)

---

(1) V. ö. 1876: XV. t. cz. 4. §. Az adómentesség kiterjesztése a gátőrökre: 1875. jul. 21. 10.032. sz. pénzügymin. rendelet (1876. R. T. 500.). Ugyane tárgyban 1876 jul. 21. 34.021. sz. pénzügymin. rend. (1876. R. T. 761.).

(2) V. ö. e tárgyban a pénzügyminiszter 1875 aug. 26. körrendeletét (1875. R. T. 478.).

(3) E t. czikket az 1887. évtől kezdve a volt magyar és horvát-szlavon határőrvidéki részekben hatályba léptette az 1886: XXXVII. t. cz. (2. §. *b)* p.) E törvényczikket kiegészíti a pénzintézeteknél elhelyezett tőkékből folyó jövedelemnek megadóztatásáról szóló 1883: VII. t. cz. (L. az ennek végrehajtása tárgyában 1883 febr. 15. 5864. sz. pénzügymin. körrend. 1883. R. T. 317.). A kir. kisebb haszonvételeknél az ezen járadékadó alapjául vett jövedelem tizenötszörös összege képezi a törvenyszerűleg kisebb értéket, melyen alul az illetékkiszabás alapjául szolgáló érték összegét folvenni nem szabad (1887: XLV. t. cz. 4. §. 5. p.). A tőkekamat- és járadékadó után a megyék ill. a törvényhatóságok az 1883: XV. t. cz. 9. § ának és az 1890: I. t. cz. 23. §-ának (utadó) korlátain belül pótadót vethetnek ki.

(4) E jövedelmeknek általános jövedelmi pótadóval megrovásáról l. 1875: XLVII. t. cz. 1. §. 6. p.

(5) V. ö. alább 2. §. 4. és 5. p., 3. §. *a)* p., 4. §.

(6) 1893 jan. 29. 45.065/1892. sz. pénzügymin. körrend., a váltókövetelésekből eredő kamatjövedelem után kivetendő tőkekamat-adó tárgyában (1893. R. T. 422.).

3. belföldi földbirtokkal összekötött, a földadó tárgyát nem képező, dologi jogositványokból;(1)

4. külföldön fekvő föld- vagy házbirtokból, ipari, kereskedelmi s bármi nevezet alatt értendő külföldi részvényekből;(2)

5. magyar állami,(3) és

6. törvényhatóságok által kibocsátott s külön törvények által adómentesség kedvezményében nem részesitett kötvényekből huz.(4)

2. §. Kivételnek:

1. a királyi udvartartás költségei;

2. a külhatalmak követeinek s a követségek személyzetének;(5) valamint

3. külhatalmak consulainak s a consulatus személyzetének, ha azok külföldiek;(5) és

4. az országban egy évnél rövidebb ideig tartózkodó idegenek az 1. §. 1., 2., 3. és 4. pontjai alatt emlitett tőke jövedelme, ha azon államban, melyhez az illető tartozik, a magyar honpolgárok irányában ugyanezen eljárás követtetik;(5)

5. az 1. §. 1., 2. és 4. pontjában emlitett külföldről folyó jövedelem, a mennyiben hitelesen bizonyittatik, hogy ezen jövedelem után az adó már egy oly külföldi államban fizettetett meg, mely e tekintetben Magyarország irányában a viszonosság elvét követi;

6. közvetlenül a tudományok előmozditására és a nyilvános közoktatás czéljaira szolgáló tőkék kamatjövedelme;(5)

7. közintézeteknek, azaz nem pénzvállalatoknak tekintett jótékonysági intézetek (kórházak, árva- és szegényápoló-intézetek, segély-egyletek, tébolydák, lelenczházak, vakok és siketnémák intézetei, kisdedóvodák) tőkéinek kamatjövedelme, ugy az ezek által nyert segélypénzek;(5)(6)

8. kolduló és betegápolással foglalkozó szerzetek kamatjövedelme;(5)

9. az alapszabályaik értelmében takarékkönyvecskék kitorsálására jogositott pénzintézeteknél takarék-könyvecskékre elhelyezett betétek kamatai;(7)

10. oly kölcsönök kamataiból eredő jövedelem, a melyeknek adómentességét külön törvény biztositja;

11. a részvények osztalékai;

12. elsőbbségi kötvények kamatai, ha azoknak adómentességét külön törvény biztositja;

13. papnövendékek és más rendes tanulók ösztöndijai;

14. 315 forintot túl nem haladó kamat vagy életjáradék, a mennyiben az illető fél összes jövedelme adósságainak levonása nélkül a nevezett összegnél nem több.(5)(8)

---

(1) V. ö. 2. §. 4. p., 3. §. *b)* p., 4. §.
(2) V. ö. 2. §. 4. és 5. p., 3. §. *a)* p. 4. §.
(3) V. ö. 3. §. *c)* p., 4. §., 6. §. *a)* p.
(4) V. ö. 3. §. *a)* p.; 4. §.
(5) V. ö. 1883: VII. t. cz. 7. §.
(6) Az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetében való segélyezéséről szóló 1891: XIV. t. cz. 85. §-a értelmében, az ezen törvényben szabályozott betegsegélyző pénztárak is fel vannak mentve a tőkekamat és járadékadó alól. V. ö. 1889. ápr. 26. 23,645. sz. pénzügymin. rend., a vármegyei tisztviselői nyugdíjalapok kamatjövedelmének adómentessége tárgy. (1889. R. T. 1141.).
(7) E pontot hatályon kivül helyezte az 1883: VII. t. cz. 7. §-ának második bekezd.
(8) Ez adómentesek II. osztályu keresetadójáról v. ö. 1875: XXIX. t. cz. 12. §. utolsó bekezd. Ezen adómentes jövedelmeket kiveszi az általános jövedelmi pótadó alól: 1875: XLVII. t. cz. 2. §. 4. p. — A fönti 2. §-t kiegésziti az 1883: XLVI. t. cz. 7. §-a.

3. §. A tőkekamat- és járadék-adó alapjául vétetik:

a) az 1. §. 1., 2., 4. és 6. pontjai alatt emlitett kamat és járadék-élvezményeknél az összes kamat- és járadék-összeg, melyet az illető fél az adóévet megelőző évben élvezett;

b) az 1. §. 3. pontja alatt emlitett dologi jogositványokból az adóévet megelőző évre eső járadéknak azon része, mely a jogositvány tárgyának karbantartására szükséges költségek levonása után fenmarad;

c) az 1. §. 5. pontjában emlitett kamat-élvezményeknél azon összeg, mely az esedékesség napján kifizettetik.

Adóssági kamatok levonása rendszerint nem engedtetik meg. Ha azonban valamely tőkekamat- vagy járadék-élvezménynyel magánjogi czimen alapuló oly teher volna összekötve, mely annak összegét kevesbiti, a kamat- vagy járadékélvező jogositva van az általa viselt terheket az adóalap bevallása alkalmával a tőkekamat vagy járadék összegéből levonni.[1]

4. §. Azon életjáradékok után, melyek özvegyi jog czimén az özvegy ellátására kiszolgáltattatnak, valamint azok után is, melyek szülők részére a gyermekeknek vagy unokáknak átengedett vagyonért kiköttetnek, 5%, minden egyéb élet- és évjáradékok, valamint az 1. §. 2., 3., 4., 5. és 6. pontjai alatt emlitett tőkékből és jogositványokból folyó, a 3. §. rendeletei szerint számitott jövedelem után pedig 10% fizetendő tőkekamat- és járadékadóul.

Ez adónak 70% állami adóul, 30% földtehermentesitési járulékul vétetik.

5. §. A magyarország-erdélyi, valamint a horvát-szlavon földtehermentesitési, továbbá a szőlődézsmaváltsági és urbéri jelzálogos váltsági kötvények kamatai után, melyekre földtéhermentesitési járulék nem rovatik, állami tőkekamat-adóul 7% fizetendő.[2]

6. §. A tőkekamat- és járadék-adó fizetésére a tőke- és járadék-jövedelmet huzó egyén vagy erkölcsi személy, vagy annak törvényes képviselője köteleztetik.

Kivételt képeznek:

a) az 1-ső §. 5-ik pontjában emlitett magyar államkötvények;[3]

b) az adómentességben nem részesitett elsőbbségi kötvények kamatai;[3][4]

c) nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek által felvett és jelzálogilag biztositott tőkék kamatai.[3]

Az ezen kamatok után járó tőkekamat-adót s pedig az *a)* alattiak után a kifizető állami pénztár, a *b)* és *c)* alattiak után a kamatokat kifizető társulat az illető kamatélvezőnek rovására vonja le, s az illető kir. adóhivatalba szolgáltatja be.

A posta-takarékpénztári betétek kamatai tőkekamatadó-mentesek: 1885: IX. t. cz. 26. §. Hasonlóképen a cheque- és clearing-forgalomban is: 1889: XXXIV. t. cz. 10. §. A temes-bégavölgyi társulat kölcsönkötvényeiből a tőkekamat-adó le nem vonatik: 1885: XXVII. t. cz. 9. §., hasonlóképen a talajjavítási záloglevelekből sem: 1889: XXX. t. cz. 9. §., sem az italmérési kártalanítási kötvényekből: 1888: XXXVI. t. cz. 20. §.

(1) 1880 jun. 7. 31,980. sz. pénzügymin. körrend., a per alá került tőkekamat-(járadék-) jövedelmek nyilvántartása és megadóztatása körül követendő eljárás iránt (1880. R. T. 286.)

(2) E §. rendelkezése kiterjed a horvát-szlavonországi jelzálogos váltsági kötvényekre is (1875: LII. t. cz. 5. §.). — V. ö. a szőlőváltsági kötvények szelvényadójáról szóló 1870: XX. t. czikket.

(3) Az ezen pontokban emlitett tőkék után járó tőkekamat és járadékadó után Szeben vármegye nem vetett ki pótadót a nagyszeben-vöröstoronyi helyi érdekű vasut nagyszeben-feleki vonala megépítésének biztosítása érdekében (1891: XXVI. t. cz. 1. §.).

(4) V. ö. a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójáról szóló 1875: XXIV. t. cz. 4. §. 2. pontját és a bányaadóról szóló 1875: XXVII. t. cz. 6. §. 11. pontját. V. ö. 1875: XXIV. t. cz. 4. §. 3. p.

A társulatok által levont tőkekamat-adónak részvényesekre vagy tagokra eső osztalékból való megtérítését a hitelező nem követelheti.(1)

7. §. A tőkekamat- és járadékadó a 6. §-ban emlitett kamatok kivételével a tőkebirtokosok és járadékélvezők által teendő bevallás alapján, vagy ha vallományt adni elmulasztanának, a nélkül is hivatalból állapittatik meg.(2)

A kirovás az 1868-ik évi XXVI. törvény- czikkben körülirt módon történik.(3)

8. §. A jövedelem adóról szóló 1868 : XXVI., 1870 : XLIX., 1871 : LVIII. és 1873 : VII. törvényczikkek s az ez adónemet illetőleg érvényben levő szabályok azon részei, melyek ezen törvény határozmányaival ellenkeznek, hatályon kivül helyeztetnek s a pénzügyminister felhatalmaztatik, a jelen törvénynek megfelelő ujabb gyakorlati szabályok kiadására.

9. §. A jelen törvény hatálya a polgárositott határőrvidéki részekre — tekintettel az 1873. évi XXVIII. törvényczikkre, az ezen t. cz. 5. §-ban foglalt kivétel fentartása mellett — egyelőre ki nem terjed.(4)

10. §. A tőkekamat-adó 1875 január 1-jétől kezdve ezen törvény határozmányai szerint rovatik ki.

11. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XXIII. TÖRVÉNY-CZIKK

a házadóról szóló 1868. évi XXII. t. cz. hatályának meghosszabbitásáról és némely rendeletének módositásáról.(5)

Szentesitést nyert 1875. évi május 14-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18-án, a főrendek házában 1875. évi május 10-én.)

1. §. A házadóról szóló 1868-ik évi XXII., 1870-ik évi LI. és 1873-ik évi VI. törvényczikkek, valamint a házadó kivetésére, beszedésére és kezelésére nézve gyakorlatban lévő szabályok a törvényhozás további intézkedéseig érvényben hagyatnak, a következő módositásokkal.(6)

---

(1) V. ö. 7. §.

(2) V. ö. az 1883: VII. t. cz. 3-át az ezen bevallási kötelezség alól való kivételről.

(3) Az 1868: XXVI. t. cz. hatályát vesztvén (1876: XV. t. cz. 83. §.), l. a tőkekamat-adó kivetéséről korábban (1876: XV. t. cz. 11., 71. §.); 1883: XLIV. t. cz. 4. §. 3. p. *b)*; 5. p. *a)* p.; 7. §. 3. p. *b)*; 8. §. 1. p. *a)* és 2. p.; 13. §. *e)* p.; 29. §., ill. 1889: XXVIII. t. cz. 6. §. 3. *b)* p. A házastársak egyetemleges felelősségéről ez adó iránt: 1883: XLIV. t. cz. 95. §. L. továbbá: 1877 febr. 28. 6230. sz. igazs. min. körrend., a tőkének és kamatoknak zálogjogi bekebelezésére vonatkozó végzéseknek a kir. adófelügyelővel közlése iránt (1877. R. T. 90.), kiegészítve az 1877 máj. 15. 14,342. sz. igazs. min. körrendelettel, a tőkék és kamatoknak zálogjogi törlésének bekebelézésére vonatkozó végzéseknek az adófelügyelővel közlése iránt (1877. R. T. 241.). Ezekkel kapcsolatban: 1881 okt. 6. 12,554. sz. pénzügymin. rend., a tőkekamat- és járadékadó alá tartozó jövedelmek nyilvántartása iránt (1881. R. T. 1707.); 1881 nov. 28. 76,355. sz. pénzügymin. rend. a nyilvántartott tőkekamat- es járadék-jövedelmek után járó adónak elévülése iránt (1881. R. T. 1795); 1884 szept. 26. 36,151. sz. pénzügymin. rend. a tőkekamat- és járadékadó nyilvántartásának módosítása iránt (1884. R. T. 1659.); 1885 okt. 2. 29,408. sz. pénzügymin. rend. a tőkekamat- és járadékadó alá eső kamat- és járadék-élvezmények bevallása iránti felhivásnak igazolása tekintetéből követendő eljárás tárgyában (1885. R. T. 1247.).

(4) E törvény hatályát a volt magyar és horvát-szlavon határőrvidéki részekre, az 1887. évtől kezdve az 1886: XXXVII. t. cz. terjesztette ki (2. §. *b)* p.).

(5) V. ö. az 1868: XXII. t. cz. jegyzeteit, melyek a fönti t. czikkre is vonatkoznak. A házadó után a megyék, ill. a törvényhatóságok az 1883: XV. t. cz. 9. §-ának és az 1890: I. cz. 23. §-ának (útadó) korlátain belül pótadót vethetnek ki.

(6) E szabályokat módosítja: az időleges házadó-mentességi igények bejelentése körül követendő eljárásra

2. §. Az 1868. évi XXII. t. cz. 6. §-a hatályon kivül helyeztetvén, helyette a következő határozatok lépnek érvénybe:

A házak nyers jövedelméből épületfentartási költség és értéktörlesztés fejében Budapest fővárosban, az ó-budai rész kivételével, melyre nézve az 1872-ik évi XXXVI. t. cz. 133. §-a érvényben marad, — tizenöt, az általános házbéradó alá tartozó egyéb városokban és községekben, ha legalább 10,000 lakossal és egyszersmind rendes vágányvasuti állomással vagy gőzhajózási állomással birnak, — husz, másutt pedig harmincz forint számitandó a nyers jövedelem minden száz forintja után.(1)

3. §. Az 1868-ik évi XXII. t. cz. 23. §-a ugy módosittatik, miszerint azon általános házbéradó alá tartozó városokban, melyekben az épület fentartására a nyers jövedelemből a 2. §. szerint husz forint számitandó, a nyers jövedelem minden száz forintja után — az ezen törvény kihirdetése után megkezdendő uj épületek 12 évi — lerombolt házak ujból felépitései pedig 10 évi adómentességben részesülnek.(2)

4. §. Az 1868-ik évi XXII. törv. czikk 10. és 11. §§-ainak érvénye megszüntettetvén, azok helyett a következő három szakaszban foglaltak rendeltetnek.

5. §. A házosztályadó három fokozat szerint vettetik ki. Az elsőbe azon kis- és nagyközségek tartoznak, a melyekben az összes lakrészeknek egy harmada sincs bérbe adva.

A másodikba a rendezett tanácscsal biró azon városok tartoznak, a melyekben az összes lakrészeknek egy harmada bérbe adva nincs.

A harmadikba mindazon községek és városok tartoznak, a melyekben a lakrészek összes számának legalább egy harmada bérbe van adva és tartoznak erre való tekintet nélkül mindazon szabad királyi vagy törvényhatósági joggal felruházott városok, a melyek az 1868-ik évi XXII. t. czikk 4. §-ának rendelete alá nem esnek.(3)

Ezen fokozatok alapján a házosztályadó a következő táblázat szerint vettetik ki:

---

vonatkozó szabály módositásáról szóló 1886: XXV. t. cz. V. ö. még: 1881. decz. 26. 82.530. sz. pénzügymin. rend. a behajthatlanság czimén leirandó föld- és házadó tárgyában követendő eljárás iránt (1881. R. T. 1809.); 1887 ápr. 21. 14.771. sz. pénzügymin. rend. a volt magyar és horvát-szlavon határőrvidéki részekben a falusi községekben keletkezett uj épületek időleges házadó-mentessége tárgyában (1887. R. T. 1386.): 1888 nov. 23. 47,315. sz. pénzügymin. rend.. részben adóköteles és részben időlegesen adómentes lakrészeket magukban foglaló házaknak mikénti osztályozása és az ily házak adóköteles lakrészei után járó házosztály-adónak mikénti kivetése tárgyában (1888. R. T. 2184.); 1891 máj 20. 30,694. sz. pénzügymin. rend. a katonai laktanyákban levő lakrészeknek (férhelyiségek) a házadó alá eső tárgyak összeirása alkalmával mikénti felvétele tárgyában (1891. R. T. 659.).

(1) E §-t hatályon kivül helyezi az 1883: XLVI. t. cz. 2. §-a, helyébe léptetvén u. e. t. cz. 5. §-át.

(2) A törvények által engedélyezett házadó-mentességek jegyzékét l. az 1868 : XXII. t. cz. kapcsán.

(3) A ház- és házosztály-adó kivetéséről v. ö. 1883: XLIV. t. cz. 12. §.; a volt katonai határőrvidéken: 1886: XXXVII. t. cz. 3. §. 2. p.

Osztály	Lakrészszám	*1-ső fokozat* kis- és nagyközségekben	*2-ik fokozat* rendezett tanácscsal biró városokban	*3-ik fokozat* minden községben és városokban, ha a lakrészek összes számának legalább egy harmada bérbe van adva és erre való tekintet nélkül, minden az 1868 : XXII. t. cz. 4. § a alá nem tartozó szabad királyi és törvényhatósági joggal felruházott városokban
		ha az összes lakrészeknek egy harmada nincs bérbeadva		
		az egyes házakra kivetendő házosztály-adó tétele:		
I	1	80 kr.	1 frt	1 frt 20 kr.
II	2	2 frt	2 «	3 « 60 «
III	3	4 «	5 «	6 « — «
IV	4—5	8 «	10 «	12 « — «
V	6—7	12 «	15 «	18 « — «
VI	8—9	18 «	22 «	27 « — «
VII	10—11	24 «	30 «	36 « — «
VIII	12—13	30 «	36 «	45 « — «
IX	14—15	36 «	45 «	54 « — «
X	16 és ennél több lakrésznél minden egyes lakrész után fizetendő	3 «	4 «	5 « — «

6. §. Oly házakra, melyek nyitott helyiséggel (mészárszékkel, bolttal, kávéházzal, korcsmával) birnak, a jelen törvény 5. §-ában megállapitott házosztályadó-tételeken felül, a nyitott helyiséghez tartozó minden egyes bolt és szoba, ha a helyiség összes lakrészeinek egy harmada sincs bérbe adva: kis- és nagyközségekben 1 forint, rendezett tanácscsal biró városokban 2 forint, oly helyeken pedig, hol az összes lakrészek számának legalább egy harmada bérbe van adva, ugyszintén erre való tekintet nélkül az általános házbéradó (1868-ik évi XXII. t. czikk 4. §-a) alá nem tartozó szabad királyi vagy törvényhatósági joggal felruházott városokban 3 forint vettetik ki.

7. §. Oly házak, melyek a városon vagy helységen kivül, de annak határában feküsznek, rendszerint ugyanazon fokozatu házbér- vagy házosztályadó alá esnek, mely alá ezen város vagy helység többi házai tartoznak.

Ezen szabály alul kivételnek s a házosztályadó első fokozata szerint vétetnek adó alá azon házak, melyek a várostól vagy helységtől, a melyhez tartoznak, egy kilométernél (527 ölnél) távolabb feküsznek, ha nem nyaralókul, hanem a tulajdonos vagy tisztje és házi cselédei lakásául használtatnak. A gazdasági cselédség lakásául használt helyiségekre és az 1870-ik évi LI. t. cz. 2. §-ban emlitett többi épületekre ezen rendelkezés ki nem terjed.

8. §. Jelen törvény hatálya a polgárositott határőrvidéki részekre, tekintettel az 1873-ik évi XXVIII. törvényczikkre, az ezen törvényczikk 5. §-ában foglalt kivétel fentartása mellett, egyelőre ki nem terjed.(1)

9. §. Jelen törvény 1875. évi január hó 1-ső napjától érvényes és végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

(1) A házadóról szóló összes törvényeket a volt magyar és horvát-szlavon határőrvidéki részekben az 1887-évtól kezdve az 1886 : XXXVII. t. cz. (2. §. *a)* p.) léptette hatályba.

XXIV. TÖRVÉNY-CZIKK

a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójáról.[1]

(Szentesitést nyert 1875. évi május 14-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18-án, a főrendek házában 1875. évi május 19-én.)

1. §. A magyar korona országai területén bel- vagy külföldiek által ipari, kereskedelmi, pénzforgalmi, szállitási s bárminemü más haszonhajtó czélból nyereményre alakult vagy üzletben tartott s nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek üzleti jövedelmeik után, a mennyiben ezek a bányaadóról szóló törvény határozmányai alá nem esnek, a jelen törvényben meghatározott elvek és szabályok szerint adóznak.

2. §. *Kivétetnek:*

a) A kincstári kezelés alatt álló magyar államvasutak;

b) azon vállalatok jövedelme, a melyeknek adómentességét külön törvény biztositja, ez adómentesség tartamára.[2]

3. §. Adóköteles jövedelemnek vétetik az adóévet megelőző 3 évi üzleteredmény átlaga. Az évi üzleteredmény megállapitásánál a nyers jövedelemből a 4. §. 1—10. pontjai alatt foglalt tételek vonhatók le.[3]

4. §. Az igazgatási és üzleti költséghez számittatnak, illetőleg a nyers jövedelemből levonatnak:

1. A vállalat által kimutatott összjövedelemben benfoglalt azon jövedelem, mely föld-, ház- vagy bánya-adóval megrovott ingatlan vagyonból vagy tőkekamat-adóval megrovott avagy külön törvény által adómentesnek nyilvánitott államkötvényekből származik;[4]

2. elsőbbségi kötvények kamatai, tekintettel a tőkekamat- és járadékadóról folyó 1875. évben megalkotott törvény[5] 6. §-a *b)* pontjára, fordittatott legyen az ezen kötvények segélyével beszerzett összeg akár a vállalat megalapitására, akár annak kiterjesztésére, akár végre az üzletnek folytathatására;

3. jelzáloggal biztositott tőkék kamatai, tekintettel a tőkekamat- és járadékadóról folyó 1875. évben megalkotott törvény[5] 6. §-ának *c)* pontjára, vala-

---

(1) Ezen adó után a megyék, ill. a törvényhatóságok pótadót vethetnek ki az 1883 : XV. t. cz. 9. §-ának és az 1890 : I. t. cz. 23. §-ának (útadó) korlátain belül.

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek (II. oszt.) kereseladójáról l. 1875 : XXIX t. cz. 2. §. ; jövedelmi pótadójáról : 1883 : XLVI. t. cz. 9. §. (korábban 1875 : XLVII. t. cz. 3. §. 3. p.)

(2) Az 1880:XXXI. t. cz. 5. §. *c)* p. értelmében a helyi érdekü vasutak 30 éven át mentesek ez adó alól; az 1890 : XIII. t. cz. 1. § a értelmében állami kedvezményben részesülő gyárak u. e. t. cz. 2. §-ának *a)* pontja értelmében fölmentvék a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója alól; ezen adó alól tizenöt évi időtartamra terjedő mentesség engedélyezhető továbbá a hazai ipart támogató pénzintézeteknek (1890: XIV. t. cz. 1. § 2. p.). V. ö. még: 1883. ápr. 3. 19.015 sz. pénzügymin. rend., az 1881:XLIV. t. cz. értelmében az üzletek bizonyos részére nézve állami kedvezményekben részesitett gyári vállalatok által a nem kedvezményezett üzletből huzott jövedelem bevallása iránt (1883. R. T. 1553.); 1883. máj. 6. 24.939. sz. pénzügymin. rend., a gépek, gyári eszközök és egyéb üzleti felszerelések elhasználása által okozott értékcsökkenések pótlására rendelt összegeknek a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok részéről leendő nyilvántartása tárgyában (1883. R. T. 1555.); 1884 jun. 30. 34.741. sz. pénzügymin. körrend., az 1881: XLIV. t. cz. alapján állami kedvezményben részesült nyilvános számadásra kötelezett vállalatoknak adóvallomás szolgáltatása iránti kötelezettségük tárgyában (1884. R. T. 918.).

(3) V. ö. 5., 8. §§.

(4) V. ö. 1883 : VII. t. cz. 6. §.

(5) V. ö. 1875 : XXII. t. cz.

mint azon üzleti kamatok is, melyeket a vállalat — a 2. pont alatt említett elsőbbségi kötvényektől függetlenül — beszerzett s üzletébe befektetett idegen tőkék után fizet;

4. az első szervezés létesitése czéljából szükséges, egyszer mindenkorra teendő költségek, mik közé azonban sem az alapitóknak nem készpénzbeli betételei, sem azoknak netán bármi módon adott előnyök, sem a felszerelés költségei, melyek az értékcsökkenés fejében az 5. pont alatt engedélyezett levonások által amugy is fedezvék, nem soroztatnak;

5. azon költségek, melyek a leltár szerinti felszerelési állapot karban tartására, társulati czélokra szolgáló lakbérekre és irodaszerekre szükségesek, és e czélra az üzleti év folytán valóban ki is adattak;

6. azon összegek, melyek gépek, gyári eszközök és egyéb üzleti felszerelések elhasználása által okozott értékcsökkenések pótlására alakitott tartalékalapba helyeztetnek, mindaddig, mig ezen rendeltetésüktől el nem vonatnak; [(1)]

7. a mérlegben behajthatlan követelések gyanánt kimutatott összegek. Ezen összegek nyilvántartandók, s a mint részben vagy egészben behajthatókká válnak, adó alá vonatás czéljából a bevételekben külön mutatandók ki;

8. biztositó-intézeteknél:

a) a folyó koczkázatok fedezésére a későbbi évekre átvitt dijtartalékok;

b) megtörtént károk után megállapitott, de az év lezártával még ki nem fizetett dijak összegei;

9. az igazgatók, tisztviselők és szolgák fizetései, ugyszintén az igazgatóknak és az igazgató-tanács tagjainak a jelenléti jegyekért járó összegek, végre biztositó-intézeteknél az ügynökök dijai;

10. oly előlegezési és önsegélyző egyleteknél, melyek üzleti tőkéjüket csak tagjaiktól havonkint 4, hetenkint pedig 1 frtot meg nem haladó részletekben szedett törzsbetétekből gyüjtik, és a melyeknél egy törzsbetét 50 frtnál nem nagyobb, ha kölcsönöket csak tagjaiknak adnak, és üzletüket az egylet tagjainak adott előlegezésen vagy kölcsönön túl más nyereményre vagy kereseti ágra nem terjesztik ki: az egyleti tagoknak kifizetett kamatösszegek a törzsbetétek 6%-ának erejéig. [(2)]

5. §. A 3-ik és 4-ik §§-ban meghatározott adóköteles jövedelem minden száz forintja után tiz forint fizetendő adóul, melynek 70%-ka állami adóul, 30%-ka pedig földtehermentesitési járulékul vétetik.

6. §. Az adófizetési kötelezettség a vállalat üzletbevételére következő hónap 1-vel kezdődik, s azon hó végével szünik meg, a melyben a vállalat üzletműködését megszüntetté.

7. §. A társulatok igazgatói, vagy ha az igazgatóság székhelye külföldön van, belföldi meghatalmazottjai az üzlet megkezdéséről a község elöljáróságát kötelesek értesiteni. — Tartoznak továbbá a fő- és fiókintézetek székhelyének, továbbá az alapszabályoknak két példányban közlése s a befizetett részvénytőke pontos kitétele mellett azon kir. adóhivatalt értesiteni, melynek kerületében a társulat igazgatóságának vagy főügynökségének székhelye van.

---

(1) Levonatnak még az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetében való segélyezéséről szóló 1891: XIV. t. cz. 85. §-a értelmében, az ezon törvény következtében fizetendő járulékok és összes költségek.

(2) E pontot módositja, ill. bőviti az 1880: LX. t. czikknek helyébe lépő 1. §-a. Az ipartestületek által létesitett szövetkezetekről és azoknak az 1880: LX. t. cz. értelmében való feltételes adómentességéről v. ö. 1884: XVII. t. cz. 147. §.

kijelölvén mindazon fiókintézeteket, melyek után az adót együttesen szándékoznak leróni.

Ezenkivül kötelesek a fiókintézetek üzletvezetői a fióküzlet megkezdéséről az illető község elöljáróságát is értesiteni.

Az alapszabályok megváltoztatása, valamint uj részvények kibocsátása hasonló módon és helyen jelentendő be.

8. §. A társulatok adója mindig az adóévet megelőző 3 évi, a mennyiben pedig annyi éven át a társulat még fenn nem állana, az üzlet megkezdésétől számitandó időre készitett mérleg alapján, a 3. és 4. §§-ok szabványainak figyelembevétele mellett vettetik ki.(1) (2)

9. §. A vállalat üzletadója rendszerint azon községben vettetik ki, melyben a vállalat igazgatásának, külföldi társulatokra nézve pedig ott, a hol a belföldi főügynökségnek székhelye van.

Azon vállalatok, melyek azon községen kivül, hol üzletük központi igazgatása van, más községekben, de a magyar állam területén belül tartanak fióküzletet, fiókintézetet vagy raktárakat, a fővállalat székhelyén adóztatnak meg, ha a fióküzletek, fiókintézetek és raktárak a fővállalattal oly szoros összeköttetésben vannak, hogy azokat önálló üzletnek tekinteni nem lehet.

Ha azonban a kapocs, mely a fővállalat és fióküzlet között létezik, csak arra szoritkozik, hogy mindkettőjüknek közös igazgatásuk van, a fővállalat és a fióküzlet külön-külön rovatnak meg adóval azon községben, melyben vannak.

Ha társulatoknál a vállalat székhelye nem ugyanaz, mely az igazgatásé, az üzletadó 20%-ka az igazgatóság székhelyén, a fenmaradó 80%-ka pedig, mely az igazgatóság székhelyén nem levő vállalat jövedelmére esik, a vállalat székhelyén iratik elő. Ily esetekben az üzletadót a vállalat igazgatóságának székhelyén működő adókivető bizottság állapitja meg.

Vasuti vállalatok egész adója az igazgatóság székhelyén rovatik ki.

A szabadalmazott osztrák államvasut-társulat, az első dunagőzhajózási társulat, valamint a működésüket a monarchia mindkét államterületére kiterjesztő vállalatok által a magyar államkincstár javára az 1870: XVII. és 1873: XIII. törvényczikkek szerint fizetendő adó az e törvényczikkekben meghatározott módon állapittatik meg és szedetik be.(2)

10. §. Az e törvény szerint kivetendő adó az illető adóköteles vállalatok és egyletek igazgatói vagy ügyvezetői által az igazgatóság székhelyén teendő bevallás alapján a 8. §. értelmében állapittatik meg.

A jövedelem-bevalláshoz köteles a vállalat igazgatója vagy ügyvezetője a részvények utáni osztalékok, illetőleg kamatok felosztására és kifizetésére vonatkozó közgyülési határozatnak szabályszerüen hitelesitett kivonatát s a vállalat jövedelmi mérlegét csatolni. Ha a jövedelem-mérlegben más községekben levő oly fióküzletek jövedelmei is, melyek a 9. §. szerint külön adóztatandók meg, benfoglaltatnának, e körülmény a fióküzletre eső jövedelemnek kitüntetése mellett a vallományi iven megjegyzendő.

Az adó kirovása az 1868: XXVI. törvényczikkben körülirt módon történik.(2)

---

(1) V. ö. 10. §. és a 2. jegyzetet a 457. lapon.

(2) Ez adónem kivetésének alapjáról l. még 1883: XLIV. t. cz. 13. §. f) p., a kivetésére hivatott közegekről és kivetéséről v. ö. a. t. cz. 4. §., 11. §. 3. p.; 17., 18., 29., 40. §§., ill. 1889: XXVIII. t. cz. 6. §. 2. p. (37. §.); (ezt megelőzően a kivetést az 1876: XV. t. cz. 11. és 13. §§-ai szabályozzák). 1877 febr. 28.

11. §. A jövedelemadóról szóló 1868:XXVI., 1870:XLIX., 1871:LVIII. és 1873:VII. törvényczikkek és az ez adónemet illetőleg érvényben levő szabályok azon részei, melyek ezen törvény határozmányaival ellenkeznek, hatályon kivül helyeztetnek, és a pénzügyminister felhatalmaztatik a jelen törvénynek megfelelő ujabb gyakorlati szabályok kiadására.

12. §. A jelen törvény hatálya a polgárositott határőrvidéki részekre — tekintettel az 1873:XXVIII. törvényczikkre, az ezen törvényczikk 5. §-ában foglalt kivétel fentartása mellett — egyelőre ki nem terjed.(1)

13. §. A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója 1875. év január hó 1-től kezdve ezen törvény határozmányai szerint rovatik ki.

14. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XXV. TÖRVÉNY-CZIKK

a bélyeg, illetékek és dijak tárgyában.

(Szentesitést nyert 1875. évi május 14-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18-án, a főrendek házában 1875. évi május 19-én.)

1. §. A bélyeg és illetékek, valamint a dijak megszabása, mérve és lerovási módja iránt fennálló szabályok(2) az 1868:XXIII., 1869:XVI., 1870:LVIII., 1871:LXIII. és 1873:IX. törvényczikkekben s a jelen törvényczikk következő szakaszaiban foglalt módositásokkal a törvényhozás további intézkedéseig érvényben tartatnak.

2. §. Az illetékek megszabásával, mely eddig a kir. adóhivatalok által teljesittetett, jövőre a kir. illeték-kiszabási hivatalok bizatnak meg, melyeknek végzései a kerületi pénzügyigazgatósághoz, s onnét a pénzügyministerhez felebbezhetők.

A kir. illeték-kiszabási hivatalok székhelyeit és szervezését az országgyülésileg megállapitott költségvetés korlátai között a miniszterium állapitja meg; felállitásukig a kir. adóhivatalok folytatják az illetékek kiszabását a fennálló szabályok szerint.(3)

3. §. Ha illeték-megszabás végett ingatlanokra vonatkozó jogügyletek jelentendők be, kötelesek a felek vagy közvetlenül az illetékkiszabási hivatalnak, vagy ahhoz leendő beküldés végett az illető adóhivatalnak:

a) az eredeti okirat bemutatása mellett annak egy hiteles másolatát a jogügylet megkötésétől számitandó 8 nap alatt;

b) az ingatlant terhelő föld- vagy házadónak azon évi összegét, melyben a jogügylet megköttetett, vagy ha akkor a folyó évi adó még kiróva nem lenne, az előző évi adó összegét, — az osztályadó alá tartozó épületeknél pedig ezek becsértékét, — végre oly szolgálmányok iránt kötött jogügyleteknél, melyek értéke készpénzben kifejezve nincs, az illeték alapját ké-

9230. sz. pénzügymin. rend. a még három év óta fenn nem álló. nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adójának kivetése tárgyában (1877. R. T. 87.); 1883 okt. 13. 62,848. sz. pénzügymin. rend. a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójának kiveté éhez szükséges adatok beszerzése tárgyában (1883. R. T. 1568.). L. még fönn a 2. jegyzetet is a 457. lapon.

(1) E t. cz. hatályát a volt magyar és horvát-szlavon határörvidéki részekre (az 1887. évtől kezdve kiterjesztette: 1886: XXXVII. t. cz. (2. §. *c)* p.: 3. § 1. p.).

(2) E szabályokat módositották és kiegészitették az 1881:XXVI., 1887:XLV. és 1894: XXVI. t. czikkek. Az ezen itt felsorolt és a későbbi törvényekben foglalt bélyeg- és illetéki szabályoknak hivatalos összeállitásban való kiadásáról az 1881: XXVI. t. cz. 26. §-a rendelkezik.

(3) Az illetékek megszabására a 2—6. §§-okban megállapitott szabályokat pótolják a közvetlenül lerovandó illetékek kezeléséről szóló 1881: XXXIV. t. cz. 1—17. §§-ai (l. ezeket). melyeket ismét a pénzügyi közigazgatás szervezetének változtatásáról szóló 1889: XXVIII. t. cz. 17—21. §§-ai módositanak és kiegészitenek. E t. cz. (17. §.) szerint a kiszabást az adóhivatalok teljesitik. a főváros területén azonban (37. §.) a központi dij- és illetékkiszabási hivatal továbbra is fentartatott.

pező szolgálmány értékét kitüntető bizonyitványt az ügylet megkötésétől számitandó 28 nap alatt átadni.

Ezen bizonyitványt kis- és nagyközségekben a biró és jegyző, rendezett tanácsu városokban a polgármester és tanácsnokok egyike, törvényhatósági joggal felruházott városokban az adótelekkönyv kezelésével megbizott hivatal főnöke köteles kiállitani.

Ingatlanokra vonatkozó jogügyleteknek illeték-megszabás czéljából a telekkönyvi hatóságok utján történt bejelentései továbbra is érvényeseknek tekintendők, ha a telekkönyvi bejegyzés iránti kérvény — a jelen szakaszban elrendelt adó-, illetőleg érték-bizonyitványnyal felszerelten — a telekkönyvi hatósághoz 8 nap alatt nyujtatott be.

Ha az emlitett községi bizonyitvány a bemutatására szabott 28 napi határidő alatt meg nem szereztethetnék, a jogügyletet kötő felek tartoznak ezen körülményt az illető adó- vagy illeték-kiszabási hivatalnak bejelenteni.

Ezen bejelentés nélkül a jogügylet bejelentettnek még akkor sem tekintetik, ha az okirat az illető adó- vagy illeték-kiszabási hivatalnak már át is adatott.

Az illeték-kiszabási hivatal a nevezett városi és községi hatóságokat, a fentebb emlitett adatoknak a felszólitás kézbesitésétől számitandó 14 vagy legfeljebb 30 napi határidő alatt leendő beszolgáltatása iránt megkeresendi.

Ha a bekivánt adatok a kijelölt határidőig alapos ok nélkül be nem szolgáltattatnak, az illeték-kiszabási hivatal megkeresésére a biró és jegyző a szolgabiró által, rendezett tanácsu városokban a polgármester és azzal megbizott tanácsnok a megyei alispán által, törvényhatósági joggal felruházott városokban az adótelekkönyv kezelésével megbizott hivatal főnöke, a városi polgármester által a mulasztás minden napjára a királyi kincstár részére egytől tiz forintig terjedhető birságban marasztalandók el.[1]

4. §. A törvényhatósági tisztviselők a fennálló törvényekben körülirt felelősség terhe alatt köteleztetnek az illeték-kiszabási hivatalok megkereséseinek, a mennyiben azok az illetékkiszabás teendőiben hozzájuk fordulnak, késedelem nélkül foganatot szerezni.[1]

5. §. Budapest főváros kivételével, hol a fizetési meghagyások kézbesitése iránt az ottani illeték-kiszabási hivatal intézkedik, a fizetési-meghagyások kézbesitését nagy- és kisközségekben a biró, rendezett tanácsu városokban a polgármester, törvényhatósági joggal felruházott városokban a városkapitány köteles 8 nap alatt eszközölni és a kézbesitési vevényt a kézbesités után 8 nap alatt azon hivatalnak beküldeni, melytől a fizetési meghagyást kapta, s ha ezt tenni elmulasztja, a késedelem minden napjáért a 3-dik §-ban megállapitott birságban az ugyanott körülirt eljárással elmarasztalandó.[1]

6. §. Ha a fél a kézbesitendő fizetési meghagyást elfogadni vonakodik, a meghagyás nála hagyatik és ezen körülmény a kézbesitési vevényben megjegyeztetik. Ha pedig a kézbesitő a félt honn nem találja, a fizetési meghagyást annak lakásán hagyja, vagy lakása ajtajára kifüggeszti és ezt a kézbesitési vevényben szintén bejegyzi.

Mind a két esetben a fizetési meghagyás kézbesitettnek tekintendő.[1]

7. §. Tánczvigalmaktól, hangversenyektől, zene- és dalestélyektől, tüzijátékoktól, műlovardai előadásoktól, erőmutatványoktól, nyilvános helyeken tartott előadásoktól s bárminemű látványosságoktól, ha belépti dij mellett tartatnak, illetőleg mutattatnak — a szinházak kivételével — Budapesten következő bélyegilleték fizetendő:

Ha a legmagasabb belépti dij	20 krt	meghalad s	50 krnál	nem nagyobb	3 frt.
« « « « «	50 «	«	1 frtnál	« «	6 «
« « « « «	1 frtot	«	2 «	« «	12 «
« « « « «	2 «	«	3 «	« «	18 «
« « « « «	3 «	«	4 «	« «	24 «
« « « « «	4 «	«	5 «	« «	30 «
« « « « «	5 «	«			40 «

A legmagasabb belépti dij meghatározásánál ott, hol páholyok is vannak, egy páholy ára négy belépti dij értékével egyenlőnek tekintetik.

Nyilvános helyen tartott tánczvigalmaktól, hangversenyektől, zene- és dal-

---

(1) L. a 70. lapon a 3. jegyzetet.

estélyektől és mindennemű előadásoktól akkor is bélyegilleték fizetendő, ha nem belépti dij mellett, hanem több rendező által összetett költségen tartatnak.

Ez esetben a bélyegilleték egy részvény összegének, s ha a rendezők a költségekhez nem egyenlően járulnak, a legmagasabb részvény-összegnek 25 százalékából áll.(1)

8. §. Budapestet kivéve, minden más helyen a 7. §-ban megállapitott illetékeknek csak fele fizetendő.

9. §. A 7. és 8. §§-ban megállapitott illetékek a napok száma szerint számittatnak. olyképen, hogy ha az emlitett vigalmak, előadások vagy mutatványok több napon át folytatólag tartatnak, az első három nap mindegyikén az illeték egész összege, azontúl pedig minden napon, a melyen még előadás, mutatvány vagy vigalom tartatik, az illetéknek csak fele fizetendő.(2)

10. §. Az emlitett illetékek oly formán rovatnak le, hogy a hatósági engedélyért benyujtott kérvényhez a megfelelő bélyegjegyek mellékeltetvén, ezek a hatósági engedély megadásakor hivatalból felragasztatnak; elutasitás esetén pedig a folyamodónak visszaszolgáltatnak.

Oly esetekben is, midőn az emlitett czélokra hatósági engedély nem szükséges, köteles a vállalkozó vállalatáról a községi elöljáróságnak az előző §§. szerint bélyeggel ellátandó irott nyilatkozatban jelentést tenni.

A szabályszerűen bélyegzett kérvények és jelentések jegyzőkönyvbe vezetendők, annak mellékleteül az engedélyező hatóságnál megtartandók s a pénzügyi igazgatóság küldöttének felhivására előmutatandók.

11. §. Midőn az előadások vagy mutatványok több hétre vagy hónapra engedélyeztetnek vagy jelentetnek be, megengedtetik, hogy a vállalkozó a bélyegilletéket hetenkint előre fizethesse.

A fizetés elmulasztása esetében a vállalat folytatása azonnal betiltatik.

12. §. Az illeték lerovása nélkül a 7. §-ban emlitett vállalatokra engedély nem adható; ha mégis kiadatik, a le nem rótt illeték kétszeres összege azon hatósági tisztviselőtől, a ki az ily engedélyt adta, a közadók módjára hajtatik be.

13. §. Ha a 7. §-ban felsorolt vállalatok legfölebb 20 kr. belépti dij mellett vagy kizárólag közjótékonysági czélokra, egyletek vagy magánosok által oly módon rendeztetnek, hogy a bevételekből a társulati tagok vagy rendezők magánhasznára semmi nem fordittatik, az azokra vonatkozó kérvények bélyegilletéke a fennálló szabályok szerint továbbá is 1 forintban állapittatik meg.

14. §. Szarvasmarha és lovak tulajdoni jogának igazolására a községek elöljárói vagy köztisztviselők által kiadott marhalevelek bélyegkötelesek.

A marhalevelek bélyegilletéke minden darab két évesnél tiatalabb marha vagy ló után 3 kr., minden darab két évnél idősebb marha vagy ló után 5 kr.

Egy marhalevélre csak egy marha vagy ló jegyeztethetik fel, szopós csikó azonban anyjával együtt egy marhalevélre is feljegyezhető.(3)

---

(1) Az ezen előadásokért a fővárosban fizetendő külön dijakról l. a fővárosi rendőrségről szóló 1881: XXI. t. cz. 7. §-ának *e)* pontját. — V. ö. alább 8., 9., 12., 13. §§.; v. ö. még: 1883 máj. 10. 903. sz. belügymin. rend., az engedély nélkül megtartott tánczmulatságok, előadások stb. után fizetendő illeték lerovása iránt (1883. R. T. 641.); 1889 febr. 28. 41.942. sz. pénzügymin. rend., a nyilvános helyeken belépti dij nélkül megtartott mulatságok után járó bélyegilleték tárgyában (1889. R.T. 1121.).

(2) V. ö. 10. §.

(3) E §-t pótolja az 1887 : XLV. t. cz. 16. §-a. — A marhalevelekre nézve l. az állategészségügy rendezéséről szóló 1888 : VII. t. cz. 6—12., 18., 20., 126., 130., 131., 154. §§ ait (korábban : 1874 : XX. t. cz. 2., 17., 18. §§.). — V. ö. alább 15. §.

15. §. Az előző 14. §-ban megállapitott bélyegjegyekkel ellátott marhalevelek ürlapjai a községek elöljáróinak, illetőleg vásárjog-birtokosainak utólagos leszámolás kötelessége mellett az adóhivatalok által kellő számban fognak kiszolgáltattatni. A marhalevelek kiállitásával megbizott közegek azért a kincstárból a bélyegárudáknak járó tőzsdijt nyerendik.

Az ürlapok kiadásának határnapja a pénzügyminister által rendeleti uton fog meghatároztatni, ezen nap után marhalevelekre egyedül kincstári ürlapok lesznek használhatók, addig pedig a marhalevelek a forgalomban levő bélyegjegyekkel lesznek a 14. §-ban megállapitott fokozatok szerint ellátandók.

16. §. A ki oly marhalevelet ad ki vagy használ, mely nincs az e törvényben megállapitott módon kiállitva és bélyeggel ellátva, a netalán elkövetett rendőri kihágáson vagy bűnvád alá eső cselekvényen felül, melyért külön feleletre vonandó, bélyegcsonkitás miatt minden egy-egy marhalevélért a pénzügyi igazgatóság által 50 krajczártól 2 forintig terjedhető birságban marasztaltatik el.

17. §. A szarvasmarhákról s más kérődző állatokról törvény által kiadatni rendelt egészségi bizonyitványok bélyegmentesek.

18. §. Az 1869. évi XVI. törvényczikk 13., 14. és 15. §§-ai részbeni módositásául a következők rendeltetnek:

«Hitelüzlettel foglalkozó s alapszabályaik értelmében pénzbetétek átvételére jogositott pénzintézetek; továbbá a takarékpénztárak és mindazon intézetek, melyekkel takarékpénztári üzlet van összekötve; s általában mindazok, melyek pénzösszegeket, cheque-ek, utalványok, betéti könyvek s egyéb betéti okmányok mellett, gyümölcsözés végett vesznek át, kötelesek a betett összegek után fizetett vagy a tőkéhez hozzáirt kamatoktól bélyegilleték fejében 3%-ot közvetlenül fizetni.»[1]

Az emlitett §§-oknak ezek által nem érintett határozmányai továbbra is érvényben maradnak.[2]

19. §. A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy az 1868: XXIII. t. cz. 21. §-ában foglalt azon kedvezmény, mely szerint a tudományi, közoktatási és közjótékonysági czélokra tett hagyományok és ajándékozások illetékmentesek, az idézett törvényt megelőzőleg ilyen czélokra tett hagyományokra és ajándékozásokra is kiterjeszsze, a mennyiben azoktól a korábbi szabályok szerint járó illeték még be nem fizettetett.

20. §. Jelen törvény a kihirdetéstől számitott 30 nap alatt lép érvénybe, s végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

---

(1) A pénzintézetek a náluk az 1883 VII. t. cz. 1. §-a értelmében gyümölcsözés végett elhelyezett tőkékből folyó kamatjövedelemre nézve ezen 3% bélyegilleték fizetése alól felmentvék (1883 : VII. t. cz. 8. §.).

(2) E §. kiegészitéseképen v. ö. a biztositási és ezekhez hasonló szerződésektől fizetendő illetékekről szóló 1883 : VIII. t. czikket.

XXVI. TÖRVÉNY-CZIKK

a cselédtartásért, teke-asztalokért, játék-helyiségért, kocsi- és lótartásért fizetendő adóról.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 14-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18-án, a főrendek házában 1875. évi május 19-en.)

1. §. Az 1875-ik évi január 1-ső napjától kezdve a magyar korona országainak egész területén
1. cselédtartásért,
2. teke- és játékért,
3. kocsi- és lótartásért, a következő §§-okban foglalt határozatok szerint, adó fizetendő.

I. FEJEZET.

A cselédtartás megadóztatásáról.

2. §. Cselédtartásért tartoznak a 4. §-ban megállapitott fokozatok szerint adót fizetni:

a) kik saját maguknak, családjuk tagjainak, vagy az ahhoz tartozóknak személyes szolgálatára (komornik, inas, vadász, huszár, kapus, ha nem egyszersmind házmester, szakács) vagy a jelen törvény szabályai szerint adó alá tartozó lovaik és kocsik körül teendő szolgálatokra a 15-dik évet betöltött férficselédet tartanak;

b) a kereseti nyereményükre nézve különben is adó alá tartozó, ugyszintén az állami biztositékot tettleg igénybe vevő, vagy a törvények szerint adómentességet élvező vasuti vállalatoknak kivételével, minden egyéb bármi néven nevezendő s bármely czélokra alakult egyletek, körök, társulatok, melyek a társulat czéljaira és az egyleti helyiségekben teljesitendő szolgálatra férfi-szolgákat tartanak.

3. §. Ezen adót nem tartoznak fizetni:

a) a Felséges uralkodó család tagjai;

b) külhatalmak követei és consulai, a mennyiben nem belföldiek;

c) az országban egy éven alól tartózkodó külföldiek;

d) a hadseregnél és honvédségnél tényleges szolgálatban lévő tábornokok, törzs- és főtisztek és ezekhez hasonló állásban lévő tisztviselők kötelezett, és a lótartási illetékeihez mérten tartott nem kötelezett szolgáik után.

4. §. Az adó a férficselédek és szolgák száma szerint a következő tételekkel fizetendő:

egy férficseléd után			... ...	4	frt
két	«	« egyenkint	...	5	«
három	«	«	«	6	«
négy	«	«	« ...	8	«
öt	«	«	«	10	«
hat vagy ennél több férficseléd után egyenkint			... ...	12	frt(2)

5. §. A cselédek számának a 24. §. szerint tett bevallása után bekövetkezett kevesbedése, az adózót a 4. §. értelmében kivetett adó megfizetésének kötelezettsége alól nem menti fel.

6. §. Egyesek vagy társulatok, ha az adóév folyama alatt válnak adó-kötelesekké, vagy cselédjeik számát az adóév folyama alatt szaporitják, erről az illető városi hivatal vagy községi elöljáróság utján a kir. adóhivatalnak 8 nap alatt jelentést tenni s az ujonnan felfogadott cselédeik után az adót, illetőleg az azoknak emelkedett létszámára eső adótöbbletet, a 4. §-ban megállapitott adótételek szerint azon hónap első napjától kezdve, melyben a felebb emlitett jelentést tenni tartoztak, az év végéig járó aránylagos részben megfizetni köteleztetnek.

II. FEJEZET.

A tekeasztalokért és játékhelyiségért fizetendő adóról.

7. §. A teke- és játékadó tárgya:

a) minden tekeasztal (Billard), akár nyilvános, akár zártkörü helyiségben, akár pedig magán-lakban van felállitva;

b) kávéházak és vendéglők, valamint társaskörök vagy egyletek által tartott helyiségek minden terme vagy szobája, melyben a vendégek vagy egyleti tagok rendesen vagy időnkint kártyáznak vagy másnemű jelekkel játszanak.(3)

8. §. Ezen adó fizetésére köteles, a ki a helyiséget, melyben teke-asztal áll, vagy mely a 7. §. *b)* pontja alatt megjelölt játékra használtatik, birja vagy bérben tartja.

9. §. Ezen adófizetés alól kivétetnek:

a) a Felséges uralkodó család tagjai;

b) a külhatalmak követei és consulai, a mennyiben nem belföldiek;

c) teke-asztalok készitésével vagy elárusitásával foglalkozók, a mennyiben azokat nem forditják saját használatukra is;

d) tébolydák, kórházak s hasonló czélu intézetek, a betegek vagy ápolás alatt állók használatára szolgáló teke-asztalokra vagy játékszobákra nézve;

(1) E t. czikket 1880 január 1-ről fogva hatályon kivül helyezte az 1879 : XLVIII. t. cz.
(2) V. ö. 5., 6., 21. §§.
(3) V. ö. 8. §.

e) nevelőintézetek a növendékek használatára szolgáló teke-asztalokra vagy játékszobákra nézve.

10. §. Tekeadó fejében magánlakban felállitott minden egyes teke-asztal után különbség nélkül 10 forint fizetendő évi adóul; a polgárositott határőrvidéken a tekeadó továbbá is a jelenleg fennálló szabályok szerint szedetik; különben pedig tekintet nélkül az illető helyiségnek nyilvános vagy zártkörű minőségére, Budapesten tekeadóul minden egyes teke-asztal után 25 frt, a helyiségnek játékra használt minden terme vagy szobája után 30 frt, egyéb városokban vagy községekben pedig népességükhöz képest, a teke-, illetőleg játékadó a következő táblázatban megjelölt fokozatok és adótételek szerint fizetendő.(1)

Fokozat	Ha a város vagy község, melyben az adó tárgya van	A tekeadó minden egyes teke-asztal után	A játékadó a helyiségnek játékra használt minden terme vagy szobája után
		forint	
1	20,000 lakosnál többel bir	20	25
2	10,000-től 20,000-ig terjedő lakosszámmal bir...	15	20
3	3000-től 10,000-ig terjedő lakosszámmal bir...	10	15
4	3000-nél kevesebb lakossal bir...	5	10

11. §. A ki az adóév folytán még adó alá felvéve nem volt teke-asztalt állit fel, vagy adó alá tartozó játék-helyiséget nyit, tartozik erről 8 nap alatt az illető városi adóhivatal vagy községi elöljáróság utján a kir. adóhivatalnak jelentést tenni és a törvény értelmében kivetett adót azon hónap 1-ső napjától kezdve, melyben a felebb emlitett jelentést tenni tartozott, az év végeig számitott aránylagos részben megfizetni.

12. §. Ha a teke-asztal vagy a játékra használt helyiség az adóév folytán más birtokos, illetőleg bérlő által vétetik át, ez utóbbi által az átvett adótárgyak után azon évben adó azon esetben nem fizetendő, ha igazolja, hogy azoktól az adó azon évre már megfizettetett.

13. §. Az adókivetéssel és ellenőrzéssel megbizott községi és állami közegek jogositva vannak, az adó alá tartozó nyilvános helyiségeket bármikor megszemlélni; magán-lakban és zárt körökben ezt csak előzőleg tett feljelentés esetében egy községi elöljárónak jelenlétében tehetik.

III. FEJEZET.

A kocsi- és lóadóról.

14. §. A kocsi- és lóadó tárgya: minden hintó, ruganyra alkalmazott kocsi és minden más oly kocsi, mely a tulajdonos vagy családja, vagy a hozzátartozóknak kizárólag személyes használatára van rendelve, továbbá minden ló, melyet tulajdonosa ily kocsikhoz használ, vagy mint hátas lovat saját vagy családja személyes használatára tart.

15. §. Ezen adó alá nem esnek:

a) a Felséges uralkodó család tagjainak udvartartásához tartozó kocsik és lovak;

b) azon kocsik és lovak, melyeket külhatalmak követei és azon consulai tartanak, a kik nem belföldiek;

c) az országban még nem egy egész évig tartózkodó külföldiek kocsijai és lovai;

d) a katonai, illetőleg honvédségi szolgálatra, az e tekintetben fennálló szabályok értelmében használatban lévő kocsik és lovak, valamint a honvédség által vállalkozóknak tartásra kiadott kincstári lovak;

e) a polgári közigazgatási tisztviselők és állandóan alkalmazott rendőri közegek által hivatalos teendőik teljesitésére használt kocsik és lovak;

f) minden vallásfelekezetű parochiával biró lelkészek által hivatásukbani eljárás czéljából tartott két kocsi, két hámos ló és egy hátas ló;

g) a kizárólag mezőgazdasági, kereskedési vagy iparüzleti használatra rendelt kocsik és hámos vagy hátas lovak. — Ezek közé számitandók a gazdatiszteknek, erdészeknek hivatásuk teljesitésére tartozó és fizetésük szerint tartott kocsija és lovai, továbbá gazdasággal foglalkozó tulajdonosoknak két kocsija, két hámos és egy hátas lova;

h) a tüzoltó egyleteknek kizárólag e czélra használt kocsijai és lovai;

i) tenyésztési czélokra használt mén- és kanczalovak, valamint ménesekben a betanitásra beállitott lovak azon év végéig, melyben ötödik életévüket betöltötték.

16. §. Az adó azon kocsik és lovak után, melyek a tulajdonos vagy családja, vagy az ahoz tartozók kizárólag személyes szolgálatára tartatnak, évenkint a következő fokozatok szerint fizetendő:(1)

(1) V. ö. 21. §.

Adófokozat	Városok és községek, melyek népessége szerint az adófokozatok megállapittattak	Minden egy-egy hintótól és ruganyra alkalmazott kocsitól, mely elé két, vagy ennél több ló szokott fogattatni	Minden más kocsi vagy az első osztályba tartozó kocsi, ha egy ló szokott eléje fogatni	Minden egyes hámos vagy nyerges ló után
		forint		
1	Budapesten	30	15	10
2	Oly városokban, melyek lakosságának száma 20,000-et meghalad	25	12	8
3	10,000—20,000-ig terjedő lakosságu városokban és községekben	20	9	6
4	3000—10,000-ig terjedő lakosságu városokban és községekben	15	6	4
5	3000-nél kevesebb lakossággal biró községekben és pusztákon	10	3	2

17. §. Ezen adófizetésre az adótárgy tényleges birtokosa köteles.

18. §. Az adó az adókötelesre azon községben vettetik ki, a hol állandóan lakik; ha több helyen van lakása, azon kocsikra és lovakra, melyeket magával szokott vinni, az adót azon községben tartozik fizetni, a hol azok adó alá összeiratnak, de az adó azon község adófokozata szerint állapitandó meg, mely nagyobb számu lakossággal bir.

Azon kocsikra és lovakra nézve azonban, melyek rendszerint a tulajdonosok lakásainak egyikén maradnak, az adó ugyanezen községre megszabott adófokozat szerint fizetendő.

19. §. A ki az adóév folyamán adó alá tartozó kocsi vagy ló birtokába jut, erről 8 nap alatt az illető városi adóhivatal vagy községi elöljáróság utján a kir. adóhivatalnak jelentést tenni köteles, és vagy azt, hogy a birtokába jutott kocsi vagy ló előbbi birtokosánál adómentes volt, vagy azt, hogy az azok után járó adó az illető évre már másra kivettetett, kimutatni tartozik.

Ha ezek egyikét sem mutatja ki, a birtokába jutott kocsi vagy ló után az egész évi adót pótlólag lefizetni köteles; ha pedig a birtokába vett kocsi vagy ló korábbi adómentességét bebizonyitja, azoktól az adót csak azon hónap első napjától kezdve, melyben a fennebb emlitett jelentést tenni tartozott, az év végéig járó aránylagos részben fizeti.

20. §. Ha az adóköteles az adóév folyama alatt oly városba vagy községbe teszi át lakhelyét, mely magasabb adófokozat alá esik, mint azon hely, hol azelőtt lakott, és oda kocsiját és lovait is átviteti, az új lakhely szerint járó magasabb adót fizetni, illetőleg, ha adóját előbbeni lakhelyén már lerótta, a két adótétel közti különbözetet pótlólag megfizetni köteles, s azért adó alá tartozó kocsijai és lovai számát az uj lakhelyen, megérkezésétől számitandó 8 nap alatt, az illető városi adóhivatal vagy községi elöljáróság utján a kir. adóhivatalnak bejelenteni tartozik.

IV. FEJEZET.

Általános intézkedések.

21. §. A 4., 10. és 16. §§. szerint kivetett adó egész összegében állami adó s egy egész adóévre szól.

A lakosság száma, midőn annak meghatározása az adókivetés czéljából szükséges, az utolsó hivatalos népszámlálás eredménye szerint számitandó.

A fennebbi táblázatokban emlitett város vagy község alatt annak határa értetik.

22. §. Az ezen adók fizetésére kötelezett egyének s társulatok az adózók általános összeirása alkalmával és azon községben iratnak össze, a melyben kereseti adójukat fizetik, vagy a mennyiben a társulatok kereseti adót nem fizetnének, azon községben, a melyben azok a tagjaik összejöveteleire szolgáló rendes helyiséget tartják.

Ha pedig valamely társulat a tagok összejövetelére rendes helyiséget nem tart vagy összejöveteleit fölváltva több helyen tartja, az összeirás azon községben történik, a melyben a társulat elnöke vagy ügyvezetője lakik.(1)

23. §. Az adózók általános összeirásának alkalmával a jelen törvény szerint adókötelesek-nek az adó tárgyainak bevallására a pénzügyminister által meghatározott alakban szerkesztett bevallási ivek kézbesittetnek.

Az 1875-ik adóévre nézve mindazonáltal a jelen törvényben körülirt adótárgyak az illető községi elöljáróságok által teljesitendő összeirásának s a bevallási ivek kézbesitésének határidejét a pénzügyminister rendeleti uton határozza meg.

24. §. Az adóköteles tartozik a 22. §-ban kijelölt községben adóköteles férficselédjeit, a birtokában lévő vagy bérben tartott teke-asztalokat, játékra használt helyiségeket, az adó alá tartozó kocsikat és lovakat egyenkint és összesen számszerint bevallani.

A ki több községben tart a jelen törvény

---

(1) V. ö. 24. §.

szerint adótárgyat képező férficselédeket, köteles azon községben, hol az ezek után járó adót fizetni akarja, mind az abban, mind pedig a más községekben tartott férficselédeket is ezen községek megnevezése mellett bevallani, ezen utóbbi községekben teendő bevallásnál pedig a bevallási iven azon községet megnevezni, a melyben összes férficselédjeit bevallotta.(1)

25. §. A bevallás mindig irásban, az e czélra kiosztandó bevallási iven teendő és az adóköteles vagy megbizottja által aláirandó.

26. §. A bevallási ivek, azoknak kellő módon betöltése és aláirása mellett kézbesitésüktől számitandó 15 nap alatt városokban a polgármesteri hivatalnak, kis- és nagyközségekben a községi elöljáróságnak beadandók, honnan azok azonnal az illető kir. adóhivatalhoz küldetnek át.

27. §. A kir. adóhivatal a hozzá érkezett bevallási ivek és az általa szerzett egyéb adatok alapján megállapitja a jelen törvény szerint kivetendő adót, azt községenkint előirásba veszi s az arról kiállitott fizetési meghagyásokat könyvelés s az adóköteleseknek 8 nap alatt leendő kézbesités végett az illető városi polgármesteri hivatalnak, illetőleg községi elöljáróságnak megküldi.

28. §. A fizetési meghagyás kézbesitésétől számitandó 30 nap alatt a kivetett évi adó azon község adószedőjénél, melyben annak könyvelése történt, a fizetési meghagyásra rávezetendő nyugtázás mellett teljesen befizetendő.

29. §. Az adó kivetése ellen a fizetési meghagyás kézbesitésétől számitott 15 nap alatt az adóköteles a kir. adóhivatal utján a pénzügyigazgatósághoz felfolyamodhatik.

A pénzügyigazgatóság határozata a pénzügyministerhez felebbezhető, ki véglegesen határoz.

30. §. A véglegesen kivetett adó elengedésének sem egészben, sem részben azon esetben sincs helye, ha az adókötelezettség feltételei az adóév folyama alatt megszüntek vagy megváltoztak.

31. §. A közadók kezeléséről szóló törvényeknek a jelen törvény által nem módositott rendeletei az e törvényben megállapitott adókra nézve is érvényesek.

32. §. A jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XXVII. TÖRVÉNY-CZIKK

a bánya-adóról.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 14-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18 án, a főrendek házában 1875. évi május 19-én.)

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

1. §. Bánya-adó tárgya azon jövedelem, mely bányamüvelésből és a hozzá tartozó iparágak üzletéből ered.

2. §. Ilyen üzletnek tekintetnek:

a) minden bányavállalat, mely a bányatörvény szerint adományozott külmértékkel vagy adományozott és bányatelekkönyvezett bányatelekkel bir, vagy végre segédhajtásra bányahatósági engedélyt nyert;

b) a kőszénbányák, soroztassék bár a kőszén a szabadoknak nyilvánitott ásványok közé, vagy sem, és folytattassék ily bányák mivelése a bányatörvény szerint kiadott kutatási jogositvány vagy adomány alapján, vagy a nélkül;

c) a bányahatósági engedély mellett folytatott aranymosási üzlet;

---

(1) V. ö. 5. §.

(2) V. ö. Id. törv. szab. VII. 13. §. A bányaadó alá esők hadmentességi dijáról v. ö. 1883:IX. t. cz. 2. §. A bányaadó után a megyék. ill. a törvényhatóságok az 1883 : XV. t. cz. 9. §-ának és az 1890 : I. t. cz. 23. §-ának (utadó) korlátain belül pótadót vethetnek ki. A bányamüvelésből és a hozzá tartozó iparágakból eredő jövedelmek utáni általános jövedelmi pótadót az 1883:XLVI. t. cz. 9. §-ának 4. pontja állapitja meg korábban: 1875 : XLVII. t. cz. 3. §. 3. p.).

d) a bányatermények feldolgozására szolgáló, a bányatörvény alapján felállitott és a bánya-telekkönyvezett segédművek.

3. §. A bánya-adó minden oly üzemre, mely bárminemű kőszén-termeléssel foglalkozik, a tiszta jövedelem 7%-al vettetik ki.

Minden egyéb bányaművek a tiszta jövedelem 5%-al rovandók.

Tiz százaléknyi adó fizetendő minden segédvájás (al- és megyetárna) vállalkozója által, ki ily segédvájást, mint önálló vállalatot üzembe vett, és azért más bányavállalkozóktól dijakat szed.

4. §. Az e törvény által megállapitott adónak 70%-a állami adó, 30%-a pedig földtehermentesitési járulék.

II. FEJEZET.

A tiszta jövedelem kinyomozása.

5. §. Adóköteles jövedelemnek vétetik az adóévet megelőző három évi üzleteredmény átlaga. Az évi üzleteredmény megállapitásánál a nyers jövedelemből a 6. §. 1—17. pontjai alatt foglalt tételek vonhatók le.(1)

6. §. Az igazgatási és üzemi kiadásokhoz tartoznak, illetőleg a nyers jövedelemből levonatnak:

1. az általános igazgatási és kezelési költségek: u. m. az igazgatóknak, tisztviselőknek, felügyelőknek és szolgáknak fizetésük, természetbeni járandóságaik jutalékok fejében, és ha a bányatársulatnak igazgató-tanácsa van, az igazgató-tanács tagjainak a jelenléti jegyekért járó összegek; továbbá bányatársulati gyülések hirdetésére és tartására, nyugdijakra, irodai szükségletekre forditott kiadások;

2. a tulajdonképeni vájna-mivelési költségek, u. m. a feltárásra, előkészitésre, lefejtésre, kiszállitásra, vizemelésre és légvezetésre, valamint a bányának jó karban tartására tett kiadások;

3. az előkészités végett megvett vagy beváltott nyers terményekért kiadott összegek;

4. az előkészitési, kohászati vagy finomitási költségek;

5. az első szervezés létesitése czéljából szükséges, egyszersmindenkorra teendő költségek, mik közé azonban sem az alapitóknak nem készpénzbeli betételei, sem azoknak netán bármi módon adott előnyök, sem a felszerelés költségei, melyek az értékcsökkenés fejében a 8-ik pont alatt engedélyezett levonások által amugy is fedezvék, nem soroztatnak;

6. a mű-épitmények, üzemi épületek és azon lakházak fentartásának költségei, melyek tisztviselők, felügyelők és munkások számára rendelvék;

7. a leltár szerinti felszerelés karbantartására szükséges és e czélra az üzleti év folytán valóban ki is adott összegek;

8. azon összegek, melyek gépek, gyári eszközök és egyéb üzleti felszerelések elhasználása által okozott értékcsökkenések pótlására alakitott tartalékalapba helyeztetnek, mindaddig, mig ezen rendeltetésüktől el nem vonatnak;

---

(1) Az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetében való segélyezéséről szóló 1891 : XIV. t. cz. 85. §-a értelmében, az ezen t. cz. következtében fizetendő járulékok és összes költségek oly üzleti kiadásoknak tekintendők, melyek a bányavállalat nyers jövedelmének megállapitásánál levonásba hozandók, — V. ö. alább 7. §.

9. a társpénztárak számára, az illetékes egyházi, iskolai és községi czélokra fizetett járulékok; továbbá a bányamegyei intézmények, segédvájások, al- és megyetárnák költségeiben való részvét és használt bányaszolgalmak kárpótlása;

10. oly bányaművekért, épitményekért, gépekért vagy egyéb készülékért, melyek nem a mű tulajdonához tartoznak, fizetett bérek, ugyszintén azon összegek, melyek az üzemhez szükséges telkekért, s esetleg a lemivelés jogáért a földtulajdonosnak fizettetnek, valamint kezelési helyiségekért a tisztviselői, felügyelői és munkás-lakásokért haszonbérül fizettetnek;

11. elsőbbségi kötvények kamatai, tekintettel a tőkekamat- és járadékadóról szóló 1875. évi törvényczikk 6. §-ára, fordittatott légyen az ezen kötvények segélyével beszerzett összeg akár a vállalat megalapitására, akár annak kiterjesztésére, akár végre az üzemnek folytatására;

12. jelzáloggal biztositott tőkék kamatai, valamint azon üzleti kamatok is, melyeket a vállalat a 11. pont alatt emlitett elsőbbségi kötvényektől függetlenül beszerzett s üzletébe befektetett idegen tőkék után fizet;

13. behajthatatlanoknak kimutatott követelések. Ezek azonban nyilvántartandók, és a mint részben vagy egészben behajthatókká válnak, adó alá vonatás czéljából a bevételekben külön kimutatandók;

14. azon ingatlan vagyon után eső föld- és házadó, melynek jövedelme külön ki nem mutatható, vagy a bevételek közé felvétetett;

15. elemi csapások elleni biztositási illetékek;

16. a vállalat helyén és azon kivül levő raktárak költségei;

17. a telekdij (mértékdij).(1)

7. §. A bánya-adó mindig az adóévet megelőző 3 évi, a mennyiben pedig az illető mű annyi éven át még fenn nem állana, annak megkezdésétől számitandó időre készitett mérleg alapján az 5. és 6. §§-ok határozmányainak tekintetbe vétele mellett rovatik ki.(2)

III. FEJEZET.

A bevallásról.

8. §. A bányaadó a mű tulajdonosa, vagy a bányatörvény szerint a mű vezetésére jogositottak vagy meghatalmazottjaik vallománya alapján, vagy ha vallományt adni elmulasztanának vagy olyat adnának, mely a valóságnak meg nem felel, a nélkül is hivatalból állapittatik meg.

9. §. A bevallásokat külön kell tenni:

a) minden oly műről, mely vasat vagy kőszenet termel;

b) minden oly műről, mely egyéb ásványok termelésével és feldolgozásával foglalkozik;

c) önálló segédvájásokról.

Megengedtetik azonban, hogy egy és ugyanazon vállalkozónak — legyen az magánszemély, vagy társulat—fentemlitett *a)*, *b)* és *c)* alatti egy-egy csoportbeli és egy bányakapitányság kerületében fekvő összes egész műveinek

(1) V. ö. alább 7. §.
(2) V. ö. 11. §.

bevételei és kiadásai a tiszta jövedelem meghatározása czéljából összesittessenek.[1]

10. §. Ha a tiszta jövedelem akár a vallomás elmulasztása miatt, akár azon körülménynél fogva, hogy a vallomásban közlött adatok a valósággal meg nem egyezőknek bizonyultak be, — megállapitható nem volna, a bányaadó az üzemben fekvő álló s forgó tőkék tíz % után és az alkalmazott munkások mindegyike után fizetendő két forintban hivatalból állapittatik meg.

Ha az üzemben fekvő álló és forgó tőkék összege ki nem nyomozható, akkor a bányaadó kiszabatik:

a) a bányaműveknél az illető mű által fizetendő telekdijak ötvenszeres összegével;

b) kohóműveknél a mű-üzem terjedelmének, munkásai számának, épitményei s a mű egyéb tartozékai felállitására, az üzem folytatására megkivántató költségek összegének tekintetbe vételével hivatalból megállapitott jövedelem alapján;

c) önálló segédvájásoknál a bányavállalkozók által fizetendő dijak 5%-val.

11. §. A bányaadónak a fentemlitett adóztatási alapokon való kivetése az 1868:XXVI. törvényczikkben foglalt határozmányok értelmében történik,[2] a következő módositásokkal:

a) a vallomás azon község elöljáróságánál nyujtandó be, melyben a műbirtokos lakik, vagy a fővállalat művezetése székhelyét tartja;

b) ha egy és ugyanazon vallomás a 9. §. végbekezdése értelmében több más községben fekvő művekről is szól, köteles azon község elöljárósága, melynél a vallomás beadatott, a vallomás beadásáról a többi illető községek elöljáróságait értesiteni;

c) a kir. adóhivatalok a községektől hozzájuk érkezett vallomásokat és összeirási jegyzékeket átteszik azon bányakapitánysághoz, melynek kerületében az illető művek feküsznek;

d) a bányakapitányság megvizsgálja az összeirási jegyzékeket és a vallomásokat.

Ha vallomás nem adatott, vagy a beadott vallomásokban közlöttek kielégitőknek nem találtatnak, köteles a bányakapitányság a törvényszerü adatokat hivatalból, esetleg szakértők, bizalomra méltó egyének, a mű vezetésére jogositottak, vagy meghatalmazottjaik kihallgatása és számadásaiknak megtekintése után kinyomozni, ezek alapján a kirovandó adó nagysága iránt javaslatot tenni, és az összes tárgyalási iratokat azon kir. adóhivatalhoz további intézkedés végett visszaküldeni, melytől a felhivást vette;

e) azon adókivető, illetőleg felszólamlási bizottságokba, melyeknél bányaadó is tárgyaltatik, ezen tárgyalásokhoz a törvényhatóságok által, vagy azok közvetitésével két-két rendes és két-két póttag az önálló bányabirtokosok vagy szakképzett bányászok sorából választandó.

12. §. A bányatelek és zárt kutatmányi dijak is fentartatván, azoknak ugy kivetésére, mint beszedésére nézve az eddigi gyakorlat marad érvényben.[3]

---

(1) V. ö. 11. §.

(2) A bányaadónak kivetéséről jelenleg rendelkeznek: 1883 : XLIV. t. cz. 4. §. 2. p., 11. §. 3. p., 13. §. *g)* p., 18., 21. §§., 29. §. 2. p. ill. 1889 : XXVIII. t. cz. 6. §. 2. p. (korábban: 1876 : XV. t. cz. 11., 13., 21. §§.).

(3) E §-t hatályon kivül helyezte az 1885 : XIV. t. cz., melynek értelmében az eddigi zártkutatmányi dij helyett felügyeleti illeték fizetendő.

13. §. Ezen törvény hatálya a polgárositott határőrvidéki részekre — tekintettel az 1873: XXVIII. törvényczikkre, a most idézett törvényczikk 5-ik §-ában foglalt kivétel fentartása mellett — egyelőre ki nem terjed.(1)

14. §. A jövedelemadóról szóló 1868 : XXVI., 1870 : XLIV., 1871 : LVIII. és 1873 : VII. törvényczikkek s az ez adónemet illetőleg érvényben levő szabályok azon részei, melyek ezen törvény határozmányaival ellenkeznek, hatályon kivül helyeztetnek és a pénzügyminister felhatalmaztatik, a jelen törvénynek megfelelő ujabb gyakorlati szabályok kiadására.

15. §. A bányaadó az 1875. évi január 1-től kezdve a jelen törvény határozmányai szerint rovatik ki.

16. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügy- és a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerek bizatnak meg.

XXVIII. TÖRVÉNY-CZIKK

a bor- és husfogyasztási adóról.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 14-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18-án, a főrendek házában 1875. évi május 19-én.)

1. §. A bor- és a húsfogyasztási adóról szóló 1868 : XVII. törvényczikknek a szőlőtörkölyre öntött vizből készitett lőréről szóló 2. §-a, továbbá az 1868 : XXXV. törvényczikknek a házi szükségletre szánt bor adómentességéről szóló 2. §-a hatályon kivül helyeztetnek.

2. §. Az 1868:XXXV. törvényczikk 3. §-ának bekezdése és 1. pontja következőképen módosittatik:

Azon esetekben, midőn a hivatalosan kinyomozott valóságos fogyasztásnak megfelelő átalány beszedése iránt valamely községgel egyezmény (megváltás) nem jő létre, az adónak bérbeadása pedig vagy egyáltalában nem sikerül — vagy a legmagasabb bérajánlat nem éri el azon adóösszeget, mely a hivatalosan kideritett adóköteles fogyasztásnak megfelel,— a pénzügyi igazgatóságok felhatalmaztatnak, hogy tekintettel a hivatalosan kinyomozott adóköteles fogyasztásra és az arra befolyást gyakorolható összes viszonyokra, megállapithassák és az illető községgel tudathassák azon adóátalányt, melyet a község bor- és husfogyasztási adó vagy ezek egyike fejében az év folyamában beszedni és az állampénztárba beszolgáltatni köteles.

Azon község, melynek a reá ekép kiszabott adóátalány ellen kifogása van, az annak kiszabásáról szóló értesités kézbesitésétől számitandó 15 nap alatt a pénzügyigazgatósághoz felfolyamodási joggal élhet.

Ha e joggal ezen idő alatt nem él, a reá utalt adóátalányba beleegyezettnek tekintetik.

A felfolyamodvány azon pénzügyi igazgatósághoz intézendő, mely az évi adóátalányt kiszabta.

A pénzügyi igazgatóság a község kifogásait vizsgálat alá veszi, s ha azokat alaposaknak találja, az adóátalányt azokhoz képest véglegesen állapitja meg. Ha ellenben a p. ü. igazgatóság a felfolyamodványnak vagy épen nem vagy csak részben vél eleget tehetni, akkor az ügyiratokat saját véleménye kiséretében s az ügyben véleményadás végett általa választott két megbizottnak megnevezése mellett — további intézkedés végett átteszi a törvényhatóság alispánja vagy törvényhatósági joggal felruházott város polgármesteréhez s erről a községet értesiti.

Az alispán vagy polgármester az illető községet szintén két megbizottnak a felhivás vételétől számitott 8 nap alatt leendő megneve-

(1) E t. cz. hatályát, az 1887. évtől kezdve, a volt magyar és horvát-szlavon határőrvidéki részekre kiterjesztette:1886:XXXVII. t. cz. (2. §. *d*) p., 4. §.; 1888:XXXV. t. cz. 66. §.).

(2) A bor- és husfogyasztási adóra vonatkozó törvények hatályát, az 1887. évtől kezdve, a volt magyar és horvát-szlavon határőrvidéki részekre kiterjesztette: 1886:XXXVII. t. cz. 2. §. *f)* p.)
A bor után járó italmérési adónak a borfogyasztási adóval egyesitéséről v. ö. 1892:XV. t. cz. 1—4. §§-ait és az ezen t. cz. kiegészitő részét képező árszabást.

zésére felszólíttatja s ezen mindkét részről választott bizalmi férfiak véleményének meghallgatása után megállapítja azon adóátalányt, mely a községre az illető év folyamában beszedés végett utalandó lesz. Az alispán határozata ellen felfolyamodásnak nincs helye.

A p. ü. igazgatóságnak azonban, ha az alispán vagy polgármester határozatát a kincstárra nézve károsnak véli, jogában áll, attól eltérve, a bor- és husfogyasztási adót, az illető községben bérbeadás vagy közvetlen kincstári kezelés által szedetni be.

Ha az illető község megbizottakat a kitüzött időben nem választ, az alispán vagy polgármester a p. ü. igazgatóság választottainak meghallgatása után határoz.

A község felfolyamodása iránti határozatnak meghozataláig a p. ü. igazgatóság által kiszabott adóátalány a törvényszerü esedékességi részletekben fizetendő; ha azonban a kiszabott összeg leszállíttatik, a fizetett adótöbblet a legközelebbi adórészletbe számitandó be.

Ha pedig a kincstár az alispáni vagy polgármesteri határozattal meg nem elégedve, a fogyasztási adót akár haszonbérbe adás, akár közvetlen kezelés által szedeti be, ezen ideig a község a fogyasztásért csak azon összeget fizeti meg, mely az alispáni vagy polgármesteri határozattal megállapittatott.[1]

3. §. Budapest fővárosban a borseprő, továbbá a házi szárnyasok, a vadhús és a vadszárnyasok jövőre adó alá vétetnek.

A bor- és húsfogyasztás, valamint a fentebb felsorolt új adótárgyak után fizetendő adó az e törvény mellékletét képező árszabás szerint szedendő be.

4. §. A bor- és húsadó iránti szabályok hivatalos összeállításának 45. §-a a következőkkel toldatik meg:

«Budapesten a borseprő a fogyasztási adóvonalon való behozatalánál adó «alá esik; forrásra legfeljebb 2% vonandó le, mely adómentesen marad; «a seprőre pedig fehér bornál 6%, vörös bornál 4% számitandó és a koron«kinti leszámitolásoknál kideritett seprőmennyiség az adóköteles borral «együtt a mellékelt árszabás 10. tétele szerint adóztatandó meg».

5. §. A bor- és húsadó iránti törvény és szabályok hivatalos összeállításának 2., 23., 24., 51. és 54. §§-aiban foglalt mértékmennyiségek következőleg szabatnak ki:

a) a 2. §. *B. b)* pontjában és a 23. §-ban 1 a. o. akó helyett 56 liter;
b) a 24. §-ban 10 a. o. akó helyett 5 hektoliter;
c) az 51. §-ban 13, 10 és 9 a. o. akó helyett 15, 11 és 10 hektoliter;
d) az 54. §-ban 15 a. o. akó helyett 6 hektoliter.

6. §. A bor- és húsfogyasztási adó kivetésére, beszedésére és kezelésére nézve fennálló, az 1873: XVI. t. cz. által érvényben tartott egyéb szabályok, a törvényhozás további intézkedéseig érvényben maradnak.[2]

7. §. Jelen törvény 1876. évi január 1-én lép érvénybe és végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

---

(1) E §-t hatályon kivül helyezte a pénzügyi közigazgatás szervezetének megváltoztatásáról szóló 1889: XXVIII. t. cz. 12. §. II. pontja.

(2) E t. czikk hatályának további meghosszabbitásáról v. ö. 1875:XLVIII. t. cz. 1. §. V. ö. még az 1881:IV. t. cz. 34. §-át az adóvonallal körülzárható városokról.

A bor- és húsfogyasztási adó-árszabás (1)

Tétel szám	A tárgyak megnevezése	Mérték	I. osztály frt kr.	II. osztály frt kr.	III. osztály frt kr.
1	Bor, általában	*1 hltől*	2.23	1.79	—.90
2	Bor, zárt városokban	*1 hltől*	2.97	—.—	—.—
3	Bormust és szőlőczefre általában	*1 hltől*	1.68	1.34	—.67
4	Bormust és szőlőczefre zárt városokban	*1 hltől*	2.23	—.—	—.—
5	Vágó és kisebb marhák, u. m. ökrök, bikák, tehenek és egy éven felüli borjuk	*darabja*	5.04	3.78	2.52
6	Egy éven aluli borjuk	*darabja*	—.84	—.63	—.42
7	Juhok, kosok, kecskék, kecskebakok, ürük és birkák	*darabja*	—.32	—.26	—.17
8	Bárányok 14 klgrammig, gödölyék és malaczok	*darabja*	—.21	—.17	—.11
9	Süldők, azaz sertések 6 klgrammtól 20 klgr.-ig	*darabja*	—.63	—.42	—.32
10	Sertések 20 klgrammon felül különbség nélkül	*darabja*	1.26	—.95	—.63
11	Friss hús, a vágott marhának fogyasztásra alkalmas egyes drbja, azután besózott, füstölt és páczolt hús, szalámi és egyéb kolbászok, végre szalonna	*100 klgr.*	1.88	1.50	—.95

Tétel szám	A tárgyak megnevezése	Mérték	frt kr.
	Budapesten.		
12	Borseprő	*1 hltől*	—.99
13	Házi szárnyasok:		
	a) pulyka, lud	*drbja*	—.10
	b) kacsa (récze) kappan	*drbja*	—.05
	c) csirke, tyuk, galamb	*drbja*	—.03
14	Vad:		
	a) szarvas, dámvad	*drbja*	3.—
	b) vaddisznó, 17 kilogrammal és azon felül	*drbja*	3.—
	c) vad disznó, 17 kilogrammon alul, őz, zerge	*drbja*	2.—
	d) nyul	*drbja*	—.15
15	Kivágott vagy feldarabolt vad	*100 klgr.*	5.36
16	Vad szárnyasok:		
	a) fáczán, siketfajd, fajdtyuk, túzok	*drbja*	—.30
	b) császármadár, hódfajd, erdei szalonka	*drbja*	—.20
	c) vadlud, vadkacsa, szárcsa, fogoly, vadgalamb, mocsári és mezei szalonka	*drbja*	—.10
	d) fürj és fenyőmadár	*drbja*	—.04

Jegyzet: Fél állattól az egész darab után járónak fele, félnél nagyobb darabtól az egész adótétel fizetendő, félnél kisebb darab a 15. tétel szerint rovatik meg.

(1) Ez árszabást hatályon kivül helyezi és pótolja az 1887 : XLVII. t. cz., a melynek kapcsán egybefoglaltuk a bor- és húsfogyasztási adóra nézve érvényes szabályokat.

XXIX. TÖRVÉNY-CZIKK

a kereset-adóról.

(Szentesitést nyert 1875. évi május 14-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18-án, a főrendek házában 1875. évi május 19-én.)

I. FEJEZET.

A keresetadó tárgyáról és osztályairól.(1)

1. §. Keresetadó alá tartozik minden keresmény vagy jövedelem, mely:

kézi munkából;

ipar és kereskedelmi üzletből;

szorosabb értelemben vett szellemi (értelmi) és bármi más haszonhajtó foglalkozásból és üzletből; végre

a föld-, ház- és tőkekamat-adónál tekintetbe nem vett személyes keresetből származik.

2. §. A keresetadónak négy osztálya van.

Az I. osztályba tartoznak:

a) a mezőgazdasági és a gyárakban, kereskedelmi és iparüzletekben és vállalatokban, cseléd minőségben alkalmazott egyének;

b) a házi cselédek

és napszámosok; (2)

c) gyárakban, kereskedelmi és iparüzletekben és vállalatokban alkalmazott segédek és segédmunkások, ha 40 frt-nál több havi dijt nem huznak, vagy ha darabszámra dolgoznak;

d) a napidijasok, évi vagy havi állandó fizetést nem huzó irnokok és általában az irásbeli, számviteli vagy felügyelői teendőket valamely üzletben, vállalatban vagy intézetben állandó alkalmaztatás nélkül végző, vagy olyan egyének, kik foglalkozásuknál fogva sem a felsoroltak közé, sem a többi osztályok valamelyikébe nem tartoznak;

e) segéd nélkül dolgozó önálló kézmű-iparosok;

f) kis- és nagyközségekben segédekkel dolgozó kézmű-iparosok;

g) az állandó üzlethely nélkül működő házalók.

A II. osztályba tartoznak:

A föld- és házbirtokosok (egyesek, erkölcsi személyek és a házközösségek fejei), továbbá a haszonbérlők kivételével azok, a kik a kereseti adó III. osztálya vagy nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója és bányaadó alá tartoznak és 40 frt-nál több adót fizetnek, végre azok, a kik tőkekamat- és járadék-adóval vannak megróva.(3)

(1) A korábbi jövedelem- és keresetadóról l. 1868: XXIV. és XXXIV. t. cz. A kereseti adó után fizetendő általános jövedelmi pótadóról l. 1875: XLVII. t. cz. 1. §. 5. p., 2. §. és 1883: XLVI. t. cz. 9. §. A keresetadó után a megyék, ill. a törvényhatóságok az 1883: XV. t. cz. 9. §-ának és az 1890: I. t. cz. 23. §-ának (utadó) korlátain belül pótadót vethetnek ki; a keresetadó tekintetében a házastársak egyetemlegesen felelősek: 1883: XLIV. t. cz. 95. §.; keresetadó fizetéséről a csődtömeggondnok által v. ö. 1883: XLIV. t. cz. 94. §.; 1881: XVII. t. cz. 49. §. 3. p.; a keresetadót fizetők hadmentességi dijáról l. 1880: XXVII. t. cz. 10. §.; 1883: IX. t. cz. 2. és 3. §§.

(2) A napszámosok adómentességéről v. ö. 1883: X. t. cz.

(3) E rendelkezést pótolja az 1875: XLVII. t. cz. 13. § a.

A III. osztályba tartoznak:

a) a haszonbérlők;

b) a gyárosok és iparosok az I. osztályzat *e)* és *f)* pontjai alatt emlitettek kivételével;

c) a bankárok, kereskedők (kalmárok, szatócsok) és gyógyszerészek s átalában mindazok, kik valamely haszonhajtó üzletet folytatnak;[1]

d) mindazok, kik évi vagy havi fizetéssel vagy tiszteletdijjal egybe nem kötött szellemi (értelmi) vagy művészi foglalkozást űznek, u. m. ügyvédek, mérnökök, orvosok, sebészek, szülészek, szülésznők, irók, művészek, magántanárok, tanitók stb.; végre a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek igazgatói és azok igazgató-tanácsának tagjai, a jelenléti jegyekért járó összegekre nézve.

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek, ugyszintén a bányaüzleteknek ez osztályba sorozható keresetök utáni megadóztatásáról külön törvények rendelkeznek.

A IV. osztályba tartoznak:

Az állandó fizetést, nyug-, kegy- vagy tiszteletdijat huzó állami, törvényhatósági, közalapitványi, községi, egyházi, társulati és magántisztek, tisztviselők, hivatalnokok, közegek, nyug- vagy kegydijt huzó özvegyek; — állandó alkalmazásban lévő üzletvezetők, felügyelők, kezelők, könyvvivők, pénztárnokok s általában a 40 frt-nál több havi dijt huzó segédek, segédmunkások, állami fizetést huzó lelkészek, tanárok, tanitók, nevelők, irók, művészek; — végre a hivatalszolgák.

3. §. Azon adóköteles, kinek különböző foglalkozásból eredő többféle keresete van, mindenik kereset után a megfelelő adókulcs szerint külön rovandó meg keresetadóval.

4. §. A keresetadó a családfőre és azon családtagokra, kik a 16-ik életévüket már betöltötték, külön vettetik ki.

Családfőnek tekintetik a férj, az özvegy, az elvált hitves, a magánosan élő egyén, házközösségeknél a házközösség feje.

Családtagokul tekintetnek a feleség, a családfővel egy háztartásban élő és külön önálló keresetet nem üző vérszerinti vagy fogadott gyermekek és rokonok; végre házközösségeknél a családfővel közösen élő házközösségi tagok.

Azon családtagok, kik valamely képezdének tanitványai, keresetadó alá nem esnek.

A családtag kereseti adóját a családfő fizeti.

5. §. Keresetadó alá nem tartoznak:[2]

---

(1) 1882 márcz. 27. 75,561/1881. sz. pénzügymin. rend. a váltó- és pénzüzérségből eredő jövedelem megadóztatása tárgyában (1882. R. T. 340.); 1887 jan. 28. 4325. sz. pénzügymin. rend. az elzálogositott ingatlan birtok haszonélvezőjének a zálogtartásból, mint haszonhajtó foglalkozásból eredő jövedelmének megadóztatása tárgyában (1887: R. T. 432.).

(2) E rendelkezések részben való módositásáról az állami tisztviselők, altisztek és szolgák illetményei tekintetében l. 1893: IV t. cz. 14. §. A kereseti adóra nézve járó adómentességek évenkinti megállapitásáról l. 1883: XLIV. t. cz. 4. §. 4. p., ill. 1889: XXVIII. t. cz. 6. §. 4. p. A posta-takarékpénztárban elhelyezett takarékbetétek minden kereseti adó alól mentesek: 1885: IX. t. cz. 26. §.; hasonlóképen a cheque- és clearing-forgalom: 1889: XXXIV. t. cz. 10. §. Az állami kedvezményben részesitett gyárak a keresetadó alól felmentvék: 1890: XIII. t. cz. 2. §. *a)* p.; ugyanigy — 30 évi időtartamra — a helyi érdekü vasutak: 1880: XXXI. t. cz. 5. §. *c)* p.

1. *Az I. osztályban:*

a) a kik éltök 16-dik évét még be nem töltötték;

b) a közös hadsereg és a magyar honvédség legénysége a tényleges szolgálati kötelék tartamára, továbbá a patentális rokkantak, a mennyiben nyugzsoldjukon kivül más keresetük nincsen;[1]

c) a pénzügyőrök, a szemlészeket is ideértve, a megyei és városi hajduk, pandurok és fogházak őrei rendes zsoldjuk, valamint nyug- és kegydijaikra nézve, ha ezeken kivül más keresetük nincsen;

d) a *c)* pont alatt felsoroltak özvegyei és gyermekei nyug- és kegydijaikra nézve;

e) a bányamunkások és azok özvegyei nyug- és kegydijaikra nézve;

f) testi vagy lelki fogyatkozás miatt keresetképtelenek;

g) közsegélyre vagy alamizsnára szorulók, koldusok;

h) az országban tartózkodó idegenek azon évben, melyben az országba költöztek, kivéve, ha a magyar honpolgárok hasonló körülmények közt azon államban, melynek az illetők polgárai, adófizetésre kötelezvék.

2. *A III. osztályban:*

a) az országban tartózkodó török alattvalók, a fennálló államszerződések értelmében, azaz valódi török árúknak behozatalából és eladásából, továbbá az osztrák-magyar monarchiában készült gyártmányoknak Törökországba való kiviteléből, végre a Törökországból és oda való átviteli kereskedésből származó jövedelmükre nézve;[2]

b) az országban tartózkodó idegenek azon évben, melyben az országba költöztek, valamint külföldi kereskedők, gyári, kereskedői és ipari utazók, kik személyesen vagy meghatalmazottjaik által a belföldi piaczokat koronként meglátogatják; kivéve, ha a magyar honpolgárok hasonló körülmények közt azon államban, melynek az illetők polgárai, adófizetésre kötelezvék;

c) a törvény által országosan alapitott közmívelődési intézetek;

d) közintézetekül, azaz nem pénzvállalatokul tekintendő jótékonysági intézetek, például kórházak, árva- és szegényápoló intézetek, segély-egyletek, tébolydák, lelenczházak, vakok és siketnémák intézetei, kisdedóvodák, az általuk ápolt vagy óvott egyénektől netalán beszedett dijakból és segélypénzekből eredő jövedelme, akár hatóságok, akár egyáltalán a nyerészkedési czél kizárásával alakult egyletek által tartatnak fenn;[3]

e) kolduló vagy betegápolással foglalkozó szerzetesek e minőségben huzott jövedelme;

f) azok, kik házi szükségletükre szolgáló iparczikkek készitésével foglalkoznak;

g) iparüzőknél azon családtagok, kik az adóköteles üzletnél segédmunkásképen vannak alkalmazva, s kiknek munkájáért a családfő üzleti nyereménye bevallásában téritést nem vont le a nyers jövedelemből.

---

(1) 1877 jan. 19. 58.823/1876. sz. pénzügymin. rend. a cs. kir. közös hadseregbeli alsóbb közegek keresetadó-mentessége tárgyában (1877. R. T. 53.)

(2) 1885 máj. 11. 42.930/1884. sz. pénzügymin. rend. a török alattvalók és a bolgár fejedelemség kötelékébe tartozó egyének kereseti adómentességének szabályozása iránt (1885. R. T. 462.).

(3) 1882 ang. 30. 41,784. sz. pénzügymin. rend.. a városok. mint erkölcsi testületek által a kövezetvámjogból és helypénzszedési jogból nyert jövedelmeknek adómentessége (1882. R. T. 1236.).

3. *A IV. osztályban*:(1)

a) külhatalmaknak az országban székelő követei és consulai, nemkülönben a követséghez vagy consulatushoz tartozó diplomatikai személyzet az e minőségben húzott élvezményei után;

b) a közös hadsereg és a magyar honvédség tényleges szolgálatában lévő tisztek, tábori lelkészek, hadbirák, hadbirósági gyakornokok és tanonczok, tudorranggal biró katonai orvosok és hadtesti számvevők kincstári illetménye;

c) a Mária Terézia lovagrenddel és vitézségi érmekkel összekötött járandóságok és a nevezett rend vitézeinek és özvegyeinek járó nyug- és kegydijak;

d) kincstári dijak levonásával terhelt államtiszti fizetések, a szabályszerü 12 havi levonási időszak tartamára;(2)

e) szálláspénzek, napi dijak, köz- és magántisztviselők szálláspénzei, lótartási járandóságai, sóilletményei, átalányai s átalában minden oly járandóságai, melyek élvezete meghatározott hivatali kiadással van egybekötve; ide nem értve a működési pótlékot, kivételképen engedélyezett drágasági pótlékot, segély és jutalomdijakat;

f) azon nyug- és segélydijak, melyeket testületek és egyletek által alakitott alapokból ugyane testületek és egyletek tagjai vagy özvegyek és árváik húznak;

g) tényleges szolgálatban álló vagy nyugalmazott állami és törvényhatósági tisztviselők hitvesei és gyermekei, a mennyiben velük közös háztartásban élnek és külön keresetet nem űznek.

6. §. A keresetadó 70 százaléka állami adóul, 30 százaléka földtehermentesitési járulékul tekintetik.

---

(1) A véderőhöz tartozók mozgósitás esetében és annak tartamára felmentetnek a katonai pénztárakból huzott illetményeik után járó kereseti és általános jövedelmi pótadó alól: 1881: LIII. t. cz. 5. §.

(2) V. ö. az 1893: IV. t. cz. 14. §. módositó rendelkezését.

MÁSODIK FEJEZET.

A kereset-adó megszabásáról az 1-ső osztályban.

7. §: Keresetadó fejében fizetnek : (1)

Alosztály		A fővárosban	Törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsú városokban vagy oly községekben, melyek törvényhatóságnak vagy kir. törvényszéknek székhelyei, a mennyiben népességük 10,000 léleknél nagyobb vagy rendes vágányú vasuti állomással vagy végre gőzhajózási állomással birnak; és ezeken kivül mindazon községekben, melyeknek népessége 15,000 léleknél nagyobb	Törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsú városokban vagy oly községekben, melyek törvényhatóságnak vagy kir. törvényszéknek székhelyei, a mennyiben a második rovatban említett kellékekkel nem birnak; és ezeken kivül mindazon községekben, melyeknek népessége 8000—15,000 lélekből áll	Egyéb helyeken
		frt	frt	frt	frt
a)	A mezőgazdasági és a gyárakban, kereskedelmi és iparüzletekben és vállalatokban cselédként alkalmazott egyének:				
	a családfő	2.—	2.—	2.—	1.—
	a családtag	1.—	1.—	1.—	—.60
b)	A házi cselédek és napszámosok:				
	a családfő és férficseléd	4.—	3.50	2.50	2.—
	a nőcseléd	2.—	2.—	1.60	1.—
	a családtag	1.20	1.—	—.80	—.60
c)	A gyárakban, kereskedelmi és iparüzletekben és vállalatokban alkalmazott segédek és segédmunkások, ha 40 frtnál több havi dijat nem huznak, vagy ha darabszámra dolgoznak:				
	a családfő	5.—	4.50	4.—	3.—
	a családtag	1.20	1.—	—.80	—.60
d)	A napi dijasok, évi vagy havi állandó fizetést nem huzó irnokok és általában az irásbeli, számviteli vagy felügyelői teendőket valamely üzletben, vállalatban vagy intézetben állandó alkalmazás nélkül végző vagy oly egyének, kik fog-				

(1) 1877 ápr. 24. pénzügymin. rend. a felesek megadóztatása tárgyában (1877. R. T. 230.).

Alosztály		A fővárosban	Törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsú városokban vagy oly községekben, melyek törvényhatóságnak vagy kir. törvényszéknek székhelyei, a mennyiben népességük 10,000 léleknél nagyobb vagy rendes vágányú vasuti állomással vagy végre gőzhajózási állomással birnak; és ezeken kivül mindazon községekben, melyeknek népessége 15,000 léleknél nagyobb	Törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsú városokban vagy oly községekben, melyek törvényhatóságnak vagy kir. törvényszéknek székhelyei, a mennyiben a második rovatban emlitett kellékekkel nem birnak; és ezeken kivül mindazon községekben, melyeknek népessége 8000—15,000 lélekből áll	Egyéb helyeken
		frt	frt	frt	frt
	lalkozásuknál fogva sem a felsoroltak közé, sem a többi osztályok valamelyikébe nem tartoznak:				
	a családfő...	2—6	2—5	2—4	2—3
	a családtag	1.—	1.—	—.80	—.80
	e) A segéd nélkül dolgozó önálló kézmű-iparosok:				
	a családfő...	5—12	4—10	4—8	3—6
	a családtag	1.20	1.—	—.80	—.60
	f) Kis-és nagyközségekben segédekkel dolgozó kézmű-iparosok: a családfő ..5—12 frt, a családtag 1 « azonkivül mindenik segéd után. 2—4 frtot.(1)				

A kereseti adó I. osztályának *d), e)* és *f)* alosztályainál a családfő adótételének meghatározásánál az adómentes családtagok nagyobb száma csökkentőleg, az üzlet nagyobb kiterjedése, illetőleg a magasabb napi dij vagy kereset emelőleg hat.

8. §. A kereseti adó I. osztályának *g)* alosztályába tartozó állandó üzlethely nélkül működő házalók kereseti adó fejében fizetnek:

a) ha üzletüket gyalog folytatják ... ... 3 frtot;
b) ha üzletüket segéd nélkül, egy lóval folytatják ... ... 6 «
ezenfelül minden segéd után 2 frtot és minden ló után 3 frtot.

Ezen évi adó egyszerre fizetendő és pedig a belföldi házalók által a házalási engedély kiszolgáltatása, az idegen házalók által a házalási engedélynek hatósági láttamozása előtt. A befizetés azon kir. adóhivatalnál teljesitendő, melynek kerületében a házalási engedélyt kiszolgáltató vagy láttamozó hatóság székhelyét tartja.

(1) 1877 szept. 17. 52,552. sz. pénzügymin. rend. kis- és nagyközségekben segédekkel dolgozó kézmű-iparosok terhére az 1875 : XXIX. t. cz. 7. §. *f)* p. szerint kivetendő I. oszt. keresetadó mérvének a segédek számához képest mikénti kiszámitása és megállapitása tárgyában (1887. R. T. 2026.).

A ki adójának lefizetése nélkül űzné a házalást, azon közigazgatási hatóság által, melynek területén tetten éretik, az adótétel 1—4-szeres összegéig terjedő birság lefizetésében az államkincstár javára marasztaltatik el, és a birság lefizetése előtt házalási üzletét nem folytathatja.

A jelen § nak a birságolásra vonatkozó intézkedései életbeléptetésének idejét a pénzügyminister — egyetértőleg a földmivelési, ipar- és kereskedelmi ministerrel — rendeleti uton határozza meg.(1)

9. §. Ha a kereseti adó I. osztálya alá eső családfő a nőnemhez tartozik, a családfőre kiszabott adótétel felét fizeti.

10. §. Az I. osztálybeliek keresetadója azon községben rovatik ki és szedetik be, a hol az adóköteles lakik, vagy a hol rendesen tartózkodik.(2)

11. §. A cselédek, továbbá a gyári, kereskedői és iparos-segédek és segédmunkások keresetadóját a munkaadók fizetik, de jogukban áll az általuk lefizetett adót az illetők béréből levonni.(3)

III. FEJEZET.

A keresetadó megszabásáról a II. osztályban.(4)

12. §. A keresetadó II. osztályába sorozott adókötelesek fizetnek keresetadó fejében, a megelőző évben reájuk kivetett egyenes adók és földtehermentesitési járulék után, melybe azonban az előző évben kivetett II. osztályu kereseti adó be nem számitható, négyszáztólit mindegyik községben, melyben ily adó reájuk kirovatott. Ezen adóösszeg azonban azon községben, melyben az adózó, az általános összeirás szerint lakását tartja, 2 frtnál kevesebb nem lehet.

Az 1875. évi adókirovásnál az ezen osztályba tartozó adózókra nézve adóalapul az 1874. évi föld- és házadójukon kivül az azon évben reájuk kivetett jövedelmi adó is vétetik.

Azokra nézve, kik a fennálló törvények értelmében föld- és házadó tekintetében, úgymint azokra nézve, kik az 1875. évben a tőkekamat és járadékadóról alkotott törvény 2. §. 14. pontja értelmében adómentesek, a kereseti adó kivetésére nézve azon adóösszeg a mérvadó, melyet az adómentes fizetne, ha adómentességben nem részesült volna.(5)

13. §. Az ezen osztályba sorozott adózók családtagjai fizetnek, keresetadó fejében egy-egy forintot, ha a családfő azon községben, hol az általános összeirás szerint rendes lakását tartja, a megelőző évben 40 frtnál több egyenes adót nem fizetett; két-két forintot, ha a családfő 40 forintnál többet fizetett.(6)

14. §. A ház-közösségekhez tartozó családtagok kereseti adója 56 krban állapittatik meg.(7)

---

(1) V. ö. 1875 jul. 12. 35.386. sz. pénzügymin. körrend. az adójukat le nem fizetett házaló kereskedők megbirságolása végett (1875. R. T. 476.); 1876 decz. 7. 57.508. sz. pénzügymin. rend. a házalók keresetadójának kezelése iránt (1876. R. T. 724.); 1881 ápr. 7. 12.766. sz. pénzügymin. rend. az osztrák államterületen lakó házalók által a magyar korona országaiban és viszont fizetendő kereseti adó tárgyában (1881. R. T. 558.).

(2) Az I. oszt. keresetadó kivetéséről l. 1883: XLIV. t. cz. 7. §. *a)* p.; 8. §.; 11. §. 1. p.; 13. §. *b)* p.; 29. §. 1. p.; fizetésének módjáról: 1883 : XLIV. t. cz. 40. §.

(3) E szavatosságról a vasuti társulatoknál alkalmazott segédmunkásokra nézve l. 1879. jun. 18. 32.069. sz. pénzügymin. körrend. (1879. R. T. 329.); 1894 febr. 14. 8850. sz. pénzügymin. rend. a gyári. kereskedői és iparossegédek és segédmunkások keresetadójának beszedése tárgyában (1894. R. T. 235.).

(4) E §-t hatályon kivül helyezi: 1875: XLVII. t. cz. 13. §.

(5) A II. oszt. keresetadó kivetéséről 1883: XLIV. t. cz. 7. §. 3. *a)* p.; 8. §. 11. §. 1. p.; 13. §. *b)* p. 29. §. 1. p.

(6) V. ö. 23., 30. §§.

(7) A házközösségek fejeinek a II. oszt. keresetadó alóli mentességéről v. ö. 1886: XXXVII. t. cz. 3. §. 2. *a)* p.

IV. FEJEZET.

A keresetadó megszabásáról a III. osztályban.[1]

15. §. A III. osztálybeli keresetadó az adókötelesek által benyujtandó vallomások alapján az adóévet megelőző három évi — vagy ha az üzlet vagy foglalkozás annyi év óta még fenn nem állana, — fennállása idejére eső tiszta kereseti vagy üzletnyeremény átlagának alapján vettetik ki.

Évi tiszta nyereménynek vétetik az üzletből vagy foglalkozásból eredő összes jövedelemnek azon része, mely az üzlet vagy foglalkozás folytatásához szükséges kiadások levonása után fenmarad.[2]

A tiszta nyeremény minden 100 forintja után 10 forint jár keresetadó fejében.[3]

16. §. Azon adókötelesek, kik segédekkel dolgoznak, tartoznak a vallomáshoz segédeik jegyzékét csatolni, mely jegyzékben a segédek nevei, az üzletbe vagy foglalkozásba belépésüknek ideje, havi vagy évi fizetésük pontosan kiteendő.

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek igazgatói, ugy azok igazgatótanácsának tagjai, a jelenléti jegyekért járó összegekre nézve, ugyszintén az ily vállalatok és egyletek ügynökei ügynöki dijaikra nézve vallomást nem adnak. Ezen összegeket az illető vállalatok és egyletek kötelesek bevallani, a kivetett adót az illetőktől beszedni és kir. adóhivatalba beszolgáltatni.[4]

17. §. A vallomások beadásának idejét és helyét és egyéb kellékeit a pénzügyminister rendeleti uton határozza meg.

A beadott vallomások kellőleg kihirdetett időben és helyen kitétetnek; azokat bárki megtekintheti, lemásolhatja és azokra vonatkozó észrevételeit a kir. adóhivatalhoz be is nyujthatja.

A pénzügyministernek jogában áll, valamely törvényhatóság vagy rendezett tanácsú város összes adóköteles lakóinak vallomásait együttesen közhirré is tenni.

18. §. Ha vallomás nem nyujtatik be vagy a benyujtott vallomás feletti tárgyalások kielégitő eredményre nem vezetnek, az adó alapját képező kereseti nyeremény az üzletben fekvő álló és forgó tőkék nagyságára, az üzletben

---

(1) A III. oszt. kereseti adó kivetéséről l. 1883: XLIV. t. cz. 4. §. 2. p., 11. §. 3. p., 12. §. *c)*; 13., 18—34. §§., ill. 1889: XXVIII. t. cz. 6. §. 2. p. V. ö. 1878 márcz. 18. 10,917. sz. pénzügymin. rend. az ügyvédek csődtömeggondnoki dijainak megadóztatása tárgy. (1878. R. T, 169.); 1878 máj. 28. 9142. sz. földmiv.-, ipar és keresk. min. rend. az u. n. végeladások cz. üzletek megadóztatása tárgyában (1878. R. T. 281.); 1888 nov. 24. 72,153. sz. pénzügymin. rend. az erdőkitermelésből eredő jövedelem után járó III. oszt. keresetadó kivetése helyének meghatározása tárgyában (1888. R. T. 2191.); 1889 aug. 26. 13,148 sz. pénzügymin. rend. a hidvám-jövedelmek mikénti megadóztatása tárgyában (1889. R. 2197.).

(2) Az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetében való segélyezéséről szóló 1891. XIV. t. cz. 83. §-a értelmében a kereseti tiszta nyeremény megállapitásánál levonásba hozandók az azon törvény következtében fizetendő járulékok és összes költségek; 1885 márcz. 9. 6835. sz. pénzügymin. körrend. a III. oszt. keresetadónak alapjául szolgáló három évi kereseti vagy üzleti eredmény átlaga alapján leendő kivetése tárgyában (1885. R. T. 349.); 1890 febr. 7. 298. sz. pénzügymin. rend. a III. oszt. kereseti adó alá tartozó haszonhajtó foglalkozások bevallása tárgyában (1890. R. T. 189.).

(3) V. ö. 19. §.

(4) Ugyanezen §. szerinti megadóztatás alá esnek az ápoló- vagy élelmezési, előlegezési és általában önsegélyző egyletek igazgatói, a jelenléti jegyekért és jutalékok fejében járó összegek tekintetében (1880: IX. t. cz. 1. §.). L. még 1893 máj. 15. 27.177. sz. pénzügymin. rend. a bányavállalatok, mint részvénytársaságok igazgatósági tagjai és tisztviselői részére kifizetett jutalékok után járó III. oszt. keresetadó kivetése tárgyában (1893. R. T. 1065.).

működő segédmunkások számára és az adóköteles által fizetett lak- és üzlet- (iroda) helyiségbér mennyiségére való tekintettel hivatalból állapittatik meg.

Az ekép megállapitott kereseti nyeremény összege rendszerint a következő §-ban kijelölt minimalis tételeknél kisebb nem lehet. A felszólamlási bizottság azonban fel van jogositva az adózó által előmutatott egész hitelességgel biró, világos adatok és bizonyitékok alapján a kereseti adóval megrovandó tiszta nyereményt a minimal-tételek segélyével kiszámitottnál kisebb összegben is állapitani meg.(1)

19. §. A jelen törvény 15. §-ában a kereseti tiszta nyereménynek 10%-ban megállapitott adótétellel megrovandó minimalis kereseti nyereményt képez:

1. Haszonbérlőknél a szóbeli vagy irásbeli szerződésben elvállalt készpénz s egyéb kötelezettségek, terhek, szolgálmányok évi értékösszegének 25 százaléka.

2. Mészárosoknál (henteseknél, húsvágóknál) az adóévet megelőző évben levágott minden darab szarvasmarha után:

a fővárosban	5 frt.
10,000-nél több lakossal biró községben	4 «
2000—10,000 lakost számláló községben	3 «
2000 vagy annál kevesebb lakost számláló községben	2 «

4—4 borju, 4—4 sertés, 8—8 juh — egy egy szarvasmarha gyanánt vétetik számba.

3. Bérkocsisoknál, társaskocsi-tulajdonosoknál az adóévet megelőző évben tartott minden darab ló után:

a fővárosban	100 frt.
10,000-nél több lakost számláló községben	60 «
2000—10,000 lakossal biró községben	40 «
2000 vagy kevesebb lakossal biró községben	30 «

4. Teherszállitó evezős hajók tulajdonosainál akár saját, akár mások áruit szállitják, hajóik hordképességének minden 100 vámmázsája után ... 10 frt.

5. A III. osztály *b)* és *c)* alosztályai alá tartozó, itt fel nem sorolt adóköteleseknél, valamint szintén a III. osztály *d)* osztálya alá tartozó adóköteleseknél is az általuk fizetett évi lakbérnek 1½—8-szoros összege és az üzleti (irodai) helyiségbérnek 25—100 százaléka a következő fokozatok szerint:

A tiszta kereseti nyeremény minimumának vétetik a lakbérnek:

a) 1½—2½-szeres összege, ha a lakbér 500 frtnál nem nagyobb:

b) 1½—3-szoros összege, ha a lakbér 500 frttól 1000 frtig terjed;

c) 2—6-szoros összege, ha a lakbér 1000 frttól 2000 frtig terjed;

d) 3—8-szoros összege, ha a lakbér 2000 frtnál nagyobb.

Az adóköteles minden kiskorú gyermekéért a lakbérnek 10%-ka levonandó, olyformán azonban, hogy ezen levonás egy gyermekre nézve 50 frtnál és valamennyi gyermekre vonatkozólag a lakbér 40%-ánál több nem lehet.

Az üzlet vagy foglalkozás természetéből folyó nagyobb helyiség szükséglete, úgy azon körülmény, hogy az üzlet természeténél fogva az üzlethelyiségnek

(1) E §. intézkedését épségben tartja: 1883: XLIV. t. cz. 33. §.

együtt kell lenni a lakással, az üzlethelyiség százalékának alkalmazásánál csökkentőleg, az ellenkező körülmények pedig emelőleg hatnak.

Ha valaki igazolja, hogy szállásának tartására üzletéből eredő jövedelmén kivül más oly jövedelmei is együttesen képesitik, melyek már adó alá fel vannak véve, ez a minimumnak a szállásbér alapján megállapitásánál mint csökkentő körülmény figyelembe veendő.

20. §. Lakbér alatt azon bér értetik, melyet az illető egyén saját maga, vele közös háztartásban élő neje vagy családja a lakásért fizet vagy fizetne, ha a lakot bérben birná, — az ingyen használt lakok bérértéke becslés utján állapittatik meg.

Ugyanez áll az üzleti helyiségekről, melyek alatt műhelyek, boltok, raktárak, irodák s átalában oly helyek értetnek, melyek az üzlet vagy foglalkozás folytatására használtatnak vagy arra rendelvék.

21. §. Ha az adóköteles által lakott vagy használt lakás és üzlethelyiség házosztály-adó alá esik, évi lakbérül veendő :

a) azon kis- és nagyközségekben, a melyekben az összes lakrészeknek egy harmada sincs bérbe adva, a kirótt házosztályadónak ötvenszeres;

b) a rendezett tanácscsal biró azon városokban, a melyekben az összes lakrészeknek egy harmada bérbe adva nincs, a kirótt házosztály-adónak negyvenszeres;

c) mind azon községekben és városokban, a melyekben az összes lakrészek legalább egy harmada van bérbe adva, a kirótt házosztály-adónak harmincznégyszeres összege.

22. §. Társüzleteknél minden egyes társ lakbére számitásba veendő.

23. §. Oly ipar- és kereskedelmi üzleteknél vagy értelmi foglalkozásoknál, melyek két év óta még fenn nem állnak, a minimalis tételek felerészben alkalmazandók.

24. §. Iparosok, kik meghatározott és 40 frtot meghaladó havi dij mellett állandóan vannak egyeseknél vagy vállalatoknál alkalmazva s kizárólag csak azok számára dolgozhatnak, a IV. osztály szerint rovandók meg keresetadóval; ha azonban ily iparosok másoknak is dolgoznak, a III. osztály alá esnek.

25. §. Az ezen osztályba tartozó adózók családtagjainak keresetadója — az 5. §. 2. *g)* pontjában emlitettek kivételével — a 13. §. rendeletei szerint rovatik ki.

V. FEJEZET.

A keresetadó megszabásáról a IV. osztályban.(1)

26. §. A negyedik osztályba tartozó adókötelesek következő keresetadót fizetnek :

---

(1) A IV. oszt. kereseti adó kivetéséről l. 1883: XLIV. t. cz. 4. §. 3. *b)* p.. 7. §. 3. *b)*; 8. §.; 11. §. 2. p.; 13. §. *b)* p.; 18. §.; 29. §. 1. p.; ill. 1889: XXVIII. t. cz. 6. §. 3. *b)* p.; fizetésének módjáról: 1883 : XLIV. t. cz. 40. §.; 1887. decz 9. 40.414. sz. pénzügymin. rend. a magyar korona országainak területén létező állampénztárak, adó- és más hivataloknál utalványozott állandó fizetések és másnemü adóköteles személyi járandóságok után fizetendő IV. oszt. kereseti és általános jövedelmi pótadó kivetése. beszedése és elszámolása iránt (1887. R. T. 2457.). E rendeletet módositja: 1893 nov. 18. 35.334. sz. pénzügymin. rend. (1893. R. T. 2562.).

100	frt	évi	fizetés	után	1	frtot
200	«	«	«	«	2	«
300	«	«	«	«	3	«
400	«	«	«	«	4	«
500	«	«	«	«	5	«
600	«	«	«	«	7	«
700	«	«	«	«	9	«
800	«	«	«	«	11	«
900	«	«	«	«	13	«
1000	«	«	«	«	15	«
1100	«	«	«	«	17	«
1200	«	«	«	«	19	«
1300	«	«	«	«	21	«
1400	«	«	«	«	23	«
1500	«	«	«	«	25	«
1600	«	«	«	«	28	«
1700	«	«	«	«	31	«
1800	«	«	«	«	34	«
1900	«	«	«	«	37	«
2000	«	«	«	«	40	«
2100	«	«	«	«	43	«
2200	«	«	«	«	46	«
2300	«	«	«	«	49	«
2400	«	«	«	«	52	«
2500	«	«	«	«	55	«
2600	«	«	«	«	59	«
2700	«	«	«	«	63	«
2800	«	«	«	«	67	«
2900	«	«	«	«	71	«
3000	«	«	«	«	75	«
3100	«	«	«	«	80	«
3200	«	«	«	«	85	«
3300	«	«	«	«	90	«
3400	«	«	«	«	95	«
3500	«	«	«	«	100	«
3600	«	«	«	«	106	«
3700	«	«	«	«	112	«
3800	«	«	«	«	118	«
3900	«	«	«	«	124	«
4000	«	«	«	«	130	«
4100	«	«	«	«	137	«
4200	«	«	«	«	144	«
4300	«	«	«	«	151	«
4400	«	«	«	«	158	«
4500	«	«	«	«	165	«
4600	«	«	«	«	173	«
4700	«	«	«	«	181	«
4800	«	«	«	«	189	«
4900	«	«	«	«	197	«

5000 frt évi fizetés után	...	205 frtot
5100 « « « «	...	214 «
5200 « « « «	...	223 «
5300 « « « «	...	232 «
5400 « « « «	...	241 «
5500 « « « «	...	250 «
5600 « « « «	...	260 «
5700 « « « «	...	270 «
5800 « « « «	...	280 «
5900 « « « «	...	290 «
6000 « « « «	...	300 «

6000 forinton felüli minden 100 frt után 10 frt fizetendő; — 100 frton alóli összegek a legközelebbi magasabb tételek alkalmazásánál nem jönnek tekintetbe.

27. §. Az állam hivatalnokai, a katonatisztek, honvédtisztek, a törvényhatósági tisztviselők és hivatalnokok és a néptanitók a községi adótól hivatalaik után járó jövedelmeikre nézve továbbra is adómentesek.(1)

28. §. Adó alá eső jövedelmül vétetik: az összes rendes fizetés, nyug-, kegy- vagy tiszteletdij, szóval minden járandóság, mely az 5. §. IV. *e)* pontja szerint nem adómentes.

Ha az illetmény természetben vagy termesztményekben adatik ki, az ily módon kiszolgáltatott illetmény, a mennyiben az idézett 5. §. szerint nem adómentes, a helyi árakhoz képest készpénzre átszámitandó és a készpénzfizetéshez hozzáadandó.

Lelkészek, tanitók, kik segédlelkészt, illetőleg segédtanitót saját költségükön tartani kötelesek, ezen költségeket saját jövedelmükből levonhatják s a segédlelkészek és tanitók önállóan adóznak.

29. §. Állami, köztörvényhatósági és községi ügyvédek, mérnökök és orvosok s a közkórházaknál alkalmazott orvosok e minőségükben huzott illetményeik után a 26. §. rendeletei szerint adóznak, magángyakorlatukból eredő keresményük után azonban a III. osztály szerint külön rovandók meg kereset-adóval.

Más ügyvédek, mérnökök és orvosok azonban, ha nem kizárólag egy üzlet vagy vállalat orvosai stb., ha szintén egy vagy több helyről megállapitott évi fizetést húznak is, összes jövedelmeik után a III. oszt. szerint fizetik a kereseti adót.

30. §. Az ezen osztályba tartozó adózók családtagjainak keresetadója az 5-ik §. 3. *g)* pontja alatt emlitettek kivételével, a 13-ik §. rendeletei szerint rovatik ki.

31. §. Állandó fizetésből eredő keresményét a 32—33. §§-okban emlitettek kivételével mindenki bevallani tartozik, azonkivül a fölöttes igazgatóság, előljáróság, pénztár, földbirtokos vagy üzlettulajdonos, a kitől vagy a melytől az adóköteles fizetését húzza, szintén kötelezhető arra, hogy az ügykörében állandó fizetés mellett alkalmazott egyénck név- és fizetésjegyzékét az adókivető hatóságnak nyujtsa be.

(1) V. ö. az 1893: IV. t. cz. 15. §-ának azonos rendelkezését.

32. §. A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek tisztviselői vallomást nem adnak; ezeknek illetményeit az illető vállalatok és egyletek kötelesek bevallani, a kivetett keresetadót tőlük beszedni és az állampénztárba beszolgáltatni.

33. §. Tisztek, tisztviselők és hivatalnokok, kik fizetéseiket állami vagy államkezelés alatt álló közalapitványi pénztárból huzzák, vallomást adni nem kötelesek; ezen adókötelesek keresetadóját a pénzügyi hatóság szabja ki és havi levonások utján a központtár szedi be.

34. §. Az állandó fizetés a folyó évi állapot szerint veendő fel, ha azonban az a folyó évre megállapitható nem volna, az előző évi állapot szerint vettetik ki a keresetadó.

VI. FEJEZET.

A III. és IV. osztályba sorozott adókötelesek kereseti nyereményének bevallásáról.(1)

35. §. Oly üzlet vagy foglalkozásról, melynek jövedelme fekvő vagyonhoz van kötve, a vallomás azon község előljáróságánál nyujtandó be, melynek területén a vagyon fekszik.

Egyéb üzletekről és foglalkozásokról azon község előljáróságánál történik a bevallás, melynek területén az adóköteles-fél lakik.

36. §. Hajók és hajó-malmok ingó javaknak tekintetvén, azok jövedelme azon község előljáróságánál vallandó be, a hol azok birtokosa lakik, tekintet nélkül azon helyre, hol a hajók járnak vagy a hajó-malmok léteznek.

37. §. Gyárak és egyéb vállalatok keresetadója rendszerint azon községben vettetik ki, melyben a gyár vagy vállalat igazgatási székhelye van; külföldi vállalatokra nézve pedig ott, hol a belföldi főügynökség székhelye van.

Azon vállalatok, melyek azon községen kivül, hol üzletük központi igazgatósága van, más községekben, de a magyar állam területén belül tartanak fióküzletet, fiókintézetet vagy raktárt, a fővállalat székhelyén adóznak, ha a fióküzletek, fiókintézetek és raktárak a fővállalattal oly szoros összeköttetésben vannak, hogy azokat önálló üzleteknek tekinteni nem lehet. Ha azonban a kapocs, mely a fővállalat és a fióküzlet közt létezik, csak arra szoritkozik, hogy mindkettőjüknek közös igazgatásuk van, a fővállalat és a fióküzlet külön-külön rovatnak meg keresetadóval azon községben, a melyben léteznek.

Ha a vállalat székhelye nem ugyanaz, mely az igazgatóságé, az üzletadó 20%-ka az igazgatóság székhelyén, a fenmaradó 80% pedig, mely az igazgatóság székhelyén nem lévő vállalat nyereményére esik, a vállalat székhelyén iratik elő.

Ily esetben a keresetadót a vállalat igazgatóságának székhelyén működő adókivető bizottság állapitja meg.

Működésüket a monarchia mindkét állam területére kiterjesztő üzletek és vállalatok által a magyar kincstár javára az 1870 : XVII. törvényczikk szerint fizetendő adó, az e törvényczikkekben meghatározott módon állapittatik meg és szedetik be.(2)

---

(1) V. ö. a 15. és a 26. §§. jegyzeteit.
(2) E §-t értelmezi: 1884 nov. 28. 48,150. sz. pénzügymin. rend. (1884. R. T. 1965.).

38. §. A kereseti adó 1-ső és 2-ik osztálya alá tartozó adókötelesek adója a törvény által meghatározott tételek szerint a kir. adóhivatalok által, a kereseti adó 3-ik és 4-ik osztálya alá tartozó adókötelesek adója pedig az 1868: XXVI. törvényczikkben körülirt módon állapittatik meg.

A kereseti adó 1-ső osztályának *d), e), f),* alosztályai (2. §.) alá tartozó adókötelesek a kir. adóhivatal határozatait az 1868: XXVI. törvényczikk értelmében alakitott adókivető bizottsághoz felebbezhetik.(1)

39. §. A személyes kereseti adóról szóló 1868-ki XXIV. és XXXIV. s az 1873-ki VIII., valamint a jövedelmi adóról szóló 1868-iki XXVI., 1870: XLIX., 1871: LVIII. és 1873-iki VII-ik törvényczikkek s a mindkét adónemet illetőleg gyakorlatban levő szabályok azon részei, melyek ezen törvény határozmányaival ellenkeznek, hatályon kivül helyeztetnek s a pénzügyminister a jelen törvénynek megfelelő újabb gyakorlati szabályok kiadására felhatalmaztatik.

40. §. A jelen törvény hatálya a polgárositott határőrvidéki részekre — tekintettel az 1873: XXVIII. törvényczikkre és az ezen törvényczikk 5-ik §-ában foglalt kivétel fentartása mellett — egyelőre ki nem terjed.(2)

41. §. A keresetadó 1875. évi január hó 1-től kezdve ezen törvény határozmányai szerint vettetik ki.

42. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XXX. TÖRVÉNY-CZIKK

a polgárositott varasd-szt-györgyi és varasd-kőrösi volt határőrezredek területén fekvő s eddig adómentes erdők ideiglenes megadóztatásáról.(3)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 18-án. Kihirdettetett az országgyűlés mindkét házában 1871. év május 24-én.)

1. §. A katonai határőr rendszernek megszüntetése folytán polgárositott s az 1873: XXVIII. t. cz. 1. §-a szerint törvényhozási, közigazgatási s törvénykezési tekintetben Horvátországgal és ez által a magyar sz. koronával tettleg is egyesitett varasd-szt-györgyi és varasd-kőrösi két határőrezred területén fekvő, és a határőrvidéki állambirtoki minőségüknél fogva eddig adómentes összes erdőségek, — miután azok a határőrvidéki lakosokat azokban illetett erdei szolgalmak megváltása folytán az 1873: XXX. t. cz. rendeletei szerint az állam és határőrezredekből alakult vagyonközségek között megosztattak, — a földadó általános szabályozásáig az alább következő §§-ban foglalt határozatok szerint megállapitandó és kivetendő ideiglenes adóval rovatnak meg.

2. §. Ezen erdők a megadóztatás végett három osztályba soroztatnak. Tartoznak pedig:

---

(1) V. ö. a 2. és 5. jegyzetet a 90. lapon, az 1. jegyzetet a 91. és az 1. jegyzetet a 93. lapon.

(2) A keresetadóra vonatkozó törvényeket az 1887. évtől kezdve, a volt magyar és horvát-szlavon határőrvidéki részekben is hatályba léptette az 1886: XXXVII. t. cz. (2. §. *e)* p, 3. §. 2. *a)* p.; 4. §., 5. §. 3. és 4. p.)

(3) V. ö. a polgárosított szerb-bánsági és román-bánsági volt határőrezredek területén fekvő s eddig adómentes erdők és a román-bánsági volt határőrezred területén fekvő eddig adómentes havasi legelők ideiglenes megadóztatásáról szóló 1878: X. t. czikket.

a) az 1-ső osztályba a tisztán tölgyerdők és azon kevert erdők, melyekben a tölgy a fatömegnek legalább felerészét teszi;

b) a 2-ik osztályba az *a)* pont alá nem eső kevert tölgyes, továbbá a bükkös és egyéb jobb minőségű erdők, a mennyiben mind ezeknek az erdőosztás alkalmával megállapitott holdankinti becsértéke legalább száz forintot tesz;

c) a 3-ik osztályba minden többi az erdőmegosztás alkalmával holdankint száz forintnál kisebb értékre becsült erdők.

3. §. Az adó minden egyes 1600 négyszögöles kataszteri hold után az 1-ső osztályban huszonöt, a 2-ik osztályban tizennyolcz és a 3-ik osztályban tiz krajczárral állapittatik meg.

4. §. A kivetendő összes adónak megállapitása és ennek az állam és a vagyonközségek közti felosztása végett az adó osztályonkint, minden egyes erdőosztály összes térfogata szerint, a megfelelő adótétel alapján számittatik ki és osztályonkint az egyes erdőrészletekre azon becsérték arányában osztatik fel, a mely azokra nézve az erdőmegosztás alkalmával megállapittatott.

5. §. Az adókötelezettség mind az államra, mind a vagyonközségekre nézve 1875. évi január 1-től veszi kezdetét.

6. §. A volt bánsági határőrvidéki területen fekvő erdőségek megadóztatásáról az 1873:XXX. törvényczikk alapján meginditott erdő-rendezésnek befejezése után külön törvény fog intézkedni.

7. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XXXI. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1874. évi XXXV. t. cz. életbeléptetésének elhalasztásáról.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 6-án. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 14-én, a főrendek házában 1875. évi május 18-án.)

1. §. Az 1874-ik évi XXXV. törvényczikk 1875-ik évi augusztus 1-én lép hatályba.

2. §. Ezen törvény végrehajtásával az igazságügyminister bizatik meg.

XXXII. TÖRVÉNY-CZIKK

a népoktatási nyilvános tanintézetek s nyilvános kisdedóvó intézetek tanitóinak s nevelőinek nyugdijazásáról, valamint azok özvegyeinek és árváinak gyámolitásáról.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 3-án. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 10-én, a főrendek házában 1875. évi május 11-én.)

1. §. A nyilvános népoktatási tanintézetek, a nyilvános árva- és szegény gyermekeket nevelő intézetek (a mennyiben tanfolyamuknál fogva a nép-

---

(1) Az 1874: XXV. t. cz. a kir. közjegyzőkről rendelkezik.

(2) E törvényt lényegesen módosítja és kiegésziti az 1891: XLIII. t. cz. — A tanítókra az állami tisztviselők nyugdijazásáról szóló 1885: XI. t. cz. kifejezetten nem terjed ki (1885: XI. t. cz. 2., 23., 24., 43., 64. §§.). V. ö. 1879 decz. 16. 35,111. sz. körrend. a nyugdijazás, ill. segélyezés és gyámolítás iránti folya-

iskolák körébe tartoznak) s szeretetházak, ugyszintén a nyilvános kisdedóvó intézetek (gyermekkertek) tanitóinak s tanitónőinek, nevelőinek s nevelőnőinek számára egy országos nyugdij- és gyámintézet állittatik, melyből a jelen törvény értelmében jogositott tanitóknak (tanitónőknek) rendes nyugdij, özvegyeiknek és árváiknak pedig rendes segélypénz biztosittatik.(1)

I. A nyugdijra- és segélypénzre való jogosultság.

2. §. Nyugdijra jogositottak:

1. Az 1868. XXXVIII. t. cz. értelmében bármely nyilvános népiskolában alkalmazott mindazon rendes- és segédtanitók, avagy tanitónők, kik az 1868-iki népiskolai törvény 133. §-a értelmében képesitett okleveles tanitók: valamint azon, bár nem okleveles tanitók, kik az 1868. XXXVIII. t. cz. kihirdetésekor már rendes tanitókul alkalmazva voltak és azóta tanitói képességüket vagy gyakorlatilag az állami tanfelügyelő előtt, vagy valamely nyilvános képezdében letett vizsga által igazolták s erről bizonyitványt mutathatnak fel.(2)

2. Nyilvános óvó intézetekben (gyermekkertekben) alkalmazott okleveles óvók vagy nevelők (nevelőnők), kik a közoktatási minister által megállapitott tanfolyamot valamely nyilvános intézetben elvégezték, vagy legalább kellő sikerrel letett vizsgán nyertek képesitő oklevelet.

3. A népiskolai tanfolyammal ellátott és az 1868. XXXVIII. t. cz. 17. §-a értelmében nyilvános intézetekül tekinthető árvaházaknak és szeretetházaknak a népiskolai tanitóságra is oklevéllel képesitett nevelői s igazgatói (nevelőnői s igazgatónői).

Mindazon tanitóknak (tanitónőknek), nevelőknek és óvóknak akár felekezeti, akár községi, akár egyéb nyilvános (illetőleg nevelő vagy óvó) intézetben töltött szolgálati idejük egyenlően beszámittatik a nyugdijazásnál.(3)

3. §. Segélypénzre jogositottak:

1. A nyugdijra jogositott tanitók, nevelők s óvók özvegyei, az alább előadandó esetekben és módon.

2. A nyugdijra jogositottaknak nyugdijazásuk előtt kötött házasságból származott árvái, életük 16-ik évének betöltéséig, vagy ezen kort megelőzőleg férjhez menetelökig, avagy egyéb módon való ellátásukig, az alább előadandó esetekben és módon. A segélypénzre jogositott özvegyek és árvák a gyámpénzt egyenlően megkapják, halt légyen meg az illető tanitó vagy tanitónő akár tettleges szolgálat közben, akár már nyugdijazott állapotban.

---

modványok felszerelése és e. f. elintézése tárgyában kiadott utasítás közzététele iránt (1879. R. T. 749.); 1880 máj. 11. 11,637. sz. vallás- és közokt. min. rend. az állami népiskoláknál, valamint a kincstári, közalapítványi és ménes-birtokban és a fegyintézeteknél alkalmazott tanítók nyugdíjazása tárgyában (1880. R. T. 324.); 1882 decz. 23. 41,453. sz. vallás- és közokt. min. rend. a tanítók és tanítónők nyugdíjba lépésének szükségességét és jogosultságát megállapító bizottságok alakítása iránt (1882. R. T. 604.); 1888 jan. 26. 61,031/1887. sz. pénzügymin. rend. az állami néptanítók fizetéseinek díjmentessége tárgyában (1888. R. T. 124.); 1893 jun. 30. 29,751. sz. vallás- és közokt. min. rend. a tanítói állomásokkal egybekötött és a nyugdíjba számítható tisztán tanítói javadalmak kiderítése tárgyában (1893. R. T. 1848.).

(1) E §-t kiegészíti az 1891: XLIII. t. cz. 1. §-a.

(2) 1877 márcz. 20. 5716. sz. vallás- és közokt. min. rend. a tanítói nyugdíjintézetbe léphetésről (1877. R. T. 321.). Ugyane tárgyban 1877 márcz. 23. 5929. sz. rend. (1877. R. T. 322.).

(3) E §-t kiegészítik az 1891: XLIII. t. cz. 1—11. §§-ai. — V. ö. alább 12., 41. §§.

II. Végkielégités és nyugdijazás.

4. §. Mind a végkielégités, mind a nyugdijazás vagy a nyugalomba kivánkozónak saját kérelmére történik (önkéntes nyugdijazás), vagy pedig a közoktatás érdekében a felsőbb hatóság által rendeltetik el, még oly esetben is, ha az illető ezt maga nem kivánja.

A) Önkéntes végkielégités és nyugdijazás.

5. §. A nyugdijra jogositottaknak a következő §-ban irt esetekben és módon jogukban áll önként saját kivánatukra vagy végkielégitéssel távozni tanitói állomásukról, vagy életük végeig élvezendő rendes nyugdijjal összekötött nyugalomba lépni.

6. §. Tanitói állomásáról önként távozva végkielégitést nyer:

1. az, ki valamely nyilvános iskolában vagy óvó intézetben legalább öt évig, de tiz évnél kevesebb ideig szolgált mint alkalmazott segéd- vagy rendes tanitó (óvó) és valamely önvétke vagy hibája nélkül származott testi avagy lelki elnyomorodás, betegség, vagy munkatehetetlenség miatt véglegesen képtelenné lett a tanitói hivatalra;

2. az, ki öt évnél kevesebb szolgálati idő alatt vált saját vétkén vagy hibáján kivül a tanitói szolgálatra alkalmatlanná.

Az első esetben távozók két éven át nyerik a részükre biztositott legnagyobb nyugdij-összegnek 50%-át; — a második esetben távozók egyszer mindenkorra nyerik 50%-át legnagyobb nyugdijösszegüknek.[1]

7. §. *Életük végeig élvezendő rendes nyugdijjal távozhatnak tanitói állomásukról:*

1. azok, kik életük 65-ik évét betöltötték, ha egyszersmind nyilvános népiskolai tanintézetben (kisdedóvóban) legalább 40 beszámitható éven át szolgáltak mint alkalmazott segéd- vagy rendes tanitók;

2. azok, kik legkevesebb 10 beszámitható évig szolgáltak nyilvános iskolában (óvodában, árvaházban) mint segéd- vagy rendes tanitók, ha valamely, önvétkök vagy hibájuk nélkül származott testi vagy lelki betegség, nyomorodás vagy gyengeség miatt véglegesen alkalmatlanokká lettek a tanitói hivatalra.[2]

8. §. A szolgálati évek a tanitókra nézve legalább 21-ik, a tanitónőkre nézve legalább 20-ik életévük betöltése után történt alkalmaztatásuktól fogva számittatnak.

A kik a tanitói pályáról leléptek, de később oda ismét visszatértek, azoknak a lelépésök előtt töltött szolgálati idejök csak azon esetben számittatik be nyugdijaztatásuk alkalmával, ha kimutatják, hogy egészségi állapotuk, vagy hasonló s tőlük nem függött rendkivüli körülmények által kényszeritve hagyták oda a tanitóságot és a 6. §-ban irt végkielégitést nem vették igénybe. Ezért az ily egyének már a tanitói karból kilépésükkor kötelesek a tanitóságról lemondásukat a megyei tanfelügyelőnél jelenteni s távozásuk indokait igazolni.

A kik a népiskolai tanitóságról más nyilvános tanintézetbe (p. o. középtanodába vagy szakiskolába), avagy a tanfelügyelőséghez mennek szolgálatba, de később ismét népiskolai tanitókká lesznek: azoknak nemcsak előbbi

(1) V. ö. 5., 31. §§.
(2) E §-t hatályon kivül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §. — V. ö. alább 8., 9., 31. §§.

éveik, hanem a közben más intézetnél vagy tanfelügyelőségnél töltött szolgálati idejök is beszámittatik nyugdijazásuk alkalmával.

Hasonlóul azoknak, kik más nyilvános tanintézetnél vagy tanfelügyelőségnél töltött szolgálatból lépnek első izben néptanitói hivatalba, ezen előbbi állomásaikon töltött éveik is beszámittatnak azon időtől fogva, midőn a tanitóságra oklevéllel képesittettek s legalább 21-ik évüket betöltötték.

Az óvóintézetek, gyermekkertek, szeretetházak, szegény nevelő- és árvaházak nevelőinek szolgálati ideje az oklevéllel képesittetésük után történt alkalmaztatásuktól fogva számittatik, minden tekintetben ugyanazon módon, mint a közönséges népiskolák tanitóié. A rendes népiskolai tanfolyammal ellátott szeretetházak, szegény nevelőintézetek és árvaházak nevelőinek azonban a népiskolai tanitóságra is oklevéllel képesitett egyéneknek kell lenniök.

Mind az óvodákból, árvaházakból s szeretetházakból népiskolai tanitóságra átlépett egyéneknek, mind viszont a népiskolai tanitóságról ily intézetbe átjötteknek, az előbbi állomásaikon beszámithatóul töltött idejük is beszámittatik.(1)

9. §. *A 7. §. értelmében élethosszig élvezendő nyugdijra jogositottak nyugdijának évenkinti összege:*

1. beszámitható 40 évi szolgálat után óvók, segéd- és elemi rendes tanitók számára 300 frt; felső nép- s polgári iskolai rendes tanitók, úgyszintén árvaházak s szeretetházak igazgatóinak számára 400 frt;

2. a beszámitható 10-ik szolgálati év betöltéseig bárminemű tanitó s óvó számára negyven évi szolgálat után járó nyugdij összegének 40%-a, mely a 11-ik évtől kezdve mindegyik szolgálati év után 2%-kal növekedik.

A nyugdij-összeg megállapitásánál 40 évnél hosszabb szolgálat nem számitható be.(2)

B) *Felsőbb hatóság általi nyugdijazás.*

10. §. A nyugdijra jogositott tanitó, tanitónő, nevelő, nevelőnő, saját kérelme nélkül, sőt akarata ellenére is nyugdijazható:

1. ha 65 éves korán felül bebizonyittatik, hogy öregségi elgyengülés miatt a tanitói hivatal betöltésére egyáltalán képtelen;

2. bármely életkorában bebizonyittatik, hogy elmebetegség (őrültség) vagy egyéb betegség s elnyomorodás miatt a tanitó hivatal betöltésére teljesen és véglegesen képtelen.

Az 1-ső és 2-ik pontban irt esetekben az illető nyugdij-összeg a fennebbi 9. §. értelmében állapittatik meg; szolgálati ideje pedig a 8. §. szerint számittatik ki s e szerint kap végkielégitést vagy élethosszig élvezendő nyugdijat.(3)

11. §. A kényszeritett nyugdijazást községi iskolák tanitói irányában a tanfelügyelőnek és a megyei iskola-tanácsnak indokolt felterjesztésére, a közoktatásügyi minister rendelheti el; a felekezeti vagy egyéb nyilvános iskolák tanitói irányában pedig, akár az állami tanfelügyelő, akár az illető iskola főhatóságának kezdeményezése folytán, azon főhatóság és a minister által a tanfelügyelő elnöklete alatt kiküldött vegyes bizottság felterjesztésére és az illető főhatóságának egyetértésével rendelheti el a minister.(4)

12. §. Mindazon, akár tényleges szolgálatban lévő, akár nyugdijazott tanitók, a kik bűntény miatt birói itélettel elitéltetnek vagy sulyos hanyagság,

(1) V. ö. 10., 31., 41. §§.
(2) E §-t hatályon kívül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §. — V. ö. alább 10., 31., 39. §§.
(3) E bekezdést hatályon kivül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §.
(4) V. ö. 17., 26. §§.

erkölcsi kihágás vagy polgári bűntény vagy fegyelmi eljárás következtében tanitói hivatalukból elmozdittatnak, vagy nyugdijuk elvesztésére itéltetnek,— nyugdijra, illetőleg végkielégitésre való jogositottságukat elvesztik (1868-ik XXXVIII. t. cz. 138. §.).

Hasonlóul elvesztik a népnevelési nyugdij-alapból való nyugdijra jogosultságukat azok, kik a 2. §-ban irt tanitói pályákat odahagyták, vagy felsőbb tanintézetbe avagy szakiskolákba léptek tanitókul, hol előbbi szolgálati éveik is beszámittatnak s igy más alapból tarthatnak számot nyugdijra.

A nyugdij-alapba befizetett dijak az alap tulajdonává válnak s többé vissza nem vehetők, akár önként távozzék; akár elmozdittassék az illető tanitói állomásáról vagy pályájáról.(1)

III. Özvegyek és árvák gyámolitása.

a) Özvegyek gyámolitása.

13. §. A nyugdijra jogositottnak felesége, férje halála esetén, évenkinti rendes özvegyi segélyt kap, ha férje legalább 10 beszámitható éven át szolgált és legalább egy éven át élt vele házasságban s férjénél legfölebb 20 évvel ifjabb.(2)

Oly özvegy, ki még egy évig sem élt férjével házasságban, csak azon esetben nyer segélypénzt, ha bebizonyitja, hogy férje összekelésükkor nem szenvedett azon betegségben, mely halálát okozta.(3)

14. §. Azon özvegy, kinek férje már 10 évig szolgált, s ki férjével legalább egy évig élt együtt házasságban, az özvegyi gyámpénzt élethosszig élvezi. Ha ismét férjhez megy, özvegyi diját elveszti ugyan házassága tartamára; de ha megint özvegy marad és második férje után sem kap özvegyi nyugdijat, akkor ismét megkapja előbb huzott özvegyi gyámpénzét, vagy pedig férjhez menetelekor az őt megillető gyámpénznek két évi összegét kapja végkielégitésül. A férjhez menő özvegyeknek nyilatkozniok kell az iránt, hogy ezen végkielégitést kivánják-e, vagy pedig ismét férjhez menetelük esetére fentartják igényüket a rendes segélypénzre.

15. §. Az özvegyi segélypénz évi összege a férj részére 40 évi szolgálata után biztositott nyugdijösszeg 40%-át képezi, mely a házastárs halála napjától számitott fél év mulva tétetik folyóvá.(4)

16. §. Özvegyi segélypénzre nem lehet joga azon özvegynek:

1. a ki a 13. §. értelmében nem jogositott segélypénzre;

2. a ki az elhunyt férjjel már annak nyugdijba helyezése után lépett azon házasságra, melyből segélypénzre igényét származtathatná, kivévén azon esetet, ha férje az egybekelés után ismét tényleges tanitói szolgálatba lépett s egy évnél tovább szolgált;

3. a ki férje halálakor maga is rendes fizetéssel ellátott tanitónői hivatalban van, vagy ily hivatala után nyugdijat élvez.

Azonban, a ki kénytelen volna a tanitónői pályát elhagyni, kivévén, ha a törvény értelmében vétség miatt mozdittatott el, vagy ön-

---

(1) V. ö. 16. §. 5, p.
(2) E bekezdést hatályon kivül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §.
(3) V. ö. 16. §. 1. p.
(4) E §-t hatályon kivül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §. — V. ö. 31., 39. §§.

hibáján kivül alkalmazás nélkül maradna, az akkor igénybe veheti a férje után járó özvegyi segélypénzt azon esetben, ha maga nem kaphatna azzal legalább egyenértékü nyugdijat; (1)

4. a ki törvényesen elvált azon házastárstól, ki után a segélypénzt kaphatná, ha csak az elválasztó itélettel nem igazolja, hogy az elválás oka nem ő volt;

5. kinek házastársa a fentebbi 12. §. értelmében elvesztette nyugdijra jogositottságát.

17. §. A már megnyert özvegyi segélypénz is akár ideiglenesen, akár véglegesen az illetékes hatóság (11. §.) által megvonható az illetőtől sulyos erkölcsi kihágása vagy erkölcstelen élete miatt, sőt feltétlenül megvonandó azon esetben, ha a gyámolitott bűntényért birói itélettel sujtatott.

b) Árvák gyámolitása.

18. §. A nyugdijra jogositott óvók, nevelők s tanitók, valamint nevelőnők és tanitónők mindazon törvényes árváinak, kik még a nyugdijazás előtt kötött házasságból származnak, rendes évi segélypénz biztosittatik, ha azon szülőjük, ki után a gyámpénzt nyerik, legalább 10 beszámitható évig szolgált.

Tiznél kevesebb szolgálati idő után elhunyt szülők árvái pedig csak akkor nyernek segélypénzt, ha teljes szegénységük kimutattatik és szülőjük legalább öt évig szolgált.

Az ekként gyámolitandó árvák a szerint segélyeztetnek különböző összegekkel, a mint vagy olyanok, kiknek sem apjuk, sem anyjuk nincsen, tehát egészen szülőtlenek, vagy olyanok, kiknek egyik szülőjük él.(2)

19. §. *A szülőtlen árvák segélypénzének összege:*

1. ha csak az egyik szülő volt tanitó (tanitónő, óvó), akkor minden árvára fejenkint 50 frt;

2. ha mind a két szülő nyugdijra jogositott óvó vagy tanitó volt s mind a kettő legalább 10 beszámitható évig szolgált, akkor mindegyik árvára 75 frt.(3)(4)

20. §. Ha az anya él és özvegyi segélypénzt huz, akkor egy gyermekre nem számittatik külön segélypénz, hanem egy gyermeken felül mindegyik számára 25 frtot kap.(3)

21. §. Ha pedig az özvegy anya maga is tanitónő volt és mint ilyennek nem özvegyi, hanem tanitónői nyugdija van, akkor a saját maga számára nyert nyugdijon felül mindegyik gyermeke számára azok apja után járó évi 20 frt segélypénzt kap. Az ily segélypénzek egész összege azonban 100 forintot nem haladhat tul.(3)(5)

22. §. Az egyazon szülő után jogositott árváknak a 20., illetőleg 21. §-ban rendelt összes segélypénz összege nem haladhatja tul az ugyanazon tanitói állomás után járandott özvegyi segélypénz összegét.(3)

23. §. Ha az özvegy nő férjhez megy s ez által özvegyi segélypénzét (legalább házassága tartamára) elveszti, akkor ezen idő alatt a már kiutalványozott segélypénzt az árvák tovább is élvezik, a fennebbi §-ok értelmében.

24. §. Azon időtől fogva, melyben az anya vagy atya is elhal és igy a gyermekek egészen szülőtlen árvákká lesznek, róluk a 19. §. 2. p. értelmében kell gondoskodni.

Hasonlóul szülőtlen árvákul tekintendők a 18. §. értelmében segélypénzre jogositott azon árvák, kiknek anyja házassági elválás vagy valami saját hibája miatt segélypénzét elveszti, vagy gyámpénzt nem is nyert.

---

(1) E pontot hatályon kivül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §.
(2) V. ö. 24. §.
(3) E §-t hatályon kivül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §.
(4) V. ö. 24. §., 31. §. *a)* p.
(5) V. ö. 22. §.

25. §. Azon árvák, kiknek ellátása akár állami, akár egyházi közsegélylyel vagy a segélypénz összegét tulhaladó mennyiségü ösztöndijjal, avagy valamely nevelőintézetben való felvétellel a segélypénz nélkül is fedezve s biztositva van, ezen idő alatt nem kapnak segélypénzt. Ha azonban az ily árva még 16 éves kora, illetőleg férjhez menetele előtt elvesztené ezen gyámolitást, akkor ő is részesitendő a fennebbi §§-ban megállapitott segélypénzben.(1)

26. §. A tanitói pályáról lelépett s általában nyugdij-jogositottságukat elvesztett szülők árvái nem tarthatnak igényt segélypénzre.

Az illetékes hatóság (11. §.) által hasonlóul megvonható a segélypénz az illető árva sulyos erkölcsi kihágása vagy erkölcstelen élete miatt, sőt feltétlenül megvonandó az, ha az illető bűntény miatt birói itélettel sujtatott.

IV. A nyugdij- és gyámpénztár jövedelmei.

27. §. A nyugdij- és gyámpénztár jövedelmeit képezik:

a) a nevelők, óvók és tanitók (illetőleg nevelőnők s tanitónők), valamint az iskolafentartók egyszer-mindenkorra teendő befizetései;

b) a nevelők, tanitók és a fentartók évenkinti befizetései;

c) az alapitó levelek értelmében az e czélra forditható közalapok jövedelmei s egyéb, a jelen törvényben rendelt bevételek;

d) e czélra ajándékozott, vagy hagyományozott, akár adományozott tőkék jövedelmei: végre

e) az állampénztárból adandó évi pótlék.

28. §. Egyszersmindenkorra köteles a nyugdij-, özvegy-, árva-gyámpénztárba fizetni:

1. az, ki tanitói (óvói) állomásra első izben alkalmaztatik, az ezen alkalmazásban részére biztositott teljes nyugdij-összeg 5%-át;

2. az, ki szolgálata közben oly állomásra lép elő, mely számára magasabb nyugdij-összeget biztosit, az előbbi és ujabb legnagyobb nyugdij-összeg között lévő különbözetnek 50%-át;

3. az országos tanitói nyugdij-pénztár terhére nyugdijazott minden oly óvó és tanitó, illetőleg óvónő és tanitónő, kinek gyámpénzre jogositott felesége vagy gyermeke van, nyugdijaztatáskor a nyert nyugdijnak 2%-át;

4. minden iskola-fentartó akár egyházi, akár polgári község, akár más testület vagy magános 10 forintot akkor, midőn az általa fentartott iskolának egy tanitója vagy nyugdijaztatik vagy szolgálat közben meghal s gyámolitandó özvegyet vagy árvát hagy maga után.(2)

29. §. *Egész szolgálata tartama alatt évenkint köteles fizetni:*

1. minden óvó, segédtanitó s elemi rendes tanitó (illetőleg tanitónő), a számára 40 évi szolgálat után biztositott nyugdij-összeg 2%-át vagyis 6 frtot;(3)

2. minden felső nép- és polgári iskolai rendes tanitó s általában mindenki, kinek nyugdija 40 év alatt 400 frtig emelkedhetik, ezen összeg 3%-át vagyis 12 frtot;(3)

3. mindenki, ki nyilvános óvodai vagy népoktatási nyilvános tanintézetet közvetlenül (habár államsegélylyel) tart fenn, legyen az akár polgári, akár egyházi község, akár társulat, akár más testület vagy egyén, az általa fentartott intézetben alkalmazott mindegyik ugy segéd, mint ideiglenes vagy

(1) E §-t hatályon kivül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §.
(2) V. ö. 30., 31., 39. §.; 1891: XLIII. t. cz. 12. §.
(3) E pontot hatályon kivül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §.

rendes tanitóért külön-külön 12 frtot még akkor is, ha az állomás esetleg nincs betöltve.(1) (2)

30. §. A 28. és 29. §§-ban rendelt befizetések a községi adóval együtt szedetnek be, illetőleg a tanitók fizetéséből vonatnak le s az illető egyházi vagy egyéb pénztárból fizettetnek a községi adópénztárba.(3)

31. §. Az országos közös nyugdij- s gyámpénztárhoz a fennebbi 28. és 29. §§-ban rendelt hozzájárulás alól saját kivánatukra felmentetnek azon óvóda vagy iskola fentartói (valamint az általuk fentartott intézetben alkalmazott tanitók is), kik kimutatják s illetőleg kötelezik magukat:

a) hogy tanitóiknak legalább is annyi s oly mérvű nyugdijat és gyámpénzt biztositottak, mint a minőt azok a jelen törvény 9., 15. és 19. §§-ai értelmében nyernének;

b) hogy tanitóik a nyerendő nyugdij- s gyámpénz arányában nincsenek nagyobb mérvű befizetéssel terhelve, mint a mennyit a jelen törvény róna rájuk; végre

c) hogy az ő intézetükbe más nyilvános intézetből átlépő s jelen törvény értelmében az országos nyugdij-pénztárból nyugdijra s gyámpénzre jogositott tanitóknak mindazon szolgálati éveit beszámitják, melyek a jelen törvény értelmében is beszámittatnának.

Viszont az országos nyugdij-pénztárhoz járulástól ekkép felmentett intézetekből más nyilvános intézetbe távozó tanitóknak az országos nyugdijpénztárból ellátásukhoz a befizetéstől felmentett intézetben töltött szolgálati idejük is beszámittatik, a jelen törvény 6—9. §§. értelmében.

Az ily mentesitett intézetekből átlépő tanitók a fentebbi 28. §-ban irt egyszersmindenkorrai dijat, ha még sohasem róvták le, tartoznak az országos nyugdij-alap javára lefizetni.

Azon iskolai főhatóságok, kik intézeteiket az országos nyugdij-pénztárhoz járulás alól ezen §. értelmében mentesiteni kivánják, ez iránt a jelen törvény szentesitésétől számitott négy hónap alatt kötelesek a közoktatásügyi ministerhez nyujtandó irásban nyilatkozni.(4)

32. §. A hol a jelen törvény hatálybaléptekor a tanitói állomással kedvezőbb nyugdijazás s özvegy- és árva-gyámolitás van összekapcsolva, mint a minő ezen törvényben állapittatik meg: ott az ezentul sem csökkenthető.

Azonban az illető iskolafentartóknak szabadságukban áll ezt vagy egészen saját erejükből fizetni a fennebbi 31. §. értelmében, vagy pedig akként, hogy az országos nyugdij-intézethez járulnak s az abból járó összeget kiegészitik az általuk biztositott mennyiségre.(5)

33. §. Az országos tanitói nyugdij-alap kiadásaira forditandó azon összeg is, mely az 1868. évi XXXVIII. törvényczikk 145. §-ának rendeletéből a községi tanitók fizetésének 2%-a erejéig eddig befizettetett.

---

(1) L. a 494. lapon a 2. jegyzetet.

(2) 1893 márcz. 18. 8376. sz. vallás- és közokt. min. rend. az országos tanítói nyugdíj- és gyámalaphoz a tankötelesek, gör.-kel. román papjelölt-tanítók és más felekezetű lelkész-tanítók után való hozzájárulás tárgyában (1893. R. T. 768.).

(3) E §-t hatályon kívül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §.

(4) V. ö. 42. §.; 1891: XLIII. t. cz. 13. §. Továbbá: 1878 decz. 24. 33.375. sz. vallás- és közokt. min. rend. az országos tanítói nyugdíj- és gyámintézet mellett fennálló egyéb tanítói nyugdíjintézetek tárgyában (1878. R. T. 812.); 1892 márcz. 16. 12,219. sz. vallás- és közokt. min. rend. az országos tanítói nyugdíjintézethez való hozzájárulás kötelezettsége alól felmentett iskolafentartók ügyében (1892. R. T. 1099.)

(5) E §-t hatályon kívül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §. — V. ö. alább 41. §.

34. §. A jelen törvény szentesitésétől fogva a községeknek az iskolai épitkezésre és telekszerzésre engedélyezendő államsegélynek 3%-át kötelesek az illető községek a segély végleges kifizetésétől számitott 15 évig fizetni az országos tanitói nyugdij-pénztárba.

35. §. A jelen törvényben nyugdijra jogositott tanitók vagy utódaik gyámolitására teendő s országos kezelés alá eső adományok s hagyományok, ha czéljuk az adományozó vagy hagyományozó által tüzetesebben meg nem határoztatik, az országos nyugdij-alaphoz csatolandók.

36. §. Az államköltségben a vallás- és közoktatásügyi ministerium tárczájára «népnevelési szükségletek» czimén évenkint megállapitott összegből az országos néptanitói nyugdij-pénztárba pótlékul fizettetik 1875., 1876. és 1877. évekre évenkint ötvenezer frt, 1878-tól bezárólag 1880-ig évenkint 100,000, azontul évenkint 150,000 frt, mely mindig az év elején fizetendő a nyugdij-pénztárba.

37. §. A fentebbi §§. értelmében befolyó jövedelmekből egy országos tanitói nyugdij- és gyámalap alkotandó.(1)

V. Vegyes intézkedések.

38. §. A törvényes kelléknek megfelelő nem állami nyilvános tanitóképezdék, valamint a kormány által elismert óvodai nyilvános képezdék okleveles tanárai s tanitói (tanitónői) számára is lehet az országos néptanitói nyugdijintézetnél a jelen törvény értelmében járó nyugdijat s özvegy-árva-gyámpénzt biztositani a következő módon:

a) 40 szolgálati év utánra 300 vagy 400 frtig évi nyugdij biztositható;

b) az évek az első befizetéstől számittatnak;

c) érette fizetendő: belépti dijul 25%-a, évi dijul 8%-a a számára biztositott legnagyobb nyugdij-összegnek;

d) ha az illető a befizetést egy év alatt elmulasztja, a biztositás megszüntnek tekintendő s az addig befizetett összeg az alap tulajdona marad.(2)

39. §. A nyugdijra jogositott rendes tanitók, nevelők, óvók (tanitónők), ugyszintén a 38. §-ban emlitett képezdei tanárok számára akár maguk az illető iskola-fentartók által a 9., 15. és 39. §§-ban megállapitott nyugdijnál s özvegyi segélynél nagyobb, t. i. a 9. s 39. §§-ban meghatározott nyugdij-összegeken kivül még (40 év utánra) 400 frtig fokozható nyugdij s annak megfelelő özvegyi segély biztositható a következő módon:

1. Az ekként biztositott többlet csak kerekszámban 100, 200, 300 vagy 400 forintnyi nyugdij-összeg s ennek 40%-kát tevő özvegyi segélypénz lehet.

2. Az illetők a 28. és 29. §§-ban rendelt befizetéseken felül kötelesek fizetni a biztositott többletnek, egyszersmindenkorra 25%-kát s évenkint 10%-kát.

A ki a befizetést egy éven át elmulasztja, az mind a biztositott többletre, mind a befizetett összegre való minden igényét elveszti.

3. A többletet biztositó nem lehet 55 évesnél idősebb.

A jelen § ban engedett ezen felülfizetés kezdetétől számitott 10 évig az illetőnek nyugdija a 9. §. értelmében fizettetik ki, a 11-dik évtől kezdve a biztositott többlet 40%-kát kapja, mely évenkint 2%-kal növekedik, mignem a felülfizetés kezdetétől számitott 40 év mulva az egész biztositott többletet kapja.(3)

40. §. A nem állami és nem községi intézetek tanitóinak nyugdijazásánál a tettleg nyugdijbalépés szükségességét és jogosultságát a megyei tanfelügyelő elnöklete alatt egy vegyes bizottság dönti el, melynek tagjait felerészben az illető intézet főhatósága, felerészben a közoktatásügyi minister nevezi ki. Az orvost a minister nevezi ki.

---

(1) 1892 ápr. 23. 29.554. sz. pénzügymin. rend. az orsz. tanítói nyugdij- és gyámalap javára fizetendő díjak beszedése és elszámolása tárgyában (1892. R. T. 1337.).

(2) E §-t hatályon kivül helyezi: 1891: XLIII t. cz. 16. §. — V. ö. alább 39. §.

(3) E §-t hatályon kivül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §.

41. §. A jelen törvény határozatai a következő fokozatos rendben hajtatnak végre:

1. A jelen törvény 2. §-a értelmében nyugdijra jogositott és ezen törvény hatályba léptekor már alkalmazásban lévő tanitók közül csak azok kötelesek az országos néptanitói nyugdij-intézetbe belépni, kik életük 55-dik évét még be nem töltötték, vagy a 32. §. értelmében föl nem vétettek.

2. Ezen már alkalmazásban levő bárminemű nevelők s tanitóknak (tanitónőknek) 40 beszámitott szolgálati év után nyerendő évi nyugdija 250 frtban, tiz beszámitott szolgálati év után nyerendő nyugdij-összege 250 frt 40 százalékban, azaz 100 frtban (mely a 2-dik évtől évenkint 2 százalékkal növekedik), özvegyeik segélypénze 84 frtban, árváik segélypénze a 18—26. §-ok értelmében állapittatik meg.

A 8. §. értelmében beszámitható szolgálati idejük pedig 1870-dik évtől kezdve számittatik, de úgy, hogy egyfelől a 100 frtnyi nyugdij-összeg bárkire nézve is csak 1885-től növekedhetik 2%-kal, s másfelől az 1876 január 1-seje után elhunytak özvegyei s árvái már 1876-dik évtől kezdve részesülnek a segélypénzben, ha az elhunyt legalább 10 — a 8. §. értelmében beszámitható — évig szolgált.

3. Az 1. és 2. pontban nevezett mindazon óvók és tanitók (tanitónők) kötelesek 1875 január 1-jétől számitva befizetni az 5% belépti dijat s a 2, illetőleg 3%-nyi évdijat.

4. Azon tanitóknak, kik kimutatják, hogy 1875-ben betöltötték, illetőleg betöltik 55-dik életévüket, a közoktatásügyi minister által kitüzendő határidőig nyilatkozniok kell az iránt, hogy részesülni akarnak-e az országos néptanitói nyugdij-alapból vagy nem?

Kik a kitüzött időig nem jelentik be, hogy részesülni kivánnak, azok mindennemű befizetések alól fölmentetnek, de viszont az országos nyugdij-pénztárból semminemü végkielégitést, nyugdijat vagy özvegy-árva-gyámpénzt nem nyerhetnek. A kik pedig kijelentik, hogy kivánnak részesülni, azok kötelesek 1875-től fizetni a számukra biztositott nyugdij-összegnek belépdi dijul egyszer-mindenkorra 20%-kát és évenkint 8%-kát.

Az ily tanitók nyugdijának évi összege (növekedés nélkül) 100 frtban állapittatik meg, özvegyei egyszer-mindenkorra 100 frtot, árvái a rendes segélypénzt kapják. A szolgálati idő szintén ezen §. 2. pontja értelmében számittatik.(1)

42. §. Minden iskolafentartó (kivévén a 31. §-ban fölmentetteket), köteles az iskolájában lévő mindegyik tanitói állomásért a meghatározott 12 frtot 1875 január 1-jétől megfizetni, még azon esetben is, ha az illető tanitó ezen §. 4. pontja értelmében nem tagja a nyugdij-intézetnek.

43. §. Ujabb özvegy-, árva-gyámolitások és szolgálatra képtelenné létel miatt sürgőssé vált ujabb nyugdijazások évközben is eszközölhetők. A 65 éves életkor folytán igényelt s általában sürgős intézkedést nem szükséglő ujabb nyugdijazások mindig az iskola-év zártával foganatositandók.

44. §. A jelen törvény hatályba lépteig nyugdijazottaknak illetőségeit továbbra is az eddigi módon az tartozik fizetni, ki addig fizette.

Azon tanitóknak, kik a jelen törvény 41. §-ának 1. és 4. pontja értelmében az országos nyugdij-intézetbe nem lépnek be, egész nyugdij-illetőségét, azon tanitóknak pedig, kiknek szolgálati idejük a 41. §. 1. és 4. pontja értelmében az országos nyugdij-intézetnél csak 1870. évtől számithatók be, az 1870. év előtti szolgálatukért igényelhetett nyugdij-illetőségét azok tartoznak fizetni, kik az eddig fennállott kormányrendeletek, gyakorlat vagy valamely akár egyházi, akár községi szabályzat avagy magán-szerződés értelmében különben is kötelesek lettek volna nyugdijazásukról gondoskodni.

Ezen ügyekre nézve a jelen törvény határozatai értelmében és az eddig fennállott rendeletek figyelembe vételével a közöktatásügyi minister fog rendeletileg intézkedni. (3)

(1) E §-t hatályon kivül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §. — V. ö. alább 44. §.

(2) V. ö. 29. §.

(3) 1894 jan. 3. 62,876/1893. sz. vallás- és közokt. min. rend. a népiskolai tanítókat és tanítónőket megillető végellátásoknak első fokban való megállapítására vonatkozólag a köztörvényhatóságokra ruházott hatáskör megszüntetése tárgyában (1894. R. T. 189.).

45. §. A volt határőrvidékhez tartozott községek tanitóinak nyugdijazását illetőleg ezentulra is fentartatnak a tanitói osztály jogviszonyainak szabályozásáról 1871 junius 8-án kiadott és az 1873: XXVII. törvényczikk 2. §-ban is érvényben hagyott legfelsőbb rendeletnek a nyugdijazásra, özvegyek s árvák ellátására vonatkozó határozatai — és a közoktatásügyi minister felhatalmaztatik, hogy az idézett rendelet intézkedéseit lehetőleg összhangzatba hozza a jelen törvény határozataival, akként, hogy a volt határőrvidéki iskolák tanitóinak számukra biztositott igényei ne csorbittassanak.(1)

46. §. A közoktatásügyi minister e nyugdij-ügyben évenkint kimutatást terjeszt a törvényhozás elé, melyben mind a legutóbbi év mérlege, mind a nyugdij-pénztár állapota, mind a nyugdijazottaknak és gyámolitottaknak létszáma, névsora, nyugdij-ideje előadatik.

E kimutatás egy-egy példánya megküldetik mindazon intézetek főhatóságainak, melyek az országos nyugdij-pénztárhoz járulnak.

47. §. E törvény szentesitésével az 1868. évi XXXVIII. törvényczikk 145. és 146. §-a és a nyugdijra vonatkozó minden eddigi kormányrendeletek, a mennyiben ezen törvényben fenn nem tartattak, hatályon kivül helyeztetnek.

48. §. E törvény végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi minister és a pénzügyi minister bizatnak meg.(2)

XXXIII. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1875. évi államköltségvetésről.(3)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 17-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18-án, a főrendek házában 1875. évi május 19-én.)

1. §. Az 1875. évre a magyar korona országainak rendes kiadásai:

Kétszázhét millió egyszáz kilenczvenötezer tizenkét o. é. forintban;

rendkivüli kiadásai:

Huszonhat millió hatszáz kilenczezer hatvanhárom o. é. forintban;

Hitel- és pénztárműveleti kiadásai:

Öt millió hetvenkétezer egyszáz harminczkét o. é. forintban állapittatnak és ajánltatnak meg.

2. §. Ezen összegek a következő fejezetek, czimek és rovatok szerint oszlanak meg:

A) *Rendes kiadások.*

	frt
I. Fejezet. A királyi udvartartás költségei	4.650,000
II. Fejezet. Ő cs. és Apost. kir. Felsége kabineti irodája és e kabineti iroda nyugdijai	74,295
III. Fejezet. Országgyülés:	
1. A főrendiház szükségleteire	34,358
2. A képviselőház szükségleteire	806,000
3. Az országgyülési gyorsiroda személyzetének illetményei	27,815
4. A magyar delegatió szükségleteire	31,000
5. Az államadósságot ellenőrző bizottság szükségleteire	6,000
IV. Fejezet. Az 1875. évre megállapitott közösügyi kiadásokból a magyar korona országait illető összeg	27.421,944
V. Fejezet. Az 1849. évtől az 1867. évig tettleg fennállott központi kormány közegeinek nyugdijai	234,537
VI. Fejezet. Nyugdijak:	
1. Ministerelnökség	758
2. Ő cs. és apost. kir. Felsége személye körüli ministerium	9,782
3. Horvát-szlavon-dalmát ministerium	7,012
4. Belügyministerium	648,665
5. Pénzügyministerium	1.204,539
6. Közmunka- és közlekedési ministerium	118,544

(1) E §-t hatályon kívül helyezi: 1891: XLIII. t. cz. 16. §.

(2) V. ö. az e t. czikkhez való utasítást (1875 decz. 30. 32,385/1875. sz. a.): 1876 január 11. 743. sz. vallás- és közokt. min. rendelettel (1876. R. T. 49.).

(3) Az 1874. évi állami költségvetést az 1873: XXXV. t. cz., az 1876. évit pedig az 1875: LIV. t. cz. tartalmazza. A fönti költségvetésre vonatkozó póthitelekről v. ö. 1876: VIII., XXIII., XXV., XXVI., XLV. t. cz.

	frt
7. Földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium	139,091
8. Vallás-és közoktatásügyi ministerium	53,280
9. Igazságügyi ministerium	503,000
10. Honvédelmi ministerium	45,000
VII. Fejezet. Államadósságok:	
1. Az 1867 : XV. t. czikkben elvállalt államadóssági járulék:	
Évi járulék:	
Folyó pénzértékben	17.402,187
Érczpénzben	11.776,000
Ennek beszerzési költségei	367,300
Évi törlesztési járulék:	
Folyó pénzértékben	1.000,000
Ezüstpénzben	150,000
Ennek beszerzési költségei	7,500
2. Földtehermentesités és örökváltságok:	
Kamatok és járadékok	12.468,590
Törlesztés	3.883,215
Tőkebeli kiegyenlitések	20,000
A földtehermentesitési járulék beszedési s kezelési költsége	100,000
Járulék a pénzügyminister hitelműveleti osztályának igazgatási költségeihez	5,000
Járulék a pénzügyministeriumi számvevőség és a központi állampénztár költségéhez	12,250
Járulék a földtehermentesitési alapigazgatóság költségének fedezésére	46,000
Járulék az erdélyi igazoló bizottmányok költségeinek fedezésére	9,414
Kötelezvény-ürlapok és szelvényivek előállitási költségei	1,000
Az államkincstártól nyert előlegek kamatai fejében	2.892,125
3. Az 1867 : XII. t. cz. alapján felvett vasuti kölcsön:	
Kamatok:	
Ezüstben	4.100,580
Ennek beszerzési költsége	205,029
Törlesztés:	
Ezüstben	549,600
Ennek beszerzési költsége	27,480
Kezelési költségek:	
Bankjutalék	23,631
Sorsolási költségek	1,000
Postaköltségek	2,500
Egyéb kezelési költségek	500
4. Az 1871 : XXXVII. t. cz alapján felvett gömöri vasuti záloglevélkölcsön:	
Kamatozás és törlesztés ezüstben	384,236
Ezüstbeszerzési költség	19,211
Kezelési költségek	2,160
5. Az 1871 : XLV. t. cz. alapján felvett 30 millió ezüst forintnyi kölcsön:	
Kamatok:	
Ezüstben	1.437,200
Ennek beszerzési költsége	71,860
Törlesztés:	
Ezüstben	461,000
Ennek beszerzési költsége	23,050
Kezelési költségek:	
Bankjutalék a szelvény és kötvény beváltásért	5,025
Sorsolási költség	100
Postaköltség	400
Egyéb kezelési költség	250

	frt
6. Az 1872 : XXXII. t. cz. alapján felvett 54 millió ezüst forintnyi kölcsön:	
Kamatok:	
Ezüstben	2.679,700
Ennek beszerzési költsége	133,985
Törlesztés:	
Ezüstben	812,000
Ennek beszerzési költsége	40,600
Kezelési költségek:	
Bankjutalék	4,714
Postaköltség	1,600
Sorsolási költség	300
Egyéb kezelési költségek	250
7. Az 1873 : XXXIII. t. czikk alapján felvett 76½ millió ezüst frtnyi kölcsön:	
Kamatok:	
Ezüstben	4.590,000
Ennek beszerzési költsége	229,500
Kezelési költségek:	
Bankjutalék	12,393
Postaköltség	1,600
Egyéb kezelési költségek	250
8. Az 1874 : XIV. t. cz. alapján felvett 76½ millió ezüst frtnyi kölcsön:	
Kamatok:	
Ezüstben	4.590,000
Ennek beszerzési költségei	229,500
Kezelési költség:	
Bankjutalék	12,393
Postaköltség	1,600
Egyéb kezelési költségek	250
9. Függő adósság:	
Közös függő államadósság kezelési költsége	144,600
Kincstári utalványok kamatai	213,000
Bankjutalék	50,000
VIII. Fejezet. Horvát-Szlavonország beligazgatási szükséglete:	
1. Horvát-Szlavonországok autonom kormányzatának az 1873 : XXXIV. t. czikk 3. §. értelmében	2.980,346
2. A zágrábi főhadparancsnokság rendelkezésére a polgárositandó horvát-szlavon határőrvidék beligazgatási szükséglete fejében	2.078,600
IX. Fejezet. Fiume:	
1 A fiumei és magyar-horvát tengerparti kormányzó és személyzete:	
Személyi járandóságok Dologi kiadások	28,772
2. Törvénykezési provisorium:	
Személyi járandóságok Dologi kiadások	56,208
X. Fejezet. Állami számvevőszék részére átalánykép	142,000
XI. Fejezet. *Ministerelnökség:*	
1. A ministerelnökség költségei:	
Személyi járandóságok	75,180
Dologi kiadások	44,000
2. Rendelkezési alap	200,000
XII. Fejezet. *Ő. cs. és ap. kir. Felsége személye körüli ministerium:*	
Személyi járandóságok	43,394
Dologi kiadások	8,400
XIII. Fejezet. *Horvát-szlavon-dalmát minister és személyzete:*	
1. Minister és személyzetének költsége:	
Személyi járandóságok	27,340
Dologi kiadások	7,500

	frt
2. Az országos törvénytárnak horvát nyelven kiadására	2,500
XIV. Fejezet. *Belügyministerium:*	
1. Központi igazgatás és földtehermentesitési alapigazgatóság:	
Személyi járandóságok } Dologi kiadások	334,779
2. Országos levéltár	16,000
3. Megyék, kerületek, vidékek és székek közigazgatási, árva- és gyámhatósági kiadásai	4.930,000
4. A főispánok, főkapitányok, főkirálybirák, budapesti főpolgármester, valamint a szász ispán és személyzetének fizetései	251,885
5. Általános közigazgatási költségek:	
Betegápolási költségek	530,000
Himlőoltási költségek	50,050
Járványok és más rendkivüli okoknál fogva felmerülhető költségek	10,000
Szülházi kiadások	20,000
Törvénytelen ágyból született gyermekek tápdijai	55,000
Tébolydai kiadások	310,915
Közbiztonsági kiadások	150,000
Erdélyi csendőrség	386,000
Toloncz-kiadások	18,000
Életmentési dijak	1,700
A magyar nemzeti szinház segélyezésére	44,000
A nemzeti szinház alapjaiból a nemzeti szinház szükségletére	27,300
Hivatalos lap költségeire	15,800
Budapesti önkéntes tüzoltó-egylet segélyezésére	5,000
Fővárosi rendőrség átalánya	450,000
Előre nem látható költségekre	10,000
XV. Fejezet. *Pénzügyministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok	689,423
Dologi kiadások	206,108
2. Központi állampénztár:	
Személyi járandóságok	54,226
Dologi kiadások	7,340
3. Pénzügyigazgatóságok és számvevő osztályok:	
Személyi járandóságok } Dologi kiadások	1.253,645
4. Állampénztár Zágrábban:	
Személyi járandóságok } Dologi kiadások	12,800
5. Pénzügyi felügyelőségek Horvát-Szlavonországban:	
Személyi járandóságok } Dologi kiadások	79,018
6. Ideiglenes telekzet Horvát-Szlavonországban	11,000
7. Adóhivatalok:	
Személyi járandóságok } Dologi kiadások	1.541,582
8. Pénzügyi-, illetőleg vám- és adóőrség:	
Személyi járandóságok } Dologi kiadások	2.250,796
9. Jogügyi igazgatóság:	
Személyi járandóságok } Dologi kiadások	34,771
10. Pénzügyi törvényszékek Horvát-Szlavonországban:	

	frt
Pénzügyi feltörvényszék } Első folyamodásu pénzügyi törvényszék } Horvát-Szlavon határőrvidéki pénzügyi törvényszék	7,575
11. Állandó kataster:	
Személyi járandóságok } Dologi kiadások	642,000
12. Bányászati és erdészeti akadémia Selmeczbányán	100,000
Bányász-iskola Szélaknán és Felsőbányán	20,042
13. Egyenes adók kivetési és beszedési költségei	524,000
14. Fogyasztási adók beszedési költségei	230,000
15. Határvám kezelési költségei	325,804
Illetékek kezelési költségei:	
16. Bélyeg:	
Személyi járandóságok } Dologi kiadások	153,696
17. Jogilletékek és dijak:	
Illeték-kiszabási hivatalok:	
Személyi járandóságok } Dologi kiadások	213,995
18. Fémjelzés:	
Üzemi kiadások } Kezelési kiadások	7,912
19. Út- és hidvám	500
20. Jövedékek műveleti és kezelési költségei:	
Dohányjövedék:	
Vétel, Gyártás, Eladás { az osztrák kezelőség számára beváltandó dohánylevelek beváltási árának 4.082,780 frttal történt levonása után }	11,835,215
21. Lottojövedék	2,211,821
22. Sójövedék:	
Kezelési kiadások } Szállitási költségek } Sóelőállitási költségek megtéritése	2.802,815
Államvagyon:	
23. Államjószágigazgatóságok és ügyészségek	290,038
24. Államjószágok:	
Kezelési és üzemi kiadások } Befektetések	1.770,342
25. Államerdők	4.904,749
26. Bányászat és pénzverés:	
Bányaigazgatóságok } Fémbányák } Fémbeváltó hivatalok } Pénzverde } Vasművek } Kőszénbányák } Sótermelés } Opálbánya	11.590,496
27. Államnyomda	506,000
28. Állampéületek	17,662
29. Különféle kiadások	99,111
XVI. Fejezet. *Közmunka- és közlekedési ministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok } Dologi kiadások	280,317
2. Vasuti és hajózási főfelügyelőség:	
Személyi járandóságok } Dologi kiadások	80,000
Vasutépitészeti főfelügyelőség:	

	frt
Személyi járandóságok Dologi kiadások	71,000
3. Államépitészeti hivatalok:	
Felügyelőségek és épitészeti hivatalok:	
Magyarország és Horvátország	309,990
Tiszaszabályozási központi bizottmány	15,395
4. Kőutak fentartása és épitése:	
Kezelés:	
Magyarországban Horvát-Szlavonországban	98,297
Fentartás:	
Magyarországban Horvát-Szlavonországban	3.000,000
Épités:	
Magyarországban:	
Uj utak épitésére:	
Megyei műutakon előforduló hidak és egyéb műtárgyakra	150,000
Elemi károk helyreállitására	50,000
Horvát-Szlavonországban:	
Uj utak épitésére:	
A varasd-zágráb-károlyvárosi államuton	10,000
A Dráva folyón, a varasdi Dráva-hidon felül szükséges szabályozási művekre	10,000
Az eszék-vukovári államuton	15,000
5. Vizi utak fentartása és épitése:	
Kezelés:	
Magyarországban Horvát-Szlavonországban	36,069
Fentartás:	
Magyarországban Horvát-Szlavonországban	204,353
Uj épitkezések:	
Magyarországban:	
A Dunánál	130,000
A Tiszánál	150,000
A Körös-Berettyónál	77,000
A Temes folyó hajózhatóvá tételére	100,000
Az államkezelés alatt nem álló folyamszabályozások előmunkálataira és sürgős munkákra segélyképen	30,000
Öntözés szempontjából teendő műszaki tanulmányok előmozditására	5,000
A Drávaszabályozási munkákra	20,000
Horvát-Szlavonországban:	
A Dunánál	13,432
A Szávánál	32,000
6. Műszaki egyének kiképezésére s utazási ösztöndijakra	3,000
7. Vasuti gyakornokok számára a kereskedelmi akadémián nyitandó tanfolyamra, taneszközök beszerzésére s a tanfolyam felszerelésére	5,000
8. A m. k. államvasutak üzleti kiadásai	5.336,150
9. A m. k. államvasutak gépgyárának üzleti kiadásai	540,000
XVII. Fejezet. *Földmivelés, ipar- és kereskedelmi ministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok	123,112
Dologi kiadások	27,270
2. Ipar-, kereskedelmi és külkereskedelmi czélok	30,000
3. A gazdaság különböző ágainak emelése:	

	frt
Gazdasági egyletek czéljaira, kiállitásokra, versenyekre s kisérletekre, szarvasmarha-, juh- és sertéstenyészet emelésére Mezőgazdasági szakoktatásra Gazdasági szakirodalom emelésére Kereskedelmi növények termelésének emelésére, nevezetesen az iglói lentermelő és lenkészitő állomás fentartására, általános termelési czélokra Borászat emelésére Fatenyésztés és kertészet emelésére Selymészet emelésére Méhészet emelésére Haltenyésztés emelésére és az iglói haltenyészde fentartására Földmivelés érdekében teendő hivatalos utazásokra Közgazdászati előre nem látott kiadásokra Gazdászati czélu ösztöndijakra, a Csáky Petronella-alap kamataiból A volt magyar határőrvidéki földmivelők segélyezésére, a Gaup Károly alapitvány kamataiból	50,000
4. Gazdasági tanintézetek:	
Magyaróvári országos gazdasági tanintézet	60,000
Keszthelyi országos gazdasági tanintézet	34,000
Debreczeni felsőbb gazdasági tanintézet	18,000
Debreczeni földmives-iskola és gazdasági tanintézet	5,634
Kolozsmonostori gazdasági tanintézet	42,000
Kassai gazdasági tanintézet	16,000
Hrádeki földmives-iskola	7,200
Diószegi vinczellér-képezde	7,800
Tarczali vinczellér-képezde	10,000
5. Állami lótenyész-intézetek:	
Lótenyész-intézeti központi igazgatás	27,124
Ménesbirtok-gazdaságok	842,641
Ménesek	621,729
Méntelepek	1.023,269
Lóversenyek	23,000
Lótenyésztési jutalmak	15,617
Tenyészanyag vásárlására	15,000
6. Vesztegintézetek	53,700
7. A keleti marhavész és egyéb állatjárványok elfojtására	39,000
8. Budapesti állatgyógyintézet	37,000
9. Bányakapitányságok	60,000
10. Földtani intézet	26,300
11. Statistikai hivatal	40,000
12. Posta:	
Személyi járandóságok Dologi kiadások	5.007,000
13. Távirda:	
Személyi járandóságok Dologi kiadások	2.186,900
14. Tengeri hajózás és révügy	146,909
15. Budapesti zálogház	195,000
16. Mértékhitelesités:	
Tiszti fizetések és lakpénzek	7,065
Bizottsági tagok dijai	500
Dologi kiadások	3,680
XVIII. Fejezet. *Vallás- és közoktatásügyi ministerium:*	
1. Központi igazgatás:	

	frt
Személyi járandóságok	212,875
Dologi kiadások	
2. Tanulmányi ügyek igazgatása :	
Tankerületi főigazgatóságok	28,200
Népnevelési tanfelügyelőségek :	
Személyi járandóságok	180,000
Dologi kiadások	
Vizsgálati bizottmányok	9,300
3. Tanintézetek :	
Budapesti kir. egyetemen :	
Személyi járandóságok :	
Tanárok, hivatalnokok és szolgák fizetései s egyéb illetményei	287,399
Dologi kiadások	130,000
Nyugelvezmények	28,871
Középtanodai tanárképezde	34,300
Kolozsvári egyetem :	
Személyi járandóságok :	
Tanárok, hivatalnokok és szolgák fizetései s egyéb illetményei	135,000
Dologi kiadások	40,000
Kolozsvári középtanodai tanárképezde	15,000
József-műegyetem :	
Személyi járandóságok :	
Tanárok, hivatalnokok és szolgák fizetései s pótlékai	190,000
Dologi kiadások	
Országos rajztanárképezde s ezzel kapcsolatos mintarajztanoda :	
Személyi járandóságok	39,640
Dologi kiadások	
Nagyszebeni jogakadémia :	
Személyi járandóságok	18,135
Dologi kiadások	
Középtanodák :	
Gymnasiumok :	
Nagyszebeni államgymnasium	108,861
Kaposvári » ...	
Fiumei »	
Losonczi » ...	
Munkácsi »	
Zombori » ...	
Az ujonnan felállitandó fehértemplomi gymnasium	
Reáltanodák :	
Budapesti, budai államfőreáltanoda ...	295,000
Budapesti, pesti államfőreáltanoda	
Győri államfőreáltanoda	
Kassai »	
Körmöczi »	
Lőcsei »	
Nagyváradi »	
Pancsovai »	
Pécsi »	
Szegedi »	
Székelyudvarhelyi államfőreáltanoda	
Temesvári »	
Dévai állami alreáltanoda	
Kecskeméti »	
Nagykállói »	
Aradi »	
Pozsonyi főreáltanoda segélyezésére	4,000
Soproni » »	4,000
Sümegi » »	4,000
Székesfehérvári » »	4,000
Nagyszebeni » »	5,000
Középtanodák közös költségei	4,000
Tanodai szaklapok segélyezésére ...	800
Szaktanodák :	

	frt
Bábatanodák Pozsonyban, Nagyváradon és Nagyszebenben :	
Személyi járandóságok	9,225
Dologi kiadások	
Tanitóképezdék, elemi felsőbb népés polgári iskolák :	
Férfitanitó-képezdék :	
Budapesti, budai férfi-tanitóképezde	315,000
Bajai férfitanitó-képezde	
Csongrádi férfitanitó-képezde ...	
Csurgói férfitanitó-képezde	
Dévai férfitanitó-képezde	
Iglói férfitanitó-képezde	
Kolozsvári férfitanitó-képezde ...	
Lévai férfitanitó-képezde	
Losonczi férfitanitó-képezde	
Mármarosszigeti férfitanitó-képezde	
Modori férfitanitó-képezde	
Sárospataki férfitanitó-képezde ...	
Sz.-Keresztúri férfitanitó-képezde ...	
Zilahi férfitanitó-képezde	
Znió-váraljai férfitanitó-képezde ...	
Aradi férfitanitó-képezde	
Tanitónő-képezdék :	
Budapesti, budai tanitónő-képezde ...	156,752
Kolozsvári tanitónő-képezde ...	
Pozsonyi tanitónő-képezde	
Szabadkai tanitónő-képezde	
Két ujonnan felállitandó képezde egy negyedévi szükséglete	
Tanitó-képezdék közös-költségei ...	10,000
Torna-póttanfolyamok	9,000
Budapesti, budai polgári iskolatanitó-képezde	15,250
Budapesti, budai polgári-iskolatanitónő-képezde	8,500
Népnevelési szükséglet	800,000
A népnevelési lap kiadására	10,000
Budapesten felállitandó felső leányiskolára	6,000
Siketnémák intézete Váczon	34,574
Vakok országos intézete Budapesten	32,765
Az egyetemi épületek létesitésére felveendő kölcsön kamat és törlesztési szükségletére	146,322
3. Ösztöndijak és egyéb tanulmányi czélok :	
Utazási ösztöndijak felsőbb és középtanodai tanárok és tanárjelöltek számára	25,000
A bécsi Therezianumnak három magyarországi és négy erdélyi növendék fentartására és egyéb kiadásokra ...	4,535
A kolozsvári elemi iskola rajztanitójának	315
Alapitványi járulék az erdélyi iskolaalapnak, a tanitók fizetéseinek pótlására	10,452
Segély az ösztöndij-alapnak	1,064
Szegény tanulók segélyezésére ...	1,200
Goldberg-féle ösztöndij	630
Kamarai járandóság, erdélyi helvét hitvallású evang. egyházak és tanodák, s némely róm. kath. lelkészség számára	3,545
Halli alapitványi alafák és segélydijak	4,910
A magyarországi középtanodákba járó 15 horvátországi tanuló számára ...	3,000
Oly egyetemi magántanárok jutalmazására, kik elméleti szakot adnak elő, melyre nézve rendszeresitett tanszék vagy nem létezik, vagy betöltve nincs, s kik-	

	frt
nek a tanári pályán megtartása az illető fakultás véleménye szerint kívánatos	5,000
Ösztöndijak a magyar határőrvidék számára	3,120
5. Közművelődési czélok:	
Magyar nemzeti muzeum:	
Személyi járandóságok Dologi kiadások	90,000
Országos képtár:	
Személyi járandóságok Dologi kiadások	20,160
Központi meteorologiai intézet:	
Személyi járandóságok Dologi kiadások	13,000
Az orsz. zene- és szavalati akadémia költségeire:	
Személyi járandóságok Dologi kiadások	21,000
Képzőművészet czéljaira, jelesen: utazási ösztöndijakra, megrendelésekre, elaggott jeles művészek segélyezésére	15,000
Történelmi műemlékek felkutatására, kiásatására, felvételére, lajstromozására, osztályozására, kiadására és felügyeletére	20,000
Magyar történelmi források és emlékek kiadására	15,000
A m. t. akadémia könyvtárának gyarapitására	5,000
A magyar tud. akadémia mathematikai és természettudományi osztálya részére országos érdekü kutatásokra és közleményekre	5,000
A magy. kir. természettudományi társulatnak évi segélyezésére, oly czélból, hogy a társulat ez összeget országos érdekü kutatásokra és közleményekre forditsa	4,000
Elszegényedett hazai irók vagy ezek családjainak segélyezésére	2,500
Tornamesterek kiképzésére	5,000
Toldy Ferencznek az irodalom-történet megirása körül kifejtett 50 éves munkásságáért és e téren további működésének előmozditása czéljából	4,000
6. Egyházi czélok:	
A görög szertartású kath. egyháznak	99,000
Az ágostai hitvallású evang. egyháznak	36,000
A helvét hitvallású evang. egyháznak	65,000
A görög keleti hitvallásuak egyházának	100,000
Az unitária hitvallásuak egyházának	5,000
Az izraelita vallásuak egyházának	5,000
XIX. Fejezet. *Igazságügyministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok Dologi kiadások	227,330
2. Semmitőszék:	
Személyi járandóságok:	
Fizetések és lakbérek	134,940
Működési pótlékok	4,500
Szolgák ruhailletményei	450
Jutalmak és segélyek	800
Dologi kiadások:	
Hivatali és irodai szükséglet	9,000
Épületek fentartása	400
3. Legfőbb itélőszék:	
Személyi járandóságok:	
Fizetések és lakbérek	308,577
Működési pótlékok	2,500

	frt
Szolgák ruhailletményei	800
Jutalmak és segélyek	1,500
Dologi kiadások:	
Házbér	3,549
Hivatali s irodai szükséglet	12,000
4. Királyi tábla Budapesten:	
Személyi járandóságok:	
Fizetések és lakpénzek	537,273
Működési pótlékok	1,000
Segélydijak	1,200
Szolgák ruhailletményei	1,300
Jutalmak és segélyek	2,000
Dologi kiadások:	
Házbér	6,310
Hivatali s irodai szükséglet	20,000
Épületek fentartása	400
5. Kir. itélőtábla Marosvásárhelyen:	
Személyi járandóságok:	
Fizetések és lakpénzek	97,788
Segélydijak	500
Szolgák ruhailletményei	450
Jutalmak és segélyek	600
Dologi kiadások:	
Házbér	500
Hivatali s irodai szükséglet	7,000
Épületek fentartása	300
6. Királyi főügyészségek Budapesten és Maros-Vásárhelyen:	
Személyi járandóságok	37,430
Dologi kiadások	20.000
7. Királyi törvényszékek és járásbiróságok:	
Személyi járandóságok	5.085,100
Dologi kiadások	1.004,170
8. Királyi ügyészségek:	
Személyi járandóságok	1.049,922
Dologi kiadások	1.281,893
9. Országos fegyintézetek:	
Munkácsi fegyintézet	98,775
Váczi fegyintézet	114,350
Lipótvári fegyintézet	128,340
Illavai fegyintézet	117.600
Szamosujvári fegyintézet	110,250
Mária-nostrai fegyintézet	37,600
Állami fogház Váczon	6,720
Vegyes kiadások	5,000
10. Telekkönyvezés:	
Központi telekhivatal	8,000
XX. Fejezet. *Honvédelmi ministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok Dologi kiadások	301,860
2. Honvédségi intézetek:	
Hadbirósági kiadások	4,000
Központi ruharaktár	15,531
Fegyverzeti bizottmány	12,717
Ludovika-akadémia	137,067
3. Ujonczozási költségek:	
Magyar- és Erdélyországban Horvát-Szlavonországban	20,000
4. Honvédfőparancsnokság	45,069
5. Kerületi parancsnokságok:	
Budapesti, pesti kerületi parancsnokság Szegedi kerületi parancsnokság Kassai kerületi parancsnokság Pozsonyi kerületi parancsnokság Budapesti, budai kerületi parancsnokság	220,000

	frt
Erdélyi kerületi parancsnokság ...	
Zágrábi kerületi parancsnokság ...	
6. Csapatok:	
Pénzbeli illetékek ...	
Elhelyezés ...	
Élelmezés ...	
Lóeleség ...	5.483.639
Ruházat és felszerelés ...	
Betegápolási költségek	
Töltények beszerzése ...	
Pótlovazás ...	
Rendes kiadások összege ...	207.195,012

B) *Rendkivüli kiadások.*

	frt
I. Fejezet. Az 1875. évre megállapitott közösügyi kiadásokból a magyar korona országait illető összeg ...	1.597,402
II. Fejezet. *Belügyministerium:*	
1. Igazoló bizottmányok	9,414
2. Az egészségügyi tanács irodai és egyéb dologi szükségletére ...	1,800
3. Karhatalmi költségekre	8,000
III. Fejezet. *Pénzügyministerium:*	
1. Rendelkezés alatt álló magyarországi adóhivatali tisztviselők illetményeire	10,000
2. A budapesti fővámház épitésénél visszatartott biztositékokra, és végleges költségeire ...	324.000
3. Az illeték-kiszabási hivatalok hivatali helyiségeinek felszerelésére s butorozására:	
Magyarországban ...	15,000
Horvát-Szlavonországban	
4. Uj épitkezésekre a dohányjövedéknél	112,000
5. Épitkezésekre és egyéb rendkivüli kiadásokra az államjószágoknál:	
Mehádián a Rudolf-telep és Mária-fürdőnél teljesitett munkálatokért járó utolsó részlet ...	21,667
Az ujpesti Duna-révnél védgátak épitésére és kotrási munkálatokra ...	
Az aradi hidépitésre, maradvány a mult évi hitelből ...	90.000
6. Beruházásokra s egyéb rendkivüli kiadásokra az államerdőknél	250.774
7. A bányászat rendkivüli kiadásai	112,000
8. Helyszini szemlék, fontosabb egyezkedések és javitási tervek előkészitése végett két ministeri biztosnak átalány és uti költség	20.000
9. Az államjavak eladásának és azok alapján létesitendő nagyobb hitelmüvelet előmunkálatainak, továbbá a bányák és bányaművek megbecsültetésének költségeire	
10. A vajda-hunyadi vár helyreállitásának befejezési költségeire	66.671
11. Előlegezések a vasuti kamatbiztositás alapján ...	15.000.000
12. A földadó-ideiglen szükségleteire	6.800
13. A magyar határőrvidék polgárositása folytán rendelkezés alá jutott közegek illetményei	12,307
14. Az 1867. év végéig betett tiszti biztositékok visszafizetésére	30.000
15. A földadó-kataszter kiigazitásának költségeire ...	2.000.000
16. Horvát-Szlavonországoknak az 1867. év végén volt adóhátralékok fejében befolyt összegek 63% ...	472.439
17. A debreczeni Bárány-féle teleknek megvételére ...	21,000
18. A sorsolási kölcsön évi járadékának fedezetlen része ...	399,693
19. Az államjavak eladásából befolyandó, a 153 millió frt ezüst-kölcsön törlesztési alapjába beszolgáltatandó összegek	1.200.000
20. Kopácsy József primás tömegéből az örökösöknek még visszafizetendő részlet fejében ...	30.000
21. A Ferencz-csatorna épitési költségeire államjárulékképen ...	530,640
IV. Fejezet. *Közmunka- és közlekedési ministerium:*	
1. A budapesti Dunarész szabályozására	1.200,000
2. A budapesti Dunarész szabályozásának felügyeleti költségeire	30,000
3. A margitszigeti Dunahid teljes befejezésére ...	1.000,000
4. A fiumei kikötő épitésére ...	300,000
5. Uj vonalak tanulmányozására és vonalozási munkálatokra ...	10,000
6. Vasutépités:	
A budapesti összekötő vasut épitésére	1.050,000
7. Beruházások s átalakitások:	
Az államvasutaknál szükségelt átalakitásokra s az emelkedő üzlet igényeinek megfelelő épitkezésekre ...	150,759
Pótépitkezések:	
Az államvasutaknál több[illegible]resz. vizlevezető, azok és uthid áthelyezési, árviz elleni biztositó munkálatok s pályaszin emelési költségeire ...	114,200
V. Fejezet. *Földmivelés-, ipar s kereskedelmi ministerium:*	
1. Gazdasági tanintézeteknél uj épitkezésekre ...	20,000
2. A bosniai határszélen 4 vesztegintézet átalakitására ...	18.000
3. A Budapesten tartandó nemzetközi statistikai congressus előmunkálataira és a szőlőszeti nemzetközi statistika kiállitási költségeire ...	7,000
VI. Fejezet. *Vallás és közoktatásügyi ministerium:*	
1. Tanintézetek:	
A budapesti budai tanitóképezdei épület megóvására szükséges csatornák készitésére, és a vizvezetéki költségekre	15,000
A szegedi főreáltanodai helyiségek felszerelésére ...	15,000
A műegyetem számára bérelt uj helyiségek átalakitására és berendezésére	4,300
2. A muzeum rendkivüli szükségleteire:	
Fősz-öntvényekre	5,000
A muzeumi termeknek meleg vizfütési szerkezettel való ellátására ...	29,244
VII. Fejezet. *Igazságügyi ministerium:*	
1. A magyarországi telekkönyvi kirendeltségek szükségleteire (hiteltelekkönyvi költségekre) ...	40,000
2. Az erdélyi telekkönyvi igazgatóság és kirendeltségek szükségleteire ...	170,000
3. Törvények szerkesztésére	10,000
4. Börtönhelyiségek javitására és átala-	

	frt
kitására, börtön-épitkezésekre és börtön-felszerelésekre	60,000
VIII. Fejezet. *Honvédelmi ministerium:*	
1. Alapitványok	4,648
2. Az erdélyi katonai kórházakért a f. évre fizetendő bértöbbletek	14,305
Rendkivüli kiadások összege	**26.609,063**

C) *Hitel- s pénztárműveleti kiadások.*

I. Fejezet. Szőlődézsmaváltság:	
1. Kamatozás	1.378,153
2. Törlesztés	554,800
3. Tőkebeli kiegyenlitések	4,000
4. Kezelési költségek	68,510
5. A folyó évre előirányzott bevételekből igénybe nem veendő összeg	1.533,016
II. Fejezet.	
1. Maradvány- és irtványföldek megváltása	100,000
III. Fejezet. Sorsolási kölcsön:	
1. Évi járadék	1.224,000
2. A lánczhid költségei	196,153
3. Járulék a pénzügyministerium hitelműveleti osztályának költségéhez	5,000
4. Járulék a pénzügyministeriumi számvevőség és a központi állampénztár költségéhez	7,500
5. Egyéb kezelési költségek	1,000
Hitel és pénztárműveleti kiadások összege	**5.072,132**

3. §. Az előbbi szakaszban megajánlott kiadások fedezésére Magyarország jövedelmei, a magyar korona országait együtt illető közös költségekre és Horvát-Szlavonországok beligazgatási szükségletére nézve egyszersmind Horvát-Szlavonországok bevételei, és pedig a rendes költségekre a rendes jövedelmek, a rendkivüli költségekre és kiadásokra a rendkivüli bevételek, a hitel- és pénztárműveleti kiadásokra a hitel- és pénztárműveleti bevételek jelöltetnek ki, a következő előirányzat szerint:

A) *Rendes bevételek.*

	frt
I. Fejezet. Az 1868:XLVI. t. cz. 20. §-a értelmében a közös függő államadósság költsége fedezésére	144,600
II. Fejezet. Fiume:	
1. Törvénykezési provisorium:	
Rabtartási és bünvádi költségtéritmény és a rabok munkája utáni jövedelem	570
III. Fejezet. Állami számvevőszék	1,450
IV. Fejezet. *Belügyministerium.*	
1. Járulék a földtehermentesitési alapból a földtehermentesitési alapigazgatóság költségeinek fedezésére	46,000
2. Általános közigazgatási bevételek:	
Betegápolási költségek megtéritése	65,270
A kültartományi szülházakban ápolt magyarhoni egyének ápolási költségeinek téritése	2,000
Tébolydák bevételei	61,216
Törvénytelen ágyból származott, Bécsben és egyéb lajtántuli lelenczházakban ápolt gyermekek tápdijai utáni téritmények	25,000
Hivatalos lap jövedelme	65,500
A fővárosi rendőrség átalánya	420,000
3. A nemzeti szinház tőkéinek kamataiból befolyó jövedelem	27,300
4. Különféle bevételek	2,000
V. Fejezet. *Pénzügyministerium:*	
Egyenes adók:	
1. Földadó, államadó	26.400,016
Földtehermentesitési járulék	10.242,834
2. Házadó, államadó	6.297,574
Földtehermentesitési járulék	2.530,281
3. Keresetadó, államadó	13.561,338
Földtehermentesitési járulék	5.476,339
4. Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója:	
Államadó	1.278,000
Földtehermentesitési járulék	522,000
5. Bányaadó:	
Államadó	84,000
Földtehermentesitési járulék	36,000
6. Tőkekamat- és járadékadó:	
a) Földtehermentesitési kötvények kamatai után	922,801
b) Szőlődézsmaváltsági kötvények kamatai után	103,732
c) Egyéb tőkekamatok és járadékok után:	
Állami	478,327
Földtehermentesitési járulék	195,140
7. Jövedelemadó	120,000
8. Malomadó	47,852
9. Kereskedelmi-, ipar- s védelmi adó	399,804
10. Vasuti és gőzhajózási szállitás használata utáni adó	1.400,000
11. Cselédtartásért, teke-asztalokért, játékhelyiségért, kocsi- és lótartásért fizetendő adó	200,000
12. Vadászat és vadászatra használható fegyverek adója	300,000
13. Késedelmi kamat:	
Állami adó után	1.135,000
Földtehermentesitési járulék után	435,000
14. Adóbehajtási illetékek	208,000
15. Adóhátralékok	4.000,000
Fogyasztási adók.	
16. Szeszadó	6.200,000
17. Boradó	2.735,000
18. Husadó	2.034,000
19. Söradó	1.500,000
20. Czukoradó	1.000,000
21. Határvám:	
Kezelési költségátalány (az 1869:II. t. cz. alapján) } Különféle bevételek }	454,010
22. Bélyeg	7.393,200
23. Jogilletékek	15.462,540
24. Dijak	634,070
25. Fémjelzés	25,852
26. Ut-, hid- és révvám	21,849
27. Dohányjövedék:	
Vétel, Gyártás, Eladás } az osztrák kezelőség által megtéritendő beváltott dohánylevelek 4.082,780 forintnyi beváltási árának levonása után	28.658,634

	frt
28. Lottojövedék	3.508,700
29. Sójövedék	13.790,710
30. Államjószágok	6.130,896
31. Államerdők	7.352,980
32. Bányászat és pénzverés:	
Bányaigazgatóságok	
Fémbányaművek	
Fémbeváltó hivatalok	
Pénzverde	
Ágionyeremény	11.639,081
Vasművek	
Kőszénbányák	
Sóbányák	
Opálbánya	
33. Államnyomda	551,000
34. Államépületek	40,650
35. Államvasutak és azok gép- és kocsigyárának tiszta jövedelme	2.763,850
36. Ingó államvagyon	481,135
37. Különféle bevételek	363,277
VI. Fejezet. *Közmunka- és közlekedési ministerium:*	
I. Ministerium:	
1. Kamatbiztositéki számvevőség és vasuti kormányfelügyelet és vasut-építészeti felügyelőség költségeinek megtéritése fejében	69,905
2. Államépitészeti hivatalok	56,000
3. Kőutak fentartása	6,204
4. Vizi utak fentartása	629
II. Államvasutak:	
5. Az államvasutak bevételeiből az üzleti kiadások fedezésére	5.336,150
Az államvasutak gép- és kocsigyárának bevételeiből az üzleti kiadások fedezésére	540,000
VII. Fejezet. *Földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium:*	
1. Gazdasági tanintézetek:	
Magyaróvári gazdasági tanintézet	37,240
Keszthelyi gazdasági tanintézet	6,400
Debreczeni felsőbb gazdasági tanintézet	2,000
Kolozsmonostori gazdasági tanintézet	14,430
Kassai gazdasági tanintézet	8,250
Tarczali vinczellér-képezde	2,291
2. Állami lótenyészintézetek:	
Ménesbirtok-gazdaságok	1.503,803
Ménesek	355,526
Méntelepek	228,290
3. Az 1874 : XX. t. cz. alapján befolyó birságpénzek	4,000
4. Budapesti állatgyógyintézet	12,500
5. Posta	5.323,500
6. Távirda	1.888,000
7. Tengeri hajózás és révügy	30,800
8. Budapesti zálogház	195,000
9. Bányailletékek	70,000
10. Alapok, alapitványok és különféle bevételek	29,260
VIII. Fejezet. *Vallás- és közoktatásügyi ministerium.*	
1. Központi igazgatás:	
Járulék a ministeri számvevőség költségeihez a magyarországi közalapitványok részéről / Az erdélyi közalapitványok részéről	42,085
2. Tanintézetek:	
Magyar kir. egyetemi alap	229.490
Tanárvizsgálati dijak	1.000
Tandijszázalékok	1.350
Tanpénzek	22,800
Járulékok az egyes tanintézetek fentartásához	61,847
Siketnémák intézete Váczon	22,540
Vakok országos intézete Budapesten	22.945
3. Ösztöndijak és egyéb tanulmányi czélok:	
A magyar határőrvidéki alapitványi földek jövedelmeiből	3,120
4. Közművelődési czélok:	
Magyar nemzeti muzeum-alap	11,652
Országos zene- és szavalati akadémia	1,000
IX. Fejezet. *Igazságügyi ministerium:*	
1. Fegyelmi eljárások költségeinek megtéritése fejében	3,000
2. Járulékok a törvénykezési költségekhez	14.170
3. Rabtartási költségtéritmények és a fegyenczek munkájából várható jövedelem	140,000
4. Országos fegyintézetek bevételei	98,360
X. Fejezet. *Honvédelmi ministerium:*	
Honvédségi intézetek bevételei	63,774
Rendes bevételek összege	206.434,748

B) *Rendkivüli bevételek.*

	frt
I. Fejezet. *Belügyministerium:*	
Járulék a földtehermentesitési alapból az igazoló bizottmányok költségeinek megtéritése fejében	9,414
II. Fejezet. *Pénzügyministerium:*	
1. Bordézsmaváltságból	23,966
2. Különféle bevételek az államjószágokból	3,846
3. A beszterczei kohó eladásából	100,000
4. A tiszai koronai kerületet képező községek uradalmi járulékainak megváltása fejében	185,714
5. Az államjavak eladásából befolyandó s az állam szabad rendelkezésére álló összegek	400,000
6. Az államjavak eladásából befolyandó s a 153 millió forint ezüst kölcsön törlesztésére szervezett alapba beszolgáltatandó összegek	1.200,000
7. A földadó-ideiglen régi hátralékaiból	6,000
8. Állami előlegekből	872,205
9. A földtehermentesitési alapnak adott előlegek kamatai fejében	2.892,125
III. Fejezet. *Vallás- és közoktatási ministerium:*	
1. A volt Eszterházy-képtár megvételére Budapest városa által felajánlott 60,000 frtnak esedékes 5-ik részlete	10,000
2. Győr városa által kebelében felállitott főreáltanoda felszerelésére adományozott 2000 frtnak esedékes 3-ik részlete	500
Rendkivüli bevételek összege	5.703,770

C) *Hitel- s pénztárműveleti bevételek.*

	frt
I. Fejezet. Szőlődézsmaváltság :	
1. A mult évek illetőségeiből fenmaradt	1.241,579
2. A váltságkötelezettek járadékai	2.256.000
3. Késedelmi kamatok s egyéb bevételek	40.900
II. Fejezet.	
Maradvány- és irtványföldek megváltásából	100.000
III. Fejezet. Sorsolási kölcsön:	
1. Időközi kamatok	40.000
2. A lánczhid bevételei	672,000
3. Az 1870 : X. t. cz. 4. §-ban megjelölt társulatok és vállalatok által fizetendő községi pótlékok	321.360
4. Az évi járadéknak az erre s'ánt jövedelmek után fedezetlen maradandó részének pótlásául az államkincstárból	399.693
Hitel- s pénztárműveleti bevételek összege	**5.072.132**

4. §. A 2. §-ban megállapitott rendes kiadások és a 3. §-ban megajánlott rendes jövedelmek között 760,264 frt, a rendkivüli s a hitel- és pénztárműveleti kiadások és bevételek között 20.905,293 forint, és igy összesen 21.665,557 forint különbözet mutatkozik.

Ezen különbözet az 1874 : XIV. t. czikk alapján megkötött 76²/₄ millió o. é. ezüst-forintnyi állam-kölcsön rendelkezésre álló készleteiből fedeztetik.

5. §. Hogy az államnak a 3. §-ban elősorolt jövedelmei folyókká tételhessenek, az 1868: II., XI., XIV., XV., XVI., XVII., XVIII., XIX., XX., XXII., XXIII., XXV. és XXXV. törvényczikkekben megállapitott, és az 1875. év végéig az 1874. XXXVII. t. czikk által érvényben tartott egyenes és fogyasztási adók, jövedékek, dijak, bélyegek és illetékek, valamint az 1875: XX., XXI., XXII., XXIV., XXVI., XXVII., XXIX., és XXX. törvényczikkekben megállapitott adók, a révvám és az államvagyon jövedelmei, s az állam egyéb bevételei, végre a határőrvidéken fennálló adók, az 1869:XVI., az 1870: L., LI., LVI., LVIII., LIX., az 1871: LXI., LXIII., az 1873: VI. és IX., valamint az 1875: XIV., XV., XVI., XIX., XXIII., XXV. és XXVIII. törvényekben eszközölt és az 1875. év folytán a törvényhozás által netalán még teendő módositások megtartásának kikötése mellett az 1875. évre ezennel megajánltatnak és megszavaztatnak.

6. §. Az előbbi §-ban megszavazott, valamint a 3-ik §-ban előirányzott s a 4-ik §-ban a hiány fedezésére kijelölt egyéb bevételek csupán a jelen törvényben megajánlott kiadásokra fordittathatnak, és átruházás e kiadásoknak se fejezetei, se czimei, se rovatai között nem engedtetik.

Kivételnek csak a rendes kiadások XV. fejezete 3., 5., 7. és 17. czimei s rovatai között van helye; ezen czimek és rovatok között az átruházási jog kivételesen megengedtetik.

7. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XXXIV. TÖRVÉNY-CZIKK

a budapesti nemzeti szinház homlokzatának és bérházának kiépitéséről, az arra szükséges törlesztési kölcsönnek és a bérház adómentességének engedélyezéséről.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 14-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18-án, a főrendek házában 1875. évi május 19-én.)

1. §. A budapesti nemzeti szinház homlokzatának és bérházának kiépitése iránt eddig tett intézkedések helybenhagyatnak.

2. §. A belügyminister felhatalmaztatik, hogy a budapesti nemzeti szinház homlokzatának és bérházának teljes kiépitésére, a bérháznak és telkének, valamint a szinházi alap tulajdonát képező városligeti teleknek jelzálogi leköthetése mellett a házbérjövedelemből 30 év alatt törlesztendő 300,000 frtos kölcsönt vehessen föl.

A házbérnek az évi kamaton és törlesztési járadékon tul fenmaradó része, valamint a városligeti teleknek jövedelme is a szinháznak évenkint járó 27,300 frtnyi segély fedezésére forditandó.

3. §. A budapesti nemzeti szinház bérháza a kölcsönszerződés keltétől számitandó 30 évre az állami és községi adók alól fölmentetik.

4. §. Jelen törvény végrehajtásával a belügy- és pénzügyminister bizatik meg.

XXXV. TÖRVÉNY-CZIKK

a községek rendezéséről szóló 1871. évi XVIII. törvényczikk némely §§-ainak a szabad királyi és törvényhatósági joggal felruházott városokra való kiterjesztéséről.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 18-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi május 24-én.)

1. §. Az 1871. évi XVIII. törvényczikknek a községi hatóságról és illetőségről szóló 4—19. §§-ai, továbbá a községi háztartást szabályozó 102, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 110, 111, 113, 114, 116, 117, 118, 119, 122, 124, 125, 126, 127, 129. és 130. §§-ainak, valamint a szegényügyre, a jótékony és közmüvelődési intézetekre és az alapitványokra vonatkozó 131, 132, 133. §§-nak hatálya, az alábbi szakaszokban foglalt módositásokkal, a szabad királyi és törvényhatósági joggal felruházott városokra is — kivéve Budapest fővárosát, melyről az 1872: XXXVI. tczikk már intézkedett — kiterjesztetik.(3)

2. §. Az 1871. évi XVIII. törvényczikk 17. és 126. §§-ai értelmében a városi törvényhatóság által megállapitott szabályrendeletek jóváhagyás végett a belügyministerhez terjesztendők fel; és a 106, 107, 109, 116, 126, 128, 130, 131., §§-ok szerint a törvényhatóságokat illető felügyeleti és felebbviteli hatóságot ezen városok felett a belügyminister gyakorolja.

3. §. Az 1871. évi XVIII. törvényczikk 103. és 105. §§-ban foglalt tárgyak elintézésére jogositott közgyülés összehivásának 30 napi határideje helyett a szabad királyi és törvényhatósági joggal felruházott városok szabályrendeletileg állapitják meg azon határidőt, melynek ily esetben a közgyülés összehivása

(1) V. ö. az 1881: LIV. t. czikket a budapesti magyar nemzeti szinház házi pénztárát terhelő adósságok törlesztéséről, s a nemzeti szinház épületén szükséges helyreállitások költségeiről.
(2) E t. czikket — ép úgy, mint az 1871: XVIII. t. czikket — hatályon kivül helyezte a községekről szóló 1886: XXII. t. cz. 166. §-a.
(3) V. ö. Szeged városára nézve, az 1884: IV. t. cz. 14. §-ának utolsó bekezdését.

és megtartása között lenni kell. Ezen határidő azonban 8 napnál rövidebb nem lehet.

4. §. A városi vagyon kezelésénél az 1871. évi XVIII. törvényczikk 110. §-ának rendelkezései tartandók meg, ha azonban az ezen §-ban említett esetek valamelyikének beálltával a város közgyülése a városi vagyon szabad kézből való kiadatását rendelné el, az e tárgyban hozott határozat kifüggesztendő s a kifüggesztéstől számitott 8 nap alatt az ellen a község kötelékébe tartozó bármely polgár felebbezést a tanács utján adhat be. A felebbezés felett a belügyminister dönt. A fentebbi 8 napi határidő leteltéig, vagy ha felebbezés adatott be, annak elintézéséig az ily határozatok végre nem hajthatók.

5. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

XXXVI. TÖRVÉNY-CZIKK

az elsőfoku királyi biróságok ujabb szervezéséről.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 17-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18-án, a főrendek házában 1875. évi május 19-én.)

1. §. Az elsőfoku királyi törvényszékeknek az 1871 : XXXII. törvényczikk 1. §-ában és 1873 : XXVII. t.-czikk 15. §-ában megállapitott száma 64-re szállitható le.

Ezen törvényszékek székhelyeit és területét | ideiglenesen a ministerium,(2)

az elsőfoku biróságoknál alkalmazandó birák és birósági hivatalnokok létszámát pedig az igazságügyminister állapitja meg.

2. §. Az 1. §-ban meghatározott leszállitás által beállott uj szervezés folytán az összes elsőfoku biróságoknál alkalmazott birák és a királyi ügyészség tagjai a szükséghez képest és a 3-ik §. korlátai között nyugdijazhatók vagy áthelyezhetők.

3. §. A nyugdijazást vagy áthelyezést Ő Felsége felelős igazságügyministere által rendeli el, a ki e tekintetben nincs a megszüntetendő biróságoknál alkalmazott birákhoz kötve.

Az uj szervezés indokából mindazonáltal nem nyugdijaztatik több biró és királyi ügyész, mint a hány a törvényszékek számának leszállitása következtében fölöslegessé válik.

Az 1871 : IX. törvényczikk 2-ik §-ának azon rendelkezése, mely szerint az áthelyezett biró fizetése le nem szállitható, a jelen törvény következtében szükségessé válandó áthelyezések eseteiben sem szenved változást.

A nyugdijazandó birák és kir. ügyészek a nyugdij összegének tekintetében az 1871 : IX. t. cz. 12. §-ban biztositott kedvezményben részesülnek.(3)

4. §. Az 1869 : IV., továbbá az 1871 : IX. törvényczikkeknek a birák áthelyezésére, valamint a birák és kir. ügyészek nyugdijazására vonatkozó rendelkezései az elsőfoku biróságnál alkalmazott birákat és királyi ügyészeket illetőleg is az uj szervezés befejezésével ismét teljes hatályba lép-

---

(1) V. ö. az 1871: XXXI. t. czikket és jegyzeteit. Az e. f. biróságok szervezetére vonatkozó érvényes rendelkezéseket az 1890: XXIX. t. cz. kapcsán foglaltuk egybe.

V. ö. a kir. ministerium 1875 jul. 31. 2722. I. M. E. sz. rendeletét az e. f. biróságok ujabb szervezése tárgyában (1875. R. T. 217.) és ennek kiegészitéseképpen a ministerium 1876 ápr. 15. 1423. sz. rend. (1876. R. T. 77.).

(2) E rendelkezést hatályon kivül helyezte a kir. törvényszékek és kir. járásbiróságok székhelyeinek és területeinek meghatározásáról szóló 1890: XXIX. t. cz. 3. §-a; helyébe u. e. t. cz. 1. §-a lépett.

(3) V. ö. 2. §.

nek; az uj szervezés pedig a jelen törvény életbeléptetésétől számitandó 3 év alatt befejezendő.

Ezen idő elteltét követő 3 hó alatt köteles az igazságügyminister pontos statistikai adatokat a törvényhozás elé terjeszteni, minden egyes törvényszék és járásbiróság ügyforgalmáról, hogy azok alapján akkor a törvényhozás mind a biróságok számát, mind a területek beosztását és székhelyek meghatározását, mind pedig a birói létszámot végleg megállapithassa.(1)

5. §. Jelen törvény végrehajtásával a ministerium (1. §.), illetőleg az igazságügyminister bizatik meg.

XXXVII. TÖRVÉNY-CZIKK

kereskedelmi törvény.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 16-án. Kihirdettetett a képviselőházban 1875. évi május 18-án, a főrendek házában 1875. évi május 19-en.)

Általános határozatok.

1. §. Kereskedelmi ügyekben, ha azok iránt a jelen törvényben intézkedés nem foglaltatik, a kereskedelmi szokások irányadók,(3) ezek hiányában pedig az általános magánjog alkalmazandó.

---

(1) E bekezdést módosította az 1883: III. t. cz. 1. §-a, melyet azonban az 1890: XXIX. t. cz. 3. §-a hatályon kívül helyezett.

(2) A kereskedelmi jog szabályainak első törvényhozási rendezését Magyarországon az 1723: LIII. t. cz. tartalmazza «De observando Auszugali Processu; et qualiter per hactenus interventis Debitis Mercatores agere possint?» Az 1772 jul. 22. kir. leirattal 1772 nov. 1-jétől kezdve Erdélyben az 1763. évi osztrák váltó- és kereskedelmi rendtartás, továbbá 1772 okt. 7-étől kezdve az 1734. évi osztrák bukási rendtartás («Norma juxta quam decoctores et dolosos debitores procedendum»), mely a kereskedelmi jog körébe vágó számos rendelkezést is tartalmaz és a melyet az 1772 jul. 4 «Norma cridalis» (csődtörvény) egészített ki. Ugyanezen szabályok fokozatosan a katonai határőrvidékre is kiterjesztettek, még pedig az 1785 nov. 26. udv. haditanácsi rendelettel az 1758-ban felállított zenggi keresk. és váltótörvényszék, az 1787 szept. 29. udv. haditanácsi rendelettel pedig az egész határőrvidék területére.

1774 ápr. 25-én tétetett közzé a tengerész-rendtartást tartalmazó és a magyar tengerparton máig érvényben levő «Editto politico di navigazione mercantile».

1779 ben a kir. Curia megbízást kapott egy váltó- és kereskedelmi törvény szerkesztésére. A kir. Curia javaslatát az 1791 jan. 9-én kelt kir. leirat az országgyülés elé terjesztette, a mely az 1791: LXVII. t. czikkel (Pro elaboratione Systematis Publico-Politicorum, et Judicialium Negotiorum, aliorumque Objectorum, quæ hac Diæta terminari non poterant, Deputationes ordinatur, et Deputati denominantur) több más bizottság mellett egy jogügyi bizottságot is kiküldött, ahhoz utasítván a kereskedelmi, váltó- és tengerészeti kérvények kidolgozását is («leges item in negotio cambiali et navigationis»).

E bizottság javaslatát «Codex Cambio-Mercantilis pro Regno Hungariæ Partibusque eidem adnexis in tres partes divisus per Regnicolarem Juridicam Deputationem Articulo 67. 1791. ordinatam elaboratus» czímmel 1795-ben az országgyülésnek beterjesztette és későbben Pozsonyban közzé is tette. A javaslatot kiegészíti a keresk. biróságok előtt való eljárást szabályozó «Ordo judiciarius pro tribunalibus mercantilibus»

Időközben az 1792: XVII. t. cz. («De qualiter effectuandis Sententiis Campsorialium Judiciorum et Fororum Hæreditariarum Provinciarum, quibus se quis sponte subjecit») lehetővé tette, hogy a felek kívánságára a szomszéd osztrák biróságok itéljenek magyar honosok kereskedelmi ügyei fölött.

Az 1827: VIII. t. cz. («Systematicorum Operatorum Deputationalium ulterior pertractatio ad proximam Diætam prorogatur») egy ujabban kiküldött bizottságnak ismételte az 1791: LXVII. t. czikkben foglalt megbízást, melynek eredménye egy «Codex Cambio-Mercantilis eiusdemque Ordo Processualis» volt és a mely a kiküldött bizottság összes munkálataival együttesen jelent meg (1830-ban, Pozsonyban) ily czimmel: «Opinio excelsæ Regnicolaris Deputationis motivis suffulta pro pertractandis in consequentiam Art. 67. 1790/01. elaboratis Systematicis Operatis Art. 8. 1827. exmissæ circa objecta ad Deputationem juridicam relata».

Végre az 1840. évi országgyülésnek sikerült megalkotni egy modern kereskedelmi és váltó-törvényt. Ezen az országgyülésen hozták meg a váltó-törvénykönyvet (1840: XV. t. cz.), továbbá a kereskedőkről (1840: XVI. t. cz.), a gyárak jogviszonyairól (1840: XVII. t. cz.), a közkeresetre összeálló társa-

2. §. Hol a jelen törvényben törvényszékekről tétetik említés, azok alatt a kereskedelmi ügyek elintézésére hivatott biróságok értendők.(4)

ELSŐ RÉSZ.

Kereskedők és kereskedelmi társaságok.

ELSŐ CZIM.

Kereskedők általában.

3. §. Kereskedőnek a jelen törvény értelmében az tekintendő, ki saját nevében kereskedelmi ügyletekkel iparszerüleg foglalkozik.(5)

4. §. A kereskedőkre vonatkozó határozatok a kereskedelmi társaságokra is alkalmazandók. (61. §.)

Az államra, ha ez kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik, az érintett határozatok annyiban nyernek alkalmazást, a mennyiben a fenálló törvények és törvényes rendeletek máskép nem intézkednek.

Hogy a kereskedelmi czégek, kereskedelmi könyvek és a czégvezetőkre vonatkozó (3., 4. és 5.) czimek az állam kereskedelmi vállalataira miképen nyernek alkalmazást, külön rendelettel fog megállapittatni.(6)

5. §. Jelen törvénynek a kereskedelmi czégekre, a könyvekre és a czégvezetésre vonatkozó intézkedései a kufárokra és házalókra(7) egyáltalán nem; a zsibárusokra, korcsmárosokra, közönséges fuvarosokra, hajósokra

---

ságok jogviszonyairól (1840: XVIII. t. cz.), a kereskedői testületekről és az alkuszokról (1840: XIX. t. cz.), a fuvarosokról (1840: XX. t. cz.) és végül a csődületről (1840: XXII. t. cz.) szóló törvényeket, melyek (az 1840: XVI—XX. t. czikkek és XXII. t. cz. az Id. törv. szab. eszközölte csekély módositásokkal) az 1875: XXXVII. t. cz. életbeléptéig hatályban maradtak.

Megjegyezzük azonban, hogy az itt felsorolt törvények Erdélyben és a katonai határőrvidék területén soha sem léptek hatályba. Fiuméban pedig csak 1848-ig voltak életben. Mindezen területeken — az időközi módosításokkal együtt - az 1763. évi osztrák keresk. rendtart. volt hatályban (a váltó-törvényhozásra nézve l. a részleteket az 1876: XXVII. t. cz. kapcsán) az 1875: XXXVII. t. cz. életbeléptéig, kivéve a katonai határőrvidéket, hol az 1863 jun. 14. hadügyminiszteri rendelettel 1863. B. T. L. 66.) behozták az osztrák örökös tartományok számára az 1862 decz. 17. törvénynyel (1863. B. T. L. 1.) recipiált német általános kereskedelmi törvényt, mely a katonai határőrvidéken az 1875: XXXVIII. t. cz. életbeléptéig volt hatályban. (L. részben: *Nagy Ferencz:* A magyar kereskedelmi jog kézikönyve. III. átdolg. kiad. [Budapest, 1895.] 18 -20. II.) L. még az 1840: XVI., XVII., XVIII., XIX. és XXI. t. cz. jegyzeteit.

(3) A kereskedelmi szokásról l. alább 267., 288., 327., 340., 349., 379., 387. §§. L. még a keresk. és iparkamarákról szóló 1868: VI. t. cz. 3. §. *i*) pontját.

(4) A kereskedelmi biróságokról v. ö. az 1871: XXXI. t. cz. 18. §-ának *b*) pontját; l. továbbá az 1877: XXII. t. cz. 11. §-ának 11. pontját, az 1881 nov. 1. 3269. I. M. E. sz. rendeletet a keresk. ügyekben követendő peres és perenkívüli eljárás szabályozása tárgyában (1881. R. T. 1401.) és az 1893: XVIII. t. cz. 2. §-át.

(5) Kiskoruak kereskedelmi ügyletéről l. 1877: XX. t. cz. 20., 113., 271. §§.; 1884: XVII. t. cz. 1—4. §§.

(6) V. ö. a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi és az igazságügyi miniszterek 1875 decz. 1-én kelt szabályrendeletét a keresk. törv. 3., 4., 5. czímeinek az állam keresk. vállalataira alkalmazása tárgyában (1875. R. T. 520.). E rendelet értelmében az államnak kereskedelmi vállalatai: *a*) az állami vasutak; *b*) a kir. postának személy- és árufuvarozási (kocs posta), valamint pénzutalványozási üzlete; *c*) a kincstári gyárak, nyomdák, bányák, kohók és terményárudák, az egyedárusági vállalatok kivételével; *d*) az orsz. fegyintézeteknek és a kir. törvényszéki börtönöknek házilag kezelt iparüzlete, a mennyiben a kisipar körét túlhaladják; *e*) a kir. zálogház.

Az 1875: IX. t. cz. 1. §-a értelmében a m. kir. posta-takarékpénztár szintén az állam keresk. vállalatai közé tartozik.

(7) A házaló kereskedést az 1852 szept. 4. ny. par. (1852. B. T. L. 252.) szabályozza, melyet a katonai határőrvidéken az 1853 márcz. 29. hadügymin. rendelet (1853. B. T. L. 61.) léptetett hatályba. V. ö. az Ausztriával kötött vám- és keresk. szövetséget tartalmazó 1878: XX. t. cz. XV. czikkét a házalási engedélyek tekintetében fennálló viszonosságról.

s más iparosokra pedig csak annyiban nyernek alkalmazást, a mennyiben üzletük a kisipar körét meghaladja.(1)

A kufárok és házalók egyesülései egyátalán nem, a fentebb felsorolt többi üzletek folytatása végett keletkezett egyesületek pedig csak akkor tekintetnek kereskedelmi társaságoknak, ha üzletük a kisipar körét meghaladja.

6. §. Hogy a kereskedés, mint iparjogositvány, kik által és mily feltételek mellett gyakorolható, az ipartörvény (1872-ik VIII. t. cz.)(2) s az e részben fenálló külön törvények és rendeletek határozzák meg.

MÁSODIK CZIM.

Kereskedelmi czégjegyzékek.

7. §. A jelen törvény által előszabott bejegyzésekre a törvényszékek által kereskedelmi czégjegyzékek vezetendők.

E jegyzékek nyilvánosak és mindenki által megtekinthetők. A bejegyzésekről és az ezekhez csatolt mellékletekről másolatok vehetők, s azok hitelesitett másolatban mindenkinek kiadandók.

A kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és mikénti vezetése külön rendelet által fog szabályoztatni.(3)

8. §. A kereskedelmi czégjegyzékekbe történt bejegyzések, a mennyiben jelen törvény egyes esetekre nézve ellenkezőt nem rendel, egész kiterjedésükben egy, e végre a földmivelési-, ipar- és kereskedelmi ministerium által kiadandó «Központi Értesitő»-ben, a Horvát-Szlavonországban történt bejegyzések pedig az ottani hivatalos lapban haladéktalanul közzéteendők.

E mellett a közzététel a törvényszék által az érdekeltek kivánságára és költségére az általuk kijelölendő más hirlapok utján is eszközölhető.

9. §. Harmadik személyek irányában a kereskedelmi czégjegyzékekbe történt bejegyzések a «Központi Értesitő»-ben, Horvát-Szlavonországban a hivatalos lapban megjelent közzététel napjától birnak foganattal.

A megtörtént közzététel nem tudásával senki sem mentheti magát.(4)

HARMADIK CZIM.

Kereskedelmi czégek.

10. §. A czég azon név, mely alatt a kereskedő üzletét folytatja, s melyet aláirásául használ.(5)

---

(1) V. ö. 16. §.

(2) E helyett: 1884: XVII. t. cz. V. ö. 1891 jun. 5. 32117. sz. keresk. min. rend., mely szerint a keresk. társaságok, ill. az ipari és keresk. üzletekkel foglalk. részv. társaságok és szövetkezetek. valamint azoknak fióktelepei, az iparüzés bejelentésére és iparigazolvány beszerzésére köteleztetnek (1891. R. T. 621.).

(3) V. ö. 1875 decz. 1. földmivelés-, ipar- és keresk. min. és igazságügymin. rend. a kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és vezetése tárgyában (1875. R. T. 523.); 1883 máj. 31. földmivelés-, ipar- és keresk. és igazs. min. rend. a keresk. czégjegyzékek berendezése és vezetése tárgyában 1875 decz. 1-én kibocsátott rend. kiegészítése iránt (1883. R. T. 668.); 1883 márcz. 16. 6156. sz. igazs. min. rend. a czégbejegyzések közzétételeért fizetendő dijak ujabb megállapításáról (1883. R. T. 362.); 1886 decz. 27. 44.227. sz. igazs. min. rend. az 1875: XXXVII. t. cz. értelmében eszközölt czégbejegyzésekért fizetendő czégbejegyzési dijak mikénti elszámolása tárgyában (1886. R. T. 1207.).

(4) V. ö. 66., 104., 110., 130., 181., 554. §§.

(5) Az iparosok czégbejegyzéséről l. 1884: XVII. t. cz. 57. §. A czégnek községi választói jogáról l. 1886: XXII. t. cz. 36., 38. §§.

11. §. Kereskedők, kik üzletüket egyedül folytatják, czégül saját polgári nevüket és pedig legalább vezeték-nevüket kötelesek használni.

Czégükhez oly toldást nem csatolhatnak, mely társas viszonyra mutatna. Ellenben szabadságukban áll oly toldásokkal élni, melyek a személy vagy az üzlet közelebbi megjelölésére szolgálnak(1)

12. §. Ki valamely létező kereskedelmi üzletet szerződés vagy örökösödés utján szerez meg, azt a volt tulajdonos vagy jogutódainak beleegyezésével az addigi czég alatt az utódlást kifejező toldással vagy a nélkül folytathatja.

13. §. A közkereseti társaság czégének, ha abban minden társtag neve nem foglaltatik, legalább a társak egyikének nevét, a társasági viszony létezésére utaló toldással kell tartalmaznia.

Betéti társaságoknál a czégnek a beltagok közül legalább egyiknek nevét a társasági viszonyra utaló valamely toldással kell magában foglalni.

Általában tilos ujonnan keletkezett társaságok czégébe a beltagok nevén kivül más személyek neveit foglalni; szintugy tilos a közkereseti, vagy betéti társaságoknak magukat részvénytársaságoknak vagy szövetkezeteknek czimezni.(2)

14. §. A részvénytársaságok és a szövetkezetek czégükben határozottan mint ilyenek jelölendők meg.(3)

15. §. Ha valaki egy fenálló kereskedelmi üzletbe társtagul belép, vagy egy kereskedelmi társasághoz uj tagul csatlakozik, vagy ilyenből kilép, az eredeti czég e változás daczára azontul is használtathatik.

Oly társtag kilépése esetében azonban, kinek neve a czégben foglaltatott, az addigi czég használásához a kilépett társtag beleegyezése szükséges.

Ugyanez áll oly esetben is, midőn a társaság csak két személyből állott és ezek egyike a társaságból kilép.

16. §. Minden kereskedő, ki az 5. §-ban érintett kivétel alá nem esik, a 21. §-ban meghatározott pénzbirság terhe mellett, üzlete megkezdésével egyidejüleg czégét azon törvényszéknél, melynek kerületében kereskedelmi telepe létezik, bejegyeztetni, egyuttal azt ugyanott sajátkezüleg aláirni, vagy hitelesitett alakban bemutatni tartozik.(4)

Még e bejegyzés meg nem történt, a kereskedő azon jogokban, melyeket a jelen törvény a kereskedők részére megállapit, nem részesülhet; ellenben elvállalt kereskedelmi kötelezettségeiért harmadik személyek irányában a jelen törvény értelmében felelős.

17. §. Minden uj czégnek az azon helyen vagy azon községben már

---

(1) V. ö. alább 551. §.; továbbá az ipartörvényről szóló 1884: XVII. t. cz. 58. §-át; v. ö. 1883: XVIII. t. cz. a magyar korona országai egyesített czímerének és az ország külön czímerének magánosok és magánjellegű testületek, vállalatok és intézetek által való használhatásáról; 1890 jan. 31. 6218. sz. belügymin. rend. azon czégek megjelölése iránt, melyek a vörös kereszt czím, ill. jelvény használatára az 1890. évben feljogosítvák (1890. R. T. 19.).

(2) V. ö. 551. §. — A közkereseti társaság czégbejegyzéséről és czégéről l. alább 65—67. §.; a betéti társaságról l. alább 128., 130. §§.

(3) V. ö. 551. §. — A részvénytársaság czégbejegyzéséről és czégéről l. alább 157., 158., 185. §§.; külföldi részvénytársaságéról l. alább 211., 212. §§.; szövetkezetéről l. alább 223., 225., 226., 241. §§.; közraktárakéról l. alább 435. §.; biztosító vállalatéról l. alább 453—455. §§.

A 14. §. szabálya alól a «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet»-ét kiveszi az 1879: XXXIX. t. cz. 10. §-a.

(4) A czímpéldányok számáról a czég bejegyzése esetében l. 1871: XXXI. t. cz. 27. §. A czégbejegyzési ügyek a biróságnál szüneti tárgyak: 1887: XXX. t. cz. 4. §. 6. p.

létező és a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetett czégtől világosan különböznie kell.

Ki a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetett valamely kereskedővel egyenlő nevet visel, köteles azt czégül olykép használni, hogy az a már bejegyzett czégtől világosan megkülönböztethető legyen.(1)

18. §. Ha más helyen vagy községben fióktelep állittatik fel, a czég a fióktelepet illetőleg az arra nézve illetékes törvényszéknél is bejegyzendő.

E bejegyzésnek azonban addig helye nem lehet, mig nem igazoltatik, hogy a czégbejegyzés a főtelepre nézve illetékes törvényszéknél megtörtént.

Ha azon helyen vagy községben, hol a fióktelep felállittatik, egy már bejegyzett azonos czég létezik, a bejegyzendő czég olykép használandó, hogy az a már bejegyzett czégtől megkülönböztethető legyen.(1)

19. §. Ha a czég megváltozik vagy megszünik, vagy ha a birtokosai személyében változás történik, ezen tény a kereskedelmi czégjegyzésbe leendő bevezetés és kihirdetés végett bejelentendő.(2)

A mennyiben a czég megváltozása vagy megszünése a kereskedelmi czégjegyzékbe be nem vezettetik és ki nem hirdettetik, az, kinél az érintett tények bekövetkeztek, azokat egy harmadik ellenében csak annyiban érvényesitheti, a mennyiben igazolni képes, hogy azon tények ez utóbbi előtt ismeretesek voltak.(3)

20. §. Ha kereskedelmi üzlet átruházásánál az átvevő a czég addigi kötelezettségeit magára vállalja, a hitelezőket ezen kötelezettségek tekintetében ugy az átadó, mint az átvevő ellen kereseti jog illeti.

21. §. Ki a jelen törvénynek a czégbejegyzésre vonatkozó rendeleteit meg nem tartja, az erre az illetékes törvényszék által hivatalból 500 forintig terjedhető pénzbirsággal szoritandó.

A pénzbirság kiszabásával egyidejüleg az illető félnek a bejegyzés eszközlésére 14 napi határidő szabandó, melynek sikertelen lefolyása után a pénzbirság végrehajtás utján behajtatik. A kiszabott, de be nem hajtható pénzbirság fogságra át nem változtatható.

Hasonló eljárásnak van helye azok ellenében is, kik valamely czéget jogosulatlanul használnak; épségben maradván e mellett a 24. §. intézkedései.(4)

22. §. A biróságok átalában, különösen pedig a hagyatéki és csődbiróságok, nem különben a kereskedelmi és iparkamarák és az iparhatóságok, a mennyiben hatáskörükön belől a bejegyzési kötelesség megsértéséről, vagy a czég jogosulatlan használásáról hivatalos tudomást nyernek, erről az illetékes törvényszéknek haladéktalanul jelentést tenni tartoznak.(5)

23. §. Ha kereskedő vagy kereskedelmi társaság, vagy ennek akár bel-, akár kültagja ellen csőd nyittatik, e körülmény a törvényszék által a kereskedelmi czégjegyzékben, külön kihirdetés nélkül, haladéktalanul kitüntetendő.

---

(1) V. ö. alább 551. §.

(2) Külföldi részvénytársaság vagy szövetkezet czégének törléséről l. alább a 217. §-t.

(3) V. ö. alább 66., 104., 110., 130., 181. §§.

(4) V. ö. alább 16., 41., 110., 129., 130., 198., 202., 543., 551., 558. §§. Az ezen §-ban megállapitott birságot fentartja a büntető törvényeket életbeléptető 1880: XXXVII. t. cz. 4. §. V. ö. 1885 ápr. 9. 11447. sz. földmiv., ipar- és keresk. min. rend., a keresk. törvénynek a czégbejegyzésekre vonatkozó rendelkezései, továbbá az ipartörv. 58. §-ának rendelkezései ellen elkövetett visszaélések meggátl. tárgy. (1885. R. T. 390.)

(5) V. ö. 1890 jan. 26. 2631. sz. keresk. min. rend. a czégbejegyzési kötelezettség pontos teljesítésének ellenőrzése és a megszünt czégeknek hivatalból való törlése tárgyában (1890. R. T. 149.).

A mennyiben a kereskedelmi czégjegyzés, melyben az érintett bevezetésnek történni kellene, nem a csődbiróság által vezettetik, ez utóbbi a csődnyitásról azon törvényszéket értesitendi, mely által a kereskedelmi czégjegyzék vezettetik.

24. §. Ki valamely czég bitorlása által jogaiban sérelmet szenved, követelheti, hogy a bitorló a czég további használatától a 21. §-ban érintett pénzbirság mellett eltiltassék és kártéritésben elmarasztaltassék.(1)

A kár létezése és mennyisége felett, a törvényszék a fenforgó körülmények alapján, esetleg szakértők meghallgatása mellett, szabad belátása szerint határoz.

A törvényszék e mellett a sértett fél kérelmére hozott határozatának a marasztalt fél költségein leendő közzétételét is elrendelheti.

NEGYEDIK CZIM.

Kereskedelmi könyvek.

25. §. Minden kereskedő köteles bekötött, laponként folyó számmal ellátott és átfüzött könyveket vezetni, melyek ügyleteit és vagyoni állását teljesen feltüntetik; e mellett azonban szabadságában áll a könyvezés bármily módját s ennél bármily élő nyelvet használni.

Bevezetések a rendszerint kitöltendő helyeken hézag hagyása nélkül teljesitendők. A bevezetés eredeti tartalmát kitörlés által vagy másként olvashatlanná tenni, valamint kivakarni, vagy oly változtatásokat tenni tilos, melyek minőségüknél fogva kétséget hagynak az iránt, vajjon az eredeti bevezetéskor vagy később történtek-e.(2)

26. §. Minden kereskedő köteles üzlete megkezdésekor leltárt késziteni, tehát ingatlan vagyonát, követeléseit és tartozásait, készpénze mennyiségét és egyéb javait pontosan összeirni és az egyes javak értékét kitüntetni, egyuttal a követelő és tartozó állapotnak egymáshozi viszonyát kimutató mérleget szerkeszteni. E leltár és mérleg azontul minden évben elkészitendő.(3)

Ha a kereskedő oly árutárral bir, melynek leltározása az üzlet természeténél fogva minden évben nem eszközölhető, elég ha az árutár minden második évben leltároztatik.

27. §. A leltár és mérleg a kereskedő által aláirandók. Közkereseti és betéti társaságoknál az érintett okmányokat minden személyesen felelős társtag aláirni tartozik.

A kereskedőnek szabadságában áll a leltárt és mérleget egy, e végre rendelt könyvbe iktatni, vagy minden alkalommal külön összeállitani. Az utóbbi esetben az okmányok időrendben összegyüjtve elteendők.

---

(1) V. ö. az Ausztriával kötött vám- és keresk. szerződést tartalmazó 1878: XX. t. cz. XVII. czikkének harmadik bekezdését. A többi külföldi állam tekintetében l. alább a hatodik fejezet jegyzeteit.

(2) Az értékpapirokat részletfizetésre eladók könyveit is ezen §. szerint kell vezetni: 1883: XXXI. t. cz. 5. §. A kereskedelmi könyvek szerepéről a keresk. csőd esetében v. ö. 1881: XVII. t. cz. 244., 254. §§. Kereskedelmi könyvek vezetésének elmulasztása kizárja a kényszeregyesség lehetőségét: 1881: XVII. t. cz. 200. §. Kereskedelmi könyvek nem-vezetése, mint a csalárd bukás kriterioma: 1878: V. t. cz. 414. §. 3. p.; vétkes bukásnál: 1878: V. t. cz. 414. §. 2. p.

(3) Mérleg készítésének elmulasztása, mint a vétkes bukás kriterioma: 1878: V. t. cz. 416. §. 3. p.

28. §. A leltár és mérleg összeállitásánál a javak és követelések azon érték szerint veendők számitásba, melylyel azok a felvétel idejekor birnak. A kétes követelések valószinü értékükben veendők fel, a behajthatlanok pedig lejegyzendők.

29. §. Minden kereskedő köteles a kapott üzleti leveleket megőrizni, az általa küldöttek másait pedig — másolat- vagy lenyomatban — egy másolati könyvbe időrendben bevezetve megtartani.(1)

30. §. A kereskedők kötelesek kereskedelmi könyveiket, az azokban történt utolsó bejegyzés keltétől számitva, legalább tiz éven át megőrizni.(2)

Ugyanez áll a kereskedelmi levelek, a leltárak és mérlegek tekintetében is.

31. §. Bejegyzett kereskedőknek szabályszerüen vezetett könyvei kereskedelmi ügyletekből eredő perekben rendszerint nem teljes, eskü(3) vagy más bizonyitási eszköz által kiegészithető bizonyitékot képeznek.(4)

A könyveknek ezen bizonyitó ereje kereskedők ellenében a peressé vált bejegyzés keltétől számitandó tiz, nem-kereskedők ellenében pedig két évi időtartamra terjed.

Egyébiránt a fölött: kell-e a könyveknek nagyobb vagy kisebb bizonyitó erőt tulajdonitani, hogy oly esetben, midőn a peres felek kereskedelmi könyvei egymástól eltérnek, ezek, mint bizonyitási eszköz, teljesen mellőztessenek-e vagy melyik fél könyveinek kelljen több bizonyitó erőt tulajdonitani, a fenforgó körülményekhez képest a biróság határozand.

32. §. Az oly kereskedelmi könyvek, melyekben szabálytalanságok mutatkoznak, bizonyitékul csak annyiban vétethetnek, a mennyiben a fenforgó körülmények szerint a szabálytalanságok daczára is hitelt érdemelnek.(5)

33. §. A kereskedelmi könyvek bizonyitó erején mit sem változtat az, ha a segédszemélyzet által vezettetnek.(5)

34. §. A biróság a per folyamában a fél kérelmére az ellenfél könyveinek felmutatását elrendelheti. Ha a felmutatás elmulasztatik, a könyveknek vitatott tartalma a vonakodó fél ellenében bebizonyitottnak tekintendő.(5)

35. §. A felmutatott könyvek egész tartalmuk szerint csak a biróság, vagy a birói szakértők által és pedig oly esetben vizsgálhatók meg, midőn azok szabályszerü vezetése forog kérdésben.

A perbeli ellenfélnek egyedül a peressé vált tételekre vonatkozó bejegyzéseket van joga megtekinteni.(6)

36. §. A könyvek felmutatása egész terjedelmük szerint leendő meg-

---

(1) A kereskedő leveleinek bélyegkötelezettségéről l. 1881: XXVI. t. cz. 6. §.

(2) A könyvek megőrzéséről l. alább 120., 146., 207., 253. §§.

(3) Ez eskü tekintetében l. a sommás eljárásról szóló 1893: XVIII. t. cz. 75. és 98. §-ait.

(4) A keresk. könyvek kivonatainak telekkönyvi előjegyzéséről l. Id. törv. szab. I. 150. §.; a kereskedelmi könyvek korábbi bizonyító erejéről: 1868: LIV. t. cz. 173—175. §§.

Az alkuszok naplóinak és kötjegyeinek bizonyitó erejéről l. alább az 541—543. §-ait.

A fönti 31—36. §-ok rendelkezéseinek fentartásáról l. az 1893: XVIII. t. cz. 75. §-át.

Az osztrák-magyar bank könyvkivonatainak bizonyító erejéről l. az 1887: XXVI. t. cz. kiegészítő részét képező alapszabályok 96. czikkét és a jelzálog-hitelüzlet alapszab. 11. §. *b)* pontját, melyet az 1879: XLVI. t. cz. 1. §-a kiterjeszt a magyar földhitelintézetre is; ennek könyvkivonatai bizonyító erejéről egyébként az 1871: XXXIV. t. cz. 7. §-a rendelkezik, melyet ismét az 1879: XXXIX. t. cz. 2. §-a a kisbirtokosok országos földhitelintézetére terjesztett ki. A jelzálogintézetek könyvkivonatának bizonyító erejéről l. az 1876: XXXVI. t. cz. 26. §-át.

(5) V. ö. a 41. §. jegyzetét és alább az 542. §-t.

(6) V. ö. a könyvekkel bizonyítás módja tekintetében az 1868: LIV. t. cz. 178. §-át és az 1893: XVIII. t. cz. 80. §-át, továbbá alább az 542. §-t.

tekintés végett örökösödés, vagyonközösség, társasági vagyon felosztása és csőd esetében biróilag elrendelhető.

ÖTÖDIK CZIM.

A czégvezetők és kereskedelmi meghatalmazottak.[1]

37. §. Czégvezető az, ki a kereskedelmi üzlet tulajdonosától (főnökétől) egyenesen czégvezetési meghatalmazást nyer, vagy határozottan czégvezetőnek nyilvánittatik, vagy végre arra hatalmaztatik fel, hogy a főnök czégjét «per procura» jegyezhesse.[2]

A czégvezetéssel több személy akár külön-külön, akár együttesen is felruháztathatik. Az utóbbi esetben együttes czégvezetés (Collectiv-procura) keletkezik.

38. §. A czégvezetői minőség a czégvezetőt kereskedelmi üzlet folytatásával járó, biróság előtti és biróságon kivüli minden ügyletre és jogcselekvényre feljogositja; minden a köztörvény szerint szükséges különös meghatalmazást pótol és jogot ád kereskedősegédek és meghatalmazottak felvételére és elbocsátására.

Ingatlan javak elidegenitésére és terhelésére a czégvezető csak akkor van feljogositva, ha erre külön felhatalmazást nyer.

39. §. A czégvezető jogkörének korlátozása harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

40. §. A czégvezető az aláirásnál köteles a czéghez saját nevét a czégvezetésre vonatkozó toldással csatolni.

Együttes czégvezetésnél mindegyik czégvezető köteles az érintett toldással ellátott czégjegyzéshez saját nevét hozzácsatolni.

41. §. A czégvezetési felhatalmazás a főnök által, a kereskedelmi jegyzékbe leendő bevezetés végett az illetékes törvényszéknél személyesen vagy hitelesitett alakban bejelentendő. Egyuttal a czégvezető czégjegyzését ugyanott személyesen aláirni, vagy hitelesitett alakban benyujtani tartozik.

E rendelet megtartására a felek a 21. §-ban megállapitott pénzbirság mellett hivatalból szoritandók.

42. §. A czégvezetési felhatalmazás megszünése bejegyzés végett a főnök által bejelentendő.

Ha a czégvezetési jogosultság megszünése a kereskedelmi jegyzékbe be nem vezettetik és közhirré nem tétetik, a főnök e tényt egy harmadik ellenében csak annyiban érvényesitheti, a mennyiben igazolni képes, hogy ez utóbbi előtt a czégvezetés megszünése az ügylet megkötésekor ismeretes volt.[3]

43. §. A kereskedelmi meghatalmazottnak, kit a főnök czégvezetési

---

(1) Az ezen viszonyból eredő perek biróságáról v. ö. 1893: XVIII. t. cz. 2. §. 2. p.; 1881: LIX. t. cz. 94. §. *b)* p.

(2) Kiskoru czég vezetői meghatalmazásához a gyámhatóság jóváhagyása szükséges: 1877: XX. t. cz. 20., 113. §§. A czégvezetői jelleg igazolásáról közjegyzői okirat felvétele alkalmával l. 1886: VII. t. cz. 25. §. A közkereseti társaság czégvezetőjéről l. alább a 82. §-t. A czégvezető képviseleti jogosultságáról a sommás eljárásban l. 1893: XVIII. t. cz. 7. §.

(3) V. ö. 91., 194. §§.

jogosultság nélkül, akár egész üzlete vezetésére, akár üzlete körében bizonyos nemű vagy egyes ügyletekre felhatalmaz, jogköre kiterjed mindazon ügyletekre, melyek az ily kereskedelmi üzlet folytatásával rendszerint járnak, és mindazon jogcselekvényekre, melyeket az ilynemű ügyletek rendszerint szükségessé tesznek.

Váltói kötelezettségek elvállalására, kölcsönök felvételére és perek folytatására a kereskedelmi meghatalmazott csak akkor van feljogositva, ha erre különös felhatalmazást nyert. Ellenben nincs szüksége különös meghatalmazásra azon ügyletekhez, melyekre hatásköre kiterjesztetett.

44. §. A kereskedelmi meghatalmazott az aláirást, minden a czégvezetésre mutató toldás mellőzésével, de a meghatalmazási viszony kifejezésével köteles eszközölni.

45. §. Az előbbeni két czikk intézkedései azon kereskedelmi meghatalmazottakra is alkalmazandók, kiket főnökük kereskedői utazók minőségében, a telep helyén kivül, ügyletekkel megbiz. Ezek e minőségükben egyrészről az általuk kötött adás-vevések után járó vételár felvételére és fizetési határidők engedélyezésére, másrészről főnöküknek künlevő követelései beszedésére feljogositottaknak tekintendők.

46. §. A kereskedősegéd főnöke nevében és annak részére jogügyleteket nem köthet.

47. §. Ki boltban, nyilt áru- vagy raktárban alkalmazva van, feljogositottnak tekintetik oly eladások és átvételek eszközlésére, nemkülönben oly fizetések átvételére, melyek az ily boltban, nyilt áru- vagy raktárban rendesen történni szoktak.

48. §. Ki az árukat nyugtatott számla mellett hozza a vevőhöz, a vételár elfogadására felhatalmazottnak tekintetik.

49. §. Azon ügyletek által, melyeket a czégvezető vagy kereskedelmi meghatalmazott a czégvezetésnek, illetőleg a meghatalmazásnak megfelelőleg főnöke nevében köt, harmadik személyek irányában kötelezve a főnök lesz, jogokat az szerez.

Az, hogy az ügylet világosan a főnök nevében köttetett-e, vagy a fenforgott körülményeknél fogva a szerződők akarata szerint, a főnök nevében kötöttnek tekintendő, különbséget nem tesz.

A czégvezető vagy meghatalmazott és harmadik személyek közt, a megkötött ügyletből sem jogok, sem kötelezettségek nem keletkeznek.

50. §. A czégvezető és kereskedelmi meghatalmazott főnöke beleegyezése nélkül a czégvezetést, illetőleg a meghatalmazást másra át nem ruházhatja.

51. §. A czégvezetés és a kereskedelmi meghatalmazás a fenálló szolgálati viszonyból eredő jogok sérelme nélkül, bármikor visszavonható.

A főnök halála a czégvezetés megszüntét nem vonja maga után. A kereskedelmi meghatalmazás a főnök halálával csak akkor szünik meg, ha világosan ennek életére adatott.

52. §. Ki mint czégvezető vagy kereskedelmi meghatalmazott valamely kereskedelmi ügyletet köt a nélkül, hogy czégvezetői jogositványnyal vagy kereskedelmi meghatalmazással birna, szintugy a kereskedelmi meghatalmazott, ki az ügylet megkötésénél meghatalmazása határain tul megy, a vele

(1) A számlák bélyegkötelezettségéről l. 1881: XXVI. t. cz. 6. §.

szerződő harmadik személynek a kereskedelmi jog szerint felelős; ez utóbbinak szabad választásában áll tőle kártéritést, vagy a szerződés betöltését követelni.

E felelősségnek azonban nincs helye, ha a harmadik, daczára annak, hogy a czégvezetés vagy meghatalmazás hiányáról, vagy az utóbbinak átlépéséről tudomással birt, az ügyletbe bocsátkozott.

53. §. A czégvezető, vagy az, ki kereskedelmi meghatalmazott minőségében egy egész kereskedelmi üzlet vezetésével megbizatik, főnöke beleegyezése nélkül sem saját, sem más részére kereskedelmi üzletet nem köthet.

A főnök beleegyezése már az esetben is vélelmezendő, ha az a czégvezetés vagy meghatalmazás adásakor tudta, hogy a czégvezető vagy meghatalmazott saját vagy más részére kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik, és e foglalkozás abbanhagyását ki nem kötötte.

Ha a czégvezető vagy kereskedelmi meghatalmazott e szabály ellen cselekszik, főnökének az okozott kár megtéritésével tartozik; e mellett jogában áll a főnöknek azon ügyleteket, melyeket a czégvezető vagy meghatalmazott saját részére kötött, ugy tekinteni, mintha azok a főnök részére köttettek volna.

A fentebbi határozatok a segédekre is alkalmazást nyernek.

54. §. A főnöknek azon joga, melynél fogva az előbbi czikk eseteiben az ügyletet saját részére kötöttnek tekintheti és kártéritést követelhet, azon időponttól számitandó három hó alatt szünik meg, midőn a főnök az ügylet megkötéséről tudomást nyert.

HATODIK CZIM.

Segédszemélyzet.

55. §. A segédszemélyzet (segédek és tanonczok) szolgálati viszonyai, valamint igényei a fizetéshez és ellátáshoz szabad egyezkedés tárgyát képezik. Ily egyezkedés hiányában a jelen törvényben foglalt eltérésekkel az ipartörvény (1872 : VIII. t. cz.) harmadik, ötödik és hatodik fejezetének[1] intézkedései szolgálnak irányadóul.

56. §. A kereskedősegéd, ki szolgálata teljesitésében vétlen baleset miatt ideiglenesen gátoltatik, ezért igényeit a fizetés és ellátáshoz el nem veszti. E kedvezmény azonban őt csak hat heti időtartamra illeti.[2]

57. §. A szolgálati viszony a főnök és segéde közt, a mennyiben szerződésileg rövidebb vagy hosszabb határidő nem állapittatott meg, előleges hat heti felmondás mellett ugy az egyik, mint a másik fél részéről felbontható.

Fontosabb teendőkkel megbizott segédek, jelesen könyvvivők és pénztárnokok tekintetében, a kölcsönös felmondási határidő három hónapot tesz.

A jelen czikk határozatai a főnök ellen elrendelt csőd esetében is irányadóul szolgálnak.[3]

58. §. A segéd a szolgálatot felmondás nélkül elhagyhatja:

1. ha a főnök szerződési kötelezettségeit nem teljesiti;

---

(1) Jelenleg az 1884: XVII. t. cz. harmadik, hatodik és hetedik fejezete. — V. ö. 1891 jan. 20. 492. sz. keresk. min. rend., az iparos (kereskedő) segédek és tanonczok névszerinti kimutatása tárgy. (1891. R. T. 79.)

(2) V. ö. alább 59. §. utolsó bekezd.

(3) V. ö. 1881: XVII. t. cz. 60. §. 1. p.; 1884: XVII. t. cz. 92. §.

2. ha a főnök, ennek helyettese vagy családtagjai a segédet tettleg bántalmazzák, vagy ellene sulyos becsületsértést követnek el;

3. ha a szolgálat folytatásával a segéd egészsége vagy élete oly ok miatt lenne veszélyeztetve, mely a szerződés megkötésekor felismerhető nem volt.

Ezen esetekben a segédet a fizetés és ellátás az egész felmondási időre illetik.

59. §. A segéd felmondás nélkül azonnal elbocsátható:

1. ha a főnök bizalmával való visszaélés által az üzlet érdekeit veszélyezteti;

2. ha főnöke beleegyezése nélkül akár saját, akár más részére kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik;

3. ha kötelességei teljesitését elmulasztja;

4. ha három napnál tovább tartó fogságba kerül, vagy főnöke beleegyezése és jogos gátló ok nélkül, az üzlettől három napnál tovább távol van;

5. ha szerződésileg elvállalt kötelességei teljesitésére alkalmatlan;

6. ha a szolgálatra, hosszabb betegség miatt, képtelenné válik;

7. ha valamely undoritó vagy ragályos betegségben szenved;

8. ha a főnököt, ennek helyettesét vagy családtagjait tettleg bántalmazza, vagy ellenük sulyos becsületsértést követ el;

9. ha megintés daczára vigyázatlansága által a ház vagy az üzlet biztonságát veszélyezteti;

10. ha nyerészkedési vágyból eredő bűncselekvényt követ el.

Hogy a segédet a 6. és. 7. pont eseteiben a fizetés és ellátás, a fenforgó körülmények szerint mennyiben illeti meg, az 56. §. értelmében határozandó meg.(1)

60. §. Azokra, kik valamely kereskedelmi üzletben cselédi szolgálatokat teljesitenek, a jelen törvény intézkedései nem alkalmazhatók.(2)

HETEDIK CZIM.

Kereskedelmi társaságok általában.(3)

61. §. Kereskedelmi társaságoknak tekintetnek:

1. a közkereseti társaságok,

2. a betéti társaságok,

3. a részvénytársaságok és

4. a szövetkezetek.

62. §. A közös haszon vagy veszteségre, egy vagy több kereskedelmi ügylet tekintetében keletkező (alkalmi) egyesülések, a jelen törvénynek a kereskedelmi társaságokról szóló határozatai alá nem esnek.

Az ily egyesüléseknél, a mennyiben a felek szerződésileg másképp nem intézkedtek, a résztvevők egyenlő mértékben járulnak a közös vállalathoz; a nyereség- és veszteségben más megállapodás hiányában fejenként osztozkodnak.

Azon ügyletekből, melyeket a résztvevők egyike harmadik személylyel

(1) V. ö. 1884: XVII. t. cz. 94. §.
(2) V. ö. 1876: XIII. t. cz. 3. §. 6. p.
(3) V. ö. fönn 4. és 6. §§.

köt, ennek irányában kötelezve és jogositva ő lesz. Ha azonban a résztvevő a többiek nevében és megbizásából jár el, vagy ha a résztvevők közösen vagy közös meghatalmazott által szerződnek, a szerződő harmadik irányában egyetemlegesen jogositvák és kötelezvék.

A közös üzlet befejezése után a résztvevők közül az, ki az üzletet vezette, a többieknek számadással tartozik. Egyuttal ő köteles a felszámolást teljesiteni.[1]

63. §. A kereskedelmi társaságok czégjük alatt jogokat szerezhetnek, kötelezettségeket vállalhatnak, ingatlan javakra tulajdont s egyéb jogokat szerezhetnek, felperesi és alperesi minőségben perben állhatnak.

NYOLCZADIK CZIM.

Közkereseti társaság.

I. FEJEZET.

A társaság alakitása.

64. §. Közkereseti társaság keletkezik, ha két vagy több személy kereskedelmi üzletet közös czég alatt, korlátlan és egyetemleges kötelezettség mellett folytat.

A társasági szerződés érvényességéhez sem okirat szerkesztése, sem más alakszerüség nem szükséges.

65. §. Minden közkereseti társaság felállitása a társasági tagok által, az üzlet megkezdésekor azon törvényszéknél, melynek területén a társaság székhelye van, s ezenfelül minden törvényszéknél, melynek területén fiókteleppel bir, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett bejelentendő.

A bejelentésnek magában kell foglalni:

1. a társasági tagok nevét, polgári állását és lakhelyét;
2. társaság czégét és székhelyét;
3. a társaság keletkezésének időpontját;
4. ha abban történt megállapodás, hogy a társaságot csak egy vagy több tag képviselje, annak kijelölését, hogy ki vagy kik legyenek erre hivatva és vajjon e jog csak közösen gyakorolható-e?[2]

66. §. Ha valamely fennálló közkereseti társaság czége megváltozik, ha a társaság székhelyét változtatja, ha a társaságba uj tagok lépnek, ha valamelyik tag a képviseleti joggal utólagosan felruháztatik, vagy ha ily jogositvány visszavonatik, e tények a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett, az illetékes törvényszéknél (65. §.) haladéktalanul bejelentendők.

A czég megváltozásának, a társasági székhely áthelyezésének s a képviseleti jogositvány megszüntének harmadik személyek elleni joghatályára nézve a jelen törvény 9. és 19. §§-ban foglalt határozatok alkalmazandók.[3]

---

(1) Az alkalmi egyesülési viszonyból felmerülő peres kérdéseknek a budapesti árú- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön birósági hatáskörébe utalásának feltételeiről l. 1881: LIX. t. cz. 94. §. c) p.

(2) V. ö. 66., 126. §§. A 4. pontra különösen v. ö. 91. §.

(3) V. ö. 91. §.

67. §. Az előbbeni §§-ban érintett bejelentéseket, melyek a kereskedelmi czégjegyzékbe egész kiterjedésük szerint bevezetendők, a társaság összes tagjai az illetékes törvényszéknél sajátkezüleg aláirni, vagy hitelesitett alakban benyujtani tartoznak.

A társaság képviseletével megbizott tagok egyuttal kötelesek ugyanazon törvényszéknél czégjegyzésüket hitelesittetni, vagy azt hiteles alakban bemutatni.

II. FEJEZET.

A társasági tagok egymásközti jogviszonyai.(1)

68. §. A társasági tagok egymásközti jogviszonyaira nézve, mindenek előtt a társasági szerződés s a mennyiben abban a társtagok jogviszonyai iránt intézkedés nem foglaltatik, a jelen fejezet határozatai szolgálnak irányadóul.

69. §. Ha pénz vagy más elhasználható vagy helyettesithető dolgok adatnak a társaságba, azok ennek tulajdonába mennek át. Ugyanez áll az elhasználhatlan, vagy nem helyettesithető dolgokról is, ha azok bizonyos becsértékben hozatnak a társaságba; feltéve, hogy a becslés nem pusztán a nyereségjutalék meghatározhatása végett történt.

Kétség esetében az vélelmezendő, hogy a társaság minden tagja által aláirt leltárban előforduló ingó és ingatlan javak, melyek előbb valamelyik társtag tulajdonát képezték, a társaság tulajdonába bocsáttattak.

70. §. Betételét a szerződésileg megállapitott összegen tul nagyobbitani, vagy a veszteség által csökkent betételt kiegésziteni egyik társasági tag sem tartozik.

71. §. A társasági tagnak azon kiadásokért, melyeket ez a társaság ügyeiben tesz, azon kötelezettségekért, melyeket a társaság helyett vállal, s azon veszteségekért, melyek őt közvetlenül ügyvezetéséből vagy az azzal elválaszthatlanul járó veszélyekből érik, a társaság felelős.

A társasági tag az általa előlegezett pénzek után, az előlegezés napjától számitva, kamatot követelhet, de a társasági üzlet körüli fáradozásaiért, a 84. §. esetét kivéve, dijazást nem igényelhet.

72. §. A társaság ügyeiben minden társasági tag oly szorgalmat és gondosságot köteles kifejteni, minővel saját ügyeiben eljárni szokott.

Minden társasági tag felelős a társaságnak azon károkért, melyeket vétkessége által okozott, s e károk ellenében nem számithatja fel azon előnyöket, melyeket szorgalma által a társaságnak más esetekben szerzett.

73. §. Azon tag, ki pénzbetételét kellő időben be nem fizeti, vagy az általa beszedett társasági pénzeket a társaság pénztárába kellő időben be nem szolgáltatja, vagy a társasági pénztárból saját részére jogosulatlanul pénzt vesz ki, köteles a társaságnak azon naptól kezdve, melyen a befizetésnek vagy beszolgáltatásnak történni kellett volna, illetőleg melyen a jogosulatlan pénzkivétel történt, kamatot fizetni. Ez által a társtag kötelezettségén a ne-

---

(1) E fejezet rendelkezéseinek a betéti társaság tagjaira kiterjesztéséről v. ö. alább 132. §.

A közkereseti társaság tagjai közt a társasági viszonyból felmerülő peres kérdéseknek a budapesti árú- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön biróságai hatáskörébe utalásának eltételeiről l. 1881: LIX. t. cz. 94. §. c) p.

talán okozott nagyobb kár megtéritését illetőleg, és cselekvényeinek egyébkénti jogkövetkezményein változás nem történik.

74. §. Egyik társasági tagnak sem áll jogában a többiek beleegyezése nélkül a társaság üzletkörébe eső ügyletet saját vagy más részére kötni; nem áll továbbá jogában azonos üzletkörrel biró más társaságban beltagként részt venni.

A társasági tagok beleegyezése valamely azonos üzletkörü más társaságban való részvételre jogosan vélelmezendő, ha ezek a társaság alapitásakor tudták, hogy a társtag egy más társaságnál mint ennek beltagja érdekelve van, s daczára ennek, az érintett viszony megszüntetését világosan ki nem kötötték.

75. §. A társaságnak jogában áll azon ügyleteket, melyeket valamelyik tagja az előbbeni §. rendeletei ellenére saját részére kötött, ugy tekinteni, mintha azok a társaság részére köttettek volna; jogában áll e mellett kártéritést igényelni a nélkül, hogy ezáltal jogáról, a társasági viszony felbontását követelhetni, lemondana.

A társaságnak azon joga, melynél fogva a társtag által kötött ügyletet saját részére kötöttnek tekintheti és kártéritést követelhet, azon naptól számitott három hó alatt enyészik el, melyen a társaság az ügylet megkötéséről tudomást nyert.

76. §. Egyik társasági tagnak sem áll jogában a többiek beleegyezése nélkül valakit a társaságba uj tagul felvenni.

Ha az egyik társasági tag valakit illetőségében egyoldalulag részesit vagy illetőségét valakire átruházza, ez a társaság ellen közvetlenül mi jogot sem nyer, különösen a társasági könyvek és iratok megtekintésére igényt nem tarthat.

77. §. Ha az üzletvezetés a társasági szerződés, vagy későbbi megállapodás által egy vagy több társasági tagra ruháztatott, a többiek az üzletvezetésből kizártaknak tekintendők. Ily esetben az üzletvezetéssel megbizott társasági tagok, tekintet nélkül a többiek ellenmondására, mindazon cselekvényekre feljogositvák, melyek a társaság kereskedelmi üzletével rendszerint járnak.

78. §. Ha az üzletvezetéssel a társasági tagok mind, vagy azok közül többen olykép bizatnak meg, hogy a többiek nélkül egyik se intézkedhessék, — ez esetben, ha a halasztás veszélylyel nem jár, egyedül egyik tag sem intézkedhetik.

Ily kikötés hiányában az üzletvezetéssel megbizott tagok mindegyike fel van jogositva az üzletvezetéssel járó cselekvényekre. Ez esetben is azonban a szándékolt cselekvény abban hagyandó, ha az üzletvezetésre jogositott tagok egyike az ellen tiltakozik.

79. §. Azon megbizás, melylyel az üzletvezetés a társasági szerződés vagy későbbi megállapodás által egy vagy több társasági tagra ruháztatott, a társaság tartama alatt jogszerü ok nélkül vissza nem vonathatik.

A felett, hogy a megbizás visszavonására forog-e fenn jogszerü ok, a biróság belátása szerint határoz.

Indokoltnak a visszavonás különösen a 100. §. 2—5. pontjai alatt felsorolt esetekben nyilvánittathatik.

---

(1) V. ö. 134. §.

80. §. Ha az üzletvezetés a társasági szerződés, vagy későbbi megállapodás által egy vagy több tagra nem ruháztatott, a társasági ügyek vitelére a tagok egyenlően jogositvák és kötelezvék.

Ily esetben is azonban az oly cselekvény, mely ellen valamelyik társasági tag tiltakozik, abbanhagyandó.

81. §. Oly ügyletekhez, melyek a társaság rendes üzleti forgalmán tul mennek, vagy a társaság czéljához nem tartoznak, akkor is, ha az üzletvezetés egy vagy több tagra ruháztatott, valamennyi tag határozata szükséges. Érvényes határozat csak egyhangulag hozathatik. Ha ez el nem érhető, azon cselekvény, mely iránt határozni kellett volna, abban hagyandó.

82. §. Czégvezető kirendeléséhez, a mennyiben a halasztás veszélylyel nem jár, az üzletvezetéssel megbizott minden tagnak, s ha ilyenek nincsenek, a társaság valamennyi tagjának beleegyezése szükséges.

A czégvezetési jogositványt minden társasági tag, ki annak adására fel van hatalmazva, visszavonhatja.

83. §. A társaság minden tagjának, habár az üzletvezetésben tényleges részt nem vesz, jogában áll a társasági ügyek menetéről személyesen tudomást szerezni. E végből az üzlet helyiségeiben bármikor megjelenhet, a társaság kereskedelmi könyveit és iratait megtekintheti, s azok alapján saját tájékozása végett mérleget készithet.

Az ezzel ellenkező megállapodás hatályát veszti, ha az üzletvezetésben rosszhiszemüség igazolható.(1)

84. §. Az üzleti év végén minden társasági tag betétele után, — vagy ha az a lefolyt üzleti év végén nyereség által szaporodott, avagy veszteség által csökkent, — vagyonilletősége után kamatok számittatnak, és ezek javára, az általa jutaléka fejében kivett pénzek kamatai pedig terhére iratnak. Azok részére, kik csak munkájukkal járulnak a társasághoz, megfelelő és esetleg a biróság által megállapitandó munka-dij számittatik.

A kamatok és munkadijak fedezése előtt nem létezik nyereség, ezen kamatok és munkadijak képezik vagy szaporitják a társaság veszteségét.(2)

85. §. Minden üzleti év végén a nyereség vagy veszteség a leltár és mérleg alapján megállapittatik, s minden társasági tag ebbeli járuléka kiszámittatik.

A nyereség vagy veszteség a társasági tagok közt fejenként osztatik fel, és a nyereség az egyes tagok vagyonilletőségéhez hozzáiratik, a veszteség pedig abból lejegyeztetik.(3)

86. §. Egyik társasági tagnak sem áll jogában a többiek beleegyezése nélkül betételét, vagy vagyonilletőségét csonkitani.

Ellenben jogában áll, a többiek beleegyezése nélkül is, vagyonilletősége után a legközelebb lefolyt évre járó kamatokat, illetőleg a munkadijt és a mennyiben ez a társaság világos hátránya nélkül történhetik, a társasági pénztárból oly összeget kivenni, mely a legközelebb lefolyt évbeli nyereség jutalékát meg nem haladja.(3)

---

(1) V. ö. 135. §.
(2) V. ö. 71., 136. §§.
(3) V. ö. 136. §.

III. FEJEZET.

A társaság jogviszonyai harmadik személyek irányában.

87. §. A társasági viszony joghatálya harmadik személyek irányában azon időponttal veszi kezdetét, midőn a közkereseti társaság felállításának a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetése közzététetett, de előbb is, mihelyt a társaság üzletét tényleg megkezdette.

Annak kikötése, hogy a társaság nem a közzététellel, hanem egy későbbi időponttal vegye kezdetét, harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

88. §. A közkereseti társaság tagjai a társasági kötelezettségekért egész vagyonukkal egyetemlegesen felelősek.

Az ezzel ellenkező megállapodás harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.[1]

89. §. Ki valamely fennálló közkereseti társaságba lép, tekintet nélkül arra, hogy történt-e ez által a czégben változás vagy sem, a belépése előtt keletkezett társasági kötelezettségekért a többi tagokkal egyenlően felelős.

Az ezzel ellenkező szerződés harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

90. §. A társaság képviseletére jogositott minden egyes tag a társaság nevében mindennemü ügyletekre és jogcselekvényekre, különösen a társaság ingatlan javainak elidegenitésére és terhelésére is felhatalmazottnak tekintetik.

Azon ügyletek által, melyeket a képviseletre jogositott valamelyik tag a társaság nevében köt, jogositva és kötelezve ez utóbbi lesz.

Az, hogy az ügylet világosan a társaság nevében köttetett, vagy a fenforgó körülményeknél fogva a szerződő felek akarata szerint a társaság részére kötöttnek tekintendő, különbséget nem tesz.

91. §. A társaságot az egyes tag jogügyletei nem kötelezik, ha tőle azon jogositvány, hogy a társaságot képviselhesse, megvonatott (65. §. 4.), vagy ha ebbeli jogositványa visszavonatott (66. §.); feltéve, hogy a kizárás vagy a jogositvány visszavonása, ugy mint ezt a jelen törvény a czégvezetői jogositvány megszünésére rendeli (42. §.), kellően közzététetett.

92. §. A társasági tag képviseleti jogának bármily korlátozása harmadik személyek irányában, joghatálylyal nem bir.

93. §. Biróságok előtt a társaságot a képviseletre jogositott tagok mindegyike érvényesen képviselheti.

A társaságot illető kézbesitések érvényességére elegendő, ha azok a képviseletre jogositott valamelyik tag kezeihez történnek.[2]

94. §. A czégvezetési jogositvány adása és visszavonása, harmadik személyek irányában joghatálylyal bir, ha az a képviseletre jogositott tagok valamelyike által történik.

95. §. Az egyes társasági tagok magánhitelezői a társasági vagyonhoz tartozó dolgokat, követeléseket, jogokat, vagy az egyes tagok e tekintetbeni illetőségét sem biztositás, sem kielégités végett igénybe nem vehetik. Bizto-

(1) V. ö. 138. §.
(2) V. ö. 141. §.

sitás vagy kielégités tárgyául a magánhitelezőkre nézve csak az szolgálhat, mit az egyes tagok évi kamatok, munkadij vagy jutalék fejében követelhetnek, vagy a mi nekik a felszámoláskor jut.

Mindazonáltal azon jogokra, melyek az egyes tag által a társaságba hozott tárgyakra a behozatal idejekor már megszereztettek, az érintett intézkedések alkalmazást nem nyernek.(1)

96. §. A társaság tartama alatt ennek adósai sem egészben, sem részben nem számithatják be a társaságnak azt, mit az egyes tagok ellen követelhetnek. A társaság feloszlása után a beszámitásnak annyiban van helye, a mennyiben a társasági követelés a végkiegyenlités alkalmával a társasági tagra átruháztatott.(1)

Hasonlag nincs helye a beszámitásnak az egyes tag magánkövetelései és adósának a társaság elleni követelései közt, ha az utóbbi a társaság ellen intézi követelését, feltéve, hogy a társasági tag követelése a társaságra át nem ruháztatott.

97. §. A társaság hitelezői csőd esetében első sorban a társasági vagyonból nyernek kielégitést.

Az egyes tagok magánvagyonából a társaság hitelezői csőd esetében követeléseiknek csak azon részére nézve igényelhetnek kielégitést, mely a társasági vagyonból ki nem került.(1)

IV. FEJEZET.

A társaság feloszlása s az egyes tagok kilépése.(2)

98. §. A közkereseti társaság feloszlik:

1. ha a társaság csőd alá kerül;

2. ha valamelyik tagja meghal, a mennyiben szerződésileg ki nem köttetett, hogy a társaság az elhunyt tag örököseivel folytattassék;

3. ha egyik tagja csőd alá kerül,(3) vagy vagyona felett szabad rendelkezési jogát elveszti;

4. ha a tagok a feloszlásban kölcsönösen megegyeznek;

5. ha a társaság birói határozat által feloszlottnak (100. §.) nyilvánittatik;

6. ha az idő, melyre a társaság alapittatott, eltelt, feltéve, hogy a tagok azt hallgatag nem folytatják. Folytatás esetében a társaság az eredeti idő elteltétől kezdve határozatlan időre kötöttnek tekintetik;

7. ha azon feltétel, melyhez a társaság feloszlása kötve volt, bekövetkezett;

8. ha a bizonytalan időre kötött társasági szerződés valamelyik tag által felmondatik.

Az oly társaság, mely életfogytigra köttetett, bizonytalan tartamunak tekintendő.

99. §. A bizonytalan időre kötött társasági szerződés felmondásának egyes tagok részéről, más megállapodás hiányában, az üzleti év lefolyása előtt legalább fél évvel kell történni.

100. §. Mindegyik társasági tagnak jogában áll a társaság feloszlását a

---

(1) E §-nak a betéti társaságra is alkalmazásáról v. ö. alább 143. §.
(2) E fejezet rendelkezéseinek a betéti társaságra is alkalmazásáról l. alább a 144., 145. és 146. §-okat.
(3) Keresk. társaság tagja elleni csődről l. 1881: XVII. t. cz. 247., 250. §-.

kikötött idő eltelte előtt, vagy a mennyiben a társaság bizonytalan időre köttetett, előleges felmondás nélkül követelni, ha azon lényeges feltevések, melyek mellett a társaság keletkezett, többé nem léteznek.

Annak megitélése, hogy forognak-e fenn ily esetek, a biróság szabad belátására bizatik.

A biróság különösen kimondhatja a társaság feloszlását:

1. ha a társasági czél elérése külső körülmények miatt lehetetlenné válik;

2. ha valamelyik társasági tag az üzletvezetésnél, vagy a számadásnál rosszhiszemüleg jár el; (1)

3. ha a tagok valamelyike lényeges kötelezettségeinek meg nem felel; (1)

4. ha a tagok egyike a társaság czégével, vagy vagyonával magánczéljaira visszaél; (1)

5. ha valamelyik tag tartós betegség, vagy más ok miatt a tisztéhez tartozó társasági ügyekre alkalmatlanná válik. (1)

101. §. A magánhitelező, ki a társasági tag magánvagyonára sikertelenül vezetett végrehajtás után adósának a társaság feloszlása esetére jutandó illetményét veszi végrehajtás alá, kielégitése végett előleges felmondás után, a társaság feloszlását követelheti, tekintet nélkül arra, hogy a társaság határozott vagy határozatlan időre köttetett.

A felmondásnak az üzleti év lefolyása előtt legalább fél évvel kell történnie. (2)

102. §. Ha a társasági tagok a társaság feloszlása előtt abban állapodtak meg, hogy a társaság egy vagy több tag kilépése daczára a többiek által folytattassék, — a társaság egyedül a kilépettekre nézve tekintetik megszüntnek, s egyebekben az addigi jogokkal és kötelezettségekkel továbbra is fenmarad.

103. §. Ha a társaság feloszlása oly okokból követeltetik, melyek valamelyik tag személyében feküsznek, a biróság a többi tagok egyetértő inditványára, a társaság feloszlása helyett, az illető tag kizárását kimondhatja.

104. §. A társaság feloszlása a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az illetékes törvényszéknek bejelentendő. E bejelentésnek az esetben is meg kell történni, ha a társaság azon idő eltelte miatt szünik meg, melyre keletkezett.

Ugyanez áll a társasági tagok egyikének vagy másikának kilépése, illetőleg kizáratása esetében is.

A társaság feloszlásának, az egyes tagok kilépésének vagy kizárásának harmadik személyek elleni joghatályára nézve a jelen törvény 9. és 19. §§-ban foglalt határozatok szolgálnak irányadóul.

105. §. Ha valamelyik társasági tag kilép vagy kizáratik, viszonya a társasághoz a kilépéskor, illetőleg a kizárás iránt inditott kereset kézbesitésekor létező vagyoni állás alapján hozandó tisztába.

A kilépett vagy kizárt társasági tag a későbbi ügyletekben, jogokban és kötelezettségekben csak annyiban részesül, a mennyiben azok a korábban történtek közvetlen folyományát képezik.

A kilépett vagy kizárt tag a folyamatban levő ügyleteknek azon elintézési módjában tartozik megnyugodni, melyet a társaságban maradó tagok legelőnyösebbnek tartanak.

---

(1) V. ö. 79. §., 98. §. 5. p.
(2) V. ö. 107. §.

A mennyiben a végkiegyenlités azonnal meg nem történhetik, a kilépett vagy kizárt tag minden üzleti év végével az időközben befejezett ügyletek elszámolását, s az ez alapon őt illető összeg kifizetését követelheti; a még folyamatban levő ügyletek állásáról pedig minden üzleti év végével kimutatást kivánhat.(1)

106. §. A kilépett vagy kizárt társasági tag köteles a társasági vagyonból járó illetményének készpénzben kielégitését elfogadni, és nem áll jogában a társasági követelések, áruk vagy egyéb javakból aránylagos részt követelni.(1)

107. §. Ha valamelyik társasági tag magánhitelezője a 101. §-ban megállapitott joggal élve, a társaság feloszlását követeli, a többi tagoknak szabadságukban áll egyhangu határozattal, a feloszlás helyett a végkiegyenlitést választani, és az adós illetményét, az előbbeni §. határozataihoz képest, kiszolgáltatni. Az adós ily esetben a társaságból kilépettnek tekintetik.

V. FEJEZET.

A társaság felszámolása.(2)

108. §. A társaság feloszlása után, csőd esetét kivéve, felszámolásnak van helye, melynél ha a felszámolói tisztTel a társak egyhangu megállapodása, vagy a társasági szerződésnél fogva egyes tagok, vagy más személyek nem bizattak meg, az összes tagok vagy ezek törvényes képviselői mint felszámolók működnek. Ha az egyik társtag meghal, ennek jogutódjai közös képviselőt tartoznak rendelni.

Fontos okokból a társasági tagok egyikének inditványára a biróság rendelhet felszámolókat, és ilyenekül oly személyeket is nevezhet ki, kik a társasághoz nem tartoznak.

109. §. A felszámolói megbizás visszavonása a társasági tagok egyhangu határozata által történik; fontos okokból azonban valamelyik társtag inditványára a biróság által is történhetik.

110. §. A felszámolók kirendelése a társasági tagok által, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az illetékes törvényszéknél bejelentendő; kötelesek lévén egyuttal a felszámolók ugyanott aláirásaikat hitelesittetni, vagy hiteles alakban bemutatni.

Ha valamelyik felszámoló kilép, vagy meghatalmazása megszünik, e tény a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett hasonlag bejelentendő.

A törvényszék köteles a társasági tagokat e határozatok megtartására, a 21. §-ban megállapitott pénzbirság mellett, hivatalból szoritani.

A felszámolók kinevezésének, kilépésének és a felszámolói meghatalmazás megszüntének harmadik személyek elleni joghatályára nézve a jelen törvény 9. és 19. §§-ban foglalt határozatok szolgálnak irányadóul.(3)

111. §. Ha több felszámoló neveztetett ki, ezek egyéb megállapodás hiányában a felszámoláshoz tartozó cselekvényeket érvényesen csak együttesen végezhetik.(3)

112. §. A felszámolók a folyó ügyleteket befejezni, a feloszlott társaság

(1) V. ö. 107. §.
(2) E fejezetnek a betéti társaságra is alkalmazásáról v. ö. alább a 146. §-t.
(3) V. ö. 203. §.

kötelezettségeit teljesiteni, künlevő követeléseit behajtani és a társasági vagyont készpénzzé tenni tartoznak; kötelesek egyuttal a társaságot biróság előtt és biróságon kivül képviselni. A társaság nevében egyezségre léphetnek, választott biróság iránt szerződhetnek és a függőben levő ügyek befejezése czéljából új ügyleteket is köthetnek.

A társasági ingatlan javakat a felszámolók, a társaság összes tagjainak beleegyezése nélkül csak nyilvános árverés utján adhatják el.(1)

113. §. A felszámolók üzletkörének korlátozása harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.(1)

114. §. A felszámolók aláirásaiknál a felszámolási viszony kitüntetése és saját neveik hozzácsatolása mellett a társasági czéget használni tartoznak.

115. §. A felszámolók az esetben is, ha biróilag lettek kinevezve, az üzletvezetésnél a társasági tagok egyértelmű határozatait foganatositani tartoznak, ellenkezőleg ezért a társasági tagoknak felelősek.

116. §. A felszámolók a társasági pénzeket, a mennyiben azok később lejárandó tartozások, vagy az egyes tagokat a végkielégitésnél illetendő igények fedezésére nem szükségesek, a társasági tagok közt előlegesen felosztani tartoznak.

117. §. A felszámolók feladatához tartozik a társasági tagok közt a végkiegyenlitést eszközölni.

Az e körül fölmerülő vitás kérdések azonban birói elintézés tárgyát képezik.

118. §. Ha valamelyik tag oly dolgokat hozott a társaságba, melyek ennek tulajdonába mentek át, a társasági vagyonból e dolgok nem természetben adatnak vissza, hanem azon értékben térittetnek meg, melyben azok megállapodás szerint átvétettek.

A mennyiben az érték iránt megállapodás nem történt, azon érték téritendő meg, melylyel a társaság tulajdonába átment dolgok a behozatal idejekor birtak.

119. §. A felszámolási eljárás tartama alatt, ugy a társaságnak harmadik személyek elleni, mint a társasági tagoknak egymás közti jogviszonyaira nézve, a jelen czim második és harmadik fejezeteinek szabályai szolgálnak irányadóul, a mennyiben azok a jelen fejezet határozataival és a felszámolás természetével nem ellenkeznek.

A társaságot illető kézbesitések érvényességére elegendő, ha azok a felszámolók valamelyikének kezeihez történnek.

120. §. A felszámolás befejezése után a feloszlott társaság könyvei s egyéb iratai megőrzés végett valamelyik társtagnak, vagy egy harmadik személynek adatnak át. Ha a tagok a választás iránt meg nem egyezhetnek, a könyvek és iratok gondviselőjét a felek valamelyikének inditványára az illetékes törvényszék nevezi ki.

A társasági tagok és ezek jogutódai a könyveket és iratokat azontul is megtekinthetik és használhatják.

---

(1) V. ö. 203. §.

VI. FEJEZET.

A társasági tagok elleni keresetek elévülése.[1]

121. §. Az egyes tagok ellen a társaságot terhelő igények alapján támasztható keresetek, a mennyiben bizonyos követelésekre nézve törvényesen rövidebb elévülés megállapitva nincsen, a társaság feloszlásától, vagy a társasági tag kilépésétől, vagy végre ennek kizárásától kezdve öt esztendő alatt évülnek el.

Ezen elévülési idő azon naptól számittatik, melyen a társaság feloszlása, vagy az egyes tag kilépése vagy ennek kizáratása a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetés alapján közzététetett.

A mennyiben azonban a követelés az érintett bevezetés közzététele után jár le, az elévülési idő a követelés lejáratával még le nem járt, de felmondási időhöz kötött követeléseknél pedig a felmondásra való tekintet nélkül a felmondási idő leteltével, mely idő a közzététel napjától számitandó, veszi kezdetét.

122. §. Ha a társaságnak felosztatlan vagyona marad, a társasági hitelezők e vagyonból az előbbeni §-ban megállapitott elévülési idő után is követelhetnek kielégitést.

123. §. A kilépett vagy kizárt társasági tag javára folyó elévülési idő nem szakittatik félbe oly jogcselekvény által, mely a fennálló társaság vagy ennek egy másik tagja ellen történik.

A felszámolás tartama alatt folyó elévülési idő a társaság egyes tagjaira nézve csak oly jogcselekvény által szakittatik meg, mely a felszámolók ellen intéztetik.

Oly jogcselekvénynek, mely által az elévülés félbeszakittatik, egyedül a kereset meginditása tekintetik.

124. §. A jelen fejezetben megállapitott elévülés kiskoru, gondnokság alatti és jogi személyek ellen is hatályos.

KILENCZEDIK CZIM.

Betéti társaság.

125. §. Betéti társaság keletkezik, ha közös czég alatt folytatott kereskedelmi üzletnél a társak közül egy vagy több (kül) tag csak kikötött vagyonbetételével felelős, mig ellenben egy vagy több (bel) tagot korlátlan és egyetemleges felelősség terhel.

A beltagokra nézve, ha ezek többen vannak, a társaság egyszersmind közkereseti társaságnak tekintetik.

A társasági szerződés érvényességéhez sem okirat szerkesztése, sem más alakszerüség nem szükséges.[2]

---

(1) E fejezetnek a betéti társaságra is alkalmazásáról v. ö. alább a 146. §-t.

(2) A betéti társaság tagjai közt a társasági viszonyból felmerülő peres kérdéseknek a budapesti árú- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön birósági hatáskörébe utalásának feltételeiről l. 1881: LIX. t. cz. 94. §. *c)* p.

126. §. A betéti társaság alakitása a társasági tagok által az üzlet megkezdésekor a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett a 65. §. határozata szerint illetékes törvényszéknél bejelentendő.

E bejelentésnek magában kell foglalni:

1. a beltagok nevét, polgári állását és lakhelyét;
2. minden kültagnak nevét, polgári állását és lakhelyét s annak mint ilyennek megjelölését;
3. a társaság czégét és székhelyét;
4. minden egyes kültag vagyonbetételének összegét.

E bejelentés a kereskedelmi czégjegyzékbe egész kiterjedése szerint bevezetendő, s azt a társaság összes tagjai az illetékes törvényszéknél személyesen aláirni, vagy hitelesitett alakban bemutatni tartoznak.

A betéti társaság közzétételekor a kültagok neveit, polgári állását, lakhelyét és vagyonbetétük összegeit tárgyazó adatok csak az érdekeltek kivánságára emlittetnek fel.[1]

127. §. A betéti társaság azon törvényszéknél is bejelentendő, melynek kerületében fiókteleppel bir.

A bejelentés tartalmára és alakjára nézve az előbbeni §. rendeletei szolgálnak irányadóul.[1]

128. §. A társaság képviseletére jogositott beltagok azon törvényszéknél, melynek területén a társaságnak székhelye van, továbbá azon törvényszéknél, melynek területén a társaság fiókteleppel bir, czégjegyzéseiket hitelesittetni, vagy azokat hitelesitett alakban bemutatni tartoznak.[1]

129. §. A törvényszékek a 126., 127. és 128. §§-ban foglalt rendeletek megtartására a társaság beltagjait a 21. §-ban megállapitott pénzbirság mellett szoritani tartoznak.

130. §. Ha valamely fennálló betéti társaság czége megváltozik, vagy ha a társaság székhelyét változtatja, e tények a társasági tagok által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és a 126. §. értelmében eszközlendő közzététel végett az illetékes törvényszéknek bejelentendők. E bejelentés eszközlésére a törvényszék a beltagokat a 21. §-ban megállapitott pénzbirság mellett szoritani tartozik.

A közzétételnek harmadik személyek elleni joghatályára nézve irányadóul a jelen törvény 9. és 19. §§-ban foglalt határozatok szolgálnak.

131. §. Ha egy fennálló betéti társaságba új kültag lép, e tényt a társaság tagjai a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és a 126. §. határozatainak megfelelő közzététel végett az illetékes törvényszéknél bejelenteni tartoznak.

132. §. A társasági tagoknak egymásközti jogviszonyaira nézve mindenekelőtt a társasági szerződés szolgál irányadóul. A mennyiben abban a tagok jogviszonyai iránt intézkedés nem foglaltatik, a következő §§-ban megállapitott eltérésekkel, a közkereseti társaság tagjainak egymásközti jogviszonyait szabályozó intézkedések nyernek alkalmazást.

133. §. A társasági üzletvezetés a személyesen felelős tagot vagy tagokat illeti.

A kültag az üzletvezetésre sem jogositva, sem kötelezve nincsen, és a beltagoknak az üzletvezetésre vonatkozó cselekvényeit tiltakozásával nem gátolhatja.

---

(1) V. ö. 120., 130., 131. §§.

134. §. A jelen törvény 74. §-ban foglalt korlátozások a kültagokra nem terjednek ki.

135. §. Minden kültag követelheti, hogy vele az évi mérleg másolatban közöltessék, jogában állván egyuttal a mérleg helyességét a társasági könyvek és egyéb iratok alapján megvizsgálni.

A kültag a 83. §-ban megállapitott jogokra igényt nem tarthat ugyan, mindamellett az illetékes törvényszék a kültag kérelmére, fontos okokból a mérlegnek vagy egyéb adatoknak közlését, ugyszinte a társasági könyveknek és iratoknak felmutatását bármikor elrendelheti.

136. §. A jelen törvény 84., 85. és 86. §§-ainak a kamatokra, a nyereség vagy veszteség megállapitására, a kamatok és a nyereség fölvételére vonatkozó intézkedései a kültagokra is, de azon megszoritással nyernek alkalmazást, hogy ezek a veszteségben egyedül befizetett vagy hátralékos betételeik erejéig részesülnek.

A kültag a már felvett kamatot és jutalékot későbbi veszteségek miatt visszafizetni nem tartozik ugyan, de ha eredeti betétele veszteségek folytán csökkent, évi nyereségjutaléka azok fedezésére fordittatik.

137. §. Ha a nyereség és veszteség mikénti felosztása iránt megállapodás nem történt, azt esetleg szakértők meghallgatása mellett a biróság határozza meg.

138. §. A társasági viszony joghatálya harmadik személyek irányában azon időponttal kezdődik, midőn a betéti társaság felállitásának a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetése közzététetett, illetőleg a társaság üzletét megkezdette. (87. §.)

Annak kikötése, hogy a társaság ne a közzététellel, hanem egy későbbi időponttal vegye kezdetét, harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

Ha a társaság az érintett közzététel előtt kezdi meg üzletét, a kültag a közzétételig keletkezett társasági kötelezettségekért harmadik személyek irányában beltagként felelős, a mennyiben igazolni nem képes, hogy azok korlátolt felelősségéről tudomással birtak.

139. §. A kültag a társasági kötelezettségekért csak betételével, vagy a mennyiben ezt még be nem fizette, a kikötött összeggel felelős.

A betételt a társaság fennállása alatt sem egészben, sem részben visszafizetni, sem elengedni nem szabad. Kamatokat a társaság a kültagoknak csak annyiban fizethet, a mennyiben ezáltal az eredeti betétel nem csökken.

A veszteség által csökkent betételének kiegészitéséig sem kamatot, sem nyereséget fel nem vehet.

A társaság kötelezettségeiért a kültag személyesen csak akkor és annyiban felelős, ha és a mennyiben a társaságtól ezen §. rendelete ellenére fizetéseket kapott; mindazonáltal ily esetben sem kötelezhető azon kamatok és nyereség visszafizetésére, melyet a jóhiszemüleg készült mérleg alapján jóhiszemüleg felvett.

140. §. Ki valamely fennálló kereskedelmi társaságba mint kültag lép, a társaságnak addig keletkezett kötelezettségeiért az előbbeni §. határozata szerint felelős, akár történt a társasági czégben változás, akár nem.

Az ezzel ellenkező szerződés vagy későbbi megállapodás harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

141. §. A betéti társaság részére jogokat és kötelezettségeket a beltagok cselekvényei állapitanak meg.

A társaságnak biróságok előtti képviseletére, s a kézbesitésekre nézve a 93. §. rendeletei szolgálnak irányadóul.

Ha a kültag a társaság részére ügyleteket köt, a nélkül, hogy határozottan kijelentené, miszerint czégvezetői vagy meghatalmazotti minőségben jár el, a megkötött ügyletekért beltagként felelős.

142. §. A kültag neve a társasági czégbe fel nem vételhetik; ha ez mégis megtörtént, a kültag a társaság hitelezői irányában beltagnak tekintetik.

143. §. A jelen törvény 95., 96. és 97. §§-ban foglalt intézkedések a betéti társaságra is alkalmazást nyernek.

144. §. Ha valamelyik kültag meghal, vagy szabad rendelkezési jogát elveszti, e tények a társaság feloszlását nem vonják maguk után.

Egyébiránt a 98—103. §§-nak a közkereseti társaságokra vonatkozó intézkedései a betéti társaságokra is érvényesek.

145. §. Ha a betéti társaság feloszlik, vagy egyik kültagja egész betételével vagy annak egy részével kilép, e tény a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett a törvényszéknek bejelentendő.

A közzététel, ha az érdekeltek azt nem követelik, a kültag megnevezése és betételének felemlitése nélkül történik.

A 104. §. rendeletei a betéti társaságokra is kiterjednek.

146. §. A jelen törvénynek a végkiegyenlitést (105., 106., 107.), a felszámolást (108—120.) és a társasági tagok elleni keresetek elévülését (121—124.) tárgyazó §§-ai a betéti társaságok összes tagjaira érvényesek.

TIZEDIK CZIM.

Részvénytársaság.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

147. §. Részvénytársaságnak azon társaság tekintetik, mely előre meghatározott, bizonyos számu és egyenértékű (egész vagy hányad) részvényekből álló alaptőkével alakul, s melynél a részvények tulajdonosai csak részvényeik erejéig felelősek.

148. §. A részvények névértékét a társaság fennállása alatt felemelni nem lehet. Az ily felemelés semmisnek tekintendő.

Ugyanez áll az ideiglenes részvényekre és részvényutalványokra is.

149. §. A részvénytársaság megalakultnak tekintetik, ha

1. alaptőkéje biztositva van;
2. a társasági alapszabályok létrejöttek, és
3. a társaság a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezettetett.

150. §. Az alaptőke biztositása részvényaláirás által történik.

Az alapitók a társaság tervezetét minden aláirási ivbe felvenni, és azt polgári állásuk és lakhelyük kitüntetése mellett sajátkezüleg aláirni tartoznak.

A tervezetnek magában kell foglalni:

1. a vállalat tárgyát és tartamát;

2. az alaptőke nagyságát;

3. a részvények és az ezekkel esetleg egyidejüleg kibocsátandó elsőbbségi kötvények számát és névértékét;

4. az aláirás záridejét;

5. a mennyiben az alapitók vagy mások oly betétellel kivánnak a társasághoz járulni, mely nem készpénzben áll, ezen betételt és annak értékét;

6. az alapitóknak vagy másoknak biztositani kivánt előnyöket.

Az alapitók a tervezetben foglalt adatok valóságáért egyetemlegesen felelősek.

151. §. Az aláirás személyesen vagy meghatalmazott által eszközlendő.

Az aláirásnál, a mennyiben a tervezetben magasabb befizetés ki nem köttetett, minden aláirt részvényre névértékének 10%-a készpénzben s a tervezetben megállapitott értékben (valuta) befizetendő. Ennél vagy a kikötöttnél magasabb befizetésre az aláirók, illetőleg jogutódaik az alakuló közgyülés megtartása előtt nem kötelezhetők.

Az e §-ban megállapitott szabályokkal ellenkező részvényaláirás semmisnek tekintetik.

152. §. Az alapitók a részvényekre befizetett pénzekért az aláiróknak vagy ezek jogutódainak egyetemlegesen mindaddig felelősek, mig ez alól a közgyülés határozata folytán (154. §.) fel nem oldatnak.

153. §. Az aláirók az aláirt részvények névértékének 50%-a erejéig azon esetben is, ha részvényeiket a jelen törvény és az alapszabályok megtartása mellett tovább adták, felelősek maradnak.

154. §. Az alapitók, az aláirás záridejétől számitandó két hó alatt az aláirókat alakuló közgyülésre meghivni tartoznak.

E gyülés feladatához tartozik:

1. az alaptőkének kellő aláirás és befizetés által történt biztositásáról meggyőződést szerezni;

2. az alapszabályokat megállapitani, s az alapitókkal vagy másokkal netalán történt megállapodások iránt határozni;

3. a társaság meg- vagy meg nem alakulása iránt határozni;

4. a társaság igazgatóságát, a mennyiben ez a jelen törvény 183. §. szerint még kinevezve nem lett, nemkülönben a felügyelő-bizottságot megválasztani;

5. az alapitóknak a 152. §-ban megállapitott felelőssége iránt intézkedni.

Ha a közgyülés két hó alatt össze nem hivatik, vagy ha az aláirás siker nélkül maradt, az aláirók befizetett pénzeiket levonás nélkül visszakövetelhetik. A visszafizetés kötelessége az alapitókat egyetemlegesen terheli.[1]

155. §. Az alakuló közgyülés határozatképesnek akkor tekintetik, ha abban akár személyesen, akár képviselve, legalább hét oly aláiró van jelen, kik az alaptőkének legalább negyedrészét képviselik.

E gyülésen minden aláirt részvény egy szavazatot ad, de tiz szavazatnál többet senki sem gyakorolhat.

156. §. Ha az alapitók vagy részvényesek valamelyike oly betétellel kiván

---

(1) V. ö. 63. §.

az alaptőkéhez járulni, mely nem készpénzben áll, a betétel értékét az alakuló közgyülés állapitja meg; egyszersmind meghatározván az átvett tárgyakért adandó részvények számát vagy azon árt, melyben a kérdéses tárgyak átvétetnek.

A közgyülés azonban a betételnek a tervezetben megállapitott árát felebb nem emelheti.

Az e részbeni megállapodások ép ugy, mint azon különös előnyök, melyek az alapitóknak vagy másoknak biztosittatnak, s a tervezetben megállapitott mértéket meg nem haladhatják, az alapszabályokba felveendők, ellenkezőleg a társaságra nézve kötelező erővel nem birnak.

A határozat hozatalánál az érdekelt részvényes szavazati joggal nem bir.

157. §. Az alapszabályokban minden esetre következőket kell megállapitani;

1. a társaság czégét és székhelyét;
2. a vállalat tárgyát és a társaság tartamát;
3. az alaptőke nagyságát;
4. a részvények és hányadrészvények számát és névértékét, s azt, hogy a részvények névre vagy bemutatóra szólnak-e;
5. a részvényekre eszközlendő befizetések módozatait s a befizetés elmulasztásának következményeit;
6. az előbbeni §. értelmében történt megállapodásokat;
7. az esetleg a részvényekkel egyidejüleg kibocsátandó elsőbbségi kötvények mennyiségét és névértékét, az azok után fizetendő kamatok magasságát és a törlesztés módját, nemkülönben azon előjogokat, melyek az ily elsőbbségi kötvények birtokosait illetik;
8. a közgyülés mikénti összehivását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapitását, hogy mi történjék az esetben, ha az összehivott közgyülés határozatképes nem volt;
9. a részvényesek szavazati jogát és ennek mikénti gyakorlását;
10. az igazgatóság mikénti választásának módját, annak hatáskörét, s működésének idejét;
11. a felügyelő-bizottság szervezetét, s működésének idejét;
12. a czégjegyzés módját;
13. azon elveket, melyek szerint a mérleg készitésének és megvizsgálásának történni kell;
14. a nyereség kiszámitásának és felosztásának módozatait; végre
15. a társaság hirdetményeinek mikénti közzétételét.[1]

158. §. Az alapszabályok a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és közzététel végett azon törvényszéknek mutatandók be, melynek kerületében a társaság székhelye van. A közzétételnek magában kell foglalni:

1. az alapszabályok keltét;
2. a társaság czégét és székhelyét;
3. a vállalat tárgyát és a társaság tartamát;

(1) A záloglevelek kibocsátására jogosított részvénytársaságok alapszabályaiban a 157. §-ban megszabottakon felül megállapítandó szabályokról v. ö. 1876: XXXVI. t. cz. 2. §.

Az osztrák-magyar bank különös jogállásáról v. ö. e bank alapszabályait az 1878: XXV. és 1887: XXVI. t. cz. kapcsán.

4. az alaptőke nagyságát, a részvények vagy hányadrészvények számát és ezek névértékét;

5. az esetleg kibocsátandó elsőbbségi kötvények számát és azok névértékét;

6. annak felemlitését, hogy a részvények névre vagy bemutatóra lettek-e kiállitva;

7. a czégjegyzés módját;

8. a társasági határozatok közzétételének módozatait.(1)

159. §. A társaság az alapszabályok bemutatásával egyidejüleg igazolni tartozik:

1. hogy az egész alaptőke aláirás által biztosittatott;

2. hogy az aláirók összehivása az alakuló közgyülésre idejekorán megtörtént;

3. hogy a biztositott alaptőkére az egyes részvények után legalább 30% tényleg befizettetett;

4. hogy az igazgatóság (a 183. §. esetét kivéve) s a felügyelő-bizottság az alapszabályok értelmében megválasztatott;

5. hogy a társaság tényleg megalakult, s esetleg, hogy a 156. §-ban érintett megállapodások a közgyülési határozat által jóváhagyattak.

Az e végre szolgáló beadványt az igazgatóság tagjai az illetékes törvényszéknél sajátkezüleg aláirni, vagy hitelesitett alakban benyujtani tartoznak.

Az alapszabályok a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett azon törvényszéknek is bemutatandók, melynek kerületében a társaság fiókteleppel bir.

Az igazgatóság tagjai e rendeletek megtartására a 21. §-ban megállapitott pénzbirság mellett hivatalból szoritandók.

160. §. A részvénytársaság a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetés és kihirdetés előtt létezőnek nem tekintetik. A bejegyzés és kihirdetés előtt kibocsátott részvények vagy hányadrészvények semmisek és azok kibocsátói minden, a kibocsátásból származó kárért egyetemlegesen felelnek.

Azok, kik a bejegyzés és kihirdetés előtt a társaság nevében eljárnak, személyesen és egyetemlegesen felelősek.

161. §. A részvénytársaságnak saját részvényeit megszerezni vagy zálogba venni nem szabad. Kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a részvényszerzés tőkeleszállitás czéljából történik, mely esetben a 209. §. határozatai szolgálnak irányadóul.

Az igazgatóság tagjai, ha ezen határozatokat meg nem tartják, a társaság hitelezőinek egyetemlegesen felelősek.(2)

162. §. A részvénytársaság az eredetileg kibocsátott részvények teljes befizetése előtt uj részvényeket ki nem bocsáthat.

A teljes befizetés előtt kibocsátott uj részvények semmisek, s azok kibocsátói minden, a kibocsátásból eredhető kárért egész vagyonukkal egyetemlegesen felelősek.

---

(1) V. ö. 212. §.
(2) V. ö. 166. §., 218. §. 5. p.

II. FEJEZET.

A részvényesek jogviszonyai.

163. §. Minden részvényest a társasági vagyon aránylagos része illeti.

A befizetett összeget a részvényes — a 154. §. esetét kivéve — vissza nem követelheti, s a társaság fenállása alatt csak azon tiszta haszonra tárthat igényt, mely az alapszabályok szerint a részvényesek közt felosztás alá kerül.

164. §. A részvények bizonyos névre, vagy bemutatóra állithatók ki, de mindig csak határozott pénzösszegről szólhatnak és tulajdonosaikra nézve oszthatatlanoknak tekintendők.(1)

Azon (ideiglenes) részvényeken és részvényutalványokon, melyek a névérték teljes befizetése előtt bocsáttatnak ki, a tényleg befizetett összeg világosan kiteendő.

165. §. Az alaptőkéből a részvényeseknek kamatot vagy osztalékot biztositani, vagy kifizetni nem szabad; a részvényesek közt csak az osztathatik fel, a mi az évi mérleg szerint mint tiszta nyereség megmarad.

Mindazáltal az alapszabályokban meghatározott azon időre, mely a vállalat előkészitésére a teljes működés megkezdéséig szükséges, a részvényesek javára kamatokat kikötni lehet.

A részvényesek a veszteségek által csökkent alaptőke ujból kiegészitéséig osztalékra igényt nem tarthatnak.(2)

166. §. A jelen törvény 161. és 165. §§-ainak rendeletei a részvénytársaság által kibocsátott elsőbbségi kötvényekre nem alkalmazandók.

Az elsőbbségi kötvények visszaválthatók és azok után előre meghatározott évi kamatok fizethetők.

Hogy az elsőbbségi kötvények szemben a részvényekkel mily előnyökben részesülnek, az az alapszabályok, esetleg a később kibocsátandó kötvényekre nézve a közgyülés által határoztatik meg.

167. §. A részvényesek a mérleg alapján jóhiszemüleg felvett osztalék visszafizetésére nem kötelezhetők.

E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha az évi mérleg elkészitése után az tünik ki, hogy az üzleti év folyamában közgyülési határozat folytán előlegesen kifizetett összeg a részvényeseket illető osztalékot meghaladja.

168. §. A részvényesek a társaság czéljához és annak kötelezettségeihez egyébbel, mint a részvények névértékének az alapszabályok által meghatározott befizetésével járulni nem tartoznak.

169. §. Azon részvényes, ki a részvényei után járó befizetéseket kellő időben nem teljesiti, köteles a törvénynél fogva késedelmi kamatot fizetni.

Egyébiránt szabadságában áll a társaságnak a befizetés elmulasztása esetére, tekintet nélkül az egyébkénti törvényes következményekre, az alapszabályokban bizonyos kötbért megállapitani, vagy kimondani, hogy a késedelmes részvényes az aláirásból eredő jogait s a teljesitett befizetést elveszti.(3)

---

(1) A hamisítás büntetése szempontjából a részvények a papirpénzzel egyenlők: 1878: V. t. cz. 210. §.
(2) V. ö. 166. §., 218. §. 6. p.
(3) V. ö. 171. §.

170. §. Ha az alapszabályokban a befizetést tárgyazó felhivásnak különös módozata megállapitva nem lett, a felhivás azon alakban történik, melyet az alapszabályok a társasági határozatok közzétételére rendelnek.

Egyébiránt a részvényes igényei megszünteknek általában csak az esetben nyilvánithatók, ha a befizetést tárgyazó felhivás az alapszabályokban kijelölt, esetleg a hivatalos hirlap utján háromszor és pedig utoljára a befizetésre kitüzött zárhatáridőt legalább négy héttel megelőzőleg, közzététetett.

171. §. Ha a részvény a befizetés elmulasztása miatt megsemmisittetik (169. §.), a részvényaláiró ennek daczára az aláirt részvények névértékének 50%-ja erejéig a 153. §. értelmében kötelezve marad.

172. §. A bemutatóra szóló részvények átruházása azok átadása által történik.

173. §. A névre szóló részvények a birtokos nevének és lakhelyének kitüntetése mellett, a társasági részvénykönyvbe bevezetendők.

Az ily részvények átruházása üres hátirat mellett történhetik ugyan, de a birtokos, a mennyiben az alapszabályok másként nem intézkednek, a társaság irányában igazoltnak csak akkor tekintetik, ha az átruházás a részvény felmutatása mellett a társasági részvénykönyvbe bevezettetett.

A társaság a birtokosi minőség vizsgálatára kötelezve nincsen.

A részvényes a névre szóló részvénynek még be nem fizetett névértéke erejéig az átruházás daczára mindaddig kötelezve marad, mig az uj birtokos a társasági részvénykönyvbe be nem vezettetik [1]

174. §. Minden egyes részvényest kereseti jog illet a közgyülési határozat ellen, ha az a törvénynyel vagy az alapszabályokkal ellenkezik.

Ha a közgyülési határozat a törvény vagy az alapszabályok által előszabott alakszerüségek mellőzése miatt támadtatik meg, a kereseti jog a sérelmes határozatot tartalmazó jegyzőkönyvnek az illetékes törvényszéknél történt bemutatásától számitott 15 nap alatt érvényesitendő, ellenkezőleg az ezen alapon megszünik.

175. §. Az alaptőke tizedrészét képviselő részvényes vagy részvényesek, a költségek előlegezése és részvényeik letétele mellett, követelhetik az illetékes törvényszéknél, hogy a társasági üzletkezelés szakértők által megvizsgáltassék s a vizsgálat eredménye velük közöltessék. A letett részvények a vizsgálat befejezéseig a törvényszék által visszatartandók.

III. FEJEZET.

Közgyülés. [2]

176. §. Mindazon jogokat, melyek a részvényeseket a társaság ügyei tekintetében illetik, a részvényesek összesége a közgyülésen gyakorolja.

177. §. A közgyülés évenkint legalább egyszer összehivandó. A közgyülés tárgyai minden meghivásban kiteendők. Érvényes határozat csak is az ekként kijelölt tárgyak felett hozathatik. Kivételnek e tekintetben az oly inditványra nézve van helye, mely egy ujabb közgyülés összehivása végett tétetik. [3]

---

(1) 1892 ápr. 25. 100,993/1891. sz. pénzügymin. rend. a névre szóló részvényeknek átruházása esetén járó bélyegilleték tárgyában (1892. R. T. 1352.).

(2) E fejezetnek a szövetkezetek közgyüléseire kiterjesztéséről l. alább a 240. §-t.

(3) V. ö. 221. §. 2. p.

178. §. Az alaptőke egy tizedrészét képviselő részvényes vagy részvényesek a közgyülés egybehivását az ok és czél kijelölése mellett bármikor követelhetik. Ha e kivánságnak az összehivásra jogositott közeg 8 nap alatt meg nem felel, az érdekelt vagy érdekeltek kérelmére a közgyülés összehivását az illetékes törvényszék eszközli.

A mennyiben az alapszabályok a fentebb érintett jogot az alaptőke kisebb részének birtokához kötik, irányadóul az alapszabályok e részbeni határozatai szolgálnak.

179. §. Azon tárgyak, melyek felett minden esetben a közgyülés határoz, következők:

1. az igazgatóság (a 183. §. esetét kivéve) és a felügyelő-bizottság megválasztása, elmozditása és felmentése;

2. a számadások megvizsgálása, a mérleg megállapitása és a nyereség felosztása;

3. az egyesülés más társasággal;

4. oly cartell-szerződések megkötése, melyek minden társasági ügyletnek közös haszonra vezetését czélozzák;

5. az alaptőke leszállitása vagy felemelése;

6. a társaság feloszlása s a felszámolók kirendelése; végre

7. az alapszabályok módositása.

Azon intézkedéseket, melyek az alapszabályokba a tervezetből vétettek át, a jelen törvényben kijelölt eseteken kivül közgyülési határozattal sem lehet módositani.(1)

180. §. Minden közgyülésről jegyzőkönyv vezetendő, melybe a jelenlévő részvényesek nevei s az általuk képviselt részvények száma felveendő. E közgyülési jegyzőkönyv az igazgatóság által az illetékes törvényszéknek eredetben, vagy hiteles másolatban haladéktalanul bemutatandó.

181. §. Azon közgyülési határozatok, melyek az alapszabályok módositását, a társaság feloszlását vagy egyesitését más társasággal tárgyazzák, az igazgatóság által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett a törvényszéknek bejelentendők. A bevezetés megtörténte előtt az érintett határozatok joghatálylyal nem birnak.

A bevezetés közzététele csak akkor szükséges, ha általa a korábbi közzétételben foglaltakra nézve változás történik.

A hozott határozatoknak harmadik személyek elleni joghatályára nézve a jelen törvény 9. és 19. §§-aiban foglalt határozatok szolgálnak irányadóul.

IV. FEJEZET.

Igazgatóság és felügyelő bizottság.(2)

182. §. A részvénytársaság ügyeit igazgatóság intézi, mely egy vagy több személyből állhat és a részvényesek közül vagy másokból fizetés mellett, vagy a nélkül választatik.

---

(1) V. ö. 218. §. 8. p. V. ö. az osztrák-magyar bankra vonatkozóan az 1878 : XXV. t. cz. alapszab. 4. czikkét.

(2) E fejezetnek az igazgatóságra vonatkozó rendelkezéseit (182—193. és 197. §§.) a szövetkezetekre kiterjeszti a 241. §.; a szövetkezetek felügyelő bizottságát illetően (194—196. §§.) pedig l. alább a 244. és 245. §§. Az osztrák-magyar bankra vonatkozóan l. 1878: XXV. t. cz. alapszab. 25. és 40. cz.

183. §. Az első igazgatóságot az alapitók nevezhetik ki. Az ily kinevezés azonban, mely legfeljebb három évre történhetik, a tervezetben (150. §.) világosan felemlitendő.

Az igazgatóság tagjait, a netaláni kártéritési igények épségben tartása mellett, a közgyülés bármikor elmozdithatja.[1]

184. §. Az igazgatóság tagjai a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az illetékes törvényszéknek haladéktalanul bejelentendők. Egyidejüleg e bejelentéssel az igazgatóság tagjai ugyanott aláirásaikat hitelesittetni, vagy hitelesitett alakban bemutatni tartoznak.

Az igazgatóság tagjaiban történt minden változás, a kereskedelmi jegyzékbe leendő bevezetés végett, az illetékes törvényszéknek hasonlag bejelentendő.

Az ily változásoknak harmadik személyek elleni joghatályára nézve a jelen törvény 42. §-ában foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

185. §. Az igazgatóság a társasági czégjegyzést az alapszabályok értelmében eszközli. Maga a czégjegyzés akkép történik, hogy a jogositottak a társasági czéghez saját aláirásaikat csatolják.

186. §. A részvénytársaságot hatóságok és harmadik személyek irányában az igazgatóság képviseli.

A társaságot illető kézbesitések érvényességére elegendő, ha azok az igazgatóság valamelyik tagjának kezeihez történtek.

187. §. Mihelyt a számadásokból vagy a mérlegből az tünik ki, hogy a társaság alaptőkéjének felét elvesztette, az igazgatóság által azonnal közgyülés hivandó egybe a végből, hogy a részvényesek a társaság további fennállása vagy feloszlása iránt határozhassanak.

Ha azonban az tünik ki, hogy a társasági vagyon a tartozásokat nem fedezi, az igazgatóság ezt csődnyitás végett az illetékes törvényszéknek bejelenteni tartozik.[2]

188. §. Azon ügyletek által, melyeket az igazgatóság a társaság nevében köt, jogositva és kötelezve a társaság lesz. Az, hogy az üzlet világosan a társaság nevében köttetett, vagy a fenforgó körülményeknél fogva a szerződő felek akarata szerint a társaság részére kötöttnek tekintendő, külömbséget nem tesz.

Harmadik személyek irányában az igazgatóság tagjai a társaság nevében teljesitett cselekvényekért és az elvállalt kötelezettségekért személyesen nem felelősek.[3]

189. §. Az igazgatóság szemben a társasággal köteles azon korlátozásokhoz alkalmazkodni, melyekhez képviseleti joga az alapszabályok vagy közgyülési határozatok által köttetett.

Ha az igazgatóság tagjai megbizásuk határain tul mennek, ha e czim határozatai vagy az alapszabályok ellen cselekesznek, a károsultaknak minden ebből eredő kárért egyetemlegesen felelnek az esetben is, ha a törvény vagy az alapszabályokkal ellenkező intézkedés közgyülési határozaton alapszik.[3]

190. §. Az igazgatóság jogkörének az alapszabályokban, vagy közgyülési

(1) V. ö. 154. §. 4. p., 159. §. 4. p., 179. §. 1. p.
(2) V. ö. 218. §. 7. p.
(3) V. ö. 203. §.

határozatban megállapitott korlátozásai harmadik személyek irányában joghatálylyal nem birnak.

191. §. A felelősség az igazgatóság határozataiért és intézkedéseiért azon tagot nem terheli, ki a határozat vagy intézkedés ellen, mihelyt arról tudomást nyer, tiltakozik, s ebbeli tiltakozását a felügyelő bizottságnak bejelenti.

192. §. Ha az igazgatósági tagok száma a határozatképességre alapszabályilag kikötött számra csökkent, az igazgatóság tagjai csak a közgyülésen mondhatnak le érvényesen.

193. §. A társasági ügyek vitelével, valamint a társaságnak az ügyvitelre vonatkozó képviseletével más meghatalmazottak, vagy a társaság hivatalnokai is megbizathatnak.

Ezekre általában a jelen törvénynek a kereskedelmi meghatalmazottakra vonatkozó intézkedései nyernek alkalmazást.

194. §. A felügyelő bizottságnak legalább három tagból kell állania.

E bizottság első izben legfeljebb egy, azontul pedig legfeljebb három évre választható.

A felügyelő bizottság tagjai, netaláni kártéritési igényeik épségben tartása mellett a közgyülés által bármikor elmozdithatók.[1]

195. §. A felügyelő bizottság ellenőrzi a társasági ügyvezetést minden ágaiban ; e végből jogában áll a társasági ügyek menetéről tudomást szerezni, a társaság könyveit, iratait és pénztárait bármikor megvizsgálni.

A felügyelő bizottság az évi számadásokat és mérleget, nemkülönben a nyereségfelosztást tárgyazó inditványokat megvizsgálni, és erről a közgyülésnek évenként jelentést tenni tartozik. E jelentés nélkül a közgyülés a nyereség felosztása iránt érvényesen nem határozhat.

Ha a felügyelő bizottság hivatalos működésében a törvénybe vagy az alapszabályokba ütköző intézkedéseket, vagy a társaság érdekeit sértő mulasztásokat avagy visszaéléseket tapasztal, a közgyülést azonnal összehivni tartozik.

A felügyelő bizottság a fentebbieken kivül más teendőkkel fel nem ruházható.[2]

196. §. A felügyelő bizottság tagjai egyetemlegesen kártéritésre kötelezvék, ha a 195. §-ban megállapitott kötelességeik teljesitését elmulasztják.

197. §. A társaságot azon perekben, melyek közgyülési határozat folytán az igazgatóság vagy a felügyelő bizottság ellen inditandók, a közgyülés által választott meghatalmazottak képviselik.

Ha a meghatalmazottak a közgyülésen bármi okból meg nem választatnának, azokat az illetékes törvényszék hivatalból rendeli ki.

198. §. Az igazgatóságnak kötelességében áll a társasági könyvek rendes vezetéséről gondoskodni, s a felügyelő bizottság által megvizsgált évi mérleget a közgyülés elé terjesztendő jelentéssel együtt a közgyülést 8 nappal megelőzőleg közzétenni.

Ezen felül az igazgatóság a közgyülésileg jóváhagyott mérleg egy eredeti

(1) V. ö. 154. §. 4. p., 159. §. 4. p., 179. §. 1. p.

(2) V. ö. 196. §. A magyar földhitelintézet felügyelő bizottságának különös hatásköréről l. 1876: XXI. t. cz. 3. §. Az osztrák-magyar banknál a felügyelő bizottság hatásköre a számvizsgálókat illeti: 1878: XXV. t. cz. alapszab. 50. cz.

példányát az illetékes törvényszéknek haladéktalanul bemutatni tartozik. A bemutatott mérleg mindenki által megtekinthető.

Az igazgatóság tagjai e rendeletek megtartására az illetékes törvényszék által a 21. §-ban megállapitott pénzbirság mellett szoritandók.(1)

199. §. A mérleg felállitásánál következő szabályok szolgálnak irányadóul:

1. a társaság vagyona azon értékben veendő fel, mely az üzleti év utolsó napján az egyes tárgyak értékének megfelel;

2. az árfolyammal biró papirok legfeljebb azon árfolyamban vehetők fel, melylyel azok az üzleti év utolsó napján birnak;

3. az első szervezés költségeiből a követelések közé csak annyi vehető fel, a mennyi azoknak legfölebb öt évre való felosztása mellett az illető üzleti év után fenmarad; (2)

4. a társasági alaptőke s a netaláni tartalék-alap a tartozások közé sorozandó.

5. a kétes követelések valószinű értékük szerint veendők számitásba, a behajthatatlanok pedig lejegyzendők;

6. a cselekvő és szenvedő állapot összehasonlitásából eredő nyereség vagy veszteség a mérleg végén különösen kiteendő.

200. §. A közgyülés elé terjesztett évi mérleg helyes felállitásáért az igazgatóság és felügyelő-bizottság tagjai egyetemlegesen felelősek.

V. FEJEZET.

A részvénytársaság feloszlása.

201. §. A részvénytársaság feloszlik:

1. azon idő elteltével, melyre a társaság keletkezett;

2. közgyülési határozat folytán;

3. egyesülés, és

4. csődnyitás következtében.

A jelen fejezetben foglalt határozatok az esetben is irányadóul szolgálnak, ha a részvénytársaság nem a fentebb érintett, hanem más okok miatt oszlik fel.

202. §. A társaság feloszlása, csőd esetét kivéve, az igazgatóság által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és közzététel végett az illetékes törvényszéknek a 21. §-ban megállapitott következmények terhe alatt bejelentendő.

Egyuttal az igazgatóság a feloszlást a társasági hirdetmények fölvételére rendelt lapokban, esetleg a hivatalos lapban háromszor közzétenni, s a társasági hitelezőket követeléseiknek, a harmadszori közzétételtől számitott hat hó alatt leendő, érvényesitésére felhivni tartozik.(3)

203. §. Ha a részvénytársaság feloszlik, csőd és egyesülés esetét kivéve, felszámolásnak van helye, melynél, a mennyiben az alapszabályok vagy tár-

---

(1) V. ö. 221. §. 1. p. V. ö. 1879 nov. 9. 18,136. sz. közmunka- és közlek. min. rend. a vasut-társulatok évi mérlege és a felügyelő bizottsági jelentések hirlapi közlésének bizonyos esetekben mellőzhetése tárgyában (1879. R. T. 592.).

(2) V. ö. 459. §. 8. p.

(3) V. ö. 204. §.

sasági határozat által más intézkedés nem történt, mint felszámolók az igazgatóság tagjai működnek.

A felszámolói megbizás a közgyülés által bármikor visszavonathatik.

A felszámolók bejelentésére és ezek jogviszonyaira nézve a jelen törvény 110—114., 188. és 189. §§-aiban foglalt határozatok azon eltéréssel szolgálnak irányadóul, hogy a bejelentés az igazgatóság által történik.

A felügyelő bizottság ellenőrzési kötelessége a felszámolás tartama alatt érintetlen marad.[1]

204. §. A feloszlott társaság vagyona, a tartozások kielégitése után, a részvényesek közt részvényeik aránya szerint osztatik fel. A tényleges feloszlás azonban a 202. §-ban érintett hirdetmény harmadszori közzétételétől számitandó 6 hó eltelte előtt nem történhetik.

205. §. A társaság könyveiből kitudható vagy egyébként ismert hitelezők követeléseik érvényesitésére külön értesités, esetleg hirdetmény által szólitandók fel, mi ha siker nélkül marad, a követelések az illetékes törvényszéknél készpénzben leteendők.

Ugyanez áll a függőben levő kötelezettségek és peres követelésekre nézve is. E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha a társasági vagyon felosztása, az érintett kötelezettségek és követelések kiegyenlitéséig függőben hagyatik, vagy ha a hitelezőknek elegendő biztositék nyujtatik.

A felszámolók és a felügyelő bizottság tagjai ezen határozatok ellenére teljesitett fizetésekért egyetemlegesen felelősek.[2]

206. §. A felszámolók a társasági ügyek lebonyolitása iránt legalább évenként kimutatást közzétenni, s a felszámolás befejezésekor annak eredményét köztudomásra hozni tartoznak.[3]

207. §. A feloszlott részvénytársaság könyvei tiz éven át leendő megőrzés végett az illetékes törvényszék által kijelölendő helyre leteendők.[2]

208. §. Két vagy több részvénytársaság egyesülése esetében következő szabályok szolgálnak irányadóul:

1. a beolvadó társaság vagyona mindaddig külön kezelendő, mig hitelezői kielégitve vagy biztositva nem lettek; maga a kezelés azonban az uj társaság igazgatósága által történik;
2. a kezelő igazgatóság tagjai a beolvadó társaság hitelezőinek az elkülönitett kezelésért egyetemlegesen felelősek;
3. a történt beolvadás a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az illetékes törvényszéknek azonnal bejelentendő;
4. a feloszlott társaság hitelezőinek felhivása elmaradhat, vagy későbbre halasztható ugyan, de a vagyonnak tényleges beolvasztása, a 204. §-ban érintett határidő eltelte előtt, semmi esetben meg nem történhetik.[2]

209. §. Az alaptőke leszállitása történhetik: a részvények visszaszerzése és megsemmisitése, a még künlevő részletfizetések elengedése, készpénzbeli visszafizetés és a részvények névértékének leszállitása által.

A mennyiben az ily leszállitás nem az eredeti alapszabályokban megállapitott kisorsolás utján történik, arra mindig közgyülési határozat és az illetékes törvényszék engedélye szükséges.

---

(1) E §-nak a szövetkezetekre kiterjesztéséről l. alább a 250. §-t.
(2) E §-t a szövetkezetekre is kiterjeszti a 253. §.
(3) E §-nak a szövetkezetekre kiterjesztéséről l. alább a 250. §-t. — V. ö. alább 221. §. 3. p.

A törvényszék ily esetben a kért leszállitást csak ugy engedheti meg, ha a legujabb mérleg s esetleg a hirdetvényileg megidézendő hitelező meghallgatása alapján meggyőződést szerzett arról, hogy a társaság a kisebbitett alaptőkével is eleget tehet minden tartozásának.[1]

VI. FEJEZET.

Külföldi részvénytársaságok.[2]

210. §. A külföldi részvénytársaságok, ha üzleteiket a magyar korona országaiban, saját czégük alatt fiók-intézet vagy ügynökség által folytatni kivánják, kötelesek az üzlet megkezdése előtt czégüket azon törvényszéknél bejegyeztetni, melynek kerületében fiók-intézetet vagy ügynökséget felállitani szándékoznak.[3]

211. §. Minden külföldi részvénytársaság köteles a bejegyzés kérelmezésekor alapszabályait a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az illetékes törvényszéknek hiteles alakban bemutatni s egyuttal igazolni:[4]

1. hogy hazája törvényei szerint megalakult s tényleg működik;
2. hogy az itteni üzlete folytatására szánt tőke a belföldön van elhelyezve;[5]
3. hogy itteni üzlete folytatására a magyar korona területén székelő képviselőségeket rendelt;[6]
4. hogy a társaság arra kötelezte magát, miszerint belföldi ügyleteiben a jelen törvény rendeleteihez alkalmazkodik, s itteni képviselőségének jogcselekvényeit magára nézve kötelezőknek elismeri;
5. hogy a képviselőség a társasági fiók-czég érvényes jegyzésére feljogosittatott;
6. hogy a képviselőség által kötött ügyletekből eredő minden peres kérdésre nézve magát az itteni törvényeknek és a belföldi biróságoknak aláveti;[7]
7. hogy a külföldi állam, melyben a társaság keletkezett, az itteni részvénytársaságok irányában a viszonosság elvének megfelelőleg jár el.[8]

A 2., 3., 4. és 5. pont alatt érintett körülmények a társaságnak jogérvényesen keletkezett s esetleg az államhatalom részéről jóváhagyott határozata által igazolandók.

---

(1) V. ö. 161. §.

(2) E fejezetet a külföldi szövetkezetekre kiterjeszti a 230. §.

(3) E §-nak a külföldi jelzálog-intézetekre kiterjesztéséről v. ö. 1876: XXXVI. t. cz. 36. §. — V. ö. alább 217., 461. §§.

V. ö. az 1878: XXII. t. czikket a magyar korona országainak és Ő Felsége többi királyságai és országainak kormányai közt, a részvénytársaságok, biztositó társaságok, közkereseti és iparszövetkezetek kölcsönös bebocsátása iránt létrejött egyezményről.

Ausztrián fölül, még a következő államokkal szemben biztosítják államszerződéseink a részvénytársaságok kölcsönös bebocsátását: Németország (1892: III. t. cz. 19. cz.); Olaszország (1892: VI. t. cz. Zárjegyzőkönyv 3. §.); Svájcz (1892: VII. t. cz. 8. cz.); Szerbia (1893: XX. t. cz. Zárjegyzőkönyv II. cz.). L. továbbá az 1877 febr. 3-án kicserélt nyilatkozványt Olaszországgal a részvényekre alakult és biztosító társulatok kölcsönös bebocsátása biztosittatik (1877. R. T. 72.); 1889 máj. 26. 604. eln. sz. földmivelési, ipar- és keresk. min. rend. a betéti és részvénytársaságok perben állási képességének kölcsönös elismerése iránt a görög kir. kormánynyal kötött egyezmény tárgyában (1889. R. T. 943.). V. ö. 1884 nov. 19. 33387. sz. belügymin. rend., a hazánkban fióküzletekkel biró külföldi czégekkel, ill. vállalatokkal kötendő szállítási szerződések tárgyában (1884. R. T. 1823.).

(4) Azaz az illető osztrák-magyar követség hitelesítésével ellátva (1868: LIV. t. cz. 545. §.).

(5) Az ezen tőkére nyitandó külön csődről l. 1881: XVII. t. cz. 75. §.

(6) V. ö. alább 217., 461. §§.

(7) V. ö. 1868: LIV. t. cz. 33. §.

(8) L. fönn a 3. jegyzet második és harmadik bekezdését.

Azon esetekben, melyekben az engedély megadása fenálló államszerződések szerint a ministeriumot illeti, ez szintén a fentebbi határozatok értelmében intézkedik.

212. §. A bejegyzés közzétételének, a jelen törvény 158. §-ában felsorolt adatokon kivül, az itteni képviselőség megnevezését és az itt elhelyezett tőke mennyiségét is magában kell foglalnia.

213. §. A külföldi részvénytársaság belföldi üzletéről külön szabályszerü könyvek vezetendők.(1)

214. §. A belföldi képviselőség köteles az illetékes törvényszéknek a közgyülési jegyzőkönyveket, a részvénytársaságnak általános, és az itteni üzletnek külön mérlegét, a közgyülést követő hat hó alatt, egy-egy eredeti példányban bemutatni.

Az általános és különös mérleg ezenfelül a társasági hirdetmények felvételére rendelt, esetleg a hivatalos hirlap utján közzéteendő.(2)

215. §. A képviselőség tagjai az előbbeni §-ban foglalt határozatok meg nem tartásából eredt károkért egyetemlegesen felelősek.

216. §. A külföldi részvénytársaságnak oly határozatai, melyek által a vállalat tárgyának megváltoztatása, a társaság felosztása vagy egyesitése iránt történik intézkedés, akkor is, ha a külföldi törvény szerint érvényesen keletkeztek, a belföldi fiókintézet üzletére nézve csak azon időponttól birnak foganattal, midőn az itteni illetékes törvényszék által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetve lettek.(3)

217. §. A bejegyzés törlése bárkinek kivánatára elrendelhető, ha igazoltatik:

1. hogy a társaság saját hazájában működni megszünt, vagy rendelkezési jogát vagyona felett elvesztette;

2. hogy a 211. §. 3-ik pontjában s a 213. és 214. §§-ban megállapitott kötelességeinek igazolatlanul meg nem felel;

3. hogy a külföldi állam, melyben a társaság székhelye létezik, az itteni részvénytársaságok tekintetében a viszonosság elvétől eltért;

4. hogy a társaság vagy annak itteni fiók-intézete ellen elrendelt végrehajtás siker nélkül maradt;

5. hogy a társaság az itteni üzlet folytatására szánt és a belföldön elhelyezett tőkét az országból egészen vagy részben kivonta.(4)

VII. FEJEZET.

Büntető határozatok.(5)

218. §. Az igazgatóság tagjai, a mennyiben cselekvényük vagy mulasztásuk a büntető törvény sulya alá nem esik,(6) az illetékes törvényszék által három hónapig terjedhető fogságra(7) itélendők:

---

(1) V. ö. 217. §. 2. p. V. ö. még: 1878: XXII. t. cz. 2—4. §§.
(2) V. ö. 215. §., 217. §. 2. p., 221. §. 4. p. V. ö. még: 1878: XXII. t. cz. 5. §.
(3) V. ö. 1878: XXII. t. cz. 4. §. 3. bekezd.
(4) V. ö. 1878: XXII. t. cz. 6. §.
(5) E fejezetnek a szövetkezetekre kiterjesztéséről l. alább a 246. §-t. Külön büntetést szab még: a biztosítási vállalatokra alább a 462. §., a záloglevelek kibocsátásával foglalkozó társaságokra az 1876: XXXVI. t. cz. (32—35. §§.)
(6) A részvénytársaság igazgatósága vagy felügyelő bizottsága hütlen kezelésének büntetéséről l. 1878: V. t. cz. 362. §.
(7) Fogság alatt fogházat kell érteni: 1880: XXXVII. t. cz. 11. §.

1. ha az alapszabályoknak a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett, az alaptőke aláirására és befizetésére nézve tudva valótlan előterjesztést tesznek;

2. ha vétkes mulasztásuk miatt, a társaságnak három hónapon át felügyelő bizottsága egyáltalában nem, vagy nem kellő számban volt;

3. ha a mérleg felállitásánál törvényellenesen járnak el, vagy a közgyülésen tett előterjesztésekben a társaság helyzetét tudva valótlanul adják elő, vagy annak helyzetét eltitkolják;

4. ha a közgyülési jegyzőkönyveket szándékosan hamisan vezettetik;

5. ha a társaságnak saját részvényeit a 161. §. rendelete ellenére megszerzik, vagy azokra kölcsönt adnak;

6. ha a részvényeseknek az alaptőkéből a 165. §. rendelete ellenére osztalékot vagy kamatot fizetnek;

7. ha a 187. §. eseteiben a közgyülést összehívni, illetőleg a csődnyitást kérni elmulasztják;

8. ha a közgyülésnek fentartott ügyekben (179. §.) önhatalmulag eljárnak.[1]

219. §. Az előbbeni §-ban megállapitott büntetésnek van helye:

1. az alapitók ellen, kik a tervezetben tudva valótlan adatokat közölnek;

2. a felügyelő bizottság tagjai ellen, ha ezek az évi számadások, a mérleg és a nyereség felosztása iránt a közgyülés elé terjesztett jelentésüket tudva valótlan adatokra alapitják;

3. a külföldi részvénytársaságok itteni képviselői ellen, ha ezek az itteni üzlet folytatására szánt tőkét más czélra forditják, vagy az országból kivonatni engedik.[2]

220. §. Enyhitő körülmények közt jogában áll a biróságnak, az előbbeni két §. eseteiben a fogságbüntetést, a vétkesekre külön-külön kiszabandó és ezer forintig terjedhető pénzbirságra változtatni.[3]

221. §. Ezer forintig terjedhető pénzbirsággal sujtandók:

1. az igazgatóság tagjai, ha a 198. §. ellenére a mérleget és jelentést 8 nappal a közgyülés előtt közzétenni elmulasztják; vagy ha a közgyülési jegyzőkönyveket az illetékes törvényszékhez be nem terjesztik; vagy ha az ideiglenes részvényeket a tényleg befizetettnél magasabb összegről állitják ki;

2. a közgyülés egybehivására kötelezett közeg, ha azt évenkint legalább egyszer egybe nem hivja (177. §.);

3. a felszámolók, ha a 206. §. ellenére a felszámolás folyamáról jelentést nem tesznek, vagy a végeredményt közzétenni elmulasztják;

4. a külföldi részvénytársaság itteni képviselői, ha ezek a 214. §-ban foglalt határozatokat meg nem tartják.[4]

222. §. A 218., 219. és 221. §§-ban megállapitott büntetések kiszabása által a jelen törvényben kimondott kártéritési kötelezettségen változás nem történik.

---

(1) V. ö. 220., 222., 461. §§.
(2) V. ö. 218., 220., 222. §§.
(3) V. ö. 461. §.
(4) V. ö. 222. §.

TIZENEGYEDIK CZIM.

Szövetkezetek.(1)

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

223. §. Szövetkezetnek ezen törvény értelmében meg nem határozott számu tagokból álló azon társaság tekintetik, mely tagjai hitelének, keresetének vagy gazdálkodásának közös üzletkezelés mellett illetőleg a kölcsönösség alapján előmozditására alakul.

Ide tartoznak nevezetesen:

az előlegezési és hitelegyletek;

a nyersanyag közös beszerzésére, közös raktár tartására, vagy közös termelésre alakult egyletek;

a fogyasztási egyletek;

a laképitő társaságok;

a kölcsönös biztositó társaságok.(2)

224. §. A szövetkezet megalakultnak tekintetik:

1. ha a társasági alapszabályok létrejöttek;

2. ha a társaság a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezettetett.

Az egyes tagok belépése a szövetkezetbe irásbeli nyilatkozat alapján történik.

225. §. Az alapszabályokban mindenesetre következőket kell megállapitani:

1. a szövetkezet czégét és székhelyét;

2. a vállalat tárgyát;

3. a szövetkezet tartamát;

4. a tagok belépésének feltételeit és esetleg azok (kilépés, halál vagy kizáratás következtében) kiválására vonatkozó különös határozatokat;

5. az egyes tagok részesületi arányát, illetőleg azok üzletrészeit és ezen részek képződésének módját;

6. azon elveket, melyek szerint a mérleg készitésének és megvizsgálásának történni kell;

7. a nyereség vagy veszteség kiszámitásának és az egyes tagok közt felosztásának módozatait;

8. az igazgatóság szervezetét, mikénti választásának módját, annak hatáskörét és működésének idejét;

9. a felügyelő bizottság szervezetét és működésének idejét;

---

(1) A szövetkezetekre vonatkozó alábbi intézkedések a magyar földhitelintézetre nézve az 1876: XXI. t. czikkben, a «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet»-ére pedig az 1879: XXXIX. t. cz. 7—15. §-aiban foglalt eltérésekkel alkalmazandók (1879: XXXIX. t. cz. 6. §.).

A szövetkezeteket önsegélyző egyletnek nevezik: 1875: XXIV. t. cz. 4. §. és 1880: LX. t. cz. Az ipartestületek által létesített szövetkezetekről l. 1884: XVII. t. cz. 147. §. Az előlegező és hitelügylettel foglalkozó szövetkezetek feltételes adómentességéről l. az 1880: LX. t. czikket. V. ö. még a közmunka- és közl. minisztériumban 1879 jun. 20. fölvett jegyzőkönyvet a magyarországi vasut-vállalatoknak a szállítási és tűzkárok közös viselése iránti szövetkezése tárgyában (1879. R. T. 532.); 1883 febr. 6. 5831. sz. földmivelési, ipar- és keresk. min. rend., tejszövetkezetek alakítása tárgyában (1883. R. T. 1839.).

(2) V. ö. 248. §.

10. a czégjegyzés módját;

11. a közgyülés mikénti összehivását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapitását, hogy mi történjék az esetben, ha az összehivott közgyülés határozatképes nem volt;

12. a tagok szavazati jogát és ennek mikénti gyakorlását;

13. a szövetkezet hirdetményeinek mikénti közzétételét;

14. annak megállapitását, hogy a tagok a társaság kötelezettségeiért korlátlan vagy korlátolt felelősséggel tartoznak-e, és ha ez utóbbi esetben a felelősség a törvényben meghatározott mértéken túl terjesztetik ki, ezen felelősség terjedelmét.[1]

226. §. Az alapszabályok a tagok névjegyzékével együtt a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és közzététel végett azon törvényszéknél, melynek kerületében a szövetkezet székhelye van, bejelentendők.

A bejelentés közzétételének magában kell foglalnia:

1. az alapszabályok keltét;
2. a szövetkezet czégét és székhelyét;
3. a vállalat tárgyát;
4. a szövetkezet tartamát;
5. a czégjegyzés módját;
6. a szövetkezeti hirdetmények mikénti közzétételét;
7. annak fölemlitését, hogy a tagok a szövetkezet kötelezettségeiért korlátlan, vagy korlátolt felelősséget vállalnak-e; és ha ez utóbbi esetben a felelősség a törvényben meghatározott mértéken tul terjesztetik ki, ezen felelősség terjedelmét.

227. §. A szövetkezet az alapszabályok bemutatásával egyidejüleg igazolni tartozik, hogy az alapszabályok az alakuló közgyülés által megállapittattak, s hogy az igazgatóság és felügyelő bizottság megválasztatott.

Az e végre szolgáló beadványt az igazgatóság tagjai az illetékes törvényszéknél sajátkezüleg aláirni, vagy hitelesitett alakban benyujtani tartoznak.

228. §. A szövetkezet a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetés és kihirdetés előtt létezőnek nem tekintetik. Azok, kik a bevezetés és kihirdetés előtt a társaság nevében eljárnak, személyesen és egyetemlegesen felelősek.

229. §. A társasági alapszabályok, az előbbeni §-ban érintett tények igazolása mellett, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett azon törvényszéknek is bemutatandók, melynek kerületében a szövetkezet fiókteleppel bir.

230. §. A jelen törvény 210—217. §§-ainak a külföldi részvénytársaságokra vonatkozó határozatai a külföldi szövetkezetekre is megfelelő alkalmazást nyernek.

---

(1) A záloglevelek kibocsátására jogosított szövetkezetek alapszabályaiban a 225. §-ban megszabottakon felül megállapítandó szabályokról v. ö. 1876: XXXVI. t. cz. 2. §.

II. FEJEZET.

A tagok jogviszonyai egymás közt és harmadik személyek irányában.

231. §. A korlátlan felelősséggel alakult szövetkezetek tagjai a társaság kötelezettségeiért, a mennyiben azok a társaság vagyonából ki nem elégithetők, egyetemlegesen egész vagyonukkal felelnek.

A korlátolt felelősséggel alakult szövetkezetek tagjai, a mennyiben a társasági alapszabályok másként nem intézkednek, csak lekötött üzletrészük erejéig kötelezvék.

232. §. A társaság hitelezői követeléseiket az egyes tagok ellen csak a társaság vagyonára nyitott csőd befejezése után, és csak annyiban érvényesithetik, a mennyiben ezen követelések a csődnél felszámitva, illetőleg megitélve lettek.

Ily követelések az egyes társasági tagtól ujabb törvényes eljárás nélkül végrehajtás utján hajthatók be.[1]

233. §. Ki fenálló szövetkezetbe lép, a belépése előtt keletkezett minden társasági kötelezettségért felelős.

Az ezzel ellenkező szerződés harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.[2]

234. §. A mennyiben az alapszabályok eltérőleg nem intézkednek, az oly tagok, kik szabályszerü befizetéseiket teljesitették, a többi tagok által oly czimen, hogy ez utóbbiak többet fizettek, viszkeresettel meg nem támadhatók.

235. §. Az egyes szövetkezeti tagnak az esetben is, ha a társaság bizonyos időre alakult, jogában áll a társaságból egészen, vagy ha több üzletrésze volt, bizonyos üzletrészekre nézve előleges felmondás mellett kilépni. Ha a felmondási határidő és a kilépés időpontja az alapszabályokban meg nem állapittatott, a kilépés csak az üzleti év befejeztével előleges, legalább négy heti felmondás után történhetik.

Halál által megszünik a tagság. A jogutódok az elhalt tag helyébe léphetnek, a mennyiben az alapszabályok ezt ki nem zárják.

A szövetkezet az egyes tagot az alapszabályokban meghatározott okok miatt ki is zárhatja.

236. §. A szövetkezetből egészen vagy egyes üzletrészekre nézve kivált tagok és örököseik a társaság hitelezői irányában mindazon társasági kötelezettségekért, melyek a kiválás időpontjáig keletkeztek, a 254. §-ban meghatározott elévülési időn belül az alapszabályokban megállapitott mértékben felelnek.[3]

237. §. A kivált tagok vagy örököseik, a mennyiben az alapszabályok másként nem intézkednek, a szövetkezet tartaléktőkéjére és más vagyonára igényt nem tarthatnak. Ellenben igényük van a kiválás évéről szóló zárszámadás szerint reájok eső üzletrészhez.

Ezen üzletrész, s a netaláni más járandóság kifizetését, a korlátlan fele-

---

(1) E rendelkezés a «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet»-ének alapító és a mezőgazdasági előlegegyletek pártfogó tagjaira nem alkalmazható (1879: XXXIX. t. cz. 10. §.).

(2) E §-nak a külföldi jelzálog-intézetekre kiterjesztéséről v. ö. 1876: XXXVI. t. cz. 36. §.

(3) E rendelkezés a «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet»-ének alapító és mezőgazdasági előlegegyletek pártfogó tagjaira nem alkalmazható (1879: XXXIX. t. cz. 10. §.). V. ö. alább 238., 561. §§.

lősséggel alakult szövetkezet tagjai vagy ezek örökösei, a zárszámadás megállapitásától számitott három hó után, a korlátolt felelősséggel alakult szövetkezet tagjai vagy ezek örökösei pedig csak a 254. §-ban meghatározott elévülési idő lejártával követelhetik, feltéve, hogy addig a társaság feloszlása el nem határoztatott.

Ugyanennek van helye akkor is, ha a tag csak egy vagy több üzletrészre lép ki a szövetkezetből.

238. §. A mennyiben az alapszabályok másként nem intézkednek, a szövetkezeti tag egyes vagy minden üzletrészét s az ezekkel járó tagsági jogokat, az igazgatóságnál történt bejelentés mellett, másra átruházhatja.

Az átruházónak a 236. §-ban megállapitott felelőssége azonban érintetlen marad, ha az átvevő kötelezettségének eleget tenni nem képes.(1)

239. §. A jelen törvény 95. és 96. §§-ainak a magánhitelezőkre s a beszámitásra vonatkozó intézkedései a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek.

A magánhitelező, ki a szövetkezeti tag magánvagyonára sikeretlenül vezetett végrehajtás után adósának a társaság feloszlása esetére jutandó illetményét veszi végrehajtás alá, kielégitése végett előleges felmondás után, a társasági tag kiválását követelheti, tekintet nélkül arra, hogy a társaság határozott vagy határozatlan időre alakult.

A felmondásnak az üzleti év letelte előtt legalább négy héttel kell történnie.

III. FEJEZET.

Közgyülés, igazgatóság és felügyelő bizottság.

240. §. A 176—181. §§-oknak részvénytársaságok közgyüléseire vonatkozó határozatai a szövetkezetekre olykép nyernek alkalmazást, hogy az egyes részvényesek számára biztositott jogokat az egyes szövetkezeti tagok, a részvényesek összeségének fentartottakat pedig a szövetkezeti tagok összesége gyakorolja.

241. §. A társaság képviseletére, az igazgatóság választására, jogaira és kötelességeire nézve szövetkezeteknél is a jelen törvény 182—193. és 197. §§-ban foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

242. §. Az igazgatóság minden évnegyed végén a be- és kilépett tagokat, a felmondott üzletrészek számát a törvényszéknél bejelenti, és minden év január havában a tagoknak betürendes névjegyzékét, az üzletrészek kitüntetése mellett bemutatni tartozik.

243. §. Az igazgatóság a társasági könyvek rendes vezetéséről gondoskodni s a felügyelő bizottság által megvizsgált mérleget a közgyülést 8 nappal megelőzőleg közzétenni tartozik.

Ezen közzétételben különösen a zárszámadás idejekor létező szövetkezeti tagok száma, továbbá az illető üzleti év folyamában be- és kilépett tagok, nemkülönben a betett, felmondott és visszafizetett üzletrészek száma kiteendő.

Ezenfelül az igazgatóság a közgyülésileg jóváhagyott mérleg egy eredeti

---

(1) E rendelkezés a «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet»-ének alapító és a mezőgazdasági előlegegyletek pártfogó tagjaira nem alkalmazható (1879: XXXIX. t. cz. 10. §.). V. ö. 561. §.

példányát az illetékes törvényszéknek haladéktalanul bemutatni tartozik. A bemutatott mérleg mindenki által megtekinthető.

244. §. A felügyelő bizottságot illetőleg szövetkezeteknél is a jelen törvény 194—196. §§-aiban foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

245. §. A közgyülés elé terjesztett évi mérleg helyes felállitásáért az igazgatóság és a felügyelő bizottság tagjai egyetemlegesen felelősek.

246. §. A jelen törvény 218—222. §§-ai a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek.

IV. FEJEZET.

A szövetkezet feloszlása.

247. §. A szövetkezet feloszlik:

1. azon idő elteltével, melyre a társaság keletkezett;
2. közgyülési határozat folytán;
3. egyesülés által;
4. csődnyitás következtében;(1)
5. a törvényszéki határozat folytán.(2)

248. §. Ha a szövetkezet működését a 223. §-ban megjelöltektől elütő czélokra terjeszti ki, kártéritésre való igény nélkül biróilag feloszlatható.

A feloszlatás bármely érdekelt fél vagy a közigazgatási hatóság megkeresésére a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés mellett azon törvényszék által rendeltetik el, melynél a szövetkezet be van jegyezve.

249. §. A szövetkezet feloszlása, a 247. §. 4. és 5. pontjában emlitett esetek kivételével, az igazgatóság által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az illetékes törvényszéknél bejelentendő.

Az igazgatóság, csőd esetét kivéve, a feloszlást a társasági hirdetmények felvételére rendelt, esetleg a hivatalos lapokban háromszor közzétenni, s a szövetkezet hitelezőit követeléseiknek a harmadszori közzétételtől számitott hat hó alatt érvényesitésére felhivni tartozik.(3)

250. §. A jelen törvény 203. és 206. §§-ainak a felszámolásra vonatkozó határozatai a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek.

251. §. A felszámolási eljárás tartama alatt a szövetkezeti tagok jogviszonyaira nézve ugy egymásközt, mint harmadik személyek irányában, a jelen czim második fejezetének szabályai szolgálnak irányadóul, a mennyiben azok a jelen fejezet határozataival és a felszámolás természetével nem ellenkeznek.

252. §. A feloszlott szövetkezet vagyonából mindenekelőtt a hitelezők követelései elégitendők ki a lejárat rendje szerint; a még le nem járt követelések fedezésére szükséges összegek visszatartandók.

A tartozások kielégitése után fenmaradó összeg a szövetkezeti tagok közt az alapszabályokban megállapitott elvek szerint osztatik fel.

A tényleges felosztás azonban a 249. §-ban érintett hirdetmény harmadszori közzétételétől számitandó hat hó eltelte előtt nem történhetik.

253. §. A szövetkezeti hitelezők értesitésére, illetőleg felhivására, továbbá

(1) V. ö. alább 249. §. A csődeljárásnak a szövetkezetekre vonatkozó különös szabályairól v. ö. 1881: XVII. t. cz. 257—261. §§.
(2) V. ö. 248. §.
(3) V. ö. 252. §.

a függőben levő követelések biztositására, a feloszlott szövetkezet könyveinek és iratainak megőrzésére, és két vagy több szövetkezet egyesülésére nézve a 205., 207. és 208. §§-ban foglalt határozatok a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek.

V. FEJEZET.

A szövetkezeti tagok elleni keresetek elévüléséről.

254. §. A szövetkezet tagjai ellen a társaságot terhelő igények alapján támasztható keresetek, a mennyiben bizonyos követelésekre nézve törvényesen rövidebb elévülés megállapitva nincsen, a társaság feloszlásától, vagy a társasági tag kilépésétől, vagy ennek kizárásától kezdve egy esztendő alatt évülnek el.

Ezen elévülési idő azon naptól számittatik, melyen a szövetkezet feloszlása, a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetés alapján, közzététetett, illetőleg melyen az egyes tagok kilépése vagy kizáratása a szövetkezetnél vezetendő jegyzékbe bevezettetett.

Ha a követelés ezen időpont után jár le, az elévülési idő a követelés lejártával — még le nem járt, de felmondási időhöz kötött követeléseknél pedig, a felmondásra való tekintet nélkül, a közzététel napjától számitandó felmondási idő leteltével veszi kezdetét.

255. §. Ha a szövetkezetnek felosztatlan vagyona marad, a társasági hitelezők e vagyonból az előbbeni §-ban megállapitott elévülési idő után is követelhetnek kielégitést.

256. §. A kilépett vagy kizárt szövetkezeti tag javára folyó elévülési idő nem szakittatik félbe oly jogcselekvény által, mely a még fennálló szövetkezet, vagy annak feloszlása után a felszámolók, illetőleg a csődtömeg ellen intéztetik.

257. §. Az itt megállapitott elévülés kiskoruak, gondnokság alatt lévők és jogi személyek ellen is hatályos.

MÁSODIK RÉSZ.

Kereskedelmi ügyletek.

ELSŐ CZIM.

Kereskedelmi ügyletek általában.

I. FEJEZET.

A kereskedelmi ügyletek meghatározása.

258. §. Kereskedelmi ügyleteknek tekintendők:

1. áruk, s általában ingó dolgok vétele vagy egyébkénti megszerzése, azon

(1) V. ö. 236., 237., 255., 561. §§. Az elévülésre vonatkozó e határozatok a «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet»-ének alapító és mezőgazdasági előleg-egyletek pártfogó tagjaira nem alkalmazhatók (1879: XXXIX. t. cz. 10. §.)

szándékkal, hogy azok természetben, át vagy feldolgozva ismét tovább adassanak ;[1] [2]

2. az előbbeni pontban érintett oly tárgyak szállitásának elvállalása, melyeket a szállitó fél e végből szerez meg;

3. állampapirok, részvények vagy más, a kereskedelmi forgalom tárgyát képező értékpapirok vétele vagy egyébkénti megszerzése; az esetben is, ha a megszerzés nem továbbadási szándékkal történt;[1] [2]

4. biztositások elvállalása;[2]

5. utasok vagy javak tengeren leendő fuvarozásának elvállalása és hajókölcsönök kötése.

259. §. A mennyiben iparszerüleg folytattatnak, kereskedelmi ügyleteknek a következők tekintendők:

1. ingó dolgok fel- vagy átdolgozásának elvállalása mások részére, feltéve, hogy az átvállaló üzlete a kisipar körét meghaladja;[1] [2]

2. a bank- és pénzváltói ügyletek;[2]

3. a bizományi, szállitmányozási és fuvarozási ügyletek, nemkülönben a személyfuvarozásra rendelt intézetek ügyletei;[1]

4. a közraktárak ügyletei;

5. a kiadó ügyletek, továbbá a könyv- és műkerezkedés egyéb ügyletei, nemkülönben a nyomdai ügyletek, a mennyiben ez utóbbiak a kisipar körét meghaladják;

6. azon termelők ügyletei, kik saját terményeiket át- vagy feldolgozzák és a bányaipar ügyletei, a mennyiben ez iparágak a kisipar körét meghaladják;[1] [2]

7. a kereskedelmi ügyletek közvetitése.[1] [2]

Az érintett ügyletek az esetben is kereskedelmi ügyleteknek tekintetnek, ha azok nem iparszerüleg ugyan, de kereskedő által a kereskedelmi üzlet körében köttetnek.

260. §. A kereskedőnek mindazon ügyletei, melyek kereskedelmi ügylete folytatásához tartoznak, kereskedelmi ügyleteknek tekintetnek.[2]

Ellenben a kézművesek részéről történt eladások, a mennyiben ezek egyedül iparüzletük folytatásaként jelenkeznek, kereskedelmi ügyleteknek nem tekinthetők.

261. §. A kereskedő által kötött szerződés kétség esetében a kereskedelmi üzlet folytatásához tartozónak tekintetik.

A kereskedő által kiállitott kötelezvény a kereskedelmi üzlet folytatásához tartozónak tekintetik, ha ennek ellenkezője magából az okmányból ki nem tünik.[2]

262. §. Az ingatlanok tekintetében keletkezett szerződések kereskedelmi ügyleteknek nem tekintetnek.

263. §. Azon körülmény, hogy valaki hivatalánál, állásánál, iparrendészeti vagy más okoknál fogva kereskedelmi ügyletekkel nem foglalkozhatik, a kereskedelmi ügyletek minőségére és érvényességére befolyással nincsen.

264. §. A jelen törvény második részében foglalt határozatok azon ügy-

---

(1) Az ezen ügyletekből felmerült peres kérdéseknek a budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön biróságai hatáskörébe utalásának feltételeiről l. 1881: LIX. t. cz. 94. §. *d)* p.

(2) V. ö. 1893: XVIII. t. cz. 2. §. 1. p.

leteknél, melyek az egyik szerződő fél részéről kereskedelmi ügyleteket képeznek, mindkét félre nézve egyaránt alkalmaztatnak. Kivételnek e tekintetben csak akkor van helye, ha magukból e határozatokból kitűnik, hogy azok a felek közül csak azt kötelezik, kire nézve az ügylet kereskedelmi ügyletet képez.

II. FEJEZET.

A kereskedelmi ügyleteket tárgyazó általános határozatok.

265. §. A kereskedelmi ügyletek megbirálásánál és értelmezésénél, nem annyira a használt kifejezések betűszerinti értelme, mint inkább a szerződő felek akarata szolgál irányadóul.

266. §. A szerződés szavai közönséges értelmükben veendők, kivéve ha az érdekelt felek azt igazolják, hogy a használt kifejezésnek a kereskedelmi forgalomban elfogadott más értelmet tulajdonitottak.

Kétség esetében a szerződés szavainak oly értelmezés adandó, mely mellett az ügylet joghatálylyal birhat.

267. §. A cselekvények és mulasztások jelentőségének és joghatályának megitélésénél tekintettel kell lenni a kereskedelmi forgalomban elfogadott szokásokra és gyakorlatokra.

268. §. Kik oly ügylet által, mely részükről kereskedelmi ügyletet képez, egy harmadik irányában közös kötelezettséget vállalnak, egyetemleges adósoknak tekintendők, a mennyiben a hitelezővel történt megállapodásból ellenkező ki nem tünik.

269. §. A hitelezőnek jogában áll követelése végett az egyetemleges adósokat tetszése szerint mind, azok közül többet, vagy egyet megtámadni; ha a követelés tárgya felosztható, jogában áll azt felosztva érvényesiteni a nélkül, hogy e miatt jogát az egész követeléshez azon adós ellen elvesztené, ki ellen azt csak részben érvényesitette.

270. §. A megtámadott egyetemleges adós a hitelező ellen csak oly kifogásokkal élhet, melyek őt személyesen vagy az adóstársakat mind a hitelező ellen illetik.

Kereskedelmi ügyletekben és általában mindazon esetekben, melyekben a jelen törvény egyetemleges kötelezettséget állapit meg, az egyetemleges adós a követelés felosztását, vagy a többi adósok előzetes beperlését nem követelheti, s azért, mert a hitelező által az egész követelésért egyedül lett megtámadva, kifogással nem élhet.

Ugyanez áll a kezesre nézve is, ha a kezesség kereskedelmi ügyletből eredő kötelezettségért lett vállalva, vagy ha maga a kezesség kereskedelmi ügyletnek tekintendő.

271. §. Ki valamely ügylet folytán, mely reá nézve kereskedelmi ügyletnek tekintendő, egy másik irányában gondosságra van kötelezve, a rendes kereskedő gondosságával köteles eljárni.(1)

272. §. Ki kártéritést igényelhet, a valóságos kár és az elmaradt nyereség megtéritését követelheti.(2)

---

(1) A kereskedői gondosság kiemeléséről l. még alább 369., 385. §§.

(2) V. ö. 399. §. V. ö. még 1893: XVIII. t. cz. 65., 97. §§.; 1868: LIV. t. cz. 237. §.

273. §. A kötbér összege semmi korlátozásnak alávetve nincsen,(1) s az adósnak kétség esetében nem áll jogában a kötbér lefizetése által magát a teljesités alól kivonni.

A kötbér kikötése kétség esetében nem zárja ki az igényt a kötbér összegét meghaladó kártérítéshez.

A mennyiben a kötbér azon esetre állapittatott meg, ha a szerződés nem kellő időben, vagy nem kellő helyen teljesittetnék, a hitelező a szerződés teljesitése mellett a kötbért is követelheti.(2)

274. §. A kötbér, ha valaminek abbanhagyása végett köttetett ki, a kikötéssel ellenkező cselekmény folytán, ha pedig valaminek teljesitésére volt irányozva, az adós késedelmével jár le.

275. §. A kötbér nem követelhető, ha a szerződés teljesitése vétlen baleset, vagy a hitelező vétkessége miatt lehetetlenné válik, vagy ha a szerződés teljesitése fentartás nélkül elfogadtatott.

276. §. A foglaló, egyéb megállapodás hiányában, csak a szerződés megkötése jeléül szolgál, s ennek teljesitésével visszaadatik vagy beszámittatik.

Visszaadandó a foglaló akkor is, ha a szerződés a felek kölcsönös elállása, vagy egyéb ok miatt megszünik.(3)

277. §. Egyéb megállapodás vagy eltérő kereskedelmi szokás hiányában az, kinek vétkessége miatt a szerződés nem teljesithető, az adott foglalót elveszti, a kapott foglalót pedig kétszeresen visszatériteni tartozik.

A szerződésszegő e mellett a másik félnek mindkét esetben a foglaló összegét meghaladó kárt is megtériteni köteles.

278. §. Ha valamelyik fél a szerződés megkötésekor bánatpénzt adott vagy ilyet igért, — ez a szerződéstől visszaléphet, a mennyiben annak teljesitését meg nem kezdette, vagy a másik fél részéről az egészben vagy részben történt teljesitést el nem fogadta.

A visszalépő a kikötött bánatpénzt megfizetni tartozik, az adott bánatpénzt pedig elveszti.(4)

279. §. Ha a szerződés teljesittetik, a bánatpénz visszaadatik, illetőleg a teljesitőnek beszámittatik. Visszaadandó a bánatpénz az esetben is, ha a szerződés a felek megállapodása vagy más ok következtében megszünik.

280. §. Kereskedelmi ügyletek a felén tuli sérelem miatt meg nem támadhatók.(5)

281. §. A törvényi és a késedelmi kamatok kereskedelmi ügyekben a fizetendő tőke hat(6) százalékát teszik évenként.

Minden oly esetben, midőn a jelen törvény kamatfizetési kötelességet állapit meg, évenként 6 %(6) kamat számitható.(7)

---

(1) V. ö. 1877: VIII. t. cz. 1—5., 9. §§.; 1883: XXV. t. cz. 21. §.

(2) V. ö. alább 401. §.

(3) A foglalóról szolgálati szerződés esetében l. 1876: XIII. t. cz. 15., 16., 18., 21., 22., 23., 25. §§.

(4) A végrehajtási árverésnél leteendő bánatpénzről l. 1881: LX. t. cz. 109., 147., 150., 170., 173., 175., 185., 187. §§.

(5) V. ö. az 1883: XXXI. t. cz. 8. §-ában megállapított kivételt értékpapiroknak részletfizetésre eladása esetében.

(6) A magyar korona országainak egész területén érvényben levő törvényes kamatláb leszállításáról szóló 1895: XXXVI. t. cz. 1. §-a értelmében a törvényes és késedelmi kamat — kikötés hijján — öt százalékot tesz. A szerződési kamatokra nézve v. ö. a törvényes kamatláb meghatározásáról szóló 1895: XXXV. t. cz. 2. §-át. — V. ö. alább a 286. §-t.

(7) V. ö. 71., 73., 132., 284. §§.

282. §. Kinek oly ügyletből, mely az ő részéről kereskedelmi ügyletnek tekintendő, lejárt követelése van, a lejárat napjától, fizetési határnap hiányában pedig a megintés napjától kamatot követelhet.

A számla megküldése magában véve megintésnek nem tekinthető.

283. §. Kereskedők, kölcsönös kereskedelmi ügyleteikből eredő követeléseik után a lejárattól előleges kikötés és megintés nélkül is követelhetnek kamatokat.(1)

384. §. A kereskedő, ki üzleti körében más kereskedő vagy nemkereskedő részére ügyleteket végez, vagy szolgálatokat teljesit, ezekért előleges kikötés nélkül is, a helybeli szokásnak megfelelő dijt, s a mennyiben valamely dolog megőrzése forog kérdésben, a raktári dijt is követelheti.

Az adott kölcsönök és előlegek, nemkülönben a tett kiadások után a kereskedő a teljesités, illetőleg a történt kiadás napjától kamatokat számithat.(2)

285. §. Ha a kereskedő más kereskedővel vagy nemkereskedővel folyó számlán alapuló összeköttetésben áll, az, kinek a számadás lezárásakor fenmaradó követelése van, ettől, habár abban kamatok is foglaltatnak, a lezárás napjától kamatokat igényelhet.

A számadás lezárása, egyéb megállapodás vagy szokás hiányában minden üzleti év végével történik.(3)

286. §. Az 1868 : XXXI. t. cz. 1. §-ának(4) azon intézkedése, mely szerint a kamatláb csak irásbeli kikötés mellett nem esik korlátozás alá, kereskedelmi ügyletekre alkalmazást nem nyer.(5)

A hátralékos kamatok kereskedelmi ügyletekben akkor is követelhetők, ha azok a tőke összegét meghaladják.(6)

287. §. A számadás — számla vagy folyó számla — elismerése a tévedés vagy csalás igazolhatását ki nem zárja.

288. §. A megbizás érvényességéhez meghatározott alak nem kivántatik, s a megbizott jogkörére nézve a felek kifejezett akarata, ilyennek hiányában pedig a szokás s az ügylet természete szolgál irányadóul.(7)

289. §. Az ajánlat, a megbizás vagy meghatalmazás, mely a kereskedelmi üzlet körében kereskedőtől ered, ennek halálával visszavontnak nem tekinthető, kivéve, ha az ellenkező szándék az illetőnek saját nyilatkozatából, vagy a fenforgó körülményekből kitűnik.

290. §. Kereskedelmi ügyletekre vonatkozó meghatalmazásnál, a meghatalmazó és meghatalmazott, továbbá az utóbbi és harmadik személyek közti jogviszonyra nézve a jelen törvény I. rész, ötödik czimében foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

291. §. Kereskedelmi utalványoknak tekintetnek:

1. a rendeletre szóló, és

---

(1) Bejegyzett kereskedőknek kölcsönös kereskedelmi ügyletekből eredő követeléseire az 1877: VIII. t. cz. nem alkalmazható (9. §. *b)* p.).

(2) V. ö. 377.. 387., 546. §§. — 1868: XXXI. t. cz. 4. §.

(3) V. ö. 283. §.

(4) E §-nak megfelel a horvát-szlavon autonom 1870: IX. t. cz. 1. §-a.

(5) Az uzsora vétségéről rendelkező 1883: XXV. t. cz. 1 15. §-ai nem alkalmazhatók az olyan kereskedelmi ügyletekre, melyek bejegyzett kereskedők, mint hitelszerzők által köttetnek (16. §.) -- V. ö. 1877: VIII. t. cz. 9. §. *b)* p.

(6) A korábbi jog szerint is: 1840: XVI. t. cz. 55. §.

(7) V. ö. alább 311. §.

2. a kereskedők által kibocsátott vagy elfogadott irásbeli utalványok.

Az ily utalványok tárgyai pénzen kivül, értékpapirok és más helyettesithető dolgok is lehetnek, s azok érvényességéhez sem a kötelezettség jogczimének felemlitése, sem az érték elismerése nem szükséges.(1)

292. §. Az utalványozott a reá intézett utalvány elfogadása által az utalványos, illetőleg ennek jogutóda iránt arra kötelezi magát, hogy az utalványban foglalt meghagyást teljesitendi.

Érvényes elfogadásnak tekintetik, ha az utalványozott nevét, vagy czégét az utalvány előlapjára vezeti.

293. §. Az utalvány sem az utalványozó, sem az utalványos, sem végre az utalványozott halálával meg nem szünik, feltéve, hogy ennek ellenkezője magán az utalványon ki nem köttetett.

294. §. A pénzfizetés, vagy helyettesithető dolgok, vagy értékpapirok szállitása iránt vissztehér kikötése nélkül kiállitott utalványok és kötelező jegyek, ha rendeletre szólnak, hátirattal is átruházhatók. A hátirat akkor is érvényes, ha a forgató pusztán nevét vagy czégét vezeti az okirat hátlapjára (üres hátirat).(2)

295. §. Hasonló módon ruházhatók át a tengeri hajósok elismervényei, a fuvarozók rakjegyei, továbbá a hajókölcsönlevelek és a biztositási kötvények, amennyiben rendeletre lettek kiállitva.(2)

296. §. A megelőző két §-ban érintett okmányok átruházásával az azokon alapuló jogok a forgatmányosra mennek át.

Az adós egyedül a nyugtatványozott papir kiadása mellett tartozik kötelezettségét teljesiteni.

Az adós csak oly kifogásokkal élhet, melyek magán az okiraton, vagy a közte s az okirat birtokosa közt fenforgó viszonyon alapulnak.

297. §. A hátirat utján átruházható papiroknál a forgatmányos birtokosi minőségét a hátiratok összefüggő és egész ő hozzá lenyuló lánczolata által köteles igazolni.

A kitörült hátiratok a birtokosi minőség megbirálásánál mint nem létezők tekintetnek.

A fizető a hátiratok valódiságát vizsgálni nem tartozik.

298. §. A váltótörvénynek(3) a fizetés végetti bemutatásra, a fizetésre, az óvásra, az előzők értesitésére, a fizetési visszkeresetre, az elévülésre s a megsemmisitésre(4) vonatkozó határozatai a kereskedelmi utalványokra is alkalmazást nyernek.(5)

299. §. Azon áruk vagy egyéb ingóságok, melyeket a kereskedő üzleti körében elárusitott és átadott, az esetben is a jóhiszemű vevő tulajdonába mennek át, ha az eladó tulajdonos nem volt. A korábban szerzett tulajdon megszünik; megszünik továbbá a korábban szerzett zálog- és más dologi jog is, ha a vevő az elárusitás alkalmával arról tudomással nem birt.

Ha a kereskedő üzleti körében árukat vagy egyéb ingóságokat elzálogositott és átadott, e tárgyakra a korábban szerzett tulajdon, zálog, vagy más

(1) A kereskedelmi utalvány meghamisításának büntetéséről v. ö. 1878: V. t. cz. 403. §.
(2) Az ezen §-ban említett értékpapirok lefoglalásáról l. az 1881: LX. t. cz. 80. §-át.
(3) 1876: XXXVII. t. cz.
(4) A megsemmisítésre vonatkozó e rendelkezéseket fentartja a közforgalom tárgyát képező értékpapirok megsemmisítéséről szóló 1881: XXXIII. t. cz. 1. §.
(5) Alkalmazást nyernek tehát a váltótörvény (1876: XXVII. t. cz.) 36 47.. 49—52.. 98 - - 103. §-ai.

dologi jogot a jóhiszemü zálogbirtokos, vagy ennek utódai hátrányára érvényesiteni nem lehet.

A bizományost, szállitmányozót és fuvarozót illető törvényi zálogjog hatályára nézve a szerződési zálogjoggal egyenlő.[1]

300. §. Az előbbeni §. határozatai a bemutatóra szóló és a forgatható papiroknál az esetben is alkalmazást nyernek, ha azok eladása vagy elzálogositása nemkereskedő részéről történik.

301. §. Ingóságoknál, bemutatóra szóló és oly papiroknál, melyek hátirat utján átruházhatók, továbbá kereskedelmi könyveken alapuló követeléseknél a zálogszerződés érvényességére, ha az kereskedelmi ügylet tekintetében keletkezik, a felek egyszerü megállapodása mellett egyedül a következő §§-ban megállapitott feltételek szükségesek.[2]

302. §. Ingóságoknál elegendő, ha a kézizálog a hitelezőnek, vagy az ő részére egy harmadiknak átadatik.[3]

303. §. Bemutatóra szóló papiroknál a zálogjog azok tényleges átadásával, oly papiroknál pedig, melyek hátirat utján átruházhatók, az által szereztetik meg, ha a papir hátirattal ellátva a hitelezőnek, vagy helyette egy harmadiknak tényleg átadatik.

304. §. Kereskedelmi könyveken alapuló követeléseknél a zálogjog megszereztetik, ha az elzálogositási nyilatkozattal ellátott könyvkivonat a hitelezőnek átadatik, s maga az elzálogositás a kereskedelmi könyvben, a zálogba adott követelésnél följegyeztetik.

305. §. Ha a kézizálog kereskedelmi ügyletből eredő követelés fedezésére irásbeli szerződés mellett adatott, s az adós kötelességének kellő időben eleget nem tesz, a hitelezőnek jogában áll magát a zálogtárgyakból kielégiteni, a nélkül, hogy az adós ellen előbb keresetet inditani tartoznék.

E végből a hitelező a szükséges okmányok bemutatása mellett saját illetékes törvényszékéhez folyamodik, mely az adós meghallgatása nélkül az elzálogositott tárgyak, vagy azok egy részének a hitelező veszélyére és költségein leendő eladatását elrendeli.

A hitelező az adóst, a mennyiben ez lehetséges, ugy az eladás elrendeléséről, mint annak megtörténtéről azonnal értesiteni s a vételár feleslegét az adósnak átadni köteles. Ha a hitelező az értesitést elmulasztja, kártéritéssel tartozik.[4]

306. §. Ha a kézizálog kereskedelmi ügyletből eredő követelés fedezésére adatik, s a felek irásbelileg abban állapodtak meg, hogy a hitelező magát a zálogból birói közbenjárás nélkül kielégitheti, ez esetben, ha az adós kötelességének kellő időben eleget nem tesz, a hitelezőnek jogában áll a zálogot nyilvánosan eladni; szabadságában áll ez esetben a zálogtárgyakat, ha azok piaczi, vagy tőzsdei árfolyammal birnak, hiteles személy által a folyó árban magán uton is eladatni. A megtörtént eladásról, a mennyiben az lehetséges, az adóst, különbeni kártérités mellett azonnal értesiteni, egyuttal a vételár feleslegét ennek átadni tartozik.[4]

307. §. Oly esetben, midőn az adós csőd alá kerül, a hitelező az eladás-

---

(1) V. ö. 300., 379., 388., 411., 438., 449. §§.
(2) V. ö. 302—308. §§.
(3) A közraktárakban fekvő áruk elzálogositásáról v. ö. alább 442. §.
(4) Az ezen §. alapján tartandó árverésről l. 1881: LX. t. cz. 115. §. V. ö. 307., 380. §§.

ról az előbbeni két §. értelmében a csődtömeget tartozik értesiteni, s a vételár feleslegét ennek köteles átadni.(1)

308. §. A biztositott követelés átruházásával a zálogjog akkor tekintetik átruházottnak, ha maga a kézizálog is átadatik.

309. §. A hitelező kereskedelmi ügyletekből eredő és lejárt követelései tekintetében, megtartási joggal élhet adósának azon pénzeire, ingóságaira melyek ennek akaratával tényleges birtokába, vagy rendelkezése alá kerülnek. E jog nem gyakorolható, ha a tárgyak akár az adós, akár egy harmadik által az átadás előtt, vagy az átadás alkalmával meghatározott rendelkezés végett kerülnek a hitelező birtokába.

Kereskedők egymás közt, kölcsönös kereskedelmi ügyletekből eredő, le nem járt követeléseik tekintetében is megtartási joggal élhetnek: ha az adós csőd alá kerül vagy csak fizetéseit szüntette meg, vagy ha az ellene vezetett birói végrehajtás siker nélkül maradt. Ez esetekben az adós utasitása vagy a határozott rendelkezés tekintetében elvállalt kötelezettség a megtartási jog gyakorlását ki nem zárja, ha az érintett ténykörülmények a tárgyak átadása után következtek be, vagy ha a hitelező azokról a tárgyak átvétele után értesült.(2)

310. §. A hitelező, kit az előbbeni §. értelmében megtartási jog illet, köteles annak gyakorlásáról az adóst azonnal értesiteni.

A mennyiben az adós más uton kellő idő alatt fedezetet nem ad, jogában áll a hitelezőnek az adós ellen elrendelt csőd esetében is saját illetékes törvényszékénél a megtartott tárgyak eladását kereset utján követelni s magát a vételárból minden más hitelezőt megelőzőleg kielégiteni. A netaláni felesleget az adósnak, illetőleg csődtömegének átadni tartozik.(1)

III. FEJEZET.

A kereskedelmi ügyletek megkötése.

311. §. A kereskedelmi ügyletek érvényességéhez, a jelen törvényben kijelölt eseteket kivéve, azok irásba foglalása vagy egyéb alakszerüségek nem szükségesek.(3)

312. §. Ha valamely ügylethez a jelen törvénynél fogva bizonyos alak kivántatik, vagy ha a felek az ügylet érvényességét bizonyos alaktól tették függővé, az ügylet megkötöttnek csak akkor tekintetik, ha az a meghatározott alakban létesül.(4)

313. §. Az irásbeli szerződések érvényességéhez elegendő, ha az okmány a kötelezett fél által aláiratik.

Ha a felek valamelyike irni nem képes, kézjegyét két tanu aláirásával köteles hitelesittetni, kiknek egyike által az irni nem képes félnek neve is aláirandó.(5)

---

(1) V. ö. alább 380. §.; 1881: XVII. t. cz. (csődtörv.) 13., 52–57., 115., 152., 174., 175. §§.
(2) V. ö. 310. §.; 1876: XXVII. t. cz. 108., 109. §§.
(3) V. ö. 64., 125., 288. §§.
(4) Irásbeli alakot követel a törvény a részvényaláiráshoz a részvénytársasági alapszabályokhoz (157. §.). (150. §.), a szövetkezeti alapszabályokhoz (225. §.) és a szövetkezetbe belépéshez (224. §.). a keresk. utalványoknál (291. §.), a közraktári (434., 439. §§.) és a biztosítási ügyletnél (468. §.). — L. továbbá: 1883: XXXI. t. cz. (részletügylet) 5., 6. §§.; 1886: VII. t. cz. 21—24. §§. (közjegyzői okirat).
(1) V. ö. 1868: LIV. t. cz. 167. §. *c)* p., 168. §.; 1893: XVIII. t. cz. 73. §. utolsó bekezd.

314. §. Ha valamely kereskedelmi ügylet megkötésére ajánlat tétetik és ennek elfogadására bizonyos idő köttetik ki, akár vannak a felek jelen, akár nem, az ajánlattevő a kitüzött idő eltelte előtt vissza nem léphet.

Ily kikötés hiányában az ajánlat, mely jelenlevők közt tétetik, hatályát veszti, ha annak elfogadása iránt azonnal nem történik nyilatkozat.

315. §. Távollevők közt, ha az ajánlat elfogadására bizonyos idő ki nem köttetett, az ajánlattevő annyi ideig marad kötelezve, a mennyi rendes körülményekhez képest a válaszadásra szükséges. Ez idő számitásánál az ajánlattevő azon feltevésből indulhat ki, hogy ajánlata kellő időben ért rendeltetése helyére.

Ha a kellő időben elküldött elfogadási nyilatkozat a fentebbi határidő után érkezik meg, a szerződés hatályát veszti, a mennyiben az ajánlattevő visszalépését a másik féllel időközben vagy az elfogadási nyilatkozat beérkezte után azonnal közölte.

316. §. Az ajánlat nem történtnek tekintendő, ha annak visszavonása az ajánlat előtt vagy azzal egyidejüleg jut a másik fél tudomására. Az elfogadás hatályát veszti, ha az ajánlattevő annak visszavonásáról az elfogadási nyilatkozat megérkezte előtt, vagy ezzel egyidejüleg értesült.

317. §. Oly esetben, midőn az ügyletnek a felek szándéka szerint azonnal teljesittetni kell, az elfogadás visszavonásának helye nincs, ha a teljesités már megkezdetett.

318. §. Oly szerződésnél, mely távollevők közt keletkezett, a megkötés idejéül azon időpont tekintetik, melyben az elfogadási nyilatkozat elküldetett, vagy elküldés végett feladatott.

319. §. Oly elfogadási nyilatkozat, mely feltételek vagy megszoritások mellett tétetik, az ajánlat visszautasitásának s egyszersmind uj ajánlatnak tekintendő.(1)

320. §. A kereskedő, ki egy másikkal üzleti összeköttetésben áll, vagy ez irányában megbizások teljesitésére ajánlkozott, köteles a nyert megbizás vagy ajánlat iránt azonnal nyilatkozni, ellenkezőleg hallgatása az ajánlat, illetőleg a megbizás elvállalásának tekintetik.

Az esetben is azonban, ha az ajánlatot vagy megbizást visszautasitja, köteles az egyidejüleg átküldött árukat vagy egyéb tárgyakat az ajánlattevő vagy megbizó költségein ideiglenesen a lehető károsodástól megóvni, feltéve, hogy ezt saját hátránya nélkül teheti s felmerülhető költségeire nézve kellő fedezettel bir.

Egyébiránt az illetékes törvényszék a megbizott kérelmére addig is, mig a tulajdonos máskép intézkedik, az átküldött tárgyaknak közraktárba vagy gondnok őrizete alá helyezését elrendelheti.

IV. FEJEZET.

A kereskedelmi ügyletek teljesitése.

321. §. Ha a szerződésben az áru faja és minősége iránt közelebbi meghatározás nem foglaltatik, az adós középfaju és minőségü árut tartozik szolgáltatni.(2)

(1) V. ö. alább 336. §. (2) V. ö. 345. §.

322. §. A kereskedelmi ügyletek azon helyen teljesitendők, mely a feleknek határozott, vagy a körülményekből, különösen az ügylet természetéből vagy czéljából kivehető megállapodása által a teljesités helyéül kitüzetett.

Ily megállapodás hiányában az ügylet — a következő §-ban érintett eset kivételével — azon helyen teljesitendő, hol a kötelezettnek a szerződés megkötésekor kereskedelmi telepe, vagy ilyennek hiányában lakása volt.

323. §. Ha meghatározott oly dolgok adandók át, melyek a szerződés megkötésekor a szerződő felek tudtával más helyen léteztek, az átadásnak e helyen kell történni.

324. §. Pénzbeli tartozásokat, a forgatható vagy bemutatóra szóló papirokon alapuló tartozások kivételével, az adós, a mennyiben a szerződésből, az ügylet természetéből, vagy a szerződő felek szándékából más nem következik, saját veszélyére és saját költségein azon helyen köteles fizetni, hol az ügylet megkötésekor a hitelezőnek kereskedelmi telepe, vagy ilyennek nem létében lakása volt.

325. §. Oly esetben, midőn a szerződés több helyen teljesitendő, a kötelezettség, a mennyiben az megosztható, egyéb megállapodás hiányában, a kijelölt helyeken egyenlően felosztva teljesitendő. Ellenben fel nem osztható kötelezettségeknél, ha a választási jog iránt intézkedés nem történt, a kötelezettség a kijelölt helyek bármelyikén teljesithető.

326. §. Kétség esetében azon mérték, suly, pénzláb, pénznem, idő- és távolságszámitás tekintetik szerződésszerünek, mely a teljesités helyén divatozik.

Ha a szerződés számolási értékről vagy oly pénznemről szól, mely a teljesités helyén forgalomban nincsen, a fizetés a teljesités helyén a lejárat napján jegyzett árfolyam szerint, országos pénznemben történik. E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha a fizetés e szavakkal: «természetben», «valóságban» vagy ezekhez hasonló más kifejezésekkel, bizonyos pénznemben kiköttetett.

327. §. Ha a kötelezettség teljesitési ideje a szerződésben meg nem állapittatott, a mennyiben az ügylet természete, vagy a kereskedelmi szokás mást nem kiván, a teljesités bármikor követelhető és bármikor eszközölhető.

328. §. Ha a teljesités ideje évszakra vagy más időszakra határoztatott, annak megállapitásánál a teljesités helyén divatozó kereskedelmi szokás szolgál irányadóul.

Azon kötelezettségek, melyek valamely hó közepére szólnak, annak tizenötödik napján, azok pedig, melyek valamely hó végére szólnak, annak utolsó napján teljesitendők.

329. §. A mennyiben a kötelezettség a szerződés megkötésétől számitandó bizonyos idő eltelte után teljesitendő, a teljesités időpontjára nézve következő határozatok szolgálnak irányadóul:

1. ha a határidő napokban van megállapitva, a teljesités a határidő utolsó napjára esik, maga a megkötés napja nem számittatván;

2. ha a határidő hetekben, hónapokban vagy több hónapra terjedő időszakban — év, félév és évnegyedben — van megállapitva, a teljesités ideje az utolsó hét vagy utolsó hó azon napjára esik, mely nevénél vagy számánál fogva a szerződés megkötési napjának megfelel; ha e nap az utolsó hónapban hiányzik, a teljesités e hó végnapjára esik. Egy hét alatt hét nap értendő;

3. ha a teljesitésre kitüzött határidő egy vagy több egész és egy fél hóban állapittatott meg, a fél hó, mely alatt tizenöt nap értendő, az egész hónap vagy hónapok után számitandó.

Ugyanezen elvek szerint történik a határidő kiszámitása akkor is, ha az nem a szerződés megkötésével, hanem más időponttal vagy eseménynyel veszi kezdetét.

Ha a teljesités napja vasárnapra vagy valamely közönséges ünnepre esik, a kötelezettség a legközelebbi köznapon teljesitendő.

330. §. Ha a kötelezettség bizonyos időtartamon belől teljesitendő, a teljesitésnek ez időtartam eltelte előtt kell bekövetkezni. Ha azonban a kitüzött időtartam utolsó napja vasárnapra vagy valamely közönséges ünnepre esik, a kötelezettség legkésőbb a vasárnapot vagy ünnepet közvetlenül megelőző köznapon teljesitendő.

331. §. Oly szerződéseknél, melyekben a teljesitési idő közelebbi meghatározása helyett következő kifejezések: «mielőbb», «mihelyt csak lehet», «alkalmilag» vagy más hasonló általános kifejezések használtatnak, a teljesités idejét a fenforgó körülmények s az ügylet természetéhez képest a biróság határozza meg.

Ellenben, ha a teljesités akkép igértetett, hogy annak «néhány» vagy «egy-két» nap, hét, hó vagy év alatt kell történnie, — a «néhany» vagy «egy-két» kifejezés alatt két nap, hét, hó vagy év értendő.

332. §. A kereskedelmi ügyletek teljesitése az erre rendelt napon a szokott üzleti órákban eszközlendő s ugyanekkor elfogadandó.

333. §. Ha a kötelezettség teljesitésére kitüzött határidő meghosszabbittatik, az uj határidő, más megállapodás hiányában, a korábbi határidő eltelte utáni első nappal veszi kezdetét.

334. §. Minden oly esetben, midőn lejárati nap állapittatott meg, az ügylet természete és a felek szándékához képest kell megitélni, vajjon a lejárati nap csak az egyik, vagy mindkét szerződő fél javára lett-e megállapitva.

Az esetben is azonban, ha az adós a lejárat előtti fizetésre fel van jogositva, a hitelező beleegyezése nélkül leszámitolási dijt csak ugy vonhat le, ha őt erre a kereskedelmi szokás feljogositja.

335. §. Kétoldalu szerződésnél az, ki ellen a teljesités követeltetik, erre csak az esetben kötelezhető, ha a másik fél saját részéről a szerződést teljesitette, illetőleg kész a teljesitésre. Kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a teljesitésnek a megtámadott fél részéről a kölcsönös megállapodás, vagy az ügylet természete vagy a kereskedelmi szokás szerint előbb kell történnie.(1)

---

(1) V.ö. alább 345. §.

MÁSODIK CZIM.

Vétel.

I. FEJEZET.

Általában.

336. §. A vétel megkötöttnek tekintetik, ha a felek ugy a vétel tárgyára, mint az árra nézve megegyeztek.

Azon eladási ajánlatok, melyek felismerhetőleg többek irányában, különösen ár, vagy raktárjegyzékek, próbák vagy mustrák közlése mellett tétetnek, vagy melyek az áru, az ár, vagy a mennyiség határozott kijelölése nélkül történnek, kötelezőknek nem tekintetnek.

337. §. A vételre vonatkozó határozatok azon kereskedelmi ügyletekre is alkalmazást nyernek, melyek bizonyos mennyiségü helyettesithető dolgoknak meghatározott árért szállitása iránt köttetnek.

338. §. A vételárnak készpénzben kell megállapittatni. Ha pénz mellett egyéb teljesitések köttetnek ki, s ezek értéke a készpénzt meghaladja vagy azzal egyenlő, az ügylet vételnek nem tekintetik.

339. §. Ha vételárként a piaczi vagy tőzsdei ár köttetett ki, egyéb megállapodás hiányában a teljesités helyén és idejekor jegyzett középár értendő. Árjegyzés nem létében a teljesités helyéhez legközelebb eső piaczon jegyzett középár szolgál irányadóul.

E mellett nincs kizárva, hogy az érdekelt fél, az illető piaczon a teljesités idejekor megkötött vételi szerződésekkel, a jegyzett ártól eltérő középárt igazolhasson; mi felett minden egyes esetben a biróság belátása szerint határoz.

340. §. Oly esetben, midőn a vételárnak az áru sulya szerint kell kiszámittatni, a mennyiben más megállapodás nem történt, vagy a teljesités helyén divatozó szokás mást nem rendel, a göngysuly leszámittatik.

Arra nézve, hogy mit lehessen göngysuly fejében leszámitani, vagy sulyfölöslegül a vevő javára felvenni, vagy mit lehessen a megromlott vagy haszonvehetlenné vált részek fejében követelni, a szerződés, illetőleg a teljesités helyén divatozó kereskedelmi szokás szolgál irányadóul.

341. §. Egyéb megállapodás hiányában, vagy a mennyiben a helyi szokás mást nem állapit meg, az átadással, különösen a méréssel és mérlegeléssel járó költségeket az eladó, az átvétellel járó költségeket pedig a vevő köteles viselni.

342. §. Az átadás megtörténtéig, ha a vevőt késedelem nem terheli, az eladó a dolgot a rendes kereskedő gondosságával megőrizni tartozik.

343. §. Ha az áru a vevőnek más helyről küldendő át, s ez az átküldés módja iránt nem rendelkezett, az eladó felhatalmazottnak tekintetik arra, hogy a vevő helyett a rendes kereskedő gondosságával intézkedjék, különösen, hogy azon személyt, ki által a fuvarozásnak történni kell, kijelölhesse.

344. §. Azon időponttól kezdve, midőn az áru a szállitmányozónak vagy fuvarozónak, vagy a fuvarozásra egyébként kijelölt személynek átadatott, a veszély, mely az árut éri, a vevő által viselendő. Ha azonban a vevő az

elküldésre nézve különös utasitást adott, s az eladó attól sürgős ok nélkül eltér, az ebből eredő kárért ő felelős.

A veszély, mely az árut fuvarozás közben éri, az eladót akkor terheli, ha a hely, hová a fuvarozásnak történni kell, rá nézve a teljesités helyéül tekintendő. Azon körülmény azonban, hogy az eladó a fuvarozással járó kiadások és költségek viselését elvállalta, még magában véve nem szolgálhat okul arra, hogy a hely, hová a fuvarozásnak történni kell, az eladóra nézve a teljesités helyéül tekintessék.

345. §. A vevő az árut, a mennyiben az a szerződésnek, vagy különös megállapodás hiányában a törvényi kellékeknek (321. §.) megfelel, átvenni tartozik. Az átvételnek, ha más megállapodás nem történt, vagy a helyi szokás mást nem követel, azonnal kell történni.

A vételár kifizetésének, ha más megállapodás nem történt, vagy a kereskedelmi szokás, avagy az ügylet természete mást nem követel, az átadáskor kell történni.

346. §. A vevő a más helyről küldött árut, a mennyiben ez a rendes üzleti kezelés szerint lehetséges, az átvétel után haladéktalanul megvizsgálni, s ha az a kikötött vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, e körülményről az eladót azonnal értesiteni tartozik.

Ha a vevő ez értesitést elmulasztja, az áru nem kifogásoltnak tekintetik, feltéve, hogy oly hiányok nem forognak fenn, melyek az azonnali megvizsgáláskor rendes üzleti kezelés szerint felismerhetők nem voltak.

A mennyiben ily hiányok később mutatkoznak, az értesitésnek a felfedezés után azonnal meg kell történni, ellenkezőleg az áru e részben is nem kifogásoltnak tekintetik.

Ezen határozatok a megtekintésre, próbára vagy mustra szerint történt vételekre is alkalmazást nyernek, a mennyiben az átküldött áruknál oly hiányok forognak fenn, melyek a szabályszerü megtekintés vagy megvizsgálás mellett felismerhetők nem voltak.(1)

347. §. A vevő az esetben, ha a más helyről átküldött áru ellen kifogásai vannak, azt egyszerüen vissza nem küldheti, hanem az árúnak az eladó rendelkezése alá bocsátásával annak megőrzéséről egyelőre gondoskodni tartozik.

Az átvétel alkalmával, vagy később felmerült hiányokat jogában áll a vevőnek szakértői szemle utján megállapittatni. E megállapitást az eladó is követelheti, ha a vevő őt arról értesiti, hogy az áru ellen kifogásai vannak.

A mennyiben az áru megromlásnak van kitéve s a halasztás veszélylyel jár, a vevőnek jogában áll az árút, ha annak tőzsdei ára van, szabad kézből, egyébként pedig hiteles személy közbenjöttével nyilvános árverés utján eladni.

Az eladó értesitésének ily esetben az eladás után azonnal meg kell történni.(2)

348. §. Ha az áru a kikötött vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, a vevőnek jogában áll az ügylettől elállani, vagy a vételár aránylagos leszálli-

---

(1) V. ö. 350. §.
(2) V. ö. 351., 352., 371., 372. §§.

tását igényelni. E mellett mindegyik esetben a netaláni kár megtéritését is követelheti.

349. §. A vevő azon kifogással, hogy az áru a kikötött vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, nem élhet, ha a hiányokat az átvételtől számitandó 6 hó eltelte után fedezi fel; vagy ha az eladót a hiányokról az átvételtől számitandó 6 hó alatt nem értesiti.

A vevőnek a hiányokra alapitott kereseti joga az eladó ellen, az átvételtől számitandó 6 hó alatt elévül.

Ezen határozatok által a törvényes intézkedéseken, illetőleg a kereskedelmi szokásokon, melyek bizonyos ügyletekre nézve rövidebb elévülési időt állapitanak meg, változás nem történik.

Ha az eladó felelőssége szerződésileg rövidebb vagy hosszabb időre állapittatik meg, a megállapodás szolgál irányadóul.(1)

350. §. Csalás esetében az eladó a 346. és 349. §§. határozataira nem hivatkozhatik.

351. §. Oly esetben, midőn a vevőt az áru átvételében késedelem terheli, az eladónak jogában áll az árut a vevő veszélyére és költségein valamely közraktárba, vagy egy magánszemélynél letenni, vagy a 347. §. értelmében eladni, s egyuttal a késedelemből eredett kár megtéritését követelni.

A megtörtént letétel vagy eladásról a vevő, különbeni kártéritési kötelezettség mellett, azonnal értesitendő.

352. §. Ha a vevő a vételár megfizetésével késik s az áru még átadva nem lett, az eladó tetszése szerint vagy a szerződés teljesitését s a késedelemből eredő kár megtéritését követelheti, vagy az árút a jelen törvény 347. §-ban foglalt határozatok megtartása mellett a vevő rovására eladhatja s egyuttal a kár megtéritését igényelheti; vagy végre a szerződéstől egyszerüen elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.(2)

353. §. Ha az árú átadásával az eladó késik, a vevő tetszése szerint, vagy a szerződés teljesitését s a késedelemből eredő kár megtéritését, vagy a teljesités helyett a nemteljesités miatt kártéritést követelhet, vagy végre a szerződéstől egyszerüen elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.(2)

354. §. A szerződő felek közül az, ki a teljesités helyett kártéritést követelni, vagy a szerződéstől elállani kiván, erről a másik felet azonnal értesiteni, s ennek, ha ezt az ügylet természete megengedi, az utólagos teljesitésre kellő időt engedni tartozik.(2)

355. §. Ha a szállitásnak határozottan kijelölt határnapon vagy határidőben kell történni, az előbbeni §. határozatai alkalmazást nem nyernek. A vevő ugy mint az eladó az őket a 352. és 353. §§. szerint illető jogokat tetszésük szerint gyakorolhatják. Azonban ily esetben is az, ki a szerződés teljesitéséhez ragaszkodni kiván, erről a másik felet a határidő vagy határnap elteltével azonnal értesiteni tartozik, ellenkezőleg a későbbi teljesitést nem követelheti.(3)

356. §. A feleknek az előbbeni §-ban megállapitott jogaira nézve következő elvek szolgálnak irányadóul:

---

(1) V. ö. 350. §.

(2) V. ö. 355., 358. §§. Az értékpapirokat részletfizetésre eladónak jogairól a késedelmes vevővel szemben l. 1883: XXXI. t. cz. 9. §.

(3) V. ö. 356., 358. §§.

1. Ha az eladó a teljesités helyett az árút a késedelmes vevő rovására eladni kivánja, a mennyiben az áru piaczi vagy tőzsdei árral bir, az eladást a kitüzött határnap vagy határidő eltelte után azonnal köteles eszközölni; ellenkezőleg az eladás a vevő rovására történtnek nem tekintetik. A késedelmes vevő előleges felszólitása ily esetben nem szükséges ugyan, de az eladás eredményéről azonnal értesitendő.

2. Ha ellenben a vevő a késedelmes eladó ellenében teljesités helyett kártéritést követel, ennek tárgyát oly árúknál, melyek piaczi vagy tőzsdei árral birnak, azon különbözet képezi, mely a teljesités helyén és idejekor a szerződési és a piaczi, illetőleg tőzsdei ár közt mutatkozik. E mellett azonban nincs kizárva, hogy a vevő igazolható nagyobb kára megtéritését is követelhesse.(1)

357. §. Az előbbeni §. eseteiben mindegyik félnek jogában áll a másik késedelmét ennek költségein óvási okmánynyal igazolni.

Az óvatolásra nézve ily esetben a váltótörvény határozatai szolgálnak irányadóul.(2)

358. §. Ha a 352., 353. és 355. §§. eseteiben a körülményekből, különösen az ügylet természetéből. a szerződő felek akaratából, vagy a szerződési tárgy minőségéből az tünik ki, hogy a teljesités mindkét részre nézve felosztható, a felek egyike a szerződésnek csak azon részére léphet vissza, mely a másik által még teljesitve nem lett.(3)

II. FEJEZET.

A vétel különös nemei.

359. §. A vétel megtekintésre vagy próbára a vevő akaratától függő azon feltétel alatt köttetik, hogy ez az árut megtekintés vagy megpróbálás után elfogadandja. Kétség esetében e feltétel felfüggesztő hatálylyal bir.

360. §. Ha az áru a vevőnek megtekintés végett vagy próbára átadatott, az áru elfogadottnak tekintetik, a mennyiben a vevő a kikötött vagy szokásos határidő alatt, vagy az eladó felszólitására azonnal nem nyilatkozik.

361. §. Ha az áru a vevőnek átadva nem lett, s ez a megállapitott vagy szokásos határidő alatt jóváhagyólag nem nyilatkozik, a vétel meg nem kötöttnek tekintendő.

Szerződésileg megállapitott, vagy szokásos határidő hiányában az eladó a körülményekhez mért idő lefolyása után a vevőt nyilatkozatra szólithatja fel. Ha a vevő e felszólitásra azonnal nem nyilatkozik, az eladó kötelezettsége megszünik.

362. §. A mustra vagy próba szerinti vétel feltétlenül ugyan, de az eladó azon kötelezettsége mellett köttetik meg, hogy az áru a mustrának, illetőleg próbának megfeleljen.

363. §. Ha a vevő a neki átadott mustrát vagy próbát fel nem mutathatja, az áru mustra-, illetőleg próbaszerűnek vélelmeztetik.

---

(1) V. ö. 357. §.
(2) V. ö. 1876: XXVII. t. cz. 98–102. §§.; 1894 ápr. 15. 13.766. sz. igazs. min. rend. a keresk. óvásoknak kir. járásbiróságok által való felvétele tárgyában (1894. R. T. 503.).
(3) V. ö. fönn 298. §. és ennek alapján 1876: XXVII. t. cz. 38. §.

364. §. Ha a felek abban állapodtak meg, hogy az eladó a szerződéstől tetszése szerint visszaléphessen, a vétel felbontó feltétel alatt kötöttnek tekintetik.

A visszalépési jognak, más megállapodás hiányában, a szerződés megkötésétől számitandó három nap alatt kell gyakoroltatni.(1)

365. §. A visszalépési jog gyakorlásával a vétel joghatályát veszti.

Ily esetben a vevő a vétel tárgyát, az eladó pedig a vételárt köteles visszaadni. Ha a vétel tárgya általában nem, vagy rosszabb állapotban adatnék vissza, a vevő az ebből eredő kárt megtériteni tartozik.

366. §. Az eladó a visszalépés fentartásából eredő jogokat nem gyakorolhatja az ellen, ki a tárgyat a vevőtől jóhiszemüleg szerezte; ily esetben egyedül a vevőtől követelhet kártéritést.

367. §. A visszalépési jog a vevő javára is kiköthető; ez azonban e joggal a 364. §-ban érintett határidő alatt csak azon feltétel mellett élhet, ha a vétel tárgyát oly állapotban adhatja vissza, minőben azt átvette.

HARMADIK CZIM.

Bizományi ügylet.(2)

368. §. A kereskedelmi ügylet megkötése bizománynak tekintetik, ha ezt valaki megbizásból saját nevében, de más (a megbizó) részére eszközli. Ki az ügyletek ily megkötésével iparszerüleg foglalkozik, bizományosnak tekintendő.

Azon ügyletek által, melyeket a bizományos harmadik személyekkel köt, jogositva és kötelezve ő lesz; a megbizó és a harmadik közt jogok és kötelezettségek nem keletkeznek.

Ha az ügylet a megbizó határozott kivánságához képest, ennek nevében köttetik, az nem bizománynak, hanem megbizásnak tekintetik.

369. §. A bizományos az ügyletet a rendes kereskedő gondosságával, a megbizó érdekeinek megfelelőleg s a megbizás értelmében köteles ellátni; tartozik továbbá a megbizót a szükséghez képest tudósitani, s őt különösen a megbizás teljesitéséről haladéktalanul értesiteni; kötelességében áll végre a megbizónak az ügyletről számolni, s irányában azt, mit az ügylet alapján követelhet, teljesiteni.

Ha a bizományos nem a megbizás értelmében jár el, a megbizó az ügyletet saját részére kötöttnek elismerni nem tartozik s minden esetben kártéritést követelhet.

370. §. A bizományos, ha a részére kijelölt áron alól ád el, a megbizónak az árkülönbözetet megtériteni tartozik, a mennyiben nem igazolhatja, hogy az eladás a kijelölt áron nem volt eszközölhető, s hogy a teljesitett eladás által a megbizót kártól óvta meg.

Ha a bizományos a vételnél a kijelölt áron túl megy, a megbizó az ügyletet, mint nem saját részére kötöttet, visszautasithatja, a mennyiben a bizo-

---

(1) V. ö. 367. §.
(2) V. ö. a 383. §-t. — E czím határozatainak kiterjesztéséről a szállitmányozási üzletre lásd alább a 392. §-t.

mányos a tudósitással egyidejüleg a különbözet fedezésére késznek nem ajánlkozik.

A megbizó azonban, ha a vételt, mint nem saját részére kötöttet visszautasitani akarja, erről a bizományost a nyert tudósitás után azonnal értesiteni tartozik, ellenkezőleg a vétel jóváhagyottnak tekintetik.(1)

371. §. Ha az árún, mely a bizományosnak beküldetett, az átvételkor külsőleg felismerhető sérülések vagy hiányok mutatkoznak, a bizományos különbeni kártérités terhe alatt a megbizó érdekeit a szállitmányozó vagy fuvarozó ellenében megóvni, az árú mibenlétének igazolására szolgáló bizonyitékokról gondoskodni, s erről a megbizót azonnal értesiteni tartozik.

A bizományos az áru mibenlétét szakértői szemle utján megállapithatja s azt, ha megromlásnak van kitéve és a halasztás veszélylyel jár, a 347. §. értelmében eladhatja.

372. §. Ha az árúban oly változás történik, mely miatt az értéktelenné válhatnék, a mennyiben a megbizó utasitását időrövidség miatt kikérni nem lehet, vagy ha ez utasitásával késik, — a bizományos az árút a 347. §. határozata szerint eladhatja.

Ugyanezt teheti a bizományos minden oly esetben, midőn a megbizó, habár erre a dolog természete szerint kötelezve volna, az áru iránt nem rendelkezik.

373. §. A bizományos a gondviselése alatt levő áruban történt kárért felelősséggel tartozik, a mennyiben igazolni nem képes, hogy a kár rendes kereskedő gondosságával elhárítható nem volt.

A biztositás elmulasztásáért csak az esetben felelős, ha az áru biztositására a megbizótól utasitást nyert.

374. §. A bizományos által kötött ügyletekből eredő követeléseket a megbizó az adós ellen csak azok átengedése után érvényesitheti.

Az ily követelések azonban a bizományos és ennek hitelezői irányában akkor is, ha átengedve nem lettek, a megbizó követeléseinek tekintetnek.

375. §. Ha a bizományos a megbizó beleegyezése nélkül harmadik személyeknek előlegez vagy hitelez, ezt saját veszélyére teszi.

A mennyiben azonban a vételár hitelezése az üzlet helyén divatozó kereskedelmi szokás által igazolható, erre a bizományos is fel van jogositva, feltéve, hogy megbizójától ellenkező utasitást nem kapott.

A bizományos, ki jogosithatlanul hitelbe ád el, a vételárt adósként azonnal lefizetni tartozik, ha a megbizó a hitelre történt eladást jóvá nem hagyja. A mennyiben a bizományos igazolni képes, hogy készfizetés mellett csak csekélyebb ár lett volna elérhető, csak ezen árt, ha pedig ez a megbizó által megszabott árnál csekélyebb volna, a 370. §. értelmében az árkülönbözetet is megtériteni tartozik.

376. §. A bizományos a vele szerződő fél fizetési, vagy egyéb kötelezettségeiért egyenes adósként felelősséggel tartozik, ha ezt elvállalta, vagy ha a felelősség őt a saját üzlete helyén divatozó kereskedelmi szokásnál fogva terheli.

377. §. A megbizó köteles a bizományosnak mindazt megtériteni, mit ez

---

(1) V. ö. 375. §.

az ügyletre készpénzben kiadott, vagy arra szükségkép vagy hasznosan fordított. Ez azon esetre is áll, ha a bizományos saját raktárait, fuvarozási eszközeit vagy saját munkásait használja.

E mellett a bizományos az ügylet után bizományi dijt követelhet, mely határozott megállapodás hiányában a helybeli kereskedelmi szokásnak megfelelőleg állapittatik meg. Ha a bizományos a szerződő fél kötelezettségeiért jótállást vállalt (star del credere), ezért külön dijt igényelhet. A dij rendszerint csak akkor követelhető, ha az ügylet foganatba ment.

Eladási bizománynál azonban, ha az ügylet a bizományos hibáján kivül nem volt foganatositható, ez az áru visszaadásakor dijt követelhet, a menynyiben ezt a helybeli kereskedelmi szokás megengedi.(1)

378. §. Ha a bizományos kedvezőbb feltételek mellett köti meg az ügyletet, mint melyek a megbizó által megállapittattak, az ebből eredő előny a megbizót illeti.

379. §. A bizományost a bizományi árukra nézve, a mennyiben azok még birtokában vannak, vagy a mennyiben azok felett átalában, különösen pedig hajóselismervények, rakjegyzékek vagy közraktári jegyek által rendelkezhetik, zálogjog illeti a bizományi ügyletre forditott költségek a bizományi dijak, előlegek, kölcsönök és az elvállalt váltói és egyéb kötelezettségek, nemkülönben a folyó számlán alapuló és a bizományból származó követelések erejéig.

E zálogjog alapján, mely a megbizó ellen időközben elrendelt csőd esetében is hatályos, a bizományos magát érintett követeléseire nézve, a megbizó vagy ennek hitelezői előtti elsőbbséggel elégitheti ki. Ugyanez áll a bizományi ügyletből eredő s még künlevő követelésekre nézve is.(2)

380. §. Ha a megbizó az előbbeni §-ban érintett kötelezettségeknek kellő időben eleget nem tesz, a bizományosnak jogában áll magát a zálogtárgyakból a 305. és 307. §§. határozatai szerint kielégiteni.

381. §. Ha a bizomány tárgyát tőzsdei vagy piaczi árral biró áruk, váltók vagy értékpapirok vétele vagy eladása képezi, a bizományos, feltéve, hogy megbizója másként nem rendelkezett, a megszerzendő árúkat eladóként maga szolgáltathatja, a bizományba átvett árúkat pedig vevőként maga megtarthatja.

Ily esetben a bizományos számadási kötelezettsége egyedül annak igazolására szoritkozik, hogy az ár felszámitásánál a megbizás teljesitésekor jegyzett tőzsdei vagy piaczi árt megtartotta. A kikötött, illetőleg a 377. §-ban érintett dijt, továbbá a rendszerint felmerülő bizományi költségeket ily esetben is felszámithatja.

A mennyiben a bizományos a megbizás teljesitését tárgyazó tudósitással egyidejüleg vevő- vagy eladóként egy harmadik személyt meg nem nevez, a megbizó vevőnek, illetőleg eladónak a bizományost tekintheti.

382. §. Ha a megbizó a megbizást visszavonja, s a visszavonás a bizományoshoz előbb érkezik, mint a megbizás teljesitéséről szóló tudósitás feladatott volna, a bizományos nem élhet többé azon joggal, hogy mint eladó vagy mint vevő följéphessen.

383. §. A jelen czimben foglalt határozatok akkor is alkalmazandók,

---

(1) V. ö. 381. §.
(2) V. ö. 413. §.

ha kereskedő, a nélkül, hogy ez rendes üzleti köréhez tartoznék, megbizásból más részére saját nevében egyes kereskedelmi ügyletet köt.

NEGYEDIK CZIM.

Szállitmányozási ügylet.

384. §. Az árúk tovaküldésének elvállalása szállitmányozási ügyletnek tekintetik, ha ezt valaki fuvarozók vagy hajósok által saját nevében, de mások rovására eszközli. Ki ily ügyletekkel iparszerüleg foglalkozik, szállitmányozónak tekintendő.

385. §. A szállitmányozó az árúk átvételénél és megőrzésénél, a fuvarozók és közvetett szállitmányozók megválasztásánál, s általában az elvállalt szállitmányozás eszközlésénél felmerülő károkért felelős, ha nem a rendes kereskedő gondosságával jár el. Azt, hogy rendes kereskedő gondosságával járt el, a szállitmányozó köteles igazolni.

A szállitmányozó és feladó közt a fuvarozási költségek eleve bizonyos összegben megállapittatnak, a szállitmányozó — más megállapodás hiányában — a szállitmányozást eszközlő fuvarozók és közvetett szállitmányozók eljárásáért egyenes felelősséggel tartozik.

386. §. Ha a szállitmányozó a fuvarozásnak a feladó által kijelölt módjától vagy nemétől fontos ok nélkül eltér, a vétlen balesetért is felelős. Kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a szállitmányozó igazolhatja, hogy a vétlen baleset a meghagyás pontos teljesitése mellett is bekövetkezett volna.

387. §. A szállitmányozó saját dijain kivül költségeinek, kiadásainak s általában mindannak megtéritését követelheti, mit a szállitmányozásra szükségkép vagy hasznosan forditott. A kialkudott fuvardijnál magasabbat azonban fel nem számithat.

A szállitmányozási dij szabad egyezkedés tárgyát képezi; ilyennek hiányában a helybeli szokás szolgál irányadóul.

Oly esetben, midőn a feladó és szállitmányozó közt a fuvarozási költségek eleve bizonyos összegben megállapittatnak, szállitmányozási dij csak ugy számitható, ha ez világosan kiköttetett.(1)

388. §. A szállitmányozót az árukra nézve, a mennyiben azok birtokában vannak, vagy a mennyiben azok felett rendelkezhetik, a szállitmányozási és fuvardijak, továbbá a költségek és kiadások, nemkülönben az árúkra adott előlegezések erejéig zálogjog illeti, melynek érvényesitésére nézve a 379. és 380. §§. határozatai szolgálnak irányadóul.

Ha a szállitmányozásnál közvetett szállitmányozó közreműködése vétetik igénybe, az első jogait, különösen ennek zálogjogát, a közvetett szállitmányozó köteles gyakorolni.

A mennyiben az előző követelésére nézve a követő részéről kielégittetett, a követelés és a zálogjog a követőre megy át. Ugyanez áll a fuvarozó követelésére és zálogjogára nézve is, ha és a mennyiben ez a közvetett szállitmányozó által kielégittetett.(2)

---

(1) V. ö. 380. §. (2) V. ö. 412., 413. §§.

389. §. A szállitmányozó ellenkező megállapodás hiányában a fuvarozást maga is eszközölheti. Ez esetben őt a fuvarozó jogai és kötelességei illetik, s a 387. §-ban érintett költségek és dijakon felül a fuvardijt is felszámithatja.

390. §. A szállitmányozó ellen az áru teljes vagy részben elveszése, megsérülése vagy elkésett kiszolgáltatása miatt támasztható keresetek egy esztendő alatt évülnek el. Ezen határidő az áru teljes elveszése esetében azon nappal, melyen a kiszolgáltatásnak történni kellett volna, egyéb esetekben pedig azon nappal veszi kezdetét, melyen az áru tényleg kiszolgáltatva lett.

Hasonló módon évülnek el az áru teljes vagy részben elveszése, megsérülése vagy elkésett kiszolgáltatása miatt emelhető kifogások is, ha a tudósitás e tényekről a szállitmányozó részére egy év alatt el nem küldetett.

A szállitmányozó által elkövetett csalás vagy sikkasztás esetében ezen határozatok alkalmazást nem nyernek.[1]

391. §. A szállitmányozó jogai- és kötelességeire nézve, a mennyiben azok iránt a jelen czimben intézkedés nem történik, az előbbeni czim határozatai szolgálnak irányadóul.

392. §. A jelen czim határozatai akkor is alkalmazást nyernek, ha a kereskedő, a nélkül, hogy ez rendes üzleti köréhez tartoznék, egyes szállitmányozási ügyletekre vállalkozik.

ÖTÖDIK CZIM.

Fuvarozási ügylet.[2]

I. FEJEZET.

Általában.

393. §. Fuvarozási egyletnek az tekintendő, mely áruknak szárazon vagy folyókon és belvizeken való fuvarozása iránt köttetik. Ki ily ügyletekkel iparszerüleg foglalkozik, fuvarozónak tekintetik.

394. §. A fuvarlevél a feladó és fuvarozó közt keletkezett szerződés bizonyitékául szolgál.

A fuvarozó a fuvarlevél kiállitását követelheti.

395. §. A fuvarlevél magában foglalja:

1. az áru megjelölését minőség, mennyiség és az ismertető jelek szerint;
2. a fuvarozó nevét és lakhelyét;
3. a feladó nevét;
4. annak nevét, kinek az áru kiszolgáltatandó;
5. az áru rendeltetési helyét;
6. a fuvardijra vonatkozó határozatokat;
7. azon különös megállapodásokat, melyek a felek közt egyéb pontok,

(1) E §-nak a fuvarozókra alkalmazásáról l. alább a 410. §-t.

(2) E czím határozatainak a vaspályák fuvarozási ügyleteire alkalmazásáról és az azoktól való eltérésekről l. alább a 422—433. §§-okat.

különösen az ut irányára, az áru megérkezési idejére, vagy az e részbeni késedelemre nézve keletkeztek;

8. a kiállitás helyét és idejét.

396. §. A feladó köteles oly áruknál, melyek az átvevő részére leendő kiszolgáltatás előtt vám- vagy adókezelés alá esnek, a fuvarozót a szükséges kisérő iratokkal ellátni. A mennyiben a fuvarozót magát vétkesség nem terheli, a feladó felelős a fuvarozónak azon büntetések- és károkért, melyek ez utóbbira a kisérő iratok helytelenségéből vagy elégtelenségéből származnak.

397. §. A fuvarozást, határozott megállapodás vagy helyi szokás hiányában, a körülményekhez mért határidő alatt kell megkezdeni.

Ha a fuvarozás megkezdése, vagy az ut folytatása természeti esemény vagy más vétlenség miatt ideiglenesen meggátoltatik, a feladó nem köteles az akadály megszüntét bevárni, hanem a szerződéstől elállhat; köteles azonban ily esetben a fuvarozónak, a mennyiben ezt vétkesség nem terheli, az előkészületi, a ki- vagy lerakodási költségeket s a fuvardijból a megtett utra eső részt megtériteni. A megtéritendő összeget, ha az iránt a felek meg nem egyezhetnek, helyi szokás hiányában a biróság határozza meg.

398. §. A fuvarozó minden kárért, mely az árúban az átvételtől a kiszolgáltatásig elvesztés vagy megsérülés által történik, felelős, a mennyiben igazolni nem képes, hogy a kárt erőhatalom, vagy az árú természetes minősége, különösen belső megromlás, beszáradás, rendes csurgás vagy a begöngyölésnek kivülről fel nem ismerhető hiányai okozták.

Drágaságok, pénzek vagy értékpapirokért a fuvarozó csak akkor felelős, ha a tárgyak ezen minősége vagy értéke neki kijelentve lett.(1)

399. §. Az áru elveszése vagy megsérülése miatti kártérités esetében, a kár kiszámitásánál, az árúnak szükséghez képest szakértők által megállapitott rendes kereskedelmi, ilyennek nem létében pedig közönséges értéke vétetik alapul.

Ehez képest a fuvarozó az áru elveszése esetében azon rendes kereskedelmi értéket tartozik megtériteni, melylyel a hason faju és minőségű áru a rendeltetés helyén birt akkor, midőn a kiszolgáltatásnak történni kellett volna; ellenben az áru megsérülése esetében azon különbözet téritendő meg, mely a megsérült áru eladási ára s azon rendes kereskedelmi érték közt létezik, melylyel az a sérelem nélkül, a kiszolgáltatás helyén és idejekor birt volna.

A kártéritési összegből mindegyik esetben levonandó az, mi az elveszés, illetőleg a megromlás folytán vám- és egyéb költségekben megtakaritva lett.

Ha a fuvarozó vagy emberei, bebizonyithatólag vétkes gondatlansággal vagy gonosz szándékkal jártak el, a fuvarozó teljes kártéritéssel (272. §.) tartozik.(2)

400. §. A fuvarozó felelős a kikötött vagy szokásos fuvaridő elmulasztásából eredő kárért, a mennyiben igazolni nem képes, hogy a késedelmet rendes fuvarozó gondosságával elkerülnie nem lehetett.(3)

401. §. Ha a fuvaridő elmulasztása esetére a fuvardij bizonyos részének

---

(1) V. ö. 424., 437. §§.
(2) V. ö. 424. §., 429. §. 1. p.
(3) V. ö. 424. §., 429. §. 2. p.

levonása, vagy teljes elvesztése vagy más kötbér állapittatott meg, kétség esetében a késedelemből eredő, s az érintett kikötmények összegét meghaladó kár megtéritése is követelhető.

A mennyiben a fuvarozó igazolhatja, hogy a késedelem rendes fuvarozó gondosságával elhárítható nem volt, az érintett kikötmények csak ugy vehetők igénybe, ha ez szerződésileg megállapittatott.

402. §. A fuvarozó felelős azokért, kiket az elvállalt fuvarozás teljesitésénél alkalmaz.

403. §. Ha a fuvarozó az árút, az elvállalt fuvarozásnak egészben vagy részben eszközlése végett, más fuvarozónak adja át, az áru kiszolgáltatásáig nemcsak közvetlen követőjeért, hanem minden későbbi fuvarozóért is felelős.

Minden fuvarozó, ki mint követője jelentkezik egy másiknak, az által, hogy az árút az eredeti fuvarlevéllel veszi át, ennek értelmében a fuvarozási szerződésbe lép; felelőssé lesz elözőinek a már teljesitett fuvarozásból eredő kötelezettségeiért, s egyszersmind önálló kötelezettséget vállal arra nézve, hogy a fuvarozást az eredeti szerződés értelmében, különösen a fuvarlevélben kijelölt vonalakon fogja eszközölni.(2)

404. §. A fuvarozó a feladó későbbi utasitásait az áru visszaadása, vagy annak más, mint a fuvarlevélben kijelölt átvevő részére leendő kiadása tekintetében, mindaddig teljesiteni tartozik, míg a fuvarlevelet az áru megérkezése után a rendeltetés helyén a kijelölt átvevőnek ki nem szolgáltatta.

Ha ez már megtörtént, a fuvarozó csak a kijelölt átvevő utasitásait veheti figyelembe; ellenkezőleg ennek az árúért felelős.

Az esetre, ha feladási vevény lett kiállitva, ezen rendelkezési jog csak a feladási vevény birtokosát illeti.(3)

405. §. A fuvarozó köteles az árút rendeltetése helyén a fuvarlevélben kijelölt átvevőnek kiszolgáltatni.

406. §. A fuvarlevélben kijelölt átvevőnek jogában áll, még mielőtt az áru rendeltetése helyére érne, annak biztonsága végett a szükséges intézkedéseket megtenni s e végből a fuvarozót kellő utasitásokkal ellátni. Az áru kiszolgáltatását, mielőtt az rendeltetése helyére érkeznék, csak az esetben követelheti, ha erre a fuvarozó a 404. §. értelmében felhatalmaztatott.

407. §. Mihelyt az áru rendeltetési helyére érkezik, a fuvarlevélben kijelölt átvevőnek szabadságában áll a fuvarozási szerződésen alapuló jogokat, a fuvarlevélből kivehető kötelezettségek teljesitése mellett, a fuvarozó ellen saját nevében érvényesiteni, különösen ez utóbbit a fuvarlevél átadására s az áru kiszolgáltatására szoritani; feltéve, hogy a kereset meginditása előtt a 404. §. értelmében ellenkező utasitás nem adatott.

Az, hogy a kijelölt átvevő saját vagy más érdekében jár-e el, különbséget nem tesz.

408. §. Az áru és a fuvarlevél elfogadása által az átvevő a fuvarlevél értelmében a fuvarozó kielégitésére köteleztetik.

409. §. Ha az, ki az áru átvevőjeként kijelöltetett, nem található; vagy ha ez az átvételt megtagadja; vagy ha az átvétel vagy az áru mibenléte iránt

---

(1) V. ö. 424. §.
(2) V. ö. 424., 431. §§.
(3) V. ö. 406., 407. §§.

vita keletkezik, az érdekelt félnek jogában áll az áru mibenlétét birói szemle utján megállapittatni.

E mellett az átadási hely birósága az érdekelt fél kérelmére elrendelheti, hogy az áru egyelőre közraktárba, vagy egy harmadik személy gondviselése alá helyeztessék, és hogy a fuvardijnak s a fuvarozó egyéb követelésének kielégitése végett az áru vagy annak egy része nyilvános árverés utján eladassék.

Ezen kérelem iránt az ellenfél, a mennyiben helyben tartózkodik, a biróság által előlegesen meghallgatandó.(1)

410. §. Az áru átvételével és a fuvardij kifizetésével a fuvarozó ellen minden igény megszünik.

Oly hiány vagy sérülés miatt azonban, mely a kiszolgáltatáskor külsőleg felismerhető nem volt, a fuvarozó az áru átvétele és a fuvardij kifizetése után is felelősségre vonható, ha a hiány vagy sérülés, a 409. §. értelmében, a felfedezés után azonnal megállapittatik, s egyuttal igazoltatik, hogy a hiány vagy sérülés a feladás és kiszolgálás ideje közt történt.

A 390. §-nak a kereset és kifogások elévülésére vonatkozó határozatai a fuvarozó tekintetében is alkalmazandók.(2)

411. §. A fuvarozót, a fuvarozási szerződésből eredő követelések, különösen a fuvardij, fekbér, valamint a vámok és egyéb kiadások erejéig a fuvarozott árúkra zálogjog illeti. E jog addig áll fenn, mig a fuvarozott árúk az átvevőnek kiszolgáltatva nem lettek.

A zálogjog alapján, mely a tulajdonos ellen elrendelt csőd esetében is hatályos, a fuvarozó követelésének kielégitése végett a 409. §. értelmében a fuvarozott árúk részbeni vagy teljes eladását követelheti.

412. §. Ha az áru egymásután több fuvarozó kezén megy keresztül, a mennyiben a fuvarlevél mást nem rendel, az utolsó fuvarozó a kiszolgáltatás alkalmával, előzőinek a fuvarlevélből kitünő követeléseit érvényesiteni s ezek jogait, különösen a zálogjogot is gyakorolni tartozik.

Azon fuvarozó, ki előzője követelését kiegyenliti, a törvény erejénél fogva ennek összes jogaiba lép. Ugyanez áll a szállitmányozó követelésére nézve is, melyet a fuvarozó kiegyenlit (388. §.).

Az előzők zálogjoga addig áll fenn, mig az utolsó fuvarozó e joga meg nem szünik.

413. §. A mennyiben ugyanazon árúra nézve a 379., 388. és 411. §§. értelmében több zálogjog szereztetett, azon zálogjogok közt, melyek a szállitmányozásból, illetőleg fuvarozásból erednek, a később keletkezett megelőzi a korábbit; a most érintett zálogjogok elsőbbséggel birnak azon zálogjog előtt, mely a bizományost és az előlegek tekintetében a szállitmányozót illeti, az utóbbiak közt pedig a korábban keletkezett megelőzi a későbbit.

414. §. Ha a fuvarozó az árút a fuvardij kifizetése nélkül szolgáltatja ki, ugy ő, mint a megelőző fuvarozók és szállitmányozók is saját előzőik elleni viszkereseti jogaikat elvesztik. Az átvevő elleni kereseti jogon ez által változás nem történik.

---

(1) V. ö. 410., 411. §§.
(2) V. ö. 424. §.
(3) V. ö. alább 413. §. — A lefoglalt tárgyaknak a fuvarozó részéről visszatarthatásáról a 411. §-ban szabályozott zálogjogból kifolyóan l. 1881: LX. t. cz. 68. §.

415. §. A feladó és a fuvarozó abban állapodhatnak meg, hogy a fuvarozó a neki átadott árúkról rakjegyet állitson ki.

A rakjegy által a fuvarozó az áru kiadására kötelezi magát, az okmány minden jogszerü birtokosa irányában.

416. §. A rakjegynek, mely a szövegben világosan mint ilyen megjelölendő és a fuvarozó által aláirandó, magában kell foglalni:

1. a fuvarozandó áruk megjelölését és azok mennyiségét;
2. a fuvarozó nevét;
3. a feladó nevét;
4. annak nevét, ki részére vagy kinek rendeletére az árú kiszolgáltatandó lesz. Ilyennek a feladó tekintendő, ha a rakjegy pusztán rendeletre lett kiállitva;
5. a kiszolgáltatás helyét;
6. a kiállitás helyét és idejét.

Ha a fuvarozó ezt kivánja, a feladó köteles neki a rakjegynek egy általa aláirt másolatát kézbesiteni.

417. §. A rakjegy a fuvarozó és átvevő közti jogviszonyokat szabályozza. A fuvarozási szerződésnek a rakjegybe fel nem vett határozatai az átvevő irányában joghatálylyal nem birnak.

A fuvarozó és feladó közti jogviszonyokra nézve a fuvarozási szerződés szolgál irányadóul.

418. §. Ha rakjegy lett kiállitva, a fuvarozó a feladó későbbi utasitásait az árúk visszaadása vagy más, mint a rakjegyben kijelölt átvevő részére leendő kiadása tekintetében csak az esetben teljesitheti, ha neki a rakjegy visszaadatik. Ha e határozat ellen cselekszik, a rakjegy jogszerü birtokosának az áruért felelős.

419. §. Az árú átvételére az tekintetik feljogositottnak, ki a rakjegyben átvevőként van kijelölve, vagy ki rendeletre szóló rakjegynél birtokosi minőségét a hátiratok összefüggő és egész ő hozzá lenyuló lánczolata által igazolja.

A fuvarozó az árut csak a nyugtatványozott rakjegy visszaadása mellett köteles kiszolgáltatni.

A fuvarozó jogaira és kötelességeire vonatkozó határozatok az esetben is alkalmazást nyernek, ha rakjegy lett kiállitva.

420. §. A jelen fejezet határozatai akkor is alkalmazást nyernek, ha a kereskedő, a nélkül, hogy ez rendes üzleti köréhez tartoznék, egyes esetben árúknak szárazon, folyókon vagy belvizeken leendő fuvarozását elvállalja.

421. §. A postaintézetekre a jelen fejezet határozatai csak annyiban nyernek alkalmazást, a mennyiben ezek az e részben fennálló külön rendeletekkel nem ellenkeznek.(1)

---

(1) A postaintézetekre fennálló összes érvényes szabályok foglalatját l. az egyetemes postaszerződést tartalmazó 1892: XI. t. cz. kapcsán.

II. FEJEZET.

Eltérő intézkedések a vaspályák fuvarozási ügyleteit illetőleg.(1)

422. §. Jelen törvénynek a fuvarozásra vonatkozó határozatai, a következő §§-ban foglalt eltérésekkel, a vaspályák fuvarozási ügyleteire is alkalmazást nyernek.

423. §. A közforgalomnak átadott és áru-fuvarozásra rendelt vaspályák, a fuvarozást a feladó által kijelölt vonalakon saját pályáikon meg nem tagadhatják, feltéve:

1. hogy az árúk minőségük vagy begöngyölésüknél fogva az üzleti szabályok vagy a pálya szerkezete és használati módja szerint fuvarozásra alkalmasak;

2. hogy a feladó az igazgatóságnak a fuvardijra, a rakodásra s a fuvarozásnak egyéb megengedett feltételeire vonatkozó intézkedéseit magára nézve kötelezőknek elismeri;

3. hogy a vaspálya rendes fuvarozási eszközei a fuvarozás teljesitésére elegendők.

A vaspályák az árúkat, mielőtt azok elküldése megtörténhetik, fuvarozás végett átvenni nem tartoznak. Kötelesek azonban, ha ezt a pálya helyiségei megengedik, a feladó kivánságára az árúkat megőrzés végett átvenni s a fuvarozást a jelen §. határozatai szerint foganatositani.

Ha ezt a pálya berendezése, a fuvarozási viszonyok, vagy a közérdek nem követelik, az elküldés idejére nézve egyik feladót sem szabad előnyben részesiteni.

Az e §. határozataival ellenkező cselekvények, az azokból eredő kár megtéritésére kötelezik a vállalatot.(2)

424. §. Az előbbeni §-ban érintett vaspályák, a következő §§-ban felsorolt esetek kivételével, a jelen törvény 398., 399., 400., 402., 403., 410. és 423. §§-ainak a fuvarozók kártéritési kötelességeire vonatkozó határozatait, sem a kötelezettség keletkezése, terjedelme és tartama, sem a bizonyitási teher tekintetében saját előnyükre szerződések — szabályok vagy külön megállapodások — által nem módosithatják.

Az e határozattal ellenkező szerződések és megállapodások joghatálylyal nem birnak.

425. §. A vaspálya kiköthet:

1. oly árúknál, melyek a feladóval történt megállapodás szerint nyitott kocsikon fuvarozandók: hogy azon károkért, melyek a fuvarozás ezen módjával járó veszélyekből eredhetnek, felelősséget nem vállal. A fuvarozás e módjával összekötött veszélyek alatt azonban a feltünő sulyapadás és az árú teljes vagy részbeni elveszése nem érthető;(3)

2. oly árúnál, melyek — habár minőségüknél fogva a fuvarozás közben az elveszés vagy megsérülés meggátlása végett begöngyölést igényelnek —

(1) Ez intézkedéseknek a vasuti üzletszabályzat módosítása útján való megváltoztatására a minisztériumot felhatalmazta a vasuti árúfuvarozás tárgyában Bernben kötött egyezményt beczikkelyező 1892: XXV. t. cz. 2. §-a. Ezzel kapcsolatban: V. ö.: A m. kir. minisztériumnak 83,249/IV. keresk. sz. a. 1892 decz. 10-én kelt rend. a magyar korona területén levő vasutakon érvényes üzletszabályzat életbeléptetése iránt (1892. R. T. 2019.); 1892 decz. 10. 84,667/IV. sz. keresk. min. rend. az 1892. évi decz. hó 10-én 83,249. sz. a. kibocsátott vasuti üzletszabályzatnak és a vasuti árúfuvarozásra vonatkozólag 1890. évi okt. hó 14-én létrejött nemzetközi egyezménynek életbeléptetése tárgyában (1892. R. T. 3033.); ugyane tárgyban: 1892. évi decz. 12. 45,790. sz. igazs. min. rend. (1892. R. T. 3044.).

(2) V. ö. 424. §.; vasuti üzletszab. 6., 49., 55., 56. §§.

(3) V. ö. vas. üzletszab. 77. §.

épen nem, vagy csak hiányosan begöngyölve adatnak fel: hogy azon károkért, melyek a begöngyölés hiányából vagy ennek hiányos minőségével járó veszélyekből erednek, felelősséget nem vállal;(1)

3. oly árúknál, melyeknek fel- vagy lerakodását a történt megállapodás szerint a feladó, illetőleg az átvevő eszközli: hogy nem vállal felelősséget azon károkért, melyek a fel- vagy lerakodásból vagy a hiányos rakodással egybekötött veszélyekből erednek;

4. oly árúknál, melyek sajátszerü minőségüknél fogva a teljes vagy részbeni elpusztulás vagy károsulás, nevezetesen a törés, megrozsdásodás, belső megromlás, rendkivüli csurgás vagy öngyuladás veszélyeinek vannak kitéve: hogy azon károkért, melyek ezen veszélyekből eredhetnek, felelősséget nem vállal;

5. élő állatoknál: hogy ezekért felelősséget nem vállal azon kárra nézve, mely az állatokban a fuvarozásukkal járó különös veszélyből támad;

6. kisérettel ellátott árúknál: hogy felelősséget nem vállal azon károkért, melyeknek elháritása a kiséret teendője lett volna.

Ha a jelen §. szerint megengedett határozatok valamelyike kiköttetett, az ellenkező igazolásáig azon vélelem is kikötöttnek tekintendő, hogy a bekövetkezett kár, ha ez az el nem vállalt veszélyből eredhetett, valójában ezen veszély által okoztatott.

A pályát a jelen §. szerint kikötött mentesség daczára felelősség terheli, ha igazoltatik, hogy a kár a vállalatnak vagy embereinek vétkessége által okoztatott.(2)

426. §. A vaspálya kikötheti: hogy a fuvarozás végett feladott podgyászért csak az esetben vállal felelősséget, ha az a kiszolgáltatási idő elteltétől számitandó bizonyos határidő alatt követeltetik vissza. E határidő három napnál rövidebb nem lehet.

A most érintett határidő eltelte nem zárja ki azt, hogy a tulajdonos a meglevő podgyász kiadatását követelhesse.(3)

427. §. Ha a fuvarozás végett feladott áru vagy podgyász fuvarozás közben elveszett, az érdekelt fél a kártéritési összeg kifizetése alkalmával kikötheti, hogy az elveszett tárgy, ha az megkerül, a kártéritési összeg visszaadása mellett a pálya által költség- és dijmentesen, és pedig az érdekelt fél választása szerint a feladási vagy a rendeltetési helyen kiadassék:(4)

428. §. Oly árúkra nézve, melyek természetes minőségüknél fogva a fuvarozás alatt sulyban vagy mértékben rendszerint veszteséget szenvednek, a vaspálya kikötheti: hogy a suly vagy mérték bizonyos százalékig a veszteségért felelősséget nem vállal. E százaléktétel azonban, ha egy fuvarlevél mellett több darab adatik fel, minden egyes darabra nézve külön számittatik, a mennyiben az egyes darabok sulya vagy mértéke akár a fuvarlevél által, akár egyébként igazolható.

A vaspálya az érintett kedvezményt nem veheti igénybe, ha igazoltatik, hogy a veszteség az eset körülményeihez képest nem az áru minőségéből

(1) V. ö. vas. üzletszab. 58. §.; berni egyezmény 9. cz.
(2) V. ö. vas. üzletszab. 77. §. 2. és 3. bekezd.; berni egyezmény 31. cz. 2. bekezd.
(3) V. ö. vas. üzletszab. 28., 29., 30., 34. §§.
(4) V. ö. vas. üzletszab. 82. §.; berni egyezmény 36. cz.

származott, vagy hogy a felvett százaléktétel e minőségnek, vagy az eset körülményeinek meg nem felel.[1]

429. §. A vaspálya kikötheti:

1. hogy a 399. §. szerinti kártérités kiszámitásánál alapul veendő érték, a fuvarlevélben, rak- vagy podgyászjegyen kitett összeget, ily adatok hiányában pedig az eleve megállapitott szabályzati tételt meg nem haladhatja;

2. hogy a fuvaridő elmulasztásáért a 400. §. értelmében fizetendő kártérités azon összeget, mely a fuvarlevélben, rak- vagy podgyászjegyen a kellő időben megérkezés biztositásául kiköttetett, ily kikötés hiányában pedig az eleve megállapitott szabályzati tételt, mely a fuvardijnak teljes vagy részbeni elvesztésében is állhat, meg nem haladhatja.

A vállalatnak vagy embereinek vétkes vagy gonosz szándéku eljárása esetében a felelősségnek ezen korlátozásai alkalmazást nem nyerhetnek.[2]

430. §. A vaspálya kikötheti, hogy az áru átvételével s a fuvardij lefizetésével az igény oly hiány vagy megsérülés miatt is, mely az átvételkor azonnal felismerhető nem volt, elenyészik, ha az a kiszolgáltatástól számitandó bizonyos határidő alatt be nem jelentetik. E határidő négy hétnél rövidebb nem lehet.[3]

431. §. A vaspálya, ha az árút oly fuvarlevéllel veszi át, mely szerint a fuvarozásnak több egymáshoz csatlakozó pályán kell történni, kikötheti: hogy fuvarozóként az egész fuvarozásért, a 403. §. értelmében, csak az első és azon pálya tartozik felelősséggel, mely az árút a fuvarlevél mellett legutóbb vette át; ellenben a közbeeső pályák valamelyike csak az esetre tartozzék felelősséggel, ha bebizonyittatik, hogy a kár az ő vonalán történt.

A vaspályák egymásközti viszkeresete ez által nem érintetik.[4]

432. §. A vaspálya, ha az árút oly fuvarlevél mellett veszi át, melyen a kiszolgáltatás helyéül az átvevő vagy a csatlakozó pályák valamelyikén kivül fekvő hely van kijelölve, kikötheti: hogy fuvarozói felelőssége csak odáig terjed, hol a vasuti fuvarozásnak véget kell érni. A pálya ily esetben a további fuvarozásra nézve szállitmányozónak tekintetik.[5]

433. §. A mennyiben a feladó a fuvarlevélben akkép intézkedett, hogy az áru a pálya mellett fekvő valamely helyen maradjon vagy szolgáltattassék ki: a fuvarozás, habár a fuvarlevélben más rendeltetési hely van kijelölve, csak az előbb érintett helyig tekintetik elvállaltnak s a vaspálya a további fuvarozásért nem felelős.[6]

HATODIK CZIM.

Közraktári ügylet.

434. §. Azon vállalat, mely árúk elhelyezésével és közraktári jegyek kibocsátásával foglalkozik, közraktárnak tekintetik.

---

(1) V. ö. vas. üzletszab. 78. §.; berni egyezmény 32. cz.
(2) V. ö. vas. üzletszab. 81., 85., 87., 88. §§.; berni egyezmény 35., 38., 40., 41. cz.
(3) V. ö. vas. üzletszab. 90. §.; berni egyezmény 44. cz.
(4) V. ö. vas. üzletszab. 74. §.; berni egyezmény 27., 28. cz.
(5) V. ö. vas. üzletszab. 76. §.; berni egyezmény 30. cz.
(6) V. ö. vas. üzletszab. 76. §. 3. bekezd.

A közraktári jegy azon okmány, mely a forgalomban a közraktárilag elhelyezett áruk helyettesitésére szolgál.

435. §. Közraktárokat ugy egyesek, mint társaságok nyithatnak; kötelesek azonban ebbeli szándékukat a czégbejegyzésre nézve illetékes törvényszéknél bejelenteni, s legalább fél millió forintnyi tényleges alaptőkét kimutatni. Az alaptőke a jelen czímben kijelölt ügyleteken kivül másra nem forditható.

Az alaptőke kimutatása előtt sem az üzlet megkezdésének, sem a vállalat bejegyzésének helye nem lehet.

Ha a vállalat közraktárát meg nem vámolt külföldi vagy még fogyasztási adó alá eső árúk elhelyezésére akarja berendezni és ily árúkat a közraktárba felvenni, ezt csak a pénzügyi szabályok megtartása mellett teheti.

436. §. A közraktárak az elhelyezés és kezelés végett elfogadott árúkra az érték két harmada erejéig előlegeket adhatnak.

Minden közraktári vállalat üzleti és dijszabályzatát koronként megállapitani és közzétenni tartozik. Ez utóbbinak magában kell foglalni azon dijak tételeit, melyek a vállalatnak az elhelyezésért s az azzal járó teendőkért fizetendők.(1)

437. §. A vállalat minden kárért, mely a nála elhelyezett tárgyakban az átvételtől a kiszolgáltatásig elveszés, megromlás, megsérülés által történik, vagy az árúk késedelmes kiszolgáltatása által okoztatik, felelős, a mennyiben igazolni nem képes, hogy a kárt erőhatalom vagy a tárgyak természetes minősége (398. §.), vagy a begöngyölésnek kivülről fel nem ismerhető hiányai, vagy a letéteményező avagy ennek emberei okozták.

438. §. A közraktári vállalatot, dijai tekintetében, a nála elhelyezett tárgyakra zálogjog illeti, mely a tulajdonos ellen elrendelt csőd esetében is hatályos.

439. §. A vállalat köteles a nála letett tárgyakról közraktári jegyet kiállitani. E jegy, mely a vállalat által időrendben vezetett letéti könyv szelvényrészét képezi, összefüggő, de egymástól elválasztható két részből, t. i. az árujegyből (cedule) és a zálogjegyből (warrant) áll.(2)

440. §. A közraktári jegy mindkét részének magában kell foglalni:

1. a közraktár megnevezését;
2. a letéti könyv sorszámát;
3. a letevő nevét és lakhelyét;
4. a letett tárgyak megjelölését és mennyiségét;
5. a kiállitás idejét, s a vállalat által meghatalmazott tisztviselő aláirását.

441. §. A közraktári jegy átruházása ugy együttesen, mint különválasztva hátirat utján történhetik.

Az áru- és zálogjegy együttes birtoka jogot ád a letett tárgyak feletti szabad rendelkezésre.

A zálogjegy magában véve a letett tárgyakra zálogjogot ád a kölcsönösszeg és járulékai erejéig, ellenben az árujegy magában véve, a zálogjog által korlátolt rendelkezési jogot ád a birtokosnak.

---

(1) A közraktári ügyletből felmerülő peres kérdéseknek a budapesti árú- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön birósági hatáskörébe utalásának feltételeiről l. 1881: LIX. t. cz. 94 §. *e)* p.

(2) V. ö. 1890: XX. t. cz., az osztrák-magyar banknak adandó felhatalmazásról, hogy közraktárak által kiállított zálogjegyeket (warrant) leszámítolhasson.

442. §. Ha a zálogjegy külön ruháztatik át, az első hátiratnak következőket kell tartalmazni:

1. a kölcsönadó nevét és lakását;
2. a kölcsön adott összeget;
3. a kölcsön lejárati idejét.

Ezen adatok az árujegyen is kitüntetendők.

Ezenfelül a zálogjegy első átruházása, az elősorolt adatokkal együtt, a vállalat letéti könyvébe bejegyzendő, s e bejegyzés ugy az áru- mint a zálogjegyen kitüntetendő. A bejegyzést a zálogjegy minden későbbi birtokosa is követelheti.

443. §. A közraktár köteles ugy az áru-, mint a zálogjegy birtokosának megengedni, hogy ezek a letett tárgyakat bármikor megtekinthessék.

444. §. A közraktári vállalat a nála elhelyezett tárgyakat egyedül az áru- és zálogjegy visszaadása, illetőleg a zálogjegyet terhelő összeg és járulékai lefizetése mellett, köteles kiszolgáltatni.

445. §. Ha a különvált árujegy birtokosa a letett tárgyakat a közraktárból kivenni akarja, a zálogjegyet magához váltani tartozik.

A mennyiben azonban a zálogjegy birtokosa távol van, vagy ismeretlen, vagy ha a felek a visszafizetés feltételei iránt meg nem egyezhetnek, az árujegy birtokosának jogában áll a zálogösszeget járulékaival együtt a közraktárnál letenni. E jogával a közraktári jegy lejárata előtt is élhet.

446. §. A mennyiben a zálogösszeg lejáratkor le nem fizettetik, a zálogjegy birtokosa köteles e ténykörülményt, a viszkereset különbeni elvesztésének terhe alatt, az első forgatónál óvással megállapitani.

Az óvás idejére és módjára nézve a váltótörvény határozatai szolgálnak irányadóul.

447. §. Ha a fizetés a lejárattól számitandó három nap alatt nem teljesittetik, a zálogjegy birtokosának jogában áll a közraktárnál a letett tárgyaknak hiteles személy közbenjöttével nyilvános árverésen eladását s a vételárból kielégitését követelni. Ugyane jog illeti az első forgatót, ha ez a zálogjegyet beváltja, az árujegy birtokosa ellenében.

A zálogjegy birtokosa, ha teljes kielégitést nyert, a zálogjegyet a közraktárnak visszaadni tartozik. A vételár feleslege az árujegy birtokosát illeti, s ha tartózkodása ismeretlen, az részére birói letétbe helyezendő.

A mennyiben a vételár a zálogjegyre adott összeget nem fedezi, a történt részletfizetés a zálogjegyre rávezettetik s ez a birtokosnak ismét visszaadatik.

448. §. A zálogjegy birtokosát, ha a letett tárgyakból teljes kielégitést nem nyert, a fedezetlen követelés erejéig, a forgatók ellenében viszkereseti jog illeti, melyre a váltótörvény határozatai szolgálnak irányadóul.

A viszkereset ideje az árverés befejezésének napjától számitandó. E jog azonban elenyészik, ha a zálogjegy birtokosa a letett tárgyak elárverezését az óvás felvételétől számitandó harmincz nap alatt nem szorgalmazza.

449. §. Ha a határozott időtartamra letett tárgyak a letéti idő eltelte, vagy a határozatlan időtartamra letett tárgyak a letételtől számitandó egy év alatt ki nem váltatnak, vagy ha a letett tárgyakat a letéti idő alatt megromlás veszélye fenyegeti, a közraktárnak jogában áll, a letevő előleges felszólitása után a letett tárgyakat hiteles személy közbenjöttével elárvereztetni, s magát követelésére nézve a vételárból kielégiteni.

A vételárnak a vállalat követelését meghaladó része a zálogjegy birtokosának, a netaláni felesleg pedig a letevőnek vagy jogutódjának adatik ki.

Ha akár az árujegy, akár a zálogjegy birtokosának tartózkodása ismeretlen, a vételárnak ezeket illető része birói letétbe helyezendő.

450. §. A közraktárban letett tárgyakra az áru- vagy zálogjegy birtokosának hitelezői sem biztositást, sem végrehajtást nem vezethetnek.

Maga az árú-, illetőleg zálogjegy ugy biztositás mint végrehajtás tárgya lehet.[1]

451. §. Az áru- és zálogjegy birtokosát, a közraktárban letett tárgyak megsemmisülése, vagy megsérülése esetében, a biztositási összege ugyanazon igények illetik, melyekkel a letett tárgyak tekintetében birt.

452. §. Az elveszett áru- vagy zálogjegy megsemmisitésére nézve a váltótörvény határozatai szolgálnak irányadóul.[2]

A megsemmisitési eljárás folyamatba tétele után a jegy birtokosa, ha kellő biztositékot nyujt, a vállalattól egy másodlat kiállitását követelheti. A biztositék mennyiségét, ha az iránt a felek meg nem egyezhetnek, a biróság határozza meg.

Ha az elveszett jegy semmisnek nyilvánittatott, a letett biztositék visszaadandó.

HETEDIK CZIM.

Biztositási ügylet.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

453. §. Minden biztositási vállalat köteles a czégbejegyzésre illetékes törvényszéknél a biztositasi ügyletek minden ágára nézve, melylyel foglalkozni szándékozik, külön-külön, legalább százezer forintnyi tényleg befizetett biztositási alapot kimutatni.

Ezen alap kimutatása előtt sem a czég bejegyzésének, sem az üzlet megkezdésének helye nem lehet.[4]

454. §. A biztositási vállalatok kötelesek a czégbejegyzés alkalmával azon elveket bejelenteni, melyek szerint a befizetett alaptőke s a dijtartalék elhelyeztetik. Ezen elvek a törvényszék által közzététetnek.

A vállalatnak a közzétett elvektől addig, mig a szándékolt eltérés a törvényszéknél be nem jelentetett s közzé nem tétetett, eltérni nem szabad.[5]

455. §. Az életbiztositási vállalatok a czégbejegyzés alkalmával az előbbeni §-ban érintetteken kivül a dijtartalék kiszámitásának elveit, az ennél alkalmazott halandósági, illetőleg élettartami táblázatok bemutatása és a számitásnál alapul vett kamatláb kijelölése mellett bejelenteni tartoznak.

Ez adatok közzé nem tétetnek ugyan, de a törvényszéknél mindenki által megtekinthetők és másolatban kivehetők.

---

(1) A közraktári jegy lefoglalásáról l. 1881 : LX. t. cz. 80. §.

(2) E határozatokat fentartja: 1881 : XXXIII. t. cz. 1. §. L. a váltótörvény (1876 : XXVII. t. czikk 77—80. §§-ait).

(3) V. ö. az 1883: VIII. t. czikket, a biztositási és ezekhez hasonló szerződésektől fizetendő illetékekről.

(4) Az ezen biztosítási alapra nyitandó külön csődről. 1881 : XVII. t. cz. 75. §. — V. ö. alabb 461. §.

(5) V. ö. 455. §.

Azon biztositásoknál, melyek az ezen elvektől szándékolt eltérés bejelentése előtt vállaltattak el, alapul az eredetileg bejelentett dijtartaléknál csekélyebb nem vehető.

456. §. Az életbeléptetési dijtartalék csak következő módon helyezhető el:

1. jelzálogi kölcsönökbe a fekvőségnek nem terhelt fele értéke erejéig;
2. állampapirokba és állami kamatbiztositást élvező vállalatok elsőbbségi kötvényeibe;
3. a budapesti tőzsdén jegyzett záloglevelekbe;
4. a vállalat életbiztositási kötvényeire, és a 2. és 3. pont alatt érintett értékpapirokra adott kölcsönökbe.

457. §. A biztositási vállalatok kötelesek a bevételek és kiadások összeállitását, nemkülönben a mérleget az illetékes törvényszéknek közzététel végett évenként benyujtani.

458. §. A bevételek és kiadások összeállitásánál következő eljárás szolgál irányadóul:

A bevételek közé felveendők:

1. a számadási év teljes dijbevételei (a dij-jutalék levonása nélkül), a különböző biztositási ágak szerint;
2. a kamatok;
3. egyéb bevételek.

A kiadások közé helyezendők:

1. A kifizetett biztositási összegek, levonásával a viszontbiztositás által megtéritett résznek;
2. a viszontbiztositási dijak;
3. a biztositási jutalékok;
4. az igazgatási költségek;
5. a többi netáni kiadások lehetőleg részletezve.

459. §. A mérlegre nézve következő elvek szolgálnak irányadóul:

A követelések közé felveendők:

1. részvény- vagy alaptőkének még be nem fizetett része;
2. a leltár értéke;
3. az ingatlanok értéke;
4. a vagyonbefektetés, az egyes értékek szerint részletezve;
5. az ügynököknél künlévő követelések;
6. a pénztári készlet;
7. a később követelhető kamatok, a mennyiben a számadási évre esedékesek;
8. az első szervezési költségek a 199. §., s a szervezési költségek a 460. §. értelmében;
9. egyéb követelések;
10. a számadási, illetőleg az előbbeni évek netaláni vesztesége.

A tartozások közé helyezendők:

1. a névleges részvény- vagy alaptőke, szövetkezeteknél pedig a biztositási alap;
2. a bejelentett, de még ki nem egyenlitett biztositási követelések, a viszontbiztositás által fedezett rész levonásával;
3. a biztositási dijtartalék, az egyes biztositási ágak szerint;
4. a számadási éven tul befizetett dijak (dijátvitel);
5. a netaláni tartaléktőke;

6. a többi tartozások, lehetőleg részletezve;
7. az előre beszedett kamatoknak a jövő évre eső része;
8. a számadási év netáni nyeresége.

460. §. A szerzési költségek kárbiztositásoknál, valamint a testi épséget és egészséget tárgyazó biztositásoknál a biztositási időre, a tulajdonképeni életbiztositásoknál pedig 15 évre oszthatók fel.

461. §. A külföldi biztositási vállalatok, a mennyiben mint részvénytársaságok a 210. és 211. §-ok rendeleteinek megfelelnek, működésüket a magyar korona területére csak az esetben terjeszthetik ki, ha belföldi működésükre nézve magukat jelen czim határozatainak alávetik, mi iránt a czégbejegyzés kieszközlésekor nyilatkozni tartoznak.

462. §. A jelen fejezet határozatainak meg nem tartása esetében a vállalat igazgatósága, illetőleg a külföldi vállalat belföldi képviselősége a jelen törvény 218. és 220. §§-ban megállapitott büntetéssel sujtandók.

II. FEJEZET.

Kárbiztositás.(1)

463. §. Azon ügylet, melynél fogva valaki ellenérték (dij) kikötése mellett arra kötelezi magát, hogy bizonyos személynek az ezt valamely meghatározott esemény következtében érő vagyoni hátrányt megtériti, kárbiztositási ügyletnek tekintetik.

Az, a ki magát a hátrány megtéritésére kötelezi, biztositónak, az, kinek javára a kártérités kiköttetett, biztositottnak neveztetik.

464. §. Biztositás tárgya minden lehet, mi a biztositottra nézve pénzben kifejezhető értékkel bir.

465. §. A biztositási ügylet érvénytelen:

1. ha az oly vagyoni hátrány tekintetében köttetik, mely a biztositottat egy általa vagy a biztositási ügyletet megkötő harmadik személy által szándékolt tiltott cselekvény folytán érheti;

2. ha az esemény, melyre a biztositás irányul, az ügylet megkötésekor már bekövetkezett, s a biztositott vagy a szerződő fél arról tudomással birt, vagy ha a biztositó tudta, hogy az esemény többé be nem következhetik;

3. ha a biztositási szerződés a jelen törvényben kijelölt kellékeknek meg nem felel.(2)

466. §. A biztositási ügylet harmadik személy érdekében is köthető és pedig ennek tudtával és megnevezése mellett, vagy e nélkül. Ez utóbbi esetben azonban a szerződésben világosan kiteendő, hogy biztositottnak a lehető kár által érdekelt kötvénybirtokos tekintetik.

Az ügylet a szerződő fél érdekében kötöttnek tekintetik, ha ennek ellenkezője a szerződésből ki nem tünik.

---

(1) V. ö. 1882 aug. 14. 32,706. sz. belügymin. rend., tűzesetek alkalmával a tűz támadásának közvetlen okai iránt felveendő jegyzőkönyvek és az azok alapján kiállítandó u. n. ártatlansági bizonyítványok tárgyában (1882. R. T. 1123.); ugyanannak 1882 szept. 17. 49,925. sz. rend., az öngyujtogatásra csábitó túlbiztosítások meggátlása tárgyában (1882. R. T. 1125.); 1883 márcz. 17. 14,803. belügymin. rend., tűzesetek lehető meggátlása czéljából a kémények tisztántartása iránt (1883. R. T. 717.); 1888 aug. 12. 53,888/II. sz. belügymin. rend., a tűzrendészeti kormányrend. kibocsátása tárgyában (1888. R. T. 1727.); e rend. 8. §-a magyarázata tárgyában v. ö. 1889 jan, 25. 5075. sz. rend. (1889. R. T. 1.), 1889 jan. 15. 82,502/1888. sz. rend. (1889. R. T. 2011.), 1889 jun. 16. 38,218. sz. rend. (1889. R. T. 1263.).

(2) E §-t az életbiztosításra is kiterjeszti az 506. §. — V. ö. 486. §.

467. §. Ki más érdekében ennek meghatalmazása nélkül köt biztositási ügyletet, a biztositási dijért személyesen felelős.

Ha a biztositási dij rendesen fizettetik, az ügylet későbbi jóváhagyása akkor is hatálylyal bir, ha ez az esemény megtörténte után következik be.(1)

468. §. A biztositási ügylet érvényességéhez irásbeli szerződés szükséges.

Az irásbeli szerződéssel egyenlőnek tekintendő a biztositó által kiállitott kötvény, vagy az elfogadott ajánlatnak a biztositó könyveibe történt bevezetése.

A bevezetés megtörténtnek tekintetik, ha a biztositó a biztositási ajánlatot annak vételétől számitandó 48 óra alatt vissza nem utasitotta.

Ez utóbbi esetben a biztositás az ajánlat elküldését vagy átadását követő napon déli 12 órakor veszi kezdetét.(1)

469. §. A szerződő fél követelheti, hogy neki a biztositó kötvényt állitson ki. A kötvénynek magában kell foglalnia:

1. a felek neveit;(2)
2. a tárgyat, melyen a vagyoni hátránynyal járó esemény bekövetkezhetik;
3. az eseményt, mely ellen a biztositás irányul;
4. a biztositási összeget;(2)
5. a biztositás kezdetét és végét;(2)
6. a biztositási dijt, és(2)
7. a kiállitók aláirását.(2)(3)

470. §. A biztositási összeg a biztositás tárgyának teljes értékét meg nem haladhatja. Ezen értéken tul a biztositás érvénytelen.

Ha a biztositási összeg az érintett okból leszállittatik, a biztositási dij is aránylagos levonás alá esik, illetőleg a megfizetett többlet a szerződő félnek visszaadatik.

Ha a tulbiztositás bebizonyithatólag roszhiszemüséggel történt, a biztositási ügylet egészben érvénytelen s a biztositó sem a befizetett dijakat visszaadni, sem az esetleges kárt megtériteni nem tartozik.

A biztositónak jogában áll a biztositott tárgy értékének megállapitása végett a biztositott tárgyat bármikor megvizsgálni.(4)

471. §. Ha valamely tárgyat többen ugyanazon időre s ugyanazon esemény ellen biztositanak, az egyes biztositások összesen csak a tárgy teljes értéke erejéig érvényesek, s az egyes biztositók csak azon arányban felelnek, melyben az általuk biztositott összeg az egész biztositási összeghez áll.

Ha valamely tárgy ugyanazon időre, s ugyanazon esemény ellen ujból biztosittatik, a későbbi biztositás csak annyiban érvényes, a mennyiben a korábban biztositott összeg a tárgy teljes értékét nem fedezi.

A mennyiben a biztositott többszörös biztositásoknál valamelyik biztositó elleni igényeiről lemond, ez a többiek jogaira és kötelességeire befolyással nincsen.

472. §. A felek kölcsönös jogaira és kötelességeire nézve, a mennyiben azok a jelen fejezetben megállapitva nincsenek, a biztositási szerződés feltételei szolgálnak irányadóul.(5)

---

(1) E §-t az életbiztositásra is kiterjeszti az 506. §.
(2) V. ö. 500. §.
(3) V. ö. 509. §.
(4) V. ö. 493. §.
(5) E §-t a viszontbiztositásra is kiterjeszti az 514. §.

473. §. A biztositási dij szabad egyezkedés tárgyát képezi.

A szerződő fél köteles a megállapitott dijt kellő időben megfizetni, s kétség esetében a dij megfizetése előtt a kötvény kiadását nem követelheti.

Ha a kötvény a dij lefizetése előtt adatik ki, ez a dij kifizetésének elhalasztásául tekintendő.(1)(2)

474. §. A biztositott a szerződés megkötésekor az előtte tudva lévő azon körülményeket, melyek fontosságuknál fogva a biztositás elvállalására befolyással lehetnek, a biztositóval közölni tartozik.

Ha a biztositás egy harmadik megbizásából vagy ennek érdekében köttetik, a biztositóval azon körülmények is közlendők, melyekről az érdekelt harmadik bir tudomással, feltéve, hogy ennek módjában állott e körülményeket a helyette vagy érdekében szerződő féllel tudatni.

Oly esetben, midőn a szerződő fél a biztositási ügylet megkötésekor a biztositó részéről elébe terjesztett kérdőiv kitöltésére szólittatik fel, csak a kérdőpontokra adott feleletek valóságáért felelős.(1)(2)

475. §. A mennyiben a biztositott vagy a helyette szerződő fél, az ügylet megkötésekor fontos (474. §.) és a biztositó előtt tudva nem levő ténykörülményeket elhallgatott, vagy ha a fontos körülményeket valótlanul adta elő, a biztositónak, ha előtte az adatok vagy előadás valótlansága vagy helytelensége tudva nem volt, jogában áll a szerződés érvényességét az esemény bekövetkezte után is, akár kereset, akár kifogás alakjában megtámadni.(1)(2)(3)

476. §. Ha az esemény, melyre a biztositás köttetett, bekövetkezik, a biztositott azt, mihelyt róla tudomást nyert, a biztositóval haladéktalanul közölni, s a kár enyhitésére kitelhető szorgalmat forditani tartozik. A biztositott, ha e kötelességeit bebizonyithatólag elmulasztja, a biztositónak az ebből eredő hátrányokért felelős.

A biztositottnak a kár enyhitésére forditott költségeit a biztositó az esetben is megtériteni tartozik, ha a fáradozás siker nélkül maradt. A mennyiben azonban a tárgy nem teljes értékben volt biztositva, az érintett költségek azon arányban téritendők meg, melyben a biztositási összeg a tárgy értékéhez áll.(4)

477. §. A biztositó köteles a bekövetkezett kárt a szerződés értelmében megtériteni.

Azon kárt azonban, mely a biztositott vétkességéből eredett, megtériteni nem tartozik.

478. §. A kártérités azon érték szerint állapittatik meg, melylyel a biztositott tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor birtak.

Ha az érték a biztositási összeget meghaladja, a tárgyak teljes megsemmisülése esetében kártérités fejében egyedül a biztositási összeg fizetendő; ellenben ha a tárgyak részben semmisülnek meg, kártéritésnek azon arányban van helye, melyben a biztositási összeg a tárgyak összértékéhez áll.

479. §. Ha a tárgyak értéke a biztositási szerződésben nem állapittatott meg, a biztositott köteles azon értéket igazolni, melylyel a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor birtak.

---

(1) E §-t a viszontbiztositásra is kiterjeszti az 514. §.
(2) E §-t az életbiztositásra is kiterjeszti az 506. §.
(3) V. ö. 486. §.
(4) V. ö. 480. §.

Ellenben ha a tárgyak értéke a biztositási szerződésben megállapittatott, a kártéritésre nézve az érték szolgál irányadóul, a mennyiben a biztositó igazolni nem képes, hogy a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor csekélyebb értékkel birtak.

480. §. A mennyiben oly tárgyak közül, melyeknek biztositási értéke általában lett megállapitva, egy vagy több megsemmisül vagy megsérül, a kártéritésre nézve azon érték szolgál irányadóul, mely a megmaradt tárgyak értékének levonása után a biztositási összegből fenmarad. E részben kivételnek akkor van helye, ha a biztositó igazolni képes, hogy a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor csekélyebb értékkel birtak.

Ha a biztositott tárgyak értéke a biztositási összeget meghaladja, a kártérités arányára nézve a 478. §. szolgál irányadóul.

481. §. A biztositónak jogában áll a történt kárt egyéb megállapodás hiányában szakértői szemle utján megállapittatni. Ha azonban a biztositó e jogát a kárfeljelentés vételétől számitandó 15 nap alatt nem gyakorolja, a biztositottnak jogában áll a kárt a biztositó költségein megállapittatni.

A kár megállapitásáig a biztositott oly intézkedést nem tehet, mely által a biztositott tárgy mibenlétén változás történnék.

Részbeni jégkár esetében a biztositó a kár megállapitását a termés beszedéséig elhalasztja.

482. §. Teljes kár esetében a biztositási összeg, más megállapodás hiányában, a kötvény visszaadása mellett a biztositottnak, illetőleg jogutódainak fizetendő ki. Részbeni kár esetében a kötvény vissza nem adatik, s a szerződés a kár által nem érintett érték erejéig érvényben marad.

A fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Ily megállapodás hiányában a biztositási összeg a kár megállapitásától számitandó 15 nap alatt fizetendő.

483. §. A biztositó, ha a kárt a szerződés értelmében megtéritette, az általa fizetett kártéritési összeg erejéig s az általa elvállalt koczkázat arányában, már a törvény erejénél fogva mindazon jogokba lép, melyek a biztositottat a kár tekintetében egy harmadik ellen illetik.

A biztositott felelős azon cselekvényekért, melyek által a biztositó érintett jogait megröviditi.(1)(2)

484. §. Ha a biztositott tárgy tulajdona, illetőleg a tárgyhoz való érdek a szerződés tartama alatt, vétel utján vagy egyébként másra ruháztatik át, a biztositási szerződés minden jogokkal és kötelességekkel együtt a biztositó beleegyezése nélkül is az uj tulajdonosra megy át, feltéve, hogy ennek ellenkezője a biztositási szerződésben ki nem köttetett, s a tulajdon átruházásával a szerződés feltételein változás nem történik.

485. §. A biztositási szerződés hatályát veszti:

1. ha a biztositott tárgy a szerződés megkötése után, de azon időpont előtt, melytől kezdve a biztositó a veszélyt viselni tartozik, megsemmisül vagy elvész;

2. ha a biztositott tárgy azon időpont után, melytől kezdve a biztositó a veszélyt viselni tartozik, nem a szerződésben kijelölt, hanem más esemény folytán megsemmisül vagy elvész;

---

(1) V. ö. 513. §.
(2) E §-t az életbiztosításra is kiterjeszti az 506. §.

3. ha biztositott vállalat nem létesül, vagy oly időpontra halasztatik el, midőn a veszély, mely ellen a biztositás irányul, már megszünt;

4. ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejáratkor, vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a biztositott a dij lefizetésében vétlen baleset vagy erőhatalom által gátoltatott;

5. ha azon érdek, mely miatt a biztositási ügylet a szerződés szerint köttetett, megszünik.(1)

486. §. Ha a biztositási szerződés kezdettől fogva érvénytelen volt (465. §.), vagy ha később érvénytelennek nyilvánittatott (475. §.), vagy ha az később hatályát elveszti (485. §), a befizetett dij a biztositottnak visszaadandó. Ha azonban az idő, melyre a szerződés köttetett, egészben vagy részben már eltelt, a biztositónak, más megállapodás hiányában, jogában áll a befizetett dij kétharmad részét visszatartani.

A mennyiben a biztositási szerződés érvénytelenségét vagy megszüntét a biztositott okozta, a befizetett dijt vissza nem követelheti, illetőleg a lejárt dijt megfizetni köteles, s ezenfelül a biztositónak kártéritéssel tartozik; ellenben ha a most érintett körülményeket a biztositó idézte elő, a dijt vissza nem tarthatja, illetőleg a lejárt dijt nem követelheti, s e mellett a biztositottnak az okozott kárt megtériteni tartozik.(2)(3)

487. §. A biztositási szerződésből eredő igények egy esztendő alatt évülnek el azon időponttól számitva, midőn azok érvényesithetők lettek volna.(2)(3)

488. §. Tüzkár ellen az ingó és ingatlan dolgok ugy egészben, mint egyes részeikben biztosithatók.(4)

A tűzkár elleni biztositás, mely valamely épület teljes értékére szól, világos kikötés hiányában, az alépitményekre (pinczékre, kutakra és egyéb földalatti részekre) ki nem terjed.

Ingó dolgoknál a hely vagy helyiség, hol azok léteznek, világosan kijelölendő. A biztositás csakis a kijelölt hely vagy helyiségre nézve bir foganattal.

489. §. Tűzkár ellen oly árukészletek is biztosithatók, melyeknek mennyisége koronként változik. Ez esetben azonban a koronként változó mennyiség igazolandó.

490. §. Ha a biztositott épületben vagy annak rendeltetésében oly változás történik, mely által a tűzveszély akkép fokoztatik, hogy a biztositó, ha e körülmény előtte tudva lett volna, az ügyletet egyátalán nem, vagy nem ugyanazon feltétel mellett kötötte volna meg, a biztositás megszünik, ha a biztositó a változásról nyert értesités folytán ki nem jelenti, hogy a szerződést fentartja.

A mennyiben a biztositó a szerződést fenn nem tartja, a befizetett biztositási dijnak a még le nem járt időre eső része a biztositottnak visszaadatik.

491. §. A tűz elleni biztositás kiterjed a tűzveszély által okozott minden kárra, tekintet nélkül a tűz keletkezési módjára. A tűz keletkezésének azon

---

(1) V. ö. 486. §.
(2) E §-t az életbiztosításra is kiterjeszti az 506. §.
(3) E §-t a viszontbiztositásra is kiterjeszti az 514. §.
(4) A tűzkárbiztosításra nézve v. ö. az 1. jegyzetet a 193. lapon.

nemei, melyekre a felek a biztositást kiterjeszteni nem kivánják, a szerződésben világosan felsorolandók. A közvetlen tűzkárral egyenlőnek tekintetik az, mely a szomszédos épületekben kiütött tűz folytán a biztositott tárgyakon oltás vagy mentés következtében történik. Ez áll különösen akkor, ha a biztositott tárgyak oltás vagy mentés közben megsemmisülnek vagy megsérülnek.

492. §. A jégkár elleni biztositásnál, mely egyedül a jégverés által okozott károkra terjed ki, a kötvénynek a 469. §-ban érintett adatokon kivül a biztositott földek dülőnként pontos leirását is kell tartalmaznia.

493. §. A szárazon, folyókon vagy belvizeken fuvarozott áruk biztosithatók azon teljes értékben, melylyel a feladás helyén és idejekor birnak. Ezen értékhez számithatók a biztositási dijon kivül a rakodási és fuvarozási költségek, a vámkiadások és mindazon költségek, melyek a rendeltetés helyére beérkeztéig felmerülhetnek.

Biztositható azonfelül azon áremelkedés is, mely az esemény bekövetkeztekor a rendeltetés helyén mutatkozni fog. Ezen reménylett áremelkedés a 470. §. következményeinek terhe alatt a biztositási kötvényben külön és számszerüleg kiteendő.

A biztositás e neme kiterjed mindazon károkra, melyekre a fuvarozott tárgyakban tűz, villám, hajótörés, jégzajlás, elmerülés, a gőzkazán szétrobbanása vagy erőhatalgm által okoztatnak. Kizártaknak csak azon események tekinthetők, melyek a biztositási szerződésben világosan kijelölvék.

494. §. A fuvarozás veszélyei ellen kötött biztositás, más megállapodás hiányában, azon időponttal veszi kezdetét, midőn az áruk fuvarozása végett feladatnak, s azon időponttal végződik, midőn az áruk rendeltetésük helyén, az átvevőnek vagy megbizottjának kiadatnak.

495. §. A biztositás szakadatlanul tart akkor is:

1. ha a részben szárazon, részben vizen fuvarozandó áruk utközben más, járművekre rakatnak át;

2. ha a vizen fuvarozandó áruk utközben más hajóra rakatnak. E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha a biztositás a szerződésben világosan kijelölt hajón leendő fuvarozásra nézve köttetett; de ily esetben is a veszély a biztositót terheli, ha az átrakodást valamely esemény teszi szükségessé, s a hajó, melyen az áru utját folytatja, a szerződésbeli feltételeknek megfelel;

3. ha az áruk valamely esemény miatt, az ut folytatásáig, ideiglenesen elhelyezendők.

A 2. és 3. pont eseteiben a biztositó, mihelyt ez lehetséges, értesitendő.

496. §. A biztositó nem felelős a kárért, ha a fuvarozás a nélkül, hogy erre szükség volna, a közönséges módtól eltérőleg történik.

Ha a biztositott az áru elküldését vagy szállitmányozását szükség nélkül késlelteti, a biztositó a késedelem ideje alatt történt kárért nem felelős.

Ha e késedelem egy hónapnál tovább tart, vagy ha a kijelölt átvevő az áru rendeltetési helyén az átvétellel késik, a biztositó minden további felelősség alól megszabadul.

497. §. Ha a kijelölt átvevő az árut, a kár megállapitása előtt fogadja el, a biztositó felelőssége megszünik.

A külsőleg fel nem ismerhető sérelmeket köteles az átvevő, az átvételtől számitandó 8 nap alatt a biztositónak bejelenteni, ellenkezőleg kártéritési igényeit ezekre nézve is elveszti.

III. FEJEZET.

Életbiztositás.

498. §. Életbiztositásnak azon ügylet tekintetik, mely által valaki ellenérték (dij) kikötése mellett bizonyos összeg fizetésére kötelezi magát olyképen, hogy a fizetési kötelezettség valamely személy élettartamától vagy egészségétől vagy testi épségétől tétetik függővé.

Az, ki az összeg fizetésére magát kötelezi, biztositónak, az, kinek élettartamától vagy egészségétől vagy testi épségétől a fizetés függővé tétetik, biztositottnak, s az, kinek javára a fizetendő összeg kiköttetik, kedvezményezettnek tekintetik.

499. §. Az életbiztositási ügylet egy harmadik személy halála esetére csak akkor érvényes, ha ennek vagy törvényes képviselőjének beleegyezésével köttetik, vagy ha a szerződő fél kimutatja, hogy a biztositottnak életbenmaradása érdekében fekszik.

Kivételnek e tekintetben házastársakra, fel- és lemenő ágbeli rokonokra és jegyesekre nézve van helye, kik egymás életét feltétlenül biztosithatják.

500. §. Az életbiztositási kötvénynek a 469. §. 1., 4., 5., 6. és 7. pontjaiban felsorolt kellékeken kivül magában kell foglalni:

1. a biztositott nevét;
2. a kedvezményezett nevét; — ilyennek a bemutató is kijelölhető;
3. azon eseményt vagy azon időt, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetik.

501. §. Az életbiztositásnál a szerződő felek a biztositási összeget minden megszoritás nélkül szabadon állapithatják meg. Az ügylet e neménél a többszörös biztositás kizárva nincsen.

502. §. Ha a biztositott személy foglalkozásában oly változás történik, mely által a koczkázat akkép fokoztatik, hogy a biztositó, ha e körülmény előre tudva lett volna, az ügyletet egyátalán nem vagy nem ugyanazon feltételek mellett kötötte volna meg, az ügylet más megállapodás hiányában megszünik, ha a biztositó a változásokról nyert értesités folytán ki nem jelenti, hogy a szerződést fentartja.

A mennyiben a biztositó a szerződést fenn nem tartja, a befizetett dijak egy harmadrésze a szerződő félnek (illetőleg a kedvezményezettnek) visszaadatik.

503. §. Ha az idő vagy esemény, melyre a biztositás köttetett, bekövetkezik, a kedvezményezett ezt, mihelyt róla tudomást nyer, a biztositóval késedelem nélkül közölni tartozik, ellenkezőleg a biztositónak az ebből eredő hátrányokért felelős.

A fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Ily megállapodás hiányában a biztositási összeg a fizetési feltétel bekövetkeztének igazolásától számitandó 8 nap alatt fizetendő.

504. §. A biztositó, ha a szerződésben az ellenkező világosan ki nem köttetett, a megállapitott biztositási összeg fizetésére nem kötelezhető:

1. ha a biztositott életét halálos itélet, párbaj vagy öngyilkosság folytán veszti el;
2. ha a biztositott csatában vagy az ott nyert sebek következtében halt meg;

3. ha a biztositás tárgyát az egészség vagy testi épség képezi és az esemény, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetett, a biztositott vagy a kedvezményezett vétkességéből következett be.

Az 1. és 2. pont alatti esetekben a kedvezményezett a befizetett dijak egy harmad részét visszakövetelheti.

505. §. Az életbiztositási szerződés hatályát veszti:

1. ha az esemény, melynek bekövetkeztétől a biztositási összeg kifizetése függővé tétetik, a szerződés megkötése után, de azon időpont előtt következik be, melytől kezdve a biztositó a koczkázatot viselni tartozik;

2. ha a kijelölt kedvezményezett meghal, vagy ha az esemény, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetett, többé be nem következhetik;

3. ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejárat után 30 nap alatt, vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a késedelem erőhatalom vagy vétlen baleset által okoztatik;

4. ha a kedvezményezett a biztositott életét vagy egészségét veszélyeztető valamely cselekvényt szándékosan követ el. Ha azonban a kedvezményezett a biztositott összegnek csak egy részére tarthat igényt, a biztositó csak ezen részösszeg megfizetése alól szabadul fel.

A már befizetett dijak egy harmad része az 1. és 2. pont alatti esetekben visszaadandó.

506. §. A 465., 467., 468., 473., 474., 475., 483., 486. és 487. §§. határozatai, a mennyiben a jelen fejezetben eltérő intézkedések nem foglaltatnak, a dolog természetének megfelelőleg az életbiztositásokra is alkalmazandók.

507. §. A felek kölcsönös jogaira és kötelességeire nézve, a mennyiben azok a jelen fejezetben megállapitva nincsenek, a biztositási szerződés határozatai szolgálnak irányadóul.

IV. FEJEZET.

Viszontbiztositás.

508. §. A viszontbiztositási ügylet által a viszontbiztositó ellenérték (dij) kikötése mellett, arra kötelezi magát, hogy a viszont biztositottnak bizonyos összeget fizetend azon teljesités fejében, melyre az utóbbi, biztositási szerződés alapján köteleztetik.

509. §. A viszontbiztositási szerződésben a 469. §-ban felsorolt kellékeken kivül kijelölendő az, hogy az ügylet mint közvetlen vagy mint közvetett viszontbiztositás lesz-e megkötendő.

510. §. A viszontbiztositás hatálya megszünik, ha azon biztositás, mely miatt a viszontbiztositási ügylet keletkezett, hatályát vesztette.

Ily esetben, ha más megállapodás nem történt, a viszontbiztositó azon dijhoz, mely a biztositót netán illeti, igényt csak az elvállalt viszontbiztositási koczkázat arányában tarthat.

511. §. Ha az esemény, melynek alapján a viszontbiztositott saját biztositási kötelességének eleget tenni tartozik, bekövetkezett, erről a viszontbiztositót más megállapodás hiányában a tudomásvétel után legfelebb három nap alatt értesiteni köteles, ellenkezőleg ennek kötelezettsége megszünik.

512. §. A viszontbiztositó fizetési kötelezettsége, más megállapodás hiányában, azon időponttól veszi kezdetét, midőn a viszontbiztositottra nézve a fizetési kötelezettség bekövetkezik.

513. §. A viszontbiztositott, ha a kártéritési összeget a 483. §. értelmében harmadik személyektől egészen vagy részben visszanyerte, ebből a viszontbiztositásnak megfelelő aránylagos részt a viszontbiztositónak kiszolgáltatni tartozik.

514. §. A 472., 473., 474., 475., 486. és 487. §§-ban foglalt határozatok a viszontbiztositásokra is alkalmazandók.

NYOLCZADIK CZIM.

Kiadói ügylet(1)

515. §. Azon ügylet, mely által valaki (a kiadó) kész vagy késziteendő irodalmi, műszaki vagy művészeti munka többszörözésére, közzétételére és forgalomba helyezésére(2) a szerzőtől vagy ennek jogutódaitól(3) kizárólagos jogot szerez, kiadói ügyletnek tekintetik.

516. §. A szerző köteles a kiadónak az igért munkát, a szerződésileg megállapitott minőségben és kellő időben átadni.

Ha a szerző e kötelességének saját hibájából meg nem felel, a kiadó — tetszése szerint — a szerződés teljesitését s a késedelemből eredő kár megtéritését, vagy a nemteljesités miatt kártéritést követelhet, vagy a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.

517. §. Addig, mig a többszörözés végett átengedett munkának azon példányai, melyeknek forgalomba helyezésére a kiadó jogot nyert, el nem keltek, a szerző munkájával oly intézkedéseket nem tehet, melyek a kiadó kárára lehetnének; nevezetesen nem áll jogában ugyanazon munkát vagy annak egy részét ujra kiadni, vagy kiadás végett másnak átengedni, vagy összes munkái kiadásába, vagy valamely gyüjteménybe felvétetni.

A szerző, ha valamely gyüjteménybe egyes dolgozatokat szolgáltat, ezeket akár külön, akár összes munkáiban közzéteheti, feltéve, hogy az egyes dolgozatok azon alakban, melyekben a gyüjtemény részeként jelentkeznek, a könyv- vagy műkereskedés önálló tárgyait nem képezik.

A kisebb dolgozatok, melyek hirlapnak vagy folyóiratnak engedtetnek át, megjelenésük után a szerző szabad rendelkezése alá kerülnek.(4)

518. §. A kiadói jog nem ád egyszersmind jogosultságot a munka forditásához s ennek kiadásához.

519. §. A kiadó a kéziratban vagy a megállapitott eredetiben átvett munkát saját költségén változatlanul többszörözni és kellően forgalomba helyezni tartozik.

520. §. A kiállitás, határozott megállapodás hiányában, a munka czéljának és jelentőségének megfelelő alakban történik.

A példányok számát és az egyes példányok árát, ha ez iránt a felek közt

(1) V. ö. az ezen czímmel szorosan összefüggő, a szerzői jogról szóló 1884: XVI. t. czikket.
(2) V. ö. alább 519. §.
(3) V. ö. alább 533. §. és 1884: XVI. t. cz. 3., 64. és 72. §§.
(4) V. ö. alább 521., 522. §§.

megállapodás nem történt, a kiadó saját belátása szerint határozza meg; de nem áll jogában oly tulságos árt szabni, mely a munka kelendőségének árthatna.

521. §. Ha a felek uj kiadás iránt szerződnek, arra nézve, miről az uj szerződésben nem intézkednek, a korábbi szerződés szolgál irányadóul.

522. §. A kiadói jog terjedelmére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Kétség esetében a szerződés a munkának csak egyszeri kiadására ad jogositványt.

Ha a munka további kiadásai is átruháztattak, a kiadó az előbbi kiadás teljes elkelte után azonnal köteles uj kiadást eszközölni.

523. §. Ha a kiadó az átvett munka többszörözését és forgalomba helyezését, vagy az első kiadás teljes elkelte után az uj kiadás eszközlését saját hibájából elmulasztja, a szerző tetszése szerint, a szerződés teljesitését és a késedelemből eredő kár megtéritését, vagy a nemteljesités miatt kártéritést követelhet, vagy a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.

524. §. A kiadó, ha a szerző egyes munkáinak kiadására jogot nyert, e munkák összkiadásának eszközlésére feljogositottnak nem tekintetik.

Ha a szerző munkáinak összkiadását engedi át, a kiadó nem nyer jogot arra, hogy az egyes munkákat vagy azok részeit külön kiadhassa.

525. §. Tiszteletdijt a szerző csak akkor követelhet a kiadótól, ha ilyen nyiltan vagy hallgatag kiköttetett. A tiszteletdij hallgatag kikötöttnek akkor tekintetik, ha a körülmények szerint a munka átengedése csak tiszteletdij mellett volt feltehető. A tiszteletdijt ily esetben a körülményekhez képest szakértők meghallgatása mellett a biróság állapitja meg. Ugyanez történik akkor is, ha a tiszteletdij közelebbi meghatározás nélkül átalában köttetik ki.

526. §. Ha a tiszteletdij megállapitásánál bizonyos ivszám vétetett alapul, a kiadó a megállapitott ivszámot meghaladó részért tiszteletdijt fizetni nem tartozik, de a szerzőtől követelheti, hogy ez teljes munkát szolgáltasson.

527. §. A kiadó más megállapodás hiányában köteles a tiszteletdijt, ha az a munkáért átalában köttetett ki, a teljes kézirat vagy az eredeti átvételével azonnal kifizetni; ellenben ha a tiszteletdij ivek szerint állapittatott meg, az a többszörözés befejezésekor, a mennyiben pedig a munka részekben jelenik meg, az egyes részek bevégzett kiállitásakor fizetendő.

528. §. Oly esetben, midőn a szerződés teljesitése a kiadó személyében történt véletlenség miatt lehetetlenné válik, a kiadó a tiszteletdij fizetése alól csak ugy szabadul fel, ha a szerző a munkát ugyanazon feltételek mellett más kiadónak átadta.

529. §. Ha a többszörözés végett átadott munka a kiadónál véletlenül elvész, ennek kötelezettsége a tiszteletdij megfizetésére szoritkozik.

A szerző azonban ily esetben, ha egy másik példány birtokában van, ezt esetleges költségeinek megtéritése mellett, a kiadónak átengedni tartozik.

530. §. Azon esetben, ha a már kész kiadás a forgalomba helyezés előtt egészen vagy részben véletlenül megsemmisül, a kiadónak jogában áll a megsemmisült példányokat saját költségén kipótolni a nélkül, hogy ezekért a szerzőnek tiszteletdijt fizetni tartoznék.

531. §. A kiadói szerződés megszünik:

1. ha kész munka iránt köttetett szerződés és e munka az átadás előtt a szerzőnél véletlenül elvész;

2. ha a szerző a munka befejezése előtt meghal, vagy a munka szerző-

désszerü elkészitésében egyébként véletlenül meggátoltatik, vagy az elkészitésre képtelenné válik;

3. ha a czél, mely a szerződők szándéka szerint a közzététel által elérendő volt, a kézirat vagy eredeti átadás előtt véletlen eset folytán lehetetlenné válik.

A szerző illetőleg ennek jogutódai az érintett esetekben a kötelezettség alól felszabadulnak ugyan, de tiszteletdijt nem követelnek, sőt ha ilyet kaptak, azt visszafizetni tartoznak.

Ellenben ha a 3. pont alatt érintett körülmény a kézirat vagy eredeti átadása után következik be, a szerző vagy jogutódai tiszteletdijt követelhetnek, illetőleg a kapott tiszteletdijt visszafizetni nem tartoznak.

532. §. A szerzőnek jogában áll a szerződést egyoldalulag felbontani, ha a kiadó csőd alá kerül.

Ha azonban a többszörözés már megkezdetett, a kiadó csődtömege, a mennyiben a szerzőnek kellő biztositékot nyujt, a szerződést fentarthatja.(1)

533. §. A jelen czim határozatai, a dolog természetének megfelelő alkalmazással, oly esetben is irányadóul szolgálnak, midőn a kiadói ügylet valamely irodalmi, müszaki vagy művészeti munka tulajdonosával, ki a szerzőnek nem jogutódja, köttetik meg.

KILENCZEDIK CZIM.

Alkuszi ügylet.

534. §. A kereskedelmi ügyletek megkötésének közvetitése alkuszi ügyletnek, s az, ki ily ügyletekkel iparszerüleg foglalkozik, alkusznak tekintetik.

Az ügylet közvetitésével megbizott alkusz még nem tekinthető feljogositottnak arra, hogy fizetést vagy a szerződésben kikötött más szolgálmányt átvehessen.

535. §. Az alkusz, a mennyiben a felek által az ellenkezőre feljogositva nem lett, vagy az ügylet természete ellenkezőt nem kiván, a megbizások, alkudozások és kötések tekintetében harmadik személyek irányában titoktartásra köteleztetik.

536. §. Az alkusz naplót vezetni, ebbe a megkötött ügyleteket mindennap bevezetni és a megtörtént bevezetéseket naponkint aláirni tartozik.

A napló, melynek bekötve, laponkint folyó számmal ellátva és átfüzve kell lenni, használatba vétel előtt azon törvényszék által hitelesitendő, melynek kerületében az alkusz üzletét gyakorolni szándékozik.

Ha az alkusz kizárólag kereskedelmi ügyletek közvetitésével foglalkozik, a naplón kivül egyéb könyveket vezetni nem köteles.

537. §. A naplóba iktatott bevezetéseknek, melyek bármely élő nyelven történhetnek, a szerződők neveit, az ügylet megkötésének idejét, tárgyának megjelölését, s annak feltételeit, jelesen áruk eladásánál azok nemét és mennyiségét, nemkülönben az árt és a szállitás idejét kell tartalmazni.

E bevezetések időrendben, hézag hagyása nélkül, eszközlendők.(3)

---

(1) L. ö. 1881: XVII. t. cz. (csődtörv.) 19., 20. §§.
(2) Az alkuszokról korábban az 1840: XIX. t. cz. rendelkezett. V. ö. a német birodalommal kötött keresk. és vámszerz. (1892: III. t. cz.) 19. czikkének 2. bekezd.
(3) V. ö. 538., 540. §§.

538. §. Az alkusz az ügylet közvetitésénél rendes kereskedő gondosságával a megbizás értelmében s a felek érdekeinek megfelelőleg köteles eljárni. Az ügylet megkötése után a felek mindegyikének egy általa aláirt s a bevezetés tárgyául kijelölt ténykörülményeket (537. §.) magában foglaló kötjegyet azonnal kézbesiteni tartozik.

Oly ügyleteknél, melyek nem azonnal teljesitendők, a kötjegy a feleknek aláirás végett kézbesitendő s mindegyik félnek a kötjegy azon példánya küldendő meg, melyet a másik fél aláirt.

Ha valamelyik fél a kötjegy elfogadását vagy aláirását megtagadja, erről a másik fél az alkusz által azonnal értesitendő.[1]

539. §. Az alkusz köteles naplójából, a felek kivánatára, ezeknek kivonatokat kiállitani, melyeknek mindazt magukban kell foglalni, mi az alkusz által a feleket érdeklő ügyletre vonatkozólag bevezettetett.

Harmadik személyek részére ily kivonatok csak az érdekelt felek beleegyezésével állithatók ki.

540. §. Az alkusz által közvetitett szerződés megkötése az 537. és 538. §§-ban megállapitott bevezetéstől illetőleg a kötjegy kiadásától független.

E tények egyedül a szerződés megkötésének bizonyitékául szolgálnak.

541. §. Az alkusz szabályszerüen vezetett naplója, ép ugy mint az alkusz által szabályszerüen kiállitott kötjegy, az ügylet megkötése s annak tartalmára nézve nem teljes, eskü[2] vagy más bizonyitási eszköz által kiegészithető bizonyitékot képez.

Mindazonáltal a biróság, a fenforgó körülmények megfontolása alapján, belátása szerint határozand a felett: vajjon a napló és kötjegy tartalma bizonyitéknak tekinthető-e, vajjon azok mellé az alkusz esküje vagy egyéb bizonyiték követelendő-e, vajjon különösen a kötjegy elfogadásának vagy aláirásának megtagadása az ügy megbirálásánál nyomatékkal bir-e vagy sem.[3]

542. §. A jelen törvény 32., 33. és 35. §§-aiban foglalt határozatok az alkuszok naplóira is alkalmazandók.[3]

543. §. A biróság a per folyamában elrendelheti, hogy az alkusz naplója a kötjegygyel, a kivonattal, vagy egyéb bizonyitékokkal összehasonlitás végett felmutattassék.

E felmutatásra az alkusz a 21. §-ban megállapitott pénzbirság terhe alatt kötelezhető.[3]

544. §. Az alkusz, a mennyiben a felek által, vagy az áruk minőségét tekintve a helybeli szokás által, ez alól fel nem mentetik, köteles a közvetitése mellett létrejött minden mustra szerinti eladásnál a mustrát, miután azt felismerhetés végett megjelölte, addig megőrizni, mig az áru a minőséget illetőleg ellenmondás nélkül átvétetett, vagy az ügylet más módon kiegyenlittetett.

545. §. Az alkuszok, kik a jelen törvényben megállapitott kötelességeiket megszegik vagy azokat elhanyagolják, a feleknek az ebből eredő kárért felelősek.

546. §. Az alkuszt közbenjárásáért a következő §-ban megállapitott dij illeti. E dij, más megállapodás hiányában, akkor követelhető, ha az ügylet megköttetett vagy a feltételesen kötött ügylet feltétlenné vált s az alkusz a kötjegy kézbesitését tárgyazó kötelességének megfelelt.

---

(1) V. ö. 540. §. Az alkuszok felvételi díjáról v. ö. 1868: XXIII. t. cz. 29. §.; kötleveleik bélyegilletékéről l. u. a. t. cz. 15. §. és 1875: XVI. t. cz. 5. §.

(2) Ez esküről v. ö. a sommás eljárásról szóló 1893: XVIII. t. cz. 75. és 98. §-ait.

(3) E §. rendelkezéseit érintetlenül hagyja: 1893: XVIII. t. cz. 75. §.

Ha az ügylet meg nem köttetett vagy feltétlenné nem vált, a közbenjárásért alkuszdij nem követelhető.

547. §. Az alkuszdij mennyisége szabad egyezkedés tárgyát képezi. Ily egyezkedés vagy más helyi szokás hiányában, az alkuszt, a közvetitett ügylet által képviselt értéket véve alapul, dij fejében 5000 forintig fél száztóli, az ezen felüli összeg után pedig egy negyed száztóli illeti.

E dijakat, ha más ki nem köttetett, vagy a helybeli szokás mást nem állapit meg, a felek egyenlően tartoznak viselni.

548. §. Ha az alkusz meghal, ha üzletével felhágy vagy azt bármi okból nem folytathatja, naplója azon törvényszéknél leteendő, melynek területén az alkusz üzletét gyakorolta.

Átmeneti és vegyes intézkedések.

549. §. Jelen törvény hatályba léptétől kezdve azon törvények és rendeletek, melyek a kereskedelmi törvény tárgyaira s az ez által szabályozott viszonyokra vonatkoznak, a mennyiben a jelen törvény által fenn nem tartatnak, hatályon kivül helyeztetnek.

Az 1871. évi XXXIV. t.-cz.(1) határozatai a jelen törvény által nem érintetnek.

550. §. Ezen törvény hatályba léptétől kezdve uj czégjegyzékek fognak nyittatni. A régibb czégjegyzékekbe bevezetések csak annyiban történhetnek, a mennyiben ezek valamely korábbi bevezetés törlését czélozzák.

551. §. A jelen törvény azon határozatai, melyek szerint a kereskedelmi czégek a czégjegyzékbe bevezetés végett bejelentendők, és az aláirások a kereskedelmi ügyek elintézésére hivatott törvényszéknél hitelesitendők, illetőleg hivatalos alakban bemutatandók, azon kereskedők által is megtartandók, kik üzletüket a jelen törvény hatályba lépte előtt már megkezdették, akár voltak bejegyezve, akár nem. E czélra a most emlitett időponttól számitandó hat hónapi határidő állapittatik meg, melynek eltelte után a késedelmesek a törvényes határozatok megtartására a 21. §-ban kiszabott pénzbirság terhe alatt szoritandók.

Azon korlátozások, melyeket a jelen törvény 11., 13., 14., 17. és 18. §§-ai a czégek használatára nézve megállapitanak, oly czégre, mely e törvény hatályba lépte előtt már használtatott, nem alkalmazhatók, ha e czég az érintett határidő alatt a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett bejelentetik.(2)

552. §. Mig a jelenlegi csődtörvény hatályban van, az 1840. évi XVI. t.-cz. 9. §-ának a női hozomány, hitbér és jegyajándék bejegyzésére vonatkozó határozatai érvényben maradnak.

A jelen törvény hatályba lépteig bejegyzett hozomány, hitbér és jegyajándék az uj czégjegyzékekbe bevezetés végett az 551. §-ban megállapitott határidő alatt bejelentendő, ellenkezőleg csőd esetében elsőbbséggel nem bir. E bevezetést a nő is kérheti.(3)

---

(1) E t. cz. a magyar földhitelintézetről rendelkezik; v. ö. az 1876: XXXI. t. czikket, azon eltérésekről, melyekkel az 1875: XXXVII. t. cz. a magyar földhitelintézetre alkalmazandó.

(2) V. ö. 552., 554., 555., 556., 558., 559., 565. §§.

(3) Az 1840: XVI. t. cz. 9. §-át hatályon kívül helyezi a csődtörvényt tartalmazó 1881: XVII. t. cz. 267. §-a, mely az ama §. és a fönti 552. §. alapján szerzett jogokat érintetlenül hagyta.

553. §. Ha a korábbi bevezetésre vonatkozó beadványok és okmányok eredetben azon törvényszéknél vannak, melynél a bejelentésnek történnie kell, a bejelentésben elég a korábbi bejegyzésre és annak mellékleteire hivatkozni.

554. §. Az uj czégjegyzékbe történt bevezetés közzétételével (9. §.) a czégre vonatkozó s az eddigi czégjegyzékben foglaltuk összes bevezetések hatályukat vesztik.

Hatályukat vesztik az eddigi czégjegyzékekben foglalt összes bevezetések az esetben is, ha a kötelezett bejelentések az 551. §-ban megállapitott határidő alatt meg nem történnek.

555. §. Ha a kereskedelmi üzlet tulajdonosa (főnöke) az általa a jelen törvény hatályba lépte előtt adott czégvezetői jogositványt az 551. §-ban érintett bejelentéskor vagy a jelen törvény hatályba léptétől számitandó hat hónap eltelte előtt vissza nem vonja, a czégvezető a jelen törvényben megállapitott hatáskörrel kirendelt czégvezetőnek tekintetik.

556. §. Az 1840. évi XVIII. t.-cz. 2. fejezete értelmében keletkezett társasági szerződések azon intézkedései, melyek a jelen törvénynek szerződésileg meg nem változtatható, különösen a társaságnak harmadik személyek elleni jogviszonyaira vonatkozó határozataival ellenkeznek, az 551. §-ban megállapitott határidő elteltével hatályukat vesztik.

Ha azonban a társasági szerződés az érintett határidő alatt az uj czégjegyzékbe bevezetés végett bejelentetik, annak a jelen törvény határozataival ellenkező intézkedései a bevezetés közzétételével vesztik hatályukat.

557. §. Azon részvénytársaságok és szövetkezetek, melyek a jelen törvény hatályba léptéig az eddigi gyakorlat szerint keletkeztek, az uj czégjegyzékekbe az esetben is bevezetendők, ha keletkezésük tekintetében a jelen törvényben megállapitott kellékeknek meg nem felelnek.

558. §. Azon részvénytársaságok és szövetkezetek, melyek a jelen törvény hatályba lépte előtt működésük megkezdésére feljogosittattak, alapszabályaikat az 551. §-ban megállapitott határidő alatt ezen törvény értelmében módositani tartoznak.

E határidő eltelte után a társaság képviseletére jogosítottak az alapszabályok módositására a 21. §-ban megállapitott pénzbirság terhe alatt szoritandók.

559. §. A jelen törvény hatályba lépte előtt keletkezett részvénytársaságok és szövetkezetek alapszabályainak azon intézkedései, melyek e törvénynek alapszabályilag meg nem változtatható határozataival ellenkeznek, az 551. §-ban megállapitott határidő elteltével hatályon kivül helyeztetnek.

560. §. A bányatörvény szabályai szerint alakult vagy jövőben alakulandó bányatársulatoknak belső szervezésére, valamint a társulati tagoknak egymás közt és harmadik személyek iránti jogviszonyaira nézve jövőre is a bányatörvény határozatai irányadók.

561. §. A jelen törvénynek a kivált szövetkezeti tagok felelősségére (236. §. és 238. §. 2. kikezdése), nemkülönben a szövetkezeti tagok ellen támasztható keresetek elévülésére (254. §.) vonatkozó határozatai a magyar földhitelintézetre nem alkalmazandók.

562. §. Azon beadványok, melyek e törvény hatályba léptétől számitott hat hónap alatt nyujtatnak be, ha az eddigi gyakorlat szerint érvényesen megtörtént bejegyzésnek az uj czégjegyzékbe bevezetését czélozzák, illeték- és bélyegmentesek.

563. §. A kereskedelmi könyvekbe a jelen törvény hatályba léptéig történt bevezetések bizonyitó erejére és ennek tartamára nézve az eddigi törvények alkalmazandók.

564. §. A jelen törvénynek az elévülésre vonatkozó határozatai azon esetekre, melyekben az elévülés a jelen törvény hatályba lépte előtt már megkezdetett, nem alkalmazandók, ha a már megkezdett elévülés betöltésére a jelen törvényben megállapitott elévülési határidőnél rövidebb idő kivántatik.

565. §. Jelen törvény hatálybaléptével a hites alkuszok intézménye megszünik.(1) Az ily alkuszok által ezen időpontig vezetett könyvek és kiállitott kötlevelek bizonyitó ereje az eddigi szabályok szerint itélendő meg.

Az alkuszok könyvei az 551. §-ban megállapitott határidő alatt eredetben azon törvényszéknél teendők le, melynek területén az alkusz működését gyakorolta.

566. §. Jelen törvény életbeléptetési időpontjának meghatározásával, valamint e törvény végrehajtásával a földmivelés-, ipar- s kereskedelemügyi minister, a törvénykezés tekintetében pedig az igazságügyi minister, illetőleg Horvát- és Szlavonországban a horvát-szlavon-dalmátországi bán bizatik meg.(2)

XXXVIII. TÖRVÉNY-CZIKK

az Oroszországgal 1874 október 15-én, a közönséges bűntettesek kölcsönös kiadatása iránt kötött államszerződés beczikkelyezéséről.(3)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 16-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi május 24-én.)

1. §. Ő Felsége az ausztriai császár és Magyarország apostololi királya, és Ő Felsége összes Oroszország császárja között, a közbűntettesek kölcsönös kiadatása tárgyában 1874. évi október hó 15-én kötött államszerződés elfogadtatik és az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Hivatalos forditás.)

Ő Felsége Ausztria császárja, Csehország királya stb. stb. és Magyarország apostoli királya, és Ő Felsége összes Oroszország császárja czélszerünek találván a szerződés által a gonosztevők kiadását illető államaik közt szabályozni, e czélra teljhatalmazottakul kinevezték, és pedig:

Ő Felsége Ausztria császárja lovassági tábornokát, valóságos belső titkos tanácsosát és kamarását, Langenau Nándor bárót, rendkivüli nagykövetét Ő Felsége az összes Oroszország császárjánál, a Lipót-rend nagykeresztesét,

---

(1) V. ö. 1840: XIX. t. cz. 2. s kk. §§.

(2) V. ö. 1875 decz. 1. Igazs. min. rend. a keresk. ügyekben követendő peres és perenkívüli eljárás szabályozása tárgyában (1875. R. T. 534.). E rendeletet, melynek értelmében a keresk. törvény 1876 január 1-én lépett hatályba, az 1881: LIX. t. cz. 107. §-ában nyert felhatalmazás alapján, jelenleg pótolja az 1881 nov. 1-én 3269. sz. igazs. min. rend. (1881. R. T. 1401.), melyet lényegesen módosított a sommás eljárásról szóló 1893 : XVIII. t. cz. (2. §.)

(3) V. ö. 1868 jun. 6. 8154. sz. igazs. min. rend. az orosz biróságokhoz intézett birói megkeresések ellátása tárgyában (1868. R. T. 202.); 1893 jul. 4. 25,136. sz. igazs. min. rend. az Oroszországba küldendő magyar birósági iratoknak orosz forditással való ellátásáról (R. T. 1690.).

az I-ső osztályu vaskorona-, a Newsky Szent-Sándor, az I-ső osztályu Szent-Anna-, a kardos III-ik osztályu Szent-Wladimir stb. stb. rendek lovagját;

és Ő Felsége minden Oroszorszag császárja valóságos belső titkos tanácsosát Westman Wladimirt, a minister segédjét és a külügyek ministeriumának igazgatóját, a Newsky Szt.-Sándor, a fehér ss, a II-ik osztályú St.-Wladimir, a császári koronával diszitett I-ső osztályu Szt.-Anna és az I-ső osztályu Szt.-Szaniszló rendek lovagját, a Lipót-rend nagykeresztesét, az ausztriai vaskorona rend középkeresztesét és több más külföldi rend nagykeresztesét:

a kik miután jó és kellő alakban talált teljhatalmazványaikat kicserélték, a következő czikkeket állapitották meg és irták alá:

I. CZIKK.

A magas szerződő felek kötelezik magukat, egymásnak kölcsönösen kiadni — saját alattvalóik kivételével — azon egyéneket, a kik a magas szerződő felek biróságai által, az alantabb a II-ik czikkben felsorolt büntetendő cselekmények egyike miatt üldöztetnek vagy elitéltettek és a kik a másik fél területére menekültek.

II. CZIKK.

A kiadásnak csak azon esetben lesz helye, ha az elitélés vagy az üldözés oly szándékos cselekvényre vonatkozik, mely azon állam területén kivül követtetett el, a melytől a kiadatás követeltetik és a mely a megkereső állam és a megkeresett állam törvényei szerint egy évi fogságnál nagyobb büntetést vonhat maga után. Ezen megszoritás mellett a kiadásnak helye lesz a következő büntetendő cselekmények miatt, idértve a kisérlet és a részesség eseteit is, névszerint:

1. A szándékos emberölésnek minden neme, a szándékos testi megsebzések és sértések.

2. Kétnejüség, nőrablás, erőszakos nemi közösülés, magzatelhajtás, a szemérem ellen erőszakkal elkövetett merénylet, valamely az egyik vagy a másik nemhez tartozó 14 éven alóli gyermeknek személyén vagy személyével a szemérem ellen erőszak nélkül elkövetett merénylet, a kiskoruaknak szülőik vagy a felügyeletükkel megbizott bármely más személy által elkövetett elcsábitása vagy megfertőztetése.

3. Gyermekrablás, a gyermek eltitkolása, eltüntetése, kicserélése vagy becsempészése, kitevése vagy elhagyása.

4. Gyujtogatás.

5. Vasutak, távirdák, bányák, gátak és más vizi épitmények, hajók szándékos rongálása és minden más szándékos cselekmény, mely által ezek használata vagy mivelése veszélyessé válandott.

6. Zsarolás, bűntettesek szövetkezése, rablás, lopás.

7. Hamis vagy hamisitott pénznemeknek, vagy hamis vagy hamisitott papirpénznek készitése, behozatala, forgalomba hozása, az állam jövedékjegyeinek vagy kötvényeinek, a bankjegyeknek vagy minden más közhitelpapirnak utánzása, ezen hamisitványok behozatala és használata.

Felségi okiratoknak, pecséteknek, fémjelzeteknek, az állam vagy a köz-

igazgatási hatóságok bélyegjegyeinek utánzása és ezen hamisitványok használata.

Közokiratok vagy közhatóságilag hitelesitett okiratok, magán-kereskedelmi vagy bankokiratok hamisitása vagy a hamisitások használata.

8. Hamis tanuskodás, hamis szakértői lelet, tanuknak vagy szakértőknek hamis vallomásra való csábitása, hamis vád.

9. Közhivatalnokok vagy hiteles személyek által elkövetett sikkasztás, adók vagy közilletékek jogtalan beszedése közhivatalnokok által, közhivatalnokok megvesztegetése.

10. Hamis bukás.

11. Bizalommal való visszaélés.

12. Jogtalan elsajátitás, csalás.

13. Tengeri kereskedelmi hajó kapitánya, kormányosa, vezetője vagy legénysége által a hajó, vagy az azon létező áruk tekintetében elkövetett hűtlenségek.

14. Zendülés a hajó személyzete közt, ha oly egyének, a kik ezen személyzethez tartoznak, csellel vagy erőszakkal a hajót hatalmukba keritik, vagy azt tengeri rablóknak átadják.

15. Elrejtése oly tárgyaknak, a melyek a jelenlegi szerződésben felemlitett bűntettek vagy vétségek folytán szereztettek meg.

III. CZIKK.

A magas szerződő felek semmi esetben sem kötelezhetők saját alattvalóik kiadatására.

Kötelezik magukat, saját törvényeik szerint üldözni azon bűntetteket és kihágásokat, a melyek saját alattvalóik által a másik fél törvényei ellen elkövettettek, mihelyt eziránt megkerestetnek és azon esetben, ha ezen bűntettek és vétségek a jelen szerződés II. czikkében felsorolt esetek közé sorolhatók.

Midőn valamely egyén, a vádlott országának törvényei szerint, valamely a másik ország területén elkövetett büntetendő cselekvényért üldöztetik: ezen ország kormánya köteles az adatokat és a birói bűnvizsgálati iratokat a bűnjelt képező tárgyakkal együtt és minden más a bűnvádi eljárásra szükséges felvilágositást közölni.

IV. CZIKK.

A politikai bűntettek és vétségek, valamint azon cselekvények, melyek ezen bűntettekkel vagy vétségekkel összefüggésben vannak, a jelenlegi szerződés alól kivétetnek.

Azon egyén, a ki más büntetendő cselekvény elkövetése miatt ki fog adatni, semmi esetben sem vonható birói eljárás alá vagy marasztalható el a kiadatását megelőzőleg elkövetett politikai bűntett vagy vétség, sem pedig e bűntettel vagy vétséggel összefüggő bármi cselekvény miatt.

Nem lehet továbbá ilyen egyént perbe fogni vagy elitélni bármely más, kiadatását megelőző büntetendő cselekvény miatt, ha ez a kiadatási megkeresés tárgya nem volt, kivéve, ha a kiadásának indokául szolgált bűntettért vagy vétségért büntetését kiállván vagy véglegesen felmentetvén,

három hónapi határidő lefolyása alatt elmulasztotta az országot elhagyni vagy oda ujólag visszatért.

Politikai büntetendő cselekvénynek sem ilyennel kapcsolatos ténynek nem tekintetik egy idegen fejedelem személye vagy családjának tagjai elleni merénylet, ha ezen merénylet vagy gyilkosság vagy orgyilkosság vagy mérgezés tényálladékát állapitja meg.

V. CZIKK.

A kiadatásnak helye nincs:

1. ha ugyanazon büntetendő cselekvény miatt követeltetik, a mely miatt a kiadatni kért egyén azon országban, a mely a kiadatás iránt megkerestetett, büntetést áll vagy állott már ki, vagy a mely miatt üldöztetett és felmentetett;

2. ha a kiadatási megkeresés indokául szolgált büntetendő cselekmény tekintetében a bűnvádi eljárásnak vagy a büntetésnek elévülése azon ország törvényei szerint, a mely a kiadás iránt megkerestetett, már beállott.

VI. CZIKK.

Ha a magas szerződő felek valamely alattvalója egy harmadik államban a II. czikkben elsorolt bűntettek vagy vétségek egyikét elkövetvén, a másik fél területére menekült, a kiadatás eszközlendő lesz, ha az érvényben lévő törvények alapján az illető ezen ország biróságai által nem lenne büntethető és azon feltétel alatt, ha azon ország kormánya részéről, a hol a büntetendő cselekvény elkövettetett, kiadása nem követeltetik, vagy ha ott felette nem hozatott itélet, vagy ha a büntetést, a melyre elitéltetett, ki nem állotta.

Ugyanezen szabályok tartandók meg azon idegen irányában, a ki az előbb emlitett körülmények között, a fentebb elősorolt büntetendő cselekményeket a szerződő felek egyik alattvalója ellen követte volna el.

VII. CZIKK.

Ha az elitélt vagy vádlott a szerződő felek államaiban idegen, a kiadatásra kötelezett kormány, a hozzá intézett megkeresésről értesitheti azon állam kormányát, a melyhez a kiadatni kért egyén tartozik, és ha ezen kormány a maga részéről az elitéltet vagy vádlottat saját törvényszékei által leendő elitélés végett kivánja kiadatni; a kiadásra felszólitott kormány tetszése szerint vagy azon államnak adhatja őt ki, a melynek területén a bűntett vagy vétség elkövettetett, vagy pedig annak, a melyhez a kérdéses egyén tartozik. Ha az elitélt vagy vádlott, a kinek kiadatása a jelen szerződés értelmében a két szerződő fél egyike által követeltetik, egy vagy több más kormány által is ugyanezen egyén által elkövetett más bűntettek vagy vétségek miatt kiadatni kivántatik: ez azon állam kormányának fog kiszolgáltatni, a melynek területén a legsulyosabb büntetendő cselekményt követte el, és ha a különböző büntetendő cselekmények mind egyenlően sulyosak, azon állam kormányának fog kiadatni, a melynek megkeresése a legkorábbi kelettel bir, és végre saját állama kormányának fog kiadatni, ha a jelen szerződés VI. czikke értelmében megkivánt kellékek fenforognak.

VIII. CZIKK.

Ha a kiadatni kért egyén azon országban, a mely a kiadatás iránt megkerestetik, más, az ottani törvények ellen elkövetett bűntett vagy vagy vétség miatt üldöztetik vagy fogva tartatik: kiadatása mindaddig elhalasztható, a mig vagy fel nem mentetett, vagy büntetését ki nem állotta; ennek akkor is van helye, ha a kiadatni kért egyén adósságok vagy más polgári kötelezettségek miatt, itélet, vagy más határozat értelmében, az illetékes hatóság által a kiadatási megkeresés előtt elrendelt végrehajtás következtében fogságban tartatik.

Ezen utolsó eset kivételével a kiadásnak helye leend akkor is, ha a kiadatni kért egyén ezen tény által magánosok irányában elvállalt kötelezettségeinek teljesitésében akadályoztatnék, a mely utóbbiak mindazonáltal jogaikat az illetékes biróságok előtt érvényesithetik.

IX. CZIKK.

A kiadatás a szerződő felek egyikének a másikhoz diplomatiai uton intézett felszólitása és az elmarasztaló bűnvádi itélet, vagy perbefogási határozat, vagy elfogatási parancs, vagy ezzel egyenlő erejü birói intézkedés előmutatása alapján eszközöltetik, kitüntetvén egyszersmind a vád tárgyát képező büntetendő cselekmények minősége és foka, valamint megnevezésük és a büntető törvénykönyvnek ezen tényekre alkalmazható és a kiadatást kivánó országban érvényben lévő czikke.

Az okiratok vagy eredetiben, vagy hiteles másolatban a kiadást kérő országnak valamely törvényszéke, vagy egyéb illetékes hatósága által állitandók ki.

Egyidejüleg ezzel, ha lehetséges, a kiadatni kért egyénnek személyleirása, vagy bármely más, az azonosság megállapitására szolgáló adatok is megküldendők.

A megszökés veszélyének elháritása végett megállapittatik, hogy a kiadatásra felszólitott kormány a vádlott azonnali letartóztatása iránt intézkedik, mihelyt az ezen czikkben megjelölt okiratokat megkapta, fenmaradván azon joga, hogy a megkeresés érdemére nézve később nyilatkozhassék.

X. CZIKK.

Valamely egyén előleges letartóztatása, a II. czikkben elősorolt valamely cselekvényért nemcsak a IX. czikkben felemlitett okiratok bemutatása alapján foganatositandó, hanem az elfogatási parancs létezéséről posta vagy távirda utján érkezett tudósitás alapján is, mindamellett azon feltétel alatt, hogy e tudósitás diplomatiai uton azon ország külügyministeréhez fog intéztetni, a melynek területére a vádlott menekült.

Ha a megkeresés az egyik szerződő fél valamely birósága részéről közvetlenül a másik fél birói vagy közigazgatási hatóságához érkezik: az elfogatás e hatóság határozatától függ; azonban ezen hatóság köteles haladék nélkül mindazon kihallgatásokat és nyomozásokat eszközölni, a melyek az azonosság és a büntetendő cselekvény bizonylatainak megállapitására vonatkoznak, és nehézségek esetében a külügyministerrel azon indokokat közölni, a melyek a megkeresett letartóztatás elhalasztására birták.

Az előleges letartóztatás meg fog szűnni, ha azon naptól számitva, a melyen foganatosittatott, egy hónap alatt a letartóztatott kiadása diplomatiai uton és a jelenlegi szerződésben megállapitott alakban nem kéretik.

XI. CZIKK.

Az eltulajdonitott, valamint az elitélt vagy vádlott birtokában lefoglalt tárgyak, a bűntett vagy vétség elkövetésénél használt eszközök és szerszámok és minden egyéb bizonyitási eszközök a letartóztatott egyén kiszolgáltatásával egyidejűleg átadandók, és pedig azon esetben is, ha a már elrendelt kiadás a bűnös halála vagy megszökése folytán nem volna eszközölhető.

Ezen átadás kiterjed azon hasonló természetű tárgyakra is, melyeket a vádlott azon országban, a hova menekült, elrejtett vagy letéteményezett, és melyek csak később találtattak fel.

Harmadik személyeknek a fentnevezett tárgyakra vonatkozó jogai azonban épségben tartatnak, s e tárgyak nekik az eljárás befejezése után tehermentesen visszaadandók.

Hasonló fentartás állapittatik meg a kiadás iránt megkeresett kormány abbeli jogára nézve, hogy az emlitett tárgyakat ideiglenesen visszatarthassa: ha oly bűnügyi vizsgálathoz vagy eljáráshoz szükségeltetnek, melyet akár a megkeresésre alkalmat adott, akár bármely más cselekmény vont maga után.

XII. CZIKK.

A kiadott egyén elfogatásának, eltartásának és szállitásának költségeit, valamint azokat is, a melyek az előbbi czikk értelmében kiadandó vagy visszaszolgáltatandó tárgyak szállitása által okoztatnak, saját területükön a magas szerződő felek maguk viselik.

Azon esetre, ha a tengeren való szállitás előnyösebbnek tartatnék, a kiadandó egyén azon kikötőbe fog vitetni, melyet a kiadatást kivánó kormány megjelöl és ennek költségén fog hajóra szállittatni.

Magától értetődik, hogy ezen kikötőnek mindig azon szerződő fél területén kell lenni, a melyhez a megkeresés intéztetett.

XIII. CZIKK.

Midőn a kiadási megkereséssel kapcsolatban lévő nem-politikai büntető ügy folyamában a szerződő kormányok egyike a másik magas szerződő fél területén lakó tanuk kihallgatását vagy egyéb hivatalos eljárást tartana szükségesnek: e czélból egy, a megkereső ország törvényeinek megfelelő, levél diplomatiai uton lesz átküldendő, és azon ország törvényei szerint elintézendő, a melyben a kihallgatásnak eszközöltetnie kell.

XIV. CZIKK.

Azon esetben, ha nem politikai bűnügyben valamely tanu személyes megjelenése szükséges, azon kormány, a mely alá tartozik, felszólitandja őt, a másik kormány által hozzá intézett felhivás teljesitésére. Ha a felhivott tanuk készeknek nyilatkoznak az elutazásra, a szükséges utlevelekkel

azonnal ellát tatnak és egyuttal az utazási és tartózkodási költségekre a távolságnak és az utazás tartamának megfelelő összeget kapnak, azon ország szabályai és dijjegyzékei szerint, a hol vallomásukat teendik.

Ezen tanukat sem azón idő alatt, mig az őket kihallgatandó biró székhelyén kell tartózkodniok, sem utközben jövet vagy menet semmi esetben nem szabad valamely az idéző felhivást megelőző cselekvény miatt elfogatni vagy zaklatni.

XV. CZIKK.

Ha a szerződő országok egyikében valamely nem-politikai bűnvádi eljárás folyama alatt, a vádlottnak a másik államban letartóztatott egyénekkel való szembesitése, vagy valamely bizonyiték, vagy birósági okirat tartatnék szükségesnek, az ez iránti megkeresés diplomatiai uton intézendő, s különös tekintetet igénylő kivételes eseteken kivül, mindenkor teljesitendő, azonban mindig azon feltétel alatt, hogy az illető letartóztatottak s a megjelölt bizonyitékok és birósági okiratok a lehető legrövidebb idő alatt visszaküldessenek.

A fentemlitett egyéneknek és tárgyaknak az egyik államból a másikba való szállitása által okozott költségek, valamint azok is, a melyek az előbbi czikkekben elősorolt eljárások teljesitése által okoztatnak, a XII. és XIV. czikkekben elősorolt esetek kivételével a megkereső kormány terhére esnek a másik fél területének határain belül is.

Azon esetre, ha a tengeren való szállitás előnyösebbnek találtatik, a fentebbi egyének azon kikötőbe fognak szállittatni, a mely a megkereső fél diplomatiai képviselője vagy ügynöke által megjelöltetik, és ezen fél költségén fognak hajóra szállittatni.

XVI. CZIKK.

A magas szerződő felek kötelezik magukat arra, hogy egymást kölcsönösen értesitik azon itéletekről, melyek bármely természetű bűntettek vagy vétségek következtében az egyik fél törvényszékei által a másiknak alattvalói ellen hozattak. Ezen értesités a kimondott és jogerejűvé vált itéletnek azon állam részére, melyhez az elitélt tartozik, diplomatiai uton történendő elküldése által eszközöltetik.

E czélból az illető kormányok mindegyike kiadandja a szükséges utasitásokat az illetékes hatóságokhoz.

XVII. CZIKK.

Az összes iratok és okiratok, a melyeket az illető kormányok egymással a jelen szerződés alapján közölnek, Ausztria-Magyarország részéről német vagy franczia forditással, és Oroszország részéről német vagy franczia forditással látandók el.(1)

Az illető kormányok kölcsönösen lemondanak azon költségek megtéritéséről, a melyek a XIII. és XVI. czikkben foglalt megállapitások teljesitéséből felmerülnek.

---

(1) V. ö. a 3. jegyzetet a 207. lapon.

XVIII. CZIKK.

A jelen egyezség által és megállapitásainak határain felül, kölcsönösen fentartatnak a szerződő felek országaiban érvényben álló törvények, a melyek tárgyát a kiadatási eljárás további szabályozása képezné.

XIX. CZIKK.

A jelen egyezség jóvá fog hagyatni és a jóváhagyások, mihelyt lehetséges, Szt.-Pétervárott ki fognak cseréltetni.

Ezen egyezség a magas szerződő felek területein érvényben álló törvények által megszabott kihirdetés után való huszadik naptól fogva lép hatályba.

Érvényben marad még 6 hónapig az egyik magas szerződő fél felmondása után.

Minek bizonyitékául az illető teljhatalmazottak ezen egyezményt aláirták és pecsétjeikkel ellátták.

Kelt Szt.-Pétervárott október 15. (3)-án az üdv ezer nyolczszáz hetvennegyedik évében.

(P. H.) *Langenau* s. k.
(P. H.) *Westmann* s. k.

2. §. A fentebbi szakaszban meghatározott államszerződés a magyar állam területén akkor lép hatályba, ha az Ő császári és apostoli királyi Felsége, valamint Ő Felsége Oroszország császárja által megerősittetik, és a megerősitéssel ellátott példányok kölcsönösen kicseréltetnek.

XXXIX. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1874. évi XXXIII. t. cz. átmeneti intézkedéseinek pótlásáról.

(Szentesitést nyert 1875. évi május 23-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi május 24-én.)

1. §. Az 1875. évi általános képviselőválasztások ideje kitüzhető, mihelyt kétségtelenné lett, hogy a választók állandó névjegyzéke a központi választmányoknak legalább két harmada által a választásra kitüzendő határidő első napját megelőzőleg el fog készittetni.

2. §. Azon választókerületekben, melyekben a választások a belügyminister által az 1874. évi XXXIII. t. cz. 56. §-a s a jelen törvény 1. §-a értelmében kitüzött 10 nap alatt az állandó névjegyzék hiánya miatt meg nem tartathatnak, azok a névjegyzékek összeállitása után a belügyminister által mindnyájukra nézve egyszerre, vagy ha az elkészülési idő nagyon különböző lenne, külön-külön kitüzendő 10 nap alatt utólag lesznek eszközlendők.

A belügyminister ezen utólagos választások határidejét is a lehetőségig ugy tüzi ki, hogy a választások befejezésétől az országgyülés megnyitásáig legalább 10 napi határidő legyen.

Ha azonban a választási névjegyzékek elkészülése némely választókerületeket illetőleg ugy elkésnék, hogy az lehető nem volna, a választások az országgyülés megnyitása után is, de a névjegyzékek elkészülte után a lehető legrövidebb idő alatt eszközlendők.

3. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

XL. TÖRVÉNY-CZIKK

az első magyar-gácsországi vasut állami biztositékának felemelése és az 1872. évi XXIII. t. cz. 3. §-ának módositása tárgyában.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 23-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi május 24-én.)

1. §. A kormány felhatalmaztatik, hogy az első magyar-gácsországi mozdonyvasut részére az 1869. évi VI. t. cz. 7. §-ában meghatározott tiszta jövedelem iránti állami biztositást 1875. évi január hó 1-től kezdve hatvan évre, és az egész magyarországi vonalrészre nézve a törlesztési hányaddal együtt számitandó további százharminczkilenczezer nyolczszázharminczhat (139,836) o. é. ezüst frttal oly feltétel alatt felemelhesse:

a) hogy a társulat az osztrák területre eső vonalrészt illetőleg, az osztrák törvényhozás által egyenértékű segélylyel elégittessék ki;

b) hogy a vasut magyar és osztrák vonalaira eső eredeti épitési tőke beszerzésével megbizva volt pénzintézetek az ennél elért — 2,500.000 frt, s esetleg az ezuttal pótlólag biztositott tőke beszerzésénél elérendő további hasznot a vasut épitésénél felmerült veszteségek fedezésére forditsák;

c) hogy a társulat a vasut engedélyezési és épitési ügyletéből folyólag az állam ellen netán támaszthatni vélt mindennemű igényekről lemondván, biztositja az államot, hogy ily igények sem az épitési fővállalkozók, sem mások által nem fognak támasztatni.

2. §. Az 1869. évi VI. törvényczikkel beczikkelyezett engedélyokmány 28. §-ának harmadik bekezdésében a részvények és elsőbbségi kötvényekre nézve kimondott bélyeg- és illetékmentesség a jelen törvény alapján kiadandó czimletek első kibocsátására is kiterjesztetik.(2)

3. §. A társulat felmentetik azon jogkövetkezmények alól, melyek terhe alatt az 1873. évi XXIII. törvényczikk 3. §-a értelmében a határszéli alagutat ugyanazon évi november hó elsejéig kiépiteni és megnyitni köteleztetett.

4. §. Jelen törvény végrehajtásával a közmunka- és közlekedési s a pénzügyi ministerek bizatnak meg.

XLI. TÖRVÉNY-CZIKK.

a vasutak épitéséből az állam ellen támasztott kártalanitási követelések esetleges kiegyenlitéséről, valamint az állami biztositást élvező pályákon szükséges uj beruházásokról.(3)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 23-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. év május 24 én.)

1. §. A ministerium felhatalmaztatik, hogy a kassa-oderbergi, magyar észak-nyugoti, miskolcz-diósgyőri, miskolcz-bánrévei és a gömöri vasutak épitéséből az állam ellen támasztott kártalanitási követelések iránt a volt épitési vállalkozókkal, illetőleg engedélyesekkel vagy jogutódjaikkal tárgyalásokba bocsátkozván, ha a követelések alaposaknak bizonyulnának, s mint ilyenek az állam érdekében kiegyenlitést igényelnének és ha e kiegyenli-

---

(1) E t. czikket módosítja, ill. kiegésziti az 1883: XXIX. t. cz. A magyar-gácsországi vasut magyar vonalainak megváltásáról az 1889: XIV. t. cz. rendelkezik. — V. ö. még az ugyancsak a magyar-gácsországi vasutról rendelkező 1869: VI., 1871: XXXVIII., az 1873: XXII., 1887: XXXIII. és 1888: XVII. t. czikkeket és azok jegyzeteit.

(2) V. ö. 1883: XXIX. t. cz. 2. §.

(3) V. ö. az ezen t. czikk végrehajtása tárgyában 1875 aug. 3. 11,615. sz. közm. és közlek. min. rend. (1875. R. T. 222.); továbbá az 1876 ápr. 27. 7556. sz. a közmunka- és közleked. min. felvett jegyzőkönyvet (1876. R. T. 135.); végül 1882 febr. 23. 3787/881. sz. közmunka- és közlekedésügyi min. rend., az állami biztosítást élvező vaspályák számadásainak vezetése körül felmerült több függő kérdés rendezése tárgy. (1882. R. T. 188.) L. az 1876: XI. t. czikket és jegyzeteit.

tés a közhitel, vagy közérdek veszélyeztetése nélkül a jövő országgyülésig nem lenne elhalasztható — vagy addig a fenforgó kérdések némelyike a kormány külön előterjesztései alapján törvényhozási elintézést nem nyerhetne, jogérvényes egyezségeket köthessen s azokat végrehajthassa.

2. §. Felhatalmaztatik továbbá a ministerium, hogy az állami biztositást tényleg igénybe vevő vasuttársulatoknak a pályáik jövedelmezősége tekintetében elkerülhetlenné vált uj beruházásokra szükséges tőkék felvételét, az állambiztositásnak ezen tőkékre kiterjesztése mellett a következő feltételek alatt engedélyezhesse:

a) hogy ezen tőkékről, illetőleg az azok után netalán kifizetendő biztositási előlegekről külön számla vezettessék;

b) hogy ezen előlegek után az illető engedély-okmányokban kikötött kamatlábtól eltérőleg 6% évi kamat fizettessék;

c) hogy ekként ezen előlegek kamatostól legkésőbb azon időpontig, a melyben az állam az engedélyokmány értelmében a vaspályák birtokába jut, visszafizettessenek s addig is a biztositott jövedelmeken felül netán elérendő üzleti fölösleg sem egészben, sem részben más czélra, mint a beruházások foganatositására engedélyezett tőkék törlesztésére ne fordittassék;(1)

d) hogy a beszerzendő tőkék mindenekelőtt az uj beruházási czélokra forditott függő kölcsönök s ezek közt is első sorban a kincstár irányában fenálló tartozások törlesztésére, azután pedig a kormány által esetenként szükségeseknek elismerendő forgalmi eszközök beszerzésére, üzleti tartalékalap képzésére és netáni egyéb beruházásokra fordittassanak; végre

e) hogy a kormány által megállapitandó beszerzéseknél és egyéb beruházásoknál a hazai iparvállalatokra kellő tekintet legyen.(2)

3. §. A 2. §. értelmében az illető pályáknál a szükséghez képest fokozatosan engedélyezendő uj beruházások czimén nyujtott külön biztositás évi összege 700,000 o. é. forintot aranyban meg nem haladhat.

Felhatalmaztatik a kormány, hogy a pénzbeszerzés czéljából kibocsátandó czimletek után bélyeg- és illetékmentességet és azok szelvényei után adómentességet esetleg engedélyezhessen.

4. §. A ministerium a jelen törvény értelmében véglegesen elintézett kiegyezések és külön biztositások beczikkelyezése czéljából, a legközelebbi országgyülés elé törvényjavaslatot terjesztend; a be nem fejezett ügyek állásáról pedig indokolt jelentést teend.(3)

5. §. Ezen törvény végrehajtásával az összministerium bizatik meg.

---

(1) E rendelkezés kiterjesztéséről a kassa-oderbergi, a magyar északkeleti és az első magyar-gácsországi vasut-társaságok részére (ez utóbbi részére az 1887: XXXIII. t. cz. értelmében is) az 1888: XVII. t. cz. értelmében felvett kölcsönök évjáradékainak fedezésére kiutalványozandó állami előlegek kamatoztatására l. az id. t. cz. 3. §-át.

(2) L. az ezen §. alapján kibocsátott elsőbbségi kötvényeknek az állam által átvételéről szóló 1876: XI. t. czikket. E kötvények bevonásáról l. az 1876: XI. t. cz. jegyzeteit. V. ö. az ezen beruházásokra szükséges összegeknek is fedezésére szükséges 80 millió o. é. frt járadék-kölcsönről szóló 1875: XLIX. t. czikket.

E §-nak a beruházási czélokra engedélyezett külön biztosítási elólegek elszámolására és visszafizetésére vonatkozó határozmányait az állami biztosítást igénybe vevő csekély jövedelmezőségü vasutakról szóló 1883: XXIV. t. cz. 3. §-a kiterjesztette az ezen vasutak üzleti hiányainak fedezésére utalványozandó állami előlegekre.

(3) V. ö. a 2. jegyzetben már idézett 1876: XI. t. czikket.

XLII. TÖRVÉNY-CZIKK

a nagysurány-nyitrai másodrendű vasut kiépitéséről.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 23-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi május 24-én.)

1. §. A Nagy-Surányból Komjáthon és Ivánkán át Nyitrára vezető másodrendű gőzmozdonyu vasut kiépitése tárgyában előterjesztett engedély-okmány jóváhagyatván, beczikkelyeztetik.

2. §. E törvény kihirdetése napján életbe lép — s végrehajtásával a közmunka- és közlekedési és pénzügyi ministerek bizatnak meg.

A nagysurány-nyitrai másodrendű vasut engedély-okmánya.

1. §. Az engedélyesek, u. m. Tóth Vilmos, gróf Berthold László és Lippman Lipót lovag jogot nyernek egy Nagy-Surányból kiágazó és Komjáthon, Ivánkán át Nyitrára vezető másodrendü gőzmozdony-vasut épitésére s üzletére

2. §. Az engedélyesek az engedélyezett pálya épitésénél és üzleténél kötelesek jelen engedély-okirat tartalmához, továbbá a közmunka és közlekedési minister által 1868. évi april hó 20-án 4973. sz. a kibocsátott s az országgyülés által jóváhagyott ideiglenes vasutengedélyezési szabályhoz, valamint az 1867. vám- és kereskedelmi szövetség 8. §-ban ideiglen elfogadott vasuti üzletrendhez, mennyiben az a jelen engedély-okmány tartalma, valamint függeléke folytán módositást nem szenved, mindaddig alkalmazkodni, mig ezen ideiglenes szabályok helyett, a hazai törvényhozás által hozandó ujabb törvények és a kormány által kibocsátandó rendelvények életbe nem lépnek, melyekhez valamint az azok behozataláig a fennálló szabályokon a magyar kormány által teendő minden változtatásokhoz is alkalmazkodni és azoknak feltétlenül hódolni tartoznak.

3. §. A pálya épitése és üzleti felszerelése az engedélyesek által készitendő s a kormányhoz átvizsgálás és jóváhagyás végett felterjesztendő általános és részletes tervezetek alapján fog eszközöltetni.

Az engedélyesek különben ugy a tervek készitésénél, mint az épités kivitelénél alkalmazandó szerkezetet, a jelen engedély s az üzlet biztonságára való tekintetek által vont korlátok közt szabadon választhatják.

A kormány fentartja magának, hogy az épitési terven változtatásokat tehessen, a mennyiben ilyenek a müszaki vizsgálat vagy a jelen engedélyokmány 2. §-ban érintett ministeri rendelet 6-ik §. határozata szerint intézendő közigazgatási vonaljárás eredménye, vagy az épités tartama alatt teljesitett egyes vizsgálatok nyomán a pályaszolgálat, valamint a közforgalom érdekéből és a pálya fennállásának biztositására, nemkülönben a törvényes határozmányok teljesitése szempontjából szükségeseknek fognak találtatni, ezek által azonban a már egyrészt az eszközlött elővizsgálat, másrészt a közigazgatási vonaljárás folytán meghatározott pályanyom változást nem szenvedhet. Magától értetik egyébiránt, hogy ez által az engedélyeseknek az engedélyokmányban biztositott jogai sérelmet nem szenvedhetnek.

Ha az épités kivitelénél gazdálkodási vagy üzleti tekintetből akár a pályavonal, akár a részlettervek megváltoztatása kivánatosnak vagy szükségesnek mutatkozik, ily változtatások megengedése a kormánytól lesz kikérendő. Magától értetik, hogy ez által az engedélyokmányoknak a pálya kiépitésére vonatkozó határozatai változást nem szenvedhetnek.

4. §. A pálya alépitménye egy vágányra készithető s ehhez képest a terület kisajátitása annyi térfogatra szoritkozhatik, a mennyi egynyomu sinuthoz és a kitérőkhöz, nem különben az állomásokra megkivántatik.

Mihelyt az engedélyezett vonalon annyira növekedett a forgalom, hogy az évi brutto jövedelem mértföldenként 100 ezer o. é. forintot

(1) A nagysurány-nyitrai, a tótmegyer-nagysurányi (1875: XLIII.), a nyitra-nagytapolcsányi másodrendű, valamint a nagytapolcsány-béliczi helyi érdekű vasut, melyek mindmegannyian az osztrák-magyar államvasut-társaságok képezték tulajdonát, az 1887: XV. t. cz. által «nyitravölgyi vasut» elnevezés alatt egyesíttettek. Az 1891: XXV. és ill. 1891: XXXVIII. t. cz. folytán az osztrák-magyar államvasut magyarországi vasutvonalaival együtt a nyitravölgyi vasut is megváltatott a m. kir. állam által.

ezüstben felülhaladt, akkor az engedélyes köteles a kormány kívánatára minden kártalanitás nélkül egy másik vágányt letétetni.

Ezen kötelezettség teljesitésére azonban engedélyes csak az engedély tartamának első 70 éve alatt kényszeritheto. Az utolsó 20 év lefolyása alatt a második vágányt csak az állam részéről nyujtandó, egyezségileg meghatározandó kártalanitás mellett köteles előállitani.

5. §. A munkálatok létesitése és az üzleti berendezésre nézve a következő általános szabályok lesznek irányadók.

a) *Alépitmény.*

A maximal emelkedési viszony legyen ugy, mint egy áll a százhoz (1 : 100). A kanyarodásoknak a nyilt pályán 300 méternél kisebb félátmérővel nem szabad birniok.

A pálya szabályszerü (normal) keresztszelvénye a bevágásoknál és töltéseknél olykép alkalmazandó, hogy a pálya-korona szélessége ott, hol a sinek a talpfán feküsznek, 3—3 méter legyen. A kövecságy a sinek lába alatt 0.25 méter vastagságban és a sinek lábának magasságában 2·8 méter szélességben rakandó.

A hidak s átereszek, azok kivételével, melyek földtöltés alatt léteznek, puhafából épithetők.

b) *Felépitmény.*

A pálya az elsőrendű vasutakhoz hasonló vágány-szélességet nyer.

A felépitmény és minden alkatrészeinek előállitása, illetőleg szállitása körül, valamint a sinutaknak az állomásoknál elrendezésére nézve azon szabályok és szabványrajzok követendők, melyek a valkány-perjámosi másodrendü vonalra nézve megállapittattak.

E tekintetben különösen felemlittetik, hogy a sinek a könnyebb és kisebb szabvány szelvényü mintából, t. i. egy bécsi láb hosszaságban 15 vámfont sulylyal birók legyenek, de hengerezett vasból készittessenek. A közönséges talpfák hossza 2.35 méterre határoztatik s úgy ezek, mint azok, melyek a kitérőknél alkalmaztatnak, puhafából állithatók elő.

c) *Épületek, pályaelzárás, jelzések.*

Az épületek felállitása a legkisebb mérvre szoritható.

Egészen különös eseteket kivéve, az állomásokon szükségeseken felül mértföldenkint általában legalább két őrház állitandó fel.

Minden állomáson elég egy váróhelyiséget rendezni be.

Közczélok, ugymint a posta, távirda, rendőrség stb. részére megkivánható helyiségek előállitására az engedélyesek nem köteleztetnek.

Áruraktárak csak a mennyiben azt a forgalom követeli, épitendők.

Az épületek kivétel nélkül a helyszinén legjutányosabban megszerezhető anyagokból, esetleg berakott gerendafalazat, vályog vagy vert falakból, fatetővel állithatók elő, az alapfalazatnak és a hordoszlopoknak azonban kőből vagy téglából kell lenniök.

A pálya bekeritése általában, a védgátakat és anyagárkokat is ideértve, csak különösen figyelemre méltó helyeken és ott szükséges, a hol a pálya utak vagy helységek mellett vezet el.

Az utak elzárására szükséges korlátok csak nagyon látogatott ut-átjárásoknál vagy oly helyeken állitandók fel, hol a vonat közlekedése az ut-átjárástól legalább 150 méter távolságra észre nem vételhetik.

Felvonó korlátok alkalmazhatók s egy állóhelyről több Ily korlát felvonása is eszközöltethetik.

A korláttal el nem látott ut-átjárásoknál a lassu menetet jelző álló táblák alkalmazandók.

Az engedélyesek kötelesek egy üzleti távirdát, melyen az állomások közti távsürgönyzés eszközölhető, állitani fel.

A lát-, hang-, és harangjelzők mellőzhetők.

A kézi és vonatokon használt jelző szerek a fenálló szabályok szerint rendezendők be.

d) *Állomások.*

Az engedélyesek kötelesek Nagy-Surányban egy, a tótmegyer-nagysurányi vasuttal közösen használandó pályaudvart, azon felül két közben eső állomást, s végre Nyitrán egy végállomást létesiteni. A nyitrai állomás olykép helyezendő el, hogy a vasut esetleges folytatásának megfelelhessen.

A részletes kivitelnek összhangzásban kell lennie azon elvekkel, melyek a kormány által a valkány-perjámosi vasut szabványaiban határoztattak meg. Az állomások azonban ugy helyezendők el, hogy szükség esetében megnagyobbithatók legyenek.

e) *Üzleteszközök.*

Az üzleteszközöket a 2. §-ban érintett ideiglenes vasutüzleti rend 21. és 22. §§-ban megszabott határozmányok fentartása mellett az engedélyesek maguk választhatják meg.

A mozdony-tengely legnagyobb megterheltetése 175 vámmázsára határoztatik.

Kéttengelyü mozdonyok alkalmazása megengedtetik.

Az összes áruszállitó kocsik 3/4 részénél ruganyos lökéshāritók nem szükségesek, ellenben

a többi hasonló kocsinál okvetlenül alkalmazandók.

6. §. Mihelyt a forgalom a jelenleg engedélyezett vonalon annyira növekednék, hogy hosszabb időn át naponkint több mint 5 vonat az egyik s 5 vonat a másik irányban közlekednék, avagy mihelyt az engedélyesek az éjjeli szolgálatot berendezni akarnák, kötelesek leszneк a felvételi helyiségek, jelzés, pályafelügyelet s minden más a rendszeres üzlet fentartása czéljából szükséges intézkedésekre nézve a pályát a m. k. kormány részéről az elsőrendű vaspályák érdemében kiadott szabványok és utasitások szerint kiegésziteni s berendezni s a kormány részéről teendő e részbeni intézkedéseket saját költségükön foganatositani.

Ezen kötelezettség teljesitése azonban csak az engedély tartam első 70 éve alatt követelhető, az ez utáni időben a pálya ily módoni átalakitása csak a kormány és engedélyesek közt a részben kötendő egyezmény alapján eszközölhető. Végre kötelesek engedélyesek a forgalmi eszközöket, sineket s egyéb az épitésnél használandó anyagokat a belföldön szerezni be s azoknak külföldről leendő behozatalát a kormány csak az esetben fogja megengedni, ha engedélyesek kimutatják, hogy azok a belföldön hasonló feltételek alatt be nem szerezhetők.

7. §. Az engedélyesek kötelesek a részletterveket az engedélyező törvény hatálybalépte napjától számitott 2 hónap alatt a kormánynak előterjeszteni, a pálya épitését a részlettervek jóváhagyásától számitott két év alatt befejezni s a pályát a közforgalomnak átadni.

8. §. A kormány fentartja magának a jogot, hogy a mennyiben más pályák beszakadása, pályaudvarok közös használata, kocsikölcsönzés és minden ezekért járó kárpótlás tárgyában az illető társaságok közt egyezmény nem jöhetne létre, egy ilyennek feltételeit meghatározhassa.

9. §. A kisajátitási jog, az 1868. év LV. t. cz. értelmében az engedélyezett pálya kiépitésére az engedélyeseknek megadatik.

10. §. Az engedélyesek kötelesek a postát és postakezelőket az 1851-iki november 16-án kelt vasuti üzletrend 68. §-a értelmében ingyen szállitani s e czélra naponként legalább egy vonatot mindkét irányban berendezni.

Az engedélyesek kötelesek egy kéttengelyű áruszállitó kocsi fele részét a posta-küldemények és a postakalauz szállitására berendezni, mely postakocsi naponként mindkét irányban legalább egyszer közlekedik.

Az engedélyesek kötelesek azon postaküldeményeket, melyek postatisztek vagy szolgák kisérete nélkül szállitandók, kivéve az értékküldeményeket, ingyen az illető állomásig szállitani s ugyanott átadni. A vaspálya üzlete tárgyában az igazgatóság s alárendeltjei vagy utóbbiak közt váltott levelezés, a jelenleg engedélyezett vaspályán bérmentesen szállitható.

11. §. Az engedélyezett vaspálya vonalmentén szükséges vaspálya-üzleti távirda-vezetékeknek a pálya indóházain és esetleg őrházain alkalmazandó utolsó elszigetelőig, esetleg a forgatható védjelző készülékekig való kiépitését a részletekre nézve az engedélyesekkel megállapitandó egyezmény alapján a m. k. távirda-igazgatás hajtatja végre.

Kötelezve vannak ennélfogva az engedélyesek a m. k. távirda-igazgatást a távirda épitkezés elrendelése és a fent jelzett egyezmény megállapitása végett oly ideje-korán megkeresni, hogy ennek a távirdaépitkezésekhez szükséges anyagok beszerzésére és a távirda-épitkezéseknek a pálya megnyitásáig leendő elkészitésére elég ideje maradjon. Engedélyesek kötelesek megengedni, hogy a felállitandó távirda-vezeték oszlopai a pálya saját birtokán és területén állittassanak fel a nélkül, hogy az engedélyesek az elfoglalt területért jelenben vagy jövőben kártalanitást követelhetnének.

A távirda-oszlopok helyei, valamint a távirda-vezeték más megerősitési pontja az engedélyesek és a m. k. távirda-igazgatás illető épitési közegei által egyetértőleg és ugy állapitandók meg, hogy azok miatt sem a vasuti üzlet, sem az üzleti személyzet biztonsága veszélyeztetve ne legyen.

Engedélyesek kötelesek azon esetben, ha az üzleti távirda-vezetékekkel egyidejüleg állami távirda-vezeték nem épittetnék, a távirda-oszlopok és más távirda-épitési anyagok összes árát s az összes távirda-épitési költségeket, azon esetben pedig, ha egyidejüleg állami távirda-vezeték is épittetnék, az üzleti vezeték épitési anyagainak árát és az összes épitési költségeknek az üzleti vezetékek épitésére forditott aránylagos részét a m. k. távirda-igazgatásnak megtériteni.

Mindkét esetben kötelezve vannak az engedélyesek a m. k. távirda-igazgatás kivánatára az előbbi pontban megnevezett távirda-épitkezésekhez szükséges összegeket az utólagos elszámolásig kamat nélkül előlegezni és a távirda-oszlopokat s a többi összes távirda-épitési agyagokat az épitendő pálya mentén a m. kir. távirda-igazgatás által meghatározandó módon és időben a már lerakott vasutvágányon saját költségükön szétosztani.

Az üzleti vezetékek átadásakor az engedélyesek számlájára épitett üzleti vezetékek összes leltári állománya az engedélyesek birtokába megy át. Jogában áll azonban a m. k. távirda-igazgatásnak, a vaspálya mentén fennálló oszlopokra bármikor államtávirda-vezetékeket alkalmazni és ekkor a távirda-oszlopok, az állam költségén való fentartásának kötelezettsége mellett, a m. k. távirda-igazgatás ingyen tulajdonába mennek át. A vasutüzleti távirda-

vezetékeket az engedélyesek a m. k. távirda-igazgatás szokott ellenőrködése mellett kizárólag csak azon sürgönyzésekre használhatják, melyek a vasuti üzlet czéljából az igazgatóság és alárendelt közegei vagy ez utóbbiak által egymás közt váltatnak.

Jogositva van azonban a m. k. távirda-igazgatás a pálya-igazgatósággal egyetértve ezen üzleti vezetékeknek, a mennyire az üzleti forgalom megengedi, ugy állami, mint magán sürgönyök továbbitására illő ellenőrzés melletti használását kivánni és elrendelni.

Ez esetben azonban a használat módja és a távirás dijának az engedélyesek s a m. k. távirda-igazgatás közti megosztása külön egyezmény által fog szabályoztatni.

Hasonlóan külön egyezményben állapittatnak meg az engedélyesek és a m. k. távirda-igazgatás közt azon feltételek is, melyek a vaspálya mellett felépitett távirda-vezetékek felügyeletét, fentartását s az azokon netalán későbben a vaspálya-igazgatóság kivánatára eszközlendő változtatásokat vagy áthelyezéseket s általában mindazon távirdai ügyeket illetik, melyek a fentebbi pontok által még nem szabályozvák.

12. §. A fuvarbérek maximuma az engedélyezett pálya számára a következő határok közt szabatik meg.

Legmagasabb árszabás osztrák mértföldenkint és személyenként:

az 1. osztályban 36 o. é. kr. ezüstben
a 2. « 27 « « « «
a 3. « 18 « « « «

Az 1. és 2. osztályu kocsik az elsőrendű pályákon használt 2-odrendű kocsikhoz hasonlóul szereltethetnek fel.

A málhának 50 vámfontot meghaladó sulya 20 vámfontnyi s a gyorsáruk sulya 10 vámfontnyi törtszámokban kikerekitve, vámmázsánként az áru-fuvardij 3-ik osztályának kétszeres összegével számitható.

Az áruk vámmázsánkint s osztrák mértföldenkint és pedig az 1. osztály 2, 2-ik osztály 3, s 3-ik osztály 4 o. é. krjával ezüstben szállitandók.

A szén, só, tűzi és épületfa, trágya, kő és tégla egész kocsirakodásoknál kivételesen vámmázsánkint mértföldenként 1·56 o. é. kr. ezüstben szállitandó.

A személy- s áruszállitásra vonatkozó egyéb viteldijak s fuvarbérek, továbbá a mellékilletékek, az áruk osztályozása, valamint a többi szállitási határozmányok tekintetében a szab. államvasut-társaság fővonalain fennálló rendeletek alkalmazandók.

Mihelyt ezen pálya jövedelme egymás után következő 3 éven át a befektetési tőke 8%-járа emelkedik, jogában álland a kormánynak az engedélyesek meghallgatása mellett az árszabályt megfelelőleg leszállitani.

13. §. Az engedélyeseknek megengedtetik, hogy a szedendő vitel- és fuvardijakat belföldi ezüstpénzben számitsák olyképen, hogy az árkelet tekintetbevételével járó illetéket országos értékben tartoznak elfogadni.

14. §. A 12. §. értelmében meghatározott árszabások az engedélyesek által időközben leszállithatók, egészben vagy csak a tárgyak egyes nemeire az egész vonal hosszában, vagy csak a pálya egyes vonalszakaszaira egyik vagy mind a két irányban, minden szállitási távolságra egyenlően vagy növekvésök esetére nagyobb mérvben.

Az ekként leszállitott árszabályok az előbbeni mértékre ismét felemelhetők, de csak három havi alkalmazásuk után.

Ha egy szállitó vagy rakományvállalkozó bizonyos feltételek alatt fuvarbér-leszállitásban vagy más kedvezményekben részesül, ugy ezekben részesiteni kell minden szállitót és vállalkozót, ki ugyanazon feltételeket elfogadja, olyképen, hogy személyes előnynek semmi esetre hely ne adassék.

Mindezen kedvezmények szinleges ártérités (refactio) alakjában sem járhatnak.

15. §. Az élelmi szereknek a belföldön beállott rendkivüli drágasága esetére joga van a kormánynak azok fuvarbérét, a drágaság tartamára, a maximal árszabás feléig leszállitani.

16. §. A katonaszállitás leszállitott árszabások szerint eszközlendő és pedig egyrészt a hadügyministerium, másrészt az osztrák államvaspálya-társaság igazgatóságai között (1860 deczember 10-én) megkötött egyezmény alapján.

A fentebbi pályával a katonaszállitás iránt létrejött vagy létrehozandó s az állam részére kedvezőbb egyezmények az engedélyezett pályára is érvényesek lesznek. Alkalmazandók még ezen határozatok a pénzügyi, valamint az állami és hatósági közbiztonsági őrségre, végül a fegyenczekre is.

Az engedélyesek kötelesek lesznek mindazon határozatokat foganatositani, melyek nagyobb katonaszállitások czéljából a magyar és osztrák vasuttársulatok kölcsönös kisegitését, az ezen szállitásokhoz szükséges berendezések előállitását s készentartását, a hadi vasuti osztályok szervezését s béke idején alkalmazását, a sebesült és beteg katonai egyének szállitását szabályozzák.

Háboru és mozgósitás esetén végül kötelesek engedélyesek a szabadságosok és tartalékosok elszállitását a lakhelyükhöz legközelebb eső állomástól rendeltetési helyükre — kellő igazolásuk alapján — a katonai leszállitott árszabás mellett eszközölni.

A katonaszállitásra vonatkozó határozatok és kedvezmények magától érthetőleg ép ugy érvényesek a szolgálatban utazó honvédségre és azon csapatokra, melyek, mint a hadsereg kiegészitő része, a népjog oltalma alatt állanak.

17. §. Az államtisztviselők, hivatalnokok és szolgák, kik a vasutak igazgatása és üzlete felett őrködő hatóságok megbizásából vagy az állam érdekeinek ezen engedélyből folyó megóvása végett, vagy jövedéki czélokból a vasutat használják és a hatóság megbizását igazolják, uti málháikkal együtt ingyen szállitandók.

18. §. Olyan feleken, kik a vasutat a vitel- vagy fuvarbér előleges kifizetése nélkül rosszhiszemüleg használnák, vagy a szállitmány neménok vagy sulyának helytelen bejelentésével vagy más módon a vállalat megrövidítését czélozzák, háromszoros árszabási illetmény lesz megvehető.

19. §. Az engedélyesek jogositva vannak a jelen engedélyt a cs. k. szab. államvaspályatársulatra átruházni, vagy a kormány beleegyezésével részesekül a vállalathoz társakat is venni, kik velök jogokban és kötelezettségekben egyenlően részesülnek.

20. §. Joguk van egyszersmind az engedélyeseknek részvénytársaságot alakitani s a szükséges pénz beszerzése czéljából névre vagy előmutatóra (au porteur) szóló részvényeket vagy elsőbbségi kötvényeket bocsátani ki, melyek a magyar-osztrák és külföldi tőzsdéken elárusithatók és hivatalosan jegyezhetők.

Az elsőbbségi kötvények mindazonáltal csak az épitési tőke fele összege erejéig lesznek kibocsáthatók.

A társaság, melyre az engedélyesek minden jogai és kötelezettségei átszállanak, alapszabályait tervezi, melyeknek helybenhagyását és az ország érdekei szem előtt tartásával a társasággal egyetértőleg eszközlendő kiegészitését a kormány magának fentartja

Az engedélyesek maguk és jogutódaik nevében alávetik magukat a katonai altisztek alkalmazásáról szóló 1873. évi II. t. cz. összes határozmányainak.

Az alakitandó társulat székhelye Budapesten vagy Nyitrán lehet s hivatalos ügykezelési nyelve kizárólag a magyar.

21. §. A kormány az államérdekek megóvása tekintetéből, jogositva van magának ugy a pálya épitése, valamint az üzlet czélszerüen és szilárdan eszközölt felszerelése és folytonos jókarban tartása iránt minden részben meggyőződést szerezni és meghagyni, hogy a mutatkozó hiányok pótoltassanak.

A kormánynak joga van a részéről kiküldött közeg által az ügyvitelt és pályaigazgatást megvizsgálni és ellenőrizni.

A kormány által kiküldött biztosnak jogában áll az igazgató választmány üléseiben, valamint a közgyülésekben, a mikor azt jónak találja, részt venni, nemkülönben az állam érdekeire netalán hátrányos intézkedéseket felfüggeszteni, és erről a ministeriumnak további eljárás végett jelentést tenni.

A kormánynak az általános törvények határozatai s különösen a jelen engedélyokmány értelmében fentartott felügyeleti joga gyakorlatával, ugy az épitkezés ideje, valamint az engedélyezett vonal részben vagy egészben leendő megnyitása után, az államra nehezedő költségek és kiadások megtéritése fejében, az engedélyesek az államkincstár javára bizonyos évi átalányösszeget fizetnek.

Ezen évi átalányösszeg mennyiségét a kormány határozza meg.

22. §. A jelenleg engedélyezett vaspályától 30 éven át (a pálya megnyitása napjától számitva) se kereseti, se jövedelmi, sem más, későbben ezek helyett netán behozandó adó fizettetni nem fog.

Megengedtetik továbbá, hogy az első kiadásu részvények és elsőbbségi kötvények, ide értve az ideiglenes jegyeket is, bélyeg- és illetékmentessen adassanak ki.

Ugyanazon mentesség a kisajátitott területek átiratási dijaira is megadatik.

A tőkeszerzés, valamint épitkezés és az üzlet első berendezése czéljából kiállitandó minden szerződés, beadvány vagy bármely más okirat, ide értve a 19. §. értelmében kiállitandó átruházási okmányt is, bélyeg- és illetékmentes lesz.

23. §. Az engedély tartama 1967. évi január hó 1-ig állapittatik meg, mely napon véglegesen megszünik; kezdetét veszi azon napon, a melyen az egész vonal a közforgalomnak adatik ki.

Az engedély elenyészik akkor is, ha a 6. és 7. §§-ban megállapitott határidők a részletes tervek benyujtása, az épités befejezése, továbbá az üzlet megnyitására nézve, meg nem tartatván, a határidők elmulasztása a fentidézett vasut-engedélyezési szabály 11. §. *b*) pontja értelmében, különösen pedig a politikai és financziális válságok által nem igazoltathatik.

24. § A kormány fentartja magának a jogot, hogy az engedélyezési törvény hatálybaléptétől számitva 30 év lefolyása után az engedélyezett pályát minden időben beválthassa.

A megváltási ár meghatározására a vállalatnak a valóságos megváltást megelőző hét év alatti tiszta jövedelmei fognak felszámittatni, mely összegből a két legmostohább év tiszta jövedelme levonatván, a fenmaradt öt év átlagos tiszta jövedelme fog kiszámittatni.

Ezen átlagos összeg, mely mindazonáltal a tényleg befektetett tőke 7½%-nál kevesebb nem lehet, az engedélyeseknek a megállapitott engedély tartamáig mint évi jövedék fizetendő.

A tőke világlatban tartása czéljából kötelesek az engedélyesek az üzlet meginditása utáni évben a pálya kiépitésére és felszerelésére forditott tényleges tőkét kimutatni, valamint a később foganatositandó olynemű épitkezések terveit és költségvetéseit a kormánynak jóvá-

hagyás végett beterjeszteni, melyek az épitési alapot — s nem, mint pályafentartási költségek, az üzletszámlát — terhelik.

25. §. Az engedély megszüntével, valamint a pálya beváltásának bekövetkeztével az állam az első esetben ingyen, utóbbiban a 22. §. értelmében meghatározott évi járadék fizetése mellett lép az engedélyezett és jókarban átadandó pálya tehermentes birtokába és haszonélvezetébe, birtokába veszi különösen a pályaterületet s földjét, a föld- és műmunkálatokat, a fel- és alépitményeket minden hozzátartozókkal egyetemben, mint forgalmi eszközökkel, pályaudvarokkal, fel- és lerakodó helyekkel, a vasut üzletéhez tartozó épületekkel az indulási és érkezési helyeken, őr- és felvigyázó házakkal, minden felszerelvényekkel, butorzattal, ingó és ingatlanokkal egyetemben.

Valamint az engedély megszüntével, ugy a pálya beváltása esetében is, az engedélyes megtartja a tartalékalap és a kinlevő activ követelések tulajdonát, valamint a koakskemenczéket, öntődéket, gép- vagy egyéb épületeket, a melyek megszerzésére vagy előállitására a kormány által azon határozott hozzáadással hatalmaztatott fel, hogy azok a vaspályának semmi hozzátartozandóját nem fogják képezni.

Ha az engedély tartama alatt jövedelem hiánya miatt az összes részvények törleszthetők nem volnának, a törlesztetlenül maradt részvények tulajdonosai részvényeiknek beváltását vagy e czimen bárminemű kárpótlást az államtól nem igényelhetnek.

26. §. Ha az engedélyokmányban vagy a törvényekben foglalt kötelességek megsértése vagy mulasztása az engedélyes részéről ismételve fordulna elő, a kormány fentartja a jogot ellene a törvényeknek megfelelő intézkedéseket megtenni és a körülmények szerint az engedélyt még tartamának lefolyása előtt megszüntnek nyilvánitani.

27. §. Engedélyesek kötelesek az engedély kiadása előtt 40.000, azaz negyvenezer o. é. frtnyi biztositékot készpénzben vagy magyar állami papirokban vagy a magyar állam által biztositott vasutak elsőbbségi kötvényeiben vagy végre m. földhitelintézeti s földhitel részvénytársulati záloglevelekben, a m. k. közp. állampénztárnál letenni.

E biztositék csak a pálya műszaki felülvizsgálatának akadálytalan befejezése után adatik vissza.

E felülvizsgálat engedélyesek kérelmére a pálya megnyitása után azonnal megtartandó.

28. §. Ezen engedély minden okmányszerű kiadványai csak egy forintra szabott bélyegdij alá esnek.

A nagysurány-nyitrai másodrendű gőzmozdony vasut engedélyokmányának függeléke.(1)

Üzletszabályok, melyek által az engedélyokmány 2-ik §-ban emlitett ideiglenes üzletrend némely intézkedései a jelen másodrendű vasutra nézve módosittatnak.

1. §. A pálya s vágányainak állapota addig, mig mindkét irányban naponként együttvéve 10-nél több vonat nem közlekedik, a pályafelügyelő személyzet által naponként legalább egyszer megvizsgálandó, — szegélysinnel ellátott látogatottabb ut-átjárások, valamint az oly épitmények, melyek a közlekedési vonatokra nézve veszélyesek lehetnek, minden egyes vonat áthaladása előtt megtekintendők.

2 §. Ezen vasut egyeb vonataiban általán nem lehet több 100 tengelynél, oly vonataiban pedig, melyekkel személyek szállittatnak, legfeljebb 60.

Hosszfa vegyes vonatokkal is szállittathatik; az ily fával megterhelt kocsik azonban a vonat végén alkalmazandók, olykép, hogy a személyszállitó kocsiktól legalább 3, a mennyiben csak lehetséges, terhelt kocsi által választassanak el.

A dörzsfékek száma és azoknak vonatonként beosztása iránt a közmunka- és közlekedési minister utólagosan fog intézkedni.

3. §. A menetrend szerinti vonatsebesség a nyilt pályán középszámitással óránként 2 mértföldnyi, a megengedhető legnagyobb sebesség pedig óránkint 3 mértföldnyi lehet.

A korláttal el nem látott ut-átjárásoknál azonban a gyorsaság olykép mérséklendő, hogy a vonat 100 méternyi távolságban megállitható legyen.

4. §. A tehervonatoknak gőzmozdony általi tolása csak azon esetben engedtetik meg, ha elől egy vezető mozdony alkalmaztatik; ily módon megengedtetik az a vegyes vonatoknál is, de az utóbbi esetben a menetsebesség óránként legfeljebb $1^{2}/_{4}$ mértföldnyi lehet.

Ha a szükség ugy kivánja ugyszintén az indóházakban s munkavonatoknál a vonatok tolása akkor is megengedtetik, ha elől vezető mozdony nincs.

Ily esetben azonban a nyilt pályán csakis

(1) E függeléknek forgalmi természetű határozmányait hatályon kivül helyezte az 1884: XXXIII. t. cz. 1. czikke.

óránként 4 mértföld sebességgel szabad járni s a vonat élén levő kocsiba jelző kürttel ellátott kalauz állitandó.

A menetrend szerinti vonatoknál is megengedtetik, hogy a mozdony forditva, azaz szerkocsijával elől mehessen.

5. §. A vonatok elindulását a vég- és közben eső állomásokon táviratilag mindaddig nem kell jelezni, mig az engedélyezett vonalon egyszerre csakis egy vonat közlekedik, vagyis mig a vonatok nem találkoznak vagy egymást meg nem előzik.

Mihelyt egyszerre egynél több vonat közlekedik, a vonat elindulása az állomások közt táviratilag jelzendő.

6. §. Az engedélyeseknek megengedtetik, hogy a személy- és málhajegyek kiadását magán a vonalon, a felvételi állomásokon kivül rendezhessék be, valamint hogy mindennemű czélszerűnek mutatkozó oly kezelési rendszabályt hozhassanak be, mely által a forgalom biztossága nem veszélyeztetik.

XLIII. TÖRVÉNY-CZIKK

a tótmegyer-nagysurányi másodrendű vasut engedélyezéséről.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 23-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi május 24-én.)

1. §. A cs. k. szab. államvaspálya-társulat tótmegyeri állomásából Nagy-Surányba — a kormány engedélyével eredetileg magánhasználatra épitett másodrendű vasutnak a nevezett vasuttársulatra leendő átruházását s nyilvános személy- és teherszállitásra berendezését tárgyazó engedélyokmány jóváhagyatván — beczikkelyeztetik.

2. §. E törvény kihirdetése napján életbe lép s végrehajtásával a közmunka- s közlekedési- és a pénzügyminister bizatik meg.

A tótmegyer-nagysurányi másodrendű vasutra vonatkozó engedélyokmány.

1. §. A cs. klr. szab. államvaspálya-társulat jogot nyer a közmunka- és közlekedési ministernek 1867. évi október hó 10-én 5299. számu engedélye folytán Tótmegyertől Nagy-Surányig magán használatra kiépitett másodrendű gőzmozdonyu vasut megvételére, nyilvános személy- s teherszállitásnak megfelelő berendezésére s üzletének folytatására, az alább következő feltételek alatt.

2 §. Az engedélyezett pálya üzleténél köteles engedélyes jelen engedélyokmány tartalmához, a közmunka- és közlekedésügyi minister által 1868. évi april hó 20-án 4973 sz. alatt kibocsátott és az országgyülés által jóváhagyott ideiglenes vasut engedélyezési szabályhoz, az 1867-iki vám- s kereskedelmi szövetség 8-ik czikkében ideiglenesen elfogadott vasuti üzletrendhez, a mennyiben az a jelen engedélyokmány tartalma s függeléke folytán módositást nem szenved, végre a magyar kormány által a fennálló szabályokon leendő változtatásokhoz mindaddig alkalmazkodni, mig a hazai törvényhozás ezen ideiglenes szabályok helyett ujabb törvényeket nem hoz, vagy a magyar kormány más rendeleteket nem léptet életbe.

3. §. Az engedélyezett vonalon, mihelyt annyira növekedett a forgalom, hogy az évi nyers (brutto) jövedelem mértföldenkint 100 ezer o. é. forintot ezüstben meghalad, köteles lesz engedélyes a kormány kivánatára minden kártalanitás nélkül a második vágányt is letételni.

Ezen kötelezettség teljesitésére azonban engedélyes csak az engedély tartamának első 70 éve alatt szorittható. — Az utolsó 20 év lefolyása alatt a második vágányt csak az állam részéről nyujtandó egyezségileg meghatározandó kártalanitás mellett köteles előállitani.

4. §. Ha más pályák beszakadása, pályaudvarok közös használata, kocsikölcsönzés és az ezekért járó kárpótlás iránt az illető társulatok között egyezmény nem jöhetne létre, az ezek iránti feltételeket a kormány határozza meg.

---

(1) L. az 1875: XLII. t czikknek ezen vasutvonalra is vonatkozó 1. jegyzetét.

5. §. A kisajátitási jog az 1868 : LV. t. cz. értelmében, az engedélyezett pálya esetleges átépitésére s épitményeinek kibővitésére az engedélyesnek megadatik.

6. §. Az engedélyes köteles a postát és a postakezelőket az 1867. évi vám- és kereskedelmi szövetség 8-ik czikkében elfogadott, 1851. évi november 16-án kelt vasuti üzletrend 68. §-a értelmében ingyen szállitani és e czélra naponkint legalább egy vonatot mindkét irányban berendezni.

Az engedélyes köteles egy kéttengelyü áruszállitó kocsi felerészét a postaküldemények és a postakalauz szállitására berendezni, mely postakocsi naponkint minden irányban legalább egyszer közlekedik.

Az engedélyes köteles azon postaküldeményeket, melyek postatisztek vagy szolgák kisérete nélkül szállitandók, kivéve az értékküldeményeket, ingyen az illető állomásokig szállitani s ugyanott átadni.

Oly levelek, melyeket a vaspályaüzlet tárgyában az igazgatóság s alattas közegei, vagy ezek egymás közt váltanak, a jelenleg engedélyezett vaspályán bérmentesen szállithatók.

7. §. Az engedélyes köteleztetik saját birtokán és területén az állami távirdavezeték felállitását a pálya hosszában ingyen megengedni.

A távirda-igazgatóság azonban az oszlophelyeket, valamint a vezető huzalok más megerősitési pontjait az engedélyessel egyetértőleg jelöli ki.

Továbbá köteles az engedélyes a felállitott vezeték fölötti őrködést saját pályaszemélyzete által kárpótlás nélkül teljesiteni.

Feljogosittatik azonban engedélyes, hogy a vasutüzleti távirda huzalait az állami távirda oszlopaira felrakhassa, a nélkül, hogy ezért bármi kárpótlással tartoznék.

Ezen üzleti távirda használata, ha csak a kormány által az államsürgönyökre nézve külön rendelkezés, valamint a magánsürgönyökre nézve egyezmény nem eszközöltetnék, kizárólag a pályaüzletet illető sürgönyzésekre szoritkozik, miért is annak használata a közigazgatás felügyelete alá helyeztetik.

8. §. A vitel- és szállitási dijak az engedélyezett pálya számára a következő határok közt szabatnak meg.

Legmagasabb árszabás osztrák mértföld és személyenként:

az 1. osztályban	36	o.	é.	kr.	ezüstben
a 2. «	27	«	«	«	«
a 3. «	18	«	«	«	«

Az 1. és 2. osztályu kocsik akkép szerelhetők fel, mint az első rendü pályákon használt másodrendü kocsik vannak felszerelve.

A 3-ik osztály részére oly kocsik alkalmazhatók, milyenek az állampályákon a 4-ik osztályra nézve vannak megállapitva.

A málhának 50 vámfontot meghaladó sulya 20 vámfontnyi s a gyorsáruk sulya 10 vámfontnyi, törtszámokban kikerekitve, vámmázsánként az áru-fuvardij 3-dik osztályának kétszeres összegével számithatók.

Az áruk vámzása és osztrák mértföldenkint és pedig az 1. oszt. 2, a 2. oszt. 3, s a 3. oszt. 4 o. é. krjával ezüstben szállithatók.

A szén, só, tűzi s épületfa, trágya, kő és tégla egész kocsirakodásoknál kivételesen vámmázsa és mértföldenként 1·56 o. é. kr. ezüstben szállitandó.

A személy- s áruszállitásra vonatkozó egyéb vitel- és szállitási dijak, továbbá a mellékilletékek, az áruk osztályozása, valamint a többi szállitási határozmányok tekintetében a szab. államvasut-társaság fővonalain fennálló rendeletek alkalmazandók.

Mihelyt ezen pálya jövedelme egymásután következő 3 éven át a befektetési tőke 8%-ára emelkedik, jogában áll a kormánynak az engedélyes meghallgatása mellett az árszabályt megfelelőleg leszállitani.

Ezen vaspálya vonalról külön üzleti számadás vezetendő.

9. §. A szállitási dijakat engedélyes belföldi ezüstpénzben számithatja akkép, hogy a mindenkori árkelet alapján megállapitandó szállitási dijakat országos értékben tartozik elfogadni.

10. §. A 8. §. értelmében meghatározott árszabások az engedélyes által időközben leszállithatók egészben vagy csak a tárgyak egyes nemeire, az egész vonal hosszában vagy csak a pálya egyes vonalszakaszaira, egyik vagy mind a két irányban, minden szállitási távolságra egyenlően, vagy növekedések esetére nagyobb mérvben.

Az ekként leszállitott árszabályok az előbbeni mértékre ismét felemelhetők, de csak három havi alkalmazásuk után.

Ha valamely szállitó vagy rakományvállalkozó bizonyos feltételek alatt fuvarbér-leszállitásban vagy más kedvezményekben részesül, ugy ezekben részesiteni kell minden szállitót vagy vállalkozót, ki ugyanazon feltételeket elfogadja olyképen, hogy személyes előnynek semmi esetre hely ne adassék.

Mindezen kedvezmények szinleges ártérités (refactio) alakjában nem járhatnak.

11. §. A belföldön beállott drágaság esetére jogában áll a kormánynak az élelmi czikkek szállitási diját, a drágaság tartamára, a legmagasabb (maximal) árszabás felére leszállitani.

12. §. A katonaszállitás leszállitott árszabások szerint eszközlendő és pedig egyrészt a hadügyministerium, másrészt az osztrák államvaspályatársaság igazgatóságai között (1860 deczember 10.) megkötött egyezmény alapján, melynek szabályai ezen engedélyokmány kiegészitő részét képezik.

A fentebbi pályával a katonaszállitás iránt létrejött, vagy létrehozandó s az állam részére kedvezőbb egyezmények az engedélyezett pályára is érvényesek lesznek.

Ezen határozatok a pénzügyőrökre, valamint az állami és hatósági közbiztonsági őrségre, végül a fegyenczekre is alkalmazandók.

Az engedélyes köteles lesz mindazon határozatokat foganatositani, melyek nagyobb katonai szállitások czéljából a magyar és osztrák vasutak kölcsönös kisegitését s az ezen szállitásokhoz szükséges berendezések előállitását s készentartását, továbbá a sebesült és beteg katonák szállitását szabályozzák, valamint köteles a hadi vasuti osztályok szervezésére vonatkozólag a cs. kir. szab. déli állam-, valamint a tiszavidéki és első erdélyi vasuttársulatokkal kötött egyezményhez hozzájárulni.

Végre köteles engedélyes hadmozgósitás esetén a szabadságos és tartalékos katonák elszállitását a lakhelyükhöz legközelebb eső állomástól rendeltetési helyükre kellő igazolásuk alapján a katonai leszállitott árszabás mellett eszközölni.

A katonaszállitásokra vonatkozó határozatok és kedvezmények magától érthetőleg ép ugy érvényesek a szolgálatban utazó honvédségre és azon csapatokra, melyek, mint a hadsereg kiegészitő része, a népjog oltalma alatt állanak.

13. §. Az államtisztviselők, hivatalnokok és szolgák, kik a vasutak igazgatása és üzlete felett őrködő hatóságok megbizásából, vagy az állam érdekeinek ezen engedélyből folyó megóvása végett, vagy jövedéki czélokból a vasutat használják és a hatóság megbizását igazolják, uti málháikkal együtt ingyen szállitandók.

14. §. Oly feleken, kik a vasutat a vitel vagy fuvarbér előleges kifizetése nélkül rosszhiszeműleg használják vagy a szállitmány nemének vagy sulyának helytelen bejelentésével vagy más módon a vállalat megröviditését czélozzák, háromszoros árszabási illeték lesz megvehető.

15. §. A kormány az államérdekek megóvása tekintetéből jogositva van magának ugy a pálya épitése, valamint az üzlet czélszerüen és szilárdan eszközölt felszerelése és folytonos jókarban tartása iránt minden részben meggyőződést szerezni és meghagyni, hogy a mutatkozó hiányok pótoltassanak.

A kormánynak joga van a részéről kiküldött közeg által az ügyvitelt és pályaigazgatást megvizsgálni és ellenőrizni.

Az engedélyes az államkincstár javára évi átalányt tartozik fizetni, azon költségek és kiadások megtéritése fejében, melyek a kormány felügyeleti joga gyakorlatával, a pályának üzlete alatt az államra nehezednek.

Ezen évi átalány-összeg mennyiségét a kormány határozza meg.

16. §. A jelenleg engedélyezett vaspályától 30 éven át (a pálya megnyitása napjától számitva) se kereseti, se jövedelmi, se más későbben ezek helyett netán behozandó adó fizettetni nem fog.

A kisajátitott ingatlanok telekkönyvi átirása bélyeg- és illetékmentesen eszközöltetik.

A tőkeszerzés, valamint épitkezés és az üzlet első berendezése czéljából kiállitandó minden szerződés, beadvány, vagy bármely más okirat szintén bélyeg- és illetékmentes.

17. §. Az engedély tartama 1967. évi január hó 1-ig terjed, mely napon véglegesen megszünik.

18. §. A kormány fentartja magának a jogot, hogy az engedélyezési törvény hatálybaléptétől számitva 30 év lefolyása után az engedélyezett pályát minden időben beválthassa.

A megváltási ár meghatározására a vállalatnak a valóságos megváltást megelőző hét év alatti évi tiszta jövedelmei fognak felszámittatni, mely összegből a két legmostohább év tiszta jövedelme levonatván, a fenmaradt öt év átlagos tiszta jövedelme fog kiszámittatni.

Ezen átlagos összeg, mely mindazonáltal a tényleg befektetett tőke $7^{1}/_{2}$%-nál kevesebb nem lehet, az engedélyesnek az engedély tartamáig mint évi járadék fizetendő.

A tőke nyilvántartása czéljából köteles az engedélyes az üzlet meginditása utáni évben a pálya kiépitésére és felszerelésére forditott tényleges tőkét kimutatni, valamint a később foganatositandó olynemü épitkezések terveit és költségvetéseit is a kormánynak jóváhagyás végett beterjeszteni, melyek az épitési alapot s nem mint pályafentartási költségek az üzletszámlát terhelik.

19. §. Az engedély megszüntével, valamint a pálya beváltásának bekövetkeztével, az állam az első esetben ingyen, az utóbbiban a 18. §. értelmében meghatározott évi járadék fizetése mellett lép az engedélyezett és jókarban átadandó vasut tehermentes birtokába és haszonélvezetébe, birtokába veszi különösen a pálya területét s földjét, a föld- és műmunkálatokat, a fel- és alépitményeket minden tartozékaikkal, mint forgalmi eszközökkel, pályaudvarokkal, fel- és lerakodó helyekkel, a vasut üzletéhez tartozó épületekkel az indulási és érkezési helyeken, őr- és felvigyázóházakkal, minden felszerelvényekkel, butorzattal, ingó és ingatlanokkal egyetemben.

Valamint az engedély megszüntével, ugy a pálya beváltása esetében is, az engedélyes megtartja a tartalékalap és künnlévő activ követelések tulajdonát, valamint a coaks-kemenczéket, öntődéket, gép vagy egyéb épületeket, melyek megszerzésére vagy előállitására a kormány által azon határozott hozzáadással hatalmaztatott fel, hogy azok a vaspályának semmi tartozékát képezni nem fogják.

20. §. Ha az engedély-okmányban vagy a

törvényekben foglalt kötelességek megsértése vagy mulasztása az engedélyes részéről ismételve fordulna elő, a kormány fentartja a jogot, ellene a törvényeknek megfelelő intézkedéseket megtenni és a körülmények szerint az engedélyt még tartamának lefolyása előtt megszüntnek nyilvánitani.

21. §. Ezen engedély minden okmányszerü kiadványai csak egy forintra szabott bélyegdij alá esnek.

A tótmegyer-nagysurányi másodrendü vasut engedélyokmányának függeléke.(1)

Üzletszabályok, melyek által az engedélyokmány 2. §-ban emlitett ideiglenes üzletrend némely intézkedései a jelen másodrendü vasutra nézve módosittatnak.

1. §. A pályát s vágányainak állapotát addig, mig mindkét irányban naponként együttvéve 10-nél több vonat nem közlekedik, a pályafelügyelő személyzet naponként legalább egyszer megvizsgálni köteles.

A szegélysinnel ellátott látogatottabb átjárók, valamint az oly épitmények, melyek a közlekedő vonatokra nézve veszélyesek lehetnek, minden egyes vonat áthaladása előtt megtekintendők.

2. §. Ezen vasut egyes vonataiban általán nem lehet több 100 tengelynél, oly vonataiban pedig, melyekkel személyek szállittatnak, legfeljebb 60.

Hossz-fa vegyes vonatokkal is szállittathatik; az ily fával megterhelt kocsik azonban a vonat végén alkalmazandók olykép, hogy a személyszállitó kocsiktól legalább 3, a mennyiben lehetséges, terhelt kocsik által választassanak el.

A dörzsfékek száma és azoknak vonatonkénti beosztása iránt a közmunka- és közlekedésügyi minister utólagosan fog intézkedni.

3. §. A menetrend szerinti vonatsebesség a nyilt pályán középszámitással óránként 2 mértföldnyi, a megengedhető legnagyobb sebesség pedig óránként 3 mértföldnyi lehet.

A korláttal el nem látott átjáróknál azonban a gyorsaság akkép mérséklendő, hogy a vonat 100 méternyi távolságban megállitható legyen.

4. §. A tehervonatoknak gőzmozdony általi tolása csak azon esetben engedtetik meg, ha elől egy vezetőmozdony alkalmaztatik, ily módon megengedtetik az a vegyes vonatoknál is, de az utóbbi esetben a menet sebessége óránként legfeljebb 1¼ mértföldnyi lehet.

Az indóházakban s a munka-vonatoknál azonban, ha a szükség ugy kivánja, a vonatok tolása akkor is megengedtetik, ha elől vezető mozdony nincs.

Ily esetben azonban a nyilt pályán csakis óránkénti 1 mértföld sebességgel szabad járni, s a vonat élén levő kocsiba jelző kürttel ellátott kalauz állitandó.

A menetrend szerinti vonatoknál is megengedtetik, hogy a mozdony forditva, azaz szerkocsijával elől mehessen.

5. §. A vonatok elindulását a vég- és közben eső állomásokon táviratilag mindaddig nem kell jelezni, mig az engedélyezett vonalon egyszerre csak egy vonat közlekedik, vagyis mig a vonatok nem találkoznak vagy egymást meg nem előzik.

Mihelyt egyszerre egynél több vonat közlekedik, a vonat elindulása az állomások közt táviratilag jelzendő.

6. §. Az engedélyesnek megengedtetik, hogy a személy- és málhajegyek kiadását magán a vonalon, a felvételi állomásokon kivül rendezhesse be s a kezelésre nézve oly rendszabályt hozhasson be, mely czélszerüsége mellett a forgalom biztosságát nem veszélyezteti.

XLIV. TÖRVÉNY-CZIKK

az arad-körösvölgyi másodrendü vasut kiépitése tárgyában.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 23-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi május 24-én.)

1. §. Az Aradról kiinduló és a Körös völgyén Uj-Szt-Anna, Világos, Pankota községeken át Borosjenőig vezető másodrendü gőzmozdonyu vasut

(1) E függeléknek forgalmi természetü határozmányait hatályon kivül helyezte az 1884: XXXIII. t. cz. 1. czikke.

(2) V. ö. az 1893: X. t. czikket az aradi és csanádi egyesült vasutak részvénytársaság hálózatához tar-

kiépitése tárgyában előterjesztett engedély-okmány jóváhagyatván, beczikkelyeztetik.

2. §. E törvény kihirdetése napján lép életbe s végrehajtásával a közmunka- s közlekedési- és a pénzügyminister bizatik meg.

Az arad-körösvölgyi másodrendű vasut engedély-okmánya.

1. §. Az engedélyesek u. m. Borosjenői Aczél Péter és érdektársai jogot nyernek egy Aradról kiinduló és Uj-Szt.-Anna, Világos, Pankota mellett Borosjenőig vezetendő mozdonyvasut épitésére és üzletére; a kormány azonban felhatalmazással bir a kijelölt vasutvonalnak folytatására Jószáshelyig, esetleg a fővonalból kiágazó kisebb szárnyvonalak épitésére az engedélyt a megnevezett engedélyeseknek hasonló feltételek alatt szintén megadni.(1)

2. §. Az engedélyesek az engedélyezett pálya épitésénél és üzleténél kötelesek jelen engedély-okirat tartalmához, továbbá a közmunka- és közlekedési minister által 1868. évi ápril 20-án 4973. sz. a. kibocsátott s az országgyülés által jóváhagyott ideiglenes vasutengedélyezési szabályhoz, valamint az 1867. vám- és kereskedelmi szövetség 8. §-ban ideiglen elfogadott vasuti üzletrendhez, menynyiben az a jelen engedély-okmány tartalma, valamint függeléke folytán módositást nem szenved, mindaddig alkalmazkodni, mig ezen ideiglenes szabályok helyett a hazai törvényhozás által hozandó ujabb törvények és a kormány által kibocsátandó rendelvények életbe nem lépnek, melyekhez, valamint az azok behozataláig a fennálló szabályokon a magyar kormány által teendő minden változtatásokhoz is alkalmazkodni és azoknak feltétlenül hódolni tartoznak.

3. §. A pálya épitése és üzleti felszerelése az engedélyesek által készitendő s a kormányhoz átvizsgálás és jóváhagyás végett felterjesztendő általános és részletes tervezetek alapján fog eszközöltetni.

Az engedélyesek különben ugy a tervek készitésénél, mint az épités kivitelénél alkalmazandó szerkezetet a jelen engedély s az üzlet biztonságára való tekintetek által vont korlátok közt szabadon választhatják.

A kormány fentartja magának, hogy az épitési terven változtatásokat tehessen, a menynyiben ilyenek a müszaki vizsgálat, vagy a jelen engedélyokmány 2. §-ban érintett ministeri rendelet 6. §. határozata szerint intézendő közigazgatási vonaljárás eredménye vagy az épités tartama alatt teljesitett egyes vizsgálatok nyomán a pályaszolgálat, valamint a közforgalom érdekéből és a pálya fennállásának biztositására, nemkülönben a törvényes határozmányok teljesitése szempontjából szükségeseknek fognak találtatni, ezek által azonban a már egyrészt az eszközlött elővizsgálat, másrészt a közigazgatási vonaljárás folytán meghatározott pályanyom változást nem szenvedhet. Magától értetik egyébiránt, hogy ez által az engedélyeseknek az engedély-okmányban biztositott jogai sérelmet nem szenvedhetnek.

Ha az épités kivitelénél gazdálkodási vagy üzleti tekintetből akár a pályavonal, akár a részlettervek megváltoztatása kivánatosnak vagy szükségesnek mutatkozik, ily változtatások megengedése a kormánytól lesz kikérendő.

Magától értetik, hogy ez által az engedélyokmánynak a pálya kiépitésére vonatkozó határozatai változást nem szenvednek.

4. §. A pálya alépitménye egy vágányra készithető s ehhez képest a terület kisajátitása annyi térfogatra szoritkozhatik, a mennyi egynyomu sinuthoz és kitérőkhöz, nemkülönben az állomásokra megkivántatik.

Mihelyt az engedélyezett vonalon annyira növekedett a forgalom, hogy az évi bruttojövedelem mértföldenként 100,000 o. é. forintot ezüstben meghalad, akkor az engedélyesek kötelesek a kormány kivánatára minden kártalanitás nélkül egy másik vágányt létesiteni.

Ezen kötelezettség teljesitésére azonban engedélyes csak az engedély tartamának első 70 éve alatt kényszerithető. Az utolsó 20 év lefolyása alatt a második vágányt csak az állam részéről nyujtandó egyezségileg meghatározandó kártalanitás mellett köteles előállitani

5. §. A munkálatok létesitése és az üzleti berendezésre a következő általános szabályok lesznek irányadók.

---

tozó vasutvonalak engedélyokmányainak és engedélyokiratainak egyesítéséről, mely törvényczikk az arad-körösvölgyi vasutra vonatkozó új engedélyokmányt is tartalmazza és egyúttal föltünteti ezen vasutvonal további kiépítésének részleteit.

(1) Ez engedélyt megadta a közmunka- és közlekedési miniszter az 1880 okt. 12. 18,234. sz. engedélyokirattal (1893: X. t. cz. engedélyokirat 1. §.).

a) *Alépitmény.*

A maximal emelkedési viszony legyen egy a százhoz (1 : 100).

Kanyarodások a nyilt pályán 300 méternél kisebb félátmérővel nem birhatnak.

A pályatest koronaszélességének ott, hol a sinek a talpfán feküsznek, 3·3 méternyinek kell lennie.

A kövecságy a sinek lába alatt 0·25 méter vastagságban s a sinek lábának magasságában 2·8 méter szélességben rakandó.

A műépitmények kivétel nélkül fából is létesithetők.

b) *Felépitmény.*

A pálya az elsőrendü vasutakkal egyenlő vágány-szélességet nyer.

A sinek folyóméterenkint 36 vámfontnál könnyebbek nem lehetnek és oly sürün rakott talpfákra helyezendők, hogy 80 mázsa keréknyomásnak megfelelő hordképességgel birjanak. Már használt vagy kevésbbé jó minőségü sinek alkalmazása csak annyiban engedhető meg, a mennyiben ez által az üzlet biztonsága veszélyeztetve nincsen. Megengedtetik még a függő sinkötés, valamint egyszerübb szerkezetü kitérők alkalmazása is. A közönséges talpfák hossza 2·2 méternél kisebb nem lehet, azonban ugy ezek, mint a kitérők talpfái is puha vagy kemény fűrészelt vagy hasitott fából is előállithatók.

A felépitmény más anyagát és szerkezetét illető minden egyéb intézkedések a kormány által a részlettervek előterjesztésekor állapittatnak meg.

c) *Épületek, pályaelzárás, jelzések.*

Az épületek felállitása a legkisebb mérvre szoritható és az épületek a helyszinén legjutányosabban megszerezhető anyagokból, esetleg osztfalazat, vályog vagy vert falakból vagy egészen fából is előállithatók.

Egészen különös eseteket kivéve, az állomásokon esetleg szükségeseket bele nem értve, 4 kilométernyi távolságban egy-egy őrház állitandó fel.

Minden állomáson elég egy váró helyiséget rendezni be.

Közczélok, ugy mint a posta, távirda, rendőrség stb. részére megkivántató helyiségek előállitására az engedélyesek nem köteleztetnek.

Áruraktárak csak — a mennyiben azt a forgalom megköveteli — épitendők.

A vizállomásoknál kézzel hajtható szivattyúk, fa-viztartók, égetett agyag vizvezető csövek stb. alkalmazása megengedtetik és esetleg a mozdony közvetlen a kutból is nyerheti vizét.

A pálya bekeritése, általában a védgátakat és anyagárkokat is ideértve, csak különösen figyelemre méltó helyeken és ott létesitendő, a hol a helyi viszonyok ezt okvetlen megkivánják.

Az utak elzárására szükséges korlátok csak nagyon sürü közlekedési ut-átjárásoknál vagy oly helyeken állitandók fel, a hol a vonat közeledése az ut-átjárástól legalább 150 méter távolságra észre nem vehető.

A korláttal el nem látott ut-átjárásoknál lassu menetet jelző álló táblák alkalmazandók.

Az engedélyesek kötelesek egy üzleti távirdát létesiteni, melyen az állomások közti távsürgönyzés eszközölhető legyen. A lát-, hang- és harangjelzők mellőzhetők.

A kézi és a vonatokon használt jelzőszerek a fennálló szabályok szerint rendezendők be

d) *Állomások.*

Az állomások száma, ide nem értve a két végső állomást, háromnál kevesebb nem lehet, ezen felül az engedélyeseknek jogukban áll több állomást és megálló helyet is berendezni.

Aradon az engedélyesek a meglevő társulatokkal közös pályaudvart birhatnak, vagy ha a pálya épitési vagy üzleti viszonyai ugy kivánnák, külön állomást is létesithetnek; ez utóbbi esetben azonban a pályaudvar elhelyezésénél s a vonalnak az aradi vár közelében leendő vezetésénél e vár érdekei szem előtt tartandók.

Az állomások, valamint a kitérők helyeinek és kiterjedésének meghatározása, az engedélyesek javaslatához képest, a kormányt illeti.

Az állomások azonban ugy helyezendők el, hogy szükség esetén megnagyobbithatók legyenek.

e) *Üzleteszközök.*

Az üzleteszközöket a 2. §-ban érintett ideiglenes vasut-üzleti rend 21. 22. és §§-ban megszabott határozmányok fentartása mellett az engedélyesek maguk választhatják meg.

A mozdony vagy teherkocsik tengelyének legnagyobb megterhelése 160 mázsára határoztatik.

Kéttengelyü mozdonyok alkalmazása megengedtetik.

A beszerzendő üzleteszközök mennyiségére nézve az engedélyesek egyelőre csak a kezdetben várható forgalom nagyságának arányában tartoznak intézkedni, kötelesek azonban ezeket a forgalom emelkedéséhez képest időközönkint szaporitani.

Ezen kötelezettséget illetőleg valamint azon esetben is, ha a kapcsolatban levő vaspályatársulatok egyikével oly egyezség köttethetnék, melynek következtében az illető társulat venné át az engedélyezett pálya üzletét vagy látná el azt részben vagy egészben a szükséges üzleteszközökkel, az engedélyesek a kormány meghagyásához képest intézkednek.

6. §. Mihelyt a forgalom a jelenleg engedélyezett vonalon annyira növekednék, hogy az éjjeli szolgálat berendezése kivánatosnak vagy szükségesnek mutatkoznék, az engedélyesek kötelesek lesznek a felvételi helyiségek, jelzés, pályafelügyelet s minden más, a rendszeres üzlet fentartása czéljából szükséges intézkedésekre nézve a pályát a m. kir. kormány részéről az elsőrendü vaspályák értelmében kiadott szabványok s utasitások szerint kiegésziteni s berendezni, s a kormány részéről teendő e részbeni intézkedéseket saját költségükön foganatositani.

Ezen kötelezettség teljesitése azonban csak az engedélytartam első 70 éve alatt követelhető, az utolsó 20 év alatt a pálya ily módoni átalakitása csak a kormány és engedélyes közt e részben kötendő egyezmény alapján eszközölhető.

Végre kötelesek engedélyesek a forgalmi eszközöket, sineket és egyéb az épitésnél használandó anyagokat a belföldön szerezni be, s azoknak külföldről leendő behozatalát a kormány csak az esetben fogja megengedni, ha engedélyesek kimutatják, hogy azok a belföldön hasonló feltételek alatt be nem szerezhetők.

7. §. Az engedélyesek kötelesek a részletterveket az engedélyező törvény hatályba lépte napjától számitott 6 hónap alatt a kormánynak előterjeszteni, a pálya épitését ezen tervek jóváhagyásától számitott egy hónap alatt megkezdeni s az épitést ugyancsak a részlettervek jóváhagyásától számitott két év alatt befejezni s a pályát a közforgalomnak átadni.

Jogukban áll azonban az engedélyeseknek a pályavonal egyes részeit is, mihelyt azok az üzlet biztonságának megfelelően kiépitve lesznek, a fent kitett határidő előtt külön-külön is a közforgalomnak átadni.

8. §. A kormány fentartja magának a jogot, hogy a mennyiben más pályák beszakadása, pályaudvarok közös használata, kocsikölcsönzés és minden ezekért járó kárpótlás tárgyában az illető társaságok közt egyezmény nem jöhetne létre, egy ilyennek feltételeit meghatározhassa.

9. §. A kisajátitási jog az 1868. évi LV. törvényczikk értelmében az engedélyezett pálya kiépitésére az engedélyeseknek megadatik.

10. §. Az engedélyesek kötelesek a postát és postakezelőket a vasuti üzletrend 68. §-a értelmében ingyen szállitani s e czélra naponkint legalább egy vonatot mindkét irányban berendezni.

Az engedélyesek kötelesek egy két-tengelyű áruszállitó kocsi fele részét a postaküldemények és a postakalauz szállitására berendezni, mely postakocsi naponként mindkét irányban legalább egyszer közlekedik.

A többi vonalokon, melyek naponként közlekednek, kötelesek az engedélyesek a két végpont közt váltott azon küldeményeket, melyek postatisztek vagy szolgák kisérete nélkül szállitandók és külön kocsik használatát nem igénylik, az érték-küldemények kivételével ingyen szállitani és saját kalauzok vagy vezetőjük által kezeltetni.

A vaspálya üzlete tárgyában az igazgatóság s alárendeltjei vagy utóbbiak közt váltott levelezés, a jelenleg engedélyezett vaspályán bérmentesen szállitható.

11. §. Az engedélyezett vaspályavonal mentén szükséges vaspálya-üzleti távirda-vezetékeknek a pálya indóházain és esetleg őrházain alkalmazandó utolsó elszigetelőig, esetleg a forgatható védjelző-készülékekig való kiépitését a részletekre nézve az engedélyesekkel megállapitandó egyezmény alapján a m. kir. távirdaigazgatás hajtatja végre.

Kötelezve vannak ennélfogva az engedélyesek a m. kir. távirda-igazgatást a távirda-épitkezés elrendelése és a fentjelzett egyezmény megállapitása végett oly idejekorán megkeresni, hogy ennek a távirda-épitkezésekhez szükséges anyagok beszerzésére és a távirdaépitkezéseknek a pálya megnyitásáig leendő elkészitésére elég ideje maradjon.

Engedélyesek kötelesek megengedni, hogy a felállitandó távirdavezeték oszlopai a pálya saját birtokán és területén állittassanak fel a nélkül, hogy az engedélyesek az elfoglalt területért jelenben vagy jövőben kártalanitást követelhetnének.

A távirda-oszlopok helyei, valamint a távirdavezeték más megerősitési pontja az engedélyesek és a m. kir. távirda-igazgatás illető épitési közegei által egyetértőleg és ugy állapitandók meg, hogy azok miatt sem a vasuti üzlet, sem az üzleti személyzet biztonsága veszélyeztetve ne legyen.

Engedélyesek kötelesek azon esetben, ha az üzleti távirdavezetékekkel egyidejüleg állami távirdavezeték nem épittetnék, a távirda-oszlopok és más távirdaépitési anyagok összes árát, s az összes távirdaépitési költségeket, azon esetben pedig, ha egyidejüleg állami távirdavezeték is épittetnék, az üzleti vezetékek épitésére forditott aránylagos részét a m. k. távirdaigazgatásnak megtériteni.

Mindkét esetben kötelezve vannak az engedélyesek a m. kir. távirdaigazgatás kivánatára az előbbi pontban megnevezett távirdaépitkezésekhez szükséges összegeket az utólagos

elszámolásig kamat nélkül előlegezni és a távirda-oszlopokat s a többi összes távirdaépitési anyagokat az épitendő pálya mentén a m. kir. távirdaigazgatás által meghatározandó módon és időben a már lerakott vasutvágányon saját költségükön szétosztani.

Az üzleti vezetékek átadásakor az engedélyesek számlájára épitett üzleti vezetékek összes leltári állománya az engedélyesek birtokába megy át.

Jogában áll azonban a m. kir. távirda-igazgatásnak a vaspálya mentén fennálló oszlopokra bármikor államtávirda-vezetékeket alkalmazni és ekkor a távirda-oszlopok az állam költségén való fentartásának kötelezettsége mellett a m. kir. távirda-igazgatás ingyen tulajdonába mennek át.

A vasut-üzleti távirda-vezetékeket az engedélyesek a m. kir. távirda-igazgatás szokott ellenőrködése mellett kizárólag csak azon sürgönyzésekre használhatják, melyek a vasutüzlet czéljaiból az igazgatóság és alárendelt közegei vagy ez utóbbiak által egymás közt váltatnak.

Jogositva van azonban a m. kir. távirdaigazgatás a pálya-igazgatósággal egyetértve ezen üzleti vezetékeknek, a mennyire az üzleti forgalom megengedi, ugy állami, mint magánsürgönyök továbbitására illő ellenőrzés mellett használását kivánni és elrendelni.

Ez esetben azonban a használat módja és a távirás dijának az engedélyesek s a m. kir. távirda-igazgatás közti megosztása külön egyezmény által fog szabályoztatni.

Hasonlóan külön egyezményben állapittatnak meg az engedélyesek s a m. kir. távirda-igazgatás közt azon feltételek is, melyek a vaspálya mellett felépitett távirda-vezetékek felügyeletét, fentartását s az azokon netalán későbben a vaspálya-igazgatóság kivánatára eszközlendő változtatásokat vagy áthelyezéseket s általában mindazon távirdai ügyeket illetik, melyek a fentebbi pontok által még nem szabályozvák.

12. §. A fuvarbérek maximuma az engedélyezett pálya számára a következő határok közt szabatik meg.

Legmagasabb árszabás osztrák mértföld és személyenkint:

az	I. osztályban	36	o.	é.	kr.	ezüstben
a	II.	«	27 «	«	«	«
a	III.	«	18 «	«	«	«
a	IV.	«	10 «	«	«	«

Az első és másodosztályu kocsik az I-ső rendü pályákon használt II-od rendü kocsikhoz hasonlóul szereltethetnek fel.

A III-ik osztály részére oly kocsik alkalmaztathatnak, milyenek a többi pályákon a IV. osztályra nézve előirvák. Azonban padokkal látandók el.

A málhának 50 vámfontot meghaladó sulya 20 vámfontnyi s a gyorsáruk sulya 10 vámfontnyi törtszámokban kikerekitve, vámmázsánként az áru-fuvardij 3-ik osztályának kétszeres összegével számitható.

Az áruk vámmázsa s osztrák mértföldenkint és pedig az I. osztály 2½, II. osztály 3½ s III. osztály 4½ o. é. krjával ezüstben szállitandók.

A kőszén, só, tüzi és épületfa, trágya, kő és tégla egész kocsirakodásoknál kivételesen vámmázsa s mértföldenkint 2 o. é. kr. ezüstben szállitandó.

A szállitmányok szállitási diján felül még minden vámmázsa után megfelelő kezelési dij felszámitása is megengedtetik, ezen kezelési dijak nagyságát az illető szállitási czikkeknek megfelelőleg az engedélyesek a kormánynyal közös megállapodás alapján határozzák meg.

A személy- s áruszállitásra vonatkozó egyéb viteldijak s fuvarbérek, továbbá a mellékilletékek, az áruk osztályozása, valamint a többi szállitási határozmányok tekintetében a tiszai vasut fővonalain fennálló rendeletek alkalmazandók.

Mihelyt ezen pálya jövedelme egymásután következő 3 éven át a befektetési tőke 8%-ára emelkedik, jogában álland a kormánynak az engedélyesek meghallgatása mellett az árszabályt megfelelőleg leszállitani.

13. §. Az engedélyeseknek megengedtetik, hogy a szedendő vitel- és fuvardijakat belföldi ezüstpénzben számitsák olyképen, hogy az árkelet tekintetbe vételével járó illetéket országos értékben tartozzanak elfogadni.

14. §. A 12. §. értelmében meghatározott árszabások az engedélyesek által időközben leszállithatók, egészben vagy csak a tárgyak egyes nemeire, az egész vonal hosszában vagy csak a pálya egyes vonalszakaszaira, egyik vagy mind a két irányban; minden szállitási távolságra egyenlően vagy növekvésük esetére nagyobb mérvben.

Az ekként leszállitott árszabályok az előbbeni mértékre ismét felemelhetők, de csak három havi alkalmazásuk után.

Ha egy szállitó vagy rakomány-vállalkozó bizonyos feltételek alatt fuvarbér-leszállitásban vagy más kedvezményekben részesül, ezekben részesiteni kell minden szállitót és vállalkozót, ki ugyanazon feltételeket elfogadja, olyképen, hogy személyes előnynek semmi esetre hely ne adassék.

Mindezen kedvezmények szinleges ártérités (refactio) alakjában sem járhatnak.

15. §. Az élelmi szereknek a belföldön beállott rendkivüli drágasága esetére joga van a kormánynak azok fuvarbérét a drágaság tartamára a maximal-árszabás feléig leszállitani.

16. §. A katonaszállitás leszállitott árszabások szerint eszközlendő és pedig egyrészt a

hadügyministerium, másrészt a m. kir. államvaspálya igazgatósága között 1874. évi október 4-én megkötött egyezmény alapján.

A fentebbi pályával a katonaszállitás iránt létrejött vagy létre hozandó s az állam részére kedvezőbb egyezmények az engedélyezett pályára is érvényesek lesznek.

Alkalmazandók még ezen határozatok a pénzügyi, valamint az állami és hatósági, közbiztonsági őrségre, végül a fegyenczekre is.

Az engedélyesek kötelesek mindazon határozatokat foganatositani, melyek nagyobb katonaszállitások czéljából a magyar és osztrák vasuttársulatok kölcsönös kisegitését, az ezen szállitásokhoz szükséges berendezések előállitását és készentartását, a hadi vasuti osztályok szervezését és béke idején alkalmazását, a sebesült és beteg katonai egyének szállitását szabályozzák.

Háboru és mozgósitás esetén végül az engedélyesek kötelezik magukat a szabadságosok és tartalék elszállitását a lakhelyükhöz legközelebb eső állomástól rendeltetési helyük felé kellő igazolásuk alapján a katonai leszállitott árszabás mellett eszközölni.

A katonaszállitásokra vonatkozó határozatok és kedvezmények magától érthetőleg ép ugy érvényesek a szolgálatban utazó honvédségre és azon csapatokra, melyek, mint a hadsereg kiegészitő része, a népjog oltalma alatt állanak.

17. §. Az államtisztviselők, hivatalnokok és szolgák, kik a vasutak igazgatása és üzlete felett őrködő hatóságok megbizásából vagy az állam érdekeinek ezen engedélyből folyó megóvása végett vagy jövedéki czélokból a vasutat használják és a hatóság megbizását igazolják, uti málháikkal együtt ingyen szállitandók.

18. §. Oly feleken, kik a vasutat a vitelvagy fuvarbér előleges kifizetése nélkül roszhiszemüleg használnák, vagy a szállitmány nemének vagy sulyának helytelen bejelentésével vagy más módon a vállalat megrövidítését czélozzák, háromszoros árszabási illetmény lesz megvehető.

19. §. Joguk van egyszersmind az engedélyeseknek részvénytársaságot alakitani s a szükséges pénz beszerzése czéljából névre vagy előmutatóra szóló elsőbbségi vagy törzsrészvényeket bocsátani ki, melyek a magyar, osztrák és külföldi tőzsdéken elárusithatók és hivatalosan jegyezhetők.

Az engedélyeseknek jogukban álland továbbá az alaptőkét olykép szerezni be, hogy annak három ötödrésze erejéig elsőbbségi részvényeket s két ötödrésze erejéig törzsrészvényeket bocsáthassanak ki.

Ez esetben azonban a pálya tiszta jövedelméből mindenekelőtt az elsőbbségi részvényeknek 6 száztóli kamatjai s a kormány által megállapitandó törlesztési hányada lesz fedezendő, s a törzsrészvények törlesztése mindaddig kezdetét nem veendi s nem veheti, a mig az összes elsőbbségi részvények nem törlesztettek.

A kétnemü részvények tulajdonosai ezen kivül azonban minden másnemü jogokban s kötelezettségekben egyaránt részesülnek.

A társaság az engedélyesek minden jogait és kötelezettségeit örökli, alapszabályait tervezi, melyeknek helybenhagyását és az ország érdekei szem előtt tartásával eszközlendő kiegészitését a kormány magának fentartja.

Az alapszabályokba a többi közt felveendő az is:

1. hogy az alapszabályok helybenhagyása után az engedélyesek által az alakuló közgyülés azonnal összehivandó lesz s az első igazgatótanács e közgyülés által választatik;

2. hogy a társulat közgyüléseit az épités ideje alatt is évenként megtartja;

3. hogy azon esetre, ha az engedély tartama alatt jövedelem hiánya miatt az összrészvények törleszthetők nem lennének, a törlesztetlenül maradt részvények tulajdonosai részvényeiknek beváltását vagy e czimen bárminemü kárpótlást az államtól nem igényelhetnek.

Az engedélyesek maguk és jogutódaik nevében alávetik magukat a katonai altisztek alkalmazásáról szóló 1873:II. t.-czikk összes határozmányainak.

A társulat székhelye szab. kir. Arad város s hivatalos ügykezelési nyelve kizárólag a magyar.

20. §. Az engedélyezett vasut felépitésére és megfelelő berendezésére szükséges maximal tőke 1,620.000 frt, azaz egy millió hatszázhuszezer forintban vagyis osztrák mértföldenkint 216 000, azaz kétszáztizenhatezer osztrák értékü forintban állapittatik meg.

21. §. Az engedélyesek kötelesek ezen engedélyezési törvény érvényre emelkedésének napjától számitott 6 hónap alatt a részvénytőke elhelyezését kimutatni, mit ha ezen idő alatt megtenni elmulasztanának, az engedély-okmány hatályon kivül helyeztetik.

22. §. A kormány az államérdekek megóvása tekintetéből jogositva van magának ugy a pálya épitése, valamint az üzlet megfelelő felszerelése és folytonos jó karban tartása iránt minden részben meggyőződést szerezni, és meghagyni, hogy a mutatkozó hiányok pótoltassanak.

A kormánynak joga van a részéről kiküldött közeg által az ügyvitelt és pályaigazgatást megvizsgálni és ellenőrizni. A kormány által kiküldött biztosnak jogában áll az igazgatóválasztmány ülésében, valamint a közgyülésekben, a mikor azt jónak találja, részt venni, nemkülönben törvénytelen vagy az állam érdekeire netán hátrányos, az engedélyokmánynyal ellenkező intézkedéseket felfüggeszteni és erről a ministeriumnak további eljárás végett jelentést tenni.

A kormánynak az általános törvények hatá-

rozatai s különösen a jelen engedély-okmány értelmében fentartott felügyeleti joga gyakorlatával ugy az épitkezési időtartam, valamint az engedélyezett vonal részben vagy egészben leendő megnyitása után az államra nehezedő költségek és kiadások megtéritése fejében az engedélyesek és illetőleg jogutódaik az államkincstár javára bizonyos évi átalányt fizetnek.

Ezen átalányösszeg mennyiségét az engedélyesek vagy jogutódaik érdekének méltányos tekintetbe vételével a kormány határozza meg.

23. §. A jelenleg engedélyezett vaspályától 30 éven át (a pálya megnyitása napjától számitva) sem kereseti, sem jövedelmi, sem más, — későbben, ezek helyett netán behozandó adó fizettetni nem fog.

Megengedtetik továbbá, hogy az első kiadásu elsőbbségi és törzsrészvények, ideértve az ideiglenes jegyeket is, bélyeg- és illetékmentesen adassanak ki.

Ugyanazon mentesség a kisajátitott területek átiratási dijaira is megadatik.

A tőkeszerzés, valamint épitkezés és az üzlet első berendezése czéljából kiállitandó minden szerződés, beadvány vagy bármely más okirat bélyeg- és illetékmentes lesz.

24. §. Az engedély tartama a 2-ik szakaszban idézett ideiglenes vasutengedélyezési szabály 9. §-a *b)* pontja alatt kimondott oltalommal uj vasut felállitása ellen a megnyitástól számitott 90 évre állapittatik meg, mely napon véglegesen megszünik.

Az engedély elenyészik akkor is, ha a 6. és 7. §-ban megállapitott határidők a részletes tervek benyujtása, az épités befejezése, továbbá az üzlet megnyitására nézve meg nem tartatván, a határidők elmulasztása a fennidézett vasut-engedélyezési szabály 11. §. *b)* pontja értelmében, különösen pedig, ha politikai és financziális válságok által nem igazoltathatik.

25. §. A kormány fentartja magának a jogot, hogy az engedélyezési törvény hatályba léptétől számitva 30 év lefolyása után az engedélyezett pályát minden időben beválthassa.

A megváltási ár meghatározására a vállalatnak a valóságos megváltást megelőző hét év alatti tiszta jövedelmei fognak felszámittatni, mely összegből a két legmostohább év tiszta jövedelmei levonatván, a fenmaradt öt év átlagos tiszta jövedelme fog kiszámittatni.

Ezen átlagos összeg, mely mindazonáltal a tényleg befektetett tőke $7^1/_2$%-nál kevesebb nem lehet, az engedélyeseknek a megállapitott engedély tartamáig mint évi jövedék fizetendő.

26. §. Az engedély megszüntével, valamint a pálya beváltásának bekövetkeztével az állam, az első esetben ingyen, utóbbiban a 25. §. értelmében meghatározott évi járadék fizetése mellett lép az engedélyezett és jó karban átadandó pálya tehermentes birtokába és haszonélvezetébe, birtokába veszi különösen a pálya területét s földjét, a föld- és műmunkálatokat, a fel- és alépitményeket minden hozzátartozókkal egyetemben, mint forgalmi eszközökkel, pályaudvarokkal, fel- és lerakodó helyekkel, a vasut üzletéhez tartozó épületekkel, az indulási és érkezési helyeken, őr- és felvigyázó házakkal, minden felszerelvényekkel, butorzattal, ingó és ingatlanokkal egyetemben.

Valamint az engedély megszüntével, ugy a pálya beváltása esetében is, az engedélyes megtartja a tartalékalap és a kinnlevő activ követelések tulajdonát, valamint a coax-kemenczéket, öntődéket, gép- vagy egyéb épületeket, a melyek megszerzésére vagy előállitására a kormány által azon határozott hozzáadással hatalmaztatott fel, hogy azok a vaspályának semmi hozzátartozandóját nem fogják képezni.

27. §. Ha az engedély-okmányban vagy a törvényekben foglalt kötelességek megsértése vagy mulasztása, az engedélyesek részéről ismételve fordulna elő, a kormány fentartja a jogot, ellene a törvényeknek megfelelő intézkedéseket megtenni és a körülmények szerint az engedélyt még tartamának lefolyása előtt megszüntnek nyilvánitani.

28. §. Engedélyesek kötelesek az engedély kiadása előtt 50,000 frt, azaz ötvenezer o. é. forintnyi biztositékot készpénzben, vagy magyar állami papirokban, vagy a magyar állam által biztositott vasutak elsőbbségi kötvényeiben, vagy végre magyar földhitelintézeti s földbitelrészvénytársulati záloglevelekben a m. kir. központi állampénztárnál letenni.

E biztositék csak a pálya müszaki felülvizsgálatának akadálytalan befejezése után adatik vissza.

A felülvizsgálat engedélyesek kérelmére a pálya megnyitása után azonnal megtartandó.

29. §. Ezen engedély minden okmányszerü kiadványai csak egy forintra szabott bélyegdij alá esnek.

Az arad-körösvölgyi másodrendű gőzmozdony-vasut engedélyokmányának függeléke.(1)

Üzletszabályok, melyek által az engedélyokmány 2-ik §-ban emlitett ideiglenes üzletrend némely intézkedései a jelen másodrendü vasutra nézve módosittatnak.

---

(1) E függeléknek forgalmi természetü határozmányait hatályon kivül helyezte az 1884: XXXIII. t. cz. 1. czikke.

1. §. A pálya s vágányainak állapota addig, mig mindkét irányban naponként együttvéve 10-nél több vonat nem közeledik, a pályafelügyelő személyzet által naponként legalább egyszer megvizsgálandó.

Segélysinnel ellátott látogatottabb ut-átjárások, valamint az oly épitmények, melyek a közlekedő vonatokra nézve veszélyesek lehetnek, minden egyes vonat áthaladása előtt megtekintendők.

2. §. Ezen vasut egyes vonataiban általán nem lehet több 100 tengelynél; oly vonataiban pedig, melyekkel személyek szállittatnak, legfeljebb 60.

Hosszfa vegyesvonatokkal is szállittathatik; az ily fával megterhelt kocsik azonban a vonat végén alkalmazandók olykép, hogy a személyszállitó kocsiktól legalább 3, a mennyiben csak lehetséges, terhelt kocsi által választassanak el.

A dörzsfékek száma és azoknak vonatonként beosztása iránt a közmunka- és közlekedési minister utólagosan fog intézkedni.

3. §. A menetrend szerinti vonatsebesség a nyilt pályán középszámitással óránként 2½ mértföldnyi, a megengedhető legnagyobb sebesség pedig óránként 3 mértföldnyi lehet.

A korláttal el nem látott uj átjárásoknál azonban a gyorsaság olykép mérséklendő, hogy a vonat 100 méternyi távolságban megállitható legyen.

4. §. A tehervonatoknak gőzmozdony általi tolása csak azon esetben engedtetik meg, ha elől egy vezetőmozdony alkalmaztatik, ily módon megengedtetik az a vegyes vonatoknál is, de az utóbbi esetben a menet-sebesség óránként legfeljebb 1¾ mértföldnyi lehet.

Ha a szükség ugy kivánja, ugyszintén az indóházakban s a munka-vonatoknál a vonatok tolása akkor is megengedtetik, ha elől vezető mozdony nincs.

Ily esetben azonban s nyilt pályán csakis óránkénti 1 mértföld sebességgel szabad járni s a vonat élén levő kocsiba jelzőkürttel ellátott kalauz állitandó.

A menetrend szerinti vonatoknál is megengedtetik, hogy a mozdony forditva azaz szerkocsijával elől mehessen.

5. §. A vonatok elindulását a vég- és közbeneső állomásokon táviratilag mindaddig nem kell jelezni, mig az engedélyezett vonalon egyszerre csak egy vonat közlekedik, vagyis mig a vonatok nem találkoznak vagy egymást meg nem előzik.

Mihelyt egyszerre egynél több vonat közlekedik, a vonat elindulása az állomások közt táviratilag jelzendő.

6. §. Az engedélyesnek megengedtetik, hogy a személy- és málhajegyek kiadását magán a vonalon, a felvételi állomásokon kivül rendezhesse be, valamint, hogy mindennemű czélszerűnek mutatkozó oly kezelési rendszabályt hozhasson be, mely által a forgalom biztossága nem veszélyeztetik.

XLV. TÖRVÉNY-CZIKK

a magyar-északkeleti és nyiregyház-ungvári vasutak függő ügyeinek rendezéséről.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 23-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi május 24-én.)

1. §. A magy. északkeleti vasuttársulattal az 1868: XIII. és 1870. évi XXVIII. törvényczikkek alapján engedélyezett vonalak épitéséből felmerült kérdések szabályozása s kiegyenlitése tárgyában 1875. évi február hó 18-án kötött szerződés jóváhagyatván, beczikkelyeztetik.

2. §. Az 1870: XXVIII. törv.-czikkel beczikkelyezett engedélyokmány 24. §-a oda módosittatik, hogy a társulat mindkét vasut vonalairól együttesen is vezetheti számadásait.

3. §. E törvény végrehajtásával a közmunka és közlekedési és a pénzügyministerek bizatnak meg.

Szerződés,

mely egyrészt a magyar királyi közmunka-, közlekedési és pénzügyministerek, s másrészt a magyar északkeleti vasut-társulat igazgató-tanácsa közt mindazon igények és ügyek végleges rendezése iránt köttetett, melyek a nevezett társulat részére egyfelől az 1868. évi XIII., másfelől az 1870. évi XXVIII. törvényczikk alapján engedélyezett 1-ső (északkeleti) s II-od (nyiregyháza-ungvári) rendű vasut engedélyezéséből s épitéséből merültek fel.

(1) V. ö. az ezen vasutak kiépítéséről szóló 1868: XIII. és 1870: XXVIII. t. czikkeket; l. továbbá az 1888: XVII. t. czikket az ezen vasut-társaságok számára nyujtandó külön állami biztosítás nyujtása tárgyában, végül az 1890: XXXI. és 1891: II. t. czikket e vasutvonalak beváltásáról.

Az 1875: XLV. t. czikkhez fűzött szerződés 4. §-át módosította az 1877: XVI. t. cz.

1. §. Az északkeleti vasuttársulat feljogosittatik, hogy a külföldről behozott sinekért fizetett vám fele részének visszatéritése fejében az államtól követelhető kárpótlás megszüntetése czéljából, továbbá épitési vállalkozóinak kielégitésére és az emlitett pályák épitésénél felmerült költség-hiány fedezésére 5.500,000 frt, azaz öt millió ötszázezer osztr. értékü forintnyi névleges tőke erejéig uj elsőbbségi kötvényeket bocsáthasson ki, melyek a már kibocsátott elsőbbségi kölcsön-kötvény birtokosainak jogsérelme nélkül mindkét pályára telekkönyvileg bekebelezendők.

2. §. Ezen kötvények 1875 január hó 1-től kamatoznak s ezen naptól kezdve a társulatnak a fennidézett törvények által engedélyezett államibiztositása, és pedig kizárólag az 1. §. értelmében kibocsátandó kötvények kamatozása czéljából 275.000 forinttal, valamint az ujon kibocsátandó kötvényeknek az első sorozatu elsőbbségi kötvények törlesztésére meghatározott időben leendő beváltására szükséges, a kormány által megállapitandó törlesztési hányaddal emeltetik fel. A társulat nincs jogositva ezen államibiztositási összeget más czélra forditani.

3. §. Az államibiztositás felemelése folytán adandó előlegek folyóvá tételére s a folyóvá tett előlegeknek visszatéritésére nézve a társulat fővonalának engedély-okmányában foglalt azon határozatok lesznek érvényben, melyek az eredeti államibiztositás folytán adandó hasonló előlegek folyóvá tételére s visszatéritésére nézve állanak fenn, mennyiben azok a jelen szerződés által nem módosittatnak.

4. §. A társulat feljogosittatik továbbá arra, hogy az engedélyokmány, illetőleg alapszabályai értelmében kibocsátott részvényeiből és elsőbbségi kötvényeiből 15,000—15,000 darabig, de mindig egyenlő számmal részvényeket, elsőbbségi kötvényeket vonhasson be s azok helyett az 1. §-ban emlitettekhez hason jogu uj kötvényeket oly névleges összeg erejéig bocsáthasson ki, mely a bevont részvényekre s elsőbbségi kötvényekre esett eredeti állami biztositásban 5%-tóli kamat fedezetet talál. A megnevezett értékeknek ezen átváltoztatása azonban 1877. év végeig eszközlendő, mely határidő eltelte után további convertálásnak helye nincs.

5. §. A társulat kivánságára meg fogja engedni a kormány, hogy mind az 1, mind a 4. §-ban emlitett kötvényeket 5%-tóli helyett annál kisebb vagy nagyobb kamatlábbal bocsáthassa ki, — kijelentvén azonban már most, hogy a kamat és törlesztési évjáradék együttvéve meg nem haladhatja a második és negyedik §-ban meghatározott állami biztositást és azon törlesztési hányadot, mely szükséges lenne, ha az emlitett kötvények 5%-tóli kamat mellett bocsáttatnának ki.

6. §. Az első és negyedik §§. értelmében kibocsátandó uj kötvények törlesztése 1878 január hó 1-től veszi kezdetét s tart azon ideig, mely alatt az I. sorozatu elsőbbségi kötvények törlesztendők. A törlesztési tervet egyenlő évi járadékkal (Annuität) a kormány fogja megállapitani.

7. §. A társulat feljogosittatik mindezen uj kötvényeket 200 o. é. ezüst frt helyett 400 német birodalmi márkára, vagy 500 arany frankra, vagy más egyenértékü arany pénznemre szólólag kibocsátani és azok kamatait és törlesztését birtokosaik választása szerint a fentebbi értékek bármelyikében fizetni, oly módon, hogy a fizetés a kötvény birtokosának választása szerint minden 2 o. é. ezüst forint helyett 4 német birodalmi márkában vagy 5 arany frankban stb. történjék.

A kormány azonban jogositva leend az e czélra szükséges előlegeket félévenként ezüstben is kiszolgáltatni, de köteles ez esetben az ezüst és arany közötti árkülönbséget a társaságnak hasonlóan előlegképen kiszolgáltatni.

8. §. A kibocsátandó kötvények bélyeg- és illetékmentesen állithatók ki s szelvényeik 1875. évi január hó 1-től számitva 10 évig adómentesek.

9. §. Miután a társulat a nyiregyház-ungvári vasut épitésénél szenvedett veszteség fedezésére jelenleg a bécsi Union-banktól 500,000 forintnyi kölcsönt vesz fel, melyet kamataival együtt csak akkor köteles visszafizetni, ha a pálya az állami biztositást többé igénybe nem veszi, avagy legfeljebb 1884. év végéig ennélfogva kijelentetik, hogy sem ezen kölcsöntőke, sem pedig kamatai az üzleti számlát nem terhelhetik s azok egyedül s közvetlenül a társulat által fizetendők lesznek.

10. §. A társulat kijelenti, hogy a jelen egyezmény által a bevezetésben megnevezett mindkét vasut engedélyezéséből és épitéséből a kormány ellen netán támasztható minden néven nevezhető igényei teljes kielégitést nyertek; s hogy ugy ezen ügyletekből, valamint a kormány s társulat, illetőleg vállalkozói közt létezett anyagszállitási szerződésekből eredhetett minden kártalanitási igényekről végképen lemond, biztositván a kormányt, hogy sem maga, sem harmadik személyek ezen ügyletekből folyható kártalanitási követeléseket az államkincstár ellen támasztani nem fognak, s magára vállalja az e részben harmadik személyek által esetleg netán mégis támasztandó kártalanitásokra nézve a szavatosságot és teljes jótállást és a mennyiben a társulat illetőleg

(1) E határidőt az 1881. év végéig kiterjesztette az 1877: XVI. t. cz.

vállalkozói által bármi jogczimen a kormány vagy kincstár ellen kártéritési keresetek vagy ilynemű követelések folyamatban vannak, azokat ezen szerződésnek végérvényre lépte (13. §.) napjától számitva 15 nap alatt leteszi, visszavonja s illetőleg megszünteti.

11. §. Ennek ellenében elengedi a kormány a társulatnak azon költségeket, melyeket az a bevezetésben idézett két vonalának épitése felett gyakorlott kormányfelügyeletért fizetni tartoznék; megjegyeztetvén, hogy azon birság, mely a huszti «nagy-ági» hidnak a meghatározott időn túl lett kiépitése folytán fizetendő lett volna, azon oknál fogva, mert a később történt felépitéséből sem az államra, sem pedig a társulatra legkisebb kár sem háromlott, a közmunka- és közlekedési magyar királyi ministernek 1875. évi február hó 10-én 1322. szám alatt a felülvizsgálati hiányok iránt hozott határozatával már is elengedtetett.

12. §. A kötvények addig, mig azok a jelen szerződés értelmében kibocsáthatók, a ministeri biztos ellenőrzése mellett zár alatt tartandók s ugy azokról, mint a bevonandó és kicserélésük után azonnal megsemmisitendő kötvények és részvényekről rendes számadás vezetendő s e számadás félévenként a közmunka és közlekedési ministernek bemutatandó.

13. §. Jelen szerződés a társulatra nézve azonnal érvénybe lép, mihelyt azt a legközelebb összehivandó rendkivüli közgyülés az alapszabályoknak ezen szerződés tekintetéből szükséges módositása mellett helybenhagyta, a kormányra nézve pedig akkor, ha az e részben még a jelen ülésszakban benyujtandó törvényjavaslat törvényerőre emeltetett.

Kölcsönösen megállapittatik, hogy a menynyiben a társulati közgyülés vagy a törvényhozás e szerződést meg nem erősitené, egyik fél sem lesz jogositva e szerződésből valamely jog vagy követelés elismerésére következtetést vonni és egyáltalában e szerződést követeléseinek alapjául venni.

14. §. Ezen szerződés két eredeti példánya, melyek egyike a kormány, másika a társulat kezeiben marad, valamint az annak keresztül vitelére a társulat és épitési vállalkozói közt kötendő szerződések bélyeg- és illetékmentesek. Ugyanez áll a jelen szerződésből folyó terheknek a pályatestre leendő bekebelezésére nézve is.

Kelt Budapesten, 1875. évi február hó 18-án.

Magyar északkeleti vasut.

Lónyay s. k.
Ivánka Imre s. k.
Ghyczy Kálmán s. k.
Zichy s. k.

XLVI. TÖRVÉNY-CZIKK

a szeszadó iránti törvény és szabályok adómentes pálinkafőzésről szóló 89. §-ának az 1876. évi január 1-jével a polgárositott bánáthatárőrvidék és titeli zászlóalj valamennyi lakosára való kiterjesztése tárgyában.

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember 27-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 28-án.)

1. §. Az 1873. évi XXVII. t. cz. 2-ik §. *c)* és XXVIII. t. cz. 2. §. *b)* pontja alatt törvénybe igtatott 1872 junius 9-én kelt királyi leirat 17. §-ában emlitett és további intézkedésig fentartott 1852. évi október 15-én kelt legfelsőbb elhatározás, az 1876. évi január 1-jétől kezdve hatályon kivül helyeztetik és a fentemlitett naptól fogva a szeszadó iránti törvény és szabályok adómentes pálinkafőzésről szóló 89. §-ának szabványai a polgárositott bánáti határőrvidék és titeli zászlóalj valamennyi lakosára kiterjesztetnek.

2. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XLVII. TÖRVÉNY-CZIKK

az általános jövedelmi pótadóról és az 1875: XXIX. t. cz. némely rendeletének módosításáról.(1)

Szentesitést nyert 1875. évi deczember 27-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 28-án.)

1. §. Általános jövedelmi pótadó fizetendő azon jövedelem után, mely:

1. földbirtokból,
2. házbirtokból,
3. bányamivelésből és a hozzá tartozó iparágak üzletéből,
4. nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek üzletéből,
5. ipar és kereskedelmi üzletből, szorosabb értelemben vett szellemi (értelmi) és bármi más, a 3-ik és 4-ik pontokban felsoroltak közé nem tartozó haszonhajtó foglalkozásból és üzletből,
6. bel- vagy külföldről folyó életjáradékokból, özvegyi ellátásból vagy rokonsági évjáradékokból, kézi vagy jelzáloggal biztositott, vagy egyszerü adóslevelekre, váltókra vagy bárminemü magánkötvényekre, bel- vagy külföldön kölcsön adott, továbbá hitbizományi, családi és alapitványi tőkékből, belföldi földbirtokkal összekötött, a földadó tárgyát nem képező dologi jogositványokból, külföldön fekvő ház vagy földbirtokból, ipari, kereskedelmi s bármi nevezet alatt értendő külföldi részvényekből, — végre törvényhatóságok, községek és társulatok által kibocsátott s külön törvényekkel adómentesség kedvezményében nem részesitett kötvényekből származik.

2. §. Általános jövedelmi pótadó alá nem tartoznak:

1. azok, kik az 1875: XXIX. t. cz. szerint a kereseti adó I-ső osztálya alá esnek, az ez osztályban keresetadóval megrovott keresményükre nézve;
2. azok, kik az 1875: XXIX. t. cz. szerint a keresetadó IV-dik osztálya alá tartoznak, a mennyiben az ez osztályban megrovott állandó illetményük a fővárosban 2000 frtnál, másutt 1500-nál kisebb;(2)
3. azok, kik az 1875 : XXIX. t. cz. szerint mint családtagok vannak adóval megróva;
4. azok, kik az 1875 : XXII. t. cz. 2. §-a és az 1875 : XXIX. t. cz. 5. §-ának 2. pontja szerint adómentesség kedvezményében részesitett jövedelmeket huznak, ezen jövedelmekre nézve; végre
5. a földtehermentesitési, szőlődézsmaváltsági és a maradvány- és irtványföldek megváltásáért kiadott jelzálogos kötvények birtokosai, az ezen kötvények után járó kamatjövedelemre nézve.(3)

---

(1) E t. czikket lényegesen módosítják az 1883: XLVI. t. cz. 8—16. §-ai.

Az ármentesített árterek után visszatérítendő általános jövedelmi pótadóról l. 1881: XLII. t. cz. 7. §. és 1889: XXIX. t. cz. 1. §. 2. p.

Az általános jövedelmi pótadó után törvényhatósági útadó ki nem vethető: 1890: I. t. cz. 23. §. második bekezdése.

(2) V. ö. 1887 decz. 9. 40,414. sz. pénzügymin. rend., az állampénztáraknál, adó- és más hivataloknál utalványozott állandó fizetések és másnemü adóköteles személyi járandóságok után fizetendő IV. oszt. kereseti és átalános jövedelmi pótadó kivetése, beszedése és elszámolása iránt (1887. R. T. 2457.). E rendeletet módosítja az 1893 nov. 18. 35,334. sz. pénzügymin. rend. (1893. R. T. 2562.).

(3) Az állandóan a katonabeszállásolás czéljaira szánt épületek, ezen rendeltetésük tartamára, a házadótól és az általános jövedelmi pótadótól mentesek (1879: XXXVI. t. cz. 18. §.). A hadseregnek, hadi tengerészetnek és a honvédségnek minden mozgósított tagja a katonai pénztárakból huzott illetményei után

3. §. Jövedelemnek vétetik:

1. a földbirtoknál:

a) a földadóval megrovott földbirtoknál a megelőző évben kivetett földadónak és földtehermentesitési járuléknak (polgárositott határőrvidéki részekben a törzsadónak és rendkivüli pótléknak) ötszörös összege; ezen összegnek az 1876. évre való megállapitásánál tekintetbe veendők az 1875. évi VII. t.-cz. 34. §. értelmében kinyomozott tiszta jövedelemmel azon területek is, melyek eddig az adótelekkönyvbe felvéve nem voltak, vagy eddig a terméketlenek közé soroltattak, de időközben mivelés alá vétettek, vagy végre, melyeknek mivelési ága változott;

b) az 1868:XXV. t.-cz. 7. §-a szerint ideiglenes adómentesség kedvezményében részesitett földbirtoknál a földadósorozati munkálatokban kimutatott tiszta jövedelem alapján kiszámitott földadónak és földtehermentesitési járuléknak ötszörös összege;

2. a házbirtoknál:

a) a megelőző évben házbéradó alá tartozott házaknál és házrészeknél azon tiszta jövedelem, mely után a megelőző évben a házbéradó végleg kirovatott vagy esetleg kirovatott volna, ha az illető ház vagy házrész adómentes nem lett volna;

b) az ujonnan épült és csak a folyó adóévben használatba vett s házbér-adómentesség kedvezményében részesitett házaknál és házrészeknél azon tiszta jövedelem, melyet a birtokos a folyó adóévben huz;

c) a megelőző évben házosztály-adó alá tartozott házaknál és házrészeknél azon házosztály adónak tizszeres összege, mely az illető házra vagy házrészre a megelőző évben kivettetett, esetleg kivettetett volna, ha adómentes nem lett volna;

d) a polgárositott határőrvidéki részekben a megelőző évben kirovott házadónak és rendkivüli pótléknak ötszörös összege;

3. a bányamivelésnél és a hozzátartozó iparágaknál, úgyszintén a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek üzleténél az azokra a megelőző évben kivetett adónak ötszörös összege;

4. a keresetadó IV. osztálya (a polgárositott határőrvidéki részekben a jövedelemadó II. osztálya) alá tartozó állandó illetményeknél az azokra a megelőző évben kivetett adónak tizszeres összege;

5. az 1. §. 5. pontjában felsorolt egyéb üzleteknél és haszonhajtó foglalkozásoknál az azokra a megelőző évben kivetett adónak nyolczszoros összege;

6. az 1. §. 6. pontjában felsorolt kamat- és életjáradékoknál az azokra a megelőző évben kivetett adónak hatszoros összege.(1)

4. §. A 3. §-ban meghatározott módon kinyomozott évi jövedelemből levonandó:

a) az ezen jövedelem után a megelőző évre kirovott egyenes adó a földtehermentesitési járulékkal (a polgárositott határőrvidéki részekben a rendkivüli pótlékkal) együtt;

b) az ingatlan birtokra kebelezett adósságokból tényleg még le nem rovott tőkeösszeg egy évi kamatjának a 8. §. rendeletei szerint megállapitott összege. A bekebelezett közadók és kincsári bérhátralékok után járó kamatok nem képezik levonás tárgyát.(1)

5. §. A 4-ban megállapitott levonások után fenmaradt összeg képezi az adóköteles jövedelmet, mely a 100 frtot meghaladó összegeknél oly módon kerekitendő ki, hogy 25 frton alóli összegek teljes 25 frtnak, a 25 frton felüli, de 50 frton alóli összegek teljes 50 frtnak, az 50 frton felüli, de 75 frton alóli összegek teljes 75 frtnak, — a 75 frton felüli — de 100 frton alóli összegek pedig teljes 100 frtnak számittassanak.(1)

6. §. Azok, kik a folyó adóévben akár személyükre, akár birtokuknak vagy foglalkozásuknak valamely ágára nézve először lépnek az adókötelesek sorába:

a) ha föld- vagy házbirtokosok vagy valamely üzletet vagy foglalkozást folytatás végett mástól vettek át, a 3., 4. és 5. §§-ok határozatai szerint kinyomozott jövedelem után;

b) ha uj haszonhajtó üzletet vagy foglalkozást kezdenek, a folyó adóévben kivetett III-ik osztályu kereseti adónak (a polgárositott határőrvidéki részekben a keresetadót helyettesitő adónemeknek) nyolczszoros összege;

---

mentes az általános jövedelmi pótadó alól: 1881: LIII. t. cz. 5. §. Az 1890: XIII. t. cz. alapján állami kedvezményekben részesülő vállalatok fölmentvék az általános jövedelmi pótadó alól (1890: XIII. t. cz. 2. §. *a)* p.); a hazai ipart támogató pénzintézetek pedig tizenöt év tartamára fölmenthetők fizetése alól (1890: XIV. t. cz. 1. §. 2. p.).

Az átalános jövedelmi pótadóról szóló 1875: XLVII., ill. 1883: XLVI. t. cz. határozatait nem érinti a budapesti nagykörút létesítéséről és a Budapest főváros Duna-jobbparti területének egyes részein emelendő épületek adómentességéről szóló 1884: XVIII. t. cz. (10. §.). Hasonlóképen jövedelmi pótadó alá esnek azon építmények is, melyek a Budapest főváros Duna-jobbparti részén a Főherczeg-Albrecht és Ilona-útakon, valamint a Csolnak-utczában emeltettek és a melynek az 1881: XXXVI. t. cz. biztosít adómentességet (3. §.); úgyszintén a budapesti sugárúton, a nagykörúton és annak három bárány-utczai kiágazásán emelt építmények, a melyeknek az 1879: XLII. t. cz. biztosít adómentességet (l. e t. cz. 2. §-át), továbbá a Fiume város területén emelt azon építmények, melyeknek az 1884: XXII. t. cz. biztosít adómentességet. (Lásd e t. cz. 4. §-át.)

(1) E §-t hatályon kívül helyezte: 1883: XLVI. t. cz. 8. §.

c) ha uj hivatalba lépnek, az avval összekötött állandó illetményekre a folyó adóévben kivetett adónak tizszeres összege után rovatnak meg jövedelmi pótadóval.

Ily adókirovásnak nincs helye az *a)* alatt emlitett esetekben, ha az adózó kimutatja, hogy az, kitől a földbirtokot vagy házat megszerezte, az üzletet vagy foglalkozást átvette, a jövedelmi pótadót az egész évre már megfizette, és a 9. §. kedvezményeit igénybe venni nem akarja.(1)

7. §. A 4. §. *b)* pontjában emlitett kamattartozásokat, ugyszintén a 6. §-ban felsorolt jövedelmeket az adókötelesek tartoznak bevallani; a 4. §. *a)* pontjában emlitett adók összegét, ugy a többi jövedelmek mennyiségét hivatalos adatok alapján az illetékes pénzügyi hatóság ellenőrzése mellett a községek közegei állapitják meg.(1)

8. §. A bevallások kellékeit, alakját, azok beadásának helyét és idejét a pénzügyminister rendeleti uton állapitja meg; a kamattartozások bevallására nézve megjegyeztetvén, hogy az adózó a még fizetendő tőkének és az utána járó kamatnak összegét, ugy nemkülönben a kötvénynek és bekebeleztetésének keltét, hitelezőjének nevét és lakását pontosan és a valódi tényállásnak megfelelőleg bevallani köteles. Ha az illető kötvény több ingatlanra van bekebelezve, annak évi kamatja a jelzálogul lekötött összes ingatlanok jövedelmeiből vonandó le, mely esetben az általános jövedelmi pótadónak kivetése mindezen ingatlanokra nézve azon községben történik, hol az adózó az általános összeirás szerint rendes lakását tartja.(2)

9. §. Az adózó az adókivetés alapjául veendő jövedelemnek lejebb szállitását, illetőleg törlését kérelmezheti a közadók kezeléséről szóló törvényben kijelölt hatóságnál, ha igazolja:

a) hogy a vagyon, mely után a megelőző évben adó alá vonatott, részben vagy egészben már birtokában nincs, vagy

b) hogy azon üzletet, foglalkozást vagy hivatalt, mely után a megelőző évben adóval megrovatott, nem folytatja.

10. §. Általános jövedelmi pótadó fejében az 1876. évre a megállapitott adóköteles jövedelemnek három és fél százaléka fizettetik, mely egész összegében állami adónak tekintendő. Jövőre a jelen törvény rendeletei szerint megállapitott adóköteles jövedelmi pótadónak százalékát a törvényhozás évről-évre az államköltségvetés iránti törvényben határozza meg.(1)

11. §. Az általános jövedelmi pótadó után törvényhatósági vagy községi pótlék nem vethető ki.(1)

12. §. Az általános jövedelmi pótadó kivetésének, befizetésének, beszedésének, behajtásának és kezelésének módját a közadók kezeléséről szóló törvény szabályozza.(1)

13. §. Az 1875 : XXIX. törvényczikk 2-ik §-ának a keresetadó II. osz-

---

(1) E §-t hatályon kívül helyezte: 1883: XLVI. t. cz. 8. §.

(2) V. ö. 1883: XLVI. t. cz. 14. §-át, a telekkönyvileg bekebelezett közadók és kincstári hátralékok után járó kamatok bevallásáról; 1886 máj. 3. 81,090/1885. sz. pénzügymin. rend. az ingatlan birtok után járó átalános jövedelmi pótadó kivetésénél figyelembe veendő kamat-tartozások bevallására kitűzött határidő lefolyta után benyujtott vallomások utólagos elfogadását kérő folyamodványok elintézése körül követendő eljárás tárgyában (1886. R. T. 534.); 1891 jan. 4. 136,970/1890. sz. pénzügymin. rend. az átalános jövedelmi pótadó kivetésénél figyelembe veendő adóssági kamatok bevallására kitűzött határidőknek közhirré tétele tárgyában (1891. R. T. 170.); 1893 máj. 17. 28,058. sz. pénzügymin. rend. az átalános jövedelmi pótadó megállapításánál a hitelüzlettel foglalkozó pénzintézetektől felvett kölcsönök évi kamatainak mikénti számításba vétele tárgyában (1893. R. T. 952.).

(3) Az átalános jövedelmi pótadó kivetéséről l. még (korábban: 1876: XV. t. cz. 11. §.; jelenleg): 1883: XLIV. t. cz. 7. §. *a)* p.; 8. §. 1. *a)* p.; 11. §. 1. p.; 13. §. *c)* p.; 29. §. 1. p.; 94. §., ill. 1889: XXVIII. t. cz. 13. §. III. 1. p. A volt magyar és horvát-szlavon határőrvidéki részekben az átalános jövedelmi pótadó kirovására nézve az 1888: XXXVII. t. cz. 3. §-ának *b)* p. és 5. §-a irányadó.

tályára vonatkozó intézkedése s ugyanazon törvényczikk 12. §-a hatályon kivül tétetvén, rendeltetik, a mint következik:

A keresetadó II. osztályába tartoznak:

a) a föld- és házbirtokosok s a házközösségek fejei;

b) azok, kik tőkekamat- és járadékadóval vannak megróva.

Ezek kereseti adó fejében fizetnek a reájuk a megelőző évben azon községben, hol az általános összeirás szerint rendes lakásukat tartják, kivetett összes egyenes adók és földtehermentesitési járulék összege alapján:

2 frtot, a mennyiben az adóalap 50 frtnál nem nagyobb; 3 frtot, a mennyiben az adóalap 50 frtot; 4 frtot, a mennyiben az adóalap 100 frtot meghalad.(1)

14. §. Jelen törvény 1876. évi január hó 1-ső napjától érvényes, és végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XLVIII. TÖRVÉNY-CZIKK

a földadóról szóló törvényczikk, a jövedelemadóról és a személyes kereseti adóról szóló törvényczikkek érvényben álló részei, valamint a czukoradóról, a bor- és husfogyasztási adóról és a dohányjövedékről szóló törvényczikkek hatályának meghosszabbitásáról.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember 27-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 28-án.)

1. §. A földadóról szóló 1868. évi XXV. törvényczikk annak az 1870: L. törvényczikkben foglalt módositásával, ugyszintén a földadó kivetésére, beszedésére és kezelésére nézve gyakorlatban levő szabályok; a jövedelem-adóról szóló 1868: XXVI., 1870: XLIX., 1871: LVIII. és 1873: VII., valamint a személyes kereseti adóról szóló 1868: XXIV., XXXIV., és 1873: VIII. törvényczikkeknek s azokra vonatkozó gyakorlati szabályoknak az 1875: XXII., XXIV., XXVII. és XXIX. törvényczikkek által érintetlenül meghagyott részei; a czukorgyártás megadóztatásáról szóló 1868: XX. törvényczikk határozatához képest fennálló szabályok, tekintettel a czukoradótételeket az uj mérték- és sulyrendszer alapján szabályozó 1875: XIX. törvényczikk rendeleteire; a bor- és husfogyasztás megadóztatásáról szóló 1868: XVII., XXXV., 1870: LVI. és 1871. évi LXI. törvényczikkeknek az 1875: XXVIII. törvényczikk által meg nem szüntetett rendeletei; végre a dohányjövedékről szóló 1868: XIV. tövényczikk s az ezen jövedék kezelésére nézve gyakorlatban levő szabályok, a törvényhozás további intézkedéseig érvényben tartatnak.

2. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

---

(1) E §-t a volt magyar és horvát-szlavon határőrvidéki részekre az 1897. évtől kezdve hatályba lépteti: 1886: XXXVII. t. cz. 2. §. *e)* p.

Az ezen §. alá tartozók hadmentességi díjáról l. 1880: XXVII. t. cz. 10. §. 3., 5. p. és 1883: IX. t. cz. 2. §.

(2) Az ezen t. czikkben idézett törvények túlnyomó részben hatályukat vesztették vagy lényegesen módosultak ezen t. czikk meghozatala óta és a törvényekkel együtt módosultak a reájuk vonatkozó gyakorlati szabályok is.

A földadóra nézve l. az 1875: VII. t. czikket és jegyzeteit; a jövedelem- és a személyes kereseti adóra nézve az 1875: XXII., XXIV., XXVII. és XXIX. t. czikkeket és jegyzeteiket, nemkülönben az általános jövedelmi pótadóról szóló 1875: XLVII. t. czikket; a czukoradóra nézve l. az 1877: XIX., 1878: XXIII. (1888: XXIII.) t. czikkeket, jegyzeteikkel; a bor- és húsfogyasztási adóra nézve l. az 1887: XLVII. t. czikket és jegyzeteit; a dohányjövedékre nézve pedig az 1887: XLIV. t. czikket és jegyzeteit.

Az 1875: XLVIII. t. czikkben említett törvényczikkek hatálya tehát csak azon kis részben maradt fönn, melyben azok későbbi törvények folytán nem módosultak.

XLIX. TÖRVÉNY-CZIKK

80 millió osztrák értékü forint járadék-kölcsönről.(3)

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember 27-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 28-án.)

1. §. A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy pénztári tartalék-készletek alkotása, a vasuti társulatoknak az 1875 : XLI. törvényczikk 2. §-a szerint beruházásokra szükséges összegek fedezése és az 1873 : XXXIII. és az 1874 :XIV. törvényczikkek alapján kibocsátott kincstári utalványok beváltásának megkezdése czéljából 80 millió osztrák értékü forint erejéig arany pénzben befizetendő járadék-kölcsönt bocsáthasson ki.

2. §. A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy ezen törvény alapján kibocsátandó, névszerint 80 millió osztrák értékü forint járadék-kötvények első felét, névszerint 40 millió osztrák értékü forintot 80³/₄ árfolyammal arany értékben befizetve árusithassa el. A kötvények másik felének, névszerinti negyven millió osztrák értékü forintnak, eladási árfolyama 81³/₄-nél kisebb nem lehet.

3. §. A kibocsátandó járadék-kötvények után az államkincstár kamat fejében 6 százalékot fizet arany értékben, félévi utólagos részletekben.

4. §. Ugy a befizetésre, valamint a kamatozásra nézve 100 osztrák értékü arany forint 10 sterling fonttal, 250 frankkal, illetőleg német birodalmi 202·50 márkával vétetik egyenlőnek.

5. §. A járadék-kötvények és az azokon lévő kamatszelvények minden fennálló bélyegilleték- és adótól mentesek, és a teljes bélyegilleték- és adómentesség azok részére jövőre is biztosittatik.

Az ezen kölcsön iránt kötött szerződések bélyeg- és illetékmentesek.

A kötvények tőzsdei jegyzése fejében fizetendő külföldi bélyeg- és illeték az állam terhére esik.

6. §. A vasuti társulatoknak beruházások czimen nyujtandó összegek fedezése módjáról, valamint az 1873 : XXXIII. és 1874 : XIV. törvényczikkek alapján kibocsátott kincstári utalványok beváltása keresztülvitelének módozatairól külön törvény intézkedik.(2)

7. §. A járadék-kölcsön 1876. évi kamatai az 1876. évi államköltségvetésnek «államadósság» czime alatt felvett összegekhez pótlólag megszavaztatnak.

8. §. E törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

L. TÖRVÉNY-CZIKK

a sójövedékről szóló 1868. évi XI. t. cz. és a sójövedéki szabályok némely intézkedéseinek módositásáról.(3)

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember 27-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 28-án.)

1. §. Az 1874. évi VIII. törvényczikk rendeleteivel összhangzólag 1876. évi január hó 1-től kezdve a kincstári sókezelésnél a méter mérték hozatik be.

---

(1) Az ezen kölcsön értékesítése folytán befolyt összegekből 20 –22 millió frt, az 1876: I. t. czikkben nyert felhatalmazás alapján, az 1873: XXXIII. és 1874: XIV. t. cz. alapján kibocsátott kincstári utalványok visszaváltására volt fordítandó (mód. 1877: IX. t. cz. 2. §.). Az 1881: XXXII. t. cz. pedig (l. ezt) felhatalmazta a pénzügyminisztert, hogy úgy az 1875: XLIX. t. cz., mint a későbbi t. czikkek (1876: XLVI.; 1877: VII., IX., XIV., XV. és XVII.; 1878: II., VIII., IX., XV., XVI. és XVII.; 1879: II. t. cz.) alapján kibocsátott adómentes 6%-os aranyjáradék-kölcsönkötvények beváltására 4%-kal aranyban kamatozó, adómentes járadékkötvényeket bocsásson ki, a beváltott 6%-os magyar aranyjáradék-kölcsönkötvényeket pedig semmisítse meg.

(2) Ezek a külön törvények az 1876: I. és XI., továbbá az 1877: IX. t. czikkek.

(3) V. ö. a sójövedékről szóló 1868: XI. t. czikket és jegyzeteit. V. ö. továbbá: 1892 jul. 18. 44,035. sz. pénzügymin. rend., a trágyasónak, továbbá a kénsavas kálinak (Duplikát-sónak) külföldről való behozatala tárgy. (1892. R. T. 1649.); 1894 jul. 13. 47,527. sz. pénzügymin. rend., a trágyasónak külföldről mezőgazdasági czélokra való behozatala tárgy. (1894. R. T. 1096.), amely rendeletet módosítja az 1895 jun. 2. 37,037. sz. pénzügymin. rend. (1895. R. T. 1487.). A sójövedékből a kiadásoknak Horvát-Szlavonországokat terhelő részéről v. ö. 1889: XL. t. cz. 6. §. *h)* p. A fennállott horvát-szlavon határőrvidéken a sóvételre nézve fennálló árak és méretek fenntartásáról v. ö. 1882: XL. t. cz. 5. §.

A jelen törvényben meghatározott sóárak mindenkor 10 kilogramm után értendők.

2. §. Az 1868. évi XI. törvényczikk 2. §-ában megnevezett sótermelési helyeken, névszerint Sugatagon, Szlatinán, Rónaszéken, Deésaknán, Parajdon, Maros-Ujvárott, Tordán és Vizaknán a rendes és nem rendes alaku kősó, valamint a hordókba vagy zsákokba rakott törmelék vagy őrlött só és esetleg a tömöritett só alap-ára kilencz (9) forintban; Sóvárott a főzött só alap-ára kilencz forint ötven krajczárban (9 frt 50 kr.) állapittatik meg.(1)

3. §. A törmelék vagy őrlött só csomagolására szükséges hordók vagy zsákok avagy egyéb tartók árát időről időre a pénzügyminister határozza meg; ezen árt a vevők megtériteni tartoznak.

Vevőknek szabadságában áll a megvásárolt törmelék vagy őrlött sót saját tartóikba tölteni és azt azokban vagy csomagolatlan állapotban elszállittatni.

Minden vevő jogositva van követelni, hogy az általa megrendelt sómenynyiségnek legalább két harmadrésze darabokban szolgáltassék ki, melyeknek legkisebb sulya tiz kilogrammnál kevesebbet nem tesz. Egy harmadrész törmelék — vagy őrlött sóban adatik ki.

Kedvezményi áru só kiszolgáltatásánál ennél nagyobb rész is törmelék sóban szolgáltatható ki. Ezt a pénzügyminister rendelet által szabályozza.

4. §. A jelen törvény 2. §-ában megnevezett helyeken közvetlenül vásárolt sóra nézve a só alap-árához az eladást megelőzött év kezelési költségeinek (100 kilogrammra eső) hányada hozzá számitandó, — és pedig Sóvárott a helybeli hivatal kezelési költségeinek átlaga szerint, — Sugatagon, Szlatinán, Rónaszéken, Deésaknán, Parajdon, Maros-Ujvárott, Tordán és Vizaknán az ezen termelési helyeken levő sót eladó összes hivatalok kezelési költségeinek átlaga szerint, — mihez azon esetben, ha a só a m.-szigeti sóhivatalnál adatik ki, a Szlatináról, Sugatagról és Rónaszékről M.-Szigetig felmerülő szállitási költségek átlaga is hozzáadandó.

A termelési helyeken kivül az országban fennálló sóhivataloknál a só eladási ára akkép állapittatik meg, hogy a termelési helyek alapárához az időnkénti szállitási költségek egészben, ezen hivatalok kezelési költségei pedig a megelőző év eredménye szerinti átlagban hozzáadatnak.

Az ezen számitás alapján a sóárakon teendő változtatások mindenkor az illető év julius 1-én léptetendők életbe.(2)

5. §. Az 1868. évi XI. törvényczikk 3. §-a akkép bővittetik, hogy a pénzügyminister a jelenleg fönnálló kir. sóhivatalok közül azokat, melyek a viszonyok fejlődése folytán fölöslegesekké válnak, megszüntetheti.

6. §. A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy bizományos sóüzleteket is állithasson fel, s hogy a bizományosok részére munkájuk és költségük megtéritése fejében 100 kilogrammonként kiszámitandó megfelelő üzletdijat engedélyezhessen.

7. §. Hogy az 1868. évi XI. törvényczikk 1. §-ban megállapitott irányelv minden viszonyok között keresztülvihető legyen, a pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy Magyarország azon részeiben, melyek a birodalmi tanácsban képviselt országokkal határosak, minden sóeladási raktárnál a sóárakat a jelen törvény 4. §-ának határozataitól eltérőleg állapithassa meg; az ebbeli eltérés azonban 100 kilogrammonként 54 krajczárnál nagyobb nem lehet.

(1) V. ö. alább 4., 9. §§. (2) V. ö. alább 8. §.

8. §. Ha az ország déli és keleti határszélein a sócsempészet megakadályozása czéljából szükségesnek mutatkoznék, hogy a 4. §. határozmányai értelmében megállapitott sóárak lejebb szállittassanak: ennek eszközlésére a pénzügyminister szintén felhatalmaztatik.

9. §. Mindenkinek szabadságában áll, hogy nem csak saját szükségletére, hanem az ország határain belül üzendő kereskedésre is a 2-ik §-ban megnevezett máramarosi és erdélyi termelési helyeken sót vehessen.

Kik azonban Mármarosban vesznek sót kereskedésre, kötelesek ebbeli szándékukat az egész naptári évben átveendő sómennyiség megjelölésével a M.-Szigeten fennálló magyar királyi bányaigazgatóságnak bejelenteni, mire a nevezett bányaigazgatóság a sót utalványozni fogja azon bányáknál, hol azt a sókészlet, a kincstár saját szükségletére és a bányák kezelési viszonyaira való tekintettel megengedi.

A sóvári főzött sót illetőleg megengedtetik, hogy e sónemet a pénzügyminister ezentul is csak engedélyes sóárusok által és korlátolt mennyiségben árultassa.

10. §. Az 1868. évi XI. t.-cz. 9. és 10. §§-ban emlitett kedvezményi áru sónak, valamint a feloszlatott határőrvidéken kiszolgáltatni szokott kedvezményi áru tengeri sónak ára a fennálló rendszabályok és megszoritások épségben tartása mellett következőleg szabatik meg:

A) Az erdélyi részeken, továbbá Kraszna, Közép-Szolnok, Zarándmegyék és Kővárvidék lakosai saját szükségletére Deésaknán, Parajdon, Maros-Ujvárott, Tordán és Vizaknán hat (6) frt 85 krajczárral.

A maros-portusi sóhivatalnál, mig e hivatal fennáll, hét (7) frt 40 krral.

B) A máramarosi lakosság saját szükségletére Sugatagon, Rónaszéken és Szlatinán nyolcz (8) forint 60 krajczárral, mely árhoz azonban, ha a kiadás a m.-szigeti kir. sóhivatalnál történik, a termelési helyektől felmerülő fuvarozási költségek átlaga hozzászámittatik.

C) A polgárositott határőrvidéki sóhivataloknál azon határőrvidéki lakosok számára, kik eddig is kedvezményi áru sóban részesültek — a kősó ára fejenkint hat (6) kilogrammot számitva hat (6) forint 30 krajczárral, mihez az eddig beszedett fuvarozási pótlék ezentul is hozzá számittatik.

A fennállott határőrvidék lakosai számára továbbá, a fehér tengeri só ára fejenkint hét (7) kilogrammot számitva, öt (5) forint 85 krajczárral; a szürke tengeri só ára, fejenként tiz (10) kilogrammot számitva, négy (4) forint 5 krral állapittatik meg.

D) Árva-, Liptó- és Turóczmegyék lakosai az előbb kiszolgáltatott gácsországi zöld só helyett máramarosi sóval láttatnak el, fejenként tiz (10) kilogrammot számitva. Ennek ára kilencz (9) frt 70 krral szabatik meg.

Az 1868. évi XI. t.-cz. 9. §-ának utolsó kikezdése hatályon kivül tétetik.

11. §. Horvátország szávántuli, valamint a fiumei terület lakosai részére a kedvezményi áru fehér tengeri só fejenként hat és fél ($6^1/_2$) kilogrammot számitva, nyolcz (8) forint 25 krért szolgáltatik ki.

A magyar-horvát tengermelléki halászok számára a kedvezményi fehér tengeri só a szükséges ellenőrzési szabályok fentartása mellett, négy (4) forint 75 krajczárért szolgáltatik ki.

12. §. A kir. sóhivataloknál öt (5) kilogrammnál kisebb sómennyiség nem adatik el.

13. §. Gyári és ipari czélokra a sótermelési helyeken Máramarosban és Erdélyben a tiszta kősó 58 krajczárért, a tisztátlan 38 krajczárért, Sóvárott a főzött só egy (1) forint 16 krajczárért és Fiumében a tengeri só egy (1) forint 45 krajczárért adatik.

A gyári és iparsó kiszolgáltatása alkalmából az illető gyáros vagy iparos biztositékot tartozik letenni.

Ezen biztositék 20%-át teszi azon összegnek, mely az egy egész évre engedélyezett sómennyiségért az illető gyárhoz vagy ipartelephez legközelebb fekvő kir. sóhivatalnál fennálló teljes egyedárusági á. szerint fizettetnék.

A gyári s iparsó kiszolgáltatására vonatkozó egyéb szabályok továbbra is érvényben maradnak.

14. §. Az 1868. évi XI. t.-cz. és a sójövedékről szóló pénzügyi szabályok azon határozmányai, melyeket a jelen törvény rendeletei meg nem változtattak, továbbra is érvényben hagyatnak.

15. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

LI. TÖRVÉNY-CZIKK

a közös hadsereg (haditengerészet) és a m. kir. honvédség egyéneinek katonai ellátásáról.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember 27-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 28-án.)

ELSŐ CZIM.

A közös hadsereg és haditengerészet.

ELSŐ RÉSZ.

Tisztek, tengerész-apródok, katonai és hadi tengerészeti lelkészek, katonai és hadi tengerészeti hivatalnokok és egyéb havidijas egyének.

Általában.

Az ellátás neme.

1. §. Az ellátás a következő módon történik:

a) állandó vagy időleges nyugdij,

b) sebesülési pótdij engedélyezése,

(1) Az 1890: XIII. t. cz. értelmében állami kedvezményekben részesülő vállalatoknak a gyári czélokra szükségelt tisztátalan sót a pénzügyminiszter a 13. §-ban meghatározott áron alól is átengedheti; a 13. §-ban említett biztosíték összegét pedig leszállíthatja (1890: XIII. t. cz. 2. §. *c)* p.).

(2) E t. czikknek a népfölkelésre kiterjesztéséről v. ö. 1886: XX. t. cz. 8. §.

E t. czikkel kapcsolatos az 1887: XX. t. cz., a hadsereg, hadi tengerészet, honvédség és népfölkelés tiszti és legénységi özvegyeinek és árváinak ellátásáról.

L. még az 1882: XI. t. czikket, a mozgósítás esetében behívott állandóan szabadságoltak, tartalékosok, póttartalékosok, honvédek és egyéb jogosultak gyámol nélküli családjainak nyujtandó segélyezés módozatáról. V. ö. 1885 jun. 1. 13,665. sz. pénzügymin. rend., a nyugalmazott és várakozási illetményekkel bizonyos időre szabadságolt közös hadseregbeli és honvédtisztek illetményeinek megkülönböztetése s ebből folyólag az adókötelezettség és adómentesség megállapítása tárgyában (1885. R. T. 637.).

c) valamely rokkantak háza helyi állományába való felvétel, — vagy valamely rokkantak házához tartozó javadalomnak — a tartózkodási hely szabad választása melletti adományozása által.

A) A KÖZÖS HADSEREG.

I. FEJEZET.

A nyugdijakról.

Igény állandó nyugdijra.[1]

2. §. Minden rendfokozatu tisztnek, katonai lelkésznek és katonai hivatalnoknak — a gyakornokok és növendékek kivételével — továbbá a közös hadsereghez tartozó havidijas, de dijosztályzatba nem sorozott egyéneknek, ha betöltött tiz évi szolgálat után (8., 14. §§.) a fölemelten számitandó szolgálati idő (10., 12., 13. §§.) betudásával, a megállapitott hadképtelenség alapján (7. §.) nyugalomba helyeztetnek, állandó nyugdijra van igényök.

3. §. Azon havidijas katonai egyének, kik 60 éves életkorukat meghaladták, vagy a fölemelten számitandó szolgálati időt is betudva, 40 évig szolgáltak, nyugalomba helyeztetésük kérelmezése esetében a hadképtelenség kimutatása alól fölmentvék.

4. §. Az állandó nyugdij azonban tiz szolgálati év betöltése előtt is életbe léphet, ha a hadképtelenség:

a) az ellenség előtt megsebesülés, vagy hadi fáradalmak, —

b) elmefogyatkozás, nyavalyatörés, mindkét szem világának elvesztése vagy szélhüdés által előidézett tehetetlenség, —[2]

c) végre oly kül-sérülés következtében áll be, mely az illetőt saját hibáján kivül szolgálata teljesitésében érte, vagy ha a hadképtelenség az egészségnek más, olynemü állandó megrontása által idéztetik elő, mely a katonai szolgálat sajátlagos volta vagy oly járványos vagy helyi betegségek által származik, melyek a szolgálattételre kitüzött helyen uralkodnak, vagy ha a hadképtelenség ragadós szembetegség által idéztetett elő, a mennyiben az illető annak következtében a katonai szolgálatra valamint egyéb eddigi szolgálati állásának megfelelő keresetre képtelenné válik.[3]

Igény időleges nyugdijra.

5. §. Tiz szolgálati év betöltése előtt — a 4. §-ban elősorolt esetek kivételével — csak időleges nyugdij engedményeztetik és pedig, ha a hadképtelenség:

	az 1-ső	vagy	2-ik	szolgálati	évben	áll	be	1	évre	
ha	a 3-ik	«	4-ik	«	«	«	«	2	«	
«	az 5-ik	«	6-ik	«	«	«	«	3	«	
«	a 7-ik	«	8-ik	«	«	«	«	4	«	
«	a 9-ik	«	10-ik	«	«	«	«	5	«	[4]

(1) A m. kir. honvédelmi miniszter 1869 márcz. 12. kelt értesítvénye az 1848/9. év előtti katonai szolgálatban töltött időnek a nyugdijazásnál betudása iránt (1869. R. T. 224.). L. alább a 8. §-t.
(2) V. ö. 6. §.
(3) V. ö. 5., 6., 7., 73., 75., 76., 123. §§.
(4) V. ö. 17. §., 22. §. *f)* p., 24. §.

A tartalékállománybeliek nyugdijigénye.

6. §. A tartalék-állománybeli és a szolgálaton kivüli viszonyban álló katonai egyének azon esetben tarthatnak igényt nyugdijra, ha a hadi fáradalmak következtében vagy az ellenség előtt, vagy ha béke idején közvetlenül a katonai szolgálat teljesitése közben történt sebesülés, sulyos sérülés, vagy az egészségnek más valamely a 4. §. *b)* és *c)* pontja értelmében szenvedett állandó megrontása következtében válnak hadképtelenekké.

Ha ezen egyének egyidejüleg polgári állam-, vagy a polgári államszolgálattal egyenlő — szolgálatban állanak, (lásd 136. §.) akkor — de csakis oly esetekben, melyekben ugy a katonai, mint a polgári szolgálatképtelenség megállapittatik — a nyugdij kiszámitásánál a körülményekhez képest előnyösebb szabályok alkalmazandók; és pedig vagy a jelen ellátási törvény szabályai, de csak a hadseregben teljesitett szolgálat tartamára és az abban legutóbb élvezett katonai havidijra való tekintettel, vagy a polgári nyugdijszabályok szerint, a beszámitható összes szolgálati idő és a legutóbb élvezett polgári fizetés alapján.

E mellett azonban a közös hadsereg javadalmazását minden esetben csakis a beszámitható katonai szolgálati idő szerint és polgári szolgálatban töltött időre való tekintet nélkül, legutóbb élvezett katonai havidij alapján esedékes nyugilletékek terhelik; mig az összes szolgálati idő alapján a polgári nyugdijszabályok szerint netalán esedékes többlet azon javadalmazás által viselendő, melyből az illető polgári fizetését huzta.

Ha azonban az illető katonai személyek valamelyike, bekövetkezett katonai szolgálatképtelensége esetében a polgári szolgálatra még alkalmasnak ismertetik el, akkor annak az őt netalán megillető sebesülési pótdij (II-ik fejezet) kivételével, katonai nyugdijra nincs igénye.

A tartaléki állományhoz tartozó ily személyeknek, ha később polgári szolgálatukban akár véglegesen akár időlegesen nyugdijaztatnak, katonai nyugdijra nincs igényük.

Ha valamely polgári állam- vagy ezzel egyenlő szolgálatban állott polgári nyugdijas, ellátási dijt élvező vagy nyugalmazott egyén még a hadsereg tartalék-állományához tartozik és oly katonai szolgálatokra alkalmaztatik, melyek a katonai nyugdij kiszámitásánál betudhatók: akkor annak a nyugdij fölemelésére ép ugy igénye van, mint valamely ily szolgálatokra alkalmazott katonai nyugdijasnak. A katonai vagy polgári szolgálatra való szolgálatképtelenségnek igazolása ezen esetben nem szükséges.

Minden ily módon betöltött szolgálati év után a legutóbb élvezett katonai ténylegességi havi dijnak (15. §.) $2^1/_2$% mindig és pedig esetenkint a polgári nyugdijhoz (ellátási dijhoz) is hozzászámitandó, mely alkalommal azon betudható polgári szolgálati idő is számitandó, mely a fennálló szabályok szerint e polgári nyugdij kiszabásánál tekintetbe vehető nem volt, mint p. o. egy megkezdett szolgálati évötöd vagy év.[1]

---

(1) V. ö. 82., 111., 117., 119. §§., 128. §. *c)* p.

A hadképtelenség megállapitása.

7. §. A hadképtelenség, illetőleg a feltételes keresetképtelenség (4. §. c) katonai személyeknél a felülvizsgáló bizottság által állapittatik meg.(1)

Beszámitható szolgálati idő.

8. §. Szolgálati idő gyanánt a nyugdij kiszabásánál beszámitandó:

a) minden a közös hadseregben vagy hadi tengerészetnél a hadakozó állományban, valamint a katonai közigazgatás bármely ágában a besorozás, illetőleg kinevezés napjától kezdve tényleges szolgálatban töltött idő, a 14-ik §. *k)* pontja alatt emlitett eset kivételével.

Tényleges szolgálati idő gyanánt tekintendő az illető behivottakra nézve, az ujoncz-kiképzés és a hadgyakorlat ideje is.

b) A közös hadseregbe vagy hadi tengerészetbe való belépés előtt a honvédségben vagy polgári állam- avagy ezzel egyenlő szolgálatban töltött beszámitható szolgálati idő, ha az átlépés a közös hadseregbe vagy hadi tengerészetbe, közvetlenül a honvédségből vagy a polgári szolgálatból vagy az állandó avagy időleges nyugállományból (várakozási illetékkel való szabadságoltatás) történt és a polgári állam-, vagy ezzel egyenlő polgári szolgálattal az ellátásra (nyugdij ellátási dij) való igény rendszeresen össze volt kötve.

c) Azon idő, melyet a bécsi cs. kir. állat-gyógyintézet tagjai, mint növendékek vagy segédek az intézetben töltöttek, de csak ugy, ha az államszolgálat folytonossága meg nem szakittatik.(2)

d) A legénység állományából bucsulevéllel vagy igazolványnyal történt elbocsájtás előtti tényleges szolgálati idő, ha az illetőnek a hadsereg, hadi tengerészet vagy honvédség szolgálatába való ujólagos belépése az elbocsájtás után közvetlenül következik.

9. §. Nyugalmazott tiszteknél, kik valamely hadapród-iskolában mint tanárok müködnek, minden ezen alkalmazásban töltött teljes év szolgálati időül a nyugdij ujonnan való kiszabása végett beszámitandó.(4)

10. §. Minden egyes hadjáratért, bármily szolgálatban vett is részt abban az illető, a nyugdij kiszabásánál a szolgálati időhöz egy év (hadi év) hozzászámitandó, akár elejétől végig, akár csak egy ideig szolgált is az illető a hadjáratban.

Egy és ugyanazon közévben végzett két vagy több hadjárat a szolgálati időt csak egy évvel gyarapitja.

Mely időszakok tekintendők hadjáratoknak illetőleg hadi éveknek, valamint, hogy ezen kedvezmény a közös hadsereg és hadi tengerészet mely egyes részeire terjed ki, esetről-esetre legfelsóbb hadiparancs által rendeltetik el.(5)

11. §. Hadi fogságba jutott sorhadbeli egyének nyugdijainak kiszabásánál csak azon év számittatik hadi év gyanánt, melyben fogságba jutottak; hoszszabb idejü hadi-fogság, egyszerü szolgálati idő gyanánt vétetik számba.(6)

---

(1) E rendelkezésnek kiterjesztéséről a hadjárat alatt had- és munkaképtelenné vált állami tisztviselőre, altisztre vagy szolgára v. ö. 1885: XI. t. cz. 12. §. — V. ö. fönn 2. §.

(2) V. ö. 14. §. *e)* p.

(3) V. ö. 2., 63., 77., 120. §§. és az 1. jegyzetet a 244. lapon. - - V. ö. továbbá az állami tisztviselők, altisztek és szolgák nyugdíjazásáról szóló 1885: XI. t. cz. 12. §-át.

(4) V. ö. 14. §. *f)* p., 120. §.

(5) V. ö. 2., 78., 120., 124. §§.

(6) V. ö. 78., 120. §.

A szolgálati időnek előnyösebb számitása a nyugdij kiszabásánál.

12. §. A katonai képző-intézetekben a növendékek kiképzése és nevelése körül tanári vagy tanitói minőségben alkalmazott tisztek, katonai lelkészek és katonai hivatalnokoknál a nyugdij kiszabására nézve e szolgálati minőségben teljesen eltöltött minden év tizenhat hóval, a bécsi cs. és kir. katonai állat-gyógyintézeti tanároknál pedig, tanári minőségben teljesen betöltött három-három év, négy-négy év gyanánt számitandó.(1)

13. §. Azon tisztekre nézve, a kik ezen minőségben, vagy előbb is, mint hadapródok vagy altisztek a katonai térképezésnél és háromszögelésnél mint aligazgatók, térképészek, osztályvezetők, három-szögelők, vagy három-szögelő segédek voltak alkalmazva, e szolgálati minőségben teljesen eltöltött minden egyes év a nyugdij kiszabásánál, 16 hónap gyanánt számitandó.(2)

Be nem számitható idő.

14. §. A nyugdij kiszabásánál be nem számitható:

a) a szabadságolt állományban a behivásig, továbbá a nem tényleges tartalék állományában az ujoncz-kiképzés és a hadgyakorlat idejének kivételével (8. §.), a szolgálaton kivüli viszonyban, végre a nyugállományban és a rokkantak állományában;

b) a honvédség szabadságolt állományában, a 120. §. *c)* pontjában emlitett eset kivételével, ténylegességi vagy ténylegességi illeték, illetőleg zsold élvezete nélkül;

c) a szabadságon, várakozási illetékkel vagy a számfölötti állományba áthelyezésnél töltött idő;

d) gyakornokoknál vagy növendékeknél, az eskü letételét megelőző próbaidő;

e) a katonai képző-intézetekben növendéki minőségben töltött idő, a 8. §. c) pontja alatt emlitett eset kivételével;

f) a nyugalmazott egyéneknek valamely szolgálat-tételre napidijjal vagy jutalommal történt alkalmaztatási ideje, a 9. §-ban emlitett eset kivételével;

g) a tartalék-tisztek és tartalék-orvosok által valamely magasabb rendfokozatra való képességük bebizonyitása végett, ugy szintén a nyugalmazott katonai egyének által, ujra alkalmazásuk czéljából, valamely katonai hatóságnál, csapattestnél vagy hadsereg-intézetben minősültség kipróbálása végett töltött idő;

h) a netaláni szökési időköz;

i) a hat hónapon tul terjedett börtön-büntetés teljes ideje, végre

k) valamely katonai egyén által a közös hadsereg kötelékéből való kilépés előtt töltött szolgálati idő, történjék bár a kilépés a katonai jellegről való lemondással, vagy törvényszéki itélet avagy becsületbirósági végzés alapján való elbocsájtás folytán; mely szolgálati idő még akkor sem számitható be, ha az illető közvetlenül a kilépés után ismét szolgálatba lépett.(3)

---

(1) V. ö. 2., 120., 131. §§.
(2) V. ö. 2., 78., 120., 131. §§.
(3) V. ö. 2., 120. §§. A *k)* pontra nézve v. ö. 8. §. *a)* p.

A nyugdij kiszabása.

15. §. A havi nyugdij a beszámitható szolgálati idő alapján akként szabatik ki, hogy az tiz teljes szolgálati év után, az utoljára kapott tényleges szolgálati havi dijnak egyharmadát, teljesen betöltött tizenöt, de még be nem töltött tizenhat szolgálati év után pedig az utoljára kapott tényleges szolgálati havi-dijnak három nyolczadát képezze.

Az utóbbi hányadhoz minden további teljesen eltöltött szolgálati év után a havi dijnak $2^1/_2$ százaléka adatik ugy, hogy teljesen betöltött negyven szolgálati év után a tényleges szolgálati egész havi dij képezi a nyugdijt, mely azonban amaz tul nem haladhatja.(1)

16. §. Tisztek, katonai lelkészek és katonai hivatalnokok számára legkisebb nyugdij-összegül évi háromszáz forint állapittatik meg, mely összeg a nyugdijra jogositottnak akkor is utalványoztatik, ha a 15-ik §-ban kitett számitás szerint annál csekélyebb illeték is járna.(2)

17. §. Azon katonai egyéneknek, a kik csak időleges nyugdijban részesittetnek, ez utóbbi minden évre, melyre az 5-ik §. szerint nyugdij-igénynyel birnak s azon összegben jár, mely őket teljesen betöltött tiz szolgálati év után megilleti.

18. §. Őrnagyi helyi alkalmazásra előjegyzett századosok, katona-képzőntézetekben alkalmazott lelkész-tanárok, valamint a tanügyi igazgató, a tanárok és tanár-segédek, továbbá a cs. és kir. katonai bécsi állatgyógyintézetben alkalmazott lóvasalási tanitó korpótdij, a nyugdij kiszabásánál a havidijhoz való hozzászámitással szintén számba veendő; a századosoknál azonban csak akkor, ha az illető, a helyi alkalmazásra történt előjegyzés napjától számitva, még legalább két évig szolgált.(2)

19. §. Egyéb a rendfokozattal vagy alkalmazással összekötött mellékilletékek a nyugdij kiszabásánál figyelembe nem vétetnek.

Azonban a tényleges állományban kapott személyi pótdij teljes összege a nyugállományban is jár, még pedig azon javadalmazás terhére, melyből azt az illető élvezte, ha annak engedélyezése az illető legfelsőbb elhatározásban határozottan, nem egyedül a tényleges szolgálat idejére szorittatott.(2)

20. §. A valamely magasabb állomásra ideiglenesen kinevezettek nyugdija, nem az általuk ideiglenesen teljesitett magasabb foku müködés, hanem a valóságos rendfokozatuk után járó havi dijuk alapján szabatik ki.

Ha azonban a tényleges katonai állománybeli tiszt háboru idején, valamely följebb való parancsnokság részéről a hadosztály-parancsnokságtól fölfelé, rendfokozatának meg nem felelő vezényletlel ideiglenesen vagy véglegesen bizatik meg, akkor részére, ha e vezénylet közben megsebesülés folytán hadképtelenné válik, a legközelebbi magasabb rendfokozatnak megfelelő nyugdij jár.

Az ily vezényletlel való megbizásnak azonban nyilvánosan közzé kellett tétetni.

(1) V. ö. 16. §. utolsó bekezd., 16., 129. §§.
(2) V. ö. 129. §.

A nyugdij kezdete.

21. §. A nyugdij oszthatlan, havonként előre fizetendő illeték. Járandósága azon napon kezdődik, melytől fogva a közös hadseregbeli rendeleti közlöny szerint a nyugalomba helyezés elrendeltetett.

A nyugdij megszünése.

22. §. A nyugdij megszünik:

a) az arra jogositottnak halálával,

b) a közös hadseregben vagy hadi tengerészetnél ténylegességi illetékekkel való ujra alkalmazás folytán,

c) polgári állam- vagy ezzel egyenlő szolgálatba való átlépés folytán,

d) kivándorlás vagy valamely idegen (az osztrák-magyar monarchián kivüli) államban való honositás folytán,

e) fenyitő törvényszéki elitélés folytán, ha az itélet a törvény értelmében a nyugdij elvesztését vonja maga után,

f) azon idő lejártával, a melyre az 5. §. szerint az időleges nyugdij engedményeztetett,

g) a nyugdijról végkielégitéssel való lemondás által,

h) minden egyéb esetben, a midőn a fennálló katonai szabályok szerint az illető a nyugállomány tagja lenni megszünik, kivéve, ha a katonai jellegről való lemondás alkalmával a nyugdij továbbra is engedélyeztetik, vagy ha a nyugalmazott egyéneknél a katonai jelleg elvesztése becsületbirósági végzés folytán áll be a nyugdijtól való megfosztás nélkül; végre

i) a katonai nyugdijról a katonai jelleg megtartásával való ideiglenes lemondás esetében, a lemondás tartamára.

Hogy a nyugdij a hadsereg nyugállományából a honvédséghez átlépőknek mikor és mily módozatok mellett szolgáltatik ki tovább is, azt a 121. §. határozza meg.

Végkielégitéssel való lemondás a nyugdijról.

23. §. Nyugalmazott katonai egyének, kik nyugdijuk két évi összegének megfelelő végkielégitéssel és katonai jellegükről való lemondással, a számukra állandóan engedményezett nyugdijról lemondani kivánnak, ily végkielégitésben csak akkor részesithetők, ha az illetőnek nyilvántartási hatóságánál egy katonai orvostudor hozzájárulásával alakult bizottság megállapitja, hogy a végkielégitést kivánó egyén egészségi állapotához képest valószinüleg még legalább két évig élhet.

Ugyanily feltételek alatt kiszolgáltatható a két évi nyugdijnak megfelelő végkielégités azon előbb nyugalmazva volt katonai személyeknek is, kik a katonai jelleget elveszitették vagy erről lemondtak ugyan, de a katonai nyugdijt megtartották, ha ez utóbbiról lemondanak.(1)

24. §. Azon katonai egyéneknek, kik csak időlegesen nyugdijaztattak (5. §.), ha legalább még két évig reményelhető életben maradásuk a 23. §-ban emlitett módon kimondatik; szintén meg van engedve nyugdij helyett katonai jellegükről való lemondással végkielégitést igényelni.

---

(1) V. 5. 24., 86., 105. §§.; 1877 okt. 5. 46,043. sz. pénzügyminiszt. rend. a katonai végkielégitések fizetésénél követendő eljárás ir. (1877. R. T. 652.).

Ezen végkielégitésnek a két évi nyugdij összegét semmi esetre sem szabad meghaladni, s az ezen korlátokon belül, az illetőknek a betöltött szolgálati idő alapján megállapitott teljes nyugdijösszegből a végkielégitési kérvény benyujtásakor még járó nyugdijhányad kétharmadával szabatik ki.

Halálozási negyeddij, illetőleg a nyugállományban elhaltak családjai számára járó végkielégités.

25. §. A dijosztályzatba sorozott nyugalmazott katonai egyén elhalálozása esetében a hátramaradott családnak az elhalálozott három havi nyugdijának megfelelő halálozási negyeddij jár.

Család alatt csak az elhalálozottnak törvényes neje, — föltéve, hogy ez utóbbi ha elvált, nem saját hibájából vált el törvényesen férjétől — továbbá a házasságból eredő vagy törvényesitett, szülői gondviselés alatt álló gyermekek értendők.[1]

26. §. A hadsereg nyugállományában elhalt, dijosztályba nem sorozott egyének hátramaradt családjainak (25. §. 2-ik bekezd.) netaláni állandó ellátásra való igényeik érintetlenül hagyásával, 50 forint végkielégités jár.[2]

27. §. Azon elhalálozottak családjainak (25. §. 2-ik bekezdés), kik a nyugállományban házasodtak meg, halálozási negyeddij, illetőleg végkielégités csak azon esetben jár, ha a férj vagy atya, házasságra kelése után ismét állandóan volt alkalmazva katonai szolgálatban s ezután ujólag nyugalomba helyeztetett, vagy ha bárcsak ideiglenesen volt is alkalmazva, de az ellenség előtt történt megsebesülés vagy egyéb szolgálat közben, — saját hibáján kivül — szenvedett sérülés vagy kórházi szolgálatban kapott ragadós betegség folytán mult ki.[2]

Polgári államszolgálatba lépő nyugalmazott katonai egyének illetékeinek kezelése.

28. §. Katonai egyéneknek polgári állam- vagy ezzel egyenlő szolgálatba történt átlépése esetében, katonai nyugdijuk (és netaláni személyi pótdijuk) azon hó elsején szünik meg, melyen az uj alkalmazással járó illeték élvezete kezdődik.[3]

29. §. Ha polgári állam- vagy ezzel egyenlő szolgálatba lépett nyugalmazott katonai egyén összes illetékei, melyekbe a fizetési, tettlegességi, működési vagy szolgálati pótdijak, a lakbér vagy a pénzértékre átszámitandó természetbeni lakás s egyéb, a szolgálati állomással rendszeresen összekötött jövedelem is betudandó, annak legutóbbi nyugdiját a netalán személyi pótdijjal együtt legalább egyharmaddal meg nem haladják, akkor az illető egyénnek a katonai illetékekből s az egyharmad-többletből hiányzó rész katonai pótjáradék czimén a katonai nyugdijalapból jár.

30. §. A katonai pótjáradéknak azonban, az utoljára kapott katonai nyugdijt, a netaláni személyi pótdijjal együttvéve soha sem szabad meghaladnia, s az a közös hadügyministerium utalványozására mindaddig kiszolgáltatandó,

---

(1) V. ö. 26., 27., 55., 59., 60., 108., 133. §§.
(2) V. ö. 133. §.
(3) V. ö. 87. §.

mig az illető oly szolgálati állomást nem kap, a melylyel járó összes illeték, az utoljára huzott nyugdijt és a netaláni személyi pótdijt együtt véve, egyharmaddal felül nem mulja.

31. §. Azon katonai személyeknél, kik csak időleges nyugdijban részesittettek, a katonai pótjáradék a nagyobb javadalmazásu szolgálati állomás elnyerése előtt is föltétlenül megszüntetendő, mihelyt azon idő lejárt, melyre az illetőnek a katonai nyugdij engedményeztetett.

Polgári államszolgálatból visszalépők illetékeinek kezelése.

32. §. A katonai ellátásból polgári állam- vagy más ezzel egyenlő szolgálatba átlépő katonai egyéneknek meg van engedve, hogy a polgári szolgálatot, — ha a kapott alkalmazás viszonyainak meg nem felel — elhagyják, s előbbi katonai nyugdijas viszonyukba, — a szolgálatról való lemondásuknak az illetékes hatóság általi elfogadása után — ismét visszatérjenek.

33. §. Ha azonban katonai személyek, kik a nyugdijban már állandóan részesültek, a polgári állam- vagy ezzel egyenlő szolgálatra való szolgálatképtelenségük esetében a nyugállományba visszahelyeztetnek és a fennálló rendszer szerint, a polgári kincstár részéről semminemü, vagy előbbi katonai kincstári nyugdijoknál kisebb nyugdijban lennének részesitendők, akkor első esetben számukra a teljes katonai nyugdij, utóbbi esetben pedig az előbbi katonai és a részükre megszabott polgári nyugdij között mutatkozó különbözet a katonai nyugdij-alapból szolgáltatandó ki.

Polgári állami vagy ezzel egyenlő szolgálatból fenyitő törvényszéki itélet folytán való elbocsátás esetében — ha ekkor az itélet, a törvény rendeleténél fogva a nyugdij elvesztését is maga után vonja, — a katonai nyugdijas viszonyba való visszatérésnek helye nincs.

34. §. Időleges katonai nyugdijban részesült katonai egyéneknek, ha polgári, állam- vagy ezzel egyenlő szolgálatra való képtelenségök miatt helyeztetnek vissza a nyugállományba, a katonai ellátásba ujonnan való visszavételre csak annyiban van igényük, a mennyiben azon idő, melyre nekik a katonai nyugdij időlegesen engedményeztetett, még nem járt le.

Időleges nyugdijnak az eredetileg kitüzött időtartamon tul való kiterjesztése semmi esetre sem engedtetik meg.

II. FEJEZET.

Sebesülési pótdijak. (1)

Általában.

35. §. A sebesülési póldij a rendi csoportozatokon (36. és 45. §§.) belül a rendfokozatra, valamint a szolgálati időre való tekintet nélkül csupán a megsebesülés foka szerint szabatik ki.

(1) V. ö. 6. §. negyedik bekezd. — 1884 okt. 31. 67.683. sz. pénzügymin. rend. a katonai ellátásban részesülő egyének által fel nem vett sebesülési pótlékok elévülése iránt (1884. R. T. 1814.).

Igény sebesülési pótdijra.

36. §. Tisztek, katonai lelkészek és katonai hivatalnokok, kik ellenséges fegyver vagy más hadi szerek által, vagy béke idején is szolgálatuk teljesitésében saját hibájuk nélkül megsebesültek vagy sulyosan megsérülnek, és ennélfogva hadképtelenekké válnak, szabályszerü nyugdijukon kivül évi kétszáz forint sebesülési pótdijat kapnak.

37. §. Tisztek, katonai lelkészeknek és katonai hivatalnokoknak, kik a 36. §-ban jelzett módon, egyik kezüket vagy lábukat vesztik el, a szabályszerü nyugdijon felül, sebesülési pótdij fejében évi négyszáz forint jár.(2)

38. §. Tisztek, katonai lelkészek és katonai hivatalnokok, kik a 36. §-ban jelzett módon testüknek két tagját elvesztették, vagy mindkét szemük világától megfosztattak, vagy csak igen nagy tárgyakat képesek közvetlen közelségből fölismerni, illetőleg csak a világosságot a sötétségtől megkülönböztetni, azok sebesülési pótdij fejében évi kilenczszáz forinttal láttatnak el.(3)

39. §. A test valamely tagjának keresetet kizáró hasznavehetlen volta, valamint a fejnek, mellnek vagy a hasnak oly mérvü megsebesülése vagy sulyos sérülése, mely fontos életszervek müködéseinek teljes és maradandó gátolását idézi elő, egy tagnak elvesztésével egyenlőnek tekintetik.(4)

40. §. A sebesülési pótdij azonban a 36. és 39. §§. eseteiben csak akkor jár ki, ha megsebesülés vagy sulyos sérülés által föltételezett hadképtelenség a sebesülés vagy sérülés megtörténte utáni öt évi időszakon belül áll be.

41. §. Sebesülési pótdij elvileg véve csak állandóan adományoztatik. Ha azonban kivételesen valamely ez időszerint hadképtelennek elismert és várakozási illetékkel szabadságolt katonai egyénnek, a föntebbi határozmányok értelmében sebesülési pótdijra van igénye: akkor ez külön meghatározott időre is engedményezhető.

Ha azután az ily katonai személy megsebesülés folytán beállott állandó hadképtelenség, rokkantság miatt nyugalomba helyeztetik, akkor az időleges sebesülési pótdij állandóvá változtattatik át.

42. §. Oly esetekben, a midőn kétséges, vajjon részesittessék-e általában valamely tiszt stb. sebesülési pótdijban és ha igen, mily kiszabás szerint: akkor a közös hadügyministerium a fölülvizsgáló-bizottság javaslata alapján és az összes idevágó körülmények számbavételével határozza meg: adassék-e a sebesültnek a rendszeresitett pótdijak egyike és ha igen, melyike?

A pótdij-fizetés kezdete.

43. §. A sebesülési pótdij, mely a nyugdijhoz hasonlóan oszthatlan és havonként előre fizetendő illeték, azon naptól jár, melyen a nyugállományba helyeztetés történik, s illetőleg a mely nap a közös hadügyministerium erre vonatkozó rendeletében határozottan ki van téve.

---

(1) V. ö. 35., 37., 40., 66., 95. §§.
(2) V. ö. 66., 95. §§.
(3) V. ö. 66., 95. §§.
(4) V. ö. 40., 66., 95. §§.

A sebesülési pótdij-fizetés megszünése.

44. §. A sebesülési pótdij fizetése csak a következő esetekben szünik meg:

a) az illetékre jogositottnak halálával:

b) az ily pótdijban külön meghatározott időre részesitett és várakozási illetékkel szabadságolt egyéneknek katonai szolgálattételre ujonnan való beosztásával;

c) a helyi alkalmazásra előjegyzetteknek az illető állomás tényleges elfoglalásakor az alkalmazás tartamára;

d) kivándorlás vagy idegen (az osztrák-magyar monarchián kivüli) államban való honositás következtében.

A dijosztályzatba nem sorozott havidijas katonai egyének igénye.

45. §. A hadseregnek dijosztályzatba nem sorozott havidijas egyénei a sebesülési pótdijra való igény elnyerése esetében az altisztekre és közkatonákra nézve érvényes, idevágó határozmányok szerinti elbánásban részesittetnek.[1]

A sebesülési pótdij végrehajtás alá nem esik.

46. §. A sebesülési pótdijak összegükre való tekintet nélkül, letiltás vagy végrehajtás alá sem birói, sem azonkivüli uton nem esnek.[2]

III. FEJEZET.

A katonai rokkantak házainak ellátási állományába való fölvételről.[3]

Igény a rokkantak házainak ellátási állományába való fölvételre.

47. §. A katonai állománybeli tisztek a századostól lefelé a katonai rokkantak házainak ellátási állományába felvehetők, ha rokkantak és állandóan nyugalmaztattak.[4]

48. §. Különös esetekben rokkant nyugalmazott hadbirák, katonai orvosok, csapat-számvivők, katonai lelkészek és katonai hivatalnokok a IX. dijosztályzattól lefelé a rokkantak ellátásában kivételképen szintén részesithetők.[4]

A rokkantak házainak ellátási állományába tartozó egyének osztályozása.

49. §. A rokkantak házainak ellátási állományába felveendő tisztek (katonai lelkészek, katonai hivatalnokok) vagy:

a) a rokkantak valamely házában tényleg elhelyeztetnek, vagy

b) a tartózkodási hely szabad választásával a rokkantak valamely házánál javadalmazásban részesittetnek.

---

(1) V. ö. 35. §.

(2) V. ö. a végrehajtási eljárásról szóló 1881: LX. t. cz. 56. §-ának azonos rendelkezését.

(3) V. ö. 126., 129. §§.

(4) A rokkantak eltartásának javításáról v. ö. a hadmentességi díjról szóló 1880: XXVII. t. cz. 8. §-át. A rokkantak útadó és kézi közmunka alól mentesek: 1890: I. t. cz. 25., 49. §§. V. ö. a honvédelmi minister 1885 okt. 17. 47,180/XIV. sz. körrend. a rokkantsági nyugdíjban vagy egyéb pótdíjban részesített, avagy a rokkantak házának ellátási állományába felvett katonák nyugzsold illetékéből az ezekről szóló nyugtatványok láttamozásáért, avagy az életben létet és a tartózkodási helyet előtüntető igazolásáért az illető hivatali elöljárók és lelkészek által közbenjárási és fáradozási díjak fejében követelt avagy elfogadott összegek szedésének megakadályozása tárgyában (1885. R. T. 1778.).

A rokkantak házainak ellátási állományába tartozók illetékei.

50. §. Ugy a rokkantak házaiban rendszeresitett állomásokon tényleg elhelyezett, mint a tartózkodási hely szabad választásával a rokkantak valamely házánál szabályozott javadalmazásban részesülő katonatisztek, nyugdij helyett havi dijt élveznek. Ez az általuk legutóbb kapott tényleges szolgálati havi dij kilenczven százalékával szabatik ki.(1)

A rokkantak házaiba ellátás végett kivételképen fölvett hadbirák, katonaorvosok, csapat-számvivők, katonai lelkészek és katonai hivatalnokok ezen havidijban szintén a fönt megállapitott kiszabás szerint részesülnek.(2)

51. §. Ha a rokkantak valamely házának ellátási állományába fölvett tiszt, katonai lelkész vagy katonai hivatalnok oda történt beosztása előtt nagyobb nyugdijt huzott, mint a mennyit a rokkantak házától különben járó havidij kitesz, akkor előbbi nyugdiját kapja havidij gyanánt.

52. §. A havidij azon naptól kezdve jár, melyen a javadalmazás engedményezése a közös hadseregbeli rendeleti közlönyben elrendeltetett, és a kilépés hónapjával szünik meg.

53. §. A rokkantak házaiban tényleg elhelyezett tiszteknek, katonai lelkészeknek és katonai hivatalnokoknak a havidij és esetleg a sebesülési pótdijon kivül rendfokozatukhoz és az illető rokkantak háza térhelyi viszonyaihoz mért lakás is jár, ez utóbbi azonban butorzatra való igény nélkül.(3)

54. §. A lakásra, vagyis a rokkantak házában szállásra való igény a javadalmazás engedményezése napjától kezdődik és az ellátási állományból való kilépés utáni 14 nap leteltével szünik meg.(3)

55. §. Ha azonban valamely a rokkantak házában megürült javadalmazás a megüresedés után 14 nap letelte előtt töltetik be, vagy ha a rokkantak házában elhalálozottnak hátramaradott családja (25. §. 2. bekezdés) az illető által használt szállást még elfoglalva tartja (60. §.), akkor az ellátási állományba ujonnan belépőnek lakilletménye csak a 14 nap lejártával, illetőleg a családot megillető használati jog megszüntével kezdődik.

56. §. A rokkantak háza részéről a tartózkodási hely szabad választásával ellátásban részesitett egyének lakás helyett lakbér-segélyt kapnak, mely a tartózkodási helyre való tekintet nélkül gyalogsági vagy lovassági századosok részére évi 120 forintban, főhadnagyok vagy hadnagyok részére pedig évi 80 forintban szabatik meg.

57. §. A lakbér-segély azon naptári évnegyed első napjától kezdődik, mely a javadalmazásnak az illető részére történt engedményezésére közvetlenül következik.

A lakbér-segély évnegyedi részletekben előre szolgáltatandó ki s abból az átvevőtől azon esetben sem követelhető megtérités, ha ő az ellátási állományból még ezen évnegyed lejárta előtt lépne is ki.

A lakbér-segély azon naptári évnegyed lejártával végződik, a melyben az illetékre jogositott egyén az ellátási állományból kilép.

58. §. A dijosztályzatba nem sorozott havidijas egyének egyedül a rokkantak házaiban, — és pedig a legénység számára rendszeresitett ellátási helyekre vehetők fel.

(1) A rokkantak ellátási dijaira végrehajtást vezetni nem lehet: 1881: LX. t. cz. 56. §.
(2) V. ö. 69., 129. §§.
(3) V. ö. 69. §.

Ugyanazoknak a szálláson, továbbá az altiszteket és a legénységet szabályszerüleg megillető anyagjárandóságon és a kincstári ágyon kivül csak a szolgálati idejük után járó nyugdijra, esetleg sebesülési pótdijra van igényük.(1)

Az elhalálozottak családjait megillető halálozási negyeddij(2) és a lakás használatának joga.

59. §. A rokkantak házainak ellátási állományában elhalálozott, dijosztályba sorozott egyének családjai részére (25. §. 2. bekezdés), a férj, illetőleg atya által huzott havidij három havi összegének megfelelő halálozási negyeddij jár, az ellátási állományban elhalálozott nyugdijban részesült, de dijosztályzatba nem sorozott katonai egyének hátrahagyott családjai pedig ötven forint végkielégitésben részesülnek.(1)

60. §. Azon elhalálozott egyének családjainak (25. §. 2. bekezdés), kik a rokkantak házaiban voltak elhelyezve, a halálozási negyeddijon vagy végkielégitésen kivül, még az elhalálozott által a rokkantak házában használt lakásnak az elhalálozás napjára legközelebb következő, helyben szokásos, felmondási idő lejártáig elfoglalva tartására van igényük.(3)

B) HADI TENGERÉSZET.

61. §. A fentebbi határozványok a tengernagyokra a haditengerészet törzs- és főtiszteire, a tengerészapródokra, (tengerész-jelöltekre), tengerészeti lelkészekre és hivatalnokokra, továbbá a hadi-tengerészetbeli havidijas, de dijosztályba nem sorozott egyénekre nézve is — a következő szabályokkal összhangzólag — érvényesek.

62. §. Valamely ideiglenes alkalmazásban töltött idő csak akkor számitható be, ha az illető végleg kineveztetik.

63. §. A hadi-tengerészet hivatásbeli lelkészei nyugdijának kiszabásánál, oda történt belépésük előtt a polgári lelkészi szolgálatban általuk töltött idő, szolgálati idő gyanánt (8. §.) számitandó be.

64. §. A tényleges szolgálatbeli tengerészeti tiszteknek, tengerész-apródoknak (tengerész-jelölteknek), lelkészeknek, hadbiráknak, orvosoknak és hivatalnokoknak, a hajóhad valamely fölszerelt hajóján, iskola-hajóján, vagy ennek parancsőr-hajóján békében eltöltött szolgálati idő összeszámitása által megállapitott minden egyes teljes évhez a nyugdij kiszabásánál betudható szolgálati idő fejében még négy-négy hónap adandó.

Ha azonban a hajón-létel ideje, az illetőnek betudandó hadi évbe egészen vagy részben bele esik: akkor a hajón-lét tartama saját mivoltában nem, hanem csakis a hadi-év számitandó.

65. §. A tengerészeti akadémiánál alkalmazott hivatásbeli tanároknak, valamint az önálló tengerészeti alreáltanodánál és a tengerészeti népiskolánál véglegesen alkalmazott tanároknak, igazgatóknak, tanitóknak és tanitó-

(1) V. ö. 126. §.
(2) E negyeddijra végrehajtást vezetni nem lehet: 1881: LX. t. cz. 56. §.
(3) V. ö. 55. §.

nőknek a nyugdij kiszabásánál az ily alkalmazásban töltött minden három év, négy szolgálati év gyanánt számitandó be.

A tengerészeti akadémiánál egyes tanszakok előadására ideiglenesen alkalmazott hadi-tengerészeti egyéneknek, az ily alkalmazásban töltött minden egyes év tizenhat hónapnak számitandó.

A jelen szakaszban megnevezettek által, a növendékekkel tett oktatóutazás alatti hajón-létel ilyen idő gyanánt nem veendő.(1)

66. §. Tengerész-apródok (tengerész-jelöltek), kik ellenséges fegyver vagy egyéb hadi-szerek által, vagy béke idején is szolgálatuk teljesitésében önhibájuk nélkül megsebesülnek, vagy sulyosan megsérülnek s ennélfogva szolgálatképtelenekké válnak, sorhajózászlósi minőségben lesznek a nyugállományba helyezendők s egyuttal megsebesülésük vagy sérülésük fokának megfelelő sebesülési pótdijban részesitendők. (36—39. §§)

67. §. A vizrajzi hivatal főnökeinek, a tengerészeti akadémia tanárainak, a tengerészeti alreáltanoda igazgatójának és tanárainak, továbbá a tengerészeti népiskoláknál alkalmazott főtanitók, tanitók és tanitónők ötödévi pótdijai a nyugdij kiszabásánál szintén beszámitandók.

68. §. Azon tengerészeti tiszteknek, kik háboru idején az őket rendfokozatuknál fogva meg nem illető vezénylet alatti megsebesülés folytán válnak hadképtelenekké, a legközelebbi magasabb rendfokozatnak megfelelő nyugdij jár, azon esetben, ha az illető vezénylet, valamely följebbvaló parancsnokság által a hajóraj, esetleg hajóhadosztály parancsnokságától fölfelé, ideiglenesen vagy véglegesen ruháztatott rájuk.

69. §. Rokkant s állandó nyugalomba helyezett tengerészapródok és jelöltek, a rokkantak házainak ellátási állományába a hadnagyok számára rendszeresitett helyekre vehetők föl.

Ily helyre való fölvétel esetében az illetőnek a rokkantak házabeli havidij fejében (50. §.) a legutóbb élvezett tényleges szolgálati havidij kilenczven százaléka jár, tekintet nélkül arra, hogy az illető a rokkantak házában, avagy a tartózkodási hely szabad választásával láttatik-e el.

A rokkantak házaiban tettleg elhelyezett tengerész-apródoknak és jelölteknek, ezen intézetek részéről hadnagyi rendfokozatnak megfelelő lakás (53. §.), a tartózkodási hely szabad választása melletti ellátásban részesülő ily egyéneknek pedig évi nyolczvan forint lakpénzsegély (56. §.) jár.(2)

MÁSODIK RÉSZ.

Altisztek, közkatonák és matrózok.

Általában.

Az ellátás neme.

70. §. Rokkant altisztek, közkatonák és matrózok katonai ellátása:

a) állandó vagy időleges rokkantsági nyugdij,

b) esetleg sebesülési pótdij engedményezése,

c) a rokkantak valamely házának ellátási állományába való fölvétel által történik.

(1) V. ö. 110. §. (2) V. ö. 129. §.

Az ellátásra való igény megállapitása.

71. §. A katonai ellátásra való igény általában, valamint annak minősége a fölülvizsgáló bizottságok lelete és javaslata alapján a főhadparancsnokságok, hadparancsnokságok, illetőleg a pólai cs. és kir. kikötői tengernagyi hivatal és a trieszti tengerkerületi parancsnokság által állapittatik meg.

Külön viszonyok beálltával az emlitett hatóságoknak meg van engedve, hogy a közös hadügyministeriumnál, illetőleg ennek tengerészeti osztályánál kivételes eljárást javasoljanak.(1)

A) A KÖZÖS HADSEREG.

I. FEJEZET.

A rokkantsági nyugdijakról.

Igény állandó rokkantsági nyugdijra.

72. §. A közös hadsereg azon altiszteinek és közkatonáinak, kik habár megszakitással (77. §.) teljes tiz évig tényleg szolgáltak és a szolgálatból eredett bajok folytán váltak rokkantakká, azaz minden katonai szolgálatra mindenkorra képtelenekké, állandó rokkantsági nyugdijra van igényük.

A polgári keresetképtelenség itt tekintetbe nem veendő.

73. §. Azon altiszteknek és közkatonáknak, kik a 4. §-ban emlitett okból a tényleges szolgálat alatt saját hibájuk nélkül váltak rokkantakká (72. §.) és egyszersmind mindenkorra polgárilag is keresetképtelenekké, tiz teljes évi szolgálat betöltése előtt is igényük van az állandó rokkantsági nyugdijra.(2)

74. §. Azon altisztek, kik tizennyolcz évig vagy ennél tovább megszakitás nélkül tényleg szolgáltak, ez által az állandó rokkantsági nyugdijra föltétlen igényt kapnak a nélkül, hogy ezen igény igazolására a rokkantság kimutatása szükségeltetnék.

75. §. Azon altisztek és közkatonák, kik a 4. §-ban elősorolt esetekben a felülvizsgálatnál rokkantaknak ugyan (72. §.), de polgárilag véve még keresetképeseknek találtatnak s ezért bucsulevéllel vagy igazolványnyal küldetnek el, állandó rokkantsági nyugdijra nyernek igényt, ha a legközelebbi öt év alatt ugyanazon bajaik következtében, melyek a rokkantságot előidézték, ujólagos felülvizsgálatnál bizottságilag elismert keresetképtelenség is állapitható meg.

Ezen föntartás a föntebbi időtartamnak lefolytával föltétlenül megszünik.

Igény időleges rokkantsági nyugdijra.

76. §. Azon altisztek és közkatonák, kik a felülvizsgálatnál való bemutatásuk alkalmával minden katonai szolgálatra — s a 4. §-ban emlitett esetekben, polgárilag is keresetképteleneknek találtattak ugyan, kiknél azonban bajaikból részben való kigyógyulás s ennek folytán valamely katonai szolgá-

(1) V. ö. 83. §. (2) V. ö. 82. §.

latra ujra képesitésök, illetőleg önálló keresetképességük remélhető, a rokkantsági nyugdijban csak időlegesen, vagyis a felülvizsgáló bizottság javaslatához képest, legalább egy, legfölebb pedig három évre részesithetők.

Az illetők a kiszabott idő lejárta előtt ismét felülvizsgálat elé állitandók, a mikor is az ujólagos felülvizsgálati leletnek megfelelő elbánásban részesülnek.(1)

Beszámitható szolgálati idő.

77. §. A rokkantsági nyugdijnak kiszabásánál csak a tényleges szolgálat ideje (8. §.) vétetik tekintetbe, be nem számitható ellenben a beszólitásig való szabadságon vagy a tényleges szolgálaton kivüli tartalékban töltött idő — az ujoncz-kiképzések és hadgyakorlatok kivételével, — továbbá a netaláni szökési időköz, végre a börtönbüntetés teljes ideje, ha ez utóbbi hat hónapnál tovább terjedett.

Hogy a honvédségnél töltött mely szolgálati idő tekintendő beszámithatónak, azt a 120. §. határozza meg.

A bucsu-levéllel vagy igazolványnyal való elbocsájtás előtt eltöltött szolgálati idő, a nyugdij kiszabásánál csak akkor számitható be, ha a hadsereg, haditengerészet vagy honvédség szolgálatába való visszalépés közvetlenül az elbocsájtás után történt.(2)

78. §. A 10. és 11. §§-ban foglalt határozványok, a szolgálati évek s a hadi fogságban eltöltött idő felszámitása iránt az altisztekre és közkatonákra nézve is érvényesek.

A katonai térképezésnél és háromszögelésnél alkalmazva volt hadapródoknak és altiszteknek katonai ellátásba való átvételük esetében a nyugdij kiszabásánál a szolgálati időnek a 13. §-ban emlitett előnyösebb betudására van igényük.(3)

A rokkantsági nyugdij kiszabása.

79. §. A rokkantsági nyugdij az illető altiszt vagy közkatona azon valóságos rendfokozata alapján szabatik ki, melyet az a katonai ellátásba fölvétele előtt viselt, azután pedig a szolgálatban töltött azon idő alapján is, mely neki betudható.

A közös hadsereg legénységét megillető évi rokkantsági nyugdij kiszabását, az I. szám alatt mellékelt táblázat tünteti elő.(4)

80. §. A tiz tényleges szolgálati év betöltése előtt rokkantsági nyugdijban részesitendő rokkant altisztek és közkatonák számára a nyugdij azon összegben szabandó ki, mely őket rendfokozatukhoz képest, tiz szolgálati év betöltésével illetné meg.(4)

81. §. Hadapródok, kik ellenség előtt történt megsebesülések folytán válnak hadképtelenekké, hadnagyi minőségben és évi háromszáz forint nyugdijjal helyeztetnek a nyugállományba.(5)

82. §. Ha a szabadságolt vagy tartalékos állománybeli altisztek és közkatonák egyidejüleg polgári állam- vagy ezzel egyenlő szolgálatban (136. §.) állanak és valamely katonai szolgálattétel közben, ugy katonai mint polgári

---

(1) V. ö. 82. §.
(2) V. ö. 72., 73., 75., 117., 120. §§.
(3) V. ö. 120., 124., 131. §§.
(4) V. ö. 120. §.
(5) V. ö. 82., 120. §§.

szolgálatra alkalmatlanokká s egyidejüleg polgárilag is keresetképtelenekké lettek (73. és 76. §§.), akkor irányukban a 6. §-ban foglalt elvek szerint kell eljárni.

Ha az ily altisztek és közkatonák a polgári szolgálatból már nyugdijaztattak vagy ellátási dijban részesittettek vagy nyugalmaztattak és ez után katonai szolgálat-tétel következtében lesznek rokkantakká és polgárilag is keresetképtelenekké (73. és 76. §§.), akkor polgári nyugdijukhoz (ellátási dij) — de csak azon esetben, ha az 300 forintot meg nem halad — a közös hadsereg javadalmazása terhére még pótjáradékban részesülnek.

Ezen pótjáradék az ily módon eltöltött beszámitható katonai szolgálati időre — a netaláni előbbi, de még nem dijazott polgári szolgálati idő (6. §.) beszámitása mellett — a tényleges katonai rendfokozat alapján a II. szám alatt mellékelt táblázat kiszabása szerint, illetőleg csak azon részösszegben jár, mely a polgári nyugdijnak 300 forintig való kiegészitésére szükséges.

Tartalékos hadapródok, kik a polgári államszolgálatban már nyugdijazva voltak vagy ellátási dijban részesittettek vagy nyugalmaztattak és a 81. §. esetében a katonai nyugállományba hadnagyi minőségben helyeztetnek át, azon esetre, ha polgári nyugdijuk (ellátási dij) 300 forintot meg nem halad, az erre esedékes többletben a közös hadsereg javadalmazásából részesülnek.

Ha azonban a polgári nyugdij 300 forintra vagy ennél többre rug, akkor a hadsereg javadalmazásából pótjáradék nem szolgáltatik ki.

Az illetékes sebesülési pótdij (90. §.) a nyugdij pótjáradékától függetlenek.(1)

A nyugdijfizetés kezdete.

83. §. A rokkantsági nyugdij oszthatlan — havonként előre fizetendő illeték, melynek járandósága azon hó első napján kezdődik, mely a 71. §-ban megnevezett hatóságok által a rokkantak állományába való áthelyezési határozat kiadási napjára legközelebb következik.(2)

84. §. Ha az illető határozat kelte valamely hó első napjára esik, vagy ha a rokkantak állományába való áthelyezés határozottan a hó első napjára rendeltetett, akkor a nyugdij már e naptól kezdve jár.(3)

A nyugdijfizetés megszünése.

85. §. A rokkantsági nyugdij a rokkantak állományából bármi módon történő kilépéskor azon hónapban szünik meg, melyben a kilépés bekövetkezett.

Lemondás a rokkantsági nyugdijról végkielégitéssel.

86. §. Rokkantsági nyugdijban állandóan részesülő minden altisztnek és közkatonának, a 23-ik §-ban meghatározott föltételek és módozat mellett meg van engedve, hogy a neki járó nyugdij két évi összegének megfelelő végkielégitést igénybe vegye.

---

(1) V. ö. 111., 117., 119., 120. §§., 128. §. c) p.
(2) V. ö. 97., 102., 120. §§.
(3) V. ö. 96., 102. §§.

A polgári államszolgálatba lépő rokkant altisztekkel és közkatonákkal való eljárás.

87. §. Ha a rokkantsági nyugdijban részesülő altiszt vagy közkatona a polgári-, állam- vagy ezzel egyenlő (136. §.) szolgálatban vagy általában a kiszolgált katonák számára fentartott szolgálati állomásokra állandóan vagy csak próbaképen alkalmaztatik: az illetékére nézve követendő eljárást illetőleg a 28—30. §-ban fölállitott elvek irányadók.

A rokkantsági nyugdijjal csak időlegesen ellátott altisztek és közkatonák az előbb emlitett szolgálati állomásokra való átlépésök esetében csak akkor tarthatnak «katonai pótjáradékra» igényt, ha ujólagos fölülvizsgáltatásuk alkalmával az állandó rokkantsági nyugdij nekik odaitéltetik.

A polgári államszolgálatból visszalépők illetékére vonatkozó eljárás.

88. §. Ha az előbb rokkantsági nyugdijban részesült s azután polgári-, állam- vagy ezzel egyenlő (136. §.) avagy katonák számára fentartott szolgálatba átlépett rokkant egyén, ily szolgálatból a nyugállományba történt visszahelyeztetése esetében, a polgári alkalmazásra nézve fennálló elvek szerint vagy semminemü, vagy előbbi katonai kincstári nyugdijánál kisebb ellátási illetékre tarthat csak igényt: akkor számára az első esetben az előbbi rokkantsági nyugdij teljes összege, a második esetben pedig az utóbbi és a részére engedményezett polgári nyugdij között mutatkozó különbözet a katonai nyugdijalapból szolgáltatandó ki.

89. §. Ha valamely előbb a rokkantsági nyugdijban részesült, később polgári-, állam- vagy ezzel egyenlő (136. §.) avagy katonák számára fentartott szolgálatba átlépett rokkant egyén, e szolgálatát följebbvaló hatósága engedelmével hagyja el: akkor előbbi rokkantsági nyugdijában szintén részesitendő.

Ha azonban az ily rokkant egyén a polgári szolgálat elvesztésére oly büntetésre méltó cselekvény miatt itéltetik, mely a büntető törvények értelmében a rokkantsági ellátás elvesztését is maga után vonja, akkor a nyugdijas viszonyba való visszahelyeztetésre igénye nincs.

II. FEJEZET.

A sebesülési pótdijakról.(1)

Általános elv.

90. §. A sebesülési pótdij a rokkantsági nyugdijtól teljesen független és a szolgálati időre s a rendfokozatra való tekintet nélkül, csak a megsebesülés fokához képest szabatik ki.(2)

---

(1) V. ö. az 1881: LXXI. t. czikket, a m. kir. csendőrség nyugdíjigényeire nézve (2. §. utolsó bek.).
(2) V. ö. 82. §.

Igény sebesülési pótdijra.

91. §. Altisztek és közkatonák, kik ellenséges fegyver vagy más hadiszerek által vagy béke idején is szolgálatuk teljesitésében saját hibájuk nélkül sebesülnek vagy sulyosan sérülnek meg és ennélfogva válnak hadképtelenekké, a szabályszerü rokkantsági nyugdijon kivül, évi negyvennyolcz forint sebesülési pótdijban részesülnek.(1)

92. §. Altisztek és közkatonák, kik a 91. §-ban jelzett módon egyik kezüket vagy lábukat vesztették el, a szabályszerü rokkantsági nyugdijon felül, évi kilenczvenhat forint sebesülési pótdijat kapnak.(2)

93. §. Altisztek és közkatonák, kik a 91. §-ban jelzett módon két tagjukat vesztették el, vagy mindkét szemük világától megfosztattak, vagy csak igen nagy tárgyakat képesek közvetlen közelségből fölismerni, illetőleg csak a világosságot a sötétségtől megkülönböztetni, évi egyszáznegyvennégy forint pótdijban részesitendők.(2)

94. §. Valamely tagnak a keresetet kizáró hasznavehetlen volta, valamint a fejnek, mellnek vagy a hasnak oly mérvü megsebesülése vagy sulyos sérülése, mely fontos életszervek müködésének teljes és maradandó gátolását idézi elő: egy tag elvesztésével egyenlőnek tekintetik.(2)

95. §. Azon hadapródoknak, kik ellenség előtt történt megsebesülés folytán hadnagyi minőségben nyugalmaztatnak, a tisztek számára (36—39. §§-ok) megállapitott sebesülési pótdijra van igényük.

A járandóság kezdete.

96. §. A sebesülési pótdij kezdetét illetőleg ugyanazon határozványok irányadók, melyek a rokkantsági nyugdijra nézve érvényesek (83. és 84. §§.) ez utóbbihoz hasonlólag a sebesülési pótdij is oszthatlan, havonként előre fizetendő illeték.(2)

A járandóság megszünése.

97. §. A sebesülési pótdij csak:

a) az illetékre jogositottnak elhaltával;

b) a kivándorlás vagy idegen (az osztrák-magyar monarchián kivüli) államban való honositás által szünik meg.(3)

A sebesülési pótdij le nem tiltható.

98. §. A sebesülési pótdij sem birói, sem azonkivüli uton letiltás vagy végrehajtás alá nem esik.(4)

---

(1) V. ö. 92., 93., 102. §§.
(2) V. ö. 102. §.
(3) V. ö. 35., 102., 106. §§.
(4) Azonos a végrehajtási eljárásról szóló 1881: LX. t. cz. 56. §-ának rendelkezésével.

III. FEJEZET.

A rokkantak házainak ellátási állományába való fölvételről.

Igény a rokkantak házaiban való ellátásra.

99. §. Azon rokkant altiszteknek és közkatonáknak, akik:

a) legalább harmincz évig megszakitás nélkül tényleg szolgáltak, vagy

b) az ellenség előtt történt megsebesülés folytán, vagy általában a katonai szolgálatban szemük világát elvesztették, vagy oly sulyosan sérültek meg, hogy különös ápolásra és felügyeletre van szükségük, végre azoknak — kik

c) tényleges szolgálat közben elmetompultságba vagy nehéz nyavalyába estek, vagy szélhüdés által tehetetlenekké lettek s rokonaiknál a kellő ápolásban nem részesülhetnek, — a rokkantak valamely házába való fölvételre van igényük.

A katonai rokkantak házaiban ellátott egyének illetékei.

100. §. A rokkantak házába fölvett rokkantakat minden körülmények között megilleti: a zsold, az étkezés, kenyér, a lakás, a ruházat és a mérsékelt áru dohány; az utóbbi a mérsékelt ár fizetése mellett.

Különös viszonyok beálltával pedig a szolgálati, munka-, menetpótdijra vagy az egészségi pótlékra ugyanazon kiszabás szerint van igényük, mint az állandó hadsereg legénységének.

101. §. A rokkantak házaiba fölvett legénységet azon valóságos rendfokozat szerinti zsold illeti meg, melyben az illető a tényleges szolgálatban utaljára állott.

A rokkantak zsoldjának az egyes rendfokozatok szerinti kiszabását a III. szám alatt mellékelt táblázat tünteti elő.

A többi illeték kiszabására, továbbá a 99. §-ban elősorolt összes illetékek járandóságának kezdetére és megszünésére nézve, általában az állandó hadseregre nézve érvényes elvek irányadók.

Sebesülési pótdij.

102. §. A 91—94. §§-ban elősorolt esetekben a rokkantak valamely házában ellátott legénységet is megilleti a sebesülési pótdij az ugyanott jelzett kiszabás szerint.

Ezen pótdij járandóságának kezdete és megszünése iránt a 96-ik, illetőleg a 83. és 84-ik, továbbá a 97. §§. határozványai érvényesek.

Lemondás a rokkantak házaiban való ellátásról.

103. §. A rokkantak valamely házában ellátott altiszteknek és közkatonáknak szabadságukban áll:

---

(1) V. ö. 126. §. 3. bek.

a) a rokkantak házában való ellátás helyett a rokkantsági nyugdijat a házon kivül lakás mellett igénybe venni, vagy

b) a rokkantak házában való ellátásról végkielégitéssel teljesen lemondani.

104. §. Azon rokkantak számára, kiknek a rokkantak házában való ellátásra igényük van, de a kik különleges viszonyoknál fogva inkább a rokkantsági nyugdijat veszik igénybe, a rokkantak házában való ellátás mindenkor fentartva marad.

105. §. A rokkantak házában ellátásra való lemondás esetében kiszolgáltatandó végkielégités a 23. §-ban megállapitott föltételek és módozatok mellett azon rokkantsági nyugdij két évi összege szerint szabatik ki, a melyre az illetőnek, a tényleges szolgálatból történt kilépése alkalmával az I. melléklet szerint igénye lett volna.(1)

A rokkantak házában való ellátási igény elvesztése.

106. §. Ha a rokkantak házában ellátásra való igény sulyos börtönbüntetésre itéltetés folytán elenyészik, akkor a rokkantak házabeli összes illetékek (a sebesülési pótdij kivételével, 97. §.), az itélet kihirdetésével egybeeső zsold-időszak utolsó napján megszünnek.

Oly rokkantak, kik iszákosságra adják magukat vagy megférhetlenségük folytán a rokkantak házában viszálykodásokat okoznak, vagy a rokkantak házabeli szabályoknak magukat alá nem vetik és minden megintés és büntetés daczára hibájukban javithatlanul megmaradnak s ennélfogva a rokkantak házában való ellátásra méltatlanok, a rokkantak házának parancsnoksága részéről a fölebbvaló főhadparancsnoksághoz (hadparancsnoksághoz) fölterjesztendő javaslat alapján, a rokkantak házából eltávolittatnak s számukra az őket megillető rokkantsági nyugdij utalványoztatik.

Temetési átalány.

107. §. A rokkantak házának ellátási állományában elhalálozott s a szabályszerü gyászkisérettel eltemetendő minden egyes altisztért vagy közkatonáért, ha a temetési költségek az illetőnek hagyatékából nem fedezhetők — a koporsó megszerzésére és egyéb ily alkalommal előforduló kiadásokra három forint átalány számitható fel a kincstár rovására, ha különben e czélra külön alap nem létezik vagy e tekintetben másként gondoskodva nincs.

A rokkantak házainak ellátási állományában elhalálozott legénység családjainak járó végkielégités.

108. §. Az első módozat szerint házasságra kelt s a rokkantak házainak ellátási állományában elhalálozott legénység családjainak (25. §. 2. bekezd.) harmincz forint végkielégités jár, mely összeg az illetőknek a családfő elhalálozásakor azonnal, ugy mint a haláleset utáni napon szolgáltatandó ki.

---

(1) V. ö. 126. §.

B) CS. ÉS KIR. HADITENGERÉSZET.

109. §. A föntebbi határozványok az alábbi módositásokkal a haditengerészeti tisztek és matrózokra nézve is érvényesek.

110. §. Altiszteknek, az alhajómestertől és a vele egyenfokozatuaktól kezdve fölfelé, a hajóhad valamely fölszerejt hajóján, valamely iskolahajóján vagy ennek parancsőrhajóján, béke idején a tiz évi szolgálati időn tuli hajón-lét tartama a nyugdij kiszabásánál a 65. §-ban foglalt határozványok szerint számitandó.

111. §. A főhajómester, hajómester és alhajómester a velük egyenfokozatu altisztek nyugdija a havidijas, de dijosztályzatba nem sorozott egyének kiszabása szerint állapitandó meg és pedig 360 napra eső tényleges szolgálati zsold alapján, minélfogva ezen altisztek, negyven szolgálati év kitöltése után, a megfelelő tényleges szolgálati teljes illetéket kapják.

A haditengerészet legénységének járó évi rokkantsági nyugdiját, a hajómester-segédtől s a vele egyenlő fokozatuaktól lefelé a IV. a rokkantak házaiban elhelyezett tengerészeti legénység számára, a rendfokozatokhoz képest kiszabott rokkantsági zsoldot pedig az V. szám alatt mellékelt táblázat tünteti elő.

A szabadságos vagy tartalékos állományból alkalmazott polgári-, állam- vagy ezzel egyenlő (136. §.) szolgálatu, avagy ez utóbbiból már nyugdijazott (nyugalmazott) vagy ellátási dijban részesitett tengerészeti legénységre nézve a 82-ik §. szolgál zsinórmértékül.

A főhajómesterek, hajómesterek, valamint az ezekkel egyenfokozatu altisztek azonban a havidijas, de dijosztályba nem sorozott tartalékos egyénekkel (6. §.) egyenlő igénynyel birnak és e czélra katonai nyugdijukat illetőleg a polgári nyugdijnak (ellátási dijnak) 6. §. szerint esedékes 2½%-os fölemelése a 360 napra kijáró ténylegességi zsold alapján lészen kiszámitandó.

A 82. §. 2-ik bekezdése értelmében a haditengerészet többi szabadságos és tartalékos legénységet megillető pótjáradékot a polgári nyugdijhoz (ellátási dijhoz) a VI. melléklet tünteti elő.

112. §. Azon haditengerészeti hajó- és gépész-suhanczok, kik szolgálat közben és annak következtében történt sérülések folytán válnak hadképtelenekké, a negyedik osztályu matrózokkal egyenlő eljárás alá esnek.

113. §. A hadszergyári munkás-személyzet ellátására nézve külön határozványok állanak fenn.

HARMADIK RÉSZ.

A közös hadsereg és haditengerészet elmebeteg egyénei ellátásának módja a tébolydában.

Általános határozmányok.

114. §. Minden rendfokozatu elmebeteg tiszt (hadbiró, katonai orvos, csapatszámvevő, tengerészapród, katonai és tengerészeti lelkész, hivatalnok és dijosztályzatba nem sorozott havidijas egyén), ki katonai illeték (havidij

vagy nyugdij) élvezetében áll, valamint azon altisztek, közkatonák és matrózok, kik tényleges szolgálat vagy rokkanti nyugdij élvezete közben vagy a rokkantak házainak ellátási állományában válnak elmebetegekké, ha tébolydába való átadásuk szükségesnek találtatik:

a) a nagyszombati rokkantak házának tébolydai osztályában, ha pedig ottani elhelyeztetésük lehetséges nem volna,

b) valamely polgári tébolydában helyezendők el.

Az előbbiek a nagyszombati rokkantak házának, — az utóbbiak pedig — betegségük tartama alatt a rokkantak azon házának állományában vezettetnek, melynek tisztéhez az illetőnek nyilvántartása tartozik.(1)

Tisztek és egyéb havidijas egyének.

115. §. A nagyszombati rokkantak-házának tébolydai osztályában, valamint a polgári tébolydákban elhelyezett elmebeteg tisztek és egyéb egyének, havidijas egyének, a nekik járó rendszeresitett nyugdijban részesülnek.

A tébolydákban elhelyezett tábornokokat és tengernagyokat, törzs- és főtiszteket, sorhadi és tengerészeti lelkészeket és hivatalnokokat, az ezen intézetekben szokásos mód szerinti első, a tengerész-apródokat (tengerészjelölteket) a második, a hadsereghez és haditengerészethez tartozó, dijosztályzatba nem sorozott havidijas egyéneket végre a harmadik osztályu ellátás illeti meg.

Azonfölül a tébolydában minden egyes elhelyezett havidijas egyénnek, a szükséges ruházat és fehérnemü megszerzésére s egyéb kisebb szükségletek fedezésére a nyugdijnak és a netaláni magánvagyonból eredő jövedelemnek elégtelensége esetében évi átalány és pedig az első osztályu ellátásnak számára nyolczvan, a második osztályuak számára hatvan, a harmadik osztályuak számára pedig negyven forint jár.

Az ellátás, valamint az intézetbe való szállitás költségei az elmebeteg nyugdijából és netaláni magánvagyonának jövedelméből fedezendők.

Ha azonban a nyugdij és a jövedelem összege a szállitás és ellátás költségeit nem fedezi, akkor a többlet a kincstár terhére hárul.

Az elmebeteg elhalálozása esetében ezen költségek megtéritésére maga a vagyon alaptömege is igénybe veendő, a mennyiben ez által az elhunyt családjának fennállása nem veszélyeztetik.

Altisztek, közkatonák, matrózok.

116. §. A tébolydákban elhelyezett elmebeteg altiszteket, közkatonákat és matrózokat illető költségeket, különben kijáró illetékeik megszüntetésével, a kincstár viseli, és pedig hadapródokért a második, a többi altisztekért, közkatonákért és matrózokért a harmadik osztály kiszabása szerint.

---

(1) V. ö. 1886 jan. 7. 370/VIII. sz. honvédelmi min. körrend., a megfigyelés vagy gyógyitás végett katonai kórházba rendelt és gyógykezelés után onnan elbocsátott hadkötelesek hazaszállitása körül követendő eljárás szabályozása tárgy. (1886. R. T. 4.).

MÁSODIK CZIM.

Magyar királyi honvédség.

117. §. A közös hadsereg egyéneinek katonai ellátására nézve megállapitott elvek a m. kir. honvédség tettleges szolgálatában rokkantakká vált tisztekre, lelkészekre, hivatalnokokra és általában havidijas személyekre, továbbá altisztek és egyéb legénységre teljes mérvben érvényesek.

Ezen elvek kiváltképen pedig a 6., 77. és 82. §§-nak a szabadságolt és tartalékos állománybeli egyéneket illető határozványai általában a nem tettleges honvédség és ennek a nyilvántartásában álló egyéneire is alkalmazandók, azonban e tekintetben a következő módositások irányadók.

118. §. Mindazon esetekben, melyekben a közös hadsereg egyéneinek ellátása iránt a közös hadügyminister vagy valamely főhad- (katonai) parancsnokság intézkedik, a m. kir. honvédség egyéneinek ellátására nézve a m. kir. honvédelmi minister, illetőleg a honvédkerületi parancsnokságok intézkednek.

Ha azonban valamely honvédegyénnek ellátása egészben vagy részben a hadsereg javadalmazásának terhére esik (1868. XLI. t. cz.[1] 21. §.), akkor a felülvizsgálatnak vegyes bizottságilag kell történni és a felülvizsgálati leletnek megerősitése, az első esetben havidijas egyéneknél a közös hadügyért, legénységnél a főhad- (katonai) parancsnokságokat, az utóbbi esetekben a havidijas egyénekre nézve a honvédelmi ministert, egyetértőleg a közös hadügyérrel, a legénységre nézve pedig a ker. parancsnokokat, egyetértőleg a főhad- (katonai) parancsnokságokkal illeti.[2]

119. §. A honvédség egyéneit ezen törvény szerint megillető mindazon ellátási dijak, melyek nem határozottan a közös hadsereg javadalmazását terhelik, a honvédelmi s illetőleg azon ministerium javadalmazásából födöztetnek, melyből az illető tényleges szolgálati polgári fizetését élvezte (6. és 82. §§.)[3]

120. §. A nyugdij kiszabásánál szolgálati idő gyanánt (8—14. §§. továbbá 77—83. §§.) a m. kir. honvédségben teljesitett szolgálatokra való tekintettel, beszámitandó még:

a) azon idő, mely alatt a hadsereg nyugdij-élvezetében maradó honvédegyének (121. §.) a honvédség tettleges állományában szolgálnak még akkor is, ha annak tartama alatt a tényleges szolgálati havidij helyett csak a nyugdijra esedékes többletet élvezik;

b) a m. kir. honvédség nem tettleges állománybeli vagy a nyilvántartásában álló állománybeli egyéneknek minden időleges szolgálata béke, hadkészültség és háboru idején, ha azzal a tényleges szolgálati illetékek (nyugdijra esedékes többlet) vagy a napi tettlegességi illeték, illetőleg a zsold élvezetére való igény van egybekötve;

c) a megszabott összes tantárgyaktól és azok hallgatásának tartamától föltételezett azon idő egész terjedelmében, melyet a honvédségnek nem tett-

(1) Jelenleg 1890: V. t. cz.
(2) V. ö. 127. §.
(3) V. ö. 134. §.

leges állománybeli vagy a nyilvántartásban álló egyénei valamely rendszeresitett honvédiskolában töltöttek, történt legyen bár ez saját költségükön; (1)

d) minden a m. kir. honvédségbe való belépés előtt a közös hadsereg vagy hadi-tengerészet tettleges állományában vagy polgári-, állam- és ezzel egyenlő (136. §.) szolgálatban töltött idő (8. és 77. §§.), ha a m. kir. honvédséghez való átlépés közvetlenül, vagy az állandó avagy időleges nyugállományból (várakozási illetékkel való szabadságoltatás) történt s polgári-, állam- vagy ezzel egyenlő (136. §.) szolgálat beszámitható volt.(2)

121. §. A közös hadsereg (hadi-tengerészet) nyugállományából, illetőleg a rokkantak állományából a m. kir. honvédséghez áthelyezett tiszteknek, lelkészeknek, hivatalnokoknak és általában havidijas egyéneknek, valamint altiszteknek és közhonvédeknek is — a honvédség akár tettleges, akár nem tettleges állományához vagy a nyilvántartásához tartozzanak, — az álló hadseregben teljesitett tettleges szolgálatokért már elnyert nyugdij, a közös hadsereg javadalmazásából továbbra is mindaddig rendszeresen kiszolgáltatandó, mig arról önként le nem mondanak, vagy azt el nem vesztik.(3)

122. §. Ily egyének a honvédségi beszámitható szolgálattétel következtében igényt nyernek a nekik folytatólagosan kiszolgáltatandó hadseregbeli nyugdij fölemelésére.

A honvédelmi ministerium javadalmazását terhelő ezen hányadnak meghatározása — a 128. §-ban megjelölt eset kivételével, — az uj szolgálati időnek a korábbihoz közvetlenül napok szerint való hozzászámitásával, esedékes összes szolgálati időnek, valamint a legutóbb élvezett havidijnak (nyugdijnak a többlettel együtt 120. és 121. §§.), illetőleg zsoldnak alapján történik.

Ezen ujólagos kiszabás, a tettleges állománybeli honvédegyénekre nézve csak a nyugállományba ujból való áthelyezésükkor történik, a nem tettleges állománybeli, vagy a nyilvántartásban álló honvédegyénekre nézve azonban esetről-esetre és pedig azonnal, mihelyt számukra a honvédségnél töltött beszámitható szolgálati idő következtében magasabb nyugdij-hányad jár.(4)

123. §. Azon nem tettleges állománybeli, vagy nyilvántartásban álló honvédegyének, kik a közös hadsereg javadalmazásából kapnak nyugdijt — ha ezen viszonyban magasabb rendfokozatba lépnek elő; az ezen utóbbi rendfokozatnak megfelelő magasabb nyugdijra való igényt csak akkor nyerik el, ha vagy rendszeresitett tettleges szolgálati állomásra véglegesen alkalmaztatván, ebből ujra visszalépnek a nyugállományba, vagy ha a tettleges szolgálati állomáson való alkalmaztatástól eltekintve — az ellenséggel szemben vagy béke idején is — közvetlenül a katonai szolgálat teljesitése közben történt sebesülés, sulyos sérülés, vagy az egészségnek valamely, a 4. §. c) pontja értelmében szenvedett állandó megrontása következtében szolgálatképtelenekké váltak.

Ezen nyugdij-fölemelés, a 128. §-ban emlitett eset kivételével, szintén a honvédelmi ministerium javadalmazását terheli.(5)

124. §. Azt, hogy a jelen törvény hatályának napjától kezdve, mely időszakok tekintessenek hadjáratokul, illetőleg hadi évekül (10. §. 3-ik bekezdés

(1) V. ö. 14. §. *b)* p.
(2) V. ö. 77., 122., 134. §§.
(3) V. ö. 22., 120., 122., 126., 134. §§.
(4) V. ö. 126., 134. §§.
(5) V. ö. 134. §.

és 78. §.), ugyszintén azt is, hogy ezen kedvezmény a m. kir. honvédség mely részeire terjed ki, Ő Felsége esetről-esetre kibocsájtandó rendelet által határozza meg.

125. §. Azon elhalálozott nyugdijasok családjait, kik nyugállományban nősültek (127. §.), a halálozási negyed-dij, illetőleg végkielégités csak azon esetben illeti, ha a férj vagy atya házasságra kelése után, a m. kir. honvédség tettleges állományában ismét állandóan volt alkalmazva s ezután ujólag nyugalomba helyeztetett, vagy habár csak ideiglenesen alkalmaztatott is, de az ellenséggel szemben történt megsebesülés, vagy egyéb szolgálat közben saját hibája nélkül szenvedett sérülés avagy kórházi szolgálatban kapott ragadós betegség folytán mult ki.

Ha az elhunyt nyugdij-illetményét vagy annak egy részét a közös hadsereg javadalmazásából huzta, akkor a halálozási negyeddij, vagy annak hadseregbeli nyugdij alapján kiszámitandó hányada, a hadsereg javadalmazásának terhére esik, de a mennyiben nem esetleg a 128. §. határozványai lennének alkalmazandók — csak akkor, ha az elhunyt már a hadsereg tettleges állományában vagy állandó nyugállományában, az utóbbi esetben azonban az 1868. évi XL. törvényczikk hatálya előtt, — nősült meg.

Az illetékes halálozási negyeddij maradványa a honvédelmi ministerium javadalmazását terheli.

Ha pedig az illető az állandó nyugállományban csak a védtörvény hatályának megkezdése után nősült, akkor a — 128. §. esetének kivételével — a halálozási illetékes egész negyeddij a honvédelmi ministerium javadalmazásából fizettetik.(1)

126. §. Katonai állománybeli magyar kir. honvéd-tisztek századostól lefelé, ha valamely beszámitható szolgálattétel közben váltak rokkantakká és az állandó nyugállományhoz tartoznak (47. §.), a katonai rokkantak házainak ellátási állományába ép ugy fölvehetők, mint a közös hadsereg tisztjei.

Nyugállománybeli magyar kir. honvéd hadbirósági tisztek, orvosok, számvivők, lelkészek és hivatalnokok a IX. dijosztályzattól lefelé a rokkantak ellátásába kivételesen szintén felvehetők (48. §.), a mennyiben tudniillik valamely beszámitható szolgálattétel közben váltak rokkantakká. A beszámitható szolgálati időközben rokkantakká vált napdijosztályba nem sorozott egyéneknek, a katonai rokkantak házainak ellátási állományaiba való fölvételét illetőleg ugyanazon eljárás követendő, mely a közös hadsereg katonai állásu egyéneire nézve fönnáll (58. és 59. §.).

Végül a beszámitható szolgálati időközben rokkantakká vált honvéd altiszteknek és közhonvédeknek a katonai rokkantak házainak ellátási állományába való felvételre, a második rész III-ik fejezetének határozványai szerint, ép oly igényük van, mint a közös hadsereg rokkant altiszteinek és közkatonáinak. A mennyiben azonban a magyar kir. honvédség egyéneinek a katonai rokkantak házainak ellátási állományaiba való felvétele nagyobb illetékeket igényelne, mint a minők az illetőknek a közös hadsereg javadalmazásából járnak (121., 122. és 128. §§.), akkor a többlet, — ha pedig az illetőknek ezen javadalmazásból való ellátásra semmi igényük nincs, az illetékes kiadásoknak (59. és 105. §§-ban emlitett) halálozási negyeddijt, ille-

(1) V. ö. 133., 134. §§.

tőleg végkielégitést is beszámitva, egész összege a honvédelmi ministerium javadalmazásából téritendő meg.

A honvéd-egyéneknek a katonai rokkantak házaiban való felvétele iránti határozat, a hadsereg hatóságait, nevezetesen a volt havi dijas egyénekre nézve a közös hadügyministert, a többi honvédegyénekre nézve pedig a főhad-(katonai) parancsnokságokat illeti.

E részben zsinórmértékül tekintendő, hogy a háboruban szolgálatképtelenekké vált honvéd-egyének ugyanazon igénynyel birnak, mint a hadseregbeliek, mire nézve csakis különös tekintetre méltó érdemesültség ad elsőbbséget; továbbá, hogy békében szolgálat képtelenekké vált honvédtisztek s esetleg a jelen szakasz második bekezdésében megnevezett havidijas egyének csak rendkivüli esetekben, — békében szolgálatképtelenekké vált altisztek és honvédek ellenben, a mennyire a hely engedi, mindenkor felvételnek a rokkantak házaiba.

A fentebbi fizetési elvek akkor is érvényesek, ha a jelen törvényczikk harmadik részében foglalt határozványok a m. kir. honvédség egyéneire alkalmaztatnak.(1)

127. §. Honvédegyének felülvizsgáltatása a honvédelmi ministeriumnál vagy a honvédkerületi parancsnokságoknál a honvédségből összeállitandó — esetleg a 118. §-ban meghatározott vegyes felülvizsgáló bizottságok által történik.(2)

128. §. Ha honvédegyének mozgósitás, közös állami vagy hadi czélokra való alkalmaztatásuk következtében válnak szolgálatképtelenekké, akkor a jelen törvényczikk értelmében járó katonai ellátási illetékek, melyekben a rokkantak házábóli ellátás és az elmebetegek eltartása (126. §.), valamint az esetleges halálozási negyeddij (125. §.) is benfoglaltatik, a közös hadsereg javadalmazásából fizetendők, és pedig:

a) a sebesülési pótdijak minden esetben;

b) a nem tettleges állománybeli azon honvéd-egyéneknek, kik a mozgósitás előtt polgári-, állam- vagy ezzel egyenlő szolgálatban nem állottak, összes ellátási illetményei;

c) a 6. és 82. §. szerint csakis a katonai szolgálati időért járó katonai nyugilletékek azon nem tettleges állománybeli vagy a nyilvántartásban álló honvédegyének számára, kik valamely polgári-, állam- vagy ezzel egyenlő szolgálatban (136. §.) állanak, avagy ezen szolgálatból már nyugdijazva vagy nyugalmazva vannak, vagy ellátási dijban részesitettek és ezen utóbbi esetekben mozgósitás közben katonai szolgálattételre alkalmaztattak;

d) azon nyugdij-többlet, melyre hadseregbeli vagy honvédségi nyugdijt avagy mindkettőt huzó, nem tettleges állományu vagy nyilvántartásban álló honvéd-egyének a mozgósitási viszonyból eredő beszámitható szolgálati időnek a korábbi betudható, de még nem dijazott szolgálati időhöz való hozzászámitása által, legutóbb kapott havi dijuk alapján igényt nyernek;

e) végül a rendszeresitett szolgálati állomásokon véglegesen alkalmazott tettleges állománybeli honvéd-egyének részére, az egész beszámitható szolgálati idő alapján esedékes összes ellátási illetmények.(3)

(1) V. ö. 134. §.
(2) V. ö. 125. §.
(3) V. ö. 122., 123., 125., 126., 134., 135. §§.

Átmeneti és vegyes határozványok.

129. §. A jelen törvényczikk kihirdetése előtt nyugalmazott tisztekre, tengerész-apródokra (tengerész-jelöltekre), katonai és tengerészeti lelkészekre, katona- és tengerész-hivatalnokokra, valamint havidij élvezetében állott egyéb közös hadseregbeli, hadi tengerészeti és m. kir. honvédségi egyénekre csak annyiban bir visszaható erővel, a mennyiben azok vagy már nyugdijaztatásuk előtt az ujonnan szabályozott fizetési tételek élvezetében állottak, vagy várakozási illetékkel szabadságolva voltak és a rendfokozatukkal összekötött fizetéseiknek szabályozása ezen szabadságolás alatt történt.

Mindkét esetben az illetőknek, a jelenlegi katonai nyugdij a 15., 16., esetleg 18. és 19. §§. értelmében ujra kiszabandó.

E kiszabásnál a legutóbbi tettleges rendfokozatnak megfelelő uj havi dij és a nyugdijazáshoz már beszámithatónak elismert szolgálati idő veendő alapul.

Azon egyének számára, kiket e szerint nagyobb nyugdij illet, ez utóbbi a jelen törvényczikk kihirdetése után következő hó 1-ső napjától kezdve jár; azok ellenben, kiknek a fentebbi uj kiszabás értelmében egyenlő vagy csekélyebb nyugdij lenne esedékes: előbbi illetményeik élvezetében maradnak.

A 47-dik, 48-dik. és 69-dik szakaszokban elősorolt azon egyének, kik jelenleg már a katonai rokkantak házainak ellátási állományaihoz tartoznak, szintén e törvény kihirdetése után következő hó 1-ső napjától kezdve lépnek a számukra meghatározott uj illetékek élvezetébe, a mikor is a rokkantak havi dija (50. és 69. §§.) részükre a valóságos rendfokozatuknak megfelelő ujra szabályozott tényleges szolgálati havidij kilenczven százalékának mérvében szabandó ki.

Azon egyének azonban, kik az emlitett uj kiszabás következtében eddigi összes illetékeikkel egyenlő vagy ezeknél csekélyebb nyugdijt kapnának: eddigi illetékeiket tartják meg.

A jelen törvény a már nyugzsoldos, illetőleg a rokkantak állományabeli vagy a katonai rokkantak házainak ellátási állományába fölvett hadseregbeli, haditengerészeti és honvéd altisztekre, közkatonákra és ezekkel hason rendfokozatuakra nem alkalmazható.

130. §. A hadsereg, hadi tengerészet és honvédséghez tartozó azon egyének ellátási igényei — kik szolgálataikat oly kivételes viszonyok között teljesitették, melyek ezen törvény értelmében a nyugdij kiszabásánál beszámithatónak ugyan nem jelöltettek ki, de a melyek Ő Felségének korábbi kegyelmi tényei, vagy az eddigi különleges szabványok és az illető minister fölterjesztésére Ő Felségének külön elhatározása alapján nekik beszámitandók, — személyükre nézve jövőre is érvényben maradnak.

131. §. A szolgálati időnek a nyugdij kiszabásánál a jelen törvény 13. és 78. §§-ban kimondott kedvezőbb számitásba vétele ugyanezen okból a katonai térképezésnél és háromszögelésnél az 1871. évi január 1-től alkalmazott tisztekre, hadapródokra és altisztekre nézve, az imént nevezett naptól fogva kezdődik.

A 12. §-ban foglalt kedvezmények átalában szintén a jelen törvény hatályának napjától kezdődnek ugyan, azonban azon főhadnagyokra és hadnagyokra nézve, kik a katonaképző intézetek szolgálatába azon igéret mellett

léptek, hogy a tanszakmában való hat évi kielégitő működésük folytán elő fognak léptettetni, csak a bekövetkezett előléptetés után és csakis akkor vehetők igénybe, ha az emlitettek ily alkalmazásban még tovább is szolgálnak.

132. §. A katonai jelleg megtartása mellett kilépett azon tiszteknek, kik az 1869. évi julius 31-én kelt legfelsőbb elhatározás alapján a tartalékba, a honvédségbe ugy a szolgálaton kivüli viszonyba helyeztettek át, valamint a hasonló sorozatba tartozó azon tiszteknek, kik legfelsőbb jóváhagyás mellett a tettleges szolgálatba már előbb ujra beléptek, s még abban állanak, a kilépés előtt töltött szolgálati idő, valamely katonai ellátásra való igénynek érvényesitése alkalmával, a nyugdij kiszabásánál beszámitandó.

133. §. Azon elhálálozottak családjait, kik ugyan a nyugállományban, de még a véderőről szóló 1868. évi XL. és XLI. tvczikkek életbe lépte előtt nősültek, a halálozási negyeddij, illetőleg végkielégités (25—27. azután 125. §§.) minden körülmények között továbbra is illeti.

134. §. A katonai ellátási törvény a 119., 120., 121., 122., 123., 125., 126. és 128. §§-ban tartalmazott határozványok figyelembe vétele mellett teljes mérvben alkalmazandók a jelenlegi honvéd-egyénekre, az őket jövőben megillető nyugdij tekintetében, valamint a honvédség szolgálatából a hadsereg vagy honvédség nyugállományába már áthelyezett egyénekre is.

135. §. Azon egyének, kik a honvédségnek az 1868 : XLI. tvczikk alapján történt felállitásakor a hadsereg (hadi tengerészet) tettleges állományából az előbbinek tettleges állományába helyeztettek át, a nyugállományba már bekövetkezett vagy bekövetkezendő áthelyezésükhöz a nyugdijnak a hadseregben (hadi tengerészetben) teljesitett tettleges szolgálat alapján járó hányada a közös hadsereg javadalmazásából fizettetik, a mennyiben a 128. §-ban meghatározott eset nem állana be.

136. §. Azon szolgálat, mely a polgári államszolgálattal egyenlőnek tekintendő, véglegesen a polgári államszolgálatban álló egyének nyugdijazási törvénye által lesz megállapitandó, ennek alkotásáig azonban esetenként a jelenleg alkalmazott szabályok alapján, az illetékes ministerium által határoztatik meg.(1)

137. §. A katonai ellátási törvény a közös hadsereg, hadi tengerészet és a magyar kir. honvédségnek a legfelsőbb udvartartásnál tettlegesen alkalmazott egyéneire, a cs. kir. s a magyar kir. testőrség és a palota-őrség állományához, és a magyar királyi lótenyésztő intézetek katonai osztályához tartozó tisztekre, katonai lelkészekre, katonai hivatalnokokra és napdijosztályzatba nem sorozott havidijas egyénekre, továbbá altisztekre és közkatonákra is alkalmazandó.

Az országos csendőrség egyéneinek ellátási igényeire nézve, ennek végleges törvényszerű szabályozásáig, a jelenleg alkalmazott szabályok mérvadók.(2)

138. §. Ezen törvényczikk hatálya a magyar állam összes területére kiterjed, kihirdetése napján érvényesül és végrehajtásával a honvédelmi minister bizatik meg; ki e végből a közös hadügyministerrel s a többi érdekelt ministerekkel egyetértőleg intézkedik.(3)

---

(1) V. ö. 6., 82., 88., 89., 111., 120., 128. §§.
(2) A csendőrség nyugdíjigényeiről v. ö. az 1881 : LXXI. t. czikket.
(3) Az ezen t. czikk végrehajtása tárgyában kibocsátott utasítást — szám, kelet és aláirás nélkül — 1875. R. T. 587.

I. melléklet az LI. t. czikkhez. (1)

TÁBLÁZAT

a közös hadseregbeli rokkant legénység évi rokkantsági nyugdijáról.

És pedig	Rendfokozat					
	Tiszthelyettes	Gyalogsági őrmester (számvivő őrmester) Fővadász (számvivő fővadász) Lovassági őrmester (számvivő őrmester) Tűzmester (számvivő tűzmester) Ezreddobos a gyalogságnál Ezredtrombitás a lovasságnál és tűzérségnél Zászlóaljkürtös a vadászoknál I. oszt. mester a műszaki tűzérségnél I. oszt. puskaműves	Szakaszvezető Törzsvezető Oszt.-trombitás a lovasságnál és a tábori tűzérségnél Zászlóalj-trombitás a vártűzérségnél II. o. puskaműves Gyógykovács II. o. mester a műszaki tűzérségnél I. o. mester a többi hadsereg-intézeteknél	Tizedes Alvadász Zászlóalj-dobos Zászlóalj-kürtös a gyalogságnál Század-tromb. a lovasságnál és szekerészkarnál Üteg-trombitás a tűzérségnél III. osztály puskaműves Lovas-századi szijgyártó II. o. mester a műszaki tűzérségi mesterek kivételével	Őrvezető. Őrjáratvezető. Irányzó I. oszt. segéd	Gyalogos, határőr, gyalogos vadász, dragonyos, huszár, dzsidás Fő- és al- (szer) pattantyus, tűzér- I. és II. oszt. árkász [szekerész Fő- és alutász Egészségügyi katona Vonat-szekerész Hadszekerész Század-dobos Század-kürtös Század-trombitás Gyalogsági utász Tiszti szolga II. és III. oszt. segéd
	Az évi rokkantsági nyugdij összege forintokban					
10 szolgálati év letelte után	108	84	72	60	48	36
12 szolgálati év letelte után	126	98	84	70	56	42
15 szolgálati év letelte után	144	112	96	80	64	48
18 szolgálati év letelte után	162	126	108	90	72	54
21 szolgálati év letelte után	180	140	120	100	80	60
24 szolgálati év letelte után	198	154	132	110	88	66
27 szolgálati év letelte után	216	168	144	120	96	72
30 szolgálati év letelte után	234	182	156	130	104	78

Megjegyzés: Azon hadapródok, kik üresedés hiánya miatt csapataiknál még tiszthelyettesekké nem neveztethettek ki, holott a fegyvernemükbeli összetes állományban náluk rangfiatalabbak már ily rendfokozatban szolgálnak, minősitvényi táblázatukban tisztekké teljesen alkalmasaknak előtüntetésük esetében a tiszthelyetteseknek — szolgálati idejükhöz mért — nyugdijában részesülnek.

(1) A 79. §-hoz.

II. melléklet az LI. t. czikkhez.

TÁBLÁZAT

a közös hadsereg javadalmazásából fizetendő azon nyugdij-pótjáradékról, mely a hadseregnek katonai szolgálattétel közben rokkantá vált szabadságolt és tartalékos legénységét azon esetben illeti meg, ha az illető a polgári-, állam- vagy ezzel egyenlő szolgálatból már nyugdijazva (nyugalmazva) van. (82. §.)

És pedig		Két betöltött beszámitható szolgálati év után tekintet nélkül a nyugdijazás (nyugalmazás stb.) előtt a polgári szolgálatban töltött már dijazott időre, esetl. illetékes	Minden további három betöltött beszámitható katonai szolgálati év után az előbbi rovat alattihoz esetleg még illetékes
		évenkénti legnagyobb pótjáradék forintokban	
A hadapród tiszthelyettesnek		18	18
Az őrmesternek ...	és az azokkal az I. mellékleti táblázat szerint hason rendfokozatuaknak	14	14
A szakaszvezetőnek		12	12
A tizedesnek.		10	10
Az őrvezetőnek ...		8	8
Gyalogosnak... ...		6	6

Ha ily altisztnek vagy közkatonának rokkantsága (82. §.) még a betöltött két évi beszámitható katonai szolgálati idő előtt következik be: akkor az a nyugdij-pótjáradék ugyanazon legnagyobb összegében részesül, mintha a két évi katonai szolgálati időt már betöltötte volna.

A fentebbi legnagyobb pótjáradék egyáltalában csak akkor és annyiban fizethető ki, a mennyiben a polgári nyugdij, ellátási dij stb. 300 forintot meg nem halad. Ha azonban például, valamely hadapród-tiszthelyettesnél a polgári nyugdij 290 forintra rug, akkor pótjáradék gyanánt csak tiz forint jár, habár a beszámitható katonai szolgálati idő 2 vagy több évre terjed is.

III. melléklet az LI. t. czikkhez. [1]

TÁBLAZAT

a rokkantak házaiban elhelyezett közös hadseregbeli rokkant legénység zsoldjait illetőleg.

Napi zsold krajczárokban					
35	25	15	10	7	5
Tiszthelyettes	Gyalogsági őrmester (számvivő őrmester) Fővadász (számvivő fővadász) Lovassági őrmester (számvivő őrmester) Tűzmester (számvivő tűzmester) Ezreddobos a gyalogságnál Ezredtrombitás a lovasságnál és tüzérségnél Zászlóaljkürtös a vadászoknál I. oszt. mester a müszaki tüzérségnél I. oszt. puskaműves	Szakaszvezető Törzsvezető Osztály-trombitás a lovasságnál és a tábori tüzérségnél Zászlóalj-trombitás a vártűzérségnél II. o. puskaműves Gyógykovács II. oszt. mester a műszaki tüzérségnél I. oszt. mester a többi hadseregintézeteknél	Tizedes Alvadász Zászlóalj dobos Zászlóalj kürtös a gyalogságnál Század-trombitás a lovasságnál és a szekerészkarnál Üteg-trombitás a tüzérségnél III. osztály puskaműves Lovasszázadi szijgyártó II. oszt. mester a műszaki tüzérségi mesterek kivételével	Őrvezető Őrjárat-vezető Irányzó I. oszt. segéd	Gyalogos, határőr, gyalogos vadász, dragonyos, huszár, dzsidás Fő- és al-(szer) pattantyus, tüzér-szekerész I. és II. oszt. árkász Fő- és al-utász Egészségügyi katona Vonatszekerész Hadszekerész Század-dobos Század-kürtös Század-trombitás Gyalogsági utász Tiszti szolga II. és III. oszt. segéd

Megjegyzés: Azon hadapródok, kik üresedés hiánya miatt csapataiknál még tiszthelyettesekké nem neveztettek ki, holott a fegyvernemükbeli összes állományban náluk rangfiatalabbak már ily rendfokozatban szolgálnak, minősitvényi táblázatukban tisztekké teljesen alkalmasaknak elötüntetésük esetében — a tiszthelyettesek nek — szolgálati idejükhöz mért rokkantak házabeli zsoldjában részesülnek.

(1) A 101. §-hoz.

IV. melléklet az LI. t. czikkhez.

TÁBLÁZAT (1)

a haditengerészeti rokkant legénység évi rokkantsági nyugdijáról.

És pedig	Rendfokozat: Al-fegyvermester Karkürtös Hajómester-segéd Kormányos-segéd Gép-segéd	Fegyver-segéd Szállásmester Kormányos-szállás-mester Gép-szállásmester	Fegyver-szállásmester Árboczos Kormányos-legény Gépész-legény Fő-fütő Fő-betegápoló Tárőr-kürtös (2)	Fegyver-legény I. osztályu matróz Kormányos-matróz 1. osztályu fütő 1. osztályu betegápoló	2. osztályu matróz 2. osztályu fütő 2. osztályu betegápoló	3. osztályu matróz 3. osztályu betegápoló	4. osztályu matróz Zenész (3) Kürtös (3) Tiszti szolga
	Az évi rokkantsági nyugdij összege forintokban						
10 szolgálati év letelte után	96	84	72	60	54	48	42
12	112	98	84	70	63	56	49
15	128	112	96	80	72	64	56
18	144	126	108	90	81	72	63
21	160	140	120	100	90	80	70
24	176	154	132	110	99	88	77
27	192	168	144	120	108	96	84
30	208	182	156	130	117	104	91

V. melléklet az LI. t. czikkhez.

TÁBLÁZAT (4)

a rokkantak házaiban elhelyezett hadtengerészeti rokkant legénység zsoldjai.

Napi zsold krajczárokban: 50	40	30	25	20
Fő-hajómester Fő-kormányos Fő-gépfelügyelő	Hajómester Kormányos Gépfelügyelő	Fegyvermester Alhajómester Alkormányos Algépfelügyelő	Alfegyvermester Karkürtös Hajómester-segéd Gépsegéd Kormányos-segéd	Fegyver-segéd Szállás-mester Kormányos-szállásmester Gép-szállásmester

Napi zsold krajczárokban: 18	14	12	8	6
Fegyver-szállásmester Árboczos Kormányos-legény Gépész-legény Fő-fütő Fő-betegápoló Tárőr-kürtös (5)	Fegyver-legény I. osztályu matróz Kormányos-matróz I. osztályu fütő I. osztályu beteg-ápoló	II. osztályu matróz II. osztályu fütő II. osztályu betegápoló	III. osztályu matróz III. osztályu betegápoló	IV. osztályu matróz Zenész (6) Kürtös (6) Tiszti szolga

(1) A 111. §-hoz. — E táblázatot hatályon kívül helyezte és pótolja az 1891: XXI. t. cz.
(2) Fegyversegédi rendfokozattal is birhat, s mint ilyen a fegyver-segédi nyugdíjban részesül.
(3) A tengerészeti zenekarhoz tartozó zenészek és kürtösök, a 3. alsó zsold-osztályú matrózok minőségében is lehetnek alkalmazva, s ez esetben az illető zsoldosztályu számára kiszabott rokkantsági nyugdíjra van igényök.
(4) A 111. §-hoz. — E táblázatot hatályon kívül helyezte és pótolja az 1891: XXI. t. cz.
(5) Fegyver-segédi rendfokozattal is birhat s mint ilyen a fegyver-segédi rokkantak házabeli zsoldban részesül.
(6) A tengerészeti zenekarhoz tartozó zenészek és kürtösök a III. alsó zsoldosztályú matrózok minőségében is lehetnek alkalmazva, s ez esetben az illető zsoldosztály számára kiszabott rokkantak házabeli zsoldra van igényük.

VI. melléklet az LI. t. czikkhez.

TÁBLÁZAT(1)

a közös hadsereg javadalmazásából fizetendő azon nyugdij-pótjáradékról, mely a hadi tengerészetnek katonai szolgálat közben rokkanttá vált szabadságolt és tartalékos legénységét azon esetben illeti meg, ha az illető polgári-, állam- vagy ezzel egyenlő szolgálatból már nyugdijazva (nyugalmazva) van. (82. és 111. §.)

És pedig		Két betöltött beszámitható szolgálati év után, tekintet nélkül a nyugdijazás (nyugalmazás stb.) előtt a polgári szolgálatban töltött már dijazott időre, esetleg illetékes	Minden további három betöltött beszámitható katonai szolgálati év után, az előbbi rovat alattihoz még illetékes
		évenkénti legnagyobb pótjáradék forintokban	
Al-fegyvermester ...	és az azokkal a IV. táblázat szerint hason rendfokozatuaknak	16	16
Fegyver-segéd ...		14	14
Fegyver-szállásmester		12	12
Fegyver-legény ...		10	10
2. osztályu matróz ...		9	9
3. osztályu matróz ...		8	8
4. osztályu matróz ...		7	7

A tárőr-kürtös fegyver-segédi rendfokozattal is birhat, és mint ilyen a fegyversegédi pótjáradékot élvezi.

A tengerészeti zenekarhoz tartozó zenészek és kürtösök a 3. alsóbb matróz-zsoldosztályzat valamelyikéhez is tartozhatnak és az ily esetben az illető zsoldosztályzat után kiszabott pótjáradékra van igényük.

Ha ily altisztnek vagy matróznak rokkantsága (82. §.) még a betöltött két évi beszámitható katonai szolgálati idő előtt következik be: akkor az a nyugdij-pótjáradék ugyanazon legnagyobb összegében részesül, mintha a két évi katonai szolgálati időt már betöltötte volna.

A fentebb meghatározott legnagyobb pótjáradék egyáltalában csak akkor és annyiban fizethető ki, amennyiben a polgári-, nyugdij, ellátási dij stb. 300 frtot meg nem halad. Ha tehát például valamely fegyver-szállásmesternél a polgári nyugdij 295 frtra rug: akkor pótjáradék gyanánt csak öt forint jár, habár a beszámitható katonai szolgálati idő 2 vagy több évre terjed is ki.

(1) E táblázatot hatályon kivül helyezte és pótolja az 1891: XXI. t. cz.

LII. TÖRVÉNY-CZIKK

a horvát-szlavonországi jelzálogos váltsági kötvények némely kedvezményeiről.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember 27-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 28-án.)

1. §. A horvát-szlavonországi jelzálogos váltsági kötvények, melyek a horvát-szlavon országos váltsági törvény alapján az irtványok, továbbá a hegybér és a telken kivüli földektől járó megváltott tartozásokért a jogosultaknak fognak kiszolgáltatni,(2) mind a tőkére, mind pedig a tőke után félévi utólagos részletekben fizetendő öt százalékos kamatokra nézve, szemben az értékpapirok tulajdonosaival, a magyar korona összes országainak jótállása alá helyeztetnek, és félévről félévre a tervszerinti törlesztési járadék arányában törlesztetnek, és pedig legalább felerészben nyilvános kisorsolás s a kisorsolt kötvényeknek a horvát-szlavon országos pénztárnál teljes névszerinti értékben való beváltása, többiben pedig tőzsdei bevásárlás útján.

Miután azonban a kérdéses tartozások megváltása Horvát-Szlavonországok belügye és ezen országok kizárólagos érdekében történik, a kibocsátandó horvát-szlavonországi jelzálogos váltsági kötvények, szemben a magyar korona összes országaival, Horvát-Szlavonországok külön tartozását képezik, ennek folytán világosan kiköttetik, hogy a kamatok és tőke fizetésénél netán felmerülő hiány Horvát-Szlavonországok közjövedelmének azon negyvenöt százalékából lesz fedezendő, a mely az 1873. évi XXXIV. t. cz. 3-ik §-a értelmében nevezett országok beligazgatási szükségletének fedezésére forditandó.

2. §. A lejárt tőke és kamatok, valamint a kezelési költségek az állam rendes közegei által, az állami adóval együttesen hajtatnak be s annak minden törvényes előnyeit élvezik.

3. §. Ezen törvény 1-ső szakaszában érintett földek megváltása czéljából létesitendő ügyletekért és teljesitett birói eljárásért bélyeg és kincstári illeték nem fizettetik.

4. §. Az 1875-ik évi XXII. törvényczikk 5-ik §-ának rendelkezése ezen törvényben érintett kötvényekre is kiterjed.

5. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

---

(1) V. ö. 1881 aug. 27. 42.424. sz. pénzügymin. rend. a horvát-szlavonországi 5%-os jelzálogos földváltsági kötvények állami biztosítékok gyanánt való elfogadása, továbbá ezen kötvények és szelvényeik beváltása iránt (1881. R. T. 1150.).

(2) V. ö. az 1876 jan. 10. horvát-szlavon autonom-törvényt a pusztatelkek, az irtványok, a bánya- és bértelkek tehermentesítéséről.

LIII. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1868-ik évi XL. és 1873-ik évi XXXVII. törvényczikkek értelmében 1876-ik évben kiállítandó ujoncz- és póttartaléki jutalékok megajánlása tárgyában.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember 27-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 28-án.)

1. §. A hadsereg és hadi tengerészet törvény által szabályozott számerejének biztositása végett a magyar korona országaira eső 40,933 főnyi ujonczjutaléknak és az ehhez megkivántató 4093 főnyi póttartaléknak kiállitása az 1876-ik évre, az 1868-ik évi XL. törvényczikk 8-ik, 13-ik és 32. szakaszai értelmében, megszavaztatik.

2. §. Ezen ujoncz- és póttartaléki jutalékok, az 1856-ik, az 1855-ik és 1854-ik évben született hadkötelesek korosztályaiból állitandók ki.

3. §. A Jelen törvény végrehajtásával a honvédelmi minister bizatik meg.

LIV. TÖRVÉNY-CZIKK

a megyék, kerületek, vidékek és székek 1876. évi közigazgatási-, árva- és gyámhatósági kiadásainak fedezéséről.(2)

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember 27-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 28-án.)

1. §. A megyék, a szepesi XVI város, a Jászkun és Hajdu kerületek, Kővár, Fogaras és Naszód vidékek és a székelyszékek közigazgatási, árva- és gyámhatósági kiadásaira, valamint a királyföldi hatóságoknak «adjutum salariale» czimén járó államsegélyre az 1876. évben, a mennyiben a törvényhozás időközben másként nem intézkedik, 4.950,000 forint fog az állampénztárból kiszolgáltatni.

Ezen törvény hatályának ideje alatt az emlitett törvényhatóságoknak ezen czélokra házi adónak kivetése meg nem engedtetik.

2. §. Ezen összeg a belügyminister által az illető törvényhatóságok között akként fog felosztatni, hogy minden törvényhatóság oly összegben részesittessék, a melyet az a belügyminister által az 1872., 1873., 1874. és 1875. évekre helybenhagyott költségvetése alapján tényleg igénybe vett, a mennyiben ezen összeg szükségét az 1876. évre is igazolja.

Az egyes törvényhatóságok részére megállapitott évi illetmény havi részletekben előzetesen szolgáltatik ki.

3. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyi és belügyi ministerek bizatnak meg.

LV. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1876. évi államköltségvetésről.(3)

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember 27-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 28-án.)

1. §. Az 1876. évre a magyar korona országainak rendes kiadásai: *Kétszázegy millió, Harminczhat ezer, háromszázkilenczvenhét* o. é. forintban;

---

(1) Az ujonczoknak 1875. évre megajánlásáról az 1874: XLIII., az 1877. évre való megajánlásról pedig az 1876: XL. t. cz. rendelkezik.

(2) Ugyanezen kiadásoknak az 1875. évre fedezéséről az 1874: XLII., az 1877. évre fedezéséről pedig az 1876: XXXVIII. t. cz. rendelkezik.

(3) Az 1875. évi államköltségvetést az 1875: XXXIII., az 1877. évit pedig az 1876: XLVI. t. cz. tartalmazza.

Az 1876. évi költségvetésre vonatkoznak a következő t. czikkek: 1876: XXII., XXIV., XXV., XXVI., XXX., XLI., XLII., XLIII. és LI., továbbá az 1877: VI. t. cz.

rendkivüli kiadásai :
Huszonhat millió, kétszázhuszonöt ezer, egyszáznyolczvanhat o. é. forintban;
hitelműveleti kiadásai :
Öt millió, ötszáz harmincznégy ezer, hétszáznegyvenöt o. é. forintban állapittatnak és ajánltatnak meg.

2. §. Ezen összegek a következő fejezetek, czimek és rovatok szerint oszlanak meg:

A) *Rendes kiadások.*

	frt
I. Fejezet. A kir. udvartartás költségei	4.650,000
II. Fejezet. Ő. cs. és ap. királyi Felsége kabineti irodája és e kabinet iroda nyugdijai	74,295
III. Fejezet. Országgyülés :	
1. A főrendiház szükségleteire	46,500
2. A képviselőház szükségleteire	806,000
3. Az országgyülési gyorsiroda személyzetének illetményei	27,815
4. A magyar delegatiò szükségleteire	4,000
5. Az államadósságot ellenőrző bizottság szükségleteire	6,000
IV. Fejezet. Az 1876. évre megállapitott közösügyi kiadásokból a magyar korona országait illető összeg	28.074,174
V. Fejezet. Az 1849. évtől az 1867. évig fennállott központi kormány közegeinek nyugdijai	217,833
VI. Fejezet. Nyugdijak :	
1. Miniszterelnökség	158
2. Ő cs. és ap. kir. Felsége személye körüli ministerium	7,092
3. Horvát-szlavon-dalmát ministerium	3,745
4. Belügyministerium	607,221
5. Pénzügyministerium	1.931,278
6. Közmunka- és közlekedési ministerium	130,000
7. Földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium	187.090
8. Vallás- és közoktatásügyi ministerium	61.820
9. Igazságügyi ministerium	570,000
10. Honvédelmi ministerium	60,000
VII. Fejezet. Államadósságok :	
1. Az 1867 : XV. t. czikkben elvállalt államadóssági járulék :	
Évi járulék :	
Folyó pénzértékben	17.400,478
Érczpénzben	11.776,000
Ennek beszerzési költségei	185.000
Évi törlesztési járulék :	
Folyó pénzértékben	1.000,000
Érczpénzben	150.000
Ennek beszerzési költségei	3,750
2. Földtehermentesités és örökváltságok :	
Kamatok és járulékok	12.321,788
Törlesztés	4.055,940
Tőkebeli kiegyenlitések	20,000
Járulék a földtehermentesitési alapigazgatóság költségeinek fedezésére	41,257
Járulék az erdélyi iganoló bizottmányok költségeinek fedezésére és a sorlási számok kiiratására	7,576
Kötelezvényürlapok és szelvényivek előállitási költségei	14,000
3. Az 1867 : XIII. törvényczikk értelmében felvett vasuti kölcsön :	
Kamatok :	
Érczpénzben	4 072,740
Ennek beszerzési költsége 12% arany árfolyam szerint	488,729
Törlesztés :	
Érczpénzben	578,400
Ennek beszerzési költsége 12% arany árfolyam szerint	69,408
Kezelési költségek :	
Bankjutalék	26,508
Sorsolási költségek	790
Postaköltségek	220
Egyéb kezelési költségek	500
4. Az 1871 : XXXVII. t. cz. alapján felvett gömöri vasuti záloglevél-kölcsön:	
Kamatozás és törlesztés érczpénzben	384,086
Érczpénz beszerzési költségei	19,204
Kezelési költségek	1,524
5. Az 1871 : XLV. t. cz. alapján felvett 30 millió ezüst forintnyi kölcsön:	
Kamatok :	
Érczpénzben	1.414,150
Ennek beszerzési költsége 12% arany árfolyam szerint	169,698
Törlesztés :	
Érczpénzben	484,000
Ennek beszerzési költsége 12% arany árfolyam szerint	58,080
Kezelési költségek :	
Bankjutalék	5,260
Sorsolási költség	100
Postaköltség	400
Egyéb kezelési költség	250
6. Az 1872 : XXXII. t. cz. alapján felvett 54 millió ezüst forintnyi kölcsön:	
Kamatok :	
Érczpénzben	2.638,050
Ennek beszerzési költsége 12% arany árfolyam szerint	316,566
Törlesztés :	
Érczpénzben	854,000
Ennek beszerzési költsége 12% arany árfolyam szerint	102,480
Kezelési költségek :	
Bankjutalék	4,834
Sorsolási költség	300
Postaköltség	1,000
Egyéb kezelési költségek	250
7. Az 1873:XXXIII. t. cz. alapján felvett 76½ millió ezüst frtnyi kölcsön :	
Kamatok :	
Érczpénzben	4.590,000
Ennek beszerzési költsége 12% arany árfolyam szerint	550,800
Kezelési költségek :	
Bankjutalék	12,415
Postaköltség	200
Egyéb kezelési költségek	200
8. Az 1874 : XIV. t. cz. alapján felvett 76½ millió ezüst forintnyi kölcsön :	
Kamatok :	
Érczpénzben	4.590,000
Ennek beszerzési költsége 12% arany árfolyam szerint	550,800
Kezelési költség :	
Bankjutalék	12,415
Postaköltség	200

	frt
Egyéb kezelési költségek	200
9. Függő adósság:	
Közös függő államadósság kezelési költsége	144,600
Kincstári utalványok és birói letétek kamataira, továbbá a kincstári utalványok előállitási s kezelési költségeire	205,000
Más függő adóssági hitelmüveletekre	50,000
VIII. Fejezet. Horvát-Szlavonországok beligazgatási szükséglete:	
1. Horvát-Szlavonországok autonom kormányzatának az 1873: XXXIV. t. czikk 3. §. értelmében	3.050,000
2. A zágrábi hadfőparancsnokság rendelkezésére a polgárositandó horvát-szlavon határőrvidék beligazgatási szükséglete fejében	2.098,600
IX. Fejezet. Fiume:	
1. A fiumei és a magyar-horvát tengerparti kormányzó és személyzete	28,670
2. Törvénykezési provisorium	56,310
X. Fejezet. Állami számvevőség részére átalánykép	136,000
XI. Fejezet. *Ministerelnökség:*	
1. A ministerelnökség költségei:	
Személyi járandóságok	69.370
Dologi kiadások	43,250
2. Rendelkezési alap	200,000
XII. Fejezet. *Ő cs. és ap. kir. Felsége személye körüli ministerium:*	
Személyi járandóságok	43,263
Dologi kiadások	7,800
XIII. Fejezet. *Horvát-szlavon-dalmát minister és személyzete:*	
1. Személyi járandóságok	26,540
Dologi kiadások	7,300
2. Az országos törvénytárnak horvát nyelven kiadására	2,500
XIV. Fejezet. *Belügyministerium:*	
1. Központi igazgatás és földtehermentesitési alapigazgatóság	323,658
2. Országos levéltár	20,005
3. Megyék, kerületek, vidékek és székek közigazgatási, árva- és gyámhatósági kiadásai	4.950,000
4. A főispánok, főkapitányok, főkirálybirák, budapesti főpolgármester, valamint a szász ispán és személyzetének fizetései	251,885
5. Általános közigazgatási kiadások:	
Betegápolási költségek	442.350
Himlőoltási költségek	51.450
Járványok és más rendkivüli okoknál fogva felmerülhető költségek	10,000
Szülházi kiadások	13,900
Lelenczek és törvénytelen ágyból származott gyermekek tápdijai	70.424
Tébolydai kiadások	314.094
Közbiztonsági kiadások	150.000
Erdélyi csendőrség	390,000
Toloncz-kiadások	39.150
Életmentési dijak	1.200
A magyar nemz. szinház segélyezésére	44,000
A nemzeti szinházi alapok jövedelméből a szinház szükségletére	27,300
Hivatalos lap költségeire	9.000
Budapesti önkéntes tüzoltó-egyesület segélyezésére	5.000
Fővárosi rendőrség átalánya	427.850

	frt
Előre nem látható költségekre	10,000
Karhatalmi költségek	8,000
XV. Fejezet. *Pénzügyministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok	581,875
Dologi kiadások	180,354
2. Központi állampénztár:	
Személyi járandóságok	55,926
Dologi kiadások	4,700
3. Pénzügyigazgatóságok és számvevő osztályok	1.151,968
4. Állampénztár Zágrábban	13,984
5. Pénzügyi felügyelőségek Horvát-Szlavonországban	78,925
6. Adóhivatalok	1.434,119
7. Pénzügyi, ill. vám- és adóőrség:	
Személyi járandóságok	1.812,780
Dologi kiadások	407,220
8. Jogügyek igazgatása	34,711
9. Pénzügyi törvényszékek Horvát-Szlavonországban	7,445
10. Állandó kataszter	561,951
11. Bányászati s erdészeti akadémia és bányász-iskolák:	
Bányászati s erdészeti akadémia Selmeczbányán	89,124
Bányász-iskola Selmeczen és Felsőbányán	18,541
12. Egyenes adók kivetési és beszedési költségei	474,000
13. Fogyasztási adók beszedési költségei	229,170
14. Határvám kezelési költségei	324,519
15. Bélyeg kezelési költségei	159,166
16. Jogilletékek és dijak kezelési költségei	377,166
17. Fémjelzés üzemi és kezelési kiadások	7,351
18. Ut- és hidvám	500
19. Dohányjövedék az osztrák kezelőség számára beváltandó dohánylevelek beváltási árának 4.900,000 frttal történt levonása után	11.800,404
20. Lottojövedék	2.216,013
21. Sójövedék	2.133,785
22. Államjószág-igazgatóságok és ügyvészségek	269,938
23. Államjószágok	1.487,566
24. Államerdők	4.244,050
25. Bányászat és pénzverés	10.078,615
26. Államnyomda	438,819
27. Államépületek	12,823
28. Különféle kiadások	94,478
XVI. Fejezet. *Közmunka- és közlekedési ministerium:*	
1. Központi igazgatás	261,945
2. Vasuti és hajózási és vasutépitészeti főfelügyelőség	147,220
3. Államépitészeti hivatalok	299,837
4. Kőutak fentartása és épitése:	
Kezelés	92,094
Fentartás	2.558,829
Épités:	
Uj utak és hidak épitésére:	
A debreczen-fehértemplomi államuton Ságnál a Temes folyón épitendő hidra és a szabályozás következtében a zsebelyi hidnyilás betöltése és helyébe a zsilip nyilásának megfelelő uj hid épitésére	40,000
A megyei utakon előforduló hidakra és egyéb műtárgyakra	150,000

	frt
5. Vizi utak fentartása és épitése:	
Kezelés	27,651
Fentartás	219,154
Uj épitkezések:	
Magyarországban:	
A Dunánál: hajózási akadályok elháritására	50,000
A Tiszánál: átmetszések sikere iiésére	150,000
A Temes folyó hajózhatóvá tételére	60,000
Az államkezelés alatt nem álló folyamszabályozások előmunkálataira és sürgős munkákra segélyképen	30,000
Öntözés szempontjából teendő műszaki tanulmányok előmozditására	5,000
A Dráva-szabályozási munkákra	20,000
Horvát-Szlavonországban:	
A Dunánál	13,432
6. Műszaki egyének kiképzésére s utazási ösztöndijakra	3,000
7. Uj vonalok tanulmányozására	10,000
8. A m. k. államvasutak üzleti kiadásai	5.136,000
9. A m. kir. államvasutak gépgyárának üzleti kiadásai	540,000
XVII. Fejezet. *Földmüvelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok	260,617
Dologi kiadások	27,270
2. Ipari, kereskedelmi és külkereskedelmi czélok	35,000
3. A gazdaság különböző ágainak emelése:	
Mezőgazdasági szakoktatásra:	
Mezőgazdasági tanfolyamra a debreczeni tanitó-képezdén	
Mezőgazdasági tanfolyamra a kassai tanitó-képezdén	
Mezőgazdasági tanfolyamra a kolozsmonostori tanitó-képezdén	
A budapesti vinczellér-képezde segélyezésére	
A nagy-szt-miklósi földmives-iskola segélyezésére	
Két fatenyésztési vándortanár dijazására	
Lentermelési vándortanár dijazására	
Szakképzés előmozditása czéljából hat tanárjelölt külföldöni kiképzésére ösztöndij 1,000 frttal	
Külföldöni utaztatás tanárok számára	
Erdészeti államvizsgák költségeire	
Az istvánteleki gazdasági iskola segélyezésére	
Gazdasági szakirodalom emelésére	
Kereskedelmi növénytermelés emelésére, nevezetesen az iglói lenkészitő s mintagazdaság haszonbér és ügyviteli költségeire	
Dohány-kiállitásra	
Kender- és lentermelés emelésére	
Borászat emelésére	
Fatenyésztés és kertészet emelésére	
Selymészet emelésére, nevezetesen a szegszárdi selyemgubó-beváltó felügyelőség évi szükséglete, a volt magyar határőrvidék területén a selyemgubóbeváltással járó költekezésre, selyempete-kiosztásra	
Méhészet emelésére	

	frt
Az iglói haltenyészde fentartása s a haltenyésztés emelésére Földmivelés érdekében teendő hivatalos utazásokra A Gaup Károly-féle alapitványból segélyezések	50,000
4. Gazdasági tanintézetek:	
Magyaróvári gazdasági akadémia	60,000
Keszthelyi gazdasági tanintézet	34,000
Debreczeni gazdasági tanintézet	18,000
Debreczeni földmives-iskola	24,700
Kolozsmonostori gazdasági tanintézet	42,000
Kassai gazdasági intézet	17,750
Hradeki földmives-iskola	13,500
Ér-Diószegi vinczellér-képezde	7,800
Tarczali vinczellér-képezde	10,000
5. Állami lótenyészintézetek:	
Lótenyészintézeti központi igazgatás	16,869
Ménesbirtok-gazdaságok	746,902
Ménesek	600,000
Méntelepek	1.000,000
Lóversenyek	25,000
Lótenyésztési jutalmak	15,617
Tenyészanyag vásárlására	15,500
6. Vesztegintézetek	53,700
7. A keleti marhavész és egyéb állatjárványok elfojtására	39,000
8. Budapesti állatgyógyintézet	37,000
9. Bányakapitányságok	62,000
10. Földtani intézet	26,300
11. Statisztikai hivatal	40,000
12. Posta	4.767,900
13. Távirda	1.972,300
14. Tengeri hajózás és révügy	143,309
15. Budapesti kir. zálogház	256,000
16. Mértékhitelesités	11,245
XVIII. Fejezet. *Vallás- és közoktatásügyi ministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok	187,904
Dologi kiadások	19,971
2. Tanulmányi ügyek igazgatása:	
Tankerületi főigazgatások	28,200
Népnevelési tanfelügyelőségek	160,000
Vizsgálati bizottmányok	9,300
3. Tanintézetek:	
Felsőbb tanintézetek:	
Budapesi kir. egyetem:	
Személyi járandóságok	287,038
Dologi kiadások	130,000
Nyugélvezmények	25,972
Középtanodai tanárképezde	34,000
Kolozsvári egyetem:	
Személyi járandóságok	135,384
Dologi kiadások	40,000
Kolozsvári középtanodai tanárképezde	15,000
József-műegyetem	190,000
Országos rajztanár-képezde s ezzel kapcsolatos minta-rajztanoda	39,640
Nagyszebeni jogakadémia	19,835
Középtanodák:	
Gymnasiumok:	
Nagyszebeni államgymnasium Kaposvári « Fiumei « Losonczi « Munkácsi « Zombori « Fehértemplomi «	115,813

	frt
Reáltanodák :	
Budapesti, budai államfőreáltanoda	
Budapesti, pesti «	
Győri «	
Kassai «	
Körmöczi «	
Lőcsei «	
Nagyváradi «	
Pancsovai «	
Pécsi «	
Szegedi «	
Székelyudvarhelyi «	
Temesvári «	
Soproni «	
Dévai «	
Kecskeméti «	
Nagykállói «	
Aradi «	357,115
Pozsonyi főreáltanoda segélyezésére	4,000
Sümegi « «	4,000
Székesfehérvári « «	4,000
Nagyszebeni « «	5,000
Középtanodák közös költségeire	4,000
Szaktanodák :	
Bábatanodák Pozsonyban, Nagyváradon és Nagyszebenben	9,225
Gépészeti ipartanoda Kassán	13,300
Férfitanitó-képezdék :	
Budapesti, budai férfitanitó-képezde	
Bajai «	
Csongrádi «	
Csurgói «	
Dévai «	
Iglói «	
Kolozsvári «	
Lévai «	
Losonczi «	
Máramarosszigeti «	
Modori «	
Sárospataki «	
Sz.-Kereszturi «	
Zilahi «	
Znio-Várallyai «	
Aradi «	313,000
Tanitónő-képezdék :	
Budapesti, budai tanitónő-képezde	
Kolozsvári «	
Pozsonyi «	
Szabadkai «	
Budapesti, pesti «	
Győri «	180,700
Tanitó-képezdék közös költségei	10,000
Torna-póttanfolyamok	9,000
Budapesti, budai polg. iskolatanitó-képezde	15,250
Budapesti, budai polg. iskolatanitónő-képezde	8,500
Népnevelési szükséglet	800,000
A népnevelési lap kiadására	10,000
Budapesti felső leányiskolára	9,800
Siketnémák intézete Váczon	35,694
Vakok országos intézete Budapesten	33,470
Az egyetemi épületek létesitésére felveendő kölcsön kamat és törlesztési szükségletére	146,322
Az egyetemi kórbonczt ani intézet felépitésére első részletül kölcsön felveendő 100,000 frt után törlesztendő tőke és kamat fejében	7,000

	frt
4. Ösztöndijak és egyéb tanulmányi czélok :	
Utazási ösztöndijak felsőbb és középtanodai tanárok és tanárjelöltek számára	20,000
A kolozsvári elemi iskola rajztanitójának	315
Alapitványi járulék az erdélyi iskolaalapnak a tanitók fizetéseinek pótlására	10,452
Segély az ösztöndij-alapnak	1,064
Szegény tanulók segélyezésére	1,200
Goldberg-féle ösztöndij	630
Kamarai járandóság, erdélyi helvét hitvallásu evang. egyházak és tanodák, s némely róm. kath. lelkészség számára	3,545
Halli alapitványi alafák és segélydijak	4,910
A magyarországi középtanodákba járó 15 horvátországi tanulók számára	3,000
Oly egyetemi magántanárok jutalmazására, kik elméleti szakot adnak elő, melyre nézve rendszeresitett tanszék vagy nem létezik, vagy betöltve nincs, s kiknek a tanári pályán megtartása az illető fakultás véleménye szerint kivánatos	4,000
Ösztöndijak a magyar határőrvidek számára	3,120
5. Közművelődési czélok :	
Magyar nemzeti muzeum	90,000
Országos képtár	20,000
Központi meteorologiai intézet	13,000
Az orsz. zeneakadémia és szinitanoda	21,000
Képzőművészet czéljaira, jelesen: utazási ösztöndijakra, megrendelésekre, elaggott jeles művészek segélyezésére	15,000
Történelmi műemlékek felkutatására, kiásatására, felvételére, lajstromozására, osztályozására, kiadására és felügyeletére	20,000
Magyar történelmi források és emlékek kiadására	15,000
A M. T. Akadémia könyvtárának gyarapitására	5,000
A Magyar Tud. Akadémia mathem. és term. tud. osztálya részére országos érdekű kutatásokra és közleményekre	5,000
A magyar kir. természettudományi társulatnak évi segélyezésére oly czélból, hogy a társulat ez összeget országos érdekű kutatásokra és közleményekre forditsa	4,000
Elszegényedett hazai irók vagy ezek családjainak segélyezésére	2,500
Tornamesterek kiképzésére	5,000
Toldy Ferencznek a m. irodalomtörténet megirása körül kifejtett 50 éves munkásságáért és e téren további működésének előmozditása czéljából	4,000
6. Egyházi czélok :	
A görögszertartásu kath. egyháznak	99,000
Az ágostai hitv. evang. «	36,000
A helvét hitvallásu evang. «	65,000
A görög-keleti hitvallásu «	100,000
Az unitária hitvallásu «	5,000
Az izraelita vallásuak egyházának	5,000
XIX. Fejezet. *Igazságügyi ministerium :*	
1. Központi igazgatás :	
Személyi járandóságok	157,181
Dologi kiadások	61,703
2. Semmitőszék:	
Fizetések és lakbérek	131,145
Működési pótlékok	4,500

	frt
Szolgák ruhailletményei	450
Jutalmak és segélyek	800
Hivatali és irodai szükséglet	8,500
Épületek fentartása	400
3. Legfőbb itélőszék:	
Fizetések és lakérek	302,566
Működési pótlékok	2,500
Szolgák ruhailletményei	800
Jutalmak és segélyek	1,500
Házbér	3,377
Hivatali s irodai szükséglet	9,000
4. Királyi tábla Budapesten:	
Fizetések és lakpénzek	511,433
Működési pótlékok	1,000
Szolgák ruhailletményei	1,300
Jutalmak és segélyek	2,000
Házbér	6,798
Hivatali s irodai szükséglet	20,000
Épületek fentartása	400
5. Királyi tábla Marosvásárhelyen:	
Fizetések és lakpénzek	92,268
Szolgák ruhailletményei	450
Jutalmak és segélyek	600
Házbér	500
Hivatali s irodai szükséglet	6,000
Épületek fentartása	300
6. Királyi főügyészségek Budapesten és Marosvásárhelyen:	
Fizetések és lakpénzek	36,830
Szolgák ruhailletményei	250
Jutalmak és segélyek	350
Házbér	4,100
Irodai szükséglet	4,000
Utazási költségek	1,600
Nyomtatványok	2,500
Fegyelmi eljárás költségeire	2,600
7. Királyi törvényszékek és járásbiróságok	5.620,000
8. Királyi ügyészségek	2.150,000
9. Országos fegyintézetek:	
Illavai fegyintézet	113,585
Lipótvári fegyintézet	128,195
Mária-nostrai fegyintézet	40,909
Munkácsi fegyintézet	89,660
Szamosujvári fegyintézet	108,000
Váczi fegyintézet	104,880
Állami fogház Váczon	6,670
Vegyes kiadások	4,000
Telekkönyvezés:	
Központi telekhivatal	7,300
XX. FEJEZET. *Honvédelmi ministerium:*	
1. Központi igazgatás	296,994
2. Honvédségi intézetek	167,978
3. Ujonczozási költségek	25,000
4. Honvédfőparancsnokság	56,208
5. Kerületi parancsnokságok	202,473
6. Csapatok	5.297,212
7. Az orsz. honvédsegélyző-egylet rendelkezésére a honvédek segélyezéseinek fönnálló szabályai szerint folytathatása czéljából	45,000
Rendes kiadások összege	**201.036,397**

B) *Rendkivüli kiadások.*

I. FEJEZET. Az 1876. évre megállapitott közösügyi kiadásokból a magyar korona országait illető összeg	4.533,260
II. FEJEZET. *Belügyministerium:*	
1. Igazoló bizottmányok	7,376
2. Egészségügyi tanács	1,800
3. Földtehermentesitési sorsolási számok kiiratására	200
III. FEJEZET. *Pénzügyministerium:*	
1. Uj épitkezésekre a dohányjövedéknél	50,000
2. Épitkezésekre és egyéb rendkivüli kiadásokra az államjószágoknál	68,798
3. Beruházásokra az államerdőknél és pedig szabályozási s rendezési költségekre	188,650
4. A bányászat rendkivüli kiadásai	110,768
7. A pénzügyek terén fontosabb tervek és javaslatok előkészitésére helyszini szemlék és közvetlen intézkedések czéljából kiküldendő ministeri megbizottak dijazására; az államjavak eladásának elkészitésére és megbecsültetésének költségeire	20,000
6. Előlegezések vasuti kamatbiztositás alapján	15.000,000
7. Az 1867. év végéig befektetett tiszti biztositékok visszafizetésére	30,000
8. Földadószabályozási költségek	2.000.000
9. A sorsolási kölcsön évi járadékának az erre rendelt jövedelmek után fedezetlen maradandó része	153,971
10. Az államjavak eladásából befolyandó, és a 153 millió forint kölcsön törlesztési alapjába beszolgáltatandó összegek	1.200,000
11. A «Budapesti Közlöny» hivatalos lapnak 1878. évtől az államnyomdában leendő nyomatása és kiadása által feltételezett épületi átalakitásokra és felszerelésekre 1876. év folytán	20,000
12. A bányászati, gazdasági és erdészeti számvevőségek deczentralizatiója alkalmával kieső hivatalnokoknak a kedvezményi év alatt járó illetményeik biztositására és a fennmaradó hátralékok legombolyitására felállitandó külön osztály szükségletei fedezésére	25,000
IV. FEJEZET. *Közmunka- és közlekedési ministerium:*	
1. A budapesti Dunarész szabályozására:	
Szabályozási munkákra	576,000
Előmunkálat- és felügyeletre	30,000
2. A fiumei kikötő épitésére	530,000
3. A budapesti összekötő vasut épitésére	1.000,000
4. Beruházások s átalakitások:	
A hatvan-miskolczi vonalon levő fahidak átalakitására	70,000
A zákány-zágrábi vonalon eszközlendő hidak átalakitására	30,000
Egy 6 méter szé'es ártéri hidnak 12 méterre való szélesbitésére Stubnya és R.-Pribócz között	6,500
Több áteresz szélesbitésére illetve beigtatására Péczel és Isaszegh között	6,000
A budapesti főműhely szertárára	25,000
Átrakodási csarnokra a miskolczi rendező vaspályaudvaron	17,000
V. FEJEZET. *Földmüvelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium:*	
1. Budapesti állatgyógyintézetben vizvezeték felállitására	1,500
2. Budapesten tartandó nemzetközi	

	frt
statistikai congressusra és a szőlőszeti nemzetközi statistikai kiállítás költségeire	28,000
VI. Fejezet. *Vallás- és közoktatásügyi ministerium:*	
1. Tanintézetek:	
Az egyetemi könyvtár gyarapítására négy évre felosztandó 28,000 frtról	7,000
A felállítandó 7. és 8. reálosztályok felszerelésére	5,000
A budapesti középtanodai tanárképezde gyakorló iskolájának az egyetemi könyvtári épületben átengedett helyiségek berendezésére, fölszerelésére és szükséges átalakításokra	3,400
A budapesti 2-ik és a győri tanítónő-képezde, valamint az aradi tanítóképezde osztályainak, illetőleg lak- és hálótermeinek fölszerelésére	10,000
2. Közművelődési czélok:	
a) A m. nemzeti muzeum rendkivüli szükségleteire:	
Az 1876. évben Budapesten tartandó nemzetközi őstörténelmi s embertani gyülés költségeire	5,000
b) országos képtár:	
A képtár biztosítása 3 évre	10,100
A magy. tud. akadémia épületének a központi tűzőrségi teleppel való távirdai összeköttetésére	1,000
VII. Fejezet. *Igazságügyi ministerium:*	
1. A magyarországi és erdélyi telekkönyvi kirendeltségek szükségletére (hiteltelekkönyvi költségekre)	80,000
2. Törvények szerkesztésére	10,000
3. A börtönhelyiségek javítására és átalakítására, börtön-épitkezésekre és felszereléseire	40,000
VIII. Fejezet. *Honvédelmi ministerium:*	
1. Alapítványok	4,648
2. A 92. zászlóalj hadi szükségletére még hiányzó járművek és hámszerszámok beszerzésére	64,215
3. Az 1876. évi fegyverszállítási és a további fegyverszállításra vonatkozó szerződés felbontása tekintetéből felmerülő költségek	255,000
Rendkivüli kiadások összege	26.225,186

C) *Hitelműveleti kiadások.*

	frt
I. Fejezet. Szőlődézsmaváltság:	
1. Kamatozás	1.463,610
2. Törlesztés	922,900
3. Tőkebeli kiegyenlítések	4,000
4. Kezelési költségek	56,310
5. A folyó év bevételeiből igénybe nem veendő összeg	1,528,296
II. Fejezet.	
1. Maradvány- és irtványföldek megváltása	100,000
III. Fejezet. Sorsolási kölcsön:	
1. Évi járadék	1,224,000
2. A lánczhid és margitszigeti hid költségei	222,129
3. Járulék a pénzügyministerium hitelműveleti osztályának költségéhez	5,000
4. Járulék a pénzügyministeriumi számvevőség és a központi állampénztár költségéhez	7,500
5. Egyéb kezelési és sorsolási költségek	1,000
Hitelműveleti kiadások összege	5.534,745

3. §. Az előbbi szakaszban megajánlott kiadások fedezésére Magyarország jövedelmei, a magyar korona országait együtt illető közös költségekre és Horvát-Szlavonországok beligazgatási szükségletére nézve, egyszersmind Horvát-Szlavonországok bevételei, és pedig a rendes költségekre a rendes jövedelmek, a rendkivüli költségekre és kiadásokra a rendkivüli bevételek, a hitelműveleti kiadásokra a hitelműveleti bevételek feleslege jelöltetnek ki, a következő előirányzat szerint:

A) *Rendes bevételek.*

	frt
I. Fejezet. Az 1868 : XLVI. t.-czikk értelmében a közös függő államadósság kezelési költségeinek fedezésére	45,000
II. Fejezet. Fiume:	
1. Törvénykezési provisorium:	
Rabtartási és bünvádi költségtéritmények, rabok munkája utáni jövedelem és egyéb térítmények	570
III. Fejezet. Állami számvevőszék	1.720
IV. Fejezet. *Belügyministerium:*	
1. Járulék a földtehermentesitési alapból a földtehermentesitési alapigazgatóság költségeinek fedezésére	41,257
2. A régi országos alap rendelkezésre álló kamataiból	4,005
3. Általános közigazgatási bevételek:	
Betegápolási költségek megtérítése	63.412
A kültartományi szülházakban ápolt magyarhoni egyének ápolási költségeinek megtérítése	475
Tébolydák bevételei	70,736
Törvénytelen ágyból származott, Bécsben és egyéb lajtántúli lelenczházakban ápolt gyermekek tápdíjai utáni térítmények	25,000
A nemzeti szinház tőkéinek kamatjövedelme	27.300
Hivatalos lap jövedelme	87.548
A fővárosi rendőrség átalánya	420,000
Különféle bevételek	200
V. Fejezet. *Pénzügyministerium:*	
Egyenes adók:	
1. Földadó, államadó	27.047,866
Földtehermentesitési járulék	10.511,455
2. Házadó, államadó	6.623,556
Földtehermentesitési járulék	2.076,444
3. Keresetadó, államadó	12.232,644
Földtehermentesitési járulék	4.970,356
4. Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója:	
Államadó	1.768,000
Földtehermentesitési járulék	732,000
5. Bánya-adó:	
Államadó	84,150
Földtehermentesitési járulék	35,850

	frt
6. Tőkekamat- és járadékadó :	
a) Földtehermentesitési kötvények kamatai után	912,525
b) Szőlődézsmaváltsági kötvények kamatai után	90,000
c) Egyéb tőke-kamatok és járadékok után :	
Állam adó	845,133
Földtehermentesitési járulék	352,342
7. Jövedelemadó	138,000
8. Malomadó	46,784
9. Kereskedelmi, ipar- s védelmi adó	361,002
10. Vasuti és gőzhajózási szállitás használata utáni adó	2.400,000
11. Cselédtartásért, teke-asztalokért, játékhelyiségekért, kocsi- és lótartásért fizetendő adó	400,000
12. Vadászatra használható fegyverek adója	200,000
13. Általános jövedelmi pótadó	9.200,000
14. Késedelmi kamat :	
Állam-adó után	1.099,500
Földtehermentesitési járulék után	400,500
15. Adóbehajtási illetékek	208,000
16. Adóhátralékok	4.000,000
Fogyasztási adók :	
17. Szeszadó	6.150,000
18. Boradó	2.900,000
19. Husadó	2.200,000
20. Sőradó	1.180,000
21. Czukoradó	832,000
22. Határvám :	
Kezelési költségátalány (az 1869: II. t. cz. alapján) } Különféle bevételek	453.307
23. Bélyeg	8.016,240
24. Jogilletékek	16.419.000
25. Dijak	486,260
26. Fémjelzés	17,676
27. Út-, hid- és révvám	20,849
28. Dohányjövedék az osztrák kezelőség által megtéritendő beváltott dohánylevelek 4.900,000 forintnyi beváltási árának levonása után	27.979.050
29. Lottójövedék	3.908.700
30. Sójövedék	13.000,000
31. Államjószágok	5.444,385
32. Államerdők	6.550.000
33. Bányászat és pénzverés	10.579.534
34. Államnyomda	475.000
35. Államépületek	34,660
36. Államvasutak és azok gép- és kocsigyárának tiszta jövedelme	2.480,000
37. Ingó államvagyon	478,162
38. Különféle bevételek	378,301
VI. Fejezet. *Közmunka- és közlekedésügyi ministerium :*	
1. Vasuti és hajózási főfelügyelőség, vasut-épitészeti főfelügyelőség és vasuti kormány-felügyelet	60,955
2. Államépitészeti hivatalok	43,107
3. Kőutak fentartása es épitése	6,204
4. Vizi utak fentartása és épitése	629
5. Az államvasutak bevételeiből az üzleti kiadások fedezésére	5.136.000
6. Az államvasutak gépgyárának bevételeiből az üzleti kiadások fedezésére	540.000

	frt
VII. Fejezet. *Földmüvelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium :*	
1. Gazdasági tanintézetek :	
Magyaróvári gazdasági akadémia	36,100
Keszthelyi gazdasági tanintézet, kertészeti és vinczelléri iskola	5,780
Debreczeni gazdasági tanintézet	1,750
Debreczeni földmives-iskola	20,500
Kolozsmonostori gazdasági tanintézet	14,810
Kassai gazdasági tanintézet	11,000
Hrádeki földmives-iskola	3,650
Tarczali vinczellér-képezde	2,400
2. Állami lótenyésztintézetek :	
Ménesbirtok-gazdaságok	1.369,965
Ménesek	340,425
Méntelepek	228,880
3. Az 1874: XX. t. cz. alapján befolyó birságpénzek	4,000
4. Budapesti állatgyógyintézet	14,385
5. Posta	5.600,000
6. Távirda	1.610,400
7. Tengeri hajózás és révügy	30,800
8. Budapesti kir. zálogház	256,000
9. Bányailletékek	100,000
10. Alapok, alapitványok és különféle bevételek	31,100
VIII. Fejezet. *Vallás- és közoktatásügyi ministerium :*	
1. Központi igazgatás :	
Járulék a ministeri számvevőség költségeihez a magyarországi és az erdélyi közalapitványok részéről	42,085
2. Tanintézetek :	
Magyar kir. egyetemi alap	237,666
Tanárvizsgálati dijak	1,000
Tandijszázalékok	2,000
Tanpénzek	39,800
Járulékok az egyes tanintézetek fentartásáról	61,074
Siketnémák intézete Váczon	21,540
Vakok országos intézete Budapesten	22,950
3. Ösztöndijak és egyéb tanulmányi czélok :	
A magyar határőrvidéki alapitványi földek jövedelmeiből	3,120
4. Közművelődési czélok :	
Magyar nemzeti muzeumalap	11,173
IX. Fejezet. *Igazságügyi ministerium:*	
1. Fegyelmi eljárások költségeinek megtéritése fejében	1,500
2. Járulékok a törvénykezési költségekhez	10,395
3. Rabtartási költségtéritmények és a rabok munkájából várható bevétel	200,000
4. Országos fegyintézetek :	
Illavai fegyintézet	18,000
Lipótvári fegyintézet	32,553
Mária-nostrai fegyintézet	1,100
Munkácsi fegyintézet	15,040
Szamosujvári fegyintézet	14,020
Váczi fegyintézet	35,000
Váczi állami fogház	200
X. Fejezet. *Honvédelmi ministerium :*	
Honvédségi intézetek bevételei	64,265
Rendes bevételek összege	214.418,775

B) *Rendkivüli bevételek.*

	frt
I. Fejezet. *Belügyministerium:* Járulékok a földtehermentesitési alapból az igazoló bizottmányok költségeinek megtéritése fejében a földtehermentesitési sorsolási számok kiiratására	7,576
II. Fejezet. *Pénzügyministerium:*	
1. Bordézsmaváltságból	19,273
2. A tiszai koronai területet képező községek uradalmi járulékainak megváltása fejében, ez évre	185,714
3. A régebben eladott államjavak eladásából esedékessé vált, 1876-ban befolyandó és az állam szabad rendelkezésére álló összegekből	400,000
4. Az államjavak eladásából befolyandó s a 153 millió frt ezüstkölcsön törlesztési alapjába beszolgáltatandó összegek	1.200,000
5. Az ideiglenes telekzet régi hátralékaiból	6,000
6. Állami előlegekből	667,100
7. Az állam birtokában levő némely értékpapirok értékesitéséből	545,000
III. Fejezet. *Vallás- és közoktatási ministerium:*	
1. A volt Eszterházy-képtár megvételére Budapest városa által felajánlott 60,000 frtnak esedékes 6-ik és utolsó részlete	10,000
2. Győr városa által a kebelében felállitott főreáltanoda felszerelésére adományozott 2000 frtnak 4-ik és utolsó részlete	500
Rendkivüli bevételek összege	3.041,163

C) *Hitelmüveleti kiadások.*

	frt
I. Fejezet. Szőlődézsma-váltság:	
1. A mult évek illetőségeiből fenmaradt	1.533,016
2. A váltságkötelezettek járadékai	2.360,000
3. Egyéb bevételek	82,100
II. Fejezet. Maradvány- és irtványföldek megváltásából	100,000
III. Fejezet. Sorsolási kölcsön:	
1. Időközi kamatok	302,426
2. A lánczhid és margitszigeti hid bevételei	673,360
3. A főváros által a rakpartokért fizetendő haszonbér	20,000
4. Az 1870 : X. t. cz. 4. §-ban megjelölt társulatok és vállalatok által fizetendő községi pótlékok	309,872
5. Az évi járadéknak az erre szánt jövedelmek után fedezetlen maradandó részének pótlásul az államkincstárból	153,971
6. A sugárut költségeire adott előlegekből	910,000
7. Az I. erdélyi vasuttársulatnak adott előlegekből	520,000
Hitelmüveleti bevételek összege	6,964.745

4. §. A 2. §-ban megállapitott rendes kiadások és a 3. §-ban megajánlott rendes jövedelmek között 13,382 378 frt többlet, a rendkivüli s a hitelmüveleti kiadások és bevételek között pedig 21,754.023 frt hiány és igy öszszesen 8,371.645 frt különbözet mutatkozik.

Ezen különbözet az utolsó kölcsönből rendelkezésre álló pénztári készletekből fedeztetik.

5. §. Hogy az államnak a 3. §-ban elősorolt jövedelmei folyókká tétethessenek, az 1868 : II., XI., XIV., XV., XVI., XVII., XVIII., XIX., XX., XXII., XXIII., XXV. és XXXV. törvényczikkekben megállapitott és az 1875. évi XLVIII. törvényczikk által érvényben tartott egyenes és fogyasztási adók, jövedékek, dijak, bélyegek és illetékek, úgyszintén az 1875. évi VII. törvényczikk 34-dik §-ában, valamint az 1875 : XX., XXI., XXII., XXIV., XXVI., XXVII., XXIX., XXX. és XLVII. törvényczikkekben és az általános jövedelmi pótadóról szóló törvényben megállapitott adók, a révvám és az államvagyon jövedelmei s az állam egyéb bevételei, végre a határőrvidéken fenálló adók, az 1869 : XVI., az 1870. évi L., LI., LVI., LVIII., LIX., az 1871. évi LXI. és LXIII., az 1873. évi VI. és IX., valamint az 1875. évi XIV., XV., XVI., XIX., XXIII., XXV., XXVIII. és XLVI. törvényekben eszközölt és a törvényhozás által netalán még teendő módositások megtartásának kikötése mellett az 1876. évre ezennel megajánltatnak és megszavaztatnak.

6. §. Az előbbi §-ban megszavazott, valamint a 3-ik §-ban előirányzott s a 4. §-ban a hiány fedezésére kijelölt egyéb bevételek csupán a jelen törvényben megajánlott kiadásokra forditthatnak, és átruházás e kiadásoknak se fejezetei, se czimei, se rovatai között nem engedtetik.

Kivételnek csak a rendes kiadások XV. fejezete, 3., 6. és 12. czimei, továbbá XIX. fejezete 7. és 8. czimei, végre XX. fejezete 5. és 6. czimei között van helye; ezen czimek között az átruházási jog kivételesen megengedtetik.

7. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

LVI. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1875 julius 22-én kötött «nemzetközi távirdaegyezményről».(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember 27-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 28-án.)

Az Osztrák-Magyar monarchia és Németország, Belgium, Dánia, Spanyolország, Francziaország, Görögország, Olaszország, Norvégia, Németalföld,

---

(1) *1.* L. a távirda, távbeszélő és egyéb villamos berendezésekről szóló 1888: XXXI. t. czikket, mely a távirdát, ill. ennek felállítását, berendezését és üzletben tartását is az államnak fentartott jogok közé sorozza. L. e t. czikk jegyzeteit is.

A belföldi és külföldi forgalomra nézve a távirda használatának módozatait, valamint a díjtételeket tartalmazza a «Távirdaüzleti szabályok és távirda-tarifák» cz. a. az 1893. év végén megjelent hivatalos szabálygyüjtemény (ajánlva a keresk. min. 1893 decz. 8-án 89,414. sz. rendeletével, 1893. R. T. 2619.), mely a távirda használatára nézve az 1875: LVI. t. cz. alatt törvénybe iktatott «Nemzetközi távirda-egyezmény» s az annak kiegészítő részét képező «Nemzetközi távirda-szolgálati szabályzat», valamint az 1878: XX. t. cz. 18. cz. által érvényben tartott régibb és az azóta hozott újabb szabályok hivatalos összeállítását képezi.

Az alábbiakban, a törvénybe iktatott rendelkezéseken felül, a magyar távirdaügyre vonatkozó azon, még érvényes rendeleteket foglaltuk egybe — tartalmuk szerint lehetőleg csoportosítva, — a melyek a «Magyarországi Rendeletek Tára» 1867—1895. évi folyamaiban megjelentek, egyéb rendeleteknek felsorolása e gyüjteményből, annak tervezete szerint, ki lévén zárva (l. az 1836—1868. törvényeket tartalmazó kötethez csatolt Tájékoztató-ban e tekintetben mondottakat).

L. mindenekelőtt: 1867 máj. 1. 1182. sz. földmivelési, ipar- és keresk. min. rend., a posták és távirdák igazgatásának átvétele alkalmával (1867. R. T. 81.).

A közigazgatási hatóságoknak hatáskörét távirdaügyekben v. ö. 1876: VI. t. cz. 33. és 34. §§., továbbá: 1882: XX. t. cz. 5. §. A posta- és távirdaügyek képviselete a közigazgatási bizottságban, az 1882: XX. t. cz. 1. §-a szerint, a kir. államépítészeti hivatalnak a törvényhatóságban levő első hivatalnokát illeti meg.

Az 1879: XXXVI. cz. 10. §-ának 8. pontja szerint a távirdaszolgálat ellátására föltétlenül szükséges tulajdon vagy bérelt helyiségek beszállásolásra igénybe nem vehetők.

2. Az 1875; LVI. t. czikkbe iktatott nemzetközi *távirdai egyezmény módositásáról* l. a következő rendeleteket: 1880 márcz. 18. 7696/IX. sz. földmiv.-, ipar- és keresk. min. rend. a londoni nemzetközi távirászati értekezleten a szabályzaton tett változtatásoknak foganatosítása iránt (1880. R. T. 151.); 1886 jun. 26. 24,597/V. sz. közmunka- és közlekedés min. rend., melylyel a nemzetközi távirda-egyezményhez tartozó szolgálati szabályzat és díjtáblákon az 1885. évben Berlinben tartott nemzetközi távirda-értekezlet határozatai folytán eszközölt változtatások közhirré tétetnek (1886. R. T. 503.); 1891 ápr. 8. 21,219. sz. keresk. min. rend., melylyel az 1890. évben Párisban tartott nemzetközi távirda-értekezlet által a távirdai kezelési szabályzatban és díjtáblákban elfogadott lényegesebb változások közhirré tétetnek (1891. R. T. 392.).

3. A távirdaügy, az *Ausztriával* kötött vám- és kereskedelmi szövetség (az 1887: XXIV. t. cz. által módosított 1878: XX. t. cz. XVIII. czikke) szerint, a két állam területén külön, de a mennyiben a forgalom érdeke kivánja, egyforma elvek szerint fog rendeztetni és igazgattatni. (L. az id. czikket.) Az idegen államokkal kötött távirda-szerződések, mind a magyar korona országaira, mind Ő Felsége többi királyságaira és országaira nézve egyaránt kötelező erővel birnak (1878: XX. t. cz. II. és III. cz., 1887: XXIV. t. cz.).

A Bosznia és Herczegovinával való vámkapcsolat létesítéséről szóló 1879: LII. t. cz. 10. §-a értelmében «a posta- és távirdaügy az osztrák-magyar monarchia mindkét szakminisztereivel egyetértőleg, Bosznia és Herczegovina országos igazgatása által fog rendeztetni». A fenti törvényes rendelkezések alapján keletkeztek: A kijavított vonal és üzletrend az osztrák-magyar távirdahálózat számára közzétéve az 1878. R. T. 189. l.; 1888 jun. 30. egyezmény a magyar korona országai és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok közt a posta- és távirda-ügynek a vám- és kereskedelmi szövetség alapján való rendezése tárgyában (közzétéve a közmunka- és közlek. min. 32,466/1888. sz. rendeletével, 1888. R. T. 1003.); 1890. jun. 17. egyezmény az egyfelől Ausztria-Magyarország és másfelől Bosznia-Herczegovina közt fenforgó távirdai viszonyok rendezése iránt (1890. R. T. 2023.).

4. A vasutak kezelte távirdák tekintetében v. ö. 1879 jul. 21. 19,132/IX. sz. földmiv.-, ipar- és keresk. min. rend. a m. kir. távirda-igazgatás és a m. korona területén fekvő vaspálya-igazgatóságok közt a vasutüzleti távirdák által kezelt állami és magántáviratok után a vasut-társulatoknak járó díjrészletek megállapítása és elszámolása tárgyában létrejött egyezmény jóváhagyása iránt (1879. R. T. 420.).

5. A díjak és a kezelés tekintetében v. ö. 1867 aug. 13. 5009. sz. földmiv.-, ipar- és keresk. min. hird. a Temesvár városa és annak gyárkülvárosa közti távsürgönyzés iránt (1867. R. T. 266.); 1879 márcz. 11. 6258/IX. sz. földmiv.-, ipar- és keresk. min. rend. a táviratok elfogadására, díjazására és kezelésére vonatkozó szabályok módosítása tárgyában (1879. R. T. 138.); 1881 ápr. 14. 11.145/V. sz. közmunka- és közlekedésügyi min. rend. a különfajú táviratok kiállítása és kezelése tárgyában (1881. R. T. 517.); 1882 máj. 27. 17,744. sz. közmunka- és közlekedésügyi min. rend. a táviratfeladási lapoknak 1882 aug. 1-től kezdve díjfizetés mellett való kiszolgáltatása tárgyában (1882. R. T. 736.); ugyanannak 1882 nov. 18.

Perzsia, Portugália, Oroszország, Svédország, Svájcz és Törökország meghatalmazottjai által kötött és Szt-Pétervárott 1875. évi julius 10/22. napján aláirt nemzetközi távirda-egyezmény, miután az országgyülés által elfogadtatott, s utóbb a szerződő felek részéről szokott módon megerősittetett, ezen-

---

38,814. sz. rend. a magántáviratoknak utólagos leszámolás melletti elfogadása tárgy. (1882. R. T. 1540.); 1889 okt. 24. 30,715. sz. keresk. min. rend. a magyar korona területén belül kezelt belföldi hirlapi táviratok kedvezményes díjazása tárgyában (1889. R. T. 2178.); az ezen rendeletben foglalt díjkedvezményt kiterjesztik az 1890 jun. 6. keresk. min. rend. (1890. R. T. 848.) és 1891 máj. 7. 27,413. sz. keresk. min. rend. (1891. R. T. 102.); 1891 decz. 10. 79,082. sz. keresk. min. rend. a távirdai díjtételek mérséklése és a táviratok díjazására és kezelésére vonatkozó szabályok módosítása tárgyában (1891. R. T. 1815.).

1880 szept. 22. 26,870/IX. sz. földmiv.-, ipar- és keresk. rend. a sürgős magántáviratoknak 1880 okt. 1-től kezdve az egész osztrák-magyar monarchiában való korlátlan elfogadása iránt (1880. R. T. 1160.); 1886 márcz. 22. 11.332. sz. közmunka- és közlekedésügyi min. rend. a külfölddel való távirati utalványforgalom tárgyában (1886. R. T. 334.); 1892 jun. 13. 39.265. sz. keresk. min. rend. a bel- és külföldi posta- és távirati utalvány-szolgálatban beállott változások tárgyában (1892. R. T. 1324.); ugyanannak 1887 jul. 18. 28,628. sz. rend. a táviratokban használt római számok megjelölése és díjazása iránt (1887. R. T. 1809.); ugyanannak 1888 máj. 11. 19,021. sz. rend. a postai küldeményeknek és táviratoknak frankojegyekkel bérmentesítése, új frankojegyek behozatala és azoknak mikénti alkalmazása tárgyában (1888. R. T. 476.); ugyanannak 1888 jun. 10. 26.481. sz. rend., táviratok feladása iránt oly helyeken is, hol távirdahivatal nincs és csak postahivatal van (1888. R. T. 969.); ugyanannak 1888 jul. 8. 23,754. sz. rend., levélpostai küldemények és táviratok ingyenes kézbesítése tárgyában (1888. R. T. 1051.); ugyanannak 1889 ápr. 25. 18,196. sz. rend. az egyéni név nélküli czímre szóló postaküldemények és táviratok kézbesítése tárgyában (1889. R. T. 1036.); 1891 szept. 14. 55,626. sz. keresk. min. rend. a vasuti egységes (zóna) idő számításának a hazai posta- és távirda-forgalomba való behozatala tárgyában (1891. R. T. 1516.); 1891 decz. 25. 83,585. sz. keresk. min. rend., újabb zárható táviratlapok forgalomba bocsátása tárgyában (1891. R. T. 1839.).

1880 máj. 2. 10,535/IX. sz. földmiv.-, ipar- és keresk. min. rend. a postával tovább küldendő táviratok kezelése tárgyában (1880. R. T. 164.); 1883 jun. 29. 18.609. sz. közmunka- és közleked. min. rend. a budapesti telefon-hálózatnak a m. kir. közp. távirda-állomással összekötése és a táviratoknak telefonon fel- és leadása tárgy. (1883. R. T. 800.); 1880 máj. 4. 10,180/IX. sz. földmiv.-, ipar- és keresk. min. rend. a külön küldönczczel kézbesítendő táviratoknál fizetendő és adandó vételjelentések tárgyában (1880. R. T. 166.); 1883 febr. 9. 5551. sz. közmunka- és közlekedésügyi min. rend. a távirda-állomások küldönczdíjainak megállapítása körüli felületes eljárás megszüntetése tárgyában (1883. R. T. 216.); 1891 jun. 8. 34,080. sz. keresk. min. rend. a táviratok küldönczdíjainak egységesítése tárgyában (1891. R. T. 624.); 1891 szept. 24. 60,591. sz. keresk. min. rend. a távirdai küldönczöknek az állami és kincstári vámokon való vámmentessége tárgyában (1891. R. T. 1532.).

6. *A hivatalos táviratok* tekintetében v. ö. 1867 ápr. 17. 1157. eln. sz. belügymin. rend. a táviratilag küldendő hivatalos jelentések formája iránt (1867. R. T. 59.); ugyanannak 1868 márcz. 26. 638. eln. sz. rend. a hiv. távsürgönyök sokasága és az azokban gyakran előforduló szószaporítás megszüntetése tárgyában (1868. R. T. 157.); ugyanannak 1870 okt. 18. 338. sz. körrend. az államsürgönyök feladásánál követendő eljárás iránt (1870. R. T. 316.); 1892 febr. 10. 7757. sz. keresk. min. rend. a tiszavölgyi vízjelző szolgálat érdekében váltott közérdekű táviratok kezelésére nézve (1892. R. T. 507.); 1892 jul. 16. 47,240. sz. keresk. min. rend. az időjósló táviratok kezelése s tartalmának a közönséggel való közlése tárgyában (1892. R. T. 1601.); 1893 márcz. 23. 18,811. sz. keresk. min. rend. az időjósló táviratok közlésének kiterjesztése tárgyában (1893. R. T. 594.); 1893 ápr. 12. 12,895. sz. keresk. min. rend. az időjósló táviratok szövegének betük helyett közértelmű szavakban való táviratozása tárgyában (1893. R. T. 609.).

7. *A törvénykezés* szempontjából v. ö. 1881: LIX. t. cz. 26. §., melynek utolsó bekezd. szerint távirati úton bejelentett felebbvitel figyelembe nem vétetik; 1867 máj. 27. 265. eln. sz. igazs. min. hirdetm. a törvénykezési ügyekre vonatkozó távirati kérvények sikertelensége iránt (1867. R. T. 123.). A távirati kérelmek bélyegkötelezettségéről v. ö. az 1881: XXVI. t. cz. 15. §-át; 1881 máj. 12. 14,152/V. sz. közmunka- és közlekedésügyi min. rend. a táviratilag intézett kérelmek bélyegkötelezettsége tárgyában (1881. R. T. 528.); 1882 máj. 26. 24,279. sz. pénzügymin. rend. a monarchia egyik államterületén levő távirdáknál a másik államterület hatóságaihoz czímezve feladott távirati beadványok után járó illeték lerovása iránt (1882. R. T. 674.).

A csődnyitási és a csődmegszüntetési végzést a távirdahivatal részére is kézbesíteni kell: 1881: XVII. t. cz. 91. és 198. §§.; 1883 decz. 14. 2501/882. sz. közmunka- és közlekedésügyi min. rend., mely szerint a közadósnak szóló levelek, sürgönyök és küldemények a csődnyitási végzés vételétől kezdve a tömeggondnoknak szolgáltatandók ki (1883. R. T. 1798.); ugyanannak 1887 nov. 19. 46,752. sz. rend. postai küldeményeknek és táviratoknak bűntettek és vétségek eseteiben való lefoglalása, valamint az azok feladására és kézbesítésére vonatkozó adatoknak kiszolgáltatása tárgy. (1887. R. T. 2244.); ezt kiegészíti ugyanannak 1888 aug. 29. 38,021. sz. rend., bűntettek és a kir. törvényszékek hatáskörébe utalt vétségek eseteiben a postai küldeményeknek és táviratoknak lefoglalása, illetve kiadása, továbbá az azok feladásáról és kézbesítéséről szóló adatoknak a posta- és távirdahivatalok részéről való kiszolgáltatása tárgyában (1888. R. T. 1818.; e rendeletet az igazs. min. 1888 okt. 27. 37,936. sz. körrendeletével [1888. R. T. 2016.] közölte a kir. biróságokkal és ügyészségekkel).

nel az ország törvényei közé igtattatik, mi által egyszersmind az 1865. évi május 17-én Párisban kötött, 1868. évi julius 21-én Bécsben,[1] és 1872. évi január 14-én Rómában átvizsgált nemzetközi távirda-egyezmény, valamint az 1872. évi XV. t. cz.[2] az 1876. évi január 1-vel hatályon kivül lép.

Ő Felsége a német császár, Ő Felsége az ausztriai császár Csehország királya stb. stb. és Magyarország apostoli királya, Ő Felsége a belgák királya, Ő Felsége Dánország királya, Ő Felsége Spanyolország királya, Ő Excellentiája a franczia köztársaság elnöke, Ő Felsége a hellének királya, Ő Felsége Olaszország királya, Ő Felsége Németalföld királya, Ő Felsége Perzsia sahja, Ő Felsége Portugal és Algarbia királya, Ő Felsége a minden oroszok császára, Ő Felsége Svéd- és Norvégország királya, Ő Excellentiája a svájczi szövetség elnöke és Ő Felsége a törökök császára a nemzetközi távirda-szolgálatot biztositani és könnyiteni óhajtván, a Párisban 1865. évi május 5/17-én aláirt nemzetközi távirda-egyezmény 56-ik czikke értelmében elhatározták, hogy ezen egyezménybe a tapasztalat által ajánlott változtatások és javitások felvétessenek. E czélból meghatalmazottaikká nevezték ki és pedig:

Ő Felsége a német császár: VII. Reuss Henrik herczeget, vezérőrnagyát és vezérhadsegédét, rendkivüli nagykövetjét s meghatalmazottját Ő Felségénél a minden oroszok császáránál:

---

8. A távirda *büntetőjogi oltalmáról* v. ö.: A távirdahivatalnak valamely lázadó csoport által megtámadásáról vagy hatalomba kerítéséről és ennek büntetéséről v. ö. 1878: V. t. cz. 154. §.; a távirdák megrongálásának, ill. a távirda használhatósága félbeszakításának büntetéséről v. ö. 1878: V. t. cz. 439—442. §§. Az állami távirdák felügyelő és kezelő személyzetének tagjai büntetőjogi szempontból, hatósági közegeknek tekintetnek: 1878: V. t. cz. 166. §. 2. p.

V. ö. A tenger alatti kábelek védelme iránt kötött egyezmény beczikkelyezése tárgyában alkotott 1888: X. t. czikket; az ezen egyezmény kiegészítő részét képező nyilatkozat beczikkelyezését tartalmazó 1881: XI. t. czikket; a tenger alatti kábelek védelme iránti büntető határozatok megállapítása tárgyában alkotott 1888: XII. t. czikket.

V. ö. még: 1870 szept. 23. 20,162. sz. földmiv.-, ipar- és keresk. min. rend. a távirdavezetékek feletti őrködés iránt (1870. R. T. 306.); 1872 máj. 8. 7843. sz. közmunka- és közlek. min. rend. az államútak melletti fáknak a távirda-forgalom biztosítása czéljából való megcsonkítása végett (1872. R. T. 546.); ugyanannak 1877 ápr. 25. 4598. sz. rend. a távirda-vonalak áthelyezése körüli eljárás iránt (1877. R. T. 232.).

9. A távirdai tisztviselői kart illetően l.: A távirdai tisztviselők minősítéséről (képzettségéről) v. ö. 1883: I. t. cz. 14., 15., 17., 23. §§.

A posta- és távirda-intézetnél alkalmazott tisztviselők, altisztek és szolgák — az 1885: XI. t. cz. 2. §-ának 7. p. szerint — az állami tisztviselőkkel, altisztekkel és szolgákkal egyenlőknek tekintendők (1893: IV. t. c. *A)* mellékl., keresk. miniszterium).

1880 febr. 14. 3214/IX. sz. földmiv.-, ipar- és keresk. min. rend. a távirdai szakszámvevőség személyzetének a m. kir. távirdaintézet általános tiszti létszámába való beosztása tárgy. (1880. R. T. 97.); 1883 márcz. 29. 4176/1885. eln. sz. közmunka- és közlekedésügyi min. rend. a m. kir. távirdaintézet szervezési alapszabályzatának módosítása tárgyában (1886. R. T. 311.); ugyanannak 1886 nov. 4. 43,007. sz. rend. a korlátolt nappali szolgálatú m. kir. távirda-állomások hivatalos működési időtartamának megállapítása tárgyában (1886. R. T. 1000.); ugyanannak 1887 jun. 30. 2467. eln. sz. rend. a m. kir. posta- és távirdaszemélyzet új szervezete és fizetési rendszere tárgyában (1887. R. T. 1725.); e rendeletet módosítják, ill. kiegészítik: ugyanannak 1889 máj. 26. 10,147. sz. rend. a posta- és távirda-főmérnöki, mérnöki és segédmérnöki állások rendszeresítése tárgyában (1889. R. T. 1067.), továbbá az 1892 decz. 28. 75,853. sz. keresk. min. rend., posta- és távirda-altiszti állások rendszeresítése és a szolgálati ruházat-szabályzat módosítása tárgyában (1892. R. T. 3340.), valamint az 1893 máj. 12. 33,380. sz. keresk. min. rend. a magar posta- és távirda-személyzetnek az 1893: IV. t. cz. által módosított szervezete és fizetési rendszere tárgyában (1893. R. T. 936.); 1888 szept. 8. 39,781. sz. közmunka- és közlek. min. rend. a Budapesten felállított posta- és távirdatiszt-képző tanfolyam szabályzata tárgyában (1888. R. T. 1822.) és ugyanannak 1888 szept. 22. 43,571. sz. rend. a posta- és távirda-tanfolyam igazgatási ügyrendje tárgyában (1888. R. T. 1839.); ugyanannak 1889 márcz. 27. 23,154. sz. rend. a posta- és távirda-tanfolyamon tartandó képesítő vizsgálat szabályzata tárgyában (1889. R. T. 1069.); 1889 okt. 17. 50,693. sz. keresk. min. rend. a posta- és távirda-segédtiszti tanfolyamok felállítása iránt (1889. R. T. 2139.); 1887 decz. 1. 50,949. sz. közmunka- és közleked. min. rend. a posta- és távirdánál alkalmazásban levő távirdai vonalőrök szolgálati lovainak közmunka-mentessége ügyében (1887. R. T. 2246.).

(1) Ez egyezmény teljes szövegét l. az 1869. R. T. 307. s kk. ll.

(2) Az 1872: XV. t. cz. a német birodalommal kötött távirdai egyezményt tartalmazza.

Ő Felsége az ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királya: Langenau Nándor bárót, valóságos belső titkos tanácsosát és rendkivüli nagykövetjét Ő Felségénél a minden oroszok császáránál;

Ő Felsége a belgák királya: de Dudzeele Erzembault grófot, rendkivüli küldöttjét és meghatalmazott miniszterét Ő Felségénél a minden oroszok császáránál;

Ő Felsége Dánország királya: Vind Károly urat, kamarását, rendkivüli küldöttjét s meghatalmazott ministerét Ő Felségénél a minden oroszok császáránál;

Ő Felsége Spanyolország királya: de Acuna és de Witte Manuel, bedmari őrgrófot, spanyolországi grandot, rendkivüli nagykövetjét s meghatalmazottját Ő Felsége a minden oroszok császáránál;

Ő Excellentiája a franczia köztársaság elnöke: Le Flô tábornokot, Francziaország nagykövetjét Ő Felségénél a minden oroszok császáránál;

Ő Felsége a hellének királya: Marcoran urat, szentpétervári ügyvivőjét;

Ő Felsége Olaszország királya: Barbolani Rafael grófot, rendkivüli küldöttjét s meghatalmazott ministerét Ő Felségénél a minden oroszok császáránál;

Ő Felsége Németalföld királya: van der Hoeven Frigyes urat, rendkivüli küldöttjét s meghatalmazott ministerét Ő Felségénél a minden oroszok császáránál;

Ő Felsége Perzsia sahja: Abdulrahim Mirza, Saedul Mulk khánt, rendkivüli küldöttjét s meghatalmazott ministerét Ő Felségénél a minden oroszok császáránál;

Ő Felsége Portugal és Algarbia királya: Stuart Frigyes de Figanière e Moraó vicomte-ot, házának nemesét, rendkivüli küldöttjét s meghatalmazott ministerét Ő Felségénél a minden oroszok czászáránál;

Ő Felsége a minden oroszok császára: Jomini Sándor bárót, valóságos titkos tanácsosát s a külügyi ministerium vezetőjét;

Ő Felsége Svéd- és Norvégország királya: Due György urat, rendkivüli küldöttjét s meghatalmazott ministerét Ő Felségénél a minden oroszok császáránál;

Ő Excellentiája a svájczi szövetség elnöke: Hammer Bernát szövetségi ezredes urat, a svájczi szövetség rendkivüli küldöttjét s meghatalmazott ministerét Ő Felségénél a német császárnál;

Ő Felsége a törökök császára: Kiamil pasát, rendkivüli nagykövetjét és meghatalmazottját Ő Felségénél a minden oroszok császáránál;

kik jó és kellő alakban talált meghatalmazásaik kölcsönös közlése után a következő czikkekben állapodtak meg:

I. CZIKK.

A magas szerződő felek a nemzetközi távirdavonalokon való levelezésre mindenkit jogosultnak ismernek el.

II. CZIKK.

Kötelezik magukat minden szükséges intézkedések megtételére, hogy a táviratok tartalmának titokban tartása és azok jó szállitása biztositva legyen.(1)

(1) A távirda-titok megsértésének büntetéséről v. ö. 1878: V. t. cz. 201., 202. és 327. §§.

III. CZIKK.

Azonban kijelentik, hogy a nemzetközi távirdaszolgálatot illetőleg semmi felelősséget magukra nem vállalnak.

IV. CZIKK.

Mindenik kormány kötelezi magát, hogy a táviratok gyors továbbadhatásának biztositására a nemzetközi távirdaszolgálatra elegendő számu külön vezetéket tart rendelkezésre.

Ezen vezetékek a gyakorlati szolgálatban legjobbnak bizonyult módon fognak készittetni és ellháttatni.

V. CZIKK.

A táviratok három osztályba soroztatnak:

1. államtáviratok azok, melyek az államfőtől, a ministerektől, a szárazföldi és tengeri haderő főparancsnokaitól és a szerződő kormányok diplomatiai vagy consulsági ügynökeitől indulnak ki és az ilyen táviratokra adott válaszok;[1]

2. szolgálati táviratok azok, melyek a szerződő államok távirda-igazgatásaitól indulnak ki s vagy a nemzetközi távirdaszolgálatra, vagy oly tárgyakra vonatkoznak, melyeket az emlitett igazgatások egyetértőleg közérdekűeknek jelölnek ki;

3. magán-táviratok.

A továbbadásnál az államtáviratoknak más táviratok felett elsőbbségük van.

VI. CZIKK.

Az állami és szolgálati táviratok, bármely érintkezésben titkos szöveggel szerkeszthetők.

Titkos szövegű magántáviratok oly két állam között válthatók, melyek a közlés ezen módját megengedik.

Azon államok is, melyek a titkos szövegű magántáviratok felvételét s kiszolgáltatását meg nem engedik, tartoznak azokat területükön átbocsátani, kivéve a 8. czikkben körülirt felfüggesztés esetét.[1]

VII. CZIKK.

A magas szerződő felek fentartják maguknak a jogot, hogy az állam biztosságát veszélyeztető, az ország törvényeivel ellenkező, vagy a közrend és erkölcsiségbe ütköző magántáviratok továbbadását feltartóztathassák.

VIII. CZIKK.

Mindenik kormány fentartja magának, hogy ha szükségesnek látja, a nemzetközi távirdaszolgálatot akár általában, akár csak bizonyos külön vonalakon, vagy bizonyos faju közleményekre nézve határozatlan időre felfüg-

---

(1) V. ö. a 6. pont a. csoportositott rendeleteket a 288. lapon.

gesztbesse, de tartozik erről a szerződő kormányok mindegyikét közvetlen értesiteni.(1)

IX. CZIKK.

A magas szerződő felek kötelezik magukat, hogy a táviratok továbbadásának s kézbesitésének biztositása és könnyitése czéljából a szerződő államok távirda-igazgatásai által egyetértőleg megállapitott különféle intézkedések felhasználhatásában minden táviratfeladót részesitenek.

Hasonlóképen kötelezik magukat, hogy a továbbadás és kézbesités körül a többi államok bármelyike által tett és közlött külön intézkedések felhasználását minden feladónak lehetővé teendik.

X. CZIKK.

A magas szerződő felek kinyilatkoztatják, hogy a nemzetközi dijszabályzatra nézve a következő alapelveket fogadják el:

Két szerződő állam állomásai között ugyanazon uton váltott valamennyi táviratra egyenlő dijszabás alkalmaztatik. Mindazonáltal megengedtetik, hogy Európában ugyanazon állam az egyenlő dijszabás alkalmazása tekintetében két nagy területre — de nem többre — osztathassék.

A dijtételek a szélső és közbeeső államok kormányainak közös megegyezésével államról-államra állapittatnak meg.

A szerződő államok között váltott táviratokra vonatkozó dijszabályzati tételek közmegegyezéssel bármikor módosithatók.

Pénzegységül a nemzetközi dijszabályzat összeállitásánál a frank vétetik.(2)

XI. CZIKK.

A szerződő államok nemzetközi távirdaszolgálatra vonatkozó táviratok az emlitett államok egész vonalhálózatán dijmentesen szállittatnak.

XII. CZIKK.

A magas szerződő felek a felvett dijakról egymásnak kölcsönösen számolni tartoznak.

XIII. CZIKK.

A jelen egyezményben foglalt intézkedések egy szabályzattal egészittetnek ki, melynek határozatai a szerződő államok igazgatásai által közmegegyezéssel bármikor módosithatók.(3)

---

(1) V. ö. a VI. cz. 3. bekezd.
(2) V. ö. a XV. czikket.
(3) V. ö. a XV. és XIX. czikket.

XIV. CZIKK.

Mindazon adatok összegyüjtésével, rendezésével és közzétételével, melyek a nemzetközi távirdaügyre vonatkoznak, egy központi közeg bizatik meg, mely a szabályzatban erre kijelölt egyik szerződő kormány felsőbb igazgatásának főhatósága alatt áll. Ez ad véleményt a dijtáblázat és szolgálati rendszabály módositására vonatkozó javaslatok iránt, kihirdeti az elfogadott változtatásokat, általában tanulmányozza a felmerülő kérdéseket és végrehajtja mindazon munkálatokat, melyekkel a nemzetközi távirás érdekében meg fog bizatni.

Az ezen intézmény által okozott költségeket a szerződő államok igazgatásai együttesen viselik.

XV. CZIKK.

A 10. és 13. czikkben emlitett dijtáblázat és szabályzat a jelen egyezményhez csatolvák, azzal egyenlő érvényességűek s egyidejűleg lépnek hatályba.

Ezek átvizsgálásoknak lesznek alávetve, melyeknél mindegyik résztvevő állam magát képviseltetheti.

E czélból koronkint igazgatási értekezletek tartatnak és mindenik értekezlet a következő összejövetel helyét és idejét maga határozza meg.

XVI. CZIKK.

Ezen értekezletek a szerződött államok igazgatásának képviselőiből alakulnak.

A tárgyalásoknál minden igazgatásnak egy szavazata van, azon kikötésse azonban, hogy ha ugyanazon kormány külön igazgatásairól van szó, az illető kormány ebbeli kivánságát a kiszabott megnyitási idő előtt azon ország kormányával, hol az összejövetelnek helye lesz, diplomatiai uton közölje és hogy ezen igazgatások mindegyike más és külön képviselőt küld.

Az értekezletek tárgyalásai folytán keletkező változások csak az összes szerződő államok kormányainak jóváhagyása után léphetnek életbe.

XVII. CZIKK.

A magas szerződő felek fentartják maguknak a jogot, hogy a szolgálat olyan ágaira nézve, melyek az összes államokat nem érdeklik, egymás közt bármi természetű külön egyezményeket köthessenek.[1]

XVIII. CZIKK.

A jelen egyezményben részt nem vett államoknak az ahhoz csatlakozás kivánságukra meg fog engedtetni.

---

(1) V. ö. Nyilatkozat az Ausztria-Magyarország és Francziaország közti távirási dijtáblákra vonatkozólag (közzétéve a közmunka- és közlekedésügyi min. által 412/V. sz. a. az 1883. R. T. 500. l.).

1886 jul. 21. 29,030. sz. közmunka- és közleked. min. rend. a Szerbiával váltott táviratok díjazása tárgyában (1886. R. T. 672.).

A csatlakozási szándék diplomatiai uton a szerződő államok közül annál jelentendő be, melynek területén az utolsó értekezlet tartatott s ezen állam által a többieknek.

A csatlakozás teljes jogerővel biró következése a jelen egyezményben megállapitott minden határozatokhoz való járulás, valamint az azokból folyó minden előnyökben való részesedés.

XIX. CZIKK.

A nem csatlakozott államokkal és magánvállalatokkal való érintkezésben felmerülő távirdai viszonyok a közlekedés fejlődésének általános érdeke szerint, a jelen egyezmény 13. czikkében emlitett szabályzat által vannak megállapitva.

XX. CZIKK.

Jelen egyezmény az új időszámitás szerinti 1876. évi január hó 1-én lép hatályba és érvényes marad határozatlan időig, illetőleg a felmondás napjától számitott egy év leforgásáig.

A felmondásnak csak a felmondó államra nézve van érvénye. A többi szerződő felekre nézve az egyezmény továbbra is hatályban marad.

XXI. CZIKK.

Jelen egyezmény meg fog erősittetni s a megerősitő okmányok a lehető legrövidebb idő alatt Szentpétervárott fognak kicseréltetni.

Minek hiteléül az illető meghatalmazottak azt aláirták és pecsétjükkel ellátták.

Kelt Szentpétervárott ezernyolczszázhetvenötödik évi julius hava 10/22-én.

(P. H.) *Langenau* s. k., *Henri VII. Pce Reuss* s. k., *Erzembault de Dudzeele* s. k., *E. de Vind* s. k., *Le Marquis de Bedmar* s. k., *Gal. Le Flô* s. k., *Spiridion Marcoran* s. k., *Barbolani* s. k., *E. P. van der Hoeven* s. k., *Abdulrahim* s. k., *Figanière* s. k., *Baron Jomini* s. k., *Due* s. k., *Hammer* s. k., *Kiamil* s. k.

LVII. TÖRVÉNY-CZIKK

a gyári és kereskedelmi védjegyek kölcsönös oltalma tárgyában a német birodalom kormányával kicserélt ministeri nyilatkozvány beczikkelyezéséről.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember 28-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 31-én.)

Miután Ő Felsége az ausztriai császár és Magyarország apostoli királyának kormánya egyrészről és Ő Felsége a német birodalom császárának és Poroszország királyának kormánya másrészről, megegyeztek abban, hogy illető országaik iparosai, az ipar-védelemben

(1) E t. czikket jelenleg pótolja a német birodalommal a szabadalmi mustra- és védjegy-oltalom tárgyában 1891 decz. 6-án kötött egyezmény beczikkelyezését tartalmazó 1892: IV. t. cz.

kölcsönösen részesittessenek, és e czélra Bécsben 1875. évi augusztus 13-án ministeri nyilatkozványok cseréltettek ki, az Ö Felsége az ausztriai császár és Magyarország apostoli királya kormánya által kiadott nyilatkozvány, az országgyülés által elfogadtatván, ezennel az ország törvényei közé igtattatik.

I. CZIKK.

Az osztrák és magyar állampolgárok a német birodalomban és a német birodalom állampolgárai az osztrák-magyar monarchiában, az árújelvények vagy az árúk becsomagolása, valamint általában a gyári és kereskedelmi védjegyek tekintetében, ugyanazon oltalmat élvezendik, mint a saját nemzetbeliek.

II. CZIKK.

Azon állam polgárai, kik a másikban a védjegyek tekintetében oltalmat élvezni akarnak, kötelesek, a mennyiben az az illető államban fennálló szabályrendeletek értelemben szükséges, ezen jegyeket és pedig az osztrák-magyar monarchiában a bécsi és a budapesti kereskedelmi-és iparkamaráknál, a német birodalomban pedig a lipcsei kereskedelmi törvényszéknél beterjeszteni.

III. CZIKK.

Jelen egyezmény az egyik vagy másik szerződő fél részéről történendő felmondás után még egy évig marad érvényben. Határozatai kihirdetésük napján lépnek hatályba.

Miről jelen ministeri nyilatkozvány kiállittatott, mely a német császári kormány hasonértelmü nyilatkozványával kicserélendő és azután közhirré teendő.

Bécsben, 1875. évi augusztus 13-án.

LVIII. TÖRVÉNY-CZIKK

a métermérték behozataláról szóló 1874. évi VIII. t.-czikk 16-ik szakaszának módositása iránt.

(Szentesitést nyert 1875. évi deczember 28-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1875. évi deczember 31-én.)

1. §. Az 1874. évi VIII. törvényczikk 16. §-ának azon határozata, hogy az új mértékrendszer 1876. január 1-én lép érvénybe, olykép módosittatik, hogy ugyanazon törvény 13. §-ának abbeli intézkedése, mely szerint, ha bor, sör és szesz hordóban adatik el, a hordónak hitelesitve és tartalmát az új mérték szerint kitüntető bélyeggel kell ellátva lennie, — nem 1876. évi január 1-én, hanem 1877. évi január 1-én lép érvénybe.(1)

2. §. Jelen törvény végrehajtásával a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister bizatik meg.

---

(1) V. ö. A földmivelési-, ipar- és keresk. min. 1876 jul. 18. rend. a hordók hitelesítése tárgyában (1876. R. T. 367.).

1876. ÉVI TÖRVÉNYCZIKKEK.

I. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1873. évi XXXIII. és 1874. évi XIV. törvényczikkek alapján kibocsátott kincstári utalványok egy részének visszaváltásáról.

(Szentesitést nyert 1876. évi február 7-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi február 10-én, a főrendek házában 1876. évi február 15-én.)

1. §. A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy az 1875. évi XLIX. t. cz. alapján kibocsájtandó járadék-kölcsön második felének értékesítése folytán befolyó összegekből 20—22 millió osztr. ért. forintot az 1873. évi XXXIII. és 1874. évi XIV. törvényczikkek alapján kibocsátott kincstári utalványok visszaváltására forditson.[1]

2. §. Ezen mivelet keresztülviteléről a pénzügyminister az országgyülésnek jelentést teend.

3. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

II. TÖRVÉNY-CZIKK

a méter-mérték ügyében 1875. évi május hó 20-án Párisban kötött nemzetközi egyezmény beczikkelyezéséről.[2]

(Szentesitést nyert 1876. évi február 14-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi február 18-án.)

A méter-mértékek ügyében az osztrák-magyar monarchia és a Német-birodalom, Belgium, Brazilia, az argentinai szövetség, Dánia, Spanyolország, az amerikai Egyesült Államok, Francziaország, Olaszország, Peru, Portugália, Oroszország, Svéd- és Norvégia, a svájczi szövetség, Törökország és Venezuela között 1875. évi augusztus 13-án Párisban aláirt egyezmény, miután az országgyülés által elfogadtatott és a szerződő felek részéről szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Hivatalos forditás).

Ő Felsége az ausztriai császár és Magyarország apostoli királya, ő Felsége a német császár, ő Felsége a belgák királya, ő Felsége Braziliának császára,

---

(1) E rendelkezést az 1877: IX. t. cz., mely az 1873: XXXIII. t. cz. alapján forgalomba hozott kincstári utalványok beváltása czéljából kibocsátandó járadék-kötvényekről rendelkezik, 2. §-ában oda módosította, hogy az 1875: XLIX. t. cz. alapján kibocsátott járadék-kölcsön második feléből a fönn érintett összeg erejéig az 1874: XIV. t. cz. alapján kibocsátott kincstári utalványok lesznek visszaváltandók.

(2) V. ö. az 1874: VIII. t. cz. jegyzeteit, továbbá az 1876: XXX. t. czikket, a nemzetközi métermérték-hivatal felállítására és fentartására 1876. évre szükséges póthitelről.

ő Nagyméltósága az argentinai szövetséges állam elnöke, ő Felsége Dánországnak királya, ő Felsége Spanyolországnak királya, ő Nagyméltósága az amerikai Egyesült Államok elnöke, ő Nagyméltósága a franczia köztársaság elnöke, ő Felsége Olaszország királya, ő Nagyméltósága a perui köztársaság elnöke, ő Felsége Portugália és Algarbiának királya, ő Felsége az orosz császár, ő Felsége Svédországnak és Norvégiának királya, ő Nagyméltósága a svájczi szövetséges állam elnöke, ő Felsége az ozmanok császára és ő Nagyméltósága a venezuelai köztársaság elnöke, azon óhajtás által vezéreltetve, hogy a méter-rendszernek nemzetközi egyöntetűségét és tökéletesitését biztositsák, elhatározták, e czélra egyezményt kötni és e végből meghatalmazottaikká kinevezték:

Ő Felsége az ausztriai császár és Magyarország apostoli királya:

Apponyi gróf úr ő Nagyméltóságát, valóságos kamarás és titkos tanácsosát, az arany-gyapjurend vitézét, a m. kir. István- s a császári Lipót-rend nagy keresztesét stb., stb., rendkivüli és meghatalmazott követjét Párisban;

Ő Felsége a német császár:

Ő Felsége Hohenlohe-Schillingsfürst herczeget, a porosz veres sasrend s a bajor Szt.-Hubert-rend nagykeresztesét stb., stb., rendkivüli és meghatalmazott követjét Párisban;

Ő Felsége a belgák királya:

Beyens báró urat, Lipót-rendjének nagytisztjét, a becsület-rend nagytisztjét stb., stb., rendkivüli követjét és meghatalmazott ministerét Párisban;

Ő Felsége Braziliának császára:

Aranjoi Márk Antal, Itajubai algróf urat, a birodalom nagyját, ő Felsége tanácsának tagját, Krisztus-rendjének fővezérét, a becsület-rend nagytisztjét stb., stb., rendkivüli követjét és meghatalmazott ministerét Párisban;

Ő méltósága az argentinai szövetséges állam elnöke:

Balcarce urat, az argentinai szövetséges államnak rendkivüli követjét és meghatalmazott ministerét Párisban;

Ő Felsége Dánországnak királya:

Moltke-Hoitfeldt gróf urat, a Danebrog-rend nagykeresztesét és ugyanazon rend becsületkeresztesét, a becsület-rend nagytisztjét stb. stb., rendkivüli követjét és meghatalmazott ministerét Párisban;

Ő Felsége Spanyolországnak királya:

Dom Mariano Roca de Togores, Marquis de Molins, Vicomte de Rocamora ő nagyméltóságát, Spanyolországnak I. osztálybeli nagyját, az arany-gyapjurend vitézét, a becsület-rend nagykeresztesét stb. stb., a spanyol kir. akadémiának igazgatóját, rendkivüli és meghatalmazott követjét Párisban és

Ibanez tábornok urat, katholikus Izabella rendjének nagykeresztesét stb. stb., Spanyolország földrajzi és statisztikai intézetének vezérigazgatóját, a tudományos akadémia tagját;

Ő Nagyméltósága az amerikai Egyesült Államok elnöke:

Washburne Elihu Benjámin urat, az Egyesült Államok rendkivüli követjét és meghatalmazott ministerét Párisban;

Ő Nagyméltósága a franczia köztársaság elnöke:

Decazes herczeg urat, a nemzetgyülés tagját, a becsület-rend fővezérét stb. stb., külügyi ministert,

Meaux algróf urat, a nemzetgyülés tagját, földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministert, és

Dumas urat, az akadémia állandó titkárát, a becsület-rend nagykeresztesét stb. stb.;

Ő Felsége Olaszország királya:

Nigra Constantin vitéz urat, Szt.-Lázár és Mór rendjeinek, valamint az olasz korona nagykeresztesét, a becsület-rend nagytisztjét stb. stb. rendkivüli követjét és meghatalmazott miniszterét Párisban;

Ő Nagyméltósága a perui köztársaság elnöke:

Galvez Péter urat, Peru rendkivüli követjét és meghatalmazott ministerét; Párisban és

Rivero Ferencz urat, Peru előbbeni rendkivüli követjét és meghatalmazott ministerét;

Ő Felsége Portugália és Algárbiának királya:

da Silva Mendes Leal József urat, a királyság országnagyját, a Szt.-Jakab-rend keresztesét, a portugáliai torony- és kard-rend vitézét stb. stb., rendkivüli követjét és meghatalmazott ministerét Párisban;

Ő Felsége az orosz császár:

Okouneff Gergely urat, az orosz I. osztályu Sz.-Anna-, I. osztályu Sz.-Szaniszló- és a III. osztályu Sz.-Wladimir-rendek vitézét, a becsület-rend fővezérét stb. stb., valóságos állami tanácsosát és orosz követségi tanácsosát Párisban;

Ő Felsége Svédország és Norvégiának királya:

Adelswärd báró urat, a svéd északi csillag- s a norvégiai Sz.-Oláf-rend nagykeresztesét, a becsület-rend nagytisztjét stb. stb., rendkivüli követjét és meghatalmazott ministerét Párisban;

Ő Nagyméltósága a svájczi szövetséges állam elnöke:

Kern János Konrád urat, a svájczi szövetséges állam rendkivüli követjét és meghatalmazott ministerét Párisban;

Ő Felsége az ozmánok császára:

Husny-Bey-t, a IV. osztályu császári Ottomán- s az V. osztályu Medjidié-renddel diszitett táborkari ezredest, a becsület-rend tisztjét stb. és

Ő Nagyméltósága a venezuelai köztársaság elnöke:

Acosta Eliseo tudor urat,

kik a jó és kellő alakban talált meghatalmazásaikat egymással közölvén, a következőkben állapodtak meg:

I. CZIKK.

A magas szerződő felek kötelezik magukat, hogy *«nemzetközi suly- és mértékhivatal»* neve alatt tudományos és állandó intézetet, melynek székhelye Páris leend, közös költségen alakitani és fentartani fognak.

II. CZIKK.

A franczia kormány megteendi a kellő intézkedéseket, hogy az ezen egyezményhez csatolt szabályzat alkotta feltételeknek megfelelő és külön e czélra rendelt épület minél könnyebben megszereztessék, esetleg épittessék.

III. CZIKK.

A nemzetközi hivatal igazgatása és felügyelete kizárólagosan a *nemzetközi suly- és mértékbizottságot* illeti, s ezen bizottság a maga részéről alá van vetve a szerződő kormányok képviselőiből alakult *általános suly- és mértékügyi értekezletnek.*(1)

IV. CZIKK.

A párisi tudományos akadémiának elnöke mindenkor egyszersmind elnöke az általános suly- és mértékügyi értekezletnek is.

V. CZIKK.

A hivatal szervezetét ugy mint a nemzetközi bizottság és az általános suly- és mértékügyi értekezlet alakitását és jogositványait, az ezen egyezményhez csatolt szabályzat állapitja meg.

VI. CZIKK.

A nemzetközi suly- és mértékhivatal feladatához tartozik :

1. a méter- és kilogramm uj prototypjainak mindennemü összehasonlitása és hitelesitése ;
2. a nemzetközi prototypok megőrzése ;
3. a nemzetközi mintamértékeknek (étalons) a nemzetközi prototypokkal és tanu-mintáikkal (témoins), valamint a minta-hévmérőknek (thermomètres étalons) időközi összehasonlitása ;
4. az uj prototypoknak összehasonlitása az egyes országokban és a tudományban használt nem méterrendszer szerinti suly- és mértékalapmintákkal (étalons fontamentaux) ;
5. a földmértani vonalzóknak hitelesitése és összehasonlitása ;
6. összehasonlitása a szigoru minta-mértékeknek és léptékeknek (échelles), melyeknek hitelesitése akár kormányok, akár tudományos társulatok, akár műszerészek vagy tudósok által kivántatnék.

VII. CZIKK.

A hivatal személyzete álland egy igazgatóból, két segédből és kellő számu hivatalnokból.

Azon időponttól kezdve, melyben az uj prototypok összehasonlitva és a különböző államoknak kiosztva lesznek, a hivatal személyzete czélszerü arányban le fog szállittatni.

A hivatal személyzetének kinevezését a nemzetközi bizottság közölni fogja a magas szerződő felek kormányaival.

VIII. CZIKK.

A méter és a kilogramm nemzetközi prototypjai, valamint azok tanumintái a hivatalban őriztetnek, a bejárás ezen helyiségbe kizárólag a nemzetközi bizottságnak van fentartva.

---

(1) V. ö. a szabályzat VII. czikkét a 305. lapon és VIII. czikkét a 306. lapon, továbbá az átmeneti intézkedések II. és III. czikkét a 309. lapon.

IX. CZIKK.

A nemzetközi suly- és mérték-hivatal összes felállitási és berendezési, valamint a hivatal s a nemzetközi bizottság évi fentartási költségei a szerződő államok járulékai által fedeztetnek, melyek azoknak jelenlegi népességének aránya szerint fognak megállapittatni.(1)

X. CZIKK.

Az egyes szerződő államok járulékát képező összegek minden év elején a franczia külügyi ministerium közvetitése, mellett a párisi «Caisse des dépôts et consignations»-ba szolgáltatnak be és a szükséglethez képest a hivatal igazgatójának utalványára adatnak ki.

XI. CZIKK.

Mindazon kormányok, melyek azon valamennyi állam részére fentartott joggal, hogy ezen egyezményhez hozzájáruljanak, később élni kivánnának, kötelesek a nemzetközi bizottság által a 9. czikk alapján megállapitandó járulékot fizetni, mely a hivatal tudományos segédszereinek tökéletesbitésére lesz forditandó.

XII. CZIKK.

A magas szerződő felek fentartják a jogot, hogy a jelen egyezményen közös megállapodás után megejthetik mindazon módositásokat, melyek a tapasztalás folytán czélszerüknek mutatkoznának.

XIII. CZIKK.

Tizenkét év leforgása után ezen egyezmény a magas szerződő felek bármelyike részéről felmondható.

Azon kormány, mely ezen felmondási jogával élni szándékoznék, köteles ebbeli szándékát egy évvel előbb kinyilatkoztatni, és ez által lemond a nemzetközi prototypokon s a hivatalon való minden tulajdonjogáról.

XIV. CZIKK.

Jelen egyezmény az egyes államokban fennálló alkotmányos törvények értelmében jóváhagyatván, a megerősitések hat hó alatt, vagy ha lehetséges előbb is, Párisban ki fognak cseréltetni. Az egyezmény 1876. évi január 1-vel lép hatályba.

Ennek hiteléül az illető meghatalmazottak ezen egyezményt aláirták és pecsétjeikkel is ellátták.

Kelt Párisban, 1875. évi május hó 20-án.

(P. H.) Aláirások:

Apponyi s. k., *Hohenlohe* s. k., *Beyens* s. k., *Vicomte d'Itajuba* s. k., *Balcarce* s. k., *Moltke-Hoitfeldt* s. k., *Marquis de Molins* s. k., *Carlos Ibanez* s. k., *Washburne* s. k., *Decazes* s. k., *C. de Meaux* s. k., *Dumas* s. k., *Nigra* s. k., *P. Galvez* s. k., *F. de Rivero* s. k., *José da Silva Mendes Leal* s. k., *Okouneff* s. k., *Adelswärd báró* akadályoztatása folytan: *H. Ackermann* s. k., *Kern* s. k., *Ilusny* s. k., *E. Acosta* s. k.

(1) V. ö. a szabályzat XX. czikkét a 308. lapon.

Szabályzat.

I. CZIKK.

A nemzetközi suly- és mértékhivatal külön épületben helyeztetik el, mely a nyugalom és állandóság minden biztositékát magában egyesiti.

Ezen épület a prototypok megőrzésére szolgáló helyiségen kivül magában foglalandja a comparatorok és mérlegek elhelyezésére rendelt termeket, egy dolgozóhelyet, könyvtárt, irattári termet, dolgozószobákat a hivatalnokok és lakásokat a felügyelő és szolgaszemélyzet számára.

II. CZIKK.

A nemzetközi bizottság megbizatik ezen épületnek megszerzésével és berendezésével, valamint a munkálatok szervezésével, melyekre az épület rendelve van.

Ha a bizottság megfelelő ily épületet meg nem szerezhetne, ugy igazgatása alatt és tervei szerint ily épület fel fog épittetni.

III. CZIKK.

A franczia kormány a nemzetközi bizottság kivánatára megteendi a kellő intézkedéseket, miként a hivatal a közhasznu intézetek jellegével felruháztassék.

IV. CZIKK.

A nemzetközi bizottság elő fogja állittatni a kellő müszereket, ugy mint: comparatorokat a vonásos és véglapos mintamértékek számára, készülékeket az absolut kiterjedések megállapitására, mérlegeket a levegőben és légmentes térben való mérlegelések számára, comparatorokat a földmértani mértékrudak számára stb.

V. CZIKK.

Az épület megszerzése vagy épitése, valamint a müszerek és készülékek megszerzési és fölállitási költségei összesen a 400,000 franknyi összeget meg nem haladhatják.

VI. CZIKK.

Az évenkénti kiadás költségvetése következőkép állapittatik meg:

A) Az uj prototypok előállitására és összehasonlitására kiterjedő első időszakra nézve:

a) az igazgató fizetése…	15,000	franc
két segéd fizetése egyenként 6000 franc …	12,000	«
négy « « « 3000 « …	12,000	«
egy gépész-felügyelő fizetése …	3,000	«
két hivatalszolga fizetése egyenként 1500 fr. …	3,000	«
a fizetések összege	45,000	franc.

b) tiszteletdijak tudósok és gépészek számára, kik a bizottság kivánata folytán külön munkálatokkal megbizatnak; — az épület fentartása, készülékek megszerzése és kijavitása, fütés, világitás és hivatali költségek	24,000 frank
c) a nemzetközi suly- és mértékbizottság titkárának tiszteletdija	6,000 «
Összesen	75,000 frank

A hivatal évi költségvetése az igazgató javaslata folytán a nemzetközi bizottság által a szükséghez képest módositható, de 100,000 franknyi öszszeget meg nem haladhat.

Minden módositás, melynek eszközlését a bizottság az ezen szabályzat által megállapitott évi költségvetés hátárai közt szükségesnek találandja, tudtára fog adatni a szerződő kormányoknak.

A bizottság meghatalmazhatja az igazgatót ennek kivánatára, hogy a neki megadott költségvetés egyik fejezetéről a másikra átviteleket eszközölhessen.

B) A prototypok kiosztása utáni időszakra nézve:

a) az igazgató fizetése	15,000 franc
a segéd «	6,000 «
a gépész-felügyelő fizetése	3,000 «
a hivatalszolga «	1,500 «
	25,500 franc
b) hivatali költségek	18,500 franc
c) a nemzetközi bizottság titkárának tiszteletdija	6,000 «
Összesen	50,000 franc

VII. CZIKK.

Az egyezmény III. czikkében emlitett általános értekezlet a nemzetközi bizottság meghivása folytán, legalább minden hatodik évben egyszer egybegyülend Párisban.

Feladatához tartozik a méterrendszernek terjesztése és tökéletesbitése czéljából szükséges intézkedések tárgyalása és inditványozása, valamint jóváhagyása az uj metrologikus alapszabályoknak, melyek az ülései időközében hozattak. Elfogadja a nemzetközi bizottságnak a véghezvitt munkálatokról szóló jelentését és titkos szavazás utján a nemzetközi bizottságot fele részben megujitja.

Az általános értekezlet kebelében a szavazás államonkint történik; minden állam egy szavazatra van feljogositva.

A nemzetközi bizottság tagjai fel vannak jogositva az általános értekezlet üléseiben részt venni, ők egyuttal kormányaik képviselői is lehetnek.

VIII. CZIKK.

Az egyezmény III. czikkében emlitett nemzetközi bizottság tizennégy tagból álland, kik mind különböző államokhoz kell hogy tartozzanak.

A bizottság első izben az 1872. évi nemzetközi méterbizottság előbbi állandó bizottságának tizenkét tagjából álland, valamint azon két képviselőből, kik ezen állandó bizottság választása alkalmával a megválasztott tagok után a legtöbb szavazatot kapták.

A nemzetközi bizottságnak felerészben leendő megujitásakor mindenekelőtt azon tagok lépnek ki, kik megüresedés folytán a tanácskozmány két ülésének időközében ideiglenesen lettek megválasztva, a többiek sorshuzás utján jelöltetnek meg.

A kilépő tagok ujra megválaszthatók.

IX. CZIKK.

A nemzetközi bizottság vezérli az uj prototypok hitelesitésére vonatkozó munkálatokat, valamint általában mindennemü metrologikus munkálatokat, melyeknek közös véghezvitelét a magas szerződő felek elhatározni fogják.

Feladata azonkivül a bizottságnak: felügyelni a nemzetközi prototypok megőrzésére.

X. CZIKK.

A nemzetközi bizottság megalakul, maga választván meg titkos szavazás utját elnökét és titkárát. Ezen választások közöltetni fognak a magas szerződő felek kormányaival.

A bizottság elnöke valamint titkára, ugy nem különben a hivatal igazgatója különböző országokhoz kell hogy tartozzanak.

Megalakultával a bizottság uj választásokat vagy kinevezéseket csak három hónappal az összes tagoknak a bizottság hivatala által történt értesitése után ejthet meg.

XI. CZIKK.

Mig az uj prototypok el nem készülnek és ki nem osztatnak, a bizottság legalább egyszer gyülend egybe évenként; ezen idő után legalább minden két évben lesz egybegyülésnek helye.

XII. CZIKK.

A bizottság általános szótöbbséggel határoz, szavazatok egyenlősége esetén az elnök szavazata dönt. A határozatok csak ugy érvényesek, ha a jelenlevő tagok száma legalább egygyel meghaladja a bizottság összes tagjainak felét.

Ezen feltétel fentartása mellett a távollevő tagok szavazatjaikat a jelenlevő tagokra ruházhatják, ez utóbbiak kötelesek lévén a történt átruházást igazolni. Ugyanez áll a titkos szavazás utján való kinevezésekre nézve is.

XIII. CZIKK.

Két ülésnek időközében a bizottságnak jogában áll levelezés utján tanácskozni.

Ez esetben a határozat csak akkor érvényes, ha a bizottságnak valamennyi tagja szavazatának beadására felhivatott.

XIV. CZIKK.

A nemzetközi suly- és mértékbizottság a kebelében netán beálló üresedéseket ideiglenesen betölti; ezen választások levelezés utján ejtetnek meg, felhivatván a tagok mindegyike, hogy részt vegyen.

XV. CZIKK.

A nemzetközi bizottság a hivatal szervezete és munkálatai tekintetében részletes szabályzatot dolgozand ki, valamint megállapitandja azon dijakat is, melyek az egyezmény 6. czikkében érintett rendkivüli munkálatok után lesznek fizetendők.

Ezen dijak a hivatal tudományos segédszereinek tökélyesbitésére fognak fordittatni.

XVI. CZIKK.

A nemzetközi bizottságnak a magas szerződő felek kormányait illető mindennemű közlései a kormányoknak Párisban székelő diplomatiai képviselői által követittetnek.

Minden oly ügyben, melynek elintézése valamely franczia hatóságot illeti, a bizottság a párisi külügyi ministeriumhoz forduland.

XVII. CZIKK.

A hivatal igazgatóját, valamint segédjeit a nemzetközi bizottság titkos szavazás utján nevezi ki.

A hivatalnokokat az igazgató nevezi ki.

Az igazgatónak a bizottságban ülése és szavazata van.

XVIII. CZIKK.

A hivatal igazgatója a méter és kilogramm nemzetközi prototypjainak őrzésére szolgáló helyiségbe csak a bizottságnak határozata folytán és két tagjának jelenlétében mehet be.

A prototypok őrzési helye csak három kulcs segélyével nyitható meg; ezen kulcsok egyikét a franczia állami levéltár igazgatója, másikát a bizottság elnöke, harmadikát a hivatal igazgatója tartja birtokában.

A hivatal rendes összehasonlitási munkálatainál csak a nemzeti prototypok kategoriájába tartozó mintamértékekkel fog élni.

XIX. CZIKK.

A hivatal igazgatója minden évben a bizottságnak be fogja mutatni:

1. Pénzügyi jelentését az előbbeni év számadásairól, melyekre nézve átvizsgáltatásuk után felmentést nyer.

2. Jelentését az anyag állapotáról.

3. Általános jelentését az utolsó év folyamában véghezvitt munkálatokról.

A nemzetközi bizottság a maga részéről a magas szerződő felek kormányaihoz évenként jelentést fog intézni úgy saját, valamint a hivatalnak tudományos műszaki és igazgatási működéséről.

A bizottságnak elnöke az általános értekezlet elé jelentést fog terjeszteni az utolsó ülés óta véghezvitt munkálatokról.

A bizottság valamint a hivatal jelentései és közleményei franczia nyelven szerkesztetnek. Kinyomatván, közöltetni fognak a magas szerződő felek kormányaival.

XX. CZIKK.

Az egyezmény IX. czikkében emlitett járuléknak kulcsa következőkép állapittatik meg:

A milliókban kifejezett népességi szám sokszoroztatik;

3-mal azon államokra nézve, melyekben a méterrendszer kötelezőleg van behozva;

2-vel azon államokra nézve, melyekben a rendszer csak facultativ;

1-gyel a többi államokra nézve; az igy nyert eredmények összege adja meg az egységek számát, mely által az összkiadás osztandó lesz. A hányados adja az egységet a járulékok kiszámitására.

XXI. CZIKK.

A nemzetközi prototypok, valamint az azokhoz csatolt minta- és tanumértékek előállitási költségeit a magas szerződő felek az előbbeni czikkben megállapitott kulcs szerint viselendik.

Az ezen egyezményben részt nem vevő államok által kivánt mintamértékek összehasonlitásának és hitelesitésének költségeit a bizottság az ezen szabályzat XV. czikkéhez képest megszabott dijaknak megfelelőleg állapitja meg.

XXII. CZIKK.

Jelen szabályzat ugyanazon hatálylyal és érvénynyel bir, mint az egyezmény, melyhez csatolva van.

Apponyi s. k., *Hohenlohe* s. k., *Beyens* s. k., *Vicomte d'Itajuba* s. k., *Balcarce* s. k., *Moltke-Hoitfeldt* s. k., *Marquis de Molins* s. k., *Carlos Ibanez* s. k., *B. Washburne* s. k., *Decazes* s. k., *C. de Meaux* s. k., *Dumas* s. k., *Nigra* s. k., *Galves* s. k., *Franc de Rivero* s. k., *José da Silva Mendes Leal* s. k., *Okouneff* s. k., *Adelswärd báró* akadályoztatása folytán: *Ackermann* s. k., *Kern* s. k., *Husny* s. k. *Acosta* s. k.

Átmeneti intézkedések.

I. CZIKK.

Mindazon államok, melyek az 1872. évben Párisban egybegyűlt nemzetközi méterbizottságban képviselve voltak, akár részt vesznek jelen egyezményben, akár nem, az általuk megrendelő prototypokat meg fogják kapni és pedig mindazon biztositéki feltételek alatt, melyeket az emlitett nemzetközi bizottság megállapitott.

II. CZIKK.

Az egyezmény III-ik czikkében érintett általános suly- és mértéküigyi értekezlet első ülésének feladata főleg abban áll, hogy ezen uj prototypokat jóváhagyja és azokat a megrendelt államoknak kiosztja.

Ennélfogva az 1872. évi nemzetközi bizottságban résztvett valamennyi államnak képviselői, valamint a franczia osztály tagjai ezen első ülésen részt vehetnek, hogy a prototypok jóváhagyása körül közreműködhessenek.

III. CZIKK.

Az egyezmény harmadik czikkében emlitett s a szabályzat VIII. czikke értelmében megalakult nemzetközi bizottságnak feladata az uj prototypokat átvenni és egymásközt összehasonlitani az 1872. évi nemzetközi bizottság és állandó bizottmányának tudományos határozataihoz képest, fentartva mindazáltal mindazon módositásokat, melyeket a tapasztalás jövőben czélszerüeknek vallana.

IV. CZIKK.

Az 1872. évi nemzetközi bizottság franczia osztálya, a nemzetközi bizottság közreműködése mellett, az uj prototypok előállitása körüli munkálatokkal továbbra is megbizva marad.

V. CZIKK.

A franczia osztály által készitett méterrendszer szerinti mintamértékek gyártási költségei az érdekelt kormányok által térittetnek meg és pedig az emlitett osztály által az egységekre nézve megállapitott kiállitási ár szerint.

VI. CZIKK.

A nemzetközi bizottság fel van hatalmazva, hogy haladék nélkül megalakulhasson és az egyezmény foganatositásához szükséges mindennemü előkészitő tanulmányokhoz foghasson, a nélkül mindazáltal, hogy az emlitett egyezmény megerősitett példányainak kicserélése előtt bárminemű kiadásokat tehetne.

Aláirások:

Apponyi s. k., *Hohenlohe* s. k., *Beyens* s. k., *Vicomte d'Itajuba* s. k., *Balcarce* s. k., *Moltke-Hoitfeldt* s. k., *Marquis de Molins* s. k., *Carlos Ibanez* s. k., *B. Washburne* s. k., *Decazes* s. k., *C. de Meaux* s. k., *Dumas* s. k., *Nigra* s. k., *Galvez* s. k., *De Rivero* s. k., *José da Silva Mendes Leal* s. k., *Okouneff* s. k., *Adelswärd báró* akadályoztatása folytán: *Ackermann* s. k., *Kern* s. k., *Husny* s. k., *Acosta* s. k.

III. TÖRVÉNY-CZIKK

Deák Ferencz emlékének törvénybe igtatásáról.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi február 22-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi február 24-én.)

Deák Ferencz az isteni gondviselés változhatatlan végzése által az élők sorából elszólittatván, a törvényhozás elhatározta:

1. §. Hogy Deák Ferencznek a haza körül hosszu évek során át szerzett érdemei törvénybe igtattassanak.

2. §. Hogy a ministerium egy, az elhunythoz méltó emléknek az ország fővárosában, országos adakozás utján felállitása végett szükséges intézkedéseket azonnal tegye meg.

3. §. Hogy a tett intézkedésekről, azok eredményéről s az emlék ügyéről általában a ministerium által az országgyülés mindkét házának minden év végén jelentés tétessék mindaddig, mig az emlék tettleg felállitva nem lesz.

4. §. Ezen törvény kihirdetése után azonnal életbe lép s végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

IV. TÖRVÉNY-CZIKK

a dohányjövedékről szóló 1868. évi XIV. törvényczikk és az érvényben levő dohányjövedéki szabályok némely intézkedéseinek módositásáról.(2)

(Szentesitést nyert 1876. évi márczius 12-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1877. évi márczius 15-én.)

1. §. A kincstár számára való dohány-termelési engedélyek megadására Horvát-Szlavonországok kivételével, hol az engedélyek kiállitása tekintetében az eddigi eljárás tartatik fenn, az 1877-iki termelési évtől kezdve a dohánybeváltó felügyelőségek lesznek hivatva.(3)

A kivitelre, valamint saját használatra való dohánytermelési engedélyek(4) megadása azonban jövőre is a pénzügyigazgatóságok hatáskörébe tartozik.

2. §. Az 1868. évi XIV. törvényczikk s az abban fentartott dohány-jövedéki szabályok hatálya a volt katonai határőrvidékre is kiterjesztetik.(5)

---

(1) Hasonló tartalmú az 1848: I. t. cz., mely József nádor emlékét iktatta törvénybe; továbbá az 1890: III. t. cz., a gróf Andrássy Gyulának állítandó emlékről.

(2) A dohányjövedékre vonatkozó érvényes szabályok egybefoglalását l. a dohányjövedéki törvények és törvényesített szabályok némely intézkedéseinek módosításáról szóló 1887: XLIV. t. cz. kapcsán. L. még az 1868: XIV. és az 1875: XIV. t. cz. rendelkezéseit.

(3) A dohánytermelést és gyártást illető ügyeket a pénzügyi közigazgatás szervezetének változtatásáról szóló 1889: XXVIII. t. cz. 2. §-ának *d)* pontja is kiveszi a pénzügyigazgatóságok hatásköréből. Horvát-Szlavonországokra nézve azonban fönmarad a zágrábi pénzügyigazgatóság hatásköre (1889: XXVIII. t. cz. 38. §.).

(4) A saját használatra való dohánytermelést, a 3. §. harmadik bekezdésében foglalt kivétellel. megszünteti az 1887: XLIV. t. cz. 1. §-a, a mely hatályon kívül helyezi az 1876: IV. t. cz. 3. §-ának első és második bekezdését, 3., 4., 5. és 6. §-ait.

(5) A fennállott horvát-szlavon határőrvidéken a dohányvételre és a dohányültetésre nézve fennálló árak és méretek fentartásáról v. ö. 1882: XL. t. cz. 5. §.

3. §. Az 1868. évi XIV. törvényczikk 7. §-ban a saját használatra való termelésre engedélyezett minden □-öl után 20 krajczárban megállapitott fogyasztási illeték, az ugyanott megszabott felügyeleti illeték fentartása mellett, 1876. termelési évtől kezdve negyven krajczárra emeltetik fel.

A volt katonai határőrvidék azon lakosai részére azonban, kik az ott érvényben álló szabályok folytán □-ölenként egy $\frac{\text{három}}{\text{negyed}}$ és három $\frac{\text{egy}}{\text{fél}}$ krajczár fogyasztási illeték fizetése mellett termeltek eddig saját használatukra dohányt, a fogyasztási illeték minden □-öl után husz krajczárban, az ezen felül fizetendő felügyeleti illeték pedig minden egyes engedély után az idézett törvényczikk 7-ik szakaszában egy forintra megszabott felügyeleti illeték felében vagyis ötven krajczárban állapittatik meg

Azon termelők részére, kiknek családjaikban az 1873. évi október 1-ső napját megelőző időből végvidéki katonai rokkantak vannak, ez utóbbiak élete folytáig, az eddigi □ ölenként $1^{75}/_{100}$ krajczárban fenálló engedélydij a mérsékelt felügyeleti dij mellett fentartatik.[1]

4. §. A volt határőrvidéken még fennálló házközösségek számára saját használatra való dohánytermelésre az engedély a házfőnek nevére állitandó ki, s az engedélyezendő tér tekintetében fennálló azon szabály, mely szerint oly házközösségnek, melyhez tiz férfinél kevesebb tartozik, negyven; oly házközösségnek, melyben a férfiak száma tiztől huszig terjed, nyolczvan, a hol pedig husz férfinél több van, száz □-öl adandó, fentartatik.

Ha valamely házközösség feloszlik,az abból kiváló egyes családok részére, a saját használatra való dohánytermelési tér az 1868 : XIV. törvényczikk 6. §-a szerint lesz kiszabandó.[2]

5. §. A saját használatra való dohánytermelésről szóló engedély-okmány csakis a termelésre következő év végeig szolgál fedezetül a dohány-termelésre engedélylyel biró termesztőnek, a birtokában levő saját termeléséből származó dohánykészletre nézve.

Az tehát, ki ez időhatáron tul tart dohányt az előbbi év termeléséből, azt,a mennyiség megjelölésével, az illetékes községi elöljáróságnak még a határidő eltelte előtt szóval vagy irásban bejelenteni tartozik, az elöljáróság ezen körülményről, annak valósága felderitése mellett a pénzügyigazgatóságnak haladéktalanul irásbeli jelentést tenni köteles, mire a pénzügyigazgatóság, ha oly bebizonyitott körülmények fenn nem forognak, melyek a termelő azon állitását, hogy a feljelentett dohány-készlet annak előbbi évi terméséből származik, megczáfolják, a dohány elfogyasztására további határidőt szab ki.

Ellenkező esetben, ha tudniillik a bejelentés elmulasztatott, a határidő lefolyása után talált dohány, mint jogtalanul birtoklott, jövedéki eljárás alá vétetik.[2]

6. §. A kincstár számára beszállitott vagy külkereskedésre termelt dohányból, az 1868. évi XIV. törzényczikk 8. §-ában megjelölt egyének részére meghagyandó dohány-mennyiség az 1876. termelési évtől kezdve, fejenkint tiz kilogrammban, az ezen dohányért fizetendő fogyasztási illeték pedig, minden fél kilogramm (ötszáz gramm) után harmincz krajczárban állapittatik meg.

Ezen dohány tekintetében a fennidézett törvény folytán kiállitott igazolási okmányok érvénye azoknak keltétől egy egész évre terjed ki.[2]

7. §. A községi elöljárók kötelesek a náluk benyujtott termelési bejelentéseket az azokban foglalt adatok szerint megvizsgálni, a mint azok a kincstár számára, kivitelre vagy saját használatra szólnak, külön-külön jegyzékbe azonnal bevezetni és minden hó végével (a január hóban beadottakat pedig legfeljebb február hó 4-éig), a kincstár számára tett bejelentéseket az illetékes dohánybeváltó felügyelőséghez, a kivitelre és a saját használatra szóló bejelentéseket pedig a pénzügyi igazgatósághoz (felügyelőséghez) a jegyzék tisztázata kiséretében beküldeni.

Ezen beküldés elmulasztása vagy késedelmes teljesitése, avagy a bejelentések megváltoztatása az azokban foglalt adatok kihagyása vagy kitörlése által, vagy az azokban foglalt valótlan adatok bizonyitása, 5 frttól 100 frtig terjedő rendszegési birsággal fog fenyittetni; ugyanezen birsággal fenyittetnek azon községi elöljárók, kik az 1868-ik évi XIV. törvényczikk 12. §-ában és jelen törvény 5. §-ában a saját használatra való dohánytermelés körül rájuk ruházott teendőket nem teljesitik.

Ezen birságok kiszabása és a közadók behajtására nézve fennálló törvények szerinti beszedése, a pénzügyigazgatóságok (felügyelőségek) által eszközlendő.

A pénzügyigazgatóság, illetőleg dohánybe-

---

(1) Az ezen bekezdés alapján nyujtott termelési engedélyeknek érvényben tartásáról l. 1887: XLIV. t. cz. 1. §. harm. bekezd.

(2) V. ö. a 1. jegyzetet a 310. lapon.

váltó felügyelőség tartozik a kellő időben beküldött bejelentések feletti határozatát legfeljebb márczius 31-ikig, folyó 1876-ik évre pedig ápril hó 20-ig a községi elöljáróknak kiküldeni, ellenkező esetben azok a kérelmezők javára elintézetteknek tekintetnek.(1)

8. §. Szállodák, vendéglők, pálinka-, bor-, sör- vagy kávéházak tulajdonosai vagy bérlői, valamint kereskedők, gyárosok, szállitók s általában nyilt helyiséggel vagy raktárral biró iparosok felelősek mindazon jövedéki áthágásokért, melyek az üzletükhöz tartozó épületekben vagy helyiségekben követtetnek el, és kezeskednek az ily áthágások folytán kiszabott birságokért és fogyasztási illetékekért, a mennyiben a jövedéki kihágás elkövetői ők maguk, vagy családtagjaik, segédjeik, cselédjeik, munkásaik, vagy az ily helyiségekbe házalási vagy üzérkedési czélból bejáró egyének.

9. §. Szállodák, vendéglők, bor-, sör- és kávéházak s más nyilvános helyek tulajdonosai és bérlői tartoznak, ha maguk vagy segédeik által a vendégeknek dohánygyártmányokat eladni kivánnak, maguknak erre különös engedélyt kieszközölni.(2)

10. §. A községi elöljárók, tisztviselők és szolgák, városokban a rendőrség teendőivel megbizott tisztviselők és közegek kötelesek a dohánycsempészet akadályozása körül közreműködni.

Ennélfogva azon községi elöljárók, ugy községi és rendőrségi tisztviselők és közegek, kik valamely tudomásukra jutott csempészetet a pénzügyi hatóságnak vagy a pénzügyőri közegeknek fel nem jelentenek vagy annak megakadályozására hatáskörükben minden intézkedést meg nem tesznek, a pénzügyi igazgatóság által birsággal büntettetnek, mely 10 frttól 100 frtig terjedhet.

Ha pedig a pénzügyi hatóság vagy a pénzügyőri közegek felszólitása folytán a csempészet megakadályozásánál, a csempészett dohány lefoglalásánál vagy pedig a tettesek elfogatásánál közreműködni vonakodnak, vagy bármikép a szükséges segédletet megtagadják, ezen birság egész 200 frtig felemeltethetik.(3)

11. §. Mindazon esetekben, mikor jövedéki kihágások alkalmával a fogyasztási illeték (engedélyilleték) a birság kiszabása alapjául vétetik, ezen fogyasztási illeték:

a) a külföldi gyártmányokért vagy külföldi nyers dohányért és az országban tiltott módon készitett dohánygyártmányokért az 1875. évi XIV. t. cz. által kiszabott összegekben;

b) belföldön termelt dohánylevelekért és tiltott módon készitett belföldi vágott dohányért minden 500 gramm után nyolczvan krajczárban állapittatik meg.(4)

12. §. Külföldről való dohánycsempészet az ezáltal megröviditett vagy veszélyeztetett vám- és fogyasztási illetéknek ötszörösétől annak tizszereséig terjedő mennyiségével megbüntettetik.

Ha azonban oly enyhitő körülmények léteznek, melyeket más terhelő körülmények ki nem egyenlitenek, ez esetben a büntetés az emlitett illetékek kétszeres mennyiségéig enyhittethetik.

Az itt megszabott büntetésnek van helye akkor is, ha a csempészet véghez nem vitetett ugyan, de megkisértetett.(5)

---

(1) E §-t pótolja az 1887: XLIV. t. cz. 7. §-a.

(2) V. ö. az 1887: XLIV. t. cz. 24. §-át, dohány, ill. dohánygyártmánynak ezen helyiségekben eladhatása tárgyában.

(3) V. ö. az 1877 jul. 31. 15.470. sz. pénzügymin. rendelet, vendéglősöknek, kávésoknak és más nyilvános helyek tulajdonosainak és bérlőinek dohányoladásra való engedélyezésük iránt (1877. R. T. 458.).

(4) E §-t pótolja az 1887: XLIV. t. cz. 21. §-a.—V. ö. a községi elöljáróságok jutalomdijáról a dohánytermelés tekintetében való felügyeletért: 1887: XLIV. t. cz. 8. §.

(5) E büntetések fentartásáról v. ö. 1880: XXXVII. t. cz. 9. §.

13. §. Ha valaki engedély nélkül dohányt ültet, minden jogtalanul beültetett □ ölnyi földtér után 30 krajczárnyi s ha a dohány másnemű növények között elszórtan ültettetett, akkép, hogy a dohánypalánták rendes ültetvényt nem képeznek, minden növény után 10 krnyi birságban marasztaltik el, a legkisebb büntetés azonban 5 frtnál kevesebb nem lehet.

Ha azonban a tilalom-ellenes dohánytermelés kertekben vagy bekeritett területekben üzetett, akkor a büntetés minden négyszögöltől egy frtban, minden elszórtan ültetett növény után husz krajczárban állapittatik meg.

Azonkivül minden egyes esetben a tilalomellenesen ültetett s még a mezőn, illetőleg a kertekben létező dohány megsemmisittetik.(1)

14. §. Azon termelő, ki az illetékes pénzügyi hatóság részéről a kincstár számára vagy kivitelre dohánytermelési engedélyt nyert, de az engedélyben kitett földtérnél nagyobbat használ, minden négyszögöl után, mely jogtalanul beültetettnek tekintendő, tiz krajczárnyi birsággal fenyittetik; ez esetben azonban a dohány megsemmisitésének nincsen helye.

Saját használatra való dohánytermelésnél előforduló tulültetésre nézve az 1868. évi XIV. t.cz. 12. §-ának intézkedése szerint kell eljárni.(2)(3)

15. §. Ha a kincstár számára vagy kivitelre való dohánytermelés az engedélyben megnevezett téren történt, az engedélyezett téren tul tett ültetéseknél, nem esik büntetés alá:

a) két catastralis holdat meg nem haladó engedélyeknél az engedélyezett tér husz százaléka;

b) két katasztrális holdat tulhaladó engedélyeknél két hold után husz százalék, a további nyolcz holdtól hat százalék, az azontul engedélyezett tér után pedig négy százalék.(3)

16. §. Ha a dohánytermelésre nem az engedélyben kijelölt földek használtatnak, az illető a beültetett földterületre eső felügyeleti illeték kétszeresével büntettetik.(4)

17. §. A dohánynak élvezetre való tilalomellenes készitése és tilalomellenes forgalomba tétele büntettetik:

a) a fogyasztási illetéknek felétől kétszereséig, ha a dohány, mely az áthágás tárgyát képezi, a kincstár raktáraiból származik vagy törvényszerűen a törvényes illetékek lefizetése mellett külföldről hozatott be;

b) a fogyasztási illeték kétszeresétől négyszereséig minden más esetben.

Dohánynyal való házalás vagy dohánynak nyilvános helyeken tilos árulása a fentebbi birságokon felül még egy havi fogsággal is büntettetik.(5)(6)

18. §. Dohánynak tilalomellenes birtoklása a fogyasztási illetéknek kétszeresétől négyszereséig büntettetik.

19. §. Ha a pénzbirság az elmarasztalttól egészben vagy részben behajtható nem volna, vagy pedig ennek behajtása csakis az elmarasztalt minden

---

(1) E §-t módosítja az 1887: XLIV. t. cz. 15. §-a. — V. ö. az 1887: XLIV. t. cz. 4. §-ának első bekezdésében foglalt büntető rendelkezéseket is. — E büntetési tételek fentartásáról v. ö. 1880: XXXVII. t. cz. 9. §. — A növényágyakban nevelt dohánynövények megsemmisítése tárgyában v. ö. 1879 jul. 22. 4572. sz. pénzügymin. körrend. (1879. R. T. 434.).

(2) Az ezen §-ban megállapított büntetést fentartja: 1880: XXXVII. t. cz. 9. §.

(3) V. ö. 1887: XLIV. t. cz. 4. §-ának második bekezdését.

(4) E §-t hatályon kívül helyezi az 1887: XLIV. t. cz. 4. §-ának első bekezdésében foglalt rendelkezés.

(5) V. ö. 19. §. második bekezd. — E §. szerint bünteti az 1887: XLIV. t. cz. 29. §-a a magyar korona országainak raktáraiból származó dohánygyártmányoknak tilos módon történő forgalomba hozatalát.

(6) Az ezen §-ban megállapított büntetési tételek fentartásáról v. ö. 1880: XXXVII. t. cz. 9. §.

ingatlanságai eladása által ugy lenne eszközölhető, hogy ennek folytán az elmarasztalt végelszegényedése és adóképtelensége következnék be, a pénzbirság helyett fogságbüntetés alkalmazandó akkép, hogy minden be nem hajtott öt frt után egy-egy napi fogság essék.

Ha a jelen törvény 17. §-ának alkalmazása folytán a birság mellett még külön egy havi fogságbüntetés is mondatott ki, ez a be nem szedhető birság után eső fogságon tul lesz kitöltendő.

A fogságbüntetés azonban ez utóbbi esetben sem haladhat tul egy évet.(1)(2)

20. §. Az eljárás megröviditése és költségkimélés czéljából azon itéletben, melyben a birság az elmarasztaltra kirovatik, előre megállapitandó a fogság azon mérve is, mely a birság be nem hajthatása esetén az elmarasztalt személyre alkalmazandó.

Azon esetre, ha hitelesen kiderül, hogy az elmarasztalt fél a birság vagy annak még hátralevő része lefizetésére képtelen, vagy hogy annak behajtása a fél adóképtelenségét vonná maga után, a pénzügyminiszter a birság behajtásától elállhat s a birói végrehajtás előtt avagy annak folyama alatt felhatalmazhatja az illető pénzügyigazgatóságot, hogy az itéletileg kiszabott fogságbüntetésnek foganatositását az illetékes királyi ügyészség utján azon első folyamodású kir. bióságnál szorgalmaztathassa, mely az ügyben itéletet hozott.

Ha a megitélt birságnak csak egy része maradt behajtatlan, az emlitett biróság a kitöltendő fogság idejét azon arány szerint állapitja meg, mely az egész megitélt birság után megszabott fogsági időből a beszedetlenül maradt birságrésznek megfelel.

Ez utóbbi határozat ellen az elmarasztalt fél felebbezéssel nem élhet.(1)(2)

21. §. A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy a jelen törvény hatályba lépte előtt itéletileg kiszabott birságokat, melyekre a végrehajtás még nem foganatosittatott, a jelen törvényben meghatározott mérvekre szállithassa le

22. §. Az 1868-iki XIV. törvényczikk és az abban fentartott szabályok mindazon rendeletei, melyek a jelen törvény által meg nem változtatnak, továbbra is érvényben hagyatnak.

23. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

V. TÖRVÉNY-CZIKK

a községek rendezéséről szóló 1871. évi XVIII. t.-cz. módositásáról és kiegészitéséről.(3)

(Szentesitést nyert 1876. évi február 29-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. evi márczius 23-án, a főrendek házában 1876. márczius 25-én.)

1. §. Az 1871. évi XVIII. törvényczikknek a községi illetőségről szóló 6—19. §-ai hatályon kivül tétetnek és helyettük a következők rendeltetnek:

---

(1) L. a 6. jegyzetet a 313. lapon.

(2) Az elzárás-büntetés tekintetében az ezen §-ban megszabott rendelkezést alkalmazza az 1881: XXVI. t. cz. 18. §-a ismétlődő bélyegröviditések esetében az ügyvédekre és kir. közjegyzőkre. Az ezen §-ban foglalt rendelkezéseket a közadók egyéb nemeiről szóló törvények határozmányai ellen elkövetett kihágások esetére is alkalmazta volt a hatályát vesztett 1876: XV. t. cz. 81. §.

(3) E t. czikket — ép úgy, mint az 1871: XVIII. t. czikket — hatályon kívül helyezte a községekről szóló 1886: XXII. t. cz. 166. §-a.

Minden honpolgárnak valamely község kötelékébe kell tartoznia.

Mindenki csak egy község kötelékébe tartozhatik.

A községi kötelék és az abból folyó illetőség megszűntnek csak azon esetben tekintetik, ha az illető egyén más község kötelékébe lépett.

2. §. Törvényes vagy törvényesitett gyermekek atyjuk illetőségét követik.

Törvénytelen ágyból származott gyermekek azon község kötelékébe tartoznak, melybe születésük idején anyjuk tartozott.

Az örökbefogadott kiskoru gyermekek az örökbefogadónak illetőségét követik.

3. §. A nő férje illetőségét követi és azt mint özvegy is megtartja mindaddig, mig önjogulag más községi illetőséget nem szerez.

A nő, ha férjétől biróilag elválasztatott, vagy ha a házassági kapocs biróilag felbontottnak mondatott ki, azon község kötelékébe lép vissza, melyhez férjhezmenetelélig tartozott.

4. §. A községi illetőség település által vagy a nélkül is a községi kötelékbe való határozott felvétel által megszerezhető.

5. §. Minden honpolgárnak joga van más községbe települni.

A települő ezen szándokát azon községnek, a melybe telepedni akar, bejelenti s a község a települést csak azon esetben tagadhatja meg:

a) ha a települő ellen bebizonyittatik, hogy bűnvádi kereset vagy büntetés alatt van;

b) ha a község terhelése nélkül magát fentartani nem képes.(1)

6. §. A ki azon községből, melynek kötelékében volt, más községbe telepedik át, ez által a régi községi kötelékből még nem lép ki; ha azonban az uj községben négy évig folytonosan lakik, ennek községi terheihez járul s a község, melybe áttelepült, ellene az 5. §. *a)* és *b)* pontjaiban megállapitott kifogásokat ezen idő alatt nem érvényesiti, ezen község kötelékébe tartozónak s az előbbi községi kötelékből kilépettnek tekintetik, kivévén, ha azon községben, amelyből áttelepült, a községi terhekhez ezen idő alatt is folytonosan hozzájárult.(2)

7. §. Ha a települt azon község kötelékébe, amelybe áttelepedett, fel akar vétetni, e végett az illető községhez a 6. §-ban megállapitott határidőn belül is szóval vagy irásban folyamodhatik s a község a felvételt azonnal megadhatja; azt azonban meg nem tagadhatja:

a) ha a települt a községben két évig állandóan lakott;

b) ha ezen idő alatt ugyanott községi adót fizetett vagy ennek nem létében egyéb közterheket folytonosan viselt;

c) ha időközben az 5. §. *a)* és *b)* pontjai alatt érintett kivételek alá nem esik.(3)

8. §. Ha a községi kötelékbe való felvétel település nélkül kéretik, e felett, további felebbezés kizárásával, a község határoz.

A községi kötelékbe való felvételről azon község elöljárósága, melynek kebeléből a felvett kilépett, a felvétellel egyidejüleg értesitendő.

9. §. A felvett rendes községi taggá válik, a községi tagoknak a jelen és az 1871 : XVIII. t. cz. által biztositott jogaiban részesül s a községi kapcsolatból eredő kötelezettségeket teljesiteni tartozik.

10. §. Oly községek, melyek községi terheiket teljesen a községi vagyon jövedelmeiből fedezik, a község kötelékébe felvételt mérsékelt dij fizetéséhez köthetik.

E dij szabályrendelet utján az illető község által állapittatik meg.

Az e tárgyban hozott szabály azonban jóváhagyás végett az illető törvényhatósághoz felterjesztendő; a törvényhatóság határozata a belügyministerhez felebbezhető.

11. §. Oly idegennek, ki az országban két év óta állandóan lakik, itt folytonosan adót fizet és az 5. és 7. §§. feltételeinek eleget tesz, a község a kötelékébe való felvételt magára nézve kötelezőleg kilátásba helyezheti azon feltétel alatt, hogy az idegen igazolni fogja, miként a felvételt más államhoz való alattvalói viszonya nem gátolja.

Ezen utóbbi kérdés felett addig, mig a honositási törvény tüzetesen nem intézkedik, a belügyminister a fennálló gyakorlat szerint határoz.

A belügyminister kedvező határozata után a községi kötelékbe való felvétel azonnal eszközlendő, ellenkező esetben pedig a felvétel iránt nyujtott kilátás megszüntnek tekintendő.(4)

12. §. Azon esetekben, melyekben az illetőség a fentebbi §§. alapján ki nem deritható, annak kideritése a következő rendben figyelembe veendő alapokon eszközöltetik.

A honpolgár ilyen esetben azon község kötelékéhez tartozónak tekintetik:

a) melyben adót fizet;

b) melyben született;

c) melyben az utolsó öt év alatt leghosszabb ideig tartózkodott;

d) a lelencz, melyben találtatott;

e) a hadseregben szolgált vagy szolgáló egyén azon községhez tartozónak tekintetik, a melyből előállittatott, vagy a melyből önként belépett.

13. §. Az illetőségről egyesek szó- vagy irásbeli kérelmére, valamint az érdekelt ható-

(1) V. ö. 6., 7., 11. §§.
(2) V. ö. 7. §.
(3) V. ö. 11. §.
(4) V. ö. 12. §.

ságok felhivására a község tartozik igazolványt kiállitani, vagy az ügyet az illetőség megállapitása végett a felsőbb hatóságnak felterjeszteni.

14. §. Az illetőségi vitás ügyekben:

a) ugyanazon járás (szakasz) községei közt elsőfokulag a szolgabiró (duló stb.), másodfokulag az alispán (alkirálybiró stb.);

b) ugyanazon törvényhatóság különböző járásához (szakaszához) tartozó községek közt, valamint rendezett tanácsu városokra nézve, elsőfokulag az alispán (alkirálybiró stb.), másodfokulag a törvényhatóság közigazgatási bizottsága határoz.

Két egybehangzó határozat ellen felebbezésnek a belügyministerhez csak akkor van helye, ha az illetőség a törvényhatóság területén egyátalában megtagadtatott.

Midőn az illetőség megállapitása hivatalból eszközlendő, azon törvényhatósági alispánja (alkirálybirája stb), illetőleg polgármestere, a melynél a tárgyalás megindittatott, ha az illetőséget a törvényhatóság egész területére nézve megtagadandónak találja, a tárgyalást folytatja mindazon törvényhatóságokkal, melyekben az illetőség a kifejlett körülményekhez képest megállapithatónak látszik.

Ha ily módon az illetőség egyik törvényhatóság kebelében sem mondatik ki, a tárgyalást kezdeményező alispán (alkirálybiró stb.), illetőleg polgármester, az ügyet eldöntés végett a belügyministerhez terjeszti fel.

15. §. A fentebbi §§-ok hatálya a szabad királyi és törvényhatósági joggal felruházott városokra is kiterjesztetik, melyekben az illetőségi kérdések felett a tanács határoz s határozata a belügyministerhez felebbezhető

16. §. Az 1871 : XVIII. t. cz. 38. §. *c)* pontja alatt foglalt idézés 19. §-ról a jelen törvény 11. §-ra igazittatik ki.

17. §. Azon önálló pusztákra és önálló havasokra vonatkozólag — ezek alatt a községi határból kivált majorsági birtokok nem értetvén, — melyekre nézve az 1871 : XVIII. t. cz. 20. és 21. §§-ai rendeleteinek elég tétetett, a mennyiben azoknak ugyanazon törvényhatóság területén fekvő más szomszédos községhez való csatoltatása czéloztatik, az eddigi kötelék felbontása, illetőleg az ujabb csatlakozás megengedendő:

a) ha ezt a puszta, illetőleg havasok tulajdonosa vagy a puszta, illetőleg havasok tulajdonosainak azon része kivánja, mely a puszta, illetőleg havasok összes egyenes államadójának felénél nagyobb részét fizeti; továbbá

b) ha ezen ujabb csatlakozás czélszerüsége a pusztának, illetőleg havasoknak közelebbi fekvése, a közlekedés könnyebbsége és a közigazgatás érdeke által igazoltatik: végre

c) ha az elszakadás folytán azon község, melyhez a puszta, illetőleg havasok addig tartoztak, a törvény által reá ruházott kötelezettségek teljesitésére képtelenné nem válik.

A kérelem felett a szolgabiró (dulló stb.) az érdekelt községek meghallgatása mellett tárgyalást tart, melynek eredményét saját véleménye kiséretében az alispánhoz (alkirálybiróhoz stb.) küldi, ki a felett elsőfokulag határoz.

Az alispán (alkirálybiró stb.) határozata ellen a törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz, onnét a belügyministerhez felebbezésnek van helye.

A csatlakozás megengedése esetén az illető községek vagyona vagy adósságai iránt felmerült kérdések, az 1871 : XVIII. törvényczikk 137. §-nak rendelkezése szerint döntetnek el.

Ha valamely puszta, illetőleg havasok birtokosa vagy birtokosai azt egy más törvényhatóság területén fekvő községhez kivánnák csatoltatni, előzetesen az ily pusztának, illetőleg havasoknak az illető törvényhatóságba való átkebelezése törvényhozási uton eszközlendő.(1)

18. §. Az 1871 : XVIII. törvényczikk 70. §-nak a jegyzők elmozditására vonatkozó rendelkezése, továbbá a 91 - 98. bezárólag terjedő §-ok hatályon kivül tétetnek, s azok helyett a következők rendeltetnek. A községi elöljáróság bármely tagja ellen fegyelmi eljárásnak van helye:

a) ha megsérti vagy hanyagul teljesiti a törvényben és szabály- vagy kormányrendeletekben megszabott kötelességét vagy azok teljesitésére képtelennek bizonyul:

b) ha a törvényhatóság, illetőleg a kormány által nyilván vagy hallgatólag még helyben nem hagyott vagy megmásitott olyan határozatot vagy szabályrendeletet hajt végre, mely felsőbb jóváhagyás előtt végre nem hajtható; vagy

c) ha nyilvános botrányt okozó erkölcstelen életet él, vagy ilynemü kihágást követ el.(2)

19. §. A fegyelmi eljárást elrendelheti;

kis- és nagyközségekben a szolgabiró (dulló stb.), az alispán (alkirálybiró stb), a közigazgatási bizottság és a törvényhatósági közgyülés;

rendezett tanácsu városokban a polgármester, rendőrkapitány, tanácsnokok, főjegyző, főügyész és községi orvos ellen: a képviselőtestület, az alispán (alkirálybiró), közigazgatási bizottság és a törvényhatóság közgyülése; — az elöljáróság többi tagjai, valamint a segéd- és kezelő személyzet ellen a polgármester is.

(1) V. ö. 45. §.

(2) A községi elöljáróság felelőssége tekintetében v. ö. a közadók kezeléséről szóló 1883: XLIV. t. cz. 80. §-át; továbbá a töldadó szabályozásáról szóló 1875: XII. t. czikket módosító 1881: XL. t. cz. 17. §-át.

20. §. A fegyelmi vizsgálatot nagy- és kisközségekben a szolgabiró (dulló stb.), rendezett tanácsu városokban pedig a polgármester, rendőrkapitány, tanácsnokok, főjegyző, főügyész és községi orvos ellen az alispán; az előljáróság többi tagjai ellen pedig azon hatáskörrel, melylyel a nagy- és kisközségekben a szolgabiró (dulló stb.) bir, a polgármester teljesiti.

Az alispán (alkirálybiró stb.) a vizsgálatot megbizott által is teljesittetheti.

21. §. A ki a vizsgálatot elrendelte, azzal egyidejüleg az illető előljárót hivatalától fel is függesztheti.

A felfüggesztett előljáró helye ideiglenes helyettesités utján töltetik be.

22. §. Halasztást nem szenvedő esetekben az alispán (alkirálybiró stb.) illetőleg szolgabiró (dulló stb.) be nem várva a helyettesitést, a végre nem hajtott rendeletet az illető előljáró költségén, ennek vagyontalansága esetén a község költségén, de ennek lehető kimélésével saját közegei által hajthatja végre.

23. §. A vétkes előljáró a vétség fokozatához képest:

a) csekélyebb vétség esetében:

kis- és nagyközségekben dorgálással vagy 25 frtig terjedhető pénzbirsággal;

rendezett tanácsu városokban dorgálással vagy 50 frtig terjedhető pénzbirsággal;

b) sulyosabb vétség esetén,ugy kis- és nagyközségekben, mint rendezett tanácsu városokban 25, illetőleg 50 frttól 500 frtig terjedhető pénzbirsággal vagy hivatalvesztéssel is büntettethetik.(1)

24. §. Kis- és nagyközségekben a szolgabiró (dulló stb.), valamint rendezett tanácsu városokban a polgármester és az alispán (alkirálybiró stb.) a 23-ik §-ban megszabott büntetések közül csak az *a)* pontban emlitetteket alkalmazhatja.

25. §. A megdorgálást kimondó határozat ellen felebbezésnek nincs helye;

birságolást, hivatalból való felfüggesztést és elmozditást illetőleg azonban:

a) a szolgabiró (dulló stb.) s rendezett tanácsu városokban a képviselőtestület és polgármester határozata az alispánhoz (alkirálybiróhoz), s innét a törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz;

b) az alispán (alkirálybiró stb.) elsőfoku határozata a törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz s onnét a belügyministerhez felebbezhető.

Ugy az *a)*, mint a *b)* pont eseteiben felebbezéssel élni csak a határozat kihirdetésétől avagy kézbesitésétől számitott 8 nap lefolyása alatt lehet.

A felfüggesztés iránti intézkedés felebbezés esetében is azonnal végrehajtható.

26. §. Ha a 19. §. értelmében elrendelt vizsgálatból az tünik ki, hogy sulyosabb beszámitás alá eső s ennélfogva magasabb pénzbirság kiszabását vagy esetleg a hivatalvesztést is maguk után vonható oly vétségek forognak fenn, melyeknek megfenyitése a szolgabirónak (dullónak stb.), rendezett tanácsu városokban a polgármesternek, továbbá az alispánnak (alkirálybirónak) a 24. §-ban megszabott hatáskörét tulhaladja:

a) a szolgabiró (dulló stb.), illetőleg polgármester az általa teljesitett vizsgálat iratait az alispánnak (alkirálybirónak stb.) küldi meg, ki, ha szükségesnek látja, pótvizsgálatot rendel el és a vizsgálat eredményéhez képest elsőfokulag határoz;

b) az alispán (alkirálybiró stb.) a rendezett tanácsu városok tisztviselői ellen teljesitett vizsgálatra vonatkozó iratokat elsőfoku határozat hozatala végett a törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz teszi át, mely a szükséghez képest szintén rendelhet el pótvizsgálatot.

A közigazgatási bizottság határozata a belügyministerhez felebbezhető.

27. §. Fegyelmi ügyekben két egybehangzó határozat ellen további felebbezésnek nincs helye, s az igy befejezett ügyek a közigazgatási bizottságnak havonkint bejelentendők; a főispán (főkirálybiró stb.) azonban az ekként bevégzett ügyről 8 nap alatt jelentést tenni tartozik s a belügyminister ujabb 15 nap alatt az iratokat végleges elintézés végett felkivánhatja.

28. §. Sulyosabb pénzbirságok és a hivatalból való elbocsátás eseteiben első foku határozat-hozatal előtt a tiszti ügyész véleménye mindig meghallgatandó s a bepanaszolt előljáró jogositva van az ügyészi véleményt valamint a vizsgálat eredményét megtekinteni és arra 8 nap alatt irásbeli nyilatkozatot tenni.

Felebbezés esetén ugy a tiszti ügyész véleménye, mint a nyilatkozat az iratokhoz csatolandó.

29. §. A hivatalától felfüggesztett előljáró s a segéd és kezelő személyzet tagja, a mennyiben nem hivatalvesztéssel büntettetett, a fegyelmi határozat feltételeinek teljesitése után állomásába visszahelyezendő.

30. §. A hivatalvesztéssel büntetett előljáró helye a legközelebbi közgyülésen betöltendő, de az, a ki hivatalvesztésre itéltetett, a rendes tisztujitás bekövetkezte előtt ujból meg nem választható, másodizbeni hivatalvesztés esetén pedig elveszti további szolgálati képességét.

31. §. Azon folyamatban levő fegyelmi ügyek,

---

(1) V. ö. 24. §.

melyekben ezen törvény életbeléptekor a tiszti kereset már elrendeltetett, az 1871 : XVIII. t. cz. határozványai szerint fejezendők be, azoknál pedig, melyekben még a tiszti kereset elrendelve nincs, a további eljárás ezen törvény értelmében folytatandó.

32. §. Az 1871 : XVIII. t. cz.-nek 120 121. és 122. §§-ai (az 1868 : XXXVIII. t.-cz.-nek a községi iskolákra forditandó költségekről szóló rendelkezései kivételével) hatályon kivül helyeztetnek.

33. §. A községi adók kivetésére nézve a következők rendeltetnek:

kis- és nagyközségekben ép úgy, mint rendezett tanácsu városokban a község minden tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költségek az összes egyenes államadók arányában;

azon költségek pedig, melyek a földbirtok érdekében tétetnek, csak az érdekeltek földadója arányában vettetnek ki;

azon költségek végre, a melyek a két osztályba nem sorozhatók, milyenek a belrendőrségi és a közbiztonságra vonatkozó kiadások, a föld-, bánya-adó és a pusztai haszonbérlőknek ezen haszonbérlet után fizetett jövedelmi adója kivételével, a többi egyenes adónemekre vettetnek ki.(1)

Az első pont alatt említett közigazgatási költségek kivetésének alapjául a községhez közigazgatásilag csatolt puszta, illetőleg havasok után fizetett egyenes adóknak csak fele része vétethetik.

A gazdászati és mezei felügyelet költségeihez járulni nem tartoznak a községben lévő vagy a községhez csatolt földbirtokok tulajdonosai, kik e költségeknek hasznát nem veszik és e tekintetben magukról gondoskodnak.

Két község egymás mellett levő határain épült gazdászati, kereskedelmi vagy gyártelepek tulajdonosai, a telephez tartozó beltelkek hovatartozása iránt, a jelenben fennállókra nézve ezen törvény életbeléptétől számitott egy év alatt, — az ezután létesitendőkre nézve pedig a telep felállitása alkalmával a tárgyalást meginditani tartoznak.

34. §. Rendezett tanácsu városokban a törvényhatóság indokolt előterjesztése folytán, a mennyiben az állam jövedelmeinek csökkenése s az ipar és kereskedelem érdekeinek veszélyeztetése nélkül eszközölhető, a kormány kivételesen megengedheti, hogy azok közvetett államadókra is vethessenek pótadót, s jövedelmeik szaporitása végett a városban s annak területén illetékeket, helypénzeket, vámokat szedhessenek, sőt az állam által igénybe nem vett uj adónemeket is hozhassanak be.

35. §. A községi lakosok kézi- és szekeres munkára is kötelezhetők.

E szolgálmányok a közmunka szabályozásáról szóló törvény elvei szerint vettetnek ki s vagy természetben teljesittetnek vagy pénzzel váltatnak meg és csak az utczák, a községet védő gátak, közlekedési vonalak és eszközök fentartására fordithatók.

36. §. A község belsejében lévő utak és egyéb közlekedési eszközök fentartásához szükséges szolgálmányok alól azonban a községhez közigazgatásilag csatolt puszták, illetőleg havasok birtokosai kivételnek, ha a községben semminemü belsőséggel nem birnak.

Valamint nem tartoznak járulni a községi dülőutak és a községet vagy annak határát védő gátak fentartásához sem, ha kimutatják, hogy az előbbieket nem használják, illetőleg hogy az utóbbiak egyszersmind birtokaikat is nem védik.

37. §. Közveszély, tudniillik hófuvás, árviz, tűz stb. eseteiben az elöljáróság, tekintet nélkül az előző §-ban tett kivételre, az összes gyalog és szekeres erőt, a veszély elháritására betudás nélkül felhasználhatja.

38. §. A községek és a hozzájuk csatolt puszták, illetőleg havasok birtokosai a községi adók és egyéb szolgálmányok megváltása végett bizonyos átalányösszeg fizetése iránt 6 évről 6 évre terjedő egyezséget köthetnek.

Ezen egyezség érvényességéhez a törvényhatóság jóváhagyása szükséges, mely ha megtagadtatott, ezen határozat bármelyik fél által a belügyministerhez felebbezhető.

39. §. Az 1871 : XVIII. t. cz. 134., 135. és 136. §§-ai helyett a következők rendeltetnek:

Rendezett tanácsu városoknak külön törvényhatósággá leendő átalakulását a törvényhozás engedi meg.

A felett pedig, hogy a puszta községgé, a kis-község nagy-községgé, nagy-község rendezett tanácsu várossá és viszont, hogy a rendezett tanácsu város nagy-községgé, nagy-község kis-községgé alakuljon át, vagy valamely község eddigi állásával felhagyva, más községhez csatlakozhassék vagy azzal egyesülhessen, vagy a pusztából lett község ismét mint puszta valamely községhez közigazgatásilag csatlakozhassék, az érdekelt községek és felek, valamint az illető törvényhatóság meghallgatása mellett a következő §-ok korlátai között a belügyminister határoz.

40. §. Ha a kis-község nagy-községgé, nagyközség rendezett tanácsu várossá akar átalakulni, az átalakitásért folyamodók kérvényüket az illető törvényhatóságnál nyujtják be és tartoznak bebizonyitani:

a) hogy ezen átalakulást a községi lakosok és birtokosok azon része kivánja, mely együtt

---

(1) V. ö. az erdőtörvényről szóló 1879: XXXI. t. cz. 16. §-át.

a község összes egyenes államadójának felénél nagyobb részét fizeti; és

b) hogy az ezen átalakulás folytán rájuk neż hezedő kötelezettségek pontos teljesitésére elégséges szellemi és anyagi erővel rendelkeznek;

c) kis-községnek nagy-községgé alakulása esetében még igazolandó, hogy a másik vagy a többi kis-község a körjegyzőség további fentartására képes marad vagy valamely más körjegyzőséghez czélszerüen csatlakozhatik.

Ha be van bizonyitva mindaz, a mi a fentebbiek szerint bebizonyitandó, az átalakulás meg nem tagadtathatik.

41. §. Ha valamely puszta birtokosai azt önálló községgé kivánják átalakitani, tartoznak beigazolni:

a) hogy ezen átalakulást a pusztai birtokosok azon része kivánja, mely együtt a puszta összes egyenes államadójának felénél nagyobb részét fizeti;

b) hogy az átalakitandó területen legalább 50 állandóan megtelepedett család lakik, és ezek között a lélekszám arányához képest felállitandó képviselőtestület választás alá eső tagjainak számát legalább háromszorosan meghaladó számban találtatik oly lakos, ki saját tulajdonul házat vagy földet bir, az ezek után fizetett állami adó alapján nyeri választói jogosultságát s e szerint a pusztáról saját akaratján kivül el nem távolittathatik;

c) hogy elegendő számban vannak oly törzslakosok, kik a jegyzői állomás kivételével a többi elöljárói állomások betöltésére a törvény értelmében képesitve vannak;

d) hogy alkalmatos községház és a törvény kellékeinek megfelelő népiskola felállitásáról és pedig czélszerü helyen, gondoskodva van;

e) hogy a pusztai lakosok és birtokosok, az egyesek tulterheltetése nélkül, anyagilag is képesek lesznek az átalakulás folytán reájuk háruló terheket viselni s általában teljesiteni mindazt, a mit egy községnek ugy saját belügyei elintézése, mint a közigazgatás és közoktatás tekintetében a törvény és szabályrendeletek szerint teljesiteni kell; végre

f) hogy a község, melytől a puszta elszakad, azontul is képes lesz mint kis- vagy nagyközség teljesiteni a törvény által megszabott közigazgatási és közmüvelődési kötelezettségeit.(1)

42. §. Ha több puszta birtokosai akarnak egy községet alakitani, a megelőző §-ban felhozott kellékeken felül még beigazolni tartoznak:

a) hogy a községgé alakitandó puszták öszszefüggő területet képeznek;

b) hogy a puszták bármelyikén lakók az uj községházához és népiskolához közelebb lesznek vagy könnyebben hozzáférhetnek, mint azon községben, a melyhez eddig tartoztak.(1)

43. §. A 41. és 42. §-ok rendelkezései alkalmazandók akkor is, ha egy vagy több község határához tartozó s egymással területileg öszszefüggő birtokok összesitése vagy valamely pusztához csatolása által szándékoltatik uj önálló község alakittatni.

44. §. Az 1871. évi XVIII. t. cz. 137. §-nak intézkedése a fentebbi §-okban emlitett alakulásoknál is irányadóul szolgál.

45. §. Ha rendezett tanácsu város nagyközséggé, nagy-község kis-községgé akar átalakulni vagy pedig valamely község eddigi önállásával felhagyva, más szomszédos községhez kiván csatlakozni vagy ezzel egyesülni, vagy végre a pusztából lett község ismét mint puszta akar valamely községhez közigazgatásilag csatlakozni, az e végett folyamodók kérvényüket a 40. § ban megszabott módon tartoznak benyujtani és kötelesek bebizonyitani: hogy ezen átalakulást a községi lakosok és birtokosok azon része kivánja, mely a község összes egyenes államadójának felénél nagyobb részét fizeti és hogy azon kötelezettségeket, melyek a község eddigi állásában reájuk hárultak, elégséges szellemi vagy anyagi erők hiányában teljesiteni nem képesek.

Midőn nagy-község kis-községgé akar átalakulni, a fentebbieken kivül kimutatandó az is, hogy ezen czélból az 1871 : XVIII. t. cz. 1. §. *c)* pontja értelmében valamely szomszédos községgel vagy községekkel való szövetkezés létesithető.

Az átalakulás megengedése folytán községi önállóságát vesztett s ismét pusztai jelleget öltött területnek közigazgatási tekintetben valamely szomszédos községhez leendő csatoltatásánál a jelen törvény 17. §-ban foglalt intézkedések szolgálnak irányadóul.

46. §. Rendezett tanácsu városnak nagyközséggé, nagy-községnek kis-községgé leendő átalakitását, valamint a községi törvény értelmében ujabban alakult község ezen községi önállásának megszüntetését s közigazgatási tekintetben ismét valamely szomszédos községhez leendő csatoltatását vagy azzal egyesitését a belügyminister, a törvényhatóság felterjesztésére vagy annak meghallgatásával, az illetők kérelme nélkül is elrendelheti;

a) ha a községek az eddigi állásukkal járó kötelezettségeiknek meg nem felelnek s azokat negyedévi időközökben háromszor hozzájuk intézett hatósági figyelmeztetés után sem teljesitik;

b) ha elvesztik azon szellemi vagy anyagi

---

(1) V. ö. 43. §.

kellékeket, a melyekhez eddigi szervezetükben való fennállásuk kötve van; végre

c) ha bebizonyittatik, hogy kötelezettségeiknek csak a szomszédos községeket tetemesen felülmuló községi adó kivetése által képesek megfelelni.

47. §. A községek egyesitése esetén azok vagyonának egyesitése iránt egyezség kisérlendő meg, mely ha nem sikerül, az ezentul is ugy a birtoklás, mint használat tekintetében elkülönitve kezelendő.

48. §. A községi teendők ellátása végett az 1871. évi XVIII. t. cz. 1. §-nak *c)* pontja értelmében szövetkezett s ennek folytán egy körjegyzőséget képező kis-községek valamelyikének a körjegyzőségből való kilépését és egy más körjegyzőséghez leendő csatlakozását az illető község kérelme folytán a törvényhatóság a többi érdekelt községek meghallgatása mellett megengedheti:

a) ha ez a helyi körülmények által kellőleg indokolva van s a közigazgatás hátránya nélkül eszközölhető;

b) ha a körjegyzőséghez tartozó többi községek ezáltal törvényszabta kötelezettségeik további teljesitésére képességüket el nem vesztik.

Azon esetben, ha a községek között a csatlakozás iránt közös egyetértéssel megállapodás nem jött létre, vagy pedig a kérelmezett csatlakozás közigazgatási tekintetből alapos kifogás alá esik, a szövetkezés módozatát az érdekelt községek helyzetének, népességének és anyagi viszonyainak tekintetbe vételével, a törvényhatóság hivatalból állapitja meg, melynek határozata a belügyministerhez felebbezhető.

49. §. Ha valamely község a községi kötelezettségek teljesitése végett más kis-községgel vagy községekkel elkülönitett helyzete vagy a közlekedés nehézségei miatt egyátalán nem szövetkezhetik, annak valamely szomszédos nagy-községgel leendő szövetkezését, a nélkül, hogy ez utóbbi nagy-községi jellegét elveszitené, a törvényhatóság kivételesen megengedheti, ha az illető községek között a jegyzőválasztás, a jegyzői teendők ellátása s a csatlakozással járó költségek fedezése iránt egyezség jött létre.

Ha ily egyezség létre nem jön, a csatlakozásnak fentemlitett feltételei felett az érdekelt községek meghallgatásával a törvényhatóság határoz.

Ezen határozat ellen a belügyministerhez felebbezésnek van helye.

50. §. Az 1871: XVIII. törvényczikk 138. §-a hatályon kivül tételvén, a következő szabály szolgál zsinórmértékül:

összeépült községeknek a közigazgatás érdekei által követelt egyesitését, egyik vagy másik község képviseletének indokolt s a törvényhatóság által támogatott folyamodására az illető község meghallgatása, s az egyesülés és a községi pótadó viselésében való részesülés föltételeinek megállapitása mellett a belügyminister határozza el.

Ha az egyesülést mind a két község lakosságának külön-külön azon része kivánja, mely a községi egyenes államadónak nagyobb részét fizeti, a belügyminister az egyesülést meg nem tagadhatja.

51. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

VI. TÖRVÉNY-CZIKK

a közigazgatási bizottságról.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi márczius 16-án. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi márczius 18-án, a főrendek házában 1876. évi márczius 20-án.)

A törvényhatóságok kebelében a jelen törvény által megszabott módon és hatáskörrel közigazgatási bizottság állittatik fel.

I. FEJEZET.

A bizottság tagjai és általános intézkedések.

1. §. A közigazgatási bizottság tagjai: a főispán — a fővárosban a főpolgármester — az alispán, illetőleg a polgármester, a főjegyző, a fővárosban e

(1) V. ö. a megyék közigazgatási bizottságairól rendelkező 1886 febr. 5. horvát-szlavon autonom törvényt, melyet az 1889 decz. 29. törv. módosított.

helyett az 1-ső alpolgármester, a tiszti ügyész, az árvaszék elnöke, illetőleg a hol külön elnök nincsen, a közgyülés által kijelölendő tagja, a főorvos, a királyi adófelügyelő,(1) a kir. államépitészeti hivatalnak a törvényhatóságban lévő első hivatalnoka,(2) a tanfelügyelő,(3) a kir. ügyész,

a posta és távirdai kerület igazgatója.(4)

A fővárosban tagja ezenkivül a fővárosi államrendőrség főkapitánya és a másod alpolgármester.

A törvényhatósági közgyülésnek tiz választott tagja.

2. §. A fent kijelölt államközegeket névszerint az illető szakminister rendeli ki, illetőleg jelöli meg,(5)

ugyancsak a szakminister állapitja meg azt is, hogy oly törvényhatóságokban, a melyekben posta- és távirda-igazgatóság nem székel, az igazgatót akadályoztatása esetében ki helyettesitse.(4)

3. §. A törvényhatósági közgyülés által választandó tiz tag, egy oly közgyülésen, melynek tárgya közé ezen választás a meghirdetésben felvétetett, viszonylagos többséggel kijelölés nélkül szavazatlapokkal titkosan két évre választatik.

Állami hivatalnokok, törvényhatósági tisztviselők és községi elöljárók — habár tagjai is a törvényhatósági bizottságnak — meg nem választhatók.

4. §. A 10 választott tag fele minden év végével kilép.

Az első év végén a kilépés felett sorshuzás határoz, azontul kilépnek mindig azok, kik az előző évben benmaradtak.

Az igy kilépett tag ujra megválasztható.

5. §. Ha a választott tagok valamelyike időközben megszünik a törvényhatósági bizottság tagja lenni: annak egyuttal közigazgatási bizottsági tagsága is megszünik.

A meghalt vagy leköszönt, vagy jogosultságát bárminő törvényes okon elvesztett tag helyébe, a közgyülés által, a lehető legelső alkalommal más választatik.

Az, hogy ezen választás fog eszközöltetni, a közgyülés előtt legalább 8 nappal szokott módon közhirré teendő.

Az ily esetben választott tag tagságának időtartamára nézve ugyanaz áll, a mi állana e tekintetben arra nézve, a kinek helyére megválasztatott.

6. §. A bizottság elnöke a főispán — a fővárosban a főpolgármester — akadályoztatása esetében az alispán, illetőleg a polgármester, jegyzője a törvényhatósági főjegyzője,(6) ki magát akadályoztatása esetében a törvényható-

---

(1) Az 1889 : XXVIII. t. cz. 5. §-a értelmében (Budapest kivételével) az adófelügyelő helyett a pénzügyigazgatóság főnöke tagja a közigazg. bizottságnak.

(2) V. ö. 1883 decz. 23. 41,931. sz. közmunka- és közl. min. rend., a folyammérnököknek a közigazgatási bizottság üléseibe való meghivása iránt (1883. R. T. 1802.).

(3) A tanfelügyelőről, mint a közigazg. bizottság tagjairól l. 1876 : XXVIII. t. cz. 5. §.

(4) Az 1882 : XX. t. cz. értelmében a közigazg. bizottságnak a földmiv., ipar- és keresk. min. által kinevezendő közgazdasági előadó is tagja. A posta- és távirdai kerület igazgatójának részvételét a közigazgatási bizottságban ugyanezen t. cz. megszünteti, a posta- és távirdaügy képviseletét a kir. államépitészeti hivatalnak a törvényhatóságban levő első hivatalnokára bizva. V. ö. 1887 decz. 23. 1421. eln. sz. földmiv., ipar- és keresk. min. rend., a közgazdasági előadók számára kiadott új utasitás tárgyában (1887. R. T. 2541.).

(5) V. ö. a vallás- és közokt. min. 1877 jan. 3. 31,229/1876. sz. rendeletét a közigaz. bizottságban a tagok helyettesitéséről (1877. R. T. 22.).

(6) A közigazg. bizottság jegyzőkönyveinek vezetéséről v. ö. 1886 : XXI. t. cz. 69. §.

ság valamelyik aljegyzője által helyettesittetheti s az aljegyzőket segédül maga mellé venni különben is jogositva van.

Bármelyik esetben alkalmaztatik ily módon az aljegyző, szavazattal nem bir.(1)

7. §. Az irodai teendők ellátása iránt ugy a törvényhatósági, mint a kormányközegek mellett lévő irodai személyzet belevonásával, a kormány rendeleti uton intézkedik.

8. §. A bizottságnak hivatalnok és tisztviselő-tagjai a szakukhoz tartozó ügyekben mint előadók működnek.

A törvényhatósági közigazgatás körébe tartozó ügyekben előadó rendszerint az alispán, illetőleg polgármester, de midőn neki az elnöki teendőket kell teljesitenie (6. §.) vagy bármely más okon akadályozva van, a főjegyző.

Ezen esetben a jegyzőkönyvet a főjegyző által segédül vett (6. §.) al-, jegyző vezeti.

Oly törvényhatóságokban, a melyekben a közigazgatási ügyek a jegyzők vagy a városokat illetőleg a tanácsnokok között szak szerint felosztva vannak, az alispán, illetőleg a polgármester az egyes ügyek előadása végett a szakok előadóit a bizottság üléseibe berendelheti, az igy berendelt szakelőadók azonban szavazattal nem birnak.

9. §. Közigazgatási bizottság minden törvényhatóságban szerveztetik, ha azonban egy főispán alatt több törvényhatóság áll: mindezen törvényhatóságok bizottságában ugyanazon kormányközegek lehetnek a tagok.(2)

10. §. A bizottság ülései mindig azon törvényhatóságok székhelyén tartatnak, a melynek ügyei tárgyalás alatt állanak s ez esetekben azon kormányközegek, a melyek tagjai, oda mennek át.(3)

11. §. A bizottság ülései nyilvánosak. De fegyelmi választmányának üléséből az elnök, a határozat megállapitására szolgáló tanácskozás és határozathozatal idejére, a hallgatóságot eltávolithatja.

II. FEJEZET.

A bizottság hatásköre.

12. §. A bizottság hatásköre háromféle:

a) intézkedik mindazon közigazgatási ügyekben, melyeket ezen és más törvény hozzá utasit;

b) a fegyelmi hatóságot gyakorolja az ezen vagy más törvényben kijelölt esetekben;

c) határoz azon felebbezési ügyekben, a melyek ezen törvény vagy más törvény által hatáskörébe utaltatnak.

---

(1) V. ö. 8. §.

(2) A közigazg. bizottságoknak *egymásközti levelezése* tárgyában v. ö. 1877 márcz. 6. 9103. sz. belügymin. rend. (1877. R. T. 91.)

(3) V. ö. 83. §.

I. RÉSZ.

Teendői a közigazgatás terén.

13. §. Az általános közigazgatás érdekében intézkedik az iránt, hogy a törvényhatóság területén a közigazgatás összhangzatosan eszközöltessék és az összes, akár kinevezett, akár választott közegek egymást támogassák, teendőiket összevágólag teljesitsék.

A törvényhatósági vagyon kezelésére nézve a közgyülésnek, a városokban pedig a községi ügyekre nézve a közgyülésnek, a tanácsnak és a polgármesternek eddigi törvényes hatásköre érintetlenül hagyatik.(1)

14. §. Rendes üléseit minden hó első felében tartja.

A törvények, a kormányrendeletek és a törvényhatósági szabályrendeletek és határozatok alapján beosztja azon közigazgatási teendőket, a melyek teljesitéséhez több közigazgatási ág közegeinek közreműködése szükséges.

Ezen beosztásnál fontolóra veszi a közigazgatás összes ágaiban a teendőket, számitásba veszi a végrehajtó közegek minden irányu elfoglaltatását, az egyes közegeket pedig ezen ügyekben teendőik iránt utasitja.(2)

15. §. A közigazgatási ágak jelenlévő főnökei, illetőleg képviselői minden havi rendes ülésben részletes jelentést tesznek a saját hatáskörükhöz tartozó közigazgatási ág állapotáról, a netalán felmerült nehézségek, akadályok és összeütközésekről.

Ugyanekkor a bizottság többi tagjai is megtehetik az általuk tapasztaltak folytán észrevételeiket.(3)

16. §. A bizottság a nehézségek és akadályok (15. §.) elháritása iránt intézkedik, a különböző végrehajtási közegek között netalán előfordult összeütközéseket elintézi, kiadja az egyes közegeknek a szükséges rendeleteket, a mennyiben pedig az elintézés hatáskörén tul esnék, felterjeszti az ügyet az illető ministerhez.

Egyuttal intézkedik az iránt, hogy ha az akadály, a nehézség vagy összeütközés valamelyik közigazgatási közeg hibája vagy mulasztása miatt történt, az ellen a fegyelmi eljárás az alább meghatározott módon megindittassék.

Intézkedik továbbá az akár saját kebelében felmerült körülmények, akár hozzá intézett törvényhatósági határozatok vagy kormányrendeletek folytán szükséges teendők végrehajtása iránt is.

---

(1) A közigazgatási bizottság hatásköréről a *kivándorlási ügynökségek* tekintetében v. ö. 1881 : XXXIII. t. cz. 4., 6., 11—13. §§.; *házközösségi ügyekben:* 1885 : XXIV. t. cz. 7., 49., 50. §§.; a *község* ügyeiben: 1886:XXII. t. cz. 56., 134., 155. §§.; az *állami anyakönyvvezetés* körül: 1894:XXXIII. t. cz. 3., 6., 31. §§. V. ö. a földmiv., ipar- és keresk. min. 1878 febr. 16. 3626. sz. rend. a közigazg. bizottságban a *mezőgazdaság* képviseltetése iránt (1878. R. T. 93.). A közigazg. bizottság hatásköréről az *erdészet* terén v. ö. 1879:XXXI. t. cz. 3., 15., 18., 19., 21—23., 25., 26., 33., 38., 61., 67., 85., 119., 120., 166., 167., 179. §§. A közigazg. bizottság biráskodásáról *erdészeti ügyekben* v. ö. 1879:XXXI. t. cz. 61., 119., 120. §§. V. ö. 1881 jul. 22. 10,092. sz. földmiv., ipar- és keresk min. rend., a közigazgatási bizottságoknak *erdőrendészeti ügyekben* való eljárása tárgyában (1881..R. T. 1012.).

A közigazgatási bizottság hatásköréről a *phylloxera* elleni intézkedések tekintetében: 1883:XVII. t. cz. 11., 13. §§.; a *vadászat* tekintetében: 1883:XX. t. cz. 13., 19., 21., 25. §§.; *vizjogi ügyekben:* 1885: XXIII. t. cz. 110., 157. §§.; a *halászat* tekintetében: 1888 XIX. t. cz. 15., 48. §§.; a *telepités* tekintetében: 1894:V. t. cz. 9. és 10. §§.

Az *ipartanácsba* a közigazg. bizottság két tagot választ: 1884:XVII. t. cz. 175. §.

(2) V. ö. 17. §.

(3) V. ö. 16. §.

17. §. A bizottság sürgős esetekben rendkivüli ülést is tarthat, melyben a 14. §-ban emlitetteken kivül a hatáskörébe tartozó, bármely természetü ügy elintézhető, de az ülés a tagokhoz intézett meghivó által 4 nappal előbb meghirdetendő s a tárgyak, a melyek felvétetni fognak, a meghivóban felemlitendők.

Városokban a bizottság ügyrendjében több rendes ülés tartását is rendszeresitheti; a 14. §-ban előirt teendők azonban csak eleve kijelölt és meghatározott ülésekben teljesithetők.

18. §. A rendkivüli ülést rendesen a főispán, — a fővárosban a főpolgármester — akadályoztatása esetében az alispán, illetőleg polgármester hivja össze.

Ha az adóügyeket, a személy és vagyonbiztonságot, vagy a közegészségügyet járvány szempontjából érdeklő kérdésekben az illető előadó kivánja, a rendkivüli ülés mindig összehivandó.

19. §. A bizottság hatásköréhez tartozó, de halasztást nem tűrő egyes esetekben az illető közigazgatási ágak előadóinak meghallgatásával a főispán, a fővárosban a főpolgármester — akadályoztatása esetében az alispán, illetőleg polgármester saját felelősségére intézkedik, de intézkedését és azt, hogy miért nem tartotta az ülést bevárhatónak, a legközelebbi ülésnek bejelenteni tartozik.[1]

20. §. Minden ülés jegyzőkönyvébe felveendő a jelenvoltak neve s a határozatok ezeknek általános többségével hozatnak.

Egy bizottsági tag sem vehet részt a tanácskozásban oly tárgyak felett, a melyekben mint magán fél személyesen érdekelve van, vagy a melyekben már más minőségben, pl. mint biró, ügyvéd, meghatalmazott stb. működött.

Az államkincstárt érdeklő határozatok hozatalánál azonban a királyi adófelügyelőnek vagy akadályoztatása esetében általa kijelölt helyettesének jelenléte szükséges.

Az ily helyettes szólási és szavazati joggal csakis az emlitett esetben és csakis ezen ügyek tárgyalásánál bir.

21. §. A bizottság határozatainak a törvényhatóság területén levő összes, akár a közigazgatásnál alkalmazott állami, akár törvényhatósági és községi közegek engedelmeskedni tartoznak.

22. §. A közigazgatási ágaknak a bizottságban lévő képviselői birnak azonban azon joggal, hogy ha a határozatot törvénytelennek, vagy az általuk képviselt közigazgatási ág szempontjából sérelmesnek vagy károsnak tartják, az ellen felebbezésüket azonnal bejelentsék.[2] Az ily felebbezés 24 óra alatt az illető ministerhez felterjesztendő. Hasonló jog illeti meg a főispánt is.

Ha a határozat iránt a minister 14 nap alatt nem nyilatkozik vagy azt helybenhagyja, feltétlenül és ujabb gyülés bevárása nélkül végrehajtandó.

23. §. A közigazgatási bizottság határozatai és végzései az elnöknek, akadályoztatása esetében helyettesének aláirásával adatnak ki.

A bizottság hatáskörébe utalt, de tárgyalást nem kivánó felsőbb rendeletek és a bizottsági határozatok végrehajtása czéljából az egyes közigazgatási ágakban szükséges részletes vagy egyes esetekre vonatkozó rendeleteket az

(1) A tanfelügyelőt illetően v. ö. 1876:XXVIII. t. cz. 5. §.
(2) E felebbezési jog kiterjesztéséről az erdőrendészeti áthágásokra 1879:XXXI. t. cz. 68. §.

érdekelt közigazgatási ág előadója, illetőleg főnöke az elnöknek, akadályoztatása esetében helyettesének előterjeszti, és annak aláirásával adja ki.(1) Kivételt képeznek azonban az adóügyekben kiadandó ilynemű rendeletek, melyeket az adófelügyelő közvetlenül és saját aláirásával van kiadni jogositva.

Az előadott módon kibocsátott rendeletek végrehajtásánál ugy az állami, mint a törvényhatósági közegek közreműködni tartoznak.

24. §. A közadók kezeléséről szóló törvény értelmében és az abban körülirt hatáskörben eljár:

a) az egyenes adók kivetése, beszedése, kezelése és behajtása, továbbá

b) a közvetett adók, illetékek s az egyenes adók módjára beszedendő kincstári és egyéb követelések behajtása körül.(2)

25. §. A közmunkáról szóló törvény értelmében vezeti mindazon intézkedések végrehajtását, a melyeknek abból folyólag ugy kormányrendeletek, mint törvényhatósági szabályrendeletek és határozatok alapján a törvényhatóság területén lévő s a törvényhatóság kezelése alá helyezett utak és hidak épitése és jókarban tartása érdekében eszközöltetniök kell.

Elintézi ugyancsak azon törvény alapján a közmunka-teher megállapitásából eredő vitás kérdéseket.(3)

26. §. Vezeti mindazon intézkedések végrehajtását, melyek a kizárólag községi utak létesitése és jókarban tartása czéljából szükségesek és eszközölteti az 1871. évi XVIII. törvényben e végből megrendelt községi csoportok megalakitását.(3)

27. §. A vasutakat illetőleg, első foku felebbezéssel a ministerhez, határoz, a vasuti igazgatóságok, állomásfőnökök stb. és a közigazgatási közegek vagy az előbbiek és a közönség vagy egyesek közt felmerülő, nem rendőri, de fennálló gyakorlat szerint közigazgatásilag elintézhető ügyekben. E tekintetben jogköre részletesen a ministerium által szabályrendeletben fog megállapittatni.(3)

28. §. Felügyel arra, hogy a közigazgatási közegek teendőiket a vasutak, a vizszabályozási és védművek, ugy a gátrendőrség körében a fennálló törvények szerint pontosan és összhangzatosan eszközöljék.(3)

29. §. Felügyel arra, hogy az épitkezési közegek azon teendőket is, a melyeket ezelőtt a törvényhatósági mérnökök törvényhatósági hatáskörben végeztek, pontosan teljesitsék.

Budapest fővárosban — miután erre nézve a jelen törvény 25—29. sza-

---

(1) A tanfelügyelőt illetően v. ö. 1876:XXVIII. t. cz. 5. §. 5. p.

(2) V. ö. 1876 okt. 12. 51,450. sz. pénzügymin. rend., melyet a közigazg. bizottság adóügyek körüli működési körét szabályozza (1876. R. T. 484.).

A közigazgatási bizottság hatásköréről az *illeték behajtása* körül v. ö. 1881:XXXIV. t. cz. 11., 14., 42., 50. §§.; *adóügyekben* (eltekintve a felebbviteli hatóságtól): 1883:XLIV. t. cz. 1., 7., 9., 42., 51., 77., 79., 81., 85., 86, 90., 96. §§.; *dohányjövedéki ügyekben:* 1887:XLIV. t. cz. 7. §.; a *pénzügyi közigazgatásban:* 1889:XXVIII. t. cz. 15., 16., 27—29., 32. §§.; az *italmérési jog* körül: 1888:XXXVI. t. cz. 10., 11., 12., 16. §§.; 1890:XXXVI. t. cz. 5. §.; 1890:XXXVIII. t. cz. 2. §. 1889 máj. 8. 17,124. sz. pénzügymin. rend., ügyrend a törvényhatósági közigazg. bizottságnak az 1888:XXXVI. t. cz. 11. §-a szerint az italmérési jogokért járó kártalanitási összegek megállapitása tárgyában eljáró albizottsága részére (1889. R. T. 1147.). — A horvát-szlavon közigazgatási bizottságok hatásköréről adóügyekben l. az 1886: XXIV. t. cz. rendelkezéseit. — A közigazg. hatóság hatásköréről *a szőlődézsmaváltság-tartozások elengedése körül* v. ö. 1883:XI. t. cz. 3. §. — 1884 ápr. 16. 17,546. sz. pénzügymin. rend., a közigazg. bizottságok hatáskörébe utalt kihágások miatt megállapitott pénzbüntetések behajtása alkalmával felmerülhető igénykeresetek eseteiben szükséges képviselet tárgyában (1884. R. T. 557.).

(3) V. ö. az 58. §.-t és a 29. §. jegyzetét.

kaszaiban foglaltak iránt az 1870:X. t.-cz. s az annak alapján készült építési rendszabályok tüzetesen intézkednek — a fővárosi közmunkák tanácsa teljes hatáskörében fentartatik, s ezenfelül az idézett szakaszokban foglalt tárgyakra nézve a közigazgatási bizottság hatáskörével felruháztatik.(1)

---

(1) V. ö. 1884 jan. 4. 43,871/1883. sz. közmunka- és közlekedésügyi min. rend., az általa a közigazg. bizottságnak rendelkezésére bocsátott hitelek terhére teljesitendő részletfizetések utalványozása tárgyában (1884. R. T. 101.).

A vaspályákat használó vagy ezekkel különben érintkezésbe jövő személyek (a közönség is) kötelességeiről v. ö. 1879 jan. 24. 17,553/78. sz. közmunka- és közlekedésügyi min. körrendeletet (1879. R. T. 75.).

Az 1876. évi 1528. eln. sz. közmunka- és közleked. min. rend., mely a közigazg. bizottságnak a *közmunka-* (jelenleg: kereskedelmi) *miniszterium ügykörét* érintő hatásköréről rendelkezik (l. közölve *Grünwald Béla:* A közigazgatás feladatai cz. munkájának IV. k. 145. s kk. ll.), mely a későbbi törvények folytán lényegesen módosult. A közigazg. bizottság hatásköre *közmunka-ügyekre, közutakra, vasutügyekre, hajózási ügyekre, vizépitési és malomügyekre* és a *gőzkazánok* ellenőrzésére terjed ki. Ezen itt körvonalozott hatáskört érintik a következő rendelkezések:

1869 ápr. 21. 2362. sz. közmunka- és közlek. min. ideiglenes utasitás a *hajózási jog* gyakorlásáról (1869. R. T. 564.); ugyanannak 1869 szept. 27. 12,164. sz. rend., a hajózási rendszab. 10. és 32. §§-ainak foganatositása tárgyában (1869. R. T. 1000.); ugyanannak 1884 máj. 29. 16,591. sz. rend., az ideiglenes folyó-, csatorna- és tóhajózási rendszabályok határozatainak szigoru megtartása ügyében (1884. R. T. 686.); ugyanannak 1884 jun. 21. 21,679. sz. rend., a tóhajózásra vonatkozó szabályzat tárgyában (1884. R. T. 794.); 1889 jun. 30. 1902. sz. keresk. min. rend., a folyó-, csatorna- és tóhajózás feletti közvetlen hatósági felügyeletnek a m. kir. vasuti főfelügyelőség ügykőréhez csatolása tárgyában (1889. R. T. 1268.); 1889 aug. 10. 32,292. sz. keresk. min. rend., a tóhajózási jelzések és a kitérési szabályok tárgyában (1889. R. T. 1975.); ugyanannak 1888 aug. 21. 33,477. sz. rend., a *hajómalmok* tárgyában (1888. R. T. 1699.); 1891 nov. 25. 74,522. sz. keresk. min. rend., *lóvonatu vasutak forgalomba helyezésére*, ill. használatba vételének engedélyezésére, a közigazg. bizottságok illetékességének megállapitása tárgyában (1891. R. T. 1814.).

A magyarországi vasutügyekre vonatkozó összes érvényes szabályokat az 1892:XXV. törvényczikkbe iktatott berni nemzetközi egyezmény kapcsán foglaltuk egybe.

A közigazg. bizottság hatásköréről a *kisajátitás* terén v. ö. 1881:XLI. t. cz. 33., 71., 72., 73. §§.; *közvágóhid* felállitása körül: 1888:VII. t. cz. 14. §.; *közutak* tekintetében: 1890:I. t. cz. 4., 7., 9., 14., 19., 22., 26., 28., 30., 36., 37., 41., 42., 44., 47., 50., 60., 63., 67., 154., 156. §§.; *komp* felállitása tekintetében: 1890:I. t. cz. 74. §.; a *vámszedés* tekintetében: 1890:I. t. cz. 83., 84., 90., 92., 94., 95., 99. §§. — 1886 szept. 14. 34,724. sz. közmunka- és közlek. min. rend., az államépitészeti hivatalok feletti felügyeleti, ellenőrzési és intézkedési jog gyakorlata közben tapasztaltakról szóló jelentések fölterjesztése tárgyában (1886. R. T. 774.); 1887 márcz. 23. 3204. sz. közmunka- és közlek. min. rend., a m. kir. államépitészeti hivatalok szolgálatára és hatáskörére vonatkozólag kiadott utasitás tárgyában (1887. R. T. 468.); 1892 márcz. 31. 15,322. sz. keresk. min. rend. kapcsán a keresk. min. által a belügyminiszterrel egyetértőleg kiadott szabályzat a közigazgatási bizottságoknak *az állami közutak kezelésénél és fentartásánál*, nemkülönben az állam költségén és állami segélylyel végrehajtandó munkáknál leendő további igénybevétele, valamint azok eljárásának szabályozása iránt (1892. R. T. 928.).

(Gőzkazánok): 1867 szept. 15. 4253. sz. belügymin. rend., mely szerint a gőzkazánokra való felsőbb rendü felügyelet a közmunka- és közlekedési miniszterium ügykörébe tételett át (1867. R. T. 401.); 1877 márcz. 9. 2386. sz. közmunka- és közlek. min. rend., a gőzkazánok félévenkénti megvizsgálása tárgyában (1877. R. T. 95.); 1877 jul. 6. 9528. sz. közmunka- és közlek. min. rend., a közigazg. bizottság nem illetékes a vasuti mozdony gőzkazánjainak megvizsgálására (1877. R. T. 434.).

A közmunka- és közlek. min. 1882 febr. 15. 40,941/1881. sz. rend., az államintézetek által használt gőzkazánok utáni vizsgálati dij fizetési kötelezettsége iránt felmerült kérdés (1882. R. T. 186.); ugyanannak 1883 ápr. 24. 12,576. sz. rend., a gőzkazánok körüli biztonsági szabályok részleges módositása iránt (1883. R. T. 573.); ugyanannak 1883 aug. 27. 26,442. sz. rend., a gőzkazánok és gőzgépek megvizsgálása és megszemlélése tárgyában (1883. R. T. 1493.); ugyanannak 1883 okt. 13. 30,215. sz. rend., a gőzgépekre vagy azok kezelésére nézve az életbiztonság s az egészség oltalma végett kiadott rendelet vagy szabályrendelet megszegői elleni eljárás tárgyában (1883. R. T. 1501); ugyanannak 1883 okt. 18. 30,473. sz. rend., a gőzkazánoknak, valamint a gőztartóknak revisio és viznyomási próba alá vételéről (1883. R. T. 1307.); e rendelet kiegészitéseképen ugyanannak 1883 decz. 29. rend., a használatban levő gőzkazánoknak öt-öt évenkint belső vizsgálat és viznyomási próba alá vétele tárgyában (1883. R. T. 1806.); ugyanannak 1883 nov. 8. 36,188. sz. rend., a gőzkazánok körüli viznyomási próbák módozatai tárgyában (1883. R. T. 1325.); ugyanannak 1883 decz. 16. 40.338. sz. rend., a törvényhatóság területén létező gőzkazánok megszemlélése tárgyában (1883. R. T. 1802.); ugyanannak 1884 jan. 19. 41,790/1883. sz. rend., a belső kazánrevisio körüli eljárás és az 5—5 évenkint megejtendő kazánvizsgálatok tárgyában (1884. R. T. 105.); ugyanannak 1884 jan. 19. 1820. sz. rend., a gőzhajókon, a kazánok megbizható ellenőrzése czéljából, «kazán- és gépkönyv» vezetendő (1884. R. T. 108.); ugyanannak 1884 jan. 29. 57. sz. rend., a gőzgépkezelők és kazánfütők megvizsgálására a kassai és pozsonyi főreáltanodáknál fennállott vizsgáló bizottságok ujjászervezése tárgyában (1884. R. T. 110.); ugyanannak 1884 ápr. 17. 12,359. sz. rend., a mozdony-kazánügyek ellátása tárgyában (1884. R. T. 537.) és a gőzhajó-kazánügyek ellátása tárgyában (1884.

30. §. Az illető közigazgatási járási közegek által a törvény értelmében felügyeltet arra:

hogy a népiskolákban oly tankönyvek, melyek sem a kormány, sem a felekezeti iskolákat illetőleg jogosult hatóság által engedélyezve nincsenek, vagy a kormány által épen eltiltva vannak, ne használtassanak;

hogy a tanköteles gyermekek a törvény értelmében iskolába járjanak;

hogy a tanitók fizetése rendesen kiszolgáltassék;

hogy az épületek kellő karban legyenek.(1)

31. §. A tisztviselőknek ezen tárgyakra vonatkozó jelentései a bizottság elnöke utján a tanfelügyelőhöz küldetnek, ki ugy ezek alapján, mint saját tapasztalata folytán, részletes jelentést tesz a bizottsági ülésnek és javaslatba hozza az általános intézkedéseket és a tisztviselőknek adandó utasitásokat.

A bizottság ezeknek és saját más tagjai netaláni inditványainak alapján határoz s az ide vonatkozó törvény értelmében saját hatásköréhez tartozókra nézve a tisztviselőket utasitja, a saját hatáskörén kivül esőkre nézve pedig a vallás- és közoktatási ministerhez jelentést tesz.(1)

32. §. Felügyel arra, hogy a ministernek a 30. §-ra vonatkozó intézkedései végrehajtassanak, s a felekezeti iskolákat érdeklőleg azok illetékes hatóságainak az idézett 30. §-ban emlitett ügyekre vonatkozó rendeleteik végrehajtásában — a mennyiben e rendeletek törvényeken alapulnak, s az

---

R. T. 539.); ugyanannak 1884 nov. 27. 35,260. sz. rend., a gépészek, gépkezelők és gőzkazán-fütők elveszett vagy megsemmisült vizsgálati bizonyitványairól kiállitandó másolatok tárgyában (1884. R. T. 1957.); ugyanannak 1884 decz. 5. 33,036. sz. rend., a gőzkazánokra nézve fennálló határozatok a gőztartókra és gőzfogó edényekre is érvényeseknek tekintendők (1884. R. T. 1961.); e rendeletet kiegésziti ugyanannak 1885 ápr. 10. 4394. sz. rend. (1885. R. T. 395.); ugyanannak 1885 márcz. 12. 7407. sz. rend., a Belleville-féle csöves gőzkazánoknak, továbbá a Lilienthal-féle gőzfejlesztőknek, végül a Hoffmeister-féle gőzgépeknek lakott helyiségekben való felállithatása tárgyában (1885. R. T. 326.); ugyanannak 1885 márcz. 18. 9404. sz. rend., a gőzgépkezelők és kazánfütők számára Selmeczbányán vizsgáló bizottság felállitása tárgyában (1885. R. T. 394.); ugyanannak 1885 máj. 5. 13,194. sz. rend., a gőzkazánokon alkalmazott biztonsági szelepek megterhelésének kiszámitása tárgyában (1885. R. T. 436.); ugyanannak 1886 jan. 5. 42,582/1885. sz. rend., a gépészek, gépkezelők és kazánfütők vizsgálata iránt kiadott ideiglenes utasitásnak kiegészitése és módositása tárgyában (1886. R. T. 12.); ugyanannak 1886 máj. 15. 12,474. sz. rend., a mozdonyvezetői, hajógépészi, gépkezelői és kazánfütői képesitési vizsgára való jelentkezésről (1886. R. T. 473.); ugyanannak 1886 aug. 23. 30,531. sz. rend., a gőzgépeknél és gőzkazánoknál alkalmazottak képesitésének megvizsgálása tárgyában (1886. R. T. 689.); ugyanannak 1886 szept. 13. 35,223. sz. rend., a mozdonykazánok üzembiztonságára szolgáló vizmagassági jelzők alkalmazása tárgyában (1886. R. T. 773.); ngyanannak 1886 nov. 12. 22,790. sz. rend., az új kazánügyi kormányrendelet ügyében (1886. R. T. 1001.); ugyanannak 1888 jan. 29. 1180. sz. rend., a kazánügyi kormányrendelet egyes pontjainak mikénti értelmezése, valamint egyéb azzal kapcsolatos kérdések megoldása tárgyában (1888. R. T. 104.); ugyanannak 1887 ápr. 24. 16,040. sz. rend., a gőzkazánok ellenőrzési szemléje tárgyában (1887. R. T. 1377.); ugyanannak 1890 ápr. 5. 19,074. sz. rend., a cellulose-főző kazánoknak a gőzfogó-edények sorából való kivonása tárgyában (1890. R. T. 614.); ugyanannak 1891 okt. 31. 69,843. sz. rend., a legfeljebb 100 liter ürtartalommal biró és 10 légkört meg nem haladó feszélylyel működő gőzkazánoknak, főzőkatlanoknak és egyéb gőzfejlesztő készülékeknek biztonsági szeleppel és manométerrel leendő fölszerelése iránt (1891. R. T. 1648.); 1892 jan. 5. 83.747/1891. sz. keresk. min. rend., a külföldről származó és ott hatóságilag megpróbált locomobil-kazánok Magyarország területén csakis az itt megejtett hivatalos próba után kiállitott magyar bizonylat alapján vehetők használatba (1892. R. T. 58.); ugyanannak 1892 okt. 5. 63,178. sz. rend., a gőzkazán-robbanási esetek alkalmából meginditandó vizsgálatok körüli eljárás tárgyában (1892. R. T. 2239.); ugyanannak 1893 máj. 4. 18,368. sz. rend., a gőzgépkezelők és kazánfütők által fizetendő vizsgálati dijak ujabb megállapitása tárgyában (1893. R. T. 933.); ugyanannak 1893 okt. 9. 69,396. sz. rend., a gőzkazánok megvizsgálhatása iránti kérvények mellékleteinek bélyegkötelezettsége tárgyában (1893. R. T. 2414.); ugyanannak 1895 márcz. 10. 8273. sz. rend., a gépészek, gépkezelők és gőzkazánfütők elveszett vagy megsemmisült vizsgálati bizonyitványairól kiállitandó másodlatok tárgyában (1895. R. T. 440.); ugyanannak 1895 máj. 23. 24,288. sz. rend., az ócska gőzkazánok ujból használatba vételénél követendő eljárásról (1895. R. T. 962.); ugyanannak 1895 aug. 25. 59.963. sz. rend., a hajókon és egyéb uszóműveken alkalmazott gőzkazánokról, továbbá a gépereju hajók és egyéb uszóművek megvizsgálásáról, ellenőrzéséről és nyilvántartásáról (Budapesti Közlöny, 1895 okt. 2. számában).

(1) V. ö. 32. §.

állam illetékes hatóságainak és szakközegeinek törvényes intézkedéseivel nem ellenkeznek — a közigazgatási közegek segédkezet nyujtsanak.[1]

33. §. A posta- és távirda-ügyekben részint saját előadóinak jelentéséből, részint más közigazgatási közegek vagy törvényhatósági választott tagjainak előadásából felismert hibák és akadályok elháritásáról, a mennyiben azok a törvényhatóságon belől intézhető egyes esetekre vonatkoznak, intézkedik s e végett az illető közegeknek rendeleteket ad ki, a mennyiben pedig általános természetüek vagy különben is hatáskörét tulhaladják, a

földmivelés-, ipar- és

kereskedelmi ministerhez jelentést tesz.[2]

34. §. A posta- és távirdaigazgatóság, vagy postai és távirdai közegek és más közigazgatási közegek vagy egyesek között fenforgó oly kérdésekben, a melyek a fennálló gyakorlat szerint közigazgatási uton elintézhetők, elsőfokulag — felebbezéssel a

földmivelés-, ipar- és

kereskedelmi ministerhez — határoz. E tekintetben, valamint a 33. §-ban foglaltakra nézve is jogköre tüzetesen és részletesen ministeri szabályrendelet utján fog megállapittatni.[3]

35. §. A védtörvény 44-ik szakasza[4] értelmében kivételes nősülési engedélyt kérő folyamodványok tárgyában, a fennálló szabályok korlátai között, elsőfokulag intézkedik.

Az engedélyt megtagadó határozata, a kézbesitéstől számitandó tizennégy nap alatt csakis a folyamodó fél részéről felebbezhető a honvédelmi ministerhez.

Azon esetre pedig, ha az engedélyt megadhatónak jelenti ki, az iratok, végleges intézkedés végett, a honvédelmi ministerhez terjesztendők fel.

36. §. A hadseregből (hadi tengerészetből[3] és honvédségből való szabadságolást, ugyszintén a hadsereg (hadi tengerészet) és honvédség kötelékéből a védtörvény 40-ik szakasza *c)* alatti pontja által körülirt esetekben való elbocsátást kérő felek ügyeinek elintézését, a fennálló szabályok értelmében eszközli.[5]

S a mennyiben ezen ügyekre nézve a szabályszerü tárgyalások befejezése

---

(1) V. ö. 1876:XXVIII. t. cz. 6. §. 2. p. V. ö. 1876 szept. 2. 20,311. sz. vallás- és közokt. min. utasitás, a közigazg. bizottságnak *a vallás- és közoktatási miniszterium ügykörét* érintő hatásköréről. (Ez utasitás a R. T. nem jelent meg ; L. közölve *Grünwald Béla :* A közigazgatás feladatai [1889] I. k. 412. s kk.) A közigazgatási bizottság hatásköréről *népiskolai ügyekben* v. ö. 1876:XXVIII. t. cz. 1., 6., 7., 11. §§.; *a kisdedóvodák és gyermekmenedékházak* ügyei tekintetében v. ö. 1891:XV. t. cz. 29. §. 1892 okt. 8. 44,000. sz. vallás- és közokt. min. rend., utasitás a közigazg. bizottság teendőiről *a kisdedóvodák és gyermekmenedékházak* ügyeiben (1892. R. T. 2564.); 1891 márcz. 16. 808. sz. vallás- és közokt. min. rend., *a községi iskolai tanitói választások* vezetésére a törvényhatósági közigazgatási bizottságok által kiküldött elnökök szavazati jogának mi módon gyakorlása tárgyában (1891. R. T. 241.). A közigazg. bizottság hatásköréről a *müemlékek* fölötti felügyeletnél: 1881:XXXIX. t. cz. 22. §.

(2) E jelentés, az 1882:XX. t. cz. 5. §-a értelmében, a (közmunka- és közlekedésügyi) keresk. miniszterhez intézendő. — V. ö. alább 34. §.

(3) Posta- és távirda-ügyekben a felebbezés a közigazg. bizottságtól a közmunka- és közlekedési (jelenleg keresk.) ministerhez történik: 1882:XX. t. cz. 5. §.

(4) Jelenleg a véderőről szóló 1889:VI. t. cz. 50. §. (L. ennek jegyzetét.)

(5) A 40. §-ra való hivatkozás az 1889:VI. t. czikkre nézve is megáll, mert ennek is 40. §-a rendelkezik a szolgálati kötelezettség betöltése előtt való kilépésről a közös hadseregből (hadi tengerészetből) vagy a honvédségből. L. az idézett szakasz jegyzetét.

után az alispánnak vagy polgármesternek véleménye megegyez a katonai hadkiegészitési kerület vagy honvéd zászlóalj parancsnokságának véleményével, ezen egyetértőleges megállapodást határozatképen jegyzőkönyvébe iktatja, a mennyiben pedig azok között vélemény-különbség forogna fenn, saját határozatát mondja ki s ezek alapján a kérelmet elsőfokulag vagy jogosultnak és megadandónak, vagy elutasitandónak jelenti ki.

Azon esetre, ha a kérelem jogosultnak jelentetik ki, az iratok további intézkedés tekintetéből a honvédelmi minister elé terjesztendők.

Az elutasitó határozat ellenében pedig, annak kézhezvételétől számitandó 14 nap alatt a felek részéről való felebbezés engedendő meg.

37. §. A börtönök általános állapotáról, az azokbani élelmezésről, egészségi viszonyokról, a fegyelem mibenlétéről, részint a királyi ügyész, részint saját küldöttsége által (38. §.) tudomást szerezvén, a fennálló törvények és ministeri szabályrendeletek korlátai között a hiányok orvoslása, a bajok elháritása iránt intézkedik; oly hiányok és bajokra nézve vagy visszaélésekre pedig, a melyekre nézve maga nem intézkedhetik, az igazságügyministerhez véleményes jelentéseket küld.[1]

38. §. A börtönöket a 37. §-ban jelzett tekintetekből legalább négyszer évenkint egy saját kebeléből alakitott küldöttség által megvizsgáltatja.

A küldöttséget saját vagy megbizottja elnöklete alatt a főispán, illetőleg főpolgármester nevezi ki.

Tagja a törvényhatósági főorvoson kivül 4, a főispán (a főpolgármester) által kinevezett bizottsági tag, kik közül legalább kettő a bizottságnak a törvényhatósági közgyülés által választott tagjai közül veendő.[2]

39. §. A közigazgatási bizottságnak jogában áll, a polgári vagy büntető jog és a törvénykezés tekintetében szükségesnek látszó és a törvényhozás vagy rendelet utján eszközölhető intézkedések megtétele végett az igazságügyministerhez felterjesztést tenni.[3]

40. §. Az árva- és egészségügyekben teendőit az illető törvények állapitják meg.

II. RÉSZ.

Teendői, mint fegyelmi hatóságnak.

41. §. Fegyelmi ügyekben:

a) részint mint elsőfoku,

b) részint mint felebbviteli hatóság jár el.

---

(1) A közigazg. bizottság hatásköréről a *börtönfelügyelet* terén v. ö. 1876:XIV. t. cz. 36., 37. §§.; 1878:V. t. cz. 43. §.; 1883 feb. 25. 6042. sz. belügymin. rend., *a közigazgatási fogházak* rendszeres megvizsgálása ügyében (1883. R. T. 638.).

(2) E §. értelmezése: 1877 ápr. 18. 16,132. sz. belügymin. rend. (1877. R. T. 228.)

(3) A közigazgatási bizottság hatásköréről a *békebiró kinevezése* körül: 1877:XXII. t. cz. 2. és 3. §§.; *a kisebb polgári peres ügyekben eljáró végrehajtók napi dijainak megállapitására* v. ö. 1877: XXII. t. cz. 85. §.

A közigazg. bizottság hatásköréről az *uzsorának* egyes vidékeken *elharapódzása* körül v. ö. 1883: XXV. t. cz. 10. §.

(4) A közigazgatási bizottság hatásköréről *gyámsági és gondnoksági ügyekben* v. ö. 1877:XX. t. cz. 203., 212—218., 285. §§.; 1885:VI. t. cz. 11., 12. §§.

A közigazgatási bizottság hatásköréről *közegészségügy terén* v. ö. 1876:XIV. t. cz. 27., 33., 36., 37., 60., 158. §§.

(5) A közigazg. bizottság fegyelmi hatóságáról *a fővárosi rendőrség* személyzetével szemben v. ö. 1881:XXI. t. cz. 45. §.; a *községek* tekintetében v. ö. 1886:XXII. t. cz. 91., 97., 98. §§.; a *törvény-*

42. §. Mint elsőfoku hatóság eljár – a főispán, illetőleg a budapesti főpolgármester kivételével — saját hivatalnok vagy tisztviselő tagjai irányában és a többi közegekre nézve azon esetekben, a melyekre nézve ezt a törvény rendeli.

A királyi ügyész feletti fegyelmi hatóságot illetőleg azonban az 1871 : VIII. törv. czikk rendelkezései érintetlen hagyatnak, miért is, ha a közigazgatási bizottság az ő hatáskörébe eső ügyekben a királyi ügyésznél kötelességmulasztást lát, vagy ellene a fegyelmi eljárás elrendelését látja szükségesnek, ez iránt a további intézkedések megtétele czéljából az igazságügyministerhez jelentést tesz.(1)

43. §. Mint felebbviteli hatóság határoz a 42. §-ban emlitett esetek kivételével, a többi állami vagy törvényhatósági és a községi közegek ellen inditott s felebbezés utján hozzá utalt fegyelmi ügyekben.

44. §. A fegyelmi eljárás végett szükséges vizsgálatot saját tagjai ellen vagy az illető minister kivánatára, vagy saját határozata folytán rendeli el; törvényhatósági választott tisztviselő tagjai ellen pedig a törvényhatósági közgyülés határozatára is elrendelni tartozik.(2)

45. §. Hogy azon törvényhatósági közegek ellen, kik nem tagjai és a községi közegek ellen ki van rendszerint jogositva a fegyelmi vizsgálatot elrendelni : azt a törvényhatósági és községi törvény módositásáról és kiegészitéséről szóló törvény,(3) azt pedig, hogy azon kormányközegek ellen, kik nem tagjai: ki van rendszerint jogositva elrendelni — a mennyiben ez iránt törvény nem intézkedik — az illető minister szabályrendelettel állapitja meg.

Mindezek ellen azonban a bizottság is elrendelheti és valamelyik minister kivánatára, vagy a törvényhatósági és községi közegekre vonatkozólag a törvényhatósági közgyülés határozata folytán elrendelni tartozik.(4)

46. §. A vizsgálatot, midőn mint elsőfoku hatóság jár el, saját tagjai közül kijelölt megbizott vagy megbizottak által teljesiti.

Azon esetekre nézve pedig, melyekben mint felebbviteli hatóság jár el, azt, hogy a vizsgálatot és az esetleg szükséges pótvizsgálatot ki teljesitse, a törvény, illetőleg a ministeri szabályrendelet állapitja meg (45. §.).

47. §. Midőn mint elsőfoku hatóság jár el, mind azon végzése ellen, melylyel a vizsgálatot elrendeli vagy megtagadja, mind azon végzése ellen, melylyel a megejtett vizsgálat folytán a további fegyelmi eljárást elrendeli vagy mellőzi, mind végül maga a kimondott fegyelmi itélet ellen felebbezésnek van helye.

48. §. Felebbvitellel élhet az érdekelt felek bármelyike. Ezenkivül a főispán, illetőleg a főpolgármester, a felsőbb fokon határozni hivatott ministerhez az ügyet felülvizsgálat végett felterjeszteni jogositva van.

Midőn az eljárást valamelyik minister rendelte el, az ügy elintézéséről ahhoz, ha felebbezés vagy felülvizsgálat végetti felterjesztés nem történt is, jelentés teendő.(5)

---

hatósági tisztviselők ellen: 1886:XXIII. t. cz. 2., 3., 5., 6., 7., 16., 17., 18. §§.; a *pénzügyi közegek* ellen: 1889:XXVIII. t. cz. 27–29., 32., 33. §§.; *adóügyekben :* 1883:XLIV. t. cz. 10. §.

(1) V. ö. 43. §.

(2) E rendelkezést pótolja az 1886:XXIII. t. cz. 2. §. a) p.

(3) Jelenleg a községekről szóló 1886:XXII. t. cz. 90–108. §§-ai, a közigazgatási tisztviselők, a segéd- és kezelő személyzet tagjai elleni fegyelmi eljárásról szóló 1886:XXIII. t. cz. (Korábban: 1876:V. és VII. t. cz. A fegyelmi eljárásról az 1876:VI. t. czikkben rendelkező 44—50. §§-ok tehát csak a közigazg. bizottság nem hivatalnok tagjaira nézve érvényesek még.

(4) V. ö. 46., 50., 51. §§.

(5) V. ö. 51. §.

49. §. A felebbezés, illetőleg felterjesztés a bizottságtól a kormányközegekre nézve minden esetben az illető ministerhez, a törvényhatósági és községi választott tisztviselőket s más hivatalos közegeket illetőleg pedig a belügyministerhez intézendő.

50. §. Az alkalmazandó büntetések fokozatát a kormányközegeket illetőleg addig, mig ez iránt törvény intézkednék, a kormány szabályrendelettel, a törvényhatósági és községi közegekre nézve pedig a 45. §-ban idézett törvények határozzák meg.

51. §. Arról, hogy midőn mint felebbviteli hatóság jár el, minő alsóbbfoku hatóságtól, kik által és minő esetekben intézhető hozzá felebbezés:

hogy miként járjon el ezen esetekben,

hogy határozatai kik által, minő esetekben és hová felebbezhetők,

hogy minő büntetéseket szabhat ki a kormány-közegekre nézve addig, mig törvény alkottatnék: hasonlag a kormány szabályrendelettel, a törvényhatósági és községi közegekré nézve pedig ugyancsak a 47. §-ban idézett törvények intézkednek.

A 48. §-nak a főispán (főpolgármester) felebbezési jogára s a ministerhez hivatalból teendő felterjesztésre vonatkozó rendelkezése ezen esetekre is kiterjed.

52. §. A fegyelmi biráskodást egy öt-tagu választmány által gyakorolja.

Elnöke ennek a főispán (főpolgármester), akadályoztatása esetében az alispán, illetőleg a polgármester.

Tagjait maga a bizottság választja, de ugy, hogy kettő az államközegekből, kettő pedig a törvényhatósági közgyülés által választott tagokból kell hogy vétessék.

Az alispán, illetőleg polgármester, midőn saját(1) fegyelmi ügye tárgyaltatik, az elnöki tisztséget nem viheti.

53. §. A fegyelmi választmány mindig az év első ülésén egy évre választatik.

Ugyanekkor felényi póttag is és pedig: egy a kormány-közegekből, egy a közgyülés által választottakból választandó, kik a rendes tagok akadályoztatása esetében, vagy ha azok érdekelve lennének, helyöket pótolják.

Minden rendes vagy póttag ujra választható.

54. §. A fegyelmi választmányhoz minden alkalommal annak minden tagja s az előző §. esetében az illető póttag vagy póttagok meghivandók, de határozat hozatalra az elnökkel együtt legalább három tagnak jelenléte szükséges.

55. §. A bizottság tagjai által teljesitett vizsgálat befejezése után a vizsgálati iratok, ha kormányközegről van szó, a királyi ügyésznek, ha törvényhatósági közegről, a tiszti ügyésznek kiadandók.

A királyi, illetőleg a tiszti ügyész az iratok átvételétől számitott 14 nap alatt azokat, a további eljárás folytatására s a kiszabandó büntetés minőségére vonatkozó inditványával, azon hatósághoz teszi át, mely a fegyelmi eljárásról szóló törvény értelmében elsőfokulag határozni hivatva van.

Azon esetben, midőn a királyi, illetőleg tiszti ügyész, a fegyelmi eljárás

---

(1) Az adófelügyelő tekintetében l. 1883:XLIV. t. cz. 4. §. 17. p., 10. §. ötödik bekezd. A pénzügyigazgatási főnök a fegyelmi választmányban előadó: 1889:XXVIII. t. cz. 9. §.

abbanhagyását inditványozza, általa a vizsgálati iratok határozathozatal végett a közigazgatási bizottság fegyelmi választmányához teendők át.

Ha egyes esetekben a királyi ügyész akadályozva vagy érdekelt lenne, helyettesét az igazságügyminister nevezi ki, a tiszti ügyészt illetőleg pedig figyelemmel ezen eshetőségekre, helyettest minden év elején azon évre a törvényhatóság közgyülése jelöl ki.

Oly törvényhatóságban, hol egy tiszti ügyésznél több nincsen, helyettesül a törvényhatósági bizottmánynak más, ügyvédség folytatására jogositott tagja is kijelölhető.

III. RÉSZ.

Teendői, mint felebbviteli hatóságnak.

56. §. Az emlitett fegyelmi ügyeken kivül a közigazgatási bizottsághoz felebbezendők mindazon ügyek, a melyekre nézve ezt ezen vagy valamely más törvény rendeli.(1)

57. §. Azon ügyekre nézve, melyeket valamely más törvény rendel a közigazgatási bizottsághoz felebbeztetni, az illető törvény határozza meg azt is, hogy a felebbezés minő hatóságtól, kik által és mily esetekben intézhető s hogy a közigazgatási bizottság határozata ellen kinek mily esetekben és hova lehet felebbezni, valamint azt is, minő esetekben van hivatalból felebbezésnek helye.(2)

58. §. A községek rendezéséről szóló 1871 : XVIII. t. cz. értelmében a községnek, mint hatóságnak, a törvényhatósághoz hivatalból felterjesztendő határozatai, valamint ezen határozatok ellen egyesek által intézett folyamodások, illetőleg felebbezések másodfoku elintézése továbbra is a törvényhatósági közgyülés hatáskörében meghagyatván, a bizottsághoz felebbezendők :(3)

a) a községnek egyesek magán concret ügyeiben hozott határozatai;

b) a községi igazoló választmánynak azon határozatai, a melyek az 1871. évi XVIII. törvényczikk 54. §-a értelmében a törvényhatósághoz voltak felebbezendők;

c) az alispánnak magánosok ügyében hozott és a törvények értelmében felebbezhető határozatai;

(1) A közigazgatási bizottság felebbviteli hatóságáról *cselédügyekben* v. ö. 1876:XIII. t. cz. 116. §. Az 1876:XIII. t. cz. 116. §-a alapján támadható viták eseteiben Uj-Pest és Rákos-Palota községek területére vonatkozólag harmadik fokozatban a pestmegyei közigazgatási bizottság jár el (1889:XLVI. t. cz. 6. §.); *közegészségi ügyben* v. ö. 1876:XIV. t. cz. 158. §.; *népiskolai ügyekben* v. ö. 1876:XXVIII. t. cz. 7. §.; *gyámügyekben* 1877:XX. t.cz.212.§.; a *bejelentési kötelességnek* Budapesten elmulasztása okából kiszabott birság elleni fölebbvitelnél: 1879:XXVIII. t. cz. 20. §.; az *illetékek behajtása* körül v. ö. 1881:XXXIV. t. cz. 14., 42. §§.; a *földadó-fizetésre adott halasztás* tekintetében: 1881:XL. t. cz. 2. §.; a *napszámosok adómentességéről* szóló 1883:X. t. cz. 5. §-a alapján kiszabott birság tekintetében: 1883:X. t. cz. 5., 7. §§.; a *fegyveradó* kivetése körül: 1883:XXIII. t. cz. 17., 38. §§.; a *vadászati jövedéki* kihágások tekintetében: 1883:XXIII. t. cz. 47. §.; *adóügyekben:* 1883:XLVIII. t. cz. 1., 6., 9. §§.; 1883:XLIV. t. cz. 5., 7., 14., 16., 18., 29., 30., 48., 80., 102. §§.; 1889:XXIII. t. cz. 12. §.; a *megyei pótadó kivetése* elleni felszólamlásoknak: 1883:XV. t. cz. 12. §.; a *phylloxera-kihágás* tekintetében: 1883:XVII. t. cz. 13. §.; 1884 nov. 2. 46,966. sz. földmiv., ipar- és keresk. min. rend., *az iparügyeknek* harmadfoku ellátása s az erre vonatkozó illetékesség iránt (1884. R. T. 1786.); *vizjogi* ügyekben: 1885:XXIII. t. cz. 157. §.; *házközösségi* ügyekben: 1885:XXIV. t. cz. 7. §.; a *községi vagyonra* vonatkozó határozatok tekintetében: 1886:XXII. t. cz. 25. §.; a *községi választások* tekintetében: 1886:XXII. t. cz. 25. 33., 39., 42., 52. §§.; *községi csatlakozási* ügyekben: 1886:XXII. t. cz. 148., 149. §§.; a *közutak* tekintetében: 1890:I. t. cz. 30., 36., 37., 41., 42., 44., 47., 50., 60., 63., 65. §§.; 1891 jul. 28. 47,631. sz. keresk. min. rend., az *útadó elleni felszólamlások* elintézésének illetékessége tárgyában (1891. R. T. 1258.); a *mezőgazdasági és mezőrendőri ügyekben* v. ö. 1894:XII. t. cz. 102. és 103. §§.

(2) E §-t Szegedre nézve ideiglenesen hatályon kivül helyezi az 1884:IV. t. cz. 8. §-a, mert e §. értelmében Szegeden épitkezési ügyekben a közigazg. bizottság fölebbviteli hatályát a középitészeti tanács gyakorolja.

(3) Az 1871:XVIII. t. cz. rendelkezéseit pótolják az 1886:XXII. t. cz. 18., 25., 33., 39., 42., 52., 148., 149. §§-ai.

d) a községi törvényhatósági adónak egyéni kivetése ellen egyesek által beadott felszólamlások;(1)

e) ezenkivül mindaz: mit ezen hatáskörben külön törvény hozzá felebbezni rendel.(2)

A jelen törvény 25—29. §§-ban foglalt tárgyak iránt közbejött felebbezéseknél azonban a fővárost illetőleg, a felebbezési hatóságot az 1870 : X. t.-cz és annak alapján készült épitési rendszabályok értelmében a fővárosi közmunkák tanácsa képezi.(3)

59. §. Az előző §. *a)* és *b)* pontjában emlitett ügyeknél érdekeltek az ott idézett törvényben megállapitott határidőn belől minden esetben felebbezhetnek, valamint a *d)* pontban emlitett ügyeket illetőleg is, ellenben ugyanazon §. *c)* és *e)* pontja alatt emlitett ügyekre nézve csak akkor, ha az alispáni határozat első fokban hozatott, vagy ha az az elsőfoku hatóság határozatától eltért.

A közigazgatási bizottság harmadfokon hozott végzése ellen ez esetekben további felebbezésnek nincs helye s másodfokon hozott határozata ellen is csak azon esetben, ha ezen határozat az elsőfoku határozattól eltér.

60. §. Kivételt képeznek ezen szabály alól az 58. §. *d)* pontjában emlitett ügyekre vonatkozó határozatok, a melyek a belügyministerhez minden esetben felebbezhetők.

61. §. A főispánnak azonban joga van az ügyet az 58. §. minden eseteiben a belügyministerhez felülvizsgálat végett felterjeszteni.(4)

III. FEJEZET.

A közigazgatási bizottság viszonya az államkormányhoz és a törvényhatósághoz.

I. RÉSZ.

Viszonya az államkormányhoz.

62. §. A közigazgatási bizottság a ministereknek saját tárczájukat illetőleg kiadott rendeleteit végrehajtatja, illetőleg azok végrehajtását ellenőrzi.

Ezen rendeletek, a mennyiben a közigazgatási bizottság hatáskörébe esnek, a közigazgatási bizottsághoz intéztetnek s a bizottság elnöke — és akadályoztatása esetében — ennek helyettese által bontatnak fel.

63. §. Ha valamely rendeletet nem tart ügykörében elintézhetőnek, ez iránt az illető ministert figyelmezteti; de egyuttal ugy intézkedik, hogy ha a minister vagy hallgatólag az által, hogy 14 nap alatt nem válaszol, vagy válaszában rendeletét fentartja, az azonnal ujabb ülés tartásának szüksége nélkül végrehajtassék.

Kivételt képeznek ez ellen az 1870. évi XLII. törvényczikk 15. §-ában emlitett rendeletek, melyek végre nem hajtandók, hanem további intézkedés végett a törvényhatósági közgyüléshez átteendők.

64. §. Minden félévben tüzetes jelentést tesz a közigazgatás összes ágainak állapotáról, a törvények tapasztalt hiányairól, a felmerült bajok és nehéz-

(1) V. ö. 60. §.
(2) V. ö. 59., 61. §§.
(3) L. Szegedre nézve a 332. lapon a 2. jegyzetet.
(4) A kormány hatáskörérõl a hozzá igy felterjesztett ügyekben l. 1886:XXI. t. cz. 10. §.

ségekről s az azok elenyésztetése végett tett intézkedéseiről, ezek sikeréről és az általa a mult félévben elintézett fegyelmi és felebbezési ügyekről.

Ez alkalommal javaslatba hozhatja azon intézkedéseket, a melyeket csak a kormány tehet meg, vagy melyek a törvényhozás által megteendők.(1)

65. §. Ezen jelentés a ministerelnökhöz intézendő, ki azt a többi ministerekkel közli.(1)

66. §. Ezen rendszeres jelentésein kivül annyiszor, a mennyiszer szükséges, jelentést tesz az egyes szakministerekhez akár concret esetekre, akár általában a közigazgatásra vagy annak egyik vagy másik ágára vonatkozólag, és a ministerek felszólitására ilyet tenni tartozik.(2)

67. §. Ha a jelentések tartalma iránt a bizottság kebelében a nézetek eltérnek, azok, kiknek nézete kisebbségben van, joggal birnak arra, hogy önmagok által szerkesztett külön véleményüknek a jelentés melletti felterjesztését követeljék.

68. §. A főispán a 64. és 66. §§-ban emlitett jelentések mellett azt, hogy azokkal egyetért vagy ha nem, hogy mikben és miért nem ért egyet, külön jelentésben mindig előadni tartozik.

II. RÉSZ.

Viszonya a törvényhatósághoz.

69. §. A törvényhatósági közgyülés által a közigazgatási bizottság körébe tartozó ügyekre nézve alkotott szabályrendeleteknek és az ezen ügyekre vonatkozólag hozott határozatoknak végrehajtását intézi és ellenőrzi.

70. §. A 64. §. első bekezdésében jelzett jelentést a törvényhatósági közgyüléshez is felterjeszti.

Ugyanekkor megteszi javaslatait azokra nézve, a mik szabályrendelettel vagy határozattal a közgyülés által elrendelhetők. Jelentése kapcsában a közgyülés tudomására hozza a 64. §. második bekezdése értelmében a kormányhoz felterjesztett javaslatait is.(3)

71. §. Ezen rendszeres jelentéseken kivül jelentést és javaslatokat tehet a közgyülésnek akár egyes concret esetre, akár általában a közigazgatásra vonatkozólag, a hányszor szükségesnek tartja.

72. §. A közgyülés által egyes esetekben kivánt felvilágositásokat megadni tartozik.

73. §. Ha a törvényhatóságnak valamely a törvények által megszabott hatáskörében a végrehajtás eszközlése végett hozzá utasitott határozatát törvénytelennek találja (a mennyiben az ügy sürgős volta mást nem követel), a végrehajtás előtt a törvényhatósági közgyüléshez előterjesztést tesz; ha pedig az ügy sürgős volta ezt nem engedi, vagy a törvényhatóság által fentartott rendeletet még ekkor is törvénybe ütközőnek tartaná, az ügyet az illető ministerhez felterjeszti, s annak elhatározásához képest jár el, de a legközelebbi közgyülésnek a történeteket utólagosan bejelenti.

(1) V. ö. 68., 70. §§. V. ö. 1876:XXVIII. t. cz. 6. §. 9. p.
(2) V. ö. 68. p.
(3) V. ö. 1876:XXVIII. t. cz. 6. §. 9. p.

IV. FEJEZET.

A közigazgatási bizottság tagjainak kötelezettsége és felelőssége.

74. §. A bizottságnak azon tagjai, kik vagy államhivatalnokok vagy törvényhatósági tisztviselők, a bizottság kebelébeni működésük és mulasztásaikra nézve ugyanazon kötelezettség és felelősség alatt állanak, a mely őket hivatalos minőségüknél fogva egyéb hatáskörükben terheli.

Ezenkivül a 80. §-ban emlitett kártéritési kötelezettség reájuk is kiterjed.

75. §. A törvényhatósági közgyülés által választott tagjai, ha a megbizatást elfogadták, kötelesek a teendőkben eljárni.

76. §. Ki a nélkül, hogy elmaradását kellően indokolná, az ülésben meg nem jelen, a bizottság által a legközelebb tartandó törvényhatósági közgyülésnek bejelentendő.

77. §. A ki egy féléven át egy ülésben sem jelent meg és elmaradását minden alkalommal kellően nem igazolta, elveszti bizottsági tagságát és a legközelebbi választásnál ujra nem választható.(1)

78. §. Ki egy évig nem vett részt, még ha távolmaradását igazolta is, a bizottságból kilépettnek tekintetik és első alkalommal meg nem választható.(1)

79. §. Az elmaradás igazolásánál a következők fogadtatnak el:

a) betegség;

b) valamely a tag jelenlétét okvetlenül szükségessé tevő családi esemény, p. o. születés, esküvő, veszélyes betegség, vagy épen haláleset a család körében;

c) valamely közügyben vagy nem halasztható magánügybeni távollét.

80. §. A 63. és 73. §-ok eseteiben nyilvános névszerinti szavazásnak van helye, s azok, kik a felterjesztés megtételére szavaztak, a késedelem által netalán okozott károkért a törvény rendes utján felelősek.(2)

81. §. A mentségi okok elfogadhatósága felett a bizottság rendes ülésében határoz.

Az e felett hozott határozat a szóban levő fél, vagy ha az felmentetnék, a bizottság bármelyik ellenvéleményü tagja által végleges határozathozatal végett 8 nap alatt a közgyüléshez felebbezhető.(1)

82. §. Az elmozditás iránt a 78. §. esetében hozott bizottsági határozat a törvényhatóságnak azonnal bejelentendő; a 77. §. esetében pedig csak akkor, ha a 81. § ban körülirt felebbezési jog igénybe nem vétetett, avagy ha igénybe vétetett: de a mentségi okok elfogadhatósága felett már végérvényes határozat hozatott.

V. FEJEZET.

Vegyes intézkedések.

83. §. Addig, mig a kisebb városi törvényhatóságokra nézve a törvényhozás másképen intézkednék, jelen törvény 10. §-nak rendelkezése úgy értelmezendő, hogy a megyei vagy kerületi, vagy széki, vagy vidéki törvény-

(1) V. ö. 82. §.
(2) V. ö. 74. §.

hatóság székhelyét nem képező városok közigazgatási bizottsága azon megye vagy szék, vagy kerület, vagy vidék székhelyén jön össze, a melynek területében a város fekszik.

Kivételt képeznek azonban ezen szabály alól az oly törvényhatósági joggal felruházott városok, a melyekben megye, szék, vidék stb. székhelye nincsen ugyan, de a melyek a legutóbbi népszámlálás szerint 18,000-nél több lakossal birnak.

Ezekben a közigazgatási bizottság üléseit a 10. §. rendelkezéséhez képest helyben fogja tartani.

84. §. Ezen törvény életbeléptetésével az 1870 : XLII., az 1871 : XVIII. s általában minden törvénynek, kormányrendeletnek vagy törvényhatósági szabályrendeletnek és határozatnak ellenkező szabványai hatályon kivül helyeztetnek.

85. §. Mindaz, a mi jelen törvényben a főispánra, alispánra, polgármesterre vonatkozólag mondatik, a főkapitányra, a királybiróra, alkapitányra, alkirálybiróra és a fővárosban a főpolgármesterre is értendő.

86. §. Az időnek meghatározásával, a melyben ezen törvény életbelép, valamint a törvény végrehajtásával és az annak czéljából szükséges szabályrendeletek és utasitások kibocsátásával az összes ministerium bizatik meg.

VII. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1870 : XLII. és 1872. évi XXXVI. törvényczikkekben szabályozott fegyelmi eljárás módositásáról és kiegészitéséről.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi márczius 16-án. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi márczius 23-án, a főrendek házában 1876. évi márczius 25-én.)

1. §. Az 1870. évi XLII. törvényczikknek 49-ik §-a, nemkülönben a 77—80., továbbá 82—87. §-ai, valamint az 53. §. *c)* pontja és az 1872. évi XXXVI. törvényczikknek a fegyelmi eljárásra vonatkozó határozmányai hatályon kivül tétetnek s helyettök következők rendeltetnek :

A tisztviselő, a segéd- és kezelő személyzet tagjai ellen fegyelmi eljárásnak van helye.

a) ha megsérti vagy hanyagul teljesiti a törvényben és szabály- vagy kormányrendeletekben megszabott kötelességét, vagy azok teljesitésére képtelennek bizonyul :

b) ha botrányt okozó erkölcstelen életet él, vagy ilynemű kihágást követ el.

2. §. A fegyelmi eljárást vizsgálat előzi meg, melyet :

a) azon törvényhatósági tisztviselők ellen, kik a közigazgatási bizottságnak tagjai, ezen bizottság, vagy a törvényhatósági közgyűlés ;

b) a törvényhatóság többi tisztviselője, valamint a segéd- és kezelő személyzet tagjai ellen a törvényhatósági közgyűlés, főispán, a közigazgatási bizottság, vagy az alispán, illetőleg polgármester rendel el.

Ha a vizsgálatot az *a)* és *b)* pontban emlitettek közül egyik sem rendelné el, azt a belügyminister elrendelheti. De ezenfelül elrendelheti a főispán meghallgatásával a többi minister is, midőn a hanyag eljárás, a törvény és szabály- vagy kormányrendeletekben megszabott kötelesség megsértése, a tárczájához tartozó teendőkre vonatkozik.

3. §. A vizsgálatot azon törvényhatósági tisztviselők ellen, kik a közigazgatási bizottságnak tagjai, maga ezen bizottság a kebeléből kiküldendő egy vagy több tag által ; a többiekre nézve pedig rendszerint az alispán, illetőleg a polgármester, akadályoztatása esetén helyettese teljesiti.

---

(1) E törvényt hatályon kivül helyezi a közigazgatási tisztviselők, a segéd- és kezelő személyzet tagjai elleni fegyelmi eljárásról szóló 1886:XXIII. t. cz. (19. §.) -- V. ö. 1883:XLIV. t. cz. 9., 10. §§.; 1886: XXI. t. cz. 13. §.

(2) V. ö. alább 6., 9. §§.; 1883:XLIV. t. cz. 80. §.

4. §. A vizsgálat elrendelésével egyidejüleg az azt elrendelő által a tisztviselő fel is függesztethetik hivatalától.

A hivatalától felfüggesztett törvényhatósági tisztviselő helye a főispán által ideiglenes helyettesités utján töltetik be, — kivévén az alispán, illetőleg a polgármesteri állomásokat, melyeknek ideiglenes helyettesités utján betöltése a törvényhatósági közgyülés hatáskörébe tartozik.

Az ilyetén helyettesitések a fegyelmi ügy befejezéséig érvényesek és az 1870: XLII. törvényczikk 43. §. *g)* pontjának, valamint az 1872: XXXVI. törvényczikk 58. §-a *g)* pontjának ezzel ellentétben álló intézkedése hatályon kivül tétetik.

5. §. A vizsgálat befejezése után a vizsgálati iratok a tiszti ügyésznek küldendők meg.

A tiszti ügyész a vizsgálat eredményéhez képest inditványt tesz a fegyelmi eljárás folytatása vagy abbanhagyása iránt és első esetben a kirovandó fenyiték minősége iránt is, s az iratokat azok átvételétől számitandó 14 nap alatt inditványával együtt azon hatósághoz teszi át, mely a 6. §. értelmében első fokban határozni hivatva van.

Azon esetben, midőn a tiszti ügyész a fegyelmi eljárás abbanhagyását inditványozza, a vizsgálati iratok általa határozathozatal végett a közigazgatási bizottság fegyelmi választmányához teendők át.

A vizsgálat alá helyezett tisztviselőnek, kit a fegyelmi hatóság az ügyészi inditvány beadásáról 48 óra alatt értesiteni tartozik, jogában áll az ügyészi inditvány beadása napjától számitott 8 nap alatt a vizsgálati iratokat megtekinteni és az ügyész inditványára nyilatkozatot tenni.

6. §. A vizsgálat eredménye felett határoz és pedig:

a) a 2. §. *a)* pontjában emlitett tisztviselőkre nézve első fokozatban a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya, másodfokozatban a belügyminister;

b) a 2. §. *b)* pontja alá tartozó többi tisztviselőre, valamint a segéd- és kezelő személyzet tagjaira nézve, ha a vétség ezen törvény 11. §. *a)* pontjában megszokott büntetést von maga után, első fokozatban az alispán, illetőleg a polgármester, másodfokozatban a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya, esetleg — a mennyiben két eltérő határozat hozatott — harmadfokozatban a belügyminister.

A 11. §. *b)* pontja szerint megtorlandó vétségek eseteiben pedig a 2. §. *b)* pontja alatt emlitett tisztviselők, valamint a segéd- és kezelő-személyzet tagjaira nézve is, első fokozatban a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya, másodfokozatban a belügyminister.

7. §. Ha a tiszti ügyész a 11. §. *a)* pontja alatt emlitett fenyiték alkalmazását inditványozza, de az illetékes alispán vagy polgármester az ugyanazon §. *b)* pontjában érintett büntetést véli alkalmazandónak, az iratokat e részbeni véleménye kiséretében a közigazgatási bizottság fegyelmi választmányához teszi át.

A közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya, ha az ügy akár a tiszti ügyész inditványa kapcsán, akár pedig az alispán, illetőleg polgármester által illetékességi körébe utaltatott: még azon esetben is határoz, ha a 11. §. *a)* pontjában emlitett fenyitéket tartja alkalmazandónak.

8. §. A vizsgálat eredménye felett első- vagy másodfoku, esetleg harmadfoku határozathozatalra hivatott fegyelmi választmány, vagy a belügyminister, ha szükségesnek látja, a vizsgálat kiegészitését is elrendelheti.

9. §. Két egybehangzó határozat ellen nincs helye a felebbezésnek.

De a főispán a belügyministerhez bármely határozatot hivatalból felebbezhet; a valamelyik minister által a 2-ik §. utolsó bekezdése értelmében elrendelt vizsgálat és arra alapitott eljárás eredménye pedig az illető ministerhez mindig felterjesztendő.

10. §. Felebbezési határidő:

a) magánfelekre nézve a határozat kézbesitésétől számitandó 8 nap;

b) a főispánra nézve a határozat felőli értesitésétől számitandó 5 nap.

Ugyanannyi idő alatt meg kell tétetni az előző §. értelmében kötelezett felterjesztésnek is.

11. §. A vétkesnek talált törvényhatósági tisztviselő, valamint a segéd- és kezelő-személyzet tagjai, a vétség fokozatához képest:

a) dorgálással vagy 500 frtig terjedhető birsággal;(1)

b) 500 frtig terjedhető birsággal vagy hivatalvesztéssel büntethető.(2)

12. §. A törvényhatósági tisztviselőkre, ugy a segéd- és kezelési személyzet tagjaira vonatkozó fegyelmi határozatok, a főispánnak azonnal, a törvényhatósági közgyülésnek pedig jogerőre emelkedésük után jelentendők be.

13. §. A hivatalától felfüggesztett törvényhatósági tisztviselő és a segéd- és kezelő személyzet tagja, a mennyiben nem hivatalvesztéssel büntettetett, a fegyelmi határozat feltételeinek teljesitése után állomására visszahelyezendő.

14. §. A hivatalvesztéssel büntetett törvényhatósági tisztviselő helye a legközelebbi köz-

(1) V. 5. 7. §.
(2) V. 5. 6., 7. §§.

gyülésen betöltendő; de az, ki hivatalvesztésre itéltetett, a rendes tisztujitás bekövetkezte előtt ujból meg nem választható, másodizbeni hivatalvesztéssel büntetés esetén pedig elveszti a további szolgálati képességet.

15. §. Mikor válik bűnössé a tisztviselő és a segéd- és kezelő személyzet tagja, hivatalos kötelességének elhanyagolása vagy az azzal való visszaélés által: a büntető törvény határozza meg.

16. §. Bűntények folytán a vizsgálat a büntető eljárás szabályai szerint eszközöltetik.

Ha a közigazgatási uton az arra a fentebbiek szerint jogosult hatóságok valamelyike által elrendelt vizsgálatból az tűnnék ki, hogy a fenforgó tett nem fegyelmi eljárás utján megtorolható vétséget, de bűnvadi uton megtorlandó bűntényt képez: a vizsgálati iratok a közigazgatási bizottság által a közvádlóhoz tétetnek át.

17. §. Büntető vizsgálat esetén a tisztviselőt, a segéd- és kezelő személyzet tagját mindig fel kell függeszteni hivatalától.

18. §. A büntető eljárás folytán hozott itéletet az eljáró törvényszék a közigazgatási bizottságnak mindig megküldi, mely azt a legközelebbi közgyülés elé terjeszti.

19. §. Az 1870: XLII. törvényczikk 60. §-nak a tiszti kereset foganatositása iránti tétele, mint ezen törvény határozványaival ellentétben álló, érvényen kivül helyeztetik, továbbá az 55. §-ban foglalt eljárás, mely szerint a főispán a tisztviselőt és közeget tiszti kereset alá foghatja, és a 65-ik §-ban előforduló intézkedés, mely szerint a segéd- és kezelőszemélyzet tagjai csak tiszti kereset után mozdittathatnak el, valamint az 1872. évi XXXVI. törvényczikk 58. §. *h)* pontja és 65. §-ában foglalt hasonértelmű rendelkezései az ezen törvényben körvonalozott fegyelmi eljárással helyettesittetnek.

20. §. Azon folyamatban levő fegyelmi ügyek, melyekben ezen törvény életbeléptekor a tiszti kereset már elrendeltetett, az 1870: XLII. törvényczikk, illetőleg az 1872. évi XXXVI. törvényczikk határozványai szerint fejezendők be; azoknál pedig, melyekben még a tiszti kereset elrendelve nincs, a további eljárás ezen törvény értelmében folytatandó.

21. §. Mindaz, a mi a jelen törvényben a főispánra vonatkozólag mondatik, a főkapitányra, a főkirálybiróra és a fővárosban a főpolgármesterre is értendő.

22. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügyminister bizik meg.

VIII. TÖRVÉNY-CZIKK

az ország némely részeiben megzavart közbiztosság helyreállitása végett az 1869., 1870., 1871. és 1872. években tett rendkivüli intézkedések folytán utólag felmerült költségekre szükséges póthitelről.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi április 1-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi április 8-án.)

1. §. Az ország némely részeiben megzavart közbiztosság helyreállitása végett 1869., 1870, 1871. és 1872-ik években tett rendkivüli intézkedések folytán a belügyi tárcza terhére utólag felmerült költségek fedezésére 14,364 forint ezennel engedélyeztetik.

2. §. A belügyminister felhatalmaztatik, hogy ezen összeget az 1875. évi XXXIII. t. cz.(2) XIV. fejezetének 5-ik czime alatt a közbiztossági kiadások rovatában megszavazott 150,000 frtnyi hitelből fedezze.

3. §. Jelen törvény végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

(1) V. ö. a hasonló tárgyu 1868:XXXII., 1870:XLV. és 1871:XXIII. t. czikkeket.
(2) E t. czikk az 1875. évi államköltségvetést tartalmazza.

IX. TÖRVÉNY-CZIKK

a nagyszombat-szeredi lóvonatu vasutnak gőzmozdonyuvá leendő átalakitásáról.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi april 1-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi april 8-án.)

1. §. A vágvölgyi vasuttársulat engedélyt nyer nagyszombat-szeredi lóvonatu vonalának az 1872. évi XXIX., valamint 1874. évi XXIX. t. cz.-ben foglalt feltételek, kötelezettségek és kedvezmények mellett, gőzmozdonyu vasuttá leendő átalakitására.

2. §. Ezen pályarész kiépitése az idézett t. cz.-ben foglalt határozatok, valamint a kormány és engedélyesek közt megállapitott s a közmunka- és közlekedési ministeriumnál letett szabályok, feltételek és szabványrajzok szerint eszközlendő azon hozzáadással, hogy a pálya felszine e vonalrészen ezer méter hosszuságra öt méternél nagyobb emelkedéssel ne birjon és a kanyarulatok fél átmérője 500 méternél kisebb ne legyen.

3. §. E törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a közmunka- és közlekedésügyi és a pénzügyi ministerek bizatnak meg.

X. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1870:XXXII. t. czikkel engedélyezett bánréve-nádasdi vasut engedélyokmánya némely határozmányainak módositásáról, illetőleg kiegészitéséről.(2)

(Szentesitést nyert 1876. évi április 1-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi april 8-án.)

1. §. A bánréve-nádasdi vasut engedélyese feljogosittatik, hogy az esetre, ha a vasutat személyforgalomra is berendezi a szállitandó személyektől, a forgalomban levő többi vasut menetdijával megegyezőleg, azonban az ezüstpótlék kivételével, személy- s kilométerenkint

az	I. osztályban	...	0·05	frt.
a	II. «	...	0·035	«
a	III. «	...	0·025	«
a	IV. «	...	0·015	«

vitelbért szedhessen.

Feljogosittatik továbbá, hogy a személyközlekedést egyelőre csupán III.

(1) E vasutvonal a vágvölgyi vasut megvételéről szóló 1879:XXVII. t. cz. értelmében szintén a magyar állam tulajdonába ment át, a cs. kir. szab. osztrák államvaspálya-társulattal 1882 junius hó 8-án kötött és az 1882:XLV. t. czikkbe iktatott szerződés 3. czikke értelmében pedig csere utján a cs. kir. szab. osztrák államvaspálya-társulat tulajdonába került (v. ö. 1883:XXVI. t. cz. is). A szab. osztrák-magyar államvasut-társaság magyarországi vasutvonalainak az 1891:XXV. és ill. XXXVIII. t. cz. értelmében megváltásakor ezen vasutvonal is a magyar állam tulajdonába visszakerült. — L. még az 1872:XXIX. és 1874:XXX. t. czikket.

(2) V. ö. az 1870:XXXII. t. cz. jegyzeteit.

és a katonaszállitásra előirt kellékekkel ellátandó IV. osztályu kocsikkal közvetithesse.

2. §. Ehhez képest az 1870 : XXXII. törvénynyel beczikkelyezett engedély-okmány a következő pontokkal egészittetik ki:

a) A katonaszállitás leszállitott árszabás szerint eszközlendő és pedig egyrészt a hadügyministerium, másrészt a m. kir. államvasutak igazgató-tanácsa között megkötött egyezmény alapján, melynek szabályai ezen engedélyokmány kiegészitő részét képezik.

Ezen határozatok a pénzügyi, az állami és hatósági közbiztossági őrségre, és a fegyenczekre is alkalmazandók.

A katonaszállitásra vonatkozó határozatok és kedvezmények magától érthetőleg a honvédségre és azon csapatokra is érvényesek, melyek, mind a hadsereg kiegészitő része, a népjog oltalma alatt állanak.

b) Az államtisztviselők és szolgák, kik a vasutak igazgatása és üzlete felett őrködő hatóságok megbizásából, vagy az állam ezen engedélyből folyó érdekeinek megóvása végett, vagy jövedéki czélokból a vasutat használják és a hatóság megbizását igazolják, utimálháikkal együtt ingyen szállitandók.

3. §. Az engedélyokmány kiegészitő részét képező függelék a következő pontokkal szaporittatik:

a) a vonatok a közmunka- és közlekedési ministerium által helybenhagyott menetrend szerint közlekedhetnek;

b) minden ut-átjárónál levő intőtáblán a közönség miheztartása végett felirandó, hogy mily időben halad el a vonat. A korlát nélküli ut-átjárók előtt a mozdonyvezető a gőz-sippal füttyenteni tartozik;

c) a pálya addig, mig azon a mostani két vonatnál több nem közlekedik, a felvigyázó személyzet által naponta legalább egyszer megvizsgálandó.

Látogatottabb ut-átjárások, valamint a vasutnak mindazon pontjai, hol a közlekedés veszélylyel járhat, minden egyes vonat elhaladása előtt megtekintendők;

d) egyes vonatokban a bánréve-arlói vonalrészen csak 40, az arló-nádasdi vonalrészen pedig csak 20 tengelynek szabad lennie;

e) minden vonatnál, a mozdonynak fékét nem számitva, annyi féket kell alkalmazni és személyzettel ellátni, hogy a bánréve-ózdi vonalrészen minden 8-dik, az ózd-nádasdi vonalrészen pedig minden negyedik kocsi fékezhető legyen;

f) a személykocsik a vonat utolsó harmadába sorozandók.

Ha a közönséges teher hiányában a vonat netán csak személy-kocsikkal indittatnék el, akkor a mozdony- és személykocsik közé legalább is három — lehetőleg — megrakott kocsi soroztassék;

g) a menetsebesség minden korlát nélküli ut-átjárónál annyira mérséklendő, hogy a vonat 50 méter távolságban megállitható legyen.(1)

4. §. Az engedélyes rima-murányvölgyi vasmüegylet, egyrészt az engedély-okmány 1. §-a értelmében előállitandó s Ózd és Czenter községektől a czenteri és karui kőszénbánya-művekhez vezetendő szárnyvonalak kiépitésének kötelezettsége, másrészt a vasut késedelmes befejezéséből folyó jogkövetkezmények alól fölmentetik.

5. §. Ezen törvény végrehajtásával a közmunka- s közlekedési és a pénzügyi ministerek bizatnak meg.

---

(1) Az ezen §-ban foglalt rendelkezéseket hatályon kivül helyezte az 1884:XXXIII. t. cz.

XI. TÖRVÉNY-CZIKK

az állami biztositást tényleg igénybe vevő vasuttársulatok r széről az 1875. évi XLI. t. cz. 2. §-a alapján kibocsátandó elsőbbségi kötvényeknek az állam által leendő átvételéről.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi április 1-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi április 8-án.)

1. §. Az állami biztositást tényleg igénybe vevő vasuttársulatok által az 1875. évi XLI. t. cz. 2-ik §-a alapján kibocsátandó, 5%-kal aranyban kamatozó és 50 év alatt törlesztendő elsőbbségi kötvényeket az állam veszi át, és pedig oly árfolyam mellett, mely tekintettel e kötvények törlesztésére és az eltérő kamatlábra, az 1875. évi XLIX. t. cz. alapján felvett magyar járadék-kölcsön 80½%-os árfolyamának megfelel.

Ezen elsőbbségi kötvények azonban az állam által legfölebb oly névleges tőkeösszeg erejéig lesznek átvehetők, melynek kamatozása és törlesztése az állam által nyujtandó s évi 686,425 osztr. ért. forintot aranyban meg nem haladható külön biztositásban teljes fedezetét találja.(2)

2. §. Ennek folytán a már beszerzett anyagszerek és a tényleg teljesitett egyéb beruházások költségeinek fedezése czéljából egyelőre a következő összegek fognak osztr. értékű frtban folyó papirpénzben a megfelelő és általvett elsőbbségi kötvényekért az egyes társulatok rendelkezésére bocsáttatni, és pedig:

az első erd. vasut részére	2.820,172	frt 80	kr.
az alföldi « «	776,451	« 51	«
a pécs-barcsi « «	217,459	« 24	«
a m. keleti « «	1.024,127	« 83	«
a k.-oderbergi « «	1.433,750	« 52	«
a m. északk. « «	1.534,777	« 38	«
a m. nyugoti « «	397,176	« 53	«
az első m.-gácsországi vasut részére --- ---	258,505	« 87	«
az eperjes-tarnowi (magyar rész) vasut részére	37,224	« 45	«
a báttaszék-dombovár-zákányi vasut részére --	120,973	« 13	«
összesen---	8.620,619	frt 56	kr.

Felhatalmaztatik továbbá a kormány, hogy azon pénzösszeget, mely az 1. §. értelmében megállapitandó árfolyamnak megfelelőleg a fentebbi 8.620,619 frt 56 krajczáron felül még elsőbbségi kötvények átvételére fordithato, — a mutatkozó szükséghez képest további forgalmi eszközök beszerzése és egyéb elkerülhetlen beruházások létesitése czéljából az egyes

(2) E t. czikknek a magyar keleti vasutat illető határozatait hatályon kivül helyezi a magyar keleti vasut megvételéről szóló 1876:L. t. cz.; az I. erdélyi vasut által a fönti t. czikk alapján fölvett kölcsön kamatait és törlesztési szükségletét, az I. erdélyi vasut vonalainak megváltásáról szóló 1884:XXIX. t. czikkbe iktatott szerződés II. §-ának második bekezd. szerint a magyar állam fizeti; ugyanigy a báttaszék-dombovár-zákányi (duna-drávai vasut helyett az ezen vasut megváltásáról szóló 1884:XXX. t. czikkbe iktatott szerződés II. §-ának második bekezd. értelmében; ugyanigy az alföld-fiumei vasut (nagyvárad-eszéki része) helyett az ezen vasut megváltásáról szóló 1884:XXXIX. t. czikkbe iktatott szerződés 2. §-ának második bekezd. értelmében; az I. magyar-gácsországi vasut-társaság által az 1876:XI. t. cz. alapján engedélyezett beruházási kölcsönrészlet felhasználása óta felmerült és szükséges beruházások fedezéséről az 1887:XXXIII. t. cz. rendelkezik, mig az I. magyar-gácsországi és I. magyar nyugoti vasut magyarországi vonalainak beváltásáról is rendelkező 1889:XIV. t. czikkbe iktatott szerződések 2. §-ának utolsó bekezd. szerint, az ezen vasuttársaságok által az 1876:XI. t. cz alapján felvett kölcsönök kamatait és törlesztési szükségleteit a vasut helyett a magyar állam fizeti. Hasonló rendelkezést tartalmaz a magyar északkeleti részvénytársaság vasutvonalainak megváltására vonatkozó szerződést (II. p.) tartalmazó 1891:II. t. cz.

Az 1888:XXXII. t. cz. 1. §-a és 2. §-ának *A)* 5. pontja értelmében az 1875:XLI. és 1876:XI t. cz. alapján kibocsátott egyesitett elsöbbségi kölcsönből az államositott vasutakra eső rész kötvényei bevonattak és azok helyett mérsékeltebb kamatozásu kötvények bocsáttattak ki; a némely államadósság beváltásáról és a koronaérték behozatalára szükséges arany beszerzéséről szóló 1892:XXI. t. cz. 1. §-a és 2. §-ának 2. pontja értelmében bevonattak és mérsékeltebb kamatozásu kötvényekkel pótoltattak a magyar vasutak által az 1875:XLI. és az 1876:XI. t. cz. alapján kibocsátott egyesitett elsöbbségi kölcsön mindazon czimletei, melyek 1892 julius 1-től kezdve váltak esedékessé.

V. ö. még a közmunka- és közlekedési miniszteriumban 1877 okt. 2. 16.455. sz. a fölvett jegyzőkönyvet (1877. R. T. 11.); e beruházási kölcsön elszámolása tárgyában az ugyanott 1879 jun. 16. 11,050/1878. sz. alatt fölvett jegyzőkönyvet (1879. R. T. 482.) és 1879 okt. 15. 11,914. sz. közmunka- és közlek. min. rend., az állami biztositást élvező vaspályák számadásai tárgyában (1879. R. T. 581.).

(2) V. ö. 2., 3. §§.

vasuttársulatoknak az 1-ső §-ban körülirt módon rendelkezésére bocsáthassa.(1)

3. §. Az 1. §. értelmében kibocsátandó kötvények bélyegilleték és adómentesség kedvezményében részesittetnek.

Ugyanezen kötvények pontos kamatozásáért és törlesztéseért az állam jótállást vállal, de egyuttal azok elárusitása iránt szabad rendelkezési jogát fentartja.

4. §. A vasuttársulatoknak a 2-ik §. értelmében kiszolgáltatandó tőkék, valamint az elsőbbségi kötvények után az állam által netán kifizetendő biztositási előlegek nyilvántartását, kamatoztatását és törlesztését, valamint a tőkék hovafordítását illetőleg az 1875. évi XLI. t. cz. 2-ik szakaszának a)—e) pontjaiban foglalt rendelkezések változatlanul fentartatnak.

5. §. A többször idézett 1875. évi XLI. t. cz. 2-ik §-ának c) pontja oda igazittatik ki, hogy a biztositott jövedelmeken felül elérhető üzleti fölösleg más czélra, mint az illető vasutak részére ugyanazon törvény alapján kiszolgáltatott biztositási előlegek visszafizetésére nem fordítható.

6. §. Ezen törvény kihirdetése után azonnal hatályba lép s végrehajtásával az összministerium bizatik meg.

XII. TÖRVÉNY-CZIKK

a Királyföldről (fundus regiusról), továbbá a szász egyetem (universitas) rendezéséről és az egyetemnek, valamint az ugynevezett hét biráknak vagyonáról.(2)

(Szentesitést nyert 1876. évi április 2-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi április 8-án.)

Az ország területe egy részének közigazgatási tekintetek miatt elkerülhetlenné vált szabályozása indokából a Királyföldre vonatkozólag a következők állapittatnak meg:

---

(1) V. ö. 4. §.

(2) Az 1868:XLIII. t. cz. 10. és 11. §§-ai utasitották a minisztériumot, hogy a Királyföld rendezéséről és a szász universitásról törvényjavaslatot terjeszszen az országgyülés elé; a köztörvényhatóságok rendezéséről szóló 1870:XLII. t. cz. 88. §-ában szintén kimondja, hogy a Királyföld rendezéséről külön törvény fog intézkedni.

Erdélynek a szászok lakta területét azért nevezik Királyföldnek (fundus regius, terra Regia), mert az II. Endre királynak 1224. évi, a szász (teuton) nemzet kiváltságait biztositó adománylevelével szerveztetett.

Az erdélyi szászok különös jogállására vonatkozóan v. ö.: Ap. P. II. T. 1. a. 3., a. 5.; Cond. V. a. 4., Cond. VII. a 6., a. 7., Cond. VIII., Cond. XII. a. 5., Cond. XIV. a. 6., a. 7.; Ap. P. III. T. 15. a. 3., T. 21. a 1., T. 46. a. 6., T. 80. a 1—5., T. 82. a. 1.; Ap. P. IV. T. 1. a 10., T. 5. a. 1., T. 15. a. 1.; Ap. B. V. Ed. 35., 47., 57., 76., 77—81.; Comp. P. II. T. 1. a. 1., Cond. X. a. 4. és 5.. Cond. XVIII. a. 4. és 5.; Comp. P. III. T. 1. a. 4., T. 2. a. 1., T. 3. a. 10., T. 13. a. 1., 3., 4., 6., T. 15. a. 2.; Comp. P. IV. T. 4. a 1., T. 10. a 1., T. 16. a. 2.; Comp. P. V. Ed. 47., 49.; l. továbbá a következő későbbi erdélyi törvényeket: 1753., 1754. és 1755: IV. t. cz. (bányabiráskodás); az 1791:II. t. czikk 3., 5., 6., 8., 9., 18. pontját (a Diploma Leopoldinum megerősitése); 1791:XI., XIII., XIX. t. cz., 1791:XXVI. t. cz. 6—10. p.

Az itt idézett összes erdélyi törvényeket szószerint tartalmazza e gyüjtemény külön kötete. Ott találhatók a multra vonatkozó részletes jegyzetek is.

V. ö. továbbá a magyarországi 1514:III. t. cz. 9. §. és 1523:XLVII. t. cz. V. ö. még a bécsi 1518: XIV. t. czikket. — L. még III. Endre 1291. évi kiváltságlevelét a nemesség és a szászok részére; I. (Nagy) Lajos 1369. évi kiváltságlevelét Medgyes város és vidéke részére; I. Mátyás 1461. és 1464. évi kiváltságleveleit a beszterczei szék részére; I. (Nagy) Lajos 1353. évi kiváltságlevelét a Bárczaság részére; Zsigmond király 1428. évi kiváltságlevelét a Bárczaság részére; a szász nemzet részére 1795 jun. 22-én, 1797 szept. 22-én, az 1804. és 1805. években kibocsátott «Regulativpuncte». (L. mindezekre nézve: *Friedrich Schuler von Libloy:* Materialen zur Siebenbürgischen Rechtsgeschichte, Nagyszeben, 1862.)

V. ö. végül: 1848 decz 21. ny. par., melylyel a szász nemzet óhajtásai, a koronának való közvetlen alárendelése, annak az összmonarchiával való benső kapcsolata tekintetében és a központi nemzeti hatóságnak ebből folyó közvetlen összeköttetése a bécsi felelős minisztériummal, teljesittetnek. (1848. B. T. L. pótk. 44. sz.)

Szász egyetem alatt korábban a kilencz székre (Segesvár, Medgyes, Szászsebes, Szerdahely, Nagysink, Kőhalom, Ujegyház, Szeben, Szászváros) és két vidékre (Beszterczе, Brassó) feloszlott szászföld testületi összeségét értették, melynek az önkormányzat körébe eső tárgyak fölötti tanácskozás és határozathozása végett tartott gyülésein a szebeni királybiró (= polgármester, judex regius Cibiniensis), a ki I. Má-

1. §. A törvényhatósági területek szabályozásánál, a melyről külön törvény fog intézkedni, a Királyföld és a vele szomszédos területek ugyanazon tekintetek alá esnek.

A terület-szabályozás után a Királyföldre nézve eddig fennállott különbségek a közigazgatás körében megszünnek.(1)

2. §. A szász ispáni (comesi) hivatal megszünik és e czim mint a szász egyetem közgyülésének elnökére, Szebenmegye főispánjára száll át.(2)

3. §. A szász egyetemnek (universitás) mint kizárólag közmivelődési hatóságnak hatásköre az egyetemi vagyon felett való rendelkezésre, a kezelés alatt álló alapitványok rendeltetésszerü felhasználásának eszközlésére és az azok felett való ellenőrködésre nézve továbbra is fentartatik.

4. §. A szász egyetem vagyona (6. és 7. §§.) egyedül közmivelődési czélokra forditható.(3)

---

yás 1464. évi kiváltsága alapján egyuttal a szász nemzet ispánja is volt (nationis comes) elnökölt. (V. ö. 1791:XIII. erd. t. cz.) A szászok ispánja czimét Szeben vármegye főispánja ma is viseli. (L. az 1876:XII. t. cz. 2. §-át.)

A szász nemzeti egyetemnek, ill. a szász nemzeti egyetem közgyülésének a régi időben három külön működési köre volt: 1. A szász nemzet egyeteme, mint az Erdélyt alkotott három politikai nemzet egyike, gyakorolta azon statutarius jogot a közigazgatás, valamint az igazságszolgáltatás terén, melylyel azok fel voltak ruházva; őrködhetett a szász nemzeti előjogok épségben tartása felett és közvetve magának az összes alkotmánynak érvényben létét illetőleg (ezen hatásköre megszünt az erdélyi 1848:I. és az 1868:XLIII. t. czikkek rendelkezései folytán); a szász egyetem közgyülése itélőszéket képezett (ezen hatáskör is megszünt az uj igazságügyi szervezet folytán); a szász nemzeti vagyon felett rendelkezett (ez a hatáskör a mai napig fönmaradt és ezt szabályozzák részletesen az 1876:XII. t. cz. 3—17. §§-ai).

A *hétbirák* földje alatt értjük — Nagyszeben székkel mint központtal («universitas provincialium sedis Cibinii et ad eosdem pertinentes» vagy «judices Cybinienses ac universi alii seniores provinciales ejusdem sedis Cybiniensis» vagy «cives et hospites de Cibinis ac ad eandem pertinentes») — a következő hét széket, ill. birói kerületet: a segesvári széket Szászkézd-del; a szászsebesi széket; a nagysinki széket; a kőhalmi széket; a szerdahelyi széket; az ujegyházi széket és a szászvárosi széket. (Nagyszebenhez tartoztak, mint fiókszékek: Talmáts és Selistye).

A hét (valósággal nyolcz) birák a Királyföldnek törzstörvényhatóságait foglalják magukban, mert abban jogilag három széknek: Brassó városának és vidékének (Bárczaság, Burzenland), Besztercze városának és vidékének (Nosnerland) és Medgyes városának és széknek nincs részük. L. az 1876:XII. t. cz. 17—19. §§-ait.

Az 1224. privilegium Andreanum következő rendelkezésére alapitják *a szász külön jogot:* «Volumus et etiam firmiter præcipimus quatenus ipsos nullus judicet, nisi Nos vel Comes Cibiniensis .... si vero coram quocunque judice remanserint, tantummodo judicium consuetudinarium reddere teneantur, nec eos etiam aliquis ad præsentiam Nostram citare præsumat, nisi causa coram suo judice non possit terminari ...« továbbá «ipsos ab omni jurisdictione penitus eximentes».

A 15. század végén (1481-ben) jelent meg Altenberger Tamás nagyszebeni polgármester jogkönyve; ezt követte 1544-ben a Honterus János munkája «Compendium juris civilis in usum civitatum ac sedium saxonicalium in Transsilvania»; 1560-ban pedig Bomel Tamástól jelent meg «Statuta jurium municipalium civitatis Cibiniensium reliquarum civitatum et universorum Saxonum Transsilv.»; mindezek figyelembe vételével készült 1580-ban Fronius Mátyás munkája «Statuta Jurium Municipalium Saxonum in Transsylvania», melyet Báthory István fejedelem 1583 február 18-án Krakóban, mint az erdélyi szász törvénykönyvet megerősitett «in quantum juribus publicis non derogant i. e. Saxonum nostrorum terras jurisdictionem tantum concernunt». E statutumok érvényét a fönnidézett erdélyi törvények több izben ujból megerősitették.

Az ezen gyüjtemény jellegénél fogva innen kizárt részletek tekintetében v. ö. *Dósa Elek:* Erdélyhoni Jogtudomány (Kolozsvár, 1861) I. k. 102—105. ll.; *Jakab Elek:* A királyföldi viszonyok ismertetése (Pest, Heckenast, 1871); *Friedrich Schuler v. Libloy:* Siebenbürgische Rechtsgesichte (II. kiadás, Nagyszeben, 1868. 2 kötet).

(1) V. ö. az 1876:XXXIII. t. czikket, némely törvényhatóság területének szabályozásáról és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről; továbbá az 1877:I. t. czikket, némely törvényhatóságok véglegesen megállapitott területének az 1876:XXXIII. t. cz. rendelkezése folytán törvénybe iktatásáról.

A volt Királyföldön fekvő hét szab. kir. város fölötti felügyeletről v. ö. 1886:XXII. t. cz. 165. §.

A Királyföld irtványairól v. ö. 1871:LIV. t. cz. 18. §.; a Királyföld területén való arányositásról v. ö. 1880:XLV. t. cz. 37. §.

(2) A szebeni királybiróról, mint egyszersmind «Comes Universitatis Saxonicæ»-ról, továbbá mint «Nationis Comes»-ről, l. Ap. P. III. 19. a 14.; Comp. P. II. T. 1., a. 1.; Cond. XVIII. (a. 4. és 5.). V. ö. az 1868:XLIII. t. cz. 5. és 9. §§-ait. L. még a fönn a szebeni királybiróra nézve mondottakat.

(3) V. ö. 17. §.

5. §. A szász egyetemi vagyont illetőleg fenálló tulajdonjog jelen törvény által érintetlen hagyatik. Ezen tulajdonjog iránt felmerülhető kérdések felett birói itélet dönt.(1)

6. §. A szász egyetem vagyonának szabad rendelkezés alatt álló jövedelmei, a 3. és 4. §§. korlátai között, a tulajdonos összes lakosság javára vallás- és nyelvkülönbség nélkül forditandók.(1)

7. §. A szász egyetem vagyona felett az alapitványok értelmében és korlátai között és a kormány felügyeleti jogának fentartása mellett, a szász egyetem közgyülése rendelkezik.(1)

8. §. Az egyetem közgyülésének:

a) elnöke: Szebenmegye főispánja;

b) alelnöke az, kit a közgyülés tagjai közül maga választ három évre;

c) jegyzője az egyetem titkára (15. §.), ennek akadályoztatása esetében a gyülés által saját tagjai közül egy gyülés tartamára választott helyettes. A jegyző tanácskozó és szavazatjoggal bir;

d) tagjai a Királyföldet képezett székek, vidékek és városok országgyülési képviselőválasztási joggal biró lakóinak 20 képviselője. És pedig: Nagy-Szeben és Brassó városok részéről kettő-kettő: tehát összesen négy; Segesvár, Szászsebes, Szászváros, Medgyes és Besztercze városok részéről egy-egy: tehát összesen 5.

A fentebbieken kivül levő 11 tag választására a Királyföld többi részei 11 választókerületre osztatnak, és pedig tekintettel arra, hogy azokban a választók száma lehetőleg egyforma legyen, egy választókerület több ujonnan alakitandó törvényhatóság területére ki ne terjedjen és a régebben ugyanazon királyföldi törvényhatósághoz tartozó választók lehetőleg együtt maragjanak. Mindenik választókerület egy képviselőt küld az egyetemi közgyülésre.(2)

9. §. A 8. §. *d)* pontja szerint alkotandó 11 választókerületet, a fennálló szász egyetem közgyülése meghallgatásával, a belügyminister állapitja meg. Ugyanilyképen állapitandó meg az egyetemi közgyülés tagjainak választási módja is.

A jelen törvény szerint alakulandó első közgyülés pedig megállapitja a belügyminister jóváhagyása mellett a közgyülés tanácskozási szabályait és az egyetem központi hivatalának ügykezelési rendét.

Az ezen §-ban foglalt rendelkezések minden későbbi módositása is a szász egyetem közgyülésének meghallgatásával a belügyminister által lesz megállapitandó.

10. §. Az egyetem közgyülésének tagjai 3 évre választatnak.

11. §. Szász egyetemi közgyülés évenként rendesen egy tartandó, melyben az azelőtti év számadásai megvizsgáltatnak és a következő év költségvetése elkészittetik. Rendkivüli közgyülés tartását elrendelheti a kormány; ezenkivül kötelessége az egyetemi közgyülés elnökének, a tagok többségének kivánatára, rendkivüli közgyülést hirdetni.

12. §. Az egyetemi közgyülés határozatai általában a belügyminister, vagy a mennyiben azok közművelődési ügyekre vonatkoznak, a vallás- és közoktatási minister jóváhagyása után válnak érvényesekké.

---

(1) V. ö. 17. §.
(2) V. ö. 9. §.

13. §. Az egyetem közgyülésének jegyzőkönyvei, legfeljebb 15 nap alatt a gyülés bezárta után, felterjesztendők a belügyministerhez. Azon jegyzőkönyvi határozat, melyre a felérkezés napjától számitva 40 nap alatt a ministerium megjegyzést nem tesz, jóváhagyottnak tekintendő.

14. §. Az elnöknek, ha véleménye szerint a közgyülés hatáskörén tul lépett, vagy ha a rendet fentartani képtelen, jogában áll az ülést felfüggeszteni és ismétlődés esetében azt 14 napra elnapolni.

Ez esetben az elnöknek kötelessége a belügyministerhez indokolt jelentést tenni.

15. §. Az egyetemi közgyülés ülései nyilvánosak.

16. §. Az egyetem ügyeit, a közgyülés határozatai nyomán, az egyetem központi hivatala igazgatja. Ezen hivatalnak feje az egyetemi közgyülés elnöke, hivatalnokai az egyetem titkára (8. §.) és pénztárnoka.

A központi hivatalban az elnököt akadályoztatása esetében az egyetem titkára helyettesiti.

A központi hivatal többi hivatalnokainak létszámát, továbbá a központi hivatal összes hivatalnokai fizetését, választásuk módját és hivataloskodásuk tartamát az egyetemi közgyülés állapitja meg, ministeri jóváhagyás mellett.

Az egyetemi számvevőségnek azon teendője, hogy a királyföldi városok és községek számadásait megvizsgálja, megszünik.

17. §. Az ugynevezett hétbirák vagyona felett, melyre nézve különben a 4., 5., 6. és 7-ik §§. rendelkezései irányadók, Szeben vármegye főispánjának elnöklete alatt közgyülésileg az egyetemi közgyülés azon tagjai rendelkeznek, kik az eddigi Királyföld azon városait és kerületeit képviselik, melyek együttesen a hétbirák javainak tulajdonosai.

Ezen gyülésnek jegyzője ugyancsak az egyetemi titkár és jogköre a hétbirák vagyonát illetőleg ugyanaz, mely az egyetem vagyonát illetőleg az egyetemi közgyülés számára jelen törvény által megállapitva van.

18. §. A hétbirák közgyülése akkor tartatik, midőn szász egyetemi közgyülés van és arra külön kihirdetés nem szükséges.

19. §. Hogy az egyetem központi hivatalának költségeihez mily módon és mily arányban járuljon a hétbirák vagyona: a szász egyetemi közgyülés és a hétbirák közgyülése egyezményileg fogja megállapitani, ha pedig ezen kérdésre nézve az emlitett kétféle közgyülés egyetértésre jutni nem tudna, a kérdést eldönti a belügyminister.

20. §. Jelen törvény életbeléptetésének időpontját a belügyminister határozza meg, végrehajtásával pedig a belügyi- és a vallás- és közoktatási ministerek bizatnak meg.

XIII. TÖRVÉNYCZIKK

a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról.

(Szentesitést nyert 1876. évi április 3-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi április 8-án.)

I. FEJEZET.

A cselédekre vonatkozó általános intézkedések.(1)

1. §. A cseléd és a gazda közötti viszony a két fél között közös megegyezéssel létrejött irás- vagy szóbeli szolgálati szerződésen alapul.

Az, ki magát szerződésileg bizonyos háztartási vagy gazdaság körüli személyes és folytonos szolgálatoknak legalább is egy havi időtartamon át bérért való teljesitésére kötelezi, cselédnek,

az pedig, ki a szolgálati szerződésnél fogva a cseléd bérét kiszolgáltatni köteles, gazdának neveztetik.

2. §. A cseléd, a fentebbiek alapján történt szolgálatba való lépésével a gazda illetőleg családja háznépének tagjává válik, miből mindkét félre nézve a pusztán anyagi kötelezettségeken tulmenő, a jelen törvényben körülirt viszonyos jogok és kötelezettségek támadnak.

3. §. Nem tekintetnek cselédeknek:

a) azok, kik tudományos előkészültséget s átalában magasb miveltséget feltételező, habár folytonossággal tartó szolgálatokat teljesitenek;

b) azok, kik személyes és bizonyos időre folytonos, de nem háztartási vagy gazdasági szolgálatra vannak lekötelezve, mint például kereskedő- és iparos-segédek, tanonczok, gyári és iparos munkások stb.;(2) végre

c) azok, kik háztartási és gazdasági teendőkre ugyan, de naponkénti dijazás mellett, vagy bizonyos részért vannak lekötelezve, például napszámosok, részes munkákat teljesitők, szakmányosok, varrónők stb.

4. §. Családi viszonyok között a cselédség fogadása rendszerint a családfőt, a férfit illeti, de a ház körül és belszolgálatra való cselédeket a ház aszszonya is fogadhat fel, nézetkülönbség esetében azonban a férj szava ezekre nézve is döntő, ki ily cselédet, ha már szolgálatban állott, a törvényes felmondási idő megtartása mellett elbocsáthat.

5. §. A férj, illetőleg családfő cselédfelfogadási és elbocsátási jogát megbizottjára is átruházhatja, ezen átruházásnak megtörténte azonban kétség esetében bizonyitandó.

6. §. A ki mind cseléd akar alkalmaztatni, annak saját személye felett törvény szerint szabadon kell rendelkezhetni.

---

(1) A cseléd nem választó az orsz. képviselőválasztásnál: 1874:XXXIII. t. cz. 10. §. A gazdai hatalom alatt álló nem községi választó: 1886:XXII. t. cz. 36. §. *a)* p.; nem bir választói joggal a törvényhatósági bizottsági tagok választásánál: 1886:XXI. t. cz. 31. §. Cseléd minöségü személy nem tagja a házközösségnek: 1885:XXIV. t. cz. 3. §. A cseléd keresetadójáról (melyet a munkaadó fizet) v. ö. 1875:XXIX. t. cz. 2., 11. §. A cseléd hadmentességi dijáról v. ö. 1880:XXVII. t. cz. 10. §. A cseléd fegyveradójáról v. ö. 1883: XXIII. t. cz. 2., 35. §§., vadászati adó alól mentességéről v. ö. 1883:XXIII. t. cz. 6. §. *c)* p. A cselédnek útadó és kézi munka alól mentességéről v. ö. 1890:I. t. cz. 25., 49. §§.

(2) A kereskedelmi üzletben való cselédi szolgálatokról v. ö. 1875:XXXVII. t. cz. 60. §. Az ipartörvény rendelkezései a cselédtörvényt nem érintik: 1884:XVII. t. cz. 182. §.

7. §. Ha atyai hatalom vagy gyámság alatt álló egyén akar beszegődni, arra az atya vagy gyám beleegyezése szükséges. Ha az atya vagy gyám a beleegyezést alapos ok nélkül megtagadja, azt a cselédügyben illetékes első fokú hatóság (115. §.) pótolhatja, fenmaradván az atyának vagy gyámnak felügyelési, esetleg felebbezési joga, mely utóbbi azonban végleges elintézéseig a hatósági felebbezett határozatnak foganatositását meg nem akaszthatja.(1)

8. §. A cselédkönyv (69. §.) előmutatásával történt beszegődés a gazdára nézve azon jogi vélelmet állapitja meg, hogy a beszegődés az atya vagy gyám beleegyezésével történt.(2)

9. §. Férjnél levő asszonyok, ha férjeik ellenzik, nem léphetnek szolgálatba. Kivételnek e szabály alól a férjeiktől törvényesen, akár ideiglenesen, akár végképen elválasztott asszonyok.

10. §. Ha ideiglenes szabadsággal elbocsátott katona, hadi-tengerész vagy honvéd cselédnek szegődik s a katonai hatóság által behivatik, a cselédi szerződés ereje minden kárpótlás nélkül megszünik.

Hasonló eset áll azokra nézve is, kik ujonczállitás alkalmával besoroztatván, katonai szolgálatuk megkezdésére behivatnak.

Ellenben ha tartalékos vagy honvéd a törvényszerü évenkénti gyakorlatra behivatik, ez a cselédszerződési viszonyt meg nem szünteti, s az ily cseléd magát, ha az alól a gazda fel nem menti, vagy azzal ez időre máskép ki nem egyezik, helyettesittetni tartozik. Ki e helyettesitést nem teljesiti, a gazdát távollétének idejére bérének arányában kárpótolni köteles.

Katonai szolgálatba való önkéntes beállás esetében pedig a cseléd a gazdának kártéritéssel tartozik.(3)

A szolgálati szerződésről.

11. §. A szolgálati szerződés ugy irásban, mint szóval is köthető.(4)

12. §. A szerződés feltételeinek megállapitása a felek szabad egyezkedésétől függ.

13. §. Érvénytelen azonban az oly szerződés, mely meghatározott számu évek, hónapok, hetek vagy napok számában ki nem fejezhető, tehát bizonytalan időre köttetik vagy a mely legalább annyiban korlátolva nem lenne, hogy mindkét fél a jelen törvény értelmében megengedett felmondás után a szerződéstől visszaléphessen.

14. §. A jó erkölcsökbe vagy törvénybe ütköző cselekményekre, daczára az ellenkező szerződésnek, senki sem kötelezhető.

15. §. Ha a szerződés alkalmával foglaló is adatott és elfogadtatott, az csak annak bizonyitékául szolgál, hogy a szolgálati szerződés tényleg megköttetett.

A foglaló bármi csekély összegből állhat s az — ha csak szegődéskor az ellenkező ki nem köttetett — a kialkudott bérbe betudandó.

---

(1) V. ö. 8. §. A kiskoruak szolgálatba lépéséről v. ö. 1877:XX. t. cz 94., 95., 97. §§.
(2) V. ö. 51. §. *d)* p.
(3) V. ö. 16. §.
(4) V. ö. 18. §.

16. §. A foglalónak egyoldalu visszaadása a szerződés érvényét nem szünteti meg; kivételnek azon esetek, a melyekben a cseléd a jelen törvény (10. és 22. §§.) értelmében nem köteles szolgálatba lépni.

17. §. Ugyanazon időre több helyre szegődni, vagy több gazdától venni fel foglalót, 5 frttól 20 frtig terjedő birság vagy — két forintot egy napra számitva — megfelelő elzárás büntetés terhe alatt tilos.

18. §. Azon cseléd, ki több gazdához szegődött, vagy több gazdától vett fel foglalót, azon gazdához köteles szolgálatba lépni, a kivel a 11. §. értelmében legelőször szerződött — ha ez őt elfogadni akarja. — A többieknek, — mennyiben a megelőző szerződésről tudomásuk nem volt, — az általok netán adott foglaló visszatéritésén kivül a cselédszerzési dijak és költségek, ugyszintén egyébként netán szenvedett káruk a cseléd által megtéritendő.

19. §. A gazda, ki egy előbb törvényesen elszegődött cselédet tudva felfogad, a foglalót veszti és ezenkivül 10—40 frtig terjedő birsággal fenyitendő.

20. §. Megköttetvén a jelen törvény értelmében a szerződés, a gazda köteles a fogadott cselédet elfogadni, az pedig tartozik szegődési helyére belépni s ez utóbbi ennek ellenében nem érvényesitheti azt, hogy előbbi gazdájával ujból kiegyezett.

21. §. A szerződés megkötése után nem köteles a gazda a cselédet elfogadni:

a) ha a gazda és cseléd hűsége vagy erkölcsi magaviselete iránt utólag alapos kifogásokat érvényesit, vagy ha a cselédre nézve azon esetek valamelyike áll be, melyek miatt az 52. §. értelmében a gazda jogositva van, cselédét rögtön vagy felmondás nélkül elbocsátani;

b) ha a cseléd előbb észre nem vett undoritó vagy ragályos nyavalyában szenved;

c) ha a cseléd már előbb szolgálatba beállani vonakodott;

d) ha a gazdát időközben véletlen elemi csapás, árviz vagy tűzvész érné, mely miatt cselédei számát apasztani kénytelen volna.

Ezen esetekben azonban a gazda a cselédet legfeljebb három nap alatt tartozik értesiteni s a foglaló visszatéritésére — kivévén a *d)* esetét, melyben azt elveszti — igényt tarthat.

22. §. A szerződés megkötése után nem köteles a cseléd szolgálatba lépni:

a) ha időközben oly betegségbe vagy állapotba esik, mely őt a szolgálatra képtelenné teszi;

b) ha a női cseléd férjhez megy és a férj beleegyezéset általában megtagadja, hogy neje szolgálati viszonyba lépjen;

c) ha a cselédre időközben oly örökség száll, mely annak jelenlétét szükségessé teszi, ez esetben azonban alkalmas helyettesről tartozik gondoskodni;

d) ha a cselédtől anélkül, hogy ez a beszegődés alkalmával kiköttetett volna, az kivántatnék, hogy gazdáját kövesse akkor is, midőn az lakását állandóan más községbe teszi át;

e) ha családja viszonyai ugy változnának, hogy honléte elkerülhetlenül szükségessé vált.

Mindezen körülmények szükség esetén bizonyitandók s a cseléd köteles

a felvett foglalót visszaadni, kivévén a *c)* esetet, ha alkalmas helyettest állitott.[1]

23. §. Azon gazda, ki a szegődött cseléd befogadását a 21. §. esetein kivül megtagadná, az adott foglalót veszti és a cselédet ép ugy kártalanitani tartozik, mint a szolgálatból alapos ok nélkül való elbocsátás esetében (56. §.).

24. §. A cseléd pedig, ki a 22. §. esetein kivül azon szolgálatba, melyre szegődött, beállani vonakodik, a gazda kivánatára arra hatóságilag kényszeritendő.

25. §. Ha a kényszer rendszabályok czélhoz nem vezetnének, akár találjon a gazda más cselédet, akár nem, köteles a cseléd a gazdának az okozott kárt megtériteni s a foglalót visszaadni, azon felül pedig 2—20 frtig terjedhető birsággal, fizetésképtelenség esetében megfelelő (107. §.) elzárással fenyitendő.

A gazda kötelességeiről.

26. §. Ha a bér, ellátás, ruházat stb. iránt a szerződés alkalmával határozott kikötések nem történtek volna, a cselédet oly bér és ellátás illeti, mint a milyen a vele hasonló foglalkozásu cselédnek a szolgálat helyén, illetőleg annak legközelebb vidékén legtöbb esetben adatni szokott. Ajándékokra a cseléd igényt nem tarthat, ezek merőben a gazda jóakaratától függnek.[2]

27. §. Bérruhás cselédeknél arra nézve, hogy a bér egyrészét képező ruházatnak, mily idejű szolgálat után mennyi része illeti a cselédet, az egyezség dönt, ennek nemlétében a ruhailletmény meghatározására a megelőző szakasz határozatai alkalmazandók.[3]

28. §. Köteles a gazda a cselédnek kialkudott vagy a 26. §. értelmében megállapitott bérét és egyéb illetményeit a meghatározott, illetőleg szokásos időközben pontosan kiadni, a kikötött étkezést pedig egészséges minőségben s elegendő mennyiségben kiszolgáltatni.

29. §. Köteles a gazda módot nyujtani és felügyelni arra, hogy szolgálatába lépett tanköteles gyermekek és ifjak a népiskolai oktatás tárgyában keletkezett 1868 : XXXVIII. t.-czikknek teljesen megfelelőleg rendesen járjanak iskolába.[4]

Valamint köteles a gazda akként intézkedni, hogy cselédje, — a nélkül, hogy kötelességét mulasztaná, — időről-időre a saját hitfelekezeti isteni tiszteletben részt vehessen.

30. §. Köteles a gazda ügyelni arra, hogy cselédje, mint háznépének tagja, józan, takarékos és erkölcsös életet folytasson, továbbá, hogy cselédje testi erejét meghaladó, vagy egészségét veszélyeztető munkával ne terheltessék.

31. §. Tanköteles gyermekeknél a fentebbieken kivül különösen köteles a gazda felügyelni, hogy azok olyan időben és olyan munkanemekre ne

---

(1) V. ö. 16., 24. §§.

(2) V. ö. 28., 55. §§. Csőd esetében a cseléd bére az I. osztályba sorozandó: 1881:XVII. t. cz. 60. §. 1. p. A gazdasági cselédek béreinek le nem foglalhatásáról v. ö. 1881:LX. t. cz. 62., 63. §§. (1883:XLIV. t. cz. 58. §.) A földesur cselédeinek legeltetési haszonvételeiről az erdőkben v. ö. 1871:LIII. t. cz. 70. §.

(3) V. ö. 55. §.

(4) A gazda kötelességéről a tanköteles cseléddel szemben v. ö. 1868:XXXVIII. t. cz. 1. §.

alkalmaztassanak, melyek a gyermek-cseléd testi kifejlődését és növését akadályoznák vagy veszélyeztetnék.

32. §. Ha a cseléd a szolgálati idő alatt saját és gazdája hibáján kivül megbetegszik, ápoltatásáról és gyógyitásáról akár a házban, akár a házon kivül a gazda tartozik gondoskodni s pedig az 1875. évi III. t.-cz. 1. §-a értelmében legfeljebb egy hónapig terjedő időtartamra, melyre a cselédnek, ha különben teljes ellátásban részesül, bér nem jár. — Ezen egy havi időszak elteltével a gazda kötelezettsége megszünik s az idézett törvény 2. §-ának intézkedései lépnek életbe.(1)

33. §. Ha a cseléd a gazda hibájából betegszik meg, a gazda fentebbi kötelezettsége a beteg cseléd teljes felgyógyulásáig, esetleg 30 napon tul is tart s a cselédnek ezen egész időre a bér is kiadandó.

34. §. Ha végre a cseléd betegségét annak könnyelmü vagy erkölcstelen életmódja, átalában saját hibája okozá, a gazda gyógyitási és ápoltatási — s mennyiben a cseléd szolgálatot nem tehet, bérfizetési kötelezettsége megszünik s az átszáll az ekként beteggé lett cselédre vagy annak fizetni köteles rokonaira, esetleg pedig az 1875 : III. t.-czikk 2. §-a alkalmazandó.

A cseléd kötelességeiről.

35. §. Köteles a cseléd mindazon munkákat, melyekre szegődött, hiven, pontosan s legjobb tehetsége szerint teljesiteni.

A cseléd tartozik, mennyiben erejét vagy képességét tul nem haladja, rövid időre, szakmányának természetével nem ellenkező, attól messze nem eső oly szolgálatot is teljesiteni, melyre nem szegődött, az esetben, ha arra hivatott cselédtársa megbetegszik, vagy távol van, vagy annak teljesitésében más okok által hátráltatnék.

36. §. Azon cseléd ellen, ki szerződésszerű vagy az előző szakasz második kikezdésében körülirt kötelezettségeinek teljesitését bármi ürügy alatt megtagadja, a gazda kivánatára a hatóság kényszer-rendszabályokat alkalmazhat, ily cseléd a gazdának az okozott károkat megtériteni tartozik.

37. §. A cselédnek nincs joga a neki kiadott munkát a gazda tudta nélkül más által végeztetni s ha abban magát a gazda tudtával helyettesittetné, a helyettesitő által netalán okozott károkért a gazdának első sorban kártéritéssel tartozik. Ha azonban a gazda rendeli el a helyettesitést, az esetben a cseléd kártéritéssel nem tartozik.

38. §. A cseléd mindazon károkért, melyeket gazdájának rosszakarat-, hanyagság- vagy vigyázatlanságból okozott, kártéritéssel tartozik.(2)

39. §. Köteles a cseléd társainak hűtlenségét gazdájának azonnal feljelenteni, mit elmulasztván, felelőssé lesz mindazon károkért, melyek feljelentése esetén kikerülhetők lettek volna s melyek a közvetlen kártevőn meg nem vehetők.

40. §. A cseléd által megtéritendő mindennemü kárért a gazda magának a cseléd bérének megfelelő részét visszatarthatja.

---

(1) A cseléd gyógyitási költségeiről v. ö. 1875:III. t. cz. 1. §.

(2) A cseléd által elkövetett erdei kihágásról v. ö. 1879:XXXI. t. cz. 84. §.; a cseléd által elkövetett egyéb kihágásokról v. ö. 1879:XL. t. cz. 27. §.; a cseléd által (felbujtásra) elkövetett vadászati kihágásról v. ö. 1883:XX. t. cz. 35. §.
A cseléd által elkövetett lopásról v. ö. 1878:V. t. cz. 336. §. 7. p.

41. §. Ha a cseléd bármily okból törvényszerü kártéritéssel tartozik, az, mennyiben bérhátralékából ki nem telik, egyéb vagyonából pótolandó.

42. §. A cseléd köteles magát mindenben azon házrendhez tartani, mely a gazda által megállapittatott. A gazda tudta és jóváhagyása nélkül akár saját ügyében, akár mulatság végett kimenni, ugyszintén a gazda által e czélokra engedett időn tul kimaradni tilos.

43. §. A cselédnek nincs megengedve gazdája tilalma ellenére látogatásokat általában elfogadni, különösen pedig gazdája egyenes engedelme nélkül valakit éjszakára befogadni.

44. §. A cseléd tartozik ládáját, ruháját és minden ingóságát, ha a gazda ugy kivánja, gazdája házánál tartani.

Ha a gazdának alapos gyanuja támad, a cseléd holmiját annak jelenlétében megvizsgálhatja, de ha a cseléd ebbe maga bele nem egyezik, a vizsgálat csak az erre felkért községi elöljáró vagy hatósági, vagy rendőri közeg jelenlétében eszközölhető.

Ha a gazda veszélyt látna a késedelemben, a gazda a cseléd ládáját és holmiját zár alá is veheti, ez esetben azonban a vizsgálat foganatositására a községi elöljárót vagy valamely hatósági vagy rendőri személyt azonnal felszólitani tartozik.

45. §. A cseléd a gazda parancsait tisztelettel és megadással fogadni tartozik, kifejezések és cselekvények, melyek a család és háznép keretén kivül más személyek között sértőknek tekintethetnek — a gazda irányában nem támasztják a vélelmet, hogy a cselédet becsületében érinteni szándékozott volna.(1)

46. §. A gazda jogositva van cselédjét megdorgálni s szolgálati kihágásaiért esetleg fizetéslevonással is fenyiteni.(2)

47. §. Ha a fenyités igazságtalanul alkalmaztatott, a cseléd a hatóságnál orvoslást kereshet.

A szerződés megszünéséről.

48. §. A szolgálati szerződés a szolgálati idő tartama alatt egyoldalulag fel nem bontható. A mely fél a szolgálati szerződést a szegődési idő letelte után folytatni nem akarja, annak — az esetben, ha ez iránt a szerződési egyezkedés alkalmával más ki nem köttetett volna, — a jelen törvény 61. és 67. §§-aiban meghatározott időben a szolgálatot felmondania kell.

49. §. A szerződési idő letelte előtt is megszünik a szerződés hatálya:

1. a gazda, vagy azon családtagnak, kinek kizárólagos szolgálatára a cseléd fogadtatott, vagy végre a cseléd halála által (62. és 68. §§-ok);

2. valamely részről közbejött jogos felmondás folytán;

3. a jelen törvény 52. §-ban foglalt esetekben felmondás nélkül.

50. §. A gazda vagy a megelőző §-ban jelzett családtag halála következtében a cselédnek fizetendő járandóságokról a 62. és 68. §§-ok intézkednek. Ugyanezen szakaszok határozzák meg azon feltételeket is, melyek mellett az előző §§-ok eseteiben a cseléd szolgálatát elhagyhatja.

A cseléd halála esetében a gazda a cseléd megbetegedéseig esedékes bért az elhalt cseléd biróilag megállapitott örököseinek kifizetni tartozik.

(1) A házi fegyelemre jogositott személy által elkövetett könnyü testi sértésről v. ö. 1878:V. t. cz. 313. §.
(2) V. ö. 114. §.

51. §. Jogos a felmondás a 61—67. §-okban megállapitott felmondási idő előtt is.

I. A gazda részéről :

a) ha a cseléd azon munkára, melyre felfogadtatott, kellő erővel vagy képességgel nem bir ;

b) ha a cseléd kötelessége teljesitése körül a gazda intései után sem fejt ki szorgalmat;

c) ha a cseléd munkanapon a gazda engedelme nélkül vagy tilalma ellenére ismételve távozik a háztól vagy munkájától;

d) ha ügyetlenség, könnyelmüség vagy rosszakaratból a reábizottakban vagy azok által gazdájának vagy másnak kárt okoz;

e) ha perlekedő vagy veszekedő magaviselete által a házi rendet s csendet vagy háznépe között a békés megférést zavarja ;(1)

f) ha nőcseléd terhes állapotba jut.

II. A cseléd részéről :

a) ha a gazda a kialkudott bért annak idején a cseléd felszólitására nem fizetné pontosan ;(2)

b) ha a cseléd házasság által önállóságra tehetne szert, melyre a szolgálati idő betöltése esetén nem lehetne kilátása; ezen felmondás azonban a cselédre nézve érvényét veszti, ha a felmondási idő lejártáig, az őt felmondásra jogositott feltevés alaptalansága kiderül;

c) ha a cseléd kimutatja, hogy jelenléte szüleinél a család fentartására nélkülözhetetlenné vált ;

d) ha a személye felett nem rendelkezhető kiskoru, atyja vagy gyámja beleegyezése nélkül szegődött be s ezen beleegyezést a hatóság nem pótolta (8. §.) s az atya vagy gyám a szolgálatból való kilépést követeli; ugyszintén, ha a férjezett asszony férjének ellenzése daczára állott be s ez őt visszaköveteli ;

e) ha a gazda lakását más községbe állandóan teszi át és a cselédtől kivánja, hogy kövesse.

Az utóbbi három esetben a cseléd a felmondási idő (61—67. §§.) letelte előtt is távozhatik, ha maga helyett más alkalmas cselédet állit s azzal a bér és élelem tekintetében, a gazda nagyobb terheltetése nélkül kiegyezik.(3)

52. §. Felmondás nélkül is(4) jogositva van.

I. A gazda rögtön elbocsátani a cselédet :

a) ha ez a gazdát, családját, vagy annak egyes tagjait fenyegeti, tettlegesen bántalmazza, becsületében sérti, rágalmazza vagy rosszakaratu felbujtásai által a családban meghasonlást vagy egyenetlenséget előidézni törekszik ;

---

(1) V. ö. 52. §. *i)* p.
(2) V. ö. a 2. jegyzetet a 349. lapon.
(3) V. ö. 53. §.
(4) V. ö. 21. §. *a)* p.; 49. §. 3. p.; 53. §.

b) ha az a gazda helyettesét vagy tisztjét, kinek felügyelése alatt a cseléd áll, szolgálati eljárásában tettleges bántalommal vagy szitokkal illeti;

c) ha a cseléd a gazda gyermekét vagy családja egyéb tagjait rosszra csábitja vagy azokkal tiltott vagy gyanus szövetkezésben él;

d) ha bűntettben vagy nyereségvágyból eredő vétségben teszi magát bűnössé, avagy gazdája iránt tartozó hűségét szegte meg; nemkülönben ha cselédtársait erre csábitja, vagy erről biztos tudomással birván, rögtön fel nem jelenti;

e) ha gazdája nevére annak tudta nélkül pénzt vagy árut kölcsönöz;

f) ha gazdájának bárminemü tulajdonában készakarva kárt okoz;

g) ha a cseléd ivásnak vagy játéknak adja magát vagy erkölcstelen életet él;

h) ha a cseléd a hatóság által három napnál hosszabb időre bezáratott;

i) ha a cseléd az 51. §. pontjaiban emlitett kihágásokat intés daczára többször ismétli;

k) ha a cseléd hamis szolgálati bizonyitványok által gazdáját tévútra vezette;

l) ha a cseléd tűzzel, égő gyertyával vagy lámpával előleges intés daczára is vigyázatlanul bánik, vagy vigyázatlansága által tényleg tűz támadt;

m) ha a gondozására bizott lábas jószágot, figyelmeztetés daczára rosszul ápolja, vagy éppen kinozza; végre

n) ha a cseléd kicsapongásai által ragadós vagy undort gerjesztő nyavalyába esett; ellenben

II. a cseléd jogositva van szolgálatát rögtön elhagyni:

a) ha a gazdának családja valamely tagjának vagy megbizottjának bánásmódja által élete, egészsége, vagy testi biztonsága veszélyeztetik, illetőleg ha a gazda ez utóbbiak ilynemü bánásmódja ellen a cselédet megvédeni nem tudja vagy nem akarja;

b) ha a gazda oly lépésekre akarja cselédjét csábitani, melyeket a jó erkölcsök vagy törvények tiltanak;

c) ha a család tagjai vagy vendégei részéről jövő hasonló kisértések vagy csábitások ellen a gazda cselédjét sikeresen oltalmazni nem tudja vagy nem akarja;

d) ha a gazda cselédjét, akár az étkeknek rosszasága, akár kevés volta által hatósági figyelmeztetés után is éhezésnek teszi ki;

e) ha a gazda lakását 16 kilóméternél távolabb fekvő községbe teszi át s a cselédet a szolgálati idő lejártakor leendő visszautazásának költségeiről nem biztositja; végre

f) ha a cseléd súlyos betegség által a szolgálat folytatására képtelenné válik.

A szerződés megszünte után való teendőkről.

53. §. Midőn a gazda cselédjét szolgálat közben az 51. §. értelmében felmondás mellett, vagy az 52. §. értelmében felmondás nélkül elbocsáthatja, ugyszintén azon esetben is, midőn a cseléd a szolgálatot részéről való törvényszerü felmondás mellett elhagyhatja, a cseléd csak a valóságos szol-

gálati, illetőleg felmondási időre eső bérét követelheti; midőn pedig a cseléd van törvény szerint jogositva a szolgálatot felmondás nélkül elhagyni, joga van bérének azon részére, mely a törvényes felmondási időre aránylag esik.

54. §. A szolgálati viszonynak a kikötött szolgálati idő lejárta előtt bármi okból való megszünése esetében a cseléd csak azon ruházatra, illetőleg ruházati részre emelhet igényt, mely határozottan a bérnek részekint lett kikötve, nem pedig azokra nézve is, melyeket a gazda jószántából vagy nagyobb dísz kedvéért adott.

55. §. Arra nézve, hogy a szolgálati viszonynak idő előtti megszüntével a cselédet a bér részét képező ruházatból mi és mennyi illeti, a szolgálati szerződésben megállapitott egyezség dönt.

Ennek nem létében a jelen törvény 26. és 27. §§-ai alkalmazandók.

56. §. Ha a gazda az 51. és 52. §§-okban foglalt törvényes ok nélkül bocsátaná el cselédjét a szolgálati időnek lefolyása előtt, sem a gazda a cseléd visszafogadására, sem a cseléd a visszatérésre nem kényszerithető. azonban a gazda ily esetben tartozik az ily cselédnek hátralevő idejére a kikötött bért, tartást s ruhát kiszolgáltatni. (1)

57. §. Azon cseléd ki szolgálatát a szerződési idő eltelte előtt az 51. és 55. §§-okban kijelölt okok nélkül elhagyja, a gazda kivánatára szolgálatába való visszatérésre hatóságilag kényszeritendő; azonban a gazda nem kényszerithető arra, hogy ily cselédet visszafogadjon, vagy hogy bér és élelem fejében többet adjon, mint a cselédnek tényleges szolgálatáig járt.

A jogtalanul távozó cseléd a gazdának okozott kár megtéritésére kötelezendő és ezen kivül 4—24 frtig terjedő birsággal vagy megfelelő elzárással fenyitendő.

Ezen büntetés, ha a gazda a cselédet vissza nem fogadná, rögtön, különben pedig csak a szolgálati idő letelte után hajtandó végre s ezen körülmény az elbocsátó levélben megjelölendő.

58. §. Bármely okból szünjék meg a szolgálati viszony, a cseléd a szolgálat elhagyása előtt a reá bizott tárgyakról pontosan beszámolni tartozik, esedékes bérilletményeire csak azután lévén törvényes joga.

II. FEJEZET.

Különleges intézkedések.

Külső cselédek.

59. §. Mezei vagy külső cselédek azok, kik kizárólag vagy legalább főleg mezei gazdasági külső munkákra fogadtatnak fel.

60. §. Ezek, ha a szolgálati szerződésben más világosan ki nem köttetett volna, egy egész évre szegődötteknek tekintendők, mely a szolgálatba lépésnek napjától számitandó.

61. §. Külső cselédnél a felmondásnak a szolgálati idő lefolytát megelőző két hó előtt kell megtörténnie; ha ezen határidő elmulasztatott, azon jogi

(1) V. ö. 23. §.

vélelemnek van helye, hogy a szerződés még egy további évre meghosszabbittatott. [1]

62. §. A gazda halála esetében annak örökösei nem kötelesek a külső cselédet az egy év után számitandó kilépési napnál tovább megtartani, még az esetben sem, ha a szolgálati szerződés egy évnél hosszabb időre szólana.

Ha azonban a gazda elhalálozása a felmondási idő lefolyta után következett volna be, akkor a külső cselédnek a szolgálati év utolsó napjától számitva még három havi bér fizetendő, ellátás vagy annak váltsága nélkül.

A cseléd is ez esetben ugyanezen időben hagyhatja el a szolgálatot, de ha a felmondás tőle jött, a második bekezdésben foglalt fizetésre igényt nem tarthat. [2]

63. §. A külső cselédet akarata ellenére más gazdaságba áthelyezni nem lehet. [1]

Házi vagy belső cselédek.

64. §. Házi vagy belső cselédek azok, kik kizárólag, vagy legalább főleg a házban és a körül vagy a család egyes tagjainak szolgálatában teljesitendő munkálatokra fogadtatnak fel. [1]

65. §. Ezek, ha a szolgálati szerződésben más világosan ki nem köttetett volna, 3 hóra szegődötteknek tekintendők, mely a szolgálatba lépés napjától számitandó. [1]

66. §. A belügyminiszter felhatalmaztatik ezen törvényes szolgálati időt oly nagyobb városokban, melyekben a belső cseléd-változás gyakori és könynyebb, a városi törvényhatóság indokolt előterjesztésére, egy hóra leszállitani. [1]

67. §. A felmondási idő belső cselédnél hat hétben állapittatik meg, a szolgálati idő lefolyta előtt. A megelőző §-ban emlitett városokban azonban a törvényes felmondási idő 15 napban állapittatik meg, mely minden hó 15-kén eszközlendő.

Ha a felmondás elmulasztatott, azon jogi vélelemnek van helye, hogy a szolgálati szerződés további három, illetőleg egy hóra meghosszabbittatott. [1]

68. §. A gazda vagy azon család-tagnak elhalálozása esetében, kinek különös szolgálatára a cseléd fogadva volt, az örökösök nem kötelesek a belső cselédet a három, illetőleg egy hónap után számitandó kilépési napnál tovább megtartani, még az esetben sem, ha a szolgálati szerződés hosszabb időre szólna.

Ha azonban a gazda vagy emlitett családtag elhalálozása a felmondási idő lefolyta után következett volna be, akkor a 3 hónapos belső cselédnek a szolgálati idő utolsó napjától számitva még 6 heti, hónapos cselédnek pedig 15 napi bér fizetendő, ellátás vagy annak váltsága nélkül.

A cseléd is ilyen esetekben ugyanezen határidőkben távozhatik szolgálatából, de ha a felmondás tőle származott, az ezen szakasz második bekezdésében fentartott fizetésre igénye nincs. [2]

---

(1) V. ö. 51. §.
(2) V. ö. 49. §. 1. p.; 50., 51., §§.

III. FEJEZET.

A szolgálati cselédkönyvekről.

69. §. Minden cselédnek egy szolgálati (cseléd) könyvvel kell ellátva lennie, melynek alakját, rovatait s kiállitási módozatait a belügyminister rendeleti uton állapitja meg. [1]

70. §. Ezen szolgálati könyveket törvényes akadály nem létében, az egyszerű kiállitási költség és bélyegilleték megtéritése mellett, a jelen törvény végrehajtására rendelt azon elsőfokú hatóság (115. §.) adja ki, melynek területén a cseléd illetőségi községe fekszik.

71. §. Ha valaki más hatóság területén kiván cselédnek szegődni, ha törvényes akadály fenn nem forog, ezen elsőfoku hatóság állithat ki szolgálati könyvet, miről azonban a cseléd illetőségi elsőfokú hatóságát azonnal értesiteni tartozik; ha pedig törvényes akadály vagy aggály adná magát elő, akkor a cseléd ez utóbbi hatósághoz utasitandó kérelmével. Ugyanezen szabályok alkalmazandók akkor is, ha a cseléd oly országból való, hol a szolgálati könyvek nem szokásosak.

72. §. A kiállitott szolgálati könyvekről minden elsőfoku hatóság folyó számmal ellátandó pontos jegyzéket tartozik vezetni.

Ezen folyó szám a könyvre is ráirandó.

73. §. Ily szolgálati könyv nélkül cselédet szolgálatba befogadni (79. §.) 25 frtig terjedhető birság alatt tilos.

74. §. A szolgálatba lépés alkalmával a gazda a könyvet a cselédtől elveszi és megőrzi, kilépésekor pedig a cselédnek visszaadja.

75. §. A gazda köteles ez alkalommal a könyv egyes rovatait lelkiismeretesen, az igazságnak teljesen megfelelőleg kitölteni; a cselédnek pedig az esetben, ha magát a gazda által beirt minősités által alaposan sértve érzi, jogában áll hatósági vizsgálatot kérni, mely meg nem tagadható, s amelynek eredménye szerint a minősités hatóságilag kiigazitandó s e körülmény a könyvbe bejegyzendő.

76. §. A gazda, ki tudva valótlan minősitést ad, az abból eredő kárért felelős s ezenfelül 50 frtig terjedhető birsággal fenyitendő, a mennyiben az eset körülményei bűnvádi eljárást nem igényelnének.

77. §. A szolgálati könyvek nyilvános okiratok, melyeknek bárminemü meghamisitása vagy nem az illető személyek által való használata, bűnfenyitő eljárást von maga után. [2]

78. §. Ha egy szolgálati könyv elvész, ez azon esetben, midőn a cseléd ugyanazon hatóság területén tartózkodik, mely a könyvet kiállitá, ezen hatóságnál azonnal bejelentendő. A hatóság az elvesztés körülményeit megvizsgálja, szükség esetében körözteti s ha az elvesztés iránt kétség nem maradt fenn, uj könyvet állit ki; melyre följegyzi, hogy «másodlat».

Midőn pedig a cseléd lakhelye nem azon hatóság területén van, mely a könyvet kiállitá, köteles a cseléd szolgálati könyvének elveszését azon községi (városi) elöljáróságnál azonnal bejelenteni, melynek hatósági területén akkor tartózkodik. Az elöljáróság az esetet megvizsgálja, a körülményekhez

---

(1) V.ö. 8.§.A beoltás bejegyzéséről a cselédigazolványba és cselédkönyvbe v. ö. 1887:XXII. t. cz. 10. §.
(2) Hamis cselédkönyv készitéséről és használatáról, cselédkönyv hamisitásáról v. ö. 1879:XL. t. cz. 71. §.

képest körözteti, s ha az elvesztés tekintetében többé kétség nem forog fenn, az uj (másodlat) szolgálati könyvnek kiadása iránt azon hatóságot keresi meg, mely az elveszettet kiállitotta.

Uj (másodlat) szolgálati könyv állitandó ki akkor is, midőn a cselédkönyv elszakadás vagy egyéb ehhez hasonló körülmények miatt használhatlanná vált, ez esetben azonban a használhatlanná vált könyv a hatóság, illetőleg a közvetitő elöljáróság által visszatartandó s a másodlat kiállitására megkeresett hatóságnak elküldendő.

Ha végre egy szolgálati könyv egészen megtelt, az illetékes hatóság ugyanazon szám alatt ujjat állit ki s ezen megjegyzi, hogy az előbbi szolgálati könyvnek folytatása.

Az elbocsátási bizonyitványokról.

79. §. Oly végből, hogy a törvényes alapon a szolgálatból kilépni és ujra elszegődni akaró cseléd ezt törvényes alakban és akadálytalanul tehesse, köteles a gazda a cselédnek 15 kros bélyeggel ellátott elbocsátási bizonyitványt adni, melyre a bélyeget a szolgálati viszonyt felmondó fél tartozik venni, és melybe a cseléd a szerint, mint az a szolgálati könyvben történni fog, minősitendő és megjegyzendő, hogy a cseléd rendes szolgálati könyvvel bir. Ha a gazda e bizonyitványt felmondás után 48 óra alatt kiadni vonakodik s arra törvényes oka nincs, azt a hatóság teljesiti s ily gazda annyiszor, a mennyiszer 10 frtig terjedhető birsággal sujtathatik. (1)

80. §. Ezen elbocsátási bizonyitványt a cseléd a szegődéskor az uj gazdának átadni, ez pedig azt átvenni és megőrizni köteles.

A mely gazda ezt elmulasztja, 25 forintig terjedhető birsággal fenyitendő s azonfölül az esetben, ha a cseléd később egy másik gazdához szegődik, ki e bizonyitványt magánál tartja, az előbbi az utóbbitól kártéritést nem követelhet.

81. §. Azon cseléd, ki hamis bizonyitványnyal szegődik el, a gazdának ez által okozott kárt megtériteni tartozik s ezenfelül fenyitő eljárás alá vonatik. (2)

IV. FEJEZET.

A cselédszerzőkről.(3)

82. §. Cselédszerzéssel csak az foglalkozhatik, ki az ipartörvény (1872: VIII. t. cz.) 5. §-a)(3)(4) alapján az illetékes hatóság által kiadott s jogerőre emelkedett szabályrendeleteknek megfelel s üzletét ezek alapján szervezi és gyakorolja.

83. §. A cselédszerzés némely áthágásainak miként büntetése iránt a jelen törvény 112-ik §-a intézkedik.

(1) V. ö. 73. §.
(2) L. a 2. jegyzetet a 356. lapon.
(3) A cselédszerzési iparról v. ö. 1884:XVII. t. cz. 10., 15., 155. §§.
(4) Az 1872:VIII. t. czikket az 1884:XVII. t. cz. pótolja.

V. FEJEZET.

A mezei munkásokról és általában a napszámosokról.

84. §. Aratók, nyomtatók, cséplők s átalában bármely mezei munkát nem cselédminőségben szerződésképen elvállalni szándékozó munkásoknak, mennyiben nem helybeliek; — igazolási jegygyel vagy pedig községi bizonyitványnyal kell ellátva lenniök, mely nélkül felfogadásuk tilos.(1)

85. §. Ilynemű szerződések, melyek a kölcsönös jogok és kötelességekre nézve döntők, mindig irásban kötendők s azon helység birája vagy helyettese által, melyben a szerződés köttetett, láttamozandók.

86. §. Bármely okból eredett perlekedés esetében a munkások nincsenek feljogositva a munka megkezdését megtagadni, azzal önkényesen felhagyni, vagy épen a munka helyéről eltávozni, sőt kötelesek az illetékes hatóság intézkedését — melynek a panasz vételétől számitott 3 nap alatt be kell következni — a munkát megkezdve, illetőleg folytatva bevárni. (2)

87. §. A község elöljárói oly helyeken, hol a jelen törvény értelmében illetékes elsőfokú hatóság nincs, a munkásoknak a községből vagy munkahelyről való tényleges távozását a munkaadó kivánatára kényszereszközök használatával is megakadályozni, s az esetet, ha addig a felek által nem történt volna, nyomban az illetékes hatóságnak bejelenteni tartoznak.

88. §. Ha ezen távozás meg nem akadályoztathatott volna, az esetben a jelen törvény alapján illetékes hatóság, a munkaadó kivánatára a munkásoknak visszavezettetését kényszerrendszabályok alkalmazásával is eszközlendi.

Minden hatóság ilynemű megkereséseknek rögtön megfelelni tartozik a nélkül, hogy annak birálatára jogositva volna, vajjon a megkereső hatóság a dolog értelmét illetőleg helyesen járt-e el, ez utóbbi levén tetteiért felelős.

89. §. A munkások a visszavezettetésen felül — vagy ha ez nem kivántatnék e nélkül is — a munkaadó részére az elmulasztott napok után a helybeli hasonnemű napszám kétszeresének, sőt ismétlés esetén négyszeresének megfizetésében marasztalandók.(3)

90. §. Azon munkaadó, kitől az önkényesen távozott munkások az előbbi munkaadóhoz hatósági uton visszaállittattak, hasonló kárpótlást követelhet, kivévén azon esetet, ha a munkásokat igazolvány (84. §.) nélkül fogadta fel, mely esetben kárpótlás nem jár, sőt az illető 20 frttól 100 frtig terjedhető birságban is marasztalandó el.

91. §. A közös munkára vállalkozott egyének az általuk bármely törvényes okból fizetendő kártérités, birság, eljárási és visszafizetési költségekre nézve egyetemlegesen kötelezetteknek tekintendők, ha azirántt a szerződésben más nem foglaltatik.

92. §. Ha elemi csapások által az aratásra, nyomtatásra vagy cséplésre szánt terményben a szerződés megkötése után oly mérvű kár okoztatnék, hogy a termés a rendes évi átlagos mennyiség felénél alább szállna — ha a felek a szerződés megkötésekor ezen eshetőségre a munkabér pénzértékbeni

(1) V. ö. 99. §.
(2) V. ö. 92. §.
(3) V. ö. 93. §.

megállapitása iránt nem gondoskodtak, vagy különben egymás között megegyezni nem birnak, — az iránt, hogy ezen eset beállott-e, s ha beállott, az uj feltételek iránt a 86-ik §-ban megállapitott idő alatt a jelen törvény értelmében illetékes elsőfokú hatóság határoz.

A munkások ily esetbeni határozathozatal előtt is kötelesek az elvállalt munkát megkezdeni és szakadatlanul folytatni; másrészről pedig a munkaadónak a határozathozatal előtt sincs joga ugyanazon munkára más munkásokat felfogadni.

Ha a munkaadó annak daczára, hogy a munkások az elvállalt munkát megkezdették és szakadatlanul folytatják, ugyanazon munkára más munkásokat fogad, a munkásoknak kártéritéssel tartozik; — viszont, ha a munkások e szakasz határozmányai ellenére a munkát vagy meg nem kezdik, vagy szakadatlanul nem folytatják, a munkaadó jogositva van más munkásokat fogadni s ezen felül az ily munkások a 89-ik §. értelmében megbüntetendők.(1)

93. §. Ha a szerződést a bér vagy a kikötött élelmezés ki nem szolgáltatása, a bérlett munkának egészen vagy részben más munkásoknak juttatása által a munkaadó szegné meg, azt a jelen törvény értelmében illetékes hatóság a szerződés megtartására szoritandja.

A munkaadó által a munkásoknak okozott károk ez utóbbiak javára a 89. §. értelmében számitandók fel s téritendők meg.

94. §. Ki más által lekötött mezei munkásokat bármi ürügy alatt elcsal, 20 frttól 100 frtig terjedhető birságban s az okozott kár és költségek megtéritésében marasztalandó el, a munkások pedig a jogos munkaadóhoz viszszavezetendők.

95. §. A végrehajtási határozat ellen beadott felebbezések a végrehajtást, legyen az a munkaadó vagy munkás ellen intézve, meg nem akaszthatják.

96. §. A bérelt napszámos köteles a munkát, melynek teljesitésére fogadtatott, az irott vagy szóbeli egyezség értelmében s a felfogadó utasitásai szerint teljesiteni.

97. §. A napszámos a kárért felelős, melyet utasitás ellen tett munkával a felfogadónak okozott.

98. §. A napszámos csak a felfogadó beleegyezésével állithat magáért helyettest.

99. §. A napszámosra nézve legyőzhetetlen akadály esetében, ha csak ez iránt más világosan ki nem köttetett, ez helyettes-állitásra nem kötelezhető; tartozik azonban az akadályról a felfogadót lehetőleg mielőbb értesiteni.

100. §. Ha a munka tartamára nézve más világosan ki nem köttetett, mindig csak egynapi munka értendő, miért is mindkét fél minden nap lefolytával a szerződéstől elállhat.

101. §. Ha a munka véletlen körülmény vagy idő stb. (92. §.) miatt meg akad s a felfogadó a napszámost másképp foglalkoztatni nem képes, akkor a tényleg munkában töltött idő aránya szerint a kikötött munkabérnek egy, két vagy háromnegyede fizetendő s ha étkezés is kiköttetett, délelőtti munka után az ebéd, délutáni munka után az estebéd is kiszolgáltatandó.

---

(1) V. ö. 101. §.

102. §. Ha a napszámos munkája legalább egy havi időre biztosittatott, a kikötött munkát megakasztó bármi körülmény beálltával, amennyiben más világosan ki nem köttetett volna, a felfogadó jogositva van a napszámost más lehető munkára felhasználni, mit a napszámos teljesiteni tartozik; ha azonban ez akadály folytonosan legalább egy hétig tart, az esetben mindkét fél a szerződéstől visszaléphet.

103. §. A napszámos munkanapja, ha az iránt más egyezkedés nem jött létre, napkeltétől napnyugtáig számittatik, mely időbe a napszámos javára reggel egy félórai, délben egy egész órai, nyáron pedig ezen felül délután is egy félórai szünidő beszámittatik.

104. §. Ha a napszámosok díjai iránt a felek között perlekedés támad s megnyugvással ki nem derithető, miben történt az egyezség, a díj a szerint állapitandó meg, a mint az azon időben és helyen, vagy annak legközelebbi vidékén hasonló munkáért leggyakrabban fizettetik.

105. §. A napszámos munkáját önkényesen el nem hagyhatja, ha ez mégis megtörténnék, annak a munkába való visszaállitását a munkaadó kivánatára a község birája vagy helyettese, vagy a hol ez létezik, illetékes rendőri hatóság nyomban eszközöltetni fogja.

Ily esetben a napszámos dijából a munkában nem töltött idő aránya szerint levonás eszközölhető.

106. §. Azon napszámos, ki gyakrabban hagyja el önkényesen a felvállalt munkát s kinél ismételt figyelmeztetések nem használnak, munkakerülő csavargónak tekintendő, kivel, mint ilyennel, az illetékes rendőri hatóság fog elbánni.

VI. FEJEZET.

A jelen törvény áthágásainak büntetéséről.

107. §. A jelen törvény határozványainak áthágása, mennyiben egyes szakaszokban más nem foglaltatik, cselédnél, mezei munkásnál és napszámosnál tiz, gazdánál és munkaadónál huszonöt forintig terjedő pénzbirsággal, nem fizetés esetében megfelelő egyszerű elzárással és pedig a cselédnél minden két forint után egy napot, más személyeknél minden öt forint után egy napot számítva, fenyitendő.[1]

108. §. Különösen pedig azon cseléd, ki a gazda tudta és jóváhagyása nélkül az engedett időn túl gyakrabban kimarad, 2 frttól 16 frtig, ki a gazda tilalma ellenére látogatásokat elfogad, 2 frttól 10 frtig, ki a gazda engedélye nélkül valakit éjszakára befogad, 4 frttól 24 frtig terjedő birsággal vagy megfelelő (107. §.) elzárással fenyitendő.

109. §. Azon cseléd vagy mezei munkás és napszámos, ki gazdáját tettlegesen bántalmazza, az ellen fellázad, annak ellenszegül, jogos parancsainak teljesitését megtagadja, amennyiben a cseléd tette a büntető törvény szerint büntetendő cselekményt nem képez, 50 frtig terjedhető pénzbirsággal fenyitendő.

110. §. Azon cseléd vagy mezei munkát vállalt munkás, ki cseléd-, illetőleg munkatársait engedetlenségre ösztönzi vagy azokat arra csábitja, hogy

---

1) V. ö. 25., 108., 110. §§.

gazdájukat, illetve munkaadójukat bizonyos cselekvényekre vagy igéretekre kényszeritsék az által, hogy munkáik vagy kötelességeik teljesitésével a törvényszerű felmondás mellőzésével a szerződés lejárta előtt egyszerre vagy egyenkint felhagyjanak, az ebből támadható károk megtéritésén felül, menynyiben az eset körülményei bűnfenyitő eljárást nem igényelnek, 50 frtig terjedhető birsággal vagy a 107. §. aránya szerint megfelelő eljárással fognak fenyittetni.

111. §. Azon gazda ellen, ki tanköteles gyermek-cselédjének az iskola látogatására kellő időt nem enged, a népiskolai közoktatás tárgyában keletkezett 1868. évi XXXVIII. törvénycikk 4. §-ban kiszabott büntetés és eljárás alkalmazandó.

Azon gazda pedig, ki az ily gyermek-cselédet, testi kifejlődését és növését akadályozó nehéz munkával terheli, vagy ki az ily gyermek-cseléd irányában kegyetlenkedik, a mennyiben az eset bűnfenyitő eljárás alá nem tartozik, 50 frtig terjedhető birsággal fog büntettetni, mely ismétlés esetében megkétszeresittethetik.

112. §. Azon cselédszerző, ki személye felett nem rendelkezhető egyént, az atya vagy gyám vagy hatóság beleegyezése nélkül, vagy egy oly egyént ajánl elszegődésre, ki arra még, vagy már nem jogosult, a cselédszerzési díjak visszatéritésén kivül 5 frttól 50 frtig, azok pedig, kik a jelen törvény 82. §-a ellenére foglalkoznak cselédszerzéssel, attól eltiltandók s a mellett 10 frttól 100 frtig terjedhető birsággal sujtandók.

Ugyanezen büntetés alkalmazandó azon cselédszerzőre is, ki valamely cselédet szolgálatának elhagyására csábit.[1]

113. §. Azon cselédszerző, ki tudva rossz, haszonvehetetlen vagy megbizhatlan cselédet ajánl szolgálatba, kártéritésre szoritandó mindazon károkért melyek az ilynemü elhallgatott hibák folytán a gazdára háromolnak.

114. §. Minden ezen törvény alapján kiszabott, birság és a 46-ik §. értelmébeni fizetés-levonás azon község szegényalapját illeti, melyben a büntetett cselekvény elkövettetett,

Ezen birságokról az elsőfokú hatóság folyó jegyzéket vezetni tartozik.

VII. FEJEZET.

Az illetékes hatóságról.

115. §. Minden a jelen törvényben tárgyalt kérdések iránt a gazda és cseléd, valamint mezei munkások vagy napszámosok között támadható viták elintézésére, ugyszintén a törvény rendeleteinek áthágása esetében, a törvényszerü megtorlásra elsőfoku hatóság:

a) megyékben, kerületekben, vidékeken és székekben a szolgabiró, kerületi kapitány vagy hadnagy, dulló; [2]

b) rendezett tanácsu városokban a rendőrkapitány vagy a hol ez nincs, a tanácsnak e részben megbizott tagja; [3]

---

(1) V. ö. 83. §.
(2) V. ö. 121. §.
(3) A rendezett tanácsu városok jogköréről a szolgálati viszonyból keletkező ügyekben v. ö. 1886:XXII. t. cz. 22. §. *b)* p.

c) a törvényhatósági joggal felruházott és szabad királyi városokban a rendőrkapitány;

d) Budapest fővárosában a kerületi alkapitányok.(1)

116. §. Második foku hatóság a megelőző szakasznak:

a), b) eseteiben az alispán,, alkirálybiró, alkapitány, a

c) alatti esetekben a tanács;

d) Budapesten a főkapitány meghallgatásával a közigazgatási bizottság.

Harmadik foku hatóság a §. *a)—c)* eseteiben a közigazgatási bizottság, Budapesten pedig a belügyminister.(2)

117. §. Két, lényegileg összhangzó határozat után további felebbezésnek helye nincs.

118. §. Ezek alapján a jelen törvény tárgyát képező esetekre vonatkozó eddigi eltérő törvények, nevezetesen az 1868: LIV. t. cz. 93. §-a *k)* pontjának s az 1871. évi XXXI. t. cz. 15. §-nak e tárgyra vonatkozó intézkedései hatályon kivül helyeztetnek.

119. §. Kivételt képeznek a gazda és cseléd vagy mezei munkás, napszámos között a szolgálati szerződési viszonyból a jelen törvény alapján támadt kártéritési kérdések, melyek azon biróság elébe tartoznak, mely a fennálló törvények szerint a kártéritési összegek mérvei szerint illetékes.

120. §. Ha ily kártéritési keresettel a jelen törvény valamely szakaszának áthágása is megtoroltatni kéretik, ily esetben a jelen törvény szerint illetékes hatóság a büntetést kiszabja s az iratokat a kártérités tekintetében az illetékes birósághoz átteszi.

A panaszos a kártéritési keresetet különben külön is megindithatja.

121. §. Megyék, kerületek, vidékek és székekben a törvényhatósági bizottság felhatalmaztatik, hogy oly községekben, melyekben annak szüksége mutatkozik és a képesség is megvan, — a 115. §. *a)* pontjában felsorolt elsőfoku hatóságokat a jelen törvény alapján megillető hatáskörnek egyes — tüzetesen megállapitandó — részeit, szabályrendelet által a községi elöljáróságokra, illetőleg a községi birákra átruházhassa.

Valamint felhatalmaztatnak a törvényhatóságok általában, hogy a cselédügynek jelen törvény által nem érintett, — az illető hely vagy vidék viszonyainál fogva — fontossággal biró részei iránt, külön szabályrendeletet alkothassanak.

Ezen szabályrendeletek azonban csak a belügyminister jóváhagyása után hajthatók végre.

122. §. Jelen törvény f. évi május 1-én lép életbe.

Ha a közigazgatási bizottságok ezen időre szervezve nem lesznek, ezen szervezés bekövetkeztéig a másodfoku hatóság teendőit Budapesten a főkapitány teljesiti; harmadfoku hatóság pedig az egész országot illetőleg a belügyminister lesz.

123. §. Jelen törvény végrehajtásával a bel- és igazságügyi ministerek bizatnak meg.(3)

---

(1) V. ö. 7., 70., 116. §§.

(2) Uj-Pest és Rákos-Palota községek területén a rendőri biráskodást az 1889:XLVI. t. cz. 6. §-a értelmében a fővárosi rendőrség gyakorolván: e két községre nézve a 116. §. megfelelően módosul.

(3) E t. cz. végrehajtása tárgyában l. 1876 máj. 17. 23,364. sz. belügymin. rend. (1876. R. T. 93.)

XIV. TÖRVÉNY-CZIKK

a közegészségügy rendezéséről.

(Szentesitést nyert 1876. évi április 3-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi április 8-án.)

ELSŐ RÉSZ.

Egészségügyi intézkedések.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

1. §. A közegészségügy vezetése az állami igazgatás köréhez tartozik.

2. §. Mindaz, mi a közegészség fentartására, javitására és a megromlottnak helyreállitására szolgál, hatósági felügyelet és intézkedés a közegészség elleni kihágások (7. §.) pedig rendőri biráskodás tárgyát képezik.[2]

3. §. A hatóság a felügyeletet panasz bevárása nélkül is időnkénti szemlék és vizsgálatok által gyakorolja.

4. §. A hatóságok felügyeleti és intézkedési hatáskörét, s erre nézve a felebbviteli fokozatokat jelen törvény II. része szabályozza;

a hatóságok rendőri biráskodására nézve pedig következő fokozatok állapittatnak meg[2]:

---

(1) Az állategészségügy rendezéséről az 1888:VII. t. cz. rendelkezik. V. ö. 1874. nov. 15. horvát-szlavon autonom törv., az egészségügy szervezetéről a horvát-szlavon királyságban; 1894. jan. 24. horvát-szlavon autonom törv., az egészségügyi szolgálat szervezéséről a horvát és szlavon királyságokban.

V. ö. 1885 ápr. 9. 476. sz. belügymin. rend., a közegészségügyi jelentések alaposabb összeállitása tárgyában (1885. R. T. 378.); 1890 jun. 19. 42.341. sz. belügymin. rend., a közegészség fentartására szükséges intézkedések szigoru foganatositása iránt (1890. R. T. 948.); 1892 jul. 1. 50,092. sz. belügymin. rend., a közegészségügy fentartását czélzó szabályok és rendeletek szigoru foganatositása iránt (1892. R. T. 1362.); 1893 ápr. 30. 33 802. sz. belügymin. körrend., az «Egészségügyi Értesitő» kiadása tárgyában (1893. R. T. 778.); 1893 decz. 30. 112.121. sz. belügymin. rend., a közegészségügyi viszonyokról beterjesztendő évi jelentések tárgyában (1893. R. T. 2638.). — 1893 decz. 28. 109,791. sz. belügymin. rend., a vasutakra kiterjedő közegészségügyi intézkedéseknél a vasuti szakközegek meghallgatandók (1893. R. T. 2637.).

Egyes egészségügyi kérdéseknek Ausztriával közös szabályozásáról v. ö. 1878:XX. t. cz. 6. cz. és 1887: XXIV. t. cz. 2. §.

Egészségrendőri tekintetekből akadály gördithető a kölcsönös forgalom elé: Németországgal szemben: 1892:III. t. cz. 1. cz. *b)* p.; Olaszországgal: 1892:VI. t. cz. VI. cz. *b)* p.; Svájczczal: 1892:VI. t. cz. 1 cz. *b)* p.; Belgiummal: 1892 : VIII. t. cz. 3. cz. *b)* p.; Szerbiával: 1883:XX. t. cz. V. cz. *b)* p.

V. ö. 1894:VIII. t. cz., az egyptomi tengeri egészségügyi szolgálat reformja iránt 1892. évi január hó 30-án Velenczében kötött nemzetközi egyezmény beczikkelyezéséről.

V. ö. 1889 jul. 1. 40,113. sz. belügymin. rend., a vöröskereszt-egylet czimerének és jelvényeinek oltalma tárgyában (1889. R. T. 1701.); e rend. pótl. tárgy. ugyanannak 1889 aug. 9. 52,966. sz. rend. (1889. R. T. 1967.); 1890 jan. 31. 6218. sz. belügymin. rend., azon czégek megjelölése iránt, melyek a vöröskereszt czim, ill. jelvény használatára az 1890. évben feljogositvák (1890. R. T. 19.).

V. ö. az egészségügyre vonatkozó törvények és rendeletek gyüjteménye (1854—1894). Hieronymi Károly m. kir. belügyminiszter megbizásából összeállitotta dr. *Chyzer Kornél.* (Második bővitett kiadás, 1895.) E gyüjteményből merithettük az ezen törvény kapcsán idézett azon rendeleteket, melyek a R. T.-ban nem jelentek meg.

(2) A közegészség elleni vétségekről v. ö. 1878:V. t. cz. 314., 315. §§.; a közegészség elleni kihágásokról v. ö. 1879:XL. t. cz. 92—125. §§. A közegészségügyi szabályok meg nem tartásának büntetéséről v. ö. az ipartörvényt tartalmazó 1884:XVII. t. cz. 160. §-át is.

A közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt közegészségügyi kihágások tekintetében a közigazgatási hatóságok a belügyminiszternek az 1880:XXXVII. t. cz. 42. §-a alapján 1880 aug. 17-én 38.547. sz. a. kibocsátott rendelete (1880. R. T. 629.) értelmében járnak el; a kir. járásbiróságok elé utalt kihágások fölötti biráskodást az igazs. min. 1880 aug. 15. 2265. E. sz. rend. szabályozza (1880. R. T. 937.).

Elsőfokulag biráskodik:

a) nagy- és kisközségekben a szolgabiró;

b) rendezett tanácsu városokban a polgármester, vagy a tanács által e czélra kijelölt helyettes;

c) törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőri (kapitányi) hivatal, illetőleg annak e czélra kijelölt tagja vagy tagjai;

d) Budapesten a kerületi elöljáróság e czélra kijelölt tagja vagy tagjai;

e) a szász székekben és vidékeken a Király-föld törvényes szervezéseig az illető felügyelő vagy helyettese, a városokban a rendőri hivatal erre kirendelt tagja vagy tagjai.

Másodfokulag:

az *a)* és *b)* alatti községek és városokra nézve az alispán, a *c)* és *d)* alatti városokra nézve a városi tanács; a szász székekben és vidékeken a Királyföld törvényes szervezéseig a széki vagy vidéki tanács, illetőleg tisztség.

Harmadfokulag:

a belügyminister.(1)

5. §. Az első és másodfoku rendőrbiróság egyenlő határozata csak akkor felebbezhető, ha a büntetés 100 forintot, illetőleg 20 napi fogságot felülhalad.

Egy évi időtartam alatt ugyanazon egyének által többször elkövetett azonos kihágásoknál a második és további elmarasztalás ellen — tekintet nélkül a büntetés mérvére — felebbezésnek csak a másodfoku rendőri birósághoz van helye.

Felebbezéssel élni a rendőri biráskodás eseteiben, midőn ez elkobzással köttetett össze, a határozat kimondásától számitott 24 óra alatt, ha elkobzás nem alkalmaztatott, három nap alatt, egyéb közigazgatási intézkedéseknél a végzés kézbesitésétől számitandó 15 nap alatt lehet.(1)

6. §. A belügyminister felhatalmaztatik, hogy jelen törvény korlátai között a részletes szabályozásra megkivántató utasitásokat kiadhassa; addig is a jelenleg fennálló közegészségügyi szabályok és utasitások, a mennyiben jelen törvénynyel nem ellenkeznek, érvényben maradnak.(1)

7. §. Jelen törvénynek, ugy az ennek alapján fentartott vagy kibocsátandó rendeleteknek vagy szabályzatoknak áthágásai, a mennyiben büntettet vagy vétséget nem képeznek, a fennálló, illetőleg az alkotandó s kellőleg kihirdetendő szabályrendeletek, vagy az eddigi gyakorlat szerint, ezek hiányában pedig 300 frtig terjedhető birsággal és nem-fizethetés esetében 60 napra terjedhető fogsággal közigazgatási uton büntetendők.(3)

A büntetés a kihágás mérvéhez arányositandó, s annak legmagasabb foka csak ismétlés esetében alkalmazható.(4)

A birságpénzek azon község pénztárába folynak, hol a kihágás elkövettetett és közegészségügyi czélokra forditandók.(5)

8. §. Az egészségre ártalmas tápszerek, italok és edények, valamint az egészségre káros vagy veszélyes oly anyagok, szerek és készitmények, melyeknek tartására az illető jogositva nincs, az előbbi §-ban emlitett büntetésen kivül, rendőrileg elkobozhatók és megsemmisithetők. Mikor kell az elkobzásnak és megsemmisitésnek bekövetkeznie, azt részletesen az e tekintetben kiadandó szabályrendelet állapitja meg.

Ha ipari és tudományos czélokra szánt anyag, szer, vagy készitmény előállitására s tartására az illetők fel vannak jogositva (habár ezek az egészségre ártalmasak is), de az előállitás vagy árulás és tartás körül az egészség megóvása tekintetéből hatóságilag megállapitott szabályok pontosan meg nem tartatnak: lefoglalásnak van helye.

---

(1) A közegészségi kihágás felett itélő hatóságokról és az ezek előtti eljárásról v. ö. a belügyminiszter 1880 aug. 17-én 38.547. sz. a. kibocsátott rendeletét (1880. R. T. 629.).

(2. V. ö. 154. §.

(3) «Fogság» helyett az 1879:XL. t. cz. 15. §-a értelmében «elzárás» alkalmazandó.

(4) E §. alapján büntetendők e törvény következő §§-ai ellen vétők: 9., 10., 13., 14., 18., 24., 25., 37., 39., 53., 54., 56., 57—59., 67., 72., 73., 76., 80., 101., 104., 125., 127. §§-ai. E büntetést fentartja: 1880:XXXVII. t. cz. 4. §. 1. p.

V. ö. 1887:XXII. t. cz. 11—13. §§.

(5) V. ö. fönn 2. §. és alább 125. §.

A lefoglalás mindaddig tart, mig az óvszabályok szigoruan végre nem hajtatnak; ismétlés esetében elkobzásnak van helye.(1)

II. FEJEZET.

Intézkedések a közegészség előmozditására és megőrzésére.

9. §. A belügyminister oly vidékeken, hol a halálozás — járvány nem létében — a rendes arányt tetemesen fölülmulja s ennek elháritásáról az illető törvényhatóság sikerrel nem intézkednék: saját küldöttje által e körülmény okait kinyomoztatja és a szükséges intézkedések megtételét elrendeli.

A mennyiben pedig ezen intézkedésekből eredő költségek egészben az illető községre vagy törvényhatóságra méltányosan nem lennének róvhatók: ezeknek az államkincstár által részben leendő viselése iránt a törvényhozó testületnek előterjesztést tesz.(3)

10. §. A lakhelyek légkörének tisztántartása tekintetéből, a hatóság az egészségre ártalmas posványok és mocsárok lecsapolását vagy kiszáritását, a közegészség igényeinek megfelelő csatornázás rendszerének behozatalát, vagy más e tekintetben czélszerünek bizonyult intézkedés megtételét, ugy szintén növényzet ültetését elrendeli.

A mennyiben az ebből eredő költség egyes községek erejét fölülmulná, e részben előbb a törvényhatóság és ha a költségeket fedezni ez sem birná, az állam segélyének elnyeréséért lépések tehetők.

A hatóság továbbá számos egyéneknek szükebb lakásokba összezsufolását megakadályozza és intézkedik az utczák, terek, lakházak, iskolák, növeldék, gyárak, börtönök, vágóhidak tisztántartására, ugyszintén állati hullák és azok maradványainak eltakaritása iránt, szóval: mindannak eltávolitását, mi a légkört, talajt és vizet tisztátalanná teszi (például a kender- vagy lenáztatók) s mindannak létesitését, mi a közegészségügyet előmozdithatja, kényszer utján is eszközölheti.(4)

11. §. Lakházak épitésénél a közegészségi feltételek figyelembe veendők.

Az épitészeti szabályokat, uj épitkezéseket illetőleg, tekintettel a helyi viszonyokra s a közegészségi szempontokra, szabályrendelet utján, az egészségügyi bizottmánynak meghallgatásával, a törvényhatóság állapitja meg.

Ujonépült vagy átalakitott helyiségek lakhatása városokban csak kielégitő egészségrendőri szemle után engedhető meg.

Közegészségileg veszélyessé vált lakhelyeknek azonnali kiüritése hatóságilag elrendelhető.

Jelen törvény életbelépte előtt fennállott lakhelyek, épületek és ezek földfeletti és alatti tartozékai, ha egészségügyi tekintetben kifogás alá esnek, a hatósági figyelmeztetés után legfeljebb egy év alatt, az egészségügyi szem-

---

(1) E §-ra vonatkozóan 1876 jul. 4. 31,026. sz. belügymin. rend. (1876. R. T. 349.); v. ö. továbbá alább a 13. §-t, a 14. §-t és jegyzeteit és a 141. §. *c)* pontját; l. továbbá: 1889 jun. 6. 34,652. sz. belügymin. rend., az ólomnak és horganynak a táp- és élvezeti szerek. italok, valamint az emberi szervezettel érintkezésbe jövő egyéb tárgyak körül való használata iránt (1889. R. T. 887. és 1707.).

(2) V. ö. alább a 153 –168. §§-okat az ezen fejezetben előirt szabályok ellenőrzése tárgyában.

(3) V. ö. 159. §. *c)* p.

(4) V. ö. 1884 jul. 11. 40,182. sz. belügymin. rend., a folyókból és kutakból nyert ivóviz megjavitása, ill. megtisztása tárgyában (1884. R. T. 690.). V. ö. 1879:XL. t. cz. 105. §., a kut, vizvezeték vagy forrás vizének megrontásáról.

pontoknak megfelelőleg, a tulajdonos által átalakitandók, vagy ha ez czélszerüleg eszközölhető nem lenne használatuk eltiltandó és ha az egészségre még akkor is káros befolyással lennének, kisajátitás utján végkép eltávolitandók.(1)

12. §. A megelőzött §-ban emlitett esetben kisajátitás közegészségügyi tekintetből az egész ország területén alkalmazható.(2)

A kisajátitási eljárásra az

1872:VII. t.-cz. 19., 20., 21. és 22. §§-ai(3)

alkalmazandók.

Ily kisajátitásoknál harmadfokulag a belügyminister határoz, az ipartelepek kisajátitását elrendelő határozatok elleni felfolyamodásokat pedig harmadfokulag a földmivelés-, ipar és kereskedelmi minister a belügyminister meghallgatásával dönti el.

13. §. A vágóhidakon és mészárszékekben elárulás végett levágandó állat egészségi szempontból előleges szemle alá veendő.

Ha ezen szemle által igazoltatnék az, hogy a közfogyasztásra szánt állatnak húsa az egészségre ártalmas lenne, a levágatás a fentebbi czélból meg nem engedhető.

Ezen szemlén kivül mindennemü nyilvánosan áruba bocsátott hús egészségi szempontból szintén vizsgálat tárgyát képezi.

Az ily alkalommal egészségellenesnek talált húsra nézve a 8-ik §-ban foglalt eljárásnak van helye.(4)

14. §. Ártalmas gyümölcsnek, gombáknak, valamint minden romlott, hamisitott vagy ártalmas anyagokkal kevert tápszereknek és italoknak árulása, nemkülönben az ezek előállitására és eltartására szolgáló, egészségre ártalmas edényeknek készitése és használata tilos.(5)

15. §. A hatóság felügyel arra, vajjon a fennálló iparüzletek nem gyakorolnak e a közegészségre ártalmas befolyást?

Intézkedik továbbá a közegészségre káros és veszélyes befolyások elhári-

---

(1) 1893 aug. 22. 36,152. sz. belügymin. rend., a szállodák és vendégfogadók egészségügyi ellenőrzése tárgyában (1893. R. T. 1937.).

(2) A kisajátitásról közegészségügyi épületek létesitésére v. ö. 1881:XLI. t. cz. 3., 4. §§.

(3) Jelenleg az 1884:XVII. t. cz. 36–39. §§-ai irányadók.

(4) Az emberi élelemre levágandó állatokra vonatkozó szabályok megszegéséről v. ö. 1879:XL. t. cz. 104. §.

(5) E tilalom büntetéséről v. ö. 1878:V. t. cz. 314. §. és 1879:XL. t. cz. 107. §. Az orvos-rendőri felügyeletről szeszes italok kiméréséénél v. ö. 1888:XXXV. t. cz. 67. §. –– V. ö. e §-ra vonatkozóan a következő rendeleteket: 1879 decz. 30. 58,053. sz. belügymin. rend., a borfestékekkel üzérkedők, valamint a bortermelők és borkereskedők irányában foganatositandó óvrendszabályok tárgyában (1879. R. T. 762.) 1884 máj. 17. 24,931. sz. belügymin. rend., az alkoholtartalmu édesitett italok eladásánál tapasztalható visszaélések meggátlása iránt (1885. R. T. 492.); 1884 szept. 8. 49,254. sz. belügymin. rend., az élelmi szereknek és italoknak hamisitásoktól való megóvása iránti intézkedések ellenőrzése tárgyában (1884. R. T. 1366.); 1885 ápr. 29. 20,476. sz. belügymin. rend., a fertőtlenitő anyagok készitése és elárusitása, úgy az e körül tapasztalt hamisitások meggátlása tárgyában (1885. R. T. 401.); 1889 máj. 12. 30,724. sz. belügymin. rend., a dinitrokresol és koralinos festanyagok tápszerek megfestésére való használatának megtiltása tárgyában (1889. R. T. 879.); 1889 máj. 31. 33,075. sz. belügymin. rend., a táp- és élelmi szerek, úgyszintén az ezek körébe tartozó élvezeti fuszerek készitése és elárusitása körül tapasztalt visszaélések megszüntetése tárgyában (1889. R. T. 884.); 1890 jun. 23. 37,523. sz. belügymin. rend., a jelenleg használatban levő syphon-fejek átalakitása tárgyában (1890. R. T. 950.); 1895 máj. 17. 31,259. sz. belügymin. rend., a szódaviz gyártásáról, elárusitásáról és felügyeletéről szóló szabályrendelet kiegészitése tárgyában (1895. R. T. 801.).

tása s megakadályozása iránt oly iparüzletekre s foglalkozásokra nézve, melyek az 1872. évi [1] ipartörvény alá nem esnek.

Végül intézkedik az iránt, hogy a nagyobb vállalatok és középitkezéseknél foglalkozó munkások ott, hol a helyi viszonyoknál fogva önmaguk elhelyezésükről nem gondoskodhatnak, az illető vállalat vagy középitkezés terhére kellőleg elhelyeztessenek és megbetegedésük esetén gyógykezeltessenek.[2]

16. §. Magán és nyilvános szülházak, a lelenczek és a dajkaságba adatni szokott kisdedek szigoru hatósági és orvosrendőri felügyelet alá helyezendők.[3]

17. §. Gyógyszerészek mérgeket és méregtartalmu anyagokat csakis orvosi vényre szolgáltathatnak ki.

Méregtartalmu anyagoknak és gyógyszerféléknek kereskedők általi árulása külön szabályok által korlátoltatik.[4]

18. §. A hatóság intézkedik, hogy a házi, ugyszintén a ragadozó állatok által előidézhető veszélyek ellen, czélszerü óvrendszabályok alkalmaztassanak.[5]

III. FEJEZET.

Intézkedések a gyermekek és iskolák iránt.

19. §. A gyermekek egészségi állapota hatósági felügyelet és intézkedés tárgyát képezi.

20. §. A ki a gyermekek ápolására s gondozására törvényszerüleg hivatva van, vagy azt magára vállalta, tartozik a hét évnél fiatalabb gyermeket megbetegedés esetén mielőbb orvosi segélyben részesittetni.

Ily gyógykezelésért a 48. §-ban emlitett dijszabály legkisebb mértékének csak fele követelhető.[7]

21. §. A 20. §-ban foglalt kötelezettség elmulasztása ott, hol helyben vagy a közegészségi körben orvos van, 10 frtig terjedhető birsággal, esetleg két napi fogsággal [8] büntetendő. E büntetés a kihágás mérvéhez arányositandó s annak legmagasb foka csak ismétlés esetében alkalmazandó.[9]

22. §. A gyógyköltség az illető kötelezettet terheli, Ha ez, vagy a gyer-

---

(1) Jelenleg az 1884. évi XVII. t. cz. 182. és 183. §§-ai.

(2) E bekezdés rendelkezésének fentartásáról v. ö. 1891:XIV. t. cz. 87. §.

Az egész §-ra vonatkozóan v. ö. a m. kir. belügyminiszter 1869 márcz. 15-én 5089. sz. rendeletét a vilanygyufa gyármunkások egészségének megóvása iránt (1869. R. T. 227.); orvosi segélyről gyári munkás részére, v. ö. 1884:XVII. t. cz. 118. §.; 1891:XIV. t. cz., az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetében való segélvezéséről.

(3) A szülészházi költségek viseléséről v. ö. 1875:III. t. cz. 1., 2., 4. §§. Szülházakban történt születések és halálozások bejelentéséről v. ö. 1894:XXXIII. t. cz. 37., 69. §§.

1883 márcz. 5. 13,127. sz. belügymin. rend., a lelenczek hazaszállitása iránt (1883. k. T. 715.). V. ö. 1868:LIII. t. cz. 18. §.; 1894:XXXII. t. cz. 8. §.; 1894:XXXIII. t. cz. 40. §.

(4) Az ezen §. ellen vétők büntetéséről v. ö. 1879:XL. t. cz. 108. — V. ö. továbbá: 1886 febr. 18. 2180. sz. belügymin. rend., a mérgek külföldről való behozatalának megszoritása iránt (1886. R. T. 121.); 1893 febr. 23. 13,808. sz. belügymin. rend., a maszlag elárusitásának korlátozása tárgyában (1893. R. T. 446.); 1895 jan. 14. 111,065/94. sz. belügymin. rend., a gyógyszerek, gyógyszerfélék, mérgek és méregtartalmu anyagokkal való kereskedés tárgyában (1895. R. T. 20.).

(5) V. ö. fönn a 7. §-t, továbbá az 1879:XL. t. cz. 121. és 122. §§-ait.

(6) V. ö. alább 157. §. *d*), *e*) p. 1885 aug. 3. 20,154. sz. vallás- és közokt. min. rend., a közegészségtan előadása tárgyában a jogakadémiákon (1885. R. T. 1063.); ugyanannak 1885 aug. 20. 20,018. sz. rend., az egészségtan oktatása tárgyában (1885. R. T. 1109.); 1887 nov. 26. 44,250. sz. vallás- és közokt. min. rend., részletes utasitás a középiskolai orvosok és egészségtan-tanárok számára (1887. R. T. 2293.).

(7) V. ö. 21. §.

(8) «Fogság» helyett az 1879:XL. t. cz. 15. §-a értelmében «elzárás» alkalmazandó.

(9) E büntetés fentartja: 1880:XXXVII. t. cz. 4. §. 1. p.

mek vagyontalan, a községi (kör-) orvos által ingyen gyógyittatik, oly esetben pedig, midőn helyben a gyógykezelést községi vagy körorvos hiányában és a járási orvos akadályoztatása esetében más, ingyen gyógyitásra nem kötelezett orvos végzi, vagy midőn a beteg gyermek községének határán kivül gyógykezeltetik, vagyontalanság esetében a költség a gyermeknek illetőségi községe által viselendő,

23. §. Minden halottkém tartozik az orvosi gyógykezelés hiányában meghalt 7 éven aluli gyermekekről a községnek, ez pedig a közegészségi ügyekben elsőfoku hatóságnak jelentést tenni.

24. §. Az, ki saját lakásán valamely csecsemőt szoptatás avagy kisdedeket dajkálás végett akar elvállalni, tartozik e szándékát a község elöljárójának bejelenteni; ez — miután a dajka egészségi állapotát és azon helyiséget, melyben a csecsemő vagy kisdedek elhelyezése történnék, előzetes orvosi vizsgálat alapján kielégitőnek találta, az engedélyt megadhatja, ellenkező esetben az engedélyt egyelőre megtagadhatja, s az ügyet a közegészségi tárgyakban elsőfoku hatóságnak határozathozatal végett bejelenti.(1)

25. §. Szoptatásra ugyanegy nő egy csecsemőnél többet nem vállalhat. A dajkálásba adott csecsemőket a község elöljárósága jegyzékbe venni tartozik.

A dajkák bánásmódját, a kisdedek táplálását és hogylétét első sorban a hatósági és községi orvosok, a hol pedig községi orvos nem létezik, a községi elöljáróságnak e czélra kirendelt tagja vagy tagjai gyakori szemlék által folytonosan ellenőrzik s a tapasztaltakról hatóságuknak jelentést tesznek.

26. §. Altató vagy kábitó szereknek orvosi rendelet nélkül való alkalmazása, a mennyiben ez büntettet vagy vétséget nem képezne, minden egyes esetnél 5—20 frtnyi birsággal, esetleg 4 napig terjedhető fogsággal büntetendő.(2)

27. §. A népiskolák közegészségi tekintetben a törvényhatóság felügyelete alá helyeztetnek, a felügyeletet a törvényhatóság a kebelében levő közigazgatási bizottság vezetése s ellenőrködése mellett tiszti orvosai s más tisztviselői által gyakorolja.(3)

28. §. Ragályos betegségben szenvedő tanulók a tanoda látogatásától mindaddig eltiltandók, mig orvosi bizonylat által ki nem mutatták, hogy tökéletesen meggyógyultak és általuk ragályozás nem történik.(4)

29. §. A tanodában felmerült ragályos kóresetekről a tanoda elöljárósága, illetőleg a tanitó tartozik a hatóságot azonnal értesiteni.(4)

30. §. Ha valahol oly ragályos vagy járványos kór esetei mutatkoznak, mely kór a tanulók egészségét nagy mérvben veszélyezteti: ez a közigazgatási hatóság által a belügyi- és közoktatási ministernek haladéktalanul bejelentendő, s egyszersmind a közönség tudomására is juttatandó.(5)

---

(1) V. ö. alább 154. §. *d)* p., 156. §. *e)* p., v. ö. az 1879:XL. t. cz. 106. §-ának büntető rendelkezését ragályos betegségben szenvedő vagy bujakóros nőszemélyek dajkaszolgálatba lépése vagy abban maradása iránt.

(2) E büntetést fentartja: 1880:XXXVII. t. cz. 4. §. 1. p. «Fogság» helyett az 1879:XL. t. cz. 15. §-a értelmében «elzárás» alkalmazandó.

(3) A 27—33. és 35. §§-oknak kiterjesztéséről a kisdedóvodákra és gyermekmenedékházakra v. ö. 1891: XV. t. cz. 5. §.; a 27—35. §§-ok rendelkezéseinek megtartására a tanfelügyelő tartozik felügyelni: 1876: XXVIII. t. cz. 5. §. 6. p.

(4) V. ö. a 26. és 35. §§. jegyzetét.

(5) V. ö. a 26. §. jegyzetét.

31. §. Az ily hivatalos értesités után köteleztetnek a szülők és gyámok mindazon tanulókat a tanodától távol tartani, kik ragályos vagy járványos betegekkel érintkezésben voltak.(1)

32. §. A tanodai előljáróságnak jogában áll e körülményről magának személyes meggyőződést szerezni, valamint a ragálygyanus tanulókat a tanodába csak kielégitő orvosi bizonylat alapján bocsátani.(2)

33. §. Ha a ragályozás magában a tanodában történt, vagy ha a gyermekek és ifjak közt nagyszámu kóresetek fordulnak elő: a tanoda a betegülések tökéletes megszüntéig, a közigazgatási hatóság által bezáratható, miről azonban mindenkor a belügyi- és közoktatási minister értesitendő.(3)

34. §. Ezen rendszabályok járvány alkalmával az összes felsőbb tanodákra is kiterjesztendők.

A tudományos és műegyetemek ily okbóli bezáratása azonban a törvényhatóság előterjesztése alapján, a belügyminister által, a közoktatásügyi minister meghallgatásával történhetik.

35. §. Az ezen rendszabályok ellen vétők, az eset súlyosságához képest 100 forintig, esetleg 20 napi fogságig(4) terjedhető büntetéssel fenyitendők.(5)

IV. FEJEZET.

Az állami fegyházakról és a börtönökről.(6)

36. §. Állami fegyházakra a felügyelet közegészségi szempontból a belügyministert, az intézkedés pedig az igazságügyministert illeti.

Börtönökre nézve az ily felügyelet azon törvényhatóságot illeti, melynek területén az illető börtön van, a felügyeletet a törvényhatóság, a közigazgatási bizottság vezetése s ellenőrködése mellett, tiszti orvosa által gyakorolja, az intézkedés azonban az illető kir. ügyészség, illetőleg az igazságügyminister köréhez tartozik.

37. §. Járvány kiütése esetén, az állami fegyház, valamint a börtön igazgatója erről a törvényhatóságban levő közigazgatási bizottságot azonnal értesiti, mely a tiszti főorvost, vagy annak akadályoztatása esetében más törvényhatósági orvost rögtön a helyszinére küldi.

38. §. A megkivántató orvosrendőri intézkedések az illető fegyház vagy börtön igazgatójával és orvosával egyetértőleg állapitandók meg és haladéktalanul foganatositandók, az esetről pedig, ugyszintén a tett intézkedésekről körülményes jelentés teendő a bel- és igazságügyministerhez.

Egyetértés létre nem jötte esetében a törvényhatósági főorvos véleménye

---

(1) V. ö. a 26. és 35. §§. jegyzeteit.

(2) V. ö. a 26. §. jegyzeteit.

(3) V. ö. a 26. és 35. §§. jegyzetét. V. ö. 134. §. *e)* p. V. ö. e tárgyban még a vallás- és közokt. min. 1879 ápr. 7. 7226. sz. rend. (1879. R. T. 178.); 1892 márcz. 6. 11,536. sz. belügymin. rend., ragályos járványok felmerülése alkalmával az iskolák bezárása körül követendő eljárás tárgyában (1892. R. T. 859.).

(4) «Fogság» helyett az 1879: XL. t. cz 15. §-a értelmében «elzárás» alkalmazandó.

(5) E §. alapján büntetendő a 28., 31., 33. §§-ok ellen vétő. E büntetést fentartja: 1880. XXXVII. t. cz. 4. §. 1. p.

(6) V. ö. 1874 febr. 18. 696. sz. igazs. min. szabályrend., a kir. e. f. biróságok fogházainak és börtöneinek kezelése és az azokban letartóztatottak irányában követendő bánásmód tárgy.: 208. § (1874. R. T. 1.); 1877 ápr. 18. 16,132. sz. belügymin. rend., a járásbirósági fogházaknak megvizsgálása iránt (1877. R. T. 228.); 1880 aug. 9. 2106. sz. igazs. min. körrend., az 1878: V. t. czikkben megállapitott büntetések végrehajtása tárgyában (1880. R. T. 730.).

dönt, és az intézkedések ennek alapján rögtön végrehajtandók; mi ellen a belügyministerhez felebbezésnek birtokon kivül van helye.

V. FEJEZET.

Segélynyujtás balesetek alkalmával.[1]

39. §. Rögtöni balesetek, valamint gyanitható tetszhalál alkalmával a segélynyujtás mindenkinek, ki ehhez tettel vagy tanácscsal járulni képes, kötelességében áll.

40. §. Mindazok, kik foglalkozásuknál fogva gyakrabban jönnek azon helyzetbe, hogy baleseteknél segédkezet nyujthatnak, mint pl. hajósok, halászok, mozdony- és vonatvezetők, bányászok, rendőrök stb., a tetszhalálból felélesztésnek s a segélynyujtásnak lényegesebb eszközlésében oktatandók.[2]

41. §. A hatóság intézkedik, hogy

a) népesebb városokban mentőintézetek állittassanak, melyek a szükséges mentőeszközökkel és gyógyszerekkel ellátandók;

b) hogy a rögtöni balesetek által sujtottak megmentése és segélyzése iránt a lakosság népszerü oktatás által kellőleg felvilágosittassék.[2]

42. §. A 40. §-ban emlitett eljárásra nézve az oktatás az illető vállalat vagy hatóság által, a 41. §. eseteit illetőleg pedig a felnőttek oktatásával eszközlendő.

Mindezek és átalában az egészségügy szempontjából főfigyelmet érdemlő szabályok a népiskolákban tanitandók.

Arra, hogy az ily oktatás megadatott-e, az egészségi ügyekben elsőfoku hatóság felügyelni tartozik.

VI. FEJEZET.

Orvosi gyakorlat.[3]

43. §. Magyarországon orvosi gyakorlatra csak annak van joga, ki az ország területén fennálló tudományos egyetemek által kiállitott orvosi oklevéllel van ellátva. Az ország területén eddig gyakorlatra jogositott orvosok azonban szerzett jogaikban továbbra is meghagyatnak.[4]

44. §. Külföldi egyetemeken okleveleket nyert orvosok gyógygyakorlata Magyarország területén, a mennyiben nemzetközi egyezmények másként nem intézkednek, csak szabályszerü honositás (nostrificatio) utján engedhető meg.

---

(1) V. ö. 1893: XXVIII. t. cz., az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőkről; 1895 máj. 21. 37,302. sz. belügymin. rend., az ipari, gyári és gazdasági vállalatoknál előforduló balesetek a rendőrhatóságnál bejelentendők (1895. R. T. 802.).

(2) V. ö. 42. §.

(3) V. ö. 52. §.

Az orvos keresetadójának osztályozásáról v. ö. 1875:XXIX. t. cz. 2. §.

Az orvos adója kétszeresen számittatik orsz. képviselőválasztásoknál: 1874:XXXIII. t. cz. 9. §.; törvényhatósági választásoknál: 1886:XXI. t. cz. 26. §.; az orvos adójának kétszeres számitásáról Budapesten: 1872:XXXVI. t. cz. 37., 38. §§.; községi választásoknál: 1886:XXII. t. cz. 38. §.

1885. okt. 7. 54,734. sz. belügymin. rend., a fogászat gyakorlása iránt kiadott 1871. szabályrendelet 4. pontjának módositása tárgyában (1885. R. T. 1772.).

(4) V. ö. alább 129. §. V. ö. szabályrend. a tudomány-egyetemi orvosi karoknál tartandó tudori szigorlatokról (1875. R. T. 462.).

Hogy az Ő Felsége többi királyságai s országaiban fennálló egyetemek részéről kiadott oklevelek, mennyiben esnek más szempont alá, és mennyiben tekintessenek Magyarországban érvényeseknek: az a kölcsönösség alapján a két kormány által állapittatik meg.(1)

45. §. A külföldi egyetemeken nyert orvos-, sebész- vagy gyógyszerésztudori czimnek használatát az országban a kormány esetenkint a fennebbi feltételek nélkül is megengedheti, de ez az illető szakmának gyakorolhatására az ország területén jogosultságot nem ád.(1)

46. §. Az ország területén gyakorlatra jogositott magánorvos bárhol szabadon letelepedhetik; köteles azonban a gyakorlat megkezdése előtt oklevelét az illetékes közigazgatási hatóságnak beiktatás és kihirdetés végett bemutatni.(2) A bemutatástól fogva mindaddig, mig gyakorlatának megszüntetését a hatóságnak be nem jelenti, a rögtöni veszélyben forgó betegeknek dijazás mellett első orvosi segélyt nyujtani tartozik.(3)

Az orvosoknak járvány esetében alkalmazásáról jelen törvény 84. és 85. §§-ai intézkednek.

47. §. A gyakorlatra jogositott orvos a gyógymód alkalmazásában nem korlátoltathatik, működésére nézve azonban az állam ellenőrködése alatt áll, és az általa elkövetett műhibákért felelős.(4)

48. §. A magánorvoslás dijazása kölcsönös megegyezéstől függ, hol ilyen létre nem jött, peres esetekben szakértők meghallgatásával a biróság határozza meg a dijat, melynek legkisebb mértéke az egész országra kihatólag, azonban tekintettel a városok és községek különböző viszonyaira, fokozatosan a belügyminister által állapittatik meg.(5)

VII. FEJEZET.

Szülésznői gyakorlat.(6)

49. §. Mindazok, kik bármily jogon, jelen törvény kihirdetéseig szülésznői gyakorlatot folytattak, abban továbbra is meghagyatnak.

---

(1) 1875. jun. 16. 19,349. sz. vallás- és közokt. min. körlevél a külföldi orvostudori oklevelek érvénytelensége tárgyában (1875. R. T. 461.); ugyanannak 1876. jul. 31. 16.904. sz. átirata a belügyministerhez a külföldi orvosi oklevelek nostrifikálása tárgyában; ugyanannak 1889 máj. 10. 9240. sz. átirata ugyanez ügyben a budapesti egyetem tanácsához.

(2) 1883 márcz. 18. 11,315. sz. belügymin. rend., a honvéd- és katonaorvosok okleveleinek a közigazgatási hatóságoknál való bemutatása tárgyában (1883. R. T. 334.); 1883 szept. 26. 54,430. sz. belügymin. rend., a katonaorvosok névjegyzékének a törvényhatóságokkal leendő közlése, valamint a magángyakorlatot űző ily orvosok okleveleinek bemutatása és kihirdetése körül követendő eljárásról (1883. R. T. 1257.).

(3) Az orvos büntetéséről segélynyujtás megtagadása vagy elhanyagolása miatt: v. ö. 1879:XL. t. cz. 93—95., 99. §§.

(4) V. ö. alább 85. §. — Az orvos gondatlansága okozta halálról v. ö. 1878:V. t. cz. 291. §.; az ugyanúgy okozott súlyos testi sértésről v. ö. 1878:V. t. cz. 310. §. Az orvosok által elkövetett és a biróságok eljárását igénylő műhibák felett az igazságügyi orvosi tanács ad véleményt (1890:XI. t. cz. 2. §. *b)* p.) Az orvos büntetéséről a titok tiltott felfedezése miatt: v. ö. 1878:V. t. cz. 328., 329. §§. Az orvos tanuságtételének megtagadásáról v. ö. 1893:XVIII. t. cz. 86. §. 4. p. Hamis egészségi bizonyitvány kiállításának büntetéséről v. ö. 1878:V. t. cz. 408., 409. §§. — V. ö. 1876. nov. 9. 49,399. sz. belügymin. rend., a vérbocsátással való visszaélés megszüntetése tárgyában (1876. R. T. 517.).

(5) V. ö. 20. §. Az orvosi díjszámlák megállapítása iránt a biróságok előtt folyamatban levő ügyekben az igazságügyi orvosi tanács ad véleményt (1890:XI. t. cz. 2. §. *c)* p.).

(6) A szülésznő gondatlansága okozta halálról v. ö. 1878:V. t. cz. 291. §.; az ugyanúgy okozott súlyos testi sértésről v. ö. 1878:V. t. cz. 310. §.; a bába büntetéséről tiltott titok felfedezése miatt v. ö. 1878:V. t. cz. 328., 329. §§.; büntetéséről segélynyujtás megtagadása miatt v. ö. 1879:XL. t. cz. 93., 94. §§. — 2771/1889. sz. vallás- és közokt. min. rend., a gyermekágyi láz tárgyában (1889. R T. 1183.); 1893 nov. 10. 96.846. sz. belügymin. rend., az újszülöttek szemlobjának megakadályozása czéljából kiadott

A jogczim nélkül tényleg bábáskodó nők tartoznak egy év alatt a jogosultságot az alább következő módok egyikén megszerezni.[1]

50. §. Ezentúl szülésznői gyakorlatra csak az bocsáttatik, ki az ország területén érvényes szülésznői oklevéllel vagy tiszti főorvosi képesitő okmánynyal van ellátva.

Rendes oklevél megszerzésére azok köteleztetnek, kik valamelyik egyetem vagy bábaképezdétől 75 kilométert meg nem haladó távolságra laknak, ezen távolságon túl lakók addig, mig elegendő számu bábaképezdék állittatnak fel az országban, a szülésznői gyakorlatra megkivántató jogosultságot a tiszti főorvosi képesitő okmány által is megszerezhetik.

Azonban az ily bába azon esetre, ha ugyanazon helységben egy okleveles szülésznő állandóan letelepedik, a gyakorlattól eltiltandó, ha csak magának 2 év lefolyása alatt rendes oklevelet nem szerzett.[2]

51. §. Törvényhatósági szülésznői szolgálatra csak rendes oklevéllel ellátott bába alkalmazható.

Községi szülésznői állomás betöltésénél rendes oklevéllel ellátott bába előnynyel bir.[3]

VIII. FEJEZET.

Kuruzslás.

52. §. A jelen törvény VI. fejezetének szabályai szerint orvosi gyakorlatra nem jogositott egyéneknek betegeket keresetképen gyógykezelni és dijazás mellett gyógyszereket rendelni tilos.[4]

53. §. Titkos összetételű gyógyszereknek használatra való készitése és árulása a belügyministertől erre kinyert szakértői véleményen alapuló engedély nélkül mindenkinek tiltatik.

54. §. Gyógyszerek avagy betegségek elleni óvszerek készitésére, továbbá oly felfedezésekre, találmányokra vagy javitásokra, melyeknek alkalmazása közegészségi tekintetekből meg nem engedhető, szabadalom nem adatik.

55. §. Bizonyos betegségek ellen javaslatba hozott gyógymód, avagy gyógyszernek megvizsgálása, s az eredményhez képest alkalmazásának engedélyezése iránt szakértők meghallgatásával a belügyminister intézkedik.

IX. FEJEZET.

Kórházak és gyógyintézetek.[5]

56. §. Köz- és magán-kórházak és gyógyintézetek, az illető törvényhatóság meghallgatásával, csak a belügyminister engedélyével állithatók fel.

---

utasítás tárgyában (1893. R. T. 2445.). A bába keresetadójáról v. ö. 1875:XXIX. t. cz. 2. §. V. ö. 1876 okt. 29. horvát-szlavon autonom törv., egy bába-iskolának Zágrábban szervezéséről. A szülésznő bejelentési kötelezettségéről szülés esetén v. ö. 1894:XXXIII. t. cz. 35. §. *b)* p., 36., 39. §§.

(1) A jogosítvány nélkül működő szülésznő büntetéséről v. ö. 1879:XL. t. cz. 92. §. 1. p.

(2) 1875. évi 27,912. sz. vallás- és közokt. min. rend., szabályzat az orsz. szülésznői tanintézetek ideiglenes szabályozásá tárgyában (1875. R. T. 377.); ugyanannak 1888 jun. 4. 15,913. sz. rend., a bábatanfolyamok tárgyában (1888. R. T. 990.).

(3) V. ö. 146., 148. §§.

(4) E §-t pótolja az 1879:XL. t. cz. 92. §-ának 1. pontja.

(5) V. ö. 1876. nov. 1. 51,661. sz. belügymin. rend., szabályrendelet a kórházakra és gyógyintézetekre nézve (1876. R. T. 662.), életbe lépett 1877 jan. 1-én.

57. §. Oly kórház vagy gyógyintézet, mely rendszeres igazgatással van ellátva és akként felszerelve, hogy a helyi, esetleg a vidéki szükségleteknek kielégitésén felül még megfelelő számu idegen illetőségü betegek befogadására is képes, közkórházi jelleggel felruházható.

58. §. Az ily jelleggel felruházott kórházak kötelesek minden jelentkező beteget, legyen az helybeli vagy idegen illetőségü, magyarhoni vagy külföldi, személykülönbség nélkül ápolás és gyógyitás végett, mig a fekhely nem hiányzik, befogadni.(1)

59. §. Közkórházi jelleggel fel nem ruházott kórházak és gyógyintézetek csupán oly betegek felvételére köteleztetnek, kikre nézve berendeztettek és idegen betegek befogadására, a rögtöni életveszély eseteit kivéve, nem szorithatók.(2)

60. §. Állami kórházak és gyógyintézetek közvetlenül a belügyminister felügyelete és főigazgatása alatt állanak.

Ily kórházak és gyógyintézetek azonban — a fővárosban létezők kivételével — tisztasági, gazdálkodási s pénztári tekintetben a főispán által bármikor megvizsgálhatók.

Minden egyéb köz- és magán-kórház és gyógyintézet felett az illető törvényhatóság a közigazgatási bizottság utján gyakorolja a közvetlen felügyeletet.(3)

61. §. A napi ápolási dijat állami és közkórházakban és gyógyintézetekben — az utóbbiakat illetőleg a törvényhatóság meghallgatásával — a belügyminister állapitja meg.

Az ápolási dijak rendszerint csak a kórház folyó kiadásainak fedezésére fordithatók.

Magán kórházak és gyógyintézetek ápolási dijaikat maguk szabják meg és a törvényhatóságnak bejelentik.(4)

62. §. Minden köz- és magánkórháznak és gyógyintézetnek megfelelő számu orvossal és ápolóval kell ellátva lenni.

63. §. Kórházi főorvosi minőségben csak oly orvostudorok alkalmazhatók, kik legalább két évi gyakorlatot képesek kimutatni.

A kórházi gyakorlatnak, a műtői képesitésnek, ugyszintén a kórodai tanársegédi szolgálatnak kimutatása, az illetőnek más pályázó felett előnyt biztosit.

Kórházi másodorvos minden orvostudor lehet, ki az ország területén érvényes oklevéllel bir.(5)

A kisajátitásról kórházak létesitésére v. ö. 1881:XLI. t. cz. 2., 4. §§. A kórházak mentességéről házadó alól: 1868:XXII. t. cz. 2. §.; tőkekamatadó alól: 1875:XXII. t. cz. 2. §.; keresetadó alól : 1875 : XXIX. t. cz. 6. §. Gyógyintézetek beszállásolásra igénybe nem vehetők: 1879:XXXVI. t. cz. 10. §. Gyógyintézetek szabályainak megsértéséről v. ö. 1879:XL. t. cz. 82. §. A gyógyintézetek rendőri bejelentési kötelezettségéről Budapesten v. ö. 1879:XXVIII. t. cz. 3. §. Kórházakban történt születések és halálozások bejelentéséről v. ö. 1894:XXXIII. t. cz. 37., 69. §§. A vallásos oktatásról kórházakban v. ö. 1868:LIII. t. cz. 21. §. A kórházak közelében zajt okozó üzletek megnyitásának tilalmáról v. ö. 1884 : XVII. t. cz. 34. §.

(1) A kórházak a beteg felvételéről jegyzőkönyvet vesznek föl: 1875:III. t. cz. 11. §. 1894 márcz. 26. 11,247. sz. belügymin. rend., a gyógyithatlan – s így kórházi gyógykezelést nem igénylő — vidéki illetőségü betegeknek községi ápolásba vétele iránt (1894. R. T. 437.).

(2) 1893 aug. 18. 46,641. sz. belügymin. rend., a közkórházakból kitiltottak nyilvántartása tekintetében eddig követett eljárásnak megváltoztatása tárgyában (1893. R. T. 1933.).

A svájczi alattvalók ápolásának kötelezettségéről v. ö. 1876:XVII. t. cz. 7. §.

(3) V. ö. 154. §. *f)* p.

(4) V. ö. 1875:III. t. cz., a nyilvános betegápolás költségei fedezéséről: a közadós gyógyítási költségeiről v. ö. 1881:XVII. t. cz. 49., 60. §§.; a gyógykezelési költség erejéig a temetési járulék lefoglalható: 1883:XI. t. cz. 55. §.

(5) A gyógyintézetek orvosainak képzettségéről v. ö. 1883:I. t. cz. 9. §.

64. §. Állami kórházakban és gyógyintézetekben az orvosi és tiszti személyzet a belügyminister által neveztetik ki.

65. §. Az állami kór- és gyógyintézetek igazgatói, elsődorvosai s egyéb állandóan alkalmazott tisztviselői államhivatalnokok, mint ilyenek nyugdijképesek és az államhivatalnokok iránt fennálló általános szabályzatok alá esnek. Az állami intézetek másodorvosai nem állandóan, hanem rendesen csak két évre alkalmaztatnak.(1)

66. §. Törvényhatóságok tulajdonához tartozó kórházakban, a törvényhatósági egészségügyi bizottság meghallgatásával az igazgató főorvos a főispán által, a kórház gazdasági ügyeit vezető segédszemélyzet pedig az alispán, illetőleg polgármester által, végre az egyéb orvosi személyzet az igazgató főorvos meghallgatása mellett a főispán által neveztetik ki.

A gyógyczélok elérésére meghatározott számban alkalmazott ápoló- és szolgaszemélyzetet az igazgató főorvos fogadja fel és bocsátja el.(2)

67. §. Ha magán-egyén, társulat vagy testület közkórházat saját vezetése alatt tart fenn, az az orvosi személyzetet maga nevezi ki, de a kinevezést a főispánnak bejelenteni tartozik, ki csakis a törvényszerü képesités hiánya vagy erkölcsi indokok alapján tehet kifogást a kinevezés ellen, melyre nézve végérvényesen a belügyminister dönt.

Ha azonban az ily egyén, testület vagy társulat a közkórházat nem maga vezeti, előterjesztésére a kinevezést a főispán eszközli.(3)

68. §. Községi kórházakban az orvosi személyzet a községi közegészségi bizottság véleményezése alapján, az alispán által neveztetik ki.(4)

69. §. A 66., 68. §§-ok értelmében alkalmazott kórházi személyzet hivatala állandó; fegyelmi tekintetben ugyanazon eljárás alá esik, mely a törvényhatósági s községi egyéb tisztviselőkre nézve érvényben áll.

70. §. Állami, törvényhatósági és községi kórházaknál és gyógyintézeteknél az orvosi állomások nyilvános pályázat utján töltetnek be.

X. FEJEZET.

Tébolydai ügy.(5)

71. §. Mindazon gyógyitható és gyógyithatlan elmebetegek, kik a közbiztonságra veszélyesek, gyógyitás, illetőleg eltartás végett tébolydába helyezendők.

---

(1) A kórházak számvevőségi személyzetének képzettségéről v. ö. 1883:I. t. cz. 17. §. — A kórházi orvos és hivatalnok közhivatalnok: 1878:V. t. cz. 461. §.

(2) V. ö. 69. §. A betegápolók büntetéséről szolgálat elhagyása miatt v. ö. 1879:XL. t. cz. 93. §.

(3) A belügymin. 1876. évi 50.301. sz. rend.. az állami kórházak és gyógyintézetek tiszti-szolgaszemélyzetének fegyelmi ügyében (1876. R. T. 497.).

(4) V. ö. 69. §.

(5) V. ö. 1836:XLII. t. cz.. a tébolyodottak intézetére tett ajánlásokról. A tébolydák adómentességéről v. ö. az 1. jegyzet második bekezd. a 373. lapon.

A belügyminiszter 1871 decz. 5. 31,100. sz. rend.. az elmebetegeknek az orsz. tébolydába felvétele iránt (1871. R. T. 486.). A vagyontalan elmebetegeknek tébolydába felvételéről v. ö. 1875:III. t. cz. 19. §. A gyógyithatatlan elmebetegek ápolásáról v. ö. 1875:III. t. cz. 8. §. 1883:XVI. t. cz., a gyógyithatlan közveszélyes elmebetegek elhelyezésére szánt ápoldának első felszerelésére és az intézet 1883. évi fentartására megszavazott póthitelről; 1889 ápr. 8. 18,960. sz. belügymin. rend., a nagyszebeni orsz. tébolydába való fölvételre vonatkozó szabályok megváltoztatása iránt (1889. R. T. 873.); 1885 ápr. 14. 11,234. sz. belügymin. rend.. elmebetegeknek az osztrák-magyar monarchia területén levő összes vasutakon menetdíjkedvezmény mellett való szállítása tárgyában (1885. R. T. 382.); a budapest-lipótmezei tébolyda alapszer-

Ellenben nem közveszélyes, gyógyithatlan elmebetegek, továbbá ártalmatlan bárgyuk, buták és hülyék, vagyontalanságuk esetén, a mennyiben az őket eltartani köteles rokonok vagyonnal birnának, ezeknek terhére, különben pedig illetőségi községeik által tartandók el.

72. §. Arra, hogy valaki gyógyitás és ápolás végett tébolydába felvétethessék, közhivatalban levő orvostudornak és amennyiben kezelő orvosa már volt, ennek abbeli bizonyitványa, hogy az illető elmekórban szenved, szükséges.(1)

73. §. Állami elmegyógyintézetekre nézve a megfigyelési rendszer léptetendő életbe.

E szerint az elmegyógyintézetekbe érkező minden beteg csak ideiglenesen vehető fel, s elmeállapota gondosan megfigyelendő.

Csak ha a megfigyelés utján azon meggyőződés szereztetett, hogy az illető egyén kétségtelenül elmekórban szenved, vétetik fel véglegesen, az intézet igazgatójának személyes felelőssége alatt.

Az intézeti igazgató tartozik a véglegesen felvett elmebetegről készitendő leletet és orvosi véleményt a beteg illetékes biróságának haladék nélkül megküldeni.

Magán-tébolydákba és a kórházakban lévő tébolydai osztályokba az elmebetegek véglegesen csak akkor vétethetnek fel, ha az illetékes biróság az elmebetegséget megállapitotta, mely czélból az érkező betegek a biróságnál azonnal bejelentendők.(1)

74. §. Ha az iránt: vajjon az elhelyezett egyén valóban elmebántalomban szenved-e? hozzátartozói részéről kétely merülne fel, szabadságukban áll azon időpontig, mig az illető beteg biróilag elmekórosnak nem nyilvánittatott, annak elmeállapotát saját költségükön orvosi szakértők által külön megvizsgáltatni.

E szakértők azonban csakis az egyetemi orvos-tanári testület vagy az országos közegészségi tanács tagjai közül választhatók.

75. §. Elmebetegeknél személyes korlátozások és kényszereszközök csak szükség esetében a beteg és mások megóvására és csak orvosi rendelet folytán alkalmazhatók, a szükség elenyésztével azonban haladéktalanul megszüntetendők.

76. §. Felgyógyult, ugyszintén a megfigyelés folytán elmekórosnak nem bizonyult egyének azonnal elbocsátandók.

---

kezetéről v. ö. 38,845/1892. sz. belügymin. rend.; az angyalföldi orsz. elmebetegápolda alapszerkezetéről v. ö. 1884 febr. 2. 70,123/1880. sz. belügymin. rend.; elmebeteg gyermekeknek a nyilváno: tanintézetekből kizárásáról v. ö. 1868:XXXVIII. t. cz. 3. §. Elmebeteg katonai egyénekről v. ö. 1875:LI. t. cz. 14., 115., 125. §§. Vadászati jegyet elmebetegektől meg kell tagadni: 1883:XXIII. t. cz. 36. §. *b)* p. Elmebetegek gondnokság alá helyezéséről v. ö. 1877:XX. t. cz. 28., 258. §§.; 1885:VI. t. cz. 1. §. 1890 okt. 22. 30,802. sz. igazs. min. rend., az elmebetegségnek birói megállapítására és az elmebeteg gondnokság alá helyezésére vonatkozólag hozott jogerős birói határozatok az illető gyógyintézeti igazgatósággal is közlendők (1890. R. T. 1765.). Igazságügyminiszter 1874. máj. 29. 16.080. sz. rendelete az orsz. tébolyda igazgatójának megkeresésére való gondnokság alá helyezésről (1874. R. T. 393.).

V. ö. 1873 nov. 28. horvát-szlavon autonom törv., egy nyilvános tébolydának a horvát-szlavon királyságok területe számára felállításáról; 1880 nov. 2. horvát-szlavon autonom törv., a stenjevei kir. orsz. tébolyda tisztviselőinek és szolgáinak szolgálati fokozatairól, rangosztályairól, fizetéseiről és béreiről.

(1) V. ö. még: 1893 okt. 24. 46,650. sz. belügymin. rend., a bűnvád alól biróilag felmentett elmebeteg egyének ápoltatása tárgyában; ugyanannak 1894 aug. 16. 63,535. sz. rend., a büntető eljárást beszüntető törvényszéki végzés folytán a kórházban elhelyezett elmebetegek tárgyában; ugyanannak 1894 nov. 2. 91,855. sz. rend., az elmebetegség miatt bűnvádi eljárás alól egyének orvosi vizsgálata tárgyában (1894 aug. 2. 30,323. sz. igazs. min. rend. ugyane tárgyban).

XI. FEJEZET.

Vasuti és hajózási egészségügy.[1]

77. §. Mindazon intézkedéseket, melyek által az országban lévő összes vasutaknál és az országban közlekedő mindennemű hajóknál alkalmazott személyzet és munkások, továbbá ezen közlekedési intézetek tulajdonához tartozó gyárak és kőszénbányákban, ugyszintén a vasutak épitésénél dolgozó munkások, különösen pedig az utasok egészségének lehető biztositására megkivántatnak, az illető vállalatok meghallgatásával, a ministerium szabja meg.

78. §. A vasuti és hajózási egészségügy az állam felügyelete alá helyeztetik.

E főfelügyelet különösen kiterjed a netáni szerencsétlenségek folytán történendő tömeges sérülések alkalmával megkivántató gyógyszerek, sebészi kötések és egyéb orvosi készülékek és szerek készentartására; továbbá az ezen közlekedési intézetek számára kiadott egészségi szabályzatnak pontos megtartására; az orvosoknak kellő mérvben alkalmazására; a munkásoknak mind a forgalomban, mind az épülőben levő vasutaknál kellő elhelyezésére, megbetegülésük esetén ápolásuk biztositására; végül a járványok alkalmával megkivántató óvintézkedések mikénti foganatositására.

79. §. Ezen állami főfelügyelet teljesitése, nemkülönben a vasuti s hajózási egészségügynek részletes szabályozása a belügyi- és közlekedési ministerekre bizatik.

XII. FEJEZET.

Járványok és ragályok.[2]

80. §. Mihelyt valahol több egyén egyidejüleg ugyanazon betegségbe esik, vagy ha ragályos kórok esetei mutatkoznak, a községi előljáróságnak köte-

---

(1) V. ö. a m. kir. államvasutak igazgató-tanácsának 1880 nov. 5. 1715. sz. határozatával helybenhagyott részletes utasítás a m. k. államvasutak egészségügyi szolgálatának ellátására; 1890 márcz. 1. 671. sz. keresk. min. szabályzat a vasnti mentőszolgálat tárgyában; a közmunka- és közlek. min. 12,547/1870. sz. rend., egészségügyi szabályok a hajósnép és a hajón utazó közönség számára. V. ö. továbbá: 1882:XXXVI. t. cz., az 1865 nov. 2. kelt dunahajózási actához való pótegyezmény beczikkelyezéséről (VI. és VII. cz.); az 1878:XX. t. czikkbe iktatott vám- és keresk. szövetség meghosszabbításáról szóló 1887:XXIV. t. cz. 1. §., 2. §. (az 1878:XX. t. cz. VI. czikkére vonatkozó módositás).

(2) A járvány gyógyintézkedési költségeinek viseléséről v. ö. 1875:III. t. cz. 10. §. Járványos vagy ragályos betegség esetében az orvosi segély igénybevételének s a köteles bejelentésnek elmulasztásáról v. ö. 1879:XL. t. cz. 99. §.; a szállítási eszköz fertőtlenítésének elmulasztásáról ragályos vagy járványos beteg szállítása után v. ö. 1879:XL. t. cz. 100., 101. §§.

1880 máj. 4. 17,953. sz. belügymin. rend., a járványos agy- és gerincz-agyhártyalobra vonatkozólag az országos közegészségi tanács által kidolgozott «népszerű oktatás» közlése tárgyában (1880. R. T. 148.); 1883 szept. 21. 53,965. sz. belügymin. rend., a szemcsés kötbártyalob miatt szabadságolandó honvédek által ezen ragály továbbterjesztésének megakadályozása tárgyában (1883. R. T. 1255.); ugyanannak ugyanily tárgyú rendelete szabadságolt közös hadseregbeli katonákkal szemben: 1883 decz. 7. 68,949. sz. a. (1883. R. T. 1771.); ez utóbbi rendeletet a m. kir. honvéd- és csendőr-legénységre is kiterjeszti az 1885 nov. 26. 51,964. sz. belügymin. rend. (1885. R. T. 2075.); 1884 decz. 7. 51,066. sz. belügymin. rend., a szemcsés kötbártyalob tárgyában (1885. R. T. 1.); 1886:V. t. cz., a szemcsés kötbártyalob (trachoma) terjedésének meggátlásáról; 1886 nov. 13. 63,668. sz. belügymin. rend., a szemcsés kötbártyalob tovaterjedésének meggátlása tárgyában (1886. R. T. 856.); 1888 jan. 7. 1923. sz. belügymin. rend., az időszaki trachoma-jelentéseknek kellő alapossággal való szerkesztése és azoknak pontos fölterjesztése tárgyában (1888. R. T. 55.).

1884 jan. 18. 37.777/1883. sz. közmunka- és közlek. min. rend., a hevenyragályos betegségben szenvedő olasz munkások csak teljes felgyógyulásuk után bocsáthatók el a kórházaktól (1884. R. T. 103.).

lessége ezt a közegészségügyi ügyekben elsőfoku hatóságnak azonnal bejelenteni, ki erről a törvényhatóságot értesiti.

E bejelentés tételére nemcsak az elöljáróság, de az orvosok, lelkészek és tanitók, általában pedig mindazok köteleztetnek, kik ily betegülési esetekről tudomással birnak.(1)

81. §. A törvényhatóság a járványt konstatálja, intézkedik a járvány elfojtása, illetőleg terjedésének meggátlása czéljából a koronként fennálló járványszabályzatban foglalt óv- és gyógyeljárás pontos foganatositása iránt.

Gondoskodik továbbá, a mennyiben a szükség ugy kivánja, a járvány folytán megbetegültek befogadására szolgáló kórházi helyiségek előállitásáról, a kellő orvosi segélynyujtásról, a megkivántató gyógyszerkészlet megszerzéséről, a szükséges ápolási személyzet előállitásáról és kitanitásáról,

---

1890 jan. 12. 2893. sz. belügymin. rend., az influenza nevű járványos betegség ügyében (1890. R. T. 16.).

1890 máj. 16. 32,047. sz. belügymin. rend., az ebdühellenes védőoltásoknak emberekre kiterjeszthetése czéljából, veszettség elleni védoltó intézet felállítása iránt (1890. R. T. 813.); 1894 márcz. 31. 26,705. sz. belügymin. rend., a veszett ebmarási és víziszony (lyssa) esetekről szóló kimutatások tárgyában (1894. R. T. 438.).

1892 márcz. 23. 5616. sz. belügymin. rend., a különböző nemű, de különösen a roncsoló toroklob-járvány alkalmával követendő eljárás tárgyában (1892. R. T. 1051.); 1893 márcz. 6. 10.395. sz. belügymin. rend., a diphteritis elfojtása és terjedésének meggátlása tárgyában (1893. R. T. 458.).

1893 márcz. 30. 10.188. sz. belügymin. körrend., dr. Osváth Albert fő- és székvárosi rendőrorvos «Hogyan óvakodjunk a tüdővésztől?» czímű művének közrebocsátása tárgyában (1893. R. T. 579.).

1894 ápr. 15. 29,013. sz. belügymin. rend. a gőzzel való fertőtlenítési eljárás bevezetése tárgyában (1894. R. T. 449.).

1884 jun. 25. 37,061. sz. belügymin. rend., a cholera-járvány behurczolása elleni óvintézkedések tárgyában (1884. R. T. 693.); ugyane tárgyban ugyanannak 1884. jun. 28. rend. (1884. R. T. 695); 1884 jul. 2. 38,372. sz. rend. (1884. R. T. 698.); 1884 nov. 17. 63.598. sz. rend. (1884. R. T. 1821.); 1884 jul. 12. 39,921. sz. rend.. «Cholera nostras» esetek alkalmából a törvényhatóságok által követendő eljárás tárgyában (1884. R. T. 701.); 44,382/1884. sz. belügymin. utasítás az ázsiai cholera tárgyában (1884. R. T. 1343.); 1885 jun. 20. 33.511. sz. belügymin. rend., a cholera-járvány kitörésének és elterjedésének megakadályozása tárgyában kiadott korábbi rendeletek szigorú foganatosítása iránt (1885. R. T. 660.).

1886 nov. 17. 63,464. sz. belügymin. rend.. a használt ruhák, ágy- és fehérneműek, továbbá a rongyok choleralepte helyeken való gyűjtésének és szétküldésének betiltása tárgyában (1886. R. T. 860.).

1886. nov. 19. 65,109. sz. belügymin. rend., a cholera ellen elrendelt óvintézkedéseknek a téli időszak alatt fentartása tárgyában (1886. R. T. 862.).

1892 jul. 15. 53,061. sz. belügymin. rend., az orosz birodalom egyes részeiben fellépett ázsiai cholera behurczolása elleni óvintézkedések tárgyában (1892. R. T. 1497.).

1892 okt. 8. 78,384. sz. belügymin. rend., a Budapest fő- és székvárosban fellépett cholera tovaterjedésének megakadályozása czéljából némely tárgyak, ill. czikkek kivitelének tilalma iránt (1892. R. T. 2638.); ugyanannak 1892 okt. 11. 78.772. sz. rend., a choleralepett országokból behozatali és átviteli tilalommal sújtott n. n. «ragályfogó áruczikkek» meghatározása tárgyában (1892. R. T. 2640.).

1892 okt. 20. 70.318. sz. keresk. min. rend., a hajókon cholerában megbetegedetteknek vagy elhaltaknak partra szállítása és a cholerában megbetegedetteket vagy elhaltakat szállító hajóknak vesztegzár alá helyezése és fertőtlenítése tárgyában (1892. R. T. 2840.); ugyanannak 1892 okt. 21. 80,517. sz. rend., a cholerának árúküldemények által történhető elhurczolása iránt kiadott kormányrendeletek foganatosításánál követett téves eljárás megszüntetése tárgyában (1892. R. T. 2643.); ugyanannak 1892. okt. 21. 82.227. sz. rend., a cholera elhurczolásának megakadályozása czéljából az ú. n. ragályfogó vagy ragályvivő tárgyak kivitelének tilalma tárgyában (1892. R. T. 2645.); ugyanannak 1892. okt. 24. 78.771. sz. rend., az ázsiai cholera tárgyában 44,382/1884. sz. a. kiadott utasítás átdolgozott kiadásának közzététele ügyében (1892. R. T. 2647.); ugyanannak 1892. nov. 4. 83,399. sz. rend., a cholerafertőzött helyekről érkező küldemények elfogadása tekintetében a nagy közönségnél észlelhető káros hatásu tartózkodás elhárítása tárgyában (1892. R. T. 2698.).

1893 jul. 9. 58.505. sz. belügymin. rend., a cholera elleni védekezés tárgyában (1893. R. T. 1706.).

1893 aug. 23. 71.903. sz. belügymin. rend., a m. kir. belügyminiszterium bakteriologiai intézetébe megvizsgálás végett beküldendő anyag szerzésénél, csomagolásánál. czímzésénél és feladásánál követendő eljárás tárgyában (1893. R. T. 1939.).

1893 szept. 15. 80,833. sz. belügymin. rend., a cholera-járvány alatt szerzett tapasztalatok és észleletek bejelentése tárgyában (1893. R. T. 1943.).

1894:IX. t. cz., cholera-járvány idején a nemzetközi érintkezésben alkalmazandó közös védelmi intézkedésekről.

(1) V. ö. 1879:XL. t. cz. 101. §.; 1895 febr. 3. 8931. sz. belügymin. rend., a törvényhatóságoknak gyógyserummal való ellátása tárgyában (1895. R. T. 46.).

a betegeknek az egészségesektől való elkülönitése keresztülviteléről, a szűkölködők lehető ellátásáról, a fertőtlenités foganatositásáról, a köztisztaság és vásári rendőrség pontos kezeléséről, ugyszintén a járvány terjedését előmozditó hatányok lehető megszüntetéséről. Intézkedik végül a járvány állásáról és terjedéséről szóló statistikai adatok, ugyszintén a járvány keletkezésére, jellegére, lefolyására, tartamára stb. vonatkozó időszaki és zárjelentések előterjesztése iránt.

A törvényhatóságoknak jogukban áll ily esetekben hasonszenvi kórházakat, illetőleg kórosztályokat is berendezni.

82. §. A családfő, iparos, gyáros vagy bányatulajdonos, ha családja, háznépe, segédei, tanonczai, illetőleg munkásai között, továbbá a növelde-tulajdonos, ha növendékei között ragályos vagy járványos betegség ütött ki, tartozik a hatósági rendelkezés bekövetkezte előtt is, az illető betegeknek azonnal nyujtandó orvosi segélyről gondoskodni.(1)

Ragályos járványoknál a szükséghez képest a kényszergyógyitás is elrendelhető.

83. §. Járványok miatt a szárazföldön netán szükséges veszteg- és határzár csupán a kormány felhatalmazása folytán rendelhető el ugy utasokra, valamint szállitmányokra nézve.

84. §. A mennyiben a hatósági, községi, kincstári s állandóan alkalmazott orvosok a járvány folytán megbetegültek gyógykezelésére elégségesek nem volnának, a hatóság megfelelő dijazás mellett, járvány-orvosokat rendelhet ki.

A gyakorló orvos rendes működési területén a kirendelést elfogadni köteles; ezen kivül eső vidékre csak beleegyezésével rendelhető ki.(2)

85. §. Minden hatósági s minden gyakorló magánorvos tartozik járvány idejében a hatóságtól a járványügyre nézve nyert rendeletet teljesiteni. Ezen rendeletek azonban a 47-ik §. rendelkezésével ellentétben nem állhatnak.

A járvány folytán megbetegültek részére kért első orvosi segély megadását vissza nem utasithatja; valamint azon esetben, ha lakhelyén más orvos a gyakorlatot nem űzi, a további gyógykezelést is tartozik elvállalni.(2)(3)

86. §. Az állam vagy valamely nyilvános alap szolgálatában állandóan alkalmazott orvosok, seborvosok és betegápolók özvegyeinek és árváinak, kiknek férjeik, illetőleg atyjukra nézve kellőleg igazolva van, hogy halálukat a járvány ellen történt alkalmaztatásuk okozta, nyugdijazási ellátásra és nevelési pótlékra akkor is van igényük, ha az elhalt 10 évi szolgálati időt még be nem töltött volna.(4)

87. §. A törvényhatósági, községi és magánorvosok, seborvosok és betegápolók özvegyei és árvái, kiknek férjeik, illetőleg atyjuk, a hatóság felhivása folytán, járvány ellen alkalmaztattak, és kikről bebizonyult, hogy halálukat a járvány ellen történt alkalmaztatásuk okozta, szintén tarthatnak igényt nyugdijra, ellátásra és nevelési pótlékra, és pedig az orvosok és seborvosok özvegyei és árvái, a mennyiben férjeik illetőleg atyjuk nagyobb fizetés élvezetében nem állottak, azon államtisztviselők özvegyeihez és árváihoz, kiknek

---

(1) E bekezdést pótolja az 1879:XL. t. cz. 99. §.

(2) V. ö. 46. §.

(3) A járvány idején kötelességét szegő orvos büntetéséről v. ö. 1879:XL. t. cz. 95. §.

(4) Az ezen §-ban emlitett egészségügyi személyzetre nem terjed ki az 1885:XL. t. czikk (nyugdíjtörvény 64. §. *d)* p.).

férjeik, illetőleg atyjuk 1000 frtnyi fizetéses állásban voltak; a betegápolók özvegyei s árvái pedig az állami intézetekben alkalmazott betegápolók özvegyeihez és árváihoz hasonló összegben.

Az ily nyugdij-ellátás és nevelési pótlék, a mennyiben a törvényhatóságnak nyugdij-alapja nincs, szintén az államkincstárból fedeztetik.(1)

88. §. Nyilvános pénzalap szolgálatában állott orvosok, seborvosok és betegápolók özvegyeinek és árváinak ily járandóságai, ha az elhunytnak halála saját szolgálata körében történt, az illető pénzalapból, ha pedig ezen kivüli alkalmazásban következett be, az államkincstárból fedezendők.(1)

89. §. A hatóság intézkedik, hogy ragályos betegségeknek — hova a bujakór is számitandó — nagyobb terjedelemben történt felmerülte alkalmával, az azokban szenvedő egyének gyógykezelés alá vétessenek.

Oly bujasenyvesek, kiknek gyógykezelése vagyoni állapotuk vagy házi viszonyaiknál fogva otthon nem eszközölhető, a legközelebbi polgári, sőt ilyenek hiányában, katonai kórházba is szállithatók, hol teljes felgyógyulásukig visszatarthatók.

90. §. A mely vidék lakosai között a bujakór oly mérvben van elterjedve, hogy annak elfojtására a fennálló rendszeres hatósági óv- és gyógyintézkedések elégségeseknek többé nem mutatkoznak és kórház is távol esik, ott, lehetőleg a ragálylepte vidék központján, szükség-kórházak állitandók fel államköltségen.

Ily kórházak csakis a ragály tartamára szereltetnek fel és megszünte után azonnal feloszlattatnak.

91. §. A kéjelgési ügy, a mennyiben a közegészségre vonatkozik, rendeleti uton szabályoztatik.(2)

XIII. FEJEZET.

Védhimlőoltás.(3)

92. §. A védhimlőoltási ügy állami intézmény; a hatóság a fennálló szabályok szerint intézkedik arról, hogy a védhimlőoltás a kellő segédlet kirendelésével akadálytalanul teljesittessék.

93. §. A védhimlőoltás, esetleg a felnőttek ujra-oltása, évenként minden községben teljesitendő.

Szülők és gyámok, átalában mindazok, kik gyermekekről gondoskodni tartoznak, kötelesek ezeket éltüknek első évében, a mennyiben valóságos himlőt ki nem állottak volna, beoltatni. Mennyiben halasztható el egyesek beoltása, az az orvos megitélésétől függ.(4)

---

(1) L. a 378. lapon a 4. jegyzetet.

(2) V. ö. a kéjnőkre vonatkozóan az 1879:XL. t. cz. 81. §.; 1893 aug. 12. 36,152. sz. belügymin. rend., a szállodai és vendégfogadóbeli női szolgaszemélyzet kéjelgésének orvosi felügyelete tárgyában (1893. R. T. 937.); Budapest főváros 1884 szept. 22. 837. sz. szabályrend. a bordélyügyről.

(3) E fejezetet módosítja az 1887:XXII. t. cz. V. ö. 1884 jan. 12. 1459/VIII. sz. belügymin. rend., a nyilvános oltás alkalmával beoltott egyéneknek az ellenőrző vizsgálatokon való kivétel nélküli megjelenése tárgyában (1884. R. T. 45.); 1888 ápr. 25. 6281. sz. belügymin. rend., a m. kir. csendőrségi egyének himlőoltása, ill. ujraoltása tárgyában (1888. R. T. 276.); 1890 jan. 7. 27,467. sz. belügymin. rend., a himlőoltó-anyag bizományi úton való elárusitásának tilalma tárgyában (1890. R. T. 816.); 1892 jul. 19. 54,141. sz. belügymin. rend., a himlőnyirk-termelésre használt borjuk husának közfogyasztásra hozatala tárgyában (1892. R. T. 1502.); 1893 márcz. 12. 49,085. sz. belügymin rend., a himlőnyirk-termelőintézet bezáratása iránt, ha az engedményes elhunyt vagy az intézet vezetésétől visszalépett (1893. R. T. 463.); 1895. máj. 26. 40,011. sz. belügymin. rend., a Szászországba érkező idegen országbeli munkásoknak védhimlőoltása tárgyában (1895. R. T. 807.). V. ö. 1891. jul. 6. horvát-szlavon autonom törv., a védhimlőoltásról a horvát és szlavon királyságokban.

(4) E §-t eltörli és pótolja az 1887:XXII. t. cz., a közegészségügy rendezéséről szóló 1876:XIV. t. cz. XIII. fejezetének módosításáról.

94. §. A himlőoltás teljesitésére csak az van feljogositva, ki Magyarország területén érvényes orvosi oklevéllel bir.

95. §. A himlőoltás teljesitése s a himlőanyag szedése és megőrzése körül szükséges elővigyázat 1—10 forintig, esetleg 2 napi fogságig(1) terjedhető büntetés terhe alatt pontosan megtartandó.(2)

96. §. Ha a himlőoltás következtében az oltó-orvos eljárása miatt a beoltott egészségére káros következmény vagy veszély háramlanék, az ügynek szakértői megállapitása után, fenyitő eljárásnak van helye.

97. §. Az oltó-orvosok az oltásért, — a külön dijazottak kivételével — jó sikerrel beoltott egyének után az államkincstárból dijat nyernek.

98. §. Az oltó-orvosok fuvarja az illető község részéről természetben kiállitandó, avagy megváltandó.

99. §. A belügyminister intézkedik, hogy a védhimlőnyirk fentartása s annak a közintézetek és hatósági orvosok között himlőmag-szakadás vagy elfajzás esetében dijtalanul leendő kiosztása megtörténjék.

XIV. FEJEZET.

Gyógyfürdők és ásványvizek.(3)

100. §. Gyógyfürdőknek tekintetnek:

a) ásványfürdők, melyeknek egyes ásványforrásaikra nézve előzetesen teljesitett pontos vegyelemzés alapján, szakértői vélemény által kimutattatik, mikép ásványvizük fontosabb kórok ellen hatályosan használható;

b) viz-fürdők, melyek kellő mennyiségű tiszta és üde forrásvizzel birnak.

Minden gyógyfürdőnek az egészség és kényelem igényeinek megfelelő fürdő- és lakházzal, fürdő-szabályzattal, a fürdőidény alatt állandó fürdőorvossal és gyógyszertárral kell ellátva lennie; szükséges továbbá, hogy a gyógyforrások a légköri ártékony befolyásoktól és mindennemű tisztátalanitástól megvédve legyenek; végül, hogy gondoskodva legyen a betegeknek egészséges eledellel való ellátásáról, valamint nyugalmuk és kényelmük megóvásáról.

A fürdőorvos kinevezése a főispánnak bejelentendő, ki csak a törvényszerű képesités hiánya, vagy erkölcsi indokok alapján tehet ez ellen kifogást, melyre nézve végérvényesen a belügyminister dönt.

101. §. A gyógyfürdő elnevezésére az engedélyt, ha okmányilag kimutattatik, mikép az előbbi §-ban emlitett kellékeknek meg van felelve, a törvényhatóság meghallgatásával a belügyminister adja meg.

Ily fürdőkben a hőmérséki és lebészeti viszonyok a fürdő-idény alatt pontosan feljegyzendők.

---

(1) «Fogság» helyett az 1879:XL. t. cz. 15. §. értelmében «elzárás» alkalmazandó.

(2) E büntető rendelkezést hatályában fentartja: 1880:XXXVII. t. cz. 4. §. 1. p.

(3) A kisajátitásról fürdők létesítésére v. ö. 1881:XLI. t. cz. 2., 4. §§.; a fürdők felállítására szükséges telepengedélyről v. ö. 1884:XVII. t. cz. 25. §. Fürdőhelyről, mint a beszállásolás mellékszükségletéről v. ö. 1895:XXXIX. t. cz. 12. §. (Itt fürdésre alkalmas helyről van szó.) A fürdésről kiméleti tereken: 1888:XIX. t. cz. 26., 63. §§.

Az ásványvíz-forrásokról tagosítás alkalmával v. ö. 1871:LV. t. cz. 21. §.; 1880:XLV. t. cz. 1. §.

1893 jun. 8. 44.404. sz. belügyminiszteri körrend., a fürdők és gyógyhelyek felügyelete, a fürdők, gyógyhelyek és ásványvizek kimutatásai, a források foglalása és az ásványvizek kezelése tárgyában (1893. R. T. 1348.).

102. §. A gyógyfürdők emelése tekintetéből a ministerium az azokban megkivántató posta- és távirdai állomások lehető felállitásáról, a hatóság pedig a gyógyfürdőkhöz vezető utak jó karban tartásáról gondoskodik.(1)

103. §. Uj épitkezések a gyógyfürdőkben husz évi adómentességet élveznek.(2)

104. §. Mindennemü fürdőben a fürdőházak, ugyszintén a lak- és mellékhelyiségek a közegészségi feltételeknek megfelelő karban tartandók. Ennek ismételt figyelmen kivül hagyása esetén a fürdő bezáratását, a törvényhatóság meghallgatása után, a belügyminister elrendelheti.(3)

105. §. Gyógydijak beszedése s gyógyalapok létesitése hatóságilag engedélyezhető.

Az e czimen begyült összeg kizárólag csak a fürdő emelésére használandó fel.

106. §. A fürdők azon törvényhatóság felügyelete alá tartoznak, melynek területén vannak.

A törvényhatóság gondoskodik arról is, hogy a vagyontalanok a fürdők és gyógyforrások dijtalan használatában a lehetőség szerint részesittessenek.(4)

107. §. Az ásványvizek töltése, tartása s a mesterséges ásványvizek elárusitása rendeleti uton szabályoztatik.(5)

108. §. Mesterséges ásványvizek csak hatósági engedély mellett vizsgát tett vegyész vagy gyógyszerésznek felügyelete s vezetése alatt készithetők.

A szabályok ismételt meg nem tartása esetén az engedély megvonatik.(5)

XV. FEJEZET.

Eljárás a hullák körül, a temetkezésről és a temetőkről.(6)

109. §. Halál esetében megállapitandó:

a) vajjon a halál valósággal bekövetkezett-e?

b) vajjon a haláleset nem valamely bűnös cselekvény eredménye-e?

Egyátalán minden megteendő, mit a közegészség megóvása követel.

110. §. A halál bekövetkeztét bizonyitó szakszerü halottkémlés az egész országra nézve kötelezőleg elrendeltetik, s a hatóságilag kirendelt halott-

(1) A gyógyfürdők utairól v. ö. 1890:I. t. cz. 45. §.

(2) V. ö. 1878 ápr. 3. 17,834. sz. pénzügymin. rend. (1878. R. T. 213.); 1892 jul. 18. 45,090. sz. pénzügymin. körrend., gyógyfürdőkben emelt új épületek húsz évi házadó-mentességének engedélyezése körüli eljárás szabályozása tárgyában (1892. R. T. 1674.); 1893:V. t. cz., a horvát-szlavonországi gyógyfürdőhelyeken emelt új épületek ideiglenes házadó-mentességéről.

(3) Öltözet nélküli fürdés büntetéséről v. ö. 1879:XL. t. cz. 83. §.

(4) V. ö. 157. §. *l)* p. 1883 ápr. 3. 838. sz. belügymin. rend., a fürdői jelentések szakszerű és egyöntetű szerkesztése iránt (1883. R. T. 336.). V. ö. a belügyminiszternek fönn idézett 1893 jun. 8. 44,404. sz. rendelete.

(5) Az ásványforrás-vizekről és védelmükről v. ö. 1879:XL. t. cz. 105. §.; 1885:XXIII. t. cz. 10—12., 14—17., 24., 25., 29., 156., 157., 178., 185., 194. §§. Ásványvizek vámdíjáról v. ö. 1882:XVI. t. cz. (vámtarifa) I. r. 15. 1883 ápr. 30. 23,328. sz. belügyminiszteri rendelet, az ásványvizek töltése, dugaszolása, továbbá a gyógyforrások befedése és befoglalása körül követendő eljárás tárgyában (1883. R. T. 475.). Ezen rendelet 1., ill. 2. pontjában foglalt intézkedéseknek a budai keserüvizekre nézve hatályon kívül helyezése iránt; l. ugyanannak 1883 nov. 20. 66,580. sz. rend. (1883. R. T. 1525.); ugyanannak 1884 ápr. 2. 19,080. sz. rend., ama rend. 1. és 2. pontjának módosítása irant (1884. R. T. 473.); 1890 máj. 13. 25,533. sz. keresk. min. rend., a keserüvizek keresk. forgalomba hozatalának jogosultsága tárgyában (1890. R. T. 843.).

(6) Az ezen fejezetben foglalt rendelkezések ellen vétők büntetéséről v. ö. 1879:XL. t. cz. 123. §.

kémnek a halált bizonyitó irásbeli nyilatkozata előtt senkit eltemetni nem szabad.

A halottkémlés részletes szabályozása rendeleti uton történik.

Az ez iránti szabályokban foglalt esetek kivételével, az eltemetés a halál bekövetkeztétől számitandó 48 óra letelte előtt tilos.(1)

111. §. Orvosrendőri hullabonczolások eszközlendők:

a) talált hullákon;

b) járványos vagy ragályos betegségek megállapitása czéljából;

c) midőn a hatóság azt köztekintetekből szükségesnek tartja.(2)

112. §. Kórházakban és nyilvános gyógyintézetekben ápolt elhaltak hullái, ha azok közköltségen ápoltattak, vagy ha hozzátartozóik nem ellenzik, — tudományos bonczvizsgálat alá vehetők.

113. §. Minden halottat a törvény által vagy a szabályrendeletileg kitűzött időben el kell temetni, s ez rendszerint azon község területén eszközlendő, melyben a halál bekövetkezett.

114. §. Ha a hulla szabályszerü eltemetését az arra kötelezett rokonok, testületek vagy egyesek a kellő időben nem teljesitik, azt az illetők költségére a községi előljáróság tartozik teljesittetni.

Teljes szegénység esetében, s ha temetésre köteles rokonok, testületek vagy egyesek nincsenek, a temetési költségek is a szegény-ügyet első sorban kezelő község terhére esnek.

115. §. Ha a kellő időbeni eltemetést az erre hivatott egyházi közeg gátolja, az szigoru feleletre vonandó.(3)

116. §. Minden község köteles egy, a helyi népesedési és egészségügyi igényeknek megfelelő, kellőleg berendezett községi temetőhelyet fentartani. E kötelesség alól csak az esetben engedtetik kivétel, ha a községben egy vagy több felekezeti oly temető létezik, melyekben a temetkezés szabadsága biztositva van.(4)

117. §. A temetőhelyek felállitása, nagyobbitása, vagy bezáratása, továbbá a temetőknek a lakott házaktól való távolsága, fekvése, körülkeritése s fával beültetése, végre a sirok nagysága, mélysége s egymástóli távolsága, a különféle helyi viszonyok és a talaj minőségéhez képest — a jelen törvény keretén belül — rendeleti uton szabályoztatik.

118. §. Elhagyott temetők beépitése csak az utolsó temetkezéstől számitandó 30 év lefolyta után engedhető meg.

Sírok vagy sírboltok kinyitása, valamint hullák kiásatása, csak hatósági engedély folytán, az eljárásnál az egészségügyi szempontból szükséges, rendeleti uton kiadandó szabályok szigoru megtartása mellett történhetik.(5)

---

(1) V. ö. a belügyminiszter 1876. jul. 4. 31,025. sz. rendelete a halottkémlés részletes szabályozása tárgyában (1876. R. T. 228.); 1889 ápr. 4. 19,172. sz. belügymin. rend., a halottkémi utasítás pótlása tárgyában (1889. R. T. 871.)

V. ö. a halálozás bejelentéséről és a temetés határidejéről 1894:XXXIII. t. cz. 68—70. §§.

(2) V. ö. 154. §. *f)* p. 1887 decz. 24. 78,879/II. sz. belügymin. rend., a birói és rendőri hullavizsgálat körül követendő eljárás tárgyában (1888. R. T. 3.); 1889 febr. 14. 78,579/1888. sz. belügymin. rend., a birói és rendőri hullavizsgálat körül követendő eljárást szabályozó utasítás végrehajtása tárgyában (1889. R. T. 6.).

(3) V. ö. 1879:XL. t. cz. 54. §.

(4) A temetőkre nézve v. ö. 1868:LIII. t. cz. 22. §.; 1895:XLII. t. cz. 2. §.

(5) V. ö. a belügyminiszter 1875 jun. 16. 25,194. sz. körrendeletét, a hullák kiásatásáról és elszállításáról (1875. R. T. 128.).

119. §. Sírboltok a temetőkben csak hatósági engedély mellett állittathatnak fel. Az engedélynek magában kell foglalnia az építés körül megtartandó egészségügyi óvrendszabályokat, valamint az eljárás tüzetes leirását, melyet egészségügyi szempontból minden egyes temetkezésnél megtartani kell.(1)

120. §. A városok és helységek bel- és külterületén épülő uj templomokbani temetkezés csak a 119. §-ban emlitett feltételek megtartásával engedhető meg.

A városok belterületein épülő uj templomok körül sírkertek nem állithatók fel.

121. §. A városok és helységekben már létező oly templomokban és azok körül levő sírkertekben, melyekben a temetkezés eddig tényleg szokásban volt, a temetkezés jövőre hatósági engedély mellett történhetik, mely csak az esetben adható meg, ha a temetkezés a közegészségi érdekek teljes megóvásával eszközölhető.

Ugyanez áll oly családi temetők vagy sírboltokra nézve, melyek a rendes temetőkön kivül, magánbirtokon szándékoltatnak felállittatni, vagy már tényleg léteznek.

122. §. A temetők és sirboltok körüli azon egészségrendőri intézkedések, melyek a helyi viszonyok által igényeltvék — a jelen törvény s annak alapján keletkezett kormányrendelet keretén belül — a községi, illetőleg köztörvényhatósági statutárius jog tárgyát képezik.

123. §. Hullák elszállitása csak hatósági engedély folytán, az e részben fennálló óvrendszabályok mellett történhetik. Oly hullákra nézve, melyek Ő Felségének másik állama, a külföldi államokba vagy viszont onnét ide szállittatnak, az eljárás a jelenben fennálló s esetről-esetre kötendő egyezmények által szabályoztatik.(2)

XVI. FEJEZET.

Gyógyszerészeti ügy.(3)

124. §. A gyógyszerészet, mint közegészségi intézmény, az állam felügyelete alatt áll.

---

(1) V. ö. 120. §.

(2) V. ö. alább 154. §. *g)* p.; 157. §. *q)* p. a m. kir. közmunka- és közlek. miniszter 1868. szept. 9-én 10,205. sz. rendeletét, a hullaszállitás tárgyában (1868. R. T. 452.);

1893 jul. 6. 52,344. sz. belügymin. rend., a hullaszállitás ügyében (1893. R. T. 1702.);

1893 aug. 23. 34,778. sz. belügymin. rend., a Svájczba és Svájczból való hullaszállitás tárgyában.

1890 márczius 23. 18,334. sz. belügyminiszteri rendelet, az osztrák-magyar monarchia és a német birodalom közt a hullaszállitó levelek kölcsönös elismerése iránt létrejött egyezmény tárgyában (1890. R. T. 519.).

(3) 1892 szept. 9. 35,983. sz. vallás- és közokt. min. szabályrend., a gyógyszerész-gyakornokok kiképzése, továbbá a gyógyszerész-növendékek egyetemi kiképzése tárgyában (1892. R. T. 2163/2173.).

V. ö. 1894 ápr. 11. horvát-szlavon autonom törv., a gyógyszerészeti ügyről.

A gyógyszerészek keresetadójának osztályáról v. ö. 1875:XXIX. t. cz. 2. §. — A gyógyszerészek adójának kétszeres számitásáról orsz. képviselő választásnál v. ö. 1874:XXXIII. t. cz. 9. §.; törvényhatóságokban: 1886:XXI. t. cz. 26. §.; községekben: 1886:XXII. t. cz. 33. §. — Gyógyszerészek adójának kétszeres számitásáról Budapesten: 1872:XXXVI. t. cz. 37., 38. §§.

Gyógyszerek készitése engedélyhez kötött ipar: 1884:XVII. t. cz. 10. §. A gyógyszerészeti iparra nézve nem részesülnek a belföldiekkel egyenlő bánásmódban a svájczi alattvalók: 1876:XVII. t. cz. I. cz.; a német birodalom alattvalói: 1892:III. t. cz. 19. cz.

E felügyeletet az állam a következőkre nézve gyakorolja:

a) a gyógyszerészeti személyzet tudományos képzettségére;

b) az államilag meghatározott árszabályzat megtartására és a gyógyszertárak kezelésére;

c) a megkivántató helyiségek berendezésére s felszerelésére;

d) a gyógyszerészi rendszabályban meghatározott könyvek vitelének helyességére nézve.

125. §. A gyógyszerészek tartoznak a gyógyszerészet körül fennálló törvényeket és szabályokat pontosan megtartani.

A gyógyszertár tulajdonosa és kezelője, nem okleveles segédszemélyzetének a gyógyszerészet körébe vágó működéseért, ugyszintén a gyógyszerek jó minőségeért, tisztaságáért és helyes kiszolgáltatásáért a 7. §-ban kiszabott büntetés terhe alatt felelős.

Okleveles segédek saját működésükért első sorban maguk felelősek.

A gyógyszertár-tulajdonosoknak a kezelőkhöz való viszonya magán szerződés utján állapittatik meg.

Valamely gyógyszertár helytelen, szabályellenes kezelése esetében a törvényhatóság a gyógyszertár részére kezelőt, illetőleg uj kezelőt rendel.(1)

126. §. Gyógyszereknek a gyógyászati czél elérésére megkivántató adagokban való eladására, kizárólag okleveles gyógyszertár tulajdonosok vagy

---

A gyógyszerészi ipar gyökerezett tulajdonjogáról Magyarországon v. ö. 1857. decz 19. lf. elhatározás. 1879. okt. 8. 45,651. sz. belügymin. körrend., az engedélyezett új gyógyszertárak felállítása határidejének megállapítása iránt (1879. R. E. 579.); 1883 jun. 4. 22,370. sz. belügymin. rend., a gyógyszertárak felállítása, kezelése és átruházása körüli eljárás részletes szabályozásáról (1883. R. T. 649.); 1885 jan. 18. 1360. sz. belügymin. rend., a gyógyszertári czégjelzők, ill. czímek tárgyában (1885. R. T. 71.). 1891 szept. 17. 67,231. sz. belügymin. rend., a személyes jogú gyógyszertárak eladhatásának, örökölhetésének és hagyományozhatásának tárgyában.

Gyógyszerek vámdíjáról v. ö. 1882:XVI. t. cz. (vámtarifa) 9. §., I. r. 18., 45., 46. A gyógyászati czélokra adómentes szeszről v. ö. 1888:XXIV. t. cz. 6., 22., 76. §§.

V. ö. 1891 jun. 23. 50,531. sz. pénzügymin. rend., a gyógyszerészek italmérési adó- és illetékfizetési kötelezettsége tárgyában (1891. R. T. 713.).

1894 febr. 7. 6484. sz. pénzügymin. rend., a gyógyszerészek által gyógyászati czélokra kiszolgáltatott cognacnak italmérési adó- és illetékmentessége tárgyában (1894. R. T. 186.).

Az igazságügymin. 1877 jul. 2. 15,733. sz. rend., a gyógyszertári készletek birói árverése tárgyában (1877. R. T. 432.); 1880 jul. 19. 26.151. sz. belügymin. rend., a gyógyszertárak személyes üzleti jogára vezetett birói végrehajtás esetében követendő eljárás tárgyában (1880. R. T. 628.).

1882 márcz. 30. 17,368. sz. belügymin. rend., az elkészített gyógyszeráruknak és különleges gyógyszer-készítményeknek a külföldről való behozatala és elárusítása tárgyában (1882. R. T. 258.). 1884 febr. 7. 6554. sz. pénzügymin. rend., az elkészített gyógyszeráruk behozatalának megszorítása tárgyában (1884. R. T. 164.). 1893 jun. 2. 38,227. sz. pénzügymin. körrend., elkészített gyógyszeráruknak külföldről való behozatala tárgyában (1893. R. T. 1527.

1882 jun. 28. 35,603. sz. belügymin. rend., a mákhajszörp (syrupus diacodii) szabadkézből kiszolgáltatása a gyógyszertárakban betiltatik s ezen szer a kereszttel jelzett s így csakis orvosi rendelvényre kiadható szerek közé soroltatik (1882. R. T. 754.).

1884 jan. 26. 5991/VIII. üz., a titkos összetételű szerekkel és mindennemű különleges gyógyszerkészítményekkel folytatott üzelmek és visszaélések megszüntetése tárgyában (1884. R. T. 46.).

1888 máj. 10. 25,000. sz. belügymin. rend., az újabban kiadott magyar gyógyszerkönyv életbeléptetése tárgyában (1888. R. T. 472.); 1888 decz. 7. 80.281. sz. belügymin. rend., az új magyar «gyógyszerárszabvány» tárgyában (1888. R. T. 2062.).

1890. márcz. 1. 10,373. sz. belügymin. rend., az Antipyrin, Antifebrin és Phenacetin nevű orvosi szereknek a hivatalos gyógyszerkönyvben a kereszttel megjelölt szerek közé sorozása tárgyában (1890. R. T. 211.); 1891 máj. 1. 34,537. sz. pénzügymin. rend., a dr. Koch berlini tanár által feltalált «Koch-féle oltóanyag» behozatala tárgyában (1891. R. T. 512.).

(1) Gyógyszerész büntetéséről titok tiltott fölfedezése miatt: 1878:V. t. cz. 328., 329. §§. Gyógyszerész büntetése szolgálata elhagyása miatt: 1879:XL. t. cz. 95., 96. §§. Gyógyszerész büntetése a méregszerek kiszolgáltatása körül való elővigyázat elhanyagolása miatt v. ö. 1879:XL. t. cz. 108. §. Gyógyszerek kiszolgáltatásának megtagadása büntetéséről: 1879:XL. t. cz. 96. §.

ezeknek meghatalmazott okleveles kezelői, ugyszintén a kézi gyógyszertár tartására feljogositott orvos, az állatokra nézve pedig az állat-orvosok vannak feljogositva.

Hasonszenvi orvosok a gyógyszerek ősanyagait és ősoldalait szintén a rendes gyógyszertárakból tartoznak hozatni és rendelni, de a gyógyszerek ugynevezett hasonszenvi higitásait és dörzseit dijtalanul maguk is kiszolgáltathatják a betegeknek. Ez esetben a gyógyszer nevét és higitási fokát a gyógyszert tartalmazó üvegre, edényre vagy papirra feljegyezni tartoznak.(1)

127. §. Hitelezni a gyógyszerész csak sürgős veszély esetében köteles, melynek igazolása a rendelő orvos által történik.

A gyógyszerész által szabályszerűen vezetett és kellőleg bélyegzett üzleti könyvek a többi kereskedelmi könyvekhez hasonló bizonyitási erővel birnak.(2)

128. §. A gyógyszertárak gyógyszerészi szakértők által állami engedély folytán felállitott közegészségi intézetek, s mint ilyenek az iparüzletek sorába nem tartoznak; mihez képest a gyógyszerészek az iparkamarai illetékek fizetésére nem köteleztethetnek.

129. §. Gyógyszertárt csak az kezelhet, ki az ország területén érvényes gyógyszerész-tudori vagy gyógyszerész-mesteri oklevéllel van felruházva.

Az oklevelek érvényessége a 43., 44. és 45. §§-ban foglalt határozmányok szerint állapittatik meg.(3)

130. §. A reáljogu gyógyszertárak, valamint eddig, ugy ezentul is szabadon eladhatók, örökölhetők és hagyományozhatók; szóval magánjogi szerződések és a fennálló szabályoknak megfelelő átruházások tárgyaivá tehetők.(2)

131. §. A gyógyszertár személyes üzleti joga a gyógyszertári jogositványnyal felruházottnak személyéhez van kötve. Ily jogositvány el nem adható s nem hagyományozható.

Az átruházást azonban — szintén csak személyes joggal, a 129. §. figyelembevételével — a belügyminister engedélyezi.

Az engedély csak a törvényes kellék hiánya vagy bebizonyitott erkölcsi megbizhatlanság esetében tagadható meg.(2)

132. §. A gyógyszerész elhunytával a személyes gyógyszerészeti jogositvány haszonélvezete az özvegyre száll. Ha az özvegy gyermekei kiskorusága alatt ujra férjhez megy, vagy elhal, a jogositvány haszonélvezete a gyermekek nagykoruságáig ezekre száll át.

Ugy az özvegy, mint kiskoru gyermekek gyámja (utóbbi a gyámhatóság meghallgatásával) a 129. §-nak megfelelőleg okleveles kezelőt tartani köteles.

133. §. Reálgyógyszertári jog ezentul nem adományozható.

134. §. Uj gyógyszertár felállitását a törvényhatóság meghallgatása után a belügyminister engedélyezi.

---

(1) V. ö. 53. §. Gyógyszerek jogositvány nélkül eladásának büntetéséről v. ö. 1879 : XL. t. cz. 92. §. 1. p.
(2) V. ö. a 3. jegyzetet a 383. lapon.
(3) V. ö. 131., 132. §§.

Uj gyógyszertár felállitásáért folyamodhatik:

a) valamely község;

b) okleveles gyógyszerész; — ez esetben az illető község véleménye meghallgatandó.

Az engedély csak akkor tagadható meg, ha — tekintettel a népesség számára, az ott már fennálló gyógyszertárakra s a helyi viszonyokra — kellően kimutattatik, hogy az uj gyógyszertár elannyira felesleges, miszerint az ily uton megszaporodott gyógyszertárak fennállását veszélyeztetné.

Ha az *a)* pont esetében a gyógyszertár felállithatása kimondatott, az iránt, hogy a községben azon gyógyszertár felállitásának joga kinek engedélyeztessék, a törvényhatóság első tisztviselője által közzéteendő, előleges pályázat után és az érdekelt község meghallgatásával, a közigazgatási bizottság határoz s ezt a belügyministernek feljelenti.

135. §. Fiók- és házi gyógyszertárak a szükséghez képest a törvényhatóságnak meghallgatásával a belügyminister által engedélyezhetők és a szükség elenyésztével vagy anyagyógyszertárnak ottani felállitásával megszüntetendők.

Ott, a hol gyógyszertár nem létezik, az orvosok kézi gyógyszertár tartására a törvényhatóság első tisztviselője által feljogosithatók, kötelesek azonban az e részbeni szabályokhoz alkalmazkodni.

Minden ily végérvényesen megadott engedély a belügyministernek bejelentendő.[1]

136. §. A gyógyszerek árát a magyar gyógyszerkönyvhez csatolt árszabályok által koronként a belügyminister szabályozza.[2]

137. §. Mindennemű gyógyszertárnak felállitására, áthelyezésére, berendezésére, felszerelésére s vizsgálatára, ugyszintén a gyógyszerészek működésére s eljárására vonatkozó részletes szabályok, jelen törvény keretében, rendeleti uton bocsáttatik ki.[2]

138. §. A gyógyszertárak hivatalos vizsgálatáért a gyógyszerészektől semminemű dijak nem szedhetők.

---

(1) V. ö. 157. §. *h)* p. V. ö. 1894 decz. 22. 98,802. sz. belügymin. rend., a kézi gyógyszertárakról. 1883 okt. 23. 53,820. sz. belügymin. rend., a kézi gyógyszertár tartására nyert jogosítványok érvényének magyarázata tárgyában (1883. R. T. 1296.); az állatorvosok kézi gyógyszertárairól v. ö. 1888 :VII. t. cz. 122., 135. §§.

(2) V. ö. a 3. jegyzetet a 383. lapon.

MÁSODIK RÉSZ.

Közegészségügyi szolgálat.[1]

I. FEJEZET.

Közegészségügyi szolgálat a községeknél.

139. §. A község végrehajtja jelen törvénynek, a kormánynak és a törvényhatóságnak a közegészségre vonatkozó, a törvények értelmében kiadott rendeleteit.[2]

140. §. Ezen kivül:

a) gondoskodik a községi vagyontalan és tébolydai ápolásra nem minősitett elmebetegek, továbbá: a vagyontalan hülyék, siketnémák, vakok, nyomorékok, lelenczek és dajkaságba adottak orvosoltatása és eltartásáról;

b) gondoskodik a szükséges segély eléréséről betegülések és szüléseknél, valamint okleveles szülésznőknek szükség esetében községi költségen való képeztetéséről;

c) intézkedik a temetők és lehetőség szerint a halotti kamrák felállitása és felügyelete iránt;

d) gyakorolja választási jogát a törvények értelmében a községi egészségügyi személyzetet illetőleg.

E hatáskör minden községre, tehát olyanokra is kiterjed, melyek törvényhatóságot képeznek.

141. §. A község következő rendőri teendőket teljesit:[3]

a) őrködik a tisztaság, a hússzemle, az áruba bocsátott tápszerek és italok, a közhasználatra szánt ivó-víz tisztaságának és ártalmatlanságának, továbbá a kutak, medenczék, viztartók és vizvezetékek kellő fentartása s elrontásának megakadályozása, úgyszintén a halottkémlet és átalában a helyi közegészségi teendők felett;

b) az e teendők szempontjából előforduló hiányokat, kihágásokat a közegészségi ügyekben illetékes elsőfokú hatóságnak orvoslás, illetőleg megbüntetés végett bejelenti;

c) ily esetekben egyuttal lefoglalásokat tehet, és ott, a hol a törvény vagy az ennek alapján kiadott kormányrendeletek szerint elkobzásnak van helye, azt, ha az eset körülményei közegészségi szempontból igénylik, végre is hajthatja;

d) a község vagy közegészségi kör területén tartózkodó élet- vagy testi biztonságát és egészségét veszélyeztető eseteknél, különösen hirtelen életveszélyeknél rögtön eljár.

E teendőket nagy- és kisközségekben a biró és községi (kör-) jegyző, rendezett tanácsu városokban a rendőrkapitány, törvényhatósági joggal felruhá-

---

(1) V. ö. 4. §.
(2) V. ö. 1886 : XXII. t. cz. 21. §.
(3) A rendezett tanácsu városok, az 1886 : XXII. t. cz. 22. §-a értelmében, a közegészségi rendőrséget is kezelik.

zott városokban a kapitánysági közegek, Budapesten pedig a fővárosi rendőrség(1) végzi.

142. §. Minden törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácscsal ellátott város, a Királyföldön, a törvényhatóságok székhelyéül szolgáló városok, továbbá minden község, mely 6000 lakossal bir, orvost tartani köteles.

Azt, hogy 6000 lakossal biró községek szomszéd apróbb községekkel orvos tartása tekintetében egyesülhessenek, a helyi és vagyoni viszony tekintetbevételével a törvényhatóság állapitja meg.

A törvényhatóság intézkedik továbbá, hogy az ezeken kivüli közegek, a mennyiben községi orvossal még ellátva nem lennének, 6000-től 10,000 lélekszámig, orvos tartása tekintetében egy közegészségi körbe csoportosittassanak.

Oly községekben, melyek bármi oknál fogva egészségi körbe beoszthatók nem lennének, a községi orvos teendőit a járásorvos végzi.

Ily községek azonban tartoznak a legközelebbi községi vagy járási fennálló vagy létesitendő kórház alapjának növeléséhez járulni.

E járulék fejében a község, lélekszám aránya szerint annyit fizet, mint a mennyivel a hozzá legközelebb eső, egészségügyi körbe beosztott község, lélekszám után orvostartás czimén terhelve van.

Járási kórház létesitése czéljából, orvos tartására kötelezett több község, vagy több egészségi kör egyesithető.(2)

143. §. Az 1871 : XVIII. t.-cz. alapján megválasztott községi orvosok, hivatalukat jelen törvény életbelépte után is, választásuk idejére, megtartják. Ennek leteltével uj választásnak van helye.

Már alkalmazásban volt községorvosok ujra megválaszthatók, ha az 1871. évi XVIII. t.-cz. 74. §-ban körülirt minősitvénynyel nem birnak is.

Ezentúl községi orvosokul oly okleveles sebészek is megválaszthatók, kik három évi folytonos sebészi gyakorlatot képesek kimutatni.

Orvostudori oklevéllel biró pályázóknak előny biztosittatik.

Jelen törvény életbelépte után választott községi (kör-) orvosok hivatala állandó.

Fegyelmi tekintetben irányukban ugyanazon törvények alkalmazandók, melyek más községi tisztviselőkre nézve érvényesek.(3)

144. §. A községi orvos előzetes pályázat alapján választatik.

A községi, valamint a közegészségi körök orvosainak fizetését az illető községek képviselőtestületeinek, továbbá a kis- és nagyközségeket illetőleg, a járási tisztviselőnek, — rendezett tanácsu városokat illetőleg pedig, az alispánnak meghallgatásával és anyagi viszonyaikhoz képest, a törvényhatóság állapitja meg. Azt, hogy a körorvos melyik községben lakjék, annak fizetéséhez az egyesitett községek mily mérvben járuljanak és választására nézve mily arányban vegyenek részt, a képviselőtestületek és a járási tisztviselő meghallgatása mellett esetről-esetre az alispán határozza meg; e határozat a törvényhatóság kebelében levő közigazgatási bizottsághoz felebbezhető.

---

(1) A fővárosi kerületi elöljáróság hatásköréről az egészségügy terén: v. ö. 1893 : XXXIII. t. cz. 18. §. 5. p., 20., 21. §§., melyek az 1876: XIV. t. cz. intézkedéseinek helyébe léptek.
(2) V. ö. 156. §. *p)* p.; 159. §. *e)* p.
(3) V. ö. a 144. §-t és jegyzeteit.

A fennebbi módon megállapitott lakhely csak kölcsönös ujabbi megállapodás után változtatható meg.(1)

145. §. A községi és körorvos, községének illetőleg községi körének helyi, közegészségi, orvosrendőri s orvostörvényszéki ügyeit végzi, és pedig:

1. a község, illetőleg a szövetkezett vagy egyesitett községek szegényeit ingyen, a vagyonosokat pedig a dijazás iránt a községgel előlegesen kötött egyezség szerint orvosolja;

2. közegészségi és orvosrendőri szempontból felügyel a lelenczekre és a dajkaságra adottakra, ugyszintén a községi ápolás alatt levő elmekórosokra, hülyékre, siketnémákra és nyomorékokra;

3. a himlőoltást, a mennyiben ezt dijtalanul teljesiteni nem tartoznék, az országosan kiszabott dij mellett végzi;

4. a halottkémlést, a mennyiben külön halottkém felállitva nem volna, szegényeknél ingyen, vagyonosoknál megszabott dij mellett teljesiti;

5. a község, illetőleg a községek egészségügyi mozzanatait és változásait figyelemmel kisérvén, a felmerülő káros hátrányok elháritása iránt javaslatot tesz;

6. az orvosrendőri vizsgálatokat és egyéb teendőket dijtalanul, az orvostörvényszéki munkálatokat pedig az illető biróság felhivása folytán meghatározott dij mellett teljesiti;

7. az életmentési eljárásnál közreműködik;

8. eljár mindazon ügyekben, a melyeket egyik vagy másik törvény, illetőleg szabályrendelet reá biz;

9. évnegyedenként egészségügyi jelentést tesz és minden előforduló közegészségi ügyet, valamint az orvosrendőri és orvostörvényszéki vizsgálatot, azonnal és körülményesen illetékes elöljáróságának tudomására hozza.

Tisztán szakügyekben a járási orvossal közvetlenül érintkezik.

146. §. Minden község, mely legalább 1500 lakost számlál, tartozik szülésznőt (51. §.) alkalmazni.

Oly községek, melyek az emlitett lélekszámmal nem birnak, községi szülésznőt közösen alkalmazhatnak.(2)

147. §. A községi szülésznőt, a községi egészségügyi bizottmány kijelölése alapján, a község választja; hivatala állandó.

Fegyelmi tekintetben irányában ugyanazon törvények alkalmazandók, elyek a községi tisztviselőkre nézve érvényesek.

A község által fizetendő szülésznő évi járandóságát, a törvényhatóság jóváhagyásával, a község állapitja meg.(3)

148. §. A községi szülésznőnek kötelességében áll, minden vagyontalan szülő nőnek dijtalanul, a vagyonosoknak pedig községenként megszabott dij mellett segélyt nyujtani.

---

(1) V. ö. 157. §. *k)* p.; 159. §. *e)* p. A községi orvosi állásra vonatkozóan v. ö. 1886: XXII. t. cz. 58., 63., 65., 69., 73., 74., 81., 82., 84., 91. §§.; l. továbbá: 1886: V. t. cz. 4. §.; 1887: XXII. t. cz. 12. §. A községi orvos képzettségéről v. ö. 1883: I. t. cz. 9. §. A körorvosra vonatkozóan v. ö. 1886: XXII. t. cz. 58., 63., 65., 70., 77., 82—84. §§.; 1886: V. t. cz. 4. §. A körorvos képzettségéről v. ö. 1883: I. t. cz. 9. §. 1884 jul. 11. 40,181. sz. belügymin. rend., az üresedésben levő közegészségi köröknek orvosokkal leendő betöltése iránt (1884. R. T. 698.).

(2) 1889 aug. 30. 58,687. sz. belügymin. rend., községi és körbábák alkalmazása, valamint kisebb helységekben a szülésznői teendők végzésére vállalkozó nők kitaníttatása ügyében (1889. R. T. 2024.).

(3) V. ö. 159. §. *c)* p.

149. §. Oly községekben, melyek saját orvossal birnak, közegészségügyi bizottság alakitandó.

Más községekben a bizottság feladatát a községi elöljáróság teljesiti.

A községi közegészségügyi bizottság tagjai: a község orvosa, állatorvosa, a gyógyszerész; továbbá a lelkészek, jegyzők és tanitók, azonkivül a községben lakó legalább három értelmes és szakkedvelő egyén, kiket a községi képviselőtestület választ.

Elnökét a bizottság saját kebeléből választja.

150. §. A községi egészségügyi bizottság véleményező és inditványozó testület, mely rendszerint csak az illető községnek tanácsával, illetőleg elöljáróságával és ennek utján az elsőfoku hatósággal érintkezik.

151. §. Veszélyes járvány idejében helyi járvány-bizottsággá alakul és a szükséges óvrendszabályok kivitelénél közreműködik.

Ily járványok idejében ez alkalomra oly községekben is, melyek egészségügyi bizottsággal nem birnak, járványbizottságok alakitandók.

152. §. A községi közegészségügyi bizottság hatásköréhez következők tartoznak:

a) véleményt ád a községtanács, illetőleg községi elöljáróság által hozzá intézett egészségügyi tárgyakban;

b) előterjesztést tesz a helyi közegészséget, a köztisztaságot, a himlőoltást, halottkémlést, húsvizsgálatot, tápszerek és italok vizsgálatát illető rendszabályok foganatositása, nemkülönben a vakok, tébolydai ápolásra nem minősitett elmebetegek, hülyék, siketnémák, nyomorékok, lelenczek és dajkaságba adottak nyilvántartása, felügyelete és esetleg orvosoltatása körül észlelt hiányok iránt;

c) véleményez a községi és községkórházi orvos- és szülésznői állomások betöltésénél.(1)

II. FEJEZET.

Közegészségügyi szolgálat a törvényhatóságoknál.(2)

153. §. A jelen törvény által a törvényhatóságra ruházott teendőket, ugyszintén a belügyminister részéről a törvények alapján kiadott közegészségi szabályok és rendeleteknek foganatositását a megyei, városi,

kerületi, széki és vidéki(3)

törvényhatóságok eszközlik.

154. §. A törvényhatóság és közegeinek hatásköre közegészségi ügyekben következőkép szabályoztatik:

A szolgabirónak és az ezzel ugyanazon hatáskörrel biró közegeknek, mint közegészségi ügyekben elsőfoku hatóságnak teendői: (4. §.)

a) megfigyeli mindazon mozzanatokat, melyek a közegészségügyre befolyással birnak, s tapasztalatai folytán — a mennyiben lehetséges — saját hatáskörében intézkedik; ha pedig a teendők hatáskörén túl esnek, azok iránt a felsőbb hatósághoz jelentéseket, illetőleg javaslatokat tesz;

---

(1) V. ö. 1886: XXII. t. cz. 82. §.

(2) A közigazgatási bizottság teendőiről az egészségügy terén v. ö. 1876: VI. t. cz., 15., 37., 38., 40., 64. §§.

(3) A kerületi, széki és vidéki törvényhatóságokat megszüntette az 1876: XXXIII. t. cz.

b) felügyel az orvosrendőri szabályoknak hatósága területén való foganatositására, utczák, utak, terek, közgyűlhelyek és a kéjelgési ügy körül; felügyel továbbá arra, hogy az egészségi szabályok megtartassanak, tanintézetek, gyárak, iparüzletek, lakások, ürülékek, csatornák és emésztőgödrök, nemkülönben folyó-, álló- és ivóvizek, élelmi- és tápszerek, szeszes és más italok, a hús-szemle, főző- és más edények, a nyilvános fürdő-intézetek, valamint a vágóhidak és az állati hullák körül; az e részben tapasztalt hiányok elháritása iránt intézkedik;

c) felügyel arra, hogy a szükséges segélyről betegülések és szüléseknél, ugyszintén hirtelen életveszélyeknél hatósága területén mindenütt gondoskodva legyen és az e részben megkivántató oktatás megadassék;

d) nyilvántartja a hatósága területén létező lelenczeket, siketnémákat, elmekórosokat, bárgyukat, dajkaságba adottakat és azok tartása és ápolására, valamint a vagyontalan betegek gyógyitására felügyel, illetőleg a helyi viszonyokhoz képest eljár;

e) eljár a hatósága területén létező gyógyszertárak vizsgálata körül (156., 162. §§.);

f) a köztekinteteknél fogva megkivántató orvosrendőri bonczolatok teljesitését elrendeli (111-ik §. c.);

g) hullaszállitási engedélyt ád a község, illetőleg város egyik temetőjéből a másikba (157-ik §. *g)*, a járás egyik községéből a másikba, és a törvényhatóság területén lévő más járásba szállitani szándékolt hullákra nézve;

h) mesterséges ásványvizek gyártásának engedélyezésére nézve véleményt ad;

i) sebészi műhelyek felállitását engedélyezi;

k) rendelkezik járása területén azon ügyekben, melyekre nézve az intézkedési jog jelen törvény első része által általánosságban a hatóságra ruháztatott, a mennyiben jelen törvény második részében erre más község nem jelöltetett ki;

l) eljár mindazon ügyekben, a melyek valamely törvény vagy szabályrendelet által reá bizatnak;

m) tartozik a községekben személyesen megjelenni, a helyi körülményekről és szükségletekről személyesen ismeretet szerezni, ennek alapján intézkedni s a foganatositást személyes meggyőződés utján ellenőrizni.

Intézkedései a törvényhatóság első tisztviselőjéhez felebbezhetők.

155. §. A szolgabirónak, mint elsőfoku hatóságnak, szakközege a járási orvos, kinek véleménye rendszerint előzetesen meghallgatandók.

Választása a tiszti főorvoséhoz hasonló módon (161. §.) történik, fegyelmi tekintetben irányában ugyanazon törvények alkalmazandók, melyek más törvényhatósági tisztviselőkre nézve érvényesek.

A járási orvos tartozik járása területén lakni.

A járási orvos teendőit a fővárosban a kerületi orvosok, törvényhatósági joggal felruházott városokban a városi orvosok, rendezett tanácsu városokban pedig a községi orvosok teljesitik.

A fővárosi kerületi orvosok, valamint a törvényhatósági joggal felruházott városok tiszti orvosai egyuttal a községi orvos teendőit is végzik.[1]

---

(1) A járási orvos kinevezéséről v. ö. 1886: XXI. t. cz. 80. §.; képzettségéről: 1883: I. t. cz. 9. §. A járási orvos székhelyének megállapitásáról, midőn hatósága több szolgabirói járásra terjed ki: 1886: XXI. t. cz.

156. §. A járási orvos működési köre a következő:

a) minden közegészségügyi tárgy fölött őrködik és a tapasztalt hiányok elháritása czéljából az elsőfoku hatóságnak jelentést tesz, illetőleg tiszti köréhez szabott módon közreműködik;

b) ügyel a lakhelyek és épületek közegészségi feltételeire; az egészséget és életet veszélyeztető iparüzletek, gyárak berendezése, elhelyezése és terményeinek eladása körül szükséges óvrendszabályokat hoz javaslatba;

c) ügyel a hatósága területén létező egészségügyi és jótékony-, köz- és magán-intézetekre;

d) ügyel a nyilvános élelmezés egészségügyi feltételeire, névleg a tápszerek és italok minőségére;

e) ügyel a lelenczek és dajkaságba adottak iránti rendszabályok végrehajtására;

f) figyelme tárgyát képezik hatósága területének fürdőintézetei és gyógyvizei;

g) ügyel a vagyontalan betegek gyógyitásának eszközlésére;

h) himlőoltást teljesit és a himlőmagnak évenkénti fentartásáról gondoskodik;

i) a járványos és ragályos betegségeket az elsőfoku hatóságnak azonnal bejelenti és ennek kiküldetése folytán, sürgős esetekben pedig a nélkül, a helyszinén megjelen és a fennálló szabályok értelmében intézkedik;

j) vizsgálja közegészségügyi szempontból a népiskolákat;

k) teljesiti az orvosrendőr-vizsgálatokat és az orvostörvényszéki bonczolatokat, ez utóbbiakat a megszabott díjak mellett;

l) ügyel a halottkémlés kezelésére és a nem-orvos halottkémeket oktatja;

m) a járás területén létező gyógyszertárak vizsgálatánál (154., 162. §§.) s kirendeltetése esetén az ujonczozási bizottmányokban közreműködik;

n) ügyel a méreg- és gyógyanyagokkal való kereskedésre és kezelésre;

o) a letelepedő orvosokat a tiszti főorvosnak bejelenti;

p) némely községben (142. §.) a községi orvos teendőit végzi;

q) eljár mindazon ügyekben, melyeket valamely törvény vagy szabály reá biz, vagy a melyekre nézve a tiszti főorvos akadályoztatása esetén, kirendeltetik;

r) működési területéről évnegyedenként egészségügyi jelentést tesz a törvényhatóság első tisztviselőjéhez az elsőfokú hatóság utján.

Tisztán szakügyekben a tiszti főorvossal közvetlenül érintkezik.

157. §. *A törvényhatóság első tisztviselőjének teendői:*

a) Felügyel arra, hogy a közegészségügyi szabályok a törvényhatóság egész területén az alantas közegek által pontosan kezeltessenek és végrehajtassanak.

E végből koronként és esetről-esetre jelentéstételt rendel el, sőt a fenforgó körülményekhez képest, vizsgálat és személyes meggyőződés szerzése végett, időnként egyik vagy másik községben meg is jelenik;

---

67. §. Budapesten a kerületi tiszti orvosok és a szegények gyógykezelésével megbizott kerületi orvosok a ker. elöljáróság tagjai: 1893: XXXIII. t. cz. 4. §. 3. p. E kerületi tiszti orvosok választásáról v. ö. u. e. t. cz. 8. §-át. Az orvosi vizsgákról v. ö. 1890: XI. t. cz. 2. §. V. ö. 1893 szept. 30. 80,099. sz. belügymin. rend., a tiszti orvosi vizsgálat tárgyában (1893. R. T. 2380.). E rendeletet kiegészíti ugyanannak 1894 márcz. 21. 5629. sz. rend. (1894. R. T. 251.); 1894 ápr. 8. 28,981. sz. belügymin. rend., a hatósági orvosok részére bakteriologiai tanfolyam berendezése tárgyában (1894. R. T. 445.).

b) intézkedik számos egyének szükebb lakásokban való összezsufolásának megakadályozása végett.

Budapesten erre nézve a fővárosi tanács az illetékes és ennek intézkedései ellen a felfolyamodás a közmunkák tanácsához s innét a határozatok eltérése esetében a belügyministerhez történik;(1)

c) megállapitja a járvány létét, valamint annak megszüntét és ez ügyben, ugyszintén a tájkórok megelőzése és tovább terjedésének lehető megakadályozása iránt, intézkedik;

d) intézkedik a tanintézetek, gyógyszertárak, községi és hatósági fogházak megvizsgálása iránt egészségügyi tekintetből;

e) intézkedik a tanodák bezáratása iránt a 33—34. §§-ok eseteiben;

f) felügyel a törvényhatóság területén létező egészségügyi-, jótékony-, köz- és magánintézetekre (60. §.);

g) engedélyezi a hullaszállitást más törvényhatóság területére, Budapesten ezen kivül a főváros egyik temetőjéből a másikba;(2)

h) orvosoknak kézi gyógyszertárt engedélyez (135. §.), ugyszintén a gyógyszertárak részére a 125. §. esetében kezelőt rendel;

i) kinevezi a községi kórházak orvosi személyzetét;

k) intézkedik a 144. §. értelmében a körorvosok lakása, fizetése és választása tárgyában s megállapitja a himlőoltási köröket (162. §.);

l) engedélyezi a fürdői gyógydijak szedését, intézkedik a gyógyfürdőknek szegények általi használhatása iránt (106. §.), s engedélyt ad a mesterséges ásványvizek készitésére;

m) eljár mindazon ügyekben, melyeket valamely törvény vagy szabályrendelet reá biz;

n) másodfokulag határoz az elsőfoku hatóság intézkedései ellen hozzá benyujtott felfolyamodások iránt.

Ezen, valamint saját intézkedései, a közigazgatási bizottsághoz felebbezhetők.(3)

158. §. A közigazgatási bizottság másodfoku határozatai a felek által a belügyminiszterhez csak akkor felebbezhetők, ha azok az elsőfoku határozatoktól eltérnek.

A közigazgatási bizottságnak harmadfokulag hozott határozatai ellen felebbezésnek a felek részéről helye nincs, a főispán azonban feljogosittatik, hogy a közigazgatási bizottság bármely határozatát, ha ezt az állam érdek kivánja, a belügyministerhez felebbezhesse.

A főispán azonban feljogosittatik, hogy a közigazgatási bizottság bármely határozatára nézve, ha azt az állam érdeke kivánja, a belügyministerhez felterjesztést tehessen.(3)

159. §. *A törvényhatósági közgyülés hatásköre.*

a) A közegészségi tárgyak iránt jelen törvény határai között és figyelemmel az 1870. évi XLII. törvényczikk 5., 6., 7. §-aiban,(4) és az 1872. évi

(1) Az 1893: XXXIII. t. cz. 20. §-a értelmében a tennivalók Budapesten a kerületi elöljáróságok hatáskörébe tartoznak.

(2) V. ö. 154. §. *g)* p.

(3) A közigazgatási bizottság hatásköréről az egészségügy terén v. ö. 1876: VI. t. cz. 15., 18., 22., 37., 38., 40., 64. §§.

(4) E §§-okat pótolják az 1886: XXI. t. cz. 11. és 12. §§-ai.

XXXVI. törvényczikk 6., 7. és 8. §-aiban foglalt határozatokra, szabályrendeleteket alkothat;

b) az illető közegek meghallgatásával intézkedik az egészségre ártalmas posványok és mocsárok lecsapolása, vagy kiszáritása, növényzet ültetése, a csatornázási vagy más idevágó rendszer behozatalának tárgyában;

c) gondoskodik az egészségi állapot hiányainak elháritására szükséges rendkivüli módokról (9. §.);

d) kihirdeti a letelepülő orvosi személyzet és szülésznők okleveleit, az okirat hiányossága miatt az orvosi gyakorlat megtagadása, illetőleg betiltása iránt intézkedik;

e) a közegészségügyi köröket, nemkülönben a községi (kör-) orvosok fizetését megállapitja és a bábák járandóságát jóváhagyja (142., 144., 147. §§.);

f) intézkedik, hogy a községekben okleveles bábák alkalmazása lehetővé tétessék.

Intézkedései ellen a felebbezés az *e)* pont alatti esetek kivételével, melyekben felfolyamodásnak helye nincs, a belügyminiszterhez intézendő. A *b)* pontra vonatkozólag azonban Budapestre nézve az 1770: X. törvényczikk rendelkezései ezentúl is fentartatnak.

160. §. A törvényhatóságok első tisztviselői, tanácsai és a közgyülések, közegészségi ügyekben rendszerint szakértők előzetes meghallgatása után járnak el, mely czélból a törvényhatóságnál tiszti főorvosok alkalmaztatnak s közegészségi bizottságok alakittatnak.

161. §. A tiszti főorvosok a köztörvényhatóságok rendelkezéséről szóló 1870: XLII. törvényczikk 65., 66., 67. és 68. §§-ai értelmében, azonban a törvényhatósági egészségügyi bizottság előzetes meghallgatásával választatnak.(1)

Fegyelmi tekintetben irányukban ugyanazon törvények alkalmazandók, melyek más törvényhatósági tisztviselőkre nézve érvényesek.

A törvényhatósági közigazgatási bizottságban a tiszti főorvos közegészségi ügyekre nézve előadóként működik.(2)

162. §. A tiszti főorvost ugyanazon felügyeleti határkör illeti a törvényhatóság egész területére nézve, mint a járási orvost a járás területét illetőleg, azonkivül:

a) felügyel, hogy a himlőoltás a járási és községi orvosok által kellóleg foganatosittassék, s a himlőmag évenként fentartassék.

Inditványt tesz az alispánnak a himlőoltási körök beosztása iránt;(3)

b) inditványba hozza a helyi járvány és ragályos kórok megelőzésére szolgáló intézkedéseket;

c) járványos és ragályos betegségek alkalmával lehetőleg személyesen a hely szinén megjelenvén, az elrendelendő óv- és gyógyintézkedések iránt javaslatot tesz, halasztás veszélyénél pedig, saját felelőssége mellett, a fenn-

---

(1) Budapest főorvosának választásáról v. ö. 1872: XXXVI. t. cz. 106., 107. §§.; a többi törvényhatóságok főorvosának kinevezéséről v. ö. 1886: XXI. t. cz. 80. §. A főorvos a közigazgatási bizottság tagja: 1876: VI. t. cz. 1. §.; tagja a törvényhatóság közgyülésének Budapesten: 1872: XXXVI. t. cz. 66. §.; másutt: 1886: XXI. t. cz. 1. §. A főorvos a törvényhatóság központi tisztviselője: 1886: XXI. t. cz. 67. §. A fővárosi tiszti orvos kötelességeiről l. 1893: XXXIII. t. cz. 25. §. utolsóelőtti bekezd.

(2) V. ö. 155. §.

(3) V. ö. 157. §. *k)* p.

álló törvények és szabályok szerint intézkedik s erről egyuttal az alispánt (polgármestert) értesiti;

d) felügyel a hatósága területén levő összes orvosi és egészségügyi személyzetre;

e) a letelepedő orvosok és bábák okleveleit megvizsgálja, láttamozza, beiktatja és kihirdetés végett a törvényhatóságnak bejelenti; azoknak hiányossága esetére az eljárás iránt inditványt tesz; szülészettel foglalkozni óhajtó nőknek oktatást ád;

f) a kuruzslás s egészségre veszélyes szokások, babonák, előitéletek kiirtására javaslatokat tesz és sürgős esetekben azonnal is intézkedik;

g) ellenőrzi a vagyontalan betegek közköltségeni gyógykezelését orvosi szempontból;

h) vizsgálja a törvényhatósága területén a tanintézetek, községi és hatósági fogházak, kórházak, köz- és magán-intézetek egészségi viszonyait, valamint a gyógyszertárakat (154., 156. §§.);

i) ujonczozási bizottmányokban kirendeltetése esetében közreműködik;

k) teljesiti az orvos-rendőri vizsgálatokat és az orvos-törvényszéki bonczolatokat, ez utóbbiakat a megszabott dij mellett;

l) havonkint egészségügyi jelentést tesz a közigazgatási bizottsághoz;

m) általában teljesit mindent, mit törvény vagy szabályrendelet hatásköréhez utasit.

163. §. Minden törvényhatóságban egészségügyi bizottság alakittatik; ennek tagjai;

a főorvosokon kivül, minden hatósági orvos és hatósági állatorvos, a honvédzászlóalji főorvos, egy mérnök, egy épitész és egy gyógyszerész; többi tagjai a fentebbiekhez hasonló számban, a törvényhatósági bizottság tagjaiból állanak.

Elnökét az egészségügyi bizottság az utóbb nevezett tagok közül maga választja.

A mérnököt, épitészt és gyógyszerészt a közigazgatási bizottság jelöli meg.

A törvényhatósági bizottság tagjai az egészségügyi bizottság tagjaivá a közgyülés által választatnak.

E tagok a törvényhatósági bizottság háromévenkénti kiegészitése alkalmával visszalépnek, azonban — ha a törvényhatósági bizottság tagjai maradtak — ujra megválaszthatók.

Budapesten az egészségügyi bizottság az 1872. évi XXXVI. törvényczikk értelmében alakitandó.

164. §. A törvényhatósági egészségügyi bizottság tanácskozó, véleményező és inditványozó testület, mely rendesen egyedül illető hatóságával érintkezik.

Veszélyes járványok alkalmával a törvényhatósági egészségügyi bizottság járványbizottsággá alakul, mely esetben az elnökséget az alispán, illetőleg polgármester, avagy ezeknek helyettese veszi át; az ekként alakitott járványbizottság a szükséges óvrendszabályok elrendelésére, illetőleg kivitelére, valamint a belügyministeriummal és más hatósággal való közvetlen érintkezésre felhatalmaztatik.

Határozatai a ministeriumhoz csak birtokon kivül felebbezhetők.

Budapesten a járvány-bizottság támogatására a kerületi előljárók elnöklete alatt, külön helyi járvány-bizottságok alakithatók, melyeknek részletes teendői

esetről-esetre a járvány minőségéhez és terjedelméhez képest, a törvényhatósági járvány-bizottság által határoztatnak meg.

III. FEJEZET.

Központ.

165. §. Az összes közegészségi ügyet a belügyminister vezeti és az ország közegészségi viszonyairól az országgyülésnek évenkint jelentést tesz.

166. §. A vezetése alatti ministerium közegészségi osztályában állandóan alkalmazott orvosok a többi államhivatalnokokkal egyenlő jogokban és elbánásban részesülnek.

167. §. A belügyminister felügyeletet gyakorol, intézkedik, felfolyamodások felett végsőfokulag dönt, szabályrendeleteket bocsát ki és engedélyeket ád mindazon ügyekben, a melyeket jelen törvény mint hatásköréhez tartozókat jelöl ki.

168. §. A belügyminister bármely közegészségi ügyben és bárhová kormány-biztosokat küldhet oly czélból, hogy a jelen törvény korlátain belől kiadott utasitásainak érvényt szerezzen.

169. §. A közegészségi ügyek tudományos tárgyalása czéljából egy véleményező s inditványozó testület állittatik fel, melyben minden, ez irányban jelentékeny szakma képviselve legyen.

E testület czime:

«Országos közegészségi tanács.»

E testület tagjai nem tisztviselők; a közegészségi ügyekre nézve csak véleményt adnak, de közigazgatási ügyek elintézésére s végrehajtására hivatva ncsenek.

A minister közegészségi ügyekben egyéb szakértő és tudományos testületeket is meghallgathat.(1)

170. §. Az országos közegészségi tanács feladata:

1. véleményezés a kormány által hozzá intézett tárgyakban;

2. a közegészség emelésére, fertőző, átörökölhető és járványos kórok meggátlására s átalán az orvosi, állatgyógyászati, gyógyszerészeti, fürdészeti s orvostörvényszéki ügy javitására, illetőleg rendezésére vonatkozó rendszabályok inditványozása;

3. felülvéleményezés a hozzáutasitott orvos- | törvényszéki esetekben;(2)

4. véleményezés orvosi műhibák felett;(3)

5. véleményezés a kormány által állami közgyógyintézeteknél alkalmazandó orvosi személyek iránt;(4)

---

(1) V. ö. 1870 jan. 12. 19,247/1869. sz. igazs. min. körrendelet az orsz. közegészségi tanács felállításáról (1870. R. T. 147.). A közegészségügyi tanács tagja lehet orsz. képviselő: 1875: I. t. cz. 1. §. Az igazságügyi orvosi tanácsról az 1890: XI. t. cz. rendelkezik.

(2) E pontot hatályon kívül helyezi az igazságügyi orvosi tanácsról szóló 1890: XI. t. cz. 6. §.; l. u. e. t. cz. 2. §. *a)* p.

(3) A mennyiben e műhibák a biróságok eljárását igénylik, az igazságügyi orvosi tanács illetékes a véleményadásra: 1890: XI. t. cz. 2. §. *b)* p.

(4) A mennyiben törvényszéki vagy fogházorvosi állomások betöltéséről van szó, az igazságügyi orvosi tanács illetékes a véleményadásra: 1890: XI. t. cz. 2. §. *d)* p.

6. gyógyszerkönyv és árszabály-tervezetének szerkesztése.

171. §. Az országos közegészségi tanács e törvény életbeléptetése után következőkép szerveztetik:

Az országos közegészségi tanácsot képezik:

egy elnök;

egy másodelnök;

egy jegyző; és:

tizenkét rendes tag, továbbá rendkivüli tagok határozatlan számban.

Az egyes ministeriumok egészségügyi előadói a tanácskozásban, mint rendes tagok vesznek részt.

Jegyzőt az országos közegészségi tanács maga választ.

Az országos közegészségi tanács kebelén kivül álló szakértők tárgyalásra szintén felkérethetnek és a minister beleegyezésével, külön munkálatok kidolgozásával is megbizathatnak.

Az országos közegészségi tanács elnökét, a tagok által történt hármas kijelölés alapján, a belügyminister ellenjegyzése mellett Ő Felsége, — a tanács másodelnökét és tagjait a belügyminister nevezi ki.

172. §. Az elnökök és jegyző működése hat évig tart. Ezen idő leteltével ujra kinevezhetők, illetőleg megválaszthatók.

A többi tizenkét rendes tag egy harmad része minden három év leteltével sorsolás utján kilép; a kilépők ujra kinevezhetők.

173. §. A tanács költségei a kormány javaslatára az állami költségvetés megállapitása alkalmával határoztatnak meg.

174. §. Az országos közegészségi tanács a belügyminister alatt áll s közvetlen ezzel, állategészségi és szabadalmi ügyekben a kereskedelmi

orvostörvényszéki felülvélemények, valamint	az orvosi műhibák véleményezése tárgyában pedig az illető kir. biróságokkal[(1)]

ministerrel érintkezik.

Az ügymenetet és a tanácskozás rendjét a tanács maga határozza meg s a belügyministerhez felterjeszti.

175. §. Jelen törvény életbeléptével az ezzel ellenkező törvények vagy szabályzatok érvényen kivül helyeztetnek.

176. §. Jelen törvény életbeléptetése idejének meghatározásával és végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.[(2)]

---

(1) E szavakat hatályon kívül helyezi: 1890: XI. t. cz. 6. §. L. u. e. t. cz. 2. §. *b)* és *d)* p.

(2) Az 1876: XIV. t. cz. életbe lépett 1877 jan. 1-én (1876 decz. 6. 55,501. sz. belügymin. rend., 1876. R. T. 724.). Ugyanekkor léptek hatályba a 31,025/76. és 31,026/76. sz. a. a halottkémlés tárgyában kibocsátott belügymin. rend. (L. fönn a 110. §-t.)

XV. TÖRVÉNY-CZIKK

a közadók kezeléséről.

(Szentesitést nyert 1876. évi április 6-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi április 8-án.)

I. RÉSZ.

Az állami közigazgatást adóügyekben közvetitő hatóságokról.

1. §. Adóügyekben az állami közigazgatást a törvényhatóságok területén királyi adófelügyelők vezetik, azon közigazgatási bizottságok ellenőrzése mellett, melyek az 1876. évi VI. t. czikk alapján a törvényhatóságok kebelében alakittatnak s melyekben a kir. adófelügyelő, illetőleg annak helyettese, adóügyi előadóként működik.

Az egyenes adóügyekre nézve a kir. pénzügyigazgatóságokat és kir. adóhivatalokat illető működési kör ezen szervezetre megy át. A számvevőségi ellenőrzési szolgálatot addig, mig a számvitel iránti törvény meg nem alkottatik, a pénzügyminister rendeleti uton szabályozza. Az egyenes adók községenkint való könyvelését és pénztári elszámolását a kir. adóhivatalok eszközlik.

2. §. A kir. adófelügyelőket, szolgálati rangfokozatuk szerint, a pénzügyminister előterjesztésére, Ő Felsége vagy a pénzügyminister nevezi ki és mozditja el; — a kir. adófelügyelő segédszemélyzetét a pénzügyminister nevezi és rendeli ki.

3. §. A pénzügyminister mindazon rendeleteket, melyek az egyenes adók kivetését, beszedését, behajtását és kezelését illetik, az ügy természetéhez képest részint a kir. adófelügyelőhöz, részint a közigazgatási bizottsághoz intézi.

4. §. A kir. adófelügyelőnek működési köre a következő:

1. meginditja évenkint a pénzügyministertől vett rendelet alapján az egyenes adók kivetésére vonatkozó előmunkálatokat; jelesül:

a) az adókötelezettek és az adótárgyak összeirását;

b) az egyes adónemek kirovására szükséges bevallások gyüjtését és egyéb kivetési adatok beszerzését;

2. elkésziti az adókiszámitási javaslatokat mindazon adónemekre nézve, melyeknek kivetését törvény értelmében kivető bizottságok eszközlik (17. §.);

3. kirója évenkint sommásan és adóközönségenkint a földadót;

4. adófizetési haladékokat engedélyez a folyó adóra nézve elsőfokulag és a jelen törvény rendeletéhez képest (48. §.);

5. megállapitja az 1868 : XXII. t.-cz. 23. és 24. §§-ai, az 1868 : XXV. t.-cz. 3. és 7. §§-ai, az 1875 : XXI. t.-cz. 23. és 24. §§-ai, az 1875:XXVI. t.-cz. 3., 9. és 15. §§-ai, és az 1875:XXIX. t.-cz. 1. §-ának 5. pontja szerint járó admentességeket;

6. teljesiti azon teendőket, melyek a földadó-kataster ügyeire nézve az 1875. évi VII. t.-cz. 54., 55. és 59. §§-ban a kir. pénzügyigazgatóságokra és adóhivatalokra ruháztattak;

7. ellenőrzi:

a) a községek (városok) közegeit mindazon teendőkben, miket azok egyes adónemek kivetése, a kivetési adatok gyüjtése, az egyenes adók könyvelése, nyilvántartása, beszedése és behajtása, valamint az egyenes adók módjára beszedendő közvetett adók, illetékek, kincstári és egyéb tartozások behajtása körül törvény, szabály és ezek alapján kiadott rendeletek szerint teljesiteni tartoznak;

b) a járási szolgabirákat mindazokra nézve, miket ők az adóügyek pontos ellátása és az adóbehajtás rendes menete érdekében végezni kötelesek, törvény vagy szabály vagy pénzügyministeri rendelet alapján;(2)

8. elnöke azon bizottságnak, mely a fegyelmi biróságot a kir. adófelügyelő alá rendelt állami pénzügyi közegek által, az egyenes adóügyek ellátása körül elkövetett fegyelmi vétségek felett a 9. és 10-ik §§. értelmében gyakorolja;

9. a pénzügyministerhez felterjesztett jelentésein kivül havonként jelentést tesz a közigazgatási bizottságnak az általa képviselt közigazgatási ág állapotáról. Ezen jelentéshez mellékli az általa engedélyezett adófizetési haladékok és megállapitott adómentességek jegyzékét.(3)

---

(1) Ezen törvényt hatályon kivül helyezte a közadók kezeléséről szóló 1883: XLIV. t. cz. (113. §.), a melynek kapcsán egybefoglaltuk a közadók kezelésére nézve érvényes szabályokat.
V. ö. 1877: XVIII. t. cz., a közadók kezeléséről szóló 1876: XV. t. czikkben a biróság előtti ügyek képviseltetésére vonatkozó intézkedések pótlásáról.
(2) V. ö. 5. §. 1. p.
(3) V. ö. 8. §.

5. §. A törvényhatóság közigazgatási bizottságának működési köre adóügyekben a következő:

1. felügyel arra, hogy a kir. adófelügyelő a 4. §. 7. pontjában körülirt ellenőrzést teljesitse;

2. megállapitja a kir. adófelügyelőnek javaslatára, a jelen törvény 51. és 60. §§-ai értelmében az adóelengedéseket;

3. felebbviteli hatóság jogát gyakorolja:

a) a községi közegek által teljesitett s a kir. adófelügyelő által felülvizsgált adókivetések, ugyszintén a földadó-kivetés ellen;

b) a kir. adófelügyelőnek adófizetési haladékokra és adómentességekre vonatkozó végzései ellen;

c) a 15., 39., 46. és 61. §§-okban meghatározott pénzbirságok ellen benyujtott felfolyamodványokra nézve.

Egyenlő végzések esetében a 7. és 34. §§-okban emlitettek kivételével, a pénzügyministerhez felebbezésnek helye nincs.

A jelen §. 3. pontjának *a)* betüje alatt emlitett esetekben, midőn a felszólamlás tárgyát házadó képezi, a közigazgatási bizottság fel van jogositva:

a) a fenforgó kérdéseket a kir. adófelügyelőnek és a felszólamló adózónak meghallgatásával minden tekintetben megvizsgálni;

b) tanukat kihallgatni vagy az illető biróság által eskü alatt kihallgattatni;

c) szakértőket és bizalmi férfiakat a tárgyalásokra rendelni, kik azonban szavazatjoggal nem birnak;

d) a helyszinén szemlét tartani, az 1870: LI. t.-cz. 2. §-ának intézkedése értelmében.

6. §. Mindazokban, mik ezen törvény és a törvény alapján kiadandó rendeletek értelmében a kir. adófelügyelő hatásköréhez utasitott adóügyekre vonatkoznak, a kir. adófelügyelő közvetlenül rendeleteket intéz:

a) a járási szolgabirákhoz;

b) a törvényhatósági joggal felruházott városok tanácsaihoz és adóhivatalaihoz;

c) a rendezett tanácsu városok polgármestereihez és adóhivatalaihoz;

d) a nagy- és kis-községek előljáróihoz és jegyzőihez;

e) a kir. adóhivatalokhoz.

7. §. A kir. adófelügyelő a közigazgatási bizottság tanácskozmányaiban szavazati joggal bir. Akadályoztatása esetében adóügyekben ezen jog átmegy helyettesére.

Ezen jogot nem gyakorolhatja a kir. adófelügyelő vagy helyettese azon esetben, midőn a királyi adófelügyelőnek végzései vagy a 10. §. értelmében alakitott fegyelmi bizottság itéletei ellen benyujtott felebbezések képezik a bizottsági tanácskozmány tárgyát.

A kir. adófelügyelő, illetőleg helyettese, köteles a közigazgatási bizottságnak mindazon határozatait, melyek a fennálló törvényekbe vagy szabályokba ütköznek, vagy az államkincstár érdekeit sértik vagy melyek ezen törvény szerint hivatalból felebbezendők, a pénzügyministerhez felebbezni, a ki ez ügyben véglegesen határoz. A felebbezéshez a közigazgatási bizottság indokolt határozata mellékelendő. Az ily módon felebbezett határozat csak akkor hajtható végre, ha a pénzügyminister 14 nap alatt nem nyilatkozik vagy azt helybenhagyja.(1)

8. §. A 4. §-ban felsorolt és más, a közigazgatási bizottság hatáskörébe nem tartozó adóügyeket a kir. adófelügyelő saját felelőssége alatt intézi el.

9. §. Az állami pénzügyi közegek által az adóügyek ellátásánál elkövetett és fegyelmi vétség fogalma alá eső cselekmények vagy mulasztások, a beszámitás mérve szerint, fegyelmi uton büntetendők meg.

A fegyelmi büntetések a következők:

a) irásbeli megrovás;

b) pénzbüntetés;

c) a fokozatos előléptetés megvonása;

d) a büntetésből való áthelyezés;

e) hivatalvesztés.

A községi (városi) közegek és előljárók (rendezett tanácsu városok polgármesterei) járási tisztviselők, végre a közigazgatási bizottság tagjai által elkövetett fegyelmi vétségek az 1876. évi V., VI. és VII. törvényczikkek értelmében büntettetnek meg.(2)

10. §. Az állami pénzügyi közegek által az adóügyek ellátása körül elkövetett fegyelmi vétségek felett a királyi adófelügyelőből vagy annak helyetteséből, mint elnökből és két tagból álló fegyelmi bizottság, mint elsőfoku hatóság itél. A bizottság két tagját a királyi adófelügyelő hatósága alá tartozó állami pénzügyi tisztviselők sorából minden év elején a pénzügyminister nevezi ki.

A fegyelmi eljárásra nézve mérvadók az 1876. évi VI. és II. törvényczikkek rendeletei, azon kiegészitéssel, hogy:

a) a kir. adófelügyelőnek alárendelt állami pénzügyi közegek ellen a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot a kir. adófelügyelő vagy a pénzügyminister rendeli el;

b) a kir. adófelügyelő által elkövetett fegyelmi vétségek felett elsőfokulag a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya, másodfokulag a pénzügyminister; végre:

c) a jelen §. értelmében alakitott fegyelmi

(1) V. ö. 5. §. 2. *c)* p.; 48., 62. §§.
(2) V. ö. 4. §. 8. p.; 62. §.

bizottság itéletei ellen benyujtott felebbezések felett, másodfokulag a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya, és eltérő itéletek esetén harmadfokulag a pénzügyminister itél.(1)

II. RÉSZ.

Az egyenes adók kivetéséről, könyveléséről, nyilvántartásáról, befizetéséről és elengedéséről.

I. FEJEZET.

Kivetés.

A) *Kivető közegek.*

11. §. Az egyenes adók kivetésére a községek közegei és az adókivető bizottságok vannak hivatva.

A községi közegek (adóhivatalok, községi jegyzők) kivetik a földadót, a keresetadó I. és II. osztályát, a házosztály- és házbéradót, az általános jövedelmi pótadót, a cselédtartásért, teke- és játékhelyiségekért, kocsi- és lótartásért fizetendő adót, végre a fegyveradót.

A kivető bizottságok megállapitják a kereseti adó III. és IV. osztályát, a bányaadót, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adóját, végre a tőke-kamat és járadékadót.

12. §. A kivetés alapjául szolgálnak:

1. a földadónál: ezen adónak a kir. adófelügyelő által a földsorozati munkálatokban az adóévet megelőző év utolsó napján mutatkozó tiszta jövedelem alapján kidolgozott sommás kiszámitása, és a földbirtokon előforduló változásokról vezetett nyilvántartás;

2. az egyenes adók többi nemeinél, jelesül:

a) azoknál, melyeket a községi közegek vetnek ki: az adókötelezettek és az adótárgyak összeirása, illetőleg bevallása;

b) azoknál, melyeket az adókivető bizottságok állapitanak meg, az *a)* pontban emlitettek mellett a kir. adófelügyelőnek az egyes adóbevallásokra vonatkozó javaslatai.(2)

13. §. Az adókötelezettek és az adótárgyak összeirását, ugy a bevallások gyüjtését, a községek (városok) a kir. adófelügyelőnek és a szolgabiráknak (polgármestereknek) felügyelete alatt saját közegeik által teljesittetik.

Az összeirások módját s a bevallások kellékeit és alakját a pénzügyminister rendeleti uton állapitja meg; érvényben maradván az 1875. évi XXI. t.-cz. 21. és 22. §§-aiban, az 1875. évi XXIV. t.-cz. 10. §-ában, az 1875. évi XXVI. t.-cz. 21., 22., 23., 24., 25., 26. és 27. §§-aiban, az 1875. évi XXVII. t.-cz. 8., 9., 10. §§-aiban és ugyanazon t.-cz. 11. §-ának *a), b), c), d)* és *e)* pontjaiban, végre az 1875. évi XXIX. t.-cz. 35., 36. és 37. §§-aiban foglalt intézkedések, azon különbséggel, hogy az adóhivatalok teendőit az ezen törvény szerint illetékes királyi adófelügyelők, illetőleg a kivetésre hivatott közegek teljesitik.

14. §. A szolgabirák (polgármesterek) és a helyszinén megjelenő kir. adófelügyelők vagy helyetteseik kötelesek az összeirási munkálatok menetét hivatalból ellenőrizni; ha abban hiányokat találnak, a fenforgó akadályok elháritása iránt azonnal intézkednek, s ha az összeirási munkálatoknak a pénzügyminister által kitüzött határidőben rendes végrehajtását másképen nem biztosithatják, — az összeirást teljesitő egyének helyébe a hibás fél vagy végső sorban a község (város) költségén más alkalmas egyéneket rendelnek.

15. §. A bevallások a pénzügyminister által kitüzött határidőben a községi előljáróságnál (városi polgármesternél) nyujtandók be.

A községi előljáróság (városi polgármester) a benyujtásra kitüzött határidő letelte után azonnal, a beérkezett bevallásokból azokat, melyek a 12. §. *a)* pontjában emlitett adónemekre vonatkoznak, az ezen adónemek kivetését eszközlő községi közegeknek (községi jegyzőknek, adóhivataloknak) adja által, azokat pedig, melyek a 12. §. *b)* pontjában emlitett adónemekre vonatkoznak, a kir. adófelügyelőhöz küldi be.

Azok, kik bevallásaikat a pénzügyminister által kitüzött határidőben be nem adták, a bevallás beadására 8 napi határidő kitüzése mellett, oly megjegyzéssel hivatnak fel, hogy ezen ujabb határidőnek meg nem tartása esetén, adójuk hivatalból fog megállapittatni.(3)

16. §. A községi jegyzők (városi adóhivatalok) által az összeirási sorkönyvek és bevallások alapján s esetleg az összeiró és bevallásokat tett egyének meghallgatása után készitett kivetési lajstromok, a kir. adófelügyelőnek érvényesitési záradékával ellátva, a község (város) házánál 8 napi közszemlére kitétetnek s az adókötelesek figyelmeztetnek, hogy netaláni felszólamlásaikat a fent kitüzött határidő alatt a község előljáróságánál (a város polgármesterénél) előterjeszthetik. A beadott felszólamlások a kir. adófelügyelőhöz küldendők be, a ki azokat a közigazgatási bizottságnak, mint felebbviteli hatóságnak, legköze-

(1) V. ö. 4. §. 8. p.; 7. §.
(2) V. ö. 15. §.
(3) V. ö. 5. §. 2. *c)* p.; 17., 21. §§.

lebbi ülésében előterjeszteni köteles. (29. §. 1. pontja.)

17. §. A kir. adófelügyelő a 15. §. értelmében hozzá beküldött bevallásokat megvizsgálja, azokra nézve, melyeket kielégitőknek nem talál, a tényleges viszonyokról tudomással biróknak meghallgatása s a rendelkezésére álló egyéb adatoknak használata mellett, az adókötelezettektől zárhatáridő kitűzésével felvilágositást és kiegészitést kivánhat és e határidőnek lejártával átalában minden egyes adókötelezettre és jelesül azokra nézve is, kik bevallásaikat vagy a tőlük kivánt felvilágositást megadni elmulasztották, kiszámitja azon adóösszeget, melylyel a törvény és a fennálló szabályok értelmében nézete szerint megrovandók.

A mennyiben ezen adókiszámitások készitése alkalmával a kir. adófelügyelők vagy azok helyettesei az adókötelezettekkel vagy másokkal, kiket megkérdezendőknek vélnek, személyesen értekeznek, kötelesek ezen értekezést azon községben, melyben az illetők laknak, folytatni, eljárásukban minden faggatást és családi viszonyokba avatkozást kerülni és vizsgálódásaikat csak az adó kivetésére szükséges adatokra és tényleges viszonyokra kiterjeszteni. — Jogukban áll továbbá a községi elöljáróságoktól (városi polgármesterektől) szó- vagy irásbeli felvilágositást kérni, az adókötelesek vagyoni és kereseti viszonyait ismerő egyéneket kihallgatni, a biróságok és más közhivatalok utján a szükséges adatokat megszerezni s a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójának kivetéséhez szükséges támpontokat, a vállalat vagy egylet üzleti könyveinek megtekintése utján is begyüjteni.

A biróságok és más közhivatalok kötelesek a kir. adófelügyelő megkeresésének — a megkeresés vételétől számitott 14 nap alatt, — eleget tenni.(1)

18. §. A bevallások megvizsgálásának befejezése után a kir. adófelügyelő által a 17. §. értelmében készitett adókiszámitási javaslatokat kitüntető lajstromok, melyekbe a bevallott adóalapok összege is felvétetik, a község (város) házánál előre kihirdetendő 8 napra kitétetnek, hogy azokat mindenki megtekinthesse s az őt vagy másokat illető adójavaslatokra nézve netaláni észrevételeit megtehesse.

Ezen észrevételek a fenti határidő alatt a kir. adófelügyelőnél, utóbb a kivető bizottságnál terjeszthetők elő.

19. §. Adókivető bizottság évenként minden adóhivatal székhelyén és minden törvényhatósági joggal felruházott városban (a mennyiben nem egyuttal királyi adóhivatalnak székhelye is) alakittatik.

Az adókivető bizottsághoz elnököt és elnöki helyettest, továbbá két rendes és két póttagot a pénzügyminister a kir. adófelügyelő javaslatára, két rendes és két póttagot pedig a megyei alispán (polgármester) nevez ki.

A bizottsági tagok a vidék, illetőleg város önálló és kereseti viszonyait ösmerő lakosaiból nevezendők ki, figyelemmel arra is, hogy azoknak felerésze a föld- és házbirtokosok, másik felerésze pedig a kereseti és tőke-kamat adókötelesek osztályához tartozzék és mindenkiről feltehető legyen, hogy a bizottsági üléseken megjelenésben előreláthatólag akadályozva nem lesz.

A ki bizottsági tagnak választatik, e megbizatásnak teljesitését alapos ok nélkül nem tagadhatja meg, kivévén, ha ily megbizatásban részesült és azt az előző évben már teljesitette is.

Bizottsági előadó, szavazat nélkül, a kir. adófelügyelő vagy helyettese.

20. §. Minden adóközség köteles saját képviselete által választott két bizalmi férfiut kiküldeni az adókivető bizottság azon tárgyalásaihoz, melyeken a község adólajstroma a kitűzött sorrend szerint előfordul.

A bizalmi férfiak kötelesek a tőlük kivánt felvilágositásokat megadni.

Meg nem jelenésük azonban a bizottsági tárgyalások folyamát meg nem akasztja.

21. §. Az adókivető bizottság ülései nyilvánosak és azokról rendes jegyzőkönyv vezettetik. A határozatok szótöbbséggel hozatnak.

A bizottság azon üléseire, melyekben a bányaadó tárgyaltatik, a rendes tagokon kivül azon két tag is meghivandó, kiket e czélra az 1875. évi XXVII. t.-czikk 11. §-ának *e)* pontja szerint a törvényhatóságok választanak.

Ha egyes esetekben a bizottság egy tagja kivánja, a bizottság zárt ülésben tanácskozik és hozza határozatait, de ez esetben is a határozat nyilvános ülésben hirdettetik ki.

A bizottság tagjai az első ülésben s a mennyiben ezen meg nem jelentek volna, mindenesetre működésük megkezdése előtt, következő ünnepélyes fogadást kötelesek letenni: «Én N. N. becsületemre fogadom, hogy a törvény értelmében jelen állásommal járó feladatok teljesitésében lelkiismeretesen és részrehajlás nélkül fogok eljárni.»(2)

22. §. A bizottsági határozat hozatalára az elnökön és előadón kivül két szavazótagnak jelenléte szükséges; ha ennyi tag meg nem jelenne, a megjelentek jogositva vannak, a hiányzó bizottsági tagokat a póttagok behivása

(1) V. ö. 4. §. 2. p.; 18., 24. §§.
(2) V. ö. 32. §.

által s addig is, mig ezek megjelennének, a tanácskozás fennakadásának elháritása végett a helyben vagy a vidéken lakó más adófizetőkből helyettesiteni.

Ugyanily eljárás követendő, ha a bizottságnál oly ügy tárgyaltatik, melyben a bizottság egyik tagja, vagy annak 2-ik fokig rokona vagy 1-ső foku sógora érdekelve van.(1)

23. §. A bizottságok tagjai három forint napi dijt huznak. Ezen napi dijak a bizottság működése helyén nem lakó bizottsági tagoknak működésük egész tartamára, — beleértve az utazási időt is — azon bizottsági tagoknak pedig, a kik a bizottságok működésének helyén laknak, csak azon napokra járnak, melyeken a bizottság tárgyalásaiban részt vesznek.(2)

24. §. Az adókivető bizottság a kitüzött sorrend szerint behatóan megvizsgálja az adózók bevallásait és a kir. adófelügyelő által minden egyes adózóra nézve, — tehát azokra nézve is, kiknek adója a 15. §. szerint hivatalból állapitandó meg, a 17. §. értelmében készitett adókiszámitási javaslatokat s tekintettel az illető adózó vagy mások, vagy pedig a kir. adófelügyelő, illetőleg helyettese által tett észrevételekre s egyéb rendelkezésre álló adatokra, megállapitja minden egyes adókötelesnek adónem szerinti adóösszegét, azt még az ülés folyama alatt az illető adólajstromba bejegyezteti és ebbeli végzését kihirdeti, — egyuttal pedig az egyes ülések folyama alatt adóval megrovott adózók névjegyzékét, a reájuk kivetett adó összegének kitüntetése mellett, az ülést követő napon, a bizottság tárgyalásainak helyiségeül szolgáló ház kapujára függeszti ki; végre azon adózókat, kik azon községben, melynek adólajstromában adójuk kirovatott, nem laknak és az ülésben jelen nem voltak, a hozott végzésről irásban értesiti.(3)

25. §. A 24. §-ban körülirt vizsgálat megejtésénél az adókivető bizottság jogositva van, illetőleg köteles:

a) tárgyalásaira szakértőket meghivni és kihallgatni;

b) azon esetekben, midőn a bevallás adatai oly hiányosak, hogy tárgyalás alapjául nem szolgálhatnak, az illető adózókat bevételeiknek és kiadásaiknak részletezésére kötelezni vagy azokat, kik üzleti könyveket vezetnek, üzletük 3 évi mérlegének a kivető bizottság titoktartásra kötelezendő két tagjával leendő közlésére fölhivni.

Ha az adóköteles a felhivás kézbesitésétől számitott három nap alatt a tőle bekivánt részletezést be nem adja, vagy üzleti mérlegét az e végett hozzá az adókivető bizottság által intézett meghagyásban kitüzött határidőig a bizottság kiküldötteivel nem közli, az adóösszeg, a kir. adófelügyelőnek (helyettesének) meghallgatása után és a rendelkezésre álló egyéb adatok alapján, az adókivető bizottság által állapittatik meg.

26. §. Oly esetben, midőn a kivető bizottság a kir. adófelügyelő által javaslatba hozott adótétel fölemelését határozta, erről az illető adózót, ha a határozat kihirdetésénél jelen nem lenne, irásbeli végzéssel külön értesiti, oly hozzáadással, hogy ha e végzést felebbezni kivánja, az abbeli felszólamlás irásban a végzés kézbesitésétől számitandó 8 nap alatt az adóügyi előadónál vagy helyettesénél vevény mellett benyujtandó.(4)

27. §. A végzés kihirdettetvén, jogában áll mind a kir. adófelügyelőnek vagy helyettesének, mind az érdekelt adóköteles félnek az ülés folyama alatt élőszóval az iránt nyilatkozni, kivánja-e az ügyet, és ha igen, mely indoknál fogva, a felszólamlási bizottsághoz felebbezni.

Hasonló nyilatkozatra jogositva van a jelenlevő adókötelesek bármelyike, ha a bizottság által hozott végzés eredményében aránytalanságot vél bebizonyithatni, önmagára vagy másra kivetett adótételre nézve.

A felebbezés esetében a felebbezett ügyre vonatkozó bevallási ivre a bizottság határozata reá jegyeztetik s ugyanott megemlittetnek a szóbeli felebbezés indokai is.

A felebbezés indokainak irásban kifejtésére a felebbezőnek a kihirdetéstől számitandó 8 napi határidő adatik.

Azon adózó, a ki az adókivető bizottság ülésében akkor, midőn adóügye tárgyaltatott, jelen nem volt, a bizottság végzése elleni felebbezését a 24. §-ban emlitett névjegyzék kifüggesztésétől számitandó 15 nap alatt irásban adhatja be.

A felebbezések a kir. adófelügyelőnél nyujtandók be, ki azokat az illetékes felszólamlási bizottságnak akkor, midőn ez működését megkezdi, iratjegyzék mellett átadni köteles. (29. §. 2-dik pontja.)

A felebbezések benyujtására a 26. és a jelen §. szerint adott határidő letelte után benyujtatott felebbezés figyelembe nem vétetik.

Általánosságban és indok megjelölése nélkül tett felebbezések figyelembe nem vétetnek.

A felebbezés a kivetett adónak behajtását nem gátolja. A felebbezés elintézése után azonban az illetéktelenül befizetett adóösszeg a végzés vételétől számitott 15 nap alatt visszatéritendő.

28. §. Mihelyt egy községre nézve az adó-

(1) V. ö. 32. §.
(2) V. ö. 31. §.
(3) V. ö. 25., 27. §§.
(4) V. ö. 27. §.

tételek bizottságilag megállapittattak, az arról szóló lajstromok a kir. adófelügyelő által számszaki érvényesités után a szabályszerü előirások és bejegyzések végett a kir. adóhivatalnak s ez által az illető községi elöljáróságnak az adókönyvbe egyénenkinti bevezetés végett kiadatnak.

B) *Felebbezési hatóságok.*

29. §. Az adókivetés alkalmával megállapitott adóösszegek mérve ellen benyujtott felebbezések elintézésére illetékesek:

1. a földadót, házbér- és házosztályadót, a kereseti adó I. és II. osztályát, az általános jövedelmi pótadót, ugyszintén a cselédtartásért, teke- és játékhelyiségekért, a kocsi- és lótartásért fizetendő adót-, s a fegyveradót illetőleg, a törvényhatóság közigazgatási bizottsága;(1)

2. a keresetadó III. és IV. osztályát, továbbá a bányaadót, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adóját, végre a tőkekamat- és járadékadót illetőleg, a következő §. rendeletei szerint alakitott felszólamlási bizottságok.(2)

30. §. Felszólamlási bizottság minden kir. adófelügyelő székhelyén alakittatik.

Elnökét és annak helyettesét a belügyminister nevezi ki; két bizottsági tagot és két póttagot a vidéki önálló és kereseti viszonyait ismerő lakosai közül a pénzügyminister hiv meg; két tag és két póttag pedig az illető kir. adófelügyelő működési köréhez tartozó törvényhatóságok által, mindenkor a tavaszi közgyülésen az alább megirt módon eszközlendő választás utján hivatik meg, figyelemmel arra, hogy azok is lehetőleg felében a föld- vagy házbirtokosok, felében pedig a kereseti vagy tőkekamat adókötelesek osztályából jelöltessenek ki.

A választási eljárás a szerint, a mint a kir. adófelügyelő működési köréhez:

a) egy,

b) két, vagy

c) kettőnél több törvényhatóság (megye, kerület, vidék, szék, város) tartozik, — különböző.

Az első esetben a törvényhatóság közgyülése mind a két rendes és két póttagot választja;

a második esetben mindegyik törvényhatóság közgyülése választ egy-egy rendes és egy-egy póttagot;

a harmadik esetben az illető törvényhatóságok közgyülései, a pénzügyminister által előre megállapitandó sorrendben, felváltva gyakorolják a választás jogát, oly módon, hogy minden évben más-más két törvényhatóság közgyülése választ egy-egy rendes és egy-egy póttagot.

A ki a felszólamlási bizottság tagjának megválasztatik, e megbizatásnak teljesitését alapos ok nélkül nem tagadhatja meg, kivévén, ha ily megbizatásban részesült és azt az előző évben már teljesitette is.

A felszólamlási bizottságnál az előadói teendőket a kir. adófelügyelő által kijelölt pénzügyi hivatalnok végzendi, ki szavazati joggal nem bir, de a 34. §. eseteiben a felszólamlási bizottság határozatait a pénzügyministerhez felebbezheti.

31. §. A felszólamlási bizottság elnöke az államkincstárból 5 frtnyi, tagjai pedig 4 frtnyi napi dijat huznak, a 23. §-ban megjelölt napokra.

A bizottság működési helyén nem lakó bizottsági tagok az oda- és visszautazásra a vasuti II. osztályu, gőzhajózási I. osztályu vitelbért, tengelyen való utazásoknál mértföldenkint 1 forintot számithatnak.

32. §. A felszólamlási bizottság a hozzá érkezett felszólamlásokat és az azokra vonatkozó iratokat körülményesen megvizsgálja, és miután a fölmerült minden kétely földeleríttetett, a felszólamlások fölött határoz.

Eljárására és határozathozatali képességére nézve mérvadók a 21-ik és 22-ik §§-ok rendeletei.

33. §. A felszólamlási bizottság föl van jogositva, illetőleg köteles:

a) a fenforgó kérdéseket megvizsgálni és a mennyiben ujabb vizsgálatnak szüksége fenforogna, az illető adózót is meghivni;

b) szakértőket tárgyalásaira meghivni s azokat kihallgatni;

c) tanukat hit alatt kihallgattatni, az illető biróság által;

d) az adózókat vagy bevételeiknek és kiadásaiknak részletezésére, vagy azokat, kik üzleti könyveket vezetnek, üzletük három évi mérlegének titokban tartás biztositása mellett bemutatására kötelezni azon esetben, midőn ezek iránt az adókivető bizottság épen nem, vagy sikerrel nem intézkedett, sőt a mérleg helyességének kideritése végett az adókötelesnek üzleti könyveit is megtekinteni, mely czélra négy titoktartásra kötelezendő megbizottat nevez, kik közül az illető fél kettőt visszautasithat.

A kiadások és bevételek részletezése, vagy az üzleti mérleg bemutatása elmulasztásának esetében a felszólamlási bizottság, ha tárgyalásai közben előbb tudva nem levő uj adatok

(1) V. ö. 16. §.
(2) V. ö. 27. §.

merülnek fel, az adókivető bizottság által megállapitott adótételt az uj adatokhoz aránylag felemelheti.

Az 1875. évi XXIX. t.-cz. 18. §-nak intézkedése épségben tartatik.

34. §. A törvényhatóság közigazgatási bizottsága, mint felebbviteli hatóság által hozott végzéseket, ha a 7. §-ban emlitett körülmények fenforognak, a kir. adófelügyelő a pénzügyministerhez felebbezni köteles.

A felszólamlási bizottság végzését, ha a kivetett adó lejebb szállittatott, a kir. adófelügyelő, ha pedig feljebb emeltetett, az adókötelezett a pénzügyministerhez felebbezheti.

Ezen eseteken kivül a felszólamlási bizottság végzései ellen felebbezésnek csak akkor van helye, midőn azon kérdés döntendő el, hogy valamely jövedelem, vagy kereset az adónak tárgyát képezi-e, vagy a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójának alapjául szolgáló vallomásokban előforduló valamely bevétel vagy kiadás adó tárgyát képezi, illetőleg a nyers jövedelemből levonható-e? Ezen felebbezések a felszólamlási bizottságok végzésének kézbesitésétől számitott 15 nap alatt adandók be, s ezek felett a pénzügyminister harmadfokban határoz.

Ha a bizottság alakulásában vagy eljárásában a törvény szabályai megsértettek, ennek orvoslása végett szintén 15 nap alatt a pénzügyministerhez lehet folyamodni, ki ezen esetben az eljárás megsemmisitése mellett akkor is rendelhet uj eljárást, ha az adókivető bizottság végzése helyben hagyatott.(1)

II. FEJEZET.

Könyvelés és nyilvántartás.

35. §. Az egyenes adókat könyvelik és nyilvántartják:

a) egyénenkint a községi jegyzők (községi és városi adóhivatalok);

b) községenkint a kir. adóhivatalok;

c) adóhivatalonkint és törvényhatóságonkint a kir. adófelügyelő számvevő közegei.

A könyvelés és nyilvántartás vezetésének módozatait, ugyszintén az egyes adózóknak a nyilvántartás körüli kötelességeit s azoknak kézbesitendő adókönyvecskék kiállitásának módját a pénzügyminister, a következő 36. és 37. §§-ban foglalt elvekre való tekintettel, rendeleti uton szabályozza.

36. §. Az 1876. évi január hó 1-től kezdve ugy községenkint, mint minden egyes adózóra nézve, a folyó egyenes adók elkülönitve nyilvántartandók azon adótartozástól, melylyel a község, illetőleg az egyes adózó 1875. év végével hátralékban maradt.

Tulfizetések a folyó évre könyvelendők.

A folyó adóról az adózók az 1876-dik évtől kezdve uj adókönyvecskéket kapnak, melyekbe az 1876-dik év előtti időről származó adóhátralékokra teendő fizetések is külön lapra iratnak le.

Az adókönyvecskéket a községi (városi) közegek kézbesitik. Ezen kézbesités alkalmával az adózó az adókönyvecske árán kivül, mely két krnál nagyobb nem lehet, az adó könyvecskét kiállitó közeg számára egy krajczárt fizet.

37. §. Az 1875-ik év végén az egyes adózóknál, ide nem értve a 38-ik §-ban emlitett községeket (városokat), mint jogi testületeket, fenmaradt adó-hátralékok részletekre felosztva külön nyilvántartandók. Ezen részletek tervezésére nézve a megye, kerület, vidék, szék vagy törvényhatósági joggal felruházott város főispánja illetőleg főkapitánya, főkirálybirája (Budapesten a főpolgármester) a pénzügyminister rendeletének vétele után azonnal legalább három tagból álló számosabb küldöttséget alakit.

Ezen küldöttségek mindegyike a számára kijelölt községekben, illetőleg városrészekben az ott előre kihirdetendő napon az emlitett hátralékoknak összegét és minőségét az illető község elöljáróságának (város polgármesterének) s a jelentkező adózóknak meghallgatásával maga előtt felderittetvén:

a) ezen hátralékokból mindenekelőtt leszámitja azon összegeket, melyekkel az illető adózók a reájuk 1875. évre kivetett egyenes adókból hátralékban maradtak s ezeket, valamint a hátralékok után 1875. év végeig felszaporodott késedelmi kamatokat és adóbehajtási illetékeket is, az 1876. évben lefizetendő adótartozások közé sorolja;

b) ugyszintén az 1876. évben lerovandó összegek közé sorol a korábbi hátralékokból oly összegeket, mely az illető adózó 1875. évi adótartozásának 50 százalékát nem haladja meg;

c) osztályonkint sorozza azon többi hátralékokat, melyek az illetőknek vagyoni állásához, a tartozás mennyiségéhez, természetéhez és eredetének idejéhez képest egy, két, három vagy négy év alatt 1877., 1878., 1879., 1880. években egyenlő részletekben fizetendők be és pedig akkép, hogy egy-egy részlet az 1875. évre nézve az illető adózóra kivetett folyó egyenes adó összegének felét meghaladja;

d) jegyzékbe foglalja azon adótartozásokat, melyek ily módon az 1876. évi január hó 1-től számitott öt év alatt nem törleszthetők;

(1) V. ö. 30. §.

e) jegyzékbe foglalja azon adóhátralékokat, melyek az illető adókötelezettektől, elszegényedés, vagyon hátrahagyása nélküli elhalálozás vagy ismeretlen helyre történt eltávozás miatt be nem hajthatók.

A küldöttségi munkálatok alapján a c), d), e) esetekben a kir. adófelügyelő, a pénzügyministertől vett utasitáshoz képest, a fizetési részletek megállapitása és a behajthatlan adótartozások letörültetése iránt vagy saját hatáskörében intézkedik, vagy a pénzügyminister határozatát kéri ki.

Addig, mig ezen fizetési részletek az emlitett munkálatok alapján meg nem állapittatnak, az 1875. év végével fenmaradt adóhátralékok a jelen §. a) és b) pontjaiban megjelölt összegek erejéig az 1876. év folytán befizetendők, esetleg végrehajtás utján is behajtandók.

Az adott részletfizetési kedvezmény csőd és birói vételárfelosztás eseteiben azonnal megszünik és az államkincstár azon jogaiba lép vissza, melyeket a jelen törvény érvényre juttatása előtt fennállott törvények alapján szerzett.

Az emlitett kedvezmény megszünik akkor is, ha az ingatlan birtok, melyet a részletekre felosztott hátralék terhelt, másnak birtokába megy át.(1)

38. §. Azon községek (városok), melyek mint jogi testületek, egyenes adók, jogilletékek és illeték-egyenérték, fogyasztási adók, inségkölcsönök lejárt részletei és egyéb kincstári követelések fejében az 1875. év végén hátralékban maradt összes tartozásukat járulékaival együtt bevételeikből az 1876. év folytán törleszteni nem képesek, azonban oly ingatlannal birnak, mely hitelintézeti kölcsön jelzálogául szolgálhat, vagy egyébként — tekintettel a kölcsönadó hitelintézetnek nyujtandó alább érintett kedvezményre — kölcsönfelvételre képesitve vannak, kötelesek tartozásuk erejéig valamely hitelintézetnél kölcsönt felvenni oly időben és módon, hogy ezen kölcsön segélyével összes tartozásukat járulékaival együtt az 1876. év folytán hiány nélkül törleszthessék. A hitelintézetet szerződésileg megillető tőke- és kamattörlesztési részletek a pénzintézet által benyujtandó kimutatások alapján közigazgatási uton az egyenes adók módjára fognak a hitelező pénzintézet javára behajtatni.

A kölcsön felvételénél és az államkincstári követeléseknek a felvett kölcsönnel való törlesztésénél követendő eljárást a pénzügyminister egyetértőleg a belügyministerrel, Horvát-Szlavonországokra nézve a bánnal, rendeleti uton állapitja meg.

Oly községnek (városnak), mely hitelesen igazolja, hogy tartozását 1876. év végeig bevételeiből törleszteni nem képes, és e czélra kölcsönt nyernie sem sikerült, hátralékai törlesztésére a 37. §-ban foglalt elvek alkalmazása mellett, a pénzügyminister több évre terjedő fizetési részleteket engedélyezhet.

39. §. A mennyiben a községi jegyzők (községi és városi adóhivatalok) a könyvelés és nyilvántartás körüli teendőiket nem a pénzügyminister által kijelölt módon vagy nem a kitüzött határidőben teljesitenék, bebizonyult hanyagságuk esetében a szolgabiró (polgármester) vagy a helyszinén megjelenő kir. adófelügyelő vagy helyettese által annyiszor-mennyiszer 5 frttól 25 frtig terjedhető s az egyenes adók módjára beszedendő pénzbirságban, felebbezéssel a közigazgatási bizottsághoz, a község javára marasztalandók el.

Halasztást nem szenvedő esetekben a szolgabiró (polgármester), a jegyző (községi és városi adóhivatal) mellé, a teendőknek kellő időbeni bevégezhetése végett, elégséges munkaerőt rendel. — Az erre megkivántató költséget, ha a mulasztás az ő hibájából történt, a jegyző (a községi és városi adóhivatal illető tagja) ha tárgyhalmaz miatt történik, a község (város) viseli.

Ismételt pénzbirság siker nélkül rendeltetvén el, a jegyzők (a községi és városi adóhivatal illető tagja) fegyelmi kereset alá helyezendők.

Ha valamely községben (városban) a községi jegyzők (községi és városi adóhivatal) mulasztása következtében szükségessé válik az adózók tartozásának egyénenkinti leszámolása, a leszámolás költségeit az illető község (város) tartozik viselni, fenmaradván viszkereseti joga a mulasztást elkövetett tisztviselője ellen.(2)

III. FEJEZET.

Befizetés.

A) *Esedékesség.*

40. §. A folyó adóévre kivetett egyenes adók s a 37. §. rendelete szerint az illető adóévre felosztott régibb adótartozási részletek négy egyenlő részben s pedig minden évnegyed első napján, tehát január, április, julius és október 1-én esedékesek.

Addig, mig a folyó évre történt adókivetés eredménye az adózó adókönyvecskéjébe bejegyezve nincsen, az évnegyedi részletek a megelőző évi adókirovás szerint fizetendők.

A netaláni különbözetek az adókönyvecskék kiállitásának (36. §.) befejezését követő részletfizetés alkalmával egyenlitendők ki. — Rész-

(1) V. ö. 40. §.
(2) V. ö. 5. §. 2. c) p.

lefizetések feltétlenül elfogadandók. — Az adóba semmi más természetü követelés nem számittatik be.

Az 1875 : XXVI. t.-czikk 28. §-a az ezen t.-czikkben emlitett adónemekre nézve továbbra is érvényben marad.(1)

41. §. A ki az évnegyed közepéig le nem rója esedékes folyó vagy régibb tartozását, évi 6% késedelmi kamatot fizet az egész évnegyedre azon összegek után, melyekkel hátralékban maradt.

Ellenben, ki adótartozásának egy vagy több évnegyedi részletét előre megfizeti, az előre fizetett adóösszeg minden forintja után a befizetés napjától az illető évnegyed közepéig számitva, évi 6% kamatmegtéritésben részesittetik.(2)

42. §. Az egyenes adók:

1. a kis- és nagyközségek, rendezett tanácsu, szabad királyi és törvényhatósági joggal felruházott városok, mint jogi testületek által, az adóösszeg mennyiségére való tekintet nélkül, a kir. adóhivatalnál;

2. más adózók által:

a) kis- és nagyközségekben, a mennyiben évi adótartozásuk 100 frtnál kevesebb, a községi birónál, illetőleg a községi pénztárnoknál; a mennyiben pedig évi adótartozásuk a 100 frtot eléri, vagy azt meghaladja, az illető kir. adóhivatalnál;

b) rendezett tanácsu, szabad királyi és törvényhatósági joggal felruházott városokban, az adótartozás mennyiségére való tekintet nélkül, a városi adóhivatalnál fizetendők.

Annak megitélésére, vajjon tartozik-e valamely adózó a községnél vagy a kir. adóhivatalnál fizetők sorába, a megelőző évben kirovott adó összege a mérvadó.

Kisközségekben a biró csak a körjegyző közreműködésével szedheti be az adót, ki e czélra községeit mentől gyakrabban bejárni s megjelenéséről azokat előre értesiteni köteles.

A kik adójukat a kir. adóhivatalnál közvetlenül fizetik, ott, hol postai közlekedés van, postai uton is beküldhetik adójukat a kir. adóhivatalhoz; az ily küldemények után járó postadijakat azonban ők tartoznak fizetni.

A posta utján beküldött adópénzek után járó késedelmi kamatok vagy kamattéritések kiszámitásának alapjául azon nap veendő, melyen az illető adópénz a postára feladatott.

A kir. adóhivatal czimére postán átolvasva feladott adóösszegről kiállitott szabályszerü postai vevény az adófizető részére a feladott adóösszeg lefizetéséről nyugtául szolgál mindaddig, mig ugyanaz a kir. adóhivatal által hivatalosan nem nyugtattatik.(3)

43. §. Oly községekben, melyekben az állami egyenes adókra községi adópótlék törvényszerüen kivetve van és e községi pótlékot az adószedő az államadóval együtt szedi, részletfizetések alkalmával a befizetett vagy végrehajtás utján behajtott összeg azon arányban számitandó az állami és a községi adótartozás lerovására, a mely arányban áll az államadó mennyisége a községi adó mennyiségéhez.

Azok, kik adójukat a 42. §. értelmében a királyi adóhivatalnál fizetik, a rájuk kivetett községi pótlékot, külön adókönyvecske mellett, a község pénztáránál tartoznak fizetni.

44. §. A közadók fejében átvett pénzek sem községi, sem más czélokra nem fordithatók.

A ki ez ellen vét, hütlen kezelés, illetőleg sikkasztás bűntényébe esik.

A községek vagy a királyi adóhivatalok által beszedett és azoknak pénztáraiban lévő közadók sem a községnek, sem az államkincstárnak magánjogi tartozásaiért biztositási végrehajtás alá nem vehetők.

45. §. A községi birák, illetőleg községi pénztárnokok (községi és városi adóhivatalok), az elöljáróságok (polgármesterek) által e végre kiküldendő községi (városi) képviselő kiséretében havonkint, s azon napon tartoznak beszolgáltatni a beszedett adót, a melyet az illető kir. adóhivatal e végre rendszeresiteni fog; ötven forintot vagy azonfelüli összeget azonban köteles a kir. adóhivatal időközben is elfogadni.

Ezen időközi összegeket ott, hol postai közlekedés van, postai uton postadij-mentesen küldheti be a község az adóhivatalhoz.(4)

46. §. A mennyiben az állami egyenes adók beszedésével és beszállitásával a megelőző §§. értelmében megbizott községi (városi) közegek a beszedés és beszállitás körüli teendőiket nem a pénzügyminister által kijelölt módon, vagy nem a kitüzött határidőkben teljesitenék, bebizonyult hanyagságuk esetében a szolgabiró (polgármester) vagy a helyszinén megjelenő kir. adófelügyelő, vagy annak helyettese által annyiszor-mennyiszer 2 frttól 25 frtig terjedhető s az egyenes adók módjára beszedendő pénzbirságban, felebbezéssel a közigazgatási bizottsághoz, a község javára marasztalandók el.

Ismételt pénzbirság siker nélkül rendeltetvén el, a hanyag községi közegek fegyelmi kereset alá helyezendők.(5)

(1) V. ö. 1879: XXXIV. t. cz. 6., 8. §§.; 1879: XXXV. t. cz. 5. §.
(2) V. ö. 1880: XXXVIII. t.-cz. 18. §.; 1883: XI. t. cz. 1. §.
(3) V. ö. 44., 52. §§.
(4) V. ö. 1881: XXXIV. t. cz. 20. §.
(5) V. ö. 5. §. 2. *c)* p.; 1881: XXXIV. t. cz. 20. §.

47. §. A községi birák, illetőleg pénztárnokok (községi és városi adóhivatalok) által beszedett adóknak és egyéb tartozásoknak a kir. adóhivatalba beszolgáltatásáért első sorban a beszedésre és beszállításra kötelezett községi közegek, második sorban a község (város) felelős, a vétkes vagy hanyag közeg elleni viszkereseti jogának fenmaradása mellett. Ha a község az ezen felelősség alapján megállapitott hiányt községi pótadó utján fedezi, ahhoz a községnek csak azon adózói kötelesek járulni, kik állami adójukat a községnél fizetik.

B) *Fizetési halasztások.*

48. §. Adófizetési halasztás rendszerint nem adatik. A folyó évi adóra nézve azonban az esetben, ha az adózó időleges fizetésképtelenségét igazolja, fizetési halasztás engedélyezhető, de csakis félévi idő tartamára és nem az illető adóév végén tul.

Kérni azt a kir. adófelügyelőnél kell, ennek végzését az adózó fél a törvényhatóság közigazgatási bizottságához felebbezheti.

Egyenlő végzések ellen felebbezésnek nincs helye. Eltérő végzések ellen felebbezés történhetik a pénzügyministerhez, valamint a közigazgatási bizottságnak halasztást megadó végzését felebbezheti a királyi adófelügyelő a pénzügyministerhez, ha az államkincstár érdekeit sértve látja. (7. §.)

Rendkivüli esetekben a pénzügyminister a törvényhatóság közigazgatási bizottságának meghallgatása után mind a folyó adóra, mind a hátralékokra nézve az év végén tul is terjedhető fizetési halasztást adhat.

Fizetési halasztás eseteiben a késedelmi kamat fizetendő.

IV. FEJEZET.

Adóelengedések.

49. §. Az elemi csapások által okozott károk rendkivüli eseteiben adóelengedésnek van helye.

Ily elemi csapások:

a) jégeső, árviz és tűz általában;

b) a terménynek rovarok általi elpusztitása nagyobb kiterjedésü, egész dülőket magukban foglaló területeken;

c) szántóföldekre nézve oly fagy, tartós szárazság, vagy föld-árja által okozott oly árviz, mely a bevetett földeknek termését hasonlóképen egész határokat magukban foglaló nagyobb területeken oly módon és időben semmisiti meg, hogy az illető földek azon évben már ujabb veteményezés által jövedelmezőkké egyáltalában nem tétethetnek;

d) erdőknek tűz általi pusztitása;

e) szőllőknél a fagy a szőllőnek azon területére nézve, melyen az évi termést egészen megsemmisitette.(2)

50. §. Az adóelengedés a pénzügyminister által szabályozott módon megejtett vizsgálatok alapján állapittatik meg és csak egy évre — a folyó adóra adatik.

Erdőknek tűz általi pusztitásánál azonban több évre terjeszthető ki az adóelengedés.

Az elemi csapás által sujtott földrészlet után járó adó egyharmad részben, kétharmad részben vagy egészben elengedtetik, ha a termés hasonló mérvben semmisittetett meg.

Tűz vagy árviz által elpusztitott épületek adója a kár mérvéhez képest engedtetik el.

A letakaritott, de még be nem hordott vagy asztagokban, kazalokban és sűrőkben levő terményeknek elemi csapás általi megsemmisülése esetén adóelengedésnek nincs helye.

51. §. Az adóelengedés összegét a törvényhatóság közigazgatási bizottsága a 49. §. *a)* pontja alatt emlitett esetben saját jogköre határain belől (felebbezéssel a pénzügyministerhez), határozza meg, a 49. §. *b), c), d)* és *e)* pontjai alatt emlitett esetekben pedig annak megállapitására nézve a pénzügyminister határozatát kéri ki.

A 49. §. *a)* pontja alatt emlitett esetekben hozott bizottsági végzést hivatalból köteles a kir. adófelügyelő a pénzügyministerhez felebbezni.(3)

III. RÉSZ.

Az egyenes és közvetett adóknak, illetékeknek és az egyenes adók módjára beszedendő kincstári követeléseknek és egyéb tartozásoknak végrehajtás utján való behajtásáról.

52. §. A folyó és a részletekre felosztott, mult évekből származó egyenes adóknak, a közvetett adóknak, illetékeknek és az egyenes adók módjára beszedendő kincstári követeléseknek s egyéb tartozásoknak végrehajtás utján való behajtására a kir. adófelügyelőnek közvetlen felügyelete alatt a községek (városok) és járási szolgabirák, esetleg az állami közegek (62. §.) vannak hivatva.

(1) V. ö. 4. §. 4. p.
(2) V. ö. 51. §.
(3) V. ö. 5. §. 2. p.

A községek a biró, illetőleg községi adópénztárnok, (községi vagy városi adóhivatal) által behajtatják azon adózóknak összes tartozásait, kik adójukat a községnél (városnál) fizetik.

A községi biró vagy községi adópénztárnok, a jegyző, illetőleg a körjegyző közbejöttével jár el.

Ellenben a szolgabirák, illetőleg segédjeik (helyetteseik), kik névszerint feljelentendők a törvényhatóság közigazgatási bizottságának, a járásukban lakó azon adózók összes tartozásait hajtják be, kik adójukat közvetlenül a kir. adóhivatalnál fizetik (42. §.).

53. §. A behajtás fokozatai:

a megintés,

a zálogolás,

az árverés.

Az évnegyed második havának második felében a községi közegek, illetőleg a kir. adóhivatalok által kiállitott hátraléki kimutatások alapján:

a) a községek elöljárói (városok polgármesterei) a községnél (községi és városi adóhivatalnál) fizető adózókat hirdetmény utján, és egyuttal ezen adózók közül azokat, kiknek évnegyedi tartozásuk 10 frtnál nagyobb, egyenként irásbeli megintés utján;

b) a járási szolgabirák a kir. adóhivatalnál fizető adózókat egyenként irásbeli megintés utján hivják fel hátralékaik befizetésére.

Azok ellen, kik adótartozásukat az évnegyed második hava végeig le nem fizetik, az évnegyed harmadik havában a zálogolási eljárás alkalmazandó. A zálogolás tárgyát képezik az adózónak összes készpénz-jövedelmei, követelései, ingó és ingatlan vagyona, ez utóbbi azonban csak azon esetben, midőn a hátralékosnak semmi néven nevezendő ingó vagyona vagy jövedelme nincsen.

Ha a zálogolás napját követő 15 nap alatt a behajtandó hátralék járulékaival együtt le nem fizettetik, a lefoglalt ingó javak nyilvános árverés utján eladandók.

A zálogolásnál és árverésnél követendő eljárást szabályozzák az alább következő 54., 55., 56., 57. és 58. §§-ok.(1)

54. §. Az ingók lezálogolásánál a következő eljárás követendő:

1. A zálogolást teljesitő a végrehajtás helyére megy, ott két becsüs közbejöttével a tulajdonosnak vagy megbizottjának, vagy ezek távollétében két tanunak jelenlétében az adóhátralékosnak ingó vagyonából annyit foglal le zálogul, mennyi az adóhátralék és az 56. §. értelmében járó adóbehajtási illetékek fedezésére kivántatik.

2. Mindenekelőtt az adózónak készpénzjövedelmei és pénzbeli követelései foglalandók le és a megtörtént foglalásról az illetők azon felhivással értesitendők, hogy a lefoglalt összeget esedékessége napján ne az adózónak, hanem az értesitvényben megnevezett pénztárnak fizessék. Ha az illető ezen értesitvény vétele után a lefoglalt összeget a hátralékosnak vagy bárki másnak kifizeti, a végrehajtás a letiltott összeg erejéig ő ellene intézhető.

3. A 2-ik pontban emlitett jövedelmek hiányában a könnyen pénzzé tehető ingóságok foglalandók le, elvül tűzetvén ki, hogy az adóhátralék az adókötelezettre nézve minél kevésbbé sértő és kártékony módon biztosittassék, nevezetesen: hogy oly tárgyak, melyeknek eladása által az adókötelezettnek nagyobb kár okoztatnék, mintsem az adóhátralék fedezésére elkerülhetetlenül szükséges, a mennyire lehet, megkiméltessenek, s a kéznél levő tárgyak közül mindig azok foglaltassanak le, melyeket az adózó maga jelöl ki, feltéve: hogy e tárgyak egyszersmind könnyen el is adhatók.

4. A zálogolás alól azonban kivétetnek:

a) a végrehajtást szenvedőnek és családjának szükséges ágy és ágynemű;

b) ugyanazoknak szükséges öltözéke;

c) az egyetlen vagy utolsó darab haszonmarha és annak egy havi takarmánya;

d) a földmivelésre szükséges eszközök;

e) a gazdaság folytatására nélkülözhetetlen igás-marha;

f) az adózónak iparűzésére, vagy a napszámosnak munkájára nélkülözhetetlen műszereit illetőleg;

g) az adózónak havitásszerű munkája folytatására nélkülözhetetlen könyvek és egyéb segéd-eszközök, 50 frtnyi érték erejéig, annak választása szerint;

h) a végrehajtást követő 15 napra szükséges élelem;

i) a szükséges vetőmag, következő megszoritással:

ha a zálogolás az év február—ápril időszakában történik, tavaszi vetőmag czimen 1·25 hektoliter;

ha a zálogolás az év szeptember—novemberi szakában történik, őszi vetőmag czimén 1·25 hektoliter hagyatik menten minden katastralis hold szántóföld után, melyet a végrehajtást szenvedő tulajdonul bir és házilag mivel vagy miveltet; és pedig mindkét esetben annyi katastralis hold szántóföldet számitva őszi, illetőleg tavaszi vetés alá, a mennyit a végrehajtást szenvedő évenkint tényleg elvetni szokott. A vetőmagnak ily módon kiszámitott mennyisége azonban nem lehet nagyobb azon mennyiségnél, mely a végrehajtást szenvedő által a

(1) V. ö. 68. §.

megelőző évben ugyanazon gabonanemekben tényleg felhasználtatott.

Ha a törvény ezen rendeletc megsértetnék, a végrehajtást szenvedő a zálogolástól számitott 8 nap alatt az adófelügyelőnél kereshet orvoslást, ki a panasz fölött végérvényesen intézkedik.

5. Oly tárgyak, melyekről a végrehajtást szenvedő fél, vagy bárki más azt állitja, hogy másoknak tulajdonai, vagy a melyek a körülményekből mások tulajdonainak vélelmezhetők, csak akkor vehetők foglalás alá, ha a végrehajtást szenvedőnek egyéb javai, melyek iránt hasonló észrevétel fenn nem forog, a hátralékban levő összegre nézve teljes fedezetet nem nyujtanak.

Ilyen fedezet nem létében az idegen tulajdonnak állitott vagy vélelmezett tárgyak lefoglalandók, de a zálogolási jegyzőkönyvben (8. pont) megnevezendő az, ki azokra nézve tulajdoni vagy elsőbbségi igénynyel bir, lakhelyének kitétele mellett s egyszersmind az igénylő arra hivandó fel, hogy 15 nap alatt igénykeresetének felzetével mutassa ki, hogy a lezálogolt ingók iránti igénykeresetét az illető biróságnál tényleg meginditotta, mert annak elmulasztása esetében a lezálogolt tárgyak a bejelentett igényekre való tekintet nélkül elárvereztetnek.

A zálogolási jegyzőkönyvben igénylőkül meg nem nevezettek által inditott igénykereset csak akkor bir felfüggesztő hatálylyal, ha annak az illetékes biróságnál való meginditása a zálogolástól számitott 15 nap alatt igazoltatik.

Ha a lefoglalt tárgyakra előzőleg birói végrehajtás vezettetett, ez az árverésnek az 55. §. értelmében való megtartását nem akadályozza ugyan, — de ha a korábbi foglalás hitelesitett végrehajtási jegyzőkönyvvel igazoltatik, a befolyt vételár azon birósághoz teendő át, mely a korábbi birói végrehajtás foganatositására kiküldöttet rendelt és az elsőbbségi kérdés e biróság által döntetik el, az árverési határnap kitüzése előtt jelentkező előbbfoglaltatók az árverés idejéről értesitendők.

Ilyen igény- és elsőbbségi ügyekben a biróságok által a kincstár képviseletében a kir. adófelügyelő idézendő meg.

6. A lezálogolt javak összeirandók s egyuttal a jelenlevő becsüsök által megbecsülendők s a szükséghez képest vagy a tulajdonos őrizete alatt hagyandók vagy a községi elöljáróságnak őrzés végett átadandók.

7. A lezálogolt javaknak a zárlat feloldása előtt elidegenitése vagy elsikkasztása ugyanazon bűnvádi következményeket vonja maga után, melyek a rendes birósági eljárással lefoglalt javak elidegenitésének esetére vannak kiszabva.

8. A teljesitett zálogolás és becslés felől az illetők által aláirt vagy az aláirás megtagadása esetén ennek feljegyzésével jegyzőkönyv vétetik fel, mely a tárgyak megnevezését, becsértékét és mikénti leendő biztositásának módját (hivatalos megőrzés vagy a tulajdonosnál meghagyás által) tartalmazza.

9. Ha a lefoglalt vagyon a következő 15 nap alatt a hátralék és a közbenjött költségek lefizetésével tisztáztatik, a zárlat feloldottnak tekintetik.(1)

55. §. Az ingók árverésénél a következő eljárás követendő:

1. Ha a zálogolás által biztositott hátralékok a zálogolást követő 15 nap alatt le nem fizettetnek, tekintettel az idő és költség kimélésére s a legmagasabb értékesitést igérő viszonyokra, az árverés több hátralékostól lefoglalt tárgyakra nézve lehetőleg együttesen a foglalást követő 15 napi határidő lejárta után 30 napi időközt meg nem haladó határnapra tüzendő ki, akár

a) a helyszinén, akár

b) az adóhivatal kerületében, akár végre

c) ezen kerületen kivül létező vásári joggal biró más valamely községben.

A *c)* alatti esetben a kir. adófelügyelőnek beleegyezése szükséges.

2. Az árverésre kitüzött határnap közhirré teendő oly módon, hogy az első árverési határidő legalább 8 nappal előre köröztessék.

E hirdetést:

a) a község által a község kebelében tartandó árveréseknél a község elöljárósága;

b) a szolgabiró által eszközlendő árveréseknél a szolgabiró rendeli el.

A *b)* esetben köteles a szolgabiró az elrendelt árverést legalább is azon községben, hol a zálogolás történt s ott, a hol az árverés tartatni fog, sőt ha a lezálogolt tárgyak között 50 frtnál nagyobb értékű tárgy találtatik, járása egész területén közhirré tétetni, s ha az árverést járásán kivül eső helyen szándékozik megtartani, a körözésnek ily módon leendő foganatositására az illetékes szolgabirót is azonnal felhivni.

3. Az árverési hirdetménynek tartalmaznia kell:

a) a zálogba vett tárgyak megnevezését;

b) a tartandó árverés helyét;

c) a napot és órát, melyben az árverés tartatni fog;

d) azon feltételt, hogy az egyes zálogtárgyak, a mennyiben azoknak értéke egyenkint 50 frtot meg nem halad, becsáron alul is feltétlenül el fognak adatni, 50 frtot meghaladó értékű tárgy pedig csak akkor, ha a becsárnak legalább háromnegyed része igértetik;

e) a szükségessé válható második árverés-

(1) V. ö. 59. §.; 1877 : XX. t. cz. 127. §.

nek az első árverés napjától számitott további 15 napon túl nem terjedhető határidejét;

f) azon feltételt, hogy a vételár azonnal fizetendő.

4. A kitűzött helyen, napon és órában:

a) a községnél (városnál) fizető adózók ellen intézett végrehajtások eseteiben a községi biró vagy községi adópénztárnok egy elöljárósági tagnak és a jegyzőnek, illetőleg körjegyzőnek közreműködésével vagy a városi adóhivatal kiküldöttje a városi tanács által kijelölt két képviselő jelenlétében;

b) a kir. adóhivataloknál fizető adózók ellen inditott végrehajtások eseteiben a szolgabiró vagy helyettese (esetleg az állami közeg) a községi elöljáróság által kiküldött két tanu jelenlétében az árverést megkezdvén, az árverésnek kitett zálogtárgyat rendesen a becsértéken alul is a legtöbbet igérőnek engedi át, kivévén, ha az egyes tárgy értéke 50 frtot meghaladna: ily tárgy az érték háromnegyedén alul az első árverésen el nem adathatik, hanem ujabb árverés kisérlendő meg s ezen második árverésen a tárgy a legtöbbet igérőnek mindenesetre átengedtetik.

5. Az árverés tényéről jegyzőkönyv veendő fel, melynek tartalmaznia kell: annak nevét, kinek tartozásai fejében az elárverezett tárgy lefoglaltatott; — az árverelt tárgyak megnevezését, becsértékét, a legmagasabb ajánlatot, a vevő nevét, az árverési költségek és illetékek megállapitását és alá kell iratnia a végrehajtást foganatositó s a községi elöljáróságot képviselő két tag vagy esetleg két tanu által. Az árverési jegyzőkönyv az árverés befejezése után a foglalási jegyzőkönyvekkel együtt azon község elöljáróságánál leteendő, melyhez a végrehajtást szenvedő tartozik, hol azokat a felek bármikor megtekinthetik.

6. Az árverésből bejött pénzt kis- és nagyközségekben a községi biró vagy községi adópénztárnok, egy elöljárósági tag és a jegyző, illetőleg körjegyző közreműködésével, rendezett tanácsu és törvényhatósági joggal felruházott városokban a városi adóhivatal veszi át s abból rögtön törlesztvén a végrehajtás utján behajtott hátralékokat, a késedelmi kamatokat és adóbehajtási illetékeket, a netáni többletet nyugta mellett a végrehajtást szenvedettnek kézbesiti.

Azon esetben, midőn az árverés az adókat behajtó község kebelén kivül tartatik s a községnek birája és a jegyző, illetőleg körjegyző (pénztárnok) ott jelen nincs, valamint mindazon árveréseknél is, melyeket a szolgabirák (azok segédei vagy helyettesei) esetleg állami közegek foganatositanak, a befolyt összegeket a helybeli kir. adóhivatal az illetőknek rögtön kiadandó hivatalos nyugták mellett veszi át; oly községekben pedig, melyekben kir. adóhivatal nincs, a befolyt pénzeket azon községi közeg, mely azon községben az adók beszedésével megbizva van, átvenni és azokat az illető községi vagy állami pénztárnak rendeleti uton szabályozandó módon átküldeni tartozik.

7. Az árverésből bejött azon pénz, mely nem a megelőző 6-ik pontban kijelölt közegeknek, hanem bárki másnak fizettetett és az állampénztárba be nem adatott, az államkincstár irányában lerovottnak nem tekinthető, és ezért az illető eljáró közegek felelősséggel és kártéritéssel tartoznak.(1)

56. §. A zálogolásért, becslésért és árverésért bélyeg-felszámitásnak nincsen helye.

A végrehajtási összes költségek fedezésére, ide értve a zálogtárgyak szállitási költségeit is, a végrehajtást szenvedő adózók adóbehajtási illetéket tartoznak fizetni.

Ezen behajtási illeték háromféle: intési, zálogolási és árverési illeték.

Az intési illeték az 53. §-ban emlitett irásbeli megintés kézbesitéseért fizetendő és 10 krajczárban állapittatik meg. A zálogolási illeték két krajczárt, az árverési illeték három krajczárt tesz minden adóforint után. Forinton alóli összegek teljes forintnak veendők.

Két krajczárt, azaz zálogolási illetéket fizet azon hátralékos, a ki ellen zálogolási eljárás tettleg alkalmazva volt, adótartozását azonban az 54. §. 9-ik pontja értelmében az árverésre kitűzött határidő előtt az illető pénztárnál lefizette.

Öt krajczárt, azaz zálogolási és árverési illetéket fizet azon hátralékos, kinek lefoglalt ingóságai árverés alá kerülnek.

Ezen öt krajczárnyi illetéken kivül azon hátralékos, kinek ingóságai fölött az árverés más valamely községbe tüzetik ki, még a szállitási költségeket is köteles fizetni, ha azok fedezésére az árverési illetékek nem elegendők.

Ezen §. rendeletei az ingatlanok lezálogolásának és elárverezésének eseteire nem alkalmazhatók.

57. §. Az adóbehajtási illetékek fejében befolyt összegek a községek (városok) részéről eszközölt végrehajtások alkalmával a községi (városi) pénztárba, a szolgabirák és állami közegek által eszközölt végrehajtások alkalmával az államkincstár javára azon kir. adóhivatal pénztárába szállittatnak, melynek kerületéhez az illető község tartozik.

Az intési illeték a megintést eszközlő közegeknek járván, abból az azt átvevő községi vagy állami pénztár által négy krajczár a megintő szolgának, hat krajczár pedig az irásbeli megintést kiállitó közegnek (községi jegyzőnek,

(1) V. ö. 59. §.

városi adóhivatalnak, szolgabirói segédnek vagy helyettesnek) kiadandó.

A zálogolási és árverési illetékekből azon állami vagy községi pénztár által, a melybe befolynak, kielégitendők:

a) a becsüsöknek, a zálogolásnál és árverezésnél alkalmazott tanuknak és községi elöljáróknak a megyei alispán (polgármester) által szabályozott dijai;

b) az adóhivatalnál közvetlenül fizető adózók ellen eszközlött végrehajtások alkalmával a zálogolás alá vett és a zálogolás helyén árverés alá került tárgyaknak az árverés szinhelyére való szállitási költségei;

c) a végrehajtást eszközlő szolgabirónak, illetőleg segédjének (helyettesének) vagy állami közegnek napidij és fuvarköltség illetményei. Ezen napidijt és uti költséget azonban az illetők csak egyszer számithatják fel, még akkor is, ha székhelyükön kivül ugyanazon helyen és időben több végrehajtást teljesitenek.

A szolgabirák (illetőleg segédjeik, helyetteseik) illetményeit a pénzügyminister, ha czélszerünek látja, átalányban is állapithatja meg.

58. §. Az ingatlanokra vezetendő biztositási és kielégitési végrehajtás a polgári törvénykezési rendtartásban meghatározott eljárás szerint eszközlendő.

Az egyenes adók könyvelésével és nyilvántartásával megbizott községi közegek, továbbá a kir. adóhivatalok és az illeték-kiszabási hivatalok által hivatalos pecsét alatt kiadott hátraléki kimutatások azon okmányok erejével birnak, melyek alapján az emlitett törvénykezési rendtartás szerint végrehajtásnak van helye.

Azt, hogy a biztositási és kielégitési végrehajtás az ingatlanra vezetendő, esetről-esetre a törvényhatóság közigazgatási bizottsága végzésileg rendeli el és szabályszerü intézkedés végett az állam jogügyi képviselőjét megkeresi.

59. §. A közigazgatási hatóságok (községi elöljáróságok, szolgabirák, polgármesterek, alispánok, és az utóbbiakkal egyenlő rangban álló tisztviselők) kötelesek arról gondoskodni, hogy az 54. és 55. §§-ban körülirt végrehajtási eljárás foganatositása alkalmával a közrend szükség esetében karhatalom kirendelése által is fentartassék.

60. §. Az egyénenkénti könyvelést teljesitő községi jegyzők (városi adóhivatalok) kötelesek az általuk behajthatatlanoknak tapasztalt folyó adótartozásokat évenként kimutatni. Ezen adótartozások törlése iránt, a tényállásnak a szolgabiró, illetőleg királyi adófelügyelő által történt megállapitása után, a törvényhatóság közigazgatási bizottsága határoz, a mennyiben az illető tartozás 100 frtnál nem nagyobb, ellenkező esetben a pénzügyministernek határozatát kéri ki.

A közigazgatási bizottság által saját jogkörében eszközlött adótörlések ellen felebbezési joga fenmarad a királyi adófelügyelőnek a pénzügyministerhez, ha a 7. §-ban emlitett körülmények fenforognak.(1)

61. §. A szolgabirák (polgármesterek), a helyszinén megjelenő kir. adófelügyelőnek vagy helyettesének ellenőrzése mellett, kötelesek az adóbehajtással foglalkozó közegeket szemmel tartani, észlelt törvény- vagy szabályellenesség vagy mulasztás esetében azoknak okozóira 5 frttól 25 frtig terjedhető és az egyenes adók módjára felében a kincstár, felében a megyei házi pénztár javára behajtandó birságokat (felebbezéssel a törvényhatóság közigazgatási bizottságához) — róni és erről esetről-esetre a törvényhatóság közigazgatási bizottságának jelentést tenni.(2)

62. §. A községek elöljárói a szolgabirónak, a városok és szolgabirák a királyi adófelügyelő utján a törvényhatóság közigazgatási bizottságának havonkint bemutatják jelentéseiket az adóbehajtás menetéről, és az adóbehajtás rendes eszközlése iránt azon felelősséggel tartoznak, hogy a hol igazolatlanul hátralékban marad az adó, ott költségükön fog az akár más hatósági, akár állami közeg által behajtatni.

Észlelt hanyagság esetében a közigazgatási bizottság van hivatva a körülményekhez képest kimondani, hogy: ha 14 nap alatt a hiány nem pótoltatik, az emlitett felelősség lép életbe. Ily esetben egyuttal intézkedik a bizottság, hogy az adóbehajtás — a 14 napi határidőnek eredmény nélküli lefolyta után, — a hatósági más közeg vagy állami közeg által a mulasztó közegnek költségén eszközöltessék.

Ha elrendeltetik a felelősség alkalmazása, a rendelet a sujtott közeggel azonnal közöltetik, ki is három nap alatt az ellen felebbezhet; de ha a pénzügyministertől a felebbezés felküldésétől számitott 14 nap alatt kedvező válasz nem érkezik, a végzés érvénybe lép.

Ha a bizottság a felelősség esetének alkalmazását — szemben a jelenlévő királyi adófelügyelőnek mint adóügyi előadónak vagy helyettesének kivánságával — megtagadja, az ügy az adóügyi előadó által a 7. §-ban jelzett módon a pénzügyministerhez felebbezendő, a ki az emlitett felelősségnek alkalmazását elrendelheti.

Azon községi (városi) közeg, ugyszintén azon szolgabiró, ki ellen a most emlitett szigor alkalmaztatott, ismételt hanyagság esetében fegyelmi uton hivatalától is elmozditható (9. §.)(3)

63. §. Azon községi közegek (községi jegy-

(1) V. ö. 5. §. 2. p.
(2) V. ö. 5. §. 2. *c)* p.
(3) V. ö. 52. §.

zők, városi adóhivatalok) és szolgabirák, kik az év végéig a fizetési halasztást nyert s adóelengedés vagy behajthatlanság czimén letörült összegek levonása után fenmaradó folyó évi adótartozást behajtják és a királyi adóhivatalba beszállitják, a törvényhozás által e czélra rendelt alapból jutalmakban részesittetnek. Azon község (város) pedig, mely az emlitett folyó adótartozáson kivül az évi beszedésre a községhez (városhoz) utalt hátraléki összegből legalább 60 százalékot szállit be a királyi adóhivatalba, a beszállitott hátraléki összegből saját házi pénztára javára egy százalékot kap.

IV. RÉSZ.

A közadók biztositásáról.

I. FEJEZET.

A törvényhatóságoknak a közadók biztositásánál való közreműködése.

64. §. A törvényhatóságok és azok közegei mindazokat, miknek teljesitése a törvényesen megszavazott és beszedetni rendelt adók és közjövedelmek kivetése, biztositása és behajtása, valamint a fennálló adótörvények kijátszásának és a kincstári jövedelmek megröviditésének megakadályozása körül ezen törvényczikk és a közadók tárgyában hozott egyéb törvények által kötelességükké tétetik s az ezen törvények alapján kiadandó pénzügyministeri rendeleteket felelősség terhe alatt végrehajtani tartoznak.

A végrehajtás megtagadásának esetében a főispán az 1870 : XLII. törvényczikk 54. és 55. §§. és Budapest fővárosra nézve a főpolgármester az 1872 : XXXVI. törvényczikk 70. és 71. §§-ai szerint rendelkezik.

A törvényhatósági tisztviselők ellen az általuk hivatalos eljárásaik közben akár cselekvés, akár mulasztás által az államkincstárnak okozott károkért az 1870 : XLII. t.-cz. VI. fejezetében körülirt eljárásnak van helye.

Valahányszor valamely törvényhatóság közgyülésén vagy a közigazgatási bizottság ülésén inditvány tétetik, a pénzügyminister által a törvényesen megállapitott adók tárgyában kiadott rendeleteknek végre nem hajtása vagy elhalasztása iránt, az elnök köteles névszerinti szavazást tűzni ki, s az inditványozónak, valamint az inditvány mellett szavazók neveinek jegyzőkönyvbe iktatását eszközölni.

Ha a pénzügyminister rendelete ellen, annak végrehajtása helyett, felirás határoztatik, a végrehajtás elhalasztása miatt támadható kárért az inditványozó s az inditvány mellett szavazók felelősek.

Ha az elnök a névszerinti szavazást kitűzni és a neveket a jegyzőkönyvbe beiktattatni elmulasztaná, kártéritéssel az azon napon elnöklő tartozik. A kártéritési keresetet az állam jogügyi képviselője által az illető kir. törvényszék előtt indittatik meg.

65. §. Állami, törvényhatósági és községi tisztviselők és elöljárók, ugy a kir. közjegyzők is, ha a bélyegtelen vagy elegendő bélyeggel el nem látott beadványok és más bélyeg- vagy illetékköteles iratok leletezését elmulasztják, ezen mulasztásaikért felelősséggel tartoznak, s ugy az egyszeres, mint a felemelt bélyeg és illetéket megfizetni kötelesek, ha ezen dijak a felektől be nem hajthatók.

Hasonló felelősséggel tartoznak a nevezettek akkor is, ha bélyegköteles kiadványokat bélyeg nélkül vagy nem elegendő bélyeggel adnak ki, és ha az illetékmegszabásra illetékes hatósághoz átteendő végzéseknek és más iratoknak kellő időben való kiadmányozását elmulasztják.

A fentebbi mulasztások kideritése szempontjából, a pénzügyminister kiküldött biztosa által a hatóság, illetőleg község küldöttének közreműködése mellett, időről-időre hivatalos szemléket tarthat.

66. §. A törvényhatósági tisztviselők kötelesek:

a) a fogyasztási adókra, jövedékekre és illetékekre vonatkozó törvények ellen elkövetett kihágások eseteiben az illetékes pénzügyi közeg megkeresésére a leletről jegyzőkönyvet felvenni, a tényállás földerittetése s a tettesek kinyomozása végett a tiszti vizsgálatot haladék nélkül végrehajtani, a dugárunak, illetőleg az áthágás tárgyainak és eszközeinek lefoglalása s a kincstár követelésének a tetten érettnél talált javakban biztositása iránt intézkedni;

b) a fogyasztási adóknál, hol az átalány alkalmaztatik, ugy különösen a bor- és husfogyasztási adó iránt kötendő bérleti szerződések megkötésénél közbenjárólag közreműködni;

c) a sószállitásnál közbejövő akadályok eseteiben, a szállitmány vezetőjének, vagy más arra hivatottnak felhivására, a tényálladék földeritése, a közbejött akadályok elháritása, a só széthordásának megakadályozása s általában a kincstár megkárosodásának eltávolitása iránt azonnal intézkedni.

A törvényhatósági tisztviselő, ki a jelen §-ban kiszabott kötelességet vagy épen nem, vagy nem a törvény rendeleteinek megfelelőleg teljesiti, a kincstárnak minden ez által okozott kárért teljes kárpótlással tartozik, és fegyelmi vizsgálat alá vonandó.

A kártéritési keresetet az állam jogügyi képviselője inditja meg; a fegyelmi eljárásra nézve mévadó a 9. §.

II. FEJEZET.

Vegyes intézkedések.

67. §. Ingatlanok birói eladásánál s a vételár birói felosztásánál az utolsó három évi, ugyanazon birtokot terhelő egyenes adók, illetéki hátralékok, az egyenes adók módjára behajtandó egyéb tartozások s a községi adópótlékok bekeblezés nélkül is minden egyéb követelés előtt elsőbbséggel birnak.

Évi adó alatt értetik azon összeg, mely mint folyó adó, az illető ingatlanra azon évben kivetve volt.

Ezen elsőbbség az eredménynyel megtartott árverés napjától visszafelé számitandó zárlat vagy végrehajtás utján való bérbeadás esetében a zárlat, illetve a végrehajtás tartama alatt esedékes folyó adók, a zárgondnok vagy bérlő által az ingatlan jövedelmeiből fizetendők.

Ha valamely három évnél nem régibb államadó, illetéki hátralék, vagy az egyenes adók módjára behajtandó ugyanazon birtokot terhelő más tartozás bekebeleztetik, ezen bekebelezés a törvényen alapuló elsőbbségi jogot meg nem szünteti.(1)

68. §. Az egyenes és közvetett adók, az egyenes adók módjára beszedendő követelések és tartozások, végre az illetékek elévülnek;

1. ha azok az adótárgy, a követelés, a tartozás keletkezésének, illetőleg az illetékkiszabás alapját képező jogügylet vagy haláleset bejelentésének napjától számitva öt év alatt ki nem vettetnek; vagy

2. ha a kivetés napjától kezdve öt év alatt nem szorgalmaztatnak, vagy nem biztosittatnak. Szorgalmazásnak vétetik a hirdetmény utján foganatositott megintés is (53. §.)

Vétkes mulasztás folytán bekövetkezett behajthatatlanságuk esetében az államnak e részbeni kárát az tartozik megtériteni, a ki azt a végrehajtás vagy biztositás elmulasztása által okozta.

69. §. Azon esetben, midőn az adótartozások biztositása végett azoknak telekkönyvi bekebelezése mutatkozik szükségesnek, ezen bekebelezést a kir. adófelügyelő a telekkönyvi hatóságnál eszközli. A kir. adófelügyelő bekebelezési kérvényének alapjául szolgálnak a községeknél előirásban lévő egyenes adótartozásokra nézve a községek által — a kir. adóhivataloknál előirásban lévő egyenes s közvetett adókra és illetekekre nézve, s a mennyiben a törvény máskép‍ nem intézkedik, az egyenes adók módjára beszedendő egyéb tartozásokra nézve is az adóhivatalok által kiállitott hátraléki kimutatások.

A bekebelezett tartozásoknak teljes kifizetése után 8 nap alatt a kir. adófelügyelőnek a kifizetésről hivatalos jelentés teendő, ki ezen jelentés beérkeztétől számitott 8 nap alatt a kitörlés eszközlése végett az illető telekkönyvi hatóságot hivatalból megkeresni köteles.

70. §. Csődesetekben a 67. §-ban megállapitott három évi elsőbbség a csőd elrendelésének napjától visszafelé számitandó; a folyó adók pedig, mint rendes folyó kiadások, a tömeggondnok által minden további meghagyás nélkül a tömeg jövedelmeiből lejárat szerint fizetendők, s ha nem fizettetnek, a jelen törvényben körülirt eljárással a csődtömegből, illetőleg a tömeggondnoktól végrehajtás utján behajtandók.

A csődtömeget terhelő közadó, s más, az egyenes adók módjára behajtandó követelések a csődtömeg elleni kereseteknek bejelentésére kitüzött határnapon tul is mindaddig bejelenthetők, mig a perügyelő osztályozási tervezetét a csődbiróságnál be nem mutatja.(2)

71. §. Azon egyenes adók és illetékek s az egyenes adók módjára beszedendő egyéb követelések és tartozások, melyek valamely ingatlant terhelnek, a tényleges birtokos által fizetendők. Magánkézből megvett ingatlan birtokokat terhelő ilynemű hátralék a vevőre átszáll, birtokelőde elleni visszkereseti jogának fenmaradása mellett.

A kivetés évében a közös háztartásban élő házastársak és nagykoru családtagok, a családfőre kirovott keresetadóra, bányaadóra, tőkekamat és járadékadóra nézve egyetemlegesen felelősek.

72. §. A kir. adóhivatalok (községi jegyzők, városi adóhivatalok) és illetékkiszabási hivatalok kötelesek saját könyveik utmutatása szerint mindazoknak, kik birtokvásárlási alkuban állanak, vagy ingatlan birtokra kölcsönt venni vagy hitelezni akarnak, az illető birtokot terhelő egyenes adókat, illetékeket, valamint egyéb kincstári követeléseket is dij nélkül tudtul adni, s ha kivántatnék, azok felől ivenként 50 kros bélyeggel ellátott bizonyitvány is kiadni. A kir. adóhivatalok és illekkiszabási hivatalok által kiadott bizonyitványok az államkincstár irányában is bizonyitó erővel birnak. A községi közegek által kiállitott bizonyitványok hitelességeért a kiállit közegek a bizonyitványt szorgalmazó irányában személyükkel és vagyonukkal anyagilag is felelősek.

73. §. A ki a közadók kezelésével, kivetésével, beszedésével vagy behajtásával foglalkozó állami, köztörvényhatósági vagy községi közeget, hivatalos eljárása közben sértő szavakkal illeti, vagy a végrehajtás folytatását erőszak

(1) V. ö. 1879: XXXIV. t. cz. 5. §.; 1879: XXXV. t. cz. 5. §.; 1880: XLV. t. cz. 35. §.
(2) V. ö. 1880: XLV. t. cz. 35. §.

alkalmazása nélkül megakadályozza, vétséget követ el; az, ki az említett közegeknek tettleg ellenszegül, azokat hivatalos eljárásukban erőszak vagy erőszakkal fenyegetés által akadályoztatja, vagy azokat tettleg bántalmazza, közhatóság elleni erőszak bűntettét követi el és tette beszámitásának mérvéhez képest büntetendő.

74. §. Az állami, köztörvényhatósági és községi közegek szabályellenes eljárásukért közigazgatási, esetleg fegyelmi uton, mindig feleletre vonandók. Ha azonban szabályellenes eljárásban tényleges erőszakot alkalmaznak, vagy szabályszerű eljárásban, az önvédelem esetén kivül, valakit tettleg bántalmaznak, vagy bántalmaztatnak, hivatali hatalommal visszaélés bűntettét követik el s annak mérvéhez képest büntetendők.

75. §. A pénzügyőröknek törvényes biróság előtt letett hitükre hivatkozva tett vallomásaik azokban, mik hivatásuk körébe tartoznak, mindaddig bizonyitó erővel birnak, mig a tett vallomás hitelessége ellenadatokkal meg nem ingattatik.

III. FEJEZET.

Az adótörvények és szabályok elleni kihágások büntetéséről.

76. §. Az adótörvények és szabályok elleni kihágások az egyes adónemekre nézve fennálló törvények és törvényes szabályok szerint büntettetnek.

A mennyiben a büntetés mérvéről s minőségéről, valamely pénzügyi kihágásra nézve külön törvény vagy szabály határozottan nem intézkednék, alapelvül szolgál, hogy a kincstár megröviditésének, károsításának, az adóköteles személyek vagy adótárgyak eltitkolásának, kijátszásoknak, valamint valótlan bemondásoknak birsága 1—8 annyi, mint azon összeg, melylyel a kincstár megkárosittatott.

Ha ezen összeg nem tudatik, a birság 1—500 forint.

A kincstár megkárositására irányzott bűncselekvények bűnvádi eljárás utján fenyitendők meg.

77. §. Kisebb kihágások, a melyeknél a kincstár megröviditésére irányzott szándék nem forog fenn, 1 frttól 50 frtig terjedhető birsággal büntetendők.(1)

78. §. A 76. §-ban említett kihágások miatti vizsgálatok megejtésére hivatva vannak a kir. adófelügyelők, illetőleg a kir. pénzügyigazgatóságok, a mint t. i. az illető ügy egyenes adókra vagy pedig más közadókra vonatkozik.

A vizsgálat által megállapitott kihágások büntetésére nézve illetékesek az 1871:LXVI. t. cz. 1. §-a alapján az erre felhatalmazott kir. törvényszékek. Illetőségük kiterjed az 1875: XXI. t. cz. 18. §-ában említett esetek kivételével mindazon ügyekre, melyeknek tárgyát az egyenes és közvetett adókra, jövedékre, fogyasztási adókra és illetékekre vonatkozó törvények megsértése képezi, a mennyiben a törvénysértés büntetést von maga után.

A 77. §-ban említett kihágások büntetésére nézve illetékesek, az ügy természetéhez képest, vagy a kir. adófelügyelők, vagy pedig a kir. pénzügyigazgatóságok.

Az érdekelt fél birtokon belül 15 nap alatt a kir. adófelügyelő határozatát a közigazgatási bizottsághoz, a pénzügyigazgatóságét pedig a pénzügyministerhez felebbezheti.(2)

79. §. Azon kihágás, melyért az illető a vétkes cselekvény vagy mulasztás napjától számitott három év alatt kérdőre nem vonatott, büntetés tárgya többé nem lehet.

80. §. Kihágások eseteiben, ha a fél eleget tesz a szabályszerű feltételeknek, enyhitő körülmények felhozása mellett kérheti a vizsgáló hatóságnál a vizsgálat megszüntetését, melyet ezen hatóság elrendelhet; ellenkező esetben az ügy további tárgyalás végett a pénzügyi birráskodással felruházott illető törvényszékhez áttevendő.

81. §. Az első folyamodásu törvényszék itéletei felebbezhetők a kir. táblához, mely másodfokulag és véglegesen határoz.

Az említett biróságoknál ezen ügyekre nézve az 1874:XL. t. cz-ben fentartott jövedéki birósági eljárási szabályok mérvadók, azon kiegészitéssel azonban, hogy az 1876:IV. t. cz. 19. és 20. §-ainak a dohányjövedéki kihágásokra vonatkozó rendelkezései a közadók egyéb nemeiről szóló törvények határozmányai ellen elkövetett kihágások eseteire is alkalmazandók.

Jogérvényes itélettel kiszabott birságoknak részben vagy egészben elengedését a fél kérelmére a pénzügyminiszter Ő Felségének ajánlhatja.

Életbeléptetési és átmeneti intézkedések.

82. §. A közigazgatási bizottságok szervezésének idejéig:

a) azon teendőket, melyek az 5. §. 2-ik pontja és 3-ik pontjának *a)* betűje alatt felsoroltatnak, a házadó kivetése elleni felszólamlások kivételével, melyekre nézve 1876. évre az 1868:XXII. t. cikkben körülirt felszólamlási

(1) V. ö. 78. §.; 1881: IV. t. cz. 29. §.; 1881: XXVI. t. cz. 16. §.; 1881: XXVII. t. cz. 20. §.
(2) V. ö. 1881: IV. t. cz. 29. §.; 1881: XXVII. t. cz. 20. §.

eljárás marad érvényben, a kir. adófelügyelők teljesitik;

b) azon teendőket, melyek az 5. §. 1. pontja és 3-ik pontjának *b)* és *c)* betüje alatt felsoroltatnak, a pénzügyminister látja el

83. §. Az 1868. évi XXI., XXIV., XXXIV., — az 1870. évi LV. és az 1873. évi VIII. t. czikkek, valamint az 1868. évi XXVI., az 1870. évi XLIX., az 1871. évi LVIII. és az 1873. évi VII t. czikkeknek, az 1875. évi XXII., XXIV., XXVI., XXVII. és XXIX. t. czikkek határozmányai után még érvényben maradt részei; — végre az 1875. évi XXII. t. cz. 7-ik §-ának, az 1875. évi XXIV. t. cz. 10-ik §-ának és az 1875. évi XXVII. t. cz. 11-ik §-ának az ezen t. czikkekkel behozott adók kirovásának eddigi módjára vonatkozó rendelkezése; az 1875. évi XXVI. t. cz. 29. és 31. §-ai és az 1875. évi XXIX. t. cz. 38-ik §-a a jelen törvény életbeléptetésének napjától kezdve hatályon kivül helyeztetnek. Az 1868. évi XXII t czikknek a házadó kivetése elleni felszólamlások elintézését szabályozó 31—47. §-ai pedig 1877. évi január 1-ső napjától kezdve érvényen kivül tétetnek.

84. §. Ezen törvény hatálya, a közigazgatási bizottságokra vonatkozó rendelkezések kivételével, kiterjed Horvát-Szlavonországokra is, a következő módositásokkal:

1. az adóügyek vezérletére hivatott kir. adófelügyelők minden tekintetben közvetlenül az országos pénzügyigazgatóságnak, közvetve a pénzügyministernek vannak egyedül alárendelve.

2. a jelen törvényben a közigazgatási bizottságokra ruházott teendők közül:

a) azokat, melyek az 5. §. 2. pontja és 3. pontjának *a)* betüje alatt felsoroltatnak, a házadó kivetése elleni felszólamlások kivételével, melyekre nézve az 1876. éven tul is az 1868: XXII. és 1870:LI. törvényczikkekben körülirt felszólamlási eljárás marad érvényben, a kir. adófelügyelők teljesitik;

b) a többieket az országos pénzügyigazgatóság látja el;

3. a 30. §. értelmében alakitandó felszólamlási bizottság elnökét és elnökhelyettesét a pénzügyminister nevezi ki;

4. a 37. §. értelmében alakitandó küldöttségeket a kir. adófelügyelő előterjesztésére az országos pénzügyigazgatóság rendeli ki;

5. az adóvégrehajtás foganatositására:

a) azon adózók ellen, kik adójukat a kir. adóhivatalnál fizetik, kivétel nélkül;

b) azon adózók ellen, kik adójukat a községnél fizetik, a 62. §-ban emlitett esetben a kir. adóhivatalok vannak hivatva; végre

6. az adótörvények és szabályok elleni kihágások büntetésére az 1871:LXIV. t. cz. alapján az ez országokban fennálló pénzügyi törvényszékek illetékesek.

Horvát-Szlavonországok összes közigazgatási hatóságai kötelesek a kir. adófelügyelőket és az országos pénzügyigazgatóságot mindazon teendőikben, melyeket az adóügyek ellátására nézve a jelen t. cz. értelmében teljesiteni tartoznak, minden törvényes eszközök felhasználásával támogatni, az adóvégrehajtások alkalmával a közrend fentartásáról az 59. §. értelmében gondoskodni, a közadók biztositásánál a 64., 65. és 66. §-ok értelmében közreműködni, a községi közegeket azokban, miket az adóügyek ellátása körül teljesiteni tartoznak, ellenőrizni s a kir. adófelügyelőknek értesitései, vagy saját észleletei alapján a hanyag községi közegeket fegyelmi uton és esetleg a mulasztás mérvéhez képest hivatalvesztéssel is megbüntetni.

85. §. A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy a jelen törvény határozmányai egyszerre vagy részenkint leendő életbeléptetésének határnapját rendeleti uton határozhassa meg.(1)

86. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénz-, bel- és igazságügyministerek, Horvát-Szlavon országokra nézve a pénzügyminister, egyetértőleg Horvát-Szlavon és Dalmátországok bánjával, bizatnak meg.

---

(1) E törvény életbeléptetéso tárgyában l. a pénzügyminiszter 1876 jun. 18. 29,0 94 sz., 1876 jun. 17. 29,989. sz. rend. (1876. R. T. 163.); 1876 jul. 5. 33.501. sz. rend. (1876. R. T.294.), továbbá 1876 okt. 12. 51,450. és 1876 jul. 22. 36,793. sz. rendeleteit (1876. R. T. 484.).

XVI. TÖRVÉNY-CZIKK

a végrendeletek, öröklési szerződések és halálesetre szóló ajándékozások alaki kellékeiről.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi április 6-án. Kihirdettetett az országgyűlés mindkét házában 1876. évi április 8-án.)

I. FEJEZET.

Az irásbeli magán-végrendeletekről.

1. §. Az irásbeli magán-végrendelet érvényességéhez:

a) ha a végrendelet az örökhagyó által egész terjedelemben iratott és aláiratott, két tanu;(2)

b) minden egyéb esetben négy tanu kivántatik.(3)

2. §. Azok, a kik 18. évüket be nem töltötték; továbbá a vakok, siketek és némák; vagy a kik eszük használatától megfosztva vannak; végre a kik hamis eskü vagy nyereségvágyból elkövetett bűntett miatt jogerejüleg elitélve voltak, irásbeli magán-végrendeletnél tanuk nem lehetnek.(4)

3. §. A tanuknak a végrendelkezésnél együttesen jelen lenni és annak bizonyitására, hogy az örökhagyó személyében csalás vagy tévedés nem történt, képességgel birniok kell.(5)

4. §. Az 1. §. *a)* pontja esetében a tanuk közül legalább egynek, a *b)* pont esetében pedig legalább kettőnek irni és olvasni tudni és a végrendeletet tanu-minőségben önkezüleg aláirni kell. Az irni nemtudó tanu az okiratot kézjegyével látja el s nevét az irni tudó tanu, mint névaláiró, irja alá.

5. §. Az 1. §. *a)* pontja esetében, továbbá akkor is, ha az olvasni és irni tudó végrendelkező a végrendeletet nem önkezüleg irta, hanem csak aláirta: a tanuknak a végrendelet tartamát ismerniök nem szükséges, hanem elégséges, ha a végrendelkező együttes jelenlétükben és általuk értett nyelven kijelenti, miként az okirat az ő végrendeletét tartalmazza, azt előttük aláirja vagy már előbb általa önkezüleg aláirtnak elismeri, és az, hogy ez megtörtént, magán az okiraton, nem pedig annak boritékán, a tanuk által igazoltatik.(6)

6. §. Ha a végrendelkező olvasni és irni nem tud vagy más körülmények miatt végrendeletét önkezüleg alá nem irhatja, a tanuknak a végrendelet

---

(1) E törvény Fiume városában és kerületében nincs hatályban. (Itt érvényes: osztrák polg. törvénykönyv II. Rész. 9. főczíme; továbbá 1248—1245. §§-ai.)
A végrendelkezési jogról l. Hk. I. R. 5., 51., 58. §§.; 1687: IX. t. cz.; 1715: XVI. t. cz. 2. §.; 1715: XXVI. t. cz.; 1715: XXVII. t. cz.; 1836: XIV. t. cz. 8. §.; Id. törv. szab. 7—9., 19. §§.; 1884: XVI. t. cz. 3., 45., 59., 67., 75. §§. A végrendeletek külső kellékeiről v. ö. 1492: XCVII. t. cz; Hk. I. 57.; III. 29., 30.; 1638: XXXI. t. cz. 4. §.; 1647: XV. t. cz.; 1655: XLVI. t. cz.; 1715: XXVII. t. cz.; 1830: IX. t. cz. 3. §.; 1840: XIV. t. cz. 1. §.; Id. törv. szab. 5., 6. §§.
A végrendeletek külső kellékeit illető perek biróságáról v. ö. 1868: LIV. t. cz. 22. §.
A végrendeletek kihirdetéséről v. ö. 1894: XVI. t. cz. 24—34. §§.
(2) V. ö. 4., 5. §§.
(3) V. ö. 4., 80. §§.
(4) V. ö. 25., 30. §§ A 2. §-nak a szóbeli magán-végrendeletekre kiterjesztéséről v. ö. alább 16. §.
A 12 éven aluli gyermek nem alkothat végrendeletet: Hk. I. 111. cz.; III. 30. cz. 4. §.
(5) E §-nak kiterjesztéséről a szóbeli magán-végrendeletekre v. ö. 16. §.
(6) V. ö. 25. §.

tartalmát ismerniök kell s e végből szükséges, hogy a tanuk a végrendelkező által használt nyelvet értsék; hogy a végrendelet tartalma a végrendelkező és tanuk együttes jelenlétében, az irni és olvasni tudó tanuk egyike által érthetően felolvastassék, hogy ennek megtörténte után a végrendelkező kijelentse, miként az okirat az ő végrendelkezését tartalmazza, hogy az okiratra a végrendelkező nevét az olvasni és irni tudó tanuk egyike, mint névaláiró aláirja, a végrendelkező pedig kézjegyével ellássa, és hogy ezeknek megtörténte magán az okiraton, nem pedig annak boritékán, a tanuk által igazoltassék.

7. §. Irásbeli magán-végrendeleteknél a végrendelkezés helyének és időpontjának kitétele szükséges.

8. §. Ha a végrendelet több ivből áll, ezek zsinórral összefüzendők s a zsinór két vége a végrendelkező és a midőn ezen törvény értelmében tanuk alkalmazása szükséges, legalább is egy tanu által pecséttel megerősitendő.

9. §. Az, a ki valamely végrendeletnél tanúul alkalmaztatott, továbbá annak fel- és lemenő ágbeli rokonai, ugy szüleitől és nagyszüleitől leszármazó oldalrokonai, unokatestvérekig bezárólag; nem különben házastársa, házastársának testvérei, ugyanannak fel- és lemenő rokonai, továbbá fel- és lemenő rokonainak és testvéreinek házastársai, a végrendelet által nekik szánt előnyben csak akkor részesülhetnek, ha a kérdéses tanut nem számitva a végrendelkezés a szükséges számu tanuk előtt történt.(1)

10. §. Az, a ki az örökhagyó végrendeletét irta s azok, kik vele a 9. §-ban emlitett rokonsági és sógorsági összeköttetésben vannak, a végrendelkezésben nekik szánt előnyben csak a következő esetben részesülhetnek:

a) ha az örökhagyó a végrendelet ide vonatkozó részét önkezüleg irta;

b) ha a végrendeletnek ezen intézkedését tartalmazó részét külön, önkezüleg irta alá;

c) ha a végrendelet szövegébe avagy záradékába önkezüleg irt, avagy a végrendeletnél jelen volt tanuk előtt, a végrendelkezéskor élő szóval tett nyilatkozattal a végrendelet ezen részét külön megerősitette.

11. §. A közönséges irástól eltérő jegy- vagy számjegy-irásokba foglalt végrendelet semmis.

12. §. Ha valamely irásbeli magán-végrendelet az előnyben részesitendő személyt illetőleg, a végrendelkező által kiállitott külön iratra mint a végrendelet kiegészitő részére hivatkozik, ezen irat csak akkor jöhet figyelembe, ha az irásbeli végrendeletre megszabott kellékekkel bir; különben a végrendeletnek azon intézkedése, mely ily hivatkozást tartalmaz, csak annyiban bir hatálylyal, a mennyiben a hivatkozott irat figyelembe vétele nélkül, magából a végrendeletből a végrendelkező ajándéka kétségtelenül kitünik. A végrendelettel összefüggésben levő más okiratok bizonyitó ereje az okiratokra nézve fennálló törvények szerint itélendő meg.(2)

13. §. Házastársak feljogositva vannak, végrendelkezésüket ugyanazon irott magán-végrendeletbe foglalni, akár tartalmazzon e végrendelet a házastársak közötti kölcsönös intézkedést, akár pedig nem.

---

(1) V. ö. 10. §. — A 9. §-nak kiterjesztéséről a szóbeli magán-végrendeletekre v. ö. 16. §.

(2) E §-nak kiterjesztéséről a szóbeli magán-végrendeletekre v. ö. 16. §.; a közvégrendeletekre v. ö. 21. §.

Ezen eset kivételével, ha ugyanazon végrendeletbe többeknek végintézkedése foglaltatik, e végrendelkezések mindenike semmis.[1]

14. §. Ezen fejezet intézkedései az irásbeli magán-fiókvégrendeletekre is alkalmazandók.[2]

II. FEJEZET.

A szóbeli magán-végrendeletekről.

15. §. A szóbeli magán-végrendelet érvényességéhez négy tanu jelenléte szükséges, kik a végrendelkező által használt nyelvet értik. A végrendelkezőnek nyilatkozatát a tanuk előtt érthetően és egész terjedelemben élőszóval, nem pedig valamely hozzá intézett kérdés igenlése vagy megtagadása által kell előadnia és kinyilatkoztatnia, miként az általa tett nyilatkozatot szóbeli végrendeletnek kivánja tekinteni. A szóbeli végrendelkezés a végrendelkező nyilatkozatának bevégzésével fejeztetik be.

16. §. A 2-ik, 3-ik, 9-ik és 12-ik §§-ok intézkedései a szóbeli magánvégrendeletekre is alkalmazandók.

17. §. A szóbeli magán-végrendelet feltétlen érvényességgel csak azon esetben bir, ha a végrendelkező a szóbeli végrendelkezéstől számitott három hó alatt meghal. Ha a végrendelkező ezen határidő után hal meg, a szóbeli végrendelet csak akkor érvényes, ha az, a ki a végrendeletből jogokat érvényesiteni kiván, bebizonyitja, miként a három havi határidőtől az elhalálozás bekövetkezéseig az örökhagyó oly állapotban volt, hogy újabb végrendeletet nem tehetett.

18. §. Ha a szóbelileg nyilvánitott végrendelet tartalma később irásba foglaltatik és az irott magán-végrendeletekre előirt alaki kellékekkel elláttatik, akkor az ekként irásba foglalt végrendelkezés uj végrendeletnek tekintendő s ennek érvényessége az irásbeli magán-végrendeletekre megállapitott szabályok szerint itélendő meg.

19. §. Ha az örökhagyó által irásba foglalás végett kijelentett végakarat irásba foglalva nem lett, vagy az irásba foglalás be nem fejeztetett, vagy az irásbeli magán-végrendeletekre előszabott alaki kellékek meg nem tartattak: akkor az ily módon kijelentett végakarat szóbeli végrendelkezésnek csak azon esetben tekinthető, ha a szóbeli magán-végrendeletek alaki kellékei megtartattak és a végrendelkező határozottan kinyilatkoztatta, miként az általa tett nyilatkozatot szóbeli végrendeletnek kivánja tekinteni.

20. §. Ezen fejezet intézkedései a szóbeli magán-fiók végrendeletekre is alkalmazandók.

III. FEJEZET.

A közvégrendeletekről és közjegyzőnél letéteményezett irásbeli magán-végrendeletekről.

21. §. Közvégrendeletet közjegyző és kir. járásbiróságok előtt az 1874: XXXV. törvényczikkben előirt módon lehet tenni.[3]

---

(1) E korlátozás nem terjed ki az öröklési szerződésekre: l. alább 33. §. második bekezd. A 13. §-nak kiterjesztéséről a közvégrendeletekre v. ö. 21. §.

(2) A fiókvégrendeletek korábbi kellékeiről v. ö. 1715: XXVII. t. cz. 6. §.

(3) V. ö. 1874: XXXV. t. cz. 82 86. §§.; 1886: VII. t. cz. 20. §.; a közvégrendelet felvételének köz-

Némák és siketnémák, még ha irni és olvasni tudnak is, továbbá a 18 éven alóli kiskoruak, a mennyiben végrendelkezési képességgel birnak, csak közvégrendeletet tehetnek.

A 12. és 13. §§-ok rendelkezése a közvégrendeletekre is alkalmazandó.

22. §. Irásbeli magán-végrendeletnek a közjegyzőnél való letétele az 1874. évi XXXV. törv. czikk 106. §. értelmében történik.

23. §. A végrendelkező által önkezüleg irott és aláirott végrendeletet tanuk alkalmazása nélkül is, az idegen kézzel irott, de a végrendelkező által önkezüleg aláirott végrendelet, ha azt a végrendelkező a 2-ik §. értelmében kifogástalan két tanu együttes jelenlétében irta alá vagy ismerte be általa irottnak és az okiratot mindkét tanu az 5-ik §. értelmében sajátkezü aláirásával ellátja, érvényes akkor, ha a végrendelkező által a közjegyzőnek megőrzés végett személyesen adatik át, s ha ez alkalommal a végrendelkező a közjegyző előtt kijelenti, hogy ezen okirat az ő végrendeletét tartalmazza.(1)

24. §. Az előbbi szakasz esetében a végrendelkező személyazonosságának igazolására és a letett végrendelet megőrzésére és visszaadására nézve az 1874. évi XXXV. t. cz. rendelkezései tartandók meg.

Az ily módon letett végrendelet boritékba zárva, a közjegyző pecsétjével hivatalosan és akként pecsételendő le, hogy a pecsét feltörése nélkül a boriték felbontható ne legyen. E mellett a végrendeleten és a boritékon keresztül húzott zsinórral a végrendelet a jegyzőkönyvhöz füzendő s a zsinór ugy a jegyzőkönyvhöz, mint a végrendelet boritékához a hivatalos pecséttel, s ha a végrendelkező kivánja, az ő pecsétjével is hozzá pecsételendő.

A közjegyző tartozik a végrendelet letevőjét a letételkor figyelmeztetni arra, hogy a letett végrendelet csak akkor érvényes, haa 23. §-ban előirt alaki kellékekkel ellátva van és hogy a figyelmeztetés megtörtént, az a felveendő és a fél által aláirandó jegyzőkönyvben megemlitendő.

25. §. A 23. és 24. §§-ok értelmében letéteményezett magán-végrendelet, ha egyébként az irásbeli magán-végrendelet kellékeivel nem bir, még ha korábbi kelettel ellátva van is, csak a letétel időpontjától válik érvényessé, és hatályát veszti, ha az a közjegyzőtől visszavétetett.

26. §. Ezen fejezet intézkedései a köz-fiókvégrendeletekre és közjegyzőkhöz letett magán-fiókvégrendeletekre is alkalmazandók.

IV. FEJEZET.

A kiváltságos végrendeletekről.

27. §. Kórvész, vagy más életveszélyes, egyszersmind ragályos avagy rohamos (rapid) lefolyásu járványok alkalmával azon községben, melynek területén a kórvész vagy járvány uralkodik, kiváltságos végrendeletet lehet tenni.

---

jegyzői dijairól v. ö. 1880 : LI. t.-cz. 4. §. A halálesetre szóló rendelkezés felvételének közjegyzői dijáról v. ö. 1880 : LI. t. cz. 14. §.

(1) V. ö. 25. §. ; 1880 : LI. t. cz. 11. §.

(2) A katonák kiváltságos végrendeleteiről v. ö. 1830 : IX. t. cz. 3. §.

28. §. Kiváltságos végrendeletet tehetnek azok is, kik hajón a nyilt tengeren vannak.

29. §. Háboru alkalmával azon időponttól kezdve, midőn a csapatok hadi lábra állittattak, a véderőnek ezen csapatokhoz osztott tagjai, továbbá mindazok, a kik a csatatéren vagy ostromzár alá vett helyen, avagy e helyektől nyolcz kilométernél nem nagyobb távolságban tartózkodnak, szintén jogositva vannak, kiváltságos végrendeletet tenni.

30. §. Kiváltságos irásbeli végrendeletet az 1-ső §. *a)* pontja esetében tanuk alkalmazása nélkül; a *b)* pont esetében pedig — valamint kiváltságos szóbeli végrendeletet is, — két tanu jelenlétében lehet tenni; és a *b*) pont esetében elég, ha a tanuk közül irni és olvasni csak egy tud is. Minden esetben a kik 14-ik életévöket betöltötték, ha különben a 2. §. szerint kizárva nincsenek, tanukul alkalmazhatók. Ragályos betegség esetében a tanuk együttes jelenléte nem szükséges.(1)

31. §. A 27., 30. §§-ok értelmében készitett kiváltságos végrendelet feltétlen érvényességgel csak azon esetben bir, ha a végrendelkező a kiváltságos végrendelkezésnek alapjául szolgáló kivételes helyzet megszüntétől számitott három hó alatt meghal.

A kiváltságos végrendelet azonban ezen határidő eltelte után is érvényben marad, ha

a) az, a ki a végrendeletből jogokat érvényesiteni kiván, bebizonyitja, miként a három havi határidőtől az elhalálozás bekövetkezéseig, az örökhagyó oly állapotban volt, hogy újabb végrendeletet nem tehetett;

b) ha a végrendelkező a végrendelet alapjául szolgáló kivételes helyzet következtében az 1868: LIV. t. cz. 523. §-ának *e)* pontja értelmében nyilvánittatik holtnak.

32. §. Azon végrendelet, melyben leszármazó egyenes örökösök és házastárs javára tétetik intézkedés, alaki kellékek tekintetében akkor is érvényes, ha azt a végrendelkező egész terjedelmében önkezüleg irta és aláirta. Az ily végrendeletben foglalt más személyek javára szóló intézkedések hatálylyal nem birnak.

V. FEJEZET.

Az öröklési szerződések és halálesetre szóló ajándékozásokról.

33. §. Öröklési szerződések és halálesetre szóló ajándékozások alaki kellékek tekintetében csak azon esetben érvényesek, ha a jelen törvényben az irásbeli magán-végrendelet, a közvégrendelet, vagy a közjegyzőkhöz letéteményezett irásbeli magán-végrendeletre előirt alaki kellékekkel készittetnek.(2)

A 13. §. azon rendelkezése, mely szerint egy okiratba több végintézkedés nem foglalható össze, öröklési szerződésekre nem alkalmazandó.

---

(1) V. ö. 31. §.
(2) Öröklési szerződés felvételének közjegyzői díjáról v. ö. 1880: LI. t. cz. 14. §. A közadósnak halálesetére tett ajándékozásáról v. ö. 1881: XVII. t. cz. 65. §.

VI. FEJEZET.

A külföldön alkotott végrendeletek, öröklési szerződések és halálesetre szóló ajándékozások alaki kellékeiről.

34. §. A külföldön tett végrendeletek, öröklési szerződések és halálesetre szóló ajándékozások alaki kellékek tekintetében akkor is érvényesek, ha azon ország jogszabályainak, melyben keletkeztek, megfelelnek.

VII. FEJEZET.

A végrendeletek és halálesetre szóló ajándékozások visszavonásáról.

35. §. A végrendeletek és halálesetre szóló, de visszavonható ajándékozások szó- vagy irásbeli kifejezett visszahuzásának érvényességéhez ugyanazon alaki kellékek kivántatnak meg, melyek azoknak megtételére a jelen törvényben megszabva vannak.

A visszavonás vagy megszüntetés egyéb módjaira nézve a fönnálló jogszabályok érintetlenül hagyatnak.

VIII. FEJEZET.

Átmeneti intézkedések.

36. §. A jelen törvény 1876-ik évi julius hó 1-ső napján lép hatályba.

Ezen határidő után készitett végrendeletek, öröklési szerződések, és halálesetre szóló ajándékozásoknál jelen törvény szabályai alkalmazandók.

37. §. Az előző szakaszban megállapitott határidő előtt tett végrendeletek és a visszavonhatlanság kölcsönös kikötése nélkül létrejött halálesetre szóló ajándékozások, ha különben ezen törvény rendelkezéseinek meg nem felelnek, csak a következő esetekben érvényesek:

a) ha a végrendelkező vagy halálesetre ajándékozó a jelen törvény hatályba léptétől számitott egy év alatt elhal;

b) ha az, a ki a végrendeletből vagy halálesetre szóló ajándékozásból jogokat érvényesiteni kiván, bebizonyitja, miként az egy évi határidő lejártától a halálozás bekövetkezéseig az örökhagyó oly állapotban volt, hogy ujabb végrendeletet nem tehetett;

c) ha a korábbi irásbeli végrendelet az előbbi jogszabályok szerint erre illetékes közhatósághoz jelen törvény hatályba léptének napjáig letétetett vagy ezen naptól számitott egy év alatt közjegyzőhöz letétetik.

38. §. Az ezen törvény hatálybalépte előtt készült örökösödési szerződéseknek, valamint a visszavonhatlanság kikötése mellett létrejött halálesetre szóló ajándékozásoknak alaki kellékei a keletkezésük idejében érvényes jogszabályok szerint itélendők meg.

39. §. Ezen törvény végrehajtásával az igazságügyminister bizatik meg.

XVII. TÖRVÉNY-CZIKK

a svájczi szövetséggel 1875. évi deczember 7-én a letelepedések iránt kötött államszerződés beczikkelyezéséről.(1)

(Szentesitést nyert 1875. évi május 9-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi május 12-én.)

Ő császári és Apostoli királyi Felségének és a svájczi szövetségnek meghatalmazottjai által, az állampolgárok letelepedési viszonyainak szabályozása iránt 1875. évi decz. 7-én Bernben kötött államszerződés, miután az országgyülés által elfogadtatott és mindkét részről szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Hivatalos forditás.)

Ő Felsége az ausztriai császár stb. és Magyarország Apostoli királya egyfelől és a svájczi szövetség másfelől, jónak látták a két szerződő állam polgárai letelepedési viszonyainak szabályozása, azoknak hadi szolgálattól s hadi adóktól való mentessége és egyenlő megadóztatása iránt a másik szerződő állam területén; továbbá a megbetegedett vagy szerencsétlenül járt vagyontalan honpolgároknak kölcsönös ingyen ellátása és a születési, esketési s halálozási anyakönyvek hivatalos kivonatainak kölcsönös díjmentes közlése iránt, egyfelől az osztrák-magyar monarchiára nézve, másfelől Svájczra nézve érvénynyel biró szerződést kötni, mely czélból meghatalmazottaikká kinevezték:

Ő császári és Apostoli királyi Felsége: saját rendkivüli követét és meghatalmazott miniszterét a svájczi szövetségnél: Ottenfels-Gschwind Móricz báró urat;

a magas svájczi szövetségtanács pedig a svájczi szövetség nevében: Cérésole Pál szövetségi tanácsos urat, az igazságszolgáltatási és rendőri osztály főnökét;

kik jó és kellő alakban talált meghatalmazási okmányaik kölcsönös kicserélése után a következő czikkekben állapodtak meg:

I. CZIKK.

Mindkét szerződő fél állampolgárai, ha a másik fél területén állandóan letelepednek vagy ott akár rövidebb, akár hosszabb ideig tartózkodnak, mindenre nézve, a mi a tartózkodási engedélyre az ország törvényei által megengedett iparok és hivatások gyakorlására, az adókra és adótartozásokra, szóval mindenre, a mi a tartózkodást és letelepedést illető feltételekre vonatkozik, a belföldiekkel egyenlőknek fognak tekintetni. Ezen határozmányok azonban nem alkalmazhatók a gyógyszerészi üzletre és a vándor-iparra.

---

(1) V. ö. 1888 márcz. 28. 71.130/1887. sz. belügymin. rend., a volt honosok kölcsönös visszafogadása iránt a svájczi szövetséggel kicserélt nyilatkozat közzététele tárgyában (1888. R. T. 255.).

II. CZIKK.

A kereset, birtoklás, ingatlanok s telkek bármiféle elidegenitése, valamint az azok felett rendelkezés s az ily intézkedésekért járó adók, illetékek és dijak fizetésére nézve, mindkét szerződő fél polgárai a másik fél területén a belföldiek jogait fogják élvezni.

III. CZIKK.

A letelepedésre és iparűzésre vonatkozó bármely kedvezmény, melyet egyike a szerződő feleknek valamely harmadik államnak akármi módon engedélyezett volna vagy jövőben engedélyezne, ugyanazon módon és időben a másik szerződő fél irányában is fog alkalmaztatni, a nélkül, hogy e végett külön egyezményt kötni szükség lenne.

IV. CZIKK.

Ha az egyik szerződő félnek a másik fél területén lakó polgárai oly helyzetbe jönnének, hogy birói itélet vagy törvényesen alkalmazott s végrehajtott rendőri intézkedések vagy erkölcsi és szegénységrendőrügyi rendeletek alapján kiutasitandók lennének, eredeti hazájokba családostól visszafogadandók.

V. CZIKK.

Az egyik szerződő államnak a másik állam területén lakó polgárai nem állanak azon ország katonai törvényei alatt, melyben tartózkodnak, hanem reájuk nézve e részben a hazai törvények kötelezők.

Mentesek nevezetesen pénzben és termékekben teljesitendő minden adózástól, mely a személyes hadiszolgálat pótlásául kivettetik, továbbá a katonai szolgálmányoktól, kivévén a beszállásolásokat és az oly szállitmányokat, melyek a birtokot terhelik.

Mentesek azonkivül minden szolgálattól a nemzetőrségben, tartományi hadban (honvédségben), népfölkelésben és helyi polgárőrségben.

VI. CZIKK.

Egyik szerződő fél polgárának tulajdonára sem szabad a másik fél területén bármely körülmények közt és sem béke, sem háboru idején más vagy magasabb dijat, illetéket, rovatalt vagy adót kivetni vagy attól követelni, mint a mely hasonló birtokra nézve kivettetnék vagy követeltetnék, ha az egy belföldi, vagy a legnagyobb kedvezményben részesülő nemzet polgára vagy alattvalója tulajdonában volna.

Szintoly kevéssé szabad a szerződő felek egyikének polgárára a másik fél területén bármely más vagy magasabb adót kivetni vagy azt tőle behajtani, mint a minő a belföldiekre vagy a legnagyobb kedvezményben részesitett nemzetek polgáraira vagy alattvalóira kivettetik vagy tőlük szedetik.

Az emlitett adónemek sorába nem tartoznak a vámok és a kikötői s tengeri illetékek.

VII. CZIKK.

A szerződő felek kölcsönösen kötelezik magukat, hogy a másik fél azon vagyontalan polgárait, kik területükön megbetegednek vagy szerencsétlenül járnak ideértve az elmebetegeket is, épen ugy fogják ápoltatni és elláttatni mint saját alattvalóikat, mindaddig mig hazájukba való visszamenetelük az illetők vagy harmadik személyek hátránya nélkül megtörténhetik.

Az ily esetekből vagy szegény halottak eltemetéséből felmerült költségek sem az állam vagy az ország, sem a községek vagy más nyilvános pénztárak által kölcsönösen meg nem térittetnek, csupán a polgári törvényes kereset tartatván fenn, az ellátott egyén vagy harmadik kötelezett személyek irányában.

A szerződő felek kölcsönösen biztositják egymást, hogy az illetékes hatóság megkeresésére az országos törvények által megengedett módon segédkezet fognak nyujtani arra, hogy azoknak, kik a költségeket viselték, ezek méltányos felszámitás szerint megtérittessenek.(1)

VIII. CZIKK.

Minden oly esetben, midőn osztrák-magyar alattvalóknál Svájczban és viszont svájczi állampolgároknál Ausztria-Magyarországban születések, esketések és halálozások fordulnak elő, az illetékes egyházi és világi tisztviselők kötelesek az egyházi, illetőleg polgári anyakönyvekből (registres d' état civil) a hivatalos kivonatokat haladéktalanul és dijmentesen kiállitani és azokat Ausztria-Magyarországban a svájczi szövetség követségének Bécsbe, Svájczban pedig a császári és királyi osztrák-magyar követségnek Bernbe küldeni.

E kiadványok hitelesitési módozata azon ország törvényeitől függ, a melyben a hitelesités történik.

Ausztria-Magyarországban az oly születési, esketési és halotti bizonyitványokhoz, melyek más mint német vagy latin nyelven vannak kiállitva, az illetékes hatóság által szabályszerüleg hitelesitett latin forditás csatolandó; ellenben a Svájczban kiállitott eféle okmányok mellé, ha oszrák alattvalót illetnek s az okmány más mint német vagy latin nyelven van kiállitva, német vagy latin forditást, ha pedig magyar alattvalót illetnek s nem latin nyelven vannak szerkesztve, az illetékes hatóság által kellően hitelesitett latin forditást kell mellékelni.

A születési okmányoknak kiállitása vagy elfogadása által az illető egyén állampolgárságának kérdése nem érintetik.(2)

IX. CZIKK.

Jelen egyezmény tiz évi időtartamra lép hatályba és pedig a jóváhagyási okmányok kicserélése napjától számitandó négy hét mulva.

Azon esetre, ha az emlitett határidő lejárta előtt hat hónappal a szerződő

---

(1) V. ö. 1875 : III. t. cz. §.; 1876 : XIV. t. cz. §.

(2) V. ö. 1881 máj. 14. 13,383. sz. vallás- és közokt. min. rend., a Magyarhonban tartózkodó svájczi alattvalók születési, esketési és halálozási hivatalos anyakönyvi kivonatainak a Bécsben székelő svájczi követséghez leendő megküldése tárgyában (1881. R. T. 1813.).

felek egyike sem mondja fel a szerződést, az mindaddig hatályban marad, mig fel nem mondatik, minek eszközölhetésére szintén hat hónapi határidő állapittatik meg.

X. CZIKK.

Jelen egyezmény jóváhagyandó és a kölcsönös jóváhagyási okmányok az egyezmény aláirása napjától számitott hat hónap alatt vagy lehetőség szerint még előbb, Bernben kicserélendők.

Minek hiteléül a két fél meghatalmazottai a jelen egyezmény czikkeit aláirták és cimeres pecsétjökkel megerősitették.

Kelt két egyenlő példányban Bernben, ezernyolczszáz hetvenötödik évi deczember hó hetedik napján.

(P. H.) *Ottenfels*, m. p.
(P. H.) *Cérésole*, m. p.

XVIII. TÖRVÉNY-CZIKK

az országgyülési képviselők választásáról szóló 1874: XXXIII. t. cz. némely intézkedéseinek módositásáról.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi május 18-án. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi május 19-én, a főrendek házában május 20-án.)

Az 1874. évi XXXIII. t. cz. 30., 42. és 52. §§-ainak a névjegyzékek évenkénti kiigazitására vonatkozó intézkedései hatályon kivül tétetnek s ezek helyett következők rendeltetnek:

1. §. A választók névjegyzékének évenkénti kiigazitására a központi választmány évenként minden választó-kerületre nézve három tagból álló egy vagy a szükséges képest több küldöttséget választ s meghatározza az időt, mely alatt ezen küldöttségek munkálataikat az egész választó-kerületben befejezni kötelesek.

2. §. A választó-kerület összes választóinak ideiglenes névjegyzéke a központi választmány székhelyén, az egyes város vagy község választóinak ideiglenes névjegyzéke pedig az illető városban, nagyközségben és körjegyzőségben tétetik ki közszemlére.

A központi választmány e végből a kerület minden városának, nagyközségének és körjegyzőségének saját választói ideiglenes névjegyzékét másodpéldányban megküldi s ez alkalommal az állam hivatalos nyelvén s a szükséghez képest a kerületben tömegesen használt más nyelven is hirdetményt bocsát ki, melybe felveendő, hogy az összeállitott ideiglenes névjegyzékek hol és mely időben lesznek közszemlére kitéve; továbbá, hogy ezen névjegyzékek ellen az 1874. évi XXXIII. t. czikk 44. §. értelmében felszólalni és ezen felszólalás ellen észrevételt tenni lehet; végre, hogy a felszólalások és azokra tett észrevételek hol és mely határidő alatt adandók be.

---

(1) V. ö. 1874 : XXXIII. t. cz. — V. ö. 1878 : XXIX. t. cz., Versecz kir. város központi választmánya által 1878. évre elkésve kiigazított országgyülési képviselő választók névjegyzékének kivételes összeállításáról.

3. §. A curia határozatai alapján a központi választmány a választók névjegyzékét kiigazitja s azt a belügyminister által megszabott minta szerint véglegesen összeállitja.

Ezen névjegyzék egy hiteles példánya a belügyministerhez felterjesztendő, egy teljes példánya a választási székhely hatósági levéltárában elhelyezendő, ezenkivül a kerület minden városának, nagyközségének és körjegyzőségének saját választóinak kiigazitott névjegyzéke egy példányban megküldendő.

4. §. Ezen törvény kihirdetésekor azonnal életbe lép és végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

XIX. TÖRVÉNY-CZIKK

az osztrák-magyar monarchia és a Rumánia fejedelemség között 1875 junius 22-én kötött kereskedelmi szerződésről.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi május 24-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi junius 3-án, a főrendek házában 1876. évi junius 10-én.)

Az osztrák-magyar monarchia és a romániai fejedelemség között kötött és Bécsben 1875. évi junius 22-én aláirt kereskedelmi egyezmény, miután az országgyülés által elfogadtatott s utóbbi a szerződő felek részéről szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Hivatalos forditás.)

Ő Felsége az ausztriai császár, Csehország királya és Magyarország Apostoli királyának stb. kormánya és ő Fensége Rumánia fejedelmének kormánya egyaránt azon óhajtás által vezéreltetve, hogy illető államaik kereskedelmi viszonyait kiterjeszszék és kifejleszszék, elhatározták e czélra kereskedelmi egyezményt kötni s e végre meghatalmazottaikká nevezték ki:

Ő császári és Apostoli királyi Felsége:

Csikszentkirályi és krasznahorkai Andrássy Gyula grófot, valóságos belső titkos tanácsosát, az uralkodó ház és a külügyek miniszterét, a szt. István-rend nagykeresztesét;

és ő Fensége a romániai Fejedelem:

Costa-Foru György urat, diplomatikai ügynökét, a Ferencz-József-rend nagykeresztesét stb., kik jó és kellő alakban talált meghatalmazásaik kölcsönös közlése után, a következő czikkeket állapitották meg.

I. CZIKK.

Az osztrák-magyar monarchia és a romániai fejedelemség alattvalói között a kereskedelem és hajózás teljesen szabad leend és mindkét ország alattvalói szabadon telepedhetnek a másik állam területén. Ő császári és Apostoli királyi Felségének alattvalói Romániában, és a romániai fejedelem alattvalói az osztrák-magyar monarchiában, akár állandóan letelepedjenek a két terület kikötőiben, városaiban, vagy bármely helyein, akár ideiglenesen lakjanak azokban, kereskedelmük és iparuk üzésében nem lesznek alávetve egyéb vagy magasabb bármi néven nevezendő illetékeknek, adóknak, vagy dijaknak, mint a melyek a belföldiektől fognak beszedetni, a kiváltságok, szabadalmak, mentességek és bárminemü kedvezmények, melyeket a magas szerződő felek egyikének alattvalói, kereskedelem és ipar tekintetében netán élveznének, a másik fél alattvalóira is alkalmazandók.

Magától értetődik, hogy ezen intézkedésnek nem lehet czélja a két magas szerződő fél államaiban érvényes azon törvényeket és rendeleteket megváltoztatni, melyek általában minden idegenre alkalmaztatnak, u. m.:

1. Az osztrák-magyar monarchiában a házaló kereskedésre és a gyógyszerészet gyakorlására vonatkozó törvényeket, és

2. Romániában az ingatlan mezei birtok megszerzését és birtoklását tiltó törvényeket és rendeleteket. (Lásd a IV. czikket.)(2)

(1) E szerződést pótolja a Romániával 1893 deczember hó 21/9-én kötött és az 1894: XIV. t. czikkbe iktatott kereskedelmi egyezmény.

(2) V. ö. a zárjegyzőkönyvet az I. czikkhez a 437. lapon.

II. CZIKK.

A kereskedők, gyárosok és általában az iparosok, kik be fogják bizonyithatni, hogy azon országban, a hol laknak, az általuk gyakorolt kereskedés vagy ipar után járó illetékeket és adókat lefizették, a másik fél területén e czimen semmi utólagos illeték vagy adófizetésre nem lesznek kötelezve, sem midőn személyesen utaznak, sem midőn segédeiket vagy ügynökeiket akár áru-mustrákkal, akár azok nélkül az általuk űzött kereskedelem vagy ipar kizárólagos érdekében, valamint vásárlások eszközlése, vagy megbizások elfogadása czéljából utaztatják.

A szerződő államok alattvalói, kik kereskedésük űzése, vagy készitményeik eladása végett az egyik országból a másik országba vásárokra mennek, kölcsönösen oly bánásmódban fognak részesülni, mint saját nemzetbeliek.

A két magas szerződő fél valamelyikének azon alattvalói, kik a két ország különböző pontjai között fuvarozást űznek, vagy akár tengeren akár folyón hajózással foglalkoznak, ezen kereset és ipar űzése tekintetében a másik fél területén semmiféle ipari vagy más külön dij fizetésére nem kötelezhetők.

Az utasok szabad közlekedése semmiképen sem leend nehezitve és az utazási okmányokra vonatkozó közigazgatási formaszerüségek csak is a határok átlépésére nézve fennálló közszolgálat nélkülözhetetlen követelményeinek szemmel tartása mellett fognak alkalmaztatni.(1)

III. CZIKK.

Mindegyik magas szerződő fél alattvalói a másik fél területén, akár a sorhadban, akár a honvédségben és a nemzetőrségben teendő minden szárazföldi és tengeri hadi szolgálattól mentek lesznek. Fel vannak továbbá mentve minden birói, közigazgatási vagy helyhatósági hivataloskodás kötelezettségétől, minden katona-beszállásolástól, minden hadi adótól és bárminemü katonai kényszerszolgáltatás és megadóztatástól, kivéve mindazonáltal az ingatlanok birtokával vagy bérlésével egybekötött terheket, valamint azon hadi kényszerszolgáltatásokat és megadóztatásokat, melyeknek az állam minden polgárai mint ingatlanok birtokosai vagy bérlői alávetvék.

Ugyanők nem vethetők alá sem személyükre nézve, sem ingó vagy ingatlan vagyonuk tekintetében más kötelezettségeknek, megszoritásoknak, dijaknak vagy adóknak, mint a belföldiek.

IV. CZIKK.

A román alattvalók az osztrák-magyar monarchiában és viszont az osztrák és magyar alattvalók Romániában mindennemű és természetü ingó és ingatlan javakat szerezhetnek és birtokolhatnak, ezek felett adásvevés, ajándékozás, csere, házassági szerződés, végrendelet, öröklés vagy bármely egyéb intézkedés utján szabadon és ugyanazon feltételek alatt rendelkezhetnek, mint a saját nemzetbeliek, a nélkül, hogy más, vagy magasabb adókat, dijakat vagy illetékeket fizetnének, mint a melyek fizetésére a törvények értelmében a saját nemzetbeliek kötelezve lesznek. (Lásd I. czikket.)(2)

V. CZIKK.

A két magas szerződő fél kötelezi magát illető alattvalói kölcsönös kereskedelmét semmiféle beviteli, kiviteli vagy átviteli tilalmak által nem akadályozni.

Mindazonáltal kivételnek ezen intézkedés alul a következő czikkek: a dohány minden alakban, a só, fegyverek, a lőpor és a hadi töltények.—Ezen kivétel alá nem esnek a kereskedelemben előforduló puskák, pisztolyok és egyéb fegyverek, valamint az ezek használatánál mellőzhetlen tárgyak és töltények.

Tilalmi intézkedéseknek helye lehet továbbá:

1. egészségügyi és rendőri tekintetből és különösen a közegészség érdekében az ez irányban elfogadott nemzetközi elvek szerint;

2. a hadi szükségleteknél kivételes körülmények közt.

A két magas szerződő fél egyike sem fog a másik ellen oly be- vagy kiviteli tilalmat életbe léptetni, mely hasonló körülmények között bármely más nemzetre alkalmazható nem volna.

VI. CZIKK.

A mi a be- és átviteli vámok nagyságát, biztositását és beszedését illeti, a két magas szerződő fél kötelezi magát, hogy a jelen szerződésben felsorolt, vagy fel nem sorolt áruczikkek be- vagy kivitelénél egymást mindazon kedvezményekben, kiváltságokban vagy vámdij-leszállitásokban részesitendik, melyeket bármely harmadik államnak netán nyujtani fognak. Minden kedvezmény vagy kiváltság, mely később egy harmadik államnak engedélyeztetnék, önmagától és feltétlenül azonnal a másik szerződő félre is kiterjed.

A fentebbi határozatok nem alkalmazhatók

(1) V. ö. a zárjegyzőkönyvet a II. czikkhez a 437. lapon.
(2) L. a zárjegyzőkönyvet a IV. czikkhez a 437. lapon.

1. a jelenleg engedményezett vagy jövőben engedményezendő azon kedvezményekre, melyek valamely határos államnak a határszéli közlekedés könnyitése czéljából nyujtatnak, és

2. azon kötelezettségekre, melyek a két magas szerződő fél valamelyikére az általa már megkötött, vagy megkötendő vámszövetség feltételeiből háromolnának.

VII. CZIKK.

Azon romániai föld- és iparterményekre, melyek akár fogyasztás, akár raktározás, akár ismétli kivitel, akár átvitel végett hozatnak az osztrák-magyar monarchiába, ugyanazon eljárás fog alkalmaztatni, és azok sem más, sem magasabb illetékeknek nem lesznek alávetve, mint a legnagyobb kedvezményben részesülő nemzetek hasonló terményei.

VIII. CZIKK.

Az Ausztriából vagy Magyarországból eredő, vagy ez országokban készült áruczikkek Romániába vámmentesen vihetők ki, kivéve azon áruczikkeket, melyek a legnagyobb kedvezményben részesülő nemzetekkel szemben is kiviteli vámilletékkel terheltetnek.

IX. CZIKK.

Az Ausztriából vagy Magyarországból eredő, vagy ez országokban készült és jelen egyezményhez csatolt *A)* tarifában felsorolt áruczikkek Romániába vámmentesen fognak bebocsáttatni, történjék a bevitel akár szárazon, akár tengeren.

Az ugyanezen országokból eredő vagy ezekben készült és a jelen egyezményhez csatolt *B)* tarifában felsorolt áruczikkek az emlitett tarifában meghatározott beviteli vámdijak lefizetése mellett, melyekben minden pótilleték már benfoglaltatik, — fognak Romániába bebocsáttatni, történjék a bevitel akár szárazon, akár tengeren.

Az Ausztriából vagy Magyarországból eredő vagy ezen országokban készült áruczikkek, melyek az *A)* és *B)* tarifában felsorolva nincsenek, Romániába való bevitelüknél, az eredetük helyén való értékük 7%-nak megfelelő egyetlen beviteli vámilleték fizetésének lesznek alávetve, mely vámilleték jelen egyezmény XII—XVII. czikkeinek értelmében fog megállapittatni. Ezen 7% vámilleték már az összes pótilletékeket magában foglalandja.

A két szerződő fél megegyezett abban, hogy az értékvámok, kölcsönös megállapodás utján, lehető legrövidebb idő alatt súly szerint fizetendő és szintén a 7% alapján kiszámitandó specificus vámok által fognak helyettesittetni.

Addig, mig ezen átszámitás megtörténik, az osztrák és a magyar bevivőknek szabadságában álland, a jelen egyezmény által megállapitott értékvámok és azon súly vagy darab szerint fizetendő specificus vámdijak közt választani, melyek vagy egy romániai általános vámtarifában, vagy pedig egy harmadik hatalommal kötött külön egyezményben megállapitvák.(2)

X. CZIKK.

Bárminemü árutól, a mely a romániai fejedelemségből akár szárazon, akár tengeren az osztrák-magyar monarchiába szállittatik, Romániában a kivitel alkalmával lajstromozás czimén azon vámilletékek fognak szedetni, melyek a romániai fejedelem ő fensége által Sinaiban 1872. évi augusztus 5-iki kelettel helybenhagyott román kiviteli vámtarifában vannak részletezve.

Meg lőn állapitva, hogy a kérdéses kiviteli illetékek a kivitt áruk értékének 1%-át soha meg nem haladhatják.

Ezen intézkedés nem alkalmazható azon esetekre, melyeket jelen egyezmény XVIII. czikke emlit fel.

Hasonlókép kivétetnek ezen kiviteli vám alul a fentebb emlitett tarifában kijelelt czikkeken kivül, még a jelen egyezményhez csatolt *C)* tarifában felsorolt áruk is.

Ezenkivül fentartja magának a román kormány, hogy a Romániából kiviendő hulladékokra, rongyokra, papir-hulladékokra és maculaturpapirra ugyanazon kiviteli vám-illetékeket kivethesse, melyeknek ezen tárgyak az osztrák-magyar monarchiából való kivitelnél alá lennének vetve.

XI. CZIKK.

Az egyik fél területéről érkező, vagy oda szállitandó mindennemü áruczikkek a másik fél területén kölcsönösen mentesek lesznek minden átviteli vámilletéktől, történjék az átvitel akár közvetlenül, akár pedig az áruknak lerakodása, raktározása és ujbóli berakodása után.

(1) L. a zárjegyzőkönyvet a VI. czikkhez a 437. lapon.
(2) L. a zárjegyzőkönyvet a IX. czikkhez a 437. lapon.

XII. CZIKK.

Az értékvámok a jelen egyezményben kijelölt esetekben, a behozott árunak azon értéke szerint fognak kiszámittatni, melylyel ez származása helyén bir hozzá járulván ehhez azon szállitási, biztositási és bizományi költségek, melyek a két terület valamelyikébe való bevitelnél a határig szükségesek lesznek. A bevivő kötelessége lesz a bevitt áru értékét kimutató irásbeli bevallásához, az áru valóságos árát megnevező és a gyáros vagy eladó által kiállitott áruszámlát csatolni.(1)

XIII. CZIKK.

A magas szerződő felek származási igazolványokat fognak követelni a végre, hogy némely be- vagy kivitt, és közös megegyezés folytán megjelölendő áruknak a szerződő felek illető országaiból való származását megállapitani lehessen.

E czélra a bevivő köteles lesz a másik fél vámhivatalának felmutatni vagy az inditás helyén székelő hatóság előtt felvett hivatalos nyilatkozatot, vagy a kiviteli vámhivatal főnöke által kiállitott bizonyitványt, vagy végre azon országnak, hová a bevitel történik, az inditás helyén, vagy a felrakodási kikötőkben székelő consularis ügynökei által kiállitandó bizonyitványt. A származási bizonyitványt kivételképen az illető vámhivatalnál előmutatott áruszámla is helyettesitheti.

XIV. CZIKK.

Ha a vámhivatal az árubevallás előmutatásától számitott 24 óra alatt a bevallott árt elégtetennek találja, jogában álland az árukat visszatartani, ha a bevivőnek az általa bejelentett értéket 10% hozzáadásával kifizeti. E fizetésnek a bevallást követő 14 nap alatt kell történnie és a netalán már beszedett vámilletékek ugyanazon idő alatt visszaszolgáltatandók.

XV. CZIKK.

Azon bevivő, kivel szemben a két állam egyikének vámhivatala a megelőző czikkekben megállapitott elővételi jogot gyakorlandja, a vámhivatalnak erre vonatkozó határozatának vele lett közlésétől számitandó 8 nap alatt választása szerint az áruknak szakértők által leendő becslését követelheti. — Ugyan-e joggal élhet a vámhivatal is, ha nem tartja czélszerünek az elővételi jogot azonnal gyakorolni; köteles azonban az ezen becslésre vonatkozó határozatát a bevivővel, nyilatkozatának bemutatásától számitandó 24 óra alatt, közölni.(2)

XVI. CZIKK.

Ha a szakértők megállapitják: miszerint az áru értéke a bevivő által bevallott értéket 5%-kal tul nem haladja, a vám a bevallott értékösszeg után fog szedetni.

Ha az érték a bevallott értéket 5%-kal tulhaladja, a vámhivatal, tetszése szerint vagy az elővételi jogot gyakorolhatja, vagy a vámot a szakértők által meghatározott érték szerint kivetheti.

Ezen vámdij birság czimén 50%-kal emelendő, ha a szakértők becslése a bevallott értéket 10%-kal meghaladja. Ha a választott szakértők által megállapitott érték a bevallott értéket 5%-nál többel haladja meg, a becslési költségek a bevalló által viselendők, ellenkező esetben pedig a vámhivatalt terhelik.(3)

XVII. CZIKK.

A XV. czikkben kijelölt esetben a választandó szakértők egyikét maga a bevalló, másikát a vámhivatal helybeli főnöke választja; nézetkülönbség esetében, ugyszintén, ha a bevalló kivánja, már ezen választott biróság megalakulásakor, a szakértők a bevalló kivánatára még egy harmadik becslőt is fognak választani; ha ez iránt megegyezés létre nem jön, ezen harmadik szakértőt a kerületbeli kereskedelmi törvényszék elnöke nevezendi ki. Ha a vámhivatal, melynél a bevallás történt, egy miriaméternél távolabbra esik a kereskedelmi törvényszék székhelyétől, a harmadik szakértő a legközelebbi törvényszék elnöke által nevezhető ki.

A szakértői határozat a becslők kineveztetésétől számitandó 8 nap alatt hozandó.(4)

XVIII. CZIKK.

Azon czélból, hogy a termékeknek a két ország határain való kicserélése előmozdittassék, az alább felsorolt áruk, a visszaszállitás

(1) V. ö. IX. cz.
(2) L. a zárjegyzőkönyvet a XIII. czikkhez a 438. lapon.
(3) V. ö. XVII. cz.
(4) V. ö. XXVII. cz.

eltétele alatt, a két magas fél által közös egyetértéssel megállapitandó vámügyi rendeleteknek és szabályoknak megfelelően a ki- és bevitelben bizonyos időre szóló vámmentességet fognak élvezni:

a) a tápszerek kivételével mindazon áruczikkek, melyek a két magas szerződő fél egyikének területén élvezett szabad forgalomból a másik fél területén tartott vásárokra és sokadalmakra szállittatnak;

vagy melyek ezen rendeltetés nélkül a másik fél területére a végett vitetnek, hogy közraktárakban vagy vámhivatali raktárakban elhelyeztessenek, valamint végre az osztrák-magyar vagy romániai kereskedő-házak ügynökei által kölcsönösen behozott árumustrák oly feltétel alatt, hogy mindezen áruk és árumustrák az előre kiszabott idő alatt származásuk helyére visszavitessenek;

b) az egyik területből a másikra, vásárokra, vagy legelőre hajtott marhák.

Ez utóbbi esetben a be- és kiviteli vámmentesség kiterjed egyszersmind az illető terményekre, minők a másik területen való tartózkodás alatt nyert tej, vaj és sajt és az ott ellett állatok, valamint az ezen állatokat kisérő parasztok vagy pásztorok holmijaira és ingóságaira is;

c) a kijavitás végett átvitt tárgyak, ha ezek természete és kereskedelmi elnevezése ez által lényeges változást nem szenved;

d) a göngy-zsákok és az üres hordók, ha a használat jeleit mutatják.(1)

XIX. CZIKK.

A kisérő jegy melletti eljárás alá eső áruk, melyek a két magas szerződő fél egyikének területéről közvetlenül a másik fél területére átmennek, sem kibontatni, sem pedig pecsétjeik levétetni, vagy ujakkal helyettesittetni nem fognak, ha az e tekintetben megállapitott vámszolgálati követelményeknek elég tétetett.

A vámügyi szolgálat formaszerüségei általában egyszerüsittetni fognak és a vámkezelés ugyanazon helyen egyetlen hatósági közeg által és lehetőleg gyorsan fog eszközöltetni.

XX. CZIKK.

A két magas szerződő félnek gondja lesz arra, hogy határszéli vámhivatalaikat, a menynyire lehetséges, egy és ugyanazon helyiségben egyesitsék, hogy akkép az áruknak egyik területről a másikra való átmeneténél a vámkezelési eljárás egyidejüleg eszközöltethessék.(2)

XXI. CZIKK.

Ha a két magas szerződő fél egyike szükségesnek tartaná, hogy uj adót vagy fogyasztási adó — vagy accise — pótlékot vessen ki vagy vettessen ki a községi és más hatóságok által valamely a jelen egyezményben emlitett belföldi termelési vagy gyártmányi czikkekre, a hasonnemű idegen czikk a bevitelnél azonnal hasonló illetékkel terhelhető.

Ebből folyólag tehát az egyik fél területéről a másik fél területére behozott áruk, semmi, bármi néven nevezendő illetékeknek vagy fogyasztási adóknak alá nem vethetők, ha ugyanazon természetű áruk az utóbbi országban se nem termeltetnek, se nem gyártatnak.(3)

XXII. CZIKK.

Az osztrák és magyar származású és Romániába bevitt mindennemű áruk és viszont a romániai származású és az osztrák-magyar monarchiába bevitt mindennemü áruk, sem az állami, sem a községi vagy más hatóságok által, bármely más vagy magasabb fogyasztási adó vagy accise alá nem vethetők, mint a mely a belföldi hasonló czikkeket terheli, vagy terhelné.(3)

XXIII. CZIKK.

A magas szerződő felek kötelezik magukat, miszerint a területeik ellen irányzott csempészet kellő módon való megakadályozására és megbüntetésére közreműködni fognak, és hogy e czélból a másik állam felügyelő hivatalnokait a törvény által nyujtott minden segitségben részesitendik és azokat a pénzügyi és rendőri hivatalnokok, valamint a községi elöljáróságok utján mindazon felvilágositásokkal ellátandják, melyekre hivatalos teendőik gyakorlása végett szükségük leend.

Az erre vonatkozó részletes szabályzatok közmegegyezéssel fognak megállapittatni.

XXIV. CZIKK.

A két magas szerződő fél alattvalói a gyári és kereskedelmi védjegyek, valamint a minták és mustrák tekintetében a másik fél területén

(1) V. ö. X. cz. és a zárjegyzőkönyvet e czikkhez a 438. lapon.
(2) V. ö. a zárjegyzőkönyvet a XX. czikkhez a 438. lapon.
(3) V. ö. a zárjegyzőkönyvet e czikkhez a 438. lapon.

ugyanazon oltalomban fognak részesülni, mint a saját nemzetbeliek.

A romániai fejedelem ő fenségének kormánya az ipar és kereskedelmi jegyek, mustrák és mintákról szóló és az e tárgyban általánosan elfogadott elveken alapuló törvényt fog a romániai kamara elé terjeszteni és annak egy év alatti szentesitésére törekedni.

Az ipari vagy gyári minták vagy mustrák értékesitésére és kihasználására vonatkozó kizárólagos jog, az osztrák és magyar alattvalókat Romániában és a román alattvalókat az osztrák-magyar monarchiában hosszabb időre nem illetheti, mint a milyent az illető állam törvényei a belföldiekre nézve megállapitanak.

Ha a minta vagy a mustra azon országban, melyből származik, köztulajdonná vált, a másik fél területén kizárólagos használat tárgya nem lehet.

Ezen határozatok a gyári és kereskedelmi védjegyekre is alkalmazandók(1)

XXV. CZIKK.

Ő császári és Apostoli királyi Felségének alattvalói Romániában valamely ipar-védjegy, minta vagy mustrára vonatkozó kizárólagos tulajdonjog iránt igényt nem támaszthatnak, ha azoknak két példányát a bukaresti kereskedelmi törvényszéknél be nem terjesztették.

Viszont a román alattvalók sem követelhetik az osztrák-magyar monarchiában, valamely jegy, minta vagy mustra kizárólagos tulajdonát, ha annak két példányát vagy a bécsi, vagy a budapesti kereskedelmi kamaránál le nem tették.

XXVI. CZIKK.

A dunai hajóktól és az ezeken szállitott áruk után, a Duna torkolatánál és a vaskapunál fizetendő hajózási vámokon kivül, semmiféle külön megszabott illeték nem szedhető.

Ugyanez áll a Dunán kölcsönösen be- vagy kiviendő árukra nézve, melyek a jelen egyezményben megállapitott be- vagy kiviteli vámokat lefizetvén, egyéb pótvámoknak alá nem vethetők. Mindazonáltal a dunai kikötőkben jelenleg érvényben levő illetékek, melyeknek kizárólagos czélja a hajók kikötését könnyiteni és az áruk be- és kirakodására szolgáló középitkezéseket előmozditani, ugy a hajók, mint az áruk után, az e tárgyban kibocsátott külön rendszabályok feltételei alatt, külön pótilletékek czimén ezentul is beszedhetők.

Ennek folytán a Dunán Romániába bevitt, vagy ezen államból kivitt áruk után, melyek külön megállapitott és suly szerint fizetendő specificus be- vagy kiviteli vám alá esnek, a fentebb emlitett czélból pótilleték fog követeltetni, mely a jelen egyezmény értelmében fizetendő beviteli vámösszeg 5%-át teendi.

Az ugyanazon uton be- vagy kivitt áruk után, melyek érték szerinti vámolás alá esnek, ugyanazon czimen külön pótilleték fog beszedetni, mely ½%-át képezendi a jelen egyezmény értelmében megállapitott értéküknek.

Hasonlókép bárminemű hajók, melyek a Dunának román partjain fekvő kikötőkben vagy városokban kikötnek és az állam vagy a község rakpartjait használják, ugyanezen czimen és ugyanazon czélból rakparti illetéket fognak fizetni, 20 centimjével minden tonna után és a következő fokozat szerint: a tonnatartalom egy harmadrésze után, ha a be- vagy kirakott áruk mennyisége a hajó vitelképességének egy harmadát meg nem haladja; két harmadrésze után, ha annak egy harmadát meghaladja, de két harmadát el nem éri, és végre az egész után, ha annak két harmadrészét tulhaladja.Ha azonban valamely hajó egy és ugyanazon utjában — akár lefelé, akár felfelé — a romániai part több kikötőiben köt ki, rakpart-illeték fejében összesen semmi esetre több nem fizetendő, mint a mi a 20 centimes egység mellett a hajó összes vitelképessége után felszámitható.

A hajók tonnatartalma az európai Dunabizottság által elfogadott rendszer és szabályok szerint fog meghatároztatni. Az állami-, posta- és személyszállitó hajók a rakpartok használatánál e dij alul fel vannak mentve és azon kivül érvényben maradnak a többi mentességek is, melyek a hajóknak eddig bármi czimen megadattak.(2)

XXVII. CZIKK.

Mindaddig, mig az 1856. évi párisi békekötés XVII. czikkében kilátásba helyezett, a Dunára alkalmazandó hajózási vagy folyamrendőrségi szabályzatok meg nem állapittatnak, a magas szerződő felek mindegyike által e tekintetben kibocsátott törvények és rendeletek, amennyire lehetséges,közös megállapodás utján, a dunai hajózás emelése érdekében összhangzásba hozatni és az egész folyam mentében, különösen pedig annak Isaktscha alatti részében érvényes elvekhez alkalmaztatni fognak.

(1) V. ö. a zárjegyzőkönyvet e czikkhez a 438. lapon.
(2) V. ö. a zárjegyzőkönyvet e czikkhez a 438. lapon.

XXVIII. CZIKK.

Mindazon könnyitések, melyek a két fél részéről a dunai hajózás érdekében eddig engedélyezve lettek, jövőben is fentartatni és a mennyire lehetséges, kiterjesztetni fognak.

A rendes szállitást közvetitő gőzhajók az áruk be- és kirakodását éjjel és minden fennakadás nélkül eszközölhetik.

Ezen hajók kapitányai vagy azok helyettesei megérkeztük alkalmával kötelesek a vámhivatalnak vagy a vámközegeknek a kirakott árukról szóló részletezett bevallást átadni. A vámhivatalnokok szükség esetében ezen hajókon kutatásokat is eszközölhetnek, de csak azon országnak, melyhez az illető hajó tartozik, helyben székelő consularis ügynökei jelenlétében. Az illető consulokhoz, alconsulokhoz vagy más consuli hivatalnokokhoz e czélból intézett meghivásban a megjelenés órája pontosan kijelölendő, és ha ezen consuláris hivatalnokok vagy személyesen megjelenni, vagy magukat megbizott által képviseltetni elmulasztanák, az eljárás távollétükben is eszközöltetni fog. A hajó kapitánya büntetés alá nem vonható, ha a kirakott árucsomagok mennyisége kisebb a bemutatott nyilatkozatban emlitett mennyiségnél, feltéve, hogy a kapitány vagy más valaki, kinek ez jogában állott volna, a vámhivatalt azonnal a valamely állomásban teljesitett kirakodás befejezte után és mielőtt a vámhivatal a különbözetet maga megállapithatta volna, erről értesiteni el nem mulasztotta.

Ezen hajók kapitányai nem kötelesek a helyi hatóság előtt személyesen megjelenni, hogy a «constitud» vagy más hasonnemü és nem nélkülözhetetlen okmányokat kiállittassák.

XXIX. CZIKK.

A hajózási társulatok és azon hajók tulajdonosai, melyek a Dunán rendes szállitást végeznek, hajóik kikötő állomásain hivatalaik, műhelyeik és raktáraik felállitására szükséges földterületeket megszerezhetik és meg van nekik engedve, hogy ott külön raktárakat felállithassanak, melyek azon esetben, ha az illető országban e tekintetben fennálló törvények minden kellékeinek megfelelnek, közraktáraknak lesznek tekintendők.

XXX. CZIKK.

Tekintettel azon kivételes körülményekre, melyek az osztrák-magyar monarchia és a rumán fejedelemség kereskedelmi viszonyaiban a két terület azon részein, hol határaik közvetlenül érintkeznek, valamint a Dunán is mutatkoznak, és tekintettel továbbá a kereskedelem azon különös jellegére, mely a két ország talajának minősége és termelvényeinek természete folytán mindkét ország illető lakossága életfentartásának nélkülözhetlen követelményét képezi, ezen kereskedelmet illetőleg ez alkalommal külön megállapodás jött létre, melynek pontjai a jelen egyezmény kiegészitő részét képező pótokmányban foglalvák.

XXXI. CZIKK.

Jelen egyezmény a jóváhagyási okmányok kicserélése napjától számitva, tiz éven át marad hatályban.

Azon esetre, ha tizenkét hónappal az emlitett idő lejárta előtt, a szerződő felek egyike sem nyilvánitaná ezen egyezmény hatályának megszüntetése iránti szándokát, az hatályban marad, azon naptól számitott egy évig, mely napon a szerződő felek egyike vagy másika azt felmondotta.

A fentebbi intézkedések mindkét fél területén, a jóváhagyási okmányok kicserélése után egy hónap alatt lesznek végrehajtandók.

A magas szerződő felek fentartják maguknak azon jogot, hogy közmegegyezéssel ezen egyezményben bármily változtatást tehessenek, mely szellemének és alapelveinek megfelelőnek találtatik s melynek szükségét a tapasztalás netán kimutatná.

XXXII. CZIKK.

Jelen egyezmény jóváhagyandó és a jóváhagyási okmányok lehető rövid idő alatt Bukarestben kicserélendők lesznek. Minek hiteléül a két fél meghatalmazottjai azt aláirták és pecsétjükkel megerősitették.

Kelt két példányban Bécsben, egyezernyolczszázhetvenöt junius hó huszonkettedikén.

(P. H.) *Andrássy*, s. k.
(P. H.) *Costaforu G.*, s. k.

A) TARIFA.

A Romániába való bevitel.

Az áruk megnevezése	Vám- alap	Vám- tételek
Gabonaneműek általában; nyers és finomitott petroleum; épületfa; vas-ásvány; nyers vas és aczél, hasábos vagy gömbölyű rudakban vagy tuskókban; nyers bőrök; kőszén (lignit stb.); könyvek átalában, kartografiai munkák egyes lapokban vagy atlasszá egyesitve, aczél- és rézmetszetek, kőnyomatok és fényképek egyes lapokban vagy albumokká összeállitva, metszett kőnyomatu vagy mozgékony hangjegyekkel nyomtatott zeneművek; kisérleti műszerek és készülékek, bármely foku tanitásra szolgálók;	vámmentesek	
műtárgyak és ritkaságok nyilvános muzeumok vagy magán-gyüjtemények számára; gőzgépek, általában állók és mozgók; mindenféle földmivelési gépek és eszközök; mindenféle gépek, melyek valamely mesterség vagy iparágüzéshez szükségesek; faggyu és abból származó termények (stearin, oléine stb.) átalában minden stearingyertyák és szappankészitéshez szükséges nyersanyagok, valamint az azok készitéséhez szükséges mellékanyagok; mindenféle rongyok; festő-anyagok és az iparnak szükséges vegyészeti termények.	vámmentesek	

B) TARIFA.

A Romániába való bevitelnél fizetendő vám-illetékek.

Sorszám	Az áruk megnevezése	Vám-egység	Beviteli vám	A nyers-suly%-ban kifejezett göngysuly-levonás(1)
			frc.	
1	*Czukor:*			
	a) finomitott, süvegekben, darabokban vagy törve, kandiszczukor, gyümölcsczukor és czukoroldat *100 klgr. netto suly*		20	ládákban v. hordókban 12, zsákokban v. csomagokban 4
	b) nyers- és liszt-czukor *100 klgr. netto suly*		12	
	c) szörp és melasse *100 klgr. netto suly*		6	
2	*Sör:*			
	a) palaczkokban és korsókban *100 klgr. netto suly*		15	ládákban 20, kettős hordókban 25 egyszerü hordókban 15
	b) hordókban *100 klgr. netto suly*		$8^1/_2$	
3	*Lepárolt* szeszes italok, mindennemű, u. m.: pálinka, borszesz, rum, arrak, punsch-essentia, lélitalok és egyéb czukros vagy nem czukros szeszes italok *100 klgr. netto suly*		25	ládákban 20, kettős hordókban 25, egyszerü hordókban 15
4	*Viasz:*			
	a) nyers, mindennemű fehér vagy sárga *100 klgr. netto suly*		43	ládákban és hordókban 12
	b) feldolgozott, fehér vagy sárga, u. m.: viaszgyertyák, bábok, virágok vagy egyéb viasz-készitmények minden neme *100 klgr. netto suly*		55	
5	*Faggyu- és czetvelő-gyertyák* minden nemei *100 klgr. netto suly*		25	ládákban és hordókban 12

(1) Azon áruk után, melyektől a jelen tarifa értelmében 100 kilónkint 7 frank 50 cent vámilletéki maximum jár, valamint azok után, melyeknek göngysulya nem emlittetik, a vám a nyerssuly után lesz fizetendő.

Sorszám	AZ ÁRUK MEGNEVEZÉSE	Vámegység	Beviteli vám	A nyerssuly%-ban kifejezett göngysulylevonás
			frc.	
6	*Szappan* mindennemű, az illatost kivéve	*100 klgr. netto suly*	15	
7	*Papir és papiráruk:*			ládákban 16 és csomagokban 6
	a) közönséges azaz szürke, vagy egyéb boritékpapir, egyszerű vagy enyvezett, közönséges tábla-papir, üvegpapir, surlapapir és más hasonlók	*100 klgr. netto suly*	8	
	b) különösen meg nem nevezett papir	*100 klgr. netto suly*	19	
	c) mindennemű papirkárpitok	*100 klgr. netto suly*	40	
	d) fényüzési papir, azaz aranyozott vagy ezüstözött papir, domhornyomatu diszitményekkel ellátott vagy átvert papir, levélpapir monogrammal vagy mustrával, az ezeknek megfelelő boritékok, chinai papir, valamint egyszerű papirmunkák vagy más anyagokkal összekötve, melyek közül azonban kivétetnek a nemes fémek, egész és féldrága kövek, valódi korall, finom gyöngyök, ambra, agátkő és teknőczpát	*100 klgr. netto suly*	60	
8	*Gyapjuszövetek:*			ládákban 15 és csomagokban 6
	a) közönségesek, u. m.: hosszu szőrű durva takarók (Paturi, Tsoluri), durva u. n. halina posztó, (Aba, Zeghe, Zimie) nyers posztó, mindennemű gyapjuszőnyegek darab vagy méterszámra	*100 klgr. netto suly*	30	
	b) posztó és hasonló nyomatlan szövetek, valamint mindennemű fehér vagy szinezett flanellek	*100 klgr. netto suly*	58	
	c) minden más az *a)* és *b)* alatt nem emlitett gyapjuszövetek, a shawlok és csipkék kivételével, hasonlókép minden gyapjuból készült paszomántos-, gombkötő és szalagárúk	*100 klgr. netto suly*	90	
	d) mindenféle gyapjuból készült harisnyakötő-áruk, még ha más szövetekkel is vannak szegélyezve	*100 klgr. netto suly*	150	
	e) mindenféle nemez, valamint a következő nemezáruk: talpak, lábbeli talppal vagy anélkül, a parasztok vagy katonák használatára való durva nemezkalapok	*100 klgr. netto suly*	25	
9	*Pamutáruk:*			ládákban 15 és csomagokban 6
	a) a közönségesek, u. m.: nyersek, nem fehéritettek, festetlenek, ki nem készitettek, nem mustrázottak, valamint fonott belek, hálók és hevederek	*100 klgr. netto suly*	20	
	b) félig finomak. u. m.: kikészitettek, fehéritettek, festettek (a nyomottakat kivéve), mustrázottak vagy nem mustrázottak	*100 klgr. netto suly*	25	
	c) finomak, u. m. nyomottak s bársonyfélék	*100 klgr. netto suly*	45	
	d) legfinomabbak, u. m.: tüll - l'anglais, bobbinet, mousseline, linon, gáze és más könnyű szövetek (a csipkék kivételével)	*100 klgr. netto suly*	90	
	e) paszomántos-, gombkötő- és szalagáruk	*100 klgr. netto suly*	80	
	f) mindenféle pamutharisnyakötő-áruk, még ha más szövetekkel vannak is szegélyezve	*100 klgr. netto suly*	150	
10	*Bőr* (cserzett bőr) és bőrmunkák			ládákban 16, kosarakban 12 és csomagokban 6
	a) közönséges külön meg nem nevezett bőrök	*100 klgr. brutto suly*	40	
	b) finom bőr, u.m.: festett, az egyszerűen feketitett, nyomtatott, lakirozott, aranyozott vagy ezüstözött bőr kivételével, valamint fehér-cserzésű és chamoisbőr, keztyű-, maroquin-, kordovánbőr és ugynevezett castorbőrök	*100 klgr. brutto suly*	70	

Sorszám	AZ ÁRUK MEGNEVEZÉSE	Vámegység	Beviteli vám	A nyers-suly%-ban kifejezett göngysuly-levonás
			frc.	
	c) bőrmunkák, közönségesek, u.m.: varga, nyereggyártó, lószerszámkészitő, s bőröndös munkák közönséges bőrből még ha más anyagokkal is vannak összekötve, a 7. *d)* alatt emlitettek kivételével *100 klgr. netto suly*		45	ládákban 16, kosarakban 12 és csomagokban 6
	d) finom bőrmunkák (a keztyüket kivéve) t. i. a *c)* alattiak, legyenek bár más anyagokkal összeköttetésben, a 7. *d)* alattiak kivételével *100 klgr. netto suly*		90	
11	*Kautsuk-áruk*(1):			
	a) a közönségesek, u. m: nem fényesitett, festetlen, nyomatlan kautsuk-áruk, legyenek bár más anyagokkal összeköttetésben, kivéve a 7. *d)* alattiakat *100 klgr. netto suly*		45	göngy-suly mint 10 alatt
	b) finomak, u. m.: fényesitett, festett, nyomott kautsuk-áruk, legyenek bár azok más anyagokkal összeköttetésben, kivéve a 7 *d)* alattiakat *100 klgr. netto suly*		90	
12	*Famunkák :*			
	a) legközönségesebb, u. m.: bodnár-, asztalos-, esztergályos, durva és nyers munkák, kocsigyártó és egyéb egyszerüen gyalult famunkák, közönséges kosárkötő-munkák; ha mindezen áruk sem festve, sem páczolva, sem lakirozva, sem kenczézve, sem politirozva, sem más anyagokkal összeköttetésben nincsenek *100 klgr. brutto suly*		2	ládában és hordókban 16 csomagokban 9
	b) közönségesek, u. m.: rakott munkákhoz, lapokká füreszelt fa, ki nem rakott parkettek, paralemezek. lapok, talpak és dugók, mindezen czikkek nyers állapotban *100 klgr. brutto suly*		5	
	c) finomak, u. m.: háztartási eszközök (butorok), kirakott parkettek, valamint az *a)* és *b)* alatti czikkek festve, páczolva, kenczézve, lakirozva, politirozva és összeköttetésben közönséges fémekkel, közönséges bőrrel, náddal és egyéb rostos növényi anyagokkal *100 klgr. netto suly*		9	ládákban és hordókban 16, csomagokban 9
	d) legfinomabb, u. m.: munkák kirakott fából, incrustirozva, faragva, finom esztergályos és kosárkötő munkák aranyozott fából, schwarzwaldi órák, rakott munkához való falapok és valamennyi, az *a), b)* és *c)* alatt nem emlitett faáruk, összeköttetésben más anyagokkal is, kivéve a 7. *d)* alattiakat, végre párnázott butorok be vagy be nem vonva *100 klgr. netto suly*		50	
13	*Üveg :*			
	a) préselt, öntött, surolt, vésett, metszett, mustrázott, tömör üveg, azonban sem szinezve, sem köszörülve *100 klgr. netto suly*		20	ládákban és hordókban 30, kosarakban és fél-ládákban 20
	b) köszörült, szines, festett, aranyozott, ezüstözött, valamint csillár-függők *100 klgr. netto suly*		50	
14	*Ásványvizek :*			
	természetesek és mesterségesek, palaczkokban és korsókban *100 klgr. brutto suly*		1	
15	*Mű- és hangszerek :*			
	a) zongorák, pianok és pianinok ... *érték után*		6%	
	b) minden egyéb hangszerek ... ... *érték után*		5%	
	c) csillagászati, sebészeti, láttani műszerek (foglalt pápaszemek és szinházi látcsők kivételével), mennyiségtani, természettani és vegytani műszerek vegyműhelyek számára *100klgr.*		vámmentesek	
16	*Kész festékek :*			
	hig vagy szilárd állapotban, por vagy tábla alakban, hólyagokban, kagylókban, üvegekben vagy dobozokban, tartozékaival vagy azok nélkül *100kgr. brutto suly*		60	

(1) Ugyanez áll a guttaperchaárukról is.

C) TARIFA.

A Romániába való kivitelnél.

Sorszám	AZ ÁRUK MEGNEVEZÉSE	Vám-egység	Beviteli vám	A nyers-suly%-ban kifejezett göngy-suly-levonás	Sorszám	AZ ÁRUK MEGNEVEZÉSE	Vám-egység	Beviteli vám	A nyers-suly%-ban kifejezett göngy-suly-levonás
	Só		Kivitell vámtól mentesek			Bor és eczet		Kivitell vámtól mentesek	
	Dohány levelekben vagy gyártva bármely alakban					Pálinka, szesz és sör			
	Liszt					Petroleum, nyers és finomitott			
	Könyvek, Romániában nyomtatott kartografiai- és zeneművek					Bányatermékek, Romániában ásottak			
						Kézműzeti áruk általában			

Pót-okmány.

Oly czélból, hogy az illető határszéli kerületek kereskedelmi forgalma azon könnyitésekben részesüljön, melyeket a mindennapi kereskedelem szükségei igényelnek, a két magas szerződő fél következőkép egyezett meg:

1-ször. Az osztrák-magyar és román határokon át, ugy Ausztriába és Magyarországba, valamint Romániába való be- vagy kivitelnél minden vámilletéktől mentesek:

a) mindazon árumennyiségek, melyeknek vámösszege két osztrák értékü krajczárra, vagyis egy franknak öt századára nem emelkedik;

b) fű, széna, szalma, lombok, begöngyölésre és hajómohozásra szolgáló moh, takarmány, közönséges nád és káka, élő növények (szőlőtő és csemete), gabona kalászokban és kévékben, főzelék-növények, töretlen kender és len, burgonya;

c) méhkasok eleven méhekkel;

d) állati vér;

e) édes és aludt tej;

f) fa- és kőszén, turfa és turfaszén;

g) épület-, vágott-, burkolat- és malomkövek, közönséges köszörükő, fenkövek, sarlók és kaszák kiköszörülésére, minden vágott vagy nem vágott kő, ha sem csiszolva, sem lemezekbe vágva nincs, salak, kavics, homok, nyersmész és gypsz, márga, agyag és általában minden közönséges földnem, mely tégla-, fazék-, pipa- és edény-készitésre szolgál;

h) tégla;

i) korpa-, olaj-pogácsa, sajtolt és főtt gyümölcs és olaj-tartalmu vetemények hulladékai;

j) kőszén- vagy növényhamu, trágya, zöldegy-eczet, söpredék, maláta, törköly, lőre, kő- és agyagáruk töredékei, arany- és ezüsthulladék-iszap;

k) kenyér és liszt 10 kilogrammnyi mennyiségben;

friss hus 4 kilogrammnyi mennyiségben;

sajt 2 « «

friss vaj 2 « «

2-szor. Hasonlókép vámmentesek az osztrák-magyar monarchiába az osztrák-magyar és román határokon át, valamint a Duna mentén fekvő, minden osztrák-magyar vagy román kikötőkön át behozott összes gabonaneműek, melyek román földön termelvék.

3-szor. Az osztrák-magyar monarchiában termesztett és az előbbi pontban emlitett utakon Romániába bevitt mindennemű bor után, a Romániába való bevitelnél, akár hordókban, akár palaczkokban legyen az, az érték $5^1/_2$%-a fizetendő.

A román borok, akármely uton hozatnak az osztrák-magyar monarchiába, ugy hordókban, mint palaczkokban, csakis a legnagyobb kedvezményben részesülő nemzeteknek engedményezett beviteli illetéket fizetik, a nélkül, hogy jelenlegi helyzetük bármely esetben nehezithető lehetne.

4-szer. Ugy a bevitelnél mint a kivitelnél vámmentesek, még a vámutakon kivül is: az igásmarhák, és azon ingóságok, gazdasági szerszámok és málhák, melyeket a legszélsőbb határnál lakó parasztok a vámvonalon át mezei munkálataik végett vagy lakváltoztatás folytán be- vagy kivisznek.

5-ször. Az egyik területről a másikra átvitt élő állatok kölcsönösen csak azon beviteli vámilletékek alá esnek, melyek az osztrák-magyar monarchiában a legnagyobb kedvezményben részesülő nemzetekkel e tárgyban kötött szerződéseknek megfelelőleg a határforgalomnál szedetnek vagy szedetni fognak.

6-szor. Azon liszt és lisztnemü tápszerek, melyek az osztrák-magyar ipar terményei és ugy az osztrák-magyar és román határokon, valamint a Dunán e folyam mentében fekvő valamennyi kikötőkön át Romániába behozatnak, minden vámilletéktől mentesek lesznek.

7-szer. Azon földtermények, melyek a két magas szerződő fél alattvalóinak az osztrák-magyar és rumán határvonal által a lakásoktól és majorságoktól elválasztott birtokaiból valók, ezen épületekbe (lakásokba vagy majorokba) minden be- és kiviteli vámtól mentesen szállithatók.

Az 1. és 4. pont alatt foglalt kedvezmények azonban csak oly határmelléki tér lakóira szoritkoznak, mely az osztrák-magyar monarchiában és Rumániában az illető határtól 10 kilométernyi távolságot meg nem halad.

8-szor. A két magas szerződő fél, az illető ország törvényeinek és szabályainak megfelelően egyezkedni fog azon óvintézkedések és rendszabályok iránt. melyek folytán bizonyos helyeken, hol az szükségesnek fog találtatni, a vámutakon kivül is, szabad átjárás lesz engedélyezhető, oly tárgyak számára, melyek ugy az osztrák-magyar monarchiában, mint Romániában a be- és kivitelnél vámmentesek.

Zárjegyzőkönyv.

Az osztrák-magyar monarchia és Rumánia között a mai napon kötött kereskedelmi egyezmény aláirása alkalmával ő császári és Apostoli királyi Felsége kormányának és a romániai fejedelem ő Fensége kormányának alulirt meghatalmazottjai, ezen egyezmény alább emlitendő czikkeire nézve a következő megjegyzéseket és nyilatkozatot tették:

I. CZIKK.

Az I. czikk utolsó kikezdésében foglalt ezen szavak «ingatlan mezei birtok» által ki nem záratnak az ingatlan mezei birtokon lévő házak és különféle épületek, melyek szintén ugyanazon megszoritás alá tartoznak.

Egyszersmind egyetért a két magas szerződő fél abban, hogy ezen czikk intézkedései nem csorbithatják a két kormány bármelyikének azon jogát, hogy törvények és rendeletek utján a szükséges rendőri és biztonsági intézkedést megtehesse, valamint különösen azon intézkedéseket, melyek valamely egyénnek egy falusi községben csupán helyhatósági felhatalmazás alapján történendő letelepedésére vonatkoznak, mindazonáltal ezen törvények és rendeletek sem a kereskedelem szabadságát semmikép nem korlátozhatják, sem pedig a jelen szerződés által a két állam polgárainak kölcsönösen kikötött jogokat és szabadalmakat nem csorbithatják.

II. CZIKK.

A rumán meghatalmazott kijelenti, hogy kormánya, mennél rövidebb idő alatt és még jelen egyezmény foganatositása előtt, visszavonni szándékozik azon rendeletet, mely ma azt követeli, hogy az, ki a határt átlépi, el legyen látva bizonyos pénzösszeggel.

IV. CZIKK.

Megjegyzendő, hogy ezen IV. czikk intézkedései által, a két magas szerződő fél semmikép sem szándékozik azon megszoritásokat érvényteleniteni, melyek az I. czikk utolsó kikezdésében az ingatlan mezei birtok megszerzésére és birtoklására vonatkozólag foglaltatnak.

VI. CZIKK.

Az osztrák-magyar monarchiában jelenleg érvényes szerződési tarifa azon külön tarifákból állván, melyek az osztrák-magyar monarchia által Francziaországgal 1866 deczember 11-én, Olaszországgal 1867 april 23-án, a német vámegyesülettel 1868. márczius 9-én és Nagy-Brittaniával 1869 deczember 30-án kötött kereskedelmi szerződések csatolvák, megegyezés történt abban, hogy Rumánia, mely jelen egyezmény értelmében a legnagyobb kedvezményben részesülő nemzetekkel egyenlő bánásmód alá esik, jövőben részt veend mindazon előnyökben, következményekben és módositásokban, melyek ama szerződések és külön tarifák utólagos megváltoztatásából eredhetnek.

IX. CZIKK.

A két magas szerződő fél megegyezett, hogy midőn a jelen egyezmény a jóváhagyási okmányok kicserélése által meg lesz kötve, azonnal vegyes bizottságot küldend ki, melynek feladata: négy hónap lefolyása alatt, azon szerződési tarifát kiegésziteni, melyről, a IX. és X. czikkben mind a beviteli, mind a kiviteli vámok tekintetében emlités tétetik.

Azon esetre, ha a bizottság ezen idő alatt meg nem egyezhetne, közvetlenül ezen idő lefolyta után köteles lesz, a nem szabályozott czikkeket illetőleg, egy specificus tarifa kidolgozásához fogni. alapul vevén egy 7%-os értékvámot és azon osztrák és magyar értékeket, melyek az 1873. évi osztrák-magyar kereskedelmi táblázatban foglaltatnak, s melyek

15%-al emelendők. Ezen munka két hét alatt lesz bevégzendő.

Megegyezés történt, hogy a második kikezdés e szavai: «melyekben már minden pótilleték benfoglaltatik» semmikép sem vonatkozhatnak a romániai fogyasztási adó kérdésére, mely az egyezmény XXI. czikke által van szabályozva.

Hasonlókép megegyezés történt, hogy a kereskedelem szabadsága soha semmiféle egyedárusági vagy más oly intézkedés által nem akadályozható, mely e jelen egyezmény és különösen annak V. és XXI. czikkeinek intézkedéseivel ellenkezésben állana.

XIII. CZIKK.

Előadandó alkalommal közös megállapodással ki fognak jelöltetni azon áruk, melyekre nézve a származásukat igazoló bizonyitványok felmutatásának szükségessége be fog bizonyulni.

XVIII. CZIKK.

Tekintettel a XVIII. czikk *b)* alatti kikezdésére, megállapittatik, hogy mindazon marhák után, melyek vissza nem hajtatnak, a legelés alatt elhullottakat kivéve, a csordák visszahajtása alkalmával az illető beviteli vámok fizetendők.

XX. CZIKK.

Az osztrák-magyar és a román meghatalmazottak a kereskedelem érdekében, azon óhajtásnak adott kifejezést, miszerint az osztrák-magyar és román vámhivatalok, a menynyire csak lehet, a kezelésük alá tartozó árukat illető eljárást, egyidejüleg végezzék.

A mi a vegyes vámhivatalok felállitását illeti, a magas szerződő felek az e tárgyban elfogadandó alapelvek iránt megegyezni fognak. Azonban már eleve kiköttetik, hogy ezen elvek nem lehetnek mások, mint azok, melyek az osztrák-magyar monarchia és a német vámegyesület között 1868. évi márczius 9-én kötött kereskedelmi szerződésben foglaltatnak.

XXI. ÉS XXII. CZIKK.

Ezen czikkek intézkedései nincsenek befolyással a községek azon jogára, hogy italokra és folyadékokra, tápszerekre, fütőszerekre, takarmányra és anyagokra a községbe való bevitelüknél fogyasztási adókat vethessenek ki, még azon esetben is, ha e czikkekhez hasonlók nem volnának Romániában.

Ezen adók mindazonáltal nem lehetnek magasabbak, mint a jelenleg érvényben álló román törvényekben megállapitott legmagasabb dijak.

A szóban lévő illetékek maximumát a következő román törvények szabályozzák:

az	1871-dik évi	november	29-diki	262.	szám
«	1875-dik «	február	14-diki	328.	«
«	1875-dik «	«	14-diki	330.	«
«	1875-dik «	«	19-diki	376.	«
«	1875-dik «	«	25-diki	420.	«
«	1875-dik «	«	25-diki	421.	«
«	1875-dik «	«	26-diki	425.	«
«	1875-dik «	márczius	20-diki	588.	«
«	1875-dik «	«	20-diki	589.	«

valamint az 1871. évi november 25-ki törvény 84. czikke.

XXIV. CZIKK.

Megegyezés történt, hogy azon esetben, ha a kamarák a kérdéses törvényjavaslatot el nem fogadnák, a jelen czikk Ő császári és Apostoli királyi Felségének kormányára nézve semmi kötelező erővel nem birand.

XXVI. CZIKK.

Az osztrák-magyar és román meghatalmazottak elismerik, hogy a XXVI. czikkben foglalt elvek alól kivételt képező pótilletékek a fejedelem kormányát nem jogosithatják fel oly módositások behozatalára, melyek az árukat vagy hajókat, bármely a kérdéses czikkben kijelölt dijakat meghaladó vámilletékkel terhelnék.

Jelen jegyzőkönyv, mely a két kormány által, minden külön jóváhagyási okmányok kicserélése nélkül és pusztán az egyezményre vonatkozó jóváhagyási okmányok kicserélése által helybenhagyottnak és szentesitettnek fog tekintetni, két példányban állittatott ki Bécsben 1875. évi junius hó 22-kén.

(P. H.) *Andrássy*, s. k.
(P. H.) *Costaforu G.*, s. k.

XX. TÖRVÉNY-CZIKK

némely városi törvényhatóságok megszüntetéséről.[1]

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 5-én. Kihirdettetett az országgyülés képviselőházában 1876. évi junius 7-én, a főrendek házában junius 10-én.)

1. §. A következő szabad királyi, illetőleg törvényhatósági joggal felruházott városok: Bakabánya,[2] Bártfa,[3] Bazin,[4] Beszterczebánya,[5] Breznóbánya,[6] Eperjes,[7] Esztergom,[8] Felsőbánya,[9] Késmárk,[10] Kis-Márton,[11] Kis-Szeben,[12] Korpona,[2][13] Körmöczbánya,[2][14] Kőszeg,[15] Libetbánya, Lőcse,[16] Modor,[17] Nagybánya,[18] Nagyszombat,[19] Zólyom,[20] Ruszt,[21] Szakolcza,[22] Szent-György,[23] Trencsén,[24] Ujbánya,[25] Erzsébetváros,[26] Gyulafehérvár,[27] Szamosujvár,[28] Göllniczbánya,[29] Fehértemplom,[30]

---

(1) V. ö. az 1876: XXXIII. t. czikket, némely törvényhatóság területének szabályozásáról és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről.
(2) V. ö. 1877 : III. t. cz., Körmöczbánya, Korpona és Bakabánya szab. kir. városok bekebelezéséről.
(3) Bártfa kiváltságairól v. ö. 1498 : XXXIV. és XXXVIII. t. cz., 1500 : XLI. t. cz., 1514 : III. t. cz. és az 1547. évi t. czikkekre adott királyi válasz 21. §-át.
(4) Bazin városra nézve v. ö. 1608 : V. t. cz. ; kor. e. 1608 : VI. t. cz. ; 1635 : LIII. cz. ; 1638 : LXIII. t. cz.
(5) Beszterczebányára, mint szab. kir. városra nézve v. ö. 1514 . III. t. cz.; az 1547. évi t. czikkekre adott királyi válasz 21. §-át.
(6) Breznobányának a sz. kir. város jellege adományoztatik 1655 : XXVII. t. cz. 19. §.
(7) Eperjes sz. kir. városról v. ö. 1498 : XXXVIII. t. cz.; Hk. III. 8., 19. cz.; 1500 : XLI. t. cz.; 1514 : III. t. cz.; az 1547. évi t. czikkekre adott királyi válasz 21. §-át.
(8) Esztergomra nézve v. ö. Hk. III. 8. cz.; 1514 : III. t. cz.; 1715 : XXXVII. t. cz.; 1741 : XXXIX. t. cz.
(9) Felsőbányára nézve v. ö. 1715 : XCI. t. cz.
(10) Késmárkról, mint sz. kir. városról v. ö. 1655 : LXV. t. cz.
(11) Kismartonról, mint sz. kir. városról v. ö. 1649 : XL. t. cz.; l. továbbá : 1655 : CX. t. cz.
(12) Kisszebenre nézve v. ö. 1514 : III. t. cz.; az 1547. évi törvényczikkekre adott királyi válasz 21. §-át.
(13) Korponára nézve v. ö. Róbert Károly 1342. évi rendeletének 31. §-át; 1649 : LXXX. t. cz. 1655 : LXXXIV. t. cz.; 1687 : XXV. t. cz.
(14) Körmöczbányára nézve v. ö. 1514 : III. t. cz.; az 1547. évi t. czikkekre adott királyi válasz 21. §-át; 1550 : LXXV. t. cz.
(15) Kőszegre nézve v. ö. kor. u. 1608 : VII. t. cz.; 1649 : XXV. t. cz.; 1681 : XXIII. t. cz. 10. §.
(16) Lőcsére nézve v. ö. 1498 : XXXVIII. t. cz.; az 1514 : III. t. cz.; az 1547. évi t. czikkekre adott királyi válasz 21. §-át. Lőcsének Szepesvármegyébe bekebelezéséről v. ö. 1876 : XXXIII. t. cz. 1. §. 22. p.
(17) Modor városáról v. ö. 1606 : V. t. cz. 6. §. (bécsi béke) ; kor. e. 1608 : VI. t. cz.
(18) Nagybányára nézve v. ö. 1514 : III. t. cz.; 1648 : XLI. t. cz.; 1681 : LVII. t. cz.
(19) Nagyszombatra nézve v. ö. Róbert Károly 1342. évi rend. 31. §-át; 1498 : XXXVIII. t. cz.; 1500:XLI. t. cz.; Hk. III. 8. cz. 2. §..; 1514 : III. t. cz.; az 1547. évi t. czikkekre adott kir. válasz 21. §-át.
(20) Zólyomra nézve v. ö. 1557 : VI. t. cz. 3. §.; 1578 : XXVII. t. cz. 14., 15. §§.; kor. e. 1608 : XXII. t. cz. 2. §.
(21) Ruszt sz. kir. városi jellegéről v. ö. 1681 : LX. t. cz.
(22) Szakolczára nézve v. ö. az 1435 : I. t. cz. előbeszédének 2. §-át; 1498 : XXXIV. t. cz.; 1514 . III. t.cz.; 1596 : XIX. t. cz.; 1681 : XXIII. t. cz.
(23) Szent-Györgyre nézve v. ö. kor. e. 1608 : VI. t. cz.; 1635 : LIII. t. cz.; 1638 : LXIII. t. cz.
(24) Trencsénre nézve v. ö. az 1342. évi kir. rendelet 31. §-át; 1498 : XXXIV. t. cz.; 1622 : IV. t. cz.
(25) Ujbánya sz. kir. városként van emlitve az 1827 : XXXV. t. czikkben felsorolt adományozók közt.
(26) Erzsébetvárosról, mint Kis-Küküllő megye székhelyéről v. ö. 1876 : XXXIII. t. cz. 1. §.; e minőségének megszüntéről v. ö. 1879 : XXVI. t. cz. 1. §.
(27) Gyulafehérvárra nézve v. ö. Ap. P. II. T. 8. a. 1., 7. é. ; erd. 1751 : I. t. cz.
(28) Szamosujvárra nézve v. ö. Ap. P. II. T. 7. a. 1.; Comp. P. V. ed. 6.; erd. 1791 : XCI. t. cz.
(29) E várost az 1870 : XLII. t. cz. 88. §-a alakitotta volt át törvényhatósággá. V. ö. e városnak megyei hovátartozása tekintetében az 1877 : I. t. cz. rendelkezéseit.
(30) Fehértemplomról, mint törvényhatóságról v. ö. 1873 : XXVII. t. cz. 8., 13. §§. Fehértemplomnak Temesmegyébe kebelezéséről v. ö. 1876 : XXXIII. t. cz. 1. §. 24. p. és 1877 : I. t. cz. 2. §. 23. p.

Karánsebes,[1] Zilah,[2][3] Abrudbánya,[2][4] Bereczk,[2] Csikszereda,[2][5] Fogaras,[2][6] Hátszeg,[2][7] Illyefalva,[2][8] Kézdi-Vásárhely,[2][8] Kolos,[2][9] Oláhfalu,[2][10] Sepsi-Szent-György,[2][8][11] Szász-Régen,[2][12] Szék,[2] Székely-Udvarhely,[2][13] Vajda-Hunyad,[2][14] és Vizakna,[2][10] mint önálló törvényhatóságok megszüntetteknek és azon vármegyékbe kebeleztetnek, melyeknek területében feküsznek.

Oly városok hovátartozása iránt, melyek két megyei törvényhatóság határa között feküsznek, az érdekeltek meghallgatásával a belügyminister határoz, s erről a törvényhozásnak utólag jelentést tesz. Ezek közül a szabad királyi városok ezen czimüket jövőben is megtartják.

2. §. A városi vagyon tulajdonjoga a jelen törvény intézkedései által nem érintetik.

3. §. A megszüntetett városi törvényhatóságok a rendezett tanácsu városok állásába helyeztetnek és a jelen törvény 4. és 5. §-aiban foglalt intézkedések kivételével ugyanazon joggal, hatáskörrel és kötelességekkel fognak birni, melyeket az 1871. évi XVIII. t. cz. s általában a törvény a rendezett tanácsu városokra nézve megszab.[15]

4. §. A vagyon kezelésére nézve ezen városok a belügyminister felügyelete alatt hagyatnak s ennélfogva:

a) az 1871. évi XVIII. t. cz. 26. §-nak *b)* és *c)* pontjai alatt érintett határozatok jóváhagyás végett nem a törvényhatósághoz, hanem a belügyministerhez lesznek felterjesztendők;

b) a 103, 105., 106., 107. és 110. §-okban a törvényhatóságokra ruházott hatáskör ezen városokra nézve a belügyministert illeti;

c) a belügyminister ezen felügyeletet a főispán utján gyakorolja.[16]

5. §. A tevőleges és szenvedőleges választói jog ezen városokban ezután is az 1870. évi XLII. törvényczikk 27. §-ban megszabott alapon gyakoroltatik.[16]

---

(1) Karánsebesről mint Szörénymegye székhelyéről v. ö. 1873: XXVI. t. cz. 3. §.; mint önálló törvényhatóságról: 1873: XXVII. t. cz. 8., 13. §§.

(2) E várost az 1870: XLII. t. cz. alakitotta át törvényhatósággá. E város megyei hovátartozása tekintetében v. ö. az 1877: 1. t. cz. rendelkezéseit.

(3) Zilah városnak Magyarországhoz visszacsatolásáról v. ö. 1836: XXI. és 1848: VI. t. cz. mint Szilágymegye székhelyéről v. ö. 1876: XXXIII. t. cz. 1. §.

(4) Abrudbányára nézve v. ö. Ap. P. III. T. 16. a. 1.; Comp. P. V. ed. 11.

(5) Csikszeredára nézve v. ö. Comp. P. V. ed. 29. Csikszeredáról, mint Csikmegye székhelyéről v. ö. 1876: XXXIII. t. cz. 1. §.

(6) Fogarasra uézve v. ö. Ap P. II. T. 8. a. 1.; T. 15. a. 1., 2.; P. III. T. 18. a. 1., T. 46. a. 4., 5. Fogarasról, mint Fogarasmegye székhelyéről v. ö. 1876: XXXIII. t. cz. 1. §.

(7) Hátszegre nézve v. ö. Comp. P. V. ed. 41.

(8) Illyefalvára, Kézdivásárhelyre és Sepsi-Szent-Györgyre nézve v. ö. Ap. P. III. T. 78. a. 1.; Comp. P. III. T. 8. a. 6.

(9) Kolosra és Vizaknára nézve v. ö. Comp. P. V. ed. 43.

(10) Oláhfalura nézve v. ö. Ap. P. V. ed. 45.; Comp. P. III. T. 79. a. 1. és P. V. ed. 74.; erd. 1791: XIV. t. cz.

(11) Sepsi-Szt-Györgyről, mint Háromszékmegye székhelyéről v. ö. 1876: XXXIII. t. cz. 1. §.

(12) Szászrégenre nézve v. ö. Ap. P. III. T. 86. a. 1.; Comp. P. III. T. a. 6., 10.

(13) Székely-Udvarhelyre nézve v. ö. Ap. P. I. T. 1. a. 5.; P. III. T. 77. a. 1.; P. V. ed. 69.; v. ö. erd. 1791: XI. t. cz. 3. p. Székely-Udvarhelyről, mint Udvarhelymegye székhelyéről v. ö. 1876: XXXIII. t. cz. 1. §.

(14) Vajda-Hunyadra nézve v. ö. Comp. V. ed. 41.

(15) Az ezen t. czikk folytán rendezett tanácsu városok továbbra is a belügyminiszter felügyelete alatt maradtak; v. ö. 1886. XXII. t. cz. 165. §.

(16) E §-nak a XVI szepesi városra, valamint a volt Királyföldön fekvő hét királyi városra kiterjesztéséről v. ö. 1876: XXXIII. t. cz. 2. §. V. ö. az 1886: XXII. t. cz. 165. §-ának azonos rendelkezéseit; l. az 1886: XXI. t. cz. 23. és 31. §§-ait.

Átmeneti intézkedések.

6. §. A jelen törvénynek hatályba lépte után az 1. §-ban megnevezett városokban a képviselő-testület alakitása és az elöljáróság választása az 1871. évi XVIII. törvényczikk értelmében és a jelen törvény 5. §-ában foglalt intézkedés megtartásával akként eszközlendő, hogy ezen működésüket 1877. év január hó 1-én megkezdhessék.

Az idézett 1871. évi XVIII. törvényczikk 65. §-a értelmében ezen első alakulásnál megállapitandó szervezeti szabályzat jóváhagyás végett a főispán utján a belügyministerhez terjesztendő fel.

7. §. Azon megyékben, melyekbe a megszüntetett városi törvényhatóságok bekebeleztettek, a bizottsági tagok választása végett az 1870. évi XLII. törvényczikk 25. §-a értelmében uj választó kerületek alakittatnak és a megyei bizottsági tagok számának megállapitásánál ezen városok népessége is számitásba veendő.

Ennek alapján a törvényhatósági bizottság 1877. év végeig egészen ujra alakitandó: addig mig ez megtörténhetnék, a városok részéről annyi bizottsági tag választandó és annyi legtöbb adót fizető veendő be a bizottságba, mennyi a megyei bizottsági tagok és a népesség arányában a városra esik és ha ezen intézkedés folytán a megyei bizottsági tagok száma a 600-at felülhaladja is, ez az uj alakulás idejéig kivételesen megengedtetik.

8. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

XXI. TÖRVÉNY-CZIKK

azon eltérésekről, melyekkel az 1875. évi XXXVII. t. cz. a magyar földhitelintézetre alkalmazandó.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 5-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi junius 7-én, a főrendek házában 1876. évi junius 10-én.)

Az 1875 : XXXVII. t. czikknek a szövetkezetekre vonatkozó intézkedései a magyar földhitelintézetre nézve a következő eltérésekkel alkalmazandók.

1. §. A magyar földhitelintézet közgyüléseinek tagjai:

a) azon intézeti tagok, akik legalább 50,000 frt jelzálogi kölcsönnel vannak az intézetnek lekötve;

b) az 50,000 frtnál kisebb jelzálogi kölcsönnel lekötött tagok által vidékenkint alakitott kerületi gyüléseken választott képviselők és pedig a kerületben jelzálogilag lekötött minden 400,000 frt kölcsön után egy-egy képviselő;

c) az intézet alapitói.

2. §. Az intézet felügyelő-bizottsági tagjainak felét az intézeti alapitók gyülése, felét pedig a közgyülés választja, mindenik három évre.

3. §. Ezen bizottság az 1875 : XXXVII. t. cz. 195. §-ában a felügyelő bizottságokra ruházott hatáskör mellett felhatalmaztatik megállapitani az ügyvitel elveit, meghatározni az igazgatóság tagjainak számát, megválasztani vagy elmozditani az igazgatókat és szerződni velök a szolgálati feltételekre nézve. Ebbeli eljárásáért a felügyelő bizottság az intézetnek felelős.

---

(1) V. ö. A magyar földhitelintézetről szóló 1871 : XXXIV. t. czikket és jegyzeteit.

Az 1876 : XXI. t. cz. nem terjed ki a «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetére» (V. ö. 1879 : XXXIX. t. cz. 6—15. §§.).

Az 1871 : XXXIV. t. cz. kapcsán közölt rendeletek pótlásául l. még: 1882. jan. 18. 3063. sz. pénzügymin. rend., a magyar földhitelintézet ügyletei után járó illetékek tárgyában követendő eljárás iránt (1882. R. T. 122.); 1888 febr. 15. 4891. sz. pénzügymin. rend., a magyar földhitelintézet javára előzetesen telekkönyvileg bekeblezett, de tényleg létre nem jött intézeti kölcsönök meghiusulásának igazolása tárgyában 1888. R. T. 134.).

4. §. Az intézeti igazgatóság elnökét az intézet alapitóinak gyülése által javaslatba hozott három egyén közül a közgyülés választja.

5. §. Az intézet alapszabályainak módositására vonatkozó inditvány a közgyülés elé csak akkor terjeszthető, ha azt előbb az alapitók gyülése elfogadta.

A módositás iránti közgyülési határozatra pedig, foganatositása előtt, a magyar királyi kormány jóváhagyása kérendő ki.

6. §. Az alapszabályok szigorú megtartásának ellenőrzése czéljából, de az intézeti illető közegek törvény szerinti felelősségének teljes épségben tartása mellett, az intézethez kormánybiztos neveztetik ki.

7. §. Jelen törvény végrehajtásával a földmivelési, ipar- és kereskedelemügyi-, valamint az igazságügyi- és pénzügyi ministerek bizatnak meg.

XXII. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1873. és 1875. évi közösügyi költségek fedezésére megkivántató póthitelekről.

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 5-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi junius 7-én, a főrendek házában 1876. évi junius 10-én.)

1. §. A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy a közösügyi költségek fejében, és pedig:

a) az 1873-iki közös zárszámadásra alapitott, utólagosan eszközölt leszámolás folytán Magyarország terhére mutatkozó tartozás kiegyenlitésére ... ... 336,705 frt 73 krt.

b) az 1876-ki közös költségvetést tárgyalt bizottságok által az 1875. évi közös irányzathoz megszavazott 188,665 frt 62 krnyi póthitel Magyarországra eső részének fedezésére ... ... 59,241 » 00½ »

összesen tehát 395,946 frt 73½ krt

fizethessen pótlólag a közös pénzügyministernek.

2. §. Ugyanazon bizottságok által, ugyanazon alkalommal, az 1870. és 1871-iki közös zárszámadásokból kihasitott és Magyarországra utalt azon tételek kiegyenlitésére, melyek «határőrvidéknél» a hadsereg rendes szükségletének 18-ik czime alatt, mint függő tulkiadások fel vannak véve, összesen 170,564 frt 7½ krral, s mely összegből a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi tárczához 72,151 frt 94½ kr. a közmunka- és közlekedési tárczához 81,702 frt 13 kr. s a pénzügyi tárczához 16,710 frt tartozik; felhatalmaztatnak az illető ministerek, hogy a tárczájukat terhelő összeget a közös hadügyministernek megtérithessék.

XXIII. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1875: XXXIII. törvényczikk A) VI. fejezet 9. cziménél, továbbá XIX. és B) VII. fejezetei némely czimei és rovatainál tett tulkiadások elszámolhatásáról.

Szentesitést nyert 1876. évi junius 5-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi junius 7-én, a főrendek házában 1876. évi junius 10-én.)

Az 1875-ik évi államköltségvetésről szóló 1875-ik évi XXXIII. törvényczikk *A)* VI. fejezete 9. czime, továbbá XIX. fejezete alatt levő rendes és *B)* VII. fejezete alatt levő rendkivüli igazságügyi kiadások némely czimei és rovatainál szükségessé vált tulkiadásokra nézve meg engedtetik, hogy azok 172,000 frt erejéig a utóbb emlitett két fejezet némely czimeinél és rovatainál elért megtakaritások terhére elszámoltathassanak.

XXIV. TÖRVÉNY-CZIKK

Horvát-Szlavonországokban az 1867. év végén fenmaradt egyenes adóhátralékokra befolyt összegből ugyanazon országokat megillető százaléknak kifizetésére megkivántató póthitelről.

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 5-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi junius 7-én, a főrendek házában 1876. évi junius 10-én.)

1. §. A Horvát-Szlavonországokban az 1867. év végén fenmaradt hátraléka 1872., 1873. és 1874. évek folyamában befolyt egyenes adókból az 1868:XXX. t. cz. 30., illetőleg 1873:XXXIV. t. czikk 3. §. alapján ugyanazon országokat megillető százaléknak kfizetésére 90,005 frtnyi póthitel engedélyeztetik.

Ezen összeg az 1876. évi államköltségvetésről szóló 1875:LV. t. cz. 2. §-ának *B)* rendkivüli kiadások III. fejezete uj 13. czime alatt fog számadásba vételni.

2. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XXV. TÖRVÉNY-CZIKK

az egyenes adóhátralékok egyénenkinti leszámolásának befejezésére szükséges költségek fedezésére megkivántató 150,000 frtnyi póthitelről.

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 5-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi junius 7-én, a főrendek házában 1876. évi junius 10-én.)

1. §. Az egyenes adók egyénenkinti leszámolásának befejezésére szükséges költségek fedezésére az 1876. évre pótlólag százötvenezer forint engedélyeztetik.

Ezen összeg az 1876. évi államköltségvetésről szóló 1875:LV. törvényczikk 2. §-ának *A)* alatti rendes kiadások XV. fejezete 12. czime alatt lesz számitásba veendő.

2. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XXVI. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1874. évi XXXIII. törvényczikk alapján 1875. évben végbement általános országgyülési képviselő-választások alkalmával felmerült költségekre szükséges póthitelről és az 1872. évben végbement általános választások alkalmából fenmaradt némely költségek fedezéséről.

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 5-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi junius 7-én, a főrendek házában 1876. évi junius 10-én.)

1. §. Az 1874. évi XXXIII. t. czikk alapján 1875. évben végbement általános országgyülési képviselő-választások alkalmával felmerült költségekre a belügyminister rendelkezésére 34,257 frtnyi póthitel szavaztatik meg.

2. §. A belügyminister felhatalmaztatik, hogy ezen póthitelt az 1875. évi XXXIII. t. cz. 2. §-a XIV. fejezetének 3-ik czime alatt megszavazott hitelnek maradványából fedezhesse s azt ugyanezen czim alatt elszámolhassa.

3. §. A belügyminister egyuttal felhatalmaztatik, hogy az 1872. évi országgyülési képviselőválasztások idejéből:

Szabolcsmegyében 2093 frt, Heves és Külső-Szolnok t. e. vármegyékben pedig 2360 frtnyi fedezetlenül maradt költségeket is kiegyenlithesse s ezeket az 1875. évi LV. t. cz. 2. §-a XIV. fejezetének 3. czime alatt megszavazott hitelből fedezhesse.

4. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügy- és pénzügyminister bizatik meg.

XXVII. TÖRVÉNY-CZIKK

a váltó-törvényről.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 5-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi junius 7-én, a főrendek házában 1876. évi junius 10-én.)

I. RÉSZ.

Váltóképesség.

1. §. Szenvedő váltóképességgel bir mindenki, a ki terhes szerződéseket jogérvényesen köthet.

Nem teljeskorúak szenvedő váltóképességgel csak az esetben birnak, ha önállóan ipart űznek. (1872 : VIII. 2.)

Nők, az 1874 : XXIII. t. cz. 2-ik §-a által szabályozott teljeskorúság esetében is — a mennyiben önálló ipart nem űznek — csak a 24-ik életév betöltésével nyernek szenvedő váltóképességet.(2)

2. §. Ha a váltón oly személyek nyilatkozatai fordulnak elő, a kik szenvedő váltóképességgel nem birnak, e körülmény a többieknek érvényesen elvállalt kötelezettségeire befolyással nincsen.

---

(1) A korábbi váltótörvényhozásra nézve v. ö. a kereskedelmi törvény kapcsán a 2. jegyzetet a 120. és 121. lapon; az ott mondottakat a következőkkel egészitjük ki:

A Palugyay Imre által szerkesztett «Codex-Cambio-Mercantilis, eiusdemque Ordo Processualis» cz. javaslatnak I. része intézkedett volt a váltókról, nagyobbára az 1763. évi osztrák váltórendszabály alapján. Az 1839-ben megnyilt országgyülés ujból küldött ki bizottságot egy váltótörvénykönyv és az ezzel összefüggő törvények kidolgozására és ez a bizottság, melynek legmunkásabb tagja Wildner Ignácz bécsi ügyvéd volt, dolgozta ki a váltótörvénykönyvnek azt a javaslatát is, a mely mint 1840 : XV. t. czikk szentesittetett és 1841 jan. 1-én életbelépett, kiegészitve az 1841 jan. 18-án kelt «Utasitás a váltóbiróságok számára» cz. rendelettel. Az 1840 : XV. t. czikket, főképen második, alaki részében az 1844 : VI. t. cz. módositotta.

Az 1850 jan. 25. cs. ny. parancscsal (1850. B. T. L. 51.) behozott általános osztrák váltórendszabály hatályon kivül helyezte úgy az 1840 : XV. t. czikknek anyagi részét (tizennyolcz §-ának kivételével), mint az 1844: VI. t. czikket is (két §-ának kivételével); mig az 1840: XV. t. cz. alaki része csak 1853 jan. 1-én vesztette hatályát, a mikor Magyarországon is hatályba lépett az 1850 jan. 25. igazs. min. rend. a váltóügyekben való eljárásról (1850. B. T. L. 52., az 1852 szept. 16. igazs. min. rend. folytán, 1852. B. T. L. 190.), *a mely eljárás Fiume városában és területén még hatályban van.* Az Id. törv. szab. III. része némi módositásokkal visszaállitotta úgy az 1840: XV., mint az 1844: VI. t. czikket, melyek az 1876: XXVII. t. cz. életbeléptéig hatályban is maradtak.

Az országnak volt erdélyi részeiben Mária Terézia királynő 1772 jul. 22-én kelt leiratával elrendelte az 1763-iki osztrák váltórendszabálynak 1772. évi nov. 1-én életbelépését, a mit az erd. 1791 : XXXVII. t. cz. (De Litteris Cambialibus) is — közvetve — helybenhagyott. A fönnemlitett 1850 jan. 25-iki ny. parancs az osztrák általános váltórendszabályt 1850 május 1-től kezdve Erdélyben is hatályba léptette, a mely váltórendszabály, az 1850 jan. 25. igazs. min. rendeletben szabályozott és az 1852 máj. 3-án kelt igazs. min. rendelettel (1852. B. T. L. 104.) életbeléptetett ideiglenes polg. perrendtartással egyidejüleg — 1852. nov. 1-től fogva — életbeléptetett váltóeljárással együtt, minthogy az Id. törv. szab. hatálya Erdélyre ki nem terjedt, az 1876 : XXVII. t. cz életbeléptéig maradt érvényben az ország volt erdélyi részeiben. (V. ö. *Plósz Sándor*: A magyar váltójog kézikönyve. III. kiad. 1895. 34--45. ll.)

Az 1876 : XXVII. t. cz. a magyar korona országainak egész területén (tehát Fiuméban és Horvát-Szlavonországokban is) hatályban van 1876 : XXVII. t. cz. 119. §.; 1868 : XXX. t. cz. 10. §.).

A váltóra vonatkozó bélyegszabályok tekintetében v. ö. 1868 : XIII. t. cz. 2. §.; 1871 : LXIII. t. cz. 2 - 5. §§.; 1881 : XXVII. t. cz. 4., 7., 8. §§.; 1887 : XLV. t. cz. 11., 12. §§.

(2) A szenvedő váltóképességre nézve v. ö. 1877 : XX. t. cz. 4., 6., 7. §§.; v. ö. u. e. t. cz. 28., 33. §§-ait és az 1885 : VI. t. cz. 8. §-át. — V. ö. 1881 : XVII. t. cz. 3., 6., 8. §§. Az atya, gyám vagy gondnok a kiskoru, ill. gondnokolt helyett csak a gyámhatóság általános felhatalmazása alapján vállalhat váltó kötelezettséget: 1877 : XX. t. cz. 20., 113. §§.

II. RÉSZ.

Az idegen váltóról.

I. Az idegen váltó kellékei.

3. §. Az idegen váltó lényeges kellékei: [1]

1. a váltó elnevezés magában a váltó szövegében, vagy ha az nem magyar nyelven állittatik ki, annak a nem magyar nyelven megfelelő kifejezése;

2. a fizetendő pénzösszeg kitétele.[2] Ha az összegen felül járulékok köttetnek ki, az ily kikötés nem létezőnek tekintetik; [3]

3. a rendelvényes (intézvényes) vagyis azon személy vagy czég megnevezése, melynek részére vagy rendeletére a fizetés teljesitendő;

4. a fizetés ideje, mely az egész váltóösszegre nézve csak egy és ugyanaz lehet. A fizetési idő csak határozott napra, látra (bemutatásra, tetszésre), lát vagy kelet után bizonyos időre, vagy valamely vásárra szólhat; [4]

5. a kibocsátó (intézványező) név- vagy czég-aláirása;

6. az intézvényezettnek vagyis azon személynek, vagy czégnek megnevezése, mely által a fizetés teljesitendő;

7. a fizetés helye. Az intézvényezett neve vagy czége mellett előforduló hely, ha magán a váltón külön fizetési hely kijelölve nincsen, fizetési helynek és egyszersmind az intézvényezett lakhelyének is tekintendő. Ha több hely van a váltón kijelölve, fizetési helynek az első tekintetik;

8. a kiállitás helye, éve, hónapja és napja.

4. §. Ha a váltóban a fizetendő pénzösszeg betükkel és számokkal van kifejezve, eltérés esetében a betükkel kiirt összeg érvényes.

Ha az összeg akár betükben, akár számokban többször van kifejezve, eltérés esetében a kisebb összeg tekintendő érvényesnek.[5]

5. §. A kibocsátó rendelvényesként önmagát is megnevezheti (saját rendeletére szóló váltó) és a mennyiben a fizetés nem a kiállitás helyén teljesitendő, intézvényezettként önmagát is kijelölheti, (intézvényezett saját váltó). Az ily váltók minden tekintetben az idegen váltók foganatjával birnak.

6. §. Oly okiratból, melyen a váltó lényeges kellékeinek (3. §.) valamelyike hiányzik, váltójogi kötelezettség nem származik.[6]

Az ily okiratra vezetett nyilatkozatok váltójogi hatálylyal nem birnak.

A lényeges kellék hiányával egyenlőnek tekintendő, ha az a váltón szándékosan töröltetett ki.

A megtörtént törlés az ellenkezőnek bebizonyitásáig szándékosnak vélelmeztetik.[5]

---

(1) V. ö. 6. §.
(2) V. ö. 1875: XXXVII. t. cz. 326. §.
(3) A váltókövetelés kamatairól v. ö. 1877: VIII. t. cz. 9. §.
(4) V. ö. 18., 30., 32. §§., 110. §. 4. p.
(5) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 1. p.
(6) V. ö. 82., 83., 93. §§.

II. A kibocsátó.

7. §. A kibocsátó a váltó elfogadásáért és kifizetéséért váltójogilag felelős.

III. A forgatmány.

8. §. A rendelvényesnek jogában áll a váltót, forgatmány utján, másra átruházni.

Ha azonban a kibocsátó a váltó átruházását e szavakkal: «nem rendeletre» vagy más hasonértelmű kifejezéssel megtiltotta, a forgatmánynak váltójogi hatálya nincsen.(1)

9. §. A forgatmány által a váltóból eredő összes jog, különösen a tovább forgathatás joga is, a forgatmányosra átruháztatik. A váltó a kibocsátóra, az intézvényezettre, elfogadóra, vagy valamelyik korábbi forgatóra is érvényesen átruházható és azok bármelyike által ismét tovább forgatható.(1)

10. §. A forgatmány a váltónak vagy a váltó másolatának hátára, vagy a váltóhoz vagy a másolathoz csatolt lapra (toldatra) vezetendő és akkor is érvényes, ha a forgató pusztán nevét vagy czégét vezeti a váltó vagy a másolat hátára vagy a toldatra (üres hátirat).(1)

11. §. Minden váltóbirtokosnak jogában áll a váltón levő üres forgatmányokat kitölteni vagy a váltót e kitöltés nélkül ujabb forgatmánynyal tovább forgatni.(1)

12. §. A forgató a váltó minden későbbi birtokosának az elfogadás és kifizetésért váltójogilag felelős.

Ha azonban a forgató forgatmányához ily megjegyzést: «szavatosság nélkül», «kötelezettség nélkül» vagy valamely hason értelmű kikötést csatolt, a forgatmány alapján őt kötelezettség nem terheli.(1)

13. §. Ha a forgatmányban a továbbadás ezen szavakkal: «nem rendeletre» vagy más hasonértelmű kifejezéssel megtiltatott, a forgatmányost követőknek a tilalmat használó forgató ellen visszkeresetük nincsen.(1)

14. §. Ha a váltó a fizetés hiánya miatti óvás felvételére rendelt határidő eltelte után forgattatik, a forgatmányos a forgatónak jogaiba lép.

Maga a forgató ezen esetben váltójogilag kötelezve nincs.(1)

15. §. Ha a forgatmányhoz ezen megjegyzés: «behajtás végett», «meghatalmazásul» vagy más, a meghatalmazást kifejező megjegyzés csatoltatik, a forgatmány a váltó tulajdonát át nem ruházza; azonban a forgatmányos a váltó-összeget felveheti, óvással élhet, forgatója előzőjét a fizetés meg nem történtéről értesitheti, a ki nem fizetett váltót beperelheti és a letett váltóösszeget felveheti.

Az ily forgatmányos jogait hasonló forgatmánynyal másra is átruházhatja; ellenben nem áll jogában a váltót tulajdonilag még az esetben sem átruházni, ha a meghatalmazási forgatmányban ezen kifejezés: «vagy rendeletére» foglaltatik.(1)

---

(1) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 2. p.

IV. Engedmény.

16. §. A váltóból eredő jogok engedmény utján is átruházhatók oly hatálylyal, hogy az engedményes jogait az elfogadó és az engedményező előzői ellen váltói uton érvényesitheti.

Az engedményt ép ugy, mint a hátiratot, magára a váltóra vagy annak másolatára, vagy a váltóhoz avagy a másolathoz csatolt lapra (toldatra) kell vezetni.(1)

V. Elfogadás végetti bemutatás.

17. §. A váltóbirtokosnak jogában áll a váltót — a vásári váltók kivételével — elfogadás végett az intézvényezettnek lejáratig bármikor bemutatni és az elfogadás nem teljesitése esetében óvással élni. Ellenkező megállapodásnak váltójogi hatálya nincsen.

A váltó puszta birtoka jogot ád az elfogadás végetti bemutatásra és az elfogadás nem teljesitése esetében a váltó óvatolására.

18. §. A hazai vásárokra szóló váltók a vásár tartama alatt a 35. §-ban foglalt fizetési határidőig elfogadás végett bármikor bemutathatók.

19. §. A lát után bizonyos időre fizetendő váltókat, a forgatók, s a kibocsátó elleni visszkereset különbeni elvesztésének terhe alatt, a váltóban foglalt különös meghagyáshoz képest, ilyennek nem létében pedig a kiállitástól számitandó két év alatt kell elfogadás végett bemutatni.

Ha az ily váltón valamelyik forgató forgatmányában különös bemutatási határidőt jelölt ki, az ő váltójogi kötelezettsége megszünik, ha a váltó a kijelölt határidő alatt elfogadás végett be nem mutattatik.(2)

20. §. Ha a lát után bizonyos időre fizetendő váltó elfogadása kieszközölhető nem volt, vagy ha az intézvényezett az elfogadás keltezését megtagadja, a váltó-birtokos, a forgatók és a kibocsátó elleni visszkereset elvesztésének terhe alatt a váltónak kellő időben történt bemutatását a 19. §-ban érintett idő alatt felvett óvással igazolni tartozik. Az óvatolás napja ily esetben bemutatási napnak tekintetik.(2)

Ha az óvás felvétele elmulasztatott, azon elfogadóra nézve, ki az elfogadást nem keltezte, a váltó lejárata a bemutatási határidő utolsó napjától számittatik.

VI. Az elfogadás.

21. §. Az elfogadást magára a váltóra kell ráirni.

Minden, a váltóra vezetett s az intézvényezett által aláirt nyilatkozat, feltétlen elfogadásnak tekintetik, a mennyiben abban világosan kifejezve nincsen, hogy az intézvényezett az elfogadást vagy átalában nem, vagy csak bizonyos megszoritásokkal kivánta teljesiteni.

Feltétlen elfogadásnak tekintetik az is, ha az intézvényezett nevét vagy czégjét, minden hozzáadás nélkül a váltó előlapjára irja.

A megtörtént elfogadást visszavonni nem lehet.

22. §. Az intézvényezett az elfogadást a váltóban kitett összeg egy részére

---

(1) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 2. p.
(2) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 3. p.

szorithatja; minden más megszoritás az elfogadás teljes megtagadásának tekintetik. Az elfogadó azonban ily esetben is nyilatkozatának tartalma szerint váltójogilag felelős.

23. §. Az intézvényezett az elfogadás alapján az elfogadott összegnek lejáratkor leendő kifizetéséért váltójogilag felelős.

Az elfogadás az intézvényezettet a kibocsátó irányában is váltójogilag kötelezi; ellenben az intézvényezettet elfogadása alapján, a kibocsátó ellen váltójogi kereset nem illeti.

24. §. Ha a váltón az intézvényezett lakhelyétől különböző fizetési hely van kijelölve és a váltón még kitüntetve nincsen, hogy a fizetés ki által lesz teljesitendő, az intézvényezett az elfogadás alkalmával telepest kijelölni jogositva van. Ha ez meg nem történt, az tételeztetik fel, hogy az intézvényezett maga kivánja a telep helyén a fizetést teljesiteni.

A telepitett váltó kibocsátója az elfogadás végetti bemutatást a váltón megrendelheti.

E meghagyás teljesitésének elmulasztása a kibocsátó és a forgatók elleni visszkereset elvesztését vonja maga után.

VII. Biztositási visszkereset.

1. Elfogadás hiánya miatt.

25. §. Ha az elfogadás átalában nem, vagy megszoritással avagy nem az egész összegre történt, a váltóbirtokos a felvett óvás kiadása mellett, a kibocsátótól s a forgatóktól biztositást követelhet arra nézve, hogy a váltóban kitett, illetőleg az el nem fogadott összeg az el nem fogadásból keletkezett költségekkel együtt lejáratkor ki fog fizettetni.

A biztositás módját és mennyiségét az érdekelt felek egyetértőleg maguk állapithatják meg; ha azonban e tekintetben meg nem egyezhetnek, a biztositandó összeg a biróságnál készpénzben leteendő.(1)

26. §. Az elfogadás hiánya miatt felvett óvás birtoka minden előzőt feljogosit arra, hogy bármelyik előzőjétől váltói kereset utján biztositást követelhessen.

A váltó bemutatása s annak igazolása, hogy a visszkereső azoknak, kik utána következnek, biztositást adott, nem szükséges.

27. §. Az adott biztositék nemcsak a visszkeresőnek, hanem azoknak is, kik a biztositékot nyujtó fél után következnek, fedezetül szolgál, ha ők a biztositást nyujtó ellen biztositási visszkeresetet inditanak. Ezek nagyobb biztositékot csak az esetben követelhetnek, ha az adott biztositás módja vagy mennyisége ellen alapos kifogást tehetnek.(1) (2)

28. §. A biztositék visszaadandó:

1. ha a váltó utólagosan teljesen elfogadtatik;

2. ha az előző ellen, ki a biztositást adta, a váltó lejártától számitva egy év alatt fizetési visszkereset nem indittatik;(1)

3. ha a váltó kifizettetik, vagy, ha a biztositást adónak váltójogi kötelezettsége megszünik.(1) (2)

---

(1) V. ö. 29. §.
(2) V. ö. a végrehajtási eljárásról szóló 1881 : LX. t. cz. 108. 113. §§-ait.

2. Biztonság hiánya miatt az elfogadónál.

29. §. Ha a váltó a egészben vagy részben elfogadtatott, biztonság hiánya miatt visszkeresetnek csak akkor van helye:

1. ha az elfogadó csőd alá jutott;
2. ha az elfogadó ellen a váltó elfogadása, illetve kiállitása után valamely pénzbeli tartozás miatt a végrehajtás siker nélkül megkisértetett.

Ezen esetekben a váltóbirtokos és minden forgató, ha óvással igazolja, hogy az elfogadótól biztositást nem nyert s hogy az elfogadás a váltón kijelölt szükségbeli utalványozottak által nem teljesittetett, ugy az előzőktől, mint magától az elfogadótól biztositást követelhet.

A biztositás módjára és hatályára nézve a 25. §. 2. pontja és a 27. §. megfelelően alkalmazandó.

A biztositék a 28. §. 2. és 3. pontja esetében, valamint akkor is visszaadandó, ha a váltó a netaláni szükségbeli utalványozott által utólagosan elfogadtatott.(1)

Az előzők az általuk adott biztositékot azon esetben is visszakövetelhetik, ha az elfogadó utólag teljes biztositást nyujt.

A váltó puszta birtoka oly meghatalmazásnak tekintendő, melynek alapján az 1-ső és 2-dik pont alatti esetekben, az elfogadótól biztositást követelni s annak megtagadása esetében óvással élni lehet.(2)(3)

VIII. A váltókötelezettség teljesitése.

1. Fizetési határnap.

30. §. Ha a váltó kifizetésére meghatározott nap van kijelölve, a lejárat e napra esik.

Ha fizetési nap valamely hó közepére tüzetett ki, a váltó azon hó 15-én jár le; ha pedig a fizetés valamely hó elejére vagy végére tüzetett ki, a lejárat ugyanazon hó első, illetőleg utolsó napjára esik.

Ha a fizetési időben a nap és hó mellett az év hiányzik, azon év értendő, melyben a váltó kiállittatott; ha azonban a fizetési nap azon évben már eltelt, a lejárat a legközelebbi évre esik.(4)

31. §. A látra szóló váltók a bemutatáskor járnak le. Ily váltókat a forgatók s a kibocsátó elleni visszkereset elvesztésének terhe alatt, a váltóban foglalt különös meghagyáshoz képest, ilyennek nem létében pedig a kiállitástól számitandó két év alatt kell fizetés végett bemutatni.

Ha a látra szóló váltón valamelyik forgató forgatmányában különös bemutatási időt jelölt ki, annak váltói kötelezettsége megszünik, ha a váltó e határidő alatt be nem mutattatik. 1)

32. §. Azon váltókra nézve, melyek lát vagy kelet után bizonyos időre szólnak, a lejárat kiszámitása iránt következő határozatok szolgálnak irányadóul:

(1) V. ö. 56. §.
(2) V. ö. a végrehajtási eljárásról szóló 1881: LX. t. cz. 108., 113. §§-ait.
(3) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 4. p.
(4) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 5. p.

1. ha e határidő napokban állapittatott meg, a lejárat a határidő utolsó napjára esik; e határidőbe azon nap, melyen a kelet utánra szóló váltó kiállittatott, vagy a látutánra szóló váltó elfogadás végett bemutattatott, nem számittatik be;

2. ha a határidő hetekben, hónapokban vagy több hónapra terjedő időszakban, évben, félévben vagy évnegyedben állapittatott meg, a lejárat a fizetési idő hetének vagy hónapjának azon napjára esik, mely elnevezésénél vagy számánál fogva a kiállitás, illetőleg a bemutatás napjának megfelel; ha pedig e nap a fizetési hóban hiányzik, a lejárat e hó utolsó napjára esik;

3. félhónap alatt mindig tizenöt nap értetik.

Ha a határidő egy vagy több egész s egy fél hóban állapittatott meg, a félhónap mindig a határidő végén számitandó.[1]

33. §. A fizetést a fizetési napon déli 12 óráig kell teljesiteni.

34. §. Ha a kelet utánra szóló és a belföldön fizetendő váltó oly országban állittatott ki, melyben az ó-időszámitás áll fenn, a nélkül, hogy megjegyeztetett volna, hogy a váltó uj időszámitás szerint kelt, vagy, ha a váltó mindkét időszámitás szerint kelteztetett: a lejárat napja az uj időszámitás szerinti naptár azon napjától számittatik, mely az ó-időszámitás szerinti kiállitási napnak megfelel.[1]

35. §. A hazai vásárokra kiállitott váltók lejárata esik:

1. a vásár napjára, ha ez egy napig tart;

2. a vásár utolsó napjára, ha ez egy napnál hosszabb ideig, de legfeljebb 8 napig tart;

3. a vásár nyolczadik napjára, ha a vásár nyolcz napnál tovább tart.[1]

2. *Fizetés.*[2]

36. §. Forgatott váltóknál a forgatmányos tulajdonosi minősége, a hátiratoknak összefüggő s egész ő hozzá lenyuló lánczolata által igazoltatik. Ez összefüggés akkor létezik, ha az első hátirat a rendelvényes nevével, minden későbbi hátirat pedig annak nevével van aláirva, ki a közvetlen megelőző hátiratban mint forgatmányos fordul elő. Ha valamely üres forgatmány után további forgatmány következik, az tételeztetik fel, hogy az utóbbi kiállitója üres forgatmány mellett jutott a váltó birtokába.

A kitörült forgatmányok a birtokosi minőség megbirálásánál, mint nem létezők tekintetnek.

A fizető a hátiratok valódiságát vizsgálni nem tartozik.[1][3]

37. §. A fizetést a váltóban kitett pénznemben kell teljesiteni.

Ha a váltó a fizetés helyén folyamatban nem lévő pénznemről vagy számolási értékről szól — a mennyiben a kibocsátó a fizetést a váltóban kitett pénznemben ezen szóval: «valósággal», vagy más hasonló kifejezéssel határozottan ki nem kötötte, a fizetés az országban folyamatban levő pénznemben teljesithető azon folyam szerint, melyben azon pénznem a budapesti

(1) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 5. p.

(2) A fizetésre vonatkozó szabályoknak kiterjesztéséről keresk. utalványokra v. ö. 1875 : XXXVII. t. cz. 298. §. A közadós által váltóra teljesitett fizetés megtámadásáról v. ö. 1881 : XVII. t. cz. 30. §.

(3) V. ö. 72., 80. §§.

értéktőzsdén a fizetési napot megelőzőleg utolszor jegyzett árfolyamok középáraként mutatkozik.(1)

38. §. A váltóbirtokos a felajánlott részletfizetést vissza nem utasithatja.(1)

39. §. A váltó-adós csak a nyugtatványozott váltó kiállitása mellett köteles fizetni.

Ha részletfizetést tett, csak azt követelheti, hogy az a váltóra feljegyeztessék s neki arról a váltó másolatán nyugtatvány adassék.(1)

40. §. Ha a fizetés lejáratkor nem követeltetik, az elfogadó a fizetés hiánya miatti óvás felvételére rendelt határidő eltelte után, a váltóösszeget a váltóbirtokos veszélyére és költségeire, a biróságnál leteheti. A letétel érvényességéhez a váltóbirtokos megidéztetése nem szükséges.(1)

IX. Fizetési visszkereset.

41. §. A fizetés hiánya miatt a kibocsátó és a forgatók ellen érvényesithető visszkereset fentartására szükséges:

1. hogy a váltó fizetés végett bemutattassék;
2. hogy ezen bemutatás és a fizetés nem teljesitése kellő időben felvett óvással igazoltassék.

Az óvás a fizetés napján déli 12 óra után vehető fel, legkésőbb azonban a fizetési napra következő második köznapon kell felvétetnie.(3)

42. §. Ha valamelyik előző az óvást ezen kifejezéssel: «óvás nélkül» vagy: «költségek nélkül» elengedte, a váltóbirtokos ezen előző ellenében, a visszkereset fentartása végett, óvással élni nem tartozik. Az óvás elengedése azonban a váltóbirtokost azon kötelezettség alól fel nem menti, hogy a bemutatást kellő időben teljesitse. Ha a váltókötelezett, ki az óvást elengedte, a bemutatás kellő időben megtörténtét tagadja: a bizonyitás terhe őt illeti.

Az óvás elengedése az előzőt az óvási költségek megtéritése alól fel nem oldja.(3)

43. §. A telepitett váltókat a telepesnél, vagy ha ilyen megnevezve nincs, magánál az intézvényezettnél és pedig a telep helyén kell fizetés végett bemutatni. Ugyanott veendő fel az óvás is, ha a fizetés nem teljesittetett.

Ha a váltó a telepesnél kellő időben nem óvatoltatik, a váltóbirtokos nemcsak a kibocsátó és a forgatók elleni visszkeresetét, hanem az elfogadó elleni váltókeresetét is elveszti.(4)

44. §. Az elfogadó elleni váltókereset fentartására a 43. §. második bekezdésében emlitett eset kivételével óvás felvétele nem szükséges.

Ezen intézkedés kiterjed azon telepitett váltókra is, melyeken az intézvényezettől különböző személy telepesként megnevezve nincsen, vagy a telepes egyszersmind a váltó birtokosa.

45. §. A fizetés hiánya miatt óvatolt váltó birtokosa köteles közvetlen előzőjét a váltó ki nem fizetéséről, az óvás felvételétől számitandó két nap alatt irásban értesiteni; e végre azonban elegendő, ha a tudósitás az érintett idő alatt postára adatik.

---

(1) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 5. p.

(2) A fizetési visszkeresetre vonatkozó szabályok kiterjesztéséről a keresk. utalványokra v. ö. 1875: XXXVII. t. cz. 298. §.; a közraktári zálogjegyre v. ö. u. e. t. cz. 448. §.

(3) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 6. p.

(4) V. ö. 44. §. A telepitett saját váltóról v. ö. alább 113. §.

Minden tudósitott előző köteles a tudósitás vételétől számitandó két nap alatt saját közvetlen előzőjét hasonló módon értesiteni.

A váltóbirtokos vagy forgatmányos, ki az értesitést elmulasztja, vagy azt nem közvetlen előzőjéhez intézi, az ebből eredő károkat az összes, illetőleg az átugrott előzőknek, megtériteni köteles. Ezen felül elveszti ezen személyek elleni igényét a lejárattól a keresetre hozott birói határozat kézbesitéséig járó kamatokra és költségekre nézve.(1)

46. §. A kellő időben történt értesités bebizonyitására elegendő, ha posta-igazolványnyal bizonyittatik, hogy az érdekelt előző részére a meghatározott napon levél adatott fel, kivéve, ha a czimzett fél igazolhatja, hogy a levél mást tartalmazott.

Az értesités vételének napja hasonlag postaigazolványnyal bizonyittatik.(1)

47. §. Ha valamelyik forgató a váltót hely megnevezése nélkül adta tovább, ez esetben a fizetés meg nem történtéről a forgató azon legközelebbi előzője értesithető, ki a váltót a helynek megjelölése mellett ruházta át.(1)

48. §. Minden váltókötelezettnek jogában áll követelni, hogy neki a váltóösszegnek, a kamatoknak és költségeknek lefizetése mellett, a nyugtatványozott váltó s a fizetés hiánya miatt felvett óvás kiadassék.

Ha több váltókötelezett ajánl fizetést, a váltóbirtokos annak ajánlatát köteles elfogadni, kinek fizetése által legtöbben szabadulnak a kötelezettség alól.(1)

49. §. A fizetés hiánya miatt megóvatolt váltó birtokosa jogositva van keresetét, illetőleg visszkeresetét, valamennyi váltókötelezett vagy a váltókötelezettek bármelyike vagy többje ellen szabad választása szerint intézni, a nélkül, hogy a be nem pereltek ellen követelési jogát elvesztené.

A váltó-birtokos a forgatmányosok sorrendjéhez kötve nincsen.(1)

50. §. Azon váltóbirtokosnak, ki a váltót fizetés hiánya miatt óvatoltatta, visszkereseti igényei kiterjednek:

1. a ki nem fizetett váltóösszegre és ennek a lejárattól számitandó 6% kamataira;(2)
2. az óvási s egyéb költségekre;
3. 1/3% váltó-dijra.(2)

E tételeket az esetben is felszámithatja, ha keresetét egyedül az elfogadó ellen intézi.

A fentebbi összegek oly esetben, midőn a visszkeresett a fizetés helyétől különböző helyen lakik, azon középváltó árfolyam szerint számitandók, melylyel a fizetés helyéről a visszkeresett lakhelyére intézvényezett látra szóló váltók birnak.

Ha azonban a fizetés helyéről a most érintett helyre váltó-árfolyam nem jegyeztetik, a visszkeresett lakhelyéhez legközelebbi piacz árfolyama szolgál irányadóul.

A váltó-árfolyam a visszkeresett kivánságára közhitelességű árfolyamjegyzékkel vagy két kereskedő bizonyitványával igazolandó.(1)

51. §. Azon forgató, ki a váltót beváltotta, a korábbi forgatóktól, a kibocsátótól és elfogadótól követelheti:

(1) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 6. p.
(2) V. ö. 52. §. A 6%-os kamatot föntartja: 1895: XXXVI. t. cz. 3. §.

1. az általa kifizetett összeget, a fizetés napjától számitandó 6% kamatokkal együtt;[1]
2. a felmerült költségeket;
3. az $^1/_3$% váltó-dijt.[1]

Ezen összegek oly esetben, midőn a visszkeresett más helyen lakik, azon középváltó-árfolyam szerint fizetendők, melylyel a visszkereső lakhelyéről a visszkeresett lakhelyére intézvényezett látra szóló váltók birnak.

Ha a visszkereső lakhelyéről a visszkeresett lakhelyére váltó-árfolyam nem jegyeztetik, ez a visszkeresett lakhelyéhez legközelebb eső piacz közép árfolyama szerint számittatik.

A váltó-folyam igazolására nézve az 50. §. határozatai szolgálnak irányadóul.[2]

52. §. Az 50. és 51. §§. 1. és 3. pontjaiban foglalt határozatok által nincs kizárva az, hogy a visszkereső a külföldre intézett visszkeresetében az ott megengedett magasabb tételeket felszámithassa, ugyanez áll jogában a külföldi visszkeresőnek is, ki belföldre intéz visszkeresetet, azon magasabb tételekre nézve, melyeket kiegyenlitenie kellett.

53. §. A visszkeresőnek jogában áll a visszkeresettre, követelése erejéig visszváltót intézvényezni.

Ez esetben követeléséhez számithatja a visszváltó értékesitésével járó alkusz- és netaláni bélyeg-dijakat is.

A visszváltó látra állitandó ki s közvetlenül a visszkeresett lakhelyére intézvényezendő.[2]

54. §. A visszkeresett csak a váltó, az óvás és a nyugtatványozott visszkereseti számla kiadása mellett köteles fizetni.[2]

55. §. A forgató, ki az utána következők közül valamelyiket kielégitette, saját hátiratát és az ezt követő hátiratokat kitörölheti.[2]

X. Közbenjárás.

1. Névbecsülési elfogadás.

56. §. Ha váltón a fizetési helyre szóló szükségbeli utalvány van kijeve, a váltóbirtokos, ha az elfogadás megtagadtatott, vagy kieszközölhető nem volt, mielőtt biztositási visszkeresettel élhetne, az óvás felvétele után a váltót elfogadás végett a szükségbeli utalványozottnak bemutatni tartozik.

Több szükségbeli utalványozott közül annál kell a váltót előbb bemutatni, kit korábbi előző jelölt ki, ha azonban ez a váltóból ki nem tünik, a bemutatás sorrendhez kötve nincsen.

57. §. A váltóbirtokos oly névbecsülési elfogadást, melyet a váltón, mint szükségbeli utalványozott meg nem nevezett személy ajánl fel, elfogadni nem tartozik.

58. §. A névbecsülő az elfogadás hiánya miatt felvett óvást a költségek megtéritése mellett magának kiadatni s annak függelékében a névbecsülési elfogadást megjegyeztetni tartozik.

---

(1) L. a 452. lapon a 2. jegyzetet.
(2) E §-nak a sajátváltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 6. p.

Ugyanaz a névbecsültet a történt közbenjárásról az óvás megküldése mellett tudósitani, s e tudósitást az óvatolás napjától számitandó két nap alatt postára adni tartozik. Ha ezt tenni elmulasztja, az ebből eredő kárért felelős.

59. §. Ha a névbecsülő elfogadásában kitenni elmulasztotta, hogy az elfogadás kinek érdekében történt, kétség esetében névbecsültnek a kibocsátó tekintetik.

60. §. A névbecsülő az elfogadás által váltójogi kötelezettséget vállal a névbecsültet követők irányában. E kötelezettsége azonban megszünik, ha neki a váltó a fizetési napot követő második köznap eltelte előtt fizetés végett be nem mutattatik.

Ha a váltó valamely szükségbeli utalványozott vagy más közbenjáró által névbecsülésből elfogadtatott, a váltóbirtokost és a névbecsült követőit biztositási visszkereset nem illeti. A névbecsült s ennek előzői azonban visszkeresettel élhetnek.

2. Névbecsülési fizetés.

61. §. Ha a fizetés hiánya miatt óvatolt váltón, vagy annak másolatán a fizetési helyre szóló utalvány vagy névbecsülési elfogadás létezik, a váltóbirtokos a váltót, a fizetési napra következő második köznap eltelte előtt a szükségbeli utalványozottaknak, illetőleg a névbecsülési elfogadónak fizetés végett bemutatni s az eredményt a fizetés hiánya miatt felvett óvásba vagy ennek függelékébe feljegyeztetni tartozik.

Ebbeli mulasztása az utalványozó, illetőleg a névbecsült és az ezt követők elleni visszkereset elvesztését vonja maga után.(1)

62. §. A váltóbirtokos a névbecsülésből ajánlott teljes fizetést, bárkitől származzék is az ajánlat, vissza nem utasithatja. Ha az ily ajánlatot visszautasitja, visszkeresetét a névbecsült és követői ellen elveszti.(1)

63. §. A névbecsülő a fizetés által a váltóbirtokosnak az elfogadó, a névbecsült s ennek előzői elleni jogaiba lép; ennélfogva követelheti, hogy neki a váltó s a fizetés hiánya miatt felvett óvás — ez utóbbi a költségek megtéritése mellett, átadassék.(1)

64. §. Több névbecsülési fizetést ajánlók közül elsőség azt illeti, kinek fizetése által legtöbben szabadulnak a kötelezettség alól.

Azon közbenjáró, ki a váltót kifizeti, jóllehet, hogy más, kit a váltó vagy az óvás tartama szerint elsőség illetendett, a fizetésre késznek ajánlkozott, nem indithat visszkeresetet azon forgatók ellen, kik a jogosultabb közbenjáró részéről ajánlott fizetés folytán a kötelezettség alól szabadultak volna.(1)

65. §. A névbecsülő elfogadó, ki a fizetést azért nem teljesitheti, mert a váltót az intézvényezett vagy más közbenjáró fizette ki, a fizetőtől $1/3$% váltódijt követelhet.

VI. A váltókezességről.

66. §. A kezességnek magára a váltóra, vagy annak másolatára, vagy a váltóhoz vagy a másolathoz csatolt toldatra irva és a 3. §. 5. pontja alatt

(1) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 7. p.

meghatározott módon aláirva kell lennie, különben váltójogi kötelezést nem szül.[1]

67. §. A váltókezesség, mely egyetemleges fizetési kötelezettséget állapit meg, akkor is érvényes, ha az, kiért a kezesség elvállaltatott, szenvedő váltóképességgel nem bir. Ha világosan kitéve nincsen, hogy a kezesség kiért vállaltatott, ez az elfogadóért, és ha a váltó még elfogadva nincsen, a kibocsátóért vállaltnak tekintetik.[1]

68. §. A váltótulajdonos kötelessége a kezes elleni váltókereseti, illetőleg visszkereseti jog megszerzésére és fentartására mindazokat teljesiteni, melyeket a jelen törvény azon váltókötelezettek elleni kereseti, illetőleg visszkereseti jog fentartására előszab, a kikért a kezesség elvállaltatott.[1]

69. §. Ha a váltót a kezes fizeti ki, ez váltójogi keresetet nyer az ellen, kiért a fizetést teljesitette. A többi váltókötelezettek ellen őt kereseti vagy visszkereseti jog csak annyiban illeti, a mennyiben e jog azt, kiért a fizetést teljesitette, a fizetés esetében hasonlólag illetné.[1]

XII. A váltók többszörözése.

1. Váltómásodlatok.

70. §. Az idegen váltó kibocsátója köteles a rendelvényes kivánságára a váltót több egyenlő példányban kiállitani. E példányok a szövegben «első», «másod», «harmad» stb. váltónak nevezendők, ellenkező esetben minden egyes példány önálló váltónak tekintetik.

A másodlatok kiállitását a forgatmányos is követelheti, e végett közvetlen előzőjéhez fordulván, ki ismét saját előzőjét keresi meg, mig a megkeresés a kibocsátóhoz kerül. Ez a kiállitott másodlatokat az emlitett módon a forgatmányoshoz juttatja, mely alkalommal a forgatók a másodlatokat eredeti hátirataikkal ellátni tartoznak.

71. §. Ha a váltónak több egyenlő példánya közül valamelyik kifizettetik, ez által a többi példányok erejüket elvesztik.

E tekintetben kivételnek van helye:

1. a forgatóra nézve, ki ugyanazon váltónak több példányát különböző személyekre ruházta át és az oly későbbi forgatókra nézve, kiknek aláirásai a fizetéskor visszamaradott példányokon léteznek. Ezek a vissza nem adott példányokon levő forgatmányaiknál fogva felelősek maradnak;

2. az elfogadóra nézve, ki ugyanazon váltónak több példányát fogadta el. Ez a fizetéskor vissza nem adott példányokon levő elfogadásánál fogva felelős marad, a mennyiben magából a többszörös elfogadásból ki nem tünik, hogy ez csak azon feltétel mellett történt, a mennyiben valamelyik példány még elfogadva nem lenne.

72. §. Ki a váltónak több példánya közül egyet elfogadás végett elküldött, köteles a többieken megjegyezni, hogy az elfogadás végett elküldött példány kinél található; e megjegyzés elmulasztása azonban a váltót erejétől meg nem fosztja.

Az elfogadás végett elküldött példány gondviselője köteles azt annak

---

1) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 8. p.

kiadni, ki az átvételre jogosultságát forgatmányosi minőséggel (36. §.) vagy egyébként igazolja.

73. §. A váltóbirtokos azon másodlat alapján, melyre feljegyeztetett, hogy az elfogadás végett elküldött példány kinél található, elfogadás hiánya miatt biztositási és a fizetés hiánya miatt fizetési visszkeresettel csak ugy élhet, ha óvással igazolja:

1. hogy az elfogadás végett elküldött példány neki a gondviselő által ki nem adatott; és:

2. hogy az elfogadás, illetőleg a fizetés a másodlatra nem teljesittetett.(1)

2. *Váltómásolatok.*

74. §. A váltómásolatnak a váltó teljes szövegét, a rajta levő hátiratokkal és megjegyzésekkel együtt kell tartalmaznia. E mellett kitüntetendő a másolaton, hogy mint másolat meddig terjed.

Ha az eredeti példány elfogadás végett elküldetik, a másolaton megjegyzendő, hogy az elküldött eredeti példány kinél található. E megjegyzés elmulasztása azonban a forgatmányozott másolatot váltó-erejétől meg nem fosztja.(2)

75. §. A másolaton lévő eredeti forgatmány a forgatót ép ugy kötelezi, mintha az eredeti váltót forgatta volna.(2)

76. §. Az eredeti példány gondviselője köteles azt annak kiadni, ki jogosultságát az átvételre, a másolaton levő eredeti hátirattal vagy más módon igazolja.

Ha a gondviselő az eredeti példány kiadását megtagadja, a másolat birtokosa azon forgatók ellen, kiknek eredeti hátiratai a másolaton vannak, elfogadás hiánya miatt, biztositási, fizetés hiánya miatt pedig, fizetési visszkeresettel csak a 73. §-ban érintett óvás felvétele után élhet.(2)

XIII. Elveszett váltók.(3)

77. §. Az elveszett váltó tulajdonosa annak megsemmisitését a fizetési hely illetékes biróságánál kérelmezheti.

A kérvényező kötelessége a váltó másolatát bemutatni vagy legalább annak lényeges tartalmát megjelölni és a váltó előbbi birtoklását kimutatni. Ha a biróság a beterjesztett adatokat elégségeseknek találja, az elfogadónál a fizetést betiltja és hirdetményt bocsát ki, melyben a váltó birtokosát felszólitja, hogy igényeit a váltó felmutatása mellett, 45 nap alatt bejelentse.

A 45 napi határidő, ha a váltó még le nem járt, a lejáratot követő első naptól, lejárt váltónál a váltó-megsemmisitési eljárás meginditása iránt kibocsátott hirdetménynek a hivatalos hirlapban első megjelenését követő naptól számittatik.(4)

---

(1) V. ö. 76. §.

(2) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 9. p.

(3) E szabályokat érintetlenül hagyja a közforgalom tárgyát képező értékpapirok birói megsemmisitéséről és elévüléséről szóló 1881 : XXXIII. t. cz. 1. §-a. A megsemmisitési eljárásra itt megállapitott szabályok szolgálnak irányadóul : a kereskedelmi utalványokra : 1875 : XXXVII. t. cz. 298. §. ; a közraktári jegyekre u. o. 451. §. ; a kézi zálogügyletnél kiállitott zálogjegyre : 1881 : XIV. t. cz. 14. §.

(4) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 10. p.

78. §. A megsemmisitési eljárás folyamatba tétele után a váltótulajdonos, feltéve, hogy a váltó már lejárt, az elfogadótól a váltó-összeg kifizetését követelheti, ha a megsemmisitésig kellő biztositékot nyujt. Ily biztositék adása nélkül a váltótulajdonos csak azt követelheti, hogy az elfogadó a váltóösszeget birói kezekhez letegye.

A váltótulajdonos oly telepitett váltók megsemmisitését, amelyeken az intézvényezettől különböző személy van telepesként kijelölve, csak akkor kérelmezheti, ha a telepesnél kellő időben történt bemutatást óvással igazolja.[1]

79. §. Ha a kibocsátott hirdetmény folytán váltóbirtokosul senki sem jelentkezett, a váltó semmisnek nyilvánittatik. — Ha a birtokos a váltót a kitüzött határidő alatt bemutatja, a megsemmisitési eljárás megszüntettetik és a kérvényező a részére elrendelt tilalom feloldása mellett, tulajdoni jogának a váltóbirtokos elleni érvényesitésére a köztörvény utjára utasitandó.

A váltó megsemmisitése után, annak biróilag elismert tulajdonosa, az elfogadótól a váltó kifizetését a váltójogi uton követelni jogositva van.[1]

80. §. Ki váltóbirtokosi minőségét a 36. §. határozatai szerint igazolja, a váltó kiadására csak az esetben kötelezhető, ha őt annak megszerzésénél rosszhiszemüség vagy vétkes gondatlanság terheli.[1]

XIV. Hamis és hamisitott váltók.[2]

81. §. A váltón előforduló hamis, vagy hamisitott aláirások a rajta levő valódi aláirások váltójogi erejére befolyást nem gyakorolnak.[1]

82. §. Ha a váltó meghamisittatik, azon forgatók, kik azt a meghamisitás előtt ruházták át, a váltó eredeti tartalma szerint felelősek, ellenben azok, kik a váltót a meghamisitás után forgatták, a meghamisitott tartalom szerint kötelezvék.

Kétség esetében az vélelmeztetik, hogy a forgatmányok a meghamisitás előtt keletkeztek.[1]

83. §. Az előbbeni czikk határozatai meghamisitás esetében, az elfogadóra és a kezesre is nyernek alkalmazást.[1]

XV. A váltó-elévülés.

84. §. Az elfogadó elleni váltójogi kereset, a váltó lejártától számitandó három esztendő alatt évül el.[3]

85. §. A váltóbirtokosnak a kibocsátó s a többi előzők elleni visszkereseti igényei elenyésznek:

1. 3 hónap alatt, ha a váltó Európában volt fizetendő, Islandot és a Farőiszigeteket kivéve;

2. 6 hónap alatt, ha a váltó Ázsiának és Afrikának Közép- és Feketetenger melletti partvidékein és ezen tengereknek az emlitett földrészekhez tartozó szigetein volt fizetendő;

---

(1) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 10. p.

(2) A váltóhamisitás esetében követendő eljárásról v. ö. 1874 : XVI. t. cz.; a váltóhamisitás büntetéséről v. ö. 1878 : V. t. cz. 403. §.

(3) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 11. p.

3. 18 hónap alatt, ha a váltó valamely más, Európán kivüli országban, vagy Islandban, vagy a Farői-szigeteken volt fizetendő.

A váltóbirtokos ellen a fentebbi esetekben az elévülési idő az óvás felvétele napjával veszi kezdetét.(1)(2)

86. §. A forgatónak a kibocsátó s a többi előzők elleni visszkereseti igényei elévülnek:

1. 3 hónap alatt, ha a visszkereső Európában lakik, Islandot és a Farői-szigeteket kivéve;

2. hat hónap alatt, ha a visszkereső Ázsiának és Afrikának a Közép- és Fekete-tenger melletti partvidékein és ezen tengereknek az emlitett földrészekhez tartozó szigetein lakik;

3. 18 hónap alatt, ha a visszkereső valamely más Európán kivüli országban, vagy Islandban, avagy a Farői-szigeteken lakik.

A forgató ellen a határidő, ha előbb fizetett, mintsem ellene váltókereset indittatott, a fizetés napjától, minden más esetekben pedig a keresetlevé kézbesitési napjától kezdődik.(1)

87. §. Az elévülés a kereset meginditása által, de csak azon váltókötelezett irányában szakittatik meg, ki ellen a kereset intéztetett.

A váltó-visszkeresettel megtámadott forgató jogositva van visszkereseti jogainak az elévülés elleni biztositására, előzője ellen keresztlevél helyett perbejelentéssel élni.

A perbejelentő visszkereseti jogainak elévülése, az ellene hozott biró határozat jogerőre emelkedésének időpontjától veszi kezdetét.(1)

88. §. Az elévülés hivatalból figyelembe nem vétetik.(1)

89. §. A váltóadós ellen nyitott csőd tartama alatt az elévülés meg nem kezdődik és félbeszakad, ha az elévülés már kezdetét vette.(1)(3)

90. §. Ha a váltó kibocsátójának vagy elfogadójának váltói kötelezettsége elévülés által, vagy azáltal, hogy a váltójogok fentartására szükséges cselekmények elmulasztattak, megszünik — ezek a váltóbirtokos irányában köztörvényi uton csak annyiban maradnak kötelezve, a mennyiben ennek kárával gazdagodnának.

A forgatók ellen, kiknek váltókötelezettsége megszünt, ily keresetnek helye nincsen.(1)

XVI. A váltóhitelező jogai.

91. §. A váltókibocsátó, forgató, elfogadó és kezes a váltó minden birtokosa irányában egyetemlegesen vannak kötelezve. Ezen egyetemleges kötelezettség kiterjed mindenre, mit a váltóbirtokos a váltókötelezettségek nem teljesitése miatt követelni jogositva van.(1)

92. §. A váltóadós csak oly kifogásokkal élhet, melyek magából a váltójogból erednek vagy melyek őt a mindenkori felperes ellen közvetlenül illetik.(2)(4)

---

(1) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 11. p.
(2) A saját váltó kibocsátója elleni elévülésről v. ö. alább 114. §.
(3) V. ö. 1881: XVII. t. cz. 15. §.
(4) A váltóról kézi zálogkölcsönügyletnél v. ö. 1881: XIV. t. cz. 6. §. Az uzsora elpalástolására adott váltóról v. ö. 1883: XXV. t. cz. 2. §.; a korcsmai hitelezésről eredt váltókövetelésről v. ö. u. o. 24. §.; a biztositási fizetésekről adott váltóról v. ö. 1883: VIII. t. cz. 10. §.; a részletügylet biztositására adott váltóról v. ö. 1883: XXXI. t. cz. 4. §.

93. §. A váltóadós azon kifogással, hogy a váltón akkor, midőn arra az elfogadás vagy más nyilatkozat vezettetett, valamely lényeges kellék hiányzott, a harmadik jóhiszemű váltóbirtokos ellen egyáltalán nem, mások ellen pedig csak annyiban élhet, a mennyiben bebizonyitani képes, hogy az utólagos kitöltés a létrejött megállapodás ellenére történt.(1)

94. §. A kölcsönös követelések leszámitásának csak akkor van helye, ha az adóst a mindenkori felperes ellen valódi lejárt váltóbeli, vagy jogérvényes birói határozattal vagy birói egyezséggel megállapitott pénzbeli követelés illeti.(1)

XVII. Külföldi törvényhozás.

95. §. A szenvedő váltóképesség külföldiekre nézve rendszerint azon ország törvényei szerint itélendő meg, melyhez a váltókötelezett, mint alattvaló tartozik.

Azonban a saját hazája törvényei szerint váltóképességgel nem biró idegen, a belföldön elvállalt váltói kötelezettségért felelős, ha őt ezen törvény szerint a váltóképesség megilleti.(1)

96. §. A külföldön kiállitott váltóknak és váltónyilatkozatoknak lényeges kellékei azon hely törvényei szerint itélendők meg, a hol azok keletkeztek.

Ha azonban a külföldön keletkezett váltó-nyilatkozatok a belföldi törvény rendeleteinek megfelelnek, a váltóra később vezetett és a belföldön keletkezett nyilatkozatok jogérvényessége a külföldi törvény alapján meg nem támadható.

Váltójogi hatálylyal birnak azon nyilatkozatok is, melyek a belföldiek közt külföldön keletkeznek, habár csak a belföldi törvény rendeleteinek felelnek is meg.(1)

97. §. A váltói jogok érvényesitése vagy fentartása végett külföldön teljesitett cselekvények alaki kellékei azon hely törvényei szerint itélendők meg, a hol azok teljesittettek.(1)

XVIII. Az óvás.(2)

98. §. A váltó-óvásokat közjegyzői székhelyeken és e helyekhez csatolt járásbirósági területen a közjegyző, más járásokban a járásbiró, aljárásbiró, a járásbirósági jegyzők és aljegyzők teljesitik.

Az 1874-ik évi XXXV. t. cz. 213. §-nak a kinevezett váltójegyzők eddigi hatáskörének fentartására vonatkozó intézkedése érintetlenül hagyatik.(3)

99. §. Az óvásnak magában kell foglalni:

1. a váltónak vagy a másolatnak és minden rajta levő hátiratnak s megjegyzésnek hű másását;

2. nevét vagy czégjét azon személyeknek, a kik részére és a kik ellen az óvás felvétetett;

---

(1) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 11. p.

(2) Az óvásról e váltótörvény alapján v. ö. fönn 17., 20., 25., 26., 29., 41., 42., 43., 45., 46., 50., 54., 58., 62., 63. §§. — Az óvásról kereskedelmi utalványoknál v. ö. 1875 : XXXVII. t. cz. 298. §.; a vételi ügyleteknél felmerülő késedelem miatt u. o. 357. §.; a zálogösszeg le nem fizetése miatt a közraktárakban elhelyezett tárgyak tekintetében u. o. 446. §.

(3) V. ö. az óvás felvételéről a közjegyzői törv. (1874 : XXXV. t. cz.) 53., 98., 99., 104. §§-ait és az 1886 : VII. t. cz. 5., 9. §§-ait. V. ö. alább a 101. §-t. Az óvás felvételének dijáról v. ö. 188 : LI. t. cz. 7. §. A közjegyző óvási könyvéről v. ö. 1874 : XXXV. t. cz. 156. §.

3. az óvatolt személyhez intézett felszólitást, ennek válaszát vagy annak megjegyzését, hogy nem válaszolt vagy feltalálható nem volt;

4. névbecsülési elfogadás vagy fizetés esetében annak megemlitését, hogy ki által, kiért és mily módon lett a névbecsülés ajánlva és teljesitve;

5. a helyet, évet, hónapot és napot, melyen a felszólitás — 3. pont — történt, illetőleg siker nélkül megkisértetett; végre:

6. az óvatoló személy aláirását, hivatalos pecsétjével.(1)

100. §. Ha ugyanazon váltójogi kötelezettség teljesitése több személytől követelendő, a többszörös felszólitások egy óvási oklevélbe foglalhatók.(1)

101. §. Az óvatoló személyek kötelesek az óvást a váltóbirtokosnak vagy meghatalmazottjának eredetben haladéktalanul kiadni.

Egyuttal a felvett óvásokat egész kiterjedésben egy e végre vezetendő, laponként folyó számmal ellátott és hitelesitett jegyzőkönyvbe napról-napra idő- és sorrendben bevezetni és az érdekelt feleknek vagy ezek jogutódainak a költségek megtéritése mellett, akár egyszerü, akár hiteles másolatban bármikor kiadni tartoznak.(1)(2)

XIX. A bemutatás és egyéb váltócselekmények helye és ideje.

102. §. Az elfogadás vagy fizetés végetti bemutatás, az óvás, valamint átalában azon cselekmények, melyek a jelen törvény szerint a váltói jogok érvényesitése vagy fentartása végett, valamely személynél teljesitendők, ez utóbbinak üzleti helyiségeiben, ilyenek hiányában pedig annak lakásán és pedig délelőtt 9—12 óra közt, délután pedig 2—5 óra közt eszközlendők. Az ily cselekmények más helyen, például a tőzsdén, csak az érdekeltek beleegyezésével történhetnek.

Az, hogy az üzleti helyiség vagy a lakás kipuhatolható nem volt, igazoltnak csak akkor tekintetik, ha az óvatoló személy e részbeni tudakozódása a helybeli rendőri hivatalnál, illetőleg a községi elöljáróságnál siker nélkül maradt s e körülmény az óvásban kiemeltetik.

103. §. Ha a váltó lejárata vasárnapra vagy a Gergely-naptár szerinti valamely közönséges ünnepnapra esik, a fizetés csak a legközelebbiköznapon követelhető.

Ezen intézkedés kiterjed a váltó-másodlatok és másolatok kiállitására, az elfogadás iránti nyilatkozatra, az óvás felvételére, valamint minden a váltóból folyó kötelezettség teljesitésére.(1)

XX. Hiányos aláirások.(3)

104. §. Váltó-nyilatkozatok, melyek névaláirások helyett keresztvonással vagy más kézjegygyel eszközöltetnek, váltójogi hatálylyal rendszerint nem birnak.

---

(1) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 11. p.

(2) Az óváskönyvről v. ö. 1874 : XXXV. t. cz. 156. §. *c)* p.; l. még: 1878 decz. 31. 35,392. sz. igazs. min. rend., a kir. járásbiróságok által a kir. közjegyzők helyett kiadott tanusitványokért szedendő bélyeg-illetékek és dijak tárgyában (1879. R. T. 49.). Ugyanannak 1879 ápr. 8. 4342. sz. rend., a váltóóvásokról vezetendő könyvek hitelesitése tárgyában (1879. R. T. 137.).

(3) A név (czég) aláirására nézve v. ö. a keresk. törv. (1875 : XXXVII. t. cz.) 5., 10., 88., 97., 139., 143., 185., 241. §§-ait. A névaláirás hitelesitéséről v. ö. 1874 : XXXV. t. cz. 92. §. (59., 61., 68., 70. §§.) és 1886 : VII. t. cz. 27. §.

Azoknak váltó-nyilatkozata, a kik nevöket testi fogyatkozás miatt nem irhatják alá, érvényes, ha néváláirás helyett biróilag vagy közjegyzőileg hitelesitett kézjegygyel eszközöltetik.(1)(2)

105. §. Ki valamely váltó-nyilatkozatot, mint másnak meghatalmazottja ir alá, a nélkül, hogy erre felhatalmazva lenne, személyesen és azon minőségben felelős, melyben az állitólagos meghatalmazó felhatalmazás esetében felelős lett volna.

Hasonló módon és személyesen felelősek azon gyámok és egyéb képviselők is, kik jogosultságuk tullépésével irnak alá váltó-nyilatkozatot.(1)(3)

XXI. A zálog- és visszatartás-jog.

1. A zálog-jog.(4)

106. §. A váltó-birtokos magát azon tárgyakból, melyekre magán uton zálogjogot nyert, ha az adós kötelezettségének kellő időben eleget nem tesz, váltói uton kielégitheti, és e végből:

1. az ingóságokat, a váltó-eljárás szabályai szerint, kielégitésre fordithatja;

2. a tőzsdei árfolyammal biró papirokat a lejárat napján, a helybeli tőzsdén, ha pedig a lejárat helyén tőzsde nem létezik, a lejárati napot követő harmadik napon a legközelebbi tőzsdén eladhatja vagy pedig azokat az azon napi árfolyamban követelése erejéig megtarthatja. Köteles azonban erről az adóst a cselekmények valamelyikének foganatositását követő 24 óra alatt levélben értesiteni. A legközelebbi tőzsde alatt oly értékpapirokra nézve, melyek belföldi tőzsdén jegyeztetnek, belföldi, más értékpapirokra nézve külföldi tőzsde értendő;

3. a váltóbeli vagy egyéb követeléseket behajthatja vagy követelése erejéig megtarthatja.

A váltó-birtokost ezen jogok még azon esetben is megilletik, ha az adós időközben csőd alá került.

Köteles azonban mindegyik esetben — a mennyiben teljes kielégitést nyert, az adósnak, illetőleg a csőd-tömegnek az eredeti váltót kiszolgáltatni és a netaláni felesleget kiadni.(1)

107. §. Ha a váltóbirtokos oly mulasztást követ el, mely a zálogul szolgáló tárgy vagy követelés részben vagy teljes elvesztését vonja maga után, az adósnak kártéritéssel tartozik.(1)

---

(1) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 11. p.

(2) A vakok által kiállitott váltó-nyilatkozatok váltójogi hatályához az aláirásnak közjegyzői hitelesitése kivántatik meg: 1886 : VII. t. cz. 24. §.

(3) A házastársak és jegyesek közt váltóbeli kötelezettség vállalására szóló különös meghatalmazásoknál a jogügylet érvényességéhez közjegyzői okirat kivántatik: 1886 : VII. t. cz. 23. §. *b)* p.

L. 1. §. A czégvezető és a keresk. meghatalmazott által vállalt váltókötelezettségről v. ö. keresk. törv. 38., 40., 43., 44. §§. A felszámolók aláirásáról v. ö. keresk. törv. 112., 114. §§.

(4) V. ö. keresk. törv. (1875 : XXXVII. t. cz.) 301—308. §§.

(5) Az ezen §. alapján tartandó árverésről v. ö. 1881 : LX. t. cz. 115. §.

2. Megtartási jog.[1]

108. §. A váltó-birtokos lejárt váltóbeli követelése tekintetében megtartási joggal élhet adósának azon pénzeire, ingóságaira és értékpapirjaira, melyek jogszerű uton tényleges birtokába vagy rendelkezése alá kerülnek.

E jog azonban nem gyakorolható, ha a fentebb érintett tárgyak akár az adós, akár egy harmadik által az átadás előtt vagy átadás alkalmával meghatározott rendelkezés mellett kerülnek a hitelező birtokába.

A váltó-birtokos le nem járt követelésére nézve is megtartási joggal élhet, ha az adós csőd alá került, vagy ha az ellene valamely pénzbeli tartozás miatt megkisérlett valamely végrehajtás sikertelen maradt.

Ez esetben az adós utasitása vagy a határozott rendelkezés sem zárják ki a megtartási jog gyakorlását, ha az érintett ténykörülmények a tárgyak átadása után következtek be vagy a hitelező azokról a tárgyak átvétele után értesült.

A váltóbirtokos, kit ezen §. értelmében megtartási jog illet, köteles annak gyakorlásáról az adóst azonnal értesiteni.[2]

109. §. A megtartási jog kereset utján érvényesithető, s hatályára nézve a kézi záloggal egyenlő.[2]

III. RÉSZ.

A saját váltó.

110. §. A saját váltó lényeges kellékei:

1. A váltó elnevezés magában a váltó szövegében, vagy ha az nem magyar nyelven állittatott ki, annak a nem magyar nyelven megfelelő kifejezés;

2. a fizetendő pénzösszeg kitétele. Ha az összegen felül járulékok köttetnek ki, ezen kikötés nem létezőnek tekintetik;

3. azon személy vagy czég megnevezése, melynek részére vagy rendeletére a fizetés teljesitendő;

4. a fizetés ideje (3. §. 4. p.);

5. a kibocsátó név- vagy czég-aláirása;

6. a kiállitás helyének, évének, hónapjának és napjának kitétele.

111. §. Saját váltóknál, melyekben külön fizetési hely kijelölve nincsen, a kiállitás helye fizetési helynek s egyszersmind a kibocsátó lakhelyének tekintendő.

112. §. Jelen törvénynek az idegen váltókra vonatkozó következő intézkedései — a saját váltókra is kiterjesztetnek:

1. a 4. és 6. §§-ok a váltó külalakjára;

2. a 8—16. §§. a váltó-forgatmányra és engedményre;

3. a 19. és 20. §§. a lát után szóló váltók bemutatására, azon különbséggel, hogy a bemutatásnak a kibocsátónál kell történni;

---

(1) A megtartási jogról keresk. ügyletekből kifolyóan v. ö. 1875. : XXXVII. t. cz. 310., 311. §§. A megtartási jogról a csődeljárásban v. ö. 1881 : XVII, t. cz 12., 13., 57., 115. §§.

(2) E §-nak a saját váltóra kiterjesztéséről v. ö. alább 112. §. 11. p.

4. a 29. §. a biztositási visszkeresetre azon különbséggel, hogy az a kibocsátónál hiányzó biztonság miatt követelhető;

5. a 30—40. §§. a lejáratra és fizetésre azon különbséggel, hogy a váltóösszeg letéteményezése a kibocsátó által eszközölhető;

6. a 41. és 42., valamint a 45—55. §§. a fizetési visszkeresetre;

7. 61—64. §§. a névbecsülési fizetésre;

8. a 66—69. §§. a váltó-kezességre azon különbséggel, hogy ha nincsen kitéve, kiért vállaltatott a kezesség, ez a kibocsátóért vállaltnak tekintetik.

9. a 74—76. §§. a váltó-másolatokra;

10. a 77—83. §§. az elveszett és hamis váltókra, azon különbséggel, hogy a 77. §§. esetében a fizetés a kibocsátó által teljesitendő;

11. a 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. és 109. §§. intézkedései, a menynyiben a váltóelévülés átalános elveire, a forgatók elleni visszkereseti jogok elévülésére, a váltóhitelezők kereseti jogaira, — a külföldi törvényhozásra, bemutatás és egyéb váltójogi cselekmények helyére és idejére, a hiányos aláirásokra, valamint a zálog- és visszatartási jogra vonatkoznak.

113. §. A telepitett saját váltót a telepesnél és ha ilyen megnevezve nincsen, a kibocsátónál és pedig a telep helyén kell fizetés végett bemutatni. Ugyanott veendő fel az óvás is, ha a fizetés nem teljesittetett.

Ha a váltó a telepesnél kellő időben nem óvatoltatik, a váltóbirtokos nemcsak a forgatók elleni visszkeresetét, hanem a kibocsátó elleni váltókeresetét is elveszti.

Nem telepitett váltót, továbbá oly telepitett váltót, a melyen telepesként külön személy megnevezve nincsen, végre azon telepitett váltót, a melyen a telepes egyszersmind váltóbirtokos, a kibocsátó elleni váltó-kereset fentartására lejáratkor megóvatolni nem szükséges.

114. §. A saját váltó kibocsátója elleni váltójogi igények a váltó-lejárati naptól számitandó három év alatt évülnek el.

Átmeneti és életbeléptetési intézkedések.

115. §. A jelen törvény életbeléptetése előtt kiállitott váltók és váltónyilatkozatok kellékei, valamint a törvény életbeléptetése előtt váltókötelezettséget elvállalt személyek szenvedő váltóképessége az eddigi törvények alapján birálandó meg.

116. §. Jelen törvénynek a váltóból eredő kereseti- és visszkereseti jogokra, azok fentartására s elenyészésére vonatkozó intézkedései kiterjednek azon, e törvény életbeléptetése után lejáró váltókra, is, melyek «jelen törvény hatályba lépte előtt állittattak ki».

117. §. Azon váltók, melyek elévülése jelen törvény életbeléptetése előtt már kezdetét vette, a kereseti, valamint a visszkereseti jog elévülése tekintetében az eddigi törvények szerint birálandók meg.

118. §. Az igazságügyi minister felhatalmaztatik addig is, mig a polgári perekben követendő eljárás a peres ügyek minden nemére kiterjedőleg törvény által szabályoztatik, a váltóügyekben követendő eljárást rendeletileg megállapitani.[1]

---

(1) E felhatalmazás alapján bocsátotta ki az igazs. min. 1876 nov. 30-án kelt rendeletét a váltóügyekben

119. §. Jelen törvény életbeléptetése időpontjának meghatározásával, valamint e törvény végrehajtásával az igazságügyi minister, illetőleg Horvát-Szlavonországban a horvát-szlavon-dalmátországi bán bizatik meg.[1]

XXVIII. TÖRVÉNY-CZIKK

a népiskolai hatóságokról.

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 10-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi junius 12-én, a főrendek házában 1876. évi junius 14-én.)

1. §. A népiskolaügy közigazgatását a vallás- és közoktatásügyi minister s annak vezetése alatt a törvényhatóságok és azoknak közigazgatási bizottságai, a tanfelügyelők, a községi hatóságok s az iskolaszékek eszközlik az 1868: XXXVIII. törvényczikk, a közigazgatási bizottságról szóló 1876: VI. törvényczikk és a jelen törvény értelmében.

2. §. Mindegyik vármegye (kerület, szék, vidék) a határai között fekvő s önálló törvényhatósági joggal biró városokkal együtt külön tankerületet képez,[3] ugy mindazonáltal, hogy ezen városok népiskolai ügyei, saját közigazgatási bizottságaik hatáskörébe tartoznak.

Budapest főváros külön tankerületet képez.

3. §. A tanfelügyelőt az oktatáshoz és a közigazgatás ügyeihez értő egyének közül a vallás- és közoktatásügyi minister nevezi ki, különös tekintettel azokra, kik az oktatás és iskolai igazgatás terén magukat gyakorlatilag is kitüntették.

Egy tanfelügyelő rendszerint csak egy tankerületben működik; kivételesen azonban több kisebb szomszédos tankerületnek is lehet egy tanfelügyelője.

---

követendő eljárásról, a melyet azonban hatályon kivül helyezett az 1881 nov. 1. 2851. I. M. E. sz. igazs. min. rend., a váltóügyekben követendő eljárás tárgyában (1881. R. T. 1379.), mely az 1881 : LIX. t. cz. 107. §-ában nyert felhatalmazás alapján bocsáttatott ki. E rendelet hatálya azonban sem Fiume városára és kerületére, sem Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki; itt még az 1850 jan. 25. igazs. min. rend. kibocsátott váltóeljárás van hatályban (1850. B. T. L. 52.), kiegészitve a váltóvégrehajtások tekintetében az 1858 nov. 2. igazs. min. rendelettel (1858. B. T. L. 199.), továbbá a biztositási intézkedések végrehajtásáról rendelkező 1859 jul. 19. igazs. min. rendelettel (1859. B. T. L. 132.).

A váltókövetelések alapján való végrehajtásról v. ö. különösen az 1881 : LX. t. cz. 6., 13., 108., 113., 223. §§-ait. A váltókövetelés lefoglalásáról v. ö. 1881 : LX. t. cz. 80., 89. §§.

(1) Az 1876 nov. 30-án kelt igazs. min. rend. értelmében a váltótörvény Magyarországon (Fiumét is ideértve) és az országnak a Királyhágón tuli részeiben 1877 jan. 1-én lépett életbe; Horvát-Szlavonországokban az 1877 ápr. 27-én kelt báni rendelettel 1877 jan. 1-én, a polg. horvát-szlavon határőrvidéken pedig az 1879 ápr. 28-án kelt legf. elhatározással 1880 jan. 1-én lépett hatályba.

(2) V. ö. a népiskolai oktatást szabályozó 1868 : XXXVIII. t. czikket és bő jegyzeteit. Az alábbiakban külön megjelölés nélkül idézett min. rendeletek a vallás- és közoktatásügyi minisztertől valók.

Az országos közoktatási tanácsnak az 1895. év folyamán ujjáalkotott szervezeti szabályzata e sorok sajtó alá bocsátásakor még nem volt közzétéve. V. ö. az 1883 : XXX. t. cz. jegyzeteit.

V. ö. a következő gyüjteményt: A magyarországi népoktatásügy, kereskedelmi és ipari szakoktatás szervezete és közigazgatása. A kisdedóvásra, népoktatási tanintézetekre, felsőbb leányiskolákra, keresk. tanintézetekre és a vallás- és közoktatásügyi minisztérium hatáskörébe tartozó ipariskolákra vonatkozó összes törvények, szabályrendeletek, utasitások, rendeletek és döntvények gyüjteménye. A vallás- és közokt. min. úr engedélyével hivatalos források felhasználásával szerkesztették *Lévay Ferencz, dr. Morlin Emil, Szuppán Vilmos.* I. kötet. Kisdedóvás és népoktatás (elemi, felső nép- és polgári iskolák). Bpest, 1893.

V. ö. 1874. okt. 14. horvát-szlavon autonom törv., a népiskoláknak és a népiskolai tanitóképezdéknek szervezetéről a horvát-szlavon királyságokban; 1887 febr. 13. törv., a horvát- és szlavon királyságok közép- és népiskolái legfelsőbb felügyeletének szervezetéről; 1888 okt. 31. törv., a népiskolai oktatás és a népiskolai tanitók képzésének szabályozásáról a horvát- és szlavon királyságokban.

(3) 1879 jan. 12. 831. sz. rend., a magyar határőrvidéki tankerület elnevezésének megváltoztatása iránt (1879. R. T. 41.).

A vallás- és közoktatásügyi minister, ha a tankerület területének és népességének nagyságánál fogva a teendők halmazottsága igényli, állandó szakértő segédet avagy segédeket nevezhet a tanfelügyelő mellé, ugyszintén szükség esetében egyes szakértőket az iskolák szakszerü vizsgálatával bizhat meg, mely esetben azok napi dijat kapnak és utiköltségeik megtérittetnek; ezen felül ideiglenesen megbizhat ahhoz értő és önként vállalkozó egyéneket az iskolalátogatásokban való segédkezéssel.

A tankerületekben tanfelügyelők, segédek és megbizottak akként alkalmazandók, hogy az államkormány ezen közegei minden iskolát évenkint legalább egyszer meglátogathassanak.

A tanfelügyelők és segédeik rendes fizetést huznak.(1)

4. §. A hitfelekezeti iskolák fölött az állami főfelügyeletet a vallás- és közoktatásügyi minister a 3. §-ban emlitett közegei által gyakorolja a fennálló törvények értelmében.

5. §. A tanfelügyelő a közigazgatási bizottságnak tagja és tanügyi előadója; a bizottságnak népiskolai ügyekre vonatkozó határozatai az ő jelenlétében hozatnak.

A tanfelügyelő főbb teendői:

1. Köteles a tankerületében levő állami, községi, hitfelekezeti, társulati és magán alsó- és felső népoktatási, ugyszintén a kisdedóvó összes intézeteket maga, vagy segéde, vagy az iskolalátogatásokkal ideiglenesen megbizottak által minél gyakrabban, évenként azonban legalább egyszer meglátogatni, illetőleg meglátogattatni, s azokban a népoktatási törvény pontos végrehajtására felügyelni. — E czélból ugy a polgári, mint a hitfelekezeti iskolaszékkel s községi és egyházközségi hatóságokkal, ugyszintén az iskolák felsőbb hatóságaival, valamint a társulati és magánintézetek felsőségeivel közvetlenül is érintkezhetik.(2)

2. Az állami népiskolai tanintézetek irányában a jelen s a közigazgatási bizottságról szóló törvény értelmében és a vallás- és közoktatásügyi minister utasitásai és rendeletei szerint intézkedik.(3)

3. Az iskolákban az oktatásra és nevelésre való szakszerű felügyeletet, illetőleg a főfelügyeletet gyakorolja.(4) E czélból:

a) a nem állami és nem községi tanintézetek illetékes felsősége az isko-

---

(1) V. ö. 4. §., 5. §. 3. *a)* és *b)* p. A tanügyi közigazgatás közegeinek képzettségéről v. ö. 1883: I. t. cz. 1., 2., különösen pedig 8., továbbá 34. §. Az 1893: IV. t. czikkhez csatolt *A)* melléklet értelmében a tanfelügyelő a VII. vagy VIII., a segédtanfelügyelő a IX. vagy X. fizetési osztályba tartozik. V. ö. Utasitás a népnevelési tanfelügyelők számára, az 1876 szept. 2. 20.311. sz. rend. kapcsán (1876. R. T. pótf. 144. l.), 1889 okt. 19. 411. eln. sz. vallás- és közokt. min. rend., a tanfelügyelők irodai munkájának kevesbítése tárgyában (1889. R. T. 2239.).

(2) V. ö. 1885 jun. 5. 18,035. sz. vallás- és közokt. min. rend., az iskolalátogatás tárgyában (1885. R. T. 836.); 1895 okt. 17. 45,254. sz. rend., a tankötelezettség érvényre emelése, a tanítók fizetésének biztosítása, a kisdedóvás fejlesztése és az iskolalátogatások tárgyában.

(3) V. ö. 1895 jun. 20. 20,192. sz. rend. az iránt, hogy az ingatlanok vásárlása czéljából kiállítandó szerződések a kir. kincstár nevében kötendők; 1895 aug. 12. 43,319. sz. rend., az iránt, hogy az 1893: XXVI. t. cz. értelmében a tanítói fizetések kiegészítése mennyiben hajtatott végre? és a fizetés minimuma biztosíttatott-e? 1895 aug. 12. 43,766. sz. rend., az állami gyermek-menedékházak, kisdedóvodák, elemi, felső nép- és polgári, felsőbb leány- és közép keresk. iskolák bérhelyiségei méreteinek a bérszerződésekbe felvétele tárgyában; 1895 szept. 12. 30,990. sz. rend., a tan- és segédkönyvek birálati díjazása tárgyában. (Az 1894 aug. 17. 23,857. sz. rend. pótlása.)

(4) 1886 nov. 23, 44,015. sz. vallás- és közokt. min. rend., az ipariskolai bizottságok műkö lésének folytonos ellenőrzése tárgyában (1886. R. T. 1126.); 1888 ápr. 18. 12,459. sz. vallás- és közokt. min. rend., az ipartanoncziskolák, valamint a keresk. iskolák fölötti felügyeletet gyakorló bizottságok megválasztása iránt (1888. R. T. 466.).

láikban használt tanterveket és tankönyveket, melyeket a hitfelekezetek az 1868: XXXVIII. törvényczikk értelmében szabadon állapithatnak meg, kötelesek a tanfelügyelővel közölni; hasonlóul kötelesek a tanitók is a tanfelügyelőnek, illetőleg segédének vagy a 3. §. értelmében megbizottaknak az általuk használt tanterveket, tankönyveket és taneszközöket az iskolalátogatások alkalmával előmutatni. Ha a tanfelügyelő a használt tankönyvek vagy taneszközök között olyanokat talál, melyek sem a kormány, sem az illető iskola saját illetékes főhatósága által engedélyezve nincsenek, vagy épen az államkormány által el vannak tiltva: ezek elkoboztatása iránt, valamint azon tanitók elleni további eljárás tekintetéből, kik ily tankönyveket használnak, a közigazgatási bizottsághoz azonnal jelentést tesz.(1)

b) A tanfelügyelő felügyel, illetőleg felügyeltet (3. §.) arra is, hogy a törvényben kötelezett tantárgyak az iskolákban mily terjedelemben és az illetékes felsőség által megállapitott tanterv szerint tanittatnak-e? E tekintetben, ha hiányokat tapasztal, figyelmezteti a tanitót, értesiti az iskola illetékes felsőségét és a mikor szükséges, jelentést tesz a ministernek.(2)

4. Felügyel, hogy az iskolák külső ügyei az illető polgári avagy hitközségi elöljárók által a törvény értelmében rendben tartassanak.

5. Olyan ügyekben, melyek nem tartoznak a közigazgatási bizottság hatáskörébe, a községi hatóságoknál, vagy az ügy minősége szerint a községi iskolaszékeknél maga intézkedik, s ezen intézkedéséről, ha szükségesnek látja, az illető járási tisztviselőt is közvetlenül értesiti.

A törvényhatóság járási (vagy azoknak megfelelő) tisztviselőihez intézendő rendeleteket illetőleg azonban a közigazgatási bizottságról szóló 1876: VI. törvény 23. §-a értelmében jár el, vagy szükség eseteiben az ugyanazon törvény 19. §-ában irt intézkedést eszközli ki.

6. Felügyel a népiskolákban a közegészségi állapotra s ugy az 1868: XXXVIII. törvényczikk 27. és 28. §§-aiban, valamint a közegészségügy rendezéséről szóló 1876: XIV. törvényczikk 27—35. §§-aiban foglalt rendeletek megtartására.(3)

7. A tanügyi statistikai adatokat a polgári- avagy hitközségi hatóságtól közvetlenül, szükség esetén a közigazgatási tisztviselők segélyével bekivánja s azokat egybeállitva, a közigazgatási bizottsághoz és a vallás- és közoktatásügyi ministerhez beszolgáltatja.(4)

8. A tankerületében levő állami tanitóképezdék és tanitónőképezdék igazgatótanácsában elnököl, e teendőjében azonban őt a vallás- és közoktatási minister mással is helyettesitheti.(5)

6. §. A közigazgatási bizottság az 1876. évi VI. törvény határozatai értelmében és azokban megszabott teendőin felül:

---

(1) Az államkormány által eltiltott tankönyv vagy taneszköz használatának büntetéséről v. ö. 1879: XL. t. cz. 38. §.

(2) A magyar nyelvnek e tantervbe felvételéről v. ö. 1879: XVIII. t. cz. 6. §. 2. p.

(3) V. ö. 1879 ápr. 7. 7226. sz. rend., valamely felekezeti tanintézetnek járványos betegség folytán történt bezáratásáról az illetékes közigazgatási hatóság tudósitása tárgyában (1879. R. T. 178.); 1892 márcz. 6. 11,536. sz. belügymin. rend., ragályos járványok felmerülte alkalmával az iskolák bezárása körül követendő eljárás tárgyában (1892. R. T. 859.).

(4) V. ö. 1893 jun. 21. 25,299. sz. rend., a kir. tanfelügyelők és az állami népoktatási intézetek közt váltott levelek és értékküldemények portomentessége tárgyában.

(5) V. ö. 1895 jun. 21. 56,758/1894. sz. rend., a nagyszebeni gör.-kel. román tanítóképző intézetben 1892/93. tanév végén kormányképviselő jelenléte nélkül megtartott tanképesítő vizsgálaton képesített tanítók okleveleinek megsemmisítése iránt.

1. Tanácskozik a törvényhatóság összes népoktatási viszonyairól és a mennyiben a fennálló törvények értelmében jogositva van, intézkedik; a mennyiben pedig az intézkedés saját hatáskörét meghaladja, a törvényhatósághoz, illetőleg a vallás- és közoktatásügyi ministerhez jelentést tesz.(1)

2. Intézkedik az iránt, hogy a közoktatásügyi ministernek az iskolai törvény végrehajtására vonatkozó rendeletei, valamint a tanfelügyelőnek a törvény, a minister utasitásai, avagy a közigazgatási bizottság határozatai értelmében kelt intézkedései, a községi és felekezeti iskolai hatóságok által kellő időben foganatosittassanak; hogy általában a törvényhatósági tisztviselők a tanfelügyelőt törvényes eljárásában és az 1876. évi VI. t. cz. 30. és 32. §§-aiban körülirt teendők teljesitésében az illető iskolai hatóságokat támogassák és felügyeljenek arra, hogy a községi és felekezeti iskolai hatóságok az iskolaügyben kötelességeiket rendesen teljesitsék.(1)

3. Intézkedik az iránt, hogy a községi elöljáróságok a tanköteles gyermekeket minden tanévet megelőzőleg két hónappal összeirják s ez összeirás egy példányát az illető iskolai hatóságoknak pontosan beküldjék.

4. Felterjesztést tesz a közoktatásügyi ministerhez azon felekezeti iskolák megintése iránt, melyekről a tanfelügyelő jelentéseiből meggyőződött, hogy a törvénynek meg nem felelnek. A hol pedig a felekezeti iskola a vallás- és közoktatásügyi minister által a felekezeti főhatóságok után félévi időközökben ismételt háromszori megintés után sem felel meg a törvénynek: községi vagy állami iskola felállitását hozza javaslatba a ministernél.(2)

5. Felügyel az 1868: XXXVIII. törvényczikk 35. §-ában elrendelt iskolai adó kivetésére. A hol szükségesnek látja, ez iskolaadó kivetését elrendeli s ezen adó kulcsát, az idézett törvény korlátai közt, meghatározza.

6. Felterjesztést tesz a közoktatásügyi ministerhez a tankerületben szükséges népiskolai intézetek felállitása vagy segélyezése, valamint a törvényellenes vagy épen ártalmas tanintézetek megszüntetése iránt.(1)

7. A községi iskolaszékek által megvizsgált számadásokat és az állami népiskolák számadásait a hatósági számvevői közegek igénybevételével felülvizsgálja, az állami és az állam által segélyezett községi iskolák számadásait felülvizsgálás után közoktatásügyi ministerhez felterjeszti. E rendelkezés nem vonatkozik az állami tanitó- és tanitónőképezdékre s azokkal összekötött gyakorló iskolákra.(1)

8. A tankerületi iskolatanácsok megszünvén, a közigazgatasi bizottság intézkedik a jelen törvényben nem emlitett mindazon ügyekben is, melyeket fennálló törvények a tankerületi iskolatanácsokhoz utasitanak.

9. A közigazgatási bizottság a közigazgatás összes ágainak állapotáról, valamint saját működéséről félévenként a ministerelnökhöz és a törvényhatóság közgyüléséhez intézendő jelentésében részletesen kiterjeszkedik a hatósága alatt lévő népoktatásügy állására és e részben tett intézkedéseire s egész müködésére is (közigazgatási bizottságról szóló törvény 64., 65., 70. §§.).(1)

(1) A közigazgatási bizottságnak itt megállapított hatáskörét az 1891: XV. t. cz. 2. §-a a kisdedóvodák és gyermek-menedékházak ügyeire is kiterjeszti.

(2) E rendelkezés alkalmazásának módjáról a legkisebb tanitói fizetés behajthatatlansága esetében v. ö. a községi, valamint a hitfelekezetek által fentartott elemi iskolákban müködő tanítók és tanítónők fizetésének rendezéséről szóló 1893: XXVI. t. cz. 9. §-át.

Ezen kivül valahányszor szükséges, vagy egyes esetekben arra felhivatik, jelentést tesz a vallás- és közoktatásügyi ministerhez.[(1)]

7. §. A közigazgatási bizottság:

1. Az állami és községi népiskolákra nézve a szülőknek a tanitókkal való ügyeiben és átalában mindazon ügyekben, melyekben első fokon az iskolaszék s ennek nem létében a gondnokság határozott: — másod fokon; — a községi iskolaszék vagy gondnokság és a tanitó közötti panaszokban pedig első fokon határoz.

Határozatai ellen a felek a vallás- és közoktatásügyi ministerhez folyamodhatnak; másod fokon hozott határozata ellen azonban csak azon esetben, ha ezen határozat az elsőfoku határozattól eltér.[(2)]

2. Fegyelmi vizsgálatot indithat, a vallás- és közoktatásügyi minister rendeletére pedig köteles inditani a községi elöljáróságok bármely tagja ellen:

a) ha az megsérti vagy hanyagul teljesiti a törvényben és szabály- vagy kormány rendeletekben az iskolaügy iránt megszabott kötelességét;

b) ha iskolaügyre vonatkozó s a törvényhatóság, illetőleg a kormány által nyilván vagy hallgatólag még helyben nem hagyott vagy megmásitott olyan határozatot, vagy szabályrendeletet hajt végre, mely felsőbb jóváhagyás előtt végre nem hajtható.[(2)]

Ily esetekben a községek rendezéséről szóló 1871. évi XVIII. törvényczikk módositását és kiegészitését tartalmazó 1876. évi V. törvényczikk értelmében intézkedik.[(3)]

3. Állami vagy községi népiskolában alkalmazott akár segéd, akár ideiglenes, akár rendes tanitó ellen, az iskolaszék (gondnokság) feljelentésére vagy a nélkül is fegyelmi vizsgálatot rendelhet el, a vallás- és közoktatásügyi minister rendeletére pedig elrendelni köteles, a tanitó erkölcsi kihágása, vagy hivatali vétsége miatt.

A tanitó hivatali vétséget követ el: hanyagság, a növendékekkel durva bánásmód által s általában a törvényben vagy azon alapuló rendeletben kiszabott hivatalos kötelességének akár mulasztással, akár más módon megsértése által.

A közigazgatási bizottság azon tanitót, ki ellen fegyelmi vizsgálat indittatik a vizsgálat elrendelésével egyidejüleg felfüggesztheti hivatalától. Azon tanitót pedig, ki büntető vizsgálat alatt áll, mindenesetre felfüggeszti.

Határozatai a vallás- és közoktatásügyi ministerhez felebbezhetők. A hozott határozat végrehajtását a felebbezés nem akadályozza.[(2)] [(4)]

4. Tanitó ellen a fegyelmi vizsgálatot kis- és nagyközségben a szolgabiró (dulló stb.), rendezett tanácsu és törvényhatósági joggal biró városban a polgármester teljesiti.

A vizsgálat foganatositásának idejéről az előbbi pontban emlitett közegek a tanfelügyelőt értesiteni kötelesek; — a tanfelügyelő vagy megbizottja a vizsgálatnál jelen lehet.

---

(1) V. ö. Utasítás a közigazgatási bizottságnak a vallás- és közokt. min. ügykörét érintő hatásköréről, az 1876 szept. 2. 20,311. sz. rend. alapján megküldetett a közigazgatási bizottságoknak a belügymin. 1876 szept. 26. 41,221. sz. körrendeletével. V. ö utasítás a fő- és székvárosi községi iskolai hatóságok számára, az 1877 szept. 10. 22,126. sz. rend. alapján.

(2) A közigazgatási bizottságnak itt megállapított hatáskörét az 1891: XV. t. cz. 29. §-a a kisdedóvodák és gyermek-menedékházak ügyeire is kiterjeszti.

(3) Az ezen bekezdésben idézett törvényt (1876: V. t. cz.) jelenleg az 1886: XXII. t. cz. pótolja.

(4) V. ö. 1891: XV. t. cz. 29. §. 3. p.

A vizsgálatnál az iskolaszék vagy gondnokság mindig meghallgatandó.

A vizsgálat befejeztével a fegyelmi biráskodást a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya gyakorolja.

A vizsgálat eredményéhez és a vétség fokozatához képest kiszabható fegyelmi büntetések a következők:

a) megintés vagy dorgálás;
b) pénzbirság, mely a tanitó összes fizetésének 10%-áig terjedhet;
c) szerzett nyugdij-igényének elvesztése;
d) állomásáról előmozditás.

Az itéletek a vallás- és közoktatásügyi ministerhez a kézbesitéstől számitott 8 nap alatt felebbezhetők, a *c)* vagy *d)* alatt irt büntetések alkalmazásának eseteiben pedig a bizottság elnöke által ugyancsak a vallás- és közoktatásügyi ministerhez felülvizsgálás végett hivatalból fölterjesztendők.

A felebbezés a közigazgatási bizottság elnökénél nyujtandó be.

Ezen §. 3. és 4. pontjaiban foglalt rendelkezések az állami tanitó- és tanitónő-képezdék s azok gyakorló iskoláinak tanitóira vonatkoznak. (1) (2)

5. Az államkormány által eltiltott tankönyveket vagy taneszközöket a közigazgatási bizottság haladéktalanul elkoboztatja, sőt ily esetben az elnök is köteles a közigazgatási bizottságról szóló törvény 19. §-a értelmében intézkedni.

Az államkormány által eltiltott tankönyv vagy taneszköz használata büntetendő cselekményt képez, mely a körülmények szerint 300 forintig terjedhető birsággal, vagy 3 hóig terjedhető fogsággal, vagy a tanitót illetőleg hivatalvesztéssel is sujtható.(3)

A közigazgatási bizottság az ügyet szabályszerü bűnvádi eljárás végett a kir. törvényszéknek átadja. Egyidejüleg a tanitót hivatalától és fizetésétől felfüggesztheti, vagy, ha az felekezeti iskola tanítója: jelentést tesz a vallás- és közoktatásügyi ministernek, ki az illető egyházi főhatóság utján, a vétkes tanitónak állomásától és fizetésétől felfüggesztését elrendelheti.(1) (4)

8. §. A népoktatás ügyének előmozditása és fejlesztése végett a törvényhatósági képviselőtestület a tanügy iránt érdeklődő és abban jártas egyénekből állandó népnevelési bizottságot alakit, melynek az iskolalátogatásokkal ideiglenesen megbizottakon kivül a törvényhatóság területén lévő vallásfelekezetek egy-egy választottja és a törvényhatóság területén lévő ugy állami s községi tanitók, valamint mindegyik vallásfelekezet tanitói közül a törvényhatósági közgyülés által választott egy-egy tanitó is tagja. Ezen bizottság szervezetét a törvényhatóság szabályrendelettel állapitja meg.

E bizottság véleményezési és inditványozási joggal bir a törvényhatóság összes népiskolai ügyeire nézve. Ennélfogva ezen ügyek előmozditása és fejlesztése czéljából javaslatokat terjeszthet a közigazgatasi bizottsághoz;

---

(1) L. a 468. lap 2. jegyzetét.
(2) V. ö. 1891: XV. t. cz. 29. §. 3. p.
(3) Az államkormány által tiltott tankönyvek vagy taneszközök használatának büntetéséről jelenleg az 1879: XL. t. cz. 38. §-a rendelkezik.
(4) A 7. §. alkalmazásáról a magyar nyelv tanításáról s népoktatási tanintézetekben szóló 1879:XVIII. t. cz. rendeleteinek meg nem tartása esetében v. ö. 1879: XVIII. t. cz. 6. §. 3. p. V. ö. 1886: XXIII. t. cz. a közigazg. tisztviselők, a segéd- és kezelőszemélyzet tagjai elleni fegyelmi eljárásról; 1885 jul. 13. 21,120. sz. vallás- és közokt. min. rend., a gör.-kel. tanítók fegyelmi ügyében (1885. R. T. 860.). Az államilag segélyezett hitfelekezeti tanító elleni fegyelm. eljárásról v. ö. 1893:XXVI. t. cz. 13. §.; v. ö. még 1895 okt. 8. 52,621. sz. rend., a tanítói fegyelmi vizsgálatok gyors lebonyolítása tárgyában.

ugyszintén véleményt ad minden oly népoktatási ügyben, mely a közigazgatási bizottság által e végett hozzáutasittatik.

9. §. A községi népoktatási intézetek a polgári község, a felekezetiek a hitközség alatt állanak.

Ehhez képest minden, ugy polgári, mint hitközségben, a mely népiskolát tart fenn, legalább 5 választott tagból álló iskolaszék alakittatik.

E tagokat a kebelbeli lakosok közül — lehetőleg az oktatásügyhöz értő, de mindenesetre irni, olvasni tudó — egyénekből a község képviselőtestülete, illetőleg a hitközség képviselőtestülete választja. A hol a hitközség sem a törvény, sem az 1868: XXXVIII. t. czikk életbeléptetését megelőző gyakorlat alapján szervezett képviselettel nem bir, ott az iskolaszék tagjait az illetékes felekezeti főhatóság által megállapitandó szabályzat szerint mindazok választják, a kik mint a hitközség tagjai, vagy azon kivül is, az iskola fentartásához állandóan járulnak. Ezen választási jogot nem gyakorolhatják azok, kik a községi törvény

(1871:XVIII.) 39. §. *a), b), c)* és *d)*, pontjai(1)

által a községi választásokból ki vannak zárva.

A felekezeti iskolaszéknek az illetékes lelkész mindenesetre tagja.

A polgári községi iskolaszéknek a választott tagokon kivül minden helybeli hitfelekezetnek rendes lelkésze és a községi népiskolai tanitó, vagy a hol több tanitó van, a tanitó-testület képviselője is, tanácskozási és szavazati joggal biró tagjai. A hol az iskolaközségben legalább 15 tanitó van, ott a tanitók maguk közül két, a hol pedig legalább 30 tanitó van, három képviselőt választhatnak.

Több egymáshoz közel fekvő község is alakithat egy közös községi iskolaszéket, sőt a közigazgatási bizottság is elrendelheti ily közös iskolaszék alakitását. Az ily közös iskolaszékek tagjainak létszámát s azon arányt, melyben az egyes községek tagokat választanak, az e végből egyesült községek szabad egyezkedéssel állapitják meg. Ha nem tudnának megegyezni, mind a tagok létszámát, mind az egyes községek által választandó tagok számarányát illetőleg a közigazgatási bizottság határoz.

A községi iskolaszékek ügyrendjét a vallás- és közoktatásügyi minister szabályrendelettel állapitja meg.(2)

10. §. A községi iskolaszék tagjai három évre választatnak, azonban mindannyiszor ujra választhatók.(3)

11. §. Ha a polgári község a 10. §. értelmében iskolaszékét a három év letelte után négy hét alatt sem választaná meg: az iskolaszék tagjait a község tagjaiból a törvényhatósági közigazgatási bizottság nevezi ki s ha a kinevezettek azt el nem vállalnák és az iskolaszéket ily módon sem lehetne megalakitani: a községi iskola részére gondnokot nevez ki. A kinevezés

(1) Az 1871: XVIII. t. cz. 39. §-a helyett jelenleg a községekről szóló 1886:XXII. t. cz. 37. §-a van hatályban.

(2) V. ö. Utasítás a polg. községi iskolaszékek számára, az 1876 szept. 2. 20,311. sz. rend. kapcsán (1876. R. T. pótf.). V. ö. alább 13. §. Az iskolaszékek szavatosságáról a nyugdij- és gyámalap hozzájárulási díjainak beszolgáltatása, ill. behajtása tekintetében v. ö. 1891: XLIII. t. cz. 12. §. V. ö. 1893: XXVI. t. cz., a községi, valamint a hitfelekezetek által fentartott elemi iskolákban működő tanítók és tanítónők fizetésének rendezéséről.

(3) V. ö. 11. §.

azonban csak egy évre érvényes; ez idő elmultával csak az esetben ujitandó meg, ha a község választási jogával két hét alatt ekkor sem élne.

A hitfelekezetek e részbeni mulasztását a tanfelügyelő a közoktatásügyi ministerhez feljelenti, a ki a felekezeti főhatóság utján az iskolaszék megválasztását, ha szükséges. záros határidő alatt elrendeli.

12. §. Választások érvényességére a községi iskolaszék választott tagjai két harmadának, más érvényes határozat hozására azok átalános többségének jelenléte szükséges.

13. §. Az iskolaszék teendői:

1. A községi iskolaszék a tanitót a törvényhatósági közigazgatási bizottság egy küldöttjének elnöklete alatt választja, mely választás a közigazgatási bizottság jóváhagyása alá terjesztetik.(1) A közigazgatási bizottság oly egyént is bizhat meg, a ki nem tagja.

Okleveles tanitókat avagy tanitóképezdét végzett egyéneket segédtanitókul meghivhat.

Ha az iskolaszék a szükségessé vált segédtanitói állomást betölteni elmulasztaná, vagy annak betöltését halogatná, a segédtanitót a tanfelügyelő nevezi ki s eljárásáról a közigazgatási bizottságnak jelentést tesz.

A helybeli iskolákat egy tagja által hetenkint legalább egyszer meglátogattatja;

a tandijra nézve az illetékes községi hatósággal egyetértőleg határoz;

őrködik, hogy a tanköteles gyermekek beirassanak és rendesen járjanak iskolába;

a mulasztók szülőit vagy gondviselőit első izben meginti, azután a mulasztások jegyzékét legalább minden két hétben a községi elöljáróságnak a büntetések kiszabása s végrehajtása végett átadja;

felügyel a tanitásra s az iskolai törvények és felsőbb rendeletek pontos végrehajtására;

felügyel az iskolai alap kezelésére s az illetékes elöljárósággal egyetértőleg gondoskodik annak gyarapitásáról;

a községi hatósággal egyetértőleg intézkedik az iskolai épületek kellő javitása, az iskoláknak taneszközökkel való ellátása és a tanitók illetményének pontos kiszolgáltatásáról.

A tanulók szülői vagy gondviselői és a tanitó között fenforgó panaszokban és az iskolai fegyelem ügyeiben elsőfokulag határoz, határozata ellen mindkét fél a törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz felebbezhet;

az évi vizsgálaton jelen van;

a gondnoktól számot kér s számadásait megvizsgálja;

végre eljárásáról a községnek évenkint legalább két izben, sürgős és fontosabb esetekben többször is jelentést tesz.

2. A felekezeti iskolaszék szervezetét és teendőit, a fentebbiek szem előtt tartása mellett, a felekezeti iskolaügyet vezető illetékes főhatóság szabja meg,

---

(1) E választási eljárást módositja: 1893: XXVI. t. cz. 11. §. *c)* p. V. ö. 1891 márcz. 16. 808. sz. vallás- és közokt. min. rend., a községi iskolai tanítói választások vezetésére a törvényhatósági közigazgatási bizottságok által kiküldött elnökök szavazati jogának mi módon gyakorlása tárgyában (1891. R. T. 241.). V. ö. 1895 aug. 21. 44,803. sz. rend., az állami kisdedóvodáknál és állandó gyermek menedékházaknál üresedésbe jövő állomásoknak pályázat útján való betöltése tárgyában.

azonban az iskolamulasztók irányában köteles ugy járni el, mint a községi iskolaszékre nézve meg van állapitva.(1)

3. Mind a községi, mind a hitfelekezeti iskolaszék a néptanitók nyugdijazásáról szóló törvény(2) értelmében reábizottakat végrehajtja.(1)

14. §. A községi iskolaszék az iskolák száma szerint egy vagy több gondnokot választ, ki az iskola vagyonát az iskolaszék utasitása szerint kezeli, az épületeket javittatja, a fizetéseket kiszolgáltatja és évenkint az iskolaszék elé részletes és okmányokkal igazolt számadást terjeszt.

E számadások, miután a községi iskolaszék által megvizsgáltattak, fölülvizsgálat végett a községhez s onnan a törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz tétetnek át.

Azon városokban, hol a népoktatási költségek a kormány engedélye folytán a közköltség-előirányzatban nyernek fedezetet, a város képviselőtestülete akként intézkedhetik, hogy a népiskolák anyagi ellátása a közpénztárból történjék.

15. §. Az állami iskolákhoz a vallás- és közoktatásügyi minister az iskolaszékek helyett gondnokságokat állit s azok teendőit és ügyrendjét rendeletileg állapitja meg.(3)

16. §. Budapest városrészenkint több iskolai községre osztatik, ugyanannyi iskolaszékkel.(4)

Ez iskolaszékek a városrészek választói által három évre választatnak; tagjaik azonban ujra választhatók.

A fővárosi iskolaszékeknek hivataluknál fogva tanácskozó és szavazattal biró tagjai az iskolaközségbeli lelkészek, felekezeti különbség nélkül s a községi tanitótestület két képviselője.

Ezen iskolaszékek teendői ugyanazok, a melyek a 13. §-ban elősorolvák, a tanitók választásán, meghivásán, elhelyezésén és előmozditásán kivül, mely teendők Budapesten, a főváros rendezéséről szóló 1872: XXXVI. t. czikk 110. §-a szerint a fővárosi tanácsot illetik s az iskolai vagyon és alap kezelésére való felügyeleten kivül, a melyet Budapesten közvetlen a fővárosi tanács és törvényhatósági bizottság gyakorol.

A főváros összes közművelődési és közoktatási ügyeinek összhangzóan fejleszthetése és előmozditása végett a főváros törvényhatósági bizottsága saját kebeléből, a közoktatási ügyek előadásával megbizott tanácsos elnöklete alatt, állandó közoktatásügyi bizottságot alakit.

E bizottság szervezetét a fővárosi törvényhatóság szabályrendelettel akkép állapitja meg, hogy abban a fővárosi községi tanári és tanitói testület képviselve legyen s ülésében a kellő felvilágositások megadása végett, a fővárosi kerületi tanfelügyelő vagy ennek helyettese is résztvehessen.

Ezen közoktatásügyi bizottság véleményezési és inditványozási joggal bir a főváros összes közművelődési, közoktatási és nevelési ügyeire nézve; ezen ügyek szervezését illetőleg a fővárosi tanács és törvényhatósági bizottság

(1) V. ö. e rendelkezések szigorú végrehajtását hangsulyozó 1879: XVIII. t. cz. (a magyar nyelv tanításáról a népoktatási tanintézetekben) 3. §-át.

(2) E törvények az 1875: XXXII. és 1891: XLIII. t. czikkek.

(3) V. ö. utasítás az állami népoktatási tanintézetek gondnoksága számára, az 1876 szept. 2. 20,311. sz. rend. kapcsán (1876. R. T. pótf.).

(4) V. ö. utasítás a fő- és székvárosi községi iskolai hatóságok számára, az 1877. szept. 10. 22,126. sz. rend. alapján.

által mindenkor meghallgatandó; kijelölési jogot gyakorol a tanárok és tanitók választásánál; egyszersmind véleményt ad minden közoktatási ügyben, a mely a közigazgatási bizottság által e végett hozzá utasittatik. A közigazgatási ügyek közvetlen ellenőrzése s a bizottsági tárgyalások előkészitése végett ezen közoktatásügyi bizottság albizottságokat választ, tekintettel a fővárosi polgári iskolákra, a szakoktatásra, elemi népiskolákra és a kisdedóvó intézetekre. A főváros területén levő polgári iskolák kivétetnek az iskolaszékek hatósága alól s ezek teendőit a polgári iskolákra nézve a közoktatásügyi bizottságnak polgári iskolai albizottsága látja el.

Mindazon ügyekben, a melyek az iskolaszékektől e törvény szerint a közigazgatási brzottsághoz vitetnek felebb, valamint a polgári iskolai albizottság intézkedéseire nézve is Budapesten a fővárosi tanácshoz s a tanács határozatai ellen a törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz történik a felebbvitel.(1)

17. §. Addig is, mig a törvényhozás a volt határőrvidéki területen lévő népiskolák ügyeit véglegesen rendezné: az 1873: XXVII. t. cz. 2. §-ának *b)* pontjában és 25. §-ában foglalt intézkedések azon ügyekre vonatkozólag is fentartatnak, melyekről a jelen törvény rendelkezik.

A vallás- és közoktatásügyi minister felhatalmaztatik, hogy az 1871 junius 8-án kibocsátott szabályrendelet határozatait, a mennyiben az 1876 VI. t. cz. és a jelen törvény intézkedései szükségessé teszik, a viszonyokhoz alkalmazva, rendeletileg módosithassa.(2)

18. §. Az 1868: XXXVIII. törvényczikk 116., 117., 118., 119., 120., 121., 122., 123., 124., 125., 126., 127., 128., 129., 130., 131., 132., 136. és 137. §§-ai hatályon kivül tétetnek.

19. §. E törvény végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi minister bizatik meg.(3)

XXIX. TÖRVÉNY-CZIKK

a phylloxera rovar terjedésének meggátlásáról.(4)

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 13-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi junius 16-án.)

1. §. Pancsova város határában a phylloxera által meglepett területen és az azt szegélyző ép részeken, szakértőileg meghatározandó kiterjedésben, a szőlőtőkék gyökerestől kiirtandók.

2. §. A kiirtott területen a szőlőművelés 8 év tartamára eltiltatik és ez idő alatt a terület folytonos közigazgatási felügyelet alatt tartatik.

3. §. Az irtás alá került szőlők tulajdonosai kárpótlásban részesülnek, melynek összege a következő módon állapittatik meg:

a szőlő a vidéken szokásos adás-vevési árak alapján közigazgatási uton megbecsültetik; az ekként megállapitott becsárakból levonatik; azon értékcsökkenés, mely a phylloxera által meglepetés vagy a vészes szőlők közelsége

(1) E hatáskört a községi kisdedóvodák ügyeire is kiterjeszti: 1891: XV. t. cz. 30. §.

(2) V. ö. az 1873: XXVII. t. cz. 2. és 25. §-ainak jegyzeteit, a határőrvidék tanügyét illetőleg.

(3) E t. cz. végrehajtása tárgy. v. ö. a vallás- és közokt. min. 1876 szept. 2. 20,311. sz. nagyterjedelmű rend. (1876. R. T. pótfüzet 196—210.), melyet kiegészít és részben módosít az 1877. febr. 4. 4137. sz. és 1877 máj. 2. 9443. sz. rend. a polg. községi iskolaszékek utasítása tárgyában (1877. R. T. 328.).

(4) E t. czikket hatályon kívül helyezi a phylloxera vastatrix terjedése ellen teendő óvintézkedésekről szóló 1883: XVII. t. cz. 14. §-a. — L. még az ugyanezen törvényszakasz által hatályon kívül helyezett 1880: II. t. czikket a phylloxera vastatrix ellen követendő rendszabályok ügyében.

folytán keletkezett; levonatik továbbá a forgatott föld teljes értéke, mely a 2. §-ban foglalt megszoritással a tulajdonos birtokában marad.

4. §. Az ország más részének a phylloxera által való meglepetése esetére felhatalmaztatik a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister, hogy a vész továbbterjedésének megakadályozása iránt, ugy a kellő közigazgatási rendszabályok, mint a költségek tekintetében, a szükséghez képest intézkedhessék.

5. §. Az ez évben szükséglendő irtási munkálatok költségei és a tulajdonosoknak adandó kárpótlás fedezésére, nemkülönben az esetleg más helyeken jelentkező vész elfojtására a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministernek rendelkezésére 80,000 forintnyi póthitel nyittatik.

6. §. Ezen törvény végrehajtásával a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister és a pénzügyminister bizatnak meg.

XXX. TÖRVÉNY-CZIKK

a nemzetközi métermérték-hivatal felállitására és fentartására 1876. évre szükséges póthitelről.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 13-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi junius 16-án.)

1. §. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister rendelkezésére a Párisban létesitendő nemzetközi métermérték-hivatal felállitása folytán szükséges költségek czimén 9,364 frt 80 kr. erejéig, érczben (23,412 franc) és a folyó 1876-dik évre esedékes fentartási járulék czimén 1,756 frt erejéig, érczben (4,390 franc) rendkivüli póthitel nyittatik.

2. §. E törvény végrehajtásával a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi, valamint a pénzügyi ministerek bizatnak meg.

XXXI. TÖRVÉNY-CZIKK

a fizetések, nyugdijak és egyéb illetményekre vezetendő végrehajtás korlátozásáról.(2)

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 15-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876. évi junius 17-én, a főrendek házában 1876. évi junius 20-án.)

1. §. Állami, törvényhatósági és községi szolgálatban levő tisztviselők és hivatalnokok, egyházközségi lelkészek és segédlelkészek, állami, községi és felekezeti nyilvános tanintézeteknél alkalmazott tanárok, tanitók és tanitónők, a véderőhöz tartozó személyek, hivatalszolgák, börtönőrök; közhasználatra szolgáló gőzmozdonyú vasutak hivatalnokai és szolgái, — végül a nemzeti szinháznál alkalmazott igazgatósági, művezetési és gazdasági tisztviselők, drámai és operai magánszereplők rendes fizetésének, illetőleg várakozási illetékének, személyes (működési) és korpót-dijainak legfeljebb egy harmada, és ez is csak akkor vehető végrehajtás alá, ha a fizetés, illetőleg várakozási illeték a személyes és korpótdijjal együtt évi 600 frtot meghalad és ha a végrehajtást szenvedett részére évi 600 frt a foglalás után is érintetlenül megmarad.

A fölebb elsorolt személyeknek lakpénzeik csak a lakbér fejében, — szolgálat után járó más illetményeik pedig épen nem foglalhatók le.(3)

2. §. Az első §-ban emlitett személyeknek, vagy ezek özvegyeinek nyugdijai vagy kegydijai, ugyszintén a nyugalmaztatás folytán járó személyes pótdijak, valamint a lelkészek aggastyáni fizetései szintén csak egy harmadrészben foglalhatók le; de csak azon esetben, ha a nyugdij vagy kegydij a személyes pótdijjal együtt, vagy az aggastyáni fizetés 350 frtot meghalad, s a marasztaltnak évi 350 frtja a foglalás után is szabad rendelkezésére marad.

Ha az első §-ban elősorolt személyek nyug-

(1) V. ö. 1876: II. t. cz.
(2) E t. czikk hatályát vesztette a végrehajtási eljárásról szóló 1881: LX. t. cz. életbe léptével.
(3) E §-t pótolja az 1881: LX. t. cz. 54. §-a.

dij helyett végkielégitést vagy kegydijt katonai rangjuk elvesztésével kapnak, ez a végrehajtási foglalás tekintetében a nyugdijjal egyenlő tekintet alá esik.(1)

3. §. A rokkantak ellátási dijaira, a sebesültek pótdijaira, a vitézségi érmek után járó dijakra, az elhunyt katonai személy családjának halálozási évnegyed czimen kiutalt illetményre vagy végkielégitési összegre: a jelen és az első §-ban említett személyek özvegyének vagy gyermekeinek férje, illetőleg atyjuk szolgálataiért adományozott illetményekre végrehajtást vezetni nem lehet.(2)

4. §. A katonai házassági biztositék kamatainak szintén csak egy harmada és csak ugy foglalható le, hogy a kamatokból egy évre legalább 350 frt a végrehajtás alól ment maradjon, azonban a végrehajtás csak oly kötelezettségek miatt engedhető meg, melyeket a házassági kötelék tartama alatt mindkét házastárs közösen, vagy a házassági kötelék megszünte után a férjet túlélő özvegy vállalt magára.(3)

5. §. Az 1. és 2. §§. rendeletei alól kivételnek van helye azon esetben, ha a végrehajtás az adós ellen feleségét, gyermekeit vagy szüleit illető tartás miatt intéztetik. Ez esetben a marasztaltnak 300 frtot meghaladó tényleges szolgálati illetményei (1. §.), tényleges szolgálaton kivül pedig annak egész nyugdija és személyes pótdija korlátlanul lefoglalhatók.

A katonai házassági biztositék kamatai az adós feleségének vagy gyermekeinek tartása miatt szintén korlátlanul teljes összegeikben végrehajtás alá vonhatók.

Az adós szüleinek tartása miatt azonban a végrehajtásnak a házassági biztositék kamatait illetőleg csak a 350 frtot meghaladó részre van helye.(4)

6. §. Az 1-ső §-ban érintett személyeknek napi dijai és napi bérei, valamint oly illetményei és járandóságai, melyek őket hivatalos kiküldetésük folytán, vagy hivatalos állásuknál fogva tett utazások következtében a fennálló szabályok szerint illetik, habár ezen illetmények vagy járandóságok nem a központár által fizetendők is, a végrehajtás tárgyát nem képezhetik.(5)

7. §. Ezen törvény által az 1868:LIV. törvényczikk 399. §-a hatályon kivül helyeztetik.

8. §. Jelen törvény a kihirdetés napján lép hatályba.

Azon végrehajtásokra, melyeknél a foglalás a hatályba lépés előtt már foganatosittatott, nem alkalmazandó.

9. §. Ezen törvény végrehajtásával az igazságügyi minister bizatik meg.

XXXII. TÖRVÉNY-CIKK

az osztrák-magyar monarchia és a hawaii szigetek királysága közt kötött s Londonban 1875. évi junius 18-án aláirt barátsági, kereskedelmi és hajózási szerződésről.

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 17-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi junius 20-án.)

Az osztrák-magyar monachia és a hawaii szigetek királysága között kötött és Londonban 1875. évi junius 18-án aláirt barátsági, kereskedelmi és hajózási szerződés, miután az országgyülés által elfogadtatott s utóbb a szerződő felek részéről szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Hivatalos forditás.)

Ő Felsége az ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királya egyrészről, és

(1) E §-t pótolja az 1881: LX. t. cz. 55. §-a.
(2) E §-t pótolja az 1881: LX. t. cz. 56. §-a.
(3) E §-t pótolja az 1881: LX. t. cz. 57. §-a.
(4) E §-t pótolja az 1881: LX. t. cz. 58. §-a.
(5) E §-t pótolják az 1881: LX. t. cz. 59. és 62. §-ai.

Ő Felsége a hawaii szigetek királyságának királya másrészről,

azon óhajtás által vezéreltetve, hogy államaik és birtokaik közt a kereskedelmi összeköttetések rendeztessenek és kiterjesztessenek és a hajózás azok közt előmozdittassék, elhatározták e czélra szerződést kötni és meghatalmazottaikká kinevezték, és pedig:

Ő császári és apostoli királyi Felsége Beust Frigyes Ferdinand grófot, ő császári és apostoli királyi Felsége kamarását, titkos tanácsosát, a st. jamesi udvarnál felhatalmazott rendkivüli nagykövetét, a Sz. István-rend és a Lipót-rend nagykeresztesét stb. és

Ő Felsége a hawaii szigetek királyságának királya

Manley Hopkins urat, Ő Felsége ügyvivőjét és főconsulát Londonban, az I. Kamehameha-rend és a katholikus Isabella rendjének középkeresztesét,

Kik jó és kellő alakban talált meghatalmazási okmányaik kölcsönös közlése után, a következő czikkekben egyeztek és állapodtak meg:

I. CZIKK.

Az osztrák-magyar monarchia és a hawaii szigetek királysága, valamint azok alattvalói közt személyi és helyi kivétel nélkül, örök béke és barátság álljon fenn.

II. CZIKK.

Az osztrák-magyar monarchia és a hawaii szigetek királysága közt a kereskedés, hajózás kölcsönösen szabad lesz és az osztrák-magyar monarchia alattvalói a hawaii szigeteken és a hawaiiak az osztrák-magyar monarchiában hajóikkal és rakományaikkal látogathatják mindazon helyeket, kikötőket és folyókat, melyekben a kereskedés más nemzetekkel is meg van engedve, vagy jövőben meg fog engedtetni, és pedig ugyanazon szabadság és biztonság mellett, mint az illető országok alattvalói azt jelenleg élvezik vagy jövőben élvezni fogják, feltéve azonban, hogy a csend és rend fentartása czéljából kibocsátott rendőri szabályzatok mindenkor kellőleg tiszteletben fognak tartatni.

III. CZIKK.

Mindkét magas szerződő fél alattvalói egymás államterületein csak ugy, mint a belföldiek, utazhatnak, tartózkodhatnak, nagyban és kicsinyben kereskedhetnek és minden törvényesen megengedett üzletet gyakorolhatnak, ugyszintén házakat, raktárakat és boltokat, melyekre tartózkodásuk és üzletük tekintetében szükségük leend, — bérelhetnek és birhatnak és bármely üzlet gyakorlásánál az illető belföldiek irányában követett bánásmódban fognak részesülni. Mindkét szerződő fél alattvalói egymás államterületein bármely üzlet gyakorlatánál az illető ország törvényeinek és rendeleteinek tartoznak magukat alávetni és semmi esetben más adóknak, megszoritásoknak, illetékeknek vagy dijaknak nem vethetők alá, mint a melyekre a belföldiek kötelezve vannak.

IV. CZIKK.

Mindkét magas szerződő fél alattvalói a másik területein ugy személyök, mint tulajdonuk tekintetében a legállandóbb és legteljesebb védelmet fogják élvezni és jogaik érvényesitése és megvédése végett, könnyen és szabadon járulhatnak a törvényekben meghatározott törvényszékekhez és e czélra bármily ügyvivőket, ügyvédeket vagy ügyészeket tetszés szerint használhatnak. E tekintetben egyátalában mindazon jogokat és kiváltságokat fogják élvezni, melyek a belföldieknek nyujtatnak és ugyanazon feltételeknek lesznek alávetve.

V. CZIKK.

Mindkét magas szerződő fél alattvalói a másik fél területein fel vannak mentve a hadseregben, a hadi tengerészetben, nemzeti honvédelemben és nemzetőrségben való minden személyes szolgálattól, ugyszintén minden kényszerkölcsöntől és rendkivüli adótól, mely átalánosan és a törvény által megállapitva nincsen.

VI. CZIKK.

Mindkét magas szerződő fél alattvalóinak a másik fél területén a legteljesebb vallásszabadság biztosittatik és vallásuk vagy vallásgyakorlatuk miatt nem fognak háborittatni.

VII. CZIKK.

Mindkét magas szerződő fél alattvalói egymás területein bárminemű ingó és ingatlan birtokot szerezhetnek és birtokolhatnak, a felett szabadon rendelkezhetnek, adás-vevés, ajándékozás, csere, végrendelet vagy bármily egyéb intézkedés utján, ugyszintén a szerződő felek alattvalói a másiknak területein fekvő birtokot örökölhetnek és az ily uton rájuk szállott örökségnek minden akadály nélkül birtokába léphetnek és a felett tetszés szerint rendelkezhetnek és pedig a nélkül, hogy az ily örökösök vagy hagyományosok nagyobb illetékeknek vettessenek alá, vagy magasabb örökségi vagy egyéb adók fizetésére köteleztessenek, mint azok, melyeket hasonló esetben a belföldiek fizetni tartoznak.

VIII. CZIKK.

Mindazon hajók, melyek a magas szerződő felek egyikének lobogója alatt járnak és az illető ország törvényeiben meghatározott hajóokmányokkal és bizonylatokkal el vannak látva, azon ország hajóinak fognak tekintetni, melynek lobogóját viselik.

IX. CZIKK.

A magas szerződő felek hajói, melyek egymás kikötőibe érkeznek, vagy azokból elindulnak, más vagy magasabb tonna-, fénytorony-, horgony-, kikötő-, államihajógyár-, rév-, kalauz-, veszteglési, vagy egyéb bármi néven nevezendő illetékeknek nem vethetők alá, mint a melyek fizetésére a belföldi hajók is kötelezvék. — Határozottan megjegyeztetik azonban, hogy a

jelen szerződés intézkedései nem terjednek egyszersmind a parti hajózásra is, minthogy ezt mindkét magas szerződő fél magának fentartja és saját törvényei szerint szabályozni fogja.

X. CZIKK.

A szerződő államok egyikében sem vethetők más vagy magasabb vámok vagy illetékek alá az egyik fél lobogója alatt a másik fél kikötőibe bevitt vagy azokból kivitt áruk, ha azoknak a nemzeti lobogó alatt bevitt vagy kivitt ugyanazon áruk is egyaránt alá nem vetvék.

XI. CZIKK.

A szerződő felek kikötőiben a másik fél azon hajóitól, melyek azokban kényszeritő körülmények folytán menedéket keresnek, vagy azok rakományaitól nagyobb illetékek nem fognak szedetni, mint a melyek fizetésére a belföldiek hajók hasonló esetekben kötelezvék; feltéve, hogy ily hajó minden kereskedés üzésétől tartózkodik és nem időzik tovább, mintsem igazolható azon körülmények által, melyek a hajót menedékkeresésre kényszeritették.

XII. CZIKK.

Az osztrák-magyar hadi hajók vagy czethajók, a hawaii szigetek valamennyi kikötőibe szabadon befuthatnak, ott horgonyt vethetnek, javitásokat tehetnek, a legénységet élelemmel elláthatják és uj készletek felvétele végett egyik kikötőből a másikba hajózhatnak. Az osztrák-magyar hadi hajók és a czethajók mindazon kikötőkben, melyekbe az idegen nemzetek hajói bebocsáttatnak vagy jövőben fognak bebocsáttatni, ugyanazon rendeleteknek lesznek alávetve, melyeknek a legnagyobb kedvezésben részesülő nemzetek hajói vannak alávetve, vagy jövőben fognak alávettetni és ugyanazon jogokat és kiváltságokat fogják élvezni, melyeket ez utóbbiak hajói élveznek vagy jövőben élvezni fognak.

XIII. CZIKK.

A magas szerződő felek megegyeznek abban, hogy a kereskedelemre és hajózásra vonatkozó minden kedvezmény, előjog, vagy mentesség, melyet egyikök egy más állam alattvalóinak vagy polgárainak már megadott volna, vagy jövőben megadna, a másik fél alattvalóira és állampolgáraira is kiterjesztessék és pedig ingyen, ha az engedmény a harmadik állam javára is ingyenes volt, vagy pedig egy kölcsönös megegyezéssel megállapitott, lehetőleg egyenlő értékü és hatályu kárpótlás mellett, ha az engedmény feltételes volt.

XIV. CZIKK.

A szerződő felek egymás területein a kereskedelem oltalmára consulokat, alconsulokat és consulsági ügynököket nevezhetnek ki; mielőtt azonban ily consulsági tisztviselő működését megkezdi, azon ország kormánya részéről, melyre meghatalmazása szól, erre engedélyt kell nyerni; — a szerződő

felek mindegyikének szabadságában áll bizonyos helyeket, melyekre nézve ezt jónak látja, olyanok gyanánt jelölni meg, melyek consul székhelyei nem lehetnek, magától értetődvén, hogy egyik szerződő fél sem fog olyan megszoritást szabni, mely azon országban valamennyi nemzetre ki nem terjedne.

XV. CZIKK.

Az osztrák-magyar monarchia diplomatiai ügynökei, főconsulai, consulai és alconsulai és consulsági ügynökei a hawaii szigeteken mindazon jogokat, szabadalmakat, kiváltságokat és vámmentességeket fogják élvezni, melyeket a legnagyobb kedvezésben részesülő nemzet hasonrangu diplomatiai ügynökni, consulai, alconsulai és consulsági ügynökei élveznek, ugyanaz áll az osztrák-magyar monarchiában a hawaii diplomatiai ügynökökre, főconsulokra, consulokra, alconsulokra és consulsági ügynökökre nézve.

XVI. CZIKK.

Mindkét szerződő fél consulai, alconsulai és consulsági ügynökei, kik a másik fél területén székelnek, a nemzetükbeli hadi és kereskedelmi hajók szökevényeinek felkeresése, elfogatása, letartóztatása és bebörtönöztetése végett a helyhatóságokat segélynyujtásra megkereshetik. E végre irásban kell, hogy folyamodjanak az illetékes helyi hatósághoz, a legénységi lajstrom vagy más hiteles okmányok bemutatása által tartozván kimutatni azt, hogy a keresett egyének valóban az illető hajó legénységéhez tartoznak és az ily módon igazolt megkeresésre a kiszolgáltatás meg nem tagadható. Ily szökevények felfedezésére és elfogatására minden kitelhető támogatás és segély fog nyujtatni és azon fél megkeresésére és költségén, mely kiszolgáltatásukat kéri, az ország börtöneiben mindaddig letartóztatandók, mig azon hajónak, melyhez tartoznak, vissza nem szolgáltathatók vagy hazájukba vissza nem küldhetők. Ha azonban elfogatásuk napjától számitandó hat hónap lefolyta alatt a hajónak, melyről elszöktek, át nem szolgáltattak, vagy hazájukba vissza nem küldettek, vagy, ha azon fél, kinek megkeresésére az elfogatás és letartóztatás történt, a költségeket lefizetni elmulasztja, a szökevény szabadlábra fog helyeztetni és ugyanazon okból ujra el nem fogható.

Ha azonban a szökevény azon ország törvényei ellen követett volna el valamely bűntényt vagy vétséget, melyben tartózkodik, kiszolgáltatása akkorra halasztható, mikor az illetékes birói itélet felette meghozatott és végrehajtatott. Megjegyeztetik azonban erre nézve, hogy oly tengerészekre, kik azon ország benszülöttjei, melynek területén a szerződő felek egyikének hajóiról a szökés történik, nem a jelen czikk határozatai, hanem saját országának törvényei fognak alkalmaztatni.

Megegyezés történik továbbá abban, hogy minden kedvezmény vagy könnyités, melyet a szökevények kézrekeritése körül a szerződő felek egyike valamely harmadik hatalomnak engedett volna vagy jövőben engedne, a másik szerződő félnek is csak ugy meg legyen adva, mintha eme kedvezmény vagy könnyités jelen szerződés által kiköttetett volna.

XVII. CZIKK.

Mindazon munkálatok, melyek a szerződő felek lobogóját viselő és a másik fél partjai közelében hajótörést szenvedett, vagy megfeneklett hajóknak megmentésére vonatkoznak, az illető fél consulsági ügynökei által fognak vezettetni; ha azonban az érdeklettek a hely szinén vannak, vagy a hajókapitány megfelelő felhatalmazással el van látva, a gondviselés a hajó-romra ezen személyekre bizandó. A helyi hatóságok közbenjárása csak a rend fentartására, a mentésnél közreműködött, a hajólegénységhez nem tartozó személyek jogainak megóvására és a kimentett áruk ki- és bevitelénél követendő szabályoknak megtartása feletti őrködésre terjedhet. A consulsági ügynökök távollétében, valamint azok megérkeztéig a helyi hatóságok kötelesek a hajótörésből megmentett személyek oltalmazására és a tárgyak fentartására szükséges minden intézkedést megtenni. A megmentett áruk után vám- vagy egyéb illetékek nem szedhetők, kivéve, ha azok az országba fogyasztásra rendelvék.

XVIII. CZIKK.

Mindkét fél alattvalóinak tengeri rablók által elfogott hajói, árui vagy egyéb tárgyai, melyek a szerződő felek egyikének kikötőibe hozatnak vagy azokban találtatnak, az illetékes törvényszékek által meghatározandó netán felmerült költségek megtéritése mellett, tulajdonosaiknak visszaszolgáltatandók, feltéve, hogy ezek tulajdonjoga az emlitett törvényszékek előtt bebizonyittatott és a visszaszolgáltatás az érdeklett felek ügyvédeik, vagy az illető kormányok ügynökei által 18 hónap lefolyása alatt követeltetett.

XIX. CZIKK.

Jelen szerződés hatálya a megerősitő okmányok kicserélése napjától számitott tiz évig tart, és ha egy év alatt ezen határidő lefolyta után a szerződő felek egyike sem jelentené ki hivatalos nyilatkozat utján a szerződés hatályának megszüntetése iránti szándékát, akkor e szerződés még egy éven át, és ekként mindig tovább fenmarad, és pedig azon tizenkét hó lejártáig, melyek e hivatalos nyilatkozatra, akármikor történt legyen az, következnek.

XX. CZIKK.

Jelen szerződés jóvá fog hagyatni és a jóváhagyási okmányok tiz hónap alatt, vagy, ha lehet, még előbb Londonban fognak kicseréltetni.

Ezek hiteléül a két fél meghatalmazottjai jelen szerződést aláirták és pecsétjeikkel látták el.

Kelt Londonban az Ur egyezernyolczszáz hetvenötödik évében, junius hó tizennyolczadikán.

(P. H.) *Beust*, s. k.
(P. H.) *Manley Hopkins*, s. k.

XXXIII. TÖRVÉNY-CZIKK

némely törvényhatóság területének szabályozásáról és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 19-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi junius 20-án.)

I. FEJEZET.

A területi szabályozásról.

1. §. Az alább megnevezett megyék, kerületek, székek és vidékek területe szabályoztatván, az eddig ott fennállott törvényhatóságok helyett a következő megyék alakittatnak:

1. Egyesült Besztercze-Naszód megye.
Ezt képezik:
a) egész Besztercze-vidéke, beleértve Beszterczét;
b) Naszód-vidéke, kivévén ennek azon darabját, mely Torda megyében fekszik;
c) Doboka megyének azon részei, melyek Besztercze-vidék két része között, valamint Besztercze- és Naszód-vidéke között terülnek el;
d) Belső-Szolnok megyének Besztercze- és Naszód-vidékek közé benyuló része.(2)

Székhelye: Besztercze.

2. Egyesült Szolnok-Doboka megye.
Ezt képezik:
a) Belső-Szolnok megye azon részén kivül, mely belőle az egyesült Besztercze-Naszód megyéhez csatoltatik;
b) Doboka megye, kivévén az egyesült Besztercze-Naszód megyéhez, a Szilágy megyéhez, valamint a Kolozs megyéhez csatolt részeit;
c) Kővár-vidékéből a Belső-Szolnokkal határos részek;
d) Szamosujvár;
e) Szék.(3)

Székhelye: Deés.

Kővár-vidékének az egyesült Szolnok-Doboka megyéhez csatolt részeken felül maradó községei Szatmár megyéhez csatoltatnak.(4)

3. Szilágy megye.
Ezt képezik:
a) Közép-Szolnok megye;
b) Kraszna megye;
c) Doboka megyének a Szilágygyal határos régi egregyi járása;
d) Zilah.(5)

Székhelye: Zilah.

4. Kolozs megye.
Ezt képezik:
a) az eddigi Kolozs megye, kivévén azon helységeket, melyek az 5. és 6. pont, illetőleg az 5. §. értelmében az egyesült Maros-Torda megyéhez, vagy az egyesült Torda-Aranyos megyéhez csatoltatnak;
b) Doboka megyének Kolozs megye határa hosszában elnyuló része Hidalmástól Gyekéig;
c) Kolozs.(6)

Székhelye: Kolozsvár.

---

(1) V. ö. az 1877 : I. czikket, némely törvényhatóságok véglegesen megállapitott területének az 1876 : XXXIII. t. cz. rendelkezése folytán törvénybe iktatásáról; az 1877 : X. t. czikket, az 1876 : XXXIII. t. cz. által területeikre nézve szabályozott törvényhatóságokban az országgyülési képviselő választó kerületek uj beosztásáról és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről; az 1880 : LV. t. czikket, Krassó és Szörénymegye egyesitéséről; az 1881 : LXIII. t. czikket, némely törvényhatóságok határának egyes községek és puszták átcsatolása által való kiigazitásáról s az ezzel kapcsolatos intézkedésekről; az 1881 : LXIV. t. czikket Abauj- és Tornamegyék egyesitéséről. A törvényhatóságokat törvénybe iktatja az 1886 : XXI. t. cz. 1. §-a, a melynek kapcsán egybefoglaltuk a törvényhatóságok területére érvényes rendelkezéseket. V. ö. még az 1876: XX. t. cz. rendelkezéseit, némely városi törvényhatóság megszüntetéséről.
(2) E megye véglegesen megállapitott területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 1. p.
(3) E megye véglegesen megállapitott területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 2. p.
(4) E községek felsorolását l. az 1877: I. t. cz. 2. §-ának 3. pontjában.
(5) E megye véglegesen megállapitott területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 4. p.
(6) E megye véglegesen megállapitott területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 5. p.

5. *Egyesült Torda-Aranyos megye.*
Ezt képezik:
a) Torda megye alsó kerülete;
b) Aranyos-szék;
c) Alsó-Fehér megyéből az Aranyos vize mente;
d) Kolozs megyéből a 4. pont szerint ide csatolandó helységek.(1)
Székhelye: Torda.

6. *Egyesült Maros-Torda megye.*
Ezt képezik:
a) Torda megye felső kerülete;
b) Maros-szék;
c) Kolozs megyének a 4. pont szerint hozzá csatolandó községei;
d) Naszód-vidékének Torda megye felső kerületében fekvő része;
e) Szászrégen.(2)
Székhelye: Maros-Vásárhely.

7. *Csik megye.*(3)
Ezt képezik:
a) Csik-szék;
b) Csik-Szereda:
Székhelye: Csik-Szereda.

8. *Udvarhely megye.*
Ezt képezik:
a) Udvarhely-szék;
b) Székely-Udvarhely;
c) Oláhfalu;
d) Küküllő és Felső-Fejér megyék, valamint Segesvár és Kőhalomszékeknek az udvarhelyszéki határszéllel területi összefüggésben levő némely községei, melyeknek beosztását, illetőleg a határok megállapitását a belügyminister az ezen törvényczikk 5. §-ában megállapitott módon és feltétel mellett veszi eszközlésbe.(4)
Székhelye: Székely-Udvarhely.

9. *Kis-Küküllő megye.*
Ezt képezik:
a) Küküllő megye;
b) Medgyes-széknek Küküllő megyében fekvő vagy abba benyuló részei;
c) Erzsébetváros.(5)
Székhelye: Erzsébetváros.(6)

10. *Alsó-Fejér megye.*
Ezt képezik:
a) Alsó-Fejér megye, az egyesült Torda-Aranyos megyéhez csatolandó Aranyos folyó völgye, továbbá a Királyföldön fekvő két része, valamint Mág és Szecsell helységek kivételével,
b) Gyulafehérvár;
c) Abrudbánya;
d) Vizakna.(7)
Székhelye: Nagy-Enyed.

11. *Hunyad megye.*
Ezt képezik:
a) Hunyad megye,
b) Szászváros-szék Szászvárossal együtt;
c) Zaránd megye kőrösbányai és brádi járásai és n.-halmágyi járásának némely községei;
d) Vajda-Hunyad;
e) Hátszeg.(8)
Székhelye: Déva.

Zaránd megyének fenmaradó része Arad megyéhez csatoltatik.(9)

12. *Nagy-Küküllő megye.*
Ezt képezik:
a) Kőhalom szék;
b) Segesvár-szék jelenlegi kiterjedésében Segesvárt is oda értve;
c) Nagy-Sink-szék;
d) Medgyes-szék jelenlegi kiterjedésében Medgyessel együtt, kivévén azonban Medgyesszék azon részeit, melyek Kis-Küküllő megyéhez csatoltatnak;
e) Felső-Fejér megyének mindazon részei, melyek Háromszék-, Fogaras- vagy Szeben megyékhez nem csatoltatnak;
f) Ujegyház-széknek az ezen területben fekvő része.(10)
Székhelye: Segesvár.

(1) E megye véglegesen megállapitott területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 6. p.
(2) E megye véglegesen megállapitott területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 7. p.
(3) E megyét érintetlenül hagyta az 1877: I. t. cz. (1. §.)
(4) E megye véglegesen megállapitott területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 8. p.
(5) E megye véglegesen megállapitott területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 9. p.
(6) E rendelkezést módosította és Kisküküllő megye székhelyéül Dicső-Szent-Mártont jelölte ki az 1879: XXVI. t. cz.
(7) E megye véglegesen megállapitott területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 10. p.
(8) E megye véglegesen megállapitott területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 11. p.
(9) Az Arad megyéhez csatolt e községek felsorolását l. az 1877: I. t. cz. 2. §. 12. pontjában.
(10) E megye véglegesen megállapitott területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 13. p.

Ezt képezik:

a) Fogaras vidéke;

b) Felső-Fejér megyéből Galacz, Rukkor, Oláh-Újfalu, Oláh-Tyukos (Gainár), továbbá Földvár és Kolun hegységek;

c) Fogaras.

Székhelye: Fogaras.

14. Szeben megye.

Ezt képezik:

a) Szeben-szék jelenlegi kiterjedésében, beleértve Nagy-Szebent is;

b) Szász-Sebes szék és város;

c) Szerdahely-szék;

d) Ujegyház-szék, a Nagy-Küküllőhöz csatolt rész kivételével;

e) Alsó-Fejér megyének azon két része, mely a Királyföldön fekszik, valamint Mág és Szecsell helységek; (10)

f) Felső-Fejér megyének azon két része, mely Szeben-szék és Ujegyház-szék között fekszik.(2)

Székhelye: Nagy-Szeben.

15. Háromszék megye.

Ezt képezik:

a) Három-szék;

b) Felső-Fejér megyének Három-szék és Brassó-vidék között fekvő két, Három-szék és Csik-szék között fekvő egy darabja;

c) Sepsi-Szent-György, Kézdi-Vásárhely, Ilyefalva és Bereczk.(3)

Székhelye: Sepsi-Szent-György.

16. Brassó megye.(4)

Ezt képezi:

Brassó vidéke, Brassóval együtt.

Székhelye: Brassó.

17. Jász-Nagykun-Szolnok megye.

Ezt képezik:

a) a Jászság;

b) a Nagy-Kunság;

c) Heves és Külső-Szolnok megyéknek a Tisza folyó bal partján fekvő területe, kivévén az egri törvényszékhez tartozó Tisza-Füred, T.-Igár, T.-Örvény, T.-Szőllős, T.-Örs és Nagy-Iván községeket, melyek Heves megyében meghagyatnak. Továbbá a Tisza jobb partján Pély község határától délre fekvő része.(5)

Székhelye: Szolnok.

18. Heves megye.

Ezt képezi:

Heves és Külső-Szolnok megyének fennmaradt része.(6)

Székhelye: Eger.

19. Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun megye.

Ezt képezi:

a) Pest, Pilis és Solt t. e. megyék, Jánoshida község kivételével, mely Jász-Nagykun-Szolnok megyéhez csatoltatik;

b) a Kis-Kunság, valamint a Jászkun-kerületnek részint Pest megye, részint a Kis-Kunság területén fekvő községei és pusztái, kivéve Dorozsma községet, mely Csongrád megyébe bekebleztetik.(7)

Székhelye: Budapest.

20. Hajdu megye.

Ezt képezik:

a) Nánás, Dorogh, Böszörmény, Hadház, Szoboszló és Vámos-Pércs hajdu városok;

b) Szabolcs megyéből Csege, Balmaz-Ujváros, Téglás, Egyek, Nádudvar, Püspök-Ladány, Szovát, Tetétlen és Földes-községek;

c) Bihar megyéből: Kaba, Mike-Pércs és Sámson községek.(8)

Székhelye: Debreczen.

Sáp és Érkenéz szabolcsmegye községek Bihar megyéhez csatoltatnak.(9)

---

(1) E megyét érintetlenül hagyta az 1877: I. t. cz. (1. §.)
(2) E megye véglegesen megállapított területéről l. 1877: I. t. cz. 2. §. 14. p.
(3) E megye véglegesen megállapított területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 15. p.
(4) E megyét érintetlenül hagyta az 1877: I. t. cz. (1. §.)
(5) E megye véglegesen megállapított területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 16. *p.* V. ö. még alább 3. §. *c)* p.
(6) E megye véglegesen megállapított területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 17. p.
(7) E megye véglegesen megállapított területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 18. p.
(8) E megye véglegesen megállapított területéről v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 19. p.
(9) V. ö. alább 4. §. L. még 1881: LXIII. t. cz. 1. §. 16. p.

21. Szabolcs megye.
Ezt képezi:
Szabolcs megyének fenmaradt része.(1)
Székhely: Nyiregyháza.

22. A szepesi XVI városi kerület(2) *Szepes megyébe*(3) *bekebeleztetik.*
Székhely: Lőcse.

23. A nagykikindai kerület(4) *Torontál megyébe kebeleztetik.*
Székhely: N.-Becskerek.

24. Fehértemplom (város) Temes megyéhez csatoltatik a volt határőrvidéknek Krassó megyébe kebelezett azon községeivel együtt, a melyekre nézve ez a helyes területi beosztás szempontjából a fentebbi intézkedés folytán szükségessé válik.(5)

2. §. A némely városi törvényhatóságok megszüntetéséről szóló törvényczikk (6) 4-ik §-ának a vagyonkezelésre vonatkozó intézkedései, ugy a XVI. szepesi városra, mint a volt Királyföldön fekvő 7 királyi városra, jelesen

---

(1) E megye véglegesen megállapított területéről v. ö. 1877 : I. t. cz. 2. §. 20. p.

(2) V. ö. alább 3. §.

A szepesi városokat a 11., 12., 13. században bevándorolt szászok alapították, szám szerint 24-et, u. m. 1. Béla, 2. Leibicz, 3. Mateócz, 4. Szombat, 5. Strázsa, 6. Poprád, 7. Felka, 8. Ménhárd, 9. Danisócz (Dénesfalu), 10. Ruszkin, 11. Olaszi, 12. Igló, 13. Várallya, 14. Lőcse, 15. Kézsmárk, 16. Wellbach, 18. Odorin, 18. Harikócz (Pálmafalu), 19. Illésfalva, 20. Csütörtökhely, 21. Káposztafalva, 22. Nagy-Szalók, 23. Zsákócz (Izsákfalu), 24. Mühlenbach. E városokból az 1—13. alattiakat Zsigmond király elzálogosította Ulászló lengyel királynak, míg a többi tizenegy 1440-ben Giskra kezére került, 1464-ben pedig I. Mátyás ezeket Zápolya (Szapolyai) Imrének adományozta a szepesi várral együtt és innen van, hogy Zápolya Imre és István a szepesi grófi czímet viselték (l. alább a Szepes megyére vonatkozó 3. jegyzetet). melyet 1527 től kezdve a Thurzók, majd a Csákyak kaptak (l. az előbb idézett jegyzetet). Kézsmárk előbb a Thökölyeké lett, majd Lőcsével együtt sz. kir. várossá emeltetett (l. az 1876 : XX. t. cz. 10. és 16. jegyzetét a 439. lapon). a többi kilencz város pedig lassanként a megyei hatóság alá került. Az elzálogosított 13 várost Mária Terézia 1772-ben visszaszerezte és hozzájuk csatolva Podolint, Lublót és Gnezdat, megalakította a XVI szepesi város kerületét, melyet az 1870 : XLII. t. cz. 88. §-a önálló törvényhatósággá alakított át.

A szepesi városokra vonatkozóan v. ö. 1552: XXXIII., 1553: XXVIII., 1554: XIII., 1563: LXI., 1567: XLIII., 1574: XXIX., 1575: V., 1597: XVIII., 1599: IX., 1600: III., 1601: II., 1604: XV., kor. e. 1608: XX., kor. u. 1608: VIII., és XIV., 1609: XXXVIII. és LXII., 1618: X., XI. és XII., 1622: II., 1630: XXVI., 1635: V., XXXVIII. és LXVII., 1638: I. és XXXIX., 1649: XXVIII. és XXIX., 1655: LXXXII., 1659: XI., XL. és LII., 1715: XLV. és CI., 1729: XI., 1741: XLV., 1751; XI., 1765: XV. t. czikkek; 1844: IX. t. cz. 9. §.

(3) A korábban szepesmegyei Stoósznak Abauj megyébe kebelezéséről v. ö. 1881: LXIII. t. cz. 1. §. 1. p.

Szepes megye területére vonatkozóan v. ö. 1546: XXXII., 1563: LX., 1582: VII., 1588: XXXIII., 1596: XLVII., 1597: XXXIV., kor. e. 1608: XX., 1625: XXIII., 1802: X. t. czikkeket.

A Csáky grófokról, mint a szepesmegyei grófi czím birtokosairól v. ö. az 1687. és 1751. t. czikkek befejezését, továbbá 1741: LXIII., 1765: IV. és 1891: LXXVII. t. czikkeket. (Annak előtte Zápolya Imre [l. az 1468., 1470. és 1486. évi t. czikkek befejezését], majd Zápolya István [l. 1492: XXI. t. cz. és az 1495. t. czikkek befejezését] használta a szepesi grófi czímet.)

(4) A nagykikindai kerületet Torontál megyének következő tiz községe alkotta: Nagy-Kikinda, Mokrin, Karlova, Basahid, Szerb-Keresztur, Josefova, Kuman. Franyova, Melencze és Tarras; e kerületet az 1870: XLII. t. cz. 88. §-a törvényhatósággá alakította át.

A nagykikindai kerületet alkotó tiz községet a XVII. században Magyarországba menekült görög-keleti hitű török alattvalók (szerbek) alapították, a kik az 1702 óta fennállott és az 1741: XVIII. t. cz. folytán megszüntetett Tisza-Marosi határőrvidék területén telepedtek volt le és a kiknek Mária Terézia 1774 nov. 12-én, majd Ferencz 1817 aug. 1-én kelt kiváltságlevelével adott. főképen a birtokviszonyokat illető kiváltságokat. Ezek tekintetében a részletekről v. ö. az 1882: XXVIII. t. czikket, a fennállott kikindai kerülethez tartozott községek határában fekvő kincstári u. n. «Ueberland» földek eladásáról. A kikindai kerület felkelési járulékáról v. ö. 1808 : II. t. cz. 15. §; a kerület tanácsának hatóságáról a csődperekben v. ö. 1844: VII. t. cz. 1. §.

(5) V. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 23. és 24. p.

(6) Azaz: 1876 : XX. t. cz.

N.-Szeben, Brassó, Besztercze, Segesvár, Szászváros, Medgyes és Szászsebes városokra is kiterjesztetnek.

Utóbbiakra ezen kivül a most emlitett t.-czikk 5-dik §-ban foglalt rendelkezés is alkalmaztatik.

3. §. Azon községek és puszták, melyek saját törvényhatóságuk területétől elszakitva, idegen törvényhatóságok területében feküsznek és melyekről a fentebbiek nem rendelkeznek, azon törvényhatóságokba kebeleztetnek, melyeknek területén feküsznek, névszerint:

a) Sellye és Okorág, somogymegyei községek Baranya megyébe,

b) Piszke és Lábatlan, komárommegyei községek Esztergom megyébe;

c) Monostor és Alattyán, hevesmegyei községek, valamint Kerekudvar puszta Jász-Nagykun-Szolnok megyébe kebeleztetnek;

d) Dévaványa és Tótkomlós[1] községek hová csatoltatása iránt az érdekelt törvényhatóságok és községek meghallgatásával, az 5. §. értelmében a belügyminister fog határozni.

4. §. A Debreczen sz. kir. város tulajdonához tartozó és vele területi összefüggésben álló puszták, ugymint: Elep puszta a Kis- és Nagy-Álomzuggal és a Kösélyszeggel, továbbá Ohát, Zán, Máta, Kis-Hegyes puszták, valamint a nagyhegyesi, macsi, monostori, pallagi és zeleméri pusztarészek, végre Ebes, Szepes, Pacz, Fancsika, Bánk és Haláp puszták, Debreczen sz. kir. város hatósága alá helyeztetnek.

5. §. Az 1. §-ban megállapitott területi beosztás alapján az egyes törvényhatóságok határait az érdekeltek meghallgatása után a belügyminister állapitja meg.

E megállapitásban intézkedhetik a határok közelében eső községeknek az 1. §-ban megállapitott törvényhatóságoknak egyikéből a másikba áttétele iránt is.

Eljárásáról a törvényhatóságok véglegesen megállapitott területének törvénybe iktathatása czéljából a törvényhozásnak még ezen év folyamán jelentést tesz.[2]

II. FEJEZET.

A területi kiigazitás folytán egyesitett vagy több részre osztott törvényhatóságok vagyonáról.[3]

6. §. Az egész területre nézve egyesitett eddigi megyék (kerületek, székek, vidékek) minden ingó vagy ingatlan vagyona fölött, a mennyiben az tisztán közigazgatási czélokra fordittatott, az egyesitett törvényhatóságok egyeteme rendelkezik.

Az ily vagyon jövedelme ezentúl is a közigazgatási költségek fedezésére fordittatik, de azon rész javára számittatik be, melynek eddig tulajdonát képezte.

Kivételt csupán azon, eddig is közigazgatási czélokra használt épületek és

---

(1) Tótkomlós községnek Békés megyénél meghagyásáról v. ö. 1877: I. t. cz. 2. §. 22. p.

(2) V. ö. a törvénybe iktatásról az 1887: I. t. czikket.

(3) Az itt meghatározott alapelveket alkalmazták Krassó és Szörény megyék (1880: LV. t. cz. 5. §.), valamint Abauj és Torna megyék egyesítésekor (1880: LXIV. t. cz. 4. §.

azok felszerelványei képeznek, melyek közigazgatási czélokra az egyesült törvényhatóságoknak is szükségesek.

Az ily épületek az egyesült törvényhatóság köztulajdonává lesznek.(1)

7. §. Ha valamely eddigi törvényhatóság többfelé osztatik, annak közigazgatási czélokra használt épületei és telkei, a mennyiben ezentul is közigazgatási czélokra szükségesek, azon megye tulajdonába mennek át, melynek területébe esnek. Ellenkező esetben a telkek és épületek értéke, valamint minden egyéb, eddig is közigazgatási czélokra használt ingó vagy ingatlan birtok a szétválasztott részek között aránylagosan felosztandó és ezentul is közigazgatási czélokra forditandó ugyan, de csakis a jogos tulajdonosok javára.

8. §. Ha a 6-ik és 7-ik §-ok eseteiben az egyik rész oly épületek birtokában van, a melyek a törvényhatóság székhelyén előálló szükségletnek megfelelnének, de a székhely áthelyezése miatt feleslegesekké válnak és az ezen törvény 1-ső szakaszában megjelölt székhelyen, a törvényhatósági központi hivatalok elhelyezése egészen új épitkezést tesz szükségessé, az iránt, hogy az ezen törvény értelmében alakitott megye minden része tartozik-e és ha igen, minő arányban az épitési költségekhez járulni, a 10-ik §. 2-ik és 3-ik bekezdésében meghatározott módon alakitandó bizottság dönt.

A bizottság határozata 15 nap alatt a belügyministerhez felebbezhető, ki ezen esetekben a felebbezés vételétől számitott 40 nap alatt végérvényesen határoz.

A belügyminister, ha szükségét látja, a helyszinén vizsgálatot is rendelhet el, melynek költségeit a vesztes fél viseli.

9. §. Oly vagyon, mely nem közigazgatási, hanem más különös czélokra fordittatott, ezentúl is kizárólag ezen különös rendeltetésre s az eddigi tulajdonos javára forditandó. Az ily vagyon kezelése módját a jelen törvény értelmében megalakult törvényhatóság a belügyminister jóváhagyásával alkotandó szabályrendelet által határozza meg.

A vagyon kezelése minden esetben a belügyminister felügyelete alatt történik.(2)

10. §. Ha a 6-ik, 7-ik és 9-ik §§-ban tárgyalt vagyon természete, felosztása vagy egyesitésére nézve, az egyesitett vagy többfelé osztott eddigi törvényhatóságok között egyezség nem jönne létre, a vitás kérdésnek az idézett §-ok rendelkezése szerint eldöntése közigazgatási uton kisérlendő meg.

E czélra vegyes bizottság alakitandó, melyben, ha egész törvényhatóságok egyesittettek, mindenik érdekelt törvényhatóság két-két taggal képviselteti magát, ha azonban szétdarabolt részek egyesittettek, vagy egész eddigi törvényhatósághoz vagy törvényhatóságokhoz csatoltatnak más-más törvényhatóság részei, a vegyes bizottság tagjai számát az érdekeltek részére a belügyminister határozza meg aránylagosan, de mindenesetre úgy, hogy a legkisebb rész érdeke is legalább egy tag által legyen képviselve.

Ezen bizottság tagjait az illető területen lakó törvényhatósági bizottsági

(1) V. ö. 8., 10. §§.
(2) V. ö. 10. §.

tagok választják meg, elnökét pedig a belügyminister nevezi ki, de az elnök a vegyes bizottság tagjai közül nem nevezhető.(1)

11. §. A bizottság határozata ellen a belügyministerhez a határozat kihirdetésétől számitott 15 nap alatt felebbezésnek van helye.

A belügyminister a felebbezés vételétől számitott 40 nap alatt határoz. A határozatában meg nem nyugvó fél az ügyet a rendes birói utra viheti, mi azonban a határozat végrehajtását nem gátolja.

12. §. Az előző §. esetében a közigazgatási uton elért végérvényes határozat ellen birtokon kivül inditott perben az egyes részeket azon törvényhatóság tiszti ügyésze képviseli, a melyhez azok a területi kiigazitás után tartoznak.

Ha azonban a per két vagy több egymással egyesitett, ezelőtt különálló törvényhatóság tagjai közt indittatik meg, a jogi képviseltetésről azon bizottsági tagok gondoskodnak, kik az illető, eddig különállott törvényhatóság bizottságának tagjai voltak.

Ezen esetben mindenik fél bizottsági tagjai a főispán által a kereset beadásáról vett értesitéstől számitott 15 nap alatt a jogi képviselő megválasztása végett összehivatnak.

Ezen esetekben arról, hogy a per megindittatott, illetőleg a keresetlevél beadatott, az illetékes törvényszék elnöke az illető főispánt 3 nap alatt értesiteni köteles.

III. FEJEZET.

Az uj törvényhatóságok bizottságáról és az azokban eszközlendő tisztujitásról.(2)

13. §. Az egyesitett törvényhatóságokban ideiglenesen az eddigi különállott egyes törvényhatóságok bizottsági tagjai képezik az uj megye bizottságát.

14. §. Ha több törvényhatóságból vagy több törvényhatóság egyes részeiből alakul valamelyik uj megye, a részek kerületeiben lakó eddigi bizottsági tagok lépnek be ideiglenesen az ujból alakitot megye bizottságába.

15. §. Az uj alakulás végleges rendezéséig kivételesen megengedtetik, hogy a 13. és 14. §-okban foglalt intézkedés folytán, a bizottsági tagok száma 600-nál több vagy 120-nál kevesebb legyen.

16. §. Az 1874 : XLII. törvényczikk értelmében megtartandó általános tisztujitás előtt, a megyei bizottság az 1. §. rendelkezései által érintett megyékben ujra alakitandó.

Kivételt képeznek ezen szabály alól Arad, Bihar, Csongrád és Szatmár megyék, a melyekben épen ugy, mint a 3. §. rendelkezései által érintett megyékben is, a 13. és 14. §§-ok rendelkezésének elég tétetvén, a tőlük elvett vagy a hozzájuk csatolt egyes községek csak annyiban veendők figyelembe, a mennyiben ez által azon feltételek, a melyek mellett az 1870 : XLII. t. cz. 25. §-a értelmében a választókerületek alakitandók, változást szenvednek; — különben a bizottság további kiegészitése, illetőleg megujitása az 1870 : XLII. t. cz. értelmében épen ugy történik, mint azon törvényhatóságokban, melyeknek területe jelen törvény által nem érintetik.

17. §. A bizottságok ujjáalakitása (18. §.) az 1870 : XLII. t. czikknek az első alakulást szabályozó rendelkezései szerint eszközlendő.

Torda-Aranyos, Maros-Torda és Háromszék megyét illetőleg azonban az idézett 1870. évi XLII. törvényczikk 25. és 26. §§. rendelkezései oda módosittatnak, hogy ezen törvényhatóságokban a kerületek és az egyes kerületekben a választandó bizottsági tagok száma nem a választásra jogositottak száma, hanem a népesség aránya szerint fognak megállapittatni.

18. §. A megyei bizottság ujra-alakitása czéljából a belügyminister felszólitására az ér-

---

(1) V. ö. 8. §

(2) E rendelkezések (13—22. §§.) ideiglenes, átmeneti jellegüek voltak.

dekelt törvényhatóságok (16., 17. §§.) a kitüzött határidőben ülést tartanak, melyben a szükséges intézkedéseket megteszik.

19. §. A központi és járási tisztviselők, valamint a segéd- és kezelő-személyzet az 1870. évi XLII. törvényczikk értelmében eszközlendő általános tisztujitásig állomásaikon maradnak; kivévén, ha ez által a tisztviselők száma a kellő, illetőleg törvényszerü létszámot tulhaladná, mely esetben a hivatalban fiatalabbak lemondottaknak tekintetnek.

Ha ellenben ezen elv szerint az ujjá-alakitott törvényhatóság területén a tisztviselők kellő számmal nem lennének meg vagy valamely tisztviselő lakását az ujjá-alakitott megye területére áttenni nem akarná, az ily állomások az általános tisztujitásig főispáni helyettesités által töltetnek be.

20. §. Ha ezen intézkedések következtében, vagy az uj választásoknál oly tisztviselő marad ki hivatalából, kinek hivatala állandó volt vagy kinek azon törvényhatóságban, melyhez eddig tartozott, az ott fennállott szabály vagy gyakorlat szerint, nyugdijra volt igénye, az önhibáján kivüli hivatalvesztés folytán felmerülő, avagy a nyugdij iránti igényét az előbbi törvényhatóság különleges jövedelmeire érvényesitheti.

Az ily igények felett, a szóban levő különleges jövedelmek birtokosainak meghallgatásával, első sorban az ujonnan alakult törvényhatóság közgyülése határoz.

Ezen határozat 15 nap alatt a belügyministerhez felebbezhető, ki annak folytán 40 nap alatt végérvényesen dönt.

21. §. Ha a 19. §. értelmében oly tisztviselők, illetőleg a segéd- vagy kezelő-személyzet oly tagjai maradnak hivatal nélkül, kikre az előző szakasz rendelkezése nem alkalmazható és a kik fizetésüket eddig az állami költségvetésben megszavazott s a belügyminister által az illető törvényhatóság részére utalványozott összegből nyerték, igényt támaszthatnak arra, hogy részükre ugyanazon alapból egy évi fizetésök utalványoztassék.

Az év eddigi hivataluk megszünésének napjától számitandó, de az 1877. év végénél tovább semmi esetben sem terjedhet.

Az ily egyének azon törvényhatóság által, melyben az illetők laknak, a belügyministerhez véleményes jelentés mellett a minister által kitüzendő határidőn belül felterjesztendők, ki felettük a felterjesztés vételének napjától számitott 40 nap alatt határoz.

Oly választott tisztviselőktől, kik az 1870: XLII. t cz. értelmében az 1877. évben eszközlendő általános tisztujitás alkalmával uj választás alá esnek, a belügyminister megkivánhatja, hogy addig, mig a fizetést huzzák, eddigi müködésük területén és eddigi hivatásuknak megfelelő, vagy azzal rokon munkakörben müködésüket folytassák.

Azok, kik ezt netalán megtagadnák, épen ugy, mint azok, kik időközben más, az államkincstár által fizetett dijazásban részesülnek, az egy évi fizetéshez való jogosultságot, és pedig utóbbiak ujabb fizetésük folyóvá tételének napjától elvesztik.

22. §. Addig, mig az ujonnan alakult megyék bizottsága (13—14. §-ok) meg nem alakul és a tisztviselők iránt az intézkedés a 19. §. értelmében meg nem történt, az eddigi megyék, székek, vidékek és kerületek jelenlegi bizottsága és tiszti kara működését folytatni tartozik.

23. §. A törvényhatóságok területének fentebb megállapitott beosztása által az azokra, illetőleg azok egyes részeire nézve hatályban levő igazságszolgáltatásra vonatkozó törvények, rendeletek és szabályok további fennállása nem érintetik, és az iránt, hogy az igazságszolgáltatás rájuk vonatkozólag ezen elv épségben tartásával miként eszközöltessék, az igazságügyminister rendeleti uton intézkedik.

24. §. A levéltárak és egyéb iratok szétosztása és átadása iránt a belügyminister rendeleti uton intézkedik.

25 §. Jelen törvény kihirdetése után azonnal életbelép, de végrehajtása módozatainak, s az erre szükséges időnek meghatározásával, valamint általában az ezen czélból szükséges utasitások kiadásával a belügyminister, a 23. §-t illetőleg az igazságügyminister bizatik meg.

XXXIV. TÖRVÉNY-CZIKK

a Brassó-Tömös határszéli vasut kiépitésére szükséges hitelről.

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 19-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi junius 20-án.)

1. §. A ministerium felhatalmaztatik, hogy a Romániával kötött s az 1874. évi XXVII. törvényczikkben foglalt vasuti egyezmény 4. czikke szerint a tömösi szoroson át létesitendő 25.246 kilometer hosszu összekötő vasutvonal magyarországi részét kiépithesse; ennek kiépitésére és üzletképes állapotba állitására az időközi kamatokon kivül 4.188,550 frt engedélyeztetik.

2. §. Ezen épitési költség fejében a folyó 1876. évre a ministeriumnak egy millió forintnyi (1.000,000 forint) hitel nyittatik, mely összeg az állam ingó vagyona megfelelő részének értékesitése utján fedezendő.

3. §. E törvény kihirdetése napján lép életbe s végrehajtásával a közmunka- s közlekedési és a pénzügyi ministerek bizatnak meg.

XXXV. TÖRVÉNY-CZIKK

a temesvár-orsovai vasut engedélyokmányának részbeni módositásáról.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 19-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi junius 20-án.)

1. §. Az 1874:XXVIII. törvényczikkben foglalt engedélyokmány 3. §-a és 20. §-nak *a)* pontja oda módosittatik, hogy a temesvár-orsovai vasutvonalon az alagutak jelenleg csak egy vágányra épitendők.

2. §. Ezen kedvezménynyel szemben köteles az engedélyes társulat:

a) ugyanakkor, mikor az emlitett vasutvonalon az engedély 3-ik §-a értelmében a második vágány leteendő — a most csak egy vágányra épitendő alagutakat is két vágányra kibőviteni, vagy a második vágány részére külön alagutakat épiteni;

b) az engedély 20. §-nak *d)* pontjában meghatározott 14 állomáson felül — még egy nagyobb állomást Temesvárott a Gyárkülvárosban — s két további állomást a vonalon, annak megnyitása előtt előállitani; ezen állomások a kormány s az engedélyes társulat közt megállapitott helyen és méretekben épitendők — megjegyeztetvén, hogy ha a forgalom növekedésével az épületek kibővitése vagy ujaknak felállitása szükségessé válnék, ezeket az engedélyes társulat — a temesvár-gyárvárosi állomás kivételével, — melyre ezen határozat ki nem terjed — sajátjából létesiteni tartozik;

c) az engedélyokmányban foglalt s a fentebbiekben elősorolt kötelezettségein tul 100,000 frt erejéig menő oly beruházásokat tenni pályájában, melyeket a kormány, mint kizárólag az állam s esetleg a társulat czéljaira szükségeseket, kijelölni fog.

3. §. Ezen törvény végrehajtásával a közmunka- és közlekedési minister bizatik meg.

---

(1) V. ö. 1874:XXVIII. t. cz. A temesvár-orsovai vasut a szab. osztrák-magyar államvasut-társaság magyarországi vasutvonalainak megváltása folytán (1891:XXV. és ill. XXXVIII. t. cz.) a magyar állam tulajdonába került.

XXXVI. TÖRVÉNY-CZIKK

a záloglevelek biztositásáról.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 19-én. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi junius 20-án.)

1. §. Záloglevelek kibocsátására jogositvák:

1. a részvénytársaságok, ha alapszabályaikban meghatározott üzletkörüket kizárólag a jelzálogüzlet képezi, vagy ha üzletkörük alapszabályaik szerint a jelzálogüzletre is kiterjed;

2. ingatlan birtokok tulajdonosainak saját hitelszükségük kielégitésére alakult szövetkezetei.(2)

2. §. Az ily részvénytársaságok és szövetkezetek alapszabályaiban a kereskedelmi törvény 157. és illetve 225. §-aiban megszabottakon felül, még a jelzálogos kölcsönök engedélyezésének féltételei, továbbá a jelzálogok becsértékének meghatározásánál mérvadó tényleges alapok, valamint a

---

(1) E törvény Horvát-Szlavonországokra is kiterjed (38. §.).

V. ö. az 1889: XXX. t. czikket, a magyar földhitelintézet által engedélyezendő vízszabályozási és talajjavítási kölcsönökről és némely hitelintézetek zálogleveleinek adómentességéről. V. ö. 1881: LXX. t. cz., a jelzálogkölcsönök átváltoztatásánál adandó bélyeg- és illetékkedvezményekről; mely törvényczikk hatályát meghosszabbitotta az 1886: XXXVI. t. cz., majd pedig (1895 decz. 31-ig) az 1889: XLIII. t. cz. V. ö. 1894 ápr. 11. horvát-szlavon autonom törv., a horvát-szlavon jelzálogbank részvénytársaság kiváltságairól.

A gyámoltak vagy gondnokoltak pénzeinek mily záloglevelekbe fekte tetéséről v. ö. 1885: VI. t. cz 13. §. 2. és 4. p.; a postatakarékpénztár folyó szükségletét meghaladó takarékbetéteknek záloglevelek vásárlása által gyümölcsöző elhelyezéséről v. ö. 1885: IX. t. cz. 5. §. 3. p.; ugyanerről a cheque- és clearingforgalomban befolyó betétösszegek tekintetében v. ö. 1889: XXXIV. t. cz. 4. §. 5. p.

Az osztrák-magyar bank zálogleveleiről v. ö. az 1878: XXV. t. cz. kapcsán az osztrák-magyar bank jelzáloghitel-osztályának alapszabályait (56., 58—71. §§.), továbbá ezeknek módosítását (III., 31., 47., 48., 57. §§.), az 1887: XXVI. t. cz. kapcsán.

Az 1876: XXXVI. t. czikknek csak azon határozmányai alkalmazhatók az osztrák-magyar bankra, melyek ezen alapszabályokban foglaltaknak (20. és 36. §§-ok); a záloglevelek birtokosainak gondnokok által képviseltetésére vonatkozó szabályok azonban a bankkal szemben is alkalmazandók. (V. ö. az osztrák-magyar bank szabadalmának meghosszabbításáról szóló 1887: XXVI. t. cz. mellékleteképen az osztrák-magyar bank jelzálog-hitelosztálya alapszab. módosított 11. §-ának *i)* pontja.) A magyar földhitelintézet zálogleveleiről v. ö. az 1879: : XLV. t. cz. rendelkezéseit; azoknak bélyegmentességéről v. ö. 1869: XVI. t. cz. 11. és 1889: XXX. t. cz. 9., 10. §§.

V. ö. továbbá 1882 febr. 23. 9802. sz. pénzügymin. rend., a biztositékul elfogadható záloglevelek tárgyában (1882. R. T. 243.); ugyanerről ugyanannak 1882 szept. 20. 50,428. sz. rend. (1882. R. T. 1255.); 1883 jan. 9. 31,612. sz. belügymin. rend., a pesti magyar keresk. bank, a magyar jelzálog-hitelbank és a pesti hazai I. takarékpénztár-egyesület zálogleveleinek üzleti biztosítékul való elfogadása tárgyában (1883. R. T. 661.); 1883 aug. 3. 42,040. sz. belügymin. rend., a kisbirtokosok orsz. földhitelintézete zálogleveleinek a közigazgatás minden ágazatában üzleti biztosítékul elfogadhatása tárgyában (1883. R. T. 1072.); 1884 decz. 19. 74,134. sz. pénzügymin. rend., a nagyszebeni földhitelintézet által kibocsátott zálogleveleknek biztositékul és bánatpénzül leendő elfogadása tárgyában (1884. R. T. 2011.); 1885 jun. 22. 36,607. sz. pénzügymin. rend., egyes hazai pénzintézetek által kibocsátott zálogleveleknek üzleti biztositékul leendő elfogadása tárgyában (1885. R. T. 838.); 1888 okt. 2. 35,172. sz. igazs. min. rend., a magyar orsz. közp. takarékpénztár által kibo sátott 4½%-kal kamatozó zálogleveleknek óvadékképessége tárgyában (1888. R. T. 1883.); 1890 nov. 16. 120,391. sz. pénzügymin. rend., némely hitelintézetek zálogleveleinek és azok szelvényeinek adómentessége tárgyában (1890. R. T. 2039.); 1894 febr. 19. 81,483/1893. sz. pénzügymin. rend., a magyar takarékpénztárak központi zálogbankja, mint részvénytársaság által kibocsátott zálogleveleknek és azok szelvényeinck adómentessége tárgyában (1894. R. T. 238.); 1895 nov. 5. 76,004. sz. pénzügymin. rend., a Budapest belvárosi takarékpénztár részvénytárs. által kibocsátott 4½%-kal korona értékben kamatozó zálogleveleknek az 1889: XXX. t. cz. 11. §-ában felsorolt összes befektetési czélokra való elfogadása tárgyában (Budapesti Közlöny 1895 nov. 14. sz.)

(2) V. ö. 4., 7. §§., 32. §. 6. p.

becsérték meghatározásánál követendő eljárási módozatok is megállapitandók.(1)

3. §. A jelenleg már működő jelzálogintézetek tekintetében a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister fog rendelet utján határidőt szabni, mely alatt alapszabályaikat — a mennyiben azok az előző §-nak meg nem felelnének — jelen törvény hatályba lépte után kiegésziteni tartoznak. A kitűzendő határidő eltelte után az intézet képviseletére jogositottak az alapszabályok kiegészitésére a kereskedelmi törvény 21. §-ában megállapitott pénzbirság terhe alatt szoritandók.(2)

4. §. Az 1. és 2. §§-nak megfelelő, ezentul alakulandó részvénytársulatok és szövetkezetek záloglevelek kibocsátása előtt, ezeknek külön biztositására rendelt legalább kétszázezer frtnyi alapot tartoznak alkotni s annak összegét alapszabályaikban kitüntetni.

Ily alapot a jelenleg már működő jelzálogintézetek is tartoznak alkotni, a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister által alapszabályaik kiegészitésére megszabandó határidő alatt (3. §.).(3)

5. §. A záloglevelek külön biztositására rendelt alap a záloglevél-birtokosok összességének biztositékául szolgál s ezen alapra, illetőleg annak alkatrészeire végrehajtás nem intézhető.(4)

6. §. Ezen alap elhelyezésére és jövedelmezővé tételére szolgálhatnak:(5)

1. a tőzsdén hivatalosan jegyzett, meghatározott kamatozásu értékpapirok (záloglevelek, állampapirok, elsőbbségi kötvények) vásárlása;(6)

2. az első pont alatt meghatározott értékpapirokra tőzsdei árfolyamuk háromnegyed része erejéig adott kölcsönzés, mely három hónál hosszabb időre nem terjedhet, de lejárat után megujitható;(6)

3. lejárt vagy legfeljebb félév alatt lejáró értékpapirok és szelvények leszámitolása;(6)

4. legfeljebb három havi lejáratu és legalább három aláirással ellátott váltók leszámitolása;(6)

5. az intézet jelzálogos követelésével terhelt ingatlanok megvásárlása azon összegig, mely saját követelésének teljes fedezésére szükséges.(7)(8)

7. §. A záloglevelek külön biztositására rendelt alapnak azon része, mely az előző §. 1–4. pontjaihoz képest ingó vagyonban van elhelyezve, a jelzálogintézetnek egyéb vagyonától elkülönitve tartandó és külön kezelendő.(6)

8. §. Ha a záloglevelek külön biztositására rendelt alap részben vagy egészben a 6. §. 5. pontjához képest ingatlanok vásárlására fordittatik, akkor az ezen ingatlanra vonatkozó telekjegyzőkönyv B) lapján a jelzálogintézet

---

(1) V. ö. 4., 7. §§., 32. §. 6. p.

(2) V. ö. 4., 7. §§. és a 38. §. jegyzetében idézett rendeletet.

(3) V. ö. 7., 11., 24., 26., 27. §§., 29. §. 4. p., 32. §. 4. p., 34. §. 4. p. és a 38. §. jegyzeteiben idézett rendeletet.

A 4. §. értelmében alkotott és legalább 1.500.000 frtot kitevő tartalékalappal biró, jelzálogüzlettel foglalkozó részvénytársulatok és szövetkezetek (ideértve a kisbirtokosok orsz. földhitelintézetét is) zálogleveleinek és azok szelvényeinek adómentességéről v. ö. 1889. XXX. t. cz. 10. §.; a magyar földhitelintézet zálogleveleinek bélyegmentességéről v. ö. 1889: XXX. t. cz. 9. és 10. §§. és korábban 1869: XVI. t. cz. 11. §.; a ki birtokosok orsz. földhitelintézetére nézve v. ö. 1879: XXXIX. t. cz. 3. §.

(4) V. ö. 24., 26–28., 37. §§.

(5) V. ö. 29. §. 4. p.

(6) V. ö. 34. §. 4. p.

(7) V. ö. az 5. ponthoz 8. §., 34. §. 8. p., 37. §.

(8) V. ö. a 6. §-hoz 32. §. 4. p.

tulajdonjogának bekebelezésével egyidejüleg feljegyzendő az is, hogy ezen ingatlan a záloglevelek külön biztositására rendelt alapnak alkatrészét képezi.(1)

9. §. Az ily telekkönyvi feljegyzés alapját képező beadványok és okiratok e tekintetben bélyeg- és illetékmentesek.

10. §. Mihelyt a 8. §-ban elrendelt feljegyzéssel terhelt ingatlanra más tulajdonosnak tulajdonjoga kebeleztetik be, az emlitett telekkönyvi feljegyzés egyidejüleg hivatalból törlendő.

11. §. A záloglevelek külön biztositására rendelt alapot a jelzálog-intézet csak alapszabályainak ez irányban eszközlött módositása s ezen alapszabálymódositásnak az illetékes törvényszéknél való bejegyeztetése után csökkentheti, még pedig legfeljebb oly mértékben, hogy a csökkentett alapnak fenmaradó része a 4. §-ban meghatározott kétszázezer forintnál kevesebb ne legyen és a jelzálog-intézet forgalomban levő záloglevelei összegének legalább is huszadrészét képezze.(2)

12. §. A záloglevelek kibocsátására jogositott jelzálog-intézetek csak azon kölcsönköveteléseik erejéig bocsáthatnak ki zálogleveleket, melyek alapszabályaiknak megfelelőleg engedélyeztettek és jelzálogok által teljesen fedezvék.(3)

13. §. A jelen törvény hatályba lépte után engedélyezendő kölcsönöknél a fedezet akkor tekintetik teljesnek, ha a jelzálog értéke az alapszabályokban meghatározott becslés szerint a kölcsönösszeg engedélyezésekor ennek s az előző telekkönyvi tehertételeknek, ha ilyenek léteznek, legalább kétszeresét képezi.

Ha a jelzálog erdő- vagy szőlőterület, ezeknek becsértéke a kölcsönösszegnek s az előző tehertételeknek legalább háromszorosát kell, hogy képezze.

Iparüzésre rendelt épületek és bányák a záloglevél-üzletben jelen törvény hatályba lépte után jelzálognak el nem fogadhatók.

14. §. A jelzálog-intézetek kötelesek zálogleveleiket a forgalomból azon arányban visszavonni, melyben jelzálogilag biztositott kölcsönköveteléseik (12., 17. §§.) összege visszafizetés folytán vagy más okból csökkent.

Jelzálog-intézeteknek azon kölcsönkövetelései, melyeknek alapján záloglevelek bocsáttattak ki (12. §.), épségben maradnak akkor is, ha a jelzálogul szolgáló ingatlant birói árverésen a jelzálogintézet maga veszi meg. — Az ily kölcsönkövetelések csak a jelzálog-intézet kérelmére törölhetők ki s addig a záloglevelek fedezetéül szolgálnak (17. §.).(4)

15. §. A jelenleg már működő vagy jelen törvény hatályba lépte után alakulandó jelzálog-intézeteknél, legyenek azok részvénytársaságok vagy szövetkezetek, a forgalomban lévő záloglevelek összege a záloglevelek külön biztositására rendelt alapjuknak huszszorosát nem haladhatja meg.(5)

16. §. A záloglevelek egy-egy darabja 40 osztr. értékű forintnál vagy ennek megfelelő más értéknél kisebb összegre nem szólhat.

17. §. A jelzálog-intézeteknek jelzálogilag biztositott kölcsönkövetelései,

---

(1) V. ö. 10. §., 34. §. 8. p., 37. §.
(2) V. ö. 32. §. 5. p. V. ö. a 4. §. jegyzetét, továbbá az 1889 : XXX. t. cz. 14. §-át.
(3) V. ö. 14. §., 32. §. 1. p.
(4) V. ö. 32. §. 2. p.
(5) V. ö. 32. §. 7. §.

melyeknek alapján záloglevelekel kibocsátanak, a záloglevelek összeségének biztositékául szolgálnak, azokra a végrehajtás nem intézhető s azokra vonatkozólag, a csőd folytán való értékesités eseteit kivéve, harmadik személyek jogokat egyátalán nem szerezhetnek.(1)

18. §. A jelzálogilag biztositott ily kölcsön-követeléseknek ezen jogi természete az azok biztositására szolgáló zálogjog bekebelezésével egyidejüleg telekkönyvileg feljegyzendő.

Hogy ezen feljegyzés megtörténjék, arról gondoskodni a jelzálog-intézet igazgatóságának kötelessége.(2)

19. §. A jelenleg már müködő jelzálog-intézetek tekintetében a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister fog rendeleti uton határidőt szabni, mely alatt az előző §-ban rendelt feljegyzést szorgalmazó beadványokat az illetékes telekkönyvi hatóságokhoz benyujtani tartoznak.

Ugyanazon jelzálog-intézetnek ugyanazon telekkönyvi hatóság alá tartozó ingatlanokra zálogjogilag bekebelezett összes követelései tekintetében a szóban lévő feljegyzés ugyanazon beadványban kérelmezhető.(3)

20. §. A zálogjog törlésének telekkönyvi bekebelezésével egyidejüleg a 18. és 19. §§-ban emlitett feljegyzés hivatalból törlendő.

21. §. Azon beadványok és okiratok, melyek ily telekkönyvi feljegyzés bejegyeztetése, illetőleg annak törlése czéljából kiállittattak, e tekintetben bélyeg- és illetékmentesek.

22. §. Az intézet elleni végrehajtás esetében a végrehajtást foganatositó biróság köteles a záloglevelek birtokosai részére ügygondnokot rendelni.(4)(5)

23. §. Ha a biróság nem rendelt volna ügygondnokot: köteles a jelzálog-intézet igazgatósága, mihelyt a végrehajtás elrendelése tudomására jut, a végrehajtást foganatositó birósághoz ügygondnok kinevezéséért folyamodni.(5) (6)

24. §. A telekkönyvezés tárgyát képező oly vagyonra vezetett végrehajtás, mely a jelen törvény 4., 5. és 17. §§. szerint a záloglevelek biztositékául szolgál, semmis.(7)

A mennyiben a végrehajtás folyamában oly ingó vagyon foglaltatnék le, mely a jelen törvény 4. és 5. §§. szerint a záloglevelek biztositékául szolgál, köteles a biróság az ügygondnok kérelmére az ily vagyont a végrehajtás alól felmenteni.(5)

25. §. Az ügygondnok a záloglevél-birtokosok ezen jogának érvényesitése tekintetében határidőkhöz kötve nincs.

---

(1) E §-t nem érinti a csődtörvény (1881 : XVII. t. cz. 268. §.).

V. ö. 14., 24., 26—29., 37. §§.

V. ö. 1878 márcz. 12. 12.542. sz. pénzügymin. körrend., a záloglevelek biztositására szolgáló jelzálog-követelések végrehajtás alóli mentessége iránt (1878. R. T. 164.). A végrehajtási eljárásról szóló 1881 : LX. t. cz. kifejezetten nem tesz emlitést hasonló korlátozásról és igy vitás lehet, vajjon e most idézett rendelet érvényes-e még? másrészről nincs kizárva az 1881 : LX. t. cz. 65. §-a utolsó bekezdésének oly értelmezése, a mely e rendelet értelmében korlátozza a végrehajtás jogát.

(2) V. ö. 20. §., 34. §. 1. p. 37. §.

(3) V. ö. 20. §., 34. §. 1. p. és a 38. §. mellett idézett rendeletet.

(4) V. ö. 37. §.

(5) E rendelkezés az 1889 : XXX. . cz alapján kibocsátott szabályozási és talajjavítási záloglevelekre is megfelelően alkalmazandó.

(6) V. ö. 34. §. 2. p.

(7) E rendelkezés nem alkalmazandó az 1889: XXX. t. cz. alapján kibocsátott szabályozási és talajjavitási záloglevelekre.

Az ügygondnok által e tárgyban beadandó kérelem felett a biróság az ellenfél meghallgatása nélkül végzés által határoz. — A végzés ellen a trk. rendts.-ban megszabott határidő alatt semmiségi panasznak van helye.[1] [2]

26. §. Annak igazolására, hogy a jelzálog-intézetnek ingó vagyona — melyre a végrehajtás intéztetni szándékoltatik — a jelen törvény 4. és 5. §-ai szerint a záloglevelek biztositására szolgál s igy végrehajtás alá nem vonható: a jelzálog-intézetnek hitelesitett könyvkivonata teljes bizonyitékot képez.[1] [2]

27. §. A jelzálogintézet elleni csőd esetében a 4., 5. és 17. §§. szerint a záloglevelek biztositására rendelt vagyonból az intézet elleni minden más követelés előtt a záloglevelek birtokosainak a záloglevelekből származó követelései elégitendők ki.[1] [2] [3]

28. §. A vagyonbukott jelzálog-intézetnek az 5. és 17. §§. értelmében a záloglevelek biztositékául szolgáló összes vagyona külön tömeget képez s a záloglevelek birtokosainak választmánya s az ez által választott külön tömeggondnok által kezelendő.[1] [2] [3]

29. §. A jelzálogintézet igazgatósága köteles a társasági hirdetmények közzétételére alapszabályilag rendelt lapokban — esetleg a hivatalos hirlapban — félévenkint oly kimutatást közzétenni, melyből tüzetesen kitünjék:

1. forgalomban lévő zálogleveleinek névszerinti összege;[1]

2. azon jelzálogkövetelések összege; melyek a 17. §. szerint a záloglevelek biztositékául szolgálnak;[1]

3. az előbbi pontban megjelölt kölcsönök alapján szerzett jelzálogok azon értéke, mely a kölcsön engedélyezésekor alapul elfogadtatott;[1]

4. a 4. §. szerint a záloglevelek külön biztositására rendelt alap összegszerű mennyisége, valamint az is, hogy ezen alapnak egyes részei a jelen törvény 6. §-nak korlátai közt miként vannak mindenkor elhelyezve.[4] [5]

30. §. Ezen kimutatás a közzététel napjától számitandó 8 nap alatt a közzétételt igazoló hirlapi példányokkal együtt az illetékes törvényszéknél bemutatandó.[1]

31. §. Az intézet forgalomban lévő záloglevelei egy tizedrészének birtokosa vagy birtokosai a költségek előlegezése és zálogleveleik letétele mellett követelhetik az illetékes törvényszéknél, hogy az intézetnek a jelzálogüzletre vonatkozó ügykezelése szakértők által megvizsgáltassék s a vizsgálat eredménye velök közöltessék.

A letett záloglevelek a vizsgálat befejezéseig a törvényszék által visszatartandók.[1] [6]

32. §. A jelzálogintézet igazgatóságának tagjai, a mennyiben cselekményük vagy mulasztásuk a büntető törvény sulya alá nem esik, az illetékes polgári biróság által három hónapig terjedhető fogságra itélendők:

1. ha tudva, több zálogleveleket bocsátanak ki, mint a mennyi azon köl-

---

(1) E rendelkezés az 1889 : XXX. t. cz. alapján kibocsátott szabályozási és talajjavitási záloglevelekre is megfelelően alkalmazandó.

(2) V. ö. 37. §.

(3) E §-t nem érinti a csődtörvény (1881: XVII. t. cz. 268. §.).

(4) E pont nem alkalmazandó az 1889: XXX. t. cz. alapján kibocsátott szabályozási és talajjavitási záloglevelekre.

(5) V. ö. a 29. §-ra nézve 32. §. 3. p., 34. §. 3. p.

(6) V. ö. A keresk. törv. (1875: XXXVII. t. cz.) 175. §.

csönköveteléseik által födözve van, melyek alapszabályaiknak megfelelőleg engedélyeztettek és jelzálogok által a jelen törvény értelmében teljesen fedezvék (12. §.); (1)

2. ha szándékosan elmulasztják az intézet zálogleveleit a forgalomból azon arányban visszavonni, melyben az intézet jelzálogilag biztositott kölcsönköveteléseinek összege visszafizetés folytán vagy más okból csökkent (14. §.); (1)

3. ha a jelen törvény 29. §-ában elrendelt félévi kimutatásokban tudva, valótlan adatokat tesznek közzé; (1)

4. ha a 4. §. szerint a jelzálogintézet igazgatósága a záloglevelek biztositására rendelt külön alap elhelyezésére és jövedelmezővé tételére nézve a jelen törvény 6. §-nak szabályait meg nem tartja; (2)

5. ha a jelzálog-intézet a záloglevelek külön biztositására rendelt alapot a jelen törvény 11. §-ának korlátain tul, vagy ugyanazon §-ban rendelt alakszerüségek mellőzésével csökkenti; (1)

6. ha a jelen törvény 1. és 2. §§-ainak megfelelőleg ezentul alakulandó részvénytársaság vagy szövetkezet a jelen törvény 4. §-ában a záloglevelek külön biztositására rendelt alap megalkotása előtt záloglevelet kibocsát; (2)

7. ha ily jelzálog-intézet oly mennyiségü záloglevelet bocsát ki, melyeknek összege a záloglevelek külön biztositására rendelt alapnak huszszorosát meghaladja (15. §.). (3)

33. §. Enyhitő körülmények közt a biróság az előbbeni §. eseteiben a fogságbüntetés helyett ezer forintig terjedhető pénzbüntetést szabhat ki. (1) (3)

34. §. Ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel sujtandók az igazgatóság tagjai:

1. ha elmulasztják gondoskodni arról, hogy az intézet jelzálogilag biztositott kölcsön-követeléseinél a jelen törvény 18. §-ában elrendelt telekkönyvi feljegyzés a jelen törvény 18. és 19. §§-aiban rendelt időben eszközöltessék; (2)

2. ha az intézet elleni végrehajtás esetében az illetékes biróság a záloglevelek birtokosai részére gondnokot nem nevezvén, ily gondnok kineveztetéseért az illetékes birósághoz folyamodni elmulasztják (23. §.); (1)

3. ha a 29. §-ban elrendelt félévi kimutatást kellő időben közzétenni s a biróságnál a 30. §-hoz képest bemutatni elmulasztják, vagy ha a közzétételt hiányosan eszközlik; (1)

4. ha a 4. §. szerint a jelzálog-intézet igazgatósága elmulasztja intézkedni akként, hogy a záloglevelek külön biztositására rendelt alapnak azon része, mely a 6. §. 1—4. pontjaihoz képest ingó vagyonba van elhelyezve, a jelzálog-intézetnek minden egyéb vagyonától elkülönitve tartassék és külön kezeltessék (7. §.); (1)

5. ha a jelzálog-intézet igazgatósága a jelen törvény 6. §-ának 5. pontja

---

(1) E rendelkezés az 1889: XXX. t. alapján kibocsátott szabályozási és talajjavitási záloglevelekre is megfelelően alkalmazandó.

(2) E rendelkezés nem alkalmazandó az 1889: XXX. t. cz. alapján kibocsátott szabályozási és talajjavitási záloglevelekre.

(3) V. ö. 35. §. V. ö. a keresk. törv. 218—221. §§-ait.

értelmében szerzett ingatlan vagyonra vonatkozólag a 8. §-ban rendelt telekkönyvi feljegyzést bejegyeztetni elmulasztja.[1][2]

35. §. Az előző 32., 33. és 34. §§-ban meghatározott mulasztásokból és tilos cselekményekből származó kárért az igazgatóság tagjai egyetemleges vagyoni felelősséggel tartoznak. Az emlitett §§-ban megállapitott büntetések kiszabása által ezen kártéritési kötelezettségen változás nem történik.[1][2]

36. §. A külföldi jelzálog-intézetek, a mennyiben a kereskedelmi törvény 210., 211. és illetőleg 230. §§-ai rendeleteinek megfelelnek, működésüket fiókintézet alakjában a magyar korona területére csak az esetben terjeszthetik ki, ha belföldi működésükre nézve magukat a jelen törvény határozatainak alávetik, mi iránt a czégbejegyzés kieszközlésekor nyilatkozni tartoznak.

37. §. Külföldi jelzálog intézetek, melyek a magyar korona területén jelzálogot nyernek, fel vannak jogositva ezen jelzálogokra, illetőleg az általuk a jelen törvény 6. §-ának 5. pontja értelmében szerzett ingatlanokra nézve a 8. és 18. §§-ban emlitett telekkönyvi feljegyzést kérelmezni, mi által zálogleveleik birtokosai ezen jelzálogos követelések és ingatlanok tekintetében az 5., 17., 22., 25., 26., 27. és 28. §§-ban foglalt előjogokban részesülnek.

38. §. Jelen törvény kihirdetésétől számitandó 30 nap alatt lép hatályba s végrehajtásával a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi és a pénzügyi minister, a törvénykezés tekintetében pedig az igazságügyi minister, illetőleg Horvát- és Szlavonországban a horvát-szlavon- és dalmátországi bán bizatik meg.[3]

XXXVII. TÖRVÉNY-CZIKK

az osztrák-magyar monarchia és Liechtenstein herczegség közt a vám- és adószövetségnek egy évre való meghosszabbitása tárgyában 1875 deczember 12-én kötött szerződés beczikkelyezéséről.[4]

(Szentesitést nyert 1876. évi julius 28-án. Kihirdettetett az országgyűlés képviselőházában 1876. évi szeptember 30-án, a főrendek házában 1876. évi október 3-án.)

Az osztrák-magyar monarchia és a Liechtenstein herczegség között fennálló vám- és adószövetségnek egy évre való meghosszabbitása iránt 1875. évi deczember hó 12-én kötött szerződés, miután az országgyülés által elfogadtatott és mindkét részről szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Hivatalos forditás.)

Ő Felsége Ausztria császárja, Csehország királya stb. és Magyarország Apostoli királya egyfelől, s

Ő Fensége Liechtenstein uralkodó herczege másfelől,

---

(1) V. ö. A kerosk. törv. 218—221. §§-ait.

(2) E rendelkezés az 1889: XXX. t. alapján kibocsátott szabályozási és talajjavitási záloglevelekre is megfelelően alkalmazandó.

(3) E t. czikk végrehajtása tárgyában 1876 aug. 23. keresk. min. rend. (1876. R. T. 371.); e rendeletnek a kir. törvényszékekkel közlése tárgyában v. ö. 1876 szept. 9. 25.696. sz. igazs. min. rend. (1876. R. T. 411.); az e rendeletben a kimutatásra megszabott határidőnek a magyar jelzáloghitelbankra nézve meghosszabbitásáról v. ö. 1877 máj. 18. 4778. sz. földmiv., ipar- és keresk. min. rend. (1877. R. T. 238.) és ugyanannak 1878 szept. 24. 22.592. sz. rend. (1878. R. T. 537.).

(4) E szerződés hatályát vesztette az 1876: XLVIII. t. cz. hatályba léptével.

az 1852. évben megállapitott(1) és az 1863. évi deczember 23-iki államszerződés értelmében(2) folytatott vám- és adóegyesülést, mely a megtörtént felmondás után ez évi deczember 31-én lejár, megujitani óhajtván, e végből felhatalmazottakul kinevezték:

Ő Felsége Ausztria császárja, Csehország királya stb. és Magyarország Apostoli királya:

Schwegel József báró urat, a Szt.-István rend és a III. osztályu vaskorona-rend lovagját, cs. és kir. udvari és ministeri tanácsost;

Ő Fensége Liechtenstein uralkodó fejedelme:

Westphalen Kelemen birodalmi gróf urat; kik felhatalmazásaikat kölcsönösen megtekintvén és kifogás nélkül valóknak találván, a következőkben állapodtak meg:

I. CZIKK.

A két szerződő fél között 1863 deczember 23-án kötött adó- és vámegyesület(2) jelenleg hatályban levő minden rendelkezéseiben egy évre meghosszabbittatván, érvényének határidcje ezennel 1876. év végére tétetik.

A szerződés üdvös hatását mindkét fél általában elismervén és csak is a változott viszonyoknak megfelelő némely uj módositás mutatkozván szükségesnek, a magas szerződő felek megegyeztek abban, hogy a szerződés óhajtandó módositásai felett a tárgyalásokat az 1876-ik év folytában megindítják és befejezik.

II. CZIKK.

A jelen szerződés végmegerősitése az 1875. év vége előtt Bécsben fog megtörténni. Minek hiteléül a magas szerződő felek meghatalmazottjai ezen szerződést aláirták és pecsétjeikkel ellátták.

Kelt Bécsben, 1875. évi deczember hó 12-én.

(L. S.) *Schwegel József báró* s. k.
(L. S.) *Westphalen Kelemen gróf* s. k.

XXXVIII. TÖRVÉNY-CIKK

a megyék 1877. évi közigazgatási, árva- és gyámhatósági kiadásainak fedezéséről.(3)

(Szentesitést nyert 1876 évi deczember 20-án. Kihirdettetett az országgyülés képviselőházában 1876. deczember 22-én, a főrendek házában 1876. évi deczember 30-án.)

1. §. A megyék közigazgatási, árva- és gyámhatósági kiadásaira 1877. évben, a menynyiben a törvényhozás időközben másként nem intézkedik, 4.950,000 forint fog az állampénztárból kiszolgáltatni.

Ezen törvény hatályának ideje alatt az emlitett törvényhatóságoknak ezen czélokra házi adónak kivetése meg nem engedtetik.

2. §. Ezen összeg a belügyminister által az illető törvényhatóságok közt akként fog felosztatni, hogy az 1876. évi XXXIII. törvényczikk által érintetlenül maradt megyék a részükre 1872., 1873., 1874., 1875. és 1876. évekre helybenhagyott költségvetéseik alapján tényleg igénybe vett összegekben, - az emlitett törvényczikk alapján ujból megalakult megyék pedig az alkatrészeiket képező területekre eddig megállapitva volt költségekben részesittessenek, a mennyiben ezen költségek szükségét az 1877. évre is igazolják.

Az egyes törvényhatóságok részére megállapitott évi illetmény havi részletekben előzetesen szolgáltatik ki.

3. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyi és belügyi ministerek bizatnak meg.

(1) Ezen 1852 jun. 5-én kelt államszerződést l. 1852. B. T. L. 146.
(2) L. e szerződést: 1864. B. T. L. 47.
(3) A megyéknek az 1876. évre megállapitott ezen kiadásairól az 1875: LIV., az 1878. évre megállapitott e kiadásairól pedig az 1877: XXIII. t. cz. rendelkezik.

XXXIX. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1874. évi XXXIII. törvényczikk pótlásáról.[1]

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 20-án. Kihirdettetett az országgyülés képviselőházában 1876 évi deczember 22-én, a főrendek házában 1876. évi deczember 30-án.)

1. §. Minden országgyülési képviselő köteles megbizó levelét a képviselőház elnökének (korelnökének) tizenöt nap alatt bemutatni.

Ezen határidő, ha a választás az országgyülés megnyitása előtt történt: a megnyitás, más esetben a választás napját követő nappal kezdődik.

A benyujtás személyesen, vagy e czélra irásban meghatalmazott által, vagy az elnökhöz intézett levél kisérete mellett eszközlendő.[2]

2. §. A belügyminister minden képviselőválasztásról a képviselőház elnökét (korelnökét) azonnal értesiti.

3. §. A képviselő-megbizásról való lemondás csak a megbizó levél bemutatása után, és a ház elnökéhez intézett irott nyilatkozatban történhetik.

4. §. Azon képviselőt, a ki az 1. §-ban érintett kötelességét az ott megszabott határidő alatt nem teljesitette, a képviselőház elnöke levélben hivatalosan felszólitja megbizó levelének tizenöt nap alatt való bemutatására.

E határidő a levél vételét, illetőleg az átvétel megtagadását követő nappal kezdődik.

A képviselőház intézett felszólitást az elnök a háznak bejelenti.[3]

5. §. Azon képviselőnek, a ki a 4. §-ban megszabott határidő alatt megbizó levelét be nem mutatja, vagy annak elmaradását kellően nem igazolja, képviselői megbizása megszünik és az ily egyén a 7. §-ban emlitett bizottsági határozat keltét követő három éven át országgyülési képviselő nem lehet.[3] [4]

6. §. Mihelyt a 4. §-ban emlitett határidő sikertelenül lefolyt, az elnök a képviselőháznak jelentést tesz, mely az ügyet megvizsgálás és határozat végett bizottsághoz utasitja.

E bizottság összealkotását és eljárását a házszabály utján állapitja meg.

Mig a ház e részben intézkedik, e hatáskör az összeférhetlenségi bizottságot illeti.[5]

7. §. A bizottság hatásköre csak annak eldöntésére terjed ki, ha vajjon azon feltételek, melyekhez ezen törvény az 5. §-ban meghatározott következményeket köti, megvannak-e?

A bizottság határozata végérvényes s a háznak bejelentendő.[6]

8. §. A ki ezen törvény 5. §-ának határozata szerint nem választható, az az 1874 : XXXIII. törvényczikk 70. §. értelmében ki sem jelölhető.

Az ily egyénre adott szavazatok érvénytelenek, (1874: XXXIII. törvényczikk 78. és 82. §§.) és a választási elnök azon jelöltet, ki az érvényes sza-

---

(1) A megbizó levél bemutatásáról és megvizsgálásáról v. ö. a képviselőház 1887. évi házszabályainak 4., 5., 6., 9., 11., 12., 14., 15., 16., 21., 37., 39., 107—109. §-ait, továbbá a képviselőház összeférhetetlenségi bizottságáról rendelkező 128—137. §-okat.

(2) V. ö. 4. §.

(3) V. ö. 5., 6., 9. §§. V. ö. a képviselőház házszabályainak 135—137. §-ait.

(4) V. ö. 8. §.

(5) E hatáskör az összeférhetlenségi bizottságnál megmaradt; v. ö. a képviselőház házszabályainak 128—137. §§-ait.

(6) V. ö. a képviselőház házszabályainak 135. §-át.

vazatok általános többségét megnyerte, országgyülési képviselőnek kijelenti. (1874: XXXIII. t.-cz. 86. §.)

9. §. A jelen törvény azon képviselőkre is kiterjed, kik annak hatályba lépte előtt megválasztattak, de megbizó levelöket nem mutatták be.

Ezen képviselőkhöz a 4. §-ban érintett elnöki felhivás a törvény hatályba lépte után azonnal intézendő.

10. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

XL. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1868. évi XL. és 1873. évi XXXIII. törvényczikkek értelmében az 1877. évben kiállitandó ujoncz- és póttartaléki jutalékok megajánlása tárgyában.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 23-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi deczember 30-án.)

1. §. A hadsereg és hadi tengerészet törvény által szabályozott számerejének biztositása végett a magyar korona országaira eső 40,933 főnyi ujoncz-jutaléknak és az ehhez megkivántató 4093 főnyi póttartaléknak kiállitása az 1877. évre, az 1868-ik évi XL. törvényczikk 3-ik, 13-ik és 32-ik szakaszai értelmében megszavaztatik.

2. §. Ezen ujoncz- és póttartaléki jutalékok az 1857-ik, 1856-ik és 1855-ik évben született hadkötelesek korosztályaiból állitandók ki.

3. §. Ezen ujoncz-állitás általában az eddig fennállott sorozó járások szerint foganatositandó.

4. §. A jelen törvény végrehajtásával a honvédelmi minister bizatik meg.

XLI. TÖRVÉNY-CZIKK

a nagyszebeni királyi Teréz-árvaházat, és a károlyfehérvári káptalant illető királyi alapitványi jutalékok fejében kért póthitel tárgyában.(2)

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 23-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi deczember 30-án.)

1. §. A nagyszebeni királyi Teréz-árvaház és a károly-fehérvári róm. kath. káptalan javára tett királyi alapitványok czimén a kincstárt terhelő hátralékos és az 1876-ik év-

---

(1) Az 1876. évben kiállitott jutalékról az 1875: LIII. t. cz., az 1878. évben kiállitott jutalékról az 1877: XXIX. t. cz. rendelkezik.

(2) *A nagyszebeni Teréz-árvaházat* Mária Terézia királynő alapította; alapító- és kiváltságlevelét 1770 márcz. 25-én adta ki és abban ez árvaházat «nagyszebeni katholikus kir. árvaház»-nak (Orphanotrophium regium Theresianum catholicum Cibiniense») rendelte neveztetni, s azt Nagyszeben város jog- és törvényhatósága alól kivévén, kiváló szabadalmakkal ruházta föl és királyi bőkezűséggel javadalmazta, úgy, hogy az árvaház kincstári javadalmát évenként körülbelül 22.730 frt átalányösszeg képezte, mely összeget az országgyülés az 1868—1871. évi államköltségvetések rendes szükségletében (vallás- és közokt. min. tárcza 40. fej. 4. cz. 9. rovat,, az 1872. évi államköltségvetésnek pedig rendkívüli szükségletében meg is szavaztak, 1873 óta azonban e tételt, a nélkül, hogy törölték volna, nem szavazták meg. Az időközben megindult tárgyalások kiderítették, hogy az árvaház részére Mária Terézia által összesen 17,690 o. é. frtnyi javadalom, valamint a nagyszebeni és brassói ferenczrendiek részére 40—40 köböllel ugyanazon királynő által megszabott és ujabban összesen 280 frt értéket kitevő járulék, mint a korona részéről annak idejében kegyes czélokra jogszerűleg tett alapítványok oly terheit képezik a kincstárnak, melyet az illető alapítványt élvezett intézetek jogosan követelhetnek az államtól és azért kellett azokat állandó, változatlan és alapítványi természetű terekül az államköltségvetésbe felvenni.

A károlyfehérvári (gyulafehérvári) *róm. kath. káptalant* megillető javadalom III. Károly és

ől kezdve folyó alapitványi járulékok kiszolgáltatása végett

I. A nagyszebeni Teréz-árvaház részére:

a) az 1876-ik évre járó folyó javadalomkép 17,690 frt;

b) ezen évi javadalom után az 1873. évtől 1875. évig terjedő időszakra hátralékos járulék gyanánt 53,070 frt.

II. A károlyfehérvári káptalan részére:

a) az 1876-ik évre kijáró folyó javadalom fejében 5,985 frt;

b) ezen javadalom után az 1868—1875. évi időszakra hátralékban levő járulék gyanánt 47,880 frt,

a vallás- és közoktatásügyi ministeri tárcza terhére póthitelül engedélyeztetik.

2. §. A vallás-és közoktatás-, valamint a pénzügyi ministerek egyidejüleg utasittatnak, hogy a fent elősorolt évi alapitványi járulékok fejében 1877. évtől kezdve a nagyszebeni Teréz-árvaház számára 17.690 frtot, és a károlyfehérvári káptalan javára 5985 frtot, a vallás- és közoktatásügyi ministerium költségvetésében «alapitványok» czimén állandó javadalmakul irányozzanak elő.

3. §. Ezen törvény végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi és a pénzügyi ministerek bizatnak meg.

XLII. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1876. évi közösügyi költségekre pótlólag még szükséges 225,446 forint 41 és fél kr., s az 1874. évi közös zárszámadásra alapitott leszámolás szerint Magyarország terhére mutatkozó 524,370 forint 63 kr. tartozás fedezéséről.

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 28-án. Kihirdettetett az országggyülés mindkét házában 1876. évi deczember 30-án.)

1. §. Az 1877. évi közös költségeket tárgyalt bizottságok által az 1876-ik évi közös előirányzathoz póthitelképen 717,982 frt 22 kr. szavaztatván meg, ezen póthitel Magyarországra eső 225,446 frt 41½ kr. részének kiszolgáltatására a pénzügyminister felhatalmaztatik és részére ezen összeg erejéig póthitel engedélyeztetik.

2. §. Ugyanazon bizottságok ugyanazon alkalommal az 1874. évi közös zárszámadást is jóváhagyván, ezen zárszámadás alapján a közös pénzügyministeriumnál készült s a közös legfőbb számszék által helyesnek talált leszámolás végeredményében 524,370 frt 63 kr. o. é. tartozást mutat Magyarország terhére.

E tartozás kiegyenlitésére a pénzügyminister felhatalmaztatik s részére a jelzett összeg erejéig póthitel engedélyeztetik.

Mária Terézia idejéből származik és évi 5985 o. é. frt (5700 p. p. frt) 1867. év végéig szakadatlanul kiadatott, 1868-tól fogva pedig az erdélyi vallásalap terhére tétetett át, noha ez határozottan jogosulatlan eljárás volt, mert a fönn említett járulék a káptalant a királyi alapítóleveleknél és költségvetéseknél fogva követelésként megillette és nem kegyelemből, segélyképen kapta a magyar államtól, miért is nemcsak a járuléknak a költségvetésbe ujból fölvétele, hanem a hátralékos járulékok megtérítése is követelési jogon alapuló kötelezettség. (A részleteket l. e törvény javaslatát kisérő igen részletes min. indokolásban, az 1875/78. évi országgyülés képviselőházának irom. VIII. k. 7—24. ll., továbbá a képviselőház igazságügyi bizottságának jelentésében, ugyanezen irom. XI. k. 70—77. ll.)

XLIII. TÖRVÉNY-CIKK

az 1876. évi rendkivüli árviz folytán adott kölcsönök fedezésére megkivántató póthitelről.

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 28-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi deczember 30-án.)

1. §. A ministerium azon intézkedése, mely szerint a folyó évben beállott rendkivül árviz következtében az ország több vidékén szükségessé vált óv-intézkedések megtételére és a megrongált védmüvek helyreállitására az ingó államvagyonból kölcsönök adattak és pedig:

Szeged városának	70,000 frt,
a mindszent-apátfalvi tiszaszabályozási társulatnak	20,000 «
Komárom megyének	40,000 «
a bodrogközi tiszaszabályozási társulatnak	50,000 «
a torontálmegyei Tisza-folyam épitészeti egyletnek	40,000 «
a szalók-tiszabői tiszaszabályozási társulatnak	50,000 frt
az Alsó-Fehér-Körös szabályozási társulatnak	10,000 «
összesen ...	280,000 frtnyi

összegben jóváhagyatván, az ezen állami kölcsönök fedezésére megkivántató póthitel megszavaztatik és annak az 1876. évi állami zárszámadásban leendő elszámolása elrendeltetik.

2. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XLIV. TÖRVÉNY-CZIKK

a vadászatról szóló 1872. évi VI. törvényczikk és a vadászatnak és vadászatra használható fegyvereknek megadóztatásáról szóló 1875. évi XXI. törvényczikk módositása és kiegészitéséről.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 28-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi deczember 30-án.)

1. §. A vadászatról szóló 1872. évi VI. törvényczikk 17. §-a, mely szerint «hivatalból tartatni szokott vadászatok jövőre nem gyakorolhatók», oda módosittatik, illetőleg egészittetik ki, hogy a ragadozó vadak elpusztitása végett a belügyminister a hivatalból való vadászatot a törvényhatóság közigazgatási bizottságának indokolt előterjesztésére esetről esetre megengedheti.

2. §. Az előző §. alapján engedélyezett vadászat megtartását az illető terület tulajdonosa vagy bérlője nem gátolhatja.

3. §. Ily vadászatokon ragadozó vadakon kivül más vadat lőni nem szabad.

A ki más vadat lő, az a további vadászattól eltiltandó, s ha az elejtett vad az 1872 : VI. t. cz. 14. és 15. §-aiban emlitettek közé nem tartozik, — reá az idézett törvény 21. §-ában foglalt birságolás alkalmazandó.

4. §. Az ily vadászatoknál hajtók gyanánt közremüködni az illető hatóság rendeletére azon községek lakói kötelesek, a melyek érdekében a vadászat tartása engedélyeztetett.

5. §. Ily vadászatok hatósági felügyelet alatt tartatnak, s azokban az illető törvényhatóság főispánjának, vagy ennek akadályoztatása esetében alispánjának esetről esetre szóló irásbeli meghivása mellett olyanok is részt vehetnek, kik az 1875. évi XXI. törvényczikk 1. §-a értelmében — mert vadászati jegygyel ellátva nincsenek — különben vadászatra jogosultsággal nem birnak.

6. §. Ezen törvény végrehajtásával a bel- és pénzügyi ministerek bizatnak meg.

(1) E t. czikket hatályon kivül helyezte a vadászatról szóló 1883: XX. t. cz. (48. §.)

XLV. TÖRVÉNY-CZIKK

a közmunka- és közlekedési ministeri tárcza részére 1873., 1874. és 1875-re engedélyezett, de ezen években fel nem használt némely hiteleknek 1875. és 1876-ban való felhasználása iránt.

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 28-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi deczember 30-án.)

1. §. A közmunka- és közlekedési minister tárczája részére az 1873. és 1874. évekre megszavazott, de ezen években kifizetés alá nem került összegekből:

	frt	kr.
1. a budapest-eszéki államutnál	29,937	75½
2. a budapest-vácz-kassai államutnál	12,917	60
3. az apahida-szászrégeni államutnál	11,125	76
4. a margitszigeti Dunahidnál	299,565	23
5. a Szamosnál	2,700	--
6. a Vágnál	52,063	94
7. a fiumei kikötőnél	523,627	30
8. a tisztai töltésmunkáknál	65,391	47
9. a Körös-Berettyónál	28,172	46
10. uj vonalok tanulmányozásánál	7,114	28½
11. a zólyom-beszterczebányai vonalnál	42,003	66
12. a füzes abony-egri vasutnál	900	80
13. a miskolcz-bánrévei vasutnál	2,336	40
14. a zákány-zágrábi vasutnál	1,245	50
15. a salgó-tarján-ruttkai vasutnál	22,398	19
16. a hatvan-szolnoki vasutnál	182,476	49
17. a gömöri iparvasutaknál	18,743	66
18. a károlyváros-fiumei vasutnál	81,447	1
19. a kincstári vasutaknál	28,341	77
20. beruházásokra és forg. eszközök szaporitására az államvasutaknál	148,902	9
21. az állam budapesti kocsigyárának, valamint az államvasutak javitó műhelyének nagyobbitásánál és berendezésénél	100,000	—
Összesen:	1.661,414	37

1875-ben való felhasználása utólagosan jóváhagyatik s egyuttal megengedtetik, hogy ugyancsak a fennebbi és az 1875. évre megszavazott hitelekből:

22. budapest-eszéki államutnál	49,511	frt
23. a budapest-vácz-kassai államutnál	3,500	«
24. az apahida-szászrégeni államutnál	48,800	«
25. a margitszigeti Dunahidnál	213,600	«
26. a Szamosnál	7,000	«
27. a Vágnál	25,250	«
28. a fiumei kikötő épitésénél	300,000	«
29. a körösi átmetszéseknél	60,000	«
30. a miskolcz-bánrévei vasutnál	2,000	«
31. a zákány-zágrábi vasutnál	5,395	«
32. a salgó-tarján-ruttkai vasutnál	3,000	«
33. a hatvan-szolnoki vasutnál	36,242	«
34. a gömöri iparvasutaknál	160,682	«
35. a károlyváros-fiumei vasutnál	56,605	«
36. a kincstári vasutaknál	13,341	«
37. beruházásokra és forgalmi eszközök szaporitására az államvasutaknál	27,008	«
38. Átalakitásokra és pótépitkezésekre az államvasutaknál	81,724	«
39. a Dunánál védművek helyreállitására	49,197	«
40. a Szávánál	23,404	«
41. a zágráb-károlyvárosi államutnál	2,100	«
42. a Drávahid biztositásánál	3,200	«
Összesen:	1.171,559	frtot

az 1876. év folyamában igénybe vehessen.

2. §. E törvény kihirdetése után azonnal életbe lép s végrehajtásával a közmunka- és közlekedési- és a pénzügyministerek bizatnak meg.

XLVI. TÖRVÉNY-CZIKK

az 1877. évi államköltségvetésről.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 28-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi deczember 30-án.)

1. §. Az 1877. évre a magyar korona országainak rendes kiadásai:
Kétszázhuszonkilencz millió hatszáznyolczvanegyezer kilenczszáztizenkét o. é. forintban;
átmeneti kiadásai:
Egy millió négyszázháromezer háromszázkilenczkét o. é. forintban;
beruházási kiadásai:
Öt millió ötszáztizenhatezer hétszázharmincznyolcz o. é. forintban állapittatnak és ajánltatnak meg.

2. §. Ezen összegek a következő fejezetek, czimek és rovatok szerint oszlanak meg:

A) *Rendes kiadások.*

	frt
I. Fejezet. A királyi udvartartás költségei	4.650,000
II. Fejezet. Ő cs. és ap. kir. Felsége kabineti irodája és e kabineti iroda nyugdijai	74,041
III. Fejezet. Országgyülés:	
1. A főrendiház kiadásai	46,500
2. A képviselőház kiadásai	1.048,717
3. Az országgyülési gyorsiroda személyzetének illetményei	27,815
4. A magyar delegatió kiadásai	30,000
5. Az államadósságot ellenőrző bizottság kiadásai	6,000
IV. Fejezet. Az 1877. évre megállapitott közösügyi kiadásokból a magyar korona országait illető összeg	31.497,861
V. Fejezet. Az 1849. évtől az 1867. évig tettleg fennállott központi kormány közegeinek nyugdijai	171,015
VI. Fejezet. Nyugdijak:	
1. Ministerelnökség	508
2. Ő. cs. és ap. kir. Felsége személye körüli ministerium	7.092
3. Horvát-szlavon-dalmát ministerium	3,225
4. Belügyministerium	533.284
5. Pénzügyministerium	1.972,244
6. Közmunka- és közlekedési ministerium	130,000
7. Földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium	201,803
8. Vallás- és közoktatásügyi ministerium	69,200
9. Igazságügyi ministerium	629,501
10. Honvédelmi ministerium	95,000

	frt
VII. Fejezet. Államadósságok:	
1. Az 1867:XV. t. czikkben elvállalt államadóssági járulék:	
Évi járulék:	
Folyó pénzértékben	17.399,277
Érczpénzben	11.776,000
Ennek beszerzési költségei (8%)	500,720
Évi törlesztési járulék:	
Folyó pénzértékben	1.000,000
Érczpénzben	150,000
Ennek beszerzési költségei (8%)	12,000
2. Földtehermentesités és örök váltságok:	
Kamatok és járadékok	12.110,655
Törlesztés	4.241,476
Tőkebeli kiegyenlitések	20,000
Járulék a földtehermentesitési alapigazgatóság költségének fedezésére	40,179
Járulék az erdélyi igazoló bizottmányok költségeinek fedezésére	6,376
Sorsolási számok kiiratási költségeire	200
Kötvényürlapok és szelvényivek előállitási költségei	2,000
3. Szölődézsmaváltság:	
Kamatozás	1.308,035
Törlesztés	969,500
Tőkebeli kiegyenlitések	2,000
Kezelési költségek	46,810
A folyó év bevételeiből igénybe nem veendő összeg	1.420,021
4. Maradvány- és irtványföldek megváltása	100,000
5. Az 1867 : XIII. t. czikk értelmében felvett vasuti kölcsön:	
Kamatok:	
Érczpénzben	4.043,460
Ennek beszerzési költsége (20%)	808,692
Törlesztés:	
Érczpénzben	604,800
Ennek beszerzési költsége (20%)	120,960
Kezelési költségek:	
Bankjutalék	30,308
Sorsolási költségek	300
Postaköltségek	200
Egyéb kezelési költségek	2,000
6. Az 1870:X. t. cz. alapján felvett sorsolási kölcsön:	
Évi járadék	1.224,000
A láncz- és Margit-hidak költségei	217,932
Járulék a pénzügyministerium hitelműveleti osztályának költségeihez	5,000
Járulék a pénzügyministeri számvevőség és a központi állampénztár költségeihez	7,500

(1) Az 1876. évi államköltségvetést az 1875: LV. t. cz., az 1878. évit az 1878: XVII. t. cz. tartalmazza. E t. czikkre vonatkoznak: 1877: VI., VII., XV., XVII., XXI., XXX. t.-cz., 1878: III., VIII., IX., XIV., XV., XVI. t. czikkek.

	frt
Egyéb kezelési és sorsolási költségek	600
7. Az 1871:XXXVII. t. cz. alapján felvett gömöri vasut zálogievélkölcsön:	
Kamatok:	
Érczpénzben	315,529
Ennek beszerzési költsége (20%)	63,106
Törlesztés:	
Érczpénzben	68,700
Ennek beszerzési költsége (20%)	13,740
Kezelési költségek:	
Bankjutalék	1,464
Sorsolási költség	20
Postaköltség	60
Egyéb kezelési költségek	1,000
8. Az 1871:XLV. t. cz. alapján felvett 30 millió ezüst forintnyi kölcsön:	
Kamatok:	
Érczpénzben	1.389,950
Ennek beszerzési költsége (20%)	277,990
Törlesztés:	
Érczpénzben	509,000
Ennek beszerzési költsége (20%)	101,800
Kezelési költségek:	
Bankjutalék	5,690
Sorsolási költség	50
Postaköltség	50
Egyéb kezelési költségek	500
9. Az 1872 : XXXIII. t. cz. alapján felvett 54 millió ezüst forintnyi kölcsön:	
Kamatok:	
Érczpénzben	2.594,300
Ennek beszerzési költsége (20%)	518,860
Törlesztés:	
Érczpénzben	896,000
Ennek beszerzési költsége (20%)	179,200
Kezelési költségek:	
Bankjutalék	5,235
Sorsolási költség	150
Postaköltség	300
Egyéb kezelési költségek	500
10. Az 1873:XXXIII. t. czikk alapján felvett 76½ millió ezüst frtnyi kölcsön:	
Kamatok:	
Érczpénzben	4.590,000
Ennek beszerzési költsége (20%)	918,000
Kezelési költségek:	
Bankjutalék	13,770
Postaköltség	50
Egyéb kezelési költségek	200
11. Az 1874:XIV. t. cz. alapján felvett 76½ millió ezüst frtnyi kölcsön :	
Kamatok :	
Érczpénzben	4.590,000
Ennek beszerzési költsége (20%)	918,000
Kezelési költségek :	
Bankjutalék	13,770
Postaköltség	50
Egyéb kezelési költségek	200
12. Az 1875:XLIX. t. cz.-ben megszavazott 80 millió arany frtnyi járadékkölcsön:	
Kamatok:	
Érczpénzben	3.200,000
Ennek beszerzési költsége (20%)	640,000
Kezelési költségek:	
Bankjutalék	10,000
Posta és egyéb kezelési költségek	1,000
13. Az 1877. évi hiány fedezése czéljából kötendő uj kölcsön kamataira	1.400,000

	frt
14. Függő adósság:	
Közös függő államadósság kezelési költsége	143,571
Kincstári utalványok és birói letétek kamataira, továbbá a kincstári utalványok előállitási s kezelési költségeire és bankjutalékra	255,000
15. A keleti vasut átvétele czéljából kibocsátandó 10 millió arany forintnyi államkötvény kamataira, az ez iránti törvény megalkotása esetében:	
Évi kamat	550,000
Már lejárt kamat	275,000
VIII. Fejezet. Vasuti kamatbiztositási előlegek	15.400,000
IX. Fejezet. Horvát-Szlavonországok beligazgatási szükséglete:	
1. Horvát-Szlavonországok autonom kormányzatának az 1873:XXXIV. t. czikk 3. §. értelmében	3.050,000
2. A zágrábi hadfőparancsnokság rendelkezésére a polgárositandó horvát-szlavon határőrvidék beligazgatási szükséglete fejében	2.208,308
X. Fejezet. Fiume :	
1. A fiumei és a magyar-horvát tengerparti kormányzó és személyzete	28,120
2. Törvénykezési provisorium	56,340
XI. Fejezet. Állami számvevőszék részére átalánykép	134,000
XII. Fejezet. *Ministerelnökség :*	
1. A ministerelnökség költségei:	
Személyi járandóságok	68,260
Dologi kiadások	41,375
2. Rendelkezési alap	200,000
XIII. Fejezet. *Ő cs. és ap. kir. Felsége személye körüli ministerium :*	
Személyi járandóságok	43,243
Dologi kiadások	7,100
XIV. Fejezet. *Horvát-szlavon-dalmát minister és személyzete :*	
1. Személyi járandóságok	28,540
2. Dologi kiadások és az országos törvénytárnak horvát nyelven kiadására	7,400
XV. Fejezet. *Belügyministerium :*	
1. Központi igazgatás és földtehermentesitési alap igazgatóság, és a földtehermentesitési sorsolási számok kiiratására	320,210
2. Országos levéltár	27,073
3. Megyék közigazgatási, árva- és gyámhatósági kiadásai	4.950,000
4. A főispánok és a budapesti főpolgármester fizetései	245,000
5. Egészségügyi tanács	1,800
6. Általános közigazgatási költségek:	
Betegápolási költségek	439,476
Himlőoltási költségek	51,450
Járványok és más rendkivüli okoknál fogva felmerülő költségek	10,000
Szülházi kiadások	13,755
Lelenczek és törvénytelen ágyból született gyermekek tápdijai	70,424
Tébolydai kiadások	295,765
Közbiztonsági kiadások	150,000
Erdélyi csendőrség	390,000
Toloncz-kiadások	40,150
Életmentési dijak	800

	frt
A magyar nemzeti szinház segélyezésére	44,000
A nemzeti szinházi alapok jövedelméből a szinház szükségletére	27,300
«Hivatalos lap» költségeire	9,000
Budapesti önkéntes tüzoltó-egylet segélyezésére	5,000
Fővárosi rendőrség átalánya	427,850
Előre nem látható költségek	10,000
Karhatalmi költségek	5,000
XVI. Fejezet. *Pénzügyministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok	564,430
Dologi kiadások	173,799
2. Központi állampénztár	60,626
3. Pénzügyigazgatóságok és számvevő osztályok	916,717
4. Állampénztár Zágrábban	13,984
5. Adófelügyelők és azok segédszemélyzete	685,000
6. Adóhivatalok	1.094,131
7. Pénzügyi-, illetőleg vám- és adóőrség:	
Személyi járandóságok	2.812,830
Dologi kiadások	402,170
8. Jogügyi igazgatóság átalánykép	34,711
9. Pénzügyi törvényszékek Horvát-Szlavonországban	6,075
10. Állandó kataster	409,900
11. Bányászati s erdészeti akadémia Selmeczbányán	86,218
Bányász-iskola Selmeczbányán	9,964
Bányász-iskola Felsőbányán	8,818
12. Egyenes adók kivetési és beszedési költségei	356,000
13. Fogyasztási adók beszedési költségei	223,311
14. Határvám kezelési költségei	319,303
15. Bélyeg kezelési költségei	169,889
16. Jogilletékek és dijak kezelési költségei	368,578
17. Fémjelzés üzemi és kezelési költségei	7,320
18. Út-, hid és révvám Horvát-Szlavonországban	500
19. Dohányjövedék (az osztrák kezelőség számára beváltandó dohánylevelek beváltási árának 5.597,260 frttal történt levonása után	11.056,185
20. Lottójövedék	2.212,513
21. Sójövedék	1.958,937
22. Államjószág-igazgatóságok, számvevőség és ügyészségek	269,938
23. Államjószágok	1.398,868
24. Államerdők	4.034,203
25. Bányászat és pénzverés	8.426,681
26. Államnyomda	438,819
27. Államépületek	11,463
28. Különféle kiadások	120,169
XVII. Fejezet. *Közmunka- és közlekedési ministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok	205,180
Dologi kiadások	50,400
2. *a)* Vasuti és hajózási felügyelőség:	
Személyi járandóságok	97,250
Dologi kiadások	30,670
b) Vasuti kormánybiztosok	1,320
3. Államépitészeti hivatalok	299,837

	frt
4. Kőutak fentartása és épitése:	
Kezelés	90,000
Fentartás	2.300,242
Épités:	
Uj utak és hidak épitésére:	
A diószeg-jablunkai államuton Zsolna és Budatin között a Vág folyón épitendő 114 méter hosszu vasszerkezetü hidra	60,000
A törvényhatóságoknak hadászatilag fontos utak és hidak fentartására	150,000
5. Vizi utak fentartása és épitése:	
Kezelés	26,095
Fentartás	177,220
Uj épitkezések:	
Magyarországban:	
A Dunánál:	
Hajózási akadályok elháritására	40,000
Védmüvekre:	
a) a horvát-járfalusi határban szükséges szabályozásra	20,000
b) az Ercsinél szükséges szabályozásra	30,000
A Tiszánál:	
Az átmetszések sikeresitésére	160,000
A Temes folyó hajózhatóvá tételére	50,000
A Béga-csatornánál a kistopoloveczi zsilip felépitésére	50,000
Az állami kezelés alatt nem álló folyókra, és pedig:	
a) a Vág-szabályozási munkálatokra	20,000
b) más folyókra segélykép	20,000
Öntözés szempontjából teendő müszaki tanulmányok előmozditására	5,000
A Dráva-szabályozási munkákra	20,000
6. Müszaki egyének kiképezésére s utazási ösztöndijakra	3,000
7. Uj vonalok tanulmányozására	10,000
8. A m. k. államvasutak üzleti kiadásai	5.000,000
9. A m. k. államvasutak gépgyárának üzleti kiadásai	700,000
XVIII. Fejezet. *Földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok	253,201
Dologi kiadások	25,270
2. Ipar-, kereskedelmi és külkereskedelmi czélok	35,000
3. A gazdaság különböző ágainak emelésére átalánykép	50,000
4. Gazdasági tanintézetekre:	
Magyaróvári gazdasági akadémia	60,000
Keszthelyi gazdasági tanintézet	33,000
Debreczeni gazdasági tanintézet	18,000
Debreczeni földmives-iskola	26,000
Kolozsmonostori gazdasági tanintézet	41,000
Kassai gazdasági tanintézet	25,750
Liptó-ujvári földmives-iskola	13,500
Ér-diószegi vinczellér-képezde	8,500
Tarczali borászati tanintézet	10,000
5. Állami lótenyésztés-intézetek:	
Lótenyész-intézeti központi igazgatás	16,869
Ménesbirtok-gazdaságok	688,708
Ménesek	600,000
Méntelepek	952,226
Lóversenyek	25,000
Lótenyésztési jutalmak	15,617
Tenyészanyag vásárlására (alótenyésztési alap jövedelméből)	15,500
6. Vesztegintézetek	53,700

	frt
7. A keleti marhavész és egyéb állati-járványok elfojtására	39,000
8. Budapesti állatorvosi tanintézet	38,200
9. Bányakapitányságok	62,000
10. Földtani intézet	26,300
11. Statistikai hivatal	40,000
12. Posta:	
Személyi járandóságok	1.852,760
Dologi kiadások	2.819,500
13. Távirda:	
Személyi járandóságok	991,610
Dologi kiadások	963,000
14. Tengeri hajózás és révügy	143,309
15. Budapesti kir. zálogház	277,000
16. Mértékhitelesités	12,956
XIX. Fejezet. *Vallás- és közoktatásügyi ministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok	184,294
Dologi kiadások	18,757
2. Tanulmányi ügyek igazgatása:	
Tankerületi főigazgatóságok	28,200
Népnevelési tanfelügyelőségek	160,000
Vizsgálati bizottmányok	7,900
3. Tanintézetek:	
Felsőbb tanintézetek:	
Budapesti kir. egyetem:	
Személyi járandóságok és dologi kiadások	408,066
Nyugélvezmények	26,334
Középtanodai tanárképezde	34,000
Kolozsvári egyetem:	
Személyi járandóságok	134,651
Dologi kiadások	41,000
Kolozsvári középtanodai tanárképezde	15,000
József-müegyetem:	
Személyi járandóságok	117,349
Dologi kiadások	72,651
Országos rajztanárképezde és ezzel kapcsolatos minta-rajztanoda	39,640
Nagyszebeni jogakadémia	21,035
Középtanodák:	
Gymnasiumok:	
Nagyszebeni államgymnasium	
Kaposvári «	
Fiumei «	
Losonczi «	
Munkácsi «	124,630
Zombori «	
Fehértemplomi «	
Reáltanodák:	
Budapesti, budai államfőreáltanoda	
Budapesti, pesti «	
Győri «	
Kassai «	
Körmöczi «	
Lőcsei «	
Nagyváradi «	
Pancsovai «	
Pécsi «	
Szegedi «	385,480
Székelyudvarhelyi «	
Temesvári «	
Soproni «	
Dévai állami alreáltanoda	
Kecskeméti «	
Nagykállói «	
Aradi «	
Pozsonyi főreáltanoda segélyezésére	4,000

	frt
Sümegi főreáltanoda segélyezésére	4,000
Székesfehérvári « «	4,000
Nagyszebeni « «	5,000
Középtanodák közös költségei	6,000
Szaktanodák:	
Bábatanodák Pozsonyban, Nagyváradon és Nagyszebenben	8,325
Gépészeti ipartanoda Kassán	13,300
Férfi elemi és polgári tanitó-képezdék:	
Budapesti, budai férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Bajai férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Csongrádi férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Csurgói férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Dévai férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Iglói férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Kolozsvári férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Lévai férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Losonczi férfi elemi és polgári tanitó-képezde	318,000
Mármarosszigeti férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Modori férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Sárospataki férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Székelykereszturi férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Zilahi férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Znyó-várallyai férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Aradi férfi elemi és polgári tanitó-képezde	
Elemi és polgári tanitónő-képezdék:	
Budapesti, budai elemi és polgári tanitónő-képezde	
Kolozsvári elemi és polgári tanitónő-képezde	
Pozsonyi elemi és polgári tanitónő-képezde	
Szabadkai elemi és polgári tanitónő-képezde	214,000
Budapesti, pesti elemi és polgári tanitónő-képezde	
Győri elemi és polgári tanitónő-képezde	
Tanitó-képezdék közös költségei	8,000
Torna-póttanfolyamok	9,000
Népnevelési szükséglet	721,095
A néptanitók nyugdijintézete segélyezése	50,000
A «Néptanitók Lapja» kiadására	10,000
Budapesti felső leányiskolaátalánykép	16,542
Siketnémák intézete Váczon átalánykép	35,000
Vakok országos intézete Budapesten átalánykép	32,000
Az egyetemi épületek létesitésére felvett kölcsön kamat és törlesztési szükséglete	146,322
Az egyetemi bonczatani intézet felépitésére első részletül 1876. évben már fel-	

	frt
vett 100,000 frt és 1877. évre még felveendő kölcsön után törlesztendő 1% tőke és 6% kamat fejében	14,000
4. Ösztöndijak és egyéb tanulmányi czélok:	
Utazási ösztöndijak felsőbb- és középtanodai tanárok és tanárjelöltek számára	20,000
A nagyszebeni Teréz-árvaház kir. alapitványi javadalma	17,690
A károlyfehérvári r. kath. káptalan részére kir. alapitványi járulék	3,985
A kolozsvári elemi iskola rajztanitójának	315
Alapitványi járulék az erdélyi iskolaalapnak a tanitók fizetéseinek pótlására	10,452
Segély az ösztöndij-alapnak	1,064
Szegény tanulók segélyezése	1,200
Goldberg-féle ösztöndij: 5 egyenként 126 frttal	630
Kamarai járandóság erdélyi helvét hitvallásu evang. egyházak és tanodák, s némely róm. kath. lelkészség számára	3,545
Halli alapitványi alafák és segélydijak	4,410
A magyarországi alapitványi tőkénél az államadósság egyesitése folytán mutatkozó 500 frt hiány fedezésére	500
A magyarországi középtanodákba járó 15 horvátországi tanuló számára	3,000
Oly egyetemi magántanárok jutalmazására, kik elméleti szakot adnak elő, melyre nézve rendszeresitett tanszék vagy nem létezik, vagy betöltve nincs, s kiknek a tanári pályán megtartása az illető fakultás véleménye szerint kivánatos	4,000
Ösztöndijak a magyar határőrvidék számára	3,120
5. Közművelődési czélok:	
Magyar nemzeti muzeum átalánykép	90,000
Országos képtár	20,000
Központi meteorologiai intézet	13,400
Országos zeneakadémiai és szinitanoda	29,790
Képzőművészet czéljaira, jelesen: utazási ösztöndijakra, megrendelésekre, jeles elaggott művészek segélyezésére	15,000
Történelmi műemlékek felkutatására, kiásatására, felvételére (lerajzolására), lajstromozására, osztályozására, kiadására és felügyeletére	18,000
Magyar történelmi források és emlékek kiadására	15,000
A m. t. akadémia könyvtárának gyarapitására	5,000
A magyar tudományos akadémia mathematikai és természettudományi osztálya részére, országos érdekü kutatásokra és közleményekre	5,000
A magyar kir. természettudományi társulatnak évi segélyezésére oly czélból, hogy a társulat ez összeget országos érdekü kutatásokra és közleményekre forditsa	4,000
Elszegényedett hazai irók vagy ezek családjainak segélyezésére	3,500
Tornamesterek kiképzésére	5,000
6. Egyházi czélok:	
A görögszertartásu kath. egyháznak	94,050
Az ágostai hitvallásu evang. egyháznak	34,200
A helvét hitvallásu evang. egyháznak	61,750
A görög keleti hitvallásu egyháznak	95,000

	frt
Az unitária hitvallásu egyháznak	4,750
Az izraelita vallásuak egyházának	4,750
XX. Fejezet. *Igazságügyi ministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Személyi járandóságok:	
Fizetések és lakpénzek	152,430
Szolgák ruhailletményei	800
Jutalmak és segélyek	3,500
Dologi kiadások	55,514
2. Semmitőszék:	
Fizetések és lakpénzek	131,145
Müködési pótlékok	4,500
Szolgák ruhailletményei	450
Jutalmak és segélyek	800
Hivatali és irodai költségek	8,500
Épületek fentartása	400
3. Legfőbb itélőszék:	
Fizetések és lakpénzek	302,615
Működési pótlékok	2,500
Szolgák ruhailletményei	800
Jutalmak és segélyek	1,500
Házbér	3,377
Hivatali és irodai költségek	9,000
4. Királyi tábla Budapesten:	
Fizetések és lakpénzek	508,542
Működési pótlékok	1,000
Szolgák ruhailletményei	1,300
Jutalmak és segélyek	2,000
Házbér	6,798
Hivatali és irodai költségek	20,000
Épületek fentartása	4000
5. Királyi tábla Marosvásárhelyen:	
Fizetések és lakpénzek	92,961
Szolgák ruhailletményei	450
Jutalmak és segélyek	600
Házbér	500
Hivatali és irodai költségek	6,000
Épületek fentartása	300
6. Királyi főügyészségek Budapesten és Maros-Vásárhelyen:	
Fizetések és lakpénzek	36,780
Szolgák ruhailletményei	250
Jutalmak és segélyek	350
Házbér	3,990
Hivatali és irodai költségek	4,000
Utazási költségek	1,600
Nyomtatványok	1,800
Fegyelmi eljárás költségeire	1,600
7. Királyi törvényszékek és járásbiróságok	5.396,300
8. Királyi ügyészségek	2.000,000
9. Országos fegyintézetek:	
Illavai fegyintézet	108,473
Lipótvári fegyintézet	125,098
Mária-nostrai fegyintézet	43,045
Munkácsi fegyintézet	85,505
Szamosujvári fegyintézet	105,070
Váczi fegyintézet	99,422
Váczi államfogház	5,530
Vegyes kiadások	200
10. Telekkönyvezés.	
Központi telekhivatal	7,300
11. A magyarországi és erdélyi telekkönyvi kirendeltségek	80,000
12. Törvények szerkesztése	10,000
XXI. Fejezet. *Honvédelmi ministerium:*	
1. Központi igazgatás átalánykép	288,678
2. Honvédségi intézetek	159,802

	frt
3. Ujonczozási költségek	25,000
4. Honvéd főparancsnok	57,015
5. Kerületi parancsnokságok	199,563
6. Csapatok	5.260,602
7. Alapitványok	1,365
Rendes kiadások összege	229.681,912

B) *Átmeneti kiadások és beruházások.*

I. Átmeneti kiadások.

I. Fejezet. *Belügyministerium:*	
Igazoló bizottmányok	6,376
II. Fejezet. *Pénzügyministerium:*	
1. A rendelkezés alá jutott uradalmi tisztviselők illetményeire	6,000
2. A bányászati, gazdasági és erdészeti számvevőségek decentralisatiója alkalmával kieső hivatalnokoknak a kedvezményi év alatt járó illetmények biztositására és a fennmaradó hátralékok legombolyitására felállitandó külön osztály költségei fedezésére	15,000
3. A pénzügyek terén fontosabb tervek és javaslatok előkészitésére, helyszini szemlék és közvetlen intézkedések czéljából kiküldendő ministeri megbizottak dijazására; az államjavak eladásának előkészitésére és megbecsültetésének költségeire	20,000
4. Az 1867. év végéig befektetett tiszti biztositékok visszafizetésére	25,000
5. A sorsolási kölcsön évi járadékának az erre rendelt jövedelmek után fedezetlen maradandó része	175,401
6. Az államjavak eladásából befolyandó és a 153 millió ezüst forintnyi kölcsön törlesztési alapjába beszolgáltatandó összegek	1.000,000
7. Központi állampénztár helyiségeinek átalakitására	4,720
8. Központi állampénztár részére beszerzendő tűzmentes szekrények	4,680
9. Zilahi templom helyreállitására kegyuri járulékkép	5,000
III. Fejezet. *Földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium:*	
1. Az 1876. évben Budapesten tartott nemzetközi statistikai congressus jelentésének szerkesztési, forditási és nyomtatási költségei	6,000
Ugyanazon congressus állandó bizottságának elnökségével járó titkári és irodai költségek	1,000
2. A Glynn-féle hajózási vállalatnak Liverpool—Fiume közt eszközlendő járatokért	25,000
IV. Fejezet. *Honvédelmi ministerium:*	
1. A 92. zászlóalj hadi szükségletére még hiányzó jármüvek és hámszerszámok beszerzésére	64,215
2. Az országos honvédsegélyző egylet rendelkezésére a honvédek segélyezésének a fennálló szabályok szerint folytathatása czéljából	45,000
Átmeneti kiadások összege	1.403,392

II. Beruházások.

	frt
I. Fejezet. *Pénzügyministerium:*	
1. Épitkezésekre az államjószágoknál	24,000
2. Beruházásokra az államerdőknél, és pedig szabályozási s rendezési költségekre	188,616
3. Épitkezések a bányászat és pénzverésnél	100,000
4. Földadó szabályozási költségek	1.750,000
5. A «Budapesti Közlöny» hivatalos lapnak 1878. évtől az államnyomdában leendő nyomatása és kiadása által feltételezett épületi átalakitásokra és felszerelésekre 1877. év folytán	20,000
II. Fejezet. *Közmunka- és közlekedési ministerium:*	
1. A budapesti Duna részszabályozására	400,000
2. Fiumei kikötő épitése	830,000
3. A budapesti összekötő vasutra	1.000,000
4. A brassó-tömösi vasutra	1.000,000
5. A bánréve-nádasdi vasutra	11,524
6. Beruházásokra s átalakitásokra az államvasutaknál	132,580
III. Fejezet. *Vallás- és közoktatásügyi ministerium:*	
1. Tanintézetek:	
Az egyetemi könyvtár gyarapitására négy évre felosztandó 28,000 frtból a második részlet	7,000
A budapesti t. e. könyvtár épületében a hivatali helyiségek bebutorozására és felszerelésére	6,000
A budapesti és győri tanitónő-képezde 3-ik osztályainak, illetőleg lak- és hálótermeinek felszerelése	7,000
IV. Fejezet. *Igazságügyi ministerium:*	
Börtönépitkezés- és felszerelésekre	40,000
Beruházások összege	5.516,738

3. §. Az előbbi szakaszokban megajánlott kiadások fedezésére Magyarország jövedelmei, a magyar korona országait együtt illető közös költségekre és Horvát-Szlavonországok beligazgatási szükségletére nézve egyszersmind Horvát-Szlavonországok bevételei jelöltetnek ki, a következő előirányzat szerint:

A) *Rendes bevételek.*

I. Fejezet. Államadósságok:	
1. Szőlődézsmaváltság:	
A mult évek illetőségeiből fennmaradt	1,528,206
A váltságkötelezettek járadékai	2.136,000
Egyéb bevételek	82,100
2. Maradvány- és irtványföldek megváltásából	100,000
3. Sorsolási kölcsön:	
Időközi kamatok	302,426
A láncz- és Margit-hidak bevételei	678,317
A főváros által a rakpartokért fizetendő haszonbér	12,000
Az 1870:X. t. cz. 4. §-ban megjelölt társulatok és vállalatok által fizetendő községi pótlék	286,888
II. Fejezet. Fiume:	

	frt
1. Törvénykezési provisorium:	
Rabtartási és bűnvádi költségtéritmények, rabok munkája utáni jövedelem és egyéb téritmények	570
III. Fejezet. Állami számvevőszék	1,720
IV. Fejezet. *Belügyministerium* :	
1. Járulék a földtehermentesitési alapból a földtehermentesitési alapigazgatóság és a sorsolási számok kiiratási költségeinek fedezésére	40,379
2. A régi országos alap rendelkezésre álló kamataiból	4,005
3. Általános közigazgatási bevételek:	
Betegápolási költségtéritmény	55,000
A kültartományi szülházakban ápolt magyarhoni egyének ápolási költségeinek megtéritése	440
Tébolydák bevételei	74,986
Törvénytelen ágyból származott, Bécsben és egyéb lajtántuli lelenczházakban ápolt gyermekek tápdijai utáni téritmények	25,000
A nemzeti szinházi alapok jövedelméből	27,300
«Hivatalos lap» jövedelme	74,500
A fővárosi rendőrség átalánya	409,379
Különféle bevételek	600
V. Fejezet. *Pénzügyministerium :*	
1. Egyenes adók:	
Földadó, államadó	27.855,458
Földtehermentesitési járulék	10.798,513
2. Házadó, államadó	6.347,843
Földtehermentesitési járulék	2.552,157
3. Keresetadó, államadó	12.062,805
Földtehermentési járulék	4.896,195
4. Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója:	
Államadó	1.408,885
Földtehermentesitési járulék	591,115
5. Bánya-adó:	
Államadó	84,012
Földtehermentesitési járulék	35,988
6. Tőkekamat- és járadékadó:	
a) Földtehermentesitési kötvények kamatai után	874,527
b) Szőlődézsmaváltsági kötvények kamatai után	91,560
c) Egyéb tőke-kamatok és járadékok után:	
Államadó	730,747
Földtehermentesitési járulék	303,166
7. Jövedelemadó	145,650
8. Malomadó	45,650
9. Kereskedelmi-, ipar és védelmi adó	368.152
10. Vasuti és gőzhajózási szállitás használata utáni adó	2.000,000
11. Cseléd-, kocsi- és lótartásért, tekeasztalokért és játékhelyiségekért fizetendő adó	300,000
12. Vadászatra használható fegyverek adója	200,000
13. Általános jövedelmi pótadó	9.200,000
14. Kereskedelmi kamat:	
Államadó után	1.099,500
Földtehermentesitési járulék után	400,500
15. Adóbehajtási illetékek	208,000
16. Adóhátralékok	4.000,000
Fogyasztási adók:	
17. Szeszadó	6.350,000

	frt
18. Boradó	2.900,000
19. Husadó	2.200,000
20. Söradó	1.000,000
21. Czukoradó	1.000,000
22. Határvám:	
Kezelési költségátalány (az 1869:II. t. cz. alapján)	453,290
Különféle bevételek	
23. Bélyeg	8.016,000
24. Jogilletékek	14.000,000
25. Dijak	529,000
26. Fémjelzés	16,598
27. Ut-, hid és révvám	20,849
28. Dohányjövedék (az osztrák kezelőség által megtéritendő beváltott dohánylevelek 5.597,260 frtnyi beváltási árának levonása után	26.071,844
29. Lottójövedék	4,050,000
30. Sójövedék	12.955,976
31. Államjószágok	4.843,566
32. Államerdők	6.653,467
33. Bányászat és pénzverés	8,672,729
34. Államnyomda	475,000
35. Állampületek	32,833
36. *a)* Államvasutak tiszta jövedelme	2,600,000
b) Államvasutak gépgyárának tiszta jövedelme	25,000
37. Ingó államvagyon	386,554
38. Különféle bevételek	390,121
VI. Fejezet. *Közmunka- és közlekedési ministerium:*	
1. Vasuti és hajózási főfelügyelőség, vasuti kormány-felügyelet és vasut építészeti főfelügyelőség	66,355
2. Államépitészeti hivatalok	53,107
3. Kőutak fentartása és épitése	6,204
4. Vizi utak fentartása és épitése	629
5. Az államvasutak bevételeiből az üzleti kiadások fedezésére	5.000,000
6. Az államvasutak gépgyárának bevételeiből az üzleti kiadások fedezésére	700,000
VII. Fejezet. *Földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium :*	
1. Központi értesitő előfizetési és beiktatási dija	1,500
2. Gazdasági tanintézetek jövedelme:	
Magyaróvári gazdasági akadémia	35,700
Keszthelyi gazdasági tanintézet	6,700
Debreczeni gazdasági tanintézet	1,400
Debreczeni földmives iskola	22,100
Kolozsmonostori gazdasági tanintézet	15,100
Kassai gazdasági tanintézet	7,300
Liptóujvári földmives iskola	3,650
Tarczali borászati tanintézet	1,574
3. Állami lótenyészintézetek:	
Ménesbirtok-gazdaságok	1.165,373
Ménesek	356,720
Méntelepek	214,160
4. Az 1874:XX. t. cz. alapján befolyó birságpénzek	4,000
5. Budapesti állatorvosi tanintézet	14,385
6. Bányailletékek	100,000
7. Posta	5.480,000
8. Távirda	1.610,400
9. Tengeri hajózás és révügy	30,800
10. Budapesti kir. zálogház	377,000
11. Alapok, alapitványok és különféle bevételek	30,340

	frt
VII. Fejezet. *Vallás- és közoktatásügyi ministerium:*	
1. Központi igazgatás:	
Járulék a ministeri számvevőség költségeihez a magyarországi és az erdélyi közalapitványok részéről	42,085
2. Tanintézetek:	
Magyar kir. egyetemi alap	247,916
Tanárvizsgálati dijak	1,000
Tandijszázalékok	2.000
Tanpénzek	53,691
Járulékok az egyes tanintézetek fentartásához	56,690
Siketnémák intézete Váczon	22.070
Vakok országos intézete Budapesten	23,250
3. Ösztöndijak és egyéb tanulmányi czélok:	
A magyar határőrvidéki alapitványi földek jövedelmeiből	3,120
4. Közmüvelődési czélok:	
Magyar nemzeti muzeum-alap	11,190
Országos zeneakadémia	1,000
IX. Fejezet. *Igazságügyi ministerium:*	
1. Fegyelmi eljárások költségeinek megtérítése fejében	1,625
2. Járulékok a törvénykezési költségekhez	5,660
3. Rabtartási költségtérítmény és a rabmunkákból várható bevétel	200,000
4. Országos fegyintézetek:	
Illavai fegyintézet	18,000
Lipótvári «	32,553
Mária-nostrai fegyintézet	1,100
Munkácsi «	15,040
Szamosujvári «	15,000
Váczi «	35,000
Váczi állami fogház	200
X. Fejezet. *Honvédelmi ministerium:*	
Honvédségi intézetek bevételei	64,265
Rendes bevételek összege	212.130,108

B) *Átmeneti bevételek.*

	frt
I. Fejezet. Államadósságok:	
Sorsolási kölcsön:	
Az évi járadéknak az erre szánt jövedelmek után fedezetlen maradandó részének pótlásául az államkincstárból	175,401
II. Fejezet. *Belügyministerium:*	
Járulék a földtehermentesitési alapból, az igazoló bizottmányok költségeinek megtérítése fejében	6,376
III. Fejezet. *Pénzügyministerium:*	
1. Bordézsmaváltságból	14.068
2. A tiszai koronai kerületet képező községek uradalmi járulékainak megváltása fejében, ez évre	154,052
3. A régebben eladott államjavak eladásából befolyandó és az állam szabad rendelkezésére álló összegekből	400,000
4. Az államjavak eladásából befolyandó, s a 153 millió ezüstforintnyi kölcsön törlesztési alapjába beszolgáltatandó összegek	1.000,000
5. Az ideiglenes telekzet régi hátralékaiból	5.000
6. Állami előlegekből	667,100
7. Az utóbbi időben az állam birtokába jutott némely értékpapirok értékesitéséből	1.500,000
IV. Fejezet. *Földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium:*	
1. A Glynn-féle hajózási vállalat részéről tonna-illeték fejében	4.000
Átmeneti bevételek összege	3.925,997

4. §. A 2-ik §-ban megállapitott összes kiadások és a 3-ik §-ban megállapitott összes jövedelmek és bevételek között 20.545,937 frt hiány mutatkozik. Ezen hiány vagy egészben aranyban kamatozó uj járadékkötvények kibocsátásával, vagy részben ezek kibocsátásával és a vasutaknak az állam kezében lévő beruházási kölcsön kötvényei értékesitésével, vagy végre esetleg valamely ideiglenes hitelmüvelettel fedeztetik.(1)

5. §. Hogy az államnak a 3. §-ban elősorolt jövedelmei folyóvá tétethessenek, az 1868: II., XI., XIV., XV., XVI., XVII., XVIII., XIX., XX., XXII., XXIII., XXV. és XXXV. t. czikkekben megállapitott, és az 1875: XLVIII. t. cz. által érvényben tartott egyenes és fogyasztási adók, jövedékek, dijak, bélyegek és illetékek, ugyszintén az 1875: VII. t. cz. 34. §-ában és az 1875: XX., XXI., XXII., XXIV., XXVI., XXVII., XXIX., XXX. t. czikkekben megállapitott adók, valamint az általános jövedelmi pótadóról szóló 1875: XLVII. t. cz. rendeletei szerint megállapitandó adóköteles jövedelmek után három és fél százalékban meghatározott pótadó, — a révvám és az államvagyon jövedelmei s az állam egyéb bevételei, végre a határőrvidéken fennálló adók az 1869: XVI., az 1870: L., LI., LVI., LVIII., LIX., az 1871: LXI., LXIII., az 1873: VI. és IX., az 1875: XIV., XV., XVI., XIX., XXIII., XXV., XXVIII., XLVI. és L., valamint az 1876: IV. t. cz.-ben eszközölt és a törvényhozás által netalán még teendő módositások megtartásának kikötése mellett az 1877. évre ezennel megajánltatnak és megszavaztatnak.

6. §. Az előbbi §-ban megszavazott, valamint a 3. §-ban előirányzott s a 4. §-ban a hiány fedezésére kijelölt bevételek csupán a jelen törvényben megajánlott kiadásokra fordittathatnak és átruházás e kiadásoknak se fejezetei, se czimei, se rovatai között nem engedtetik.

Kivételnek csak a rendes kiadások XVI.

(1) V. ö. 1881: XXXII. t. cz., a 6%-os magyar aranyjáradék-kölcsönkötvények beváltásáról és ezen czélból 4%-os magyar aranyjáradék-kölcsönkötvények kibocsátásáról.

fejezete 3., 5. és 6. czimei, a XVIII. fejezet 4. czime rovatai között és ugyanezen fejezet 5. czime rovatai között, továbbá XX. fejezete 7. és 8. czimei, végre XXI. fejezete 1. és 6., czimei között van helye; ezen czimek között az átruházási jog kivételesen megengedtetik.

7. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XLVII. TÖRVÉNY-CZIKK

a Francziaországgal 1866. deczember 11-én kötött vám- és kereskedelmi szerződés hatályának meghosszabbitásáról szóló, és az 1876. nov. 30-án Bécsben aláirt nyilatkozat beczikkelyezéséről.(1)

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 28-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi deczember 30-án.)

1. §. Ő Felsége az ausztriai császár és Magyarország apostoli királyának és a franczia köztársaságnak kormányai közt Bécsben 1876 november 30-án az 1866 deczember 11-én kötött vám- és kereskedelmi szerződés hatályának meghosszabbitása végett létrejött nyilatkozat, miután az országgyülés által elfogadtatott és utóbb mind a két szerződő fél részéről szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

(Hivatalos forditás.)

Nyilatkozat.

Ő Felsége az ausztriai császár Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királyának kormánya egyrészről, és a franczia köztársaság kormánya másrészről, tekintve azt, hogy az osztrák-magyar monarchia és Francziaország közt 1866. évi deczember hó 11-én kötött kereskedelmi szerződés, a megtörtént felmondás következtében, f. é. deczember hó 31-én lejár és belátva hasznosságát annak, hogy ezen nemzetközi egyezmény hatálya meghosszabbittassék, a következő határozatban állapodtak meg:

Az 1866-ik évi deczember hó 11-én az osztrák-magyar monarchia és Francziaország közt kötött kereskedelmi szerződés hatályban marad 1877 évi junius hó 30-áig.

Minek hiteléül a kellően meghatalmazott alulirottak a jelen nyilatkozatot aláirták és pecsétjeikkel ellátták.

Kelt két példányban Bécsben 1876-ik évi november hó 30-án.

(P. H.) *Andrássy* s. k.
(P. H.) *Vogüe* s. k.

2. §. A kormány felhatalmaztatik a Francziaországgal 1866 deczember 11-én kötött szerződés hatályának szükség esetében a jelen nyilatkozatban kijelölt határidőn tul 1877. évi évi deczember hó végéig leendő meghosszabbitására.

XLVIII. TÖRVÉNY-CZIKK

a liechtensteini fejedelemséggel 1876. évi deczember 3-án kötött adó- és vámegyesülési szerződés beczikkelyezéséről.(2)

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 28-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi deczember 30-án.)

Az osztrák-magyar monarchia és a liechtensteini fejedelemség között kötött és Bécsben 1876. évi deczember 3-án aláirt adó- és vámegyesülési

(1) A Francziaországgal 1866 decz. 11-én kötött kereskedelmi és hajózási szerződést, valamint a consulok előjogai és hatásköre tekintetében kötött államszerződést l. az 1866. B. T. L. 164—167. számaiban. E szerződés hatályának további meghosszabbitásáról v. ö. 1877: XXVII., 1878: XVIII. és 1879: III. t. cz.

(2) V. ö. 1876: XXXVII. t. cz.

szerződés, miután az országgyülés által elfogadtatott és utóbb a szerződő felek részéről szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Hivatalos forditás.)

Ő felsége az ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királya, és:

Ő fensége Liechtenstein souverain fejedelme,

elismerve a liechtensteini fejedelemségnek a vorarlbergi vám- és adó-területtel 1852. évben megállapitott, az 1863. évi deczember hó 23-án kötött szerződés folytán további 12 évre folytatott és az 1875. évi deczember hó 14-én megujitott egyesülés[1] üdvös hatásait, elhatározták, hogy a szerződésnek a megváltozott viszonyok által igényelt és azoknak megfelelő módositásokkal teendő megujitása iránt a tárgyalások megindittassanak és e czélra meghatalmazottjaikká kinevezték:

Ő felsége az ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királya:

Schwegel József báró urat, a Szt. Istvánrend és a vaskoronarend III-ad osztályu lovagját, udvari és ministeri tanácsost a cs. és kir. külügyi ministeriumban;

Ő fensége Liechtenstein souverain fejedelme:

Westphalen Kelemen birodalmi gróf urat, kik kellő alakban talált meghatalmazásaik kölcsönös közlése után, a következő czikkekben állapodtak meg:

I. CZIKK.

Ő fensége Liechtenstein souverain fejedelme, uralkodó jogainak sérelme nélkül, hatályban hagyja a liechtensteini fejedelemségben az 1877. évi január 1-től számitott további 12 (tizenkét) évre a vámok, államegyedáruságok, fogyasztási adók, valamint a naptár-, hirlap- és játékkártyára megállapitott bélyegek ugyanazon rendszerét, mely Vorarlbergben az illető törvények és az ezekre vonatkozó szabályrendeletek és intézkedések alapján jelenleg fennáll, vagy jövőben megállapittatni fog.

II. CZIKK.

Ennek folytán az idevágó osztrák törvények és rendeletek, jelesül az 1835. jul. hó 12-én kelt vám- és állam-egyedárusági rendszabályzat és a jövedéki büntetőtörvény, a fogyasztási adókra vonatkozó törvények és rendeletek, a naptár-, hirlap- és játékkártya-bélyegekről szóló 1850. évi szept. hó 6-án kelt törvény, valamint a fennálló vámtarifa, az ezen törvényekhez tartozó pótlékokkal és rendeletekkel együtt a liechtensteini fejedelemségben ezentul is ugy, mint eddig alkalmaztatni, a hasonló természetü póttörvények és szabályzatok, valamint uj törvények pedig az osztrák hatóságok részéről a fejedelmi kormánynyal közöltetni és ez utóbbi által Liechtensteinban kihirdettetni fognak.

Ellenben megszüntetve maradnak a jelen szerződés tartama alatt a rajnavám kivételével, melynek viszonyai változatlanul hagyatnak, mindazon

(1) V. ö. 1876: XXXVII. t. cz.

bárminemü adók, melyek az előbb említett adóknak alávetett áruk és tárgyak be-, ki- vagy átvitelénél, előállitásánál, elkészitésénél, eladásánál vagy fogyasztásánál az 1852-ik évi augusztus hó 1-je előtt akár az ország, akár községek és testületek számára a liechtensteini fejedelemségben fizetendők voltak, és a jelen szerződés tartama alatt az ilynemü adók, ha a külföldről, vagy az osztrák-magyar monarchiából Liechtensteinba érkező tárgyakra vonatkoznak, csak a császári és királyi kormány beleegyezésével állapithatók meg.

III. CZIKK.

A liechtensteini fejedelemségben a jelenleg fennálló osztrák törvények szerint meghonositott fogyasztási adóknak felemelése mostani tételük egy ötödével, vagy ilynemü uj adóknak meghonositása eddig olyannak alá nem vetett tárgyakra, csak ő Fenségének beleegyezésével történhetik.

Ha ily esetben megegyezés nem éretnék el, a szerződő felek mindegyikének jogában álland a szerződést felmondani és három hónap lefolyta után a jelen egyességből kilépni.

IV. CZIKK.

Mindaddig, mig Ausztriában a hivatalos lapok a hirlapbélyeg alól mentesek maradnak, a liechtensteini fejedelemségben is egy hivatalos lap (a kormánylap) ment marad a bélyegtől.

V. CZIKK.

Az átvitel a Svájczba és a Svájczból, a határszéli és a postaforgalom ugyanazon könnyitésekben és kedvezményekben fog részesittetni a liechtensteini fejedelemségben, mint Vorarlbergben; a legeltetési forgalom ezen felül még az osztrák-magyar monarchia részéről, a Svájcz vagy a német birodalom bármely határa számára engedélyezett legnagyobb könnyitéseket fogja élvezni.

VI. CZIKK.

Az osztrák császári és a liechtensteini fejedelmi kormányok közt fennálló sószállitási szerződés a jelen szerződés tartama alatt is hatályban marad, oly módositással, hogy a liechtensteini kormány a feldkirchi lerakodó helytől 84 kilogrammot tartalmazó zsákokban évenkint mintegy 134,000 kilogramm konyhasót fog venni és a sónak minden tiszta sulyu 84 kilogrammja után 3 frt és 79 krt o. é. fog fizetni.

Ezenkivül mindaddig, mig a halli sóbányákban trágyasó termeltetik, a földmivelésnél szükséges trágyasó a liechtensteini kormánynak kivánatra ki fog szolgáltatni. Ezen gazdasági sónak a következő évre szükségelt mennyisége a fejedelmi kormány által legkésőbb minden év október hó végéig fog bejelentetni a feldkirchi kerületi pénzügyigazgatóságnál. Ezen sót a fejedelmi kormánynak a feldkirchi cs. kir. lerakodó hely az ottani előállitási költségek megtéritése mellett, azaz a Hallban fennálló eladási áron, hozzáadva még a csomagolási és szállitási költségeket és oly állapotban, illetőleg akkép elegyitve fogja átengedni, mint a hogy az Vorarlbergben kerül

eladásra. Az árak, melyekért a fejedelmi kormány a sót a fejedelemségben eladatja, legfeljebb a Vaduzból Feldkirchig szükséges szállitási költségekkel lehetnek olcsóbbak, mint a Feldkirchben levő nagybani magán-eladók eladási árai.

VII. CZIKK.

A dohány és lőpor árai Vorarlbergben és Liechtensteinban ugyanazok lesznek; azon személyek és testületek, valamint azon foglalkozási ágak, melyeknek a dohány és lőpor kedvezményezett beszerzése Vorarlbergben megengedve van, ugyanezen kedvezményt Liechtensteinban is fogják élvezni.

VIII. CZIKK.

Az ezen szerződés tárgyát képező vámok, adók és az államegyedárusági tárgyak árai az e czélból Vorarlbergben elfogadott értékben és az ugyanott törvényszerüen fennálló értékarányban fizetendők; ugyanezen értékben és egyenlő érték arányban teljesitendők a helytelen bevételek visszatéritései, továbbá az adóelengedések, az adóbeszedésért és az egyedárusági tárgyak eladásáért járó jutalékok, valamint a közvetett adók és illetékek beszedésére vonatkozó más hasonló okokból eszközlendő fizetések.

IX. CZIKK.

A liechtensteini fejedelemségben forgalomban levő idegen pénzeket a vámhivatalok a Vorarlberg számára megállapitott becslési táblázatok szerint tartoznak elfogadni.

Érczpénz-fizetéseknél a felek az esetleg visszajáró összeget osztrák papirpénzben elfogadni nem kötelesek.

X. CZIKK.

A Liechtensteinban jelenleg fennálló és az ezen szerződés tárgyát képező jövedékek kezelésére vonatkozó intézkedések, különösen a határkerületeknek, a hivatalok és őrségek helyének és a vámutak irányának meghatározása csak kölcsönös megegyezés utján változtathatók meg.

Ő fensége az emlitett kezelést ugy, mint eddig, a feldkirchi császári osztrák pénzügyigazgatósági kerületbe tartozónak tekintendi.

A liechtensteini fejedelemségben a vámhivatalok jövőben is közöseknek tekintendők, osztrák császáriaknak és liechtensteini fejedelmieknek jelölendők, és mindkét czimerrel ellátandók.

A vám- és más táblák, sorompók stb. a liechtensteini országos szinekkel maradnak megjelölve.

XI. CZIKK.

A vám- és adóhivatalnokokat, valamint a felügyelési közegeket a liechtensteini fejedelemségben Ausztria nevezi ki, esketi fel, dijazza, menti fel, bocsátja el és helyezi ideiglenes vagy végleges nyugalomba; ezen hivatalnokok és közegek az osztrák egyenruhát és fegyverzetet viselik, hozzátartozóik az osztrák hivatalnokok és szolgák hozzátartozóinak jogait élvezik.

Minden hivatalos ügyben, kivált pedig a fegyelmet illetőleg, az osztrák hatóságoknak és közegeknek vannak alárendelve. A fejedelemségben állomásozó valamennyi osztrák hivatalnok és szolga azonban ottani szolgálatuk idejére ő fenségének Liechtenstein fejedelmének tartoznak engedelmességet és hűséget fogadni, és csak ezután fognak szolgálatuk teljesithetése végett a fejedelmi kormány által igazolványokkal elláttatni.

A fejedelemségben való szolgálati alkalmaztatásuk alatt az osztrák csokor mellett a liechtensteinit is viselik. Ezen hivatalnokok és szolgák ép ugy, mint családtagjaik, valamennyi magán- és polgári ügyekben, továbbá a fejedelemségben elkövetett valamennyi bűntények és a liechtensteini törvények szerint büntetés alá eső más cselekvényekért a fejedelemségi biróságoknak vannak alávetve.

A vádlott elöljáró hatósága azonban minden meginditott vizsgálatról vagy hozott itéletről ugyanazon idő alatt és ugyanazon módon értesitendő, mint ez az osztrák biróságok kötelességében áll. — Egyenes adóknak vagy községi illetékeknek és személyes szolgáltatásoknak alá nem vethetők és csak ingatlan birtokukra nézve tartoznak ugyanazon kötelezettségeket és terheket viselni, mint más hasonló birtokosok a fejedelemségben.

A hivatalnokok és szolgák kinevezésénél és pedig mind a fejedelemség, mind Vorarlberg számára a fejedelemségnek a kellő tulajdonokkal biró és a fejedelmi kormány által ajánlott alattvalói különösen tekintetbe veendők. Dohány- és lőpor-árudák a fejedelemségben rendesen csak fejedelmi alattvalóknak fognak adományoztatni.(1)

XII. CZIKK.

A fejedelemségben állomásozó hivatalnokok és szolgák személyzetében előforduló minden változás a fejedelmi kormánynyal közöltetni fog. Alapos aggályok, melyek folytán valamely egyénnek a szolgálatba beosztása a fejedelemségben tanácsosnak nem mutatkoznék, tekintetbe veendők.

Hasonlóképen fogják az osztrák hatóságok is lehetőség szerint figyelembe venni a fejedelmi kormánynak közérdekből kivánt áthelyezések iránti kérelmeit.

A fejedelemségben állomásozó cs. k. osztrák pénzügyi őrség, az országos politikai hatóság felhivására rendőri segitséget tartozik nyujtani.

Egyes felekkel vagy községekkel a szükséges tárgyalások a fogyasztási adóknak rendszeres megegyezés alapján történendő megváltása végett a liechtensteini fejedelemségben ugy, mint eddig, a feldkirchi kerületi pénzügyigazgatóság egyik hivatalnoka által a fejedelmi kormány egy kiküldöttjének jelenlétében vezetendők.

XIII. CZIKK.

A cs. k. kormány és ennek hivatalnokai és alkalmazottjai által teljesitendő fizetéseknél a fejedelmi kormány és a fejedelemség alattvalói osztrák papir- és ezüstpénzt névszerinti értékében mindazon esetekben elfogadni nem tar-

(1) V. ö. XV. czikk.

toznak, melyekben azt a jelen szerződés vagy külön megállapodások világosan ki nem kötik.

XIV. CZIKK.

A szükséges vámhivatali épületeknek megszerzéséről, valamint ezeknek használható állapotban való tartásáról, a mennyiben ez utóbbi a bérbeadónak kötelessége (osztr. á. p. t. k. 1096. §.), Liechtenstein fog gondoskodni. Ellenben a jókarban tartásnak a közönséges használatból eredő költségeit, továbbá a hivatalos helyiségek butorozási, fütési és világitási költségeit végre azon költségeket, melyek a pénzügyőrség kaszárnyákba helyezésére és elszállásolására szükségesek, Ausztria tartozik viselni. Nehézségek esetében mindazonáltal a liechtensteini kormány fog intézkedni arról, hogy kaszárnyák Ausztria költségén szereztessenek.

Az 1863. évi deczember 23-án kötött szerződés IV. külön czikke alapján Liechtenstein költségén Vaduzban felállitott vámhivatal a fejedelmi kormány kivánsága folytán, ezentul épugy, mint a többi vámhivatal, a közös költségvetésbe oly feltétel mellett vétetik át, hogy a fejedelmi kormány az ezen hivatal elhelyezésére szükséges hivatalos épületet az ottani Rajna-hid lehető közelében, a forgalom szemmeltartására alkalmas ponton saját költségén épitse.

XV. CZIKK.

A hivatalnokok és alkalmazottak, kik a XI. czikk szerint a liechtensteini fejedelemségben a vám- és adóügyben szolgálnak, ugyanazon jogokkal és hatáskörrel birnak és ugyanazon kötelezettségeket tartoznak teljesiteni, mint osztrák területen.

A fejedelemség biróságai, hatóságai és község-elöljárói kötelesek nekik hivatalos eljárásukban ugyanazon segélyt nyujtani, mint a melyet az osztrák hatóságok a hasonló rangu hivatalnokoknak osztrák területen nyujtanak.

XVI. CZIKK.

Az áthágások és áthágási kisérletek, melyek a jelen szerződés folytán Liechtensteinban érvényes jövedéki törvények ellen a liechtensteini fejedelemség területén, valamint fejedelmi alattvalók által elkövettetnek vagy tétetnek, ugyanazon határozatok szerint és ugyanazon hatóságok és biróságok által fognak megvizsgáltatni és megbüntettetni, mint azok, melyek Vorarlbergben, vagy az osztrák-magyar monarchia alattvalói által elkövettettek vagy tétettek.

A fejedelemségben elkövetett jövedéki áthágások feletti vizsgálatok egy erre felhatalmazott cs. osztr. hivatalnok által mindenkor a liechtensteini kormányhatóság székhelyén teljesitendők, ha csak a vádlott tartózkodási helye vagy az összefüggés más, már meginditott vizsgálatokkal eltérő eljárást nem tanácsol.

A fejedelemség országos birája a feldkirchi pénzügyigazgatósági kerület jövedéki járásbiróságának tagja és a fejedelemségben liechtensteiniak által elkövetett minden jövedéki áthágás megitéléséhez, különbeni semmisség mellett meghivandó.

A fejedelemség községelőljárói, hatóságai és biróságai jövedéki áthágások

felfedezésénél és megvizsgálásánál, a vádlottak elfogatásánál és letartóztatásánál, az áthágás tárgyainak lefoglalásánál és megőrzésénél, a tényálladék megállapitásánál és a vizsgálat sikerének biztositásánál, végre az itélet végrehajtásánál ugyanazon kötelességeket tartoznak teljesiteni és ugyanazon jogokkal fognak felruháztatni, valamint ugyanazon illetékek élvezetében fognak részesittetni, mint a melyek jelenleg Vorarlbergben a megfelelő hatóságok, biróságok és községelőljárók részére fennállanak vagy jövőben fennállani fognak.

Liechtenstein souverain fejedelmének a kegyelmezési jog fentartatik; Ő fensége mindazonáltal kijelenti, hogy ezen joggal csak a perfolyamat teljes befejezése után és olykép fog élni, hogy a feljelentő jutaléka csökkenést ne szenvedjen.

XVII. CZIKK.

A Vorarlbergben és a liechtensteini fejedelemségben befolyó vámok, fogyasztási adók és az I. czikkben felsorolt bélyegköteles tárgyak bélyegilletékei, valamint a dohány- és lőpor-egyedáruság tárgyainak Vorarlbergben és a liechtensteini fejedelemségben történt fogyasztásából eredő jövedelem közösnek fog tekintetni, a megosztás pedig következő módon fog történni:

a) a fogyasztási adóknak, a dohány- és lőpor-egyedáruságoknak, és a naptárak, hirlapok és játékkártyák bélyegilletékének tiszta jövedelme ezen területek népességi arányához képest fog megosztatni;

b) a vámokat illetőleg a tiszta jövedelemnek harmadrésze, mint az osztrák-magyar monarchia más területei számára Vorarlbergben és Liechtensteinban eszközlött vámozások jövedelme, az osztrák-magyar monarchia javára visszatartatik; a fenmaradt kétharmad Vorarlberg és Liechtenstein közt a népesség aránya szerint megosztatik.

A népesség létszáma három évi közökben és pedig a liechtensteini fejedelemségben ugyanazon módon, mint Vorarlbergben fog megállapittatni és a kimutatások kölcsönösen fognak közöltetni.

A sójövedék bevételeiből eredő tiszta jövedelem tekintetében közösség nem fog létezni.

XVIII. CZIKK.

Az egyes ágak tiszta jövedelme akkép fog kiszámittatni, hogy a Vorarlbergben és Liechtensteinban levő összes vámhivatalok, eladási raktárak és nagybani eladók egyedileg felmutatandó végszámadásaiból nyert nyers bevételek összegéből levonatnak:

a) a helytelenül eszközölt beszedések megtéritései;

b) az eladási raktárak és vámhivatalok költségei, továbbá az adóbeszedési költségek és az eladási jutalékok és pedig ugyanazon értékben, a melyben ezen költségek tényleg fedeztetnek;

c) az eladott dohány és lőpor előállitási költségei, még pedig a megelőző év meghatározott átlagárai szerint számitva;

d) a kezelés és a pénzügyi őrség költségeinek fedezéséhez Liechtenstein a közös tiszta jövedelemből [XVII. czikk *a)* és *b)*] a reá eső részlet 25% (húszonöt százalék) átalányával járul; ezen átalány a tiszta jövedelemből levonandó ugy, hogy Liechtensteinnak csak a még fenmaradó összeg fizettetik ki.(1)

XIX. CZIKK.

A tiszta bevételek minden évnegyed végén azonnal az országos pénzügyi igazgatóságnál Innsbruckban ideiglenesen ki fognak számittatni.

A leszámolási kimutatás, melyben Vorarlberg és Liechtenstein minden vámhivatalának, minden eladási helyének és minden nagybani eladásának az osztozás alá eső valamennyi bevételeit és kiadásait külön fel kell tüntetni, két egyenlő példányban állitandó ki és az országos pénzügyi igazgatóság által a számadásokkal megegyezőnek, valamint a jelen szerződés határozatai szerint szerkesztettnek elismerendő.

Mindkét példány megküldendő a liechtensteini fejedelmi kormánynak, mely az egyik példányt, helyes voltának elismerése mellett, az országos pénzügyigazgatóságnak visszaküldi.

A liechtensteini fejedelmi kormánynak szabadságában áll, hogy a szükséges felvilágitásokat követelhesse és hogy biztos által a számadásokat megtekinthesse, mi a legnagyobb készséggel meg fog engedtetni.

XX. CZIKK.

A közigazgatási évnek letelte után a cs. kir. országos pénzügyigazgatóság az elismert negyedévi leszámolási kimutatások alapján ideiglenes évi leszámolási kimutatást fog késziteni, ezt hasonlókép közölni fogja a fejedelmi kormánynyal és számára a tiszta jövedelemnek Liechtensteinra eső részletét a már utalványozott előlegek (XXII. czikk) figyelembevétele mellett, a feldkirchi cs. kir. főadóhivatalnál folyóvá fogja tenni.

A leszámolás azon értékben történik, a melyben az egyes vámok és adók beszedettek és a felszámitható kiadások történtek, tehát egészben vagy részben papirpénzben is, a mennyiben az a vámhivataloknál valamennyi, illetőleg nehány illeték fizetésénél elfogadtatott, valamint azon értékarányban, a melyben az történt.

A végleges leszámolás a bécsi főszámszék által fog eszközöltetni.(2)

XXI. CZIKK.

Ő fensége a végleges leszámolást, melynek eredménye által mindazáltal a fejedelemséget illető bevételi hányad módositható, annyiban kötelezőnek fogja elismerni, a mennyiben általa csak tisztán oly számadási hibák igazittatnak ki, melyek az ideiglenes leszámolás egyes bevételi és kiadási tételeinek kipuhatolásánál felmerülnek.

Ez alkalommal egyes bevételi tételeknek mellőzése vagy levont tételeknek

---

(1) E pontot pótolja az 1889: XIX. t. czikk, az 1876: XLVIII. t. cz. módositása iránt létrejött pótegyezmény beczikkelyezéséről.
(2) V. ö. XXI. czikk.

felvétele Liechtensteinra nézve annyiban lesz kötelező, a mennyiben az ilynemű tételek a jelen szerződés határozatai szerint a tiszta jövedelemnek kipuhatolásánál tekintetbe veendők, mi mellett egyébiránt minden, a végleges leszámolás ellenében a dolog természetén, vagy a jelen szerződésen alapuló kifogások fentartatnak.

A kárpótlás és kiegyenlités azon értékben teljesitendő, a melyben a leszámolás a XX. czikk szerint történt.

Ha az illető közigazgatási évről szóló ideiglenes évi leszámolási kimutatás közlésétől számitott 2 év alatt a végleges leszámolás a fejedelmi kormánynyal nem közöltetik, az ideiglenes leszámolás határozatai maradnak érvényben.

XXII. CZIKK.

Hogy a fejedelmi kormány rögtöni hiányok ellen fedeztessék, Ausztria a vámok, fogyasztási adók és a játékkártyák, naptárak és hirlapok bélyegilletékei, valamint a dohány és lőpor utáni bevételek évi tiszta jövedelméül fejenkint legalább 2 frt 20 kr., azaz két forint husz krajczárt biztosit.

Ezen Ausztria által biztositott minimalis tiszta jövedelme a liechtensteini országos pénztárnak negyedévi részletekben előre fog kifizettetni, a négy negyedévnek ideiglenes zárszámadásából eredő többlet pedig minden év végével pótoltatni.(1)

XXIII. CZIKK.

A jelen egyezmény tartama alatt a liechtensteini fejedelemség és Vorarlberg közt ugy, mint eddig, kölcsönösen szabad leend a forgalom és pedig ugyanazon mértékben, a mint az Vorarlberg és az osztrák-magyar monarchia többi részei közt fennáll.

Ezen határozat kiterjed különösen azon kereskedőkre és iparosokra, kik a másik szerződő fél területén kereskedést és ipart űznek, vagy munkát keresnek, és pedig olykép, hogy ezek más illetékeknek nem vethetők alá, mint a melyeknek a saját benszülöttek is egyforma módon alávetvék.

Hasonlókép jogukban állaud, külön illetékek fizetése nélkül a gyárosoknak és kereskedőknek honi iparüzletük számára a másik fél területén árukat vásárolni, és a kereskedő utasoknak, kik nem árukat (hanem legfeljebb árumustrákat) visznek magukkal, megrendeléseket keresni, ha erre a saját államban jogositványnyal birnak Végre az egyik fél alattvalóinak szabadságában álland áruit a másik fél területén vásárokra adómentesen és a nélkül hozni, hogy erre az illető állam különös engedélye vagy iparigazolványa megkivántatnék, föltéve, hogy erre saját országukban is jogositva vannak és az áruk olynemüek, melyeknek vásárokon eladása belföldieknek sincs megtiltva.

XXIV. CZIKK.

Az ut-, kövezet-, töltés-, hid- és révvámok, tekintet nélkül arra, vajjon azok az állam, vagy községek és testületek számára szedetnek — Vorarlbergben és Liechtensteinban legfeljebb oly magasságban hagyandók meg,

(1) V. ö XX. czikk.

vagy léptetendők ujonnan életbe, hogy a fentartási költségeket és a befektetett tőke utáni országos kamatokat tul ne haladják; különbség ezen vámok szedésénél nem fog tételni a szállitott tárgyak minősége vagy származása közt.

A fejedelemségben felállitott vámhivatalok kötelesek állomásaikon a hatóságilag engedélyezett hid- és utvámokat is a fejedelmi kormány kivánatára beszedni és a liechtensteini országos pénztárnak átszolgáltatni.

XXV. CZIKK.

A találmányok, felfedezések és javitások kizárólagos használatára az osztrák-magyar monarchiában fennálló törvények szerint kieszközölt szabadalmak érvénynyel birnak a liechtensteini fejedelemségre nézve is, ily szabadalmak tárgyainak készitése vagy iparszerű eladása azonban a liechtensteini fejedelemségben az ott fennálló ipartörvények figyelembe vételéhez van kötve.

Egyébiránt a liechtensteini fejedelemség alattvalói mindenben, a mi az ily szabadalmak megszerzését illeti, ugyanazon bánásmódban fognak részesülni, mint az osztrák-magyar monarchia alattvalói, és a számukra adott szabadalmak gyakorlása a fejedelemségben ugyanazon joghatálylyal birand, mintha az az osztrák-magyar monarchia területén történt volna.

A liechtensteini alattvalók által kérelmezett és nyert szabadalmak tekintetében a vaduzi fejedelmi kormányt ugyanazon jogok illetik és kötelezettségek terhelik, melyekkel az osztrák törvények a helytartóságokat illetik és terhelik, vagy illetni és terhelni fogják.

XXVI. CZIKK.

Ő fensége Liechtenstein fejedelme ugyanazon mérték- és sulyrendszert fogja alkalmaztatni Liechtensteinban, mely Vorarlbergben törvényszerű érvénynyel bir.

Az esetre, ha a jelenleg érvényes liechtensteini országos pénzértékre vonatkozó rendeletek megváltoztatnának, a fejedelmi kormány kötelezi magát, hogy a pénzverési ügy szabályozását csak oly módon eszközlendi, hogy az ebbeli törvényes határozatok, a mennyiben azok az Ausztriában fennálló szabályoktól eltérnének, alkalmazást ne nyerjenek az osztrák liechtensteini vámhivatalok dohány- és lőpor-eladók pénzkezelésére, továbbá a fogyasztási adókra, végre a jelen szerződés alapján a fejedelmi kormány részére Ausztria által biztositott minimalis tiszta jövedelemnek fizetési módjára és a vámok, adók és egyedárusági tárgyak esetleges nagyobb bevételeiből eredő többletrészletekre.

XXVII. CZIKK.

A cs. és kir. kormány azon lesz, hogy mindazon előnyök, melyek a fennálló kereskedelmi szerződések által a kereskedés és forgalom tekintetében számára jelenleg már biztosittattak, vagy uj szerződések által jövőben biztosittatnának, a liechtensteini fejedelemségre is kiterjesztessenek, ellenben Liechtenstein késznek nyilatkozik azon kötelezettségek együttes elvállalására, melyek az osztrák-magyar monarchiára a már kötött vagy jövőben

kötendő kereskedelmi és hajózási szerződések vagy vámegyesülések folytán származnak.

Oly kötelezettségekhez azonban, melyek által Liechtensteintől pénzbeli járulékok követeltetnek, a fejedelmi kormány beleegyezése szükséges.

A Svájczczal esetleg kötendő kereskedelmi- és vámszerződéseknél az osztrák-magyar monarchia a fejedelmi kormánynak különös kivánságait nemcsak a tárgyalásoknál fogja tekintetbe venni, hanem a szerződést megerősiteni sem fogja, mielőtt Liechtenstein hozzájárulásáról nem biztositotta magát.(1)

XXVIII. CZIKK.

Jelen szerződés 1877 január 1-vel lép életbe és 1888 végéig marad hatályban. Azon esetre, ha a jelen szerződés egy évvel az emlitett idő lejárta előtt fel nem mondatik, az további 12 évre meghosszabbitottnak tekintendő és hasonlókép ismét további 12 évre meghosszabbitottnak, valahányszor az, egy évvel tartamának lejarta előtt, egyrészről sem mondatik fel.(2)

XXIX. CZIKK.

A jelen szerződés ratificatióinak kölcsönös kicserélése, mihelyt lehet, Bécsben fog megtörténni.

Minek hiteléül mindkét magas szerződő fél meghatalmazottjai e szerződést aláirták és pecsétjeikkel megerősitették.

Kelt Bécsben, 1876. deczember 3-án.

(P. H.) *Schwegel* s. k. (P. H.) *Gr. Westphalen* s. k.

XLIX. TÖRVÉNY-CZIKK

a Nagybritánniával 1876. évi deczember 5-én kötött kereskedelmi szerződés beczikkelyezéséről.(3)

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 28-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi deczember 30-án.)

Az osztrák-magyar monarchia és Nagybritannia királysága közt az 1867. évi XVI. törvényczikk III. czikkében meghatározott mód szerint létrejött és 1876. évi deczember 5-én Budapesten aláirt kereskedelmi szerződés, miután az országgyülés által elfogadtatott és mindkét szerződő fél részéről a szokott módon megerősittetett, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

---

(1) V. ö. a Svájczczal kötött és az 1892 : VII. t. czikkbe iktatott kereskedelmi szerződés 14. czikkét.

(2) V. ö. a fönn idézett 1889 : XIX. t. czikket.

(3) E szerződés hatályának határozatlan időre meghosszabbításáról v. ö. az 1877 : XXVIII. t. czikket és az abba iktatott nyilatkozatot. L. továbbá az 1868 : VIII. t. czikket az Angolországgal kötött hajózási szerződésről.

(Hivatalos forditás.)

Ő felsége az ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királya egyrészről, és

Ő felsége Nagy-Britannia és Irhon egyesült királyság királynője másrészről,

azon közös óhajtól vezéreltetve, hogy államaik és birtokaik közt a kereskedelmi viszonyokat kölcsönösen szabályozzák és kiterjesszék, az 1865. évi deczember 16-án kötött kereskedelmi szerződés,(1) valamint az ahhoz tartozó 1869. évi deczember 30-iki pót-egyezmény(2) felmondása után elhatározták, hogy e végre uj szerződést kötnek és meghatalmazottaikká kinevezték, ugymint:

Ő felsége az ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királya:

csik-szentkirályi és kraszna-horkai Andrássy Gyula grófot, a Szent-István rend nagykeresztesét, Ő felsége hadseregének tábornokát, valóságos belső titkos tanácsosát, a császári ház és a külügyek ministerét,

Ő felsége Nagy-Brittannia és Irhon egyesült királyság királynője:

igen tisztelt Sir Buchanan Andrewt, Ő brit Felsége nagyon tisztelt titkos tanácsának tagját, a nagyon tisztelt Bath-rend nagykeresztesét, Ő felsége rendkivüli és meghatalmazott nagykövetjét Ő császári és apostoli királyi Felségénél,

kik jó és kellő alakban talált meghatalmazásaik kölcsönös közlése után a következő czikkeket állapitották és kötötték meg:

I. CZIKK.

Ő császári és apostoli királyi felségének alattvalói, kik Ő felsége a nagybritanniai királynő területein és birtokain, a gyarmatokat és külországi birtokokat is ide értve, és viszont Ő felsége a nagy-britanniai királynő alattvalói, kik az osztrák-magyar monarchiában akár ideiglenesen, akár állandóan tartózkodnak, a jelen szerződésnek tartama alatt tartózkodásuk, valamint a kereskedelem és az ipar üzése tekintetében ugyanazon jogokat élvezendik és nem lesznek alávetve sem magasabb, sem más illetékeknek, mint az e részben a legnagyobb kedvezményeket élvező harmadik állam honpolgárai.(3)

II. CZIKK.

Az osztrák-magyar monarchiában előállitott földtermények és iparczikkek, valamint általában minden az osztrák-magyar monarchiából érkező áruk, melyek Ő felsége a nagybritanniai királynő területeire és birtokaira, a gyarmatokat és a külországi birtokokat is ide értve, bevitetnek és viszont a brit eredetű földtermények és iparczikkek, valamint átalában minden a brit országokból érkező áruk, melyek az osztrák-magyar monarchiába bevitetnek, és pedig akár fogyasztás, akár rakodás, akár ismételi kivitel, akár átvitel czéljából, a jelen szerződés tartama alatt ugyanazon bánásmód alá fognak

(1) L. e szerződést az 1866. B. T. L. 2. számában.
(2) L. e pótegyezményt az 1870 : III. t. czikkben.
(3) V. ö. IV. czikk.

esni és különösen nem lesznek alávetve sem magasabb, sem más illetékeknek, mint az e részben a legnagyobb kedvezményeket élvező harmadik állam terményei és árui.

Az osztrák-magyar monarchiában azon kivitelnél, mely Ő felsége a nagybritanniai királynő területeire és birtokaiba, a gyarmatokat és külországi birtokokat is ideértve, irányul; — és viszont Ő felsége a nagybritanniai királynő területein és birtokain, ide értve a gyarmatokat és külországi birtokokat, azon kivitelnél, mely az osztrák-magyar monarchiába irányul, kiviteli illetékek nem fognak szedetni, sem más áru után, sem magasabb, vagy más összegben, mint az e részben a legnagyobb kedvezményeket élvező harmadik államba szóló kivitelnél.

Mindkét magas szerződő fél a saját területén keresztül a másik fél területéről vagy területére szándékolt átvitel tekintetében egymásnak hasonlóképen ugyanazon bánásmódot biztositja, a melyben a legnagyobb kedvezményeket élvező harmadik állam részesül.[1]

III. CZIKK.

A beviteli és kiviteli illetékek dijszabályzatának minden leszállitása, valamint minden kedvezmény és mentesités, melyet a szerződő felek egyike valamely harmadik hatalom alattvalóinak vagy kereskedelmének engedélyez, egyidejüleg és feltétlenül a másik felet is megilletendi.[1]

IV. CZIKK.

A megelőző I—III. czikkeknek intézkedései a legnagyobb kedvezményben részesülő nemzet irányában követett bánásmódot illetőleg nem találnak alkalmazást:

1. azon külön régi előjogok tekintetében, melyek a török alattvalókat az osztrák-magyar monarchiában üzött török kereskedelemre nézve megilletik;

2. azon kedvezmények tekintetében, melyeket az osztrák-magyar monarchia csupán a határforgalom könnyitése végett a szomszéd államoknak jelenleg engedélyezett vagy jövőben engedélyezni fog, valamint azon vámmérséklések és vámmentesitések tekintetében, melyek a nevezett monarchiában csak bizonyos határokra vagy bizonyos vidékek lakosaira nézve birnak érvénynyel;

3. azon kötelezettségek tekintetében, melyek valamely már megkötött vagy jövőben kötendő vámegyesülés folytán a magas szerződő felek egyikére háramolnak.

V. CZIKK.

A magas szerződő felek egyike sem fog a másik irányában oly beviteli, kiviteli vagy átviteli tilalmat hatályba léptetni, mely ugyanazon körülmények közt nem volna szintén a legnagyobb kedvezményeket élvező harmadik államra is alkalmazható.

---

(1) V. ö. IV. czikk.

VI. CZIKK.

A magas szerződő felek egyikének alattvalói a kereskedelmi és iparvédjegyek, az áruk vagy begöngyöléseik más megjelölése, valamint az iparczikkek mustrái és mintái tekintetében a tulajdonjogot illetőleg ugyanazon oltalmat élvezendik a másik fél területein, mint a belföldiek.

Ő felsége a nagybritanniai királynő alattvalói azonban az osztrák-magyar monarchiában csak akkor fogják a kizárólagos tulajdonjogot valamely védjegy vagy más jelvény és valamely mustra vagy minta tekintetében igényelhetni, ha azt két-két példányban ugy a bécsi, valamint a budapesti kereskedelmi kamaránál letették.(1)

VII. CZIKK.

Jelen szerződés az 1877. év január 1-én lép érvénybe és hatályban marad ugyanazon év deczember 31-ig.(2)

VIII. CZIKK.

Jelen szerződés a lehető legrövidebb idő alatt fog jóváhagyatni és a jóváhagyási okmányok legkésőbb 1876 deczember 31-ig Bécsben ki fognak cseréltetni.

Ennek hiteléül mindkét fél meghatalmazottjai ezen szerződést aláirták és pecsétjeikkel ellátták.

Kelt Budapesten, ezernyolczszázhetvenhatodik évi deczember hó 5-ik napján.(3)

(P. H.) *Andrássy* s. k.
(P. H.) *Andrew Buchanan* s. k.

L. TÖRVÉNY-CZIKK

a magyar keleti vasut megvételéről.(4)

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 28-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi deczember 30-án.)

1. §. A magyar keleti vasut megvételét tárgyazó 1876. évi január hó 20-án kelt szerződés helybenhagyatik s beczikkelyeztetik.

2. §. A ministerium felhatalmaztatik, hogy ezen szerződés végrehajtása tekintetéből legfeljebb 99,893 darab, egyenkint 100 frtról arany értékben szóló s 1876. évi január hó 1-től

(1) V. ö. a védjegyek oltalmáról szóló 1890 : II. t. cz. 32. §-át és az 1895 : XLI. t. cz. 5. §-át.
(2) V. ö. az 1877 : XXVIII. t. czikket e szerződés hatályának meghosszabbitásáról.
(3) E t. czikk végrehajtása tárgyában v. ö. 1877 jan. 26. 3382. sz. pénzügymin. rend. (1877. R. T. 69.)
(4) A magyar keleti vasutra vonatkozóan v. ö. 1868 : XIII. és XLV. t. cz., továbbá 1870 : XXIX. és XLVII., 1874 : I. és 1876 : XI. t. cz.

öt százalékkal kamatozó állami kötvényt bocsásson ki.[1]

3. §. A kibocsátandó állami kötvények a magyar keleti vasut első sorozatu elsőbbségi kötvényeinek beváltására meghatározott időben törlesztendők s kamatjaik az adó levonásával fizetendők.

Ugy a beváltásra, mint a kamatozásra nézve egy osztrák értékü forint aranyban két német birodalmi márkával lesz egyenlőnek veendő.[1]

4. §. Az állami biztositást tényleg igénybe vevő vasuttársulatok részéről az 1875. évi XLI. törvényczikk 2. §-a alapján kibocsátandó elsőbbségi kötvényeknek az állam által leendő átvételéről szóló 1876. évi XI. törvényczikk határozmányai a keleti vasutat illetőleg érvényen kivül helyeztetnek.

5. §. E törvény végrehajtásával a közmunka- s közlekedési és a pénzügyi minister bizatik meg.

Szerződés,

mely egyrészt a magyar királyi közmunka- és közlekedési s a pénzügyminister, másrészt pedig a magyar keleti vasuttársulat igazgató-tanácsa közt köttetett.

1. §. A magyar keleti vasut-társulat átbocsátja összes vonalait s az azok tartozékát képező összes ingatlanokat a magyar állam kizárólagos tulajdonába, teljes felszerelésükkel s a társulatnak jelenleg tulajdonában levő összes ingókkal, pénztári készletekkel s activ követelésekkel, valamint a kormánynál létező 1.200,000 frt névleges értékü biztositékával együtt, egyszóval összes ingó s ingatlan vagyonát s jogot ád a magyar királyi kormánynak, hogy ezen vasut-vonalak s tartozékaiknak tulajdonára vonatkozó jogát ezen szerződés alapján további meghallgatása nélkül telekkönyvileg a magyar államra átkebeleztethesse.

2. §. A magyar állam átveszi az emlitett összes vonalakat az 1. §-ban emlitett tartozékaikkal együtt mindazon terhekkel, melyek azokon jelenleg léteznek, nevezetesen: a társulat első-(45 millió) s másod- (30 millió) sorozatu elsőbbségi kölcsönével, továbbá a társulatnak még függő tartozásaival s lemond azon előlegek s kamatjaik megtéritésére való igényeiről, melyeket akár állambiztositás, akár az épités folytathatása tekintetéből a társulatnak kiszolgáltatott.[1]

3. §. A tulajdonjog ezen átruházása következtén köteles a magyar állam a keleti vasuttársulat összes részvényeit államkötvényekkel olykép beváltani, hogy minden 3 darab egyenkint 200 frtról szóló részvényért 2 darab egyen-

(1) Az ezen rendelkezés folytán kibocsátott államkötvények helyett, azok évi tőketörlesztési járadékainak fedezésére, az 1880 : VIII. t. cz. felhatalmazására a pénzügyminiszter 6%-os adómentes aranyjáradékkötvényeket bocsátott ki. Ezen aranyjáradék-kötvények tekintetében az 1881 : XI. t. cz. kimondta, hogy 6%-os kamatlábuk a maximális kamatláb, a melyen ezen határon belül a kibocsátáskor fenforgó viszonyok szerint állapítandó meg; kimondta egyúttal az 1881 : XI. t. cz., hogy aranyjáradék-kötvények mellett 5%-os adómentes o. é. kamatozó (papir) járadékkötvények is bocsáthatók ki. A némely államadóság beváltásáról szóló 1888 : XXXII. t. cz. értelmében azonban felmondattak és—amennyiben birtokosaik az ezen t. cz. 6. §-a szerint kibocsátott mérsékeltebb kamatozású kötvényeket elfogadni hajlandók nem voltak — névszerinti tőkeértékükben visszafizettettek (1. §.): az államosított magyar keleti vasut 1873. évi második kibocsátásu 30 millió frtnyi elsőbbségi kölcsönének (2. §. *A)* 4. p.) és 1869. évi első kibocsátásu 45.020,100 frtnyi elsőbbségi kölcsönének (2. §. *B)* 7. p.) mindazon kötvényei, a melyek 1889 jan. 1-től kezdve váltak esedékesekké. Ugyanezen t. cz. 13. §-a értelmében az 1876 : L. t. cz. alapján kibocsátott államkötvények szintén bevonattak és fedezésük végett szintén aranyértékre szóló vasuti államkötvények bocsáttattak ki. (A részletek tekintetében v. ö. az idézett 1888 : XXXII. t. czikket.)

kint 100 frtról osztrák értékben, vagyis 200 német birodalmi arany márkáról szóló s 1876. évi január 1-től 5%-kal, azaz 5 frttal osztrák értékben vagyis 10 német birodalmi arany márkával kamatozó s a keleti vasut 1-ső sor. kötvényeinek kisorsolására és beváltására kitüzött időben törlesztendő állami kölcsönkötvényt szolgáltat ki az illető részvények birtokosainak A részvények elévülés terhe alatt beváltás végett 1877. év végeig(1) bemutatandók.

4. §. A társulat részvényeinek ily módoni beváltását 1877. évi január 1-től kezdve maga a kormány saját pénztárai, valamint az általa kijelölendő budapesti és bécsi intézetek által eszközlendi. A részvények helyett adandó állami kötvények kamatjai ugyanazon pénztáraknál vagy a kormány által kijelölendő intézeteknél minden évben január és julius 1-én fizettetnek. Az első kamatszelvény azonban az egész 1876. évre egyszerre 1877. évi január 1-én lesz esedékes. A kormány által adandó állami kötvények a budapesti és bécsi tőzsdéken leendő jegyzését a kormány fogja kieszközölni. A kamatfizetés az adó levonásával történik.(2)

5. §. A társulatnak alapszabályaiban kitüzött czélja ennek folytán az 1868: XLV. törvényczikkben s az annak alapján kiadott engedélyokmányban nyert összes jogaival együtt megszünvén, ugyanaz jelen szerződés érvényre lépte után feloszlása iránt megfelelő intézkedéseket teend.

6. §. A magyar keleti vasut összes vonalainak kezelését a kormány már 1876. évi február hó 1-től veendi át, s azt addig, mig a jelen szerződés érvényre emelkednék, a társulat igazgató-tanácsának ellenőrködése mellett folytatandja.

Az esetre, ha a szerződést a társulat közgyülése vagy a törvényhozás jóvá nem hagyná, a vonalak kezelését ujból a társulat közegei veendik át azon állapotban, melyben azok a visszaadáskor létezni fognak s az időközben felvállalt összes kötelezettségekkel s nyert jogokkal együtt, a nélkül, hogy a társulat e czimen a kormány ellen bármely követeléssel vagy kárpótlási igénynyel léphetne fel.

7. §. A kezelés átvétele napjától e szerződés érvényre emelkedéseig teendő kormány-intézkedésekre nézve azonban a társulat igazgató-tanácsának azon befolyás biztosittatik, hogy ily intézkedések csak beleegyezésével lesznek életbe léptethetők.

Az igazgató-tanács különben a mai naptól kezdve a pályát semmi néven nevezendő uj kötelezettségekkel nem terhelheti és egyátalán oly intézkedéseket nem tehet, melyek a pályára uj terheket rónának.

8. §. A kormány megtartván az összes személyzetet a vasut szolgálatában, a társulatnak a személyzet irányában fennálló jogait és kötelezettségeit átveszi; nevezetesen biztositja a személyzetnek szerződésszerű vagy kinevezési okmányok, utasitások és a nyugdij-alapszabályokban gyökerező jogait.

Az igazgató-tanács mai naptól kezdve sem uj kinevezéseket, sem pedig előléptetéseket nem határozhat, vagy a mennyiben ezt tenné, ily határozata a kormányra nézve érvénynyel nem birand.

---

(1) E határidőt meghosszabbítja (1878 decz. 31-ig): 1878:XI. t. cz. és (1879 okt. 15-ig) 1879: XLI. t. cz.
(2) V. ö. az 1. jegyzetet az 525. lapon.

9. §. Azon jogokat, melyeket eddig az igazgató-tanács a társulati alkalmazottak javára alakitott nyugdij- s más netán fennálló alapok kezelésére gyakorolt — 1876. évi február 1-től a kormány fogja gyakorolni.

10. §. Mennyiben a társulat netán már oly alapokkal birna, melyek a pálya tartozékát képezik, ezek az állam tulajdonába mennek át.

11. §. A társulat köteles azon felül összes könyveit, számadásait, szerződéseit s egész irattárát, valamint a vasut épitésére vonatkozó összes terveket, s a vonalainak kiegészitése czéljából tett összes előmunkálatokat a kormánynak szintén külön kárpótlás nélkül átszolgáltatni.

12. §. A társulat elismeri, hogy a jelen egyezmény által a keleti vasut engedélyezéséből s épitéséből a kormány ellen netán támaszthatni vélt minden néven nevezhető igényei teljes kielégitést nyertek s hogy az ezen ügyletekből eredhetett minden további kártalanitási igényekről végkép lemond.

13. §. Jelen szerződés a társulatra nézve azonnal érvénybe lép, mihelyt azt a legközelebb megtartandó rendkivüli közgyülés helybenhagyta, a kormányra nézve pedig akkor, ha az e részben még a jelen ülésszakban benyujtandó törvényjavaslat törvényerőre emelkedett.

Kölcsönösen megállapittatik egyébiránt, hogy a mennyiben a társulati közgyülés vagy a törvényhozás e szerződést meg nem erősitené, egyik fél sem lesz jogositva a szerződésből valamely jog vagy követelés elösmerésére következtetést vonni s egyátalán a szerződést követeléseinek alapjául venni.

14. §. Ezen szerződés két példánya, melyek egyike a kormány, másika a társulat kezeiben marad, bélyeg- s illetékmentes.

Budapesten, 1876 január hó 20-án.

Széll Kálmán s. k.
magyar királyi pénzügyminister.

Péchy Tamás s. k.
közmunka- és közlekedési magyar királyi minister.

A magyar keleti vasut igazgató-tanácsa nevében:

B. Vay Miklós s. k.
Gróf Dzieduszycki Ede s. k.
Dr. Herz Vilmos s. k,

LI. TÖRVÉNY-CZIKK

a Királyhágón túl katonai kórházakul bérelt épületek után 1876. évre járó bértöbblet fedezésére szükséges póthitelről és az 1877. évre fizetendő bértöbblet fedezéséről.

(Szentesitést nyert 1876. évi deczember 28-án. Kihirdettetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi deczember 30-án.)

1. §. A Kolozsvárott, Fogarason, Marosvásárhelytt, Beszterczén és Brassóban a beteg katonák gyógyithatása végett korábbi időtől fogva szerződésileg bérelt házakért a katonai téritési dijakon felül fizetendő bértöbbletek pótlására, a honvédelmi minister javadalma számára 1876-ik évre 7600, azaz hétezerhatszáz forint póthitelképen, a jövő 1877-ik évre pedig 10,241 forint 97½ krajczár, azaz tizezerkétszáznegyvenegy forint 97½ krajczár, mint rendkivüli kiadás, összesen tehát 17,841 forint 97½ kr., azaz tizenhétezernyolczszáz negyvenegy forint 97½ krajczár összeg engedélyeztetik.

2. §. Ezen törvény végrehajtásával a honvédelmi és pénzügyi ministerek bizatnak meg.